

Secunda Pars Abu-
lensis super Exodum a ca-
pitulo vigesimoquar-
to inclusive vsq3 ad
vltimum.

Ecce quid est et quid sit

et quid sit et quid sit

et quid sit et quid sit

et quid sit et quid sit

et quid sit et quid sit

Secunda pars beati Alphonsi Thostati
episcopi Abulensis super Exodum a capi-
ulo vigesimo quarto inclusive vsq; ad ultimū
feliciter inchoatur.

Capitulum. xxiii.

Dixi quoq; dixit.
Ascende ad dñm tu z
aaron: nadab z abiu
z septuaginta senes
ex isrl: z adorabis
pcul. Solusq; moy-
ses ascendet ad domi-
nū: z illi non appro-
pinquabunt: nec po-
pulus ascendet cum

¶ Venit ergo moyses z narravit plebi om-
nerba domini atq; iudicia. Responditq;
nis populus vna voce. Omnia verba do-
ique locutus est faciemus. †

¶ Dixi quoq; Supra israel totus ad legis obser-
uationē multis suasionib⁹ moue-
hic cōter lex tradita inter deū z populū cōfirmat. Et vi-
in duas ptes. pmo ponitur cōfirmatio verbalis. Scōdo
cōfirmatio realis. scōda ibi. (Scriptit aut moyses). Cir-
cū. (Moyfi quoq; dixit deus). In pncipio huius littere.
¶ Difficultas. f. quo tempore vel quo ordie facta fuerit
ta que continentur in hoc. c.

¶ Que in hoc. c. dicuntur per anticipationem dicta sint: z
io iudeorum in hoc possit stare.

¶ Ad anticipationē: z non solū hec sed etiā ea que
anticipationē: z non solū hec sed etiā ea que
21. c. 20. vsq; ad. 25. c. f. q. recapitulata sint: qz deberent
pediate post. 19. c. ante. 20. z finitis oibus his q. pone-
re legislatione in voce tube. z ponit istū ordinē. f. q. si
venerūt ad radices mōtis synai die pmo mēsis tertij: z
moyses i mōte ad dñm: recepitq; ab eo pcepta cerimo-
nialia hec que continent ab illo loco: dixitq; dñs. qd
finē. 20. c. z oia que in. 21. et. 22. et. 23. ca. continent: z
ad populū. z quarta die mēsis huius cōfirmavit istud
f. m. cerimonias que hic ponunt cōstruēdo altare z i-
atq; effundēdo sanguinē sup altare z libru; legis atq;
p. q. recitatio istoz pceptoz corā toto populo fuerit in
mēsis: z sequēti die moyses edificato altari fecit istas
las supradictas. z in eodē gnto die expletis his ceri-
m. cōcedit moyses in montē: z cum eo aaron z nadab atq;
seniores vsq; ad certā partē montis sicut in lra con-
tinetur die. f. sexto mēsis eiusdē incepit itonare vox tu-
be: z cōgregato toto populo audita sunt decē pcepta
q. nē. 8. 20. c. z fuit ista dies sexta quinquagesima ab eo

die quo exierūt de egypto que erat dies festi azimoz. z fm hoc
exponent lra istā sic. (Moyfi quoq; dixit. ascende ad me). i. q.
qñ stabat moyses in mōte synai cū deo z deus dedit ei oia pce-
pta ceremonialia z iudicialia supra posita q. erat in tertio die: z
cū vellet redire ad pplm vt denūciaret eis pcepta data a deo
dixit ei deus. (Ascende ad me tu z aarō). i. postq; cōpletis ce-
rimonias cōfirmatiōis legis super populū ascende ad me. i. iterū
ascēdas in hunc montē tu z aarō z alij q. sequunt: z hoc ad au-
diendū decem pcepta que dabo: z ad magis cōfirmandū se-
dus vobiscum. (Et nadab z abiu). isti erant filij aaron z erant
in magna dignitate pp. eē cognatos moyfi. (Et. 70. seniores ex
israel). quos elegerat moyses ad ascēdēdū secū. (Et adorabi-
tis pcul). i. nō accedētis oēs ad caliginē nubis vbi est gloria
mea: sed oēs simul adorabis a longe. pcedēs in terrā: z post
hoc ipse manēbit ibi. (Solus moyses ascendet ad dñm). i. ad
caliginē nubis vt ibi magis audiat verba dei. vel qz erat cete-
ris dignior. (Et isti). f. aarō nadab z abiu. 2. 70. seniores. (Nō
appropinquabūt). f. ad locū caliginis magne in sūmitate mon-
tis. (Et populus nō ascēdet cū eo). Sed maneat circa radices
mōtis in terminis cōstitutis a moyse vt ibi audiat legē in vo-
ce tube: z nemo psumat ascēdere vt p. supra. 19. c. (Venit ergo
moyses). f. vel in fine tertij diei mēsis tertij vel in pncipio quar-
ti. z tunc sequet. (Et narravit oia verba dñi atq; iudicia). f. in
die quarto mēsis tertij anteq; daret lex in voce tube que fuit
data die sexta (vt volūt). Et hūc modū psequunt isti de hac po-
sitione. C. Si ista positio nō pōt stare: qz intētio eius repugnat
lre huic. nā ipsi volūt q. cū fuerit facta cōfirmatio legis cū po-
pulo in die. 4. et. 5. q. moyses z aaron z nadab z abiu. 2. 70. se-
niores q. oēs erant pncipales in populo ascenderent ad magis
cōfirmandū sedus cum dñō: qz erant digniores gerētes toti⁹
populi vice: z oē qd cū eis fiebat erat quasi cū toto populo fie-
ret. sed lra repugnat huic intētionē. nam si ad magis cōfirman-
dum istud sedus cū dñō hi ascēdissent: oportebat vt simul irēt
ante dñm z loqueret cū eis de federe legis. sed lra dicit q. ipsi
non ascenderūt ad dñm: sed magis māserunt a lōge adorātes:
z solus moyses ascēdit z nō locut⁹ fuit eis de. C. Itē non pōt
stare: qz dicit q. moyses in quarto die mēsis tertij descēdens
de mōte recitavit oia ista verba dñi. f. cerimonias z iudicia: z q.
postea in sexto die fuerit data lex in voce tube. nam ista verba
dñi de qb⁹ hic fit mētio incipiūt ab illo loco. (Dixit quoq; do-
minus ad moysen). Qd est circa finē. 20. ca. z continuant vsq;
ad pncipiū huius. c. sed pncipia illoz verboz dicta sunt post vo-
cē tube z post dationē decalogi. ergo oia sequētia eodē mō se-
bēbūt q. dicta fuerint post vocē tube. p. istia qz solum volunt
ipsi pcepta decalogi dicta fuisse in die sexto: alia autē fuisse di-
cta moyfi in die tertio: z postea q. ipse retulerit ea pplō in die
4. eiusdē mēsis. añs p. q. 1. 8. circa finē. 20. ca. cū deus inciperet
dare moyfi cerimonias z iudicialia pcepta dixit. vos vidistis
q. de celo locut⁹ sim vobis. i. in voce tube d. loco alto. b. at nūq;
fuit vsquequo data fuerit pcepta decalogi: qz tūc incepit i auro
tube clāgor z micare fulgura z venit ppl⁹ z audiuit pcepta de-
calogi. g. vob⁹ ē nēcio q. oia ista pcepta ceremonialia z iudicialia
data fuerit moyfi post pmlagationē legis decalogi i voce tube:
z a fortiori fuerit pplō narrata post pmlagationē decalogi: qz
moyses si poterat ea narrare pplō donec de ei dedit. C. Itē
si cōfirmata fuit lex ista israelitis die quarto z gnto: oportebat
vt qñ eam reciperēt eēt mūdī: pncipue cū sanguis sacrificioz
sup eos sūdēdus erat: g. sup imūdos nullaten⁹ sūdēret. f. i. die. 3.
4. et. 5. ipsi nō potuerūt eē purgati. g. nec fuit illis dieb⁹ scā cō-
firmatio legis. añs p. q. ipsi si potuerūt mūdificari i die. 4. aut
5. nā nō poterāt mūdificari añq; diceret eis. f. añ die qrtū nō
fuit dictū eis vt p. ex sūdāmēto pōnis istoz. f. qz vt b. 8. 19. c.
istud fuit dictū trib⁹ dieb⁹ añ dationē legis. f. estote parati i die
tertio ne appropinqtis vxozib⁹ vris. z tūc legf. iāq; aduenerat
terti⁹ dies z mane iclaruerat: ceperūtq; audiri tonitrua zc. z ibi
appet q. illo die. 3. data fuit lex. f. g. (vt tenent) iste dies dationis
fuerit sext⁹ dies mēsis tertij: oportebat vt istō mādātū de mūdā-
do vestes z nō accedēdo ad vxozes fuerit datū trib⁹ dieb⁹ añ. f.
die. 4. mēsis illi. z qz añ istō mādātū si poterāt se purgare cum
nescirēt ergo in die. 4. nō erāt purgati. f. isti ponūt in die. 4. fuis-
se cōfirmatā legē z verbo ab eis receptā: z in die quinto fuis-
se cōfirmatū sedus in sāguine. g. in dieb⁹ cōfirmatiōis legis nō
erāt mūdātī. qd erat valde incōueniēs z nullo mō cōcedendū
cū nouiter recepturi eēt legē tante reuerētie. Et dato q. oicas
in illa die qrtā potuisse ppl⁹ mūdificari a sordib⁹ vestīū: ita q.
immediate vt venit moyses de mōte enūciato isto pcepto i eodē

Supra.
9. b.
Infra
eo.
lxx. bñt
z au-
diemus.
Diui. ca.

z.
1. positio
quorūda
iudeoz.

Lōluta.
pōnis iu-
deoz.
1. rō.

Scōda.
b

Tertia.

4. rō 3 in deos.

Precepta ceremonialia sē determinatiōes pceptozum decalogi.

Precepta ceremonialia sē determinatiōes pceptozum pme tabule: 2 iudicialia sē cūde tabule

D

Legislator d3 ordinez nāe tenere in ferēdis legibus.

E

Quicūq; ali qua lex sōt tē auctoritatē ab alia nō pōt dari ante illā.

Quid attēdit in obf. natiōe ali cuius legis.

die laterunt vestimenta sua cōfestim: 2 postea cōgregati sunt: 2 eodē die recitata sunt oīa ista verba corā populo. tñ nō poterat eē populus mūdus a mulierib: qz fortassis pcedēti nocte qz amoniti nō fuerant vrozibus se admiscuerūt. 2 sic potissima mundicia que regrebat nullo mō hī poterat in eis salte in olibus. C Itē valde irrōnalis opinio est ista. s. q pcepta ceremonialia fuerūt data ante pcepta decalogi. Primo qz pcepta ceremonialia sunt determinatiōes pceptoz decalogi: s. determinatiō non dat ante determinabile: qz in qdū hmoi. s. vt determinans 2 determinabile includit dictionez determinationē esse aī id cuius est determinatio. g pcepta ceremonialia 2 iudicialia de qbus dictū fuit. nō fuerūt data ante pcepta decalogi: qd tñ isti volūt dicētes quarto die mēsis tertij data fuisse pcepta ceremonialia 2 iudicialia: 2 sexto die fuisse datā legē. s. decalogū. p3 aīe. s. q pcepta ceremonialia 2 iudicialia sunt determinatiōes pceptoz decalogi. nā in decalogo ptenent pcepta quedā dī rigentia in deum 2 in primū: 2 sunt regule cōmunissimē bītes quasi noticiā ex ipsa natura. s. ex primis pncipijs rōnis practice vt declaratū fuit. s. 20. c. qz tñ ista pcepta sūt vlia valde 2 actiō nes humane hnt multas dīas pticulares: necesse erat ea determinari ad plures casus pticulares. Et qz illa ptinebant ad dno. s. quedā ad deū dīrigebat. alia vero in proximū: oportebat dari quas determinatiōnū spēs. s. determinatiōnē pceptoz decalogi pme tabule ptinentium ad deum: 2 determinatiōes pceptoz scde tabule ptinentiū ad primos. Primoz pceptoz. s. ptinentiū ad deum determinatiōes sunt pcepta ceremonialia. nā pcepta decalogi ad deum ptinētia de cultu dei agunt. cōformiter aut pcepta ceremonialia modos colēdi deū determināt taz in sacrificijs qz in oībus alijs vt satis p3 hic 2 in leuitico vberi? ampliusq; pcepta aut scde tabule q ad primos dīrigunt cōtinent quandā equalitatē iustitie inter primos. pcepta autē iudicialia sunt cōformiter determinatiōes bozū: qz ipsa declarant quasdā regulas bone habitudinis siue iustitie iter primos qm ad negocia pticularia. sicut p3 in trib pcedentib. c. nullo mō ergo debuerūt dari pcepta ceremonialia 2 iudicialia ante pcepta decalogi. Scdo qz legislator d3 pcedere in ferēdis ipfis legibus ad modū nature si recte leges tradere vult: qz ordo nature est optimus vt ait Aristo. 12. meta. s. q entia nolunt male dīponi. sed in naturali cognitiōe sic est q pncipia speculatiua que notiora sunt pmo tradant: deinde cōclusiones. 2 ineptissime ageret qui in speculatiuis traderet vltimas cōclusiones artis: 2 deinde rediret de pncipijs tractaturus. cōformiter ergo in agibilibus quoz altissima cōsideratio ad legislatorē ptinet qui de eis regulā tradere debet sunt pncipia. s. quedā regule notiores 2 alie veluti cōclusiones que quadā illatiōe sapientibus cognita: quozū est ordinare vt p3 in. 1. meta. ex pncipijs practicijs deducunt. sed sic est q pcepta decalogi sunt ppositiones notiores in actiōib: qz alique alie leges possit. si ergo de illis legislator tractaturus erat: necesse erat vt hec pponeret alia totus pcedendī ordo turbaret. sed de istis pceptis legislator fecit mentionē vt p3 supra. 20. c. ergo illa ante pcepta ceremonialia 2 iudicialia data atq; pmulgata sunt. Tertio qz quicūq; aliqd sortit ab altero auctoritatē debet sublequi ad id a quo recipit auctoritatē. s. pcepta iudicialia vel ceremonialia accipiūt auctoritatē ex legislatione pceptoz decalogi in voce tube datoruz. ergo illa prius data sunt qz hec. maior p3: qz id a quo alterū suscipit auctoritatē est quasi pncipiū eius. pncipiū autē pcedere debet res pncipiatas. nā sicut est in speculatiuis est certitudo pp quā alicui rei assentimus. ita in moralib: auctoritas vel potestas est pp quā assentim: vt circa legislationē. Ad hoc enī qz alicui legi subdatur nō respiciūt vtrū bona aut mala sit solū: sed vtrū ille q eaz posuit habuit auctoritatē cōdēdi. Et tūc siue bona sit siue mala (qz tñ nō ptineat manifestū errorē) dato qz aliquāliter sit gravis tenebī. 2 dato qz bona sit aliqua lex si tñ lata sit ab eo qui ptatem nō habet cōdēdi nō obligat. sed sic est q ceremonialia 2 iudicialia pcepta que ipsi moysi dicta fuerūt accipiūt auctoritatē a publicatione pceptoz decalogi. ergo pcepta decalogi debēt pcedere pcepta ceremonialia tēpoze dationis. p3 hoc. nā cū pcepta ista ceremonialia nō fuerūt data publice a deo s3 data moysi i secreto: pstante ea moysi corā pplo si pcepta decalogi antea data nō fuissent: putasset populus q deus nō dederat ali qua pcepta sed magis fingeat ea moyses de corde suo: 2 non assentiret eis. cū autē data fuerūt pcepta decalogi super mōtez synai vidit cūctus populus ignem magnū 2 nubē caliginosam audiuītq; vocem dñi loquētis ad se: 2 non dubitauit deuz log pntentibus ipfis qz vidissent maiestātē dñi 2 audiuissent voces

eius vt p3 Deutero. 5. c. 2 rogauerūt deū vt amplius nō loqueretur s3 moyses loqueret: quecūq; dicenda eēnt. cū ergo postea moyses rediret ad eos portās mādāta ceremonialia 2 iudicialia non habebāt aliquā rōnem dubitādī qn illa a deo foret: cū ipsi audiuissent deum loquentē alia mandata 2 rogauissent ne magis eis deus loqueretur. oīm ergo q ista postea data sunt. C Item patet q ista pcepta fuerūt data post pcepta decalogi: quia cū data fuerant pcepta decalogi i voce tube 2 staret moyses in monte synai vt p3. s. 19. atq; 20. c. cessante clāgoze bucci ne mādāuit deus moysi vt ceteri recederēt in castra sua 2 moyses maneret cū dño vt daret ei mandata 2 ceremonias atq; iudicia. ergo post dationē decem pceptoz data fuerunt pcepta ceremonialia 2 iudicialia 2 nō ante. Aīe p3 Deuter. 5. ca. cum oī. ex voce populoz ad moysen. s. tu magis accede 2 audi omnia que dixerit dñs deus noster tibi: loquerisq; ad nos: 2 nos audientes ea faciemus. qd cū audisset oīs: dixit ad me. audiui vocem verborū populi hui: bene omnia sunt locuti. 2 postea subiungit. vade 2 dic eis. reuertimini in tentoria vestra: tu vō sta hic mecū vt loquar tibi oīa mādāta iudicia atq; ceremonias q doceas eos vt faciāt ea. nullo ergo modo poterit dici q pcepta decalogi data fuerūt post pcepta ceremonialia atq; iudicialia vt isti volebāt. s. q in quarto die mēsis tertij data fuerūt pcepta a deo 2 pstanta populo p moysē 2 q in sexto die eiusdē mēsis data fuerūt pcepta decalogi. C Doctores autē nostri cōtertenent oīa ista que hic dñr fuisse facta eo ordine quo hic dñr. s. q post legislationē pceptozum decalogi 2 postq; ceremonialia atq; iudicialia data sunt: descendit moyses ad populū 2 mādāuit deus vt ascenderent moyses 2 aaron nadab 2 abiu 2 isti qui hic sequunt. * Sed ista nō vident satis firmiter dicta. nā sibi nō est aliqua recapitulatio sed per totū est rectus ordo: necesse est vt isti nadab 2 abiu 2 aaron cum seniozib: israel ascenderint ad dñm post data 2 publicata ceremonialia pcepta. nam post illa pcepta supra data ponit hic mandātū qz ascenderint isti. sed post ista pcepta data moysi q māsarat in mōte cū deo post pmulgationē decalogi: descendit moyses ad cōfirmandā legē datam. ergo oportebat istos qui hic nominantur ascendere cum moysi ad dñm. sed solū fuit postea vnica ascensio eius ad dñm de qua deus log posset. ergo oportebat q illa vice ascenderet cum eo. sed nō videt hoc potuisse fieri: quia in illa vice ascendit moyses pro tabulis legis: 2 solus ioseph ascendit cum moysi. nā cum rediret moyses post. 40. dies: ipse cum solo ioseph venerit ad castra vt p3. 3. 2 c. C Alij autē bebezoz vt abenazra 2 qdaz alij volētes vt sibi v3 subtili dicere vñt q ista lra est ptin in recto ordine: et prim fm recapitulationē. nam id qd oī. 3. c. (Uenit ergo moyses 2 narrauit plebi oīa). oīcunt esse fm ordinem continuatū ad pcedentia. s. q postq; data fuit lex: māsit moyses cum deo: 2 ille demonstrat ei tunc oīa pcepta ceremonialia 2 iudicialia: descendit moyses ad populū 2 denuntiavit ei oīa atq; cōfirmavit legē. 2 hoc fuit in eadē die qua data fuit lex decalogi in voce tube. 2 in sequēti die quē oīcūt esse oīē septimū mēsis fecit sacrificiū moyses 2 ascendit ad dñm eadez die cū ioseph ad accipiendū tabulas. Hoc aut qd oī. 2 in pncipio. c. dñt esse per recapitulationē. s. q de mādaret moysi qz ascenderet ipse 2 aarō 2 nadab 2 abiu. 2. 70. seniozes. nā volunt q hoc fuerit ante dationē legis. nam ante legē datam ascendit moyses bis ad dñm vt p3 supra. 19. ca. 2 in vna barū dixit ei qz qñ lex dari deberet q manere reliquo populo apud radices mōtis ascenderet ipse 2 aarō 2 nadab 2 abiu 2. 70. seniozes vt in signū dignitatis essent separati a reliquo populo audientes legem in loco digniori. sic autē dicētes exponūt lram hoc modo. (Moysi quoz dixit de?). s. qñ ascendit ad euz ante dationē legis referēs cōsentum populi cōsentietis mādatis dei. (Ascēde ad dñm tu). s. tempore quo debuerit dari lex in tubarum voce ascendere ad montem in quo est deus vt ibi audias voces eius. (Et nadab 2 abiu 2. 70. seniozes israel). Etiam omnes isti ascendēt: quia digniores sūt reliquo populo. (Solusq; moyses ascendet ad dominum). i. s3 omnes isti tecum ascendant: tamē non ascendent omnes isti ad locum in quo tu steteris: quia tu ascēdes ad summitatē montis. (Et illi non appropinquabunt). s. ad summitatē montis in qua est deus ad quam moyses ascendet. (Nec populus ascendet cum eo). i. nulli de popularib: ascēdent: quia fuerat posita lex a deo vt quicūq; siue homo siue bestia montem tāgeret (cum ferebatur lex) q lapidib: obrueret aut cōfoderet iaculis vt patet. s. 19. c. (Uenit autē moyses). Ista iam fm eos tenent rectū ordinem 2 oīcunt esse facta post dationem legis decalogi: 2 post ceremonialia tradita atq; iudicia ipsi moysi. tunc enim descendit de monte

s. rō 3 in deos.

2. opinio quorūda latinor. Doc. catholici nullā i B ca. facta: eē recapitulationē asserunt. * Cōfuit.

3. opi. ra. abraā. Expō lre fm istaz opionē.

†

†

†

†

†

†

†

et monte et confirmavit legē. Et quātum ad hoc melius dicunt illi de pma positū. nam pter rationes ibi positas adhuc est illud incōueniens. s. q. ipsi non poterāt assignare ad quid vocavit moysen deus post dationē legis: et accessit moyses ad ip-
 um in caligine nubis ut dicit sup̄a. 20. c. q. cum audisset popu-
 lus voces terribiles et ignem magnū vidisset timuit: et nō potēs
 lerare rogavit ut moyses loqueret et non deus: et segtur po-
 ra q. accessit moyses ad caliginē in q. erat deus. si tñ dicam q.
 ant data pcepta cerimonialia et iudicialia et cōfirmata qñ sue
 ut data pcepta decalogi: non poterit inueniri aliqd ad quod
 moyses intraret ad caliginē in qua erat deus. sed non est oīm
 frustra intraret: potissime cum populus orauit ut oia que eis
 eda erant dicerent moysi. ergo ipse ad illud intravit maxi-
 ga imediate sequit ibidem sra qñ incepit ei deus dicere
 pceptis cerimonialib⁹ et iudicialibus. C Sed adhuc ista po-
 dicentiū sram istam esse partim per recapitulationē et par-
 ordine recto non potest stare qñtum ad hoc q. dicunt istam
 mam partem littere esse per recapitulationem et debere in-
 ligi de ascensu ad audiendum legem. nam ad audiendam le-
 in monte synai non ascendit nadab et abiu et seniores. 70.
 moyses et aaron soli vt patet sup̄a. 19. ca. cum dicitur. va-
 roscende ascēdeq; tu et aaron tecum: sacerdotes autē et po-
 is nō transeant terminos nec ascēdant ad dñm. ergo nō in-
 gie iste ascensus de ascēsu ad audiendā legem. si ista verba
 scēsu nadab et abiu et seniorū intelligerent de ascēsu ad au-
 dum legem nō poterāt dici cum istis que hic ponunt. s. ve-
 ergo moyses et narrauit plebi oia verba. et cum superiorib⁹
 is iudicialib⁹ et cerimonialib⁹: q. bec dicta fuerūt et facta
 oationē decalogi: nisi forte dicerent per recapitulationē.
 ta vetat intelligi p recapitulationē hic ex suo modo loquē-
 go nō o.3 poni p recapitulationē. a. n. p. q. dicit. (Moysi
 dixit). i. non solū deus dixit moysi illa superiora que ad
 illi pertinebāt: s. etiā dixit ista que sequunt. q. ista ad ver-
 quocq; est additiū: ideo op. q. super p̄dicta etiā ponatur
 sic ptinebant ad eundē contextū et dicta fuerūt in eodez
 sed sup̄iora fuerūt dicta post dationē legis: ergo et illud de
 lone moysi et aaron nadab et abiu et seniorū. sed si tñ dicta
 non potuerūt intelligi de ascēsu in montē synai ad audien-
 legē. ergo referretur ad aliam ascensionē que fuerit facta
 ascensu moysi de mōte et cōfirmationē legis. et sic nō erit
 recapitulatio. C Itē q. ex sra cōcludit hoc necessario. nam
 ponit q. postq; moyses cōfirmavit legē cum populo ver-
 acto in sacrificiis et aspersiōe sanguinis sup̄ totū populū
 ad assumēdas tabulas: et tunc ascenderūt eoz eo nadab
 et aarō atq; 70. seniores israel. necio ergo o.3 est q. ista
 nota ordine recto ad pcedentiā. c. ad subsequētiā s. op
 ta potius veritatē firmā catholicorū doctorū in hac pte.
 us q. expletis oibus pceptis superiorū capitulorū tā ceri-
 q. iudicialib⁹ qbus moyses populū admonitur erat:
 dixit quoddā pceptū ip̄i moysi. s. vt ascēderet pro tabu-
 bus lex scriberet descendēdo pmo ad cōfirmādū legē
 tunc assumeret secū aaron et nadab atq; abiu cum. 70. se-
 israel et ascēdēt cū eis in montē. C Ad argumētū autē
 q. fiebat istam pōnem. s. q. si in ista sra nō esset recap-
 necesse erat vt iste ascēsus de quo hic dicit et post cō-
 fme legis et hoc concedit. et qñ vltra arguit q. post hanc
 oationē nō fuit ali⁹ ascēsus moysi ad montē nisi p tabu-
 li ascenderūt cū eo pro tabulis: et hoc etiā concedit. et qñ
 quis nō posse hoc stare. nā solus ioseph videt ascēdisse.
 mōsu moysi portatis tabulas solus fuit moysē ioseph co-
 m. vt p. 3. j. 2. c. C Rñdes q. s. q. sra p. 3. in sra ioseph ma-
 gi. cū moysē ad accipiēdas tabulas q. alij nāz alij mā-
 si radices montis synai veniētes cum moysē de castris
 po. q. ad illum locū ad comitandū et honorandū eū: et cū
 illi moyses redierūt ad castra ioseph autē ascēdit magnā
 pa. tis cū eo et māsit ibi expectās. 40. dieb⁹. et 40. nocti-
 bu. rediret cū tabulis: et in descēsu mōtis inueniēs ioseph
 in. eū reliquerat adduxit secū: et postea cū pariter de-
 scē. venientes ad radices montis: audierūt vocē popu-
 li cl. in castris adorādo vitulū quem fabricauerāt: et con-
 freg. moyses tabulas quas vtraq; manu portabat. de alijs
 s. na. abiu et seniorib⁹ et aaron nō dicit q. moyses eos iue-
 neri. ascēsu mōtis. s. q. imediate vt moyses incepit ascēde-
 re in. sra vere. s. (Moysi quocq; dixit). i. et moysi dixit
 s. ista sequunt. q. o. q. ista pcepta que posita sunt a fine. ca.

20. in loco vbi dicit. dixitq; preterea dñs ad moysē. et in. c. 2. r.
 et. 2. et. 2. 3. ptinebant ad instructionē populi dixit de⁹ moysi.
 sed his finitis cū moyses de mōte descēdere vellet dixit etiā ei
 bec. s. que sequunt. (Ascende ad dñm tu). Dic mādāt ei de⁹ ascē-
 dere pro tabulis. nam h. hic solū dicit q. ascēdat ad dñm: satis
 tñ declarat q. mandauit ei ascēdere pro tabulis. non tñ exp̄ssit
 hoc hic: q. satis infra p. 3. dixit enim illi deus. vade ad populū et
 recita coram eis oia ista pcepta que dicit tibi dicta sunt: et si con-
 senserint recipe ea facias holocausta et asperge sanguinē sup̄ al-
 tare et librum legis et totū populū. et his factis assume tecū aarō
 et nadab et abiu filios ei⁹ et 70. de seniorib⁹ israel et ascende ad
 accipiendū tabulas legis. C Si autē dicit q. nō v. q. de⁹ ista vi-
 rerit. C Rñdes q. ita dixit vt p. 3. ex sup̄iorib⁹. nā sic nūc dixim⁹
 ita fecit moyses vt p. 3. sra. ex quo inuit q. mādara sūt ei. nā nō
 fecisset qd nisi qd ei fuisset ioperatū. et est iste modus abbreviādi
 rhetoricus et valde artificialis quē valde segtur scriptura ne co-
 gatur idem sepe repetere. C S. dices cū staret nūc moyses in
 mōte cum dñō qñ ista pcepta accepit: ad qd mādauit ei de⁹ de-
 scendere et iterū redire ad montē p tabulis. C Rñdes q. h. fuit
 ad cōfirmādū legē cū iudeis. nā nihil pderat tabulas legis oia
 re nisi toti legi cōsentirent. sed nondū patebat de cōsensu eoz: iō
 missus fuit moyses ad declarandū eis que pcepta de⁹ dederat
 vt videret si vellent ea recipere. C Sciēdū nāq; q. h. de⁹
 poterat satis iuste ponere israelitis qñq; pcepta vellent: q. de-
 bebāt ei nālr subiectionē et oimodā obedientiā: tñ voluit mlti⁹
 agere. s. iponere eis leges quas ipsi volūtarie recepissent. nāz si
 iponeret leges iuolūtarie eis haberēt maiorē occasionē ad pec-
 candū et min⁹ culpabiles essent. expectauit ergo eoz cōsensum vt
 videret qd vellent. C S. adhuc dices: dato q. deus expectauit
 set eoz cōsensum nō oportebat nunc ab eis ingere nūmū: q. iā
 cōsenserāt vt p. 3. s. 19. c. s. rñdit vniuersus populus simul: cūta q.
 locut⁹ est dñs faciem⁹. et non solū fuit iste cōsensus ante dationē
 decalogi: sed et post dationē. sicut p. 3. Deutero. 1. 5. c. cū dixit po-
 pulus ad moysen. tu magis ascēde et audi cūta que dixerit dñs
 deus noster tibi: loquerisq; ad nos: et nos audietes faciem⁹ ea.
 nō ergo erat necessari⁹ alius cōsensus. C Rñdes q. de⁹ volebat
 plenum liberūq; populū cōsensum. cū autē aliq; cōsentire o.3: op
 vt sciat qd est illud in qd cōsentit. nā ignorās inuolūtarius est vt
 ait Aristot. in. 3. et bico. oistinguēs inuolūtariū p fm ignoratiā
 et fm coactionē. qñ aut aliq; cognoscit aliqd et illud valde iper-
 secte cognoscit nō est multū volūtarius ad illā rē: q. nō cogno-
 scit oia que sūt in illa re. illud ergo qd ibi incognitū est volūtūz
 nō est. sicut enim est qñ aliqua res cognoscit in vniuersali. nāz in
 vli latet multa pticularia: et cognito vniuersali non cognoscunt
 oia pticularia: vel cognita aliq; re fm vlem rōnē nō cognoscit
 fm oia q. sunt in ea: iō ea que vlr cognoscunt solū non pnt pfe-
 cte diligere aut pot⁹ eligi: siue ad bonū siue ad malū. cōsensus autē
 bebreoz facit ante dationē decalogi vli valde fuit fm petitiō-
 nē dei vlem. dixerat nāq; de⁹. si ergo audieritis vocē meā et cu-
 stodieritis pactū meū eritis mihi in peculiū de cunctis populis
 terre. et nō exp̄ssit aliqd huius pacti in sp̄ali. sic et israelite in vli
 rñderūt cōsentientes. s. cūta q. locut⁹ est dñs faciem⁹ vt p. 3. s. 19.
 c. et iste fuit cōsensus ante dationē decalogi. eodē mō cōsensus q.
 fuit post dationē decalogi fuit vli cū v. Deuter. 5. c. tu magis
 accede et audi cūta que dixerit dñs deus noster tibi: loquerisq;
 ad nos et nos audietes faciem⁹ ea. planū est q. ex his duobus
 cōsensib⁹ nō causabat cōsensus liber totalr: q. vterq; erat in vli:
 et poterat de⁹ post cōsensum hos aliquā legē cōstituire in quā ip̄i
 nō cōsensissent si eis exp̄sse posita fuisset. Nā in generali pmis-
 sione nō veniūt ea que q. nō esset in sp̄e verisimili cōcessur⁹ vt
 p. 3. de regulis iuris in sexto in regula in gñali cōcessione. ad hoc
 q. q. cāre cōsensus totaliter liber requirebat vt ista in pticulari
 pponerent. et hoc fuit p recitationē istoz pceptorū corā toto is-
 rael de qua in isto. c. dicebat q. vt ista recitarent prius pplo q.
 aliquid aliud fieret. C S. adhuc argues q. h. decēs eēt ista ceri-
 monialia pcepta et iudicialia recitari pplo aūq; statueret: tñ q.
 deus sciebat certissime illos cōsensuros in bec pcepta et in quo-
 libet alioz pticulariter: nō oportebat vt pns eozū quere cōsen-
 sum et postea cōfirmaret. sed q. imediate vt p̄tulit cōstituit bec
 debere seruari cū not⁹ eēt cōsensus. nā pp hoc legislatores aūq;
 sanciat aliqd ingunt cōsensum subditoz: q. nesciūt vtrum cōsen-
 tiēt. de⁹ aut ita certe sciebat eos cōsensuros qñ nondū cōsenserāt
 sicut sciebat eos cōsensisse postq; cōsenserūt ad h. C Rñderi pōt
 duplr. Uno mō. q. nō poterat hoc fieri cōuenienter. nā si pona-
 m⁹ legē obtinere vim legis ex determinatiōe legislatoris cum
 cōsensu subditoz: et sic deus volebat facere. s. q. nō faceret aliquā

Obiectio.
Rñso.

Petitio:

Rñso.
20.2.Et si de⁹ po-
terat iuste
iudeis leges
iponere: vo-
luit tñ eoz
bze cōsensū:
ne occasiōez
bzent pec-
cādi⁹ eas.
Obiectio.

Rñso.

Que solum
vli cogno-
scit pfecte
diligē non
pnt.

B

Nō ē cōsen-
sus totalr
libere cum
res pponit
in vli.
Instat ad-
buc.

Rñso. 1.

legē nisi in quā subditi cōsentirēt: ipse erat cōsensū subditorū
obtinere vim legis nisi prius eis lex notificet: qz effect⁹ non pōt
esse ante cāz. Et ad hoc nō magis refert qz deus cognouerit cer
tissime qz populus iste eēt cōsensurus qz si nūqz cognouisset:
cum lex sortiat vigorē per actualē istius cōsensum qui nondum
est. ergo non poterat lex ista obtinere vim legis donec israelite
actualiter cōsentirēt. sic enim p3 qz de⁹ scit certissime qz sores gi
gnat platonē: tñ nondū est genit⁹ plato donec eis; sores gignat.
quocūqz ergo dato decebat vt ista pcepta data soli moyfi i mō
te recitarent populo vt videret eorum cōsensum. Et qñ dicit qz
ideo legislatores bñani regunt cōsensum subditorū qz non co
gnoscūt qz cōsentient: ideo in deo cūz def qz sciat eos cōsensuros
non oportebit querere cōsensum subditorū. Rñdetur qz legiflato
res non sciūt cōsensum subditorū: cum hoc dei est scire. tñ dato
qz cognosceret aliquo mō eos cōsensuros si actualiter nō cōsen
trent nō bñet lex aliqua vim legis. vtpote si aliqz pnceps bñet
subditos ita benivolos sibi qz in oibus que diceret cōsentirēt z
ipse nosset hoc multis experiētis: z post faceret aliquā legē cre
dens qz cōsensuri erāt subditi: et dato qz facta ea cōsentiat: tñ do
nec ad eorum noticiā deueniat z cōsentiat in eā facite vel expisse
nūqz obtinebit vij legis: qz cōsensum subditorū erat vna cā neces
saria ad h qz lex firmaret. C Alio mō pōt rñderi ad argumen
tū supius. s. qz deus nō solū vult facere nobis id qd in cōspectu
eius simplr iustū est: sed id qd etiā in cōspectu nostro sit iustū.
h ergo cūz de⁹ cognosceret eos certissime cōsensuros nihil gra
uaret eos si illam legē iponeret eis: tñ ipfi bñent postea quandā
excusationē qñ peccaret cōtra illā legē dicētes qz nō fuisset de
eorū voluntate introducta talis lex. vt ergo nihil omitteret qd pos
set iustificare leges datas ante eoz statutionē pfectam: cōsensum
populi spāliter circa eas quest⁹ ē. C S3 ad huc argues dato qz
deus voluerit ad validitatē istoz pceptorū ceremonialiū z iudi
cialiū recitari ea pmo coram toto pplo: tñ poterat ante cōsensum
in bec pcepta mittere tabulas legis. nā non existerat in illis ea
dem rō cū pcepta decē in tabulis solū cōscribenda erāt: z in bec
decē pcepta ipfi iam spāliter cōsenserant qñ audierūt ea in voce
tube loquēte oīo sup synai. tabule ergo legis nō psupponebāt
cōsensum in pcepta ceremonialia z iudicialia: sed in sola pcepta
decalogi in que iā cōsenserat populus audiēs ea a oīo distincte
z singulariter. qz tūc cōueniēter potuerunt dari tabule. C Rñde
tur qz tabule date sūt in signū federis oīi facti inter deū z israel
f. vt si negare vellēt israelite factū fuisse fedus iter eos z deum
p illas tabulas cōprobare. sicut etiam ponebat vna vna cōti
nens gomoz māna in arca vt p3 ad Heb. 9. c. vt testimoniū eēt
futuris gñationib⁹ qz de⁹ illos aluisset in deserto cibo illo vt p3
s. 16. c. iste aut tabule dabant quasi in signū federis cōfirmati.
si at fedus scōz pceptorū ceremonialiū z iudicialiū nō cōfirmare
tur recipiētib⁹ hebreis de⁹ nolebat tenere cū eis aliqd fedus. nā
dato qz iudei respicerēt recipere mādāta ceremonialia atqz iudi
cialia tenerent ad mādāta decalogi: qz illa sunt nālia. i. ab istin
ctu rōnis pactice cū sint quedā pncipia in rōne pactice: aut qd
dā cōclusiones imēdiate elicit a pncipijs rōnis pactice: qd quasi
ad idē pñet. tñ deus nō dedisset eis tabulas: qz tabule erāt in
signū cuiusdā federis spāliter cōfirmati cum hebreis. si aut re
spuerēt pcepta ceremonialia z iudicialia: nullū fedus cū eis ma
gis erat qz cū alijs gētib⁹. iō nō erat cōueniēs eis dari tabulas in
signum patrati federis. Cōcludit qz fuisse cōueniēs qz h moyses
maneret tūc cūz oīo in mōte qz nō daret nūc ei tabulas: s. qz ve
niret ad castra israelitaz z cōfirmaret fedus ceremonialiū z iudi
cialiū pceptorū: z tunc rursus ascēderet in montē ad ferēdū ta
bulas pmi. (Et aaron). Qui erat frater ei⁹ z valde dign⁹ inter
israelitas pp moysen. et qz eum de⁹ in sacerdotē magnū cōserua
uerat. (Et nadab z abiu). Isti erāt filij maiores aarō. nā z alios
duos minores hēbat. s. eleazar z thamar vt p3 Nume. 3. c. z isti
duo cōsumpti sunt corā altari sacrificioz exēute igne d altari: qz
contra domini pceptū offerebāt de igne alieno vt patet Leui.
10. et. 16. ca. (Et septuaginta seniores israel). i. accipies. 70. de
senioribus israel quos tu elegeris.

C An. 70. seniores a moyse fuerint spāliter cōstituti: z an eēt illi
70. quos moyses dedit de spū pphético.

Aliqui putant istos seniores esse pncipuos viros iter oēs
iudices ordinatos a ietro z moyse. i. de tribunis cē
tenarijs siue cēturionibus z quinquagenarijs atqz decanis qz fue
runt cōstituti vt iudicaret pplm vt p3. s. 18. c. C S3 h nō pōt sta
re: qz isti iudices cōstituti sūt postqz venit ietro ad moyse in des
tū synai vt p3. s. 18. c. s. vt ibidē pbauim⁹ si venit ietro ad moy
sen vsqz circa finē tps quo māserūt in mōte synai. i. in fine āni

pmi exit⁹ de egypto vel in pncipio scōi. qz nō poterāt eē isti. 70.
seniores de illis iudicib⁹. C Alij putāt hos esse illos. 70. viros
de qb⁹ fit mētio Nu. 11. c. qz adducti sunt corā moyse z accepe
rūt de spū ei⁹ z pphetabāt: atqz ad regēdū pfecti sūt. C S3 h nō
pōt stare qz illi. 70. viri fuerunt electi z cōstituti in dignitate qñ
stetit ppls i sepulchris cōcupiscētie vt p3 Nu. 11. c. ista tñ māsio
vltra montē synai est vt p3 Nu. 33. c. in catalogo māfionū. sed
isti. 70. seniores ascēderūt cū moyse ad montē qñ portare debe
bat tabulas vt p3 hic: qd fuit in mōte synai. qz nō fuerūt isti se
niores qui accepti sunt in sepulchris cōcupiscētie. z satis inuif
ex pcessu libz inuēroz. nā in. c. 10. Nu. 62. quō recesserūt de mō
te synai: z postea fit mētio in. 11. c. quō illi. 70. seniores electi fue
runt. C Alij volūt qz isti. 70. seniores erāt quidē iudices qui
perant pplo anteqz fieret pietro ordinatio tribunoz centurio
nū z quinquagenarioz atqz decanoz: z tūc qñ ascēdit moyses ad
montē z isti seniores cū eo nōdum venerat ietro: z sic erant isti
pores iudices qz existerāt anteqz veniret ietro. C S3 h falsum
est. nā anteqz veniret ietro z ordinaret iudices in pplo solus moy
ses iudicabat: z ob hoc redarguit ietro moyse qz stulto labore
cōsumeret nō potēs solus tāta negocia aut expedire aut sustine
re vt p3. s. 18. c. cū oī. qd est hoc qd facis i plebe cū solus sedes
z oīs populus pstolat de mane vsqz ad vespēra. z postea subdi
tur. nō bonā inqz rē facis: stulto labore cōsumeris tu z ppls iste
qz tecū est: vltra vires tuas negociū est: z solus non poteris illud
sustinere. C Dm g qz isti. 70. seniores nō erāt aliq iudices vel
cōstituti in aliq spālī dignitate vel officio: sed elegit eos moyses
de honoratiorib⁹ toti⁹ populi vt magis sic eēt cūz eis honorat⁹.
Et hoc ēt aliquāliter videt. nā in hebreo vbi sunt articuli oeno
tates scōam noticiā suppositoꝝ vt ait Pziscia. in. 1. minoris vt
declarauim⁹. s. 4. c. cū aliqd spālīter z quasi p regulationē de
notat ponunt articuli. s. ba. bu. bi. vnde si in hebreo ponat aliq
dictio sine articulo nō denotat aliquā singularem aut certā pso
nā. vt si nos dicamus hō signat hō: z nō determinam⁹ magis
hunc qz aliū. sic in hebreo cūz ponit adā qd signat hominem: qz
ibi ponit sine articulo signat hominem nō determinando si ad
aliquē certū boiem. cum aut ponit cū articulo denotat certā p
sona quā cognoscim⁹ vel de qua olim sermonez habuim⁹: vt si
dicat ba adā: qz ibi pponit articulus: tūc si poterit stare ba adā
p quolibet boie sicut si solū poneret adā: s. stabat. p aliquo spe
ciali boie d quo habuim⁹ cognitionē z eū memoriter retinem⁹.
Hoc aut in latino dari nō pōt: qz nō sunt articuli: sed bene apō
grecos vt ait Pziscia. in. 1. minor. Tūc ēt articuli i vulgari no
stro hispanico castellano. s. la z lo. z similes. iō magna oīa est
si dicam⁹ sermone vulgari toma setenta bombres. vel si dicam⁹
toma los setenta bombres: qz in pma bap oīonū nō determina
tur spālī aliqz bō. in scōa aut sic. Idē aut ē in hebreo vel in gre
co ppositis articulis vel non ppositis. si g moyses voluisset hic
expmre qz in pplo erāt aliq. 70. viri quos spālīter ad hoc oīs
spālī elegisset vtpote qz illi septuaginta erāt cōstituti in aliquo
officio vel dignitate posuisset hic articulū cūz noīaret. 70. viros
sed nō posuit articulū. ergo nō intellexit de aliquibus spālībus vi
ris distinctis ab alijs ex natura officij vel dignitatis: sed de g
bulcūqz seniorib⁹ populi quos moyses eligeret. isti aut oēs. s.
aaron nadab abiu z oēs septuaginta seniores iuerūt cum moy
se. nō qdem vt cū eo ascēderēt aliquā pte mōtis synai sed vt
comitarent eū vsqz ad radices mōtis z manerēt ibi. i. nō ascē
dentes s. rediret in castra sicut magis p3. j. moyses aut ascēsu
rus erat: z cū eo iosef vsqz ad aliquā montis ptem. (Et adora
bitis pcul). Hoc cōe erat qz tum ad oēs. s. qz oēs adoraret deum
a longe. s. oīstantes a loco illo in quo erat deus. nā in cacumine
mōtis synai erat nubes glorie oīi densa in qua dicebat de⁹
vt p3. s. 19. c. s. oīscēdit deus sup montē synai in ipso mōtis ca
cumine: z vocauit moysen in cacumine ei⁹. z. s. 20. c. dicit. moy
ses aut accessit ad caliginē in qua erat de⁹. De lōge aut oēs isti
adoraturi erāt: qz cū accēderēt ad radices mōtis cōstiterē dbe
bāt: z tūc oēs simul pstrati in terrā adorauerūt oīm cū gloria
appebat super mōte synai. Et tūc incipiētib⁹ moyse z iosef ascē
dere in montē manserūt oēs aliq z redierūt in castra. (Solusqz
moyses ascēdit ad oīm). s. ad sūmitatē montis in qua erat glia
oīi. sic oī. j. septima die vocauit moysē de⁹ de medio caliginis.
z seguit. igressusqz est moyses mediū nebule: ascēditqz in mōte
z fuit ibi. 40. dieb⁹ z 40. noctib⁹. C Et si dicas qz q. j. oī. qz
ascēderūt moyses z aarō z nadab z abiu z 70. de senioribus
israel. C Rñdet qz nō ascēderūt isti cū moyse nec ēt aliquā par
te mōtis ascēderūt: sed solū accesserūt vsqz ad radices montis
z ibi māserūt reuerisqz sūt in castra. Et hoc satis p3 ex lra ifra
quia

2. opio.

Lōfua.

3. opio.

Impo.

B

Do. ocl.

Nota d

hebraicis

articulis.

Lingua

hispana

vulgaria

articulos

bz. loqz

d castel

lana qz i

castella

fidet no

mē z ca

put hispa

niaz z il

la. pprie

appellat

hispania

L

†

Qd. 4

A

An. 70.

seniores

mōte sy

nai cum

moysē

ascēde

runt.

mon dñ q̄ aaron z nadab z abiu z abiu. 70. seniores ascēderūt cū
moysē in montē. s; oī solū q̄ ascēderūt: z hoc est fm ea quē dē-
scripsimus. s. 19. c. vbi ponit ascensio populi de castris ad au-
tē legē cum dicit. cum ceperit clāgere buccina tunc ascen-
di in montē. z tñ mandatū fuerat q̄ nullus auderet tāgere mō-
tē nec saltē terminos eius nec trāire terminos positos ad ra-
dices mōtis. z sic datur intelligi q̄ erat ascensus aliqs loco ca-
strorū versus ipm montē: q̄ tñ non erat p̄ ipm montē. i. q̄ ni-
hil de mōte ascēderet: sed vsiquequo accēderet ad radices mō-
tis: aliqs ascēsus. z hoc q̄ castra filiorū israel erant in loco
plano z plano circa aquas: z mons erat in quodā loco plano:
radices mōtis incipiebāt ab aliqua planicie: z illa erat al-
locus castrorū: z a loco castrorū vsq; ad illam erat gdam
ascēsus: z tñ nondū ascēdebat q̄cūq; per montē: z iste fuit ascē-
sus populi qñ iuit ad audiendū legē: z hoc idem ascēderūt isti
seniores z nadab z abiu comitātes moysen de monte: tñ in illā
ascēderūt. CS; ad huc hoc p; q; j. cum ponit ascēsus
surrexerūt moyses z iosue minister eius: ascēdēs q̄ moysēs
in montē dei seniorib; ait. expectate hic donec reuertamur
eo. in quo videt q̄ seniores nihil ascēderūt de mōte: quia
moyses ascēdere vellet dixit seniorib; q̄ expectarent. ergo
ascēderūt. CS; ad huc de iosue argues: q; oī q̄ moyses z
minister eius ascēderūt: z dixit seniorib; expectate hic do-
ne reuertamur. ex quo videt q̄ nō solū ipse ascēdebat: sed etiā
cū eo. nā p̄o seipso nō diceret donec reuertamur. C Rñ
iosue ascēdit cū moysē sed nō ascēdit ad cacumē mon-
tis: itrauit caliginē ad quam intrauit moyses. sed ascēdit ad
radicē p̄ez mōtis altā: z steterūt ibi moyses z iosue sex dieb;.
nō audebat moyses accēdere ad caliginē in qua erat deus:
optimo die vocauit deus moysen de medio nebule: z intra
moyses illam caliginē z māsit ibi. 40. diebus z noctib;. 40.
autē mansit in loco illo vbi steterat ante cū moysē anteq̄
esset a deo. Et p; q; ipse nesciebat quāto tpe moyses pman-
eret in caligine cum deo: z tñ in die quadragesimo quā-
ascēdebat moyses de mōte descēdit cū eo pariter iosue vt
1. c. Lii. signū est q̄ semper expectauisset eū. (Et illi nō ap-
proquabūt). i. seniores z nadab z abiu atq; aarō nō dēbebāt
proquinare ad locū in quo erat deus: sed manserūt ad radi-
ces mōtis ascēdēte: z postea in castra populi reuersi sūt.
+ p̄p̄ta ascendet cū eo). Nō solum nō ascēdet populus cū
ad montē in p̄es supiores: sed et nec erit de castris cū
veniat vsq; ad radices montis. nā hoc solis. 70. seniorib;
+ ab abiu atq; aaron cessum est. (Venit ergo moyses).
+ andēs de monte synai in die quo data fuit lex z in quo ei
p̄ta ceremonialia atq; iudicialia supra posita dicta sunt.
ad cū postq; finito clangore tube super montē synai qñ
p̄cepta z vocatus fuit moyses ad mediū caliginis nūq̄
donec ista p̄cepta que continent in istis trib; capitulis
+ accepit z rediit tunc ad pplm in eadē die ad cōfirmandū
+ in populo. z iste fuit reditus de quo dicit. (Et narrauit
+ ista verba dñi). Ut videret si essentiret populus his legi-
+ bus mādauerat ei deus in p̄ncipio horū p̄ceptorū. s. 20. c.
+ om̄ dicit. dixit p̄terea dñs ad moysen. hec quoq; vices
+ habet. (Oia verba dñi). s. oia contenta in tribus capitulis
+ p̄cedentib; z in vltima p̄e. 20. ca. (Atq; iudicia). In
+ istis continent p̄cepta ceremonialia z iudicialia z ali-
+ quā aliter moralia. s. informatiōes quedā indi-
+ cibus p; p̄cedenti. c. maior tñ pars est in p̄ceptis iudicia-
+ lib; nōiauit hic iudicia. p̄st autē intelligi ceremonialia et
+ moralia hic dicta per id qd dicit. (Omnia verba dñi).
+ Et cōfirmatio. (Rēditq; cūctus populus).
+ Cū ppl̄s fuerit cōgregat; ad audiendū p̄cepta veniente
+ de mōte: z qualiter potuit ab oib; audiri. Qd. s.
+ Res nungd totus ppl̄s affuerit ad audiēda ista p̄ce-
+ pta veniēte moysē de mōte. CS; forte rīdebit
+ qd fuerūt oēs de ppl̄o s; p̄ncipaliores q; iūte p̄tinebāt
+ tñ p; s. 1. z c. vbi dicit de moysi. loq̄re ad vnīuersū
+ israel. z postea cū moyses vellet cōplere hoc p̄ceptū
+ scilicet quia aut moyses oēs seniores filiorū israel. q. v. q̄ in
+ seniore populi totus ppl̄s cōstibat. z magis declarat in fine
+ eia cū solos seniores vocasset z locutus fuisset eis sub-
+ dit. his incūrat; est ppl̄s z adorauit dñm. seniores
+ erūt totū pplm. z sic videt hic forte oīm aliquid soli
+ p̄ncipales populi vocati fuerūt. Et potissime si datur q̄ oēs
+ de p̄nerūt ad audiendū: cū ibi eēt tanta boiū z mulierū
+ mulaz bebezorū z egyptiorū: satis difficile videbat quō

vos audire. **C** Sed dñm est non obstatibus his q̃ ad audien-
 da ista p̃cepta tot⁹ p̃pls conuenit. s. oēs tam israelite q̃ egyptij
 p̃misi cui cum eis ascēderāt: et hoc tam senes q̃ iuuenes oēs
 quotquot capaces rōnis et legis erant. Et rō est q̃ si ad audien-
 dū recitationē legis factā per moysen in Deuter. totus p̃pls cō-
 uenit: ita q̃ nullas vir aut femina de his qui intelligere poterāt
 deficiebat: quāto magis uidebif debuisse stare nūc in p̃mulga-
 tione legis. Fundat rō in hoc: q̃ multitudinē cōgregari totā in
 tāto populo quātus erat populus iudeorū erat difficile et nō cō-
 gregabaf nisi in valde magnis negocijs. Q̃to ergo maiora erāt
 negocia tanto magis rōnale erat cōiungi totā multitudinē. sed
 magis neciū erat q̃ iungeref ad audiendā legē q̃ tpe quo moy-
 ses eā recitauit. et tūc cōgregata ē: g̃ tūc cōgregata fuit. Q̃ aut
 magis neciā eēt nūc q̃ tūc: p̃. q̃ qñ moyses eā recitauit cū mori-
 tur⁹ erat iā lex lata fuerat et cōfirmata: nec inde aliq̃s vires acq̃si-
 uit. et dato q̃ tunc audirēt eā nec ponebāt aliq̃s vires legi nec
 tollebat. nūc aut q̃ lex nō cōfirmata fuerat et p̃debat cōfirmatio
 eius a volūtate ipsoꝝ recipientiū: multū differebat q̃ audirent
 ad cōfirmandū vel infirmandū per cōsensum suū. magis ergo ne-
 cessaria erat nunc auditio legis toti multitudini q̃ tunc. Q̃ au-
 tē tunc tota multitudo audierit cōgregata p̃ Deuter. 29. c. cū di-
 xit moyses. vos estis hic hodie corā dño deo vestro: p̃ncipes
 vestri atq̃ tribuni et maiores nati atq̃ doctores: oīs p̃pls isrl̃ li-
 beri et vxores vestre et aduena q̃ tecum moraf in castris: excep-
 tis lignorū cesorib⁹ et his q̃ cōportant aquas. Dñm est ergo q̃
 nunc in cōfirmatione et p̃ma auditioe legis qñ erat in p̃tate eorū
 cōsentire vel nō cōsentire magis irēt oēs ad audiendū: et sic tenē-
 dus est. **C** Lū vero obijcis q̃ nomine totius populi intelligunt
 soli seniores vel illi q̃ in populo sunt p̃ncipaliores. R̃ndetur q̃
 verū est. Nec enī arguim⁹ ideo debuisse totū populū cōuenire
 ad audiendū q̃ oēs q̃ tot⁹ p̃pls conuenit: sed q̃ tale negociū erat
 ad qd totus p̃pls conuenire debat cū in alijs minorib⁹ cōuenisset.
 ideo etiā si nō diceret q̃ totus populus cōueniret intelligendus
 foret totū p̃plm cōuenisse. **C** Quādo aut arguis q̃ difficile erat
 posse a tanta multitudine audiri vocem moysi. R̃ndetur q̃ bu-
 manitus satis foret difficile vt tanta centena milia hoīum vo-
 cem vnius clare atq̃ distincte et dulciter audirēt. et q̃ ipse moy-
 ses loquens nō ita alte aut ipetuose loqueret q̃ cito fastidiref:
 tñ satis modicū deo erat: q̃ nō erit ipse apud deū oē verbi vt
 p̃ Luc. 1. c. Et necesse est dicere q̃ vocē eius sup̃naturaliter de⁹
 eleuauerit et cōteperauerit faciēdo sonantē atq̃ suauē: cū con-
 flet q̃ ante mortē suam toti populo cōgregato legē totā expla-
 nauit eo ordine quo in deuteronomio cōtinet. Eadem ergo vi-
 tus que ibi vocem eius toti multitudini audibilē fecit: eadē fe-
 cit hic cum eēt tāta et maior necessitas. dicif ergo. (R̃nditq̃ cū-
 ctus populus). Q̃ cunct⁹ populus ad audiendū diuinct⁹ erat: et
 cū finita fuissent oīa verba moysi recitātis mouit deus corda
 eorū vt eis illa verba placerent. et omnes vno animo r̃nderunt
 qd volebant. (Una voce). i. quia equaliter oēs a deo moti fue-
 rant ad cōsentindū: equaliter omnes moti fuerant ad idem r̃-
 dendū. Et hoc satis est admirabile q̃ in tāta multitudine nō fue-
 rit aliqui talia illa nō placerint. cū hoīs varīe cogitationes sint:
 nec oēs eodem iudicāt aut sentiunt. nec omnibus sic vnanimiter
 placuisset nisi deus omnes eodem modo et ad idem p̃mouisset.
 (Oīa verbodñi que locut⁹ es faciem⁹). i. oībus legib⁹ et p̃ceptis
 quas p̃posuisti cōsensimus et libēter volumus regi p̃ illas.

Cscripsit autem moyses vniuersos sermo-
nes domini: et mane consurgens edificauit al-
tare domino ad radices montis: et duodecim
titulos per duodecim tribus israel. Misitq;
iuuenes de filiis israel: et obtulerunt holocau-
sta: imolaueruntq; victimas pacificas domi-
no vitulos duodecim. Tulit itaq; moyses vi-
midiā partem sanguinis: et misit in crateras:
partem autem residuā fudit super altare. As-
sumensq; volumen federis legit audiēte po-
pulo. Qui dixerunt. Oīa que locutus est dñs
faciemus: et erimus obediētes. Ille vero sū-
ptum sanguinem resperxit in populum: et ait.
Hic est sanguis federis qđ pepigit dominus

Erodus * *Abulensis*.

21 111

Doc. 75.

B
Rñ. ad rō-
nem alteri⁹
opionis.

Rî. ad ali-
am rônê.

†

L
Admirabi
le fuit quia
tanta multi
tudo be
breorum non
fuerit aliquis
cui ista pre
cepta non pla
cuerit.

Supra eo
bebe. g. c.

vobiscum sup cunctis sermonibus his. Ascēderuntq; moyses et aaron: nadab et abiu et septuaginta de seniorib; israel: et viderūt deum israel. Sub pedibus ei; quasi opus lapidis saphyrini: et quasi celus cum serenū est. Nec non super eos qui procul recesserāt de filiis israel misit manū suam. Uideruntq; deus et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad moysen. Ascende ad me in montē: et esto ibi. Daboq; tibi tabulas lapideas et leges ac mandata que scripsi: ut doceas filios israel. Surrexerūt moyses et iosue minister eius. Ascendēsq; moyses in montem dei: seniorib; ait. Expectate hic donec reuertamur ad vos. Dabētis aaron et hur vobiscū. Si qd natum fuerit questionis referetis ad eos. Cūq; ascēdisset moyses: operuit nubes montem: et habitauit gloria domini super synaite gens illum nube sex diebus. Septimo autē die vocauit eū dominus de medio caliginis: Erat autē species glorie domini quasi ignis ardens sup verticez montis: in cōspectu filiorū israel. Ingressusq; moyses mediū nebule ascendit in montē: et fuit ibi quadraginta diebus et quadraginta noctibus.

Scripsit autem. Dic ponif scōz. s. receptio et cōfirmatio legis in facto. et ponif hic cōfirmatio federis p: prie: qz pprie loquēdo ista que supra dicta sunt p: nient ad cōfirmationē vel initionē federis sed nō ad cōfirmationē: qz cōfirmatio p: supponit existentia rei. non ergo potuit fedus cōfirmari donec eēt: sed fedus factum fuit per cōsensū populi in sermones moysi quos mādanerat dñs. ergo postea legē debebat cōfirmatio. et ista fuit in imolatione et aspōe sāguinis q. j. cōtinent. (Scripsit autē moyses vniuersos smones dñi). Ra. fa. dicit qz scripsit nō solū ista qz hic recitauit: s; et oia a pncipio genesis. s. totā genesis et exodū vsq; ad locū istū. C. s; h non v; vñlle. nā tāta scriptura ē quā nullus hoīs v; posse scribere i qūtuor aut qnq; dieb; et si velocissime scribat. Nisi forte dicat qz fuerit miraculū. s. qz v; tute supnāli ita breuē scripserit. Et si forte dicam; fuisse via hūana h in illa die scriptū penit; v; ipole. nā moyses nō habuit adhuc vñā diez nec dimidiā ad scribendū ista. nā in eo die quo dñs cōcedit de mōte recitauit ista corā populo. factis autē istis modicū diei supereē videbat ad quēq; hoīs scribendū: nec etiā decimā ptem. Si autē dicat qz miraculose factū est nō v; valde rōnabilr dictū. nā miracula poni nō debēt vbi nō est necessitas miraculorū. s. cum aliqd bene fieri pōt mō hūano. nā nō est ponēda pluralitas sine necessitate: cū sit peccatū facere plura qd fieri pōt per pauciora vt p. 3. 8. topicozū. facere autē miraculose qd fieri poterat nāliter est. facere per plura. s. ponere ad istam actionē virtutē infinitā quāta regit in miraculo: cū tñ possit per virtutē finitā bene fieri. Q. aut nō sit necēz fuisse miraculū i ista scriptura manifestū ē. vt si ponat qz scripserit sola ista pcepta ceremonialia et iudicialia et moralia que de nunc oederat bebreis: qz ista cū pauca sint satis cito poterāt scribi: et nemo cogit nos ponere qz scripta fuerit tota genesis et tot; exodus vsq; ad istum locū. ad qd necesse erat ponere miraculū. Et nō solum nō cogimur ponere miraculū: sed etiā nō debem; cū ista ista nihil tale signare possit: qz hic dicitur qz scripsit moyses oēs sermones dñi. manifestū est aut qz tota genesis nō est de sermonib; dñi: sed pot; sunt qdā hystorica gesta de his que in p: mis tpi; acciderūt. Exodus etiā vsq; ad .c. 20. suprapositū magis hystorica cōtinet narrationē qz dñi verba. hic autē dñs qz scripsit oēs sermones dñi. in quo signari necesse est vel qz totū illd qd signabat in scripto moysi erant sermones dñi: vel qz maior p; scripti: cūz semp denominatio fiat ab eo qd plus est et mai; sed si accipiat tota genesis et totus liber exodi vsq; ad istā pte;

nō erat maior p; de verbis dei: imo nec vicefima. qz non debet vocari sic scriptū moysi. s. qz scripserit oēs sermones dñi si minor pars fuerit de verbis dñi. qd satis p; ex hypothesi. s. oī cēdo qz scripserit a pncipio genesis vsq; ad locū istū. C. dñs ergo qz moyses scripsit ea die qua dñs cōcedit de mōte verba dñi i. oia verba que dixerat ei deus in mōte. s. ista pcepta ceremonialia et iudicialia in trib; supioribus. c. descripta. et h fecit quia recitauerat oia corā ppo et cōfirmari debebat aspergēdo sāguinē sup libzū legis vt p; ad Heb. 9. c. necesse ē erat qz illa pcepta que vocā lex scriberet ipsa die. et hec fuit cā potissima atq; cogens. Potuit autē eē alia cā: qz populus audierat nouiter leges: qz multa pcepta cōtinent in trib; .c. supiorib; nō potuit ppo retinere. iō vt dare ppo copia legis quā acceperat: et dñs moyses maneret in monte ad accipiendas tabulas b; et populus in quo vacaret studio et addiceret legem qz necia erat: ne forte h; eā agerēt nō excusarent qz eā nō sciebāt qz copia eis non data fuerat legis. (Et mane surgēs). s. in auroa diei sequētis post qz dñs cōcedit de mōte et cōposuit legē recitauit corā bebreis. (Edificauit altare). Istud altare fuit ad imolandum in eo holocausta dñi vt de sanguine hoīs holocaustoz aspergeret sup pplm et sup altare et sup libzū legis. (Ad radices montis). s. mōtis synaigae iste apud eos vocat mons p excellentia: qz plura ibi bona receperūt qz in alijs locis. s. legē sacrificia sacerdotū et tabernaculū et oēs ceremonias illius populi vt p; in discursu ist; libri a. ca. 19. supra posito vsq; ad finē: in quo agit de pceptis ceremonialibus iudicialibus atq; moralibus: et de cōstructione tabernaculi. in leuitico quoq; toto cōter de sacrificijs et solēnitatib; et alijs ceremonijs. et hec oia dicta sunt in mōte synai vt p; Leui. 27. c. s. in vltima positioe ipi; leuitici cū oī. hec verba locutus est dñs ad filios israel p moysen in mōte synai. et nō solū bebre: sed etiam cōputatio bellatorū totius populi et diuisio locoz castrametadū qz tum ad quālibet tribū: et separatio leuitaz ad ministeriū dñi p toto israel cūz determinatis officijs suis: et cōsecratio tabernaculi et filia que describunt in lib. numeroz a pncipio vsq; ad decimū. c. in mōte synai facta sunt: qz. 10. c. libri numeroz agit quō mouit castra israel de mōte synai. Vocat etiā synai mons nō ex pto noīe pprio qz qñ ista fiebat erant apud mōtem synai castrametates vt satis p; ex dictis. iō nō oportebat nomē mōtis expmēre. (Apud radices mōtis). Nō tēuerūt postea iudei: sed rēu; imolandi quē nūc tēuerūt. nam semp imolabant intra atriū tabernaculi: et qñq; aliquo victimā aliquaz offerret morte dign; erat vt p; Leui. 17. c. nunc aut tabernaculū nō dū erat nec atriū tabernaculi: iō nō poterat offerri itra atriū tabernaculi sed ad radices mōtis. Et hoc fecit moyses quia ibi erat locus mūdus separatus a castris qz erat ifra in loco planiori circa qz. a loco castrorū vsq; ad radices mōtis erat qdam ascēsus vñ. s. dictū ē: et apud easdē radices seniores. 70. israel et moyses et nadab et abiu adorauerūt pstrati in terrā qñ moyses debuit in mōte ascēdere p tabulis vt supra dixim;. Cā autē alia qz ibi altare positū vel edificatū fuit: est qz sacrificia fuit corā dño. s; ab illo loco directe videbat esse pfect; ad nubē caliginosā: et sic dñs qz erat in vertice synai. ergo loc; ille aptior erat qz ceteri ad imolandū. et ista eadē cā videt eē qz ibi seniores pstrati adorauerūt. s. qz ibi erat altare vbi fuerat facta holocausta: qz repit rat spālem eius assentiā. etiaz qz ex illo loco deū videbat. s. nūbē glorie eius directā et melius qz ex alijs pibus ppingit mōti. (Et duodeciz tribus p duodeciz tribus filioz israel). dñs titulus alius lapis insignis eleuat; ad manifestādū aliqd de loco. et h mō pprie vocat titulus lapis erect; sup sepulchzū alicui; ad notandū qz ibi sepult; sit. et sic dñs Beñ. 35. c. erexit iacob titulus sup sepulchzū rachel. hic ē titulus monumēti rachel. Aliqñ accipit titulus p lapide noīante aliquē locū rōne alicui; rei pālis. et sic iacob posuit titulū in betbel vt p; Beñ. 28. c. surgēs mane iacob tulit lapidē quē supposuerat capiti suo et erexit in titulū fūdens desup oleū. Aliqñ accipit p aliquo lapide posito in signū cult; idolorū: et corā illo lapide inclinat se boies vt p; Leui. 26. c. nō facietis idolū sculptile nec erigētis titulos: nec ponētis lapidē insignē vt adorētis in terra vñ. Aliqñ accipit titulus p altari vt p; Beñ. 35. c. cū dicis. ille vñ. s. iacob erexit titulū lapideū in loco in quo locut; fuerat ei deus libans sup eū libamina et fūdens oleū. hec aut libatio sup altare fit: siue illd pū siue magnū sit. *C. Dic at sic forte dicit aliq; qz accipit tituli p altarib; ita qz fierēt. 12. altaria p cōmemoratiōe. 12. tribus israel: et sup qd; imolare p sua tribu. C. s; h nō v; vñ: qz tūc nō eēt altare vñicū s; altaria multa. s. 12. ifra tñ repugnat: qz dicit qz moyses edificauit altare. si at istī tituli eēt altaria diceret qz moyses edificauit

ifra. 3 1. d.
et. 3. 2. d.

ifra. 3 4. d.
88. of. c. j.
de renū.
cap. nifi. an
te fi.

opi. Ra. fa.
Lonsura.

Nō scripsit
moyses mi
raculose p
cepta be
breis eo die
quo de mō
te dñs cōcedit.

Do. det.

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

Do. snia.

B

25.7

An i. 12. lapidib⁹ posit⁹ in memoria. 12. tribuum scribere tur noia ipsarum tribuum. 2. rō q⁹ sic. Scda.

Do. def.

Rō qdā ponēs qz nō erant lapides sculpti.

Rñ. ad rōnem.

edificauit. 12. altaria 7 nō q⁹ edificauit altare vel dicere q⁹ ad altare eēt extra duodecim altaria. 7 hoc valde supuacū ē: tūc in illo nō imolarē hostie cū in alijs deberēt imolari p⁹ alibet tribu in altari suo. Rñdendū q⁹ altare vnicū fuit i⁹ i⁹ inuit. f. q⁹ edificauit moyses altare 7 in illo altari fuerunt oēs victime. nā nō debebāt in multis altari⁹ simul imolare: ne putarēt plurib⁹ oīs imolari: 7 quelibet tribus crederet se p⁹tinere ad aliū deū: qd nullo mō ueniebat. de quo moyses. 20. c. De titulis aut dupl⁹ dici pōt. Uno mō i⁹ 12. tituli fuerint. 12. magni lapides erecti in memoriā. tribuū israel: 7 q⁹ sup istos lapides disticte positos ob recordatiōē nullū sacrificiū fieret: s⁹ solū sup altare vnicū qd fabricauit moyses. 7 h⁹ satis concordat i⁹ viciēti. edificauit altare ad duos mōtis. 12. titulos p. 12. trib⁹ filioz israel. i. altare p⁹ edificauit: deinde posuit. 12. titulos in diuersis p⁹tibus ob recordatiōē. 12. tribuū israel. Et h⁹ nō recipit aliq⁹ incōueniēs. si p⁹ ponerem⁹ fuisse facta altaria. 12. nā sacrificia diuersis loca aliquo mō erāt in scandalū illi gēti que facili⁹ inducere credendū multiplicitatē deoz: cū sacrificia sint cult⁹ oī. tū ponant⁹ altaria ad memoriā tribuum vel alicui⁹ alte⁹ nullū scandalū est. 7 ista fuit rō q⁹ tpe i⁹sue deuictis i⁹ 7 diuisa terra: due trib⁹ 7 dimidia que hereditarē accē⁹ a⁹ transiit iordanis rediret in possessiōes suas 7 cōstituit altare nimie magnitudinis circa iordanis tumulos: cōper⁹ alias nouē trib⁹ 7 dimidiā qd fratres sui egissent parane⁹ ad bellū 7 eos putātes q⁹ ibi p⁹ se vellēt sacrificare: cū i⁹as⁹ sac⁹ sacrificiū di⁹tra attri⁹ tabnaculi cōstituit⁹ fuisse in sylo Josue. 18. c. mittētes aut nūcios ad eos vt totaliter vitatē i⁹uū eoz cognoscerēt cōpererūt q⁹ due trib⁹ 7 dimidia nō it altare ad imolandū hostias sed in memoriā posterorū etiam crederent⁹ ad deū israel p⁹tinere sicut 7 nouē tri⁹ dimidia q⁹ habitabāt transito iordanis. quo cognito placat⁹ i⁹sue 7 oēs nouē trib⁹ 7 dimidia: nec inierūt bellum vt i⁹sue. 22. c. Alio mō pōt intelligi de istis. 12. titulis q⁹ nō fides positi p⁹ se distincti ad futuroz memoriā. sed de istis lapidib⁹ qui ad signādū. 12. tribus israel ponebant⁹ factum tate: 7 tūc adhib⁹ isti lapides. 12. erāt tituli ad duo. p⁹mo habant⁹ absolute. 12. trib⁹ israel p⁹ istos lapides. 12. q⁹ sicut tate cōstituebāt: ita. 12. trib⁹ israel ad vni⁹ dei cultū p⁹tine⁹ rō erāt tituli: q⁹ signabāt q⁹ sacrificiū illū qd sup illō al⁹bat: erat ad rogandū p. 12. tribus israel: siue q⁹ sāguis sup illō altare fiebat ad cōfirmatiōē pacti cū. 12. tribus⁹ lo mō Josue. 4. c. b⁹ q⁹ mādauit i⁹sue educi lapides ma⁹ 12. de alueo iordanis 7 fieri altare vni⁹ de illis ad memo⁹ 12. israel. sic ē. 3. Re. 18. c. b⁹ de sacrificio helie i⁹ mō lo q⁹ fecerit altare p⁹nes lapides. 12. ad memoriā. 12. hoc magis tenendū est. C⁹ tūc q⁹res cū isti la⁹ 12. positi fuissent ad memoriā. 12. tribuū isrl nūqd fue⁹ na noia eoz ibi. f. q⁹ nomē vni⁹ scriberet⁹ in lapide vno reliquoz i⁹ religis. Et v⁹ q⁹ sic: q⁹ cū ista positi lapidū memoriā tribuū. 12. 7 memoriā magis seruaf⁹ in l⁹is l⁹is ponat⁹: debebāt sculpti i⁹re in lapidib⁹. p⁹ enim q⁹ si t⁹ent⁹ lapides illi. 12. h⁹ tūc sciret⁹ quare ponebant⁹. 12. i⁹ nō cognoscere⁹ post hoc q⁹re positi fuissent ibi illi la⁹ f. i⁹ l⁹re nō declararet⁹. si aut⁹ l⁹re insignite eēt lapidib⁹ in eternū memoriā illi⁹ facti. g⁹ l⁹is hoc traditū est me⁹ 12. q⁹ sic mādauit deus fieri in vestib⁹ sac⁹is aarō. f. q⁹lib⁹ sculpterēt noia filioz israel 7 sculptebāt bis: q⁹ in e⁹ sup humerali erāt duo onychini magni i⁹ quoz quo⁹ l⁹ta erāt sex noia filioz israel: 7 erāt isti onychini in ex⁹ t⁹phod siue sup humeralis. sculpta sūt ē. 12. noia filio⁹ el in lapidib⁹. 12. collocatis in. 4. ordinib⁹ in rōnali. 7 i⁹ portabat aarō corā dñō cū: ministrabat vt p⁹ 3. j. 28. c. Inter hic in bis. 12. lapidibus altaris sculpti debebāt. 12. q⁹ 12. lapides positi in illo altari ad memoriā. 12. t⁹ t⁹urū 7 ad significationē eozū que tūc fiebat nullam l⁹itā aut sculpturā habant. Et forte aliq⁹ dicit cāz bu⁹ i⁹ sculpterent⁹ illi lapides 7 i⁹primerent⁹ ibi noia filioz⁹ i⁹ebat noia illa que sculpta foret in lapidib⁹ ex⁹itib⁹ mentū eē in loco abiceto: 7 noia scripta in lapidib⁹ q⁹ i⁹oi p⁹te altaris eē in loco nobilioz. sup quo diffusio⁹ nascere⁹: iō nō debuerūt scribi i⁹re lapidib⁹. nō scri⁹ p⁹is eēnt ibi. 12. lapides signātes. 12. noia filioz isrl: q⁹ t⁹ quis lapis ponebat⁹ p⁹ vno: 7 q⁹ lapis p⁹ altero: nō p⁹ i⁹so suboziri. Rñdendū q⁹ ista rō nōnib⁹ claudit. nā mō fuisse⁹ contētio p⁹ lapides ex⁹ites in rōnali

bñtes noia. 12. filioz israel: q⁹ qdam erāt supiores 7 qdā po⁹ steriores 7 inferiores cū eēt in q⁹tuor ordinib⁹ vt p⁹ 3. j. 28. c. 7 tū isti lapides cōtinebāt noia. 12. 7 nō fuit ob hoc facta aliq⁹ diffen⁹ sio. Eodē mō dicere⁹ ē q⁹ sequere⁹ diffensio p⁹ castrametatio⁹ nū loca. f. q⁹ in nobilioz loco castrametaret⁹ ad orientālē plagā: 7 cū buccine clangerēt oādo signū mot⁹ castrorū verillū trib⁹ in de mouebat⁹ vt p⁹ Nume. 2. et. 10. c. Et iā eēt diffensio q⁹ que⁹ dā trib⁹ habebant verilla. f. 4. trib⁹. f. iudas ruben effraim dan vt p⁹ Nu. 2. c. 7 alie trib⁹ erāt sub verillis hāz: tū nulla erat diffen⁹ sio. ergo nec hic eēt diffensio. Modus aut quo collocari debe⁹ bāt lapides isti si sculpterent⁹ noibus filioz israel: erat q⁹ illi g⁹ eēt p⁹res fm natiuitatē ponerent⁹ in loco nobilioz 7 dignioz altaris: 7 sic per ordinē donec veniret⁹ ad vltimo natū g⁹ pone⁹ ref sub oibus alijs in loco inferioz: 7 nō eēt tūc loc⁹ inuidie: ga⁹ rōnabiliter ille q⁹ p⁹ior est tpe potior est iure. 7 tunc scit⁹ glibet se b⁹re locū fm ordinē natiuitatis sue 7 cognoscit⁹ alios natiuitate p⁹res supioz locū tenere nō idignat⁹. Si aut⁹ daret⁹ locus p⁹ oī gnitatē aut bonitatē alicui⁹ eēt tūc locus inuidie: q⁹ ex h⁹ q⁹ aliq⁹ poneret⁹ sub oibus alijs: daret⁹ intelligi q⁹ oēs alij erāt meliores eo. in quo boies multū zelāt: q⁹ dato q⁹ sic eēt fm rectum nemo vellet se teneri ab alijs i⁹ minore reputatiōe bonitatis q⁹ glibet alius. Et p⁹ q⁹ iste fuisset ordo in ponendo lapides in altari: q⁹ istū ordinē mādauit deus eē in sculptura nominū cū posita sūt in duob⁹ onychinis ephod 7 in. 12. lapidib⁹ rōnalis vt p⁹ 3. j. 28. c. cū oī. sex noia in lapide vno: 7 sex reliqua in lapide altero in⁹ rta ordinē natiuitatis eoz ope sculptozis. sunt g⁹ ad eūdē modū in politis bene ordiatis gradus sessiōis 7 locutiōis 7 oīz alio rū q⁹stuz ad honores 7 act⁹ publicos. Et ob hoc rectores ciuita⁹ tū tenent gradū in sedēdo fm gradū antigtatis. nō quidē anti⁹ quitatis in etate: sed antigtatis in offō vel dignitate illa. sic etiā magi 7 doctores in actibus 7 honorib⁹ scholasticis sedent: et loquunt⁹ fm gradū antigtatis in gradu. i. fm q⁹ p⁹ns aut poste⁹ rius suscepit gradū magisterij aut doctorat⁹. nā si deberet dari maior bonoz in sedēdo vel loquēdo fm maiortatē 7 minori⁹ tatē sciētie esset valde odiosa p⁹scrutatio: q⁹ glibet se altero aut sapientiorē aut eque sapientē existimat. etiā dato q⁹ eque anser retur oīa iste liuoz: tū fm veritatē reperiri nō poterat q⁹ sapiē⁹ tior sit nisi sit valde magn⁹ excessus iter aliquos 7 multū nota⁹ bilis. rōnabiliter ergo valde sic cōstitutū ē. faciēdo ergo isto mō in assignatiōe lapidū insignitoz noibus filioz israel in altari nullus daretur fomes inuidie. C⁹dm ergo aliter q⁹ nō fuerūt isti lapides sculpti noibus filioz israel: q⁹ tū oportebat lapides polire: 7 postea opere sculptozis inscribere singulis lapidib⁹ no⁹ men vni⁹ tribus filioz israel. hoc aut non poterat fieri in tam b⁹zeni spatio. nam moyses ea oīe qua venit de monte locut⁹ fuit oīa verba p⁹ceptorū supiozū ad populum: 7 sequenti oīe ma⁹ ne consurgēs altare edificauit 7 imediate fecit victimas 7 cōfir⁹ mauit legē effundēdo super populū sāguinē 7 altare atq⁹ libzū legis. sed ad poliēdū lapides. 12. magnos: 7 postea sculpendū 7 collocandū altare erat necessaria tota vna dies: imo ampli⁹ da⁹ to q⁹ multi in hoc laborarent. Scdō q⁹ dato q⁹ potuissent in ea⁹ dez die sculptere 7 polire 7 collocare faciēdo omnia alia: tū lex non p⁹mittebat: q⁹ inter ista p⁹cepta que nunc moyses populo recitauerat vnum de p⁹mis erat. altare de terra facietis mibi: q⁹ si altare lapideū feceris mibi nō edificabis illud de sectis lapidib⁹ bus: si enī leuaueris cultrū tuum sup illud pollues. non est ergo verisile q⁹ imediate moyses ageret⁹ istā legē quā nūc pplo ou⁹ xerat cōfirmandā 7 corā eis recitauerat. nā eā cōfirmādo poti⁹ infirmaret: qd erat i⁹plicare. p⁹ q⁹ ipse faciebat sacrificiū sup al⁹ tare illud vt de sanguine hostiaz imolatarū sup altare aspgere⁹ tur populus 7 liber legis in cōfirmatiōe illius pacti siue legis cū iudeis. si tū ipse imolaret sup altare de lapidib⁹ sectis 7 sculptis ageret⁹ vni⁹ de p⁹ncipalissimis p⁹ceptis q⁹ recitauerat. ergo cōfir⁹ mando legē hāc potius eā infirmaret. qd erat cōdictio in adie⁹ cto. C⁹ si tamē vellem⁹ ad huc esse necessitatē aliquā scribendi illa nomina. 12. filioz israel in altari: vtpote q⁹ de⁹ manda⁹ ret scribi in altari ad huc nō deberent sculpti lapides sed rudes lapides ponerent⁹ quos ferrū nullatenus tetigisset: 7 desup idu⁹ cebatur calx ita vt cōcauitates rudinz lapidū replerent⁹ 7 mane⁹ ret calx plana in superficie 7 ibi scriberent⁹ noia. sic enim factum fuit in mōte bebal vbi mādauit deus vt post transitū iordanis struerent altare de lapidibus rudibus atq⁹ in formib⁹ quoz ser⁹ rum nō tetigit 7 leuigarent⁹ calce: 7 in superficie calcie scribere⁹ tur totum deuteronomiū vt p⁹ Deutero. 27. c. C⁹ ad rōnes fa⁹ ctas i⁹ oppositū. Ad p⁹mā q⁹ dicit⁹ q⁹ cū istū altare fieret ad me⁹ moriā: 7 magis memoriā cōsuari potuisset scribēdo ibi noia q⁹

B
Modus
quo collo⁹
carēt si la⁹
pides scul⁹
pti fuissent.
Qui p⁹or est
tpe: potior
est iure.

In politis
bñ ordiat⁹
dant⁹ g⁹duo
sessiōis 7
locutionis.

C
Rō eo. po⁹
nēs qz lapi⁹
des isrl nō
fuerūt ins⁹
gniti.

Si dberēt
scribi noia
12. tribuū
sup lapides
nō debant
lapides po⁹
liri: s⁹ calce
leuigari.

D
Rñ. ad rō⁹
nem.
Ad p⁹mā.

nō scribēdo. ergo scripta sunt. Rūdes q. 12. lapides positi sunt in illo altari tanq. 12. tituli pp duo. Primo ad signationē p̄sentam. Scō ad memoriā futuroz. Ad signandū qdē p̄ntia. i. vt intelligeret qd istud sacrificiū qd fiebat erat pro. 12. tribub' isrl. Memoria p̄ futuris erat vt q postea viderēt illud altare recoz clarent q ibi fuerit factū sacrificiū a. 12. tribub' filioz israel trā seuntū per desertū. sed potissimū qd hic requirebat erat signatio p̄ntia. i. vt videret qd ad. 12. trib' extendebat sacrificiū illic factū. 2. hoc satis notabat per. 12. lapides ibi positos dato q nomina non inscriberent cum ip̄s p̄ntibus innotesceret cā quare sic fieret. memoria autē futuroz non erat necessaria. iō nō erat necesse poni lras nominū inscriptas saxis politis testes p̄teritoz. hoc nō adhuc moyses fecisset si licuisset. sed non licebat: qz altare de lapidib' sctis cōstruere vetitū erat vt patet. 8. 20. c. Ad scōz rōnem qñ arguis q sicut licuit in ephod siue sup̄bumerali in duob' onychinis duodeciz filioz israel nomia scribi: licuit. in. 12. lapidib' rōnalis sculpi nomia. 12. filioz israel vt p̄ infra. 28. ca. ergo liceret in lapidib' altaris eadē scribi. Rūdes q non est similitudo. nā ista duo nō sunt licita vel illicita siue bona 2 mala fm se: sed solū qz p̄b̄bita vel permissa. nam nisi de' p̄b̄b̄uisset dolare 2 sculperē lapides altaris illicitū non foret: sed deus vetuit altaris lapides poliri. 2 nō vetuit sed poti' p̄cepit lapides rōnalis 2 ephod sculpi vt p̄ 3. j. 28. c. ergo nō est eadē rō liciti 2 illiciti in vtriq. Cū considerādo sine aliqua lege data ad nocumentū. i. quid istoz nocentius erat: manifestū est q sculperē lapides altaris valde magis nocēs erat qz sculperē lapides rōnalis vel ephod. 2 hoc p̄ considerādo ra dicem nocumentū. nocumentū autē est inclinādo vel dādo occasiōē ad idolatriā que valde timebat in bezeis. in hoc autē magis monebat sculptura altaris qz sculptura lapidū rōnalis. nā lapides p̄ciosi exites in rōnali 2 ephod erant quedā ornamēta vestii sacerdotaliū: sicut anuli sunt ornamēta manuū cuiuslibet viri. ad bec autē nō respiciebat populus s; respiciebat ad ip̄m altare sup̄ qd signabat esse de' sp̄aliōri modo qz in alijs locis. Rūdes viderēt aliquā sculpturā in altari signaret illam tāqz deū imitātes gentiliū insaniā q tot deos esse posuerūt quot sunt res. i. mo plures deos q res. Fuit ergo satis neqz illi tēpori cōsiderata iudeoz fragilitate vt altaria nullo mō sculperent: ne quouis modo ad idolatriā laberent. 2 ob hoc ista lex de altari cōstruēdo de lapidib' rudibus atqz informib' habuit fundamentū. (Et duodecim titulos p̄ duodeciz trib' israel). Ponebant. 12. lapides in illo altari: 2 isti erant tituli. i. faciētes cognitionē filioz 12. israel. (Per. 12. trib' israel). i. pro qualibet tribu fuit positi vn' lapis: 2 sicut erat. 12. tribus ita. 12. lapides fuere.

Que vocatur hic. 12. tribus israel. 2 an leui fuerit cōputat' p̄ tribu: 2 qñ ioseph incepit eē diuisus in duas trib'. 20.8.

Sed queretur que vocant' hic. 12. tribus israel. Cū dōm q trib' v' qdā cōgregatio

multoz bñtiū se inter se fm quandā attinētiā cognatiōis 2 descendentiū ab eodē stipite. sed israel siue iacob qd idē est habuit duodeciz filios. ergo ab illis denominant'. 12. trib'. 2 sic vocabunt' hic. 12. tribus. i. 12. cōgregatiōes. 12. cognatiōnū ab illis. 12. filijs. vt trib' rubē. tribus symeon. trib' leui. Cū dices q leui nō cōputat' fuit ibi p̄ capite tribus: qz tūc sequebat' q eēt trib' tredeciz: cū ioseph duas trib' habuerit. s. effraiz 2 manasse vt cōiter cōputatur in toto vete. testō. Rūdes q leui cōputatus fuit hic p̄ capite tribus: 2 cognatio eius dicebat' vna tribus. Et cum dices q sequebat' eē tribus. 13. nō valet cōntia: qz manasse 2 effraim tūc vna trib' erat: ideo necesse erat leuiticā cognatiōē eē tribū ad cōplēdū nūterū. 12. tribuū. p̄ 12. trib'. 2 sic vocationē vel a psonis vel a sortib' hereditatū. qñ. n. hereditas nō respicit. necesse ē vt a psonis denotet. 2 sic Apoca. 7. c. vbi Ap̄s denotauit trib' israel faciēs mētiōē de iueris ad Xpm: qz in h' hereditas nulla respicit a psonis denominauit. s. ponens vnāz esse tribū leui 2 vnā tribum ioseph. nunc autē possessiones yllas hēbant. ergo p̄sone faciebāt trib'. cū ergo leui eēt vnus de filijs iacob: ergo faciebat vnā tribum sicut glibet aliozū. Cū ad hoc rīdes forte q iaz effraim 2 manasse distincte erāt vt vne tribus euz quo stare nō poterat q eēt cognatio leuitica vna tribus. añs p̄ vt dē Gen. 48. duo igi' filij tui qui nati sunt tibi in terra egypti añqz buc veniē ad te mei erūt manasse 2 effraim sicut symeō 2 ruben reputabunt' mibi. i. q sicut rubē 2 symeō q erant maiores in bonis iacob vel in p̄missione facta ad euz: qz erant p̄mi tēporē: ita duo isti filij tui erūt q accipient ambo tātam hereditatē sicut quilibet alij duo de filijs iacob. dōm ergo videt' q isti duo iaz facerēt duas trib'. Cū dētur trib' israel

nūqz fuerūt nisi duodeciz. 2 tñ si diuidat' ioseph in duas p̄s oportebit vel q sint trib'. 13. v' q excludat' leui. ergo nūqz potuit ioseph eē distinct' in duas tribus donec leui deesset eē trib' euz ei a p̄ncipio competeret vna sortis sicut ceteris fratribus cū ipse esset vnus de p̄mis fratribus 2 filius lie. leui tñ nūqz fuit se paratus a reliquo populo donec de' in scō āno exiit de egypto in mōte synai in p̄ncipio anni separauit sibi tribū leui a populo israelitarū faciēdo totāz illa in tribū subiectā cultui administrationis sue vt p̄ 3. Nu. c. 3. cum dē. tolles mibi leuitas pro oī p̄mogenito filioz israel: ego sum domin'. 2 pecora eozum pro vniuersis p̄mogenitis pecorū filioz israel: erūtqz leuite mei vici oīs. 2 postea dat omnia officia 2 labores ministratiōnū tabernaculi 2 atrij 2 depozitionē eozum leuitis vt p̄ 3. Nu. 4. et 8. c. 2 deinde assignauit eis in munus oēs redditus decimarum 2 p̄mitiarū 2 votorum 2 redēptionis p̄mogenitoz: ceterozūqz ad eum p̄tinentiū pro seruitio qd faciebāt. 2 cōclūst qz ppter hoc non accepit leui partē cū fratrib' suis: qz deus ps eius ē vt p̄ 3. Nume. 18. et. 3. 5. 2 cū facta fuit ista diuisio leuitaz a reliquo populo incepit esse ioseph diuisus cōputari in duas trib'. i. in effraim 2 manassen vt p̄ 3. Nume. 1. c. qñ computati sūt viri bellatores. nā ponunt' ibi manasses 2 effraim tanqz trib' distincte: 2 leui nō ponit' in illa cōputatiōe tāqz nō foret de populo israel. sicut oī in eodē. c. 2 cōiter in. 2. c. Nu. vbi ponit' castrametatiōē duodecim tribuū sub. 4. vexillis: 2 ponunt' manasses 2 effraiz tanqz vne trib' 2 nō cōputat' ibi leui. ante h' autē non erat diuisus leui a reliquo populo: 2 cōiter nec ioseph erat diuisus in duas tribus: s; p̄missus ei fuisset q diuidēdus esset in duas trib'. ista autē cōstructio altaris facta fuit aī segregationē leui a reliquo populo. 2 p̄ qz ista diuisio facta est in p̄mo mense scōi anni exit' de egypto vt p̄ 3. Nu. 1. c. Cōstructio autē altaris de quo hic dē: 2 p̄titiō tituloz fuit in p̄mo anno exit' de egypto in mēse tertio: die. 4. mēsis. vel fm bezeos plures in die septimo. ergo nō erat diuisus leui a reliquo populo: sed neō cōputabat' vt vnus de capitib' tribuū: 2 ioseph cōputaret' tūc vt aliud caput trib'. manasse autē 2 effraiz nōdum vocabat' trib' diuerse vsqz ad p̄ncipū scōi anni exit' de egypto: ideo si sculpi debuissent nomina tribuum in illis lapidib' sculperent' nomē leui in vno lapide: nō men ioseph in alio: 2 nullo modo fiet mentio de manasse 2 effraim: qz nōdum erāt distincte trib'. (Adistqz iuuenes de filijs israel). Nō imolauit istas victimas moyses sicut imolauit in cōsecratiōe sacerdotū. bñt' cā fuit qz moyses nō hēbat sacerdotiū nisi ei oīs sp̄aliter cōfessisset. nāz sacerdotiū erat ius consequēs p̄mogeniturā patrie sui: quia aaron p̄or fuit p̄ tres annos cū aaron b̄zet. 83. annos qñ moyses. 80. solos habebat vt p̄ 3. 7. qñ tñ deus mādauit ei cōsecrare aaron 2 filios eius: mādauit ē vt ipse imolaret victimas ad solēnitatē cōsecrationis vt patet isra. 29. 2 Leui. 8. et. 9. c. 2 in h' dedit ius sacerdotale. 2 nō h' cū lex cōfirmāda fuit nōdum dederat ei ius sacerdotale: iō nō imolauit s; misit iuuenes q imolarent ex filijs israel. Cū autē fuerūt isti iuuenes lra si declarat'. Cū dicit' q tenet' h' mager in h'istoria scholastica q fuerint duo filij aarō. s. nadab 2 abiu maiores filij ei' de qbus supra mētiō facta est. Cū ista p̄titiō nō videt' vera: qz i' h' fundat' p̄ tāto q teneret' nūc aarō tanqz sacerdos: 2 filij eius ē tāqz sacerdotes corā toto populo imolaret. sed hoc falsū est: qz nec aarō nec filij ei' nōdum acceperāt sacerdotiū qd fuit collatū in eoz cōsecratiōe que postea fuit facta p̄ moysen vt p̄ 3. j. 29. 2 Leui. 8. et. 9. c. 2 ante h' ip̄i nō imolabāt. Et dato q forte moyses cognosceret futuros sacerdotes: tñ populus nō cōsentiret eos imolare p̄ tota cōitate: cū ibi eēt alij ad qd magis p̄tineret nisi moyses declarasset dei mandatū h' esse. Cū dōm ergo v' q isti iuuenes de filijs israel fuerūt. 12. filij. 12. p̄ncipū filioz israel. nā ad p̄mogenitos quosqz p̄tinebat facere sacrificia 2 imolatiōes cū essent ip̄i sacerdotes. Cū qz istud sacrificiū pro tota cōitate populi fiebat. dōm est q p̄ tales p̄mogenitos faciēdū erat q cōitatis vicē gererēt. isti autē erāt p̄mogeniti p̄ncipū isrl. nā sicut. 12. p̄ncipes israel gerebāt p̄sonā toti' populi eminentē. ita p̄mogeniti oīum p̄ncipū gerebāt p̄sonam oīum p̄mogenitoz toti' populi. ergo ad istos p̄tinebat offerre p̄ toto populo: sicut p̄tinebat ad istos p̄mogenitos totius populi sumptos simul offerre p̄ toto populo. Et bec aliquāter inuit lra ex modo loquēdi cū dicit'. (Adist iuuenes de filijs israel). i. misit iuuenes de oībus filijs israel. s. de filijs p̄ncipū ḡp̄nta bāt oēs p̄mogenitos filioz israel. nā manifestū est q isti iuuenes erāt o filijs isrl: qz isrlite neminē q eēt extra gen' suū p̄mitteret corā se offerre. cū ḡ dixit q erāt iuuenes ex filijs isrl aliqd sp̄ale notare voluit. nā alio solū dixisset misit iuuenes 2 obtulerunt dolocaula

Ad ioseph icepit eē diuisus in duas tribus.

Ad post datā legē moyses nō imolauit sed misit iuuenes ad imolandum.

Ad. 9. Qui fuerint iuuenes ad imolandum missi. p̄ oī alij quorum. 2 cōfuit.

Do. inia.

1. cā qz filij p̄ncipū trib' isrl imolauerūt i cōfirmatiōe legis.

B

Ad scōm rōnem.

Bētilles tot deos existi mauert qz res: immo ples qz res.

Rūdes.

Obiectio.

Rūdes.

Trib' qñ qz dnoiant a personis: qñqz a sortib' hereditatū. Rū. quedā ad rōnem.

B

Lōfuta.

Causa. 2

holocausta. satis ergo videtur quod isti vocabantur de filiis israel
representantes omnes filios israel. s. primogenitos principum.
causa huius etiam videtur: quia sacrificia hic fiebant p. 12.
nam. 12. vituli immolati sunt pro. 12. tribubus. ergo non
debatur convenire quod nadab et abiu filii aaron fuerint qui ista
holocausta fecerunt. Concedendum est tamen quod inter istos immolantes
fuit unus nadab filius aaron primogenitus eius: quia ista sacrificia
sunt p. filios. 12. principum filiorum israel: et cum tunc tribus leui-
tarum inter alias cum nodum fuisset diuisa ut probatur est: ergo
debatur ut de ea mitteretur filius primogenitus principis. sed in tri-
bus erat aaron princeps. nam ut p. 3. s. 6. c. ubi computat gene-
ras ruben et symeon et leui: ponitur quo descendat aaron p. lineas
primogenitorum tribus leui: et quomodo ipse sit primogenitus patri suo am-
ram esse maior quam moyses tribus annis. ergo ad ipsum pertinebat
status populi leuitici. Et ista fuit causa quare ipse fuit factus
sacerdos collato sacerdotio tribui leuitice. nam si ipsa
mansisset inter ceteras de populo ipse aaron futurus erat
magis dignitatis eo quod erat princeps tribus. ita collato sacerdo-
tio leuitice et toto ministerio tabernaculi iure pueniebat
non id quod dignissimum atque maximus esse daretur. s. summus sa-
cerdos. Cum ergo iste princeps fuerit: necesse erat et fundamen-
tis expositionis quod primogenitus eius iret ad sacrificandum p. tri-
buta. sed nadab erat primogenitus cum semper ponatur ante alios
suos. s. abiu eleazar atque itamar. ergo nadab iter cete-
ras ad sacrificandum missus fuerunt. (Et obtulit holocausta).
Dic ponuntur duo genera sacrificiorum. s. holocausta et victimas
pacificas. aliud genus tertium est. s. p. peccato. sed de
hoc fuit imolatum. Et huius videtur fuisse duplex causa. Pri-
mus sacrificiorum p. peccato non erat adhuc inditum cum ceperit
ratione ceremoniarum que habent de diuersis generibus sacrificio-
rum quod non erat tunc aliquod speciale peccatum committitur pro quo de-
beret offerre victimas p. peccato. iste tamen dabatur semper p. aliquo
delicto secundum formam traditam leui. 4. et. 5. c. Et ante le-
uonem quod possent offerre sacrificia p. peccato que distin-
guuntur a sacrificiis pacificis. nam sacrificia que fierent antiqui
p. peccatum fiebant quod aliquis sciebat aut credebat peccatum sibi esse remis-
sum aut credebat: vocatur hostia pacifica. i. oblata p. pace ha-
bita: quod antea p. peccatum erat nobis iratum: postea remissum il-
lud placatur. Si vero offerretur sacrificia ut remitteretur peccatum:
ista etiam vocarentur quod offeruntur p. pace habita. s. ut deus
pacifice remittendo nobis culpam. nunc autem sacrificia pro
delicto (ut verbis leuitici vtar) distinguuntur a pacificis:
quia sunt spontanea: sacrificia autem p. peccato necessaria sunt: quia
pro tale aut tale peccatum commissum tenebatur offerre tale vel
leui. 4. et. 5. c. Et quia ea que p. peccato sunt:
sacrificia quod ad ritum. Alii namque ritus seruauerunt in
illis in eis quod pro peccato. nam in pacificis aliquid comedit ipse
sacerdos aliquid ipse quod datur pecore immolabile. in sacrificiis autem p.
peccato nihil comeditur: interdum ipse sacerdos aliquid come-
dit ut pecus ad immolandum p. peccato suo nihil omnino come-
dit eo sub magna pena. de sacrificiis pacificis p. 3. leui.
3. sacrificiis p. peccato p. 3. leui. 4. et. 5. atque. 6. c. et. 8. ca-
pitulum. moysi de ritibus immolandi data non erat ista coactio in
ita quod aliquis cogere offerre: cum coactio sit a lege: et tunc
non erat officium in hoc quod erat debere comedere sa-
cerdos et aliquid non: et ipsum offerentem p. peccato suo nunquam.
ergo poterat esse apud antiquos diuisa iter sacrificia pa-
cificorum: et sic solum erant due species sacrificiorum apud anti-
quos: quod erat holocaustum: et aliud quod erat p. peccato
quod ista duo ponuntur hic: quod nodum data erat lex sa-
crificiorum distinctum est sacrificium p. peccato a ceteris. (Obtu-
lunt autem). Huius esse sacrificia facta ad solum laudandum
faciendo aliquid fieri nobis aut remitti p. peccato sacrificia:
quod cadaver animalis immolati super altare crematur cum capi-
tis et testinis lotis ut p. 3. leui. 1. c. (Immolaueruntque
pacificas). Istud est secundum genus sacrificii. et vocatur vi-
ctima ille que p. pace sunt. par autem est duplex vel habi-
tudo. aliquid par est habita: et tunc ista sacrificia sunt gratia
quod rogatur p. pace habita: et tunc sunt sacrificia ista
pacifica. ista par non solum ob id quod p. pace quod habet bonum vel desiderium
bonum: sed et p. pace quod habet cum deo. cum. 3. n. aliquid pe-
ccatum deus est illi benivolus et pacificus: dabit ei quod pe-
nitentibus amico negare nonuit: cum amicitia vera sit idem
ille in rebus licitis et honestis ut ait tullius in lib. de
officiis. 1. in. 9. et dico autem. amicis est alter ipse. si ergo nos

aliquid a deo petimus quodcumque illud sit sacrificium pacificum offerre de-
bemus secundum tempus illud in quo talis oblatio erat ut de nobis pa-
cificus sit: quod eo nobis pacificato dabit nobis quod petimus si no-
bis expedire est. cum autem deus nobis quod petebamus concessit sacri-
ficio pacificum offerimus tanquam deus nobis pacificatus fuerit cum
dederit quod petebamus. de istis hostiis pacificis comedit israel.
nam de holocaustis comedere non licebat: immo eo ipso quod come-
derent aliquam partem alicuius animalis immolati iam non erat holocau-
stum. et hoc est quod infra dicitur. viderunt omnes comederunt atque biberunt.
ita letari debebant de eo ut simul comederent de sacrificiis pa-
cificis dei sui. (Vitulos duodecim). Non solum vituli
sed et vituli isti vituli. 12. fuerint p. holocausto an p. pacificis ho-
stiis non plene p. ex ista. Sorte tamen dicitur aliquis quod fuerint p. ho-
stiis pacificis: quia ista determinatio numeralis ponitur magis apud
victimas pacificas quam apud holocausta. Et magis videtur quod isti
12. vituli fuerint p. holocausto. et p. primo quod sacrificium principale
ter hic factum fuit holocaustum quod sit directe ad deum p. laudem eius.
quolibet ergo tribus holocaustum offerret p. se ne aliqua credere
ex parte benedictionis dei et confirmationis legis ad illam. s. nihil mi-
nus poterat offerre quilibet tribus quod unum pecus. et ista pecora erant
vituli. 12. vituli ad holocaustum fuerunt. Et de hostiis pa-
cificis aliquid pars datur deo et maior remanet p. sacerdotibus et ipsis
offerentibus ut comederent et letentur. si ergo deberet immolari. 12. vitu-
li p. hostiis pacificis totius multitudinis: tota multitudo come-
dere debebat. de istis tamen. 12. vitulis quilibet tribui solum puenie-
bat unus vitulus: ita quod pars illius deo daretur in incensum et reliqua
partem comederet. sed quod erat quilibet tribui unus vitulus non in-
teger: cum in quibus tribus computatis pueris et mulieribus et senibus
famulis et ancillis quod de sacrificiis comedere debant ut p. 3. Deu-
tero. 12. et. 16. c. plures reperirentur quam centum quinquaginta milia
ut declarauimus. s. 1. et. 12. c. etiam si diuideretur vitulus in partes
minutissimas que pene essent inuisibiles non possent tot fieri por-
tiones. Et domo ergo videtur quod vituli. 12. fuerint dati in holocau-
stum singuli vituli a singulis tribubus. p. pacificis autem hostiis
multa alia pecora data sunt. ita ut omnes de populo comedere pos-
sent et letari sicut infra dicitur. exprimentur tamen hic solum sacrificia p.
holocaustis: quia ista digniora sunt et precipue in deum diriguntur. (Tu-
lit itaque moyses dimidiam partem sanguinis). Iuuenes primogeni-
ti principum israel immolauerunt hostias: sed ingulauerunt pecora il-
la ut supra dictum est. moyses tamen posuit vasa magna in quibus san-
guis hostiarum colligeretur ad faciendum quod sequitur. (Dimidia par-
tem sanguinis). s. de sanguine holocaustorum que erat vituli. 12.
sanguinis enim horum dimidia partem que ad aspergendum populum
et altare atque librum legis sufficiebat solum tulit: reliquum sanguinem
videtur quod fuderit ad basim altaris. nam iste erat modus in holocaustis
et pacificis ut cum parte sanguinis tingerent cornua. 4. altaris et
reliquum ad basim funderet ut p. 3. leui. 1. et. 3. c. (Et misit in cra-
teras). Huius crateris magna vasa fictilia siue metallina et ampla
habetur ansas et magne capacitatis sunt. et omnis crateris a cratin quod
est conexio: quia talia vasa antiquis ad seruandum res aridas de
virgis conexis fiebant. nunc autem generaliter omnia vasa magna et
ampla crateris nuncupantur. (Partem autem residuam fudit super alta-
re). s. quod medietas sanguinis erat ad aspergendum populum et librum:
reliquum autem sanguis fluxit super altare et defluxit ad eius basim.
Sciendum quod deus faciebat hic sedes cum israelitis ut seruaret
legem ab eo datam et coram eis recitatum quam ipsi obseruare promiserunt
ut. s. p. 3. hoc autem sedes confirmari deus voluit. In quo tenuit
modum antiquorum aliquantulum. antiquis enim cum aliquod pactum confir-
mabatur occidebatur unum animal ut porcum vel simile. et ponebantur
pres eius seculi: et ipsi pacifices transibant inter diuisiones: si-
gnantes in hoc quod sicut illud animal diuidebatur: ita diuidi deberet
qui pactum initum violaret. de hoc Paulus orosius. tertio libro
de oratione mundi in fine. Et ob hoc sedes vocatur talis confir-
matio a feda porca que occidebatur et diuidebatur. utebantur
enim antiqui talibus significationibus ab ipsis rebus sicut fe-
cit saul ut patet. 1. Reg. 11. cap. nam cum veniret de agro se-
quens boues reperit populum plorantem atque murmurantem
propter verba naas regis ammonitarum contra viros iabes
galaad: occidit boues in frusta: et misit per omnes terminos
israel per manus nuntiorum suorum dicens. quicumque non erit
sequens saul et samuel: sic fiet bobus eius. istum modum sede-
ris deus seruauit cum abraam quando promisit ei dare terram
que inter flumen egypti et flumen magnum eufratem erat de-
cem gentium ut patet Gen. 15. c. nam ibi mandauit immolare ca-
pram et ouem et bouem et turtures atque columbas: et quibus bo-
uem et arietem et capram diuisit per medium: et posuit partes

25. 11

2

An. 12. vi-
tuli imola-
ti fuerint in
holocaustum
vel i victi-
mas pacifi-
cas.
Opinio.
Alia opi-
Rō. 1.

Secunda.

25.

10.

An alie
cerimoniae
obseruantur
in victi-
mis pro
peccato et
alie i ho-
locaustis pa-
cificis.

Que vo-
cantur victi-
me paci-
ficæ: et quæ
hic dicantur

Quo antiq-
tate pactum co-
firmari co-
sueuerit.

Qd. I 2

A
Qd. omi-
dia ps san-
guinis sup
altare 2 di-
midia sup
pplm spar-
gebat.

diuisionis alitric. i. vnam 5 altera: 2 cu3 factum esset sero ve-
nit lampas transiens inter medias diuisiones: illa aut lampas ignis
signabat deum transeuntē inter illas diuisiones atq3 dicentē qd
sic ei fieret sicut illis aialibus factū erat (qd erat impole) nisi cu
stodiret pactū qd pepigerat cum abraā: nunc autē deus imitat^r
fuit istum modū federis priorē sed non totaliter. nā qd ante fie-
bat in transitu p diuisiones. nunc fiebat in aspersiōe sanguinis:
2 erat significatio qn iste sanguis aspergebat q sicut sanguis
istius aialis effundebat: ita illius qui pactū violaret sanguis ef-
funderet. 2 quia pactū istud confirmabat inter deū 2 israel cō-
firmabat: oportebat vt tam deus q3 israel sanguine aspergere-
tur. 2 q3 deus incorpore^r est non pōt sanguine aspergi: debebat
ipsum altare qd repñtat deus q3 in eo sacrificia fiunt ad bono-
rē dei tingi loco dei. Et ista ē fuit cā quare dimidia ps
sanguis sup altare posita est atq3 sparsa. s. q3 h erat duo inter se
pactum cōfirmantes. s. deus tanq3 vn⁹: 2 totus israel tanq3 alia
plōna. 2 q3 si duo fuissent soli tātus sanguis fundi debebat sup
vnum sicut sup alterū: ideo tāt⁹ sāguis fusus fuit sup altare qd
tingebat loco dei: sicut fuit aspersus sup totū israel. als non cre-
deret israel ex equo se pacisci cum deo si non tātus sanguis fun-
deret super altare sicut aspergebat sup eos. s. q3 maior pars pe-
riculi vel damni veniret in violatiōe federis ipso q3 deo. Vel
q non tātū ipse obligaret ad cōseruandū fedus sicut israelite.
hec nāq3 oīa intelligebat populus cum fieret: q3 apud antiquos
vterq3 istorum duorum modorū cōfirmādi federa inolitus erat.
ēt q3 cum hic confirmaret fedus cum pplō israel toto si ipi nō
intelligerent istam cōfirmatiōē nihil pdesset. qd fiebat veluti
si quis pactū iniret cum furioso dum est in furore vel cū paru-
lo qui nihil horū que fiunt nouerūt. (Assumēs q3 volumē fede-
ris). Locat volumē federis liber in quo cōtinebant ea de q-
bus nunc erat conuentū vt cōseruarent. s. pcepta cerimonialia 2
iudicialia 2 moralia que bñtur a pñcipio. c. 20. vsq3 buc. s. ad pñ-
cipiū huius. c. s. tota scriptura istorū quattuor capitulorū: 2 conti-
nebatur in eis pactum cōmune qd erat ex qbusdam dei pmissi-
onib⁹ quas obseruare deberet: 2 ex qbusdam quas populus
custoditur^r erat. deus enim pmittebat in hoc pacto tradere eis
terram gentiū septem 2 vitam 2 abundantia pñolis 2 carentia
egritudinū: 2 q3 mitteret angelos suos ad itroducēdos eos i ter-
ram pmissam. hec autē continent in. c. 23. supraposito a loco il-
lo vbi incipit. (Ecce ego mittam angelū). Et durat vsq3 ad finē
eiusdē c. Ea autē que cōseruare debebat israelite sunt pcepta
moralia 2 cerimonialia atq3 iudicialia q cōtinent a pñcipio. c.
20. vsq3 ad pmissiones dei vbi dicit. (Ecce ego mittam). To-
tum hoc continebat in libro illo federis: 2 recitauit moyses co-
ram toto israel: sed nō recitauerat ante oīa ista. nam solū recita-
uerat pcepta iudicialia 2 cerimonialia que ei soli dicta fuerant.
pcepta autē decalogi non recitauerat: q3 eis audiētib⁹ de illa
dederat 2 cōsenserant ipi obseruare ea. nunc autē q3 fedus con-
firmandū erat: nō solum pcepta que ipse antea recitauerat sed
etiā ea que deus per se dixerat recitauit: q3 i3 cōsensissent in illa
dicente deo: nō fuerūt cōfirmata: ideo qn nunc oīa confir-
mari debebat necesse erat oīa recitari. libellus autē q contine-
bat ista pcepta 2 pmissiones dei vocabat volumē federis. i. li-
ber in quo continebat totum fedus sue oīa sup que fedus inie-
batur. Et hec sunt que moyses dī supra scripsisse 2 recte ista hoc
innuit cum dixit. scripsit aut moyses vniuersos sermones dñi.
nam oīa que deus dixit esse seruāda a iudeis vel que ipse face-
re debebat iudeis obseruātib⁹ ista: erant ea que continent a
pñcipio. 20. c. vsq3 ad pñcipiū huius. 24. 2 isti erant oēs sermo-
nes dñi: nec oportebat q moyses scriberet aliqd alterū. nam id
qd esset in volumine illo veniebat in fedus dei 2 israelis. s. ma-
nifestum est q genesis tota que narrationē historica continet 2
totus exodus eodē modo vsq3 ad pñcipiū. 22. c. in cōfederatiō-
nē venire nō poterat. (Legit audiēte populo). Jā hoc legerat
pcedenti die. non per librum q3 nōdum tale quid scriptū erat: s3
verbatenus recitādo. nunc aut recitauit vt magis confirmaret
per eorum cōsensum sepius in idē cōsentiendo. etiā q3 non reci-
tauerat ipse supra pcepta decalogi cum populus audiisset ea i-
mediate a deo. Et q3 forte putarent q moyses solum cōfirma-
ret hic fedus q3tum ad id qd supra recitauerat. s. ad pcepta iudi-
cialia 2 cerimonialia 2 non q3tum ad pcepta decalogi: recita-
uit oīa simul vt viderent q fedus super oīa veniret. (Qui dix-
erunt. oīa que locut^r est dñs faciemus). Hec supra rñderant qn
moyses recitauerat: 2 hic cōsensum confirmat q3tum ad oīa si-
ne moralia siue cerimonialia siue iudicialia promittentes se oīa
seruāturos. (Et erim⁹ obediētes). i. nunq3 repugnabim⁹ i perio

Moyses
venies de
mōte nō re-
citauit isrlī
tis pcepta
decalogi: q3
ea ipi au-
dierāt: sed
pcepta ceri-
monialia 2
iudicialia.

eius. hoc aut intelligit non solum q3tum ad ea mādara que ex-
pressa sunt: sed etiā ad oīa alia quecūq3 mādaret in futurū. sed
non sic fecerunt: imo ceruicem suam idurauerūt imediate relin-
quentes deum 2 colēdo vitulū quē conflauerūt petētes sibi fie-
ri deos vt p3 infra. 32. c. ideo deus videns eos eē valde inobe-
diētes dixit: cerno q3 populus iste dure ceruicis sit. Dura ceruix
inobediētia est: et hanc horrabat eos moyses relinquere vtp3
Deutero. 9. c. cum dicit. idem 2 in. 10. c. dicit. circūcidite igitur
pñtium cordis vestri 2 ceruicē vestrā ne induretis ampl⁹. qn
tū dicebat ista populus. s. 2 erim⁹ obediētes voluntatē habebat
obediēdi. sed mutatu est in deter⁹ cor eorum: 2 inceperūt rebel-
lare dñō. 2 hoc p3 Deutero. 5. c. nam cum deus ptulisset in vo-
ce tube pcepta decalogi dixerūt ipi moysi. tu accede ad dñm 2
audi oīa que dixerit dñs deus noster tibi: loquerisq3 ad nos: 2
nos audiētes oīa faciemus. qd cum audisset dñs dixit ad moy-
sen. audiui vocē verborū populi hui⁹ que locuti sunt: bene oīa
sunt locuti: quis det eos talem hīc mētem vt timeāt me: et quo
videat q bonam mentē tunc habebāt obediēdi ambulādū in
vis dñi. als enim deus nō laudasset eorum mentē p tunc. (Al-
le vero). i. moyses q ante se crateras sanguine holocaustorū ple-
nas habebat. (Sumptū sanguinē resperxit in populū). i. resper-
xit sup totū populū. Cū aut facta ista sparsio hoc no-
do. s. q3 accepit moyses quādam virgam 2 circūligauit extremū
tati eius lanā coccineā vt ibi reciperet sanguis: sicut nunc fiunt
asperforia de bysopo in ecclesijs. 2 q3 ipse sanguis crassus erat
q non poterat bene aspergi maxime q3 semiglabat: cōmiscuit
ei aquam que calida esse debuisset: 2 intingebat asperforia
eius: 2 sic sup totum populū sanguinē aspergebat. Ista habet
ad Heb. 9. ca. vbi dicit. vnde nec pñmū testamentū sine sangui-
ne dedicatū est. lecto enim oī mandato legis a moyse vniuerso
populo: accipiens sanguinē vitulorū 2 bircorum cum aqua la-
na coccinea: ipm quoq3 libans 2 oēm populū asperxit. ad hōrū
q moyses sup totum pplm spargeret sanguinē illum vt oēs se
hoc fedus accepisse crederēt: necesse erat vt moyses sumens
se crateras sanguinis 2 aque ambularet in medio totius illius
magne multitudinis: 2 sic oēs populū aspergeret. Vel qm magis
verisimile erat: ne moyses tātū laboraret accedebant singuli ad
eum cateruatim 2 aspergebant sanguine illo 2 aq mande ipso
moysē apud altare in quo holocausta 2 pacifice victimæ erāt
imolate. (Et ait. hic est sanguis federis). In hoc demōstrabat
moyses quid signabāt ista que fiebant in sacrificio isto 2 asper-
sione sanguinis. (Sanguis federis). Idest sanguis effusus atq3
sparsus ad cōfirmatiōē federis. s. oīm pceptorū que vobis de-
dit vt custodiretis 2 pmissionū eius quas vobis imple-
ret: 2 sigs hoc pactum firmatū violauerit effundet sanguis ei⁹
sic iste sāguis pecorū effudit. (Qd pepigit dñs vobiscū): 2 ipse
pmisit vobis aliqd obseruare: 2 vos pmististis ei aliqd obser-
uare. ad cōfirmatiōē harū pmissionū effundit iste sanguis.
(Super cūctis sermonibus his). Ex hoc p3et qd supra diceba-
mus. s. q3 non scripsit moyses totam genesis a pñcipio vsq3 ad
finem 2 totum exodū: quia istud fedus cōfirmatū fuit q3tum ad
cunctos sermones positos in lib. federis vt v3 hic. sed impossi-
bile erat super omnia que in genesis 2 in exodo vsq3 ad. c. p-
cisci quicūq3 aut conuenire cum ista solam narrationē historica
contineat. ergo solum scripta fuerūt ea que cōtinentur i. 20. c.
vsq3 hic: q3 ista historia nullam cōtinent sed puram pceptionē 2
pmissionem: super qbus cōuenientia fieri pōt: quia ea que ad p-
ceptionem pñnent in quātum a deo mandata sunt: continent p-
missionem q3tum ad hebreos qui ea cōseruare promiserūt. ea
autem que solam sine pceptione pmissionem cōtinent: sūt ea
que deus dixit se pñtū hebreis: si tñ custodirent mandata
eius. (Ascenderūtq3 moyses 2 aaron). Recepta lege 2 confir-
mata: hic ponit ascensio moysi ad montē synai pro tabulis que
manerēt in testimoniū federis oīi cōfirmati in eternū: nam nō
sufficiebat solum legem fuisse datam 2 cōfirmatam per sangui-
nis asperforiam 2 eorum multiplicatū cōsensum: q3 postea pote-
rant negare hoc pcessisse si aliquis ppheta vel bonus vir con-
tra eos argueret: iō cōueniens fuit dari tabulas cōtinentes decē
pcepta recepta a domino: vt p bec pbaretur q alia quocūq3 re-
cepissent. C Nicolaus dicit q supra posita fuit legis receptio.
hic ponitur eiusdem legis cōfirmatio. Et hoc quia deus se o-
stendit eis imediate gratiosum vt p3 in ista sequenti. Sed hoc
nihil est. videat enim redire in pñmā opionem eorum qui dix-
erunt q aaron nadab 2 abiu 2 septuaginta seniores israel ascē-
derunt ad cōfirmatiōē federis cum dñō. Sed hoc non stat vt
declaratū fuit: q3 si isti ascenderēt ad cōfirmatiōē legis cum
ipso

Lōtinua
tio ter. p
nicolaū
de lira.
Lōtina.

format ru-
di nro itel-
lectui vt sa-
cili⁹ intelli-
gamus.

Ascensus
seniorum
moyses
fuit ad
firmam-
da legē:
s; ad ho-
norandū
moysen.

Op. ra.
abraā.
Lofuta.

Do. Inia.

Sic si vi-
derūt in
dei oēi
figura
corpali i
oreb. ita
neq; in
alio cor-
poraliter
viderūt.

Lū scri-
ptura sa-
cra aliq;ō
spūale
describit
lēp se cō-

domino loco totius populi: q; ipsi digniores erant oportere
vt cū dñō loquerent. sed nihil tale fuit: q; ipsi nō ascende-
re aliquā partē montis vt. s. declarātū fuit: et parebit. j. ma-
iāserūt nāq; ad radices mōtis: et reuerſi sunt in castra. Et
q; fm q; vult nicolaus diceremus illam opionem de qua
sequit facere ad cōfirmationē legis ab eis recepte. tñ hoc
conit hic in pncipio de ascensu aaron et nadab et abiu: atq;
cū moysē nō potuit eē ad cōfirmationē federis. nā eodē
firmatū fuisset sedus manentibus istis in castris: q; ista
dei nō solū fuit quantū ad ipsos seniores et aarō atq; na-
dab et abiu q; cū moysē iuerāt: s; et quantū ad oēs illos q; erant
in eis vt p3. j. cū o2. nec sup eos q; pcul receſſerunt de filiis
isrl. nō se occultauit ab his q; longe erant in
eis q; et eis se oemōstrauit. ad cōfirmādū ergo legē nō ma-
iāciebat q; illi seniores cū moysē iuisent q; nō ascendit
pōm ergo necessario q; in ista ascensione istoz cū moysē
videbat cōfirmatio legis quā eodē mō cōfirmaret manētes
in eis. s; fuit iste ascensus seniorū cū moysē ad honorādū
m. egrediebatur nāq; moyses ad ascēdendū in mōtes synai
et portaret tabulas. et vt magis honoraret mādauit deus
eo aaron q; erat princeps tribus leuitice: et nadab et abiu
seniores isrl. et isti nō ascenderūt cū eo ad montē
et radices montis cōstitērūt: atq; inde reuerſi sunt ad ca-
stra. cōstitērūtq; moyses et aaron.) Iste ascensus fuit a loco ca-
strorum vt. s. declarātū ē. (Nadab et abiu). q; erāt maiores
d. (Et. 70. de seniorib; isrl). i. de illis q; erāt etatis matu-
rentiores ceteris atq; maioris auctoritatis in pplo. Et
ores fuerūt quos ipse elegit inter ceteros de toto israel.
erant oem isrl.) C. Ra. abra. abenayra oicit istā visio-
nem imaginariā. Sed nō cōuenit: q; talis visio cōuenit
nō videt at q; totus pp̄s pp̄bandi spūm acceperit siue
onē pphetiā: p̄cipue cum alias visiones tales corpales
erit sicut fuit ignis i rubo ad quē moyses contēplandū
p3. s. 3. c. et q; deus oīdit nubē caliginosā et lampades
lucētes vt p3. s. 20. c. et Deut. 4. et. 5. c. tñ ista realr sic fue-
rit ibi imago: ita q; solū eēt mō in phātaſia et nō i po-
teriori visua. C. dō; g; ē q; viderūt oēi isrl. corpāl. nō
q; eēntiā oculis viderēt q; sic inuisibilis ē. nec viderūt
eque figura boīs vel alterius rei. nā tūc inclinarent ad
idū sumētes occasionē ex vīsa imagine. et sic dixit moy-
ses. 4. c. hortans ne aliquo mō cōuerterēt ad idola. s.
eligenē aīas vīas: nullā vidistis similitudinē in die q;
loq; oīs vobis in oreb de medio ignis: ne forte decepti
fūistis aut imaginē eēt. Et sic nō viderūt in die q; lo-
q; in oreb aliquā similitudinē: ita ēt nō viderūt postea qñ
aliquā oīi. nā si antea nō vīsa fuisset imago et tūc vīsa
fuit efficax argumētū moysi: q; si aliqui viderēt oēi
in ordine illō sufficiebat ad hoc q; bērent occasionē in-
clīd faciēdū imagines dato q; nō vidissent oīe q; locu-
tū ē. ergo si volum; oicere q; argumētū moysi erat
necio oīs est cōcludi o3 q; nō solū nō viderūt oēi
q;ine qñ locū? fuit i oreb: s; et nūq; an h nec post h.
viderūt oēi isrl. i. viderūt quādā nubē valde lucidā
q; abbat diuinā p̄sentia et maiestātē. et isto mō dixerūt
se viderēt oēi in die q; deus dedit legē in mōte synai:
q; tūc montē sumātē et nubē caliginosā: et ignem q;
erāt vt p3 Deute. 5. c. cum o2. ecce oīdit nobis deus
magnitudinē suā et vocē eius audiuimus de medio
igni. q; loq;ntē deo cū boīe vixerit hō. (Et sub pe-
dib; opus lapidis saphyrini). Hoc videt aliq;liter oī
p̄uerit in aliq; humana effigie: et sub pedibus ei-
dā pauimentū de saphyro. s. aliq;liter rubeū et luci-
dū. et celestē. s. tale videbat illud pauimentū q;le est
celū. et est. sed iā diximus q; nō appuit deus hic in aliq;
imagi sub pedibus eius quantū ad quēdā fūit. i. corpo-
ribus. reperiunt passiones. s. 2. j. ante et retro: et sic de
ceteris. q;le est quēdā positio q; o2. j. et cōueniebat cor-
porib; nō cōuenit aliq; istaz: q; nec est corpus nec cor-
porib; cōsideramus eū vt corporeū: q; p ista q; sensibi-
lia sunt quodā grosso mō intelligimus. iō spūalibus cō-
sistū attribuius. s. positiones et loca. et isto mō
bit cōformās se rudi intellectui nro. erat g; illa
maiestas oemōstrabat satis magna: et intra illā
maiestas iudei oēi latere q;uis nō videret: et super
maiestas versus terrā stare pedes eius: et in parte su-

periori versus celū ceterū corpus. Erat at ista nubes in tota par-
te superiori lucida et satis rara: magis declinans ad nām lucis
q; coloris. Et ob hoc scriptura nō posuit colorē partis superioris
nubis: sed solū partis inferioris versus terrā: et illa pars erat de
saphyro: ideo magis appropinquabat ad naturā coloris q; supio-
res. sicut pres dense celozū. s. planete et celum crystallinū (q; est
aqueū) est visibile et hñt quēdā modū coloris qui verū est lux.
cetera aut corpora celestia. s. ipſi orbes planetarū pp raritatem
(s; lucem habeant) tñ non appropinquāt aliquo modo ad nām
vel similitudinē coloris. ista ergo ps inferior nubis ppter oēfi-
tatē videbat esse coloris cuiusdā. Et tñ q; densitas nō erat val-
de magna non erat similitudo alicui coloris intēsi sed cuiusdā
coloris rari quodā modo q; cadit cum luce. et iste est color saphy-
rinus. i. color saphyri q; est aliqualiter rubeū et lucidus: nec rube-
do intēsa est nec lux. Et iā videbat illa extremitas eē quasi celū
cū serenū est. i. coloris celestis. s. n. celū colorē nullū hēat. i. nocti
b; tñ stellatis vt celū qñ azurini coloris: et hui coloris qdā spēs
i nube illa erat. s. lux qdā qñ rubea aliq;lr fusca: sic color azurin⁹
vel color q; vt cū celū stellatū ē. dicebat iste color eē sub pedib;
dei: q; iste color erat in extremitate nubis declinātē ad terram.
et ibi imaginabant iudei esse pedes eius: quasi caput eēt in pte
superiori vīsus celū. (Quasi op⁹ lapidis saphyrini). i. talis coloris
videbat eē illa nubes in pte inferiori versus terrā quasi eēt ali-
quod opus lapidis saphyrini. i. quasi aliq; pauimentū factum
de saphyro. s. q; illud pauimentū esset rubeū leuiter et lucidum.
(Et quasi celū cum serenū est). i. etiā erat illa nubes glorie dei
talit coloris qualis est celū qñ est serenū. s. lucidū remisse et ali-
qualr fuscū: q; declinat ad colorē azurinū nō intēsi. Et ponit h
scriptura duos colores. s. rubeū lucidū et lucidū fuscū. p̄m est sa-
phyrin⁹. scōs ē celi serenū. et isti duo colores erāt i illa nube. sicut
frequēter videm⁹ in nubib; q; sūt duo vel plures colores. et ma-
xime p3 hoc in iride in qua sūt. 4. colores. (Nec nō super eos q;
pcul receſſerāt misit manū suā) Ubi nos oicim⁹. (Nec sup
eos qui procul receſſerāt). In hebreo o2. (Nec sup facile). Et
ista oictio facile signat duo. s. maiore siue eleuatū super ceteros
in honore et segregatū a ceteris. Et sic pōt stare littera dupl^r. s.
(Nec sup maiores aut excellētiore misit manū suā). Vel alio
mō. (Nec sup segregatos misit manū suā). Istū scōm sensum
legē lī anīa: q; segregati et pcul recedētes idē sūt. C. Mit-
tere manū signat tria. Uno mō idē est q; occultare. sicut cū ali-
quis ponit manū suā ante se ne facies sua ab alio videat. Et sic
o2 deus mittere manū suā sup aliquē qñ claudit ei oculos ma-
nu suā ne cognoscat eū vel ponit ante faciē suā. sic p3. j. 3. c. cū
oicit oīs ad moysen. ptega te dextera mea donec tranſeā: tol-
lāq; manū meā et videbis postēriora mea. Alio mō accipit mit-
tere manū p occidere. sic p3. 1. Reg. 4. c. de bethsamitis volētes
videre arcā dñi q; manū dñi senſerūt cū mlti ex eis mortui sint.
Alio mō o2 mittere manū super aliquē. i. dare ei spū; pphetie:
et isto mō est oīuetū in pphetis. s. facta est man⁹ dñi sup talē aut
talē pphetam. i. cecidit sup eū spūs dñi ppheticus mouēs eum
ad intelligēdū. fm ergo oēs istos modos pōt exponi. Et pñt isti
tres modi applicari ad quēlibet duoz modoz. sicut si sit aliqua
ppositio quoz tam subm q; practicu equoca sunt: et subm sit ad
duo equocū et practicu ad tria. et practicu pro quolibet suoz eg-
uocatorū ueniat subiecto p quolibet pre equocator. Lūz ergo
o2. (Nec sup eos q; procul receſſerāt). i. q; erant maiores popu-
li. (Misit manū suā). Poterit itelligi oibus illis trib; modis.
Primo mō q; de⁹ non misit manū suā sup eos q; procul receſse-
rāt. i. sup maiores occultādo se ab eis: imo sic ibi vidit moyses
gloriā dñi in nube: ita viderūt et alij maiores populi. s. aaron et
nadab et abiu atq; 70. seniores. nā nō se occultauit ab eis. Alio
mō q; nō misit deus manū suā sup eos qui lōge receſſerāt. i. sup
maiores. s. q; nō occidit eos s; viderūt eoz. nāz putabāt iudei q;
q;cuq; videret oēi moreret sicut p3 Deutero. 5. c. cū o2. qd est
enim oīs caro vt audiat vocē dei viuentis qui de medio ignis
loquit et possit viuere: sic ēt p3 Judi. 1. 3. c. de manue patre sam-
sonis q; dixit se et vxorē suā mortuos q; viderant angelū dñi.
q; aut hīc nō mortui sunt satis fuit eis mirabile: et in letitiā bu-
ius comederūt atq; biberunt. Et iā q; deus solebat mittere ma-
nū suā in aliquē si videret eū. sicut oicit Nu. 4. c. q; caatbite
leuite nō videat vasa ministratiōis nuda nec intrēt ad vidēda
ea que intra tabernaculū sunt alioqn morient. Et hoc clari⁹ pa-
tuit in bethsamitis. nā qñ portata fuit arca dñi de terra philis-
tinorū in agrū iosue bethsamite vt p3. 1. Reg. 6. ca. bethsamite
deposuerūt eā de plauſtro: et capſellā que erat iuxta eā. et q; vi-
derunt arcā nudam occidit oīs de populo suo. 70. viros de

†

†

†

† fa be-
breca.

†

20.14

2

Mittere
manū tria
significat.

†

†

1. expō.

2. expō.

3. expō.

B

Scds mo-
dus pnci-
palis.1. expō qd
tū ad mo-
dū intelligē-
di.

2. expō.

3. expō:

Scds itel-
ligēdi mo-
dus verior
est.
Rō dicti.Ira ista nō
pōt exponi
fm scōaz &
tertiā expo-
sitionem.

20. 15

An hebrei
peccauerit
comedēdo
post visio-
nē dei.

plebe quinquaginta milia. hic autē isti maiores dñs viderint: nō nullus ex eis perit. Alio 2. tertio mō. s. qd nō misit deus manū suā sup eos q longe erāt. i. sup maiores vādo eis spūm pphētie. q. o. l. 3. aarō & filij eius nadab & abiu & alij. 70. seniores erāt magne auctoritatis atq; dignitatis in populo: tñ hī deū viderint nō dedit de⁹ sup eos spūm pphētie sicut dedit sup moysē. C. Alii pōt intelligi accipiēdo sup eos q p̄ocul recesserāt. i. sup segregatos. & isti segregati vocantur populares qui magis segregati a deo erant: qz ista nubes glorie dñi apparuit super mōtis synai verticē. castra autē in quib⁹ manebāt oēs de populo qui nō ascēderunt ad radices mōtis cū moysē erant aliquāliter separata a radicib⁹ montis: seniores autē qui iuerant cū moysē accesserunt vsq; ad radices mōtis synai. & sic erāt p̄pinq̄iores loco i quo apparebat glia dñi q̄ populares qui erāt in castris. isti ergo q p̄ocul recesserāt erāt populares. C. Et tunc pōt accipi mittere manū tripl̄. p̄mo mō qd de⁹ nō misit manū suā sup istos populares. i. nō occultauit se eis. s. qd non solū illi seniores q erant cū moysē & erant apud radices mōtis viderūt deus israel: sed etiā illi q p̄ocul recesserāt. i. populares longe distantes q in castris manebāt viderūt nubē glorie dñi: qz nō posuit sup eos manū suā vt nō viderēt: & hoc fuit ex magna benignitate. & forte erat vt ipsi viderēt q deus voluerat vt illud sedus qd paulo aū cōfirmatū fuerat cōfirmaret: & in signū magne letitie suaz p̄ntiam eis bilarē demonstrabat. Alio mō qd deus non misit manū suā sup eos q longe recesserāt. i. sup populares pcutiendo aut occidēdo eos sicut occidit. 50. milia de plebe bethsamitarū vt p3. 1. Reg. 6. c. Et rō diuersitatis fuit qz de⁹ eis hic se demonstrauit & non erat in p̄tate eorū vidisse vel nō vidisse postq̄ semel viderunt. nā vt ait Aug. nō est in p̄tate nra a quib⁹ visis tāgamur. ibi autē bethsamite fuerūt curiosi aliquāliter in vidēdo arcā: ideo curiositatis penā meruerūt. Alio mō qd deus nō misit manū suā sup populares. i. vādo eis spūm pphētie. nam l3 cōiter ad visionē dei sequat̄ reuelatio aliquoz occultorū que p̄tinent ad pphētiā: tñ populus hic videns deū nō suscepit spūm pphētie. C. Que at istaz expōnū melior sit. Dm qd debet exponi accipiēdo eos q lōge recesserāt. i. p̄pares q manebāt in castris. & mittē manū. i. occultare. s. qd nō solū seniores. 70. q ibāt cū moysē videf̄ deū isrl: s. et illi q lōge recesserāt. i. p̄pares. Et p3. nā nō p̄t accipi hī oictio illa hebraica bacile p̄ maiorib⁹ s. p̄mā expō nē: s. p̄ segregatis sive lōge recedētib⁹. Qd pbat: qz in lra oīz viderunt deū israel. & postea subdit. nec sup bacile (vt h3 litte ra hebraica) misit manū suā. manifestū est. n. qz ista referuntur ad duo. sed p̄mū. s. viderūt deū israel neōio referat ad moysē & aaron cū seniorib⁹. ergo nō referat id qd sequitur. (Nec sup bacile). Ad ip̄os seniores vel maiores. Qz at hoc qd oīz viderūt deū israel referat ad seniores p3 ex cōtextu lre: qz oīcī. ascēderunt moysēs & aaron: nadab & abiu & 70. de senioribus israel: & viderūt deū israel. Necesse est qd illud qd oīz i bebreo. (Nec super bacile misit manū). intelligit de segregatis. & cū ista oīctio solū significet maiores vel segregatos: segregati autē erant populares q manebāt in castris. ergo de eis intelligit. Et sic ille expōnes tres p̄me q fundant̄ super hoc q accipiat̄ hic bacile p̄ maioribus. i. p̄ seniorib⁹ cessant. s. qd de⁹ non se occultauit ab illis maiorib⁹ ponēdo sup eos manū suā. nec misit manū suā in seniores vādo eis spūm pphēticū. Reducendū est ergo qd itel ligat̄ ista lra de popularib⁹. C. S. tñ adhuc pōt manere multi plex snia: qz manet diuersitas in illo. i. misit manū suā. qd pōt signare oīa tria que supra signare dicebam⁹. Dm tñ q nō pōt stare hic mittere manū. i. pcutere. vel mittere manū. i. dare pphēticū spūm. Et p3 qz oīz supra de seniorib⁹ q viderūt deū israel. & tunc legatur q nec sup populares misit manū suā. qd necessario debet referri ad viderūt. qz si accipere mittere manū i. dare spūm pphēticū nihil ad ppositū est. s. qd deus visus fuerit a seniorib⁹: & tñ non dederit spūm pphēticū popularib⁹ q p̄cul recesserāt. Vel qd deus visus fuerit a seniorib⁹: & tñ non pcutit populares. Alia autē fecit ad ppositū. s. qd seniores viderunt deū israel: nec tñ ipse deus misit manū suā super eos qui longe recesserāt. i. hī potuisset demonstrare se seniorib⁹ q digniores erant nō demonstrādo se popularibus q longe stabant: tamē non occultauit se eis ponēdo super eos manū suā: sed pot⁹ se manifestauit sicut seniorib⁹. Et ista expositionē secuta fuit littera nostra transferēs de bebreo: vbi satis dubie snia ista habet. (Viderūt oīm). i. omnes tā seniores & aaron cū nadab & abiu: q̄ p̄pares q māserāt i castris. (Comederūt atq; biberūt). C. Hoc referat ad oēs tam ad populares q̄ ad seniores. oēs nā q̄ comederūt atq; biberūt. quocunq; mō accipiat̄ comedere &

bibē. C. Dicit nāq; ra sa qd oīz hic comederūt atq; bibē: ita dñs gnandā culpā eorū. nā cū viderūt deum in visione glie eia nō multū de hoc curauerūt: sed tanq̄ magis delectati reb⁹ p̄o-ralib⁹ conuersi sunt ad epulas p̄ponentes eas illi magno bono qd erat initū vel imago p̄fecti boni: & ex hoc oīsp̄erdi meruerūt: sed oīs oīstulit eorū mortē ne oīs letitie que fuerat in cōfirmatiōe legis: mortuorū plāctib⁹ sedaret. sicut oīx it saul retcū vellēt israelite occidere eos q antea sp̄uerant sanlem. oīx ipse nō occidēt quisq; bodie: qz bodie fecit dñs salutē i israel vt p3. 1. Re. 11. c. Dicit tñ idem ra. sa. qd postea deus puniuit p̄o illo crimine oēs istos q comederāt & biberant. s. qz nadab & abiu q fuerūt de illis mortui sunt postea in tabernaculo cum offerēt ignē alienū vt p3. Leui. 10. seniores at̄ oīz mortuos fuisse i cōsa gratiōe ignis scā i sepulchris occupat̄: vel apd sepulchra p̄sentie in loco q noīat⁹ fuit ascēsiō: qz ignis cōbussit extremā ptē ppli. & post h sequit̄ q cōstituti fuerūt ibi. 70. viri q moysē adiuuaret. ex quo sequitur q isti ibi mortui fuerāt. C. Ista expō quantū ad primā partē sui dubia satis est & magis falsa q̄ verisimilis: qz lra non inuit aliquo mō q isti peccauerint vel cōtēperint visionē dei: sed magis videt̄ q fecerint ex gaudio uine visionis. Scda ps huius expōnis est falsa. s. qd pp hoc mortui fuerūt postea oēs isti. Et qd oīcī de nadab & abiu falsū est. nam isti nō fuerūt mortui pp hoc factū: sed ex eo q obtulerunt ignem alienū corā dño. et ideo vbiq; ponit̄ mortuos eorū: subijciunt ista cā. s. qd offerebāt ignem alienū vt p3. Leui. 10. et. 16. & Nume. 3. et. 26. et. 1. Paralipo. 2. 3. & in multis alijs locis veteris testamēti. Etia qd poterit dicere ra. sa. de toto reliquo populo q post visionē dei comedit & bibit: nihil enīz dicere poterit. Excludēda est ergo ista expōitio. C. Alii exponūt. (Comederūt atq; biberunt). i. ita letati sunt ex illa visione ac si comedissent & bibissent. Et hanc expōnē tenet lra chaldaica. & satis cōcordat iste modus loquēdi frequēti locutiōi sacre scripture. cōparantis magna bona ad ista delectabilia corporalia: vbi qui terrenus est manu ducat ad celestia p̄ istoz terrenoz cognitio-nem & experientiā. maxime populus iudaicus qui p̄ tunc iudis valde erat. & sic esaias volēs describere illis gaudia magni vi-te eterne his reb⁹ cōparauit dicēs. regē in decore suo videbūt oculi tui: tunc videbis & afflues. & postea subdit. & letabis sicut iuuenis cum virgine. ecce p̄ quam turpe delectabile p̄fuit illud summū iocundūq; bonū paradisi. S. nec imerito: qz amatores huius seculi amatores carnis & sanguinis: virgines coitus bonis ceteris antepōnūt: qbus de summo conatu fruit̄ deide-rant. C. S. adhuc ista expōitio nō multū stat: qz l3 iste modus loquēdi conueniat sacre scripture. tñ differentia est quib⁹ hīstozice & qñ metaphozice. nā cum vult demonstrare aliqd spiri-tuale p̄ tepozalia: vtitur quib⁹ dā oīctionib⁹ signatib⁹ simili-tudinē. s. vt quasi sicut. & sic habet in auctoritate Esaię. sicut iu-uenis cum virgine. nō dixit ibi. & letabis iuuenis cū virgine: s. sicut iuuenis cū virgine. hic autē nō ponit̄ aliq̄ oīctio exp̄mēs metaphozaz: ideo hīstozice videt̄ intelligēdū. C. Et si obijcias qd aliqñ ponunt̄ metaphozē & nō ponuntur aliq̄e oīctioes ex-primēs similitudinē. Rīdetur qd hoc accidit in prophetis vbi plerūq; magna lre cōtextio est metaphozica. & tunc nō ponunt̄ tales oīctioes. nec enim est tunc vbiū qñ metaphozice expōnē-da sint. maxime cū illa que taliter ponunt̄ ita se hnt q̄ hīstori-ce exponi non p̄t: sed debent neōio reduci ad metaphozā. sicut ea que hnt lra. 1. i. c. leo vt bos paleas comedit: & qui ablacla-tus fuerit mittet manū suā sup cauernā reguli. & multa ibides atq; in alijs locis p̄phetarū qui fm illum corticē exponi nullo modo p̄t. dato ergo qd in talibus non ponat̄ oīctio ipotans si-militudinē: tñ intelligēda sunt metaphozice. cū vero in narra-tionib⁹ pure hīstozicis ponunt̄ aliqua que sūuenter suscipiūt tam sensum lralem sic in cortice q̄ metaphozicū: si nō ponatur oīctio ipotans similitudinē debet exponi fm lralem: tollere tur oīs certitudo hīstozica: & sensus turbaret̄. Sic at̄ ē hic qz ista que hic narrat̄ hīstozica sunt. & cum hoc qd est comederūt atq; biberūt possit lraliter intelligi vel ad metaphozā referri & non ponat̄ aliq̄ oīctio ipotans similitudinē: debet exponi lra-liter. s. qd comederūt atq; biberunt veraciter. C. Aliam expōi-tionē tenet ra. abaz & abenaz. s. qd comederūt & biberunt. s. se-niores & aarō nadab abiu cum reliquo populo. i. q̄ isti viderunt deū: tñ illa visio non fuit ita clara & cōsolatiua q̄ auferret ab eis oēm ciborū atq; potū inopiā sicut fuit in moysē & tātū fuit eleuat⁹ & cōsolatus p̄ illam diuinā cōsolationē q non eguit cibis & potib⁹ in. 40. diebus & 40. noctib⁹ vt p3. Deutero. 9. c. iō populares imediate post visionē dei ad cibos & potus redierūt.

Expō
ra. sa.Expō
ra. sa.B
2. expō
quā te-
net lra
chalda-
ca.Cōfuta.
scdē ex-
pōnis.

Dō.

Solutio
LAliqñ sa-
cra scri-
ptura nō
nisi meta-
phozice
exponi
p̄t.Tertius
mod⁹ ex-
ponēdi
ra. abaz &
abenaz:

Doc. ex
positio.

Uiso di
quā bue
rūt iſraē
te i mōte
synai i cō
firmatio
ne legis
pauco tē
pore du
rauit. †

Obo.

Solo.

Uide qz
idē bis
qñq in
scriptu
ra ponit
z ita do
ctoſe pe
facere cō
pellit.

Instat
ad hoc.

Rūso.

expositio satis ueniens est. **C**Alia tñ cōuenientior ad
p. q. postq̄ isti seniores z oēs de populo deus uiderunt
ceperūt letitiā q̄ ad demonstrādū eā fecerūt iter se ma
festinitatē in cibis z potib⁹. simile h̄ de salomone. 3. Re
q. qñ accepit a deo sapiām: tantā iocūditatē p̄secut⁹ est
vīe fecit magna diuina. sic ē sūm⁹ sacerdos hebreo
mel in anno itatur⁹ erat in scā scōp qd graue erat peri
qz si indignus eēt occideret eū oīs. cū inde exibat tanq̄
liberat⁹ faciebat cōuiniū magnū amicis suis: sic apud
traditū est. z sic cōstetū est apud oīs tēporales q̄ cum
magna iocūditas eueniret faciāt cōuiniā festa. qd bi
indiciū est. (Comederūt atq; biberūt). Isti cibi fuerūt
pacifice q̄s obtulerāt. nā supra oī q̄ obtulerūt holocau
ticias pacificas. de holocaustis aut nō licebat eis come
d bene de victimis pacificis. z hoc patet qz imediate vt
sacrificiū. i. imolatis victimis: moyses sparsit sāguinē
ctū populū. quo facto ascendit in montē: z cū accederet
ices mōtis ipse cum senioribus apparuit glia oī. z tūc
erūt oēs ibi: atq; moyses z iosue ascenderūt in montē: z
adab z abiu cū alijs seniorib⁹ redierūt in castra: z tūc sū
ribos de victimis pacificis que pauloā fuerāt imola
ciēdū q̄ ista appitio oī de qua hic dī q̄ uiderunt deū
it facta ad breue tēpus. nō est. n. intelligēdū q̄ nubes il
durauerit cui⁹ extremitas erat qñ opus lapidis saphy
fuit ad eoz letitiā durans aliquāto spatio: ita q̄ illi cō
possent illā adorātes oīm z delectari in uidēdo eam z
idicū ablata fuit. qd p̄: qz cū ascēdisset moyses in mon
erūt nubes caliginosa montē: z illa iā nō poterat eē de
hebreis. ēt qz erat ibi quasi spēs ignis vt p̄. j. cui⁹ vi
erat eis aliqd spāle cū quotidie p noctē uiderēt colūā
p̄. j. 40. z Nu. 9. c. (Dixit oīs ad moysen). Utrū istd
de ascendēdo in montē datū fuerit moysi postq̄ exi
itris cū seniorib⁹: an qñ staret ad radices mōtis nō oī
it. tñ cludendū est q̄ dictū fuerit ei antea. nā si nō fuis
anteq̄ exiret de castris frustra exisset. qd nō est putan
moysē q̄ uane exierit de castris z eduxerit secū seniores.
p̄ hoc magis: qz. 8. in p̄ncipio iſe dictū est. ascēde ad bo
aaron z nadab z abiu. z 70. de seniorib⁹ israel ero
niet de castris: imo anteq̄ ueniret in castra ad cōfir
medus dictū fuerat ei q̄ ascēderet in montē p tabulis.
ia nō fuit expositū ad qd ascēdere debebat: iō scriptura
q̄ ad accipiendū tabulas iuerit. **C**Sed obijcies forte
dictū fuit moysi q̄ ascēderet in montē z hic iterum dī
qz. ergo uidet q̄ bis mādātū est. Rūdet q̄ solum semel
h̄st anq̄ uelēderet in castra: hic aut non mandatum
obijcis q̄ bis ponit. oīm q̄ est mos scripture que ali
qit idē bis sed diuersimode: qz aliqui dicūt idē repetē
totaliter idē: qd fit ad maiorē cōfirmationē in ipsis au
d̄nter dū aut dī idē bis. i. qz pmo incipit z nō p̄fici:
et m̄it z p̄fici. z sic fuit hic: qz pmo positū fuit q̄ moy
semet in montē z nō fuit positū ad qd ascēderet. nunc
ait ad qd ascēdat. i. ad accipiēdas tabulas. Et iste mo
dis locis pōit sacre scripture. sic p̄. 8. 6. c. ubi ponit q̄
oī uerit moysi z aarō: z tñ ponit qd locut⁹ fuerit. deinde
in q̄busdā ponit q̄ locutus fuit oīs. z ibi ponit quid
locut⁹. z tñ illa locutio unica fuit vt ibi declarātū est. Et
istd loquēdū videtur aliqñ paulas orosius in libris de or
medi. z boetius interdū in libris de cōsolatio. z fere oēs
atq; luculentū stilum h̄ntes. nō ergo de⁹ hoc bis di
ces hoc bis posuit. **C**Sz ad hoc obijcies q̄ ista mā
duo: qz istud p̄mū fuit vt ipse z seniores ascēderēt
mōtis ad uidendū deū: et moyses cū eis. z istud se
cū vt ascēderet moyses ad accipiēdas tabulas. **C**Rū
supra declarātū fuit ista ascēsiō seniorū cum moyse
uidendū deū extra castra. tñ semp stat ex lra q̄ moy
mo mādato sciuerit se ascensurum p tabulis: quia
ascēde ad oīm tu z aaron nadab z abiu z 70. de
seniorib⁹ z adorabitis. p̄cul. subiungit. solusq; moyses ascē
deret ergo ex hoc cognoscebat q̄ ipse cū deo māsū eēt
z itū. (Ascēde ad me in montē.) Synai siue oreb
g idē ibi. i. maneat ibi. hoc dī qz moyses ascēdit
in mōtē cū iosue z stetit circa caliginē in qua erat deus
nō at
mo
nō o
cutus

ta illa oīe putans se impleuisse diuinū mandatū. qz tñ dictū est q̄
maneret ibi intelligebat q̄ oportebat ibi manere donec de⁹ loq
retur ei: siue imediate loqueret⁹ ei siue post aliquos dies. z ob
hoc māsū moyses extra caliginē expectans oīm per sex dies: z
expectasset ampli⁹ nisi de⁹ in oīe septimo ei locut⁹ fuisset. (Da
boq; tibi tabulas lapideas). In hebreo dī. (Tabulas de lapi
de). **C**Et ob hoc qdam iudei dñt istas tabulas duas esse vñū
lapidē: z aliqñ videri duas z aliquādo vnam. **C**Sed hoc stul
tū est q̄ tabule eēnt aliqñ vna aliquādo due: qz tunc non voca
rent tabule sed tabula. **C**Et si forte dicas q̄ qñ erant vna vo
cabant tabula: z quādo uidebant⁹ due vocabant tabule. Sal
sum est: qz hic vocat⁹ pluraliter tabule. tñ dī de lapide. i. de vno
lapide vt ipsi volūt. **C**Motiū aut istoz est valde friuolū. i. qz dī
tabulas de lapide. nam lapis signat ibi nām z nō indiuiduū. i.
q̄ ille due tabule date moysi erāt de lapide: siue lapis vnus eēt
siue lapides multi. Et iā dato q̄ lapis signet hic indiuiduū bene
stat. i. q̄ ambe tabule facte sint facte de vno lapide. i. q̄ lapis de
quo facte sunt erat vn⁹: z tñ per diuisionē fuit factus duo lapi
des ad faciendum ex eo duas tabulas.

CAn moyses factus fuerit diues ex fragmentis tabularum vt
iudei affirmant. **Questio. 16.**

Quidā iudei dñt q̄ iste tabule fuerūt d saphyro q̄ est la
pis valde p̄ciosus: z postea cōfractis eis ad radi
cē mōtis accepit moyses oīa fragmēta earū: z uēditis eis inde
ditat⁹ est nimis. **O**neglīmi iudei. o pestifera germina: q̄ ardē
tissimā qua flagrat diuinitas sitim itra ifanda p̄cordia vīa re
tinere nō valētes: in ipsaz scripturaz sacraz expōne sacrilegis
verbis depromitis: vīm magnū p̄betat atq; doctozē: imo p̄ci
piū legis vīe ore fetido z caninis morib⁹ laniātes. dic enī ipu
dice iudee: dic obscuro vnde probū illū virū moysen tāta cupi
ditatis uideris ardere uehemētia: vt sic euz ipuris verbis lace
raueris. Quis ḡ lapis iste fuerit siue p̄ciosus siue nō. cōstare nō
pōt. satis. n. p̄ciosus eē debuerit cū ad scribēdū legē de⁹ eū no
uiter creauerit vt dīces. j. 3. 2. c. dato tñ q̄ p̄ciosus valde foret:
nullo mō de moyse viro illius ipis optimo: quo nemo in p̄be
tis maior surrexit quē tātū nosset de⁹ facie ad faciē (vt dī Deu
tero. 3. 4. c.) suspicari licitū est q̄ tali se cupiditate polluerit: infe
rens tā sacrilegū crimē glorie sue: vt qd de⁹ pauloā ad legis
cōtinentiā creauerat z oīgito suo ei legis uerba ip̄fesserat: nunc
ad p̄fanos vsus turpi cupiditate illect⁹ uēdiderit. nullus enim
nisi q̄ totaliter mēte captus est tale qd asserere ausus fuerit: cū
videat nefas talia cogitare. sed magis oīm q̄ tabulaz fragmē
ta recolligens: aut in aliquo loco terre secretissimo occultauit:
aut in loco celebri honorabiliter collocauerit. (Tabulas la
pideas). Cum enim lapides fuerint duo in quibus p̄cepta scri
pta sunt tabule vocant⁹ p̄ solā figurā. i. q̄ de p̄funditate min⁹
h̄nt q̄ de lōitudine z latitudine. (Et legē ac mādāta). In ta
bulis nihil erat de scriptū nisi decē p̄cepta vt p̄ Deutero. 4. c. cū
oī. oīdit vobis pactū suū: z uerba decē q̄ scripsit i duab⁹ tabu
lis lapideis. idē p̄ Deut. 10. c. vocat⁹ tñ hic lex z p̄cepta. vīrūq;
enī idē est l̄ nō uertibiliter: qz quicūq; p̄cipiat qd cūq; volue
rit illud p̄ceptū est nō tñ lex: qz lex vim coactiuā h̄z. ēt qz lex. p
prie iura scripta sūt. mādāta aut p̄nt eē et nō scripta. (Que scri
psi vt doceas eos). De⁹ scripsit istas tabulas. i. angeli: qz de⁹ ni
bil hoz p se agit cū ministros multos habeat. ageli aut q̄ ista fa
ciebant vocabat⁹ oī vt declarauim⁹ supra. 1. 9. c. z forte iste qui
dixit. (Que scripsi vt doceas). scripserat ipsas tabulas: qz iste
loquēs angelus erat q̄ ministrabat deo q̄tū ad istos effect⁹ le
gis dāde z oīa necessaria ad legē datā. iō uisile ē q̄ ipse fecerit
scripturā. qd tñ dī. j. 3. 2. c. q̄ moyses portabat duas tabulas fa
ctas ope dei: z scriptura dei erat in tabulis. vī dicere q̄ tabule
fuerant a deo nouiter create vt in eis scriberent⁹ uerba legis. z
h̄ satis rōnabile est. Qd tenēdo oīm ē q̄ tabule a deo create sūt
z scriptura postea ab āgelo scā fuit. vel q̄ de⁹ creauerit ipsas ta
bulas sic scriptas sicut creare poterat eas rudes z ipolitas. (Ut
doceas eos). Nō ualebat de⁹ dicere q̄ iō dabat istas tabulas vt
p istas erudirent⁹ in decē p̄ceptis: qz iste tabule nō habebāt in
vsu uulgari: s̄ in arca recōdite fuerūt nūq̄ ide extrahēde. Et iā
qz decē p̄cepta scripta fuerāt in volumine federis de quo supra
dixim⁹. nō ḡ necē erat h̄re tabulas ad docēdū p eas. **C**Ite qz
p̄cepta decalogi satis erāt pauca uerba q̄ poterāt sine scriptura
scribi z retineri. ergo nō erāt ad h̄ necē tabule cōtinētes decē p̄ce
pta. s̄ vt. 8. dixim⁹ iste tabule magis erāt in cōmonitionē z testi
moniū. i. vt si uellēt iudei negare q̄ cū deo pepigissent obserua
re decē mādāta: possent quinci de falsitate p tabulas illas cōti
nētes decē mādāta: z apud eos tādū z tā celebriter obseruatas.

+ Opio quo
rūdam.
Lōfuta:
Rū. ad cō
futationē.
Impugna.
rūfionis.

Aduerte
obscuro ne
grā quozū
dā iudeoz.

Apstro
phat in iu
deos.

Moyſes
accepit fra
gmēta ta
bulaz z in
aliquo loco
secretio oc
cultauit vñ
in loco cele
bri p̄posuit.

Tabule le
gis a deo
nouit crea
te fuerunt.
†

Si indei
negaret se
accepisse le
gē a dō po
terāt quini
ci p tabulas
legis a deo
datas.

† Lū at oī h. (Et legē ac mādata q̄ scripsi vt doceas eos). i. i tabu
lis illis cōtinē lex z mādata q̄ docebis eos. sepe nāq̄ ponit vt p
aliquo rlio: z n̄ signat h̄ vt cāz finalē. (Surrerūt moyses z io
sue). Hoc fuit imēdiate vt accesserūt ad radices mōtis synai. nā
vsq̄ illuc comitati sūt eos aarō nadab z abiu z. 70. seniores isrl̄:
z ex loco ip̄o adorauerūt deū vidētes gloriā ei⁹ i nube vt. 8. de
claratū ē. i. lra ista nō ponit oīa que mādauit de⁹ moysi. nā cū
mādauit q̄ ascēderet in mōtē z q̄ irēt cū eo seniores: certū ē q̄
expsierūt vsq̄ ad quē locū comitari dēbāt: alio nesciuit mo
yses vsq̄ ad quē locū comitari eū dēberet. lra tñ dixit. 8. q̄ ascē
deret moyses ad oīm z cū eo aarō nadab z abiu atq̄ seniores:
z solus moyses ascēderet ad oīm z nō exp̄sit vsq̄ ad quē locū:
qz ista nō erat multū neēia nobis nec poterāt satis describi vt
cognosceret. C S q̄res de iosue quō iuerit ipse cū moy
se: qz supra mādauerat de⁹ q̄ ascēderet cū moyse aarō z nadab
atq̄ abiu z seniores. 70. ex israel. sed inter hos nō fiebat mētio
de iosue. ergo nō debebat illuc ascēdere. C Rūderi p̄t q̄ iosue
fuerit vn⁹ de. 70. seniorib⁹ z ascēdit cū moyse. z post hoc rece
dēt alii seniorib⁹: qz iosue erat minister vel famulus moysi
māst cū eo z ascēderūt in mōtē. C Vel p̄t rīderi q̄ iosue nō
effet vn⁹ de. 70. seniorib⁹: qz tñ erat minister moysi ei cōtinuo
adherēs iuit cū eo: nec oportebat de illo exp̄mi q̄ ipse irēt cū
moyses. (Ascēdēt moyses in mōtē dei). i. qñ ascēdere vellet
ipse z iosue: z erat hoc ad radices mōtis. nā vsq̄ illuc iuerūt cū
eo seniores: z tūc cū incipe vellet ascēdere dixit ista que sequū
tur. (In mōtē dei). Vocat mōs synai mōs dei: qz sup eū ha
bitabat glia oīi in caligine nubis. (Senioribus ait). Nō solus
seniorib⁹: s̄z ēt aarō z nadab z abiu. nā ēt isti nō ascēderūt illuc
vt p̄t. j. cū dixit moyses. habetis aaron z bur vobiscū: siqd̄ na
tū fuerit qōnis adducetis ad eos. sed cōputant aarō z nadab z
abiu noīe seniorib⁹: qz plures erāt seniores: z ipsi quoq̄ s̄z nō ēent
de nūero. 70. seniorib⁹: qz p̄ter aaron z nadab atq̄ abiu erāt. 70.
seniores veniētes cū moyse. ipsi tñ vocant seniores: qz erāt vi
ri maturi cōsili: z bene itelligunt sub noīe seniorib⁹ cū nō additur
cert⁹ nūerus. (Expectate hic donec reuertamur). Per istō ad
uerbiū hīc nō demōstrat radices mōtis apud quas tūc erunt
qz nō māserūt ibi seniores sed accesserūt in castra. s̄z itelligit lo
cus castrorū. Erat nāq̄ satis p̄pinqu⁹ loc⁹ castrorū z digito for
te demōstrauit castra mandās eis ibi manere. nā ēt sepe ea que
dīstāt demōstrant p̄ talia aduerbia demōstratiua loq̄z aut p̄
p̄noīa: sicut oī Bēn. 3. z. c. in baculo meo trāsui iordanē istuz.
z tñ iordanis nō erat ei iunct⁹: s̄z poterat eū oculis demōstrare
vt in eodē. c. declaratū est. q̄ aut hoc ēet ad radices mōtis p̄t:
qz oī bīc. ascēdēs moyses in mōtē dei: seniorib⁹ ait. i. qñ vo
lebat ascēdē. Qz ēent extra castra qñ ista mādauit eis moyses:
p̄t qz supra de⁹ dixerat q̄ ascēderet moyses ad oīs: z cū eo aa
ron z nadab z abiu z. 70. seniores. sed si tūc cum moyses ascen
dere incepit z dixit eis ista verba fuisset in castris z mandasset
eis manere ibi: nullomō ascēdissent cū eo. neēium est q̄ tūc ei
sent extra castra ad radices mōtis synai. Qz aut redierunt in ca
stra p̄t: qz qñ moyses descēdit de mōtē nō inuenit eos ibi sicut
inuenit iosue vt p̄t. j. 3. z. c. nā cū descendit cū eo iosue z ipse au
dit sonū murmuris in castris: seniores aut nō fuerūt ibi inue
ti. C Itē qz aaron erat iter istos seniores: vt p̄t cū oī imēdiate.
habetis aaron z bur. s̄z aaron rediit in castra: qz exiit moyses in
mōtē venerūt ad eū israelite petētes deos sibi fieri. si tñ ipse nō
maneret in castris nō petiuisent ab eo populares fieri deos. s̄z
seniores ēt in castra redierūt. C Itē hoc mādauit moyses cū
dixit habetis aarō z bur vobiscū: siqd̄ natū fuerit qōnis refere
tis ad eos. hoc aut erat q̄tū ad dispōnē totī populi cui aarō z
bur p̄esse debebāt oī moyses absens erat. Nā inter ipsos. 70.
viros seniores q̄ erant viri p̄bi: nō credebāt moyses posse na
sci aliq̄ scandalū aut qō in qua ad iudices recurrere deberet:
s̄z itelligebat de popularib⁹ q̄ viri ip̄fecti sunt: z inter eos fre
quēter qōnes oriunt q̄ a iudicib⁹ determinationē accipere de
bēt: z his volebat p̄e aarō z bur. s̄z volebat q̄ ipsi redirent in
castra vt p̄p̄o p̄essent. (Donec reuertamur ad vos). In h̄ de
mōstrabat moyses q̄ nō ascēdebat solus: s̄z ascēdebat cū eo io
sue vt p̄t. 8. (Habetis aarō z bur vobiscū). Istos cōstituit mo
yses vt iudices populi oī ipse aberat. iste bur v̄t ēē marit⁹ marie
sororis moysi z aarō de quo oīi fuit. 8. 1. 3. c. z diceb. j. 3. 1. (Si
qd̄ natū fuerit qōnis). s̄z q̄ ait Aris. i. 3. poli. i. politis nihil ma
gis neēiū ē q̄ iudex. vñ oīc magis ēē neēiū q̄ panē: qz iudex ē i
ciuitate sic aīa i corpe. voluit q̄ moyses scīs q̄ in p̄p̄o aliq̄ qō
nes nasceret cōstitue vicarios suos siue delegatos ad vniuersi
tatē cāz vt ēē q̄ regeret. nā vt ait salomon Prover. c. 8. vbi nō

est gubernator corruet populus. C Aliq̄ forte dicit et hoc pa
tere q̄ nō venerit ietro ante datā legē. nā cū venit ietro ordina
uit iudices vt p̄t. 8. 1. 8. c. si ergo iam venisset: dato q̄ moyses re
cederet ad mōtē: nō oportebat ponere iudices cū maneret in
populo multi tribuni z cēturiōes z quinquagenarij atq̄ decani.
ergo nondū venerat: qz hic moyses ita iudices relinqt ac si in
p̄p̄o nulli alij ēent. C Rūderi q̄ h̄ v̄t fit q̄ ietro isto tpe nō dū
venerat vt declarauim⁹ supra. 1. 8. c. tñ ista rō nullo mō p̄uincit:
qz h̄ moyses nō relinqueret istos duos iudices totī p̄p̄i rō
bus alijs: tñ relinqueret eos tāq̄ iudices loco sui. nā vt declara
tū fuit supra. 1. 8. ca. oīs ordo iudicū ip̄i moysi subordina⁹ erat
ita q̄ cāe oīum tribunorū directe audire debebat moyses: z cās
oīum inferiorū qñ p̄ appellationē deuoluebant ad ip̄m. et audi
tur erat directe oēs cās p̄tinētes ad deū. s̄z ad ceremonias le
gis z dubia q̄ regrebant altū iudiciū vt p̄t. 8. 1. 8. ca. cū oīc ad
moysen ex verbis ietro. esto tu populo in his q̄ ad deū p̄tinent
z referas que dñr ad deū: oīdasq̄ populo ceremonias z ritu co
lēdi. z postea segtur. q̄quid graui⁹ fuerit referat ad te: ip̄s ve
ro minora tñ modo iudicet. recedete q̄ moyses a populo: ma
neret multi iudices: tñ deficiebat caput iudicū ad q̄d cāe multe
vt oīctū ē referri debebāt. oportebat ēt vt ipse loco sui aliquos
iudices dimitteret q̄ iudicaret populū. nihil ergo rō illa cōtra
dit. (Lūq̄ ascēdissent moyses). Nō solū ascēdit moyses: s̄z et
ascēdit iosue cū eo vsq̄ ad quandā mōtis partē aut igressus ne
bule magne: z māst ibi iosue qñ postea itrauit moyses in cal
iginē. (Operuit nubes mōtē). C Nūqd̄ totū mōtē opuit
aut p̄tē mōtis. Forte dices q̄ p̄tē mōtis: qz moyses i mōtē erat
z non tñ in caligine: qz vocauit eū oīs de medio caliginis oīe.
7. vt p̄t. j. z sic de⁹ dicebat eē in caligine z nō moyses. C Rūde
tur q̄ totus mōs optus fuit nebula. ista tñ nebula erat aliquā
ter rara. circa cacumē tñ mōtis erat densa nebula q̄ vocat cali
go. moyses aut h̄ fuerit in sex dieb⁹ itra nebula: nō tñ fuit itra
caliginē ausus itrare donec vocauit eum de⁹ de caligine. z ista
oīa obseruat hic in textu. nā oī q̄ nubes opuit mōtē. totū
mōtē. z nō oī q̄ caligo opuit mōtē. z postea oī q̄ de⁹ vocauit
moysē i. 7. die de medio caliginis. iste mod⁹ p̄oīf. 8. 1. 9. 1. 2. o.
c. nā in. 1. 9. c. oī totus mōs synai fumabat: eo q̄ descēdissent oīs
super eū in igne z ascēderet fumus ex eo quasi de fornace. in. c.
2. o. sequēti tñ oī q̄ postq̄ moyses ascēdissent in mōtē z p̄tisset
p̄p̄is q̄ loqueret ipse z nō deus accessit moyses ad caliginē in
qua erat de⁹ quasi p̄ oēs alias p̄tes mōtis nō esset caligo: su
maret tot⁹ mōs. (Et habitauit glia oīi sup synai). Glia oīi oī
qd̄ rep̄itatio magnitudinis ei⁹. vt sicut cū qs venit in magno
apparatu vestitū aut cū turba magna aut multitudine egm oī
venire in glia sua: qz illa exteriora demōstrat magnitudē star⁹
ei⁹. ita qñ de⁹ facit i aliquo loco aliq̄ signa demōstratiua magni
tudinis z virtutis eius oī ibi ēē glia oīi. sic aut erat in mōtē sy
nai: qz apparebat ibi nubes totū mōtē operiens z caligo ma
gna in cacumine mōtis z ignis magn⁹: q̄ nulla alia re nō deus
cāre potuisset: iō vocat glia ei⁹. de⁹ at vbiq̄ ē: s̄z nō vbiq̄ ē glia
ei⁹. p̄t qz si vbiq̄ ēē nō diceret q̄ appuit glia oīi sup mōtē sy
nai tāq̄ aliqd̄ sp̄ale dicat. z est h̄: qz sic reges oīr eē in glia sua
qñ p̄ciosi vestib⁹ z cū magna famulantū caterua p̄gredūt rē.
si at rex mutato bitu solus in aliquo loco sedeat: z incognit⁹ (s̄z
ibi rex sit) tñ nō est ibi glia regis: qz magnitudinis sue sp̄alia si
gna nō nō dicat: ita h̄ de⁹ vbiq̄ sit: qz tñ nō vbiq̄ indicat maie
statis sue insignia: nō ē glia dei vbiq̄. z isto mō oī sp̄ali stetit
glia oīi sup synai: qz sup illū mōtē mōstrabat z nō i locis adia
cētib⁹. (Legēs illū nube sex dieb⁹). Nō ē itelligēdū in istis
sex dieb⁹ nubes māserit sup mōtē z postea n̄: qz p̄ totū t̄p̄ māst
sup mōtē q̄ stetit moyses sup mōtē cū deo. s̄z p̄oīf q̄ text⁹ sex die
b⁹ ad cōputādū sex dies q̄b⁹ māst moyses ex magnā caligine.
C Quid fecit moyses sex dieb⁹ q̄b⁹ eū de⁹ nō vocauit z qd̄ come
dit: sicut iosue in. 40. dieb⁹ q̄bus expectauit moysen. 1. 9. 1. 9.
Queres aut de moysē qd̄ agebat istis sex dieb⁹ vel qd̄
comedit. C Aliquis forte rūdebit q̄ in his sex
dieb⁹ vacauit moyses cōtēplationi z nō comedit nec bibit. sicut
oī Deuter. 9. c. q̄ p̄fenerauit. 40. dieb⁹. z. 40. noctib⁹ panē nō
comedens z aquā nō bibēs. C Rūderi q̄ in istis sex dieb⁹ nūq̄
moyses descēdit de mōtē vt iret ad castra vel ad aliū locū. sed
manebat in cōtēplatione z expectans oīm qñ eum vocauerit:
qz dixerat ei vt staret in mōtē: z tñ in his sex dieb⁹ comedit z bi
bit. C Et si dicas qd̄ comedere poterat cū nō rediret ad castra
vt idē cibos sumeret: nec aliq̄ de castris veniebat ad eū ducēs
ei cibos: cū nullus saltē mōtē tāgē auderet qz opuerat glia oīi
mōtē: z erat totus nube velat⁹. Lomedebat tñ q̄b⁹ aliq̄ come
debant

Sicut
quodda
er quo
cludit
ietro v
nisse p
datā le
gem.
Im pba

† Qd.
18.
Z
Anascē
dēt moy
se i mon
tē nubes
totū mō
tē opue
rit.
Rū. qdā
Docuī.

† Quid sit
glia oīi.

†

†

†

†

g erant in castris. f. māna qđ cadebat extra castra i cir-
castrorū p satis magnā distantiā. De potu aut dicendū est
potabat de fontibus deriuatis de mōte synai. nā fontes
cunf: et torrentes ad inferiora labentes vt p3 Deut. 9. ca.
peccatū aut vestrū qđ feceratis. i. vitulū cōfringens 2 in
cōminuens proieci in torrentē q de monte descēdit. Quā-
rarguis q̄ perseverauit moyses cum dñō. 40. diebus et
tribus panē nō comedēs 2 aquā nō bibens intelligit de
stetit cū deo. f. postq̄ vocauit eū deus de medio caligi-
nit in septimo die. nā tūc incepit eē cū dñō: antea autem
erat cū eo. Q. aut intelligatur hoc quod fuit nō comedere
de tempore quo stetit cū dñō: p3 qz dñs Deute. 9. c.
manū cū dñō. 40. diebus et. 40. noctibus. ista procedūt te
p. 40. dies 2. 40. noctes q. j. nominant inceptum a se-
pue ascensu moysi in montē qñ vocauit eū dominus de
nebulis. si aut diceremus q̄ isti. 40. dies cōputarent a die
indit moyses in mōtē: necessario dñm eēt q̄ in illis pri-
diebus nō comedit nec bibit cū textus dicat Deute. 9. c.
q. j. 2. 40. noctibus nō comedit. C. Queres at dñs iose-
phit hie. 40. dieb? expectando moysen. C. Rñdes q̄ io-
seph. 40. diebus nūq̄ descendit de mōte vt iret ad castra:
expectabat moysen vt reuertere cū eo. 2 qz ipse nescie
moyses regressurus eēt expectabat p̄tine qñ rediret. si
fra dñs descendisset aliqñ posset moyses iterū de mōte descē-
di iueneret ioseph qđ ipse facē nō dñebat: cū solū ascēdis-
set ad expectādū moysen. Ergo dicendū q̄ nunq̄ to-
pore descēdit in castra vel declinauit in aliq̄ loca ab in-
tra. ex quo p3 q̄ ioseph nūq̄ scire potuit de fabricatione
quomodo populus peteret ab aarō fieri sibi deos: iō
mine expers fuit. Et ob hoc cū descēderet de mōte cū
audisset cōfusa omnia in castris dixit moysi. vlulatus
dñs in castris nō cognoscens qđ eēt ille voces. De ci-
potu eius dñm 2 i oibus illis. 40. diebus et. 40. no-
ctibus. 46. si velimus ponere illos sex dies fuisse añ
dit 2 bibit sicut ceteri q̄ erant in castris. cibus aut suus
vt dicebamus ante de moysi qz in monte illo cade-
rent in alijs locis in circuitu castrorū 2 aqua ibi erat:
interim cōtēplationi nihil aliud habēs qđ faceret: qz
pfectus erat vt pote q̄ tanti viri. f. moysi famulus
adherens. (Septimo aut die.) Non vocauit deus
ad se moysen sed fecit eū expectare p̄ sex dies i mō-
te aut vocauit eū. Et forte cā huius fuit qz deus vo-
cabat spālius cū moysi q̄ alijs vicibus: 2 oportebat eū
distrahit a curis terrenis 2 eleuāt ad speculationem
m. Et quia si immediate vt ascendit moyses montē
fuerat dominus ei non esset ita eleuatus ad contempla-
tione ante cū popularibus locutus fuisset: voluit deus
vbi aliquot dieb?: vt sic tandē intellectus suus distra-
hibus cōtēplatiōibus 2 eleuaret ad alta cōtēplāda.
C. dñs medio caliginis. Caligo erat nubes dñs 2 ob
ficticē mōtis 2 i illa erat gloria dñi: Moyses autem
tra illā nubem caliginosam quousq̄ vocatus fuit a
dñō nāq̄ die audiuit moyses quandā vocē loquētē
ad caligis. i. q̄ videbat formari i medio caliginis.
(C. glie dñi quasi ignis ardens. i. nubes illa q̄ re-
maiestatē dei vel gloriā eius erat qñ ignis. C. S3
ibi qñ ignis ardens gloria dñi cū dictū fuerit q̄
medio caliginis illius magne. Rñdes q̄ caligo erat
ice montis 2 erat cuncta terre 2 eleuabat palqñ
caliginē erat qñ species ignis. 2 iste magis eleua-
bat tendere vsq̄ i celū. hoc p3 Deut. 4. c. cū dicitur.
radices mōtis q̄ ardebat vsq̄ i celus: erantq̄ i
des 2 caligo. Vel pōt dici q̄ caligo ista erat circū
dñs: in ipso nō montis vertice erat species ignis
caliginē ita vt videri posset ab his q̄ erāt i ca-
stis ardens. Nō erat ignis ardens vt dñclari
Deu. 4. 2 satis p3 hic qz dicitur quasi ignis ardēs.
coloris ignei: tamē nō erat ignis. si aut fuisset ve-
lucienē qñ ignis: s3 erat gloria dñi vel species
ardēs. (Sup verticē mōtis. i. iste ignis nō erat
solus in parte supiori vbi magis signabat esse
cōspectu filiorū israel. i. videntibus hec omni-
nam h3 essent in castris videbant hoc qz castra
et gloria dñi in vertice montis: ideo bene vide-
re loco. Et hoc p3 q̄ multū reprehēdēdi erat iu-
dā moysi petierūt sibi fieri deos vt p3. j. 2. c. cū

oirerūt ad aarō. surgens fac nobis deos q̄ nos precedāt: moysi
enī huic viro q̄ eduxit nos de egypto nescimus qđ acciderit. nō
tñ habebāt aliquē colorē ignorandi qđ factū eēt de moysi. nā
viderāt seniores israel q̄ cū moysi iuerant quomodo ascēdēte
moysi in monte operuit nubes mōtē vt supra dñs. f. cumq̄ ascē-
disset moyses operuit nubes mōtē 2 fuit gloria dñi super synai.
videbāt autē ipsi nūc vt dñs in lra quomodo ad huc maneret
illa gloria domini q̄ operuerat mōtē ascēdēte moysi. ergo scire
debebat certissime q̄ ibi māebat cū dñō. (Ingressus ē moyses
mediū nebulę. i. mediū illius magne caliginis i qua erat deus
de qua eū vocauerat. nā ante hoc moyses in nebula erat cū nu-
bes operiret totū mōtē. (Ascendit in montē. Nō q̄ in septimo
die ascenderit in mōtē: qz iā in sex diebus añ steterat in monte
vt p3. s3 dñs q̄ ascendit in montē. i. in cacumē montis vbi erat
deus. f. vbi vox angeli loquentis in persona dei fiebat ad eum.
(Et fuit ibi. 40. diebus 2. 40. noctibus.))

C. An. 6. dies q̄ moyses stetit i mōte cōputet cū. 40. dieb? Q. 2. i
Bubium est de istis. 40. diebus. et. 40. noctibus vtrum
cōputent cū illis sex diebus q̄bus stetit moy-
ses expectādo diuinā vocationē vel nō: s3 cōputant ab illo septi-
mo die in quo moyses vocat? fuit a deo. C. Ista qđ fm itētio-
nē iudeorū nulla ē: qz dicunt q̄ iste dies septimus ē dies in quo
moyses cōfirmavit sedus legis cū populo faciens sanguinis asp-
sionē sup eos: 2 tunc cū ioseph ministro suo ascendit in montē 2
sic nō expectauit aliquo die in monte. Et hoc sic cōputant ponē-
tes fuisse legē datā sexto die mēsis tertij: 2 in septimo die moy-
sen ascendisse mōtē 2 vocatū fuisse ab eo. nā cū dictū fuerit. s3.
2. 9. c. q̄ primo die mēsis tertij venerūt filij israel in montē sy-
nai 2 ipsa die ascendit i mōtē ad deū: 2 postea rediit ad renūci-
andū populo verba dei: 2 iterū in tertio die rediit ad deū refe-
rens verba populi: 2 eadē die descēdēs habito cōsensu populi
q̄bus daret legē: idixit eis moyses sanctificationē. f. lotionem
vestiū 2 abstinentiā ab vxoribus. 2 hoc fuit in die tertio vt ipsi
volunt. 2 dixit eis tūc moyses. estote parati in die tertij. i. vsq̄
ad tres dies sequentes. et tertius dies istorum erat sextus dies
mēsis cū ista in tertio die fuerint dicta mēsis illius. 2 in illa die
sexta fuerit data lex: eadē die ipse moyses māsit cū deo post va-
tione legis q̄ fuit in auroa vt p3. s3. 2. 9. c. cum dñs. iam aduenerat
dies tertius et mane inclarauerat: et ecce ceperunt audiri toni-
trua 2 c. in eadē die recepit moyses a deo oia precepta moralia
atq̄ iudicialia q̄ habent a fine. 2. 10. c. vsq̄ ad principiū hui? 2. 4
ca. et descēdit eadē die datōis legis ad pplm 2 recitauit oia ver-
ba dñi. de qua recitatiōe agit in hoc. c. 2 scripsit ea in volumie.
hec enī oia in sexto die mēsis tertij in quo data fuit lex facta
sunt vt iudei volūt: 2 in hoc nō discordamus ab eis. Et tūc māe
cōsurgēs. f. i. seqnti die q̄ erat dies septimus mēsis huius fecit
holocausta 2 victimas 2 asperionē sanguinis: 2 tūc cū ioseph a-
scendit i mōtē 2 vocauit eū dñs de medio caliginis: et hoc fuit
in septimo die. 2 sic stabilita q̄ vocauerit de? moysen in septi-
mo die de medio nebulę vel caliginis: 2 q̄ iste fuerit dies i quo
ascendit in montē. Et hoc mō dicit q̄ festū pentecostes qđ est
pp oationē legis fit in die sexta mēsis tertij: qđ nō fieret nisi i se-
xta die mēsis illi? lex fuisset data. Nāc opi. cōiter tenet oēs iudēi.
Et hāc sequit ipse ra. abraā abenayra q̄ inter cēlos hebreos rō
nabili? atq̄ acutius sensisse v3. C. Et si obijcias 3 eos qz dñs su-
pra. cūq̄ ascendisset moyses in mōtē opuit nubes illū 2 habita-
uit gloria dñi sup synai tegēs illū in nube sex diebus. 2 tūc seg-
tor. septimo aut die vocauit eū. i. moysen dñs medio caliginis. er-
go necessario v3 dñm q̄ inter ascensū moysi i mōtē 2 vocationē
ne eius a deo interciderint dies sex q̄ opuit dñs mōtē nube.
C. Ad hoc videt rñdere abenayra. nā h3 ipse nō moueat in hoc
aliquō dubiū: ex verbis tñ eius haberi potest ista rñsio. f. q̄ hic fit
recapitulatio. f. q̄ isti sex dies nō intelligunt post istū ascensum
moysi nūc ad mōtē: s3 a die primo quo ascendit moyses in mō-
tē primo q̄ fuit dies primus mēsis. 2 tūc dicit q̄ gloria dñi ha-
bitauit sup synai tegens illum sex diebus. f. q̄ primus dies quo
gloria dñi habitauit sup mōtē synai fuit dies quo venerūt iudēi
in mōtē synai 2 ascēdit moyses ad cacumē eius. f. dies prima
mēsis tertij: 2 tunc cooperuit gloria dñi montē synai sex dieb?.
f. illis sex diebus continuis vsq̄ ad diē sextum in quo data fuit
lex vt ipsi volunt. et tunc in die septimo vocatus fuit moyses a
deo de medio caliginis et intrauit. C. Sed hoc h3 ipsi iudei
putent solidissima eē tñ necessario sunt falsa cum repugnet lit-
tere vt patebit. Qñ aut dicunt hic q̄ lex fuerit data in sexta die
mēsis tertij in q̄ die ipsi celebrāt pentecostē sine festū bebbarū:
siue fuerit siue nō fuerit nō agit quicq̄ ad p̄sentē cōsiderationē

glia dñi
videntes
petierūt
sibi fieri
deos con-
flatilea.

+

+

+

A

Rñ. fm in-
tētiōes iu-
deorum.

B

Obiectio.

Rñ. rabbi
abrazā abe-
nayre.

Impugna-
tio opinio-
nis iudeorū.

1. Rō.

L

Nubes glo-
rie dñi nō
opuit mon-
te nisi vñq
ad diē o-
atiōis legis.

2. Rō.

Descendit
doc. ad qō.

nā ēt si nos credamus h̄ fore verū: tñ non sequit̄ inde q̄ in die
secūti septimo eiusdē mēsis ascēderit moyses 7 vocatus fuerit
a deo: h̄ adhuc hoc nō cessimus sup̄a. 19. c. Et p̄ q̄ isti sex di-
es q̄ ponunt̄ hic nō poterit cōputari a p̄cipio mēsis tertij ita
q̄ septimus dies eiusdē mēsis fuerit in quo moyses a deo vo-
cat⁹ fuit vt intraret in caliginē. 7 hoc fit q̄ cū ip̄i dicāt datā fu-
isse legē die sexto mēsis 7 in septio die moysē ascēdisse mōtē et
vocatū fuisse a deo: nec ē vt i oib⁹ dieb⁹ mēsis hui⁹ a p̄a die vñ
q̄ ad septimā fuerit nubes 7 gl̄ia dñi sup̄ synai. p̄ 3 sequentiā
q̄ dñi hic q̄ sex dieb⁹ operuit nubes mōtē synai: 7 habitauit glo-
ria dñi sup̄ illū: 7 in septio die vocauit deus moysen de medio
ignis 7 caliginis. Si ergo iste septimus dies vocationis moysi
erat septim⁹ dies mēsis 7 in his septē diebus fuit nubes super
mōtē: ergo a p̄cipio mēsis tertij ex quo applicuerūt castra isrl̄i
te apud montē synai fuit nubes sup̄ mōtē 7 gloria dñi. s̄ h̄ est 3
litterā. s̄ q̄ fuerit i mōtē synai nubes a p̄cipio mēsis tertij ex
quo venerūt isrl̄i. ergo falsū ē q̄ moyses fuerit vocatus a deo
i mōtē septio die mēsis tertij sequenti die post dationē legis. patet
antecedens. nam fm̄ q̄ ip̄i dicunt terti⁹ dies mēsis tertij erat
qñ moyses dixit israelitis. estote parati in diē tertiū. i. ad sextū
huius mēsis in quo dabit̄ lex: q̄ ē terti⁹ dies cōputando ab h̄
die in quo loquor vobis q̄ ē terti⁹ mēsis huius: 7 tñ in illo die
quē ip̄i tertiū vocant qñ iā isrl̄i assenserūt verbis dei dixit
deus. iā nūc veniā ad te i caligine nubis vt audiat me populus
loquētē ad te. Ergo adhuc nō venerat nubes sup̄ mōtē die ter-
tio. maxime q̄ nō venit nubes vsq̄ ad diē quādo data ē lex si
ue ille dies fuerit terti⁹ (vt nos dicim⁹): siue fuerit sextus (vt
dicūt iudei) in quo nō facio magnā vim. Et p̄ hoc q̄ ibi dixit
deus ad moysen. vade ad populum 7 sc̄ifica illos hodie 7 cras:
lauetq̄ vestimēta sua 7 sint parati in diē tertiū. 7 erat iste dies
terti⁹ dies in quo dāri debebat lex quē ip̄i vocāt sextū diē mē-
sis tertij. 7 tūc sequit̄. i. die enī terti⁹ descēdet dñs corā op̄lo
sup̄ montē synai. 7 sic nō descēderat adhuc s̄ descēdit primo in
die legislatiōis. h̄ ē declarat̄ postea in eo. c. cū dñs. iā aduenerat
terti⁹ dies 7 mane iclaruerat: 7 ecce ceperunt audiri tonitrua 7
micare fulgura: 7 nubes densissima operire montē. 7 postea sub
dif̄ idē. s̄. tor⁹ aut̄ mōs synai fumabat eo q̄ descēdisset dñs su-
p̄ eū in igne 7 ascēderet sum⁹ ex eo qñ de fornace. p̄ 3 clarissī-
me q̄ nubes gl̄ie dñi vel nebula aut aliquid tale nō opuit montē
vsq̄ diē dationis legis. 7 sic ipsa fuit dies p̄a q̄ optus fuit synai
gl̄ia dñi. cū ergo sex dies trāsierint q̄ optus fuerit mōs synai
nube anteq̄ vocaret̄ moyses a dño: ergo ad plus fuit vocatus
moyses a dño sex dies post dationē legis. S̄ abenayra 7 alij iu-
dei vniuersalr̄ tenent q̄ sequenti die post dationē legis ascēderit
moyses in mōtē: 7 eodē die septio vocatus fuerit a dño. q̄ mul-
tū decipiunt nō aduertētes litterā q̄ satis clare h̄ cātat. nullo enī
mō poni pōt vt post datā legē immediate moyses a deo vocatus
fuerit. q̄ ergo ponunt̄ sex dies q̄ optus fuit mōs gloria dñi 7
postea in septio moyses ascēderit ad dñm. vñ ē q̄ isti sex di-
es cōputant̄ postq̄ ipse moyses cū senioribus ascēderūt vsq̄
ad radices mōtis: 7 postea ip̄is recedētib⁹ ascēdit moyses cū
iosue 7 māsi sex diebus cū eo: 7 post sex dies illos vocauit de⁹
moysen vt veniret in cacumen mōtis. C̄ Itē p̄ hoc magis. s̄ q̄
ē isti sex dies q̄ opuit nubes mōtē synai nō pōt computari a
tpe dationis legis: q̄ vt dñs i isto. c. postq̄ cōfirmata fuit lex p̄ san-
guinis asphōnē: q̄ fuit factū (vt voluit iudei) sequenti die post
dationē legis (7 in hoc nos credamus) viderunt seniores qui
ascēdebāt cū moysē deus israel: 7 sub pedibus eius quasi opus
vel pauimentū saphyrinū 7 celestis coloris: 7 hoc ēt viderūt po-
pulares. ergo in illa die ad minus illa hora nondū operuerat nu-
bes 7 caligo magna montē synai: q̄ intra magnā caliginē 7 ne-
bulā grossā q̄ circundabat montē synai nō posset videri tam
subtilis color qualis ē saphyrin⁹ 7 color celi serenit̄: 7 tñ vtrāq̄
visio. s̄. nubes que operuit montem et nubes in qua apparuit
deus 7 sub pedibus eius quasi opus saphyrinū coloris appa-
ruit super montem synai. ergo non stabat vna quando appa-
ruit alia. sed gloria dñi in colore saphyrino 7 celi serenit̄ appa-
ruit iudeis sequenti die post datā legē. ergo adhuc nō cooperue-
rat nebula montē synai. 7 sic non cōputabunt̄ isti sex dies a die
dationis legis sed (vt dicim⁹) ab eo tpe quo moyses cū seniori-
bus steterūt ad radices mōtis 7 viderūt dñm israel: 7 ip̄is rece-
dētib⁹ ascēderūt moyses 7 iosue in mōtē: 7 māsi moyses sex
diebus cōtinuis extra caliginē magnā in die aut̄ septio ad caligi-
nē a dño vocatus ē. Et tūc manet qō quā an ponere inceperat
mus. s̄. vtrū isti sex dies q̄bus moyses stetit in mōtē anteq̄ vo-
caret̄ a deo cōputant̄ in numero. 40. dierū 7. 40. noctiū quibus

oici⁹ stetit cū deo: an incipiat cōputatio ex die septimo in quo
vocatus fuit moyses a deo. C̄ Aliquis dicit q̄ computant̄ isti
sex dies in numero. 40. dierū quibus stetit in monte. nam als
non solū stetit. 40. diebus sed. 46. diebus. nūq̄ tamen dicit̄
q̄ steterūt nisi. 40. vt patet deu. 9. c. cū dicitur. 7 perseveraui
in monte. 40. diebus 7. 40. noctibus panē nō comedēs 7 aquā
nō bibens. 7 postea sequit̄. cūq̄ transissent. 40. dies 7 totidē no-
ctes dedit mibi ouas tabulas lapideas ergo vñ q̄ isti sex dies
cōputant̄ in numero. 40. dierū: als essent. 46. C̄ In cōtrariū
videt̄ q̄ isti sex dies non cōputati fuerint in his. 40. diebus et
p̄ 3 q̄ oici⁹ hic. ingressus moyses mediū nebule ascendit in mō-
tē 7 fuit ibi. 40. diebus 7. 40. noctibus. ecce qualiter dñs post-
q̄ ascendit mediū nebule fuit ibi. 40. diebus 7. 40. noctibus. er-
go in medio caliginis cōputandi sunt isti. 40. dies 7. 40. noctes.
sed sex dies nō fuerūt intra illam caliginem sed extra: q̄ in illis
sex diebus non vocatus fuit moyses a deo sed in die septimo.
Ergo post illū septimum diem computandi sunt. 40. dies 7. 40.
noctes. 7 sic erunt in illo primo ascensu. 46. dies 7 totidē noctes:
7 nō solū. 40. dies 7. 40. noctes. C̄ Dicēdū aut̄ q̄ vtrūq̄ satis
teneri potest ex littera. nec videtur aliquod eorum repugnare lit-
tere: 7 quodcūq̄ tenendo satis potest responderi ad alterum.
Nam si teneamus primum. s̄ q̄ fuerunt isti sex dies computati
in numero. 40. dierū. respondebitur quando dicit̄ hic littera
q̄ fuit ibi moyses. 40. diebus 7. 40. noctibus q̄ ly ibi nō demō-
strat locū caliginis mediet̄: ita q̄ intra illā mediā caliginē in qua
erat deus fuerit moyses. 40. diebus 7. 40. noctibus: q̄ tūc totū
tempus quo fuit moyses in monte postq̄ incepit ascendere di-
scēdēdo a senioribus vsq̄ quo descēdit in castra foret dierū.
46. q̄ nō cōputarent̄ ibi sex dies primi quibus non fuit intra
mediam caliginem. sed demonstrat montem. s̄ q̄ fuit moy-
ses ibi in monte. 40. dieb⁹ 7. 40. noctibus 7 quia illi sex dies fue-
runt mansionis eius in monte computabuntur intra. 40. dies 7.
40. noctes quibus solū dicitur fuisse in monte. C̄ Si aut̄ veli-
mus tenere q̄ isti sex dies primi q̄bus fuit extra caliginē medi-
am nō computentur in numero. 40. dierū 7. 40. noctiū: p̄pō-
debitur ad illud quod dicitur. 7 perseveraui in monte. 40. die-
bus 7. 40. noctibus: panē nō comedens et aquam non bibens.
Et cū dicitur postea. cūq̄ transirent. 40. dies 7 totidē noctes
dedit mibi ouas tabulas. respondebitur q̄ ista perseveratio in
monte intelligitur de perseveratione cum deo. s̄. postq̄ fuit vo-
catus ad medium caliginis: et postq̄ ibi stetit non comedit nec
bibit. 40. diebus nec. 40. noctibus: sed alijs sex diebus proceden-
tibus comedit vt sup̄a diximus. Et qñ dicitur. cūq̄ pertransis-
sent. 40. dies 7 totidē noctes q̄ ista pertransitio intelligit̄ cō-
putando a tempore quo incepit esse cū deo in medio caliginis.
7 sic vtrūq̄ istorum satis verisimile est et defensibile. C̄ Si tñ
queras quid videtur magis tenendum. Respondetur q̄ ratio-
nabilius est q̄ isti sex dies quibus moyses fuit extra caliginem
computentur in numero. 40. dierū 7. 40. noctiū: ita q̄ a die quo
moyses recessit a castris ascendens in montem vsq̄ ad diē i
quo ad castra post fractas tabulas reuersus est transierint. 40.
dies 7. 40. noctes solum. 7 hoc apparet q̄ Deutero. 9. cap. vult
moyses demonstrare duram ceruicem hebreorum: 7 quantum
laborauerit pro eis coram domino. 7 ponit q̄ prima vice quan-
do iuit pro primis tabulis perseveraui in monte. 40. diebus 7.
40. noctibus. si tamen sex dies p̄iores ante ingressū in magnā
caliginem non computarentur in. 40. diebus 7. 40. noctibus es-
sent. 46. dies 7. 46. noctes: 7 tunc magis posuisset moyses se per-
seuerasse in monte. 46. diebus 7 totidē noctibus: q̄ 40. die-
bus cum totidē noctibus solum cum velūt ponere laborem su-
um pro eis qui maior esset. 46. diebus 7. 46. noctibus: q̄ in. 40.
diebus 7 noctibus. maxime quia ista perseveratio. 40. dierū 7.
40. noctiū dicitur fuisse in monte. 7 ibi fuerunt sex dies p̄io-
res q̄ nō stetit itra caliginē. nā si dicere⁹ perseveraui corā dño.
40. dieb⁹ 7. 40. noctib⁹ q̄ perseveratio corā dño solū fuit postq̄
vocat⁹ fuit i die septio: adhuc dicit̄ postq̄ illi sex dies p̄putar̄ ē
i nūero. 40. diez 7 noctiū totidē. s̄ dñs p̄seuerat i mōtē. 40. dieb⁹
7. 40. noctib⁹ q̄ tota mora facta i mōtē fuit solū. 40. diez 7. 40. no-
ctiū: 7 cōputabūt̄ illi sex dies p̄mi i nūero. 40. diez 7. 40. noctiū.

Opinio
qdam di-
cēs q̄ sex
dies q̄
moyses
stetit in
mōtē cō-
putantur
cum. 40.
diebus.
In oppo-
situm.

Rñ. doc.
ad qō.

6

Que opi-
nio ma-
gis tenē-
da sit de
his oua-
bus 7 q̄
verior sit

Capitulum. xxv.

Occulq̄ est dominus ad moysen
dicens. Loquere fili⁹ israel: vt tol-
lant mibi primitias. Ab omni ho-
mine qui offert vltroneus accipie-
ticeas.

Rñso. ali-
quorum.Instatur
ad hoc.

Rñso.

Lōfuta. rñ.

Rñ. ad con-
futationes.Arguit vlt-
terius.

Rñso.

Instatur vlt-
tra.Lōtra su-
periorē so-
lutionē ar-
guitur.

Rñso.

Arguitur.

D

Doc. veter.

filii israel trāsbāt ad nūerū. i. qz' erat. 20. annorū z icipiebat in pplo nominari atq; numerari tanq; vnus de populo dabat dimidiū fclū vt p3. j. 30. c. C Respondebit aliq; qz' aurū oātū sit ab his q' trāsbāt ad nūerū: tñ hyacinthū z purpura z coc-
cus z pelles rubricate atq; pelles hyacinthie z ligna setibi liben-
ter a populo oblata sunt. Et quādo dicebat arguendo q' popu-
lus obtulit oia necia ad fabricationē tabernaculi et vasorum.
Respondez falsum eē hoc. nā lra. j. 35. c. nō dicit sic q' multi-
tudo filiorū israel obtulit pzimitias ad faciendū opus taberna-
culi testimonij quicqd in cultu z ad vestes scās necessariū erat
viri cū mulieribus pbuerūt. Un hoc qd oī q' pzeuerūt oē qd
necessariū erat solū referē ad vestes z alia oznamēta pellū vel
filozū: z hoc verū ē q' ista oblata sunt. nā illi q' trāsbāt ad nu-
merū nō dabant pelles rubricatas aut ligna setibim vel aliqd si-
mile: s3 solū aurū dimidiū fclū z pelles vel purpurā z hyacinthū
z alia similia populus libenter obtulit. C Sed adhuc arguetur
q' hic nō solū oī q' offerrent coccū z hyacinthū z pelles capzarū
atq; hyacinthine z cetera: sed et offerrent aurū z argentū: ergo et
am obtulerunt aurū. z sic nō erit verū q' de auro accepto ab eis
q' trāsbāt ad numerū fuerūt facta oia q' in tabernaculo aurea
erāt. sic tñ habet. j. 39. c. ergo altera istarū lra nō bene stat.
Ad hoc forte rñdebis q' d' deus mādauerit denunciando z nō
imperādo q' offerrent aurū z argentū: tñ nō obtulerūt aurū s3
cetera q' imperata sunt. C Sed hoc nō pōt stare: qz' j. 35. c. dicit
tur. viri cū mulierib' pzeuerūt armillas z in aureas z dextralia:
oē vas aureū in dona dñi separatū est. C Ad hoc aut adhuc ali-
q' rñdebit. f. q' qñ. j. oī oē aurū qd extesum ē in opere scūarij
z qd oblatū in donarijs. 29. talentorū fuit z septingentorū tri-
ginta fclorū ad mēsurā scūarij. oblatū ē aut ab his q' trāsfierūt
ad numerū a sexcentis tribus milibus quingentis z quinquaginta
armatorū: oī eēt q' nō solū isti q' trāsfierūt ad numerū dede-
rūt id qd dare tenebant. f. dimidiū fclū z sup hoc obtulerūt sic
eis placebat de auro. z tūc satis stat q' vasa aurea in donaria do-
mini separata sunt z tñ nullus alius ista donaria obtulit nisi il-
li q' trāsbāt ad numerū. nā a. 20. annis z supra trāsbāt ad nu-
merū. Alij aut q' iuniores erāt nihil offerre poterāt cū nihil pos-
sederēt. C Sed adhuc arguet q' tūc cū mulieres nō trāsfierunt
ad numerū qz' soli viri computabant mulieres nihil auri dare
potuissent aut saltē nihil dederūt. qd nō videt' pueniēs cū mul-
titudine virozū atq; mulierū offerret oīo mēte pzoptissima. Ad
hoc rñdebit aliq; q' hoc satis stat. f. q' mulieres non obtulerunt
aurū s3 hyacinthū z purpurā z coccū z sic de ceteris. viri aut ea
rū soli obtulerunt aurū. Sed adhuc nō stat hoc qz' offerre armil-
las z dextralia ad feminas pertinebat cū ista sua essent. sed ar-
mille z dextralia oblata sunt inter q' nō ē verisimile aliqd horū
de auro puro eē aut saltē habē partē auri. ergo et mulieres ob-
tulerūt aurū. C Itē solutio illa superior nō stat. f. q' illi q' trāsfie-
bāt ad numerū deditent dimidiū fclū ad quē dandū teneban-
tur z post gratis aliqd offerrent: z sic cōplerent illa. 29. talenta
auri z septingenti z triginta fclī. Et p3 q' si cōputetur ista tota
sūma auri p dimidiū fclō reperietur q' sexcenti tres mille z
quingenti z quinquaginta viri dato a quolibet dimidiū fclō faci-
ent totā istā sūmā vt declarabit. 38. c. cōputando istā sūmā. er-
go solū aurū qd oātū fuit a trāsfertibus ad numerū ita q' quili-
bet daret dimidiū fclū expēsū fuit in ope tabernaculi. C S3
adhuc aliq; poterit rñdere q' hoc qd hic dī. f. q' glibet offerret
qd vellet in opere sanctuarij de auro z argento z cēsis fuit idez
qd eo qd oātū fuit ab illis q' trāsfierūt ad numerū. z hoc dicēdo
q' s3 solutio dimidij fclī i posteriorib' cōputatiōibus z trāsfertio-
nibus ad numerū fuerit necessaria: tñ hic volūtaria fuerit. et sic
gratis dabat sic hic dī. z hoc habet aliqū colorē ex lra q' hē-
tur. j. 38. c. cū dicit. oē aurū qd expēsū ē i ope scūarij z qd
oblatū in donarijs. 29. talentorū auri fuit z septingentorū tri-
ginta fclorū ad mēsurā scūarij: oblatū est at ab his q' trāsfierūt
ad numerū a sexcentis tribus milibus quingentis quinquaginta arma-
torū. z sic isti dicebant offerre vel donare. C Sed adhuc non
stat hoc qz' dato q' ista pzima solutio volūtaria fuisse. nā in illa
nō ē verisimile q' oēs equaliter soluerent qz' qui ditiores erāt
plus daret: s3 illa cōputatio facta. j. 38. c. stat ponēdo q' oēs eq-
litter tribuerint q' ibidē cōputant in sūmā. f. glibet dimidiū fclū
clū. Etā dato q' cōcedere vellemus q' oēs equaliter dederūt. f.
glibet mediū fclū nō pōt stare: qz' vt dī. j. 35. c. oē vas aureū in
donaria dñi separatū ē. q' aut dabat vñ vas aureū dato q' il-
lud vas eēt valō parū: tñ magis otinerēt q' decē fclōs. C Di-
cēdū ē ergo q' distincta fuerūt ista. f. solutio fclorū dimidiōz
a quolibet de israel z oblatio auri z argēti z aliorū q' hic vocat

spōtanea s3 solutio fclorū dimidiōz satis fuit volūtaria illis: z
fuit factū hoc mō qz' moyses imēdiate vt descēdit de mōte z p-
posuit eis de fabricādo tabernaculo accepit ab eis dimidiū fclū
auri a quolibet q' erat. 20. annorū z ascribebat i numero po-
puli ad pugnandū: qbus solutis a populo fuit collecta illa sūma
talentorū. 29. z septingentorū triginta fclorū: z tūc denuncia-
tū fuit q' glibet volēs offerret aurū vel argentū hyacinthū pur-
purā coccū z sic de cēsis: z incepit ppls offerre. qz' tamen aurū
multū solutū fuerat a trāsfertibus ad numerū minus d' auro po-
stea oblatū ē q' de alijs rebus. Etā qz' artifices dicerent quan-
tū erat necessarium z fm hoc populus offerret magis de hoc q' de
illo: iō spōtanea oblatio maxime fuit de argento et ere atq;
cēsis: de auro aut satis modicū. z hoc modicū qd de auro obla-
tū fuisset insuper pferuaret ad vsus tabernaculi: sicut q' totus
israel vel aliqui de isrl trāsbāt ad numerū soluebāt dimidiōs
fclōs q' querebant in vsus sanctuarij vt p3. j. 30. c. sic et p3 de
oblatoe pzincipū. 12. tribuū in die dedicatiōis scūarij. nam
oblata sunt acceptabula argētea. 12. z pbiale argenteae. 12. mor-
tariola aurea. 12. absq; alijs rebus que tunc ab eis dē pzicipibus
oblatae sunt vt p3. Nu. 7. c. bec aut in vsus tabernaculi conuersa
sunt s3 iā essent facta mortariola necessaria ad vsus eius ad de-
dicatiōē z erectionē tabernaculi. C Et si obicias q' istud aux
spōtaneae oblatū multū fuerit: qz' dī. j. 35. c. oē vas aureū do-
naria dñi separatū ē. C Dicēdū q' sacra scriptura multoies fa-
cit hyperbolicas locutiōes vt p3. Gen. 41. c. s3 oēs pzimitie venie-
bant in egyptū vt emerēt escas z malū inopie tēperaret. cōstat
tñ q' nō ibant oēs puincie mūdi nec decima aut saltē vicesima
pars mūdi sed solū illarū terrarū q' in circuitu erāt z simili ino-
pia laborabāt: habitatores vtebāt i egyptū. C S3 adhuc vices
cōtra qz' qñ ponit hyperbole in sacra scriptura vel in cōmuni-
bus locutionibus s3 nō tantū significet aut intelligat p ipsā hy-
policā oīonē qñtū termini d' se significaret: tñ significet mltā
als eniz nō esset aliqd fundamentū faciendi hyperbolē. cū ergo
dicit q' oē vas aureū in donaria dñi separatū est: dato q' fiat
hyperbole nec ē intelligere q' multa vasa aurea fuerūt para-
ta in donario dñi. C Rñdet q' sic fuit. nā multitudo filozū isrl
mēte pzoptissima apud se segregauerat multa vasa aurea z ar-
gentea vt daret donaria dñi. cū aut incepissent dare quiderūt
artifices q' iā nō essent necessaria fecit moyses pconū voce cā-
tari ne qz' vltra aliqd offerret. z sic multa de vasis auri q' mul-
titudine filiorū isrl segregauerat apud se vt daret in donaria dñi
remanerūt apud eos q' segregauerat ea ad dandū q' posuit;
fuerat pconū ne quis aliqd vltra offerret. z bec sūma ē satis ra-
tionalis. C Sed adhuc dices quomō se cōpatiant illa due oā-
tiones auri. f. spōtanea oblatio z solutio dimidiōz fclorū cū er-
sola sūma dimidiōz fclorū factū fuit oē op' tabernaculi aliqd
auri hēbat vt p3. j. 38. c. C Rñr q' sic ē. dīrim' pzoferā fuit
solutio dimidiōz fclorū aureorū a quolibet q' trāsbāt ad nume-
rū: z sūma istorū dimidiōz fclorū sufficiebat ad omnia opera
sanctuarij q' de auro facta sunt vt postea rei probant euent us
cū nihil de alio auro expēsū fuerit. hoc tñ ignorauerunt artifi-
ces z volentes magis q' aliqd superesset q' deficeret permise-
runt populū offerre qñtū volebat aliq' oieb': quoniz ipsi ar-
tifices viderūt q' id qd oblatū iā fuerat cū hoc qd hēbat ex
solutione dimidiōz fclorū supabundaret necessitatē opis:
ideo tunc interdictū fuit ne qz' amplius offerret. (De sunt aut
q' accipe oebetis.) Ponunt partes diuersarū materiāz neces-
sariāz ad fabricationē tabernaculi z vtebāt i ei'. (Aurū.) Hoc
ē qd ad plura opa tabernaculi seruiebat s3 minus de eo oblatū
ē q' de alijs rebus z minus expēsū ē. patet. De auro expensa
sunt solū. 29. talenta z septingenti triginta fclī. De argento aut
oblata sunt z expensa centū talenta z fclī septingenti septuagi-
ta z quq;. De ere oblata sunt septuaginta duo milia talenta z q'
drigēti fclī vt p3. j. 38. c. C Sūit at aurū i fabricatiōe taber-
naculi ad deaurandā arcā federis solis z intus. f. faciendo ou-
as arcas de auro cooperientes vñ arcā d' lignis setibim. Sūit
et ad faciendū ppitiatorū qd erat de auro mundissimū. Sūit et
ad inaurandū vectes qbus arca portabatur. Sūit et ad faciendū
cherubim duo de auro puro in lateribus arce. Sūit et ad faciē-
dum quattuor circulos de auro p quos imittebantur vectes
arce. Sūit et ad cooperiendū mensāz ppositiōis laminis aureis.
Sūit et ad faciendū illi labiū aureum. Sūit et ad faciendū
coronā superiōrē interafilem. Sūit et ad faciendū coronam in-
feriōrē. Sūit et ad faciendū. 4. circulos p quos imitant vectes.
Sūit etā ad operiendū vectes laminis aureis. Sūit et ad faciē-
dum quattuor vasa in vltimo mense ppositiōis. spūale thuri-
bula

De auro
satis mo-
dicūz o-
blatū ē
ad fabri-
cationē
taberna-
culi.Obiectō
Solo.Lōtra
solutoes
argu.
Quid si-
gnificat
p hyper-
bole.
Rñso.Quo scā
fuit ista
spōtanea
oblatio
z solutio
z qñ se
cōpatia-
tur.
Rñso.20.4
21
Ad qd
aurū de
fuebat
i cōstru-
ctione ta-
bernaculi.

supra cetera ponere et nullum ponebat supra ipsum: ita ut ipse reciperet omnes temporum impressiones importunas: si effect de pellibus aliquorum paruum animalium non esset forte magis quam operimentum de pellibus rubricatis. ergo oportet ut dicatur fuisse de pellibus magnorum bouum vel aliorum magnorum animalium habentium fortes pelles. et hoc vocatur vulgare postquam paratum est quadamena et sunt coria satis fortia. De his per Ezechiel. 16. c. cum loquitur dominus ad hierusalem dicens. calciaui te byacinto et induite discoloribus et tinxite bysso. Et videtur satis obum quod iste sunt pelles bouum fortes quando sunt parate et facte tenere atque colorate colore byacinto. ista superiora obtulerunt tamen viri quam mulieres ut per 3. j. 3. c. cum dicitur. faga huius byacintum et purpuram coccumque bis tinctum byssum et pilos caprarum: pelles arietum rubricatas et byacintinas obtulerunt dominus: mulieres tamen precipue obtulerunt ista quod fila ptimebant et tinctura ut per 3. j. 3. c. cum dicitur. et mulieres docte dederunt quod vouerant: byacintum et purpuram et vermiculum atque byssum et pilos caprarum sponte propria cuncta tribuentes. (Et ligna sethim.) Ista fuerunt ad faciendum arcam ut per 3. j. in lra et ad faciendum vectes eius. Fuit et ad faciendum mensam propositiis et vectes eius ut per 3. j. in lra. Fuit et lignum sethim ad faciendum tabulata tabernaculi et vectes eorum. Fuit et ad faciendum. 4. columnas distinguentes sanctum sanctorum a tabernaculo exteriori ut per 3. j. 2. c. Fuerunt et ligna sethim ad faciendum columnas quoniam stabat in introitu tabernaculi. Fuerunt et ad faciendum altare holocaustorum et ad faciendum vectes eius sicut per 3. j. 2. c. Fuerunt et ad faciendum altare thymiamaturum et vectes eius ut per 3. j. 30. c. ista ligna sethim oblata sunt a viris et mulieribus.

Sed queretur de istis lignis sethim quomodo habere ligna sethim. Forte aliquis respondebit istam questionem stultas valde fore. nam id melius possent habere iudei ligna sethim quam in deserto erant. nam in deserto magis quam in ciuitatibus varie lignorum species reperiuntur. Cum autem isti staret in magna solitudine satis poterat ibi inuenire varias lignorum species inter quas essent ligna sethim. Sed hoc non conuenit quod si apud montem synai essent ligna sethim sicut erant alia ligna: non oporteret quod deus tanta mentionem de his fecisset. si quod offerrent ligna sethim quod leuiter scindi poterat sicut scindebant alia ligna ad parationes ciborum. textus tamen videtur ad hoc repugnare. 3. j. 3. c. notanter est difficultas in dando ligna sethim. Ra. fa. et nicolaus sequens eum et plurima turba iudeorum dicunt quod iacob videns in spiritu quod progenies sua esset constructura tabernaculum de lignis sethim cum debuisset descendere in egyptum: dixit secum radices illorum lignorum de terra chanaan et plantauit in egypto atque facta sunt ligna magna: et postea iudei exeuntes de egypto dixerunt secum de illis lignis. et sic facte sunt tabule tabernaculi de lignis sethim. Ista positio satis inepta est et supponit multa quod deberet probare aut subicere cum verisimilitudinis radice nulla habeat. Et primo quod dicunt iacob vidisse in spiritu quod erat tabernaculum edificandum: et ob hoc quod portauit radices eorum in egyptum. ex hoc innuit quod ista ligna sint in terra chanaan quod inducere non potest. nam si ipse tanta rarum istorum lignorum copiam in aliis locis ponit eodem modo: et nos negabimus talia ligna fore in terra chanaan nisi ex aliquo loco sacre scripture vel alio antedicto probet. Item quod dicit ista ligna non esse in egypto et ob hoc iacob dixit radices eorum de terra chanaan. nam egyptus satis abundat in arboribus maxime in istis quod sunt aliquo modo diuerse ab usu et cognitione nostra. non videtur enim maior causa debuerit ponere eas arbores siue ligna in terra chanaan quam in terra in egypto. Et cum secundum regulam philosophi quod vulgata est quod non debet poni pluralitas sine necessitate cum peccatum sit per plura facere quod per unum fieri potest ut per 3. in principio. 8. tropicorum. sed leuius erat ponere has arbores de egypto fuisse portatas in desertum quam ponere portatas fuisse radices earum de terra chanaan: et post hoc in egypto plantatas: ac inde allata ligna in desertum. cum ergo non videatur aliqua necessitas ponendi istam pluralitatem quod non constat magis in egypto quam in terra chanaan talia nasci ligna. ergo vitium fuit tale ponere pluralitatem inutile. Etiam quod magis tollit fides dictis quam aliquid inutiliter sit et per magnam circulum quam si fiat inutiliter et in minoribus locis. Ergo de egypto non constat quod fuerint ibi tales arbores et per hoc assertio est satis levis auctoritatis: tamen non tantum tollit fides quantum dicendo talia ligna fuisse ablata de terra chanaan in egyptum et rursum de egypto in desertum cum eodem modo dubium sit illa ligna in terra chanaan nasci. Item adhuc quod fortiter dicitur: oato quod ista ligna portata fuerint in terram egypti de terra chanaan: quomodo poterant iudei portare inde in desertum cum nesciret virum fore necessariam. Et si dicatur quod moyses eis reuelauit. Hoc est satis

dubium est. nam non constat quod moyses hoc sciret. Item dato quod concederemus moysen reuelauisse hebreis hoc: quomodo tot ligna et tantum ponderis atque grossicie portari potuissent per tanta spatia terre: precipue quod iumenta israelitarum ita erant onerata in ferendo res suas. scilicet paruos et viros: quod ipsas supellectiles preciosas congebant hebrei imponere super humeros filiorum et filiarum suarum ut portaret ut per 3. s. 3. c. Item oibus his accessis non videtur aliquis modus quo hebrei potuerint ligna ista educere de egypto quin aliquod malum suspicarent egyptii in eos et non pmitterent recedere. nam ipsi israelite dixerat se ire solui ad sacrificandum domino via viarum trium. ad hoc autem quod necesse erat eos adducere secum talia lignorum genera cum in deserto lignorum frequentia sit si solui ad sacrificandum vellent incedendo pecora immolata. quoniamque autem altero modo aut intentione israelite aliquid educerent de egypto presumptio erat eos malum aliquid cogitare. maxime quod si ligna ista parue forent magnitudinis ut abscondita educi potuissent stabat quod aliquantulum hoc fuisse. si tante magnitudinis erat quod necesse erat ea videri. si decem cubitoz quod fabricata erant: quanto magis antequam fabricarentur. Satis ergo videtur dicendum hanc positionem esse ra. fa. ineptam fabulam fore. Item aliqui putauerunt quod ista ligna adducta sunt de quodam loco quod vocatur belsebim et de ultimis mansionibus israelitarum ut per 3. lra. 33. c. Et motum horum est quod ista terra vocatur belsebim ab ipso nomine lignorum ut videtur. ex quo innuit ibi illa ligna multum haberi. Sed ista positio irrationalior est quam prior. Primo quod non constat in loco illo quod dicitur belsebim esse ligna sethim. nec ad hoc est sufficiens motum quod locus ipse vocatur belsebim imo nec est apparet. Quod multoties nomina locorum imponunt per contrarium ad rem quam ipsum nomen importat loco signat ut nunc fit. Sed aliqui et ab impertinentibus: sicut si alius quis locus vocatur arundinetum. i. cana uera: non innuit et hoc quod multe arundines ibi sint. Vel si vocatur circulus. i. robredillo: non innuit ibi quercus esse multas sed ex defectu rerum plerumque imponit nomen locis: quorum exempla vulgatissima sunt. Secundo et fortius quod belsebim est in terra duorum regum amorreorum. i. log et seon. et in fine in confinio iordanis et moabitum: ita quod ad habendum ligna de illo loco oportebit israelitas transire per terram seon regis et postea per terram og regis: et accedere ad confinium moabitum. Sed hoc impossibile erat iudeis nisi deus miraculose fieret: quod si fuisset nullo modo talia scriptura subiciuisset cuius intentio est diuinam potentiam demonstrare. per hoc quod si transire vellent iudei per terram seon regis occurreret eis seon rex atque viceret eos de terra: sicut ad introitum eorum fecit circa arnon ubi posuit amorreos insidiantes quod de altis rupibus via angustam descendentes israelitas transire volentes iaculis et lapidibus confossari atque oppressuri erant nisi deus inclinasset rupes arnon et confunderet latentes amorreos. et post hoc et ipse rex seon moysi armatus occurrat ut per 3. lra. 2. c. Deuter. 2. c. post hunc et rex og occurrurus erat iudeis si intrare vellent sicut postea occurrat toti israel pugnaturus in edrai ut per 3. lra. 2. c. Deuter. 2. et 3. c. oppugnaturi erant ad ultimum ipsi moabite iudeos sicut postea facere conati sunt ut per 3. lra. 2. c. et vsque ad 25. inclusiue. quomodo ergo poterat intrare aliqui iudei in terram illorum regum ad cedenda ligna in belsebim: nullo inquam modo nisi deus magna miracula ostendisset quod non fuerit cum scriptura nihil talia dicat aut saltem moueat: si tamen foret aliquid diceret. Item et dato quod reges non noceret israelitis intrantibus quomodo tamen poterat illuc ire iudei quod transire undique vsque illuc oportebat multas solitudines medias pertransire quas postea transierunt: et iste erat iue. nam ut habet iudith. 3. c. filius hois non ambulauit per eas. i. quod non erat in eis habitatio nec vie comitantiu. non potuissent ergo transire hebrei per terras illas incognitas sicut non potuissent ambulare reliqua solitudinis parte quam pertransierat nisi columna duxisset eos precedendo ut per 3. s. 13. c. Ad hoc ergo oportebat quod columna dirigeret totum israel dirigeret eos quod irent ad cedenda ligna in belsebim. Et hoc non poterat esse quod si nubes illa moueret necesse erat castra moueri ut per 3. lra. 9. c. Et sic totus israel iret in belsebim: et postea rediret in montem synai. quia absurda et manifeste falsa sunt ut nec quod dicitur oporteat cum ipsa sui euidencia faciat. Si autem dicas quod facta sunt aliqua alia nubes dirigens vel quicunque alius modus detur necesse est esse miraculosum: et sic geremur ad pluralitatem miraculorum. Item adhuc accessit securitate ab hostibus et concessa cognitione vie: quomodo verisimile esset eos inuisse de monte synai in belsebim per tantam viam longitudinem: cum sit intermedie mansiones 30. ut per 3. lra. 33. ca. Item adhuc bis concessis unde cibos et potus haberent illi qui irent ad cedenda ligna in belsebim: cum via intermedia magna solitudo esset

Quinta.

Sexta.

L

3. Alia opinio.

Lofut. opi.

1. Ro.

Scda.

D

Tertia.

L

Interim. ta cita rñi.

Quarta.

Quinta.

nosus carens habitatoribus et iniquos nimis. ergo oportet
 rursus noua miracula facere ad cibos et potus. Quis enim
 tanta miracula facta dicere audeat in directio hebreorum et
 scriptura subtilissime oia. tanta enim hic miracula facta fuisse
 ostendat quanta fere in toto itinere hebreorum facta fuerunt ut
 sideranti supradicta. Conclusum ergo ex superioribus li-
 cet hac secundam positionem falsam valde et absurdam fore. **C**um
 ergo videtur quod ista ligna sethim in deserto reperta sunt.
 ista ligna spinosa valde et alta atque durissima et pene im-
 munda. et vocantur ista ligna aliqui spine ut patet Esai. 7. c. ubi scri-
 bitur quod fons egredietur de domo domini et irrigabit torrentem spi-
 ne hebraice dicitur habar sethim. id est torrentem sethim. **E**t
 facias argumentum quod primo fiebat. scilicet reperiendum in de-
 serto quomodo erat aliqd magnus offerre ligna sethim finem quod
 Rursus quod forte illa ligna aequaliter distabant a monte
 cum sint spinosa et dura valde: erat satis magnus labor in
 ea et magis in portando quod portabant magna ligna et
 sic oia ligna sethim reputabat ad oblationem et non im-
 munda copulabat in oblatione dare pilos caprarum et oleum
 de gubus hic et 3. c. **O**leum quoque ad luminaria co-
 da. **I**sta erat de ultimis oblationibus quod oia alie erant
 necessarie quod ista. relique erant necessarie ad construendum
 tabernaculum et atrium: hoc autem erat necessarium post fabricationem
 et erectionem ad ministeria tabernaculi. **A**d luminaria
 mandata. id est ad sustentanda vel paranda luminaria. **V**ocantur
 luminaria candelae septem quae lucebant in tabernaculo in ca-
 pposito ad partem meridianam ut patet 3. j. 2. c. **E**t erat iste sex
 vascula posita in summitate basilis et sex calamorum: et
 mittebat oleum z掖bnu et lucebat. habebat autem aaron
 descendendi et apparandi lucernas illas et effundere oleum ut
 patet Leui. 2. 4. c. non enim fiebant in tabernaculo candelae de
 co sepo. de cera autem non est quod cera melli comixta est: deus autem
 mel apponi in aliquo sacrificio suo ut patet Leui. 2. c. **E**t
 vetada erat. illuminatio tamen lucernarum intra tabernacu-
 lum genus sacrificii: sicut incensum carni in altari holo-
 caustis aut candelae de sepo poni non debuerint non est quod aut
 illi erat de animalibus maculatis et immolabilibus sicut erat
 istos aries capra tamen masculino quod semineo genere: aut
 eorum maculatis siue immundis ut sunt caprea et ceruus
 et dicebat immolari si comedere licebat: aut de animalibus quod non li-
 cebat nec immolari. Si autem esset sepo de animalibus mundis quod im-
 molabat siue immolare siue non adipes prinebat ad omni
 sacrificii cremari debebat in altari holocaustorum ut patet Le-
 ui. 1. c. oia adeps offerret iure perpetuo: nisi forte esset
 adeps animalium cum caperent et preguistarent a bestiis aut
 cum ha essent quod tunc immunda erant et non licebat offerri: sed
 habebat illud in usus varios ut patet Leui. 7. c. ubi dicitur. ad-
 ipse mortuorum aut eius quod a bestia captum est habebitis
 in vias. Si autem esset adeps alicuius animalis quod immo-
 lari erat et tunc licebat comedere: non poterat fieri de hoc
 holocaustum ut luceret in tabernaculo cum non liceret ad incen-
 dendum holocaustorum. nam si ipsum animal non licebat im-
 molare hoc reputabat immundum et reputaret suum sepo
 quod immundum nihil mundum reperiri potest. **O**leum autem utroque modo
 dicitur. scilicet in lucernis ut arderet intra tabernaculum: et in sa-
 crificiis habebant sacrificia de simila et in sartagine ut patet Le-
 ui. 2. c. non fundebat: et in sacrificio farris noui ut patet eode-
 m. **E**t iterum in omni sacrificio oleum apponi iussus est ut patet
 Num. 15. c. autem esset adeps vel sepo animalis immundi et ad cibum
 et immundum: de hoc patet notum erat iudeis quod non poterat oleum
 fieri: quod quod hominibus abominabile erat coram domino abomi-
 nabile maior puritas coram domino exigat. **S**olum ergo mater
 quod in tabernaculo poterat et debebat oleum cremari ad accinandum
 luminaria. **S**ed adhuc queres circa supradicta quare
 in oblationibus tabernaculi ferrum positum non est. nam in nullo repe-
 ritur ferrum. **R**esponderi posset quod ideo non positum est
 quod ferrum summum maxime cum terre infixum sit. si tamen debuisset
 ferrum oportere quod esset ad minora ministeria tabernaculi
 hoc autem erat ut esset parillus ad ligandos funes:
 vel si parillas tabularum. **S**ed omnia ista infingebantur
 terre. **P**rimo quod terre infixi erant ut ad eos funes fortiter re-
 ligati tenentur in rugam. bases et tabularum quod infixe erant ip-
 sas tabulas profunde fingebant in terram ne ipsa tabulata
 corrumpi possent: et contingebat quod bases et parilli ma-
 gno tempore manerent: id est si ferrei essent eruginari atque putre-

fieri necesse erat: quod ferrum est metallum immundum non bene de-
 puratum a scoria. sed hoc non conueniebat ut rursus oportere ali-
 os facere parillos. ergo non debebant fieri de ferro. **A**lia ratio
 est propter perfectionem. deus enim cuius perfecta sunt opera
 ut patet Deute. 3. 2. c. vult in obsequium suum res perfectas exhiberi.
 Ferrum autem de imperfectissimis metallis est: ideo non debe-
 bat poni in tabernaculo domini. **R**eperiuntur autem in tota fa-
 bricatione tabernaculi solum tria metalla. scilicet aurum argentum et es. et
 non accipitur es pro calibe ut multotiens grammatici assuntunt:
 sed pro alio metallo perfectioni quod vocatur vulgariter alabre. **E**t
 sunt ista tria metalla reliquis perfectione. De auro namque satis co-
 stat quod in perfectione ad omnia metalla emineat: ideo in operibus
 potissimis atque dignioribus totum tabernaculi positum est ut decla-
 rauimus supra dicendo ad quod aurum fuit. **P**ost aurum in dignitate
 argentum sequitur quod lucidius ceteris est et purgatius atque solidius:
 semper tamen ductile. **I**deo hoc in operibus quod non ita perfecta erant in
 tabernaculo positum est ut supra est diximus. **I**n tertio loco suc-
 cedit es accipiendo pro alabre sicut est propria sua significatio. et istud
 est perfectius ceteris metallis demptis auro et argento. est namque
 purgatius: quod cetera immundiciam maiorem habent. est etiam pul-
 chrius in colore et non ita eruginabitur sicut quedam alioz. quod
 patet comparando ei cetera. nam si stannum accipi deberet immun-
 dum est et non solidum sed facilliter complicatur: in basibus autem
 tabulatoz quod columnaz quod in parillis requirebatur maior sta-
 bilitas: ideo non erat conueniens accipere stannum. rursus si plu-
 bum accipere vellent adhuc hoc peius est. scilicet mollius et immundi-
 us et nigrius: et ad quamlibet percussionem flexibile. **C**alibz autem
 accipi non debebat cum etiam impurus sit ut ferrum: non tantum: et
 eodem modo eruginatur. **F**errum autem manifestum est quod valde
 est imperfectius calibe quantomagis est: ideo est tanquam in perfe-
 ctione maius aliis metallis preter aurum et argentum poni debu-
 it magis in operibus tabernaculi quam alia. **I**deo ista questio non so-
 lum erit quare non positum fuerit ferrum in operibus taberna-
 culi: sed quare non posita fuerint alia metalla preter tria. **E**s autem
 ut diximus inter cetera perfectius erat: maxime si sit es mixtum
 quod admodum es corinthum quod erat mixtum ex auro et argento et ere: et
 comixtio ista fuit cum romans corinthum pugnatibus ciuitas inces-
 sa est: et plura in quibus dixerunt argentei atque enei erant flagrantem li-
 quidum metallis in vna massa cuncta coierunt. cuius quod maior pars
 erat enea es corinthum vocatum est ut ait Paulus orosius li. 5.
 de ormenta mundi. potuit autem aliquid tale esse in ere quod in te-
 plo oblatum est: et dato quod purum es esset nullius alterius me-
 talli admixtione facta: tamen perfectius erat quam alia metalla pre-
 ter aurum et argentum: ideo precipue hoc poni debuit. **I**tem
 quod si ferrum poni debuisset cum ipsum sit impurius atque imper-
 fectius ere: propter vnum de duobus esset. scilicet quia firmius est aut
 quod in maiori copia est. **P**rimo quidem firmius est ferrum. nam fer-
 rum omnia domat ut patet Dani. 2. c. sed propter hoc non erat
 necessarium in usus tabernaculi: quod non requirebatur tanta fir-
 mitas que in ere reperiri non posset. **S**ecundo si poneretur fer-
 rum esset propter abundantiam maiorem quod es non ita copio-
 se haberi potest sicut ferrum ut euident est. idem quando mul-
 titudo mater requiritur citius de ferro quam de ere fieri potest. hic
 autem cessabat ista causa quia non erat tanta materie necessi-
 tas: quin maior adhuc dari potuisset a populo nisi moyses ve-
 tuisset plus offerri ut patet 3. j. 3. c. non ergo debuit poni fer-
 rum in fabricatione aut vasibus tabernaculi. **A**romata. **D**icunt
 esse aromata quedam species odorifere valde et sunt simplices
 de ipsis lignis aromaticis. aliquando tamen accipitur aroma
 pro aliquo confecto tanquam pigmentum aut vnguentum. in scri-
 ptura tamen sacra (ut communiter) pro specie simplici accipitur:
 quam sic natura produxit: nec conficitur arte pulmentaria aut
 pigmentaria. et hoc modo accipitur Gen. 3. 7. cum dicitur. et vide-
 runt hiis melitas venientes de galaad et chamelos eorum portan-
 tes aromata refinam et stacte. sic etiam dicitur 3. j. 30. ca. in com-
 positione thymiamatis sume tibi aromata stacte et onycha et gal-
 banum. et ibi magis dicitur quid sit aroma. **(U**nguentum.) **H**oc
 erat vnguentum quo vngendum erat tabernaculum et vasa eius
 in die dedicationis sue: et sacerdotes in sua consecratione et quo.
 3. j. 29. et. 40. ca. de vntione namque sacerdotum dicitur 3. j. 29. et
 Leui. 8. cap. de vntione tabernaculi et vasorum dicitur 3. j. 30.
 cap. et de his simul 3. j. 30. **E**t non est intelligendum quod
 deus diceret moysi ut mandaret populo ducere vnguentum
 offerentes illud: sed quod ducerent species ad faciendum illud. que
 autem fuerunt species non dicitur hic: sed ponuntur. 3. j. 30. cap.
 et patet quod non obtulit populus vnguentum: quod si populus obtu-
 lisset.

Tria metal-
la in fabri-
catione tab-
naculi po-
sita sunt.

B
Et corinthum
quod sit et quod
liter fiat.

Q. 5. 8.
A
An populus
ferret vnguentum.
Populus non of-
ferebat vnguentum
sed ipse ex quo
officiebat.

Doc. inia
quod ligna
sethim in
deserto re-
perta sunt.
S
Rursus. ad
argum. in
prie. quod
nisi factum.

In taber-
naculo non
fiebat can-
dele de ce-
ra neque de
sepo.

Q. 5. 7.
A
Quid edi-
ficis ta-
bernacu-
li ferrum
ponebat
Rursus.

lisset sic vnguentū factū: nō oportebat qd moyses postea nouiter illud conficeret ad vngendū tabernaculū & sacerdotes: sed de^o mandauit ei accipere aromata stactē & cinamomū atq; calamū: & posuit ibi determinatā quantitātē cuiuslibet horū ex quibus facere deberet vnguentū vntionis. Ergo nō obtulit populus vnguentū. Itē si pplē obtulisset vnguentū: aliq; fecisset ex talibus aut talibus speciebus alijs ex alijs vel qdā in vno ponere cuiuslibet speciei alijs in dissimili ponderē: & sic nō coinci derent ad faciendū idem vnguentū. ergo nō debuerunt ipsi fa cere s; moyses. Itē q; vñ q; tale vnguentū ante factū fuisse ex eisdem speciebus in eodē ponderē: imo tale nō licebat alicui fa cere & vngere se illo sub pena mortis vt p. j. 30. c. cū dicit. hoc oleū vntionis sanctū erit mibi in generatōes vestras: caro ho minis nō vngēt ex eo: iuxta cōpositionē eius nō facietis aliud q; sanctificatū ē: et sanctū erit vobis. hō quicunq; tale cōposue rit & viderit ex eo alieno exterminabit de populo suo. ista ista p. j. 35. c. cū dicit. principes vero obtulerūt lapides onychinos & gēmas ad sup. humerale & rationale: aromataq; & oleū ad lu minaria cocinnāda & ad preparandū vnguentum & thymiana suauissimi odoris cōponendū. nō ergo officiebat populus istud vnguentū s; dabat spēs ad officiendū pponēte moyse qd erat ne cessariū ad officiendū. (Et thymiamata boni odoris.) Sic vngentū vntionis de quo nūc dictū ē ex pluribus speciebus ofe cū erat: ita & thymiana ex pluribus speciebus: spēs aut erant a romata & stactē & onycha atq; galbanū & thūs lucidissimū: omnia eiusdē pōderis vt p. j. 30. c. Differēbāt tñ ista duo q; illa supra dicta cōmixta in illo temperamento ponderis qd supra diceba tur faciebant quoddā valde molle: quod vnguentū vocabatur & non pertinebat ad odoratū sed ad tactū: ideo erat ad vngendū sacerdotēs & ipsum sanctuarium cum vasis suis. Thymiana autem causabatur vel potius conficiebatur ex rebus siccis: & p. j. q; ista conterebantur quousq; multiplicata concussione in pul uerem minutissimum redigere: & de hoc ponebatur sup altare thymiamatum quod erat intra tabernaculum: & cū adoleretur exhalabat suauissimus odor vt p. j. 30. c. Hoc etiā thymiana non offerebatur a populo q; non sciret populus facere istam cō sectionem precipue cū dens moyse eā facere mādauerit: sed of ferebat populus species necessarias ad mandatum moyse. Etiam isto thymiamate non licebat vñ alicui homini nec facere p se talē cōpositionē vt p. j. 30. c. cū dicit. sanctū sanctorū erit vo bis thymiana: talē cōpositionē nō facietis in vñs vestros q; sanctū est domino: hō quicunq; fecerit simile vt odore illius p fruat peribit de populo suo. Eodē autē rōnes que inducebā tur supra ad probandū q; populus non faciebat vnguentū: in duci possūt ad probandū q; non faciebat etiā thymiana. (La pides onychinos.) Isti erant aliquantū magni lapides. qd p. j. q; in quolibet eorū scribi debebant sex nomina tribuū israel vt p. j. 28. c. Et oī onychinus de onyx. signat enim onyx onychis vngue idiomate greco. & sic onychinus est ad colorē vnguis hu mani albi rubeiq; coloris mixtū. de proprietatibus aut onychi norū dicit magis. j. 28. c. (Et gēmas.) Isti erāt duodeci gēme diuersarū specierū que ponebantur in rationali: et in qualibet sculpebatur nomen vnius tribuū israel vt patet. j. 28. c. (Ad or nandum ephod & rationale.) Ephod & super humerale idē sūt. preter hoc q; ephod est nomen bebreum & super humerale lati num ē. & quoddā summi sacerdotis ornamētū contextū ex auro & hyacintho purpura & cocco bis tincto & bysso rectora: ha bens in duabus extremitatibus suis duos lapides onychinos. s. in extremitatibus superioribus in quibus nomina filiorū isrl sculpta erant: & erat habens duas catenulas aureas cū vncinis aureis quibus colligaretur rationali in parte superiori: & eodem modo iungebatur in parte inferiori. & erat istud ephod quasi q dratū & pendebat ab humeris vsq; ad zonam super vultum sa cerdotis: in pectore autē erat rōnale & colligabatur ista duo su per humeros sacerdotis catenulis & vncinis aureis & circulis aureis. in parte autem inferiori sup zonā infra armos religabā tur vitia hyacinthina vt ab inuicem absolui non possent. Rō nale autē erat de auro. i. de filis auri & hyacintho & purpura coe coq; bis tincto & bysso rectora: & erat vnius palmi in longitudi ne & alterius palmi in latitudine in quo erant. 12. lapides in. 4. ordinibus positi: & in singulis lapidibus erant singula nomina filiorū israel: & ponebatur in pectore sacerdotis magni & intra plicaturam vel duplaturam panni ponebantur iudicium & ve ritas. i. quedam lamina in quibus nomina dei scripta erāt. Et vocabat rōnale q; cū illū iduebat sacerdos poterat ingre re veri tatē de quocūq; vellet & rñdebat ei vt p. j. de abiectis q; appli-

cuit ad se ephod cū quo. s. erat rōnale i ciuitate cella: & rñdit ibi de^o ad qōnē dō vñrū traderet ei viri ceile vt p. j. 1. Reg. 23. ca. Rōnale nāq; a rōne nomē accepit: q; eo posito i pectore sacerdo tis de his q; ingrebanr rō reddebat. De his plenius oī. j. 28. c. vbi agit de oībus vestibus pontificalibus.

Facientq; mibi sanctuarium & habitabo in medio eorum: iuxta omnem similitudinē ta bernaculi qd ostendam tibi: & omnium vaso rum in cultum eius. Sicq; facietis illud. Ar cam de lignis sethim compingite: cuius lon gitude habeat duos & semis cubitos: latitu do cubitum & dimidiū: altitudo cubitū simili ter ac semissem: & deaurabis eā auro mundif simo intus & foris. Faciesq; supra coronā au reaz per circuitū & quattuor circulos aureos quos pones per qtuor arce angulos. Duo circuli sint in latere vno & duo in altero. fa cies quoq; vectes de lignis sethim: & operi es eos auro. Inducesq; per circulos qui sūt in arce lateribus vt portetur in eis. Qui sem per erunt in circulis: nec vñq; extrahētur ab eis. Ponesq; in arca testificationē quā dabo tibi. Facies & propitiatorium de auro mun difsimio. Duos cubitos & dimidiū tenebit longitudo eius: & cubitum ac semissem latitu do. Duos quoq; cherubim aureos & produ ctiles facies ex vtraq; parte oraculi. Cherub vnus sit in latere vno: & alter in altero. Altrū q; latus propitiatorij tegant expandentes a las & operientes oraculum: respiciātq; se mu tuo versis vultibus in propitiatorium quo operienda est arca: in qua pones testimoniū quod dabo tibi. Inde precipias & loquar ad te supra ppitiatorij scilicet ac de medio duo rum cherubim qui erunt sup arcā testimoni: cuncta q; mandabo per te filiis israel.

Facientq; mibi scuarium. Cū dic pōit scōs. s. opīs execu tio. & diuidit i duas ptes: q; pzo agit d ali qd q; erat itra ip; tabnaculū. Scōo agit d ipo tabnaculo. j. i pncipio seq. c. pza i duas: q; pzo ponit mādātū vñ. Scōo dīcē ad ptes hui; fabricatiōis i ipālī. Scōa ibi. (Arca dīgnis se thi.) Et illa diuidit i tres ptes. Pzo agit d arca & d bis q; pte bāt ad arcā. scōo d mēsa ppositiōis et bis q; ptebāt ad mēsa ibi (facies mēsa.) Tertio d cadelabro & bis q; ptebāt ad cadelabru ibi. (Facies & cadelabz.) Cū circa pñm. (Facietq; mibi scuarium.) Scuarium nomē gñale ē & signat locū scūz vñ bñtationē scām. or at scūz aliqd. i. ad dī soli cultū applicitū: vt dīes sabbī dī sāt vt p. j. 3. 20. c. & pzo gēita scificari oñr. i. applicari ad deū. Et sic gñat d oib; alijs. Signat q; scuarium tā tabnaculū q; atriū ta bnaculi: q; vñrūq; erat ad soli dī cultū dīcatū: nec licebat ali qd profanum fieri vel intrare in sanctuarium. s. in tabernaculum vel in atriū. volebat at de^o fieri sibi scuarium. i. sanctā mōtionē ad hoc vt in ea cultus ei spālissime tribueret: & q; istud scuarium eēt portatile vt vbiq; eēt habent vbi colerent oīm.

CDe similitudinib; & cāis allegoricijs q; pōit ra. abraā abenazra d tabnaculo moyse & ptrib; ei; & q; līf i mīris irremediabilr erret. & quō nō oīa q; erāt i ve. te. erāt figura noui. & q; līf rō lralis & alle gorica differt a sēlu lrali seu allegorico & a quo duomodī expo nēdi vet^o testa. s. lralis & allegoricus ortū habuerūt. Qd. 9. **C**irca istō tabnaculū oñt ra. abraā abenazra & ra. cabadia gaō q; istō tabnaculū signat mundū. & q; mundus est triplex. s. mund^o itellectualis ipozū beatorū spiritūū vt ipsi vo lunt: & mundus iste corporeus: & minor mundus q; est homo. ita sunt in hoc tabnaculo aliqua similia bis q; sunt in hoc tripli ci mundo

Qz qd. dā vesti mētū sa cerdotis rōale vo caretur.

Arca te. namēti.

36. dī. c. q ecclia. nicio. s. Ecce.

Cheru bim.

+

21

Ppls non offerebat thymiana cōpositum s; spēs ex qbus cōfi ciebat.

Ephod & su phumera le idē sunt.

Rationale.

Expōra.
abe. d. ta
bernacio

do. Nam sicut in mūdo intellectuali deus ē: ita in taber-
naculo deus ē sup propitiatoriu cū ibi loquatur. j. in lra 2. j. 30
in. 7. Et sicut in mūdo intellectuali sunt angeli: ita i taber-
naculo sunt cherubi sup arcā vt p3. j. in lra. Assimilaf etiā mū-
do 2 mīnorē q est hō: qz sicut in hōie est intellē 2 rō: ita
sunt tabule legis: sicut in hōie sunt plura vasa ad vīri-
faciēdū alīas opationes nāles: 2 plura vasa cōtinentia
organicas. ita in tabernaculo sunt diuersa vasa altaris
matū 2 altaris holocaustoz vt p3. j. 2. 7. c. 2 diuersa vasa
positionis vt p3. infra in lra. 2 sicut in hōie sunt tele sue
distinguentēs vīlīa mēba a ceteris intraneis: ita sunt
tabulo vela 2 tētoia distinguētia. s. velū qd oppādīf an-
tior: 2 tētoziū qd appēdīf in introitu tabernaculi vt p3. j.
7. c. Similaf etiā mūdo mediū qd est ista rex vniuersi-
ficat in hoc mūdo multi celi sunt. ita sup tabernaculum
pīmetā de pellibz sunt: 2 sunt de pellibus rubricatis 2
cinis: 2 de cortinē 2 pellibus hyacinthinis vt p3. seq. c.
pōparare videt oīd ps. 102. f. g. extēdis celos qī pel-
pellis tabernaculi: sicut in mūdo est firmamētū qd vi-
uas ab aquis: ita ē in tabernaculo velū qd oppādīt
a sanctoz: 2 distinguit tabernaculū interius a taberna-
ciori. sicut in mūdo lumē stellaz. s. pīcipalr septē plane-
ta in tabernaculo lumē septē cādelarū est. 2 sicut in ce-
lo septē planetaz est maximus planeta. s. sol qz iuxta
ges planete 2 infra eū alīi tres. ita in cādelabro taber-
naculi ordinate cādelaz cādela q erat i bastili grossior eet
2 ceteris q erat ad vīrāqz partē: 2 in circuitu erant sex
le sex calamis. ad vīā partē tres lucerne triū calamoz:
2 partē alie tres lucerne. 2 sicut in isto mūdo sunt fruges:
tabernaculo sunt panes in mēsa. ppositiōis vt p3. infra in
lra. mūdo fm dīspōitiōē nre terre habitabilis sub sphe-
ra. s. i horizōte obliquo maior pars lucis est a pte meri-
dīpte septētrionali: 2 valde recedit sol a pte septētrio-
nale ab illis q appropinquāt ad polū. ita in tabernacu-
lo idelabz lucēs a litere meridiano vt p3. infra. 2. 6. c. 2
fīcho hoc terra fructifera magis est vīsus septētrionē q
veridiē: cū terra meridiana aut inhabitata sit: aut male
bita in tabernaculo mēsa. ppositiōis cōtinēs panes a
latnari siue septētrionali est sicut p3. seq. c. Et sicut in
istē ignis. ita in tabernaculo est ignis otinuis in alta-
ri hōz vt p3. Leni. 8. c. 2 sicut in mūdo sunt aque 2 ma-
re. tabernaculo est labz eneu in quo sunt aque: 2 postea
salomare eneu in quo ponebat aqua. de labz eneo p3.
infra mari eneo p3. 3. Reg. 7. c. 2 sicut in mūdo arbores
sunt iuxta tabernaculi varie celature in locū arboz flo-
rū aqz. 2 sicut sunt in mūdo multe aues: ita sunt in sacri-
ficiorū tures 2 colūbe vt p3. Leni. 1. c. 2 sicut in mūdo
sunt i in tabernaculo sunt sacerdotes. Paucas autē de
istis iōibz illi duo rabbini ponūt. nos aut oēs has pone-
re p3. 2 poterimus si voluerim? plures excogitare fm
alīas in mūdo 2 i tabernaculo. Cōsiderādū aut p
hoc aplū 2 res eius (deptis modis expositionū. 4. q in
sacris pterisqz locis vari pāt) q ea q sunt i tēplo bīe tri-
plice. s. lrales 2 allegoricas 2 morales siue tropologicas:
2 nō ista cū sensibz illis. 4. vel cū aliquo illoz. nā non
est idē lrales: 2 rō lrales. Nā sensus lrales circa istā fabri-
cationē tabernaculi est ipse quē lra ipsa pferit in cortice. nā non
ē hic pphora aut tropus vel aliqō gen? parabole vel fi-
guratiōis. Rō tñ lrales aliqō bz motiū qre ista sic fieri
debebat: 2 pōnerent iste cortice: 2 illa altaria: 2 mēsa. pposi-
tionis: 2 sic de ceteris. Sic etiā aliquo modo rōes al-
legorice differētes ab ipso tropologico sensu 2 rōes al-
legorice sensu: s. nō tanta oīa sit in rōnibus
sensu morali: vel rōnibus tropologicis ad ipsū
sensu. sicut inter rōnes lrales: 2 ipsum sensu lra-
le. Red-
ad trop-
est: cū in
sensu in
octorū
tā istā fa-
mus. rōes
nū fuerit
de triplic-
nō sunt tropologice cū de moribus nihil agāt.
significati-
m: 2 ea que in mūdo sunt. sunt ergo aliqua

Non idē
sēsus lra-
lis 2 rō
lrales 2
sēsus alle-
goricus 2
rō allego-
rica.
Rō tro-
pologica
differt
ab ipso
tropolo-
gico sēsu
Intētio
doc. ē cir-
ca lrales
sēsu: ali-
os sensus
rarissie
tāgēs.

liter iste adaptationes allegorice vel reducibiles ad allegoriz
large sumptam. nostri tamē allegorizā dicunt quādo aliquid qd
est in veteri testamēto exponit referendo ad Lbristum vel ad
totam ecclesiā: vel ecclesiasticū ordinem 2 statū. Circa qd sciē-
dum q vt ad Lōzin. pma. c. 10. Apostol? scribit loquens de iu-
deis: omnia i figura cōtingebāt eis. ideo qdā motiū 2 prin-
cipale omniū que fiebant in statu legis antiquę: erat vt per bec
signaretur ea que futura erāt in Lbristo aut in ecclesia Lbristi.
2 ob hoc totus status veteris testamēti figuralis dicit: qz pnci-
palis intentio quare ista fiebant erat vt futura signarent. nō ta-
mē est putandū ppter hoc q omnia que fuerunt in lege veteri
fuerint facta spālīter ad figurādū ea que in Lbristo aut in eccle-
sia futura erāt. nam multa sunt que nō fuerunt posita ad signā-
dum aliquid in lege noua futura: qz l3 dicat totus iste status fi-
guralis. verū est q est figuralis in vniuersali: nō tamē in parti-
culari. i. q totus status iste habebat hunc finē vt per eū figura-
retur ille status futurus legis nouę. in particulari tamē. i. cōside-
rando qdlibet pceptū datū in lege veteri: siue ceremoniale: siue
iudiciale nō est totus figuralis: qz multa pcepta sunt tā ce-
rimonialia q iudicialia que nullā significationē habēt quātūz
ad tēpus Lbristi: vt p3. cōsiderādo per istos. 4. libros. s. exodus:
leuiticū: 2 numerū: atqz deuteronomiū: qui legales sunt. De iu-
dicialibus autē nō est dubium quin careāt significatione respe-
ctu tēporis Lbristi: sed etiā de ceremonialibus multis in qbus
nullus poterit dare aliquā significationē respectu futuri nisi sit
valde distorta. quā nullo modo intēdebat deus ponens istā le-
gem. sed sola pncipalia inter ceremonialia sunt illa que sunt si-
gnatiua status futuri tempore legis nouę. 2 dato q sint pcepta
signatiua tēporis Lbristi: tamē raro reperit aliqō cerimo-
niale qd fm omnes partes suas signet aliqō pertinens ad tem-
pus Lbristi. Ratio aut hōz est: qz status populi iudaici fuit sta-
tus imperfectus ordinatus ad perfectionē inducēdaz per Lbris-
tum: 2 quātū ad hoc regule directiue illius status sunt signa-
tiue perfectionis que inducēda erat per Lbristū. qz tamē nō so-
lum iudei ordinabant in perfectionem tēporis messie: sed etiā
fm illud tempus in quo erant debebant regulari vt tenderent
in deum. ergo oportebat vt leges directiue eorū cōcernerēt ha-
bitudinē ad illud tēpus 2 statum imperfectū. 2 qz ille status fuit
imperfectus: 2 iste perfectus nō poterant oīa que illius tēporis
erant significationibus huius tēporis adaptari. variatis nāqz fi-
nibus: necesse est variari ea que ad finem. Sed hic sunt duo fi-
nes. Unus vt significet per illum statum imperfectū status pfe-
ctus ad que ordinabatur populus iudaicus. Alius vt etiā ipse
populus qui tunc erat dirigeret in deū eo modo quo fm impfe-
ctionē illius tēporis dirigi poterat. Si autē solū fuisset iste sta-
tus significationis pfectionis inducēda per Lbristū solū fuissent
data talia pcepta que fuissent solū signatiua status futuri tem-
pore Lbristi. l3 qz etiā vari oportuit pcepta directiua gētis il-
lius tēporis cōtingit talia pcepta cōuenire statui illius tēporis
qualia nō conuenirēt ad significationem futuroz. ergo nō po-
tuerūt oīa pcepta ceremonialia 2 iudicialia veteris testamēti
esse signatiua futuri stat? legis nouę. Cōscōz istos duos fines
intentos ab ipso datore harum ceremoniarū oriuntur duo mo-
di exponēdi qui sunt proprii. s. intenti a littera. Primus modus
est q notat fm rōes lrales: qz solū respicit causam eoz que tra-
dunt in lra nō put sunt signatiua alicuius alterius: s3 put i lra
tinent. Alius modus exponēdi est fm q ista lra est signatiua
eoz q postea futura erāt. 2 iste notat fm rōnes figurales. Pri-
mus hōz extēsiō est: qz oīa lraliter fm statū tēporis illius cō-
ueniēter exponi possunt: sed nō possunt oīa exponi fm figura-
tionē tēporis futuri: qz vt dictū est quedā sunt pcepta cerimo-
nialia 2 iudicialia q nullā tps futuri significationē gerunt. hūc
aut pmi modū psequimur. Cōscōz circa hūc pmi modū ra. abraā
abenazra volēs assignare cām lrales radicalē. s. qre deus ista sic
fieri mādauit: bzeniter 2 satis nequiter diffiniuit dices q eorū
q sunt quedā sunt spūalia: 2 quedā corporalīa. spūalia enim in-
corporalia influūt. corporalia aut suscipiūt: 2 eis virtus causata in
aliq re est fm naturā ipsius influētis 2 ipsius recipientis: 2 opz
ipsum recipiēs esse dīspōitū ad recipiēdū id qd agit influēs. 2
in hoc dicit latere secretū magnū tabernaculi: 2 domus magne
in hierlm quā sanctā sibi de? elegit. Cōscōz qir infelix iste abe-
nazra irremediabiliter errat. nā dū nāe nimis initit? (cuius mo-
dū operādi inuestigare nō potuit) a fidei vīrate defecit. Est aut
intētio sua q satis ex vīs suis elicit. s. q de? volebat facē spāles
virtutes in sanctuario: 2 in ciuitate quā ad habitādūz elegisset.
pro quo dicit ipse abenazra duo esse necia. s. cām influētē 2 rez

Stat? vete.
te. figuralis
fuit.

Tot? status
ve. te. fuit fi-
guralis i vli
nō at i pti-
culari.

Quedā pce-
pta ve. te. fi-
gurabāt no-
mū: 2 qdam
nō.

Qua duob? fi-
nib? vet. te.
ad quos or-
dinabāt su-
mūtur duo
modi expo-
nēdi.
Prius.

Secūdo.

Quid rab.
abra. abe. fē-
serit de cā-
stitutione
scūarij 2 tē-
pli salomo.

Error irre-
mediabilis
abenazre.

recipientē influentiā. ad recipiendū autē aliquā virtutē deter-
minatā alicuius agentis opz esse determinationē in materia re-
cipiente. sicut pz in formis substantiālibus: qz nō de quacūq; mā
q̄ltercūq; disposita educit quēlibet forma: s; quēlibet forma in-
diget certa dispositione. sic etiā videmus in virtutib; q̄a influit
anima. nā nō influit virtutē vidēdi aut odorādi ad quālibet cor-
poris partē: sed ad illā partē vbi est determinatio vasis debiti
ad hoc: z fm diuersa vasa influit diuersas virtutes cū tñ eadez
anima sit q̄ influit. z sicut influit virtutē visuā ad oculos: qz sunt
vasa determinata. ita influeret ad totū corpus si totum corpus
esset vnus oculus vel multi oculi. z sic de potētia auditina z ce-
teris viribus corpis que influant ab aīa: sicut sunt diuersa vasa
in que influat. sic ergo vult qz cū deus vellet influere sup popu-
lum suū israel diuersas virtutes. i. spāles opationes que in alijs
locis nō influitur: fecit ad hoc diuersa vasa vt reciperent fm
modū illoz diuerse influxe virtutes. z sic cherubi que erāt in ta-
bernaculo sup arcā vasa receptiua vocat. C Putauit. n. se iste ce-
teris hebreis subtilius loqui: z ceteris enozimius atq; detestabi-
lius errauit. Et pmo errauit directe oīa religionē. i. oīa cultuz
dei z pcepta eius. Scdo errauit oīa ipsam rerū nāz. C Pri-
mo oīa religionē: qz ipse ponit deūz restitui se qd deus nimis
vetuit. sepius enī reperit in sacra scriptura qd deo vetuerit ma-
leficos z magos atq; diuinos z aruspices: z somniz obserua-
tores: z nigromāticos vt pz. s. z. c. f. maleficos nō patieris vi-
uere. z clarius habet atq; lati⁹ Deuf. 18. c. s; ponēdo sicut abe-
nazra vult incidimus in artē magicā. nā magici imaginibus ce-
reis z metallinis vtunt: et in certis tēporibus cōficiunt eas ob-
seruātes fiderū tēpora. z per illas dicūt se deriuare virtutes ce-
lestes: z spūs planetaz ad illas imagines vt habeāt virtutē ef-
ficiēdi qd ipsi desiderāt. lapidibus etiā gbusdā z herbis z odo-
ribus fumoz vtunt. que oīa vt ipsi arbitrant ad virtutē de-
riuandā in bec corpora inferiora vt spūs planeticos habeāt p
ficiunt: in quo eos falli dubiū nō est vt magis declarabit Nu-
me. 2. 1. c. cūz dicit de capitibus metallinis que loquunt. sic enī
vult abenazra. f. qz sint diuersa vasa in tabernaculo diuersarūz
figurarū z diuersozū metallorū vt diuerse virtutes a celestibus
influxe recipiant. Et ppterea asserit diuersas figuras scribi in
laminis aureis existētibus in rōnalis plicatura: z in lamina po-
sita in frōte sacerdotis magni. Et in hoc dicit latere magnus se-
cretum domus sancte bierlm. f. qz ideo in tali loco deus voluit
cultū suū esse: qz ille locus erat in tali dispositione qz erat rece-
ptiuus influētie celestis: cuius nō erāt receptiua aliā loca existi-
tia in tota terra pmissionis. sicut naturalr ac astrologice loquē-
tes dicimus qz sup vnū locū influit vna virtus celestis que nō
influit in alio loco ppter esse suppositū alteri parti celi: z habe-
re aliud zenit. Et oīr qz stelle fixe z planete respiciēt eum alio
aspectu qz aspiciūt aliā loca. dicere ergo qz deus in faciendo ta-
bernaculū z vasa eius: z in eligendo bierlm pzo loco sanctuarij
tales superstitiones obseruauerit qles nos districtius obserua-
re inibuit erroneū valde oīa sacrā religionem z statuta noui
atq; veteris testi est. qd dicere nefas est: aut suspicari. C Scdo
errat iste oīa naturā: qz nescit distinguere inter nālem opatio-
nem z diuinā: z oī nimis naturalis fm sensuz suū esse voluit
nec naturalis nec fidelis fuit. C Pro quo sciendū qz vt magis
declaramus supra. 2. 3. c. deus habet duplicē modū agendi.
vnus modus est naturalis. alius est diuin⁹. Modus agēdi suūz
naturalis est: in quātū ipse est fons totius virtutis naturalis deri-
uate p cōtentionē causaz. nā (vt etiā oēs pbi naturales vo-
lunt) virtus influēdi ad generationē z cōseruationē istoz par-
ticulariū deriuat per agētia vliā in pticularia quousq; tāgant
ipsuz qd gignit vel cōseruat. z sicut cā pticularis recipit virtu-
tem ab agēti vli: ita cā minus vliā a cā magis vli: z illa ab aliā
magis vli. z sic quousq; pueniat ad aliquā primā causā a qua
necesse est totā virtutē deriuari qz per alias causas subordina-
tas influit. hoc ergo modo deus cā naturalis vocat: qz pma cā
est in coordinatiōe aliāz causaz naturaliu. z tūc deus nihil ma-
gis influit qz p istas cās naturales influat. f. qz tota virtus qz a deo
influit ad naturales causatiōes p ipsas subordinates cās deri-
uat: z nec plus nec minus ipse influit qz p has influat. sicut to-
ta virtus alicuius agētis quā deriuat in passuz deriuat p infirm.
iste aut cause naturales subordinate deo pme cāe quodāmodo
sunt respectu eius infra lz nō sint totalr infra. z quātū ad istāz
opationē dei qz est naturalis nēcia sunt diuersa vasa in recipi-
tibus z diuerse dispositiones: eo qz deriuat ista virtus p corporalia
agētia z cōsequunt modū ipsoz agētiūz. z quātū ad hoc vide-
mus in diuersis receptiuis fieri diuersas naturales actiōes. alie

8
Quo abe-
nazra erra-
uit oī dei re-
ligionem.

Loc⁹ bierl;
fm naturā
aliā influētiā
recipit qz a
lia loca: nō
tñ influētiāz
supnālem.

h
Duplex dei
opatio.

In opatiōe
nāli nēcio
obēt eē di-
uersa vasa
z dispositi-
ones i reci-
piētib⁹.

nāq; influētie sunt in terris qz sunt magis vsus egnoctialē lineā:
qz in illis qz sunt vsus polos mūdi. Itē posita eadē distātia ab eg-
noctiali aliā influētiā fiet in vallibus z aliā in mōtib⁹ vel in pla-
nis: qz ista sunt diuersa receptacula z qz vasa: z pp diuersas fi-
gurā fiet diuersimode receptio. nā in vallibus aliter reflectitur
radij solis z stellaz qz in planis aut in mōtib⁹. iō necesse est aliā
actionē esse in vallibus: z aliā in mōtib⁹. qd nos exprimit quo-
tidie in diuersitate caloris z frigoris: pōt aut posteriori matu-
ritatē fructū in mōtib⁹ qz in vallib⁹ aut planis. valles nāq; ca-
lidiores sunt: z fruct⁹ citi⁹ maturant. z hoc est et qd nos natura-
liter z astrologice cōsiderātes dicimus aliā influētiā eē hui⁹ ter-
re qz alterius: qz aliā bz eleuationē poli vel latitudinē ab egno-
ctiali. z fm hoc varia iudicam⁹ de ppietātib⁹ noctiū z diēiū: z
de actionib⁹ alijs qz nāliter celo influit eueniūt. C Aliā opā-
tio dei qz nō est naturalis s; diuina vel supnaturalis fm qz deus
nō bz alijs cās subordinatas sibi: s; p se solus opat. Et quātū
ad istā opationēz qz est vtutis infinite nō regit⁹ determinatio
vasorū vel dispositio materie vel alqd tale: sicut est in creādo.
Nā ad creationē nō regit⁹ aliqua dispositio materie: cū ipsa
materia p creationē eē suscipiat. Sic et si de⁹ velit facere boiez
de aliquo lapide nō regit⁹ qz ille lapis aliquā figurā aut dispo-
sitionē beat determinatā vt possit fieri bō. nā nihil magis ē qz
ille lapis sit frigidus qz calidus: aut siccus vel humidus: z nihil
magis qz sit sub egnoctiali qz si sit sub aliquo polo mūdi. Eo-
dē modo sunt qdā alij effect⁹ dei vt remittere peccata z appo-
nere grām acceptādo nos sibi: vel volūtātē nāz a malo ad bo-
nū auertere: z qz ipse nobis antea iratus placetur: z oīones nre
exaudiant ab eo: z qz ipse nos ab hostibus liberare velit z fru-
ctū vbertatē cedere. iste actiōes qz se ex pte dei tenent: qz isto
mō ex pte nra se hnt nō indiget aliq locoz aut vasoz determi-
natiōe. z adhuc de istis maior rō est qz de alijs. nā si de⁹ ad creā-
dū boiem nō indiget aliq dispositiōe aut vasoz determinatiōe:
z tamē creat corpus z agit in corpore: vt de lapide faciendo bo-
minē. nō indigebit a fortiori qz influerit in spūm. Et nāz hic
duplex rō. Pria qz virtus que deriuat a deo isto modo nō deri-
uat p agētia media que regit⁹ determinationē vasorū aut di-
spositionū ad influendū in ea: sicut cū deus creat qz vt seipsuz
agit: vel cū b lapide facit panē aut boiez. C Scda rō mīxtio
qz nō repiebat in pmiis: qz hic influit in aīam qz vasa bz cum
simplex sit. nec ipsa ad recipiēdū indiget in se corpis qz itibus.
nam etiā si naturalia agētia possent in aīaz influere nō indiget
ipsa aliq determinatiōe vasorū aut dispositionū. Remittere aut
peccata (de quo hic dicebamus) nō est aliq casualitas qz indi-
geat vasis determinatis: cū nō sit aliqd positū: s; est nō impu-
tare peccata ad penā: sicut ante hoc imputabant. Apponere aut
grām est quidā influxus dei in aīam: z causare in eā virtutē
tum theologicaz vel moraliz. Auertere etiā volūtātē nāz a ma-
lo z cōuerrere ad bonū ad idē ptiēt. Etia qz deus iratus nobis
placeat nihil aliud est qz de⁹ nō ordiare nos ad punitionē: sicut
antea ordinabat. Etia qz nos pccātes audire velit: z qz nos ab
hostib⁹ liberet: z qz velit vbertatē fructū tribuere non est aliq
causalitas in bec inferiora que indiget determinatiōe vasorū.
imo nec pōt existimari quō talis actio indiget instris: s; iste sunt opā-
tiones ad quas tabernaculū fiebat. f. vt in eo oraretur ad deū:
z deus peccata nobis dimitteret: z virtutes apponeret atq; pla-
caret nobis: vt nos ab hostib⁹ liberare vellet: z vbertatē terre
nāstētuz cedere vt pz. 3. Reg. 1. c. 8. cū dī. ergo ne putidū est qz
vere de⁹ biter sup terrā. si enī celū z celi celoz te capere nō pnt:
quanto magis domus bec quā edificauit: sed vt sint oculi tui su-
per domū istam die ac nocte: z exaudias deprecationem serui
tui z populi tui israel. qd cūq; orauerint in loco isto audies in
loco hitaculi tui in celo: z cū exaudieris ppitiūz eris. Et subdū
tur ibi multa ad qz pficiebat dom⁹ illa. f. vt ibi iuraret boies in
ter se hntes cōtētiōes: z de⁹ iustificaret iustū: z cōdēret ipiū: z
si clauderet celū ita vt nō oaret pluuias: z oraret loco illo vt
oarent pluuię qz de⁹ oaret: z si maneret i terra hosti z oraret
illā domū qz de⁹ remitteret pccā eoz z reducēt eos i terrā suā:
z sic de ceteris. talia aut vt dictū fuit. s.) nō idigēt instris aut
vasis vel dispositiōib⁹ certis vt influant a deo. s; nō erāt nēcia
diuersa vasa tabernaculi z atrij ad recipiēdū i eis diuersas vir-
tutes: qz oīa ista eodē mō possent fieri i loco vbi nō staret taberna-
culū sicut vbi staret tabernaculū. z eodē modo dātis multis va-
sis. sicut si nullum vas esset ibi: z ita fieret in tabernaculo oīa qz
fiebat a deo existēte scūario in quolibet loco tot⁹ terre iudee:
sicut existēdo in bierlm. lz fm naturā influētiā aliā influat
in bierlm

3
Quātūz
ad opati-
onē dei
supnālir
nō regit⁹
tur aliq
dispo in
mā.

Remittē
pccā nō ē
aliq sac⁹
positiū⁹.

h
Qui erat
actus ad
quos fa-
ctū erat
tabnac⁹
z tēplū
salomo-
nis.

in alijs locis terre iudee: qz alijs horis: et alijs
 et alia elevatione poli: et aliam latitudinem ab equinoctia-
 li: qz alia loca terre chanaa et totius mundi. ista tamen est
 naturalis: et est secundum determinationem influentium corporum et
 rationem recipientium. Virtus autem que a deo derivatur ad
 tabernaculum constitutum est: et locus sanctuarii in hierusalem:
 et virtus divina non influit naturaliter per concatenationem causa-
 rum naturalium corporaliū: ideo non requirit determinationem lo-
 ci vasorum recipientium: aut dispositionem materię. Et tunc erra-
 bimus: qz non solum requireretur determinatio vasorum
 et determinationem virtutis talis in nos: immo nec poterat ta-
 lis derivari per causas naturales: ita quod oporteret recipi-
 erimur virtutis. et tunc diceremus quod vellet influe-
 re talem virtutem secundum causas naturales concernentes deter-
 minationem vasorum non possit: qz repugnat hoc. Nam quedam actio
 non large dicitur actioeque deus per instrumenta agere non potest.
 Sed potest creare deus per aliquem ministrum suum: sicut movet
 angelos. Et ratio fit quod quodcumque aliquid agens agit
 aliter aliud tamen per instrumentum aut tamen per causas sub-
 ordinatas suam illis creat. sicut cum quis carpentat agit per
 totam virtutem suam in volabrum: ita quod ipsum est
 in per quod transit virtus ab agente ut tamen agat passum. nam cum
 ipsa principaliter non contingat passum: nisi virtus derivare
 volabrum fieret actioeque contractum in naturalibus: quod im-
 possibile est. ergo per volabrum derivat. si ergo deus per aliquod
 instrumentum vel causam subordinatam crearet: tota virtus que ad
 requiritur derivaretur per instrumentum: sed virtus creati-
 uaria: ergo virtus infinita communicaret creature. hoc
 autem includere contradictionem et verissime includit: qz infini-
 tum in re finita: sed melius creatura est finita. ergo nul-
 li dicitur potestatem credi. Et si arguas quod virtus crea-
 tura communicari creature. Et dicat quod illa non sit infinita:
 qz agit agens tantum patitur patiens: sed ipsum quod creat
 non vel non recipit aliquid infinitum. ergo nec ipsum creat
 agens infinitum. ergo et ipsa actio finita: et poterit commu-
 nicare. Rursus in creatione non est aliqua passio
 nec infinita: cum non sit aliquid subiectum recipiens vel pa-
 tiens terminus productus ideo argumentum non procedebat de
 quodammodo ad quantitatem actionis. Aliter tamen et directius
 ut edendum quod ipsum quod per creationem producit in esse
 non sit secundum essentiam vel quantitatem: tamen ipsa potestatem produ-
 ctivam: et hoc quod magnitudo virtutis productivae ex duobus
 bus. Vel ex magnitudine rei producte. Vel ex magnitudi-
 ne inducendi. Virtus autem generativa patet in divinis est
 infinita: supponit infinitum. sicut filium. nam quilibet personam
 ita. Assumit secundum magnitudinem potestatis ex magnitu-
 dine inducendi. producere autem non presupposita materia est
 modus perfectionis: cum nulla res reperiat que possit non
 presupponere aliquid facere ut ipsi philosophi dicunt ut per. 1. per
 in. c. per philosophi. et solus deus agit non presupposita materia.
 ergo naturales credunt agere sine materie presuppositione
 esse in potestate: ideo dato quod terminus productus non sit infi-
 nitus: virtus agendi est ibi infinita: quod modus agendi est ibi
 infinitus. sed infinitum nullo modo capitur in re finita:
 ergo in potestatem creaturam recipi in creatura. Et si redu-
 cas terminum primum. sicut quod virtus agens recipit vel in ter-
 mino dato quod non sit ibi subiectum patiens: sed in ipso ter-
 mino recipit virtus a creatore: et non recipit virtus infini-
 ta. ergo creatio non erat infinita. Rursus quod virtus crea-
 tis recitatur: sicut virtus cuiuslibet productus recipit in
 quodammodo. Sed ista virtus productivae est duplex quodam-
 que est productivae. i. per quam producitur productus. et alia vir-
 tus productivae que a productore producit. Virtus autem productivae
 i. virtus productivae non recipit in productore: sed virtus productivae. i.
 virtus productivae producitur recipit in re producta. Sic est vir-
 tus productivae. i. virtus creativae. i. per quam creatio creat et
 vocatur creativa. et virtus creativae. i. a creatore creativa. prima
 creativa non recipit in re creatore: sed secundum virtus
 creativae. i. re creatore. Per modo virtus creativae. i. virtus
 creativae in re creatore: ideo non dicitur ei aliqua virtus
 infinita. debet esse in re creatore. si ergo deus daret alicui
 creature opem quod daret ei virtutem creativam: sicut si deus
 calefaceret daret ei potestatem calefactionis. sed ista
 debet. ergo non potest recipi in creatura. et sic deus
 non potest per aliquod instrumentum. Eodem modo non pote-
 re mortuos per aliquod instrumentum: quod resuscitare

mortuos in finite potestatis est que concitari non potest rei create. Ergo
 non poterit per alium creare nec resuscitare mortuos: ideo nulli
 sancto dari potest quod aliquem mortuum resuscitet. nec ipsa anima
 sit potestatem resuscitare mortuum: quod est creatura et finita: sed solus deus
 resuscitat. unde si deus vellet quod aliquis de mortuis resurgat neces-
 se est quod per seipsum resuscitet. nec potest quovis alio modo resu-
 scitare. Rediit ergo ad propositum: dico quod sicut deus non potest crea-
 re aut resuscitare per aliquod instrumentum aut causam subordina-
 tam: quia ista requirunt virtutem infinitam. ita non potest influere nobis
 habitus virtutum vel gratiam. vel voluntatis mutationem per aliquas
 causas: vel instrumenta que indigeant determinatione vasorum et locorum re-
 ceptivorum. Secunda causa est quod non possit gratia aut similia nobis in-
 flui per instrumentum et causas subordinatas exigentes instrumenta
 et vasa receptiva: quia id quod deus influit in animam nostram est spi-
 rituale. si autem per instrumenta vel causas subordinatas influere necesse
 esset recipi virtutem illam in causas illas corporales subordinatas eo
 modo quo anima recipere deberet: ut possint ipsa agentia corporalia
 derivare in animas. sed hoc impossibile est: quia corpora non possunt re-
 cipere virtutem spiritalem: et dato quod reciperet virtutem spiritalem non
 reciperet eam spiritualiter sed corporaliter. i. secundum additionem corporis. s. divi-
 sibiliter secundum longitudinem latitudinem et profunditatem: et non possent eam
 derivare nisi secundum modum corporalem. s. secundum extensionem. anima autem
 cum sit simplex atque indivisibilis non potest recipere aliquid divisibi-
 liter: ergo non possit recipere virtutem influi per corpus. et sic re-
 pugnat quod virtus spiritualis possit influi anime a deo per aliquas
 causas subordinatas. ergo non potest talis virtus regere aliquam va-
 sa receptiva: et determinationes locorum vel dispositiones materię. Con-
 clusum ergo satis evidenter apparet quod non fuerunt facta diversis
 vasa tabernaculi diversis figurarum et diversis metallis: vel non
 fuit sanctuarii positum spiritualiter in hierusalem per aliquas species conditiones
 locorum susceptivorum vel vasorum susceptivorum alicuius influentie celi.
 Causa autem istius tabernaculi et vasorum eius in generali hec est
 que sequitur: quod de causa cuiuslibet in particulari postea dices aliquid
 s. quod deus elegerat populum hebreorum in populum peculiarem de cu-
 ctis gentibus terre ut patet. s. 19. c. et deus. 7. ideo volebat ab
 eis spiritualiter coli. nam cum nos a deo quicquam habemus: et quicquid lu-
 mus receperimus: tenemur ei in infinitum si possemus retribuere.
 Sed quod nemo nostrum potest deo aliquid pro receptis retribuere
 iuxta illud. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit
 mihi: ut patet ps. 114. Saltem reddimus quod possumus. s. ut cola-
 mus eum. sicut in eodem ps. david. quasi ad positam questionem responderat
 dicens. vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius. Red-
 dere autem vota ad actum latrine pertinet. cultus autem iste quem deo de-
 bemus in spiritu est: quod ut ait Augustinus. in enchiridion fidei et spe
 charitate colitur deus et Jo. 4. c. deus spiritus est: et eos qui eum cole-
 re debent operibus in spiritu ambulare. Cultus tamen iste non dicitur perfectus est
 donec extra manifestetur in opere in quadam exhibitione obsequij.
 hec autem exhibitio exterior si non determinaretur a lege erat in nostra
 potestate. s. quodcumque nos vellemus siue laudare: siue ieiunare: siue
 quodcumque alterum relatum in deum: et quod cognoscere ab alijs referri
 in deum. quia tamen lex determinavit modum cultus dei: operibus illi iam
 sequi. et est iste cultus in oratione et sacrificando: et faciendo quasdam
 alias ceremonias que partim erant quedam signa futurorum bonorum.
 partim erant quidam modi colendi deum in illo statu: inter istos tamen
 modos erat precipuus modus colendi deum sacrificiis. hoc omnis
 humana tenuit opinio ut nulli unquam sacrificium factum fuerit nisi
 ei qui deus verus erat aut deus verus esse putabatur. Etiam quod omnes
 omnes gentium sacrificabatur voluit deus verus sibi sacrificari. ad
 sacrificandum autem oportebat servari aliquas honestas ceremoni-
 as. nam maledictus vir est qui facit opus domini negligenter ut
 per. 17. c. Si ergo sacrificandum deo erat honestius quam omnes
 gentilibus sacrificandum erat. illis autem in quocumque loco celebrabatur sa-
 crificium: et sub quocumque ceremonijs. deus autem elegit ad hoc ut sa-
 crificaret ei locum mundum: et quod sacrificaretur ei esset mundum. nam
 si ubique voluissent: et qualitercumque et quodcumque voluissent sa-
 crificare licuisset: valde despectum esset sacrificium eius. nam etiam sic
 ut erat valde honeste dispositum despiciebatur a iudeis: quanto
 magis si fieret qualitercumque vellet. patet hoc Mal. 1. c. ubi di-
 citur. Dicit omnis exercitus ad vos o sacerdotes qui despiciatis no-
 me meum: et dixistis in quo despeximus te: offertis super altare me-
 um panem pollutum: et dicitis in quo polluimus te: in eo quod dicitis
 mensa domini polluta est. si offeratis cecum ad imolandum nonne malum
 est: et si offeratis claudum et languidum nonne malum est: et post pauca sub-
 iungit. et vos polluistis in eo quod dicitis mensa domini contaminata est: et
 quod supponit creptibile est cum igne quod illud deuorat. Oportuit ergo
 ut teneret deus in reuerentia quanta teneri debet et poterat ut cultus

71
 Nulla crea-
 tura mortu-
 os suscitare
 potest.

In animas non
 influit non potest
 aliquid influi
 per instrumenta.

Causa causa
 structiois ta-
 bernaculi.

Quod cultus dei prin-
 cipalis est in
 animas: tamen non est
 perfectus donec
 per aliquas cere-
 monias exhibi-
 betur in opere.

Apud omnes
 homines genti-
 le hoc fuit
 ut nulli sa-
 crificaret
 nisi deo deo
 aut ei qui pu-
 tabatur verus
 deus.

Si sacrifici-
 um ubi i. ve-
 lest. est in omni
 loco: et quilibet
 homines vel-
 let in modum
 cultus reueren-
 tia bitum
 fuisset.

eius sacrificiādo celebraretur cū magna honestate et puritate et attētionē atq; solēnitatē: nō tanq; fieret aliq; profanum. et ob hoc determinauit deus p sacrificijs suis animalia illa q mūda sunt. i. boes: capra: et ouis: q nō comedūt de imundicijs sicut aliq; alia animalia. et hec quidē nō omnia: sed sola illa que nō essent morbidā: aut debilitatā: aut fractis oculis vel pedibus: aut amputatis auribus vel cauda vel testiculis: aut aliqua deformitate notata: sed totaliter mūda: ita vt ex nulla parte aliqd vile aut cōtēptibile in eis esset vt p3 Leui. 22. c. Oportuit etiā ex pte sacrificantis esse quādā puritatē et honestatē et excellentiā: vt nō cōtēneretur sacrificiū illud si quilibet sacrificare potuisset: et ob hoc solus sacerdos q esset de genere aarō sacrificare poterat. si autē quilibet de populo sacrificare potuisset cito sacrificiū illud cōtēptū fuisset. Sic autē nūc tot sunt sacerdotes q vilipēdūtur: quia omne boni pccūm nimio vilescit in vsu vt ait Esopus. Et h3 nō fit dubiū quin ecclia bene agat in pmouendo multos: tamē satis notum est q si essent valde pauci q honorabiliores essent: et sacrificiū nostrū magis reputaret saltē a simplicibus q dignitatē rei nō respiciūt in seipsa: h3 ex quibusdā valde extrinsecis. maius tñ est bonū qd habet ex sacerdotū pluralitate (cū tamē ipsi viles nō sint) qm malū aut cōtēptus qui nascit ex eorū pluralitate: pccipue q2 sacrificiū nri tēporis nō se habet sicut sacrificiū antiq legis: q2 sacrificiū legis veteris de se nullū erat. Si ergo nō h3et auctoritatē et honorē ex reuerētia mīstorū perijisset velociter. Sacrificiū autē nostri tēporis cū sit ipse Ch3s verus agnus imolatus deus eternus et verus: de se maximā dignitatem habet: ideo sic tēnē nō pōt: h3 ipsi ministri nō sint tā excellētes. et accidit in sacrificio veteris testi sicut in poeticijs narratio nibus q veritatē paucā cōtinēt et fictitia multa. ita in sacrificio vet. test. ceremonie multe erāt et veritas pauca obūbzata. Obseruari debebat etiā ad reuerētiā sacrificij puritas in sacrificante: ideo ipsi sacerdotes quādo sacrificare debebāt lauabāt se: et ob hoc debebat poni in loco sacrificij labzū enēū in quo lauaretur sacerdos. et sic patet. j. 3. c. q. mādauit deus moysi facere labzū enēū de speculis mulierū vt ibi lauaret sacerdotes. Debebat etiā ad maiore honorē distingui ipse minister dei ab alijs in excellētia vestiū. et sic cū sacerdotes ad sacrificiū vel offerē dum thymiamā intrabāt induebant vestiibus valde honoratis. de qbus patet. j. 28. c. Etiā requirebat q locus sacrificij cōueniens esset. i. mundus et magne honestatis. et ob hoc nō in omni loco in quo aliq; vellet offerre licebat: sed solus in vno loco vt patet Leui. 17. et Deut. 12. c. ille locus debebat esse magne reuerentie. Et ob hoc mādauit deus sibi fieri tabernaculū valde sumptuosum vbi multū aurū et argentū erat: et reliqua preciosa et pulchra et subtili artificio fabricata. de qbus nunc per singula dicēdū nō est. nam de arca: et propitiatorio: et cherubim: et altare thymiamatū: et candelabro: et mēsa ppositionis: et ceteris postea videbim. De altari autē holocaustorū nūc solū dicēdum est. ad hoc autē q hoc celebraretur fieret: nō solus requirebat q fieret in loco honesto (accipiēdo locū large p toto ipso tabernaculū in quo fiebat sacrificiū): sed etiā q fieret super aram: et cōbureretur in loco sancto. ppter qd mandauit deus vt fieret altare delignis setim: et cooperiretur laminis eneis vt patet. j. 27. c. Etiā dedit ad hoc de celo deus ignē quē ad primū sacrificium misit: et postea mansit in altari. nec vinqūa extinguebatur: etiā si pluuie inciderent. de quo magis dicet infra. 29. c. Num. 4. et quia in isto altari erāt cineres et collocari debebāt pueri: et oportebat coqui carnes hostiarū pacificarū: ideo necessariū ponebant mīta vasa istius altaris. i. forcipes: lebetes: igniū receptacula: et fuscinas tridentes. de quo infra. 27. Et per istū modū poteris rectissime et plane ac sufficienter exponere oia q in tabernaculo vel atrio erāt: que omnia cōgruenter fm rōnem lralem ordinata sunt. (Facietq; mibi scūariū.) i. domū sanctā in q habitet. (Et bitabo in medio eorū.) Cnō q de bābitet in aliquo tabernaculo vel loco cū ipse maior oibus rebus sit nec vspiam capi pōt: sed vt spāliter inuocaret nomē eius ibi: et faceret ipse ibi speciales opationes. sic dixit salomō cū edificasset templū domino vt patet. 3. Reg. 8. c. nō est ergo putandū q habitet deus sup terrā: cū celū et celi celoz eū capere nō possint: sed vt exaudias orōnem serui tui et populi tui israel: et sint oculi tui oie ac nocte super domū hanc. et est sensus horū verborū dei q si bebbrei euz colere deberēt hoc debebat esse in loco que dominus sibi consecrasset spāliter vt ibi inuocaretur vel vt ibi faceret spāles operationes. et qz talis locus erat mons synai vbi dominus habitabat super verticē montis in nube glorie: videbatur oportere iudeos recurrere debere ad illū montē quādo

De boni pccūi nimio vilescit vsu

Et ecclie bene agat multos ordinando sacerdotē maiori reuerentia tñ essent si pauci eēnt.

Deus misit bebbreis ignē de celo p sacrificijs q p multos annos durauit.

Qd. 10. An dabitur aliquo tabernaculo.

vellent deo aliquē spālem cultū facere. ideo dicit deus. (Et habitabo in medio eorū.) i. si faciunt mibi tabernaculū habitabit gloria dñi in tabernaculo illo sicut habitabat in monte synai nūc et ibit vobiscū in tabernaculo illo quocūq; ieritis: et nō erit vobis opus redire in montē synai: vel ire ad aliquē alium locū vt colatis me. (Juxta oēm similitudinē tabernaculi qd ostēdam tibi.) Deus monstrauit moysi tabernaculū dupl. i. in verbo cūcta ei dicēdo: et postea oia illa figura: vel qsi depicta demonstrādo. Prio nāq; verbotenus oia de erāt in ipso tabernaculo et atrio: et partes eorū expressit. Dinde ad maiore euidentioreq; cognitionē cūcta ei oculo cernēda sub quādā imagine demonstrauit. necia. n. fuit vtraq; demonstratio. nā vna sine altera nō sufficebat ad pfectē cōcipiēdū illū opus et tā diuersum. nāq; si oia ista solū dicta fuissent moysi: nō fuissent monstrata sub aliq; imagine: cū tāta partiū tabernaculi et vasorū atq; vtilitū eius pluralitas esset: et tāta quātitas atq; figurarū diuersitas et situationis inter se laboriosa cognitio: vt potius intellectus pcuraretur rex pssus magnitudine qd intelligēdū inuaretur. ideo necia fuit visio siue ocularis siue imaginaria: q2 visus plus certificat q auditus vel oēs alij sensus vt dicit Arist. in p. meta. i. sensum visus plus diligimus: q2 plures nobis rex oīs ostēdit. Etiā in vidēdo adiuuabāt moyses magis ad intelligēdū q solū audiēdo. nā audiēdo nō poterat capere figurā et modū fabricationis cuiuslibet rei simul: h3 figura rei dicebat ei pmo: de inde qliter res illa fabricāda foret: et postea de alia re. per visū autē nō solū poterat ei monstrari qibet res figurata et fabricata: sed totū ipsū tabernaculū cōpositū ex partibus suis et collocatis altaribus: et arca: et mensa: et candelabro in locis suis. Et hoc est qd cognitionē maximā tribuebat. nā dato q moysi qibet res tabernaculi vel atrij eius per se demonstrata fuisset et pntata oculis eius: siue visione corporali: siue p solas imagines impressas nō posset postea congruenter locare tabernaculū et ptes eius vt se in cōueniēti teneret ordine. Oportuit ergo demonstrari ei tabernaculū totū simul dispositis vasis suis in eo sicut disponi oportebat. Sz adhuc tota ista visio nō sufficebat nisi verbotenus et oia ista expressa fuissent. nā per illē visionē qle supiorimus poterat moyses cognoscere figuras ptiū tabernaculi et atrij et vasorū suoz: et finū partiū inter se ad cōponēdū vel aggregādū ipsū totū. nō tñ cognosceret modū fabricādi quālibet re: qui nō poterat ei expmī cōueniēte nisi verbis: id verba dicit debuerit. (Juxta oēm similitudinē tabernaculi.) i. fm similitudinē oīum rez que sunt in tabernaculo qd tibi monstrabit: ita q nō deficias in vllō a similitudine huius. (Tabernaculū qd tibi ostēdā.) Ex hoc videt qd supra dicebamus. i. q nō solū deus monstrauit moysi singulas res tabernaculi: sed etiā totū ipsū tabernaculū cōpositum. nā partes tabernaculi separatē faciūt tabernaculū. ita demonstrat a quacūq; pte tabernaculi separata ab alia: et post illam alia: et sic oīz quousq; oēs demonstrare eēnt nō dicebatur demonstrari tabernaculū cū ipsum sit cōpositus ex suis partibus: et nō monstraret ibi ptes vnite h3 scilicet: et vocatur hic tabernaculū solū ipsa tabulata cū colūnis velis tētorijs atq; operimētis. mēsa autē et candelabzū: et arca: altaria: et labzū enēū: nō erāt ptes tabernaculi nec importantē noie tabernaculi: ideo addit vltra. (Et vasorū oīum in cultū eius.) q. q. etiā in his similitudo obseruāda foret. (Qd ostēdā tibi.) Et hoc v3 q pmo deus verbotenus declarauit moysi q erāt necessaria ad fabricationē tabernaculi et vasorū. i. materialia: deinde declarauit ei ordinatim modū fabricationis cuiuslibet rei. et bis dicit ad maiore cōfirmationē et pfectionē cognitionis moysi ostēdū fuit totū tabernaculū cōpositū ex oibus suis ptiibus: sicut postea cōfiteri debebat. (Et oīum vasorū.) Vasa accipiunt hic generalit oia que erāt in tabernaculo et atrio: vt altaria duo: mēsa: et candelabzū: et labzū enēū: et cherubi: et propitiatoriū: et arca federis et. et hoc quia ista sunt ad ministeriū tabernaculi et ornatiū. Aliquādo autē strictius accipiunt vasa. i. p illis q sunt ad certū ministeriū: et sunt instrumēta opationis nostre. et sic nō vocatur arca aut propitiatoriū vel cherubi vasa tabernaculi: quā sunt ad aliqd officiū cū in eis nihil fieret nec essent instra mōra a nobis et ad aliquā operationē. sic etiā mēsa ppositionis: et altaria duo: et candelabzū: nō vocabant vasa: qz h3 in eis aliqd fieret: tñ nō fiebat aliqd per ea qd requirit ad pfectā rōem instrumētōz. vocant ergo pprie vasa tabernaculi vasa altaris holocaustorū. i. forcipes: et fuscina: et lebetes: et igniū receptacula qd. j. 27. c. vocat et vasa ipsa vasa mēse ppositōis. i. mortariola. i. acceptacula: phialas: thuribula: et cyathos vt p3. j. i. lra. (In cultū ei.) Cultū h3 mltipl accipiat sicut ei pmitiū colo. i. p amare: et bonore

Dupliciter de dñi monstrauit moysi tabernaculū. Ad hoc q pfecte moyses accipet figurā tabernaculi nō sufficerebat q solū illud demonstretur: visu videret i vbo.

Et hoc videt qd supra dicebamus. i. q nō solū deus monstrauit moysi singulas res tabernaculi: sed etiā totū ipsū tabernaculū cōpositum.

Et hoc v3 q pmo deus verbotenus declarauit moysi q erāt necessaria ad fabricationē tabernaculi et vasorū.

Et hoc quia ista sunt ad ministeriū tabernaculi et ornatiū.

Cultū mltipl accipiat sicut ei pmitiū colo. i. p amare: et bonore

et laboris sue aratione: et habitatione: et oratione. iuxta
 gardi in greco. agros. rus. forma supos colit atq; pa-
 sos arat. hos habitat: ornat: bonorat: amat. in cultus hic
 p. duo sol. s. ornatu et laboris sue ministerium. s. q. ista
 supellectilia tabernaculi erat posita in ornatu: taberna-
 ministeriu. s. ut p. ea fieret ministeria necessaria in ta-
 plo et atrio eius: et magis accipiunt hic p. ministerio q.
 ata. (Sicq; facietis illud.) Dic p. qd dicebamus. s. q. p.
 ma data in vti illa q. fieri debebat: deinde in particu-
 lar modo fabricationis. cuiuslibet rei cu o. (Sic fa-
 ad.) i. totu opus tabernaculi et vasoz sicut sequit. (Ar-
 nis.) Dic ponit mu minus pncipale de fabricatione
 que ad ea p. bant. Incipit aut hic moy-
 qd pncipalissimur in toto tabernaculo et erat pnci-
 sup ea sedebat gloriu in medio cherubi. etia q. erant
 ale legis scripte o. de: id maior reuerentia erat ad
 q. ad oia q. in to tabernaculo erat. vti visa ea mo-
 p. p. 1. Reg. 1. c. vbi p. cussit ois de bethsamiti-
 bilia viroz de pleb. et. 70. viros de populo suo: q. vi-
 di nudu cu venit de ierra philistinoy. et no solu ipsi po-
 p. debebant videri arca: s. etia nec ipsi lenire q. porta-
 b. p. portabant inuoluebant pannu ne videret a caathi-
 tatibus ea vti p. 1. Th. 4. c. imo nec ipsi sacerdotes de-
 g. o intrabant ad vident ea: s. solus ipse summus sacer-
 dat ea q. intrabat in sca scoz. et hoc no semp s. solu se-
 mo cu ingrediebant in sca scoz vti p. ad Hebr. 9. et Le-
 ui. Ro aut lralis q. reica facta fuerit (sicut supra p. 20.
 n. ubi g. e. s. q. de quolibet istoz op. e. multiplices ro-
 ni. s. q. re arca facta herit: et q. re i tali loco posita fuerit.
 in q. ones sunt: et sic uatu ad oia alia vasa et supellecti-
 lia q. l. et atri. de locatione tñ istoz roes hic no subiu-
 g. q. uetibus. c. ponit vbi de situatione istoz lra ipsa
 lo ad hoc aut. s. q. re arca facta fuerit. Rñr q. fuerit fa-
 ctent ibi ea q. de p. seruari mada bat: et no erant ne-
 ce ministerium quotidianu: et hmoi erat tabule: et vna
 murga aar o q. fronderat. De tabulis p. 3. in lra cu o.
 p. o. s. i. c. o. d. q. fecit moyses arca de lignis setbi: et po-
 suibulas duas quas dederat ei deus. de vna mana co-
 tina gomoz h. supra 1. 6. c. cu o. s. l. me tibi vas vnu
 et mana. quatū pot cape vnu gomoz et reponere corā do-
 minādum in gitatione vras: sicut pcepit ois moysi.
 Pod aar o in tabernaculo reseruaduz in quo loco ta-
 bernaculu posuerit no o. ibi: s. satis couincit ex loco
 ipso positu fuerit. na nullus locus erat intra taberna-
 culu qd recodi posset nisi i arca q. erat p. p. loc. o. s. r-
 uatoc exp. p. s. i. ad Hebr. 9. c. dices q. in arca
 erat le moysi: et virga aar o q. fronderat: et vna aurea
 otin. tertiu qd erat virga aar o q. frondit etia oserua-
 batuz vti quincit ex his q. dicunt. Nume. 17. c. vbi ma-
 dauit vti reponeret virga aar o corā ois. i. custodi-
 ret. et eodē modo in arca esse: et vere erat sicut Apo-
 stolu. Radicale ergo fundamētū impellēs ad facien-
 dum hoc: q. deus volebat demonstrare insignia sue po-
 tētie atq; cultus et ordinatiōis posteris hebreozū.
 in signis. s. q. maneret tabule otinētes decē prece-
 pta vti posset iudeis coprobare q. legem a deo suscepis-
 sent. etia demonstrare magnitudinē bonitatis sue po-
 teris. et sola benignitate aluerit eos in deserto cibo de
 celo o. s. i. q. testimoniu si negaret oportebat oseruari mā-
 na. id. q. gomoz vnu in vna aurea. Tertio q. inter
 israelit sup principatu sacerdotij: et insurrexerunt
 eboze o. tra moysen et aar o vti p. Nume. 16. c.
 ideo o. s. i. minauit principatu sacerdotij ad stirpē aar o: et
 vti videret israel q. deus eligebat aliquā cognationē eo-
 rum et no o. s. i. ost hāc determinationē no o. s. i. dederet madauit
 q. addu-
 straret
 aar o sol-
 cerdonic-
 qui facti-
 mozia fu-
 necesse fu-
 no posita
 bolocauit
 ad minist-

ri vt essent p. s. to ad ministeriu. ea autē que in arca posita erat
 s. tria supra noiata no erant necessaria ad aliquā ministratio-
 nez: ideo in loco secreto et remoto a ceteris cōseruari debebat.
 Istud ergo fabricande arce motiuū fuit. (Arca de lignis setbi
 cōpigit.) Proprie loquit valde dices arca debere compingi.
 nā cōpingere est cōiungere: et pertinet ad ea que de pluribus cō-
 ponuntur per artificiu: sicut naues et cathedre: et ipsa arca q. de
 lignis pluribus cōponebatur. quādo aut aliq. artificiatum ex
 vno ligno vel ex vno lapide fit per volationē et certā figura-
 tionē no dicit cōpingi: sed fieri vel cauari aut sculpi. (De lignis
 sethim.) De his dictū est supra que ligna sint et quō fuerint ba-
 bita et vnde. in toto autē tabernaculo nullū aliud lignū poneba-
 tur nisi ligna sethim. (Lignū lōgitudō habet.) Dic ponit figu-
 ra arce et modus fabricandi eam. Et considerādū q. quilibet ar-
 ca est habēs quatuor latera claudētia et duas tabulas. s. inferiorē
 et superiorē que sunt sex superficies quēadmodū corpus exace-
 dro: s. irregularē fit: et nūq. vel raro format in figurā quadra-
 tam: q. si esset quadrata no h. et partē longitudinis et latitudi-
 nis cū omnes partes laterū sint equales. arce ergo huius duo
 latera erāt longiora alijs duobus. et vocat hoc quadratū qd est
 altera parte lōgius. s. quadrāgulus. (Lignū lōgitudō.) i. queli-
 bet duarū tabularū lōgarum habeat duos cubitos et semis. lra
 nāq. fin suam positionē solū signat vnu cubitū: q. duo semis
 cubiti sunt vnus integer cubitus. debet tamē intelligi vna copu-
 latua media. s. (Lignū lōgitudō habeat duos cubitos et semis.)
 Et p. q. sic debeāt intelligi. q. infra dicit q. latitudo arce erat
 cubiti et dimidij. Si autē diceremus q. in longitudine tenebat
 duos semis cubitos. i. duas medietates cubiti esset vnus cubi-
 tus: sequeret q. latitudo esset lōgiōr q. lōgitudō qd repugnat:
 q. lōgitudō dicit in parte longiori. Anis patet: q. latitudo tene-
 bat cubitū et dimidiū. ergo lōgitudō tenebat duos cubitos et di-
 midium. vti patet cū dicat duos semis cubitos. i. duos cubitos et
 semis. (Latitudo cubitū et dimidiū.) Latitudo est spatiū inter-
 ceptū inter duas tabulas lōgiōres. et ista est tāta quāte sunt due
 tabule transuersē inter tabulas lōgitudinis. (Altitudo cubitū
 similiter ac semisse.) i. q. in altitudine o. tenebat ista arca cubi-
 tum et dimidiū: sicut in latitudine equalis quātītatis erat altitu-
 do et latitudo: ideo dicit similiter. i. sicut in latitudine erat cubi-
 tus et dimidiū: ita in altitudine erit cubitus et dimidiū. voca-
 tur altitudo arce quātītās vel magnitudo a fundo arce vsq; ad
 sumitātē arce qd est latus tabularū lōgitudinis vel latitudinis.
 Si aut aliq. querat q. re magis habebat arca duos cubitos
 et semis lōgitudinis q. plus vel minus. et quare tātū in lōgitudi-
 ne latitudine et altitudine. Rñdēt q. h. circa talia q. s. tio verti non
 deberet: tamē possunt dari rōnes ex duobus fundamētis. s. q.
 deus volebat vt ista arca esset cōueniēs ad id qd in ea cōtineri
 debebat. Erāt nāq. in arca tria illa que supra scripta fuerūt que
 satis parua quātītātē tenebat: ideo q. ista arca fozet ample quā-
 titatis no esset necessariū nec pulchritudo: vtpote si voluisset deus
 ea facere. 20. vel. 30. cubitoz: q. hoc videret valde superfluū.
 Etia no debebat fieri valde parua: q. tūc no caperent ista tria
 que supra dicta sunt: q. forte virga aar o que frondit erat duo-
 rū cubitoz vel plus. et si arca fieret minoris quātītatis no cape-
 ret i ea. Secūdu fundamētū ē q. dato q. ista caperent in lō-
 gitudie vnus cubiti: tñ debebat respici pulchritudo: q. in pua
 quātītate no posset tāta pulchritudo esse. Itē fiebat ista magni-
 tudo duoz cubitoz et dimidij: q. cooptiozū arce erat sedes dei:
 et erat super arcā duo cherubi: et q. illa sedes debebat esse ita spa-
 tiosa q. si homo sederet in ea oportebat esse tāta magnitudinez.
 De latitudine et altitudine eadē ratio reddēda est. i. necessitas ca-
 pacitatis eoz que intra erant et pulchritudo.

Et an cubiti arce eēt de cubitis moysi: vel cubiti geometrici sicut
 i arca noe: et s. quā arcā illaz triū sumat lōgitudō hec. Qd. 12.

De cubitis

istis dubiū est quātū fuerint: vel s. qd cō-
 putent. Et forte aliq. dicit hos cubitos
 fore geometricos: sicut diximus supra de cubitis arce noe. Sed
 no est hic necessitas tātos cubitos ponere: q. ibi ponebam eos
 fore cubitos geometricos p. magnitudinē que regrebat ad ca-
 pacitātē tātarū rez quāte ibi noiāntur: hic aut no oportebat po-
 ni istā arcā esse magne quātītatis: cū ea que intra ponebant sa-
 tis parua foret. qd ponere dicitō lōgitudinē eius esse duozū
 cubitoz geometricoz et dimidij. Dicendū ergo rationabili-
 ter videtur istos cubitos esse de cubitis moysi qui erat vti cō-
 ueniētis magnitudis. Et sicut dicimus de istis cubitis ita dōm
 est de cubitis ois alioz q. ponit i tabnaclo q. mēsurat certis cu-
 bitis vti p. 1. sequitib. Et s. ad huc q. res. cū b. dicat q. lōgitudō

†

†

†

*

†

Lōgitudō arce.

†

D

†

Latitudo arce. Altitudo arce.

Arca bē
 bat duos
 cubitos et
 dimidiū in
 lōgitudine
 nec p. s. nec
 pauciores.

A

Rñ. qdā.
 Lōgitudō.

Rñ docto.

In lōgitu-
do arce su-
mas f3 arcā
ō ligno: an
fm duas a-
lias q cū ea
erāt.
Rñsio.

arce erat duoz cubitozū 2 dimidiū: 2 altitudo cubiti 2 dimidiū:
2 in ista arca federis fuerit tres arce: qz erat vna arca de lignis
sethim: 2 alia q erat exterior erat de auro in q includebat ab ex-
tra arca de lignis. 2 tertia erat de auro: 2 erat interior cooptis
ipsaz arcā de lignis a pte interiori vt p3. j. cū dī. 2 deaurabis eā
intus 2 foris. de q arca intelligat ista magnitudo. Rñsio q
hoc intelligit de arca facta de lignis. aliarū aut duarū qdā erat
maioris mēsure modicū: 2 quedā minoris mēsure modicū. Et
p3 q intelligat de hac qz dī in lra. arcā de lignis sethim cōpin-
gite: cuius lōgitudo 2c. Et sic illud relatiū refert ipsaz arcā fa-
ctā de lignis sethim: 2 nō arcas duas factas de auro. s. interiorē
2 exteriorē. C3 Itē qz l3 cooptimēta illa aurea intus 2 foris ali-
quo modo arce vocari pñt: tñ scriptura nō vocat illa arcas vni-
cā arcā ponēs. qd p3 cū subiūgit. 2 deaurabis eā intus 2 foris: 2
ipsa arca cuius latitudo descripta fuerat: 2 lōgitudo atqz latitu-
do dī deaurari tāqz ipsa sola q de lignis est arca vocet. alie at
potius vocant deauratiōes arce qz ipse arce. ergo tota ista mē-
suratio cubitozū cōpetit arce de lignis sethim: 2 nō arcis de au-
ro factis. (Et deaurabis eā intus 2 foris auro mūdissimo.)

Qd. 13

Arca de
auranda e-
rat.

Si querat qre arca deauranda erat. Rñsio q ratio lralis bu-
ius erat ipsa pulchritudo. Nā cū arca erat pēpū qd erat in ta-
bernaculo: iō ornata esse debebat. Nā esse ligna nuda indecēs
erat: in cetera tabernaculi 2 atrij structura nō repies aliqd qd
nudū lignū hēt: s3 aut auro aut argēto: siue ereis laminis tecta
erāt: 2 salomō quādo tēplū fecit oīa laminis aureis operuit. vñ
nihil erat in tēplo qd nō auro tegere vt p3. 3. Reg. c. 6. (Intus
2 foris.) Istud erat ad valde magnā excellētiā vt nō solū exte-
riora q visui apparebāt auro tegerent: s3 etiā interiora vt tota
aurū videret: 2 ea q intus erāt in auro locarent. (Auro mūdissi-
mo.) i. q nihil ei de argēto aut alio impfectioni metallo mixtū
esset. Vel vocat aurū mūdissimū. i. mūdificatū arte aurificū de
puratiū p ignē ipsaz aurū 2 argētū. (Faciesqz supra coronā au-
reā.) In supiori pte arce. s. in extremitate tabularū. 4. ponebat
qdā labiūz eductū de auro 2 eleuatū forte p duos aut tres di-
gitos supra planiciē cooptozij arce. 2 hoc erat in circuitu totius
arce p. 4. latera. 2 vocat corona nō qdē q rotūda siue circularis
sit: s3 qz totū circuit. Nā sicut corona totū caput circuit cui im-
ponit: ita illud labiū totā arcā circū dabat. Erat tñ in figura q-
dragulū sicut ipsa arca qdragula erat vt supra diximus. 2 hoc
fit in mēsis multis vel in extremitatib3 staccarioz 2 alioz alea-
rioze ne tabule dispergant 2 ludiscapoz. (Et qtuor circulos au-
reos.) Circulus vocat hic annulus: 2 in his annulis inferebantur
vectes. s. ligna illa q erāt ad portandū arcā. 2 vocant circuli: qz
erāt rotūdi 2 infigebant in lateribus arce. erant aut isti circuli
aurei p nobilitatē metalli vt nihil alterius additiōis in arca so-
ret. (Per qtuor arce angulos.) Causant qtuor anguli arce in
diuisione. 4. tabularū q sunt. 4. latera arce. in diuisione aut qdūli-
bet duaz tabularū infigebat vnus circulus siue annulus: ita qz ro-
tūditas eius maneret extra latera arce: vt p illos circulos mitte-
rent vectes. cuius cōsideratio satis leuis est vt nos accipiamus
quācūqz de arcis nris q oēs hnt qtuor latera: 2 in quolibet il-
loz laterū ponat vnus clauus vel vnus circulus ferreus infir3.
Cā aut qre ponentur isti circuli in laterib3 arce (q eā aliquo
modo deturpare vident) est vt portari possent arca. nā ipsi non
manebāt in eodē loco semp cū eēt i motu. cōtinuo: 2 itinerabāt
i terrā pmissaz: 2 qz arca ipsa portari oīgrue nō posset nisi hēt
aliq ligna longa p q portaret: 2 illa vocant vectes. 2 illi vectes
applicari nō poterāt arce nisi mitterent p circulos: ideo circuli
erāt necessarij in laterib3 arce. Erāt autē isti circuli positi circa
extremitatē supioze. s. sub corona cooptozij arce vt vnus arce
sic virigeretur cum pederet in pte inferiori. Si aut circuli po-
nerent circa pedes arce. cito euertere onus ad vnā vel alteraz
ptē. (Duo circuli sint i latere vno 2 duo sint i altero.) In quo-
libet latere ponebantur duo circuli aurei. s. in vna extremitate
vnus lateris ponebat vnus circulus: 2 in alia extremitate eius-
dē lateris ponebat alius circulus. 2 sic in alio latere alij duo cir-
culi ponebant: 2 duo vectes mittebant p illos. 4. circulos: 2 ibat
vectis iūct3 vni lateri arce: 2 ptēdebat lōgitudo vectis vltra
latus arce satis quātū rōnabilr sufficeret ad accipiendū de loco
illo imponendūqz humero 2 portandū: 2 hoc habebat vectis ex
vtraqz parte lateris. s. qz ex qualibet parte protendebat ad acci-
piendum de parte illa in portatione.

Ponebat
circuli i la-
terib3 arce
vt portari
posset arca.

An ponentur circuli aurei in laterib3 lōgitudinis vel latitudinis
arce. Et an bec arca nūc sit rome in ecclia lateranēse. Qd. 14.
Sed circa hoc alig dubitant in gbus lateribus arce isti
duo vectes cū 4. circulis suis positi sunt: qz

dicimus eē qtuor latera arce. s. duo latera lōgitudis: 2 duo late-
ra latitudinis. C3 Joseph aut vult qz isti circuli positi eēt in late-
rib3 lōgitudis: 2 qz ipsi vectes eēt iūcti laterib3 lōgitudinis.
Et dicit nicola3 hoc cōcordare textui: qz dī qz duo circuli erāt in
latere vno: 2 duo circuli in latere altero. Etā qz cōiter vocant
latera arce ipsa latera lōgitudinis. C3 iste affirmatiōes nulle
sunt. Pñia enī cū dicit qz cōcordat textui dicitur duos circulos de
bere eē in latere vno: 2 duos in latere altero nō agit qz: nam
hoc nihil magis cōcordat ponēdo circulos in laterib3 lōgitudis:
qz sicut eēt duo circuli in latere vno lōgitudis: 2 duo circuli in
altero latere lōgitudis: ita eēt duo circuli in vno latere latitu-
dinis: 2 duo circuli i latere altero latitudinis. C3 Scd affirmatiō
qñ dicit qz cōiter vocant latera ipsa latera lōgitudinis falsū p
supponit. nā cōiter loqntes cū dicit latus alicui3 rei de latitudi-
ne intelligūt 2 nō de lōgitudine: qñemp id qd minus est vulga-
riter latus vocatur. imo 2 sacra scriptura sic noīat cū dicit lat3
nō determinādo ad lat3 lōgitudine vel latitudinis vt p3 Deut. 3. 1.
c. cū dicit de moyfi de libro deuteronomij ponēdo in arca: ipse
mādaui sacerdotib3 vt ponerēt i latere arce. māifestū ē p nō
mādaui ibi poni ad lat3 lōgitudis: qz tūc in qdūqz pte arce po-
neret siue in medio siue in extremitatib3 poneret ad lat3 arce: 2
nihil magis eē dicere qz poneret liber ille i latere arce qz po-
neret in arca accipiēdo p ipso latere lōgitudis. C3 Itē nō pōt
stare iueniēter qz ponerent isti circuli 2 vectes in laterib3 arce
lōgitudis: qz tūc seqret qz iueniēter portari nō posset. qz repu-
gnat intēioni dei faciētis vectes arce. s. vt portaret. pñia: qz
si ponerent vectes in circulis p latera lōgitudis solū ostendit a
se inuicē vectes p spatiū lateris latitudinis: qd mediat inter late-
ra lōgitudinis. s3 lat3 latitudinis solū cubiti 2 dimidiū. ergo solū
distaret vnus vectis ab alio cubito 2 dimidio. nūc aut ista ar-
ca eēt pui pōderis qz possent eā mo boies leuiter portare: vnus
p duas extremitates vectiū in pte posteriori: 2 alius p duas
extremitates vectiū in pte anteriori satis bñ affigata erat
vectiū positio: imo sic portari debebat. 2 alr positis vñb3 nul-
lus hō posset tenere p duos vectes: qz distaret a se inuicē p du-
os cubitos 2 dimidiū: s3 ista arce erat ita pōderosa qñt. 4. ho-
mines eā mouere facili posset pōtādū in itinere. ergo ne-
cessē erat qtuor boies tenere. 4. extremitates duoz vectiū. si tñ
isti vectes eēt positi p latera lōgitudis solū distaret iūcti
cubito 2 dimidio vt pbauim3. tūc qñ vnus hō accipit p vnā
vectis extremitatē: 2 alius p reliquā: et simul ad portandū cōiū-
gerent incedētes: ita qz latus vñb3 eēt vtra lat3 alteri: ita modū
co spatio nō posset moueri siue mutua impeditiōe qz latus
vnus tāgeret lat3 alteri: aliquo mō: qd p turbaret inuicē. C3 Di-
cēdu ergo qz hic intellexit lra de laterib3 latitudinis dñt mino-
ra. 2 illa vocant cōiter latera: 2 ponendo vectes p illos infir-
3 illis laterib3 nō sequit alig incōueniēs. nā iūcti maior
distātia. nā cū latera latitudinis distāt a se inuicē fm quātitatē la-
terū lōgitudis intermediōz: 2 latera lōgitudis sint duoz cubi-
toz 2 dimidiū vt p3 supra in lra. distābit a se vectes p duos cu-
bitos 2 dimidiū: et in tāto spatio satis capient duo boies simul
laterāl3 incedētes: qd iueniēbat ad deportationē arce. Ergo sic
ponēdu est fuisse circulos 2 vectes in laterib3 latitudinis. C3 Ali-
qs tñ tenēs positionē pōtē conabir rñdere ad obediētiā hāc
dicēs qz cubiti arce erāt cubiti geometrici: 2 tūc cū isti ma-
gni cubiti in cubito 2 dimidio satis capiētur duo vñ laterāl3
incedētes simul portātes arcā. C3 hoc non statqz vt. s. de-
clarauimus) cubiti q sunt in oib3 bis mēsuratiōib3 sunt cubiti
moysi: 2 nō geometrici. nā si de cubitis geometricis teneret cē-
tū qdlibet lat3 atrij tabernaculi qd. j. 2. 7. c. dī cōtinuētū cubi-
tos: tāte eēt magnitudo qz in nulla domo capi posset. nā in
digeret valde magno spatio: qd nō est cū in sylo 2 in nobe 2 ga-
baō positi fuerit tabernaculū vñ cum atrio suo intra domos.
C3 Magi i hystoria scolastica alr h3 pbat dicēs qñ potērāt
eē geometrici cubiti. qd p3 p altare lateranēse. i. p altare bti iōā-
nis lateranē. in ecclia romana: qz dicit qz illud altare nō cōtinet
duos cubitos: 2 dimidiū geometricos. tñ ibi dī eē arca federis
quā fecit moyses. ergo nō est ipsa duoz cubitoz 2 dimidiū geo-
metroz. C3 ista pbatio si credim3 li. Mach. 2. nulla ē. qz. 2.
Macha. 2. c. dī. qz ipsa arca p hieremiam fuit cū moysē sepulta
aī tps captiuitatis babilonic: 2 postea nūqz fuit iūcta nec erat
iueniēda. nō q potuit esse in altari lateranē. nā si ibi staret hoc
esset: qz forte qñ titus destruxit ciuitatē hierlm cōstruxit tēplum
accepisset eā atqz duxisset romam: 2 postea ibi mansisset. 2 tem-
poribus cbzianozum bonozifice seruaretur pp dei auctoris re-
uerētiā q eā fabricari mādaui. s3 nō potuit ipsa repiri in hierlm
tēpore

Opio io
sepbi.

Lōfuta.

B
hoc op.
qz circuli
ponēdi e-
rāt i late-
rib3 lati-
tudinis ar-
ce.

Rñ. ad
uersarij
ad rōez.

Lōfuta.

L

probatō
mgi i bi-
storie sco-
lastice vi-
cēs arcā
federis eē
i ciuitate
romana.
* Lōfuta.
pbatiōis

2. rō.

3. rō.

titus expugnauit urbē et succēdit tēplū: q̄ tpe hieremie
 byloniorū irruptionē in urbē hierosolymorū ī sepulchrū
 portata est. Et dato q̄ in ciuitate hierosolymorū rep-
 arca atq; in romā vrbem delata: tñ l' b' i cultores a
 arca s'm rem 2 apprentiā deuare conātes eā inter ec-
 altari nō uenerēt. Tā sic multi ad reuerētiā eius inclina-
 rrādi occasio existeret: pleriq; existimantib; vim legis
 nōdū cessasse. Et dato q̄ in ciuitate hierlm inuēta
 agis v'simile erat crematā fuisse cū cetis vasib; 2 ap-
 tabernaculi q̄ renā trāductā. nā deus eā tāq; inu-
 as oī eius tpe 2 offitio cessante cōburi faceret: ne cui-
 di occasio existeret. Sic enī ait vir ille clarissimus 2
 acutissim; testimio beati Augustini magne aucto-
 ritatis orosī li. 7. de ciuitate di. q̄ cū titus ciuitate
 tēplū obsideret atq; multis laborib; accepisset: tantā
 cellētiā admiratus antiquitatē inspiciēs diu sub ambi-
 tū tātū opus victiē sue testē relinqret: aut in malo
 rē exureret. conuert tñ deus cor eius vt illud flāmis
 q̄ iā expleto curā suo aliqd supuacū atq; fallax ī
 humanis. Redēti est ergo ad expositionē quā su-
 pus. (Sacies quoq; vectes.) Vectes dicuntur duo li-
 gūta laterib; arce q; imissa p̄ circulos q̄b; arca cū
 portaretur portari posset dicuntur vectes a vebēdo. i. por-
 tūcū vectes claua portarū ferrea vt p̄ p̄s. 104.
 q̄s ferreos cōfregit et iā vocant vectes de vebō.
 i. i. mouent cū aia claudunt 2 referantur. (De
 lig.) Nullū enī aliud ligni genus in reb; tabernaculi
 2 bas: 2 fiebant illi vectes de ligno: l; potuissent fieri
 de ere sicut factū sup̄ p̄tiationē de auro purissimo
 v' essent sic multū p̄derosī 2 lederēt valde portatū
 b' operies eos aut. i. pones sup̄ eos laminas au-
 reas ita ipsos vectes ita vt nō appareāt lignei l; au-
 rent alique imagine sup̄ficiales aut corpales eleua-
 reuratione siue arcūe vectiū aut mēse: q̄ siue sta-
 tūgēs siue oīa b'mō h'ibita erāt iudeis vt p̄ p̄s. 20.
 2 l' iudices q; p̄ circos. i. i. imittas vel pones istos
 circulos q̄ sunt lateribus arce vt sic cōtigue-
 rent p̄ eos portari p̄t. (Qui sunt i arce laterib;)
 i. q̄ i q̄tuor sunt in dub; arce laterib; l' i latere vno
 in alio latere reliq; duo. 2 hoc in laterib; latitu-
 dinē in eis. i. vt p̄t ipsa arca portari p̄ illos ve-
 ctes in circulis nec vñ extraherēt. i. q̄ isti vectes
 mīculos 2 firmiter pōnt 2 nūq; extrahant a circu-
 lis l' si forte oporuerit aique illos vectiū portari: de
 bebat arce circulis 2 imēdiate reduci: ita vt firmiter
 mēctes illi pōnerent p̄ tpe portationis 2 postea
 aufērent de formis illi circuli vemptis vectib;. (Po-
 nes arca testificatiōē quā dabo tibi.) Pōsito q̄lter
 arca suis fieri debebat: h'c subiungit ad que fiebat.
 nā aī tētiū 2 repositoriū est. 2 iste est finis ad que
 fēbāt fuisse i tabernaculo arcā ponere nisi intra
 se ali. Doc aut q̄ tētiū debebat erat testificatio
 in mādāt. 2 est testificatio due tabule lapidee
 decalogi. 2 vocant testificatio a testificādo: q̄
 tētiū p̄hibebāt q̄ deus legē iudeis dedit
 tētiū cū ipsi eā apud se seruariēt. 2 hoc est vt cū
 veritate dicitur ex scripturis q̄s apud se retinet.
 tētiū legē p̄ tabulas legis possit eis p̄bari. 20. 15.

Sec

renē e
 ri. C
 ta fieri
 rū erat
 nec aīo
 illis tab
 iducere
 aliq; ill
 duces ex
 rāderi p
 lus hō p
 dū est vt
 angeli fē
 pfecta q̄
 is existit
 ipse dem

Renē e
 ri. C
 ta fieri
 rū erat
 nec aīo
 illis tab
 iducere
 aliq; ill
 duces ex
 rāderi p
 lus hō p
 dū est vt
 angeli fē
 pfecta q̄
 is existit
 ipse dem

Rāfio.

Lōfu. rñ

Rāfio.

Demōes
fecerūt q̄

gilio 2 alijs viris magicis instigātibus p̄ demones facta sunt: q̄
 solū hoies facere nō possunt. Imo nec sufficiētē intelligere aut
 de eis admirari p̄t. quāto magis angeli dei ī tabulis legis hoc
 facerēt. Nec enī dubitari p̄t ibi aliq; potētiē diuine fulgere infi-
 gnia cū de illas tabulas in testimoniu federis sui tāq; l' as anu-
 lo suo firmatas iudeis tradiderit. Et iā q̄ si sic nō fuisset nō so-
 lū eēt dubiū futuris successorib; l; 2 magis fuisset dubiū eis q̄
 tpe moysi erāt: cū illas tabulas coram eis de mōte adduxit 2 a
 deo datas esse testat; est. nā nisi ille tabule tale aliqd cōtinerent
 p̄ q̄ eas digito dei scriptas ambigere nullus posset: dixissent
 iudei q̄ moyses hoc fingeat: 2 tabulas ipse cōscriperat cū de
 nihil tale mādasset. vt ergo nō possent ipsi hoc obicere oādū
 erat aliqd in tabulis p̄ q̄ ipse seipsa deo datas patefacerēt.
 als nāq; (cū iudei semp tardi ad credēdū fuerit): aut nō credi-
 dissent: aut moysen cōfisse putarēt. Sic enī numapōpilus sic
 2 lycurgus legislatores cōfiserūt. Numa aut pōpilus scōs ro-
 manorū q̄ romulo bellicoso successerat: cupiēs gētē romanorū le-
 gib; subicere q̄ ad huc noua valde 2 rudis in p̄mordijs ortus sui
 ingruētibus vndiq; bellis implicita legibus ad huc carebat. cū
 eā legū inuētā iugū legis cerneret detractantem: quous modo
 eos ad bonū 2 equū alliceret cū nympha egeria sepe locut; cū
 oīs nocturnis colloctionib; assistere dicit: 2 ab eis leges susci-
 pere in directionē populū romanorū: vt saltē sic reuerētiē deorū
 assentiret: q̄ humano impio nō impedebūt: 2 sic eos ad leges
 impulit. de his Qui. in. 3. li. fastor. Lycurgus etiā vt maiori
 auctoritate leges q̄s lacedemonijs cōdebat fulciret ab apolline
 se recipisse 2 cū eo solitū loqui testatus est. Si aut iudei p̄tina-
 cē aium hūtes l; cōfiserent legis dātē: tñ p̄uaricari volētes dī
 cerēt se legē a deo nō accepisse poterat probari p̄ illas tabulas
 quō accepit: q̄ taliter scripte erāt vt a deo se scriptas fore te-
 starent: etiā cuiq; repugnāt. nā euidentia signa nemo ē impu-
 dici oris negare valeret. Et qñ arguis q̄ iudei nolētē quici
 p̄ illas tabulas legis dātē: aut occulte subtraherent aut cōfringe-
 rēt ne eorū scelera testarent. Rñdē q̄ nō erat hoc in p̄tate iu-
 deorū. nā tabule erāt in arca intra sanctuariū in scō scōz. ad illū
 aut locū nullus accedere poterat vt extraheret de arca vel ip-
 sam arcā cū eis educeret. nā nō solū accedere ad arcā impune
 nemo poterat: l; etiā nec videre eā nudā: vlli potestas erat. q̄
 p̄ de bethsamitibus de gbus. 50. milia de plebe mortui sunt: q̄
 viderūt arcā dei dū veniret de terra philistin vt p̄ p̄s. 1. Reg. 6.
 c. nec ipsi leuiter videre poterāt impune. nā p̄dixerat eis deus q̄
 sigs eorū videret arcā nudā aut aliqd de vasīs tabernaculi q̄
 mōzeret vt p̄ p̄s. 4. c. Et iā nec ipse sacerdos magnus si vel-
 let poterat hoc facere: q̄ sūmus sacerdos solū semel in anno in-
 trabat in scā scōz in die p̄tiationis. si aut aliquo altero tpe in-
 gredere moriebat: imo si ipsa die ingredere 2 nō obseruaret
 debitas ceremonias moriebat vt p̄ p̄s. 16. c. Si at oīcam
 q̄ ad furādū aut cōfringēdū tabulas introisset manifestū est q̄
 nullā debita ceremoniā obseruabat: imo tra totā legē atq; le-
 gislatoz intētiōē militabat. ergo nō poterat ingredi qñ mo-
 rere: 2 sic tabule manerēt testificātes legē fore datā. Et si forte
 opus fuisset vt q̄spā p̄phetarū aut aliorū bonorū viroz illis ta-
 bulis vteret ad p̄bādū 2 quincēdū iudeos legē a deo datā fo-
 re poterat impune tabulas illas de arca accipere. Sic enī hierē-
 mias p̄pheta quodā tpe iudeis de dei misericordia diffidēti-
 bus vñā plenā mānā q̄ in arcā tabulis seruabat extrahit: to-
 tiq; ostēdit populo bebreorū vt oemōstraret miseratiōes oīi 2
 eorū argueret diffidētiā. cū ergo vñā illā de arca salua impu-
 nitate educere licuit: liceret etiā tabulas educere si t̄pis expōstū
 lassēt necessitas: cū tabule 2 vñā simul foret. Et iā q̄ licuit hierē-
 mie cū captiuitatis future p̄ babylonios instare tpe cōperit
 arcā cū his q̄ interius erāt: 2 ipsum altare thymiamatū educere
 de locis suis: atq; in sepulchro moysi cū ipso auctore recludere
 vt p̄ p̄s. 2. Macha. 2. c. Erāt ergo hoc mō firma testificatio tabu-
 le due legis tra populū bebreorū quous modo legē datā fuisse
 negari cōtingeret aut in dubiū reuocari. Recte ergo iste tabule te-
 stificatio nūcupate sunt. Aliq; volūt q̄ hoc dictū dei. i. (po-
 nesq; in arca testificatiōē: quā dabo tibi.) intelligit de oib; q̄
 in arca posita sunt. i. de tabulis 2 vñā: mānā: 2 virga aarō: 2 li-
 bro deuteronomij: q̄ bec oīa testimonia erāt 5 bebreorū vt. j. oi-
 ces. Et 3 falsū est: q̄ l' istud nomē testificatio p̄t cōrespōdē
 istis q̄tuor: aliquo mō tñ p̄p̄riū nomē q̄ hic ponit in bebreo
 magis adducit ad signādū sedus siue pactū. 2 tñ q̄ istud pa-
 ctū in tabulis scriptū est testificatio rei geste: vocat iterdū testi-
 ficatio. Alijs at q̄ erāt in arca nō cōpetit q̄ essent federa: l; eēt
 testificatiōes aliquorū p̄teritorū. Et q̄ dicit. (Pones testi-

dā edificia
 mirabilia
 magicis vi-
 ris instigā-
 tib; q̄ hoies
 facē nō pos-
 sent.

B

Quid numapōpilus
 fingit i oā-
 do leges ro-
 manis.

Quid lycar-
 gus cōmēt; ē
 i oādo leges
 lacedemo-
 nias.

Rñ. ad rō-
 nē i p̄n. q̄st.

L

Hieremias
 eduxit vñā
 plenā mānā
 de arca 2 iu-
 deis diffidē-
 tib; de mīa
 dei ostēdit.

Opio ali-
 quorū.

Lōfu. 1.

Scab.

ficationē quā dabo tibi in arca.) Manifestū est autē qd hoc nul-
li horū cōuenit nisi tabulis: qz deus dedit moysi tabulas: qz scri-
psit eas sue pmas sue secundas vt p3. j. 2. et. 3. 4. et Deut. 9. et.
10. nō tamē dedit deus moysi vna cōtinētē mānā: s3 ipse moy-
ses fecit vna: 2 posuit mānā in ea: recōdiditqz in arca. Etia vir-
gā aarō deus nō dedit: sed ipse aarō adduxit: qz mādauerat de-
us vt de qlibet tribu adduceret vna virga vt in eis mōstraret
quā tribū ad ministrādū sibi dominus elegisset: 2 aarō adduxit
vna virgā pro se 2 tota lenitica tribu vt p3. Nume. 17. c. Librū
etiā deuteronomij qui in latere arce positus est nō dedit deus
moysi: sed ipse moyses scripsit 2 dedit sacerdotibus portatibus
arcā vt ponerent in latere arce vt p3. Deut. 3. 1. c. necesse est er-
go de solis tabulis legis istā testificationē intelligere. Alia autē
postea posita sunt ex alijs spaliibus mādati dei: sed hoc solū ex
rēdebatur ad tabulas. possunt tñ oia alia vocari testificationes:
qz ad testimonia futuroz posita sunt in arca. Posita sunt enī v2
na ad testificationē qz panes dedit eis deus in deserto de ce-
lo. Posita sunt virga aarō ad testificationē qz tribus lenitica 2
familia aarō nō vlturpauerūt sacerdotiū 2 dei ministeriū: s3 de-
us ei cōcessit. Positū fuit deuteronomiū ad testificationē qz
ipsi se promississent oia custodituros que ibidē cōtinebantur: 2
spaliter ad testificationē cantici: qd deus dederat moysi in quo
predicebant mala que factura esset gētio illa prana: 2 qz super
eā multe angustie superuēture essent: qd in testimoniū cōtra il-
los de? obseruari mādanit vt p3. Deut. 3. 1. c. (Quā dabo tibi.)
Nōdū enī ista testificatio data erat: qz istud de fabricatiōe ta-
bernaculi 2 vasoz eius dixit deus moysi imēdiate vt intrauit
in caliginē mōtis vbi stabat glia domini: tabulas autē in fine. 4.
diez dedit. i. nōdū data erat testificatio quādo dicebant. de hoc
infra. 3. 2. et Deut. 9. c. Ab istis autē testificationibus notatis vo-
catur arca testificationis ipsa arca in qua ponebant. Et vocat
tabernaculū testimoniū: qz illa arca 2 illa testimonia reclusa in
arca custodiebant in illo tabernaculo. Vocat etiā arca federis
in multis locis: qz cōtinebat in ea sedes. i. pactū inīū inter deū
2 israel. 2 h solū erat quātū ad id qd erat pncipale in arca. f. quā-
tum ad tabulas. Alia nāqz in arca recōdita nō erāt federa vel
federū testificationes: sed solū testimonia quarūdā aliaz rerū
vt supra declarauimus. Et eodē modo vocat tabernaculū fede-
ris. i. qz cōtinet arcā in qua est sedes. Vocatur etiā arca scifica-
tionis vt p3. ps. 131. cū d2. exurge domine in requiē tuā tu 2 ar-
ca sanctificationis tue. 2 vocat arca sanctificationis vel qz in ea
continebat scū sedes dei in tabulis ab eo scriptis. Vel qz ipse
eā sanctificabat sedēdo sup eā 2 loquēdo ibi de medio cheru-
bim. 2 istud scōm est melius dictū. (Facies ei propitiatorij de
auro mūdissimo.) Posita fabricatiōe arce pōit fabricatiōe coo-
ptozij eius. 2 nō ponit hic cooptozij simul cū fabricatiōe ar-
ce cū sit pars arce: qz istud cooptozij nō fiebat ex eadē mā ex q
fiebat arca. nā arca facta fuit de lignis setibz: 2 postea intus 2
foris deaurata vt p3. lra. cooptozij aut factū fuit de purissimo
auro: ita qz nō erat de ligno aut argēto vel aliquo alio metallo
aliqua pars illius cooptozij: s3 qz in eo erat purū aurū erat. 2
nō vocat hic cooptozij sed ppitiatorij: qz ppitiari misereri
aut parcere est. Et hoc qz deus sup id sedere dicebat 2 inde lo-
quebat 2 peccata remittebat: quādo sanguis hostie p sacerdo-
te magno aut p toto israel tra id ppitiatorij aspergebat vt
p3. Leui. 4. et. 16. c. (De auro mūdissimo.) i. qz nō h2et illud au-
rum aliqm argēti aut eris mixtionē: vel nō h2et interius lignū:
2 ipsum aurū esset desup pductū in laminas quēadmodū erat
in arca q laminis operta erat: 2 nō erat ipsa aurea. Clā
aut quare totū ppitiatorij esset de auro mūdissimo erat pp ex
cellentia sedētis. f. dei: qz ppitiatorij sedes dei dicebat in iuxta il-
lud ps. 79. qui sedes sup cherubi. f. in medio cherubi sup ppit-
iatorij arce. 2 clarius ponit. 2. Reg. 6. c. cū d2. adduxerūt arcā
sup quā inuocatū est nomē dñi sedētis inter cherubi sup eā. de-
cebat ergo vt optimo sedēti optia atqz honorabilissima sedes
oaret: prout possibile erat mortalibz facere. C3 argues. si enī
pp esse ppitiatorij sedē dei debebat esse de auro purissimo. er-
go altare thymiamatū vel saltē cooptozij eius: qz erat altare
dei debebat esse de auro purissimo. vtrūqz enī dei erat. Rñdes
qz ista cōnā nō tenet. nā l3 totū tabernaculū 2 atrij tabernaculi
esset deitū vñū imēdiatius ptinebat ad eū q reliquū. nā in
labo eneo qd erat in atrio tabernaculi lauabant sacerdotes: 2
hoc l3 dei esset: tñ nō ptinebat ad deum nisi in quātū sacerdo-
tes eius lauabant in eo. Et sic de vestib? sacerdotalibus l3 eēt
deitū solū attinebat ad eū in quātū sacerdotes dei induebant
illis. Et altare thymiamatū ptinebat ad deū in quātū adolebat

in eo incēsam dñō. 2 sic de ceteris q erāt in tabernaculo atrio:
2 ipsa arca ptinebat ad deū in quātū ponebat in tra eaz scripta
lex digito dei. Propitiatorij autē ad eū ptinebat: qz ipse de? sede-
bat in eo: eo modo quo deus sedet aut staret catholice d2. Ma-
nifestū est ergo qz nihil magis in his oibus ad deū ptinet: deo
applicat qz ppitiatorij. ergo in cetera honorabilissima fabrica-
ri debebat: sicut in domo 2 sba regis oia sunt ipsius regiamē
magis ad regē ptinet corona regi: 2 sedes: 2 lectū: 2 mensa: qz
stabulū regis aut latrina regis: id l3 quodlibet horū sit regis:
magis tñ ornari debet corona q mensa 2 sedes q stabulū vel
latrina sūm q spalius ad ipsū regē ista pertinebat.

C An propitiatorij sit cooptozij arce.

Circa istud ppitiatorij qd sit qd se h2et ad arcā mlti on-
bitat 2 varie sentiūt. Quidā. n. volūt qz arca h2et
cooptozij suū qd eēt de lignis seti s3 qz erat arca: 2 eēt deaura-
tū int? 2 foris sicut tota ipsa arca: qz ppitiatorij nō sit coopto-
rij arce: sed sit quedā tabula aurea posita vltra cooptozij arce
inter duos cherubi: qz ipsi cherubi teneat ipsā tabulā ppitatio-
rij in manibus. C Alij ponūt vRa. sa. 2 abenazra qz istud pro-
pitiatōrij sit tabula tota de auro 2 sit cooptozij arce: ita qz nū-
lū aliud cooptozij h2et arca nūspuz ppitiatorij: 2 ipsi duo
cherubi essent pductiles de duobz ptibus ppitiatorij. 2 tunc
nō tenebat cherubi ppitiatorij in manib? suis iter se. Qui p
mā positionē tenet pūadēt boqz ppitiatorij sedes dei est vt
p3. 2. Reg. 6. c. sed deus d2 sedē ibi sup cherubi. ergo illa tabu-
la ppitiatorij est supra cooptozij arce inter duos cherubi suste-
rata manibus eoz: ita qz deus idēs sup illā tabulā dicit sedē-
re sup cherubi cū brachia ipsoz cherubi sint inferius ipsa ta-
bula: qz tabula sustinet in manibz eoz. Si autē ponit qz pro-
pitiatōrij sit cooptozij arce: senit qz deus sedeat sup ppitatio-
rij: 2 scabellū nullū habeat nī pauimētū: qd nō videt cōue-
niens. magis ergo videt oicū eis qz ponat illa tabula aurea
alta sup cooptozij arce 2 tenet manibus cherubi: sedeat ibi
deus. scabellū aut pedū eius sit sup cooptozij arce qd erat co-
optū laminis aureis sicut in arca. C Item qz oio qz esset
ppitiatorij cooptozij arce eēt pedes cherubi sup ppitatio-
rij cū ponat cherubi sup arcā. f. sup cooptozij eius. 2 hoc videt
incōueniēs: qz teneret cherubi pedes supra sedē dei viderent
sū alioz. C Itē qz Nūe. c. in fine d2 qz ppitiatorij erat i-
ter duos cherubi: s3 si ponat se cooptozij arce nō sit inter
duos cherubi. cū ipsi cherubi sint sup extremitates cooptozij ar-
ce eo qz sup arcā sunt. ergo nō debet poni esse cooptozij ar-
ce idē cū ppitiatorij: sed quedā tabula aurea supposita arce
cooptozij sustentata manibus duoz cherubi. C Sista positio
nō pōt stare: qz d2 infra qz duo cherubi fieri debent pductiles
i. p malleationē pducti ex vtraqz pte propitiatorij oraculi.
S3 ponēdo tabulā istā quēst ppitiatorij teneri manibus che-
rubi nō pōt stare lra. ergo ista positio est falsa. p3. nā: qz si ipsi
cherubi pducant de extremitatibus ppitiatorij nō erit ppitia-
torij aliqd positū inter eos cū ipsi sint de ppitiatorij. 2 hoc qz
ppitiatorij sit aliqua tabula posita sup manus cherubi: qz tunc
ipsa esset ab eis diffinita: 2 ipsi non essent pductiles vel educti
p malleationē ab ipsa: qz ea que sit pductilia sunt pūna sunt.
C Itē adhuc dato qz nō pducant cherubi de extremitatibus
duabus ppitiatorij oportet qz essent pductiles de cooptozio
arce: 2 qz inter se teneret tabulā illā quā ppitiatorij vocat. (fi-
cut isti volebat.) tñ hoc nō pōt stare. qz cū textus dicit cherubi
esse pductiles: necesse esset eos tūc pducere de duabus extrema-
tibus cooptozij arce. S3 cooptozij erat de lignis seti sicut to-
ta arca (sustinedo positionē istoz): 2 erat deauratū intus 2 for-
is tenuissimis laminis aureis: quō de laminis illis ita delica-
tis posset per malleationē cōtinuari 2 pducere corpus solidū 2
alatū tale quale erat corpus cherubi: 2 ex vtraqz pte nullo vn-
quā modo fieri pōt. ergo nō erāt pductiles de cooptozio arce
si ponat ali? pter ppitiatorij: s3 de ipso ppitiatorij. C Et si vi-
cere velis qz illud cooptozij erat aurū: 2 poterit illo pduc-
tiles fieri cherubi. 2 sup hoc ponebat aliud qd vocat ppit-
iatorij: 2 hoc nō erat pars arce: sed quedā tabula aurea posita
inter duos cherubi sustentata manib? cherubi: 2 sic stabit qz che-
rubi sint pductiles. C Rñdes qz nō pōt stare: qz solū d2 hic de
ppitiatorij qz esset aurū. f. si autē nō eēt ppitiatorij ipsum arce
cooptozij dabit qz esset cooptozij arce de lignis setim: cū vi-
cat qz arca de lignis setim faciēda erat 2 cooptozij laminis
aureis. Qui aut tenet positionē scōaz rōnabil? loquunt: qz pso-
nat lra ista positio. f. qz cooptozij arce sit ipsum ppitiatorij:
qz infra d2 qz cherubi expādebāt alas super ppitiatorij quo
operiēda

†
Mādatū
fabricatiōe
tabnaci oia
tū fuit moy-
si anqz h2et
tabulas le-
gis.

†
Fabricatiō
ppitiatorij

†
Qd. 16
A
Qd totū p-
pitiatōrij e-
rat de auro
purissimo.

Obiectō.

Solutio.

13 oia
q erāt in
tabnaci
eēt ad
cultū dei
nihil tñ
mediat?
erat ipso
ppitatio-
rij ad eū
ptinēs.

2. Opio.
Ra. sa. 2
abenazra.

1. rō. pū-
opi.

Scōa.

Tertia.

B
Lōfū. 1.
opi.
1. rō.

2. rō.

Rñf. ad
rōnēs.

Lōfū.
2. Opio
vior ē po-
nēs ipm
ppitatio-
rij arce
coopto-
rij.
1. rō.

Scda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Objectio
Solutio

Argm.

Rñsio.

Ad arg.
Rñs. ad
p'mum.

da est arca. si tñ arca diceret bñe aliud opozium non
 arca periretur ppitatorio. ergo ppitatorium est
 arca. Itē qz dñs infra qz cherubim expandere de
 blas suas ppitatorium vt pñ infra. Si tñ ppitator-
 ium periret esse qdam tabula in manibus angeloz. f. che-
 rubim possent tēdi cōuenter sup ppitatorium. ergo in-
 fra ppitatorium ad pdes cherubim. z sic ale eoz extēse
 erant ppitatorium. Itē dñs hic qz lōgitudō ipsius p-
 erat duoz cubitoz dimidiis: z latitudo cubiti z dimi-
 dii erat lōgitudō z latitudo arce. ergo videtur qz ipsum
 erat coopozium arce. nā si propitatorium esset
 sita de auro inter dos cherubim nō posset cōtinere
 latitudinem. Et pñ qz cōgitudō arce sit duoz cubitoz
 z cherubim sint supcā necesse est vt sint sup coop-
 ozium: z erant sup coopozium vnus cherub i vna extre-
 mitate in alia. z qz isti cherubi erant corporei oportet vt
 de aliqz parte ppitatorij vnus ex vna parte z alius
 ex ne spatij intermedij inter duos cherubi nō possit
 esse bitoz z dimidiis. scilicet ponit qz sit lōgitudinis duo
 rñ dimidiis fm lōgitudinē arce. ergo nō pōt esse p-
 pñ tabula posita itē duos cherubi: qz nulla talis pos-
 sit bitos lōgitudinis bñ. Itē qz dñs qz cherubim duo
 erant ex vtraqz ppitatorij extremitate. ergo nō erāt
 cherubētes in manibus sūm ppitatorium sustētando
 illa: qz qz ppitatorium mouent esse tabulā aureā pos-
 ita: z cherubi z sustētā manibus eoz faciunt hoc vt
 possederet in ppitatorij: z bñe pedes sup coopozium ar-
 ce. sūlo modo pōt cōtinere fm dispōnem ppitatorij
 z corae. nā ponunt istud eiusdē lōgitudinis z lati-
 tudinis arce sit culti z dimidiis: z latitudo ppitia-
 torij dimidiis. qñ tñ aliqz sedē z scabellū pedū: qz sca-
 bellū maioris latitudinis: sedes: vñ nō oze esse scabellum
 poside sed extra sedē: qz totaliter scabellum ponatur
 sub erunt pedes sedēti scabellō sed pēdētes vt patz
 exēp sedibus nris. sed bñe: coopozium arce qd
 necesse tante latitudinis: ut arca esse sub ppitatorio:
 vt pñebat in manibus cherubi qz pducebant de lateri-
 bus coopozij: necesse est ergo vnū esset directe sub
 altero latitudinis erāt ita ipsum ppitatorij: nō
 exiret arce. z sic nō ēt aliqz dispō cōgruens ad
 sedē: deus fm veritatē: sed nec stat cū corporeus
 nō situnt tales situatione. iō supfluum est ponere ali-
 qd in sedē: imo est indetiū cuiusdā erroris. sed si
 ponet ppitatorij esse tabulā aureā existētem z sustētātā
 in manibz cherubi: ad nōn lūd ponit nisi vt sit sedes
 dei. et ponēdū ppitatorij: ut ipsum coopozium ar-
 ce. sū supflū sit ponere aliqz in quo deus sedeat cum
 oia qz leant fieri ob aliqz nō aliqz vana sunt. s; nun-
 qz hoc deus sedeat cū sit impōsibile. ergo valde frustra
 erit pñ tale. Et si obijciat qz in scriptura sepe noia-
 tur tñ sedes dei: z scabellū pedū dei. Rñs qz ista
 dicunt apozā. tñ fm veritatē deus nullā sedē aut thro-
 num habet: aut tabulā vt deus sedat in ea z ad nōn aliud
 ē velle sedē dei. ergo errorē bz ponere aliqz tale. Et
 si arguatur ppitatorij quocūqz mō ponat oze esse sedes dei.
 ergo sit et sit malū ponere ppitatorij: quocūqz mō.
 Rñs simile qz ppitatorij nō ponit ad hoc vt de se
 deat in eo ppitatorij isto mō scōo quo supra diceba-
 mus. s; qz arce. sed ponitur ad finē coopendi ar-
 cā. postea sedes dei p metaphorā eo qz vox dei audif
 sup illū: et intelligitur. qñ tñ ponitur ppitatorij esse
 qdā tabula qz tenebat in manibus duoz cherubi ad nō
 bil aliud nisi vt sedeat deus sup illā. ergo valde vane
 errorē hic. hoc pñ qz si dñs in illa tabula aurea sic posita in
 manibus cherubi sedere nō dicat: et si ingratū vtilitā
 ad qz sit repies. argumēta aut facta pzo ista pte satis
 primū qñ dñs qz si ponere coopozij arce esse
 dicat ppitatorij sedes dei: seqref qz de se
 scabellum pedū eius esset paupmētum: qd non
 ēt. Imo bene cōuenit hoc qz deus vere non se-
 dat sup arce: sed fm metaphorā. z quātūz ad
 hoc nōn ēt ponere scabellum pedum dei in terra qz
 in auro vel scabellum dei vocauerit vt pñ Matth. 5. c. cum dixit
 xps. nolite celum: qz thronus dei est: nec p terrā qz sca-
 bellum pedū est. Itē pñ extra de iureiur. in. c. z si Lb. 8.

Etia qz dato qz ponere (vt ipsi volebāt) qz illa tabula aurea po-
 sita inter cherubi esset ppitatorium: tñ nō poterat coopozium
 arce poni vt scabellum (vt supra probatum est) qz coopozium
 arce z propitatorium essent eiusdē latitudinis: z vnū ponere
 directe sub altero. z sic nōn excederet coopozium arce vltra
 propitatorium in quo possent poni pedes. Ad. 2. argm qñ
 dñs qz si coopozium arce sit propitatorium qz seqref qz cherubi
 bznt pedes sup sedē dei: z essent altiores qz sedes dei: qd videt
 incōueniens. Rñs qz cherubi illi qz pductiles erant extremitati-
 bus ppitatorij nō habebāt pedes: sed corpora erāt sic educta
 qñ esset truncus in principio ipsius educationis: ita qz qñ pars ip-
 soz cherubi lateret i ppitatorio de quo educebātur. nā nō erāt
 cherubi qñ facti ope fusorio z postea affixi in extremitatibz p-
 pitatorij: sed erāt pductiles de materia ipsius propitatorij. Et
 qñ dñs qz incōueniens videt dicere qz cherubi sint sup sedem
 dei. Rñs qz nō est incōueniens cū ipsa sacra scriptura dicat eos
 esse sup sedē dei vt pñ Esa. 6. c. cum oze in anno quo mortuus est
 rex ozias vidit dñm sup solū excelsū sedentē z eleuatū: z ea
 qz sub eo erāt replebāt templum: seraphi stabāt sup illud. z hoc
 necesse est referri ad solium dei: qz nō pōt ibi referri ad dei: qz
 tunc diceret stabāt sup illum in masculino z nō in neutro. Etia
 qz si sup dñm statēt et sup solium eius statēt: cum deus altior es-
 set solio suo. Nō pōt ēt referri ad tēplum. s; qz starent seraphi
 sup illud. i. sup tēplum qz ista visio erat intra tēplum vt pñ in. e.
 c. Esa. ergo necessario dñs de solio dei qz seraphi stabāt sup so-
 lium dei. Ad. 3. argm qñ dñs qz ppitatorium erat inter duos che-
 rubi nō intelligitur qz totaliter esset inter cherubi: z essent che-
 rubi extra ppitatorij. sed qz ipsi fuerit pductiles de extremita-
 tibus duabus ppitatorij. Et sic cum res tota sit inter duos extre-
 mitates suas videtur esse ppitatorium inter duos cherubi o-
 zos de duabus extremitatibus ppitatorij: z tñ ipsi sunt sup p-
 pitatorij. qz tñ pducunt de ppitatorio non pducunt versus
 partē inferiorē: sed versus partē superiorem vt coopiant ppitia-
 torij alis suis. Conclusum satis est ergo ex his qz ppitatorij nō
 bil aliud erat qz coopozium arce. istud aut erat de auro puris-
 simo ex causa iā dicta. z ista arca nō habebat aliqz serā lignēaz
 vel aureā an alterius metalli. nā qz intus erāt secuta erat cū nul-
 lus auderet eā tāgere quia moriebat: vt supra declarauimus. z
 istud ppitatorium recipiebat intra coronā aureā qz erat in gi-
 ro arce p totā qdraturā: z coopiebat illa corona totā frontē p-
 pitatorij ex oibus lateribus: ita qz nō videret bñe aliqz coop-
 ozij: sed tota esse vnū continuū corpus. s; qz corona arce erat
 quoddā labiūz eleuatū de laminis aureis indirectā sup qz ex-
 tremitatē superiorem tabulaz. s; qz in altitudine. 4. laterum arce
 vbi terminabāt extremitas cuiuslibet tabule: lamina illa aurea
 qz coopiebat totā tabulā extēdebatur vltra tabulā p aliqz spa-
 tiū. s; p duos aut tres digitos. et hoc ex parte oium tabulaz. z sic
 manebat ibi quedā vacuitas: ad introscādum siue mittēdū ppi-
 tatorij: ita qz tāta esset eleuatio lamine. s; altitudo corone qñ
 ta esset grossities frōtis ppitatorij: z totū ppitatorij occultā-
 ref sub corona. ita qz extremitas corone in altitudine z extremitas
 frōtis ppitatorij essent eq̄lia: z ex vtriusqz continuare vna su-
 perficies plana sup arcā. z nō videbat qz illa arca bznt aliqz coop-
 ozij: sed qz esset totū vnū continuum. z hoc faciebat maiorē pul-
 chritudinē. qñ aut arca illa apienda erat non poterat aperiri si
 cut cetera arce. s; iniiciēdo manus in coopozij z eleuādo. nam
 hic nō patebat aliqz de frōte ppitatorij: cū totū lateret sub co-
 rona arce. sed cū erat arca apienda ponebant manus in cheru-
 bi z eleuabāt directe versus supra: z totalr auferebat ppitato-
 rij de sup arcā z educebat siqd educēdū foret. s; liber Deut. ad
 legēdū in septimo anno corā toto israel vt pñ Deut. 3. i. c. z non
 erat istud coopozij arce sicut cetera coopozia: qz in alijs coop-
 ozij colligat partē posterioris lateris qbusdā ferreis iūcturis
 in qbus teneri possit z moueri: vt cum fuerit facta eleuatio vel
 deffio nō cadat coopozij. in hac at ex nulla parte colligabāt
 coopozij alicui lateri qbusqz vīculis: sed claudēbat z aperie-
 bat si necesse foret eo mō quo dictū est. (Duos cubitos z dimi-
 diū tenebit lōgitudō eius.) Tāta est lōgitudō eius vt supra pñ.
 z in hoc demonstratur qz istud propitatorij esset coopertozij
 arce cum fiat ad mensuram arce in lōgitudine z latitudine.
 Et sciendum (vt dictum est semper) isti cubiti qui hic mensurā-
 tur sunt fm mensuram cubiti moysi. (Semissem z cubitum la-
 titudo). i. latitudo contineat cubitum z dimidium. tanta enim
 erat latitudo arce. (Duos quoqz cherubim aureos.)

De figura cherubim z quomodo erant productiles: z an sit cō-
 ueniens opinio Iosephi z qre vocauit eos aues. 20. 18.
 Exodus * Abulenſis.

Ad. 2.

Nō ē incō-
ueniēs che-
rubi eē su-
pra sedē dei

Ad. 3.

Propitia-
torij erat
arca coop-
torij.Quo arca
apiebatur.

De istis cherubis dicit iosephus quod erat similitudines auium
 hominibus incognite: utpote quod habitant in talibus itaque
 separatim mundi partibus ut ab hominibus terre ille inhabitare aut per-
 trāsire nūquā sint: nec ipse aues ad habitabiles terras nūquā venerit.
 Sūdamētū autē quod iosephus vocet cherubim esse aues est quod dicitur
 quod isti cherubim expādebāt alas suas ad tegēdū ppitatoriu: hūc
 autē alas solis rebus volatilibus cōuenit. Quod autē iste aues inui-
 se hominibus fuerint fundamētū est quod deus intēdebat vitare idola
 triā in populo israelitico. erat autē idolatria p̄cipue in cultu ima-
 ginū et statuarū. et quod homines inclinānt ad colendū res cognitas
 ppaliq̄ excellētia quā in eis arbitrat̄ur: et de rebus incognitis
 nihil scire aut cogitare q̄unt. id faciēdo imagines siue statuas re-
 rū corporeaz incognitaz nō erat occasio ad idolatriā: sicut faciē-
 do imagines aut statuas rez visaz. maxime quod isti cherubim erāt
 intra sancta sanctorū: et nullus de popularibus videre hoc pote-
 rat: nec ipsi leuite q̄ arcā portabāt ut p̄ Nu. 4. c. c. 3. nō mul-
 tū hoc videt: quod ēt Gen. 3. c. dicitur quod deus posuit cherubim hūtem
 gladiū flāmeū atq̄ versatīlē ad custodiā ligni vite. ibi autē mani-
 festū est quod nō sit locutio de aliq̄ auiū: quod ille nō poterat custo-
 dire viā ligni vite. sed sit locutio de angelis q̄ sunt in octauo or-
 dine et vocant cherubim. nā illi depellere debebāt demones et ho-
 mines: sicut veniēt ad intrādū pro fructu ligni vite. illi autē cū spi-
 ritus sint fm se pugnāt statuficari nō p̄nt: pingūt tñ i ea ima-
 gine sub q̄ apparēt. hoc est sub figura humana. nā qñ angelus vñ
 veniebat ad aliq̄ in visione corporali: semp veniebat in effi-
 gie viri ut patet de angelis qui venerunt ad Abraam ut patet
 Gen. 18. c. et de angelis qui venerunt sodomam ut patet Ge-
 n. 19. et de angelo q̄ luctabāt cū iacob ut p̄ Gen. 28. c. et sic in
 valde multis locis sacre scripture. ergo oīm q̄ cherubim pingē-
 bant aut fabricabātur sub effigie viroz siue paruoz pueroz: et
 attribuebātur eis ale: quod cū angeli de celo ad nos veniāt fingi-
 mus eos volare itaq̄ aues q̄ de alto veniūt. istū modū loq̄ndi
 tenuit Esa. 6. c. dicit. volauit ad me vnus de seraphim. Ra. ab. 2.
 abenazra dicit quod cherubim nō determināt sibi aliq̄ figurā: s̄ po-
 nūtur indifferēter pro quolibet aīali. interdū pro vno interdū pro
 alio: siue q̄drupedibus siue auius siue hominibus. Qd. pbat p. 4.
 illa aīalia q̄ vidit ezechiel ut patet Ezech. 1. c. et postea vocantur
 cherubim Ezech. 10. c. inter ea tñ q̄dam erāt q̄drupedia ut bos et
 leo: q̄dā volātia ut aquila: q̄dā rōnalia ut hō. Sed hoc nō ob-
 stat: quod cū ezechiel i spū i visione imaginaria glia dei respiceret
 cognouit quod oēs illi q̄ ei assistebant erāt spūs bñi: id ē hēnt simi-
 litudinē bouis leonis aq̄le et hōis oīa vocauit cherubim. et sic vi-
 detur vera radix huius locutionis bebraice quod sacra scriptura
 vocet hic cherubim spūs bñs assumētes aliq̄ figuras siue sint
 humane siue auiū siue q̄drupedū. Et quod ibi oīa illa. 4. aīalia q̄ as-
 sistebāt deo nō erat dubiū esse bñs spūs: vocauit ea cherubim.
 qñ tñ istud nomen cherubim ponat sine determinatione figure
 quā spūs bñs accipit: accipiēdum est pro figura humana: quia
 ista est p̄fectior et sola particeps felicitatis. et hec magis cōuenit
 appitioni et figurationi spūs bñs. Circa istos cherubim q̄ ponū-
 tur hic sup arcā q̄rit quod ponent. Rñr quod ponebant ad ex-
 primēdum honorē dei et magnitudinē glie: et quod seruiāt ei che-
 rubim. nā istud tabernaculū interiorius. scilicet scōp erat bitatio glie
 oīi. vnde et aliq̄ apparitiones similitudinū bñficaz fiebant itra
 scā scōp. et ob hoc cū sacerdos magnus semel in anno in die p-
 pitationis intraturus erat in scā scōp: ponebat multū de thy-
 miamate: cuius vapor crassus ascēdens operiret ea q̄ erant itra
 cherubim sup ppitatoriu ne videret sacerdos. nā si videret mo-
 riebat ut p̄ Leui. 16. c. ipm aut ppitatoriu dicebat sedes dei
 sicut thronus glie. et quod in vita eterna sunt multi spūs assistētes
 deo: et mic gda ministrātes atq̄ assistētes ut p̄ Dani. 7. c. cū vñ
 milia milia ministrabant ei: et decies cētena milia assistebant
 ei. Et ponūtur isti duo ad notādū pluralitatē alioz. (Aureos.)
 .i. de auro purissimo. nā si ipm ppitatoriu sup qd sedebat deus
 erat aureū totū: q̄to magis ipsi cherubim q̄ nāe p̄fectiois sūt cir-
 cundātes deū in throno. nō. n. decuit in eis esse ligna sethiz nec
 argentū: aut aliqd imp̄fectius auro: cū ipsi cherubim sint id qd in
 toto tabnaculo p̄fectū erat. (Productiles facies ex vtraq̄ pte
 otaculi.) .i. q̄ isti cherubim erāt facti productiles. .i. p̄ductione. .i.
 extensione malleatoriz et nō ope fusili: ita quod nō fiebāt per se isti
 duo cherubim et postea quod poneretur vel affigerentur sup coop-
 riū arce: sed accipiebāt magna massa auri ex illa p malleationē
 extendebāt. Et sic fiebat tabula illa aurea q̄ est ppitatoriu. et ex
 partibus auri q̄ sunt in extremitatibus illius tabule rursus per
 malleationē etrēdebat vnus cherub in extremitate vna et alius
 in alia. Et p̄ hūc modū cherubim duo cū ipsa tabula q̄ est ppitia-

toriu sunt vnū ex cōtinuatione materie: ita quod nō xingunt che-
 rubim ipsi ppitatorio: sed cōtinuant quod vltima cherubim ppitia-
 torij idē sunt. Multi autē de istis errant in positioe boz che-
 rubim: quod nō respiciūt ad significaciones terminoz hic positoz:
 sed superficialiter loquūtur. nam possibile est quod aliud significet
 cherubim esse productiles ex vtraq̄ parte ppitatorij nisi quod ex
 extremitatibus ppitatorij p malleationē pducāt. .i. etrēdantur: et
 fiat cherubim. In lra autē bebraice adhuc clarius exp̄ssus est
 hoc habetur. .i. (Facies duos cherubim aureos ex extremitati-
 bus coopertorij siue propitiatorij.)

Quare seraphim nō ponebāt sup arcā sicut cherubim. Qd. 19.

Sed queres adhuc ca hoc quod nō ponebant seraphim

sup arcā sicut ponebant cherubim. nā Esa. 6. c. dicit quod vidit ipse dñs sedentē sup solū excelsum et ele-
 uatū et q̄ sub ipso erāt replebāt plū: et seraphim erāt sup illud.
 Rñr dupli. Uno modo quod hic dicat quod erāt sup arcā duo
 cherubim: nō erat sensus quod esset magis illoz spūm bñs q̄ sunt
 de octauo ordine et nos appellamus eos cherubim: quod isti nullam
 hñt imaginē spālē cū sint incorporei. et hō dicamus quod effigiat̄ur
 a nobis. pnt apphēdimus eos bñ qdā determinatione figure
 corporalis: tñ illa figura nō erit magis p̄tines ad ipsos spūs de
 octauo ordine q̄ ad spūs cuius alteri ordinis. Nā oībus da-
 mus eandē figurā. .i. q̄ sint viri hñtes insup alas: et q̄tū ad
 hoc nō magis distinguunt cherubim q̄ seraphim q̄ dominationes
 q̄ throni et sic de ceteris. sed vocabant cherubim (ut supra decla-
 rauimus) quod consuetudo est lre bebraice nūcupare cherubim aliq̄
 spūm bñs sub q̄cūq̄ figura appareat aut pingat. .i. bñs aut leo-
 nis vel auiis. et sic nō declarāt hoc cū dicat quod poneretur duo
 cherubim sup arcā: vtrū essent ibi imagines signatiue angeloz p̄i-
 mi aut scōi aut alterius ordinis: cū eq̄liter cherubim ad oēs spūs
 bñs referātur fm istū modū accipiēdi sacre scripture. sed erit
 sensus quod mādauit deus fieri p arcā duas imagines celestium
 spūm q̄lescūq̄ ille sint. et tūc nulla est: quod ita pōt̄re ibi che-
 rubim pro spiritibus q̄ sunt de ordine cherubim: sicut pro spiritibus
 q̄ sūt de ordine seraphim vel thronoz vel p̄ncipatū. Qd. arguet
 quod hic ponebāt cherubim s̄ figurā determinationis q̄d p̄tunt
 ex assignatione nra et ex soā apparēdi spiritibus illi ordinis.
 nā cherubim hñt certū modū figure q̄ conuenit eis. q̄dēant ser-
 alas ut p̄ Ezech. 1. c. Rñr ad hoc quod spūs bñs nomen che-
 rubim nō determināt sibi ceri figurā. et qñ obijciat quod bñ ser-
 alas dico quod nec hoc efficaciter patet sed ex ipso. .i. c. et. 12. Ezech. ista
 argumētatio redarguit. nābi vocat cherubim illa animalia:
 tñ diuersaz figuraz erāt. sultus hōis et vultus aq̄le et leonis:
 atq̄ bouis. et quod seraphim hñt eādem figuram ut patet Esa. 6. c.
 Alio mō ad hoc rñr quod: cederemus figurā determinationis
 ad ipsos cherubim esse hñt alas: tñ hic nō ponebāt sub ista
 figura cherubim: sed solū hñt duas q̄bus tegebāt ppitatoriu.
 et istas alas q̄ se inuicē tegebāt. et p̄ hoc p cherubim quos fecit sa-
 lomō et posuit intra scā scōp: q̄ facti erāt ad imaginē boz. et
 tñ illi cherubim solū duas alas debāt ut p̄ 3. Re. 6. c. dicit quod che-
 rub vnus hēbat in vna ala q̄nq̄ cubitos: et in alia alios q̄n-
 q̄ cubitos: et s̄līr scōs cherub. Ergo q̄ de cherubim quas solum
 alas hēbat. et ista est solūa rñsio. Quidā rñderi voluerunt
 alr. .i. quod cherubim est ad ministeriū dei. .i. ut alis suis velaret sedē
 dei: seraphim autē s̄ ad gliz. qd p̄ 3. q̄ Esa. 6. c. dicitur quod clama-
 bat alter ad alter et dicebat: sc̄tus sc̄tus dñs exercitū: plenus est oīs terra
 gloria eius: et cōmota sunt supliminaria tēpli a vocē clamātis:
 et domus impleta est fumo. in p̄nti autē vita nō est nobiscū gloria
 dei. ergo nō debebāt fabricari seraphim sup ppitatoriu sed che-
 rubim. Sed ista scōa solutio nō est conueniens q̄ntū id qd in-
 tendit: et q̄tū ad id qd supponit. Quantum ad intēdū p̄. nam
 intēdit quod in vita eterna est deus q̄tū ad gliam: bñ aut q̄tū
 ad ministeriū: id quod cherubim q̄ sunt ad ministeriū debēt fabrica-
 ri corā eo. Hoc autē est q̄ intentionē oīz doctozū latinorū q̄
 bebraeorū. nā tabernaculū interiorius. scilicet scōp ponebāt ad si-
 gnandū gliam getissimā dei in celis cū spiritibus bñis. Ex hoc
 ergo arguit cōtra istā rñsionem: quod sicut se hñt vñas ad veri-
 tatē ita se hñt oīz figura ad figuram. sed sic est quod vera illa cele-
 sti beatitudine assistunt deo immediatius seraphim: ergo in hac
 imaginaria dei gloria debent deo assistere non tēre sed imagi-
 narij. .i. fabricati seraphim. Scōo errat in eo quod p̄supponit
 .i. esse seraphim ad gloriam et seraphim ad ministeriū. Nā sicut
 seraphim ad assistendum deo sunt qd est esse ad gloriam: ita et
 cherubim ad assistendum sunt: quod ministratozū spiritus de infe-
 rioribus ordinibus sunt: et non de illis duobus p̄mis. Qd. et
 cherubim ad gloriam dei pertineant equaliter sicut ipsi seraphim:
 Ezech.

Lra be-
braea.

Rñr. 1.

B

Arg. q̄
pra oīa.

Rñr. 1.

Rñr. 2.

2. rñ. ali
quoz ad
q̄ntū.

Lōfuta.

2
Sera-
phim s̄ ad
gliam et
cherubi
et.

Lōfutatio
op. iosephi

Quo cheru-
bi p̄gebāt

Opi. rab. a
braam abe-
nayre.

Lōfutatio.

Quo pone-
bāt cheru-
bi duo sup
arcam.

Quo cheru-
bi erant p-
ductiles

Oraculū
vnoicaf

Rñ. 60.

Mod^o
dicendi
alioz.

B

r. rō pō
nis.

ph. i. c. n. que dicebant seraphim Esa. 6. c. f. sanctus
pōis de exercitu: diebat ēt cherubī q̄ erat illa. 4. aia
pōit Ezech. nā vt oī Ezech. i. c. illa quattuor anima-
libāt sibi vnam oīe ac oīe dicētia: scūs scūs. 2c. illa tñ
vocatū cherubī vt p̄ Ezech. 10. c. redeundū est ergo
+ a nōis. (vt vtracq̄ parte oraculi). i. facies istos duos
pe duabus extremitatibus siue partibus ppitatorij. 2
c. ppitatorij oraculū. rñsozū siue locus rñsionis. vo
cā oraculū n̄sum vt iter repitāt in iure canonī. cū
lōmus pōtē ad aliquoicēs. petisti sup hoc aplico ora
cū. i. informari in hoc rñsionē sūmi pontificis. sic p̄
exstitutione spoliatoz. i. f. rās. 2 vocat oraculū ab orā
dōnes acgritur. nā q̄lq̄s rogat alium vt aliqd rñ-
dū. rñso ergo illa q̄ dīc iuste vocabit oraculum: qz
habita est. 2 hoc mō cabat ppitatorij oraculū. i.
ad petitionē vt oīomoyf rñdebat deus de medio
cherubī ppitatorij sicut infra. f. inde p̄cipiā 2 loqr ad
+ ppitatorij. 2 sic hēbata tabula tria noia. f. coopziozū
ppitatorij 2 oraculū. (cherub vnus sit in oraculi latere
vtrub alius in alio.) Pōnif situs istoz cherubī. f. qz
vtrū latere vno. f. in ermitate termināte lōgitudinē
2 alia extremitate termināte lōgitudinē. f. qz hēbat (vt
sup amos) de qdā maff magna auri ipsa tabula q̄ erat
ppitatorij cū extēsa fuisset illa maffa in modū tabule p̄ duos
cū mīdiū lōgitudinis rñbitū 2 dimidiū latitudinis.
in quibus terminātibz lōgitudinē manebāt due ptes
magis adhuc nō malleatē extēse: 2 de illis p malleatio
nē itur duo cherubī vtrū in vna extremitate 2 alius i
alīa. 2 ob hoc vocat pductiles. i. extēsi vel mallea-
ti. q̄ cherubī in angulīs lateribus q̄ sunt parua la-
terminis terminātia ipsa lōgitudinē. nā ista cōiter vo-
cāt. Et p̄ qz ppitatorij esset coopziozū arce 2 eius-
dē cū ipsa arca necessā accipiebant latera in eo fm
q̄ id in arca vocabatur latera ipsa q̄ sunt latitudines ar-
ce. a ppitatorio illud vocabitur latus. 2 erunt isti duo
cherubī duobus lateribus lōgitudinē. (Vtrūq̄ latus p-
pitant expandentes alīas.)

Cūm erant locati super eā ex parte latitudinis vel
ex p̄gitudinis. 25.20.

Bedo autē expāsiōis cherubī 2 optura ppitia-
tozū p̄trouerest. 2 est radix huius diuersi-
tatis q̄ diuersa positio laz in qbus essent cherubim.
nā q̄ cherubī esse locatos latere fm lōgitudinē. Alij
voluerūt in latere fm latitudinē: fm diuersitatē late-
rū neare diuersos modop̄piendi ppitatorij. de q-
bus vōicā. Scdm veritatē (vt diximus) duo cheru-
bī erūt in duobus lateribus latitudinis. nā arca illa sicut
q̄ dīc fit hēbat. 4. latera duo latera lōgitudinis 2
duo latitudinis. Latera duo latitudinis minora sunt 2 in
bis elī duo cherubī. Et erāt oppositi duo cherubī su-
per altaribus n̄is cū mīa celebrat duo cadelabra
p̄nubus cornibus altariū sunt duo latera minora
latitudinē. Cū aut vltū q̄ essent cherubī in
latere lōgitudinis ponebāt sic q̄ ppitatorij erat lōgitudis
duoz 2 dimidiū in latere postiori lōgitudinis versus
parietē ponebāt duos cherubī: ita q̄ vnus esset i vna
extremitate lōgitudinis illius lateris: 2 alius
circā mītatē lōgitudinis illius lateris: 2 p̄tēdebāt alas
suas: ita dextra vnus erat 2 alā sinistra alterius: 2 auris
dextra aure sinistra alterius: 2 nō respiciebāt seipsos:
sed erāt oboies euntē simul versus eandē p̄tē orbis. ita
q̄ manū eēt ad manū alterius: 2 humerus vnus ad hu-
merū alij. Agētes se lateralr. 2 tūc alie due ale eoz tēderen-
tur alij ppitatorij: ita q̄ ala vnus esset 2 meridiem
2 ala alij esset 2 aquilonē: 2 erant dorsa istoz cherubī
versus sancti scōz. 2 vult vtriusq̄ 2 vultū qd oppāsum
erat ant scōz: 2 respiciebant sacerdotē intrantē in scā
sanctoz. 2 amboz esset 2 ostium sancti sanctoz. 2 tene-
bant isti cherubī ppitatorij sup manus suas ante se 2
nō interitus hōz videt i altariū n̄is ita q̄ sint due
statue in latere lōgitudinis 2 auris vnus dexte-
ra est coram sinistra alterius: 2 oculi vtriusq̄ versi in
populū. figura hic subijci potest si placet. Cū autem
probāt istā rñsionē. Cū primo quia si ponerentur isti duo
cherubī in duobus lateribus latitudinis 2 extēderēt alas ad te-

gēdū ppitatorij: ita q̄ ala vnus tēgeret alā alterius nō esset
modus quo posset esse sedes inter eos cū totū ipsi tēgerēt ex oī-
bus. 4. lateribus: qz tēgerēt ipsi duo latera latitudinis corpozibz
suis cum pductiles essent de extremitatibus illis. tēgerent ēt la-
tera lōgitudinis alīs suis. nam due ale vnus erant cōtra alas
alterius ita q̄ se tēgerēt: 2 sic ala vnus cherub 2 alā alterius
tēgerent vnum latus lōgitudinis ala altera vnus cherub
2 ala opposita alterius cherub: tēgerent reliquū latus lon-
gitudinis 2 sic maneret clausum ppitatorij ex omnibus. 4. la-
teribus. talis autē dispositio nō cōuenit alicui sedī: qz l. sedes ex
tribus lateribus clausa sit: v3 tñ esse apta ex vno latere p̄ qd se-
dēs sedeat vt p̄ in oībus sedibus n̄is. 2 sic nō posset vici ppitatorij
sedes dei. Cū scō p̄bant qz vultus cherubī erāt
versi in ppitatorij: si tñ essent in lateribus latitudinis hēnt
vultus cōtra se 2 nō cōtra ppitatorij. Pōnēdo autē eos i la-
teribus lōgitudinis erat hoc cōueniēter assignatum: qz tunc nō
respiciebant se cū vnus hēret aurē dextrā cōtra sinistrā aurez
alterius. sed respiciebant ppitatorij qd ante se in manibus
tenebant. Cū ista positio valde erronea est: cum nō habeat
aliqua fundamēta 2 totaliter repugnet līe huius. c. qd patet sic.
Cū primo qz isti duo cherubī erant pductiles de extremitati-
bus ppitatorij. si autē sic ponantur q̄ habeant vultus contra
ostium 2 vnus non respiciat altēz non erunt de extremitatibus
ppitatorij: qz illud latus lōgitudinis nō est extremitas ppitia-
tozū cum extremitas dicatur de latere minoz: ergo erunt de la-
teribus latitudinis: ita q̄ vnus sit cōtra altēz se respiciēdo 2 nō
eo modo quo signatum est. Cū qz dī in līa q̄ duo cherubī
erunt in lateribus duobus vnus in vno latere 2 alius in reliquo
latere. sed latera solum vocātur (vt supra diximus) latera latitu-
dinis q̄ minora sunt. ergo in lateribus latitudinis stabūt qd est
flare cōtra se 2 seipsos respicere: 2 nō in lateribus lōgitudinis.
Cū istī de hac opinione nō intelligunt seipsos: quātomagis
līam textus. nā ipī volunt ponere cherubī in duobus lateribus
lōgitudinis sicut putant velle līam. tñ non ponunt in duobz la-
teribus sed in vno. Qd p̄ qz si ponerētur in duobus lateribus
lōgitudinis tunc respicerent seipsos: qd est cōtra eoz intētiōē.
Et p̄ qz sicut duo latera latitudinis sunt sibi opposita 2 q̄ sunt i
his duobus lateribz respiciūt se: ita duo latera lōgitudinis sunt
opposita. 2 si ibi ponant duo cherubī necessārio se respiciēt: qd
est cōtra totā eoz intētiōē. nā tunc habebit vnus dorsum 2 pa-
rietē posteriōrē sancti scōz: 2 iste respiciet cōtra sacerdotē in-
trantē in scā scōz. Alius hēbit dorsum 2 ostium scī scōz
2 iste nō respiciet cōtra sacerdotē intrantē. Et iste pessimū
modus ponēdi cherubī 2 ppitatorij: qz tunc pēdebit ppitia-
tozū sup manus eoz ex vtracq̄ pte. f. ab aglonari 2 meridianā:
2 manebunt ille partes discoopte 2 oriētalē atq̄ occidētalē co-
opte corpozibus 2 alīs ipsoz cherubī. 2 sic incidit in id qd vita-
bant qz manebit extremitas aglonariē vel meridianā ppitia-
tozū p̄ sede dei. 2 si deū fingamus sedētē in propitatorio ne-
cesse erit vt hēat vultū cōtra aglonē vel cōtra meridiē. S; hoc
incōueniens qz deus loq̄batur de ppitatorio: 2 facies dei esse
dicebat versus illā partē ad quā dirigebatur vox: sicut est in
nobis. qz ergo sacerdos intrabat a parte oriētalī versus occidē-
talē cū introibat in scā scōz vt colligif sequenti. c. necesse erat
vultum dei esse cōtra oriēte vt directē loqueret sacerdotē in-
troeunti. Si autē velis dicere q̄ vultus eius esset 2 oriēte non
posset assignari quō sedebat in ppitatorio: cum dorsum vnus
cherub esset 2 oriēte ad partē illā p̄ quā sacerdos intrare de-
bebat in sancta scōz. Cū ista falsa est positio: qz līa dicit q̄ ale
cherubī debent p̄tere vtrūq̄ latus ppitatorij sed si starent
eo modo quo isti ponunt hūtes vultus 2 introitum sancti scō-
rum nō opirent vtrūq̄ latus ppitatorij sed solum vnum. f. la-
tus lōgitudinis qd est 2 parietē sancti sanctoz ad occidētem: 2
alīa tria latera manerēt discoopta. ergo nō debēt sic signari si-
tus ipsoz cherubim: sed q̄ ponant in lateribus latitudinis 2 sic
poterunt cooperire vtrūq̄ latus ppitatorij. 2 nō solū vtrūq̄
latus: sed etiam totum ppitatorij. Cū ista nō pōt flare ista
positio: qz dicit q̄ isti cherubī debebant cooperire totum propi-
tatorij. sed exītes in isto modo (vt posuerunt bñ opiant
vtrūq̄ latus 2 totum ppitatorij: cum solum operiant vnū
latus. etiam dato q̄ ponerentur isti duo cherubī in duobus la-
teribus lōgitudinis ita q̄ vnus esset cōtra alium vñ ab oriē-
tali plaga alius ab occidua: tñ nō pōt tegere totum tabernaculi
interioris ppitatorij: qz cum extenderint alas suas vnus te-
nebit totum latus lōgitudinis: 2 alius aliud latus lōgitudinis. 2
manebunt duo latitudinis latera discoopta: iō nō cooperiet totū

Exodus * Abulenſis.

L ij

2. rō.

L

Lōfutatō.

Lōfutatōis
1. rō.

Scda.

Tertia.

D

Quarta.

Quinta.

tabernaculi propitiatorum. Opz ergo talr collocare vt coope-
riatur totu ppitiatoriu. 2 hoc est ponedo cherubi in duobus la-
teribus latitudinis. na cu illa latera sint parua coopient illa che-
rubi corporibus suis. latera aut lögitudinis coopientur alis che-
rubi: qz vna ala vnus 2 vna ala alterius coopient vnu latus: 2
vna ala vnus 2 alia ala alterius coopient altez longitudinis la-
tus. 2 sic manebut. 4. latera cōtenta duo latera a corporibus ip-
soz cherubi: 2 duo alia ab eoz alis. C Itē nō pōt hoc stare: qz
vz qz isti cherubi respiciebāt seipsos: sed si ponerētur (vt dice-
bāt) qz essent hñtes ambo faciē introitū sancti scōp nō possz
vnus bñe faciē cōtra altez. ergo nō debēt poni sic: sed qz in di-
uersis lateribus latitudinis positi essent. C Ad argumēta autez
istoz satis leuiter rñr. Ad pñm qñ dicebāt qz si isti duo cheru-
bi essent in duobus lateribus latitudinis oppositis tegerēt totū
ppitiatoriu: ita qz nō posset ibi cōuenienter assignari sedes: sed
vocat sedes dei. ergo nō debebāt sic poni cherubi. Rñdē cōce-
dedo qz eo mō quo angeli tegebāt ppitiatoriu nullus poterat
sedere in ppitiatorio: qz oportebat ex aliq parte esse aperte p
quā partē sederet sedēs. Et qñ cōcludis. ergo nō debebat sic or-
dinari vt cherubi ponerētur in lateribus latitudinis: sed in lon-
gitudine latez. Negatur cñ: qz hoc esset si vere fuisset ppitia-
toriu ad hoc vt aliqs sederet in eo. sed nō erat vt ibi sederet ali-
qs. deus nāqz qz ibi solus stabat nō sedebat nec iacebat vt indi-
geret coaptatione loci: vt ibi recipi posset. quocūqz ergo modo
se bñt qñ ad sessionē dei bene erat. iō nō arguit cōuenienter
qz iō qz tectū esset ppitiatoriu: qz nō posset assignari cōueniens
locus sessionis. nā nō est ppitiatoriu vera sedes sed fm meta-
phorā eo qz vox dei de ppitiatorio audiebāt dicebāt sedes: qz
ibi videbāt sedere. nec pp hoc incōueniens locus dei erat qz te-
ctus erat: cū 2 ipsa scriptura mādauerit eū tectū esse cū dñ. vtrū
qz latus ppitiatorij tegāt expādetes alas 2 opientes oraculum.
Si aut ppitiatoriu vera sedes foret alicui rei corpore nō pote-
rat poni sic vt positi fuerūt cherubi. 2 tūc argumētū cōcludebat.
C Ad. 2. argm rñr qz pñsupponit manifeste falsum 2 3 lram. f.
qz cherubi deberēt bñe vultū 3 ppitiatoriu 2 non 3 se. nā infra
dñ. respiciāt se mutuo versis vultibus in ppitiatorio. ergo seip-
sos inuicē respicere debebāt. idē pñ infra. 3. 7. c. f. duos cherubiz
fecit in singulis sumitibus ppitiatorij extēdetes alas 2 tēgen-
tes ppitiatoriu seqz inuicē respiciētes. Et cū vicis qz deberēt ef-
se versis vultus cherubi in ppitiatorio. C Rñr qz verus est. erat
nāqz vtrūqz simul. f. qz seipsos respiciebāt. f. qz frōs vnus erat
3 frōtē alterius: 2 tñ respiciebāt ppitiatoriu qz inclinabāt ocu-
los suos in ppitiatoriu qd erat qñ sub pedibus eoz: 2 tñ sic p-
pitiatoriu erat inter eos. C Dñm ergo necessario qz erat cheru-
bi in lateribus latitudinis. f. vnus in vna extremitate ppitiao-
rij 2 alius in alia: qz erat terminū ppitiatorij fm lögitudinē in ip-
sis paruis lateribus latitudinis. C Sed hoc posito est diuersi-
tas: qz qdā ponūt esse cherubi de ipso ppitiatorio pductiles 2
extēdere alas suas fm latus latitudinis: 2 nihil fm lögitudinis
latera. Et hoc videt apparere ex lra cum dñ. cherub vnus sit in
vno latere ppitiatorij: 2 cherub alter in altero. 2 subdi. vtrūqz
latus ppitiatorij tegāt tēdetes alas. dixit. n. eos esse in duobz la-
teribus: qd nō est dubiū de lateribus latitudinis debere intelli-
gi. 2 postea dñ qz tegāt alis suis vtrūqz latus ppitiatorij. ergo de
eodē vtroqz latere intelligēdū est: 2 sic tēdet alas in directū sup
latera duo latitudinis in qbus sunt: 2 manebūt duo latera lōgi-
tudinis discoopta. 2 satis videt ista positio cōcordare lre. 2 tūc
nō inducūt isti sessionē: dato qz ppitiatoriu esset vere sedes: cū
maneret totū ppitiatoriu discooptū fm latera lögitudinis. cui?
figura hic pōt subdi. C Sed ista positio nō est cōueniens: qz infra
dicitur qz isti cherubi debebāt extēdere alas sup ppitiatoriu:
2 tegere illud. ponēdo tñ isto mō nō tegebāt ppitiatoriu: qz am-
bo latera lögitudinis nō erāt coopta aliquo mō. sed magis vo-
carez ppitiatoriu cooptum ex cooptura illoz qz ex cooptura la-
tez lögitudinis: qz res notatur a maiori. C Dicēdū ergo qz isti
cherubi ponebātur sup arcā. f. qz fiebāt pductiles de lateribus
arce 2 extēdebat alas suas nō qdē in directū: sed vn⁹ extēdebat
3 altez: 2 sic coopiebāt arcā 2 ppitiatoriu totū. f. qz ipsi duo
cherubi erāt pductiles de extremitatibus arce: 2 eleuabāt sup
ipm ppitiatoriu de quo pducebātur tegētes illa duo latera lati-
tudinis ex qbus erāt occupatione latitudinis corpore suoz: reli-
qua vero duo. f. latera lögitudinis tegebāt alis suis. nā extēde-
bat vnus alā dextrā 3 alā sinistrā alterius: 2 cōtingebat vna re-
liquā ad medietatē ppitiatorij. 2 sic tegebāt duo cherubi duabz
alis latus lögitudinis ppitiatorij qd erat versus introitū sancti
scōp: 2 reliqz due ale. f. vna vnus cherub 2 alia alterius extēde-

banz 2 cōtingebat vna reliquā ad medietatē ppitiatorij: qz erat
ppitiatoriu duoz cubitoz 2 dimidiū lögitudinis: 2 qñ ala erat
vnus cubiti 2 qñte partis cubiti ita qz tāta oia duaz alay oñū
ctay lögitudō qñta ipñ ppitiatorij. atqz inibi modū totū ppi-
tiatorij tā cherubi alis qz corp⁹ tegebāt. cū figura hic pōt
depingi. C Vtrūqz latus tegāt ppitiatorij extēdetes alas. Qñ
aut totū ppitiatoriu tegāt oñū. Sed qd istud latus vtrūqz
qd hic dñ. nungd latus vtrūqz lögitudinis: C Exponet aut for-
te aliqs de latere vtroqz latitudinis. f. qz cherubi tegerēt vtrūqz
latus latitudinis corporebus suis: 2 deinde extēdetes alas coo-
pirēt totū ppitiatoriu. f. qz pñ opirent alia duo latera qz ma-
nebāt tegēda. C Dñm qz istud vtrūqz: signat latus lögitudinis.
qd pñ ex pñctuatione lre: 2 ex cōtione illa copulatiua bi pos-
ta: sic pñctuādo. C Vtrūqz latus ppitiatorij tegāt extēdetes alas)
. i. qz pñ extēdēt alay coopiat vtrūqz latus. qd est latus qd p
alas cherubi coopiri poterat se veritate lre: 2 supiori figura-
tione. manifestū est qz nō poterat coopiri p alas ipsa latera lati-
tudinis: cū ipsi opirent corp⁹ suis latera latitudinis: 2 alas
3 se inuicē dirigerēt p latera lögitudinis. sola ergo latera lōgi-
tudinis sunt qz opiri poterāt a. sed hic logitur de optura per
alas cherubi. ergo necesse est illigi de lateribus duobus lōgi-
tudinis. Si at vellemus qz inuigere de lateribus latitudinis
debebat sic pñctari lra. C Vtrūqz latus tegāt ppitiatorij. f. vtrū-
qz latus latitudinis. C Sñ nō stare talis pñctatio: qz lōgntia
sunt determinatio huius verlegāt: iō cū eo simul poni debēt.
iō oicef sic. C Vtrūqz lat⁹ tegāt ppitiatorij. i. vtrūqz lat⁹ lōgnti-
dis: 3 latera lögitudinis raro cens latera: cū latus temp pñne
ad minorē dimēdionē vt cōū logmur. C Expādetes alas. f. qz
ista optio latez lögitudinis pñ extēdēt alay: qz vnus cherub
expādit cōtra aliū mō supralignato. C Et opientes oraculū.)
hoc est oñis illatū ex pñctis. qz si cherubi hñt pñctiles ex
extremitatibus ppitiatorij lateribus latitudinis: 2 postea te-
gāt vtrūqz latus. f. longitudinis alis suis: cum iā tēxerūt latera
duo latitudinis grossicie suēgūt qz totū ppitiatoriu erit te-
ctū. 2 est sensus: 2 opientes oculū. i. isto mō supradico erūt che-
rubi tegētes totū oraculū. dñ. f. hñt oraculū (vt supra declara-
tū fuit) ipm ppitiatoriu: qz de rñsa dabātur moysi oñti vel
sacerdoti orātī cū illuc intrēnt. C Lā aut qñ de sup ar-
cā in medio cherubi audiet vox qz rñdebat ad ingitā: vnde
2 oraculū dicebāt est: qz pñ scōp designat locus glie vbi de⁹
est oñbus patēs. de illo aut co vox audiet qz rñones oñm agen-
doz a deo descedūt: nec qz sit nisi qd ipse dñ exeret: qz als tol-
leremus cōtinuitatē in capi 2 causatis: nisi oia ad illū velut ad
sumū verticē referant: 2 cta temere sine rectore finit. qd
diuine pfectissimēqz bonitā atqz rez ordinationi pugnat. de
hoc magis diximus supia. 1. c. C Lā aut qñ illa vox non au-
diebāt in loco patēti sed iter alas cherubi tegētū ppitiatorij
totalr est: qz rō illa sine reula fm quā oia a deo regulant vñm
ad huc in hoc luto carcer cōstituti sumus nō cognoscimus: sed
tūc cognoscemus cū in sei scōp inter alas cherubū ipsum se
dētē in throno ascederimus. C Ista est et cā qñ ara sup quaz
erat ppitiatoriu clausa eat: qz de imēitate illa dei occulta iudi-
cia pdeūt qz glipiā mortuū cogitare negat: nisi cui ipse qd quā co-
gnoscēdū esse cesserit. C Propitiatoriu ē opiri mādātum est
qz cui de⁹ ppitiatur autqz finalr induret nobis oio incognitū
est: qm nemo scit vtrū oio vel amore dignus sit. sed cōtēta in fa-
tuz reseruant incerta. qz qdē nō intelligit de pñctatu. nā qd
clarus est qz cognosceret nos esse in mortali pñctō. Tā ego res
alienas aufero 2 vrozē pñmi cōcupisco atqz cognosco: cui du-
biū videat me esse in mortali pñctō: pñpue mihi quibz ipse de
me clarus noui qz talis cōcupiscā 2 agā. De bono luto charita-
tis 3 nobis supbū sit rñllicitū iudicare: qz ex hocqz nōspis
stare putamus fm apli doctrinā cadimus. tñ humiliter respi-
ciēdo 2 totū bonū deo retribuēdo satis poterit aliqs cognosce-
re se esse i bono statu. Qñ. n. sancti mozi cuperēt esse cū xpo:
vt ait apls ad Col. 3. c. nisi seipsos in charitate extēre arbitra-
rētur: mali nāqz mozi nō desiderant. 2 qz necessū est in odio
dei qz est in pñctō mortali: cognoscēdo manifeste gimus in pñctō
mortali cognoscimus necessario qz sumus in odio dei. 2 cogno-
scēdo saltē valde humilr suspicādo qz in charitate sum⁹ cogno-
scimus qz sumus digni amore. Illud tñ qd dñ. nō scit vtrum
odio vel amore dignus sit: intelligit fm pñdestinationē aut pre-
sciam: 2 nō fm pñsentē iustitiā. f. qz nemo qñtūqz bon⁹ aut qñ-
tūqz malus scit vtrū odio vel amore dignus sit. vtrū finalr
in charitate moriet 2 erit amore dignus: vel vtrū finalr in pñctō
moriet 2 cōdenabit. Dñ. at de isto finali amore odio intelli-
gatur

†
Expō q-
dā.

b

†

†

Qd.
21.

Qñ vox
audieba-
tur sup
arcam i
medio
cherubi.
Qñ vox
ñ audie-
bat d lo-
co patē-
ti 3 iter
alas che-
rubim.
Qñ arca
clausa e-
rat.

b

Qñ oīel
ligit oi-
ctū salo.
vñ. nemo
scit an o-
dio vel
amore.

E

Sexta.

Rñ. ad ar.
Ad. 1^m.

Ad. 2^m.

S

Doct. dñr.

Op. quozū
dñ de extē-
sione alay
cherubi su-
pra ppitia-
torium.

De figura
istoz vide i
glo. ordi.
Cōfutatō
pōnis.

b

Doc. finia.

D

fm aliq figurā organoz ad puliandum cū sint quedam instra
musica q̄ vocare vident vt ait arist. in. 2. de aia in. c. de somno
erat absconditus in illo ppitatorio: vt nō videret ab intrātibz
in scā scōz. Et h̄ supra posuerimus cās lrales. s. q̄re duo cherubi
coopirēt. ppitatorii. ista tñ est magis radicalis: q̄ alie sūt quo
dā mō allegorice. et ista erat cā q̄re cū sacerdos intraturus erat
in scā scōz ponebat thymiana ex quo insurgeret crassus vapor
opiens totā domū scōz: et sic dēfato aere vel saltē impedito
medio pp dēfātē ne posset fieri visio: intrabat sacerdos in scā
scōz: et nihil videbat de corpore latēte intra alas cherubi cū vi
deret ipsos cherubi. sic dicit Leui. 16. c. assūptoz iburibulo q̄b d
p̄m̄is altaris ipluerit et hauriēs manu cōpositū thymiana in
cēsum vltra velū intrabit in scā: et positis sup ignē aromatibus
nebula eoz et vapor opiat ozaculū q̄b est sup testimoniū: et non
moriat: si aut alr ponere volueris nō poteris. nā ipossibile erat
illā vocē formari nisi sit facto corpore quodam dēso inter alas
cherubi in ppitatorio. cū aut moyses intrabat in scā scōz (q̄b
sepe erat). s. q̄ncūq̄ in aliquo dubitasset vt p̄ Nu. 7. c. nō pone
bat thymiana et thymiat: q̄ forte dē magis acceptū hīs moy
sem sibi q̄ alios viros nō tān occultabat secreta sua ab eo: et de
mōstraret illud corpus p q̄b angelus loq̄bat. et nō erat hoc ir
rōn ale cū ei essentia suā dēmonstrauerit vt vulgarissimū est vt
p̄ Nu. 12. c. et h̄ ipm q̄b ibi deponit adducat ad signādū q̄ dē
essentia suā moyi dēmonstrauerit: tñ adhuc directius signat id
q̄b nūc dicebamus. s. q̄ dē mōstraret moyi illud corpus in quo
angelus loq̄bat. et sic. n. lra dicit in. e. c. fat nō talis seruus meus
q̄ in oī domo mea fidelissimus est: ore enī ad os loquor ei et palā
et nō p enigmata et figura oēū videt. cū. n. o. ore ad os loquor ei
signat q̄ moyses videbat illud corpus in quo formabatur illa vox.
Et ista ē erat cā q̄re cū dē loq̄bat moyi ad ostiū tabernaculi
descēdebat in colūna nubis. nā ad formādā vocē oportebat for
mari vnū corpus certe figure (vt supra dēcū fuit). et cū ostiū ta
bernaculi esset locus manifestus si ibi nō descēdisset dñs in co
lūna nubis apperet oibus illud corpus in quo dē loq̄bat et q̄lī
vor illa formabatur. et q̄ nō erat dēcēs q̄ israelite hoc viderēt: si
ue q̄ indigni erāt tali visione: siue (q̄b potissimū est) q̄ inclina
rēt ad colēdū imaginē si vidissent oēū loq̄ntē in aliq determi
nata figura descēdebat in nubis colūna. et q̄ illa colūna erat dē
sa intra illā formabatur corpus aptū ad faciēdū voces in eo: et nō
videbat illud corpus pp dēfātē nubis. (s. de medio duoz che
rubi.) Lra exponit se. s. q̄ locutio illa q̄ fiebat sup ppitatorii
siue cooptozii arce erat inter duos cherubi q̄ alis suis tegebāt
arce ppitatorii vt nihil apperet de corpe dēfato aeris q̄b itus
erat q̄n formabatur vox. Et sciēdū q̄ nō manebat semp intra
ppitatorii istud corpus aerē sic dēfatum: sed q̄n necesse erat
formari voces. nā expleto vsu relinq̄bat corpus illud aerē ab
angelo et redibat ad p̄stinā raritatē. ipse. n. aer seipm reducebat
p suā p̄p̄iā q̄litatē. sicut aq̄ calefacta reducit se ad suā frigidita
tē formale p virtuale frigiditatē. nec indigebat q̄ ipse angelus
q̄ mediātibus naturalibus q̄litatibus cōdēfauerat p dñas q̄lita
tes actiuas rarefaceret: q̄ cū illa dēfitas repugnet nature aeris
ipse aer se reducit cessantibus causis q̄ detinebāt eū extra suā
debitā raritatē. (Qui erāt supra arcā testimoniū.) Q̄ ip̄i cheru
bi erant productiles de extremitatibus propitatorii. et hoc pro
pitatorium erat super arcam.

An cherubi hēnt pedes in terra et eleuaret alas suas sup pro
pitatorium vt multi dixerunt.

Circa pōnē istoz cherubi pter ea q̄ supra dubitauim⁹ adhuc
plura dubia sunt. nā positis eis q̄ ibi dēfinita sunt
s. q̄ duo cherubi essent ad duo latera ppitatorii. s. ad latera la
titudis. et q̄ extēderēt alas suas nō fm latitudinē arce: sed fm la
tera lōgitudis. tñ adhuc triplex mod⁹ loq̄ndi est circa pōnē eoz.

Quidā nāq̄ dicūt q̄ isti cherubi erāt magni: quā opionē po
nit Bñs Thomas de agno ad lram. et pedes istoz duoz cheru
bi erāt extra arce cooptozii in paumēto scī scōz. cūcti tñ erāt
isti cherubi lateribus arce q̄ sunt latera latitudis et eleuabant vltra
altitudinē arce: ita q̄ manus eoz et ale essent eleuate vltra
cooptozii arce in satis ueniētī spatio: et sup manus eoz pone
bat tabula aurea q̄ vocabatur ppitatorii et in illa dē sedere vice
bat. cuius figura hic pōt subdi. Cōfirmāt aut istī pōnē suā:
q̄ supra dicebat q̄ ppitatorii erat duoz cubitoz et dimidiū in
lōgitudine s; lōgitudine arce. si aut ponerent cherubi sup arcā
occuparent suā magnitudinē corporis aliquid in arca et sic non
caperet inter eos ppitatorii q̄b erat longitudinis eq̄lis cū ar
ca. si aut ponant ip̄i cherubi hñtes pedes sup terrā nō sequitur
istud incōueniēs: q̄ erūt extra totā lōgitudinē arce: et sicut p̄tine

tur inter eos tota lōgitudō arce: ita p̄tinebāt efficiētē tota lon
gitudō ppitatorii: q̄ eq̄lia ista erāt. C̄ Jte sūm deas forte istis
q̄ cherubi erāt sup arcā: et sup ipm ppitatorii: ita q̄ cooperto
riū arce esset ppitatorii nō sicut illud inueniēs: q̄ poterit
esse duoz cubitoz et dimidiū lōgitudine ip̄i cherubi erant
sup ipm. Sed tūc arguit. cū pitatorii dñs sedes dēfātē
mus q̄ ipm esset cooptozii a se q̄ref q̄ nō h̄et scabellum
pedū nisi in paumēto scī scōz. hoc aut dē incōueniēs q̄ pedes
dei sint in terra. ergo vj ponit. s. q̄ ipm ppitatorii sit tabula
aurea eleuata sup arce opul et in illa tabula dē dñs sedere:
et scabellū pedū eius erat in culo arce. hoc est fm istī pōnē
s. q̄ sint cherubi locati in terra. ergo dēet sic poni. C̄ Jte po
nēdo cherubi locatos sup ar et q̄ ppitatorii sit arce coopto
riū: seq̄ref q̄ cherubi essent nati sup sedē dei: et h̄erem pedes
in ea: q̄b nō videt esse cōueniēs. C̄ Sed ista positio nullo mō
stare pōt. Primo q̄ ponit ppitatorii nō sit arce cooptozii:
q̄b supra multis rōnibus ip̄atū est. Scō q̄ dicit cherubim
esse positos in paumēto ex arce extremitates: littera nō dicit
h̄ q̄ duo cherubi erūt supra arcā. C̄ Ad istud. 2. m. rñdē dēcēs
q̄ h̄ cherubi nō sint supra arcā q̄ pedes eoz sint supra arcā:
vel q̄ ip̄i pducant de extremitatibus arce: tñ erāt supra arcā. q̄
altitudo eoz erat maior q̄ studo arce: et exītibz eoz
in paumēto corpora eoz eleuant sup arcā: expādebāt sup
illā manus suas vt sustētar ppitatorii: et alis suis ip̄am arcā
et ppitatorii velabāt. C̄ Et hoc nō stat. nā lra non sōlū vult
q̄ eleuēt corpora cherubi p arcā: sed et q̄ ip̄i ponantur vel
fundent sup extremitates as arce vt p̄ infra. 3. 7. c. q̄ che
rub vnus ponat sup extremitatē vnā arce: et cherub reliquus
sup alterā extremitatē. C̄ q̄ vj q̄ isti duo cherubi erant ex
auro et pductiles ex vtraque ozaculi siue ppitatorii. si tñ
essent pedes cherubi sup arcā nō essent pductiles: q̄ pductile
est illud q̄b p malleationē tēdēt ex alia re et semp manet cō
tinuatū illi. vt figs ex aliq̄ssa argēti vel auri p solū mallea
tionē pducatur extēdēdo q̄n gladium: siue statuā: autēp q̄d:
ista aut pductilitas nō pōt in rebus oīscōtinuatū dñter sa
rū naturā. nā nō pōt esse q̄d aureū pductile ex terra: sed au
rū ex auro: res argētea ex gēto. si ergo ponant cherubi pedes
in superficie paumēti: nullū erūt pductiles cū cherub aurei
sint et paumētū terreū. C̄ Sed adhuc poterūt isti ridere q̄ che
rubi dēcūt pductiles nō eēt p malleationē edore extre
mitatibus ppitatorii ita cōtinuaret ip̄i ppitatio: sed q̄
erāt de q̄dam massa maga facta p malleationē et erant fa
cti ope fusili: q̄ deus noluit hic fieri cherubi p fusile: sed per
malleationē. C̄ Sed hoc pōt stare. pcedit nāq̄ lra rñso ex
ignozantia signati terminoz. nesciūt. n. oīstinguēter ducti
le et pductile. C̄ Est aut ductile aliq̄ artificiatū de massa
malleabili p malleationē tēdēt et figurat fm vultatē artifi
cis. et nō est illa massa vll illa res artificata cōtinuatū alteri
parti materie aut artificato eiusdē sp̄i in materiā si de vna
massa argēti fiat vnū vs solū malleando: et illud vs mallean
do nō sit cōtinuatū alteri parti materie argēti vocat ductile.
C̄ Vocatur aut pducte q̄n aliq̄ artificiatū est aliquo me
tallo ad q̄b p̄tinet mallari: et ex aliq̄ parte materiā artifi
ciati p extēfionē fit adhuc alia figuratio alterius artifiati: vo
cat pductilis q̄n pōt ductilis siue ex alio ductili. Sicut si es
set factus q̄dā hō ex argēto carens manibus: et pōt p mallea
tionē manus ille extēferet vocaret pductilem ex alio ou
cebant. et sic nūq̄ vocat aliq̄ pductile nisi q̄n adinus sunt
duo artificata p malleationē causata et sunt cōtinuatū inter se: q̄
ex eadē materia. et ductile vocabit et id q̄b solū dē. q̄b ex ali
q̄ massa sit arte malleatoria: et ip̄m artificiatū exbit totā ma
teriā ex q̄ fit: ita q̄ nullū aliud fiat idē: q̄b pducti possit voca
ri ductile: q̄ q̄b ex alio ductile ē necessario pductile est: s; pdu
ctile est ex alio ductile. ergo pductile est ductile: tamen quē
tiē p̄dicatio: q̄ ductile est vt genus: pductile aut p̄s. Et ne
longe extēriusq̄ exēpla petant p̄ Nu. 10. c. vbi dē dē moysi.
fac tibi duas tubas ductiles argenteas. Idem dñs ps. 97. s.
psallite dño in cithara et cithara: in tubis ductilibz et in voce
tube cornee. vocauit ibi tubas ductiles: q̄ q̄lī capiat p se facta
ex vna parte materie argēte: et nō erat cōtinuatū alteri. hic
aut vocant cherubi nō q̄dē ductiles sed pductiles. s. q̄ ex alio
p malleationē extēdebant. s. ex vtraq̄ extremitate ppitatorii:
cū dicat lra q̄ isti erant pductiles ex vtraq̄ oīū extremita
te. C̄ Sed forte adhuc dices q̄ ista oīa affigunt inter ductile
et pductile nō semp obseruat: sed q̄ aliq̄ ponit vnū pro reli
quo. C̄ Rñs q̄ falsum est. nā si respiciat tota lra veteris vel
nouī

Scōa.

Tertia.

B
Lōfuta
tio opi.
Tbome.Rñs. ad
2. m. arg.1. d. futa
tio rñs.

Scōa.

Rñs. ad
argum.L
Lōfuta.Dñs in
op⁹ ducti
le et pdu
ctile.D
Quasio.

Lōfuta.

Q̄ cū dē lo
q̄bat moyi
ad ostiū ta
bernaculi sēp
loq̄batur i
nube.

†

†

Op. thome
prima scōe.
q. 102. ar.
4. ad. 6. q̄
cherubi hē
rēt pedes i
terra et leua
rēt alas su
pra ppitia
torii.
1. dñs ma
tio pōnis.

Scda.

Alia ena
co:

uta.

E

Rist. ad
arg. 2. fir
mantia
ponem.
Ad pmi
argm.Ad scd
argm.Ad ter-
tiu argm
*h ds se
dct. s. p.
pitiator
um i hua
naeffigie
no erat i
conuenies
pedes
cherubiz
eē sup ar
cam.
Duplex
mod' as-
signandi
ponēche
rubi sup
arcā.
2. prim'
Ratio.

non testis vbiq; agat de artificiatu mallealibus semp repice
illa oia interia. 2. adhuc p; infra: q; in fabricacione cadelabri
cubiles cadelabz ductile de auro purissimo. nō vocauit illud
ductile: q; ex metallo auri fibat cadelabz: 2. nihil aliud fie
bat illo auro. Sed adhuc si vltis sp. pteruere repugnās signi
ficari vocabatur obstat tibi nra 2. ipsa bebraica lra. cū
vtrq; facies duo cherubi aures pductiles ex vtraq; pte
ont. i. ex vtraque pitiatoriz siue ductiles siue pductiles
eospellare malleis: sed tibi ogeris in et si nolis cōfiteri eos
eē vtraq; pte pitiatoriz. 2. sic qocūq; mō ex ipso pitiatorio
fiat cherubi. C. si adhuc miteris nō eē hāc siniam dicēs
q; pedit dicit moyses q; isti cherubi eēnt p extensionē mallea
ti ipso pitiatorio: q; erat cherubi pductiles. i. ductiles. f.
facimalleationē et nō eēnt ipso pitiatorio: 2. dicebant
essivtraq; pte pitiatoriz: q; at locuti apd extremitates p
pitiatoriz. Sed nō pō hoc statim obstat tibi lra bebraica q
facies duos cherubi aureos cooptorio siue pitiatorio
facillos. ad qd nullo mō possit saltē os apire. multū tū in
hac de bō Thoma miroz vote dū viro proculdubio pitissi
mo solui ingenij. nā de cetis posterioribus nō moueret:
sed poudius interdū bonum omittat homerus. i. h. alig vi
ri eximij sint sicut homerū iter poetaz grecos obtinuit
pitiatoriz interdū nō aduertit et circa minima qdam de-
ficiat: hoc magnitudo illa genij exprobanda est aut quo
nis mīlitudibus minūda. C. argumēta cōfirmatia hāc p
te q; dūcebāt facillime rist: pene iā supra rīsum fuerit.
C. 2m cū d; q; pitiatoriz eīusdē lōgitudis cū arcā.
si eroneretur cherubi sup arcā nō capetur inter eos pitiatoriz
magnitudine cooptorio alig occuparet in vtra
q; extremitate in q; poneret. Rist istud argm pedit ex qdaz
falsā hōne. f. q; isti ponit q; pitiatoriz nō sit cooptorio arce:
2. tūcludunt q; ipsi occupant alig de lōgitudine duoz
cubitoz dimidiū q; erat in cooptorio arce: iō nō caperetur in
ter eos lūo duo cubiti 2 dimidiū lōgitudinis quos tenebat
pitiatoriz. sed suppositū hoc dēstratū est supra esse falsum
cū idē pitiatoriz 2 opculū. 2. tūp cherubi pductiles erūt
de extremitatibus pitiatoriz: 2. nōnebat rursus aliq; tabula
aurea eos pp quā ipeditur se sup arcā in pitiatorio.
C. Adm d; se q; cū dicit pitiatoriz sedes dei q; de
sedetur cherubi 2 scabellū pedes esset ipz pauimētū qd
nō viduētiēs. Rist q; ad hoc si supra rīsum. f. q; hoc eē
alig rī nās si ds vere sederet pitiatoriz sicut sedet hō
sup sedē. sed ds nō sedet nec stat nō est icōueniēs magis
assignandē sic q; sic. imo si sedēllē deo pprie assignare
vix potē hōeret sedere sup pitiatoriz q; hō nō possent: na-
to q; pitiatoriz esse eleuatū tra cooptorio arce. q; vt
p; in lra cherubi dirigebant 2 fēas iūicē: ita q; ala vni
tāgeret lra rēus: 2 sic coopiebāt tō pitiatoriz in circuitu.
ergo cōdētis (si vere sedere debet) nō caperent inter
alas cherubonēdum gerit q; hō dicit pitiatoriz sedes dei
(q; nō dicit fm veritatē sed fm maphorā) q; sit scabellū
in pauimētū vbiq; voluerim: quib; referret sic magis
q; alr alre. C. Ad. 3. arg. qm d; q; apponeret cherubi
sup arcā q; eēnt pedes eoz sup sedē. q; vtiq; icōueniēs
videt. Rist possit eo mō quo supra i debat. f. q; forte incō
ueniēs vñ si esset vere sedes dei: sed cū solū sit h; metapho
rā nihil vtrū essent pedes supra v infra. et q; cherubim
nō ponit ibi cū pedibus: ita q; pedes eoz essent siti sup ar-
ce plantis ipsi pductiles erāt de opelo arce vt supra decla
rauimus. 2. dato q; vere ds sederet humana effigie sup
pitiatoriz erat incōueniēs esse pedes cherubi sup sedē dei.
sicut in solēgū eburneis vel alio mō fabricatis sunt interdū
facti leones alia aialia: 2 hnt pedes supra sedē: sed nō est ali
qd incōueniēs et nō solū cherubi fabricari possent stare sup se-
dē dei: sed et cherubi vt d; 2. 2. 6. c. gipse vidit oīs sedē
te sup solū ism 2 eleuatū 2 cherubi erāt sup illud. i. sup so
liū dei. C. 2. d; ergo necessario est q; cherubi erāt sup arcā.
C. Sed adhuc posito est duplex modus assignandi cherubi
pitiatorio siue cooptorio arce: sed q; p se fuisse facti 2 postea po
siti super extremitates pitiatoriz ad vtrūq; latus latitudinis.
C. Et hoc vbi pbari: q; d; infra. 37. c. duos etia; cherubi ex
auro ductiles posuit ex vtraq; parte pitiatoriz. id aut quod
ponit in alio nō est idē cū illa re vel pars illius rei. nā nō d;
q; caput ponit hōie cū sit pars hōis 2 ceteris partibus conti-
nuef. sed ponit in mēsa: q; nō est pars mēse: vel pecunia

in arca. cū ergo isti cherubi dicantur positi in extremitatibus p-
pitiatoriz: nō erāt ex ipso pitiatorio. C. Sed hec positio stare
nō pōt: q; sic ponerent cherubi esse ductiles sed non pductiles
cū nō cōtinuarent ipsi pitiatorio educti ab illo p extensionem
malleatozā. sed textus vocat istos cherubi pductiles de extre-
mitatibus pitiatoriz. ergo nō erāt locati vel infixi in pitiato
rio sed de ipso pcedētes 2 pductiles. C. Contra pōnē istā militat
oēs rōnes supra facte cōtra illos q; ponebāt cherubi hē pedes
in pauimētō sci scōp. C. Ad argm qd faciūt rist q; ponere acci
piē ibi large. nā pprie solū d; poni alig in altero qd ab ipso
distinctū est. sed alig in sacra scriptura dicunt partes poni i to
to. nec accipio hic partes poni. i. hē pōnē vel siti in toto: q; de
hoc dubiū nō est cū ppriissime quel; pars ponatur in toto. i. ibi
habeat pōnē. sed accipiēdo poni. i. apponi vel adiungi siue loca
ri: nō pprie d; q; ponant partes in toto sed large. 2. sic sacra scri
ptura dicit alig q; deus posuit aiam in hōie: cū tū aia ps hōis
sit. accipit ergo hic q; posuit duos cherubi aureos in extremita
tibus pitiatoriz. i. q; fabricauit eos in extremitatibus pitiato
rii: cum ex ipsis extremitatibus facti fuerint. C. Erit ergo scdus
mod' pōnis cherubi q; verus solus est. f. q; arca facta de lignis
sethim 2 deaurata intus 2 foris laminis aureis: fuit accepta qdā
massa purissima auri 2 illa fuit extēsa arte malleatozā 2 figura
ta in lōgitudine duoz cubitoz 2 dimidiū: ita vt eāq; lōgitudinē
arce. 2 fuit figurata fm latitudinē ad cubitū 2 dimidiū: 2 sic erat
eqlis arce fm istas duas dimēssiones arce. q; necesse erat sic fie
ri cū deberet esse cooptorio arce adeq; nec alig supemine-
ret in lōgitudine aut latitudine: q; includi debebat intra coro-
nā arce. tunc aut ex illa parte grossa materie auri q; manebat in
extremitatibus pitiatoriz extēdēdo facti sunt duo cherubi: nō
qdē extendendo fm lōgitudinē sed fm altitudinē. extendebant
etiā artificialr ale eorum: ita vt totum propitiatorium operirēt.
2 ista pō cōuenit toti lre: q; erāt duo cherubi 2 erat ex vtroq; la
tere arce: 2 erat pductiles 2 sup arcā. cuius figura hic pōt poni.

C. Facies 2 mensam de lignis sethim habentē
duos cubitos lōgitudinis: 2 in latitudine cu-
bitū: 2 in altitudine cubitū ac semissem: 2 in
aurabis eā auro purissimo. Faciesq; illi labiū
aureū per circuitū: 2 ipsi labio coronā iterra/
filē altā qttuor digitis: 2 sup illā alterā coro-
nā aureolam. Quattuor quoq; circulos au-
reos pparabis: 2 pones eos in qttuor angu-
lis eiūdem mēse p singulos pedes. Subter
coronā erūt circuli aurei: vt mittant vectes p
eos 2 possit mensa portari. Ipsos quoq; ve-
ctes facies de lignis sethi: 2 circūdabis auro
ad subuehēdā mēsa. Parabis 2 acceptabu-
la ac phialas thuribula 2 cyathos: in qb' of-
ferēda sunt libamina ex auro purissimo: 2 po-
nes sup mēsam panes pponis i aspectu meo
semp. Facies 2 cadelabz ductile de auro mū
dissimo: hastile ei' 2 calamos cyphos 2 sphe-
rulas ac lilia ex ipso pcedētia. Sex calami
egredient de lateribus: tres ex vno latere: 2
tres ex altero. Tres cyphi qm i nucis modū
p calamos singlōs spheruleq; simul 2 lilia:
2 tres filr cyphi istar nucis in calamo altero:
2 spheruleq; simul 2 lilia. Hoc erit op' sex ca-
lamoz: q; pducēdi sunt de hastili. In ipso at
cadelabro erūt qttuor cyphi i nucis modum
spheruleq; p singulos 2 lilia. Spherule sub
duob' calamis p tria loca q; sunt sex fuit pce-
dētes de hastili vno. Et spherule igit 2 cala-
mi ex ipso erūt vniuersa ductilia ex auro pu-
rissimo. Facies 2 lucernas septē: 2 pones eas

S
Cōfutatō
pmi modi
dicendi.Rist. ad rō
nē eoz.

Opi. aucto.

Mēsa pro
pōnis.

Cadelabz

sup cadelabzū vt luceāt ex aduerso. Emūcto/
ria quoq; et vbi ea q̄ emūcta sunt extiguātur:
fiāt de auro purissimo. Omne pondus cāde/
labzūcum vniuersis vasis suis habebit talen/
tum auri purissimi. Inspice et fac fm exem/
plar qd̄ tibi in monte monstratum est.

Facies et mensam. Hic ponit scdm. f. fabricatio mēse cui
suis ptinetis. et ē iste ordo: qz supra ponebant ea
q̄ erāt i interiori tabernaculo. f. itra scā scōp. hic ponunt ea que
erāt i exteriori tabernaculo et erāt duo. f. mēsa et cadelabzū. et po
nit pmo de mēsa. f. (Facies mēsam de lignis setbi.) Nullū. n.
aliud lignū ponebat i toto edificio tabernaculi nisi ligna setbi:
qz ista erāt q̄i iputribilia: qd̄ ueniebat ad talē fabricatiōē. nā
nō erat alia arca faciēda i ppetuū nec mēsa et sic de ceteris omnia
mētis: nisi forte d̄tgeret bec auferri. tūc. n. de nouo fabricabant
sic p3 b altari aureo qd̄ Hieremias cū arca tulit i sepulchrū moy
si an̄ captiuitatē iudeoz p̄ chaldeos vt p3. 2. Mac. 2. c. et tñ post
captiuitatē babilonicā tpe machabeoz fuit altar aureū thymia
matū vt p3. 1. Macha. 1. c. et cōuincit ex. 1. c. Luce q̄i itrauit za
charias ad icēdēdū thymiamā corā oīo i tpe viciis sue. icēso tñ
thymiamatis sup altare aureū fiebat. arca tñ q̄ semel ablata fuit
nūq; oenuo fabricata fuit. cui cā fuit potissima atq; totalis: qz
arca ē vas cōseruatoriū et solū erat ad cōseruādū ea q̄ itus erāt. f.
tabulas et vna cū māna et virgā atq; Deut. 10. illa iā h̄i nō pote
rāt cū ea hieremias portasset cū alijs q̄ de tēplo tulit i sepulchrū
moyfi. q̄ nō erat nēcia arca ad aliq̄m vsū. Cetera aut vt altare
thymiamatis et similia erāt ad aliquos vsus q̄ māferūt post re
ditū de babilonica captiuitate: iō restitui et fabricari oenuo de
buerūt. si aut ista nō fuissent ablata māsura erāt saltē vsq; ad tps
xpi i quo oia vteris testi ymbzalia mysteria cessare debuerūt.
et ad h̄p toto isto tpe duraret (qd̄ satis magnū fuit) op̄ erat vt
talīa de forti mā facta foret q̄lia sunt ligna setbi paucas i se re
cipientes mutatiōes. (H̄itē duos cubitos longitudis.) Adinor
erat mēsa q̄ arca. cui rō erat: qz mēsa et arca sunt ista recōdi
toria et ipostoria. mēsa gde ad aliqd̄ iponēdū. arca at ad aliqd̄
reponēdū vt custodiēdū i ea. et qz ea q̄ sunt ad finē ppositiōis
fz finē ad quē sūt: oēbat eē q̄titas arce fm ea q̄ ea custodiri
debat: et q̄titas mēse eē oēbat fz ea q̄ sup mēsa ponebant. q̄m
at plura erāt q̄ i arca custodiebat q̄ q̄ i mēsa ponebat: debuit
eē maioris lōgitudis arca q̄ mēsa. Lā at q̄re mēsa scā fuit erat
vt ponerent sup eā panes. 12. p recordatiōē. 12. tribuū isrl. de
quo Leu. 24. c. et ponebat istī panes i duobus ordib⁹. f. sex panes
i ordie vno et sex panes i ordine altero. Ponēdū at sex panes i
directū et cōtinuātū sufficiebat. n. duo d̄ cubitis moyfi: qz viri illi
tpis maioris corpulētie erāt q̄ nūc. et accipiebat cubit⁹ pro bra
chio cū tota manu et digitis. (Et i latitudine cubitū.) Qz sufficie
bat ista mēsa cū i latitudine solū erāt duo panes q̄ satis capie
bant i vno cubito: imo tres panes capiebant i lōgitudine vni
cubiti si capiebant sex panes ordie cōtinuato i lōgitudine duoz
cubitoz. (In altitudine cubitū atq; semissem.) Ista altitudo erat
pedū mēse. arca at de q̄ supra dicebamus nō hēbat pedes fz ta
bula iacēs ei⁹ locabat sup paupmētū seti scōp. et h̄ qz arca hēbat
fundū cū eēt ad cōtinēdū aliqd̄ itra suā pcauitatē. mēsa at pcaui
tatē nullā h̄e oēbat: qz nō erat ad cōtinēdū aliqd̄ itra se fz. s. se.
erat g mēsa qd̄ tabula simplex de setbi et qd̄rāgula. f. q̄ lōgitu
do ei⁹ erat cubitoz duoz et latitudo cubiti vni. hūc at tabule i
figebant pedes quoz altitudo erat cubiti et dimidij. et ista voca
tur altitudo mēse. (Et iaurabis eā auro purissimo.) f. qz ista ta
bula mēse tota coopiebat laminis aureis supra 2. j. et pedes mē
se circundabant auro. istud fiebat ad decorē: qz oportebat vasa
mysterij dei excellētia valde eē. erat aut istud aurū purissimū: qz
nulli⁹ alteri⁹ metalli admixtiōe a sua excellētia deglaret. de q̄ti
tate grossicie istī tabule nō fuit d̄cū: qz h̄ nō multū referebat:
fz poterat fieri tāte grossicie illa tabula q̄nte erāt alie mēse ad
vsus cōes. f. triū aur. 4. digitoz. De ista mēsa dicit Iose
ph⁹ qz erat talis sic mēsa delpbica. f. mēsa pbebi i delpbos i sula
grecie i puicia boetica i q̄ q̄rētib⁹ reddebāt rīsa. C̄s nō mē
tū videt qz mēsa facta tpe moyfi p̄ior fuit q̄ mēsa facta p tēplo
appollinis delpbici. nā ipse appollo cui delpbica sacra cōse
ta sunt tpe illo nō erat: qz tpe othonielis iudicis isrl floruit qui
post ioseph aliq̄to tpe iudicauit isrl vt p3 Judi. 12. c. C̄tē o
to qz apollo an̄ tpa moyfi fuisset (qd̄ credi vetant cronographi
vt per eusebiū et lucā iudeū) tñ deus nō mādaret fieri talē men
sam: qz de q̄tū rōnabil potuit et debuit vetuit iudeis ne seque

rent sacra gētiū q̄ potius erāt abominatiōes vps Deut. 12. c.
cū oī. cū dispdiderit oīs d̄s tuus gētes et possederis terrā earū:
nō imiteris eas nec regras cētimonias earū. sicut colue
runt gentes iste deos suos: ita ego colam: nō icēis similitū oīo
deo tuo: oēs enī abominatiōes q̄s aduersatū oīs deus tuus
fecerunt comburēs filios d̄s et filias suas oīs in igne sic ha
bet D̄iere. 10. c. iuxta vias gētiū nolite d̄iere: et a signis celi
nolite metuerē. non est ergo erisimile qz oīs illud fieri māda
uerit qd̄ maxime vetuerat. (faciesq; illi labium aureum.) D̄
labium aureum mense quēdā modum virgule posita atq; af
fixa in extremitatibus laterū tā in longitudine q̄ in latitudi
ne: sicut interdū fit in gbus d̄nēsis n̄ris fit semp scaculoz et
aleariōz reliquoz extremitatibus ne aleoispargantur.

C̄n labium mense: et coronā alia corā in mēsa esset tria
vel vnum.

Sciendum qz hic p̄ntur tria. f. labium mēse et co
rona: alia corā. C̄n Nicolaus autē fa

cit oia ista esse idem fm ren cōtinuitatem materie. sed oīc
differre in nominibus trib⁹m loca tria que operiebat illud
labiū aureum. f. qz labiū aurū esset qdā lamina aurea satis
tenuis que totam mensam cōdabat fm figuram mēse qua
drangularem. et erat longitū eitis fm mensurā longitudinis
mense: quia eam ambiebat. itudo autem istius erat. 12. digi
toz et affigebat in frontis mense. f. in densitate vel gros
sicie eius. et qz posuimus ip̄ tabulam mense in grossicie obti
nere quattuor digitos occubantur quattuor digitis illius lami
ne i ipsa grossicie tabule: et quattuor digitis excedebat sup
altitudinem tabule: alijs quattuor depzimebatur infra gros
siciem tabule. ista autem lēna quantum ad illos quattuor di
gitos quibus occupabat grossiciē frontis mense vocatur labiū
fm Nicolaum. quantum digitos quattuor inferios vocat
illam laminam coronam irrasilez. Quantum vero ad quattuor
digitos supra tabulam v̄tur corona aureola. qd̄ quidem sa
tis facilliter imaginari po in grossicie cuiuslibet mense coope
riēdo illam grossiciem qua lamina ferrea que cōstatur q̄
frōs mēse aut arce. C̄n satis h̄it de apparitiōe verita
te non fulciunt. Primo fm ista supradicta eadē lamina est q̄
est labiū: et corona iterraz: et corona aureola vt paul. 1. ita tñ
nō cōstent hoc: qz vult se istas vniuersas in re et nō cū dicit.
facies labiū aureū. et post subdit. et ipsi labio coronā terrasile.
ḡ facto ipso labio fiebat corona iterrasilis. et sic mona hec
non erat ps ipsius labij aliqd̄ oīstinctū ab illo. C̄tē qz oī
postea. et super illam altam coronam aureolam. Manifestum
est qz pars nō ponitur si illud cuius est pars. sed corona au
reola oī qz ponebat sup iā coronā. ergo iste due eēt et inter se
oīstincte et oīstincte ab iō labio. C̄tē adhuc et magis in radi
ce: qz in positione ista oītur illa lamina eadem est que est la
bium: et que est corona iterrasilis: et que est corona aureola. oī
stringuntur tñ: quia aurea corona est quantum ad id qd̄ supra
mensam est. et iterrasilis quantum ad id qd̄ infra p̄det. labiū
ergo solum est quantum i partem lamine que frontem siue gros
siciez tabule cooperit. sed hoc est contra naturam huius nomi
nis labiū: quia labiū et quod p̄minet in aliqua rāna assumi
tur labium fm metap̄ram in rebus a labijs nōtis. sicut enī
in facie nostra labia n̄tra p̄minēt vltra planiciē mētis: ita id
qd̄ vltra mense planiem eleuat labijs mense vocat. C̄tē
i talis lamina poneretur esset supflua quantum ad quattuor di
gitos medios. sed ibi p̄fluit n̄bil ponebat: q̄nt opus re
gulatū a deo. et deus ibi facit frustra (qd̄ ad errat artificē p̄
tinet). f. opationē et mteriā p̄dere. p3 an̄: qz d̄s mādauit vt ista
mēsa inauraret. Ergo q̄tū ad hoc necesse erat frōt siue grossi
ciē mēse inaurari: alio diceret mēsa iaurata. tūc ergo cū labiū
oīcat illa ps lamina in qua coopiebat illa grossicie mēse: nō
oportebat poni labiū iā eēt lamina q̄ totā mēsam coopiebat.
vel si poneret eēt v̄ilde supflua. f. qz poneret lama sup lami
nā et vna sola videbūt. ḡ nō ponebat talis lamina si poneret
(cū n̄bil ageret) nō oēbat aliqd̄ nomē h̄e tā q̄ d̄ens. Lōclu
dēdū ḡ necio est q̄nō erat aliqd̄ talis lamina posita. f. oīm cō
formiter ad lram. f. qz sic ista ponunt hic vt tria oīstincta ita eēt
tria oīstincta. C̄tē qd̄ sciēdū qz tabula illa mēse iaurabat to
ta. f. qz coopiebat qdā lamina aurea. et tūc grossicie siue frōs ta
bule coopiebat: et illa lamina coopiebat frōtē nō oēbat aliqd̄
de istis trib⁹. f. qz nō erat labiū et corona iterrasilis nec corona
aureola: f. oia ista ponebat post d̄urationē mēse. Erat ḡ labiū
mēse vt signat ista p̄petas dictōis aliqd̄ supem⁹ planicie mē
se. et est (vt an̄ dicebam⁹) qdā v̄gula grossa de oro fixa i lateri
bus

Heb. 8. b.
Mc. 7. f.

Quar arca
post q̄ abla
ra fuit nūq;
itex i tēplo
fuit facta.

Qz mēsa p
pōnis mīoz
erat arca.

Qz fuit scā
mēsa p̄pō
nis.

Qd. 24

An mēsa p
pōnis eēt si
cut mensa
delpbica.
Op. iosephi
Lōfuta. 1.

Scda.

Op. nico
lai d̄ lira

Lōfuta.
opionis.
1. rō.

Scda.

Tertia.

Quarta.

Doct. de
termina.

tur in lateribus longitudinis. De arca aut qz tanti poderis erat cu his que int^r recodita erat: z cum cherubiz qz suppositi qd ne cesse erat portari a. 4. viris: id in laterib⁹ latitudinis vectes cum circulis positos fuisse dubitari no pot. Mēsa autē nō erat tāti ponderis sicut arca: qz parietes nec fundū hēbat nec suppositos cherubim: sed quedā vasa ad ministrādū que. j. ponunt. hoc tñ non obstante verisimili^r est eā a. 4. viris fuisse portatā: qz h ali- quāti poderis erant. maxime cū portarent sup^ra. 12. panes qui cōtinue erant corā dñō. ergo cōcludit^r verisimili^r eā habuisse vec- tes in laterib⁹ latitudinis. vñtia ista p3: qz latitudo hui⁹ mense erat cubiti vñti⁹: z lōgitudō erat cubitozū duoz. Si ergo pone- rent vectes z circuli in laterib⁹ lōgitudinis distaret vectes a se- ipsis p vñti cubitū. i. per latitudinē mēse que itercedebat eis vi- siungēs eos. Si aut. 4. viri portaret mensaz. duo pcedere debe- bāt sū lateralr^r iuncti incedētes in pte anteriori p extremitates duoz vectiū: z alij duo sequebant^r p extremitates eozūde duoz vectiū: z sic deberēt duo viri inter duos vectes capi ad portan- dū mensā qd eē nō pot: qz spatiū solius cubiti itercedit iter duos vectes in quo vir vn⁹ homo sufficiēter caperet: quanto magis duo viri: ita vt abo simul ambulātes nō impedirent^r ad inuicem. Si aut ponam^r vectes cuz circulis in laterib⁹ latitudinis fuisse positos: cū iter latera latitudinis itercedāt latera lōgitudinis di- stinguētia illa z lōgitudō mēse duozū foret cubitozū: manet inter duo latera latitudinis spatiū duozū cubitozū. postia aut sic vecti- bus manēt duo cubiti in qbus bene pnt duo boies simul latera liter incedere. in laterib⁹ g latitudinis dōz est vectes z circulos fuisse positos. (Ut mittant^r z vectes p eos.) i. p circulos aureos. Vectes (vt supra dictū fuit) sunt ligna lōga a vebēdo dicta: qz per ea portat^r siue vebitur ipsa mensa. (Subter coronaz erunt circuli aurei.) Locatur hic corona ipsa interrahilis corona que erat supra labiū mense z planicie eius superiorē. circuli aut erāt sub planicie inferiori infixi pedib⁹ mēse: z sic esse dicebant sub- ter coronā: qz illa erat supra mensaz. nō enī debuit poni qz esset alia corona ifra grossiciē mēse: cū solū moyses duas superiores z ipm labiū posuerit. poterat tñ esse qz qñ moyses fecit deaurari mensaz: extēdit laminā que tegebat ipissitudinē mense: ita vt ali- qualiter. j. pederet: z sic operiret circulos z vectes in pte inferiori mēse: vt sic honesti^r mensa apparet qz si p se vectes cū circulis apparerēt. z ista lamina sic pendens vocaret^r corona: qz vñdīqz circūdalet mēsa: f3 quadrāgularitatē ei⁹. Si at h vis satis stat. sin aut teneas qd pus dicit: qz in hoc non multū contendo cum vtrūqz sit satis rōnabiliter dictū. (Ut portari mēsa possit.) Oia que in tabernaculo z in atrio tabernaculi erāt portabilia eē de- bebāt. cū mansio ipsoz iudeoz stabilis nō fuerit in ipso deserto: nec post ingressu terre chanaā donec salomon templum edifi- cavit in quo ista omnia stabiliter māserūt quousqz penit^r abza- sa atqz deleta sunt. mēsa ergo cū inter cetera portari deberet ve- ctib⁹ eguit. **C** S3 circa h argues. cū. n. oia que in tabernaculo z atrio erāt moveri deberēt de loco ad locū: z ad portandū ve- ctib⁹ indigebāt: qre nō oibus vectes facti sunt sicut arce z mēse z altari holocaustoz vt p3. j. 27. z altari thymiamatū vt p3. j. 30. **C** Rñdetur qz eozū que portabant^r de vasis z ptibus taberna- culi quedā erant que poterāt portari manib⁹ p qtuoz vel. 5. ho- mines. Alia erāt que tāti poderis erāt que nō poterāt portari p boies manib⁹ suis. ea aut que manib⁹ portari nō poterāt porta- bant^r in plaustris z nō iponebant^r eis aliq vectes: qz supflū eē cum ad nullū vltz eēnt. Alia aut que manib⁹ portari poterāt ve- ctib⁹ instruebant^r vt manib⁹ portarent^r: qz securi atqz bonoz- bilis manibus hoīum portabant^r qz in plaustrū: z ob hoc colū- ne tabernaculi z colūne atrij z bases earū z cortine atqz tētozia: z cetera operimēta z tabulata vectes nō hēbant cū tanti ponde- ris essent vt manib⁹ portari non possent. **C** Et si obijcias de ta- bulatis qz habebāt vectes vt p3. j. 26. **C** Rñdet^r qz nō hēbāt vectes ad vebendū. i. portādū sed ad cōtinēdū tabulas ne ab inui- cē discederēt z disēpāginaret^r edificii. z sic dñ. j. 26. c. facies ve- ctes de lignis seibim ad cōtinēdas tabulas. arca at z mēsa: z alta- ria leuia erāt: ideo ponebant^r eis vectes vt manibus portarent^r nec vñqz in plaustris portarent^r. Et ob h in oblatiōe pncipiū. 12. israel qñ edificatū fuit tabernaculū z oblati sē boues. 12. z plau- stra sex: oēs mādauit suscipi: z dedit duo plaustra filijs gerson qz portabāt cortinas z saga z vela atqz tētozia z cetera opimen- ta. filijs aut merari qz portabāt oia tabulata z colūnas atqz ba- ses dedit qtuoz plaustra. filijs aut caath qui portabāt oia vasa ministerij z arcā atqz altaria duo nō dedit aliqō plaustrū: qz ma- nibus suis bec oia portari poterāt vt p3. Nu. 7. c. h ista qz caathi te portabāt manib⁹ p pzijs portari iussa sūt. aliquādo tñ in plau-

stris portata sunt: sicut p3 te arca quā dñdū fī trāsferi dō mo aminadab qerat in gbaa ciuitatē suam: tabat^r in plau- stro nouo vt p3. 2. Reg. 6. De merariis aut portabāt tabula- ta z colūnas cū vasis atqz capitellis nō est cōdendū qz oia illa portare possent in qtuoz plaustris q eis dēari iussent. Sed dōz qz alia plaustra ēt ipsebant de suis vab alijs oblata sūt: nā als mortuis illis bobu z destructis plaustris: nec erat me- raritas manib⁹ suis ista ferre: qd tñ pobile nō erat eis: vel valde difficulter fieri poterat. ideo oēm pter plaustrū illa alia ipfi habebāt. Idēdē autē gersonitis stiedū rōnabiliter est. **C** Posset tñ dici qz gersonite z merari alia de onib⁹ le- uiozib⁹ ministerij sui man⁹ portabāt: d h fiebat^r vectes. non tñ ponebant^r vectes in ipz reb⁹ sic pōdis: qz nō pōnebant eis: vtpote si aliqua colū vel basis e capitellū man⁹ porta- tari deberēt sup vectes rebat. tñ i vectes nō affigebāt co- lūne aut capitello vel baqz valde idēcēs esset. affigebant tñ alijs reb⁹ in quib⁹ nō erā indecēt^r vt p3 de arca z mensa atqz duob⁹ altarib⁹. P3 etiā x in cādabro. nam cādabro nullo mō possent vectes infigi: tñ totuliter de auro z erāt illū atqz ramosum: nec aliquo mō is figure erat cui vectes infigi pos- sent. portabat tñ in vectib⁹ p3 Nu. 4. c. prius enim iolebat^r purpureo vestimēto cū vasis suis: z postea operiebatur pelle hyacinthina: z idēdē vectes sup illā pelle: sic porta- bat. (Ipsos quoqz vectiācies de lignis seibim.) Unmagno tpe icorrupti durarēt ab putredine alieni. (Et circūbis au- ro). i. laminis aureis: itanibil de ligno videret^r sed totū aurū apparet. (Ad subuehē mensaz). i. ad portādā mēsam. z re- cti⁹ oī ad subuehēdas qz vebēdā vel portandā: qz nō subue- here qñ sub⁹ vebere. i. qz subteriorē: qz vectes ipm qb⁹ mē- sa portabat^r sub ipsa mēsa ponebant^r in pedib⁹ mēse vt p3 in lra. vt aut mēse z vā figurā cognoscere possent panibus suis potest hic figurā pñgi. (Parabis z acceptabula). Posi- ta fabricatura mense pñ fabricatio vasoz necē in ministe- riū mēse. (Parabis z acceptabula). Ista dictio vñt scribi pñ: qz aut cū p. aut sine. pñ at acceptabulū cuz. p. scribit^r. dñ ab ac- cipiēdo: z signat qd qz vas ad recipiēdū aptū: cuqz illō sit qd recipit siue lignū siue durū. Si ponat^r tabulū sine p. dñ ab aceto. i. vasa hōis aceti z suscipit. sicut h qdā vasa vinaria: qz in eis vñt suscipit. hic aut nō pot^r accipiēdū ab ac- cipiēdo: qz in eis vñt suscipit. qz in tabernaculo vñt nullus vñt aceti erat. dñm qz acceptabulū pro vñt accipiēdū apto accipit. **C** Ad cōtitionē aut dñz cōsiderādū ista mensa qz ponebat^r itra tabernaculū in latere aglonari vobāt mēsa. p. positiōis: qz in ea ppebant^r panes corā dñō. mērat mini- sterium hui⁹ mēse sobor: h erat mēsa tāqz aliqz positiōis. i. sup qd multa ponebat^r ad ministeria thymiamatū. z tñ mēse erat pncipiū in locadis thymiamatū p pōnis: ideo vocat^r mensa p pō- nis. P3 at hoc qz alre thymiamatū idigebat abus vasis ad recipiēdū thms z alio⁹ ad adolēdū in eis thymia. Altare ē holocaustoz vasis igebat ad parādū ipm igit ad carnes coquēdas: z ad libamina. i. vt videat^r vtrū vinū vel oleū qd in sacrificio libādū sit dignū sit p sacrificio oīni Nu. 15. c. dñ qz in quolibet sacrificio fundi deberēt p libamēto vini certa ps: z olei alia certā sūra. z qz interdū vinū nō erat talia qualia in sacrificio oīni acceptari deberēt qreiebāt. pmo diligēter in gbus vasis: z sic acceptabāt^r vel iñciebāt. Ista aut vasa pñtētia a ministeriū altaris nō erāt altari holocau- stoz: qz h ibi ponent^r lebetes z forpces z fūscule z igniū re- ceptacula vt p3. j. 2. c. qz ista erāt vasa qz ēt si puerē nō rese- rebat cū eoz ministeriū tale eēt. Ea at qz apō altari holocaustoz ponebāt^r: necē erāt aliq mō pollū. i. fauillīs asētib⁹ altari cū eēt ppetuus ignis p3 Leui. 6. c. Ista aut in gbinū z oleū ex- periri debebāt: necē erat eē mūdissima. aliqz qz expiri dbe- bāt vtrū bone annale eēt: magis cōignarent^r nesciret qñ ef- sent acceptabiles vel nō. deberēt g vasa in ggnoscebātur libamina eē seiuūta a ceteris vasis altaris holocaustoz z poni i lo- co mūdiori. Etiaqz vasa qz erāt ad vñt aliqz maculatos vt parare ignē: z educē cinerē: z coquere carnes recipe sāguinē erāt enea vt p3. j. 27. c. iō ponebant^r extra tabernaculū circa al- tare holocaustoz i atrio tabernaculi: qz erāt pignitatio. Ua- sa aut in gbus deberēt cognosci vinū z oleū de auro puris- simo: ideo nō debebāt poni inter cetera vasa vñt banauo- rum. i. cōmaculatiūm. i. inter vasa enea alia: sed poni in- tra tabernaculū in bonozatiōi loco. z quālibet opus erat aliquo repositorio: ideo facta sunt mēsa vt nōlū seruiret ad vñt

Mēsa hē-
bat circlos
z vectes ex
latere lati-
tudinis.

Oia qñ ta-
bernaculo
erāt porta-
tilia eē de-
bebāt: qz ex
quo scā sūt
nō generūt
quousqz po-
sita sūt in tē-
plo salomo-
nis.
Argm.
Rñso.

Obiectō.
Solatio.

De mēsa
qz pono-
bat^r ita
naculo.

Quedā
vasa alta-
ris holo-
caustozū
ponebāt^r
i altari: z
alia pone-
bāt^r sup
mensam
p pōnis.

Alio dicendi
modus et
melior.

D

Quo panes
pponis in
mensa loca-
bantur f3 io-
seph.

duo latera que replicabantur erant due facies panis. **C** Aliter
dicitur et melius quod isti erant panes faciei quia non erat isti pa-
nes figurati sicut panes vulgares. nam panes vulgares aliquo modo
sunt in parte inferiori plani: quod sedent in fornace et podus ceterarum
partium comprimit et facit equalitatem in fundo: et hoc magis quod cum
isti panes pinifunt: sic plani sunt in fundo. et isti panes cum in fornace
coquuntur in parte inferiori quod paupum et cibum appropinquat adu-
runt: in superiori autem quod solo calore tangit albiores sunt: et non ita
erant: partibus inferioribus nigredine quandam ex adustione obenti-
bus. panes autem pponis sive facierum ut dicitur in bebreo: erat eiusdem
figure inferioris et superiores: quod non coquebantur in cibano sicut panes vul-
gares: sed in quibusdam ferris sive aureis vasis ad ignem: sicut hostie
fuerunt in ferris ad ignem. et quod illa vasa in vitraque parte eandem similitudi-
nem exprimebant panes illi tales erant. i. sicut supra. ac per huiusmodi
facies habebant. panes autem non in sola vna facie habuit. item superiores.
inferior autem facies non appellatur. Etiam quod illi panes sic cocti non adu-
rebant magis ex vna parte quam ex alia: ideo eundem colore vitrobique
exprimebant: id est facies duas habebant. panes autem non in non habuit eun-
dem colore supra et infra. De his panibus dicitur Iosephus quod ponebantur
in mensa pponis sex sex. s. in duobus ordinibus sex in vno et sex in
reliquo: et super quolibet panem ponebatur vna patena aurea huiusmodi
gillulim thuris. cum autem per dies sabbatorum auferebantur panes illi adole-
bant incensum coram domino et ponebantur totidem panes cum tantumdem incensum
sicut ante extiterat. De isto tamen ordine panum iam supra diximus: quia
melius alio modo ponerentur. s. quod essent sex panes in vno cu-
mulo superpositi sibi inuicem: et sex in alio cumulo. (In conspe-
ctu meo semper). i. quod nullo tempore deficerent illi panes de mensa pro-
positionis sicut deficiebant sacrificia de altari holocaustorum. et vnde
est in conspectu domini: quod super altare deus esset dicitur. et tamen mensa pponis cir-
ca altare thymiamatum erat. Vel magis dicebantur esse in conspectu
dei: quod erat circa velum sancti sanctorum: et intra ipsum velum deus esse diceba-
tur super altare. s. inter duo cherubim super propositionem: quod de ipso
loco vox dei resonabat. (Facies et candelabrum). Dicuntur ter-
tium. s. fabricatio candelabrum cum suis pertinentiis. (Facies candelab-
rum vnum). Candelabrum nominatur huiusmodi multos calamos et lucernas
habere: quia omnia hec ab vno stipite predebant. **C** Erat autem
vnum candelabrum solum in toto sanctuario. non enim sit metio de alio: nec
de aliquo modo poni: quod cum totum sanctuarium distinguere in tres partes.
s. in sancta sanctorum: et intra tabernaculum exterius et in atrium. si quod
huiusmodi poni candelabrum aliquod: opus vitronem in aliquo istorum lo-
corum: sed non reperitur in his omnibus nisi vnum candelabrum. quod vnum so-
lum candelabrum erat. per quod intra sancta sanctorum non ponebatur aliquod can-
delabrum cum oporteret tunc aliquem de sacerdotibus intrare quotidie
ad parandum lucernas his aut pluribus in sancta sanctorum. s. hoc non
conueniebat: quod nullus de sacerdotibus intraret in sancta sanctorum nisi ma-
gnus sacerdos. et ille non semper sed solum in die propositionis ut per ad
bebreo. g. c. et leui. 16. c. sacerdotes autem minores non intrabant nisi
quod mouenda essent castra: quod tunc intrabat sacerdos magnus et cum eo
aliqui de sacerdotibus minoribus et tegebant arcam vitronem et eam leui-
tis ut per nu. 4. c. **C** Item non conueniebat candelabrum esse intra sancta san-
ctorum. nam (ut diximus supra) iacebat intra propositionem corpus illud for-
matum et deus in quo loquebatur angelus formas voces quod
audiebantur in propositione: et per huiusmodi mandabat deus ut esset sic sine lu-
mine non intraret sacerdos nisi prius acciperet thuribulum cum thymia-
mate ut exbalaret vapor eius et operiret cuncta quod intra esset ne more-
retur sacerdos videns: quod magis phibetur debebat candelabrum intra
sancta sanctorum: cum et sine lumine ingredi non licebat nisi prius alia obscuritas
caret in sancta sanctorum ut tolleretur visio sacerdotis. nullo modo lucebat
intra sancta sanctorum candelabrum. In atrio autem tabernaculi candelabrum
esse non debebat: quod atrium cooptura non habet sed toti celo patens lu-
cis abundantia suscipiebat. et quod ad sacra agenda semper ignis reg-
naret etiam in ipso atrio ignis erat. nam in altari holocaustorum erat
ignis qui nunquam exstinguebatur et subiiciebantur ei sacerdotes ligna ut
per leui. 6. c. manebat ergo tabernaculi prima pars que vocatur ta-
bernaculum exterius in quo ponebatur candelabrum. in hoc tamen non oport-
tebat esse multa candelabra. tanta namque erat lucis abundantia huiusmodi
per lucernam ut non esset necessarium aliud candelabrum: precipue cum
non esset magne continentie et spatii illud tabernaculum exterius: sive
primum. solum ergo hoc candelabrum necessarium erat in tota domo domini.
C Ad fabricationem huiusmodi candelabrum quod aliquot difficilis videtur per care-
re figura ad oculum quod in his maxime certificatur: et per multitudinem
partium coincidentium in denominatione quare situm non sufficere cognos-
cere: est considerandum breuiter. In hac autem parte sententia maioris ad-
herendum putare. s. sine ioseph: quod (videtur vir illius gentis peritis-
simus: et quod ipse illorum sacrificiorum ceremoniarumque aut vasorum videri
habet cognoscere debuisse). nam ipse quo hierusalem capta est a romanis

omnia vasa ministratiois sancte in domo domini erant: non tamen cel-
lassent iudei a sacrificiis et ceremoniis tabernaculi. eo tempore
quo hierusalem capta est iosephus in ciuitate ipse erat: et fuit vnus
de ducibus belli contra titum romanum quod postea ipse factus est.
ab ipso autem captus extitit et per sapientiam suam atque confidendum mor-
tali ipse tiro perixerat: solus est atque libertati vnatus. rom. inter
maximos cronographos claruit: de quo paulus orosus libro. 7.
de ormenta mundi. huiusmodi quod peritissimo scripte in his que soli
us gentis sue sacra et ceremonie erant credere in dubijs debuisse
sem: sed aberrauit huiusmodi nimis a textu veritate discordans. dicit
candelabrum fuisse factum quidem lra dicatur esse ductile. dicit et
illud pro maiori parte ferreum esse sed lamina aureis adornatum: cum
tamen lra dicat esse de auro purissimo. in his ergo nullum tamen
nimis erratum ei assentiendum est. **C** Sciendum ergo quod ad fabricatio-
nem huiusmodi candelabrum accepit moyses vnum talentum aurum: quod
erat satis magna quantitas: et protendit illud extensus est: quod figu-
ratum in forma que hic continetur. nec hinc ex pluribus partibus com-
positum (ut iosephus asserit) ita fieri vna particula et altissima
res extra: sic quod ex pluribus in vnum iunctis totum operis pinge-
ret candelabrum: sed per solam functionem malleorum ipsum autem pdu-
ctum atque extensum fuit in varias figuras manente veritate
partium. et in hac percussione imo facta fuit quedam planities rotunda
et grossa atque satis ponderosa que vocatur pes candelabrum: per
ponebatur super planiciem primam vel aliquam tabulam faciebat
podere suo ut non moueret in vna vel altera parte: sicut in ca-
delabris nostris ferreis vel eneis et in omnibus alijs. et illa autem
grossicie pedis surgebat quedam veluti virga satis grossa: et illa
vocatur hastile vel stipula sive truncus candelabrum: et erigebat in al-
tum. et ex hoc predebant omnia alia: sive calami sive spherule vel cy-
phus et lilia atque lucernae in isto bastili erant. 4. cyphus de eo di-
latabatur quidam pes autem per malleationem et figurabatur cyphus:
et erant in hunc modum. s. quod cum modici eleuaretur istud
stibat in eo quidam cyphus: deinde porrecto magis altum apud
ipsum cyphum ponebatur vna spherula. i. vnum per rotundum
eo modo factum extensione et malleatione de eoduro cadelab-
rum: et post hoc sebat vnus flos qui vocatur hic lilius: et ipsum ba-
stile in circuitualem florē haberet de seipso perit. Rursus
cum magis eleuaret ponebatur vel potius fabricabatur ipso basti-
li scōs cyphus et deinde scōs spherula. i. per rotundum liliū.
deinde vltimus ereto bastili formabatur in eo tertius cyphus et
tertia spherula et tertium liliū. vltimus autem versus summitatem
bastilis accedendo fabricabatur quartus cyphus et quarta spheru-
la et quartum liliū. in ipsa autem summitate bastilis super liliū fiebat
lucerna magna de auro. i. quodda vasa in modum vnde spherule:
in illo vase infundebatur oleum et ponebatur lychnum ut luceret: et
sic consumebatur opus bastilis. ab ipso bastili gyro exturgebant
sex calami. i. sex virgule auree que non erant ita copulatae sicut
bastile: et non erant einfixe vel ligate aut quocumque in eo soli-
date: sed per functionem malleorum ab ipso bastili ponebantur. et erant
isti sex calami nascens de ipso bastili quodda summitate bastilis:
s. in tribus locis bastilis. nam in summitate bastilis rotunda erat et vl-
tra nihil de ipso cadelabro tēdebatur. sed erant calami veluti
quidam rami arborum qui de ipso trunco sive stipite varia loca
nascuntur. et oriebantur tribus locis. s. duo calami in vno lo-
co bastilis. et alij duo simul in alio loco altiori. et alij duo simul in
loco adhuc magis alto. non tamen nascebant isti calami versus ean-
dem partem sed vnus ad vnus latus: et sit illud meridionale. alij
calamus in alio laere. s. meridiano: et sic fiebat tria loca in quibus
nascabantur calami: ita ut tres calami tenerent vnum latum can-
delabrum et alij tres calami aliud latum. ita egrediebantur calami isti huius-
modo: quod primi duo calami qui egrediebantur de parte inferiori ba-
stilis erant super primam spherulam. s. quia ante omnes quod primo
incipiendo a pedebastilis erat vnus cyphus: et vna cyphus erat
vna spherula. i. per rotundum: et postea perodo erat liliū.
inter spherulam tamen et liliū manebat paruum solum in quo de
ipso bastili egrediebantur duo calami ad duo latera ipsius cande-
labrum. deinde simili ordine posito cyphus secundus et spherula se-
cunda inter ipsam spherulam et liliū scōm egrediebantur de bastili
duo calami sicut priores ad duo latera candelabrum: deinde se-
quebatur liliū et tertius cyphus: et post illud spherula tertia et
supra ipsa spherula nascebant alij duo calami: sic erant sex ca-
lami. et sic ante ortum duorum primorum calamorum in bastili erant cy-
phus vnus et vna spherula: deinde iter hos duo calamos et locum
a quo egrediebantur alij duo calami erat liliū cyphus et spheru-
la: et iter hos calamos scōi loci et calamos alios qui erant in
tertio loco erant liliū et cyphus et spherula: et ipsos tertios
calamos

Nota quod
auctor in
iudaicis
pluribus
omnes iudei
sapit.
Iosephus
erravit in
fabricatu-
ra taber-
naculi.

De fabrica-
tione candelab-
rum.

Qd. 29

A

Quia tota
bernaculo
non erat nisi
vnum cadelab-
rum. et quod
iosephus er-
ravit in fa-
bricatione
eius dices esse
compositum ex
multis parti-
bus et esse fer-
ro per maio-
ri parte. Et de
fabricatione
eius f3 veri-
tatem.

B

Nota in-
deorum inspi-
cia quod pro
prijs erra-
bant.
Iosephus
omnia vasa ta-
bernaculi
cognouisse
debuisset.

97

• ୧୫.

30.

五

Zin ro-
stra căde
labz ieent
omă că-
delabzi
yladiuct
ex aliena
mă.

Rñ, aliq.
rñ ad rñ
nem.
1. Lōsu.
rñfionis.

အငြိမ်း.

Doc. Def.

乃

Lra be
brea.
Judeorū
opi. de fa
ctiōe can
delabzi.

Confut.
1. opio.
indeoz.

ઉદ્ભવ.

† L
Qz factum
fuit cādelā
brum in tē
bernaculo.

Figura cy
phoz cādes
labzi fm
aliquos.

t

+

Q. 31

A
An vasa candelabris
sent i modū
nucis dis-
posita.
Opio. 1.
Secūda.
Confuta.
vtriusq;
opionis.
1. rō.
Scda.

Quasio.

Confuta.

Tertia.

Quarta.

Doc. deter.

B
Lra be-
bre.

Obiectō.
Solatio.

† lra dispositionē istoy calamoꝝ. f. (Tres ex vno latere ⁊ tres ex reliquo). In quo inuitur qd isti calami in solis vno latere eē debebāt. f. in oppositis: ⁊ nō poterāt poni idifferēter in qbuscūq; laterib⁹. (Tres cyphi in nucis modū p calamos singulos). i. qd sex calami erāt. pcedētes ex duob⁹ laterib⁹: ⁊ in quolibet illo rū calamoꝝ erāt tres cyphi fm ordinē quē supra a notauimus. (In nucis modū). **A**lig itelligūt hoc qd ista vasa erāt in calamis sic disposita qd faciebāt vnā nucē: ita qd vas siue cyphus qd esset sic media sphaera: ⁊ duo vasa cōiuncta facerēt vnā sphaerā que ē qst nucē. **C** Et qdā volebāt ista vascula sic dispo- ni p ipsos calamos ⁊ bastile: qd calami hēbant iuncturas in pib⁹ illis ⁊ bastile: ⁊ vt non videret iunctura ponebant duo vascula claudētia iuncturā: ⁊ sic opus pulchrius videbāt. **C** S; isti sal- sum supponūt ⁊ 3 lras. **C** cū lra dicat qd istō candelabro erat ducti- le. qd aut ductile ē nō est cōpositū ex plurib⁹ pib⁹ ⁊ iuncturas ⁊ solidaturas ligatis. qd nō ponebāt ad illa vascula. **C** Itē falsū est h qd dicit. f. qd ponerēt ista vascula talr vt duo vascula cōiūge- rēt ⁊ facerēt qst nucē vnā sic sphaerā. pmo qd tūc talia vasa face- rēt sphaerā siue nucē qd ad idem ptinet. ⁊ sic coinciderēt vasa cū sphaerula. qd supflue ponerent cyphi ⁊ sphaerula cū idē sint. **C** Et si dicas qd cyphi iuncti ⁊ faciētes sphaerulā p modū nucis ⁊ sphae- rule nō erāt iuncte sed solide. ergo distigebant. **C** Rūdet qd l3 qstūm ad modū fabricatiōis distincta eēnt: nō tū in figura: ⁊ tunc eodē mō esset satis ineptū poni sphaerulas post cyphos: si- cut si ponerēt sphaerula post sphaerulas. **C** Itē nō poterāt sic po- ni in nucis modū vt iungerent duo vascula ⁊ facerēt vnā nu- cē. dicit qd tres cyphi erāt in quolibet calamo in nucis modū: l3 qd duo vascula eē possent in nucis modū cum vnū alteri iungere- tur: tūc tertiū eozū nō poterat poni in modū nucis: cū hic solum poneret. lra tū dicit qd tres cyphi ponebāt in modum nucis. **C** Itē ⁊ forti⁹ qd ad hoc qd duo vascula sic posita facerēt vnā nucē: opz talia vascula cōiuncta esse: sed nō ponebant iuncta in bastili siue calamo: vt p3 ex lra. sed pmo cyphus: deinde sphae- rula ⁊ postea liliū: ⁊ iterū cyphus sphaerula ⁊ liliū. ergo nō itelligit sic in nucis modū. **C** D3 aut qd hic est qdā denotatio lre nostre a lra hebraica pp equocationē. nā vbi nos dicim⁹ nucis modū in hebreo dicit. (mefuquadin) qd signat in modū amigdaloy vel in modū in fixoy siue in cruscator. in hebreo nāq; (mefuqdin). est cōpositū de mī. ⁊ soquadin. mī. n. signat sicut: qd est aduerbiū similitudinis. soquadin signat amigdala: qd soquet singulariter octium signat vnum amigdalū. sic patet. **D**iere. i. c. vbi dicitur. virgā amigdalīnam ego video: vbi littera nostra habet virgā vigilātem: dicitur in hebreo soquet. i. de amigdalo. **D**ierony. tū vidēs qd nō satis concordabat dicere eē vasa posita in modum amigdaloy: dixit i modū nucis: qd putauit i hebreo nomē amig- daloy transferri ad modū nucis. ⁊ tunc est inia sua qd ista vasa erant in modū nucis. f. qd sicut nucis sunt rotunde: ita ista vasa erāt aliquo mō rotūda. **C** Vel forte voluit ponere in modū amig- daloy: ⁊ posuit in modū nucis. ⁊ hoc qd fm latinos sunt duo no- mina generalia fructū. f. nuc ⁊ malū vel pomū: qd nuc est nō mē generale ad oēs fruct⁹ hñtes corticē durū: cuiusmodi sūt nu- ces ipse ⁊ amigdala ⁊ auellane ⁊ similes fruct⁹. malū siue pomū ē nomē gñale ad oēs fruct⁹ hñtes corticē durū. sic pomū: pirū: nolēmū: pñcū: pūmū: ⁊ sic de ceteris. iō noie nucis tāq; noie gñā- li itellēxit hic amigdala qd sunt spālia. **C** Alio mō itelligit mefu- quadin. f. sicut in cruscātū vel fixū. ⁊ tunc est sensus qd isti cyphi l3 eēnt de ipso candelabro ductiles: tū ita subtiliter fabricari debe- bāt ac si eēnt affixi candelabro vel in cruscātū. nāq; si isti cyphi p se fabricarent ⁊ postea affigerent candelabro: eēnt subtilius fabri- cati qd qd fieret ductiles. nā ipsum bastile ⁊ calami ipedirent fa- bricationē cyphoy. Et tū ita diligēter debebāt malleari ⁊ extē- di quasi si per se facti eēnt. Dixit aut deus de cyphis spāliter qd eēnt qst affixi: qd in fabricatiōe sphaerulay siue pomoy modic⁹ la- bor ⁊ pñtia artis erant. idē in faciēdis liliis. sed in formando cy- phos qd infixi viderent vel solidati ipsi candelabro: cū tū eēnt de substantia candelabry: satis difficile erat ⁊ indigēs peritia artis: ⁊ diligētia artificū. ⁊ iste sensus videt melior si lra nra eū senti- ret. (Sphaeruleq; simul ⁊ liliū). i. nō solū in quolibet calamo po- nent tres cyphi: l3 et ponēt sphaerula. i. tres sphaerule ⁊ liliū. i. tria lilia hoc mō: vt in quolibet calamo pmo poneret vn⁹ cyphus. deinde vna sphaerula ⁊ vnum liliū: post hoc secundus cyphus ⁊ scda sphaerula ⁊ scd3 liliū. deinde terti⁹ cyphus: tertia sphaerula: ter- tiū liliū. **C** Et si adhuc mēdas qd solū erat vnū liliū: qd solū noia- tur vnū. **C** Rūdetur qd tria lilia erāt qd tale erat opus calamo- rū sicut ipsi bastilis: pter h qd bastile supabat: qd in calamis po- nebant tria in bastili. 4. siue de sphaerulis ⁊ cyphis. sed et in ba-

stili ponebant. 4. lilia sicut cyphi ⁊ sphaerule. qd ponebant lilia tria in calamis: sicut tres cyphi vel tres sphaerule. (Tres simili- ter cyphi istar nucis in calamo altero). Dic deat qd opus erat oium sex calamoꝝ. f. qd sicut in vno calamo erat vn⁹ cyphi ⁊ tria lilia ⁊ tres sphaerule: ita in quolibet alio calamo: qd calamoꝝ. ⁊ qd dicit hic instar nucis exponēdū est. sicut dicit. (Sphaerula ⁊ liliū). i. etiā in quolibet alio calamo: debent poni sphaerula ⁊ li- liū. ex hoc p3 qd supra dicebat. f. qd in quolibet calamo solū ponebat vnū liliū ⁊ tria. f. tot quot sphaerule vel cypham si iō dicerem⁹ qd erat vnū liliū: qd solū vnum nomē dicerem⁹ m⁹ qd solū erat vna sphaerula in quolibet calamo: qd sphaerula po- nitur hic. constat tū qd ponebant ad min⁹ ne cum diceret. i. s. qd in calamo vno ponebāt tres cyphi sphaerule atq; liliū. ergo et plura lilia ponebāt. f. tria. (Voc eropus sex calamoꝝ). i. in quolibet calamo sex calamoꝝ fieri debebāt in oib⁹. i. vno si- cut in altero. (Qui pcedi sunt de bastili). i. qd isti calami non erant affixi vel solidati ipsi bastili: sed de ipso pducti p mal- leationē extēdēdo figurādo. In ipso at candelabro. Vocaf at h candelabry ipz bastile candelabry: qd ex ipso oia qst cādelā- bry pcedebāt. (Quatuor cyphi i nucis modū). Sphaerula post cyphos: qd ad ipsos calamos in ipso siue cypho: siue bastili siue sphae- rula: ⁊ erāt isti cyphi i nucis modū. i. ita subtili- ter qd si forēt ibi fabricati: h soluti. (Sphaeruleq; p singulos lilia). Dic d- clarat qd erat ordē cyphis ⁊ sphaerulis atq; liliis: liliū ⁊ cala- mis. f. qd pmo ponat vnus cyphus ⁊ post sphaerula deinde li- lium. postea scds cyphus: scda sphaerula: scdm liliū. post hoc terti⁹ cyphus: tertia sphaerula: tertium liliū. vltim⁹ quartus cy- phus: qdta sphaerula: qrtū liliū. in calamis idē ordē. pter hoc qd nō erat tātus nr⁹. f. qd solū erāt tria: siue sphaerule siue lilia: siue cyphi. (Sphaerule p singulos ⁊ lilia). q. d. i. hili erāt. 4. cy- phi. ⁊ isti nō eēnt sed apud vnū vas vna sphaerula ⁊ vnū liliū: ⁊ apud aliud vna lilia sphaerula ⁊ aliud liliū. (Sphaerula sub duo- b⁹ calamis pñtia loca). Supra dclaram⁹ qd isti calami pce- debāt de bastili ex duob⁹ laterib⁹ oppositis ⁊ egrediebāt duo ca- lami fil: ⁊ al ductil: ⁊ alij duo fil: ⁊ sic sex calami: locis idi- gebāt. i. qd alij isti triū locoy erat vna sphaerula ab loco oī⁹ calamoꝝ. f. qd ipz bastili pmo ponebat vn⁹ cyphus sup cyphū vna sphaerula: ⁊ sphaer illā duo calami pñtia egrediebāt ex duo- b⁹ laterib⁹: ⁊ vlt⁹ erat liliū: ⁊ scds cyphus ⁊ sphaerula: ⁊ post h egrediebāt duo scdi calami: vlt⁹ erāt liliū. deinde terti⁹ cyphus: tertia sphaerula: ⁊ ibi loc⁹ duo cyphoy calamoꝝ ⁊ vlt⁹ liliū terti⁹ post qrtus cyphus ⁊ qrt⁹ sphaerula ⁊ qrt⁹ liliū. (Qui fil sex ut pendētes de bastili vno: oēs erūt p- cedētes de illo bastili siue trunco candelabry: ⁊ sensus qd isti sex calami erūt pendētes fil. i. oēs de vno loco per tria loca egrediebant istilami. f. duo calami in laterib⁹: duo cala- mi in loco altero alij duo in tertio loco. (Sphaerule igit ⁊ ca- lami ex ipso erūt). In bastili erāt. 4. calami ipz ⁊ sphaerule atq; lilia: ⁊ hec erāt ex ipso bastili: ita qd sphaerula p mallea- toriā extēsiōne nō p intrusationē vel infixiōne h ponant hic solū calami ⁊ sphaerule: tū itelligit de liliis cyphis: qd hec oia eodē mō erunt cedentia de ipso bastili. (Vlt⁹ ductilia de auro purissimo. i. oia ista que sūt in candelabro ductilia. f. pcedētia p malationē. ⁊ h siue in eis qd pcedētia de ip- so bastili: sicut si calami ⁊ lilia ⁊ sphaerula atq; bastilis siue cyphi ⁊ lilia atq; sphaerule calamoꝝ. oia ductilia ex eadē pte mae erāt. (De auro purissimo). Qd est sphaerula qd dicit cā- delabry ferreū ē: sed adoptū laminis aureis. Et si aligs di- cat qd forte tpe sphaerula tale erat candelabry: h candelabry qd moy- ses fieri mādauit eēt de auro purissimo: sed nō pñtia tēporum ad candelabry ferreū fuisse redactos hebreo: S; nō pñtia sta- re hoc: qd null⁹ vnq; iter iudeos tāta fuit imauri vt i toto is- rael ad fabricandū candelabry vnum aulentum non ba- beretur. si autem haberetur nullo modo qd oī hebrei agi- permitterent vt coram domino candelabry ferreum ponere- tur: cū ipse iussisset illud de auro purissimo fieri. (Facies ⁊ lucernas septē). Nō accipiunt lucerne siue accipiunt quia qd non pñtia fieri lucerne de sepo vel de ceram oīo vt supra declarātū fuit: sed sunt lucerne quedā vane erat in summati- bus calamoꝝ ⁊ bastilis in quibus oleū iat ⁊ lychnus pone- nebat atq; sic lucebat in tabernaculo.

C An lucerne candelabry essent de materia ductiles de eo

de eorum affixe sibi.

Questio. 32.

Sed queres

de istis lucernis vñ essent de isto candela-
delabro sicut calami et sperule atq; lilia
et cyphi vel erant separate et locate sup candela-
delabro: sed locantur in summatibus
eius: hoc p3: q2 dicitur: facies lucernas sepe et pones eas sup
candelabru. si autem ipse essent ductiles de candelabro sicut cala-
mi et cetera que erant in candelabro: non diceretur qd poneretur
super candelabru sed qd fieret ex ipso candelabro. Cñ dicitur qd
magis videt has lucernas sicut et cetera querat in candelabro
esse ductilia de ipso candelabro. Et qñ argui qd dñe debere po-
ni candelas super candelabru nō est sufficiens agumentū. nā aliqñ
id qd ductile est ab ali- o dicitur poni in eo. sicut p3 de cherubiz
quos supra dixit fca eē ductiles ex ytraq; se oraculi. nā eodē
dem dicitur fca positos super ppitiatozū: vñ sup vñā summa-
tem positi et alium sup alia vñ p3. j. 37. c. (Lucernas sepe). Qñ
autē iste lucerne nō fuerint de cera vel lipo reclarat adhuc fabri-
catio qd dicit fca eas fabricandas fore cū candela-
delabro. si tñ eēnt de
cera vel sepo nō fabricarentur tñ sed quēda apponerent. etiā
quia iste lucerne erant ex auro sicut et cetera que erant in ipso ca-
delabro. Cñ quia si lucerne iste de cera vel lipo essent in ca-
delabro nō ponerent oleum vt cōbuerent in ipso candelabro: sed
oleum est qd ardebat in candelabro vt p3. j. 7. c. 1. Leui. 24.
c. g. lucerne nō erāt de cera vel sepo. Cñ dicitur de ha. 3. c. dñe qd
in candelabro qd vidit zacharias et signabat p3. 7. c. 1. Leui. 24.
c. g. suffusoria ex auro in qd cōtinebat oleū in fundu lucer-
nis: sed nō infundit oleum lucernis de cera vel sepo. nō erant
de cera vel sepo. Cñ sciendū qd iter has septem lucernas erant
in candelabro illa qd erat sup basile erat cetera maior et pōnebat
ei grossior lychnus vt magis arderet: iō vocabatur lāpas magis
maior lūc vt p3. Sacha. 3. c. vbi dicit se vidit candelabru cū
pade in capite eius. et ista vocat lucerna per celestia vt p3. 1.
Re. 3. c. de beli sacerdote: cui pte senectute cagaverunt oculi et
non poterat videre lucernā in domo dñi anteq; extingueretur.
Cñ autē qñ ponebant septē lucerne in candelabro illo pōt eē
multiplex. pmo pp multitudinē: qd qd ser calmi e egredere
et haberent septem lucernas: et qd basile mediū hāc ali lucernā qd
dā pulchru erat. Cñ alia erat necessitas luminis: cum vñ-
cū esset candelabru in toto tabernaculo nisi illuminas lucernas
hñet non posset sufficere illuminare totū tabernaculū. Cñ alia
cā erat ad signāda septē luminarie precipua ierū. i. septē
planetas: et ista est valde pformis significatio sicut septē pla-
nete lumine suo totū orbē illustrāt: ita septē lucerne totū illumi-
nāt tabernaculū. Et at zin h alia magna psonitas. nā sic iter
7. lucernas candelabru qñtuerat maior qñter oposita erat a q-
cūq; pte cōputare iciperem: cū eēnt sex calami ex vna pte et
tres ex reliqua zin medio stipes siue basile iquo erat maior
lucerna que vocabat lāpas. Ita in septē planis mediis plane-
ta ceteris est luminosior. est autē sol quartus in medio computare
planetas: siue a pte supiori siue ab inferiori. nā ab inferiori cō-
putemus. luna est pma. scōs mercuri. tertius vñ. qrtus sol. cō-
putado aut a pte supiori. saturnus est pma. scōs iuppiter. tertius
mars. qrtus sol. Cñ argues: si iste lucerne candelabru ponebā-
tur ad signāda luminaria mūdi: hñ nō potuissent lucerne po-
ni in candelabro quot luminaria sūt in mūdo: cūelle pene inūe-
rabiles sint i octava sphaera. tñ saltē debuissent vñ tot lucerne
quot orbes sūt in qd reperunt astra: sed octo et orbes hñtes
astra. g octo lucerne poni debuissent. Cñ ad hñe gipiā rñdes
bit g octo est numerus par et deus nō vult numerū parē: hñ ipare
iuxta illud virgilij in libro bucolicoz egloga quarta: que icipit
pastorū musam damonis et alpheibei. cū dicit. eigiē lustro ter
nūero deus ipare gaudet. Cñ hoc nihil est: qñ ieri pares sa-
tis comēdati sunt in sacra scriptura vt p3 per totā. 1. 2. ierūt
tribus israel. fuerūt etiam. 1. 2. apostoli. fuerūt etiā. euangelia et
4. euangeliste. fuerūt due tabule legis. fuerūt et dñ testamēta: et
sic de multis alijs que oīa sacra sunt et in nūero pēi consistunt.
maxime qd dictum virgilij nō militat. cū ipse loqut ibi re qui-
busdā magnis obseruationib; ad puocādū amāte in qbtanq;
p maxima religione obseruat numerus ternari; qui est iar. de
quo magis declarauim; supra. 2. 3. c. super partē. maleficis non
patieris viuere. Cñ dñm g qd iō septē candelas in candelabro ad
imaginē septē planetarū posite sunt: qd h lux nostrat atq; bus
astris: pcpuus tñ effectus attendit qñtū ad ipsos planeta. Qui
cā est qd septē planete erratici sūt. i. hñtes declinationē: qñqñ
declinant ad vñā pte. j. egnociale versus meridiē. aliqñ decli-
nāt ab egnociale ad aliā partē versus aglonē. et ipsa eoz varia

tio cāt gñationē et corruptionē in terra. nā si semp p eandē viā
cell mouerent: nec gñatio nec corruptio fieret: qd semp cārent
eandē qualitatē: et generatio et corruptio fieri non pñt nisi ex op-
positis. cū autē ad diuersas ptes orbis diuersis pibus inclinant
causant diuersas qñtates: et pñter gñationes et corruptiones. et hñ
est qd ait Arif. in. 2. de gñatione et corruptione. s. qd pp accessum
et recessus solis in circulo obliquo fiunt gñationes et corruptiones
in terra. de quo magis. s. 2. 3. c. dictū est. s. stelle octauis orbis nō
hñt declinationē. s. vñtra equinociale et citra egnociale: pp qd
non vocant erraticas: s. semp eundē tenētes cursu. ex quo legē
qd nō tā notabilr agunt ad gñationē et corruptionē in his inferio-
rib; sicut planete: iō planete soli cōsiderati sunt: qd lumē effun-
dūt et maiorē efficiētā in his inferiorib; hñt. Cñ alia cā hñt po-
sitiōis candelarū est qd signat in his vita nra. vita namq; nostra
quoddā lumē est: et hñ qd vel viuētes solū lumē hñmus: vel qd ni-
hil est magis cōparabile vite qd lumē qd est aliqd purissimū: et
inter cetera corpa spūalia est ipm lucidū corpus. Signat etiā cā
delabru illd vitam nram cōgruētissime: qd vita oīum aialū ma-
xime aialūz pfectoz consistit in quadā armonia calidi et hñidi:
deficiēte autē horū duoz armonia lāguēscit aial et perit. ista au-
tē duo magis sunt in candelabro qd in alia quacūq; re. nā est ibi
calor igneus et humor olei vñctuosus. si autē calor multū excedat
deficiet cito ipse humor et extinguet lumē. Si autē humor supabun-
det magis qd calor potēs fit oigerere: et extinguet lucerna: sicut
p3 in lucernis cere vel sepi. s. qd si ipinguet lychnū supfuso sepo
extinguet ignis. idē si lychnū in oleo extia et plus debito ipinguet.
Septē g lucerne i candelabro sūt: qd tota vita nra qd p candelabru
intelligit septē dierū frequētato curriculo terminat. nā nō sunt
nisi septē dies in tpe: qd multoties iteratis tēpus in magnā ou-
rationē extendit. et sic vita nra in septē lucernis candelabru ter-
minat. Alia est etiā ex eadē radice. s. vt duratio oīum gñabilūz
et corruptibilūz significet. nā tota harū rex quāruq; extēsa ou-
ratio septē diebus terminabit. nā cū septē dierū circuit esse de-
finit: nec gñatio nec corruptio erit. (Et pones eas super cādelā-
brū). i. et fabricabis istas septē lucernas in summatib; septē can-
delabru. nā in capitib; sex calamoꝝ et vñius basillis ista septē lu-
cernaz vasa erāt. (Ut luceat ex aduerso). i. vt iste lucerne emit-
tant lucē suā contra seipsas. s. qd lucerna maior que vocat lāpas
erat in istarū oīum medio et dirigebat flāmam suā directā in te-
ctū. alie autē sex erāt inclinate 5 seipsas. s. qd tres lucerne exites
super tres calamos vñi lateris habebāt sic lychna disposita vt
inclinarent 5 ipsas lucernā magnā que erat in basili et 5 eā mit-
terent flāmaz suā. alie tres lucerne aliozū triū calamoꝝ: et habebāt
sic lychna disposita vt inclinarent: emitterētq; flāmaz 5 cāde-
lam basillis. et qñ iste candelas sex erāt in calamis oppositozū la-
terū: segtur qd per hñc modū 5 seipsas lucē emittebāt: et hec di-
spositio lucernarū 5 seipsas lucentiū erat vt lumē forti; efficere
tur. nā sic totū lumen erat quasi vñū: hñ semp lucēs ipermixte sūt
in medio vt p3 in. 1. libro pīpectine cōis. Si autē eēnt lucerne oēs
directe in tectū flāmam emittētes vel eēnt inclinate ad ptes op-
positas eēnt diuersa lumina et min; lucerēt. Vel si dicant iste lu-
cerne lucere ex aduerso: qd oēs erāt inclinate ad eandē pte. s. ad
oppositū lat; tabernaculi. nā candelabru ponebat in latere me-
ridiano tabernaculi vt p3. j. 26. c. vt ergo totā alia; domū illumi-
naret necesse erat lucernas ad illā partē eē inclinas. (Emūcto-
ria quoq;). Supra ponebant ptes candelabru: hic ponunt vasa
candelabru que nō erāt ptes ipsi. s. emūctoria et vasa vbi extingue-
rent qd emūcta erāt. (Emūctoria quoq;). Dñr emūctoria de emū-
go. is qd signat tollere supfluitatē: et sic dicimur nāsi: emūgere
et cādelas: qd vtrobiz supflūū atq; sedū abstergit. et hñ modo di-
cūt medici quasdā corpi ptes esse emūctoria: qd p eas emungū-
tur supfluitates: vt pote qd sunt iuncture mēbroz. ista emūctoria
erant quēda aures forcipes qd lychnū pscidebat cū erat cōbu-
stū ne fedaret oleū purissimū qd ardebat: et emūgē cādelas has
ptinebat ad aarō: et filios eius ritu ppetuo vt p3. j. 27. c. 2. Leui.
24. c. (Et vbi qd emūcta sūt extingnat). Ista erāt qdā vasa cāde-
labru plena aque in qd pscidebat lychnū cēfuz ne fumigaret cū
de lucerna ablatū foret. nā volebat de maximā puritatē in mi-
nisterio suo vt eēt magne reuerētie. (Si at dñ auro purissimo).
Hoc gñale erat in toto ipso candelabro et vasis ei; qd nō erāt ptes
ei; qd eēnt de auro simplici nulli metallo cōmixto. (De pondus
candelabru cū vñuersis vasis suis). Cñ hic ponit sterminatio
anri qd expēdi debebat i toto candelabro et vasis eius: qd nō fe-
cit in alijs vasis. Ratio autē diuersitatis est quia arca et alia
re thymiamatum et mensa cooperiri debebant auro solum: et
non fiebant de auro purissimo: sed cooperiebātur laminis au-

Secūda.
Pulchra al
signatiocāe
pp quā i cā
delabro. 7.
lucerne
erāt.

Lucēs i me-
dio sūt im-
permixte.

Qd. 33
A
Qñ positi
fuit qñū de
auro in cā-
delabro de-
beret expe-
di et non in
alijs vasis.
Rñso.

Rñ. qdā
et rō.

Doc. rñ.

B
Qñ i cā
delabro
7. lucer-
ne pone-
bantur.
Prima.
Scda.

Tertia.

Obiectō

Rñ. cu
insdā.

Constat.
mñionis.

L

Doc. rñ.

1. cā.

Obiecto.

Solutio.

reis: in quo satis pateret quantum aurum expendi deberet: et sic virum aurum multum vel paucum in eo expendi deberet. Sed adhuc argues de ppitatorio arce quod erat de auro purissimo: et argues de vasis mense ppositiois. scilicet de acceptabilis pialis thubulibus et cyathis que erant de auro purissimo ut est in hoc. c. et in his nulla ponitur mensura auri expendendi. Respondetur quod non fuit de istis ita necessarium sicut de candelabro: quia hoc dicitur de quantitate auri expendendi in ppitatorio aliquantulum tantum costabat: cum diceretur istum ppitatorium esse tabulam auream duorum cubitorum et dimidii in longitudine et cubiti et dimidii in latitudine. Et de vasis mense ppositionis satis costaret quantitas secundum ministerium ad quod erant: quia res que est ad finem accipit modum ex fine. De candelabro autem nihil horum patebat: quia non expressa fuerat altitudo nec aliqua alia mensura ex qua aliquo modo comprehendi posset quantitas auri expendendi in eo. ideo fuit necessarium exprimere quantitatem eius. aliter moyses fecisset candelabrum minoris quantitatis: vel forte maioris valde: quia multe erant partes eius et vasa: et putaret magnam debere esse. (Luz vniuersis vasis suis). Ex hoc inferitur quod non continebat candelabrum vnum talentum integrum: sed ipsum candelabrum et emunctoria et vasa ubi extinguebantur que emuncta erant continebant talentum vnum. (Habebit talentum auri mundissimi). Quantum autem sit talentum ex quo fabricatum fuit vniuersum opus candelabri nunc sciri non potest: quia sicut monete et precia monetarum ipsarum rerum mutato tempore mutatisque terris variant: ita et ipsa pondera non eadem apud omnes gentes et temporibus alternantur. Sed secundum in quod scholastica historia refert tria sunt genera talentorum. scilicet talentum mercatorum quod erat. 50. librarum: et talentum ciuium quod erat. 70. librarum: et talentum tabernaculi quod erat. 120. librarum. Unde autem hoc sciri posset fuisse tempore moysi apud hebreos nullatenus video. Sed adhuc hoc concessio non scitur quantitas talenti. nam talentum mensuratur libris. scilicet 120. libris: sed libere quantitas illius temporis ignoratur. ergo et ipsum talentum quantiponderis fuerit relatum ad tempora nostra sciri non potest. qualiter autem valor monete sciri possit aut pondera et quando non diximus Gen. 23. c. (Et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est). Hoc potest referri ad istud candelabrum solum: quia cum nesciret moyses tale quid fabricare monstratum ei deus sub visione imaginaria vel forte visione reali aliquid totaliter in figura ipsi candelabro: et mandauit ut secundum illud exemplar ageret. Vel potest referri ad omnia que hic dicta sunt in hoc. ca. nam omnium istorum monstrauit deus moysi figuram ut patet supra. cum dicitur. iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi et omnes vasorum in cultum eius: sic facies illud. Cuiusque dicta sunt de tabernaculo melius intelligantur: subiiciatur talis figura si placeat.

Capitulum. xxvj.

Tabernaculum.

Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas de bysso retorta: et hyacintho ac purpura: coque bis tincto: variatas opere plumario facies. Longitudo cortine vnius habebit vigintiocto cubitos: latitudo quattuor cubitorum erit. Vnius mensure fient vniuersa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur mutuo: et alie quinque nexu simili coherebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint inuicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas: et ansa contra ansam veniat et altera alteri possit adaptari. Facies et quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt: ut vnum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina vndecim: ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi vnius habebit triginta cubitos: et latitudo quattuor. Equa erit mensura sagorum omnium. Et quibus quinque iunges seorsum: et sex ibi mutuo copulabis

ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et quinquaginta ansae in ora sagi vnius: ut coniungi am altero queat: et quinquaginta ansas in ora sagi alterius: ut cum altero copuletur. Facies et quinquaginta fibulas eneas quibus iungantur ansae: ut vnus ex omnibus operimentum sit. Quod autem superfluerit in sagis que parantur tecto id est vnum sagum quod amplius est: ex medietate eius operies abernaculi posteriora: et cubitus ex vna parte predebet: et alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine vtrunque lateris tabernaculi proteges. Facies et operimentum. Ad tecto de pellibus arietum rubricatis: et per hoc rursum aliud operimentum de hyacinthinis pellibus.

Tabernaculum.

Descriptis his que erant in tabernaculo accedit moyses ad scribendum ea que erant intra tabernaculum. Et diuidit in duas partes. Primo dicit partes ipsius tabernaculi. Deinde ponit ea que erant in ipso a bitu atrij. scilicet. j. 2. 7. c. Prima diuidit in tres partes. nam in eo agit de operimentis. scilicet de tabulatis. tertio de tectorijs et velis. scilicet. j. (facies et stantes tabulas). etia ibi (Facies et velum). Circa primum Tabernaculum ita fiet. Vocatur tabernaculum ipsum constructum ex tabulis et tectorijs suppositis et velis distingi quibus cum suis suis meos. Ea autem que in. c. predebeti ponebant non erant tabernaculum nec artes tabernaculi: sed tabernaculi vasa et suppellectiles. sicut domus suppellectilia non sunt partes domus. Quare conuenit moyses constituit in deserto tabernaculum dicere: et quare sit constitutum: et de tribus partibus eius. Qd. 1.

Dicitur autem

tabernaculum secundum suam propriam originem latinam domus facta de tabulis et inde deriuatur. nam diminutiuum huius nominis tabula est tabella vel taberna: et inde tabernaculum dictum est: et est domus facta in expeditione. in castro bellicorum ad breuiter manendum ut dissolui possit. sic autem erat in domus quam deus construxit mandauit. nam non erat facta ex partibus lapideis vel terreis ita ut immobilis esset: sed ex tabulis operimentis cortinarum et pellibus: ita quod cito erigi possit et cito denui. Et ob hoc domus quam salom edificauit domino in hierusalem vocata fuit tabernaculum latine: quia non erat de tabulis et operimentis pellium ut moueri posset: sed erat de lapidibus et tecto lignis vndique per parietes. et tectum et hec omnia auro adoperata. d. vocata fuit templum. i. tectum amplius quia erat magna domus. utique enim latini omnia magna amplius edificia templa vocant. Et hoc fuit talia edificia ad cultum dei sine ad hominum inuocationem forent. quia in habitationes in quibus deus sine omnia colebantur ampla magnificaque erant super edificia habitationum hominum propter honorem diuinum: cui honor humanus exequendus erat hereditario iure domus cultus diuini hoc nomen acceperunt templa vocarentur. alia autem edificia iam templa per dissuetudinem nominis non vocantur. Causa autem factionis tabernaculi hec est in generali (nam in speciali. j. ponitur) quia in isto tabernaculo erant due partes. scilicet pars interior que erat sanctus sanctorum: et pars exterior que tabernaculum exterius quod vocabatur sanctum. cuiuslibet autem horum causa specialis est que infra ponitur. nunc autem solui in generali de ipso tabernaculo toto dicere. cause autem pluralitatis operimentorum et varietatis eorum ad prosequendum istam adiungentur. Causa autem motus ad faciendum tabernaculum hec est quia deus volebat coli ab hominibus: et ad hoc quod specialius cum maiori reuerentia coleretur: voluit esse vnum locum cultus in quo superiori. c. declarauimus in isto tamen loco erat distincti cultus eius: et secundum hoc oportebat dari diuersitate locorum. quilibet locus cultus dei erat sacer. Erat namque quidam cultus dei velut sacrificia que intra locum opertum fieri non poterant. nam ignis et fumus sacrificiorum eleuabatur et non poterat fieri intra locum opertum: quia omnia vel comburerent vel obscurarentur. Erat autem quidam alius cultus in quo fumus non fiebat nec aliqua huiusmodi pertinentia ad opera humana sed mundiora erant: id est duo loca esse oportebat. scilicet atrium tabernaculi in quo sacrificia fierent: quibus ignis et fumus euaporabatur: et locum tabernaculi ad opertum in quibus alia ministeria mundiora fierent. Et hoc ad maiorem

Diuisio capituli.

†

A

Qd domus salom fuit vocata templum.

Causa factionis tabernaculi

B
Que mi-
nus vide-
tur app-
diantur.

maiozem reuerentiam cultus diuini nam que videntur minus ap-
preciantur: que autem occulta sunt in maiori reuerentia tenentur. in
hoc autem ista causa intendebatur. scilicet ut maiori honore haberetur cultus
dei. quod per prophetam. nam ideo mandauerat deus ut de popularibus nemo
ad atrium saltem tabernaculi auderet appropinquare nec se intro-
mittere. et si aliquis se intromittebat occidebatur ut per prophetam. 1. et. 3.
c. ad ea que intra tabernaculum erant nec esset ipse leuite accedere
debeant ut per prophetam. 1. et. 4. c. nec intrare ad videndum. si quis autem ali-
curiositate ad videndum introiret moriebatur ut per prophetam. 1. et. 3. c. Rur-
sus autem in isto tabernaculo due erant partes. scilicet tabernaculum ex-
terius et tabernaculum interius: de quibus rationes. j. subiunguntur.
Hoc autem tabernaculum quod hic fecit Moyses mansit cum ipso
israelitis in omnibus locis castrametationum suarum: et postea cum
cum eis introductum est in terram chanaan et mutatum per va-
ria loca: donec positum fuit in templo quod construxit Salomon in
hierusalem. ibi autem quieuit.

26.2

Quare i
deserto in
deus datus
fuit tab-
ernaculum
* Ratio.
Cofu. rñ
sonis.

Sed queres quare in deser-
to datum fuit tabernaculum iudeis. nungd non sufficiebat dari
in terra chanaan postquam introducerentur. * Respondetur quod in de-
serto dari debuit. Et primo quod Moyses erat maximus prophetarum
inter iudeos a deo preordinatus ad hoc ministerium. scilicet ut erudi-
ret vniuersum israel in preceptis atque iudiciis domini. sed Moyses
moriturus erat in deserto. ergo debebat in deserto dari legem
et ceremonias et tabernaculum. Sed adhuc hoc non sufficit nisi
si alia causa existeret: quod huius Moyses vir magnus extiterat quod deus
eum effecerat magnum: ita poterat quemlibet alium magnum
efficere cum vellet: et sic nunc efficit cum ei per prophetam. 1. et. 3. c. ipsum necessitas
hoc exigit. nam post Moysen alij maiores fuerunt viri: ut Pe-
trus et Paulus et alij apostoli. de quorum nullo dubitamus quod maior
Moyses fuerit. mortuo ergo Moysen poterat suscitare alium ma-
iorem post introitum terre chanaan qui instrueret vniuersum
israel quod ad omnia illa in quibus instruit Moyses: sicut apostoli
a deo magni effecti sunt: ut essent ecclesie et principium creature
sue. id est omnia ad christi fidem quodammodo creandorum. Et ergo
alia ratio. scilicet quod ideo data fuit lex et tabernaculum in deserto et non
post introitum terre chanaan: quod si semel introissent in eruditum in
cerimoniis dei et cultu conuerterentur ad cultum idolorum gentis illius
inter quam habitarent. et ista fuit causa quare deus detinuit israeli-
tas in deserto. 40. annis ut tandem instruerentur in lege et cerimo-
niis: et cum introissent terram chanaan satis eruditi essent in his
que necessaria erant ad totam directionem vite sue. Item non
debebat dilatare legem usque ad introitum terre chanaan. nam ibi
non incipit conueneret erudiri: sed oportebat eruditos iam esse.
nam ut ait apostolus. in. 2. Et ibi. in. 2. non quod fieri iudicium in pre-
sentia obiecti delectabilis de quo indicandum est: quod ibi non po-
terit esse recta iudicatio: sicut patiebantur senes ad Helenam.
nam qui in presentia eius iudicabant utique esset abicienda et tri-
buenda grecis: tanta eius pulchritudine mouebantur ut nullus de
ea abicienda posset ferre sententiam. qui autem ea absente iudicabat in
tuentes utilitatem atque pacem publicam: determinabat eam gre-
cis potentibus fore cedendam. sic ergo cum iudei essent inclina-
ti ad idolatriam et in terram chanaan repirent cultores idolorum
et idola multa difficulter ibi erudiri possent. nam mor in omnium
resilirent. in deserto autem conuenienter erudiri poterant ad cultum
dei: quod tunc per inuarias solitudines incedentes cum nullis geni-
bus habebant commercium que eos possent ad idolorum ceremoni-
as inclinare: immo nec ibi audire poterant quomodo alie gentes cole-
bant deos suos. nam nullus de eis ad gentes transmeabat: nec
quod de gentilibus ad eos veniebat ut sic ab aliis addicere pos-
sent: sed erant in summa tranquillitate compositi prompti ad cultum
diuini rectissimam disciplinam. decuit ergo tunc populum in vero
cultu dei et sacrificijs sacerdotumque tabernaculo et ceteris vite ad-
iumentis institui: quod nulle praeue gentium ceremonie aut idolorum
templa que eos possent in omnium permutare. Item si deus le-
gem et sacerdotium atque tabernaculum ceterasque cultus sui ceri-
monias a principio non dedisset mor ut desertum introierunt ad
loca tutissima deserti venientes: cum in deserto. 40. annis mansi-
ri essent quid tanto tempore operis habere deberent: aut quem de-
um colere: nam ante hoc multi de israelitis demonibus seruiebant
et multis superstitionibus insisterant. ut ergo ad colendum eum
deum qui eos de egypto eduxerat instruerent debuerunt mor
in legalibus iudicialibusque informari preceptis: ut saltem in hoc
exercitatione vitam transigerent et a deo vero non errarent. In-
ter hec autem cultus dei potissimus consistebat in sacrificijs alijsque
silibus que ad certum locum pertinere debebant. scilicet ad tabernacu-
lum et atrium tabernaculi ut. 3. declaratum est. ergo tabernacu-
lum in deserto fieri debuit. de hoc et dictum fuit. 3. et. 1. c. Sed

Alia rñ.
1. ratio

2. ratio

Nungd
fieri iudi-
cium in pr-
sentia rei de-
lectabilis
quod tñ ma-
le iudica-
tur

B

3. ratio

Petitio.

hoc dato queres quare ergo in principio non fuit factum tem-
plum sicut postea factum est tempore Salomonis. Respondeo quod templum
est domus immobilis: utpote de lapidibus facta et magnis li-
gnorum compagibus. iudei autem non erant mansuri in deserto: sed ve-
niebant in terram chanaan: ideo non debebant ibi facere tem-
plum: sed tabernaculum quod est domus portatilis.

Quare iudei non construxerunt templum ut ingressi sunt in ter-
ram chanaan.

Sed queres

quare ergo postquam ingressi sunt in ter-
ram chanaan cum ibi manere deberent
non construxerunt immediate templum. Ad hoc ponit duas ra-
tiones. Ra. Moyses de egypto: et recitat eas. S. Thome. in. 1. se. q. 101.
art. 4. in solo. 6. art. 1. Prima est ne gentiles preualentes aduersus
iudeos destruerent illum locum. nam a principio quando ingressi fue-
runt israelite in terram chanaan pauci erant non potentes reple-
re terram sicut. 3. et. 3. c. non eiciam eos a facie tua in vno an-
no ne terra in solitudinem redigatur et crescant ibi bestie: paulatim
expellant eos de conspectu tuo donec augeris et possideas terram
istam. ergo pauci non possent defendere terram: et insurgentes ho-
mines eorum in eos delerent locum eorum sanctum. non solum quidem ipsum
templum: sed et ipsam ciuitatem vel locum in quo staret. Et per prophetam. 3. et. 3. c.
gentiles credebant iudeos totam suam fortitudinem habere in
deo suo: ideo desiderarent valde delere sanctuarium eorum ut sal-
tem sic putarent recedere a iudeis deum suum. Et hoc quidem
leuiter fieri poterat et factum fuisset si templum ipsum a principio
construxissent. nam multoties legimus in lib. Judi. post mortem Jo-
sue israelitas ab incolis terre illius fuisse fractos et eorum paruul-
se omnino propter peccata sua: et tunc potuerat destrui templum et locus
sanctificationis. Et si dicas quod deus non permitteret gentiles de-
struere sanctuarium suum: ideo hoc factum esset non sequeret in-
de aliquod inconueniens. Respondetur quod immo deus permisisset
templum destrui si iniquitates bebrorum hoc exigerent. sic enim per
de templo Salomonis quod propter peccata israelitarum destructus est et
combustus ut per prophetam. 3. et. 4. c. et. 2. et. 2. c. et. 2. c. et. 2. c. et. 2. c.
c. fuit et post destructum templum reedificatum per Sobabel ro-
manis irruentibus super ciuitatem hierosolimam ut per prophetam. 3. et. 4. c. et. 2. c. et. 2. c. et. 2. c.
ozof. lib. 7. de ormenta mand. cum ergo multoties tempore iudicum
iudei a gentilibus clades nimias et duras sustinuerunt seruitutes
ut ex lib. Judi. manifestat. multoties forte destructum fuisset
templum si tunc fuisset. Alia causa erat quod gentes locum sanctifica-
tionis valde desiderarent possidere ut sic iudeos pressos habe-
rent: vel ut deos suos magis honorarent. iudei autem quod pauci erant
et non habentes ducem defendere non poterant: ideo debuit dis-
ferri constructio templi usque ad tempus quo israelite in magno nume-
ro aucti essent: et qui regem defendentem ab hostibus haberent.
Et hoc proprie conuenit tempore Salomonis. nam tunc israel ad magnum
numery auctus erat: et erat rex Salomon potens defendere ab ho-
stibus. Tunc autem duorum regum precedentium. scilicet tempore Saulis et David
non debuit fieri templum: quod isti bellis insisterent. quod edificationi
templi non conueniebat. Etiam de Saule per prophetam. 3. et. 4. c. et. 2. c. et. 2. c. et. 2. c.
Saul: sed magis abiecerat eum ut per prophetam. 1. et. 1. c. in tempore autem
David non debuit fieri: quod huius voluisset facere deus respondit
ei quod ipse non faceret quod vir sanguinis erat ut per prophetam. 2. et. 7. c. sed
filius qui egredere de lumbis eius. et iste fuit Salomon qui con-
struxit istud in more moria ut per prophetam. 2. et. 2. c. Tabernaculum
autem. Domus facta de tabulis et pellibus que portatilis sit. (Sic
fuit.) scilicet compingendo eam et aggregando ex omnibus que hic ponu-
tur. (Decem cortinas de bysso rectora.) 13. secundum naturam domo
aut quolibet edificio prius sit cemetum: prius tamen tractauit hic de te-
cto. scilicet de cortinis que tegerent totum tabernaculum. Cuius
figuram huius tabernaculi intelligas considerandum est quod istud ta-
bernaculum erat quedam domus facta de tabernis. id est de tabulis
secundum suam significationem: et erat forme quadrangule. nam longitu-
do eius erat cubitoz. 30. et latitudo erat cubitoz. 10. altitudo et
erat cubitoz. 10. et erat opta tabulis in tribus lateribus. scilicet in la-
tere meridiano: et aglonari: et occidentali. latus autem orientale to-
taliter erat apertum non habens aliquam tabulam. Ad fabricationem
autem huius domus accipiebantur tabule quare altitudo equalis erat
scilicet 10. cubitoz. quod (ut diximus) altitudo domus erat solum. 10.
cubitoz. et istarum tabularum erat latitudo cubiti et dimidij. et quod (ut
diximus) in longitudine ista domus continebat. 30. cubitos: acci-
pi necesse erat pro quolibet latere longitudinis tabulas. 10. que
simul iuncte occuparent secundum latitudinem. 30. cubitos. scilicet quilibet cu-
bitum et dimidium: et hoc erat in latere meridiano et in latere ag-
lonari que erant latera longitudinis tabernaculi. et sic in quoli-
bet istorum laterum erant. 20. tabule iuncte secundum latitudinem. latus autem

Responso

21

Rñf. Rab.
Moysi de
egypto.

Quasio.

Cofutatio.

B

Tpe Salo.
israelite ad
magnum nu-
merum aucti
sunt.

†

†

†

26.4.

21

De fig tab-
naculi satis
late et plane

occidentis erat latus latitudinis et erat. 10. cubitoz: ad qd ponebantur. 6. tabule que faciunt. 9. cubitos latitudinis. si autem ponerentur. 7. tabule facerent cubitos. 10. et dimidium latitudinis: ideo accepte fuerunt. 6. tabule complentes latitudinem. 9. cubitoz: et pro cubito deficiente accepte fuerunt. 2. tabule: quaz quolibet erat dimidij cubiti in latitudine et ponebantur in extremitatibus anguloz. s. vna in iunctione lateris meridiani cum occidentali: et alia in iunctione aglonaris lateris cum occidentali. et sic omnes tabule que erant in toto tabernaculo erant. 48. s. 20. in latere meridiano: et 20. in latere aglonari: et 8. in latere occidentali: in orientali autem latere tabula nulla erat. et tunc iste tabule non poterat seipsas tenere: nisi ab alio tenerentur oportebat eas figi in terram. et quia sic saltem humore terre putreficerent vel deturparentur non infigebantur terre: sed fiebant in extremitatibus tabule cuiusq. s. in illa extremitate sicut quam terram attingebat duo foramina: et in illis foraminibus ponebatur quedam bases de argento longe et acute in modum palorum que terre infingeretur: et sic quolibet tabula duabus argenteis basibus erecta tenebatur. et quia diximus esse in tabernaculo. 48. tabulas: necesse erat esse. 96. bases argenteas. et quia non solum opus erat quamlibet tabulam per se terre infigi: sed etiam eas inter se ipsas alterutrum se continere: necesse fuit poni vectes in ipsis tabulis ut eas continerent. et isti vectes erant quedam ligna transversa posita per ipsas tabulas quibus continerentur tabule: sicut fit in omnibus edificijs tabularum: ut in ostijs domorum quod ponuntur ligna transversa continencia tabulas eleuatas sicut altitudinem. His autem sic locatis erant positi soli parietes tabernaculi. tectum autem ponebatur super has tabulas planum. et hoc erat quadruplex tectum. s. tectum de cortinis: et tectum de sagis: et tectum de pellibus arietum rubricatis: et tectum de pellibus hyacinthinis. **P**rimum tectum de hyacintho bysso retorta et in purpura et cocco bis tincto opere textili. Erantque iste cortine. 10. et erat longitudo cuiuslibet eaz. 28. cubitoz: et latitudo. 4. cubitoz: et 5. eaz iungebantur inter se. s. per suturam vel aliud: et alie. 5. inter se. et sic de cortinis. 10. efficiebantur due magne cortine: et iste due iungebantur sicut latitudinem: ad quam iuncturam ponebatur ansule hyacinthine in cortinis et circuli aurei. et sic connectebantur due cortine magne et fiebat vnum magnum operimentum quod erat longitudinis. 28. cubitoz: cum quolibet cortina esset. 28. cubitoz: et erat latitudinis cubitoz. 40. nam erant. 10. cortine copulate sicut latitudinem: et erat latitudo cuiuslibet cubitoz. 4. sequitur ipsum totum operimentum esse. 40. cubitoz latitudinis. istud operimentum ponebatur super tabernaculum et operiebat illud. Et modus ponendi erat quod longitudo cortinarum que erat. 28. cubitoz ponebatur transversaliter. s. a latere meridiano ad latus aglonare: et cooperiebat istud tentorium altitudinem lateris meridiani et altitudinem lateris aglonaris: et latitudinem inter latus meridianum et aglonare. nam istud totum simul erat cubitoz. 30. s. altitudo lateris septentrionalis. 10. cubitoz: et latitudo media inter uno hec latera. 10. cubitoz. Cum ergo cortine iste habentes longitudinem cubitoz. 28. ponerentur super tabernaculum et penderent equaliter ad utrumque latus. s. meridianum et aglonare cooperirent quantitatem cubitoz. 28. et deficerent duo cubiti cooperiendi. s. vnus cubitus in latere septentrionali: et vnus cubitus in latere meridiano: ita ut cortine non accederent ad terram. quod vno longitudo tabernaculi a latere orientali vsque ad latus occidentale erat cubitoz. 30. (ut dictum est.) et cortine. 10. iuncte sicut latitudinem faciebant. 40. cubitos latitudinis: si ponerentur iste cortine super tabernaculum operiebant illud totum ab oriente ad occidentem et penderant. 10. cubiti cortinarum. et quia altitudo tabularum erat. 10. cubitoz: illi. 10. cubiti cortinarum penderent operiebant tabulas lateris occidentalis vsque ad solum: et manebat adhuc latus orientale totum aptum sine tabulis et sine operimento. **S**uper hoc autem operimentum cortinarum ponebatur secundum operimentum quod de sagis factis de pilis caprarum erat. quodlibet autem istorum sagorum erat longitudinis. 30. cubitoz: et latitudinis cubitoz. 4. fuerunt autem saga. 11. et sex eorum copulabantur simul in latitudinibus suis per suturam vel alio: et quicquid copulabantur in alia parte: ita ut fierent duo saga magna ex quibus operiretur totum tabernaculum. quia ergo longitudo istorum sagorum erat. 30. cubitoz: cum ponerentur super tabernaculum totum operirent: quia latus septentrionale erat. 10. cubitoz altitudinis: et latus meridianum totidem: et spatium interceptum inter utrumque totidem et sic equabantur: ideo saga posita super tabernaculum equaliter penderet vsque ad terram ex utraque parte latez tam meridiani quam septentrionalis excederent atque cooperirent cortinas penderentes.

istud sagum magnum compositum ex sagis. 11. erat. 44. cubitorum latitudinis: cum quodlibet sagum esset cubitoz. 4. in latitudine. et quia tota longitudo tabernaculi ab oriente in occidentem erat cubitoz. 30. cum poneretur istud operimentum a parte orientali extensum versus partem occidentalem: penderet ad partem occidentalem. 14. cubiti. et quia altitudo lateris occidentalis solum erat. 10. cubitoz sicut altitudo omnium latez tabernaculi superesset cubiti. 4. sagorum que est quantitas vnus sagi in latitudine: et replicabantur isti duobus locis. s. duo cubiti in parte occidentali ad prelegendum magis illud latus: et duo cubiti in fronte orientali ubi non erant posite alique tabule. **P**onebatur autem et super hoc tertium operimentum de pellibus arietum rubricatis: quod operiebat totaliter ipsum tabernaculum tam supra quam in lateribus. **S**uper hoc ponebatur quartum operimentum quod erat de pellibus hyacinthinis: et ut ista cooperitoria firmiter manerent extenta quantum oporteret religabantur funiculi in extremitatibus eorum: et quidam parilli enei quos vulgariter escacas appellamus: et hi parilli figebantur in terra. et sic extenta manebant operimenta tabernaculi. Nunc autem ad hunc totum tabernaculum vna domus erat nullam habens diuisionem: et quia debebat ibi esse domus sancti sanctorum ab alia parte posite fuerunt columne. **A**d quod sciendum quod longitudo tabernaculi erat 30. cubitoz: de quibus accipiebatur spatium. 10. cubitoz ad partem occidentalem: et ponebantur ad claudendum distinguendumque illud spatium a reliqua parte domus. 4. columne de lignis sethim habentes capita aurea et bases argenteas. in his autem columnis appendebatur velum factum de hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta: et istud cooperiebat et distinguebat illas duas partes tabernaculi. illa autem que erat longitudinis cubitoz. 10. et erat apud latus occidentale vocabatur sanctum sanctorum: et ibi ponebatur arca cum cherubim. Manebat autem reliqua pars tabernaculi que erat longitudinis cubitoz. 20. et latitudinis. 10. et ista vocabatur tabernaculum exterius in quo erat altare thymiamatum et mensa propositionis et candelabrum. et quia istud tabernaculum a parte orientali nullum habebat latus tabularum manebat aptum: et ad claudendum illud ponebantur. 5. columne de lignis sethim habentes capita aurea et bases argenteas ante quas appendebatur tentorium factum de hyacintho et bysso retorta: et sic perficiebatur totum tabernaculum. cuius figura hic poni potest. (Decem cortinas.) Quelibet istarum cortinarum per se terebatur habens. 4. cubitos latitudinis et 28. longitudinis: et postea iungebantur. 5. cortine. i. suebantur extremitates eaz sicut latitudinem: et erat longitudo illarum. 28. cubitoz: cum nihil adderetur alicui eaz sicut latitudinem: et erant in latitudine. 20. cubitoz: quia quinquies quater sunt. 20. **C**ausa autem quare erant. 10. cortine erat ut possent operire totum tabernaculum: quia ponendo eas per transversum tabernaculi. s. penderent super latus meridianum et super latus aglonare operiebant tabernaculum: quia erat ista quantitas. 30. cubitoz: et latus meridianum erat altitudinis. 10. cubitoz: et latus aglonare totidem cubitoz: et spatium inter latus meridianum et aglonare. 10. cubitoz. longitudo autem cuiuslibet cortine erat. 28. cubitoz. ergo deficiebant duo cubiti ad hoc quod cortine perfecte cooperirent tabernaculum sicut transversum tam in parietibus quam in tecto. et sic cum penderent iste cortine equaliter posite super tabernaculum: distabat extremitas cortinarum a terra in latere meridiano vno cubito: et in latere aglonari alio cubito. iste cortine rursus coniuncte sicut latitudinem faciebant quantitatem cubitorum quadraginta: quia erant decem cortine: et quolibet habebat latitudinem cubitoz. 4. cum autem longitudo tabernaculi a latere orientali vsque ad occidentale esset. 30. cubitoz: si extenderent iste cortine sicut latitudines cortinarum cooperirent totum tectum tabernaculi et superessent. 10. cubiti qui penderent super latus occidentale tale ubi erat sancta sanctorum et cooperirent illud vsque ad terram. et sic fiebat numerus cortinarum et longitudo atque latitudo eaz sicut exigentiam tabernaculi. (De bysso retorta.) Est byssus genus lini candidissimi in egypto. et quia hoc erat tenuissimum retorquebatur ut firmitus esset. etiam retorquebatur quia ponebatur ut subtegmen: et subtegmen debet esse fortius quam id quod superextitur. (Et hyacintho.) Est sericum habens colorem celestem siue aerium aliquantulum declinans ad colorem azurinum: hoc non esset ita intentum in nigredine. (Purpura.) Est genus serici quod est rubrum vergens ad albozem vel ad nigredinem. (Coccoque bis tincto.) Loccus bis tinctus dicitur sericum valde rubrum quod bis tinctum est. Cocco. i. illo vermiculo qui vocatur grana. de istis coloribus magis diximus in principio. c. precedentis. (Uariatas

Tertium

4. Operimentum

†

Qd. 5

Qd cortine erant 10. et p. 4 res

B

†

†

†

†

riatas opere plumario.) Erant enim variate iste columnae quia erant de diversis filiis: et necesse erat apparere varietatem in opere. Si enim ex uno colore essent non posset esse ista pulchra varietas. Et autem huius multipliciter colorum erat ipsa pulchritudo. Nam deus volebat ipsum tabernaculum valde pulchrum esse. Ita namque conveniebat ad honorandum magis deum ut cultus suus in maiori reverentia teneretur. (Opere plumario.)

¶ Aliqui vocant opus plumarium opus pictorum: quia plume sunt instrumenta ad pingendum: dicentes istam pulchritudinem debere esse factam a pictoribus. Sed isti manifestissime errant. Primo quia hebraica littera huiusmodi (obseph) quod signat textorem et non pictorem. Nam pictor in hebreo (roquen) vocatur. opere ergo textili fiebat et non opere pictorum. Item quia littera nostra signat opus textile dicendo plumarium: quia pluma signat acum. opus vero acus est opus textile. scilicet in textorio prius ponantur fila sub tegminis: et deinde opere acus fiunt figure de filiis cum subtiliores esse debent. et isto modo fiebant cortine tabernaculi.

¶ Item per hoc: quia littera nostra distinguit duo opera. scilicet opus plumarium: et opus polimitarium. opus polimitarium est opus pictorum: quia operantur supponendo plures colores. opus plumarium est opus textorum qui operantur interfundendo diversam filam. Item ipsam materiam redarguit istos. nam dicendo quod iste cortine erant de hyacintho et purpura coccoque bis tincto que sunt fila diversorum colorum: necesse est ut varietas sequeretur hic ex filiis ipsis per texturam: et non regrebar opus pictoris: immo pingere super istam pulchram varietatem. tantam ex varietate filorum videbatur esse quedam abusio et omnia perdebantur.

¶ Vbi nos dicimus hic (variata opere plumario.) Deberi habent (cherubim opere artificia) quod satis in voce dissonare videtur: sed in re nihil dissonat. nam ponitur ibi cherubim pro ipsa figura causata ex varietate filorum diversorum colorum coloratorum: quia tales figure fiebant in ipsis cortinis. deus enim valde acceptabat istas figuras: ideo in sancto sanctorum super arcam in propitiatorio cherubim productiles fieri mandavit. Dico autem satis rationabiliter putavit non esse omnes figuras causatas ex filorum diversitate in cortinis cherubim: sed quod ponitur ibi cherubim pro omnibus alijs quibuscumque figuris. Et sic Iosephus dixit quod in illis cortinis erant figure arborum et herbarum et aliarum rerum: sed non hominum: nec aliorum animalium: sed in hoc non multum referebat ut diximus. sed precedenti. cum dicebamus de corona interrasili et aureola. et pro eo quod hebrei dicunt (opere artificia) nos dicimus (opere plumario.) Et ratio est: quia pro isto artifice ponitur in hebreo (obseph). id est textor. opus autem quod plumarium est textile est. ideo idem in utraque littera signatur. Et sic accipendum est quod in his cortinis ponebatur byssus retorta pro subtegmine: quia erat materia rudio et color imperfectior. et alij colores filorum. scilicet coccineus: purpureus: et hyacinthinus super terebantur opere plumario. id est opere acus: et tota illa varietas figurarum erat ex tribus coloribus. scilicet hyacinthino: purpureo: et coccineo: quia color byssinus non apparebat cum esset subtegmen. (Longitudo cortine unius habebat. 28. cubitos.) Quare tanta longitudo esset cuiuslibet cortine dictum est. scilicet quia quilibet operire debebat totum tabernaculum per transversum. scilicet a latere meridiano in aglonare. et cum esset ista magnitudo. 30. cubitos requirebantur 28. ad hoc quod ex utraque parte lateris meridiani. scilicet a quilonaria distaret extremitas cortine a terra uno cubito. (Latitudo. 4. cubitos erit.) Hoc erat ut omnes cortine decem simul unite per latitudines suas complerent quantitatem cubitorum. 40. ut cooperirent tectum tabernaculi et latus occidentale. quod totum simul erat 40. cubitos ut. 5. diximus. (Unius mensure sint uniusversa tentoria.) Vocantur cortine tentoria: quia tenduntur. id est extenduntur. et hoc (ut. 5. diximus). scilicet quod in extremitatibus cortinarum et aliorum operimentorum erant religati funiculi et parilli enei qui figebantur in terra ut maneret extensum tabernaculi operimentum. erant autem omnes iste cortine eiusdem mensure: quia eodem modo pendere debebant a lateribus tabernaculi. scilicet ut non accederent ad terram: nec rursus manerent tabule tabernaculi nudate cortinis in aliqua parte tabernaculorum si omnes cortine non essent eiusdem quantitatis. (Quicquid cortine sibi iungitur mutuo). id est quod postquam quilibet cortina per se terebatur secundum suam longitudinem et latitudinem accipiebantur. 5. cortine et copulabantur inter se per latitudines suas. scilicet quia una cortina sueretur alteri cortine per latitudinem suam et altera alteri: et sic usque ad. 5. Iste autem cortine sic ligate vel unite inter se: ita ut una cortina videretur: cortine bant in longitudine. 28. cubitos. nam non continebant magis in longitudine omnes cortine quam una cortina: quia una alteri non ad-

debatur secundum longitudinem: sed secundum latitudinem. latitudo autem istarum. 5. cortinarum sibi invicem copulatarum erat. 20. cubitos: quia quilibet corona erat cubitorum. 4. et quinque. 4. efficiunt. 20. (Et alia quinque). scilicet tentoria que vocantur cortine. (Similiter et cohererebunt). id est ita iungentur alie. 5. inter se sicut. 5. priores. Et causa autem huius copulationis. 5. cortinarum inter se et aliarum. 5. inter se erat ut velum quod distinguebat sancta sanctorum penderet ex circulis per quos ligabantur cortine. nam ut. 7. diximus. postquam. 5. cortine erant colligate et faciebant unam magnam cortinam in fine huius cortine fiebant ansule hyacinthine: et in fine alterius magne cortine fiebant alie totidem ansule hyacinthine: ita ut ansula 5. ansulam esset. et iste ansule inferebantur circuli aurei. scilicet due ansule uni circulo. una ansula unius cortine: 2. alia ansula alterius cortine. et sic se continebant due ille magne cortine per aureos circulos intermedios. illi autem circuli aurei veniebant necessario super locum in quo deberet pendere velum distinguens sancta sanctorum a tabernaculo exteriori. Quod per: quia omnes iste cortine simul iuncte secundum latitudinem continebant. 40. cubitos. et ista copulatio per ansulas et circulos aureos fiebat in medio. scilicet in medio duarum magnarum cortinarum quarum quilibet. 20. cubitos latitudinis obtinebat. si ergo incipit extendi iste cortine a principio tabernaculi a parte orientali occuparet illa cortina magna prima. 20. cubitos regendo tabernaculum: et ibi ad. 20. cubitos erant circuli aurei et ansule hyacinthine iungentes duas magnas cortinas. et cum tabernaculum exterius quod vocabatur sanctum contineret 20. cubitos solum: et sancta sanctorum contineret. 10. cubitos manentes de tota longitudine tabernaculi que erat. 30. cubitos. sequitur necessario quod circuli et ansule veniebant super partem illam in qua distinguebatur tabernaculum exterius a tabernaculo interiori. scilicet a sancta sanctorum: et ab illis circulis poterat religari velum quod pendebat ante sancta sanctorum. Etiam erat ista iunctura per circulos et ansulas: quia sic faciliter poterat separari una de illis magnis cortinis ab alia si necesse esset ad aliquid ita ut dissueretur una pars ansule manente ansula in ipsa cortina et circuli manerent in alia cortina in ansulis. si tamen omnes. 10. essent mutuo unite: sicut quinque inter se non possent ita cito separari. Sed nec hoc quidem erat necessarium: quia nunquam una cortina magna segregabatur ab alia: cum ex his factum esset unum operimentum. Et erat autem causa principalis huius concatenationis ut magis extenderentur res namque dure melius extenduntur quam res molles. cum autem iste unirentur per circulos aureos illi circuli erant causa ut magis extendi possent cortine. nam alie alique rugie fierent in medio. Alia autem adhuc causa est que non est minus principalis. scilicet quod fiebant iste concatenationes ut firmiores essent cortine ad maiori tempore durandum. nam tota vis extensionis cortinarum pendebat a medio. et si forte ibi essent cortine sive inter se et non copulate: sicut erat in alijs partibus: toto pondere pendente a medio cito fieret discissio et ruptio cortinarum in medio. nunc autem per illos aureos circulos erant due cortine separate: et pondus unius non gravabat aliam. scilicet ut eam refecare aut scindere posset: sed quilibet habebat pondus suum separatim non pendens ab alia: et tota vis ponderis pendebat a circulis: qui quia erant durissimi. de auro discindi non poterant. et sic manebant cortine: ita ut non discerentur nec rumperentur. Et hec eadem causa potissima que erat in cortinis erat in sagis cilicinis: quia ideo ponebantur ansule in medio et fibule enee ut per. 7. scilicet ne rumperentur pondere suo. In pellibus autem arietinis et hyacinthinis non fuerunt facte iste copulationes per circulos et ansulas. cuius causa duplex est. Prima est quod pelles sine arietinis sine hyacinthine erant dure: ideo non poterant sic discindi: sicut tentoria facta de filiis: aut de pilis caprarum. Secunda causa et principalior erat: quia ille coperture de pellibus erant exteriores et superiores obfistentes et impeture hyemalium et nivis et omnium impressionum meteorologicarum. si autem essent copulate mediantibus circulis et ansulis caderet pluvia per medium illarum unionum: quod erat valde inconueniens: ita ut iam non prodesse tentoria. omnia erant ergo (ut dicebamus) circuli et ansule duarum cortinarum magnarum super locum ubi distinguebatur sanctum sanctorum a tabernaculo exteriori: et quia manebat alia cortina illa que continebat latitudinem. 20. cubitos pendebat super illos. 10. cubitos quos tenebat spatij sanctum sanctorum et. 10. alij cubiti superabundantes pendebant per latus occidentale usque ad solum. et sic determinabatur terre et finiebatur magnitudo cortinarum. (Ansulas hyacinthinas.) Iste ansule erant quedam petacia panni posita in extremitatibus istarum duarum magnarum cortinarum que mordebant circulos: ita quod concatenarentur in circulis. Dicuntur ansule hyacinthine quia erant facte

Et principalis causa que cortine tabernaculi iungebatur

Quid ansule cortinarum sint.

De filia coloris hyacinthini: et non erant iste ansule variate filis
 diuersis. s. purpureis et coccineis et byssinis sicut cortine: sed to-
 taliter erant hyacinthine. et ista petacia sic fortia primo mitteba-
 tur in circulos aureos ut penderent acatenate ab eis. nam si cir-
 culi immediate mitterentur in cortinas non possit ansulis pp
 suam duriciem trabedo: cortinas cito rumperent. positis autem
 eis in ansulis que fortes erant non ledebatur aliquo modo cor-
 tine. et sic fiebant due acatationes. vna ansule ad cortinam: et
 alia ansule ad circulum. (In lateribus ac summitatibus facies.)
 Non est sensus qd fierent iste ansule in lateribus cortinaz: et alie
 ansule in summitatibus cortinaz: quasi aliud sit cortine latus: et
 summitas. nam non ponebantur nisi in lateribus. Et ratio satis
 pz: qz non ponebantur ansule nisi ad coniungendum cortinam cor-
 tine. sed cortine in lateribus solis iungebantur. s. in vno latere.
 ergo solum ponebantur ansule in lateribus. Cum autem dicitur hic
 qd ponebantur ansule in lateribus atq; summitatibus cortinaz:
 est sensus qd ponebantur in summitatibus latez cortinaz. et sic
 idem est summitas et latus. signatur tñ qd non debebat poni iste
 ansule in qualibet parte lateris cortinaz: sed in summitatibus. i.
 in extremitatibus: qz in partibus illis coniungebantur cortine. et
 sic dicitur in lateribus cortinaz ponendas ansulas. non est intelligē-
 dum qd omnibus cortinis essent ponende ansule: sed solum in ex-
 tremitatibus duarum magnarum cortinaz. Et pz: qz dicebatur qd s.
 cortine iungerentur inter se: et alie. s. inter se: et postea dixit qd co-
 iungerentur iste cortine ansulis et circulis. Si enim inter quilibet
 cortinam et alteram ponerentur ansule et circuli nō dicerent iungi
 s. cortine simul: et alie. s. simul: sed quilibet cortina alteri iunge-
 retur. Et dicerentur iungi inter se. 10. cortine: qz non erat specia-
 lioz vno. s. cortinaz inter se qd omnium ad inuicem. solum er-
 go intelligit de duabus cortinis magnis: quaz quilibet iuncta
 erat ex. s. cortinis. iste namq; per ansulas et circulos iungeban-
 tur. Et cum dicitur qd sunt faciende ansule in lateribus cortinaz: non
 est adhuc intelligendum qd in quolibet latere istaz duarum magna-
 rum cortinaz ansule fierent: qz ansule erant ad nectendum ipsas
 cortinas inter se. sed cortine ille due magne solum nectebantur
 in vno loco. ergo solum habebant ansulas in vno latere: ita qd
 quilibet illaz cortinaz habebat ansulas in vno latere. Dicit tñ qd
 erant ansule in lateribus cortinaz. i. vna cortina habebat ansu-
 las in vno latere: et alia in alio latere: neutra tñ habebat ansulas
 in duabus lateribus. et dicebantur in lateribus cortinaz esse an-
 sule: qz in duobus lateribus erant ansule. sed vnum latus erat
 vnius cortine: et aliud latus alterius cortine. (Ut possint inui-
 cem copulari.) s. due ille cortine magne. (Quinquagenas ansu-
 las.) Iungebantur iste cortine in lateribus longitudinis. et qz
 longitudo erat. 28. fere: in quolibet dimidio cubito ponebatur
 vna ansula. (Cortina habebit.) Hic accipitur cortina non qui-
 dem pro qualibet parua cortina illarum. 10. et pro cortina ma-
 gna copulata ex. s. cortinis: sed pro totali cortina copulata ex ve-
 cem cortinis per ansulas et circulos. Et pz: qz dicitur qd cortina babe-
 bit. 50. ansulas in vtracq; parte. manifestum est autem qd cortine
 ille magne copulate ex. s. non habebant ansulas in vtracq; par-
 te: sed solum in illa in qua vna cortina coniungebatur alteri. Sed
 ista bz in vtracq; parte ansulas. ergo accipitur cortina p illa ma-
 gna connexa ex omnibus cortinis. et de illa vix est qd in vtracq;
 parte habebat ansulas. s. in vno latere vnius partis sue: et in alio
 latere alterius: inter quas erant circuli. et qz ista cortina contin-
 bat istas duas partes ex duabus extremitatibus. s. in vna extre-
 mitate vnius partis: et in alia extremitate alterius erant ansule:
 dicebantur esse ansule in extremitatibus duabus cortine huius.
 (In vtracq; parte insertas.) i. ista magna cortina iuncta ex. 10.
 cortinis erat habens duas extremitates inter se iunctas: et in
 qualibet illaz erant. 50. ansule. (Ut anse 5 ansas veniant.) i. iste
 anse sic debent poni distantes fm situm in certa proportionē ut
 anse vnius cortine veniant 5 ansas alterius cortine. s. ut recte
 extendantur cortine. nam si vna non esset directe 5 alteram qñ
 extenderentur necesse esset ut 5berentur in rugam: sicut pz in ve-
 stibus habentibus 5dillos qui opposita foramina habent: quan-
 do 5dillus inferior ponitur in superiori foramine vestis ruga-
 tur: et causatur valde mala habitudo. (Et altera alteri possit a-
 ptari.) i. queniēter vniri. s. directe et sine ruga. non tñ coniungebat
 vna alteri: sed coniungebantur in circulo aureo: et quocūq; modo
 sequeretur inconueniens: siue per seipsas vniri siue per circulos
 debeant: qz semper 5betur cortina in rugam: ideo proprie dicitur
 vna alteri possit aptari: qz aptari est aptum fieri. i. queniētem.
 s. qd queniēter ponatur vna ansula 5 alteram. (Facies et. 50.
 circulos aureos.) Circuli dicuntur quidam anuli de auro ro-

tundi in quibus alligabantur ansule tam ex vna parte qd ex al-
 tera: et fiebant isti circuli ad melius extendendas cortinas. nam
 non essent ita fortes ansule ut tota vis ponderis pederet ex eis
 cum sint tenere: et oporteat rem duram et fortem esse ex qua pon-
 das magnum debeat sustentari. (Quibus cortinaz vela iungen-
 da sunt.) i. per quas iungi debent cortine. Vocantur vela corti-
 naz cortine facte de paruis cortinis: et recte dicitur vela cortinaz:
 quasi in hoc declarauerit qd non fiebant iste ansule et circuli pro
 coniungendis quibuscūq; cortinis: sed solum ad coniungenda vela
 magna facta ex coniunctione cortinaz. (Ut vnum tabernaculum
 fiat.) Accipitur hic tabernaculum non proprie pro ipso toto ta-
 bernaculo: qd erat domus facta de tabulis: sed pro operimento
 totius tabernaculi. s. pro ipsa cortina magna. nam siue iungatur
 cortine due p circulos et faciant vnam magnam cortinam nihil
 hoc ad tabernaculum attinet vtz vnum sit vel non. coniungendo
 istas cortinas per ansulas et circulos fieret vnum coopertorium
 ex his. si autem non coniungeretur per illos circulos maneret due
 magne cortine: et non essent vnum magnum coopertorium. (Fa-
 cies saga.) Posuit. s. vnum coopertorium: hic ponit scdm.

Quare super tabernaculum quattuor operimenta poneban-
 tur.

Fuit autem necessarium poni coopertoria multa: qz
 vnum non sufficiebat quodcūq; illud
 esset. nam si poneretur coopertorium cortinaz. 10. non suffice-
 ret: qz bymber et alie impressiones ut niues et grandines penetra-
 rent. si autem poneretur coopertorium cilicium sagaz ex ea-
 dem ratione non sufficeret. si autem ponerentur coopertoria de
 pellibus quodcūq; illud esset: si vnum esset queniēter non suf-
 ficeret: et pulchritudo omnis deficeret: qz pelles non erant pul-
 chre siue sint pelles arietum: siue hyacinthine: maxime quantum
 ad partem inferiores que apparere debebat in tabernaculo. due
 ergo fuerunt cause pluralitatis operimentoz. s. necessitas operis
 et pulchritudo. in opere namq; in bono et perfecto: non solum ne-
 cessitas: sed etiam pulchritudo cōsideranda est. (Facies saga.)
 Sagum idem est qd pannus factus de pilis capraz: et ad facien-
 dum ista saga mandauerat. s. prece. c. dari pilos capraz. (Saga
 cilicina.) Vocantur saga cilicina. i. dura sicut cilicium qd est de
 setis brutoz: vt equoz et alioz similibus animalium. et hoc est: qz
 ista saga erant de pilis capraz qui sunt hispidi. (Undecim.)
 Istud operimentum de sagis cilicinis erat ad ponendum imme-
 diate post operimentum de cortinis ne ipse cortine coniungeren-
 tur pellibus. magis namq; sic custodite essent. Quare autem
 ista saga undecim fuerint est tam vt totum tabernaculum ope-
 rirer: et replicarentur aliquo modo in parte posteriori taberna-
 culi et in anteriori. et hoc pz cōsiderata longitudine et latitudine
 sagaz. nam longitudo cuiuscūq; sagi erat cubitoz. 30. et latitudo
 erat cubitoz. 4. qdlibet ergo sagum fm longitudinem opiret totū
 tabernaculū in trāuersum. s. qz altitudo lateris septentrionalis
 erat cubitoz. 10. et altitudo lateris meridiani erat eodem modo
 cubitoz. 10. et spatium intermedium erat cubitoz. 10. qui simul
 erant. 30. cubiti. Cum ergo quilibet cortina fm longitudinem
 cōtineret. 30. cubitos cooperiret ipsum tectum tabernaculi et pa-
 rietes eius vsq; ad terram. ista autem saga fm latitudinem co-
 pulabantur. s. quinq; saga in vna parte: et. 5. saga in altera. et qz
 quodlibet istoz erat latitudinis. 4. cubitoz simul sumpta com-
 plerent latitudinem cubitoz. 44. si extenderentur. ergo istud co-
 opertorium a parte orientali versus occidentem cooperiret to-
 tum tabernaculum qd in longitudine cōtinet. 30. cubitos: et sup-
 essent cubiti. 14. qui penderent ad terram super latus occiden-
 tale. Et qz latus occidentale solum erat. 10. cubitoz altitudinis
 superessent adhuc cubiti. 4. manentes in terra cooperto latere
 occidentali tabernaculi. Isti autem. 4. cubiti distribuēbantur. s.
 qd taliter ordinabant coopertorium istud scdm: vt duo cubiti sa-
 goz. s. sagum medium penderet a parte orientali: et duo cubiti su-
 peressent a parte occidentali. duo autem qui pendebant in fron-
 te orientali replicabantur in facie tabernaculi. Duo autem qui
 erant in latere occidentali replicabatur in ipso latere: et p istum
 modum cooperiretur sufficienter totum tabernaculum. (Lon-
 gitudino vnius sagi habebit. 30. cubitos.) i. longitudo cuiuscūq;
 quodlibet namq; per se texebatur: et postea vnum copulabatur
 alteri: sicut in cortinis. et hoc fm latitudinem: qz in longitudine
 nihil addebatur eis: aut alicui eorum. Erat autem causa quare
 quodlibet sagaz esset. 30. cubitoz vt operiret totum tabernacu-
 lum. s. qd longitudo sagi operiret latitudinem tabernaculi. s. a la-
 tere meridiano. 10. cubitos: et totidem in latere septentrionali:
 et alios. 10. cubitos inter vtrūq; latus. et in hoc complebat ma-
 gis sagum

Quar sa-
 ga ex q-
 b' taber-
 naculum
 opiebat
 it. fue-
 runt.

gis sagum mensura q̄ cortina quelibet. nam nulla cortina erat maior q̄. 28. cubitoꝝ lōgitudine: et non accedebant coop̄sentes vsq̄ ad terrā: sed ex vtroq̄ latere deficiebat vnus cubitus. sagum aut̄ q̄libet totam istam q̄ritatem tegebat cū esset cubitoꝝ 30. (Et latitudo. 4.) Causa quare latitudo esset tanta. 8. expressa est. i. vt vndecim saga: quoz quodlibet erat latitudinis. 4. cubitoꝝ compleret in latitudine cubitos. 44. et tabernaculum totum fm suam lōgitudinem cooperiretur: et penderent cubiti. 2. ad partem orientalem vt replicarentur in fronte tabernaculi: et. 2. tangerent sancta sanctor̄ et replicarentur. q̄ p3 mensurando p lineam rectam postea fractam. vt si a fronte orientali tendatur linea recta ad occidentalem partem eiusdem tabernaculi: et frangatur ibi atq̄ descendat ad pavementum: et postea refrangatur ad latitudinem duoz cubitoꝝ ascendendo: erit linea. 44. cubitoꝝ. Sic autem accipiendo lineam altitudinis lateris meridiani et frangatur directe extēta super spatium q̄ est inter latus meridianum et septentrionale: et deinde flectatur descendendo vsq̄ ad pavementum per altitudinem lateris septentrionalis: erit hec cubitoꝝ. 30. ideo sagum q̄ esset cubitoꝝ. 30. totum hoc operiret. (Equa erit mensura sagoz omnium). i. q̄ siue fm lōgitudinem siue fm latitudinem quodlibet sagum erat alteri equale. nam si inæqualia essent non feruaretur certus ordo nec mensura. (Et quibus iunges. 5. per se.) Sicut dicebamus. 8. de cortinis q̄ quinq̄ cortine per se iungebantur: et alie. 5. per se. et q̄ ille inter se non iungebantur per ansulas et circulos: sed due magne cortine. i. vna que erat iuncta ex. 5. cortinis: iungebantur inter se ansulis et circulis. ita. 5. saga inter se: et alia. 6. inter se non iungebantur fibulis eneas et ansulis: sed sagum magnum factum ex. 5. et sagum magnum factum ex. 6. iungebatur inter se fibulis eneas. (Et quibus. 5. iunges seorsum). i. q̄. 5. saga iungebantur inter se. Et dicit seorsum q̄ ista erat distincta iunctio ab illa con iunctione que fiebat per ansulas et fibulas. fiebat namq̄ hec p osaturam. i. vt vna cortina fueret cum altera. Dñ seorsum respectu alterius colligationis que erat duoz magnoz sagoz: quorum vnum erat copulatum ex. 5. et aliud ex. 6. (Et ser sibi mutuo copulabio). i. inter se copulabantur ista. 6. saga per istam copulationem et non copulabantur alijs. 5. per aliam autem copulationem que erat mediantibus fibulis eneas copulabantur omnia saga et fiebat vnum magnum sagum.

¶ An conuexio duoz magnoz sagoz esset super conuexionem magnaz cortinarum.

Sed diceret aliquis cum saga duo magna vnirentur mediantibus fibulis et ansulis: sicut cortine mediantibus fibulis et ansulis: nunquid iunctio duoz sagoz veniebat super iunctionem duaz cortinarum. i. super circulos et ansulas cortinarum. ¶ Respondetur q̄ non poterat venire colligatio sagoz super locum colligationis cortinarum. nam cortine erant. 10. et obtinebant. 40. cubitos latitudinis: veniebatq̄ iunctio magnaz duaz cortinarum super locum distinctionis sanctuarij exterioris et sancti sanctor̄ vt. 8. probatum est. Colligatio autem cortinarum non poterat venire super locum illum: q̄ saga ista duo magna erant inæqualia: cum vnum esset. 5. sagoz: et aliud. 6. sagoz. cortine autem magne erant equales: q̄ quelibet erat. 6. cortinarum. Cum ergo saga equaliter extēderent ab vtraq̄ parte tabernaculi non poterant cadere fibule eneas sagoz super circulos aureos cortinarum. Qd̄ magis p3. nam q̄ saga erant. 11. et continebant per latitudinem suam. 44. cubitos. tabernaculum autem computando a principio frontis orientalis vsq̄ ad occidentalem: et descendendo per totam lateris altitudinem vsq̄ ad pavementum erat. 40. cubitoꝝ. Supererant ergo. 4. cubiti qui erant latitudo vnus sagi de paruis: et replicabatur medietas istius sagi. i. duo cubiti ad partem orientis: et duo cubiti ad partem occidentis. Hoc ergo posito aut volumus ponere q̄ sagum istud magnum q̄ erat. 5. sagoz incipiebat extendi ab orientali fronte versus occidentem aut non: sed sagum magnum q̄ erat. 6. sagoz. si autem extenderetur sagum. 5. sagoz: cum. 5. saga parua essent in latitudine cubitoꝝ. 20. si duo cubiti replicarentur ad frontem tabernaculi in parte orientali manebant. 18. cubiti qui extenderentur a fronte orientali tabernaculi versus occidentalem. sed. 18. cubiti non poterant accedere vsq̄ ad locum distinctionis sancti sanctor̄ et tabernaculi exterioris: q̄ illa distinctio fiebat post. 20. cubitos a fronte orientali versus occidentalem: et ibi erat conuexio cortinarum per circulos aureos. ergo non poterat isto modo congruere. Si autem ponamus sagum maius. i. factum ex. 6. sagis extendi a fronte orientali versus occidentalem: cum illud habeat. 6. saga habebit cubitos. 24. latitudinis. si autem re-

plicentur duo in fronte orientis manebant. 22. vsq̄ ad fibulas et ansulas. cum ergo extētum fuerit ab orientali parte versus occidentalem transibit vltra distinctionem sancti sanctor̄ a tabernaculo exteriori per duos cubitos: q̄ distinctio illa sit. 20. cubitis ab oriente versus partem occidentalem. nullo ergo modo poterat iunctura sagoz venire super iuncturam cortinarum. (Ita vt. 6. sagum in fronte tecti duplices.) Uocatur. 6. sagum illud q̄ erat vltimum in concatenatione siue iunctione. 6. sagoz ad faciendum vnum magnum. et istud sagum replicabatur in fronte tecti. i. in fronte tecti tabernaculi ab oriente. nam in occidente non erat frons tecti: cum ibi esset latus tabularum claudens sancta sanctor̄: et dependebat sagum cooperiens totum illud latus sicut et cortine tegebant. in orientali autem parte q̄ non erat aliq̄ latus tabularum non pendebat sagum vsq̄ ad pavementum: sed replicabatur in fronte tecti. et hoc ad cooperiendum capita columnarum. nam in fronte tabernaculi orientali. 5. columnæ de lignis se thim erant habentes capita argentea vt p3. j. Ad cooperiendum autem capitellum istum pendebat sagum directe versus pavementum cubito vno: et postea replicabatur versus supra cubito altero. et sic expendebatur ibi medietas sagi vnus. alia autem medietas expendebatur in replicatione ad latus occidentale tabernaculi post sancta sanctor̄. Et cum hic dñ. ita vt. 6. sagum in fronte tecti duplices. non est sensus q̄ totum. 6. sagum deberet expendi in replicatione facta in fronte tecti: q̄ tunc nihil maneret ad replicandum in parte posteriori tabernaculi. sed dicitur sagum. 6. replicari: q̄ pars eius replicatur. sic enim dicimus versus aliquam plicari: etiam si tota non sit complicita: dum tñ in aliqua parte plice sint. (Facies et quinquaginta ansas.) Non dicitur hic de quo fiant iste anse sicut. 8. dicebat. i. q̄ fierent anse cortinarum de hyacintho. sed iste ansule sagorum fieri debebant de pilis capraz sicut et ipsa saga: ita q̄ essent anse petactia fortia multumq̄ complicita de pilis capraz. nec oportuit hic explicari de quo essent: sicut explicitum est in ansulis cortinarum: q̄ certum erat ansulas fieri debere de materia illa ex qua fiebat cortine vel saga. sed in cortinis erat multiplex materia. i. purpura: hyacinthus: byssus retorta: cocculus bis tinctus. erat ergo vbi vtrum ansule eodem modo fieri debebant per varietatem operis plumarum ex omnibus illis filis vniuersoz colorum: vel ex ali quibus eoz: vel si ex vno solo quis erat ille. ideo dixit q̄ ansule fieri debebant de hyacintho. i. q̄ nihil aliud in eis esse debebat nisi hyacinthus. saga autem de solis pilis capraz facta erat: ideo ambigi non poterat q̄ de pilis quoz capraz ipse anse consistere rent. (In ora sagi vnus). i. in extremitate. ora enim sine aspiratione signat extremitatem et aliquem situm terre: vt dicimus ad oram orientalem vel occidentalem q̄ significet extremitatem: vt dicimus aliquid esse in ora maris. i. in litore. sic ait Debaradus. aspices horam tibi tempus significabit. si non aspices oabie limbum et regionem. iste anse ponebantur in ora sagi vnus. i. de magnis sagis: quoz erat vnum copulatum ex. 5. sagis: et aliud ex. 6. (Ut iungi cum altero queat). i. cum altero magno sagi. non tñ est putandum q̄ ansula vnus sagi copularetur immediate anse alterius sagi: sed copulabantur per fibulas eneas. i. q̄ due ansule opposite duoz sagoz copularētur ad vnam fibulam eneas. (Et. 50. ansas in ora alterius). i. in altero sagi magno. Erant enim duo saga magna vnum ex. 6. sagis: et aliud ex. 5. et hec sola vniebantur medijs ansulis et fibulis. Supra ostēdimus q̄ non veniebat super eundem locum copulatio cortinarum per circulos aureos: et copulatio sagoz per fibulas eneas: sed distare necessario alteram ab altera per duos cubitos.

¶ An copulatio magnoz sagoz esset supra sancta sanctor̄: an extra.

Sed dubium est vtrum ista copulatio sagoz veniret vltra distinctionem sancti sanctor̄ a reliquo tabernaculo versus occidentem vel citra illam distinctionem. ¶ Respondetur q̄ hoc cognosci pōt sciendo ad quam partem ponebatur sagum maius et tēns. 6. saga. sed vtz ab oriente versus occidentem: vel ab oriente versus orientem. Si aut̄ ponatur ab oriente versus occidentem erat copulatio sagoz vltra diuisionem sancti sanctor̄ a reliquo tabernaculo. i. duo bus cubitis intra tectum sancti sanctor̄. Qd̄ sic p3. nam. 6. saga parua et tēbant cubitos. 24. ablati aut̄ duobus eoz qui replicantur in fronte tecti manent. 22. cubiti qui extendi possunt versus occidentem ab oriente. sed distinctio sancti sanctor̄ et tabernaculi exterioris distat. 20. cubitis a fronte orientali tabernaculi. ergo copulatio sagoz isto modo erit vltra diuisionem sancti sanctor̄ duobus cubitis supra ipsum tectum sancti sanctor̄.

Exodus * Abulenſis D iij

† Ergb^o anse fieri debāt q̄b^o saga copulabantur

Responſio

Si aut ponatur cōtio. s. sagum magnum a parte occidentali erit
 diunctio duobus cubitis citra sancta sanctorum versus orientem ut
 ē. inductum est. Sed quid horum fuit. Cōdōm q̄ copulatio fuit sa-
 goz duobus cubitis ultra diuisionem sancti sanctorum versus oc-
 cidētem supra tectum sancti sanctorum. et hoc q̄ sagum maius sti-
 nens saga ponebatur a parte orientali versus occidentalem ut p̄
 hic in littera cum oī. ita ut sextum sagum in frōte tecti replices.
 i. illud sextum sagum paruum q̄ erat vltimum in copulatione
 illoz sex sagoz in magno sago. (Facies 2. 50. fibulas enneas.)
 Iste fibule erant sicut circuli q̄bus iungebātur ansule cortinaz
 prater hoc: q̄ circuli erant aurei: et fibule erant enee. (Et vnum
 ex omnibus opimentum fiat). i. sic ponendo ansas in medio et
 fibulas fiet vnum opimentum ex omnibus illis sagis. i. als au-
 tem ad minus essent duo opimenta. s. vnum ex 5. sagis: et aliud
 ex 6. sagis. (Qd̄ autem sup̄fuerit in sagis.) Illud oī sup̄esse de
 sagis: cui non relinquebatur aliqua pars tabernaculi tegenda.
 saga nāq̄ et cortine et pelles ad tecturam tabernaculi facta sunt.
 illud ergo q̄ non habebat aliqd̄ de tabernaculo ut tegeret illud
 dicebatur sup̄esse. in cortinis autem nihil superat: q̄ in longitu-
 dine cortinaz deficiebant. 2. cubiti ut possent totum trāuersum
 tabernaculi coopire q̄ erat. 30. cubitoz: et longitudo cortinaz
 erat solum. 28. cubitoz. de quo. s. diximus. non superat etiam in
 cortinis aliqd̄ quātum ad latitudinem: q̄ erat latitudo cortinaz
 omnium simul sumptaz. 40. cubitoz: et tanta erat longitudo ta-
 bernaculi cum. 10. cubitis lateris occidentalis quos cortine etiam
 tegebant. De sagis autem aliqd̄ superat. et hoc q̄dem non in lon-
 gitudine: q̄ longitudo sagoz erat. 30. cubitoz: et ponebatur lon-
 gitudo sagoz super trāuersum tabernaculi. et hoc erat cubitoz
 30. ut. s. patuit. equaliter ergo opiebāt hic saga. Superat autem
 de sagis fm̄ latitudinem. nam erant saga. 11. habentia simul iun-
 cta cubitos. 44. latitudinis. et q̄ tabernaculum cum. 10. cubitis la-
 teris occidentalis que tegenda erant: erat. 40. cubitoz: solum ma-
 nebant in sagis. 4. cubiti qui superant. s. q̄ nihil relinquebat eis
 q̄ tegere possent. In opimētis autem pellium rubricatarum et pel-
 lium hyacinthinaz videtur q̄ nihil sup̄fuerit: cum nihil sup̄fuit
 se littera ipsa pronunciet. (Que parantur tecto). i. ad tegendum:
 non solum q̄dem ista saga erant ad tegendum tectum: sed ad te-
 gendum totum tabernaculum siue in tecto: siue in lateribus ut p̄
 ex quantitate ipsoz sagoz et cortinaz tam in tecto q̄ in lateribus.
 (Idest vnum sagum q̄d̄ amplius est.) Ulex est q̄ vnum sagum
 totaliter superabat: q̄ erant saga. 11. facientia cubitos. 44. et tota
 magnitudo tabernaculi erat. 40. cubitoz cum latere ipso occide-
 tali tegendo. sup̄abant ergo cubiti. 4. et isti erant quantitas vnus
 sagi integri: q̄ quodlibet sagum erat quātitas. 4. cubitoz. et sic
 poterat illud totum pendere in fronte orientali: nihil de taberna-
 culo tegendo: vel sup̄esse in parte occidentali sup̄ pauimentum vl-
 tra ipsum latus occidentale. modo tñ quo saga disposita erāt. s.
 ut duo cubiti replicarentur in parte orientali in fronte taberna-
 culi: et duo cubiti post tabernaculum: non poterat sup̄esse vnum
 sagum in aliqua parte: sed in qualibet parte duo cubiti. (Idest
 vnum sagum q̄d̄ amplius est.) Ponitur hic amplius ut aduer-
 bium et non ut nomen comparatum. s. q̄ vnum sagum est am-
 plius. i. est ultra necessitatem tegimenti: vel ultra quantitatem
 tabernaculi tegendi: et non est nomen: q̄ tunc esset sensus q̄ il-
 lud sagum vnum q̄d̄ sup̄est esset amplius ceteris. i. maioris lati-
 tudinis. et isto modo loquitur Apl̄s ad Heb. 9. c. s. q̄ Chzistus con-
 struxit tabernaculum per amplius et p̄fectius non manufactum.
 sed non erat vnum sagum maioris quantitatis q̄ aliter ut p̄. s.
 cum oī. equa erit mensura omnium sagoz. (Et medietate eius
 opies posteriora tabernaculi.) Dicit q̄ ex isto vno sago q̄d̄ abun-
 dabat debebat tegi pars anterior tabernaculi et pars posterior.
 sed non poterat hoc esse ex eodem sago numero fm̄ substantiam:
 q̄ nullus sagum erat cuius vna pars foret in frōte tabernaculi: et
 alia in posteriori parte. Sed accipitur vnum sagum fm̄ equalen-
 tiam quantitatis. s. q̄ in parte anteriori sup̄abant duo cubiti: et in
 parte posteriori sup̄abant alij duo cubiti. Et isti cubiti equalēbāt
 in quātitate vni sago: q̄ si coniungerentur facerent vnum sagum.
 (Et medietate eius opies posteriora tabernaculi.) i. ex duobus
 cubitis qui ad partem orientalem in fronte tabernaculi superāt
 post sancta sanctorum debebat opiri pars posterior tabernaculi.
 nam manebant duo cubiti post tecturam ipsius lateris occide-
 talis q̄d̄ erat post sancta sanctorum. et si non illi duo cubiti replicaren-
 tur: manerent multipl̄ in pauimento iacentes. et pp̄ hoc replica-
 ri mandabat ad posteriorem partem tabernaculi. s. ut eleuaren-
 tur ad altitudinem alioz duoz cubitoz. et sic esset in illa parte qua
 replicatio fiet duplicatum opimentum per altitudinem. 2. cubi-

toz. (Et cubitus ex vna parte penderet.) Aliq̄ hoc volunt intelli-
 gere de cubitis pendentibus in fronte tabernaculi et in latere oc-
 cidentali. s. q̄ vnus cubitus pendeat in latere orientali. s. in fron-
 te orientis: q̄ superāt duo cubiti: et cuj replicabantur solum abū-
 dabat pēdens vnus cubitus in latere occidentis. Etiam dicit pen-
 dere aliū cubitum. * Sed ista expositio non pōt stare. Primo
 q̄ oī in littera. cubitus ex vna parte pēdebat: et alter ex altera: q̄
 plus est in sagoz longitudine. ergo isti cubiti non debēt accipi in
 fronte orientis et in latere occidentis. nam non extēdebantur sa-
 ga fm̄ longitudinem ab oriente in occidentem: sed a septentrione
 in meridiem. nam longitudo cuiuslibet sagi erat cubitoz. 30. ut
 p̄. s. et extendebatur per trāuersum a latere septentrionali ad
 meridianum sup̄ tectum ipsius tabernaculi. que quantitas simul
 erat cubitoz. 30. Si aut longitudo sagoz extenderetur ab orien-
 tali fronte versus occidentale latus non sup̄esset aliqd̄ in sagis:
 immo deficeret: q̄ longitudo tecti ab oriente in occidentem cum
 ipsa altitudine lateris occidentalis tegendi erat. 40. cubitoz. er-
 go deficerent cubiti. 10. in sagis ad tegendū latus. necessario er-
 go intelligitur de latere meridiano et septentrionali. Item q̄
 oī hic in littera q̄ cubitus ex vtraq̄ parte pendens oī p̄tegere
 vtrūq̄ latus tabernaculi. sed manifestum est q̄ tabernaculum
 non habebat latus orientale: cum nulla esset ibi tabula vel aliqua
 alia textura potens facere latus q̄d̄ deberet p̄tegi. ergo non lo-
 tur de cubito pendente in fronte tecti in orientali parte: nec de
 alia sagi parte que erat post latus occidentale. Item q̄ oī hic
 q̄ cubitus penderet ad vnam partem et cubitus penderet ex alte-
 ra. sed manifestum est q̄ l̄ ad frōtem tabernaculi penderet vnus
 cubitus q̄ in occidentali latere magis penderet. nam duo cubiti
 replicabantur (sic oī. s.) q̄ ex medietate sagi sup̄abundantis de-
 bebat fieri replicatio in parte posteriori tabernaculi. ergo nō in-
 telligitur de hoc. Item q̄ oī. cubitus penderet ex vna parte:
 et cubitus penderet ex altera. q̄d̄ non pōt intelligi de ea medietate
 sagi que erat post latus tabernaculi. Nam l̄ sagi medietas
 que erat ad orientem pendere diceretur: q̄ non accedebat ad pa-
 uimentum. medietas tñ que erat post latus tabernaculi nullo mo-
 do poterat dici pendere: q̄ ad pauimentum accedebat. Item
 non pōt dici aliquo modo de ista sup̄abundantia sagoz que erat
 in fronte orientali: et de illa que erat post latus occidentale: q̄ hic
 oī q̄ vtrūq̄ debet pendere cubitus sagi. sed non pōt hoc di-
 ci de aliqua parte istaz duaz vel orientali vel occidentali: q̄ non
 penderat aliqd̄ de sago in aliqua parte illaz. nam l̄ in orientali
 parte videretur posse dici q̄ penderat: non tñ penderat fm̄ q̄
 hic accipitur. nam differentia fit hic inter pendere et replicari. id
 autem q̄d̄ pendet simpl̄ pendet et non replicatur. q̄d̄ autem re-
 plicatur non oī pp̄rie pendere. Sed oī. s. q̄ in fronte tecti debe-
 bat replicari medietas sagi. hic autem dicit q̄ debebat pendere
 vnus cubitus ex vna parte: et alius cubitus ex altera. ergo non
 sunt idem. sed replicatio conueniebat pro parte orientali et occiden-
 tali. ergo pendere non oī de sagi parte que superat in parte orie-
 tali: et ea que in parte occidentali. Cōdōm ergo q̄ ista littera in-
 telligitur de cubitis duoz sagoz qui penderant ad latus meri-
 dianum et septentrionale. Nam cortine erant primum operimen-
 tum: et q̄ ipse non accedebat vsq̄ ad pauimentum posita fue-
 runt saga que ad pauimentum accederent. s. q̄ longitudo cuiusli-
 bet cortine erat cubitoz. 28. et quantitas opienda. s. tabernacu-
 lum per trāuersum erat cubitoz. 30. s. 10. cubiti altitudinis la-
 teris meridiani: et totidem cubiti altitudinis lateris septentriona-
 lis: et 10. cubiti medij inter latus septentrionale et australe. qñ er-
 go cortine equal̄ dispositae ad pendendum essent sup̄ ipsum ta-
 bernaculum non accederent ad pauimentum: sed ex qualibet par-
 te deficeret vnus cubitus. ille autem cubitus maneret nudatus. in
 vtroq̄ latere tabernaculi: nisi aliud opimentum sup̄ cortinas po-
 neretur. et hoc fuit opimentum sagoz. istud ergo factum fuit tā-
 te longitudinis ut opiret totam quantitatem tabernaculi in trā-
 uerso: que magnitudo erat. 30. cubitoz: ideo q̄libet sagum. 30.
 cubitoz longitudinis factum est. et sic saga cooperiebant illos. 2.
 cubitos quos cortine non texerāt. s. vnum cubitum in latere me-
 ridiano: et vnum cubitum in latere aglonari. et sic p̄tegebant illi
 duo cubiti pendentes latus vtrūq̄ tabernaculi: q̄ sic non mane-
 ret p̄partulo q̄d̄ als mansisset: nisi saga sup̄ cortinas ponerentur.
 et tunc applicatur littera. s. (Et cubitus ex vna parte penderet.)
 i. in lateribus meridiano et aequilonari sic erunt saga disposita q̄
 vnus cubitus pendeat ex vna parte: et alius ex alia ultra quanti-
 tatem cortinaz que non accedebat ad pauimentum. (Qui plus
 est in sagoz longitudine). i. isti cubiti sunt pendentes qui sup̄ant
 in sagis ultra ipsas cortinas. et oī q̄ iste cubitus plus est in longi-
 tudine

+ De duo-
bus cubi-
tis sagoz
pēdētib⁹
quō pen-
derēt ex
pō aliq̄.
* Lōf. 1.

Scōa.

Tertia

Quarta.

Quinta.

D

Exposit.
Docto.

E

+

+

tudine sagor: non quidem quod plus sit quam requirit necessitas tecture: sicut erat in posterioribus partibus tabernaculi. nam solum sagitta ad patimentum accedunt quod erant. 30. cubitoz et nihil superabat. sed de plus esse in longitudine sagor. i. quod magis erat in sagitta quam in cortinis. Sed hoc arguitur quod non intelligatur de cooptura tabernaculi in latere meridiano et aquilonari: sed de cooptura in fronte tabernaculi et in occidentali latere: quod hic dicebat immediate de sagi parte que superabat in superioribus tabernaculi. Ergo deberet hic dici de sagi parte que erat ad operiendum frontem orientalem: cum ista latera sint opposita. Item quod ut dictum est unum sagum superat in onerione sagor istoz: et medietas huius sagi ponebatur ad partem occidentalem. ergo omnem erat de alia medietate ubi ponebatur vel quid fiebat. quod non videtur nisi intelligatur de optura vel apprehensione sagi in fronte tabernaculi. Respondetur quod ista intelliguntur ut ostentum est de lateribus meridiano et aquilonari. Et quoniam arguitur quod tunc nihil diceretur de alia medietate sagi que superat. Respondetur quod ita dicitur. nam. s. ponitur quod. s. sagum in fronte tabernaculi replicari debebat. nunc autem ante hoc dictum fuit quod alia medietas sagi que superabat replicari debebat in posteriori parte tabernaculi. et sic de toto illo sago dictum est qualiter se habeat in parte orientali: et qualiter in parte occidentali. nunc ergo de cubitis qui in parte aquilonari et meridiana pendebat dicebatur. (Utrique latus tabernaculi pregeus). i. latus meridiano et latus septentrionale. nam si accipimus pro parte orientali et occidentali non posset vocari pars utraque latus: quod in parte orientali latus nullum tabernaculi erat: cum utrumque esset aptum: ita quod nulla tabula ibi erat. hi autem cubiti sagor pregebant tabernaculi latera: quod cooperiebant illam partem que a cortinis non tegebatur et maneret nuda nisi saga ponerentur. (Facies optozium.) Posuit. s. secundum optozium tabernaculi: hic ponit tertium et quartum. Ad autem pluralitatis istoz opimentoz. s. posita est. i. quod necessitas tabernaculi et pulchritudo hoc exigebat. ad pulchritudinem namque cooptozium de pellibus et coloribus. s. hyacintho: purpura: coccoque bis tincto et bysso retorta factum est. i. ipse cortine: et ad hoc idem saga quodammodo. pelles autem rubricate arietum ad necessitatem et firmitudinem posite sunt: et ipse quoque pelles hyacinthine. nam nec cortine sole ad necessitates sufficiebant: nec pelles hyacinthine per se pulchre opus redderent. fuit ergo utrumque necessarium. (Facies et opimentum aliud tecto.)

An tertium et quartum opimentum operiret solum tectum tabernaculi vel penderet super parietes.

De isto opimento tertio et quarto queret aliquis utrum esset solum opimentum super tectum ita quod non tegeret latera aut totum tegeret. Et forte aliquis respondebit quod solum erant ista duo ultima opimenta ad operiendum tectum: quod in littera dicitur. facies aliud opimentum tecto. et non dicitur. facies aliud opimentum tabernaculi. Respondetur quod magis omnem est ista duo cooptoria ultima sicut et prima esse ad cooperiendum totum tabernaculum. Et ratio est: quod ista opimenta de pellibus fiebant ad expellendum importunitatem temporis: ut hyemes: nives: et alia similia. Sed manifestum est quod si solum ponerentur ista duo opimenta pro tecto quod adhuc non possent tolli importunitates ledentes latera tabernaculi. nam pluvie imbererentur opimento sagor atque illud penetrarent et ipsam cortinam que erat preciosa dissiparent cum penderet in lateribus: ipsaque tabulatas deauratas madefacerent: que inconuenientia sunt. omnem ergo quod ista opimenta extendebantur ad tegendum totum tabernaculum circum quaque usque ad patimentum. * Quoniam autem dicitur quod ista tentoria erant opimenta tecti. Respondetur quod tectum accipitur large pro toto ipso tabernaculo tegendo. Si autem queras de quantitate determinata istoz opimentoz de pellibus quanta fuerit secundum longitudinem: et quanta secundum latitudinem. Respondetur quod quantitas istoz equalis erat quantum ad longitudinem et latitudinem. Et fuit latitudo cuiuslibet istoz cubitoz. 40. et longitudo fuit cubitoz. 30. quod longitudo istoz erat transversa super latitudinem tabernaculi (ut dicebamus de sagis vel de cortinis): et quod latitudo pellium esset super longitudinem tabernaculi: vel melius quod longitudo optozij de pellibus erat cubitoz. 40. et ponebatur super longitudinem tabernaculi. s. ab oriente in occidentem: et descendendo per latus occidentale post sancta sanctorum. nam non erat idem modus accipiendi latitudinem et longitudinem in cortinis et sagis et in omnibus alijs rebus. nam quilibet res habet longitudinem maiorem quam latitudinem. vel non assignabitur longitudo et latitudo in ea eo modo quo vulgares accipiant longitudinem et latitudinem. in cortinis autem videbatur esse maior latitudo quam longitudo:

quod non accipiebantur secundum idem longitudo et latitudo. sed comparatur longitudo cuiuslibet ad latitudinem omnium simul. Sed si consideretur in eadem cortina longitudo erat cubitoz. 30. et latitudo 4. quoniam tunc omnes iungebantur per latera latitudinum suarum fiebat illa latitudo maior quam esset longitudo cuiuslibet illarum per se. in cooptimentis autem de pellibus arietinis vel hyacinthinis non poterat sic accipi: sed fiebat totum unum opimentum ex multis pellibus quibusdam maioribus et quibusdam minoribus: et assumebatur longitudo eius a fronte tabernaculi orientali usque ad occidentale latus descendendo atque detegendo ipsum latus occidentale tabernaculi. et istud erat spatium cubitoz. 40. ut patet ex superioribus. latitudo assumebatur in tegendo latus aquilonaris latitudinis et meridiane: et spatium medium tecti inter ista duo latera. et erat hoc totum. 30. cubitoz ut est ex prioribus patet. Quod autem ista opimenta tantam tenuerint magnitudinem satis probabile atque verisimile est. nam nisi equalia tabernaculo tegendo forent ut nec quicquam aut addi aut minui opus esset daretur in eis aliqua mensura: sed simpliciter positum est ut fierent opimenta. De cortinis enim quod aliqui desiciebant ab equalitate tabernaculi. i. duobus cubitis: dictum est quod haberent longitudinis et latitudinis. De sagis et quod addebant. 4. cubitos super longitudinem tabernaculi ab oriente in occidentem dictum est de longitudine et latitudine. in his autem quod penitus equalia tabernaculo fieri debebant in nulla alia mensura poni debebant nisi quod fierent ad equalitatem tabernaculi. quod satis intelligi dabatur cum non poneretur aliqua mensura. que dam namque sunt que non apposite mensura mensurata sunt: et non apponendo signum signata sunt: ut indefinite propositiones. sic autem cum hic non apponeretur aliqua specialis mensura ex hoc solo notificabatur mensura eorum. i. quod deberent esse secundum mensuram tabernaculi: quod alia specialis non apponebatur. Item erat alia causa: quod in alijs opimentis erat compositio ex pluribus. i. quod una cortina fieret ex certis cortinis certe quantitatis vel certis sagis. in pellibus autem arietinis vel hyacinthinis non poterat hoc stare: quod aliqui erant maiores et aliqui minores: et interdum dividebantur et sarciebantur secundum artem ipsorum coziarioz: ideo non debebat variari alia quantitas in partibus cooptozij hyacinthinis aut pellium rubricatarum nisi ut essent secundum magnitudinem tabernaculi ipsius tegendi. (Facies et opimentum aliud.) Preter opimentum cortinarum et sagor. (De pellibus arietum rubricatis.) Pelles arietum arte coziarioz parantur et postea rubricantur: et ex his constituebatur unum opimentum. (Super hoc aliud opimentum de pellibus hyacinthinis.) Istud erat quartum. De isto autem opimento et de alio de pellibus rubricatis dicit Beda quod solum tegebatur tectum et non descendebant ad tegenda latera. Sed omnem est ut dictum dicebamus. i. quod tegebatur totum tabernaculum siue supra tectum: siue in circuitu laterum: et erant ista opimenta fortiter religata funibus et paxillis in terram fixis: ita ut non mouerentur a vento. (De pellibus hyacinthinis.) Pelles hyacinthine vocantur pelles habentes colorem hyacinthi. i. colorem celestem subalbidum declinantem ad azurinum. Et dicit Iosephus quod talis coloris erat tabernaculum in parte exteriori: ut qui illud a longe respiceret quasi celum esse putaret: et respicientes mirabantur. Istas pellium figuram nullam poni oportet. de cortinis autem et sagis qualiter per circulos et ansulas iungebantur figura adiungi potest.

Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim: que singule decem cubitos in longitudine habeant: et in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient: quibus tabula alteri tabule connectantur. Atque in hunc modum cuncte tabule parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad austrum: quibus quadraginta bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subijciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem: viginti tabule erunt quadraginta hinc bases argenteas. Bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas: et rursum alias duas que in angulis erigantur

post tergum tabernaculi. Eruntq; sibi iun-
cte a deorsum vsq; ad sursum: et vna omnes
compago retinebit. Duabus quoq; tabulis
que in angulis ponende sunt similis iunctura
seruabitur. Et erunt simul tabule octo: bases
ear; argentee sexdecim: duabus basibus per
vnam tabulam supputatis. Facies et vectes
de lignis sethim: quinq; ad continendas tabu-
las in vno latere tabernaculi: et quinq; alios
in altero: et eiusdem numeri ad occidentalem
plagam: qui mittentur per medias tabulas a
summo vsq; ad summum. Ipsas quoq; tabu-
las deaurabis: et fundes in eis anulos aure-
os per quos vectes tabulata p;neant: quos
operies laminis aureis. Et eriges taberna-
culum iuxta exemplar qd tibi in monte mon-
stratum est. Facies et velum de hyacintho et
purpura: coccoq; bis tincto: et bysso retorta
opere plumario: et pulchra varietate conte-
xtum: qd appendes ante quattuor columnas
de lignis sethim: que ipse quidem deaurate
erunt: et habebunt capita aurea: et bases argen-
teas. Insetetur aute; velum per circulos. In-
tra qd pones arcam testimonij: quo et sanctua-
rium et sanctuarij sanctuaria diuidentur. Po-
nes et propitiatorium super arcam testimonij
in sancta sanctor;: mensamq; extra velum: et
contra mensam candelabrum: in latere taber-
naculi meridiano. Mensa enim stabit in par-
te aquilonis. Facies et tentorium in introitu
tabernaculi de hyacintho et purpura coccoq;
bis tincto et bysso retorta opere plumario: et
quinq; columnas deaurabis ligno; sethim:
ante quas ducetur tentorium: quarum erunt
capita aurea et bases enee.

Facies et tabulas. ^{Hic ponitur scdm. l. tabular; fa-}
fundamentum tabernaculi ipsius: l; primo Moyses de ipsis opi-
mentis mentionem fecit. Sciendum aut; qd istud taberna-
culum erat de tabulis fm significatum huius nois tabernaculum:
non tñ erat totum de tabulis: q; in parte supiori tecti nulla tabu-
la ponebatur nec in parte orientis: sed solum in latere meridia-
no et occidentali atq; boreali. quolibet aut; tabular; bay erat in al-
titudine cubito; 10. et in latitudine cubiti et dimidij.

An grossicies cuiuslibet tabule tabernaculi esset vnus cu-
biti. ^{Questio. 11.}

De spissitudine ^{aut; eay non p; in littera. Rab.}
Sa. aut; dicit qd erat tabular; spissi-
tudo vnus cubiti. Sed hoc non est verisile. Primo q; si tan-
te grossicie essent vix possent p; magnitudine ponderis deponi
tari. Scda q; et pp pondus suum cum statuerentur quasi per se
stantes sup duas quas quolibet tabula habebat bases declinaret
ad aliq; partem et nulla basis sufficeret. Item hoc dato seque-
retur qd latera tabernaculi aut inter se distaret. 8. cubitis et non
amplius: aut non posset tegere aliqd de sagis totum tabernacu-
lum per transuersum. quoz vtrunq; est falsum. Primum. l. qd
non solum distarent inter se latera septentrionale et meridiano
8. cubitis. nam tanta erat distantia lateris septentrionalis a meri-
diano q;ta erat magnitudo lateris occidentalis: q; lateris occiden-
tale erat distinguens lateris meridiano et aglonare et capiebat
inter ea. Sed istud lateris erat. 10. cubito; ergo distantia lateris
aglonaris a meridiano erat. 10. cubito; et sic non solum. 8. qd
aut esset. 10. cubito; p; q; in latere occidentali ponebantur. 8. ta-

bule vt p; 3. quaz. 6. erant maiores et due minores. quolibet. 6. ta-
bulaz erat cubiti et dimidij. quolibet aut; duaz tabular; erat dimi-
dij cubiti. et sic. 6. tabule maiores p;nerent spatij cubito; 9. due
aut; minores tabule p;nerent spatium vnus cubiti. et sic forent cu-
biti. 10. **Qd;** aut; falsum sit sagis aliqd nō posse coopire totum
tabernaculum p; q; saga erant maiora q; cortine in. 2. cubitis: et
cortine non poterat opire totum tabernaculum. De sagis aut; oī-
etum est qd ex eo qd pendebat. 2. cubitis vltra cortinas. ptegebāt
latus vtrunq; tabernaculi. ergo saga descēdebāt vsq; ad humum
coopientia totalr latera tabernaculi: alis enim non diceretur. p-
tegere latera tabernaculi. Et si forte dicas qd coopiendo aliq;
partem later; tabernaculi dicebat; ptegere ipsa latera. et sic saga
ptegebāt ipsa latera tabernaculi: q; certam partem. ptegebant.
Respondeatur qd ista respōsio nō stat. nam eodem modo dice-
retur qd cortine. ptegebāt latera tabernaculi: q; aliq; partem. pte-
gebāt: sed non d; de illis et d; de sagis. ergo saga totalr opiebāt
ipsum tabernaculum. cñ aut; supior pbat;: q; lateris aglonare
erat altitudinis. 10. cubito; q; omnes tabule tabernaculi erant
10. cubito; et altitudo tabular; lateris meridiano erat. 10. cubi-
to; si aut; spissitudo cuiuslibet tabule esset vnus cubiti: spissitu-
do lateris meridiano occuparet vnum cubitum: et spissitudo late-
ris aglonaris occuparet alium cubitum essent. 2. cubiti cum alti-
tudine ipso; later; septentrionalis atq; meridiano tunc si inter la-
tera septentrionale et meridiano esset spatium cubito; 10. essent
cubiti. 3. in tota ista magnitudine transuersa tabernaculi. sed sa-
gum qdlibet erat solum. 30. cubito; longitudinis. ergo nullum
sagum fm lōgitudinem suam possum transuersalr sup latitudi-
nem tabernaculi poterat opire totum tabernaculum. qd est 3. s.
pbata. **Uel** si velis dicere qd quodlibet sagis opiebat totum
tabernaculum transuersalr: cum altitudo lateris septentrionalis et
meridiano sint. 20. cubito; et spissitudo ambo; laterum simul sit
duoz cubito; manebit spatium inter ista duo latera solum. 8.
cubito; vt sint. 30. cubiti in summa: et saga que. 30. cubito; erāt
posset opire totum tabernaculum. Sed hoc est falsum qd spatij
inter duo latera. l. meridiano et septentrionale sit. 8. cubito;. nā
ex lra p; sit. 10. cubito; ergo falsus est id ex quo sequunt; ista.
l. qd spissitudo cuiuslibet tabule esset vnus cubiti. **Qd** m ergo
qd spissitudo cuiuslibet tabule erat. 4. digitos vel forte minus vt
ait Joseph. Tabule aut; iste sic ordinabant; qd ponebant; in lateri-
bus trib; l. in latere septentrionali et occidentali et meridiano. Nā
latus orientale tabular; nullā habebat: sed opiebat; quodam tento-
rio aut; posito vt. j. p. 2. et c. et in istis lateribus erat talis dispo-
situs meridiano et septentrionale erat eq̄lia: et qdlibet erat cu-
biti et dimidij: et altitudinis. 10. cubito; et in quolibet istoz later; ponebātur tabule. 20. que faciebant cubitos. 30. et ista erat lōgi-
tudo tabernaculi. in latere aut; occidentali erat. 8. tabule sic dispo-
sita qd. 6. erat fm q̄tatem aliaz tabular; que erant in alijs duo-
bus lateribus septentrionali. l. et meridiano. l. qd quolibet eay p-
nebat cubitum et dimidij latitudinis: et 10. cubitos altitudinis.
faciebant ergo fm latitudinem cubitos. 9. Ponebantur aut; due
parue tabule quaz quolibet erat cubiti dimidij. et sic ambe facie-
bāt vnum cubitum: quaz vna ponebatur in p̄finio lateris occi-
dentalis cum meridiano: et alia in p̄finio lateris septentrionalis et
occidentalis. et sic fiebat illud lateris. 10. cubito; latitudinis. iste aut;
tabule ponebātur sup terram infixe basibus. et sic tenebantur. l.
qd quolibet tabula h̄et duas bases (de quo magis. s. diximus.)
Etiam iste tabule habebant quasdam p̄cauationes in lateribus
que incastrature vocant;: ita vt vna tabula alteri ihereret. et hoc
est qd in vna tabula fiat labium ac subintret p̄cauationem alteri-
us: et sic de oibus ne distigant. sic enim in cōibus edificijs sit.
(Facies et tabulas stātes.) Vocantur tabule stātes. i. erecte: q;
fm altitudinem suam erāt erecte. l. qd quolibet erat altitudinis cu-
bitos. 10. et cubiti et dimidij latitudinis. et fm illam dimētionem
que altior est vocatur tabula stās si illa ponatur versus supra. si
enim tabule existētes. 10. cubito; in altitudine ponerent; extēte
per solum: ita qd cubitus et dimidius erigeret; in altum: et 10. cu-
biti iacerēt; fm aliqd sui esset stās: q; tñ id qd longius est erat
iacens non vocat; stans. dicunt; ergo tabule stātes: q; fm suam
maiorē lōgitudinem in altum eleuant;. (Tabernaculi.) i. ex q-
bus tabernaculum fieri o; q; p; p; tabernaculum erat id qd de
tabulis fiebat: sicut sua demōstrat origo: l. s. opimētum cortinaz
tabernaculum vocet;: cum dictum sit qd ponerentur due ille ma-
gne cortine ligate per circulos aureos vt vnum ex oibus taberna-
culum fiat. i. vnum tabernaculi opimentum. (De lignis sethim.)
Ista ligna aptabātur ad oia tabernaculi opa que de lignis fabri-
canda

Uelū repli.

Rf. ad-
uersarij.

Lōfuta.

B

Doc. ex
termina.
Quo oēs
tabule in
scūario i-
ter se or-
dinabāt

L

Opi. Rab.
Lōfuta. 1.

Scda

†

†

†

† randa erant: nullaq; alia ligna ponebant pp excellentiā istoz lignozū. (Que singule duas cubitos in longitudine habebant). 23 in qualibet re accipiant tres mesure (si corporea est). i. lō gitudō latitudo 2 altitudo: que coincidit cū profunditate sicut i corpore hūano accipiunt. 2 distinguit eas Aug. de ci. dei lib. 1. 5. in fine libri. tñ hic longitudo 2 altitudo non accipiunt distincte q; quelibet tabula erat longitudinis cubitozū decē. 2 isti decem cubiti vocabant altitudo eius: q; mensura bozū decem cubitozū in altū tollebat: 2 sic erat altitudo. (In latitudine singulos 2 semissem). i. q;libet hēat cubitū 2 dimidiū in latitudine. super longitudinē aut cuiuslibet tabule nihil ponebat q; taberna culum solū erat in altitudine cubitozū decē. in latitudine aut apponebatur vna tabula alteri. (In lateribus tabule). i. cuiuslibet tabule. nā omnes tabule hēbant istas duas incastraturas in quocūq; latere essent: preter duas tabulas extremas. i. vna tabula lateris meridiani 2 aliam tabulaz lateris septentrionalis. nā tabule ille duas incastraturas hēbant que duabus tabulis coniungebantur. oēs aut que erant in tabernaculo coniungebantur duabus tabulis preter tabulas illas duas. nā prima tabula que erat in latere meridiano solum coniungebatur tabule que erat post se 2 nulli alteri piori. 2 sic vnicam incastraturā habebat. 2 sic de tabula que prima erat in latere septentrionali a parte oriētis. (Due incastrature sient). Vocat incastratura quelibet concavatio facta in tabulis ad hoc q; iungantur. i. q; leuigando tabulas cauatur ex aliqua parte 2 in illas cauaturas intrant alie tabule: vt sic se contineant. 2 sicut ille cauature in lateribus tabularū. 2 fiebant due incastrature. i. incastrature in duobus lateribus. 2 hoc q; quelibet tabula duabus tabulis iungebat vni ante 2 alteri post: 2 in qualibet coniunctione requirit vna incastratura. q; quelibet tabula hēbat duas incastraturas pter duas primas tabulas duozū laterū. i. septentrionalis 2 meridiani. (Quibus tabula alteri tabule cōnectat). i. q; per istas incastraturas vna tabula cōnectebatur alteri. 2 nō solum q; cōnectatur vna tabula alteri per incastraturas sed q; cōtineatur cum altera p incastraturas. nā q; cōiungatur vna tabula cum altera hoc contingit per solam laterum leuigationē planando 2 nihil oīno cauando. sed q; tabule cōtineant se non cōtingebat per solā planationē latez: sed p cōcauationē eozū 2 subintrationē. (Atq; in hunc modū cuncte tabule parabantur). Q; enī dicebat supra in qualibet tabula duas incastraturas esse faciendas vt tabula tabule coniungatur: nō est intelligendū q; fieret hoc vt vna tabula vniret alteri tabule: q; ad hoc sufficiebat vna incastratura: sed ad hoc vt due tabule coniungerentur vni tabule in lateribus eius. 2 nunc dicit in hunc modum omnes tabulas esse parandas. hic demonstratur quātitas 2 cauatura. i. q; omnes tabule erant altitudinis cubitozū decem 2 latitudinis vnus 2 semissem. 2 q; in duobus lateribus cuiuslibet erant due concavature sue incastrature. ab his tamē excipiuntur. 4. tabule que non seruant hanc regulam. Et hoc q; istud pceptū continet duas partes. Sunt enim due tabule que deficiunt quātum ad vnam partem pcepti: 2 alie due que deficiunt quātum ad aliā partem. Primo dicit q; omnes tabule haberent cubitū 2 dimidium altitudinis sue longitudinis: 2 cubitū 2 dimidium latitudinis. ab hoc excipiuntur due tabule que ponebantur in latere occidentali post sancta sanctorū in extremitatibus lateris illi. nā quelibet earum continet dimidium cubitū solū. Scō p pcepti erat q; quelibet tabula haberet duas incastraturas in duobus lateribus suis. ab hac excipiuntur due tabule que pte erant in duobus lateribus. i. septentrionali 2 meridiano. (Quarum viginti erant in latere meridiano). Ex hoc cognoscit quāta erat longitudo 2 altitudo illius lateris. nam cum ponerentur tabule. 20. 2 quelibet esset cubiti 2 dimidij faciebant cubitos. 30. in longitudine lateris. altitudo autem erat tanta quanta erat altitudo tabularum. quelibet autem tabula erat altitudinis cubitozū decē. Ergo tabernaculum solum erat cubitozū decem in altitudine. (Qd vergit ad austrum). Auster nomē vēti est flantis. Diuidere totum horizōtem nostrū p duas lineas se ortogonālī secantes quarū caput vnus sit in orientis puncto 2 pes erit in occidente. 2 alia sit ortogonālī secans quadrādō circulū horizōtis nri. op; vt caput eius sit in puncto meridiēi 2 perueniat in punctū septentrionis. Et nominant istas partes mundi a ventis flantibus ab illis punctis. sic est enim vulgaris cōsuetudo mundi partes designare. (Quib; 40. bases argenteas fundes). i. mittes vel pones: vocant bases in tabulis 2 bases in colūnis. sed nō erant tales bases colūnaz sicut bases tabularū. nā bases colūnarum erant rotunde et ampliores q; ipse colūne vt

bene sederent colūne super tales bases. 2 sic fit semp in colūnis quas quotidie videmus. 2 fuit iste modus basium in colūnis q; erant ante sancta scōzum: 2 in illis que erant ad ostium tabernaculi: 2 in his que erant in tabernaculi circuitu. i. in colūnis atrij. in tabulis aut nō erant bases grossiores 2 latiores ipsa tabulis. Et est signū huius q; in qualibet tabula erant due bases. si autē basis esset grossior q; ipsa tabula que firmabatur super basim impossibile esset duas bases simul poni sub eadē tabula. sicut non pnt poni immediate due bases sub aliqua colūna. Rō aut diuersitatis est: q; bases que ponunt sub colūnis ideo ponunt vt colūne nō inclinentur 2 aliquas partes. Etia vt colūne supiori pōdere pte solo nō infigantur 2 ponderi cedant. cum aut basis grossior est colūna infigi nō pōt solo detinente amplitudine basis. in tabulis aut nō erat aliq; pondus premens qd eas solo infigi cogeret: cū sola cortinarū 2 sagozū atq; pelliū regumenta supposita hērent. iō aliter fieri debuerunt bases tabularum. i. vt eas tenerent: ne in vna aut alterā mouerent partē. Erant autem iste bases quedā petacia argentea fabricata opere fusorio: ita vt acuta essent 2 longa. 2 sic infigebant solo profundius ne tabule superficie telluris insistentes nullatenus mouerentur. 2 iste bases pto infigebantur ipsa tabulis. i. q; fiebant in sūmitatibus tabulaz quibus terre iungebant due profunde cauature 2 ibi infigebant ille bases: ita q; manerēt immobiles in tabulis: 2 postea infigebant tellure. 2 sic tabule immote manebant. (Ut bine bases singulis tabulis p duas āgulos subficiant). Quēz tabula hēbat duos āgulos in extremitate illa tāgente terram. i. apud extremitates duozū suozū laterū. 2 apud illos duos āgulos fiebant due magne cauature: 2 in has cauaturas bases infigebantur. 2 sic in isto latere cum essent. 20. tabule erant bases 40. supputando duas bases quibuslibet tabulis. (In latere quo q; scō tabernaculi qd respicit ad aquilonem). Hic innuit latē meridīanum esse primum 2 latē septentrionale esse scōm. sed h; naturam non erat magis primum vnum q; alterum. C; Pote tamē vocari primum dupliciter. Uno modo q; primum illud erectum est. Scō q; de ipso primo deus locutus est. (Qd respicit ad aquilonem). Hic denominatur alia pars mundi q; est septentrionalis. 2 denominatur a vento sicut pars meridiana denominabatur ab alio vento. i. ab austro. denominatur autem pars septentrionalis a vento qui dicitur aquilo. et iste est collateralis boree. nam boreas est qui flat de medio puncto septentrionis fm duas lineas quadrantes nostrū horizōta. Accipitur tamen aquilo multotiens pro ipso borea. Et dicitur aquilo quasi aquas ligans q; est ventus frigidus valde: vipote flans a partibus mundi frigidissimis. (Viginti tabule erant habentes bases viginti argenteas). Et hoc q; equale latus erat septentrionale lateri meridiano: 2 erant ista duo latera equidistantia. i. q; non magis distabant vnum latus ab altero in vna parte q; in altera sicuti dicimus de lineis parallelis. Erant autē bases argenteae sub his tabulis: q; pp nobilitatē operis tabernaculi i to tabernaculo non ponebant aliquid eris: sed totum quicquid erat argentū 2 aurū erat preterq; de parillis q; extra erant 2 fiebant ex ere. (Bine bases singulis tabulis supponentur). i. p duos āgulos tabule in extremitatibus eius apud duos āgulos tabule sicut fiebant in tabulis lateris meridiani. (Ad occidentālē vero plagam). Hic ponitur tertium latus. i. plaga occidentalis. Vocatur plaga occidentalis. i. terra vel pars occidentalis. signat enim plaga tria vt ait bezzardus. i. q; plaga signat vulnus: 2 signat rete ad capiendas feras: 2 signat partē mundi: quidē q; plaga aliquam terrā proprie vel absolute significat: s; signat fitū. i. contra orientem vel occidentem vel aliū quēcūq; fitū. (Facies sex tabulas). Iste sex tabule erant de magnis. i. cōtinentibus in lōgitudine cubitos decē 2 in latitudine cubitū 2 dimidiū: 2 iste sex faciebant nouē cubitos latitudinis. vocantur autē hic sex tabule 2 nō octo (sicut erant fm veritatem). q; iste sex tabule erāt de maioribus de gbus vsq; nūc dixerat. i. q; cōtinebant in altitudine cubitos decē 2 in altitudine cubitū 2 semissem. (Et rursum alias duas). i. q; nō sunt eiusdē mēsure cuius modi sunt piores vt cōtineat quelibet cubitū 2 dimidiū: sed q; cōtinet solū mediū cubitū. (Que in āgulis erigantur). Positis enim sex tabulis in medio lateris occidentalis cū ille tabule cōtineant nouem cubitos latitudinis: 2 tabernaculi latus occidentale esse debebat decem cubitozū deficiebat vnus cubitus: scilicet ad quamlibet partem vnum dimidiū cubiti. si autem poneretur vna tabula de maioribus: cū q;libet illarū eēt cubiti 2 dimidij: eēt iaz totū illud latus decē cubitozū 2 dimidij. ergo nō debuit pōi vna tabula itegra: s; posse fuerūt due tabule que

colūnaz 2 tabulaz.

Uti aquilo dicitur.

Plaga tria significat.

Diuersitas basium

† iste erigebantur in angulis: quia vna fuit erecta in angulo recto contingente lateris meridiani et occidentalis. et alia in angulo contingente lateris aquilonaris et occidentalis. et dicitur quod iste tabule erigebantur: quia altitudo earum que erat cubitoz decem ponebatur versus supra. (Post tergum tabernaculi). Tergum tabernaculi erat appositum ostio tabernaculi. erat autem ostium tabernaculi in parte orientali: et illa pars non erat tecta tabulis sed solo tentorio facto de hyacintho et purpura etc. ut p3 sequenti. c. pars autem que erat ad occidentem aperta erat tabulis quod istud erat latus tegens sanctam sanctorum. (Eruntque coniuncte). Hoc dicitur de tabulis que iuncte erant: ita ut vna incastraretur alteri. et non dicitur de tabulis oibus: sed solum de tabulis magnis huiusmodi cubitum et dimidium in latitudine: de vtriusque verum sit quod erant coniuncte ab eis. versus supra. Quod autem de his solis hic dicitur p3: quod postea. duabus quoque tabulis que ponende sunt similis iunctura servabitur. Si autem hic de oibus tabulis intellexisset non subiungeretur postea eadem iunctura esse servanda in aliquibus alijs: cum nulle manerent de quibus hoc dici posset. (Eruntque coniuncte a deorsum versus sursum). i. quod in qualibet illarum tabularum erat facienda cavatura in duobus lateribus eius: et illa perveniebat a summitate tabule versus deorsum: ita quod vnum labium prominere in quibus tabula a supra versus infra. (Et oes vna copago retinebit). Dicitur vna copago secundum continuationem quod vna coniungebatur alteri: et illa alteri et sic oes tabule erant huiusmodi vna copagina. i. coniunctione. et vocatur hic oes tabule non solum oes que erant in vno latere tabernaculi: sed oes tabule que erant in oibus lateribus. Et p3 quod tabula prima que erat in principio lateris meridiani erat compaginata sequenti tabule per incastraturas que fiebant in eis et illa sequenti: et sic versus ad ultimam tabulam istius meridiani lateris que oes se tangebant ordine recto. Ultima autem que erat in latere meridiano non coniungebatur prime que erat in latere occidentali: et illa sequenti: et sic versus ad ultimam illius lateris. Deinde ista que ultima erat coniungebatur tabule ultime exiit in latere septentrionali: et illa sequenti: donec veniatur ad primam tabulam lateris septentrionalis. et sic oes tabule trium laterum que sunt oes tabule totius tabernaculi unica copagine tenebantur. (Duabus quoque tabulis que in angulis ponende sunt). Iste sunt due tabule parve secundum latitudinem. i. quod quilibet continebat dimidium cubitum ut clauderet latus occidentale in decem cubitis. et dicitur iste tabule ponende in angulis. i. ad claudendum angulos. et non solum ponebantur iste due ad claudendum sed et alie due. nam vna tabula lateris meridiani cum alia de parvis extremitatibus lateris occidentalis clauderetur angulum vnum: et alia tabula extrema aquilonaris lateris cum alia parva tabula lateris occidentalis clauderetur et angulum. dicitur iste poni in angulis et non dicitur in quibus angulis: sed non opus fuit quod in toto tabernaculo solum erant duo anguli qui clauderentur super latus occidentale: a latere meridiano vnus angulus et a latere aquilonari reliquus angulus. nec poterat aliquis alius angulus causari cum non essent plura latera claudenda: secundum n. 4. latera fuissent quatuor facerent angulos: quod tamen erant solum tria faciebant duos angulos. (Similis iunctura servabitur). i. quod in quolibet earum fieri due incastrature siue cavature sicut fiebant in oibus alijs tabulis. et hoc quod quilibet illarum duarum parvarum tabularum coniungebatur vni tabule in latere suo occidentali: et alteri tabule in latere septentrionali aut meridiano. (Et erunt simul tabule octo). i. que sunt in latere occidentali: due quidem parve et sex magne. (Bases earum argentee decem et sex). (Nam ita infigebantur due bases in quolibet tabula parva sicut in magna: id subiicit deus hoc ad tollendum onus. nam cum deus mandasset in quolibet aliarum tabularum magnarum infingere duas bases et quibus illarum tabularum esset cubiti et dimidij. iste autem parve tabule solum essent dimidij cubiti: putaret Moyses cuiuslibet parvarum tabularum basem unicam supponendam: erant tamen necessarie due ut infingerentur in duobus lateribus siue angulis tabule ne ad aliquam partem inclinari posset tabula: vnica base suffultra. (Duabus basibus per vnam tabulam supputatis). i. quod pro quolibet tabula computari vel accipi debebant due bases. et sic numerus basium esset duplus ad numerum tabularum. sed tabule erant. 48. in toto tabernaculo. i. 20. in latere meridiano et totidem in aquilonari et octo in latere occidentali. bases ergo erant. 96. quod est suum duplum. (Facies et vectes). Hic ponitur tertium. i. vectium fabricatio. et vocantur vectes quedam ligna existentia transversaliter in latitudine tabularum quibus ipsa tabulata coniunguntur. nec accipitur hic tabulatum eo modo habere vectes sicut dicebatur arca habere vectes vel altare holocaustorum. nam arca et alia suppellectilia tabernaculi habebant vectes ut portarentur in eis. tabule autem non habebant vectes ad vehendum. i. portandum cum por-

De fabrica
tione vec-
tium.

tarentur in plaustris meraritarum ut p3 Num. 4. c. sed ponebantur vectes ad continenda ipsa tabulata. nam h3 a parte inferiori continerentur tabule ne caderent in vnam vel alteram partem: non tamen habebant aliquid continens in parte superiori ne tabule dissilirent: id positi sunt vectes. et sic dicitur facies vectes de lignis sethim ad continendas tabulas. tales autem vectes sunt in ostijs domorum. nam ut tabule ex quibus ostium compactum est ne discopaginentur ponuntur post ipsas tabulas transversaliter quedam ligna: et ipsi tabulis ostiorum clavis fortiter infinguntur: et nequeunt tabule ab alterutro dissilire. non consuevimus tamen nuncupare vectes ipsa ligna que ponuntur transversaliter in ostijs domorum. R3 autem diversitatis est inter ista et ligna que ponebantur in lateribus tabularum tabernaculi est: quod vectes dicitur ab invehendo. et hoc siue quod vehunt per illos aliquos res: et sic vocantur vectes arce et vectes altarium. siue quod ipsi vehuntur per aliquid alterum: et sic vectes tabularum poterant vocari vectes: quia fiebant circuli aurei per quos mittebantur illi vectes: et sic quantum ad hoc vehabantur. neutrum autem horum competit lignis positis transversaliter in tabulis ostiorum: quod ista non invehuntur per circulos ita quod ponantur et tollantur ab ipsis ostijs: sed infinguntur fortiter ipsi tabulis quibusdam clavis. (De lignis sethim quinq3). Fiebant autem de lignis sethim propter nobilitatem illorum lignorum. et de his lignis fiebant cetera que in tabernaculo lignea erant.

Quo vectes essent quinq3: et qualiter collocarentur in quolibet latere tabernaculi.

Qd. 12.

Sed quia dicitur hic quod isti vectes erant in quolibet latere tabernaculi quinq3. dubium est quis modus sit assignandi eos esse quinq3. Alii ponunt esse quinq3 vectes ita quod oes ponantur in vno ordine. i. quod ponatur vnus vectis in latere meridiano incipiendo a prima tabula illius lateris. nam oes tabule coniungi debebant per vectes. et ille vectis non perveniat ad extremitatem lateris illius meridiani. i. versus ad ultimam tabulam: sed perveniat versus ad aliquam partem. et tunc coniungatur illi alius vectis. et hoc secundo finito adiungatur tertius: et sic de alijs donec ponatur quintus qui perveniat versus ad extremitatem tabularum illius lateris. et sic quinq3 vectes erunt sibi succedentes in eodem ordine: ita quod caput vnius incastratur alterius extremitati: et sic omnes quinq3 sint incastrati. et per hunc modum in quolibet tabula solum erit vnus anulus. nam isti vectes erant in lateribus tabularum et transibant per circulos. si ergo vnus ordo vectium erat in quolibet latere necesse erat vni cum esse ordinem circuloz: et in quolibet tabula vnicum circum ponere. Sed ista positio non convenit. Pro quod in tanta altitudine tabularum non sufficienter contineretur vnus ordo vectium. nam tantumdem erat sic poni quinq3 vectes sicut si poneretur vnus que pertingeret a principio lateris versus ad finem eius. sed manifestum est quod tanta altitudo tabularum. i. decem cubitorum pluribus ordinibus vectium indigebat ut firmius tanta moles contineretur. Patet hoc in alijs edificijs sicut in portis domorum aut civitatum ubi plures sunt vectium ordines et inter se spissiores. Item quod cum mandatur hic poni quinq3 vectes in latere meridiano et totidem in septentrionali: poterat quidem adhuc aliquo modo tolerari: quod longitudo lateris meridiani erat viginti cubitorum et totidem longitudo lateris septentrionalis: et positis quinq3 vectibus in eodem ordine esset quilibet vectis. 4. cubitorum. in latere tamen occidentali hoc stare non poterat: quod cum solum esset longitudinis decem cubitorum non poterant esse vectes maiores quam quod quilibet esset cubitorum duorum. sed hoc: ad quid enim erat facere tam parvitatem in vectibus: quia cum plures vectes essent minus continerentur et debilius. sicut in omnibus edificijs quando ligna longa sunt attingentia versus ad necessaria loca: sunt fortia edificia: quod vero non est aliud quod lignum ita longum et ponuntur multa coniuncta ad suppleendum vnius longitudinem edificij infirmius est faciliusque dissolvitur. melius ergo erat poni duos vectes aut vnum in latere illo occidentali quod parvum erat et pertingeret ad extremitatem versus ad reliqua in extremitatem quam ut tot vectes parvi ponerentur. nam sic positis quinq3 vectibus esset pluralitas sine necessitate: et non solum sine necessitate sed etiam cum damno. quod valde est peccatum ut ait aristoteles in 8. politicorum. Dico autem peccatum de peccato artis: non autem de peccato preter voluntatis. Item quilibet artifex sapiens moderatur omnia que facit reducendo in causam altissimam. i. in finem. finis namque imponit necessitatem his que ad finem. cum ergo in latere meridiano fierent vectes quinq3 et totidem in latere aquilonari: oportebat esse aliquam finis necessitatem propter quam fierent. alio esset peccatum

Opinio
quorum
dam.

Contra.
opi.
Prima.

Secunda.

B

Tertia.

peccatum et totalis deuatio in arte. f. facere aliqd sine fine p̄sup
posito. tunc g̃ cū in latere occidentali totidē vectes poni iusserit
quot in alijs duob⁹ laterib⁹. oportebat eundē finē eē q̃re pone-
rent ibi et in alijs laterib⁹. erāt aut̃ isti vectes ad portādū vbi cū
q̃ eēnt. f. q̃ ipsi multiplicarent. f. q̃ eēnt quq̃. aut erat pp̃ lōgi-
tudinē laterū. aut pp̃ altitudinē. Si aut̃ pp̃ lōgitudinē cū dupla
longitudo eēt in lateribus meridiano et aglonari q̃ in occiden-
tali. ergo plures duplo vectes esse dēbant in latere meridiano
aut aglonari q̃ in occidentali. sed in quolibet aliorum erāt soli
quinq̃ vectes. g̃ in occidentali latere dēbant esse duo vectes:
aut tres ad magis. nā dimidijs vectis poni nō poterat: q̃ quā-
tūq̃ parus esset vnus vectis esset. Si aut̃ pp̃ altitudinē
tabularū cōtinēdā firmiter ponebat multiplicatio vectium nō
debebat fieri positio vectium in eodē ordine sed in diuersis. nā
quātum ad longitudinē et altitudinē tabularū nihil magis oti-
nebant vectes quq̃ siue mille positi in eodē ordine q̃ vnus p̃-
tingens ab extremitate ad extremitatē lateris. imo magis tene-
ret vnus vectis vt probauimus. oportebat g̃ poni plures vecti-
um ordines. f. q̃ quidam vectes ponerent supra versus capita
tabularū: et alij. j. versus mediū. et sic de ceteris. et tunc rōnabi-
liter stat q̃ ponerent totidē vectes in latere occidentali quot po-
nebant in latere meridiano et septentrionali. nā cū ponantur ve-
ctes multi ad cōtinēdā tabularū altitudinē: et tanta altitudo eēt
in latere occidentali sicut in alijs lateribus: necessariū erat poni
in vtriusq̃ totidem vectes. p̃z aut̃ q̃ altitudo cuiuslibet tabule
erat decem cubitozū vt supra p̃z. necessario ergo dōm est plures
eē vectiū ordines et plures in qualibet tabula circulos ad cōtinē-
dos plures vectes. C Sed adhuc posito hoc est diuersitas in af-
signatione ordinis vectium. nā vectes quq̃ ponere cogimur: s̃z
in quot ordinibus isti essent i f̃ra nō clare manifestat. C Rab.
sa. dicit q̃ erant tres ordines vectiū. et in his tribus ordinibus
erant quinq̃ vectes. f. q̃ in ordine superiori erat vnus vectis
longus pueniens a p̃cipio lateris vsq̃ ad finē eius. et in parte
inferiori erat alius magnus vectis eodē modo pueniens a p̃zi-
cipio vsq̃ ad finē. in medio aut̃ tabularū erat ali⁹ ordo vectiū:
et in hoc ordine erāt tres vectes. ita q̃ extremitas vnus venie-
bat vsq̃ ad terciā partē lōgitudinis illius lateris: et ibi mitteba-
tur extremitas illius vectis in cōcunitatē alterius vectis sequē-
tis. et fiebat ista incastratura sicut in baculis ep̃ozū qui vidētur
esse vnus baculus: et tñ sunt duo. quēdamodū etiā in crucibus
multis sit que sunt facte ex multis fragmentis: et vna pars inca-
stratur alteri et alia alteri et vt esse vñ cōtinuū. et sic cōtinent se
partes illius crucis. C Sed adhuc ista posito nō multū conue-
nit: q̃z d̃r in littera q̃ fiant quq̃ vectes. vectis aut̃ semp̃ dicit li-
gnū magnū q̃d excedit mensurā rei cuius est vectis. si aut̃ min⁹
lignū sit q̃ id in quo ponit̃ vt vectis iam nō vocat̃ pp̃rie ve-
ctis. g̃ nō dicerent quq̃ vectes s̃z tres vectes: si solū tres vectiū
ponerent ordines. p̃z aut̃ ex similitudine vectium arce et mense
atq̃ altariū: q̃z bi excedebant quantitātē arce et mense atq̃ alio-
rū quozū vectes erāt. C Itē q̃z d̃r hic in f̃ra q̃ dēbant eē quq̃
vectes et venire ab extremitate tabularū lateris vsq̃ ad alterā
extremitatē. et necessario sic essent ordines quq̃ vectiū. f. quot
vectes erant. Sed adhuc dato q̃ in quolibet latere tabernaculi
essent quinq̃ vectium ordines poterant poni isti vectes dupl̃r.
Vno modo q̃ vectis erat quoddā lignū magnū missū p̃ circu-
los in lateribus tabularū et pueniens ab extremitate lateris ad
aliā extremitatē. Sed hoc quidē satis graue est. nam i3 in latere
occidentali posset dari q̃ esset vnus vectis totus ab extremita-
te vna ad reliquā extremitatē: q̃z erat spatiū cubitozū decem: in
latere tñ meridiano et septentrionali dari nō posset faciliter. q̃a
tñ q̃libet istorū laterū esset cubitozū. 30. longitudinis oportebat
neceffe esse. 30. cubitozū longitudinis. nō facile aut̃ reperir̃
vñ lignū tante longitudinis ad mittendū per circulos. C Itē
dato q̃ reperir̃ nō posset cōseruari: cito namq̃ suo pondere
frangeret̃ cū tante longitudinis esset et latitudinis parue. vtp̃o-
te q̃ per satis paruos circulos exites in latere siue posteriorib⁹
tabularū mitti posset. C Itē si tante longitudinis essent vectes
nō posset faciliter mitti p̃ circulos nec extrahi: et velociter frā-
gerent̃. Dicendū ergo fin q̃ Josephus dicit valde rōnabiliter
q̃ in quolibet latere erant quq̃ vectes. i. quq̃ vectiū ordines.
et vocatur vñ⁹ vectis vñ lignum siue cōtinuū siue per cōtigua-
tionē plarium copulatū: pueniens ab vna parte lateris ad al-
terā partē. Et dicit q̃ vectes. i. illa ligna immissa p̃ circulos ad
cōtinendū tabulas erant quq̃ cubitozū ita q̃ cōiungeret̃ vnus
lignum quq̃ cubitozū alteri et aliud alteri: donec veniret ab vna
lateris extremitate ad alterā. et sic cum p̃ q̃libet latus et p̃ q̃-

libet tabulam transirent quq̃ vectes necesse erat in qualibet ta-
bula esse quq̃ circulos aureos. Et hoc aut̃ p̃z q̃ in latere meri-
diano erant. 30. vectes in illis quq̃ ordinibus et in latere aquil-
lonari totidem: et in latere occidentali essent decem: q̃z latus me-
ridianum erat. 30. cubitozū longitudinis: et cū in quolibet vecte
quq̃ cubiti essent: in. 30. cubitis longitudinis caperent̃ vectes
sex. et q̃z erant quq̃ ordines vectium erant quinq̃ senarii qui
faciunt triginta. in latere autē occidentali erant decem vectes.
nam longitudo lateris huius erat cubitozū decem. cum ergo
quolibet vectis esset quinq̃ cubitozū essent duo vectes occu-
pantes totā longitudinē illius lateris. et quia erant quinq̃z ordi-
nes vectiū: necesse erat esse decem vectes. et ista est vera posi-
tio de vectibus. (Ad continēdas tabulas). Iste erat vsus vec-
tium. et in hoc distinguebantur vectes tabularū a vectibus ar-
ce et mense et aliorum supellectilium tabernaculi: quia alij vectes
erant vt in eis vtenilia portarentur: isti autē ad solam conti-
nentiam siue copulationē facti erant. (In vno latere tabernacu-
li). Non exp̃ressit hic in quo latere fierent isti vectes quinq̃z an
in meridiano an septentrionali. et ratio est quia exp̃ressio alicu-
ius certi sit causa differentie. deus autē volebat facere hic ali-
quam differentiam inter vñ latus ad alia latera: quia toti-
dē voluit eē vectes in vno latere quot in alio. Et hoc verū ē d̃
duobus lateribus. f. meridiano et aquilonari: nam neutrū horū
duozū nominauit: occidentale aut̃ nominauit. (Et eiusdē nūeri ad
occidentale plagā). Est. n. sensus q̃ quq̃ vectes ponerentur in
vno latere. f. in latere septentrionali et quq̃ vectes i altero. f. me-
ridiano et eiusdem numeri ad occidentale plagā exp̃ressit aut̃ d̃
vectib⁹ q̃ erāt ad occidentale plagā magis q̃ de alijs lateribus: q̃z
illud latus erat minus q̃ alia latera: iō dubitare posset moyses
vtrū tot vectes in isto latere sic i ceteris lateribus ponēdi eēnt.
(Qui mittent p̃ medias tabulas). C Aliq̃ putat q̃ in ta-
bulis erāt facta foramina et p̃ illa foramina mittebant̃ ligna q̃
vñ vectes. et hoc satis erat possibile cū ipsa tabulata satis erāt
habentia spissitudinē q̃ hoc pateret̃. ad hoc aut̃ mouet̃ q̃z d̃r
hic i f̃ra q̃ vectes mittebant̃ p̃ medias tabulas. i. p̃ mediū ipsa-
rū tabularū. f. p̃ grossitudinē siue spissitudinē earū. C Itē hoc
nō pōt stare: q̃z i f̃ra dicit q̃ ponent̃ isti vectes p̃ circulos aure-
os p̃ quos cōtinēat̃ tabulata. Si tñ ipsi vectes mitterent̃ p̃ spif-
situdinē tabularū nō ponerent̃ aliq̃ circuli aurei: q̃z ad nihilū
erant viles. C Itē q̃z d̃r q̃ ipsi vectes deaurari debebāt: s̃z
si ipsi mitterent̃ p̃ spissitudinē tabularū nō possent cōgruenti-
us deaurari. Vel si aurarent̃ deflozaret̃ aut cōinuerent̃ lami-
ne auree in stricta missione vectiū p̃ foramina tabularū. Etiam
dato q̃ nō deflozaret̃ nihil p̃desset cū penitus laterent̃ vectes.
C Itē q̃z p̃ hoc tabule infirmiores redderent̃ cū in medio earū
fierent tanta foramina et faciliter possent cōfringi. C Itē q̃z sic
nō possent conuenienter cōtinere ipsa tabulata: nec ipsi vectes in
visceribus tabularū legitime cohererent vt p̃z intuenti modū
quo intus locari possent. C Dōm ergo q̃ isti vectes erāt extra
tabulas in posteriori parte tabularū: et ibi infigebant̃ circuli au-
rei p̃ quos mittebantur vectes. Et qñ d̃r q̃ erāt vectes p̃ medi-
as tabulas nō ē sensus q̃ mittebant̃ p̃ foramina facta in spif-
situdine tabularum: sed q̃ ponebant̃ isti vectes p̃ medias tabulas.
Et rursus nō ē sensus q̃ ponerent̃ isti vectes p̃ medias tabulas
i. p̃ medietatē dozū tabularū in parte exteriori sed q̃ ponebant̃
p̃ dozum: et nō ponebant̃ vectes in lūmitate tabularū superio-
ri vel in extremitate inferiori s̃z per ipsa dozū. f. p̃ medietates
dozozū tabularū. Et accipit̃ mediū prout signat̃ interpositionē
et nō prout signat̃ egdistantiā. nā in sacris scripturis duplici-
ter accipitur mediū. Vno modo prout signat̃ equidistan-
tiā respectu aliquozum terminozū. Ut si sint aliqua loca que di-
stant a se inuicem decem leucis: et sit vnus locus inter illa a quo
quodlibet illorum distet leucis quinq̃. illud dicitur esse in me-
dio illorum locozum per equidistantiā. Dicit̃ mediū alio mo-
do per interpositionem: q̃z ponitur inter aliqua duo siue equa-
liter distet ab eis siue magis ab vno q̃ ab altero. et isto modo
in tabulis tabernaculi accipiebantur due extremitates. f. supe-
rior et inferior: et quicquid inter illas erat vocabatur mediū.
et sic cum vectes ponerentur in dozū tabularum per circulos
aureos dicebantur poni per medias tabulas (id est per dozū ta-
bularum inter duas extremitates tabularum. et sic i3 quinq̃z ve-
ctium ordines essent: tamen quilibet eozum dicebatur positi p̃
medias tabulas: quia quilibet illorum ordinum erat positus in-
ter extremitates duas tabularum. (A summo vsq̃ ad summū).
i. ab extremitate vsq̃ ad extremitatē. f. q̃z q̃z ordo vectiū pue-
bat ab vna extremitate vsq̃ ad alterā. Et hoc siue paucos vectes

In latere
meridiano
arce erant
30. vectes
et totidem
in latere a-
glonari.

†
§

†

†

26. 13

An tabule
tabernacu-
li essent p̃-
forate: vt
vectes reci-
perēt.

* Opi. qua-
rūdā.

* Cōsu. j.
Scōa.

Tertia.
Quarta.

Opi. doct.

In sacra
scriptura
dupl̃r acci-
pit̃ mediū.

§

£

Quatr
Rab. sa.
ponat
tres or-
dines ve-
ctium in
quolq̃ la-
tere tab-
naculi.

i. confu.
opi. rab.
sal.

Scōa.

Tertia.

Quarta.

Quinta.
E
Josephi
opinio.

† hēret siue multos. (Ipsasq; tabulas deaurabis). Tam a pte exteriori q̄ interiori. p̄ q̄a parte interiori apparere dēbant euz nullo operimento tegerent. de parte aut̄ exteriori p̄ q̄a manda uit circulos et vectes laminis aureis regi: et tñ vectes a pte exteriori erant. (Et fundes in eis). idest in tabulis. (Anulos aureos). s. q̄ figebantur quidam anuli aurei in ipsis tabulis. sicut fit in portis domozū q̄ insignit ferrei anuli ad docendū in eis vectem. (Per quos vectes tabulata cōtineant). i. q̄ vectes missi p̄ istos circulos cōtinebant tabulata. (Quos operies laminis aureis). Non refert hoc ad anulos q̄ ipsi aurei erant: sed refertur ad vectes q̄ erāt de lignis sethim. (Et eriges tabernaculū). i. q̄ factis oībus istis eriges tabernaculū. nā de his q̄ regreban tur ad fabricationē tabernaculi nihil oīm manet. nā fiebat tabernaculū ex tabulis et vasisbus et vectibus et opimentis. omnia aut̄ ista in hoc. c. recitata sunt. et nō solū ea que erant ptes tabernaculi recitata sunt: sed et ea q̄ erant intra tabernaculū. s. arca et mensa et candelabzū. deficiit aut̄ altare thymiamatū q̄ erat intra tabernaculū de quo. j. 30. c. ea ē q̄ distinguēbant tabernaculū et claudēbāt in ostiū nōdum dicta sunt. s. tentoriū et velū et colūne vt p̄ j. istis tñ q̄ supra dicta sunt solis exstibus erigi poterat tabernaculū sufficienter. (Juxta exēplum q̄ tibi in monte monstratum est). Ex quo claudif q̄ moysi nō solū mōstrate fuerunt partes tabernaculi p̄ se quantū ad fabricationē earū: s. totū tabernaculū simul vt p̄ j. s. p̄cedenti. c. cū dī. iuxta omnē similitudinē tabernaculi q̄ ostēdā tibi et vasozū eius sic facies illd. vt aut̄ istoz vectūz figura cognoscat in tabulatis pōt hic faciliter dipigi. (Facies et velū). Hic ponit tertiū. s. tentoriūz fabricatio. et sunt hic duo vela siue tentoria. Unū q̄ diuidebat scā scōzū a reliquo exteriori tabernaculo. Et aliud q̄ pende bat ante ostiū tabernaculi claudens ipm tabernaculū. (Facies et velū). Istud erat ad diuidendū scā scōzū a tabernaculo q̄ vocabat scūm solū. nā intra scā scōzū erat glia domini sup che rubim in propitiatorio. et hoc non dēbat videri ab aliquo viro als mozeret: iō clausū eē dēbat. et sic in maiori reuerētia hēref. nā ea que in cōiūsu sunt et si sint p̄ciosavilesūt. (De byssito). idest de serico coloris celestis. (Et purpura). s. de serico rubeo nō multū rubeo sed declinante ad aliquē aliū colore. (Loccoq; bis tincto). i. de serico valde rubeo. q̄ bis in colore rubeo tinctū vī. (Et byssito retorta). Byssus est genus lini cādidiū q̄ etiā tenuissimū est. Et ista byssus retorquebat vt firmior esset. et hoc ponebat hic q̄ subtegmē alioz colorū variozū. (Ope plumario). i. ope texture vel opere acus. Et nō vocat opus plumarii opus pictozū (vt supra declaratū est. erat enī istud velum eiusdē mae et cōtextionis cū ipsis cortinis tabernaculi. (Et pulchra varietate cōtextū). i. q̄ erant ibi diuerse figure rerūz facte. nō tñ figure hoīum vel alialū. in hebreo dī. (Cherubim). Ubi nos dicimus pulchra varietate contextū. et hoc supra declarauimus: q̄ cherubim non accipit hic pro cherubim: sed put ipoztāt quascūq; figuras. Et huic cōcordat dictū ra. abraā abenazre sup. 3. c. Beñ. s. q̄ cherubim vocant quāq; figure siue hoīū siue boī siue cuiuslibet alterius rei: vt declarat ipse de. 4. aialibz que vidit Ezechiel quozū q̄libet vocat cherubim. de quo Ezechi. 1. et. 10. ca. (Qd appendes ante. 4. colūnas). Velū istud ponebatur ante quatuor colūnas que erant distinguētes scā scōzū et tabernaculū exterius. et erat istud velū quadratū. s. eq̄lis longitudinis et latitudinis. nā ponebatur vt distingueret scā scōzū a tabernaculo. altitudo aut̄ tabernaculi erat cubitozū decē: et latitudo erat totidem: ergo erat velū quadratū. Añs p̄ q̄ altitudo oīm tabularū tabernaculi erat decē cubitozū solam vt p̄ j. s. latitudo etiā que cōsiderat a latere meridiano versus septentrionale decē cubitozū erat. q̄ p̄ p̄ latius occidentale: q̄ erat decē cubitozū et diuidebat latus meridianū et septentrionale: et cōiungitur cuilibet eozū in extremitatibus suis. Istē. 4. colūne ponebant ante scā scōzū pp̄ duo. Primo vt penderet ipm velū de ipsis colūnis. Scōo vt ipm velū nō moueret cōtra interiora sancti scōzū interdū aliquo casu: vt p̄te q̄ ventus ipelleret vel als. (Que ipse). s. colūne d̄ lignis sethim. (Deaurate erūt). Dñr dāurate. i. cooperte celaturis aureis. s. q̄ aliq̄ filoscūli leuiū laminarū auri circūdarent per ipsarū colūnarū girū. (Et habebunt capita aurea). Dñr capita aurea quedam capitella facta d̄ auro posita super ipsas colūnas: sicuti ponunt nunc sup colūnas lapideas capitella lapidea. (Sed bases argēteas). Vocant bases argēteas quedam petatā de argēto magni ponderis et quadrata: sup que fundebantur ipse colūne: q̄ bases erant ample. et (vt volunt quidam): erant et iste bases cauate ita vt in eis infigerentur colūne de lignis sethim. (Inseret aut̄ velū per cir

De fabrica
tione tentoriū
siue veli ta
bernaculi.

2. fa be
bra.

culos). Isti circuli erant in capitibus colūnarū et ab illis pende bat velū et manebat immotum. Vel vocatur circuli illi p̄ quos coniūgebantur cortine due magne mediātibus ansulis vt p̄ j. s. nā ista cōiunctio cortinarum in circulis et ansulis erat super locū distinctionis scī scōzū a reliquo tabernaculo: vt supra probatū fuit. tñ nō videt hoc multū. s. q̄ pederet istud velū ex superioribus circulis: sed magis q̄ pederet in circulis positīs i capitibz colūnarū. (Intra quod pones arca testimonij). i. vltra istud velum in illa parte manenti ponebat arca. Dñr autē arca testimonij q̄ intra eā erant due tabule lapidee in q̄bus cōtinebant p̄cepta decalogi. Et iste tabule erant posite in testimonij q̄ iudei receperant a oīso legē. de quo p̄cedēti. c. dictū est.

† An velū sancti sanctorū sit q̄ vocat in euāgel. velū templi: et q̄re ponebat iter scā scōzū et alias ptes tabernaculi. Qd. 14.

† Istud autem velū q̄ hic ponit ante scā scōzū est q̄

Matth. 27. vocat velū tēpli de quo

dicat. velū tēpli scissū est a summo vsq; deorsū. et p̄ hoc signabat q̄ ea q̄ erāt i veteri lege occultata: p̄ christi mortē referata sūt.

† Cā aut̄ quare ponebantur vel fiebant ista: erat q̄ seq̄. nam ipsum tabernaculū diuisum erat in duas ptes: vna ps vocabat scūarium. alia aut̄ vocabat scūm scōzū. Pars aut̄ que vocabatur scūarium erat ampla decē cubitozū sicut ipsa domus vel oī

uisio que vocabat scā scōzū. in longitudine tñ differēbant quia scūarium erat longitudinis. 30. cubitozū. Scūm scōzū erat longitu

dinis cubitozū decē. et sic ipsa domus que vocabat scūm scōzū erat figure quadrate solide: quā geometre exacedron nomināt

hūtem. 4. angulos rectos corporeos: et sex superficies quadratas eq̄les. Qd p̄ in scā sanctorū. nā latus sancti scōzū erat latus oc

cidentale tabernaculi: istud aut̄ erat cubitozū decē in longitudi

ne vt p̄ supra. Latus aut̄ oppositū. s. orientale q̄ claudēbat ve

lo interposito necessario erat et decē cubitozū: cum egdisarent latus meridianū et aglonare inter se. sed a parte occidentali clau

debant decē cubitozū mensura: ergo eodē mō a parte orienta

li esset mensura decē cubitozū latus claudēs. latus aut̄ septētrio

nis et australe erant etiā cubitozū decē: q̄ de quoz latere istoz

q̄s. 30. cubitozū erat vt p̄ supra: tollebant. 20. cubiti ad facien

dum sanctuariū. et sic manebant decē cubiti ad magnitudinem

sancti sanctorū. Omnia ergo ista. 4. latera fm longitudinē equa

lia erant: idēq; fm altitudinē: q̄ omnes tabule tabernaculi. 10. cubitozū erant in altitudine vt p̄ supra. Superficies autem su

perior tabernaculi. s. tectum: et inferior quātum ad partem san

cti sanctorū necessario equales atq; quadrate erant: q̄ claudun

tur ab oībus quadratis equalibusq; superficiebz. omnia ergo in scō scōzū equalia sunt tam superficies q̄ anguli corporei q. 4.

ibi sunt fm. 4. latera claudētia cū duabus alijs superficiebz. s. superior et inferior. Cā autē istalis quare hoc factum fuerit erat multiplex. Prā vt ibi recōderet arca continens tabulas:

et māna: et virgā aaron: et Deuterono. et nō debebat esse ista ar

ca in loco manifesto inter alia supellectilia. s. cum altari thy

miamatū cum mensa p̄positionis et cum candelabro: quia ista erant ad quotidianū ministeriū: vt p̄ q̄ quotidie incendeban

tur parabaturq; lucerne candelabzū vt patet. j. 2. 7. magis Le

ui. 24. c. Etiam in altari thymiamatum quotidiana ministratio erat apponendi thymiana vt p̄ j. 30. ca. In mensa aut̄ p̄posi

tionis eodē mō ministratio erat cōtinua: q̄ ibi ponebantur vasa necessaria ad ministrationem altaris holocaustozū et thy

miamatum sicut supra declaratū est. c. p̄cedēti. De arca autē p̄ q̄ ad nullum ministerium erat nisi ad cōseruādum ea que intra recondita erant: que non oportebat inde educi: ideo inter

cetera vasa ponenda non erat: sed in loco recondito quale erat sanctum sanctorū: q̄ velo interposito a reliqua parte taberna

culi distinguēbatur. Cā alia causa erat q̄ deus volebat populo suo hebreozū familiaritatem quādam exhibere in rīdendo ad quēstia eozū. et ad hoc delegit sibi locum quēdam secretis

simum in quo eis responsa tribuebat. Hoc aut̄ fuit intra sancta sanctorū super propitiatoriū inter duo cherubim vt p̄ j. s. capī. p̄cedēti et Nu. 7. nam qñ moyses volebat a domino ozaculūz intrabat in sancta scōzū: et audiebat dominū loquentē de me

dio cherubim. Hoc aut̄ p̄supposito non debuit esse locus ille patens vt oēs viderēt: q̄ ea q̄ quotidiano vsu cernunt et si ma

gna sint tñ vīlīpēdunt: q̄ nō decebat hic vt tātū bonū cōtēptū hēref. Cā alia cā erat vt deus magis pplz suū nobilitaret faciē do eū valde famosum. nā alie gentes audientes gloriā domini esse in medio israelitarū mirabantur valde. quod non cōtingebat eis erga deos suos: et appreciabantur israeliticū populū su

per alios populos. et ob hoc moyses quando rogauit dominum ne dederet

†

21

B
Prā cā
istalis q̄
velū po
nebat i
ter scā
scōzū et
alias par
tes tab
naculi.

2. cā.

3. cā.

ne deleat israel pp murmuratōe eorū hoc allegauit. s. ne destrueret gloriā suā inter gentes diuulgatā: vt p3 Nu. 14. c. cum dī. vt audiant egyptij de quoz medio edux istī populū istū: 2 ba bitatores terre huius q audierunt q tu oīe in pplo isto sis: 2 facie videaris ad faciē: 2 nubes tua protegat eos: 2 colūna nubes pcedat eos p diē 2 colūna ignis p noctē 2c. In quo innuit alias gentes cognoscere magnā famā glorie dei in israel: iō si deleat eos qī vñ virū in deserto vidēt redūdare i minozationē glie oīi. **C** Alia cā fuit vt p hoc cōfidentia magnam bērent israeli te ad deū suū 2 nō timerēt alias gentes: scīetq se ceteris pplis meliores: qz nullus populus ita deū ppinquū hēbat sicut ipi: vt p3 Deute. 4. c. cū dī. nec est alia natio tā grandis q hēat deos ita appropinquantes sibi sicut adest oīs deus nī cunctis obsecrationibus nrīs. Et quacūq aut cā harū deus staret in pplo suo docens erat locū secretissimū atq bonozatissimū segregare cunctis in accessum mortalibus. nisi cū sumus sacerdos cum magno timore 2 reuerētia eū sanguine 2 thymiamate intraret illuc: 2 hoc solū semel p annū. **C** Alia aut cā erat ēt israelis ad p mouendū nos ad illā bītudinē eternā. s. vt israeliticus pplis p illā assistentiā dei intra scā scōzū qui erat locus secretissim⁹ surgeret in cōsiderationē illius celestis glie. Et sicut erat gloria oīi sup arcā inter cherubim: ita in glia celesti erit deus inter beatoz spūm agmina. Et sicut scā scōz erat locus ab oī sacerdotali ministratiōe segregatus oīq tumultu: quia ministratiō ad exteri⁹ ptinebat tabernaculū s3 sola dei assistentiā cōtinue ibi erat. Ita in illa gloriofa ciuitate dei ab omni tumultu motuq sequestrati sola dei speciali assistentiā iocundabimur. nā etiā iste ministratiōes cultus diuini: que in exteriori tabernaculo sunt ad scā scōzū nō ptinēt: qz in vīsiōne celesti iste cultus qui tēporalis fuit euacuabit cū pscīet charitas in quo assistit⁹ cultus. Hoc aut designare volens bñs Joānes in Apocalip. ca. 2. i. in vīsiōne que celestē beatoz statū describit. dixit. 2 tēplū nō vidi in ea. i. qz in tota illa beata hierlm que est mī nra nō erat aliq tēplū. i. qz nulla ministratiō q hic gerit in ecclesia peregrinanti erit in quiescētī 2 iā triūphanti. **C** Ad hec aut nimirū suffragatur ipsa vmbz aculis figura scī scōzū. Nā vt supra descripsimus figure solide quadrate ē hñs supficies sex qdratas eq les 2. 4. angulos corporeos eqles. Hanc figurā arīst. tetragonū vocat: 2 inter ceteras regulares figuras laudabilior nulla est. 2 sola virtuoso merito cōparanda. sic enī ait arīst. in fine. i. et bī co. loquens de vere virtuoso q vt vere bonus est: 2 tanq tetragonus sine vituperio. Et nō iniuria scī scōzū tetragone figure est: qz soli virtuosī q tetragonī sunt in scā scōzū intrabunt. nā su res ad alteri venefici 2 inanis glorie cupidī: periuri 2 occisores regnū dei nō possidebunt vt ait apls ad Ephefios. c. 5. **C** Et iā inter ceteras figuras nulla stabilior atq firmitior est. nā qual cūq ponat stat nec in diuersa girat. 2 ob hoc vocat eā arīst. tetragonū sine vituperio. i. qz nullo mō vitupari aut irrideri pōt qz in diuersa mutet. sed virilī cōsistit. sic aut a motu nihil magis alienū est q ipsa bīa ciuitas hierlm: vbi nihil vī nisi ipm qd to taliter immobile est. s. sempiterna deitas. qz qd aut mutabile ē extra scā scōzū in hoc mundi tabernaculo collocat. **C** La autem edificatiōis tabernaculi exterioris qd scūm vel scūariū vocat hec est. s. tabernaculū ipm exteri⁹ qd a scō scōzū velo iterposito 2 colūnis distinguī nō erat tetragonū vt scī scōzū: sed qdratū altera parte longius. nā latus occidentale ist⁹ exterioris tabernaculi erat velū qd oppandebat ante scā scōzū. 2 ist⁹ erat decē cubitoz fm latitudinē totius tabernaculi. Latus aut orientale huius exterioris tabernaculi erat tentoriū qd ponebat aī ostiū tabernaculi. qd eodē mō decē cubitozū erat: qz solū opiebatur a latere vsq ad latus q erat distantia cubitozū decē: cū latera duo. s. meridianū 2 aglonare egdistantia essent vbiq. latera aut duo reliq. s. australe 2 aglonare dupla erant ad occidentale 2 orientale: qz qdlibet illoz cubitoz. 20. erat. In isto aut tabernaculo ministratiō fieri dēbat sacerdotalis ob quā ipm exteri⁹ tabernaculū factū est. Et oīs ministratiō sacerdotalis tā in sacrificiis qz in ceteris ibi fieret: nisi quedā essent ministratiōes q talē locū nō reciperent. Nā (vt supra distinguebam⁹ separantes atriū a tabernaculo): quedā ministratiōes cultus diuini erāt qz in seipsis banause erant 2 cōmaculatiue. sicut iugulatio pecorū: 2 decoctio: lotioqz intestinozū: 2 crematio adipū: atq ceterarū carniū: 2 decoctio quarūdā partiū hostiaz p sacerdotib⁹ sacrificantibus 2 ipis popularibus offerentibus. Alie erant ministratiōes oīi q mundissime erant. sicut appositio panū corā oīo in mensa ppōis: 2 incensio apparatiōqz cādelarū: et oblatio crematiōqz thymiamatū. vt enim ea q dei sunt bonozifice

fiant (qd est fundamentū oīum istozū q sunt in tabernaculo) decebat magis vt in loco opto pulchris velamētis 2 circūdato tabulis aureis fierent qz in loco pluuīs grandinibus ceterisq temporū patenti importunitatibus. Illa ergo que hoc recipere poterant tum qz mūda erāt tū qz opertura nīl eis oberat nec ipse ministratiōes efficiebant operture: vt panum appositio lucernarū apparatiō: thymiamatū 2 crematio intra tectum fieri debuerūt: 2 iste sunt ministratiōes q fiebāt intra tabernaculū. Alie aut q ad sacrificia ptinebant 2 supra enumerate sunt: intra tabernaculi operturā fieri nō debuerūt. **C** Primo qz cetera ex his cōmacularent. necesse enim erat vt in iugulatione pecorū q interdū valde multa erant cū aliq ex deuotiōe solēnes victimas faciebāt sic cū salomō occidit mille hostias vt p3. 2. Para. c. 1. Etiam lotio intestinozū 2 oīa similia cū decoctiōe pecorū magnā tabernaculi mundiciā macularent. nec decebat mūda ministratiōē q erat in panibus ppositiōis 2 thymiamatib⁹ purissimis pecorū sanguini admiscere. Decuit ergo hanc ministratiōē foris fieri: 2 dato qz vellemus aliquale mundiciā cōseruare (s3 nō totalē) faciēdo ipsa sacrificia intra tabernaculū: nō poterant nisi tabernaculū eēt valde magne qntitatis. ita vt ministratiō sacrificiozū q banausa erat a ceteris purissimis ministratiōib⁹ valde seimcta eēt. Hoc aut erat qdā inutillitas. s. facere tabernaculū tāte qntitatis 2 pōd in eis eēt magnū vt vix portari posset. **C** Alia rō potissima huius fuit quia sacrificia incendebant magno igne q semp ardebat in altari vt p3 Leui. 6. c. Si aut iste ignis tāt⁹ foret intra tabernaculū oēs cōtinas ceteraq tabernaculi velamenta cōsumeret: 2 oīa q i circuitu altaris illi: ipsū tñ sanctū scōzū crassissimo fumo exbalāte d cōbustiōe adipū 2 carniū crudarū obfufcaret: 2 sic oīa sordidissima atq inuilia foret nec qzqz auri nitor prodesset: cum oporteret illud crassissima sumi fuligine operiri. Et dato qz tabernaculū fieret nimie altitudinis vt pote. 40. vel. 50. cubitozū vt nec flāma nec vis flāme illuc quouis modo sineret accedere: tālē altitudinē facere laboriosissimū iudeis foret vt talia ligna inuenirēt: 2 postremo portatile non foret. **C** Sed adhuc oībus his laboribus susceptis incōueniens nō tolleret: qz l3 omnia ab ardoze incōsumpta seruarent sumi tñ fuliginē nequaquā euaderēt. nullo ergo mō talia intra tabernaculū fieri debebant sed intra atriū qd operitozū nullū hēbat 2 satis amplū erat: nīlqz efficerent banause iste ministratiōes cū nīl aliud mūdū siue imūdū ibi tractaret: nec fumus aut calor qzquā oberāt cū nullū opimētū eēt: iō vtriusqz vis in celū directe exhalabat. **C** Alia cā huius erat vt populus videre posset sacrificia. nam cū istā ministratiōē fieri corā oīo viderent cū tanto honore 2 apparatu ministrozū mouebant quādā reuerentia in deū 2 afficiebant ad frequentatiōē istozū sacrificiozū vt desiderarent talia domino frequenter exhibere. sicut nos videntes ordinem ministerij ecclīastici tā in celebratiōe missarū qz i cōuenientib⁹ recitatiōibus hozarū ad frequentandū talē dei cultū admouemur: excitaturq mens nra ad desiderii illius ordinis hierarchici celestis: ad qd adipiscendū ista subordinari minime dubitamus: q nobis nō euenirēt si ista ecclīastica misteria minime videremus. Si tñ ministratiōes sacrificiozū fierent intra tabernaculū israelite nullo mō qui de populo erant pmitterent talia videre: qz nec ipi leuite poterant intrare tabernaculū aut videre vasa eius. figs aut hoc attētaffet moriebat vt p3 Nu. 4. c. et 8. cū aut erant sacrificia ista in atriū tabernaculi intrabant ipi q sacrificia detulerant 2 comedebant de illis coram oīo: 2 manebant ibi: relig aut de populo (l3 nō intrarent atrium tabernaculi): tñ per portā atriū erat latitudinis. i. 5. cubitozū: 2 p circuitum atriū videbant q fiebant. naz (vt bezei aiant 2 satis rōna bile est) cortine que erant in lateribus atriū recticulate erant. i. facte in modū retis perforati: ita qz videre p eas possent. 2 sic erat cōgruentissimus dei ordo vt aliq diuini cult⁹ ministratiōes popularibus atq leuitis occulte essent ad dei reuerentiam: ne oīum videntes 2 nīl vltra illud esse existimantes paruipēderent: 2 aliquas ministratiōes videntes in affectū harū mouerent. qd nō cōtingeret si vel oīa abscondita forent: vel cuncta fierent cunctis in propatulo. nā cunctis absconditis reuerentia qdē aliqten⁹ foret: affectio tñ ad illa q nullo mō cōgscerēt nulla eēt si rursus oīa manifesta eēnt: oīa se scire putātes ptēnerēt 2 sic reuerētia nulla māeret. affectio aut ex cōsequenti pderet: sic nec qz oīe ita tractabilis vt ab oīb⁹ ptēna: nec rursus ita oīe seue rus vt a nemine diligat. Lāe aut lrales scī scōz atq tabnaculi exterioris de sunt. (Per qd scūariū). i. tabernaculū exteri⁹. (Et scūariū scūaria). i. scā scōzū vel tabernaculū interius oī-

Que sacrificia extra tabernaculū fiebant.

2. cā.

Sacrificia fiebant i atriū tabernaculi vt pplis videret illa.

Conueniens ordo vt alie que ministratiōes diuine pateret vulgarib⁹ bebris 2 alie occultaret

†

vident. Istud enī velum cū colūnis his mediabant inter scūā-
riū & scā scōzum: cuius cā sup̄a assignata est. tabernaculūz exte-
rius vocat̄ hic scūarium: qz erat scūm. i. applicatū ad scām mi-
nistratiōē: & ab oī secularium p̄uersatione alienū. scūarij scūā-
ria siue scūm scōzū vocat̄ ipsa domus interior. i. valde scī. naz
tales additiones genitiuoz excellētiā notāt. sic of canticū canti-
corū. i. canticū inter cetera cantica excellens. sic of in doctrinali
in regimine genitiui. addit̄ excellēs flos florū virgo btā. & erat
hoc scūariūz interioris spāliter scūi: qz deus ibi spāliter bitabat.
nā de propitiatorio qd erat inter cherubim in ista domo inte-
riori deus loquebat̄: qd nō erat in tabernaculo interiori. qz g
illuc spāliter erat scūs scōzum. s. deus vocabat̄ domus sanctorum
scōzum. Etiam qz ista domus magis ab humana p̄uersatione se-
gregata erat. nā in scūarium qd erat exterius tabernaculū sacer-
dotes quotidie ad parandas lucernas: & adolendū thymiama: &
tollenda vasa altaris holocaustozū que erant super mensāz pro-
positionis intrabant. in scā scōzū nullus intrabat nisi sūmus sa-
cerdos: & iste solū semel in anno: nisi cum deponendū esset ta-
bernaculū: qz intrabat sacerdos magnus cū filijs suis sacerdoti-
bus & operiebant arcam & cherubim vt parēt eam portandam
lenitis vt p3 Nume. 4. c. (Pones propitiatorizū sup arcam). L3
propitiatorizū esset coopertorium arce. qz tñ erat de auro puris-
simo: & arca erat de lignis sethim deaurata vt p3 precedētī. cap.
hiebat mentio de quolibet p se tanqz duo separata essent. pone-
bat tñ propitiatorium sup arcam & cooperiebat eā. modus aut̄
quo propitiatorizū ponebat̄ super arcā & includebat̄ intra alti-
tudinē corone auree arce precedētī. ca. expositus est. (In scā
scōzum). i. intra domū illā que erat magis scā qz cetera partes
tabernaculi. Vocat̄ aut̄ ista domus interdū scūm scōzū in neu-
tra terminatione. interdū aut̄ in feminina dicendo scā scōzum.
qñ aut̄ ponitur in neutra qz fin latinozū vocabulorū p̄prietatē
adiectiua in neutra terminatione loco subiectiuozū signant. cō-
cordamus bebraice locutioni que vocat̄ illam domū sanctitatez
scitatum in accusatio appellandū: vel scitatez sanctitatu. cū au-
tem in feminina ponit̄ dicendo scā sanctorū intelligit̄ domus. s.
qz illa domus est scā scōzum. i. scā inter oīa loca scā: qz ibi specia-
liter habitat sanctus scōzum cuncta scificans. (Mensamqz est
velū). Ista est mensa propositionis in q̄ ponebant̄ panes facie-
rum & vasa ministratiōis vtriusqz altaris. s. holocaustorum &
thymiamatis de qbus late viximus precedētī. c. & quare ista po-
nerēt̄ corā dño. Ponebat̄ ista mensa extra velū. i. extra velū
distinguens scūm scōzum a tabernaculo exteriori. Rō hui⁹ est
qz ministratio mense erat quotidiana: cū mensa illa nibil aliud
erat nisi quoddā repositoriū panū p̄positiōis & vasorum taber-
naculi vtriusqz altaris. ministratio aut̄ panum erat p singulos
octo dies: in sabbatis tollebantur enī panes illi de mensa & po-
nebant̄ alij calidi vt p3 Leui. 24. c. Ministratio aut̄ vasozū exi-
stentium sup mensā quotidiana erat vt sup̄a patuit. g nō de-
bebat poni intra scā sanctorū ad quā nūquā quicqz de mīnozi-
bus introibat. nec rursus mensa ista extra tabernaculū in atrio
poni dēbat: qz vsus mense pertinebat ad mundissimā ministra-
tiōē qualis esse debebat intra opertū cortinaz. ministratio au-
tē exterior banaula erat. (Et 5 mensaz candelabzū). Ponebant̄
ista duo ecōtrario qz vnū ponebat̄ in latere meridiano & aliud
in latere septentrionali que sunt opposita latera. et dicebat̄ esse
candelabzū 5 mensam qz tota lux candelarum (vt qdam vo-
lunt) inclinabat̄ 5 mensam de quo magis precedētī. ca. dixi-
mus. (Candelabzū in latere tabernaculi meridiano).

Ca aut̄ literalis quare candelabzū ponat̄ in latere meridiano
depēdet ex eo qd p̄cedētī. c. diximus. s. qd signabat̄ candelabzū
in tabernaculo. & rīsum est candelabzū esse magnitudinē cele-
stiu corporū illuminantiū ista īferiora. & septē lucerne. planetas
seprē designabant. ponunt̄ aut̄ ista a latere meridiano fm com-
parationē terre nre habitabilis qz nobis a latere meridiano ful-
gent. nā h3 planete in circulo obliquo voluantur & circulus iste
intrinsicans equinoctialē fm suas duas medietates equaliter
obliquit̄ in septentrionē & austrū: & si hēremus spherā rectā vt
potebitantes sub equinoctiali nō fulgerēt nobis planete a late-
re meridiano magis qz a septentrionali: qz equalit̄ declinarent
a zenit̄ capitis nri versus septentrionē sicut versus austrum.
& equales ymbre essent nobis ille que essent septentrionales
sicut australes. sicut dicit lucanus in. 3. lib. de bello p̄lūqz ciuili
inlij cesarīs & pompeij de borestis & carmanis qui sunt ad vlti-
mū meridiei & bñt. 4. ymbraz. s. australem & septentrionalēz oc-
cidētalē atqz orientālē. nos aut̄ tres hēmus ymbraz solūz quia
aquilonarē nunqz hēmus. Et iō qñ arabes illi venerūt ad terrā

italie mirabant q̄ ibi nūq̄ videbant nisi ymbzas septentriona-
les. sic enim ait lucanus. Ignotum nobis arabes venistis in or-
be: ymbzas mirari nemozū nō ire sinistras. qz tñ nobis sphaera
recta nō est: z declinamus versus septentrionē lux corporū cele-
stiu venit nobis ab austro siue a meridiano cardine. tabernacu-
lū aut qđ hic fabricabatur erat in terra chanaā situandū: z fabrica-
tū fuit in solitudinibus arabicis. terra aut chanaā in p̄cipio q̄r-
ti climatis est. nam bierusalem in medio climatum esse dicitur
scilicet in medio quarti climatis. z est caput terre. chanaā. habi-
tantib⁹ ergo in terra illa satis est magna latitudo regiōis z ele-
uatio poli. nā. 3 2. gradib⁹ eleuat⁹ polus sup ciuitatē bierlm z to-
tidē declinat egnocialis ab eoz zenith. nā in q̄l regiōe idē est la-
titudō regionis qđ est distātia zenith ab egnociali qđ eleuatio
poli. sunt ḡ illi q̄ in terra illa bitant eē totū zodiacus. .i. eē tropi-
cū cancri p̄ gradus nouē: qz declinatio siue latitudo tropici can-
cri ab egnociali est. 2 3. graduū z paucorū minutorū. bitātib⁹ ḡ
i illa regiōe lucebūt planete a pte meridiana. nā ēt si planeta ali-
qs ad eoz zenith maxie ascēdat nūquā tātū ascēdere poterit qn
relinquātur nouē gradib⁹ sub eoz zenith z h⁹ partē meridia-
nā. Iure ḡ cādele septē a latere meridiano fulgēt. (Mēsa enīz
stabit in pte aglonis). Qđ aut mēsa in tabernaculo cū panibus
poneret cā erat vt. ḡ. declaratū fuit p̄cedēti. c. qđ autē in latere
aglonis cā hec est: qz p panes mēse designat panis vbertas in
toto orbe. Panis aut z cetera terre nascētia in orbe ad pte aglo-
narē sunt. nā terra meridiana pp nimiū calozē soluit in viuas
arenas. terra at aglonis tēperata ē z fructificā: quēadmodū
sunt hec climata in qbus nos bitamus. nec tñ terra multū septē-
trionalis vbertate insignis est: cū nec quicq̄ ferat eterno frigo-
re congelata. Mysticas aut expōnes horū a p̄cipio dicē nō istitui:
cū cōperta veri tate littere allegorizare cuiq̄ sit facile.

Capitulum. xxvij.

Facies et altare de lignis sethim quod
habebit quinque cubitos in longi-
tudine et totidem in latitudine id est
quadratus: et tres cubitos in altitu-
dine. Cornua autem per quatuor
angulos ex ipso erunt: et operies illud ere.
Faciesque in usus eius lebetes ad suscipiendos
cineres et forcipes atque fuscinulas et igni re-
ceptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis. Crati-
culamque in modum retis eneam per cuius
quatuor angulos erunt quatuor anguli eneae
quos pones subter arulas altaris. Eruntque cra-
ticula usque ad altaris medium. Facies et ve-
ctes altaris de lignis sethim duos: quos ope-
ries laminis eneis et induces per circulum:
eruntque ex utroque latere altaris ad portan-
dum. Non solidum: sed inane et concauum
intrinsic facies illud sicut tibi in monte
monstratum est.

Facies. Descriptis eis q̄ erāt in ip̄o intraneo ⁊ exteriori
tabernaculo: hic describunt̄ ea q̄ erāt extra taber-
naculū. ⁊ diuidit̄ in duas ptes. P̄rio ponit̄ id q̄ deficit ad cō-
pletionē toti⁹ tab̄naculi. Sc̄do subiūgit̄ q̄ddā ptinēs ad offit̄
sacerdotis ibi. (P̄cipe filiis israel). P̄ria in tres. p̄rio ponunt̄
ea q̄ ptinent ad introitū tabernaculi. Sc̄do ea q̄ ptinēt ad altare
holocausti ibi. (Facies altare de lignis). Tercio ponuntur ea
que ptinēt ad ambitum atrij. (Facies ⁊ atrium). Circa primū.
(Facies ⁊ tētoziū in introitu tabernaculi). Vocat̄ introit⁹ ta-
bernaculi totū latus oriētale in quo tabula nulla erat: s; coopie-
bat̄ cortina q̄dā posita ante colūnas. tētoziū aut̄ istud vocat̄ qz
extēdebat̄ in ip̄so ostio tabernaculi. (De hyacintho). Ista oīa
ē. ⁊ s. c. explanata sunt in p̄ncipio. (De hyacintho). i. serico q̄ ē
coloris aerei. (Purpura). i. de serico rubeo declinatē ad albedi-
nē vel nigredinē. (Loccoq; bis ticto). i. d. serico multū rubeo.
(Et bysso retorta). Gen⁹ lini ē: ⁊ torq̄bat̄ vt firmi⁹ eēt. (Ope plu-
mario). i. ope acti⁹ siue ope textili: scilicet q̄ non erāt scē aliq̄ pi-
cture. Et h̄ demonstrat̄ q̄d supra dicebam⁹. nā. ē. i p̄ncipio. 2.6. c.

Bierf; è
i medio
4. clima
tis.

†

**Altare
holocausti.**

36. dī. t.
Qui ec-
clesiasti-
cis. §. ec-
ce.

Diui.ca.

†

†

+

cum dixit de fabricatura cortinarum dixit lra bebraica qd erant d byacintho et purpura coccoq bis tincto et bysso retorta ope artificis et cherubim. et lra nra dixit d byacintho et purpura coccoq bis tincto et bysso retorta opere plumario: pulchra varietate contextum. id est aut of postea de fabricatura veli qd pendebat ante sancta scorum. hic aut in bebreo ponitur opere artificis et non addit cherubim. id littera nra tra stulit ope plumario. et non addidit pulchra varietate contextum. Et quo p3 q loco eina qd lra bebraica vocabat cherubim vocabat lra nra pulchra varietate contextum. P3 etia q in isto operimento qd erat ante ostium tabernaculi qd non erant facte figure multe queadmodum in cortinis texti et in velo sci scorum.

Quare in velo qd erat an tabernaculum non erat pulchre varietates sicut in cortinis.

Qd. 1.

Quod si queras quare non erant varietates pulchre facte in hoc operimento sicut in velo et cortinis. Rñderi forte poterit qd ille varietates erant diversarum imaginum rerum ad quas rudis populus pulchritudine illectus ad adorandum illi posset. et qd in interioribus tabernaculis quibus vulgares videre nihil poterant cum illuc non intrarent non erat eis ea idolatrando quicquid in eis factum esset. tentorium aut qd erat an tabernaculum ab omnibus videbatur sive ab illis secularibus q intrabant in atrium ad offerendum: sive ab illis q erant foris per ipsa tentoria et cortinas reticulatas: vel. s. ipm circuitum atrij videre poterant: qd altitudo circuitus atrij erat cubitoz qnq: et altitudo tabernaculi erat decem cubitoz vt p3 pcedenti. ca. de altitudine circuitus tabernaculi. p3. j. Hoc p3 esse verisimile: qd dum aliquid magis occultum erat et velatum a visib9 populariū minorēq idolatrandi cam tribuens: tanto erat magis pertinens ad pulchritudine imaginū. intra tabernaculum aut te interius qd erat sciū sanctoz nulla idolatrandi occasio erat qd nullus illuc intrabat nisi sumus sacerdos: et cu3 thymiamate emittente crassū odorē: ita vt non videret quicquā: vt patet Leui. 16. c. erat cherubim corporei qui maxime ad idolatriā promovere potuissent si esset quicq qui promoveri posset. in tabernaculo aut exteriori in quo erat aliquale scandalum et promptitudo ad idolatrandum cu ibi essent sacerdotes ministrantes non erant imagines corporee: sed suplicies facte in cortinis. et in velo qd pendebat ante sancta scorum in parte exteriori que videbatur a laicis erat maxima promptitudo idolatrandi ppter ignorantia populi rudis. id nec corporee imagines nec supliciales posite sunt.

Rñso. quedā. Sed oīes qd hoc non fuit sic. nā forte posite fuerunt imagines supliciales in hoc operimento sicut in alijs. tñ non fit hic mentio. nā sic interdū scriptura cōfuenit. vt cū multa similia sint et idē de omnibus predicauerit de aliquo eozū non predicet: quasi intelligi vane in denominatione alioz illud quoq intelligi. Sed hoc non stat: qd si hoc posuit fuisse per accēs postea in alijs sequētib9 vel in aliquo eozū veritas exprimeretur: tñ in nullo sequentiū exprimit. nā cū fiat postea bis mentio de tentorijs: non ponitur pulchra varietate contextū. P3. j. qñ agitur de cortinis in circuitu atrij quas dicit de bysso retorta et de nullo alio: iterum facit mentionē de tentorio quod ponebatur in introitu tabernaculi et dicit illud factū de byacintho et purpura coccoq bis tincto et bysso retorta: opere plumarij. sed non addit fuisse in eo pulchra varietate. concludit g hanc fore cam qd in tentorio pendente ante ostium tabernaculi non erat pulchra varietas. (Et quinq colūnas deaurabij).

Qd. 2. Plures colūne ponuntur hic in introitu tabernaculi qd posite fuerint supra in introitu sci sanctoz. nā ibi ponebant. 4. soluz. **Rñso.** forte aliquid dicer cam huius esse qd latior introitus erat ipius tabernaculi qd sci sanctoz. Sed falsū est: qd introitus sci sanctoz erat spatium interceptū inter latus septentrionale et meridianū tabernaculi. introit9 et tabernaculi nihil aliud erat qd istud spatium interceptum inter hec duo latera. cum aut ista duo latera essent eq distantia necesse erat vtrāq interpositō. i. velū sci sanctoz: et tentoriū in ostio tabernaculi esse equalia. Sed videt forte oīm qd ples colūne necessarie erant in introitu tabernaculi qd in ostio sci scorum: qd ostium sci arijs patebat ventis et poterat cōmoueri et facilius inter colūnas immitti nisi colūne modicū a se distantes essent. et non erat hoc in introitu sci scorum cu illuc ventus nemo posset subingredi qd cōturbaret velum cōcutiendo: id non erant ibi tot colūne necessarie. Iste colūne de lignis sethim deaurate erant vt nihil in tota domo dei eēt qd non aurū videret: quantū ad ipsas res solidas que de filijs non erāt: sicut dī dē templo salomonis. 3. Re. c. 6. qd nihil erat in domo domini qd non aurū videret. (Ante quas ducetur tentorium).

in capitibus colūnarū erant infixi aliq vncini in qbus penderet tentoriū hoc. vel qd duci signat motū. pōt signari qd erat aliqua virga ferrea vel de argento: aut aliquo metallo: sive ligno: sive funiculo: et p hancimirent circuli exites in extremitatibus tentoriū. et ducere tentoriū illud i. mouere extēdendo vel cōplicando sicut fiunt tentoria ante lectos apparatus et in alijs locis. (Quaz erunt capita aurea). Qd als magis de auro expensū foret in ope tabernaculi qd expensum fuit. sūma aut auri q expensa fuit p3. j. 38. c. (Et bases argenteae). i. quedā incise quadrare de argento posite sub pedibus colūnarū ampliores ipis columnis. (Facies et altare). Hic ponit scōz. s. ea que pntinent ad altare holocausti. et incipit hic caplm fm quasda biblias: fm alias vero supra vbi nos incepimus. sed in hoc modicū refert. (Facies altare). Istud erat altare in quo fiebat sacrificia: id vocat altare holocaustoz h3 non solū in eo holocausta offerrentur: sed omnes alie victimae. denominatur tñ a digniori et frequentiori. s. ab holocaustis. nā nihil magis in altari illo offerebatur qd holocausta cū ista essent quotidiana. i. sacrificiū matutinū et vespertinū: alia aut accidentaliter veniebant. Alio erat altare thymiamati in quo adolebant domino thura et thymiamata de quo. j. 30. c. et illud ponebatur intra sanctuariū pmi tabernaculi ante velū sancti sanctoz.

Causa aut huius altaris in pōptū cuiuslibet ē. nā pceptus dei cultus in actibus exterioribus q magis attestaretur deū esse aliqē erat sacrificiū. et qd sacrificiū nō in quolibet loco fieri debebat sed in loco scō: constitutū fuit altare vt in eo cū omni reuerentia et honore sacrificia celebrarentur. nā in plana terra nō conuenienter ista fierent nec aptarentur homines ad faciendū ea sicut in loco alto: et tale est altare. Sic. n. est origo huius nominis vt dicitur altare quasi altara. Istud altare vnum erat: et h3 multa sacrificia fieri debebant: in eo tamen omnia debebant fieri: qd cū sacrificiū sit potissimus cultus dei: si in multis altaribus sacrificia fierent putasset gens illa adhuc rudis et ad idolatriā prona pluribus dijs sacrificari. Ista etiam fuit causa quare vnicū fuit sanctuariū sive tabernaculum in toto israel h3 magnus populus foret vt dicitur. 1. 2. c. causa aut multiplex quare istud altare extra tabernaculum poneretur pcedenti. c. assignata ē. (De lignis sethim). Qd ista ligna magis resistūt cōtra oēm corruptionē ex quacūq parte eueniat sive ex humiditate putrefaciente sive calore perurente vel pondere confringente. hic aut oportebat eē lignū quod nō cito inflāmaret. nā i altari semper erat ignis: et ipse tamen tabule altaris de lignis sethim existentes sub laminis eneis nō inflābant. qd tñ nō contingeret in alijs lignis leuib9. (Quod habebit qnq cubitos in longitudine et totidē in latitudine). i. quadrū. Tāta magnitudo erat in lōgitudine et latitudine pp magnitudinē ignis qui intus erat et sacrificiorum: qd interdū ponebat vna vacca simul in holocaustū vt caperentur oīa frusta eius. et exposuit littera. (Hoc est quadrū). Hoc ē quantū ad mensurationē planā. nā quantū ad mensurationē solidā non erat quadratū istud altare cū mensura altitudinis sit minor qd lōgitudine et latitudine. taliter mensurata corpora vocant laterculi fm appellationē geometraz. et est corpus tale irregulare qd nō sunt omnia equalia in eo. (Tres cubitos in altitudine). Ista erat quātitas minor aliarū onaz dimensioz. erat tñ satis conueniens: qd si fieret quinq cubitis in altitudine oportebat eē alt9 altare qd quēz sacerdotē cū nullas hō fit qd cubitis suis vt hic accipit. i. a cubito vsq ad extremitatē digitorū manū sit qnq cubitoz. imo nec qd est qd de suis cubitis. 4. efficiat. erat g illud altare sufficiens altitudinis. nec tñ ita altū vt nō possit sacerdos ad illud cōiter ptingere fm mēsurā altitudinis altariū nro. (Lamina aut p. 4. angulos). Dñr. 4. anguli altaris. 4. extremitates clausae a qtuor lateribus. et in istis isurgebāt qdā altitudines de lignis sethim q opiebant laminis ereis: et in illis pēdebāt vasa altaris q erāt necia altari cōius. et pntinebāt ad banauā mīstrationē: vt forcipes: lebetes: fuscinae: et receptacula igniū.

Cōsiderādū aut de isto altari quō scū sit. et sciēdū qd erat scū tāq aliq arca qdrata carēs fundo. s. hīs i latitudine cubitos. 5. et in lōgitudine totidē: i. altitudie aut tres. ita qd minor mēsurā ceteris erat altitudo. nō debāt h altare coopertū nec fundū h3 replebat terra vsq ad mediū: vel vltra. et sup illā terrā pōebat ignis: et desup ipse carnes: et adipēs: sacrificiorū: parietes aut ipi9 ab intra erāt cooperti laminis eneis: et ab ext9 vsq ad mediū altaris. inferior aut ps circūdabāt qdā craticula enea facta i modū cribzi pforati. i. ipsa aut craticula enea. i. in. 4. summitatibus ei9 ponebant. 4. circuli enei p quos ponebant veteres ad portandū ipm altare. in pte aut supiori parietis altaris

†

†

Hic incipit ca. 27. fm quidam biblias.

Qd. 3.

Qd fiebat altare holocaustoz.

†

†

†

†

Qd altare holocaustorum habebat tres cubitos in altitudine.

†

†

Qualr fabricatum erat altare holocaustorum.

ponebant. 4. cornua. i. quattuor elevationes de ipso ligno tabule sctim operto laminis eneis: et ab illis extremitatibus dependebant vasa ministracionis sancte in ipso altari holocaustorum. vocant autem hic cornua extremitates ipsius altaris exeuntes super ceteras partes tabularum. et isto modo vocant cornua in altari-
 + ribus nris dicentes cornu dextrum et cornu sinistrum altaris. (Cornua per. 4. angulos). Addidit p. 4. angulos: quia forte si non adde-
 + res debere poni ista per angulos: poterat arbitrari moyses ista cornua forte debere fieri in medietate tabularum altaris secundum latitudi-
 + nem et longitudinem: et ibi non conveniebant talia cornua. Etiam vi-
 + per. 4. angulos: quia si non poneret numerus angulorum putaret moy-
 + ses satis esse ponere cornua in duobus angulis vel tribus. (Et ipso erunt). i. ista cornua que sunt elevationes tabularum ad ali-
 + quid appendendum ibi non erant infixa tabulis altaris per concan-
 + tione et iustitiam: sed ex ipsis tabulis erant. i. quod quoniam tabule fabri-
 + carent reliquerent illa cornua sic facta. (Et opies illud ere).

¶ **Ratio huius** altare holocaustorum operiebatur laminis eneis. Qd. 4.

operire erat quod in altari illo esse de-
 + bebat continuus ignis ut per. 4. c. et
 + magnus quidem. si ergo tabule de lignis sctim mansissent nude
 + cōbarerent: mandavit ergo eas cooperiri ere. Nō nō est intelligē-
 + dum quod tabule altaris cooperirentur totaliter ere: quia tunc super
 + flui esset quod. i. d. i. quod fieret craticula perveniens usque ad altaris
 + mediu. constat tñ quod ubi erat craticula nō erat totu cooperitum
 + ere: quia illa craticula erat perforata: et poterant videri lignorum
 + partes. Sed dices quod siue cooperte essent tabule laminis eneis
 + siue craticula eneas quod ambo divisi in totu altare circūdebant: vi-
 + cebant totu altare cooperiri ere. Sed hoc nō stat: quia si positio
 + craticule vocaret cooperitura ere: nō diceret quod poneret crati-
 + cula usque ad altaris mediu: postquam dictu fuisset quod coopiret to-
 + tum ere nō intelligit quod parietes eius totaliter essent cooperti ere.
 + nā hoc valde superflui esset quod intus et foris laminis eneis tege-
 + ret. sed oīm quod totu altare erat opertu ere quia illa pars altaris
 + usque ad quā ponebatur ignis et sacrificia cooperiebatur totaliter ere
 + laminis grossis erone ignis penetrās exureret ligna altaris.
 + Et fiebat sic. i. quod cum illud altare vacuū foret replebat terra usque
 + ad medietatē eius et amplius aliquantulu: et super illā terrā po-
 + nebat ignis: et super ignē ponebant sacrificia: id altare operie-
 + bat ere intus et foris usque ad mediu eius: et aliqd intra incipien-
 + do ab extremitate summa descendendo deorsum donec pars te-
 + cta ere de tabulis occultaret sub terra posita intra ipsius altaris
 + cōcavitatem per aliquod spatium: ita ut partes ille non tangeret-
 + tur ab igne. partes autē alie versus fundū altaris multu operte
 + terra nō operiebantur laminis eneis quia superflui esset: cum nul-
 + lomo ignis ibi nocere posset. Sic autē in parte exteriori ta-
 + bularū altaris a summate altaris versus fundū erat tectura ene-
 + arū laminarū usque ad altaris medietatē. deinde in cetera medietate
 + tabularum. i. in cubito et dimidio versus fundū ponebat cra-
 + ticula eneas que nō erat totaliter cōtinuata sed pforata et modi-
 + cum hīs de ere. et per hunc modū dicebat totu altare coopitum
 + ere: et tñ ultra tecturā laminarum enearū erat craticula. Et per su-
 + pradicta pōt rñderi ad argumentu quod aliquis ageret de eo quod
 + dictu fuit supra. 2. o. c. f. altare de terra facietis mibi. et subiunxit
 + quod possent illud cōstruere de lapidib⁹ nō sectis. i. quos ferru nō
 + tetigit. ergo nō poterat fieri de lignis sctim. Ad hoc rñderi pos-
 + set quod deus mandaverit fieri altare de terra aut lapidibus nō
 + sectis: tñ nō vetuit fieri de lignis: quia illud mandatu intellige-
 + batur de altaribus que fierent spāliter in aliquibus locis ad imo-
 + landū ibi: ita deberent manere. hoc autē altare quod fiebat in scūa
 + rio erat portatile sicut cetera quod in tabernaculo et atrio erant: id
 + necesse esse debebat de lignis sctim. nā de nulla alia mā pote-
 + rat fieri in tanta quantitate et quod esset bene portatile. Deus igit qui
 + illā legē de faciēdo altari terreo vel lapideo cōdidit: potuit eaz
 + interpretari cum posset eā cōdere et abrogare. et fuit interpretatio
 + talis ponendo debere fieri aliqd altare de lignis. Item non
 + vī derogare hoc aliquo modo legi illi date. s. 2. o. c. quia ibi prin-
 + paliter vetabat ne fierent in altari alique imagines vel politu-
 + re imaginibus similes: ne induceretur populus ad idolatriam. et
 + quia terra non erat susceptiva talium figurarum cum sit propter
 + siccitatem compacta: aut rursus propter indispōsitā molliem
 + nō sustinet: licitū erat de terra altaria fabricare cum nullū in his
 + scandalum aut timor idolatrādi posset suboriri. In lapidibus
 + autē quod oui sunt et cōpacti et suscipiunt retinentes imagines pe-
 + riculosum erat concedi fabricacionē: ideo appositum fuit quod si de
 + lapidibus altare fieri deberet non figurarentur illi lapides fer-
 + ro: sed manerent rudes atque impoliti. et sic non cōmonebant ad

idolatriam. Eodem ergo modo esset de altare facto de lignis si-
 + cuti fuit factum hoc de quo hic dicitur: quia nullā figuracionē debbat
 + imaginū aut quatuorq; rerū: sed simplr tabule lenigate et cōpa-
 + cte erant: et eis lamine eneas superducte et ipsa craticula. Sed vi-
 + ces quod repugnat hoc illi legi. nā maior occasio idolatrādi erat
 + circa tale altare quod circa altare factum de lapidibus. nam altare
 + de lapidibus quod erat de rudibus lapidibus nō determinabat si-
 + bi aliquā certam figurā quadraturae aut circularitatis vel in ali-
 + quo alio genere cognitarum figurarū. altare tñ factu de lignis
 + lenigatis et superinductis laminis eneis et ipsa craticula deter-
 + minabat sibi formā quadraturae. sic. n. fuit dictu quod altare hō erat
 + 5. cubitorū in longitudine. et 5. cubitorū in latitudine id est qua-
 + dru ut per. 3. in lra. Rñdes quod hoc nō obstat: quia nō quilibet figura
 + inducebat ad idolatrādu ut triangularis: aut quadrangularis:
 + et ceterae geometrice regulares vel irregulares. Sed imagines
 + rerū vivētiū: ut hominum vel aliorū animalium aut astrozum. nā
 + ista etiā deos esse et vivere gentiliū plurimi arbitrantur. Alta-
 + re aut nullam harū habebat imaginū: id non inclinabat ad idola-
 + trādu aliquomodo. nam et si de quadratura loquamur: eodem
 + modo qdratu erat et lenigatu altare quod fecerunt in monte ebal
 + mandato dei quod transferunt iordanē confirmantes legē in ter-
 + ra chanaā. Nā de lapidibus informibus erat quos ferru non
 + tetigerat: et lenigati sunt illi lapides calce: et redactu fuit altare
 + ad certā figurā: et planatu fuit ita ut in eo posset describi Deute-
 + ronomiū legis ut per. 3. Deutero. 2. 7. et Josue. 8. c. Et sic nō erat in
 + eo illa idolatrādi occasio. Alio modo rñderi pōt per pre-
 + dicta. i. quod altare istud de lignis sctim fiebat secundum formā man-
 + datam. s. 2. o. c. Nā de terra ipm altare erat: sed altaris parietes
 + erant de lignis sctim et superinducti coopimēto enearū lami-
 + narū. quia tñ ponebatur illud altare super terram cum esset inane
 + ut dicitur hic: replebatur terra usque ad certā partē altaris: et sup
 + illam terram ponebatur ignis: et sup ignē holocausta alieq; vi-
 + ctime. et sic ipm altare de terra erat. Sed oīm quod si hunc
 + modū videret obedire illi mandato dato. s. 2. o. c. de cōstructio-
 + ne altaris: tñ nō propter hoc ponebatur terra intra illud altare ut
 + servaret illa lex: sed ut esset super quid poneretur ignis et bolo-
 + causta. nā illud altare cauū et inane erat: ne esset ad portandum
 + gravissimū. etiā quia id quod poneret sub igne. i. lignum vel es ne-
 + cessario inflāmari debebat satis velociter. quod non sequebatur
 + de parietibus altaris quia non ponebatur super eos ignis. imo
 + ipsi videntur ab igne aliquantulu distantes: cum esset satis magna
 + latitudo et longitudo altaris. i. quod cubitorū in quilibet mensura:
 + et non posset sic ignis multū calefacere parietes altaris. maxime
 + quia cooperti erāt laminis eneis. Ob hoc ergo ad hoc quod fieret sa-
 + crificiū in illo altari necesse erat poni terrā aut lapides intra al-
 + tare. et hoc siue lapides politī essent siue nō: quia cum nō viderent
 + nō referebat magis sic quod aliter se habere. sed ponebatur terra
 + quia facilius erat terrā quod lapides ponere: et equaliter supplebat
 + cōcavitates sicut lapides si ponerent. Solutio ergo pzia melior
 + est. (Facile in vñs eius). Hic ponunt vasa ad ministrandū
 + in altari illo. Et sciendū quod duplicia erant vasa altaris hui⁹. Quod
 + quedā pertinebat ad opa banauis. sicut ad decoctionē: ad ignis
 + apparationē et carniū motionē et similia que vocant lebetes: et
 + fuscinae: et forciopes: atque igniū receptacula. ideo ista vasa erant
 + de ere. Alia erant vasa pertinentia ad ministracionē mundiorē:
 + ut illa vasa in quibus recipiebatur atque cognoscebatur vinum
 + et oleum et similia ceteraq; imolationum paramenta. et hec vasa
 + erant de auro purissimo: nec custodiebantur cum ipso altari: sed
 + ponebantur super mensam. ppositiōis ut declarauimus. s. 2. 5.
 + ca. Ista autē que hic noiantur erant vasa banauis ministratiōis
 + et cōservabantur cum ipso altari holocaustorū. et quia erant. 4. va-
 + sa secundum quod hic describitur videt quod penderent a quattuor corni-
 + bus elevatis in altari de quibus supra. i. fuscinae i vno cornu: et
 + lebetes in alio: et sic de ceteris. (Lebetes ad suscipiendos cine-
 + res). Manifestu est quod aliqua vasa erāt in atrio tabernaculi ad
 + ministrariū altaris in quibus coquerentur carnes sacrificiorū
 + pacificorū quarū pars sacerdoti eueniebat: et pars ipsis offeren-
 + tibus ut patet Leui. 7. cap. Et non est verisimile quod portarentur
 + aliqua vasa laica ad decoctionem sanctarū carniū: cum ea quod
 + sancta essent non deberent tangi a rebus profanis. maxime quod
 + primo Reg. cap. 1. dicitur de filiis beli qui accipiebant carnes
 + crudas a filiis israel quā eas coquebant in atrio tabernaculi. an-
 + te enim quod carnes coquerentur mittebat puer sacerdotis fuscina-
 + lam tridentem in cacabum vel caldaria: et trahabat inde car-
 + nes quas volebat. et sic videtur quod illi cacabi aut caldarie erant
 + vasa determinata ad ministracionem altaris holocaustorū: et
 + erant

Obiecto

Rñ. 1.

D

Rñ. 2.

Lōsu. 2
rñsōis.

E

+ Vasa ad ministracionē altaris holocaustorū duplicia erant.

+ Vasa ad ministracionē altaris holocaustorū duplicia erant.

Expositio
qda.

Lōsutio.

B
Rñsio ad
quod dā argu-
mentum quod
posset fieri

5

erant in ipso atrio. et tunc non est aliud nomen quod ei magis conveniat quam quod vocentur lebetes. Caldaria enim et lebes idem sunt. non tamen accipitur hic lebes pro ipsa caldaria in qua coquerentur carnes: sed pro quibusdam vasis amplis quos nos bacinos nuncupamus: et sunt ad ponendum in eis aliquid sine aqua sine cinere vel quicquid aliud. Et cum in altari cineres multi essent cum semper arderet perpetuus ignis: educebantur cineres illi in lebetibus de atrio ad aliquem locum mundum extra castra. Sed hoc quod supra putabatur a quibusdam. scilicet quod essent vasa determinata in atrio tabernaculi ad coquendum carnes sacrificiorum pacificorum non est verum. Primo per aliquam rationem: quia cum hic ponantur vasa altaris si essent aliqua que ad coctionem pertinent ista non taceant illa: cum intendat ponere omnia que requirebantur ad ministerium altaris. precipue: quia si dicamus quod erant vasa determinata in scriptario ad decoctionem carniū cum ponantur multa. 1. Reg. 2. c. f. caldaria: cacab? et olla non est verisimile quod aliquis eorum non expressisset dato quod alia subiceret: sed nullum expressit. et non erat aliquod determinatum ad decoctionem: sed ipsi qui offerebant ponebant illa et coquebant in eis. vñ autem solum est quod hic ponitur. f. fuscina que pertinebat ad educationem carniū de olla. Sed ex hoc arguetur cum fuscina sit ad ministerium cacaborum ollarū vel caldariarū et si ne illis nihil proficit: et hic ponitur fuscina. et necesse est intelligi ollas cacabos vel caldarias et non positis expresse. nam naturaliter in posterioribus intelligantur priora et iustis antecedentia et in accessoriiis principalia. Rñr quod non sequitur ex hoc quod in atrio essent vasa in quibus fieret decoctio. nec fuscina presupponit hic caldariam. nam hic agitur de vasibus que erant proprie vasa altaris. i. pertinebant ad ipsum ministerium exercendum per sacerdotes. sed vasa decoctionis non pertinebant ad ministerium sacrificiorum. nam ipsi non decoquebant carnes pacificarum victimarum: et nec ipsam partem que eis proveniebat: sed offerentes victimas pacificas accipiebant totā illā carniū partē que non debebat incendi vñ et coquebant eam. cum autem decocta esset sacerdos veniebat et tollebat sibi partē convenientem sibi ex lege armū. f. pectusculum vt per 3. Leui. 7. c. et Nu. 18. supradicta patent per ea que hñr. 1. Reg. c. 2. de filiis belii. in hoc enim errabant quod antequā coquerentur carnes tollebat id quod veniebat ei et aliqui quod non pertinebat ad eū. sic enim dñr. pro filijs belii erant filijs belialne scientes vñ nec officium sacerdotum ad populum: sed quicquid immolasset victimā veniebat puer sacerdotis ad eū vñ coquerentur carnes hēbat fuscina tridentem in manu sua et mittebat in lebetem caldaria aut olla sine cacabū: et oē quod leuabat fuscina hēbat sacerdos sibi: sic faciebant vñuerso israeli venientem in synagoga. et sequi postea. erat autem peccatorum grande nimis coram dño. Cum ergo ad offerentes pertineret ipsa decoctio carniū non oportebat dari vasa altaris aliqua ad hoc: cum ministerium omnium vasorum ad solos sacerdotes pertinere debebat. fuscina autem que hic fieri mādabatur pertinebat ad ministerium sacerdotum. f. vt accipientes illam irent ad ollas offerentium carniū decoctis et leuarent in fuscina sua id quod eis ex lege attinebat. et non erat ista fuscina ad ministratōem laicorum. nam non cōcedebatur eis illa fuscina ad vertendum leuandūque carnes in cacabis: sed soli sacerdotes utebantur ea accipientes euntēque et offerentes iā coctis carniū: et tollentes ab eis in fuscina carnes eis debitas. hoc autem per 3. 1. Reg. 2. c. vbi antē dicebamus. sed quicquid immolasset victimā veniebat ad eū puer sacerdotis et hēbat fuscinulam in manu sua mittebatque in caldaria. et sic vñ quod ipse puer sacerdotis portabat secū fuscinulam illā et deferrebat in ea carnes: et non erat apud ipsos laicos coquentes carnes. Et sic per 3. quādo arguebas fuscina ad nihil aliud est nisi ad ministerium ollarū cacaboz et caldariarū: sed hic ponebatur fuscina. ergo necessarius erat cacabos caldarias et ollas intelligere. Dico quod verus est de illa fuscina que ponitur ad ministerium cacabi et ollarū: quia illa nihil vtilis est sine cacabis et ollis. talis autem erat fuscina quā portabant vulgares de domibus suis ad atrium tabernaculi quādo pacificas victimas offerebant. et si talis esset illa quam de hic fieri mandauit supflūus esset poni eā sine cacabis et ollis: et ea posita necessario olla et cacabi subintelligebantur. sed illa que erat de vasibus altaris solū erat vt sacerdotes tollerent carnes ab ipsis offerentibus leuarentque eas de cacabis vñ cocte essent. et non presupponebat ista caldaria aut cacabū. Itē per 3. quod non erat aliq vasa decoctionis que essent facta in atrio quia vasa tabernaculi erant vasa sacra: et si cōtingerent res sacras. f. carnes sacras non sequebatur aliq inconueniens cum ad hoc ipsa vasa fabricata forent. sed quia aliqua hostia pro peccato immolabatur mandabatur quod vas in quo fuissent cocte carnes ille si esset fictile. f. de lu

to frangere. si autem esset eneam lauabatur et defricabatur vt quasi sic tolleretur ab eo quicquid de carniū scis esset in eo. si tamen ista essent vasa sacra non deberent frangi quia sacra tangebatur sacram: et dato quod essent enea vasa non oportebat fieri illā defricationē cum sancta essent. sicut nunc cum sanguis christi in calice conficitur non oportet fieri defricationē eius sumpto sanguine quia vas sacrum est: sed solū simpliciter abluatur. si tamen in aliud quodcūque vas quod sacrum non est decideret oportebat fieri alias defricationes et rationes vel cōfractiones vasorum. sic cum vasa essent sacra in quibus decoquerentur carnes iste non oportebat fieri tales defricationes et cōfractiones: sed fiebant vt per 3. Leui. c. 6. et non erant vasa ista sacra in quibus talis fiebat decoctio. sed si essent vasa facta per mandatū dei in cultū tabernaculi essent sacra et consecrata oleo scō. et non erant caldariae cacabi et olla et lebetes ille scē in atrio tabernaculi per imperium dñi sed laici offerentes ducebant de domibus suis. vñ per 3. quod vasa altaris essent scificata et consecrata vnguento sancto. j. 30. c. cū dñr. faciesque vñctionis olei sancti: vnguentum cōpositum opere vnguentarij et vñges ex eo tabernaculū testimonij: et arcā testi mensamque cum vasibus suis: candelabrum et vñsilia eius: altaria thymiamatis et holocausti et vñuersam supellectilem quā ad cultum eorum pertinet: scificabisque omnia et erunt scā scōrum: qui tetigerit ea scificabitur. Itē per 3. hoc fortius: quia dñr hic cuncta vasa altaris ex ere fabricabis. sed Leui. 6. c. dñr quod carnes victimarū pro peccato coquebant aliqui in vasis eneis aliqui in fictilibus. ergo illa non erant vasa altaris. et sic necessario cōcludendum est quod altare holocaustorum nulla alia vasa hēbat quam ea quod hic exprimuntur. et non erant vñ caldariae vel olla in quibus coquerentur carnes sacrificiorum quia dñr inisset fabricari: sed quilibet immolans ducebat vasa necessaria sibi victimas quod offerre volebat siue illa fictilia essent siue enea: siue alterius metalli. lebetes ergo quod hic ponuntur solum erant ad cineres eiciendos ab altari in loco mundo extra atrium. (Et forcipeces). Erant forcipes infra fabricilia quibus ignem mouent et ferrum tenent cum malleo. hñm autem erant in scriptario ad ministerium altaris vt comprehendere sacerdotes carbones et disponderet quocūque vellent et non coquerentur manibus suis tangere ignem illū viuacissimū. forcipes vulgariter dñr tenacula a tenendo quia eis tenentur carbones vel ferrum. forcipes autem proprius a ferro denominatus sunt quasi ferrum capientes. vñ autem sunt quod forcipes appellantur a filiis scindendis. alie autem forcipes dñr a pilis: quia pilos scindunt quāmodum ille quibus oues tōdent. Sic. n. distinguitur bezzardus. (Et fuscina). Itē fuscinae erant quibus carnes de caldariis extraherentur et darentur sacerdotibus. sic dñr. 1. Reg. 2. c. quod puer sacerdotis veniebat ad eū qui victimā immolasset et portabat in manu sua fuscinulam et mittebat in caldaria vel cacabū: et quicquid leuabat fuscina erat ipsius sacerdotis. Erant autem iste fuscinae habentes tres dentes siue vñcos vt firmi apprebenderent atque tenerent vt per 3. in cod. ca. 2. 1. Re. Vocantur ista infra fuscinae de fuscus fusca. um. i. niger quia per sumum et imixtionem imbrodium contraherent quādam ingreditur. que. n. cum igne cōcant fusca sunt. (Et ignis receptacula). Receptaculum a recipiendo dñr. et sunt ista vasa enea in quibus recipiebantur pruna de altari holocaustorum et portabantur intra tabernaculū vt ponerentur super altare thymiamatum: et adolebatur thymiama super illas prunas in vespere et in mane: vt per 3. j. 30. c. cū dñr. et adolebit incensum super eā aaron suauis flagrans: mane quā cōponit lucernas incender illud et quā collocat eas ad vespere. (Oia vasa ex ere fabricabis). i. oia vasa altaris holocaustorum ita quod nullum esset fictile: quia fictilia non sunt alicuius permanentie: que autem in scriptario erant permanentia esse debebant. et dñr quod oia vasa altaris esse debebant enea: quia non debebant fieri de auro vel argento aliquod eorum. quod quidē de vasis istis infime ministratio nis mundioris non est hoc: quia de auro erant purissimo quādammodo acceptacula et cyathi et phiale ad sūdenda libamina vt per 3. 5. c. sed hoc posito satis per 3. quod oia que in tabernaculo et atrio erant solida metallina de auro vel argento siue ere fiebant vt per 3. inquirendo duo capitula precedentia et istud 2. c. 30. j. in quibus ponuntur oia que in toto scriptario erant. Argues et tunc si oia que in vasis scriptarij erant de istis tribus metallis erant: quare Iosue mandauit omne ferrum oē es atque aurum et argentum quod reperiret in hierico poni in thesauris dñi vt per 3. Iosue. 6. c. Etia Nu. ca. 3. 1. quā iudei pugnaverunt ad madianitas et tulerunt predam magnā mandauit dñs vt daret primitia dñi de auro et argento et ferro ceterisque rebus. ergo ferrum ad aliqd videbatur necessarium in vñ cultus diuini. Ad istud scō satis rñderi posset quod deus mādauit dari primitia sibi de ferro auro

Exodus * Abulensis

20.5

An fuscina que erat in atrio tabernaculi funderet ad vñs laicorum offerentium carnes.

Rñsio.

C

+ Forcipeces quod sunt.

D

+ Fuscinae quod.

+

Obiectio. Prima.

Scōa.

Rñsio ad scōam obiectiōem.

B

et argento ceterisque: non quidem quod non daretur ad usus factuarum, sed dabatur oratio. id est dabatur sacerdotibus qui erant in cultu domini et leuitis. et hoc per Nume. 3. i. c. ubi mandauit quandam partem illam primitiarum dari eleazar sacerdoti magno: et aliam partem dari leuitis. sic enim progenitorum precium dicebatur dari oratio: ita men dabatur ad utilitatem ipsorum sacerdotum ut per Nume. 18. ca. Et sic nunc decime que dantur ecclesiis inter ministros ecclesie dividuntur preter quamdam partem que pro earum fabrica conseruatur. et tunc satis stat quod et si non expendere ferrum in aliquos usus scuarum quod daretur oratio. id est sacerdotibus qui conuerterent in usus suos. Ad aliud arguitur de Josue non potest sic responderi: quod ibi non dabatur illa sacerdotibus: sed quod reservata sunt in thesauris domini. Dicendum ergo ad hoc quod ferrum non expendere in aliquo opere tabernaculi erat tamen necessarium ad usus tabernaculi. nam leuitae debebant tabernaculum et atrium eius deponere atque si gere. ad hoc autem malleis indigebant ut ad figendum patillos et similia. Etiam necessarium erat ferrum ad faciendas securas ceteraque sciendū infra varia ut scinderent ligna pro sacrificiis. nam ignis ardebat perpetuus in altari. cui subijciebat quotidie sacerdos ligna. et quod erant necessaria multa ligna cum esset continuus ignis erant necessarij multi lignorum cesores ad usum scuarum. Patet hoc de gabaonitis quos Josue subiecit ad hoc in seruitutem ut seruirent ad usus tabernaculi comportando aquas et de ferendo ligna ut per Josue. 9. c. necessarium erat quod semper ferrum ad usus sanctuarum sicut alia metalla: imo nullum metallum est quod magis necessarium esset ad usus quotidianos sanctuarum quam ferrum. (Craticulaque in modum retis). De craticula quedam magna lamina enea non continuata et clausa tota sed multis foraminibus patens. et de craticula de cratis: quod cratis id est quod conexio vel complicatio. et sic solemus appellare craticulam quoddam infirmum ex ferreis virgulis factum cum multe virgule ferree transversaliter cadunt super alias et manebant foramina media per que transit calor. et huiusmodi infra sunt ad assandum pisces ne super ipsas primas exuratur. Et talis erat craticula super quam assatus fuit scus Laurētius. et de in ista qualis sit ista craticula cum declaratur quod debet esse in modum retis. id est sicut rete ex multis filis oples et foramina media manent: sic craticula illa foramina multa habet. (Per cuius. 4. angulos erunt. 4. anuli ene). id est quod ista craticula que ponebatur in altari habebat in summitate sua. 4. angulos eneas.

Qualis craticula situabatur in altari et super parietes altaris. 25.6

Circa istam

craticulam quomodo ponatur est diuersitas. Quidam volunt eam sic ponere. id est quod tabule altaris erant trium cubitorum in altitudine et in longitudine quatuor: et fiebat. 4. cornua in. 4. angulis altaris per summitates altaris: et ab illis. 4. cornibus pendebant. 4. catene eneae et pueniebant intra concavitatem altaris usque ad medium altaris. id est usque ad cubitum et dimidium intra concavitatem altaris: et in illis. 4. catenis pendebat ligata craticula que erat enea et perforata: et super illas ponebantur carnes sacrificiorum et adipēs. id est ista craticula. id est circa altaris fundus erat quedam arula in qua ponebatur ignis et exurgebat flamma ab illa craticula consumebatque ipsas holocaustorum carnes. et erat quedam fenestra facta in altari in aliqua de tabulis eius et per ipsam mittebantur ligna ad arulam et sic arderet. Arula enim dicitur vas ad ponendum prunas ut per Hierem. 36. c. cum dicitur quod ante regem in domo hyemali posita erat arula plena prunis. et talis videtur fuisse ista arula altaris holocaustorum. Sed ista positio non potest stare: quod dicitur quod arula erat sub craticula. cum tamen dicatur quod anuli craticule erant sub arula et ipsi anuli erant in extremitate craticule per. 4. angulos eius. Et si dicatur quod erat. id est craticulam arula sicut textus vult: nullo modo poteris dare quomodo anuli eius essent sub arula. Item et clarius nullo modo potest poni ista craticula intra altare pedes: quod in extremitatibus craticule erant. 4. anuli et per illos mittebantur duo vectes ad portandum altare. impossibile erat intus esse craticulam: quod vectes extra altare erant in ipsis altaris lateribus sicut erant in arca et in mensa et altari thymiamatum. Nam poni vectes per anulos craticule illo modo dispositos impossibile erat cum in ipsis anulis catena quibus ipsa pendebat a cornibus altaris ponebatur. Etiam quod arula non erat fixa sed pendens. Anus autem per. id est quod mitterentur vectes per. 4. anulos craticule quod dicitur. craticulamque facies in modum retis eneae: per cuius. 4. angulos erunt. 4. anuli eneae: quos ponēs subter arulam altaris: facies et vectes de lignis scilicet quos induces per circulos. Sed dices forte quod isti circuli per quos inducebantur vectes non erant circuli siue anuli ipsius craticule sed alij anuli positi in ipso altari. Respondetur quod falsum est. nam ut per. id est. 3. c. anuli craticule siue retiaculi quod idem est. erant illi per quos ponebantur vectes cum dicitur. fuisse quatuor anu-

lis per totidem retiaculi sumitates ad imittendos vectes ad portandum altare. Item si poneremus sic arulam in profunditate altaris et craticulam in medio non possent poni carnes sacrificiorum super ipsa ligna holocausti. Sed Leuit. 1. c. dicitur quod ponebantur ligna in altari et super ea ordinabantur carnes holocaustorum. posita autem isto modo craticula nullo modo poterit sic fieri: quod carnes erunt super craticulam et non super ligna holocausti. Item non potest isto modo poni arula sub craticula: quod. id est. 3. c. dicitur quod arula stabat sub craticula in altaris medio. Et hic dicitur quod craticula erat usque ad medium altaris. impossibile autem erat hoc modo vnum stare sub altero cum utrumque esse dicatur in medio altaris. Considerandum autem ad veritatem huius quod ista craticula non erat aliqua lamina plana perforata posita intra concavitatem altaris. sed erat facta ex laminis eneae tenuibus et perforatis: et ponebatur in altari ad pulchritudinem et non ad necessitatem: ponebaturque in parte exteriori altaris et perueniebat ab extremitate infima altaris. scilicet a pavimento per cubitum et dimidium: quod erat medietas altitudinis altaris et ultra istud spatium per aliam altitudinem. scilicet alium cubitum et dimidium remanentem tegebantur tabule laminis eneae. altare autem ipsum intra usque ad medietatem vel modicum ultra replebatur terra: et ibi ponebatur arula. id est aliquod vas magnum de ere vel aliquis lapis super quem fiebat ignis: et super ipsum ponebantur carnes atque cremabantur. In ista autem hebraica non fit mentio de ista ara: sed dicitur quod ponēs super ambitum altaris. et littera nra dicit subter arulam altaris: quod forte ambitus erat aliquod vas siue magnum eris frustum quadratum secundum formam altaris circundans illud intra: et ibi ponebantur ligna holocausti. Nicolaus autem dicit quod iste ambitus erat aliquid de ere factum versus summitatem altaris in modum zone. et sub hoc ambitu erant. 4. anuli per quos mittebantur vectes: et sub his anulis erat craticula que pueniebat usque ad altaris medium. Sed non bene dicitur quod arula quam ponit hic Hieronymus sit aliquis ambitus exterior per modum zone: quod arula vas est ad obtinendas prunas ut per Hierem. 36. c. dicendum quod Hieronymus illum ambitum putauit esse aliquid intra altare quod totum altare contineret in quo ponerentur ardentia ligna. Craticula (ut diximus) magis ad pulchritudinem quam ad necessitatem posita est: quod non erat necessarium ibi aliquid poni sed ut non paterentur tabule: unde ponebatur ipsa ad tegendum. Hebraice autem glossae ponunt etiam craticulam ad sanguinis victimarum distinctionem. Nam cum dicitur aliquando in leuitico quod sacerdos intingebat sanguine cornua altaris: tingebat supra craticulam in ipsis cornibus altaris que erant in extremitatibus. Quia autem dicitur quod effundebat sanguinem per circuitum altaris effundebat et tingebat. id est craticulam. Alij sapientes hebreorum dicunt quod istud altare erat cubitorum decem altitudinis. Et quia dicitur in littera quod istud altare erat trium cubitorum altitudinis. respondetur quod hoc intelligitur de tabulis extrinsecus super craticulam que erant cooperte laminis eneae. nam tres cubitos tabularum dicitur esse laminis eneae operatos: et septem craticula tegi. Sed ista positio est contra textum et includit contradictionem: quod dicitur sit quod craticula erat usque ad altaris medium. Sed altare erat altitudinis cubitorum decem (ut ipsi volunt). ergo craticula pueniebat ad quinque cubitos ipsius altaris in altitudine. et tunc manebant quatuor cubiti discooperiti alij. quod est contra rationem et positionem eorum. Si autem dicatur quod craticula pueniebat usque ad medium altaris. id est usque ad medietatem partis discooperite que erat trium cubitorum ergo tegebat octo cubitos et dimidium. id est quinque priores et vnum et dimidium de tribus discooperitis. sed hoc includit contradictionem. id est quod craticula perueniret usque ad altaris medium. id est usque ad medium eius quod discooperitum erat: cum ipsa totum illud cooperiret usque ad quod veniebat. Item non poterant isto modo tres cubiti assignari discooperiti qui complerent altaris altitudinem: cum dicamus partem eorum cooperitam fore. non ergo potest stare villo modo ista positio. Sed dicendum ut ante dicebamus et per in littera quod altare erat altitudinis cubitorum trium solū: et medietas huius altitudinis. id est cubitus et dimidium erat operata laminis eneae solidis et non perforatis. et ista erat medietas incipiendo a summitate altaris descendendo usque ad cubitum et dimidium: deinde reliqua medietas usque ad extremitatem que erat super pavementum erat de laminis perforatis. et iste vocabantur craticula: siue cubum altaris. (Craticulamque in modum retis). Ista craticula ponebatur cooperiens tabulas altaris extrinsece ab inferiori parte perueniens usque ad medietatem eius. id est ad cubitum et dimidium. (Per cuius. 4. angulos erunt. 4. anuli). Isti quatuor anuli erant in. 4. angulis craticule. id est quod craticula erat per totum altaris circuitum. id est per altaris latera. 4. et in illis fiebat. 4. anguli ex concursu. 4. laterum se contingentium inuicem atque claudentium

Tertia.

Quarta.

Docto.
desini.Littera
hebraea.L
Opi. n.
colai de
lira de
ambitu
altaris.
Lofuta.Opi. q.
dam be
breor. 5
altaris al
titudine.
Lofu. I.

Scda.

D

Docto.
fina.

+

+

claudentiū angulos corporeos. in illis aut angulis. i. in coniunctionibus laterum ponebantur anuli in quolibet angulo vnus anulus. et isti erant ad ponendum vectes per illos vt portaret altare. erant aut isti anuli in angulis craticule. non tamen constat ex hoc vtrū i medietate altitudinis craticule vel in principio. i. in parte inferiori eius vel in parte superiori essent. sed. j. 3. 8. c. declaraf qd isti anuli essent in parte superiori istius craticule versus altitudinē altaris. i. in medio altaris ad cubitum et dimidiū altitudinis altaris cū dī. suffis. 4. anulis per totidem retiaculi summitates. i. p partē sumā. i. altiorē ipsius craticule. (Quos ponēs subter arulam altaris). Isti anuli craticule erant subter arulā. i. qd arula altaris erat propinquo summitati parietū altaris qd anuli ipsius craticule. Erat aut arula (vt supra dictū est) aliqđ petaciū eneū planū posītū super terram extētem in concavitate altaris. Vel ēt si dicatur qd arula nihil aliud erat qd ipsa superficies terre incluse in altari sup quā ponebant ligna ignita: et sup ea carnes holocaustorum. nā ara ipsū altare in quo sacrificia ponuntur signat siue lapideum siue terreū: siue ligneum: aut metallinū sit. Et si dicamus qd intra altaris cōcavitates nihil ponatur nisi terra: superficies terre illius vocabit arula. et hec qualitercūq; ponat erat super anulos craticule: quia anuli craticule erant in summitate craticule. craticula aut perueniebat ab inferiori parte pavimenti vsq; ad mediū altaris. i. ad cubitum et dimidiū. Arula aut erat circa summitatem parietū altaris: qz forte distabat per vñū cubitū a summitatibus altaris vel minus qd per cubitum: ita vt ligna nō caderent ab altari: et sacrificiorū carnes posite intra illā cōcavitatē. erat ergo arula supra anulos craticule s; altitudinē forte dimidiū cubito aut vno cubito. C S; argues quō poterat dici hic qd anuli craticule essent. j. arulam siue supra arulā: quia arula erat intra altare et anuli erant extra. C Rñdetur qd i; arula staret intra altare plana: tñ correspondēbat ei aliqua pars equalis in altitudine in parietibus altaris in parte exteriori ipsorum parietum. et illa pars correspondēs altitudini arule erat altior anulis craticule: qz anuli craticule erant sub illa parte dicebantur esse sub arula. C Sed adhuc qres quō diceretur esse arula super anulos craticule: qz anuli craticule erant fixi in altari in extremitatibus craticule. Arula aut siue ponat esse petaciū eneū posītū intra cōcavitatē altaris: siue superficies terre incluse super quā ponebantur ignis et sacrificia erat mobilis: qz cū altare poneret in aliquo loco vbi cōsistere oēbat tabernaculū replebat terra: et cū moveri debebat tabernaculū euacuabatur terra. et sic ipsa arula qualitercūq; ēē ponatur non erat fixa. ideo euacuata terra nō existente intra altare arula: nō videbāt esse anuli craticule sub arula. C Rñdet qd nō proprie comparantur fm sub et supra aliqua duo quorum vñū est mobile et alterū fixum. s; debet de eis dari vna regula habitudinis. i. dicendo qd talis res est sub tali: qz cōtinget id qd erat mobile et antea erat supra postea p motum stare. j. vel separari ab illo ad qđ comparatum dicebatur supra vel. j. ideo ipsa arula cum esset mobilis et moueret quādoq; moueret altare: non dicebatur fm se proprie esse super vectium anulos siue anulos craticule. sed erat quedam assignatio facta in tabulis altaris que erat immobilis et vsq; ad illam replebat altare terra vt ibidē poneretur arula si enea esset vel ipsa terre superficies esset arula. et forte illud signum erat factū in exteriori parte tabularum altaris. et tunc i; arula moueret tamen assignatio illa nō mouebatur: ideo poterat semp dici arula existens super anulos craticule: qz locus ad quem perueniebat vel ponebatur arula erat semper immobiliterq; super anulos craticule. C Sed ad hoc argues contra istam litteram: qz littera que habet. j. 3. 8. cap. repugnat manifeste isti līe. nāq; ista līa dicit qd erat arula super anulos craticule. et. j. 3. 8. c. dī craticulamq; in altaris mediū se cū eneam: et subter eam in altaris medio arulam. C Rñdetur qd ista apparet repugnantia est propter equiuocationem huius dictionis subter. nam non eodem modo accipitur hic et. j. 3. 8. capitu. quia hic accipitur subter fm altitudinem. j. autem capi. 3. 8. accipit subter fm profunditatem. et sic nō est inconueniens qd id qđ est fm vñum modum subter aliud: sit fm alterū modū super illud. cum. n. dī hic qd anuli craticule erant subter ipsam arulam: est sensus qd accipitur tabula altitudinis altaris a pavimento vsq; supra que erat trium cubitorum in illa altitudine ponebatur arula vt superior ad vectes craticule: quia vectes erant ad cubitum et dimidiū altitudinis altaris incipiendo ab inferiori extremitate ipsius altaris. arula autem erat forte ad duos cubitos vel ad duos cubitos et dimidiū altitudinis altaris: ideo emineret fm altitudinem arula altaris vno cubito vel quasi ad anulos craticule. et sic erant anuli subter craticulam. in. ca. 3. 8. accipitur subter fm profunditatem. i. qd accipiendo quantitatē profunditatis altaris ipsa arula erat subter anulos craticule. Est aut profunditas altaris si eam velimus coincidere cum latitudine ipsa quantitas cōcavitatis ab vno latere altitudinis ad aliud latus altitudinis oppositum. et tunc ipsa que intra altare erant in concavitate eius dicebantur esse subter ea que erant in exteriori parte parietum altaris. sed anuli craticule erant extra parietes altaris: ergo subter eos arula esse dicebat: et erat in medio altaris arula: quia in media concavitate altaris. i. per interpositionem ad ipsos parietes terminantes altare et claudentes. (Erantq; craticula vsq; ad altaris medium). Non qd poneretur plana in media concavitate altaris pendens p. 4. catenas eneas a. 4. cornibus altaris: sed qd esset extra affixa parietibus altaris ab infimo vsq; ad medium altaris quasi ascendendo. Et ex hoc patet etiam positionem illam nō tenere: quia dicitur qd erat craticula vsq; ad altaris medium. vsq; enim motum signat et terminum alicuius qđ extenditur vel crescit ulterius procedendo. et sic erat de craticula que incipiebat in parte inferiori altaris et extendebatur eleuabatur vsq; quo perueniret ad medium altaris. i. ad medietatem altitudinis eius. Ponēdo autem primo modo qd craticula erat plana et iacens in altaris medietate per. 4. catenas appensa: non debebat dici de ea qd erat vsq; ad altaris medium: cū non sit ibi aliqua eleuatio aut extensio eius a supra vsq; ad medium: vel ab infra vsq; ad medium. sed debebat dici qd craticula erat in altaris medio. (Facies et vectes). Quia altare portatile esse debebat sicut cetera q in tabernaculo atq; toto sanctuario erant. et non portabatur in plastro aliquo: quia ad officium cauitbarū lenitarum pertinebat altaris holocaustorum deportatio qui plastra nulla acceperunt: sed manibus suis cuncta q ministerij sui erant deserebant. vt patet Nume. 7. cap. ad portationem vero manulem vectibus indigebat. (De lignis setim). Materia cōmunis est omnium tabulatozū que in tabernaculo fiebant: nihilq; de alijs lignis ibi expensum est. (Quos operies laminis eneis). Nō debebant gestatozū vectes auro aut argento cooperiri cum reliq; partes altaris ipsius laminis eneis essent adoperte. sed eneas laminis vt totum ipsum altare eneū videretur. quod quādas pulchritudinem faciebat. (Et induces per circulos). i. mittes istos vectes duos per. 4. anulos siue. 4. circulos. idem. n. anuli et circuli sunt. erant autē isti circuli ipsius craticule: quia nulli alij anuli positi aut facti leguntur in altari. Etiam qz dato qd facti essent superflui essent cum anuli craticule sufficerent ad mittendum vectes in eos. et hoc clarius habetur. j. 3. 8. c. vbi dicit. suffis 4. anulis per totidem retiaculi summitates ad imittēdos vectes. (Erantq; ex vtroq; latere altaris). i. qd isti vectes poni debebant per duo latera altaris. i. vnus vectis in vno latere et alius vectis in alio latere. et non oportet hic querere de vectibus istis vtrum ponerentur per duo latera longitudinis aut per duo latera altitudinis sicut querebamus. s. 2. 5. cap. de arca. nam hic equalia sunt latera longitudinis lateribus latitudinis. quodlibet nāq; illozū quinq; cubitorum erat vt patet in līa. ideo vbiq; ponerentur non referebat. Etiam necessario dicendum erat qd. 4. homines ad minus portabant istud altare cum castra mouēda forent. et non solum siquidem ppter eius grauitatem quā duo homines tolerare non possent: sed etiam ppter distantiam vectium. nam si duo homines illud portare debuissent necessariū erat vt quilibet teneret extremitatē duozū vectium. sed nullus homo poterat attingere duozū vectium extremitates cum necesse esset distare vñum vectem ab altero quinq; cubitis fm magnitudinem laterum mediantū inter vectes. (Non solidū sed inane et cauum intrinsecus facies illud). Solidū dicit qđ intra se totum plenum est nihil varietatis habēs: et opponit vacuo siue concano. inane et vanum siue vacuum idem sunt. Erat autem inane: quia inter illas. 4. tabulas occupates satis magnū spatium nihil ponebatur qđ repletet. cauum vocatur non quidem qd cauatum esset. s. qd per cauationem facta fuisset illa vacuitas: s; quia ita erat vacuum ac si cauatum foret. Causa huius erat ne magnitudine ponderis importabile videretur. Etia qd nihil proderat fore solidū et erat pondus inera. vacuum autē satis facilliter portabatur. et cum ponendum erat replebatur terra: et sic fiebant sacrificia. (Juxta exēplar qđ tibi in monte monstratum est). i. qd deus demonstrauerit ei altare vacuū cuius figura gratia exēpli hic fieri potest. Secundum alios qui ponebant craticulam intra altare pendentem per catenas quatuor a cornibus quatuor altaris: oportebat altare totum esse co-

bito vel quasi ad anulos craticule. et sic erant anuli subter craticulam. in. ca. 3. 8. accipitur subter fm profunditatem. i. qd accipiendo quantitatē profunditatis altaris ipsa arula erat subter anulos craticule. Est aut profunditas altaris si eam velimus coincidere cum latitudine ipsa quantitas cōcavitatis ab vno latere altitudinis ad aliud latus altitudinis oppositum. et tunc ipsa que intra altare erant in concavitate eius dicebantur esse subter ea que erant in exteriori parte parietum altaris. sed anuli craticule erant extra parietes altaris: ergo subter eos arula esse dicebat: et erat in medio altaris arula: quia in media concavitate altaris. i. per interpositionem ad ipsos parietes terminantes altare et claudentes. (Erantq; craticula vsq; ad altaris medium). Non qd poneretur plana in media concavitate altaris pendens p. 4. catenas eneas a. 4. cornibus altaris: sed qd esset extra affixa parietibus altaris ab infimo vsq; ad medium altaris quasi ascendendo. Et ex hoc patet etiam positionem illam nō tenere: quia dicitur qd erat craticula vsq; ad altaris medium. vsq; enim motum signat et terminum alicuius qđ extenditur vel crescit ulterius procedendo. et sic erat de craticula que incipiebat in parte inferiori altaris et extendebatur eleuabatur vsq; quo perueniret ad medium altaris. i. ad medietatem altitudinis eius. Ponēdo autem primo modo qd craticula erat plana et iacens in altaris medietate per. 4. catenas appensa: non debebat dici de ea qd erat vsq; ad altaris medium: cū non sit ibi aliqua eleuatio aut extensio eius a supra vsq; ad medium: vel ab infra vsq; ad medium. sed debebat dici qd craticula erat in altaris medio. (Facies et vectes). Quia altare portatile esse debebat sicut cetera q in tabernaculo atq; toto sanctuario erant. et non portabatur in plastro aliquo: quia ad officium cauitbarū lenitarum pertinebat altaris holocaustorum deportatio qui plastra nulla acceperunt: sed manibus suis cuncta q ministerij sui erant deserebant. vt patet Nume. 7. cap. ad portationem vero manulem vectibus indigebat. (De lignis setim). Materia cōmunis est omnium tabulatozū que in tabernaculo fiebant: nihilq; de alijs lignis ibi expensum est. (Quos operies laminis eneis). Nō debebant gestatozū vectes auro aut argento cooperiri cum reliq; partes altaris ipsius laminis eneis essent adoperte. sed eneas laminis vt totum ipsum altare eneū videretur. quod quādas pulchritudinem faciebat. (Et induces per circulos). i. mittes istos vectes duos per. 4. anulos siue. 4. circulos. idem. n. anuli et circuli sunt. erant autē isti circuli ipsius craticule: quia nulli alij anuli positi aut facti leguntur in altari. Etiam qz dato qd facti essent superflui essent cum anuli craticule sufficerent ad mittendum vectes in eos. et hoc clarius habetur. j. 3. 8. c. vbi dicit. suffis 4. anulis per totidem retiaculi summitates ad imittēdos vectes. (Erantq; ex vtroq; latere altaris). i. qd isti vectes poni debebant per duo latera altaris. i. vnus vectis in vno latere et alius vectis in alio latere. et non oportet hic querere de vectibus istis vtrum ponerentur per duo latera longitudinis aut per duo latera altitudinis sicut querebamus. s. 2. 5. cap. de arca. nam hic equalia sunt latera longitudinis lateribus latitudinis. quodlibet nāq; illozū quinq; cubitorum erat vt patet in līa. ideo vbiq; ponerentur non referebat. Etiam necessario dicendum erat qd. 4. homines ad minus portabant istud altare cum castra mouēda forent. et non solum siquidem ppter eius grauitatem quā duo homines tolerare non possent: sed etiam ppter distantiam vectium. nam si duo homines illud portare debuissent necessariū erat vt quilibet teneret extremitatē duozū vectium. sed nullus homo poterat attingere duozū vectium extremitates cum necesse esset distare vñum vectem ab altero quinq; cubitis fm magnitudinem laterum mediantū inter vectes. (Non solidū sed inane et cauum intrinsecus facies illud). Solidū dicit qđ intra se totum plenum est nihil varietatis habēs: et opponit vacuo siue concano. inane et vanum siue vacuum idem sunt. Erat autem inane: quia inter illas. 4. tabulas occupates satis magnū spatium nihil ponebatur qđ repletet. cauum vocatur non quidem qd cauatum esset. s. qd per cauationem facta fuisset illa vacuitas: s; quia ita erat vacuum ac si cauatum foret. Causa huius erat ne magnitudine ponderis importabile videretur. Etia qd nihil proderat fore solidū et erat pondus inera. vacuum autē satis facilliter portabatur. et cum ponendum erat replebatur terra: et sic fiebant sacrificia. (Juxta exēplar qđ tibi in monte monstratum est). i. qd deus demonstrauerit ei altare vacuū cuius figura gratia exēpli hic fieri potest. Secundum alios qui ponebant craticulam intra altare pendentem per catenas quatuor a cornibus quatuor altaris: oportebat altare totum esse co-

opertum laminis eneis a summo vsqz ad deorsum. que quidem repugnare littere monstrata sunt: horum tamen figura hic depingi potest.

Facies et atrium tabernaculi: in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta: centum cubitos vnusqz latus tenebit in longitudine: et columnas viginti cum basibus totidem eneis: que capita cum celaturis suis habebunt argentea. Similiter et in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum columne viginti: et bases enee eiusdem numeri: et capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine vero atrij quod respicit ad occidentem erunt tentoria per quinquaginta cubitos: et columne decem: basesqz totidem. In ea quoqz atrij latitudine que respicit ad orientem: quinquaginta cubiti erunt: in quibus quindecim cubitorum tentoria lateri vno deputabuntur: columneqz tres et bases totidem et in latere altero erunt tentoria: cubitus obtinentia quindecim: columne tres et bases totidem. In introitu vero atrij fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho et purpura: coccoqz bis tincto et bysso retorta opere plumario. Columnas habebit quattuor: cum basibus totidem. Omnes columne atrij per circuitum vestite erunt argenteis laminis: capitibus argenteis: et basibus eneis. In longitudine occupabit atrium cubitos centum: in latitudine quinquaginta: altitudo quinque cubitorum erit. Fietqz de bysso retorta: et habebit bases enneas. Cuncta vasa tabernaculi in omnes vñs et ceremonias taz parillos eius qz atrij ex ere facietis. Precipe filiis israel vt afferant tibi oleum de arboribus oliuarum purissimum: piloqz cōtusum vt ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonij extra velum quod oppansum est testimonio: et collocabunt eam aaron et filij eius vt vsqz mane luceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum coram filiis israel.

Facies et atrium. Hic penit tertium. scilicet atrij fabricatio. De isto atrio aliquid obbita uerunt quo positum esset. et dixerunt quod erat atrium quoddam magnū spatiosum cōclusum colūnis et cortinis fm quātitate q̄ hic dicitur. hoc erat coniunctū tabernaculo. scilicet quod tabernaculū esset extra atrium: tñ non multum distaret ab atrio. Sed isti multū errāt in significationē huius noīe atrij. nā non pōt vocari atrium tabernaculi nisi sit aliquod spatium circūdans tabernaculū. Si autē separatū esset et per se clausum nō posset vocari atrium tabernaculi. Itē ad quid fieret tale atrium et tante magnitudinis nisi esset intra illud tabernaculū. valde superfluum esset. Itē nō solū esset superfluum facere tantam magnitudinem atrij cortinis clausam et colūnis: imo quātūcūqz parua magnitudinē fieri superfluum erat. cū nō esset aliqd quod intra fieri deberet nisi ibi esset tabernaculū. Et si dicas quod intra erat altare holocaustorum: et oportebat ob hoc circūdatum esse cortinis ne cuiuslibet ad illud pateret accessus. Rñdes quod falsum est. nam altare holocaustorum erat ante ostiū tabernaculi vt p3. j. 29. c. 2. j. 40. Si ergo tabernaculū nō erat intra atrium impossibile erat altare

holocaustorum esse intra atrium. Itē nō erat hoc conueniens vt tabernaculum quod tante venerationis erat et reuerentie nudatum maneret nullo obstaculo ante positū. maxime erat hoc de altari: quod altare nullū hēret operimentū cū extra atrium esset et extra tabernaculū. Dñm ergo quod atrium erat circūdans in giro ipm tabernaculū: ita quod nullus accedere posset ad tabernaculum. nec ad vicina loca tabernaculo vt p3. j. 40. c. cum dicitur. circūdabisqz atrium tentorijs et ingressum eius. et postea in eodē. c. clarius h dicitur. et exiit atrium per girum tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tentorio. Lā autē quare fiebat istud atrium tabernaculi erat duplex. scilicet pp altare holocaustorum et pp tabernaculū. Pp altare: quod altare nō poterat cōuenienter intra tabernaculū terminos situari ne ardore suo cuncta exureret: et sumo exhalante crassissimo ex pinguibz sacrificijs oīa obscuraret. debebat ergo poni extra tabernaculū. nō tñ in alio loco multū seuito ne videret ministeriū quod in altari fiebat nō p̄tinere ad illū deū cui fiebat ministeriū in tabernaculo. et quod altare erat aliqd sacrū nō debebat poni in loco cōi qui pollui posset et ad quem oēs possent indifferenter accedere: quod et sic ipsi sacerdotes ministeriū sacrificiorū peragentes a circūstanti populo turbaretur: nec in magna reuerentia talis ministratio hēret. Decuit ergo ipsi altari oportoria aliqua circūponi. et ista sunt pp atrium quod magnū spatium cōtinebat circūdans altare et tabernaculū. Secūda rō constructionis atrij fuit ipm tabernaculū: quod tabernaculū erat locus nimie sanctitatis. nō solū ergo ambitum eius intrare vulgo illicitū erat: sed et ad illud accedere inhonestum videbatur. vt ergo arcerent ab occasione accedēdi positū fuit in circuitu eius atrium: vt sic et si vellent accedere nō valerent.

Quare atrium erat tante latitudinis et longitudinis: et de eius figura. Questio. 8.

Causa autem tante latitudinis et longitudinis atrij. scilicet quod esset cubitorum centū in longitudine et cubitorum 50. in latitudine duplex vñ. Pp quidem pp ipsos funes extendētes tentoria tabernaculi. nā vt tentoria siue operimenta tabernaculi firmiter et ipseius manerent super tabernaculū ne quouis ventorum turbine mouerent et nudarent tabulata funibus extendebant: qui parillis eneis terre infixis extēti tenebant. et quod vt firmiter extēderent oportebat ipsos parillos quibus funiculi religabantur cōstare a tabernaculi parietibus: necesse erat latera atrij circūdantia tabernaculū cōstare satis a lateribus tabernaculi p circuitū: et sic erat. nā latitudo tabernaculi erat cubitorum decē vt p3. pcedēti. c. latitudo autē atrij erat cubitorum 50. vt hic p3. sic ergo ponere tabernaculū in medio latitudinis atrij occuparet decē cubitos de illis. 50. et manerēt. 40. cubiti nō occupati: quorum 20. essent ad latus septentrionale tabernaculi: et 20. ad latus meridiana eius. et p istud spatium poterant sufficēter extendi funes vt tenerent firmiter operimenta tabernaculi. fm longitudinē tabernaculi erat cubitorum 30. atrij vñ cubitorum centū. Si autē ponant. 30. cubiti intra centū manebant 70. cubiti nō occupati. si autē ponere tabernaculū fm longitudinē in medio longitudinis atrij manerent vñqz cubiti. 35. scilicet ad latus occidentale cubiti. 35. nō occupati. ad latus autē oriētale. 35. cubiti nō occupati. sed nō est credendū quod fuerit talis positio tabernaculi intra atrium: sed quod magis appropinquaret lateri occidentali: et vt a pte orientali maneret maius spatium nō occupatū vt dicitur immediate. Alia cā longitudinis et latitudinis huius atrij vñ esse pp necessitatē sacrificiorum. scilicet quod in altari holocaustorum fiebant interdū multa sacrificia: et ipsi offerētes ea stabant intra atrium tabernaculi et ibi cōq̄bant carnes sacrificiorum: et epulabantur corā dño: ita offerētes qz vxores eorum: ita filij et filie: ita serui et ancille vt p3. Deu. 12. et. 16. c. et in multis alijs locis. sed nō possent multi offerētes capi intra atrium tabernaculi nisi illud eēt magne latitudinis et longitudinis. ḡ debuit esse magne latitudinis et longitudinis. Et ex hoc vñ quod nō erat tabernaculū sitū in medio longitudinis atrij. scilicet vt. 35. cubiti longitudinis manerent nō occupati post ipm tabernaculi latus occidentale versus occidentē: et 25. cubiti versus orientale latus: sed quod eēt latus occidentale tabernaculi circa latus occidentale atrij: et a pte oriētali maneret magnū spatium nō ipeditū: vt forte. 60. cubiti vel plus. scilicet vt ipsi offerētes hērent locū in quo starent rpe sacrificiorum: et vbi māduarent cū tota domo sua. Et si dicas quod poterāt stare post lat⁹ occidentale tabernaculi in alia parte longitudinis et latitudinis. Nō est conuenienter dictū: quod isti offerētes dēbant stare corā dño tam ad videndū sacrificia fieri qz ad exhalandū vt p3. Deu. 12. et. 16. c. si tñ starent post latus occidentale tabernaculi nō dicebant stare corā dño. quod erat stare corā altari. ḡ in parte orientali eē dēbant.

Scda.

Docto. btermi.

Lā fabri cationis atrij circa tabernaculi. Ppā:

Scda.

A 1. cā.

2. cā.

B

Rñso. tacita. Cōfuta.

Leni. 6. b.

De fabrica tione atrij. Quo atrium positū esset opinio. Cōfuta. 1.

Scda.

Tertia.

Quarta.

1. ipugna.

bant. et sic illa necessario est magna magis quam pars relicta post
 occidēte latus tabernaculi. (Facies atrii tabernaculi). Non
 accipit hic atrium per ipsas cortinas et columnas quod ponebant in giro
 tabernaculi. quia hic dicitur quod fieret atrium in cuius latere australi esset
 tentoria. et sic de septentrionali et occidentali atque orientali. id non
 sunt ipsa tentoria atrii nec ipse columnae sed aliquid posuit in lateri-
 bus atrii. Locum autem atrii illud spatium magnū secundum longitudinem
 et latitudinem in giro tabernaculi secundum quod clausus erat columnis atque
 cortinis siue tentoriis. et hoc atrium habebat latera in quibus erant
 cortinae atque columnae. (In cuius plaga australi.) Plaga signat partem
 mundi non absolute sed secundum positionis respectum. videlicet. s. j. ante et
 retro. australis plaga et meridiana plaga idem sunt: sed hic notifi-
 cat unum per alterum cum dicitur in australi plaga et meridiana: quia plaga
 meridiana denotatur a parte orbis quadā. plaga australis de-
 nominatur a quadā vento flante ab illa parte mundi qui auster
 nuncupatur. (Erunt tentoria de bysso rectoria). Ista tentoria dicitur
 quedā cortinae posita ad tegendum latera atrii. Et non dicitur hic quan-
 te magnitudinis esse debant ista tentoria: sed satis notificat cum
 dicitur quod istud latus meridianum tenebat centum cubitos in longitudi-
 ne. ergo totidem tenere debant tentoria illa cum oia latera tento-
 riis tegerent. Erant autem ista tentoria solum de bysso. et non fiebant
 ibi aliquae varietates pulchre sicut in cortinis tabernaculi et in ve-
 lo sancti scilicet. Et hoc quia (ut dictum fuit supra) si ponerent aliquae
 imagines in his tentoriis sicut ponebant in cortinis tabernacu-
 li esset occasio quedā idolatrando ipsas simplices popularibus.
 id neque in tentoriis his quae erant in circuitu laterum septentrionalis
 et meridiani atque occidentalis non erant pulchre varietates: siue
 cherubim (ut ait littera hebraica): sed et nec in tentorio quod po-
 nebatur in latere orientali atrii: et erat maioris pulchritudinis.
 Erant autem ista tentoria laterum solum de bysso rectoria propter maiorem
 operis pulchritudinem. nam nulla operis pulchritudo est oia simi-
 lia fore. scilicet pulchritudo optima ex consonantibus sumentibus armonia
 fit. si. n. ista tentoria facta fuissent de hyacintho et purpura coc-
 coque bis tincto: et bysso rectoria opere plumario nulla orna-
 menta in omnibus cortinis ipsius tabernaculi et atrii. sicut enim in corpore
 humano non oia similia nec eque perfecta sunt: et hoc ipso modo pul-
 chritudo atque perfectio est quod si cuncta eadem essent. sic in nullo ope-
 artificio totalis cōdelectat equalitas: sed disparia in perfectione
 optima cōficiunt pulchritudinem. (Centum cubitos unum latus tene-
 bat in longitudine). Hoc intelligitur de latere meridianum solum: de
 orientali autem atque occidentali intelligi non potest: quodlibet illorum
 laterum. 50. solum cubitos continebat. De aglonari et non intelligitur
 quia postea subiungitur de aglonarij cum dicitur. similiter in latere aglo-
 nis per longum erunt tentoria centum cubitorum. (Et columnas. 20).
 Iste columnae distabant inter se cubitis quinquaginta. quod per dividendo cen-
 tum inter. 20. (Cum basibus totidem eneis). Non sunt iste bases ta-
 les quales bases tabularum de quibus dicebatur precedenti. c. quia ille
 erant infixe tabulis et acutiores tabulis atque in terra figebantur:
 ut ipsa tabulata stantia continerent. iste autem bases erant quidam ma-
 gna petacia enea quadrata super quas ponebantur ipse columnae: iuxta mo-
 dum basium quas nos columnis lapideis subijcimus. (Que capita cum
 celaturis suis habebunt argentea). id est columnarum capita erant de
 argento et erant ipse columnae per totā suā magnitudinem celate argē-
 teis laminis. est autem celatura quoniam ipsa res non tota cooperitur: sed sunt
 aliqui flosculi vel figure: et alique partes intermedie a parte manent.
 et hoc modo fiebat in columnis. nam argenteae laminae super eas erant:
 non tamen operiebant totam eas: sed quedā intercisiones manebant
 et partes non opte. Talis modus fabricandi vel pingendi vocatur
 celatura. sic ait ovidius. et metamorph. in principio ubi describit. po-
 mū solis dicens. mām superabat opus: quia mulciber illic: equoza
 celarat medias cingētia terras. Erant autem capita istarum columnarum
 argentea: quia hec erant que apparebant populo: bases autem non. ut
 dato quod apparebant non erant argenteae: quia magis opus pulchritudo
 vigere in partibus superioribus quam in inferioribus. In hebreo dicitur.
 (Lincture earum et vincti de argento). Et hoc quod ad eandem finem
 redit. nam lincture quidam circuli sunt de argento facti circumdantes
 columnas in modum flosculorum vel aliarum picturarum. Et iste lincture
 vocantur in littera nostra celature. Vincti dicitur aliquid recursum in quo
 cortinae pendentes erant et alligatae columnis. De cincturis autem istis
 dicitur ra. sa. se ignorasse in qua parte columnarum fuerunt an in par-
 te superioriori an in medio vel. j. Sed de hoc non multum dubi-
 tandum est: quia si isti circuli argentei essent grossi de argento positi
 in ipsis columnis dubitandum foret cum ad aliquod ministerium pone-
 rentur in qua parte ponebantur. quia tamen erat celatura facta ad solum deco-
 rem non est dubium per totā columnam positas fuisse. Si tamen huius respi-
 ciat hic littera hebraica ponit tria. scilicet columnas: et virgas: et vinctos.

et capita virgarum dicitur esse argentea: et non capita columnarum. erant
 autem iste virge grossa ligna et iuncta columnis. id est quod cuilibet colu-
 ne coniungebantur due virge et eleuabantur super capita columnarum
 aliquantulum: et capita harum virgarum argentea erant: atque in eis
 erant quidam vincti quibus tenebantur cortinae. et hoc satis per rationem
 biliter dictum. nam capita columnarum apparere non poterant cum essent
 columnae cubitorum quinquaginta: et cortinae siue tentoria erant totidem cubito-
 rum. ergo non apparerent aliquantulum. nec ergo necesse essent capita
 argentea in eis cum non apparerent. Ille autem virge adherentes co-
 lūne excedebant aliquantulum capita columnarum et videbantur a popula-
 ribus extrinsecus extra atrium. (Similiter autem in latere aglonis).
 Latus aglonis est septentrionale. et notat aglonare vel boreale
 a ventis qui flant ab illa parte orbis. id est directe a punctis poli ar-
 ctici. vocat septentrionale latus a parte mundi denotata a septem trio-
 nibus. id est a septem stellis quae sunt in viae quae vocantur septem boues. id
 est septem triones. (Per longitudinem erunt tentoria centum cubitorum).
 Dicitur per longitudinem: quia ab oriente versus occidentem per latus se-
 ptentrionale aut meridianum erat longitudo atrii. scilicet centum cubitorum.
 a latere autem meridianum versus ad septentrionale per latus occidentis
 erat latitudo. id est cubitorum. 50. (Erunt tentoria centum cubitorum). Non
 innuitur ex hoc quod quaelibet istarum cortinarum haberet in longitudine cubi-
 tos centum. sed magis videtur quod erant multe cortinae quae sibi oscute
 erant ita ut una cortina videretur. Et huius innuitur cum dicitur. (Erunt teno-
 ria). Si enim esset quilibet cortina centum cubitorum sola una esset in
 latere aglonari. et sic non diceretur quod erant ibi tentoria centum cubi-
 torum: sed quod erat tentorium centum cubitorum. Si tamen volueris dicere quod
 una cortina erat tante longitudinis non infuso. (Columnae. 20). Ta-
 ta longitudo erat lateris aglonaris sicut lateris meridiani: ideo
 totidem columnae erant in hoc sicut in illo: et eque cortinae: et tales ba-
 ses: atque talia capita columnarum. (In latitudine vero atrii quae respici-
 cit ad occidentem). id est in latere latitudinis quod erat occidentale: quia
 latitudo atrii erat a latere meridianum versus ad septentrionale. et
 istud erat latus occidentale. (Erunt tentoria per. 50. cubitos). id
 est quod latus latitudinis atrii erat cubitorum. 50. et sic longitudo ad lati-
 tudinem dupla erat. (Et columnae decem et bases totidem). Non erat tot
 columnae in latere occidentali sicut in alijs lateribus. tamen eque distan-
 tia erat inter columnas lateris illius sicut inter columnas aliorum la-
 terum. id est quod inter columnam et columnam erat spatium cubitorum quinquaginta. nam in
 latere meridianum quod erat cubitorum centum essant columnae. 20. et ne-
 cessario si columnae erant posite regulis inter columnam et columnam distan-
 tia quinquaginta cubitorum erat dividendo centum inter. 20. sic in latere oc-
 cidentali quod. 50. cubitorum erat columnae decem erant. et sic inter co-
 lūnam et colūnam quinquaginta cubiti essent. (Et bases totidem). In istis co-
 lūnis quae erant in latere occidentali ponuntur bases. et non dicitur de ca-
 pitibus earum vel an capita haberent. Et omnem quod huius non exprimat: tamen
 satis notum est quod ibi erant: quia non ponerentur columnae sine capitibus.
 quia tamen de columnis aliorum duorum laterum dicebatur qualia bases et capi-
 ta haberent: non fuit necesse exprimi de istis. maxime quia. j. de om-
 nibus exprimitur cum dicitur. omnes columnae atrii per circuitum
 vestite erant argenti laminis: capitibus argenteis et basibus
 eneis. (In ea quoque atrii latitudine quae respicit ad orientem). Sicut
 erant duo latera longitudinis ita erant duo latera latitudi-
 nis. Latus meridianum et septentrionale erant latera longitudinis.
 latera autem occidentale et orientale erant latera latitudinis. (50. cu-
 bitorum erant). Tanta erat latitudo orientalis sicut latitudo occi-
 dentalis. (In quibus quidem cubitorum tentoria lateribus depen-
 dabantur). In isto latere latitudinis orientalis erat vincturas: quia
 in omnibus alijs erant tentoria eiusdem modi: et erant. 50. cubiti lati-
 tudinis sicut in latere occidentali. vincturas autem in tres partes
 istud latus: quia accipiendo ipsum latus orientale incipiendo a parte se-
 ptentrionali erat. 15. cubiti et tres columnae in quibus ponebantur cor-
 tine de bysso rectoria sicut in alijs lateribus. in eodem latere oriē-
 tali incipiendo a parte opposita. id est a meridianum latere per tres colū-
 nas inter quas erat spatium cubitorum. 15. et in his erat tentoria de
 bysso rectoria. manebant ergo intra tentoria. 15. cubitorum quae erant
 a parte septentrionali: et hec tentoria cubitorum. 15. quae erant a parte
 meridiana quae simul occupabant. 30. cubitos et sex columnas. 4.
 aliae columnae et spatium cubitorum. 20. inter eas: et inter has columnas
 erat introitus atrii. he autem columnae operiebantur quodam tentorio
 pulchriori quam ceterae partes atrii. id est facto de hyacintho et purpura
 coccoque bis tincto et bysso rectoria opere plumario. ceterae autem
 cortinae fixe erant extenteque in vinctis suis. Iste autem quae erant
 ante columnas. 4. in. 20. cubitis movebantur ut aperirent introitus
 tabernaculi. et interdum clauderetur. et iste erat totus apparatus
 atrii. (In quibus quidem cubitorum tentoria). id est accipiendo istos
 50. cubitos quod erat in latere orientali ex ipsis fiebat dimissio: et acci-

+ capiebant cubiti. 15. ad vna pte 2.20. ad altera factis tribus par
 titioibus. (Lateri vno deputabunt). Nō est intelligendū q
 15. cubiti cōplerēt vnu latus cū qdlibet de minoribus laterib⁹
 5 atri⁹ cōtineret cubitos. 50. Sed in illo latere orientali erant tres
 ptes fm tres modos tentoziorū q ibi ponebant: 2 qlibet ps ista
 rū vocabat latus. et vna ps illarū continebat cubitos. 15. 2 sic
 + dicebant. 15. cubiti deputari vni lateri. (Colūne tres). Quia
 + oēs iste colūne equidistant et in. 50. cubitis ponebant colūne
 + decē: necesse erat in. 15. cubitis poni colūnas tres. (Et bases to
 tidē). Non solū bases ponebant tot sicut colūne: sed et capirella
 + aurea tot sicut colūne. (Et in latere altero erūt tentozia cubitos
 + obtinētia gndecim). Istud erat aliud latus. i. alia ps lateris isti
 + orientalis q eodē mō cōtinebat cubitos. 15. 2 colūnas tres. (Cu
 bitos obtinētia gndecim). i. q tentozia istius scōi lateris teneat
 15. cubitos. de colūnis aut 2 basibus 2 capitellis iudiciū idē ē.
 + (In introitu vero atri⁹). Istud est tertiū latus siue tertia parti
 cula istius lateris orientalis diuisa in tres partes. 2 erat ista ps
 in medio aliarū duarū. iō pprie alie vne vocant latera: ista autē
 ps media non sed introitus atri⁹: qz per eā fiebat introitus ad
 + atriū. (Siet tentozii cubitoz. 20). Hoc necessariū erat ad clau
 dendū totū latus illud orientale. nā aliorū duorū laterū qdlibet
 cōtinebat. 15. cubitos: 2 sic erant simul. 30. ad cōplendū ergo cu
 bitos. 50. quos tenebat latus orientalis deficiebant. 20. quos ne
 cesse erat claudī ab illo tentozio qd ponebat atriū introitus atri⁹.
 + (De hyacintho 2 purpura coccoz bis tincto 2 bysso retorta).
 + Istā in duob⁹. c. pcedētib⁹ exposita sunt. (Ope plumarij). i. tex
 tozis vel futoz. s. qz fiebat ope acus ista mixtio tātozū colorū.
 33 33 in alijs plumarijs accipere magis pro illo q opas p acū
 qz per texturā: qz ibi fiebat imagines siue pulchra varietas. hic
 tñ magis accipit pro textore: qz nō fiebat hic pulchra varietas
 sicut in alijs. s. in cortinis tabernaculi 2 in velo eiusdē diuidēte
 scā scōz a scūario. nā nō ponit hic pulchra varietate textū. nec
 + ponit hic in bebro cherubim sicut ponit in alijs locis supioz
 + bus in qbus lra nra dicit pulchra varietate textū. (Colūnas
 + hēbit qtuor). Necesse erat hoc: quia cum. 20. cubiti essent 2 in
 + ter colūnā 2 colūnā erāt cubiti. 5. qz essent. 4. colūne. de basibus
 + 2 capitellis idē erat qd in alijs. (Oēs colūne atri⁹ p circuitū).
 + Hic dat gēlā declarationē de colūnis. qz nō dicebat supra de
 + oibus cōplete dēterminat hic qles erant. (Oēs colūne atri⁹ per
 + circuitū). Que erant in toto ambitu eius per latera. 4. (Vestite
 + erūt argenti laminis). Nō intelligas eas vestitas eē laminis ar
 genti. i. totali cōoptas sicut dicebam⁹ de arca qz erat cōopta lami
 nis aureis: vel mēia aut tabulata tabernaculi. sed erāt celate fi
 lis argēteis. s. qz erāt qdā flosculi de tenuissimis laminis argen
 ti: 2 qdā ptes erant nō cōopte sicut in oibus celaturis: qd est qst
 opus interrassile. sicut dicebamus supra de aurea corona. 25. c.
 (Capitibus argenteis). Siue accipiant capita p ipse capitib⁹
 + colūnarū: siue p capitibus virgarū adherentiū colūnis nō erāt
 + ista capita enea sicut erāt bases. (In longitudine). Hic ponitur
 + mēsurā totius atri⁹. 2 ponit lōgitudō eius cubitoz centū: latitu
 + do aut cubitoz. 50. (Altitudo quinqz cubitoz erit). s. qz
 + altitudo colūnarū erat qnqz cubitoz. totidem enim cubi
 + tozū erant cortine siue tentozia: quia tegebant a paumēto vsqz
 ad caput colūnarū. Erat autem ista altitudo non maior vt ab
 + exstibus extra aliquo mō pateret tabernaculū qd erat altitudi
 + nis cubitoz decē: vt p3 pcedēti. c. Etā non erat minor: qz si po
 + neres triū vel. 4. cubitoz posset alige stans apud circuitū atri⁹
 + eleuari caput sup cortinas atri⁹ 2 videre oia q intus erāt: 2 sic
 + modicū pzoferet ambitus atri⁹. ad altitudinē aut qnqz cubitoz
 + viriliū hoies nō accedunt (nisi sint cubiti viri alicui⁹ valde par
 + ui). nā nullus hō de cubitis suis. 4. integros h3. (Luncta vasa
 + tabernaculi in oēs vsus 2 ceremonias). Hic ponit mām genera
 + lē vasozū: qz oia de ere erant. s. qz erant ad vsus quoscūqz taber
 + naculi 2 atri⁹. 33 hic ista generaliter dicantur: debent restringi
 + ad vasa altaris holocaustozū 2 aliqua vasa altaris thymia
 + matum: 2 ad labrum eneam qd erat in atri⁹: 2 ad paxillos qui
 + bus religabantur funes. aliqua tamen erant vasa tabernaculi
 + qz erant aurea vt phiale: cypbi: acceptabula: 2 thuribula qz erant
 + vasa posita sup mensāz ppōnis: vt p3. s. 25. c. Immo nulla erāt
 + vasa posita intra tabernaculū qz essent enea. s3 vocant vasa tab
 + naculi: qz ipsa vasa qz erant tabernaculi erant et ipsi atri⁹. Vel
 + oīm qz h3 nō esset aliqd vas eneu intra tabernaculū: tñ erat ad
 + vsus altaris thymiamatū aliqd vas qd erat eneu. s. vas qd vice
 + bat supra ignis receptaculū: 2 ponebat inter vasa altaris holo
 + caustoz. in ipso enī accipiebant priue de altari holocaustoz 2 in
 + producebant in tabernaculū 2 iponebant sup altare thymiamatū

tū: ibiqz thymiamā cremabatur. (In oēs vsus 2 ceremonias).
 + Dī ceremoniā aliqz ritus colendi deū. 2 sic vasa vñr in cerimo
 + nias q imēdiate applicabant ad aliqz dei cultū: sicut vasa mi
 + nistratiōis altaris holocaustoz 2 altaris thymiamatū. aliqz vasa
 + dicebant esse ad vsus q nō erāt imēdiate ad aliqz actū cult⁹
 + diuini: sed p subordinationē. sicut labrū eneu in quo lauabant
 + sacerdotes: 2 fuscina tridēs: 2 paxilli atri⁹. Circa atriū tab
 + naculi cognita cā ad qd scū fuit oib⁹ de figura eius. Cē
 + sciendū q accipiebant quoddā magnū spatiū in circuitu tabna
 + culi 2 ponebant vnu lat⁹. s. meridianū cubitoz centū in longitu
 + dine: 2 aliud lat⁹ septētrionale lōgitudinis cubitoz centū. erant
 + aut alia duo latera latitudinis. s. lat⁹ orientale cubitoz. 50. 2 la
 + tus occidentale cubitoz. 50. ita qz istud atriū erat figure qdran
 + gularis altera pte longioris. ista aut latera circūdabant colūnis
 + 2 cortinis: 2 nō erat cōoptū ipm atriū sicut tabernaculū. erat nāqz
 + tabernaculū qdruplici adoptū velamēto: qz erāt in eo talia que
 + cōseruari oēbant a pluuia 2 alijs tēpoz ipozunitatibus. in atri⁹
 + aut nihil erat qd tantū cōseruari opozteret. ipm aut labiū eneu
 + in quo lauabant sacerdotes in atri⁹ erat: s3 talibus ipozunita
 + tibus ledi nō poterat. Altare aut holocaustoz qd in atri⁹ erat
 + videbat qdē posse ledi: qz erat in eo ignis q hymbzū castib⁹ ex
 + tingui qdē posset. qz tñ nec intra tabernaculi adopta cōgruēter
 + eē valebat ne oia exureret atqz tetra fuligine macularet necio
 + fuit eē. deus q hoc miraculose stultit vt ignis ille pluuiaz castib⁹
 + nullo mō deficeret: et si oia flumina irarēt p illū. istud vō atriū
 + colūnas. 60. hēbat. nā in latere meridiane lōgitudinis. 20. colū
 + ne erāt. in aglonari totidē: 2 in oriēti decē: 2 occidēti decē. q
 + simul. 60. efficiūt. iste colūne inter se eqli ordine site erant. s. vt q
 + libet ab altera cubitis qnqz distaret. iō in latere meridiano (qz
 + centū cubitoz erat). 20. colūne erāt. in septētrionali totidē. i. la
 + tere aut oriēti (qz. 50. cubitoz erat) colūne decē erāt 2 totidē
 + in occidēti latere. Iste colūne hēbat qdratas bases. eneas. hē
 + bant et capita argētea: vt lra nra testat. Erāt iste colūne argen
 + teis laminis celate: qbus oibus colūnis (vt oī est) p latū 2 lon
 + gum oispositis circūdabant eis tentozia de sola bysso retorta: 2
 + hoc in latere meridiano 2 occidēti atqz aglonari. oriēti aut
 + tripartitū erat. s. qz in vna pte 5 septētrionē hēbat tentozia. 15.
 + cubitoz de bysso retorta. i. alia pte 5 meridiē hēbat tētozia. 15.
 + cubitoz de bysso retorta. iter has vō ptes duas erāt tentozia. i.
 + cortine. 20. cubitoz in ingressu atri⁹ aut colūnas. 4. 2 hēc erant
 + hyacintho 2 purpura coccoz bis tincto 2 bysso retorta ope plu
 + mario. 2 sic cōplebat vniuersū opus ambit⁹ atri⁹. Intra vō ipm
 + atriū erat tabernaculū vt. s. declarauim⁹. erat et altare holocau
 + stoz in atri⁹ circa introitū tabernaculi. Labrū et eneu ponebat
 + apud altare holocaustoz: in quo sacerdotes lauarent cū aliquid
 + ministratiōis scē exercere oērent. (Precipe filiis israel). Hic
 + ponit scōm pziipale qd ptiēt ad misteriiū sacerdotū. s. cādelā
 + rū incensio 2 appatio. (Precipe filiis israel). Hoc dicebat oīs
 + moysi. nō tñ est intelligendū q dā diceret moysi vt mādaret fi
 + liis israel offerre qst sub oblone 2 pēa si nō offerrent. qz. s. 25. c.
 + dicit q aurū 2 argentū 2 c. 2 oleum oēbat recipi ab oī hoīe qui
 + illud offerret vltro. Etā qz. j. 35. ca. dī q ppls obtulit oia
 + ista mēte pzoptissima. s3 dī pcepte. i. exhortare. sic. n. p3 in lra be
 + braica que dicit. (Cōmenda vel admone filios israel 2c). qd ad
 + exhortationē vel exortatiōem magis ptiēt q ad ipiū. 2 istd vbi
 + pceptio nō semp in vsu latinoz mādare signat. 23 modernī ad h
 + solū eo vtant: sed iterdū admone: iterdū docere signat. sic dī
 + in vita bī Hieronymi q ipse in grāmatica donatū hūit pcepto
 + re. i. magistz. nā ibi nullomō accipi pōt p iussio siue mandator:
 + qz circa speculatiua iubere nullū est. Sic et dī de seneca qz erat
 + pceptor neronis: vt p3 p boetiū de solā. li. 3. pfa. s. i. nero sene
 + cā pceptoz familiarēqz suū ad eligēde mortis coegit arbitriū.
 + Constat tñ senecā nō fuisse pceptorē neronis si pcepte imperare
 + notet. (Ut afferat tibi oleū de arborib⁹). Supra h mādauerat.
 + 25. c. f. oleū ad luminaria cōtināda. S3 hic mādāt itēz qst nō mā
 + dauisset: qz hic explicatiū ponit de illo oleo qle eē debuisset 2
 + qliter ministrari. (De arboribus oliuarū). Qz de alijs multis re
 + bus sit oleū vt de nucibus de tritico: imo paucē sunt res hītes
 + aliqd molliciei 2 succositatis (salcē p cōfrationē) de qbus oleū nō
 + excutitur. sed illud melius est atqz nitidius qd de oliuarū ar
 + boribus excutitur. 2 de hoc mādabat deus sibi fieri luminaria.
 + (Purissimum pilo ctusum). Tria genera olei ex eisdem baccis
 + fluunt. Primū namqz oleum est qd sponte sua de baccis in toz
 + culari nullo pzemente occurrit. 2 hoc purissimū est nihil admi
 + xtūz habēs secum ipuritatē materie grosse. nā impuritates cū
 + oleo ex forti percussione procedunt. als autē intra buccam ma
 + nent:

Qd. 9
 De figu
 ra atri⁹.

Ignis q
 erat in a
 trio tab
 naculi n
 extingue
 batur a
 pluuiaz
 et si flu
 mia trā
 firēt per
 illum.

3

+

+

Lra be
 braica. j
 +

+

+

Tria olei
 gēa ex
 eisdem
 baccis
 fluunt.

Scdm. nent. 2 qd tenerius atq3 subtilius est emittitur. **Scdm** genus olei est qd ex ipfis baccis in torculari malleo siue pilo tundedo i. pcutiendo excutit. 2 hoc rursum puru satis est s3 nō tātū vt illd qd sua sponte fluit. **Tertiū.** Tertiū genus est olei qd in torculari ex pcutiss pzo baccis lapide grādi molente atq3 penitus terēte ex primis. hoc aut ipurū est: qz cū ipso multū de amurca cōiungit. **L** Primū genus dicit ra. sa. ad vsū lucernarū tabernaculi pertine re. Scdm vero ad libamina cōseruari. s. qz in sacrificijs simila vinū atq3 oleū infundunt vt p3 Nu. 15. c. Tertiū autē ad solos populi vsus conuertit. **Eodē mō** sunt tria genera vini. Primū quidē qd ab vuis solo suo pondere fractis in torculari emittit. Scdm qd calcātium pedibus excutit. Tertiū qd trabe atq3 la pide magno premēte exprimit. Et inter bec gēia vini eadē puri tatis atq3 ipuritatis excessio que in oleo est. Et fm istaz ra. salo. positionē deberemus sic expōere vt afferant tibi oleū de arbori bus oliuaz purissimum. s. ad incendēdū atq3 cōinnādū lumina ria. (Piloq3 contusum). i. ēt oleū emanans p fractionem pili. i. mallei vel baculi: 2 hoc ad libamina faciēda. Sed hoc nō cōso nat lfe que dicit afferendū esse oleū purissimū 2 pilo tonsū vt ardeat semp lucerna in tabernaculo testimonij. nō enī facit bic aliquā mētionē de libaminibus nec de aliquo tali oleo. **Cō** dōm q3 mandat hic deus afferri oleū purissimū ita q3 nō conti neat amurcā: 2 tñ sit pilo tonsū. nō qdē q3 ipse iperet subne cessitate esse dēre oleū pilo tonsū: sed q3 ad minus sit pilo ton sum. i. q3 nō sit de illo qd lapide terēte exprimit: qz illud amur ca plenū est. nō tñ vetat adduci de oleo qd spōte de baccis nul lo terente fluit. (Piloq3 contusum). Piloq3 signat multa. Uno mō est telum: 2 dī a pellendo: qz in hostes pellit. Alio mō pilum signat forpices qbus pili pānoz tondent. de quo qdā verfica tor dixit. attractu pili mille ruer pili. Alio mō pilū signat pcutio riū sicut malleus est: aut aliq3 baculus quo terimus triticū vel annonā aut aliqd simile. **Cōtusum** dī fractū vel pcutissum. 2 dī de tundo. i. percutere. sic dixit salomon i lib. Prover. si cōtunde ris stultū qñ tīpīanas desup terente pilo. (Et ardeat lucerna). Nō accipit hic lucerna spālīter pzo maiori lucerna q erat i me dio cādelabz: sed pzo ipso cādelabzo siue pzo oibus lucernis si mul. (Ardeat lucerna semper).

Aliqui volunt ex hoc q3 lucerne semp arderent in cādelabzo. Sed hoc stare nō pōt: qz tunc nō staret id qd. i. dī. s. collocabūt eā aaron 2 filijs eius vsq3 mane vt luceat corā dño. ergo soluz vsq3 mane ardere dēbat. Sic ēt dī Leui. 24. c. ad cōinnandas lucernas iugit ex velum testimonij in tabernaculo federis: ponetq3 eas aaron a vespere vsq3 mane. sic p3 i. 3. c. vbi dicit q3 in mae 2 vespere aaron cō ponit lucernas. in die g nō lucebant. Dī tñ vt ardeat semp. i. p totā noctē: qz dictū fuit in auctoritate allegata q3 ardere dēbant a vespere vsq3 mane. vel dī q3 ardeat semp. i. oibus noctib3. s. nūq3 fiet interruptio: sed qual3 nocte ponent lucerne ardentes. Et hoc signat in predicta lra Leui. s. ad cōinnādas lucernas iu giter. i. in qlibet die. signat enī iugit nō tps cōtinuitatē: sed tps interruptā ordinationē. 3 aliqui accipiat pzo semp. **C** Joseph aut dicit q3 p noctē ardebant septē lucerne: p diem vero tres. Sed hoc nō multū cōsonat lfe. qd aut sit nō multum refert. (In tabernaculo testimonij). s. in tabernaculo exteriori. in tab naculo aut interiori. s. in scā scōzū nullū lumē ponebat. cuius cā assignata fuit. s. pcedēti. c. circa finē. vocat tabernaculū testimo nij: qz intra illud custodiebat arca in q erant tabule: q erant te stimoniū: 2 virga aaron: 2 māna: 2 Deuteronomiū. oia nāq3 te stimoniū erant: sed ppius ipse tabule. de quo. s. 25. ca. (Extra velū qd oppāsum est testimonio tabernaculi). i. q3 iste lucerne ardebant extra velū. erat aut velum distinguens tabernaculū scī scōzū a tabernaculo exteriori. 2 intra velum nō ponebant aliq3 candelē sed extra in alio tabernaculo qd vocat scūariū solum. 2 erat istud cādelabzū ex parte meridiani lateris vt p3 s. pcedēti. c. (Testimonio tabernaculi). Vocat testimonium tabernaculi ipsa arca cū eis q intus erant. Et dī testimonij ta bernaculi. i. testimonij locatū in tabernaculo. Ecōtrario autem vocat tabernaculū testimonij ipm tabernaculū in quo cōtineat arca. idem aut est dicere velū esse oppāsum testimonio taberna culi. i. positū vel appensum ante arcam q est testimonij positū in tabernaculo. (Et collocabunt eā). Collocare signat hic accen dere lucernas 2 parare lychna sic vt per totā noctē ardere pos sint. (Aaron 2 filij eius). Non est sensus q oēs irent simul ad incēdendum candelas has. sed o3 legi vifunctiue. s. q3 iret illuc aaron: vel irent ad hoc filij eius. s. aliq3 de filijs eius. sic dī Leui.

24. c. vbi ponit q3 aaron solus iret. s. ponetq3 eas aaron a vel pere vsq3 ad mane. (Ut vsq3 ad mane luceat corā dño). Ideo in auroza orto iaz sole intrabat sacerdos 2 extinguebat illas lu cernas oēs. Uel vt Josephus vult intrabat extinguebatq3 quat tuor relinques tres ardentes. (Perpetuus erit cultus). Ista in censio vocat cultus. i. cultus dei: qz in hoc colebat deus cū ēt quidā bonoz illas candelas accendere coram dño. Uel accipit cultus pzo ceremoniali obseruantia. 2 iste est verus sensus. i. q3 accensio candelarū erat perpetua cerimonia aaron 2 filijs eius. (Per successiones eozū). i. per successiōes aaronitarū. s. q3 fm q3 nunc aaron qui est sumus sacerdos vel filij sui incendunt lu cernas per oēs noctes corā dño. ita oēs qui de genere eius erūt: 2 suscipient sumū sacerdotiū: cū filijs suis tenebunt ad hāc ceri moniā. (Corā filijs israel). i. q3 sicut nūc recipit aaron 2 filij sui oleum purissimū a filijs israel ad istā candelarum accensionem: ita suscipient oēs sumi sacerdotes successores.

Capitulum. xxvii.

Aplica quoq3 ad te aaron fra trem tuum cum filijs suis de me dio filiozū israel vt sacerdotio fungantur mihi Aaron nadab: 2 abiu: eleazar 2 ithamar. Fa ciesz vestem sanctam aaron fratri tuo in glo riam 2 decorem. Et loqueris cunctis sapien tibus corde quos repleui spiritu prudētie vt faciant vestes aaron fratri tuo in gloriaz 2 de corez: in quibus sanctificatus ministret mihi. Hec autem erunt vestimenta que facient. Ra tionale 2 superhumeralē: tunicam 2 lineā stri ctam: cidarim 2 balthēum. Facient fratri tuo aaron 2 filijs eius vestimenta sancta: vt sacer dotio fungantur mihi. Accipientq3 aurum 2 hyacinthum 2 purpuram: coccumq3 bis tin ctum 2 byssum. Facient autem superhumera le de auro 2 hyacintho 2 purpura: coccoq3 bistincto 2 bysso retorta opere polymito. Duas oras iunctas habebit in vtroq3 late re summitatū: vt in vnū redeant. Ipsa quoq3 textura 2 cuncta operis varietas erit ex auro 2 hyacintho 2 purpura coccoq3 bis tincto 2 bysso retorta. Sumesq3 duos lapides ony chinos: 2 sculpes in eis nomina filiozū israel sex nomina in lapide vno: 2 sex reliqua in al tero iuxta ordinem natiuitatis eorum. Ope re sculptoris 2 celatura gēmarij sculpes eos nominibus filiozū israel: inclusos auro atq3 circūdatos: 2 pones in vtroq3 latere supbu meralis memoriale filijs israel. Portabitq3 aaron nomina eorum coram domino super vtrūq3 humerum: ob recordationem. Facies 2 vncinos ex auro: 2 duas catenulas auri pu rissimi sibi inuicē coherētes: quas inferes vn cinis. Rationale quoq3 iudicij facies opere polymito iuxta texturaz superhumeralis ex auro hyacintho 2 purpura: coccoq3 bis tin cto 2 bysso retorta. Quadranguluz erit 2 du plex. Mensuram palmi habebit: tam in lon gitudine q3 in altitudine.

Aplica quoq3 Descripta fabricatione atrij 2 ta bernaculi oiumq3 supellectiliuz: Exodus * Abulenfis E iiii

Sacerdos fit aaron. 75. d. c. i. v. moyfi.

Uestimenta sacerdotalia. 40. di. ca. i. v. vnde. 36. di. c. ec clesiasticis. s. ecce.

Dul cap.

hic cōter agit de pertinentibus ad ipm sacerdotiū. Et diuidit in duas partes: qz pmo agit de ornatis sacerdotū. Scdo de psecratōe ipsoz in. ca. sequēti. C. Prima in tot ptes diuiditur quot sunt sacerdotū ornamenta. q partes satis in lra patent.

Quare deus iussit fieri vestes sacerdotales in tanta pulchritudine.

Questio. 1.

Circa intelligentiam

leniorē bñtis. c. in quo de vestibus agit. pmo

considerandū est quare deus vestes has sacerdotibus fieri iussit. Et h ad hoc rōnes allegorice atq tropologicē multe sūt: qz sci doctores in suis expōnibus psequunt. qz tñ ppositi nō sūt circa sensus mysticos insudare: tñ qz a multis antiqs magnisqz vñis vberime positi sūt: ita vt nīhil qñ vltra dici necesse sit: nā qz moraliter exponere cuilibet lre veritatē cognoscenti facile satis est. solas g lrales rōnes adiungā: z vident oue esse potissime rōnes. Pma pp decorē. Scda pp spālia ministeria. C. De pma n satis apparet: qz de vult pulchritudinē in rebus suis cū ipse pulcherrimus sit. qd apparet in oibus vtensilibus tabernaculi z atrij qui erant de mā excellenti. s. de auro z argento z ere. quolibet enim fm genus suū perfecta erant in pulchritudine. tē plum ē salomonis ita pulchrū erat qz totū laminis aureis tegebatur: nec erat quicqz qd nō auro tegere. vt p. 3. Reg. 6. cap. bec aut pulchritudo placebat deo: qz recte subordinata erat. nā iste res a deo facte viles sūt. s. ad vsū aliquē cāte. z cū illis ad vsū suos vtitur licitū valde est. inter res aut viles est. oia in pfectiōe: qz quedā sunt magis pfecte: qdā vero minus. z ista oia vñit finibus. nā oē vñe i finē subordinari oī: cū pp se inqatū vñe est desiderari nō deat. z qz inter fines oia est vt ait aristoteli in problemio eibi. iō inter vñia oia oī esse: ita qz ad finem perfectissimū sūt vñia perfectissima. ad finē minus perfectus debent esse vñia minus pfecta. sed iter fines de optimis atq pulcherrimis est finis. g inter res viles ille q pfectiores sūt z magis a nobis appretiat i ministeriū eius cedere debet. nulli enim vsui fm nām vñientius aurū z argētū z lapides pñosi applicari pñt qz dei ministerio. erubescendum enim est hōi cū stiano vt ipse bibat in poculis aureis: z sanguis christi officatur in calcibus plumbeis. Sed de hoc ipso viderint. pp hoc g in vestibus z ornatis sacerdotibus bec oia ponebant. s. aurū z argentū z lapides pñosi. vt. j. explicatis ostendit. Uolebat et deus istā pulchritudinē in vestibus sacerdotibus z alijs supellectilibus pp reuerentiam ministerij sui. z ista est vna de potissimis causis qre deus pulchritudinē vñit. nā populus rerū merita nō cognoscit: sed sola q extra sūt intuet. illud enī magno honore atq reuerētia dignū putat qd magno rex nitore coruscet. decebat g vt sacerdotēs dei cū ministrare oērent talibus tanq pñosis vestibus vterent: vt ipsa vñia pñositas eos salte ad attentionē ministerij puocaret ne se crederent cōes z profanas administrationes exercere. Etia vt ipi vulgares talū reuerentia ammoniti: ipm qd gerebat ministeriū honorarent. nō enim decebat eisde vestibus diuinas atq būanas ministratiōes exerceri. C. Scda cā hāc spāliū vñiū ad hoc ministeriū erat spālis actio ipsarū vñiū. nā iste vestes ad memoriā filioz israel erat corā dño: z in eis noia eoz insignita ferebant vt p. j. de rōnali z ephod. Etia qz ipm rōnale ad vitatis ingitionē pficiebat d q magis i expōne lre dicebat. sūt aut z alie rōes spāles ipsarū vñiū q nō inaniter pōebantur. C. Et istū modū secuta fuit ecclia vt mistri altaris in vestib sacris misteria officij corpis celebraret. hñ acceperint easde vestes qz sacerdotes veteris testi ne videret. ad huc ille stat. manē. et qz nō manebat illa significatio in istis vestib q mēbat i illis. Accepit tñ sacras vestes vñientes huic ministerio qz oīes significatiōes ministris gerūt. i. vt tales ministri ee debeant quales p vestes significant.

C. De fabricatūra oīm nouē sen. 10. vñiū sacerdotaliū tā summi sacerdotis qz minor. z in quo cognoscant. Qd. 2. vñ ad ista ornamenta sacerdotū breuiter pmit tendū est de eis vt lenius postea lra intelligat. z h ista lra ponat hic solū vestes siue ornamenta nouē q pñēt sūmo sacerdoti: z quedā eoz q sacerdotib minoribus vñient. tñ Josephus ponit decē ornamenta. z in hac pte satis ei assentiē dū reoz q tpe sacerdotij in bñm fuit: z hoc videre potuit: pñe cū ipse de sacerdotali gñe fuisse dicat: z capta a romanis ciuitate ipse quoq captus est vt diximus. s. 2. 5. c. pñcipue qz illō ornamentū qd ipse ponit satis rōnabilr esse debuisse. Rab. sa. solū ponit nouē fm q ponit lra z alij doctores bebrei ponunt. 35. aut sacerdotaliū ornamentoz talis erat ordo q oia sūmo sacerdoti vñiebant. sacerdotib aut minoribus. 4. solū ex ipis.

mi sacerdotis qz minor. z in quo cognoscant. Qd. 2.

Quantū vñ ad ista ornamenta sacerdotū breuiter pmit

tendū est de eis vt lenius postea lra intelligat. z h ista lra ponat hic solū vestes siue ornamenta nouē q pñēt sūmo sacerdoti: z quedā eoz q sacerdotib minoribus vñient. tñ Josephus ponit decē ornamenta. z in hac pte satis ei assentiē dū reoz q tpe sacerdotij in bñm fuit: z hoc videre potuit: pñe cū ipse de sacerdotali gñe fuisse dicat: z capta a romanis ciuitate ipse quoq captus est vt diximus. s. 2. 5. c. pñcipue qz illō ornamentū qd ipse ponit satis rōnabilr esse debuisse. Rab. sa. solū ponit nouē fm q ponit lra z alij doctores bebrei ponunt. 35. aut sacerdotaliū ornamentoz talis erat ordo q oia sūmo sacerdoti vñiebant. sacerdotib aut minoribus. 4. solū ex ipis.

C. Primū erat qz sacerdotes induerent femoralib lineis vsq ad renes: z sine his nūq ministrare poterāt in tabernaculo vel extra tabernaculū. s. in altari holocaustoz. qz si pñmerēt sine his ministrare moriebant vt p. j. in fine. c. C. Scdm indumentū lineū. s. quedā tunica linea longa z stricta de q. j. z ista ad oēs pertinebat sacerdotes. C. Tertū vestimētū siue ornamentum erat baltheus. z erat qdā zona facta de diuersis colorib quātitaris: qñ 4. digitorū in latitudine. cuius extremitates pēdebāt in pre anteriori sacerdotis: z hēbant iste zone simbras de auro pulchra varietate z extas opere plumario. C. Quartū ornamentū est thia ra siue mitra: z erat de bysso albisimi cādentiqz coloris: et ponebat in capite sacerdotis: qz ex pte inferiori rotunda erat iuxta rotunditatē capitis sacerdotis: supius aut in acutū tēdebat. bec aut religabatur sub mēto sacerdotis quadā vitta biacintbina: ita vt teneret firmiter ne quouis casu de sacerdotis capite dū ministraret corrueret. Pec aut. 4. ornamenta tā sūmo sacerdoti qz minorib cōia erāt. manebāt autē alia sex q soli sūmo sacerdoti vñient. Quoz primū erat qdā tunica tota byacintbina. i. de filis byacintbini coloris tertia: nec aliq varietas in ea erat. quam dicit Josephus in extremitate māicaz habuisse texturas diuersoz colorz fortiter intertextas ne facile rūperet. in qbus erāt qdā parui pñosi lapides intertexti. in ora aut inferiori circa pedes sacerdotis erat tota plena tintinabulis z malis punicis. Erāt at tintinabula de auro z mala punica de byacintbo z purpura cocco bis tincta z bysso retorta: erantqz rotūda in modū maloz punicoz. z sic erant ordinata q ponebat vñū malū punicum z cōt vñū tintinabulū: z sic p totā vñe. i. pte supiori p quā caput mittebat hēbat orā textillē fm q in alijs vestimētis fieri consueuit ne facile rūpanē. C. Scdm ornamentū qd ad solū sūmū sacerdotē pñebat erat supbumerale: qd alio noie vocat ephod fm lram bebraicā: z sic nos nūcupamus. fiebat aut istud ex gñq generib filoz. s. de aureis filis: z byacintbinis: z purpureis: atqz corcinis: z byssinis. De forma aut hui' dicit Josephus q erat pānus quadrangularis forme altera pte longior: sicut sunt quorūda monachoz bitus. s. qdā bitus pāni quadrati: z in medio hñt capitūm. i. locum p quē caput imittat z pēdet medietas illi' aū: z medietas retro. supbumerale aut bñmōi sem ēē Josephus asserit: sed nō erat tāte longitudinis: qz in parte anteriori solū accedebat vsq ad zonā: in pte aut posteriori eodē modo ptingebat ad zonā. z iungebant latera huius vestis in laterib sacerdotis. s. sub vtroqz brachio. z cōnectebant adylis aureis: ita qz strictū esset ephod pectori sacerdotis: sicut diploides nob sūt strice. pter hoc qz diplois i pte anteriori cōdylos bz: supbumerale aut siue ephod in lateribus. Etia qz diploides manicas hñt: ephod aut nullas: cū esset pānus quadrangulariter positus. hēbat aut bec vestis duos lapides onichynos magnos super duos humeros: ita qz in illis lapidibus essent scripta nomina filioz israel: sex in lapide vno: z sex in altero. z erant noia filioz seniorū sup humerū dextrū: z noia iuniorū sup humerū sinistrū. Et hēbat i medietate pectoris foramen vacuū i quo pōebatur rōnale. erat aut foramen illud vñius palmi in latū z alteri' in longū iuxta mensurā rōnalis. C. Erāt istud rōnale tertij ornamentum pontificale: z in eo ponebantur. 12. lapides pñosi: si diuersarum specierum: z in eis scripta erant nomina. 12. tribuum israel. erant isti lapides in. 4. ordinibus z in quolibet ordine erant tres lapides. z erant scripta nomina istarum tribuum fm ordinem natiuitatis sue. ita qz seniores ponebantur supra: z iuniores. j. Dabebat etia istud rationale. 4. anulos aureos in 4. angulis laterum suoz. erant. 4. alij anuli in ipso superbumerali correspōdentes quattuor anulis ipsius rationalis: z per hos anulos stringebatur inuicem rōnale z superbumerale median tibus vittis byacintbini. Ad maiorē autē firmitatē istius colligationis ponebantur adhuc duo anuli in superiori parte rationalis versus caput sacerdotis: z in his ponebantur oue catene auree que trabebantur sursum ad ipsū ephod siue superbumerale per fistulas aureas existētes in ipso superbumerali: z alligabantur ipsi superbumerali in humeris sacerdotis quibusdam aureis vñicis existētibz in ipis catenulis. Erant autē alij duo anuli aurei in rationali in parte inferiori. s. circa extremitatem duozū laterum in partibus inferioribus illozū laterū: z in superbumerali erant alij duo anuli aurei correspōdētes in situ duobus pñdictis: z coberebant rursus rationale z superbumerale per duos anulos in quolibet latere vitta byacintbina. z sic firmiter religata erant vt a se nequirent separari. In rationali autem intra suam duplicitatem quia erat pānus duplicatus erat doctrina z veritas vt dicit littera nostra. littera autem bebraica

rū sacerdotaliū in. ye. tel. Primū. Scdm. Tertū.

Quartū.

B

Ornamentū soli sūmo sacerdoti vñientia in. ye. tel. Primū ornamentū.

Scdm.

Tertius.

D

Noia qz hñebatur i ov

1. rō.

Inter oēs fines dñ op tim' ē atqz pulcherrimus. Erubescendum est hōi xpiano qz ipe bibat i poculis aureis z sanguis xpi cōficiat in calcibus plumbeis.

Scda.

Ecclia secuta fuit pulchritudinē i vestib vñe. test. lñō posuerit easdem vestes.

Ordo. 10. ornamentoz.

plicatu-
ra ronal
i ye. test.

Quartus
ornamē-
tus sumi
sacerdotis
E
s. orna.

s. orna.

S.

Non est
difficul-
tas i cog-
scendo ve-
stis sumi
sacerdotis
vet. test.
nisi in rō-
nali z su-
pplementi

S.

Obiecto

braica dicit vrim z tumim. sed ad idem redit: quia vrim signat manifestationem z pūnet ad doctrinā in qua res manifestant. Tumim signat pfectionem siue integritatem: z pūnet ad veritatē: qz veritas integra est nihilqz ei deficit. est enim sicut bonitas. est aut bonitas ex integra cā. maluz vō ex defectibus singularibus: ita veritas ex integra cā est. fallum vō ex particularibus defectibus. Quid aut esset ista doctrina z veritas dicit Iosephus fuisse quēdam splēdorem pcedētem de ipsius ronalis lateribus: siue melius de lapidibus illis pūctis. z iste fulgor oemōstrabat deus esse placatū: z qz sicut sacerdos petebat qz ita in effectu cōplere. Qñ vō non pcedebat fulgor de lapidibus illis signabat nūm nō esse fm voluntatem ipsius sacerdotis vel fm formā petitionis sue. De isto splēdore dicit Ioseph. qz cessauit p ducētos ānos anteq ipse incipet scribere libros antitatum: qd fuit sub Tito z Vespasiano impatoribus. z si hoc vey erat cessauit p ānos qz si. 125. vel. 130. āñ xpi natiuitatem. Ra. Sa. dicit qz ista doctrina z vitas erat nomē dei Tetragramatō qd erat in ronalis: z vī tute illius nōis manifestabant veritates rez ingitay. Quartum vestimētum siue ornamētum ppriū summi sacerdotis erat qdādam cingulū de auri filis z purpureis: coccineis: atqz byacinthinis: z byssinis: z erat pulchra varietate textū: pēdebātqz duo rami eius in parte anteriori sacerdotis. z istud cingulum strin- gebat suphumeralē ex parte anteriori z posteriori cum tunica tota byacintina alijsqz subterioribus vestimētis. Quintum orna- mētum summi pōtificis erat mitra byacintina: z istam tenebat sacerdos sup thiarā lineam. habebat in parte inferiori. i. in mar- gine suo semicirculū aureum pulchre fabrefactum: pueniebatqz ab occipite vsqz ad vtrāqz aurem. Sextū ornamētum erat la- mina aurea posita in frōte sacerdotis. in hac enim erat scriptum nomē dei Tetragramaton qd erat ineffabile. De ista lamina dicit Ioseph. qz erat facta qñ semicirculus: qz ponebat in frōte sacerdotis z tegebat totam frōtem z tēpora. i. ab aure ad aurem: z erat ligata ne caderet ipsi mitre byacintine qbusdā filis bya- cintinis. Ra. Sa. dicit qz ista lamina pueniens ab aure vsqz ad aurem coopēdo frōtem cūungebat alteri semicirculo aureo facto in mitra byacintina a parte posteriori capitis. z satis est hoc ronale. Quātum ad cognitionem hāz vestium nō est dif- ficultas nisi in ronalis z suphumerali. nā femoralia linea pueni- tia vsqz ad renes qñta fuerint de se liquet. qñs aut fuerint tuni- ce byssine siue lineae puenientes vsqz ad pedes satis cuiqz cōstat. Naz nūqz a nostris vestibus pueniētibz vsqz ad pedes distat. De thiarā que erat mitra sacerdotalis. euidentē est: sicut sunt aliqz cucule facte de lino vel qñ biretū magistrāle aut doctozale: nisi qz postea in altum acutūqz modicum tollebat. Lingulum ē sa- cerdotale erat tale qñta sunt cingula sacerdotum nōz sup albā: z sicut religatur sacerdotibus nōis cingulum sup albā: ita reli- gabat sacerdotibus iudeoz sup tunicā byssinā: nisi qz cingulū sacerdotum nōstroz de lino est. illud aut semper de multiplici colore erat. Tunica byacintina ē satis nota est: qz nihil differe- bat ab alba siue byssina veste in figura: sed soluz in mā. i. qz vna erat de bysso: z alia de byacinto. Etia qz tunica byacintina in ora siue margine suo tintinabulis z malis panicis plena erat. tu- nica alba linea nihil hōz habebat. De lamina aurea in fronte sa- cerdotis notum est: qz erat qñ media corona. De mitra ē pz: qz erat forte aliqñ talis sicut mitra epoz nōz. De cingulo ē sup tunicā byacintinā p se euidentē est. nam tale est qñ illud qd. āñ dicebamus. C Solum dubiū est de figura ronalis z suphume- ralis z iūctura eoz multiplici nō est ita planū. ideo figura subitū- get de ipso sacerdote magno qñ sit indutus bis vestibus. z lz nō oēs appareāt saltem apparebūt suphumeralē z ronale. z hoc in parte anteriori sacerdotis: posterior aut p eūdem modū intel- ligat esse. Et qz ronale z suphumeralē duplī assignant in figu- ra z in iūctura: duplī describā eos. ponāqz vnum sacerdotū ma- gnū in quo se habeāt ornamēta fm istā Iosephi assignationē. z aliam in quo se habeāt fm aliā assignationē. Et erūt isti duo sa- cerdotes simul. pūmus enim ponef fm Ioseph. scōs vō qñ ad aliū modū vt pz in figuris specialibz: que depingi facili possūt. (Applica quoqz ad te Harō) i. nō solum debēt facere Harō z fi- lii sui ea que. s. posita sunt in. c. pce. i. vt incēdāt lucernas coram dño p singulas noctes vsqz mane: sed et applicabis eum cū filiis suis. z hoc segregādo eū z filios eius a populariū cōuersatione vt sint mibi segregati: soliqz meo cultui deputati. Et si dicas. qñe g dicit h. applica ad te: qz meli? dixeret. applica ad me. nā Harō z filij eius applicatione ista sanctificabunt. nā qz sacerdotes sūt sanctificanti. s. Harō z filij eius sacerdotes effecti sūt vt pz hic z seq. c. sanctificatio aut applicatio ad deum est: ideo debuisset di-

cere. applica ad me Harō: sicut dñ. sanctificā mibi oē masculinū. Rñdes qz Harō z filij eius dño applicari debebāt sicut dñ. i. s. vt sacerdotio fungant mibi. Et qñtum ad hoc erat duplex ap- plicatio. Prima que erat applicatio vel ordinatio Harō ad ipsū diuinum cultum specialr in ministrādo. z qñtum ad ista nō dice- bāt. applica ad te Aaron. sed potius dicere debebat. applica ad me. z loco huius dixit. vt sacerdotio fungant mibi. Alia applica- tio erat Harō ad Moysen: qz cū deo ministrare deberet oport- tebat vt cōsecraret z vestibus pōntificalibus indueret. ita aut cōse- rebat Moyses qz erat vt ordinatoz z cōsecratoz Aaron z filioz eius: z vestes eis sacerdotales tribuit. ideo hoc mō recte diceba- tur. applica ad te Harō. i. applica eum ad te vt ei cōsecrationem impēdas: z vestibus sacerdotalibus induas. z hoc pz: qz dñ. vt sa- cerdotio fungant mibi. q. d. ad hoc vt mei sacerdotes sint: pū- mo opzvt eos ad te applices z cōsecres: z vestibus sacerdotali- bus induas. (Cum filiis suis.) Qz filij sui oēs sacerdotes effecti sunt: z postea sic fuerūt p successiones israelitay: qz oēs de semī ne Aaron sacerdotes erāt. (De medio filioz israel.) Filij israel erāt hoies dñi curis mūdānis. i. qz glibet suis instabat negocijs. voluit aut aliquos segregare qz nō suis negocijs itēderēt: sed cul- tum dei solum pūcipalr exercerēt z isti fuerūt Harō z filij eius qz de medio populi ablati sunt ne talia essent studia sua sicut po- pularia. (Ut sacerdotio fungant mibi) i. vt exerceāt sacerdotā- lem administrationem coram me sacrificādo z oia alia filia sa- crificādo. (Harō: Nadab: Abiu: Eleazar: Ithamar.) Hic ponit Ha- ron qz factus fuit sacerdos magnus cum. 4. filiis suis qz per ordi- nem enarrant fm natiuitatem suam. Duo aut de istis qui maio- res erāt. i. Nadab z Abiu iuerūt cū Moysē ad mōtem qñ ibat ad recipiēdum legem: z ibāt cum eo Harō z. 70. seniores vt pz s. 2. c. Isti duo sunt qz mortui sunt coram dño circa altare bo- locaustoz cum offerrent ignem alienum vt pz Leui. 10. et. 16. z Nu. 3. c. (Sacies veste sanctā.) Nō est ista vestis sancta aliqz ve- stis spālis Harō: ita qz fiat de ea hic specialis mētio. sed accipit vestis singulr p multis vestibus: qz erāt. 9. ornatus sacerdotum summoz siue. 10. (vt describit Iosephus.) Et pz qz accipiat p oibus vestibus: qz dñ. i. immediate. z loqueris cūctis sapiētibus corde quos repleui spiritu prudētie vt faciāt vestes Harō. (Ve- stem sanctam.) Vocat vestis sancta: qz vestes sacerdotum cōse- crate erāt oleo sancto vñctionis vt pz. j. 30. c. z solum applicabā- tur ad sacram ministrātionem: qz cum exiret sacerdos de taber- naculi atrio nō debebat indui vestibus sacerdotalibus: sed alijs cōibus vestibus incedere. Ad solum aut sanctum ministerium vestes iste applicari debebāt: z nullus boium eis indui debebat nisi qui sacerdos esset z ad ministrādum pcederet. (In gloriā z decorem) i. ista vestis erit vt ipse Harō appareat pulcher in ea z honorabilis. Et ista est cā gñalis qñ vestes facte sunt vt. s. dicebamus. i. vt Harō appareret sic nimis reuerēdus: z ipsuz mī- nisterium qd exerceret sic honoraret. qd multum deus intēde- bat. nam si in vestibus cōibus Harō ministraret: nō magis ipsa diuinioz ministratio appreciaret qz exercitationes circa actus profanos. (Et loqueris cūctis sapiētibus corde.) Pūnceps omnium opez que in tabernaculo z in atrio erant siue in auro: siue argento: siue lignis: aut ere: aut purpura: z bysso z in oibus que fabre excogitari poterāt erat Beseleel de tribu Iuda: z huic fuit datus socius noie Oliab de tribu Dan: qui oia fecerūt que erant in tabernaculo z atrio z in vestibus Aaron z filioz eius vt pz. j. 1. et. 35. z dati fuerunt eis alij subseruientes viri erudi- ti: qui ad mandatū eoz operarentur in omnibus his. (Lūctis sapiētibus corde.) Pūcipaliter intenduntur per hos Bese- leel z Oliab deinde cūcti omnes alij subseruientes eis in omni- bus operibus. Vocantur sapientes corde illi qui naturali pol- lent ingenio ad aliquid faciendum z excogitandum. (Quos re- pleui spiritu prudētie) i. qz non solum ipsi sunt sapientes cor- de naturaliter: sed etiam deus eis dederat sapientiam siue ar- tis peritiā ad excogitandum multa subtilia que fabricarent. z magis adhuc erat id qd eis supernaturaliter dabatur qz qd ipsi naturaliter habebant. Nec tamen ideo dicēdum est illud o- pus quod isti fecerunt esse melius qz alia opera que alij homi- nes fecerunt. multa namqz opera facta sunt postea que subtilio- ra sunt: considerando ea que in his capitū. narrantur debere fie- ri: z ea que narrantur facta. j. a. cap. 36. vsqz ad finem. z conside- rando opa que nunc quotidie fiunt z in multis locis facta sunt. Erant tñ illa opera pro illo tempore subtilia: qz rudē tunc secu- lum vix quicqz talium ante fecerat: ideo talia facere mirabile vi- debatur. nec poterāt illi viri facere fm dispōnem quam in illo tempore habebāt nisi deus in corde eoz artis pūtiā tribuisset.

Rñso.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

3

Qui fuerint
viri taber-
culū faciētes

† (Quos repleui spiritu prudentie.) Idem est spiritus prudentie qđ ipsa prudentia. Et idem spiritus negtie qđ ipsa negtia. Sed vocat scriptura spūm: qđ spiritus denotat aliquid qđ viuēs 2 ipel lēs ad opandū: 2 descendit hoc a spiritu vētoz. nā spiritus pprie signat vētoz impetū sibilatē. cetera ergo que qđ viuētia sunt qđ sunt principia sic mouēdi spiritus vocant. Ars autē fm qđ applicat ad opus motiua est: iō spūs est. Et sic dicimus spiritū ppbetie: qđ ille ppbeticus ipetus est qđdā lntē trāsies quo cōmouet 2 illustrat ppbeta tanqđ esset aliquid ignis viuēs 2 ardēs. Dicit et spiritū prudētie datū viris ad excogitādū 2 faciēdū vestes Aaron: nō accipit hic prudētia pprie. nā prudētia est habitus actiūs 2 solū dirigit actiones. vestes autē Aaron nō agunt: sed sūt: iō nō indigēt habitu prudētie directiō qđ est pprie ad directiōnē totius vite humane vt ait Arist. 6. Ethic. c. prudētia. sed indigēt habitu artis qđ est cū recta rōne factionis: 2 hūc infudit deus supnāliter istis viris qđ fecerūt ea que in tabernaculo 2 in tēplo erāt. nā sicut prudētia vel sapiētia aut sciētia habitus intellectiui sunt 2 possunt infundi nobis: ita ars habitus intellectiui est. s. in intellectu practico siue factiui: iō eodē mō infundi poterit. (Ut faciāt vestes Aaron.) Dicit deus se dedisse spiritū prudētie siue artis viris istis vt faciāt vestes Aaron. Nō est autē intelligēdū qđ ad hoc solū deus dederit eis illū spūm artis vel ad hoc specialr: qđ ad oīa que in tabernaculo vel atrio 2 vtrilibus eoz fieri debebāt habitus artis eius specialr datus est sicut p. 3. 3. 1. et. 3. c. qđ tñ vestes Aaron habebāt qđdam difficultatē: iō dixit et ad has fabricatōes dādas 2 efficiēdas datum spiritum artis.

† An habitus artis datus supnaturalr fabricatoribus tabernaculi fuerit eis ablatus finito tabernaculo. Qo. 3.

Sed circa hoc qđes cū deus infuderit istis habitū artis supnāliter vtz iste habitus māsit in eis postqđ cōsumauerūt oīa opa sanctuarij. Cōtēte aliquid dicit qđ nō. Pāmo qđ deus infudit istis istū spiritū artis ad faciēdū ea que in ope tabernaculi atqđ totius sanctuarij necia erāt. cū ergo habitus habitibus cessat motus. i. habito siue quē intēdebat agēs cesset motus: finito ope sanctuarij ad qđ erat iste spūs artis cessabit ille spiritus artis. 2 sic pfecto ope sanctuarij nō magis essent piti i arte qđ fuerāt a principio anteqđ eis ille spūs artis infunderet: ni si qđ ex exercitio artis in fabricatione illa nāliter acquiuisent. Cōtēte sicut spiritus artis dō spūs: ita spiritus ppbetie spūs est. sed spiritus ppbetie nō manet in ppbeta expleto ope ppbetico. i. illa cognitione rez supnālitz. ergo nec hūc oī artis infuse spūs magis manere debāt qđ vt finiret illud opus ad qđ erat. Cōtēte vides: qđ qñcūqđ deus aliquid tribuit alicui supnāliter nō aufert illi nisi oemereat sibi auferri. Sed isti artifices receperunt a deo habitū artis quē lra hic vocat spiritū prudētie. ergo cū nos nō repiamus illos artifices postea aliquid egisse p qđ oemererent auferri eis talē habitū infusum. ergo dicere oemus qđ eis nō fuit ablatus: imo dato qđ isti postea grauiter peccassent nō auferret eis spiritus artis eis semel elargitus. sic enim p. 3. de spiritu ppbetie qđ dā interdū malis: vt Balaā 2 Laypbe. 2 3. de Laypba nō tātū sit admirādū: qđ solū sel eū legimus ppbetasse. qđ fuit qđ raptim. De Balaā tñ magis admirādū qđ semp malus erat 2 nites deo repugnare vt p. 3. Tit. 2. et. 2. 3. et. 2. 4. tñ semp ppbeta bat vt p. 3. in eisdē. c. Cū ergo istud sit donū magis spūale qđ habitus artis: qđ ppbetia ptinet ad intellectū pure speculatiuum: 2 ars ptinet ad intellectū factiui. 2 ppbetia dicat esse cognitio ex cellētissima inter oēs aditiones humane intellectiōis: qđ est lumen diuinū qđ est altissimū. ergo et manebit eis infusa que minoris aditionis atqđ pfectionis est. Cōtēte hoc argues. s. qđ alī qđ deus dat aliquid que postea aufert nihil oemerētibus ipse qđ tale donū receperant. sicut p. 3. de viris bonis qđ accipiūt spūm ppbetie. nā auferet eis postea: qđ nō manet eis semp: 2 tñ ipse nō oemerit sunt vt eis auferret. Ergo dona supnāliter ocessa interdū si ne nra culpa pmerēte pdauf. Cōtēte qđ nō aufert nobis de aliquid si nō oemereamur auferri. 2 qđ dicit de spiritu ppbetie. Rñdes qđ nō aufert deus spiritū ppbetie ppbeta bono vel malo: sed ei nō oinuatur lūm istud ppbeticū. Cōtēte pro quo sciēdū qđ spiritus ppbeticus nō est aliquid ipressus habitualr: sed est qđdam ipressio luminis siue eleuatio ad cognoscēda entia diuina: 2 ista est raptiz trāsies: sicut sunt actus nri. bitus enī est aliquid ifixū nature cuius est habitus: iō et cessante agēte pducēte illū habitū age re nō cessabit habitus: sicut p. 3. in nobis qđ ad oēs habitus. nā si semel acquiuerimus habitū geometricū et si dormiamus nullā penitus causalitatē hūtes sup illū habitū: tñ manet ille habitus. actus autē qđ sunt trāsēntes oepēdēt actualr ab agēte: 2 si agēs quertat se ad alia vel desinat oinuare causalitatē illoz actū cel

fabūt. sicut si nūc incepti intelligere circa triaguli passiones 2 duer to me ad intelligēdū de motu solis cessat actus prior: ita qđ nullo mō est: qđ cessauit oinuatio causalitatis agētis. Et sic alia sūt necia ad hoc qđ cesset habitus postqđ fuit: 2 qđ cesset actus postqđ fuit. nā si habemus habitū geometricū 2 volumus illū destruere opz hūc aliqđ actionē que sit qđ opposita. qđ melius qđ est in habitū voluntatis. s. si aliqđ nūc hūc habitū tēpantie et si nolit eū hūc hēbit 2 semp in eo erit talis habitus: donec ipse hūc multos actus 2 rios agat in illū habitū. si tñ hēat nūc actū tēperantie: ad hoc qđ nō sit iste actus solū regit qđ agēs cesset agere: vel si hēbat actū intelligēdi circa triagulū: si solū agēs cesset a causalitate nō erit ipse actus. 2 hūc est qđ dicit Arist. circa fi. 2. Ethic. s. qđ nos sumus oñi actū nō oī a principio vsqđ ad finē. sed nō sumus oñi habitū nō oī postqđ causati sunt. qñ ergo aliqđ agebat 2 postea actus ille nō est: nō oī agēs tollere aliquid ipse actui vel destruere eū. sed solū oī qđ nō oinuatur causalitatē suā. qñ aut aliqđ hēbat habitū alicuius vtutis 2 postea nō hūc oī destruere eū vel auferre. Sic ergo deus facit. qñ enī in nobis causalr spiritū ppbetie causalr quē dā actū illustrationis supnālitz raptim trāsēntis. qñ causalr in nobis habitū artis vel habitū tēpantie vel quēlibet alioz causalr in nobis aliquid manēs atqđ nobis iberēs. ad hoc ergo qđ cesset actus ppbeticus in nobis nō regit nisi qđ deus cesset illustrare supnālitz: 2 nō regit qđ destruat aliquid: imo ipse est destrui: qđ destrutio solū est in pmanētibus. 2 sic nō oīdo alicui spiritū ppbetie postqđ dedit nō est auferre ei spūm ppbetie: sed nō oinuare. Si tñ oīat deus facere nō esse habitū artis quē in nobis genuit nō solū regit qđ nō apponat aliquid vltra sicut ad cessationē actus: qđ dato qđ nō apponat manebit ille habitus. sed regit qđ illū habitū destruat. sicut cū hūc genitus est 2 deus vult qđ nō sit necesse est vt illū destruat. Cōtēte de habitu quolibet quē causauit. oī est qđ nō cessabit esse nisi deus illū habitū destruat. 2 sic si nobis dedit habitū artis 2 postea cessat ille habitus ex parte sua oī eū auferre. si tñ dedit spiritū ppbetie 2 cessat ille spūs nihil nobis auferre oī: iō argūi nō militabat. Cōtēte p. 3. p. ista pte qđ ille habitus artis infusus illis nō cessauit. nā fm metaphorā quā xps posuit de oīo hūc talēta argēti 2 tradēte ea suis suis vt negociarent in illis: qđ accepit qñq; talēta lucratus est in illis: 2 qđ duo lu crat est in illis: qđ aut vñ nō lucratus est: sed abiēs fodit in terrā: 2 cū rediisset oīs sūoz illoz: veniēs sūoz qđ qñq; talēta accepit 2 obtulit alia qñq; qđ in negociationibz sup lucrat fuerat: 2 qđ duo accepit filr 2 alia duo obtulit eodē negociadi gñe acqñta. qđ aut vñ accepit vñ obtulit: qđ in eo negociat nō fuerat: cui mada nit oīs sūoz auferri talēta istud 2 dari ei qđ qñq; talēta accepit 2 totidē fuerat sup lucrat: cui parabole xps assentiēs ait. oī hūc dabit vt p. 3. Luc. 19. c. 2. eodē mō de alijs suis quos oñituit oīs sup ciuitates vt p. 3. Luc. 19. c. Et hūc ergo fundamēto argūit vt cū qđ aliqđ a deo recepit: vt pote aliqđ habitū opatiui vel intellectuū: 2 postea opat p illū qđ sup lucrat qđ agat: cū illū habitū ociosum esse nō pmittat. ergo nō tollet ei ille habitus. s. p mercede opationis manebit ei ille habitus 2 superogabit. Cū ergo isti artifices qđ fecerūt oīa opa sanctuarij receperūt a deo habitū artis supnālitz 2 p illū opati fuerint oīa vtēstia 2 partes tabernaculi atqđ atrij nō debuit eis auferri ille habitus artis: s. superogari eis. Et sic certissime tenēdū est qđ istis nō fuit ablat habitus artis ocessus ad fabricationē sanctuarij: qđ esset 3 regulā xpi s. datā. s. oī hūc oabif. Cōtēte qđes cū fm metaphorā illā xpi ei qđ opat est in talēto accepto: nō solū pmittit illud talēta: s. superogaf ei cū oicat ibi lra. oī hūc dabit 2 supabūdabit. s. hēbit magis qđ an habuerat. cū ergo isti accepti habitū artis 2 opati fuerint i illo: nō solū debuit manere eis habitus artis expleta opatione: s. et debuit augeri. 2 p. 3. magis p dictū Aug. de charitate. s. qđ charitas i nobis exis cū opationē hūc meret vt augeat: 2 postea aucta meret vt pficiat. sic ergo erit de habitu artis oformiter: qđ cū p eū opati fuerimus id qđ de madauit meret vt augeat 2 pficiat. ergo maior effecta fuit ars quā deus infudit istis ad fabricādū sanctuariū 2 vasa post fabricationē qđ an. Cōtēte qđ si fuit augmetata illa ars in eis a deo post cōpletionē opis: sed māsit vt an fuerat nisi qđ ad id in quo ipse habitus fuscipit incrementū p opationes suas. sicut enī in nobis habitus acqñti quocūq; mō acgratur p opationē que ab eis est pficiunt recipiūtq; gradus. ita habitus ille artis a deo infusus istis: nō est dubium qđ multum p exercitationem circa oīa opera sanctuarij pfecerit 2 maior effectus fuerit: deus tñ nihil ei maioritatis apposuit. Et ratio est: qđ cum habitus artis sit factiui: 2 semper quantumcūq; perfectus est propter ipas res est que fiunt vt declarat Aristoteles in probemio Ethicorum. non oportebat qđ deus qui est agens ab intentione

Alia regunt ad hūc cessant actus in nobis qđ cesset bitus

Ad hūc cesset spiritus ppbetie: i. aliquid sufficit qđ de cessat illū illustrat.

Habitus artis supnālitz fabricatoribus tabernaculi: i. illo expleto nō fuit eis ablatus. An habitus artis fabricatoribus tabernaculi supnālitz infusus expleto tabernaculo fuerit auctus in eis

Qualr i sacra scriptura accipiat spiritus.

Opi. aliquo rō qđ non. Prima rō.

Scda.

In opp. rō.

Obiectio.

Responsio

Quid sit spiritus ppbetie

E

Uiri co-
struentes
taberna-
culum illo
expleto
nunq̃ se-
cerunt ali-
q̃d opus
excellen-
tius.

Quo ex-
ponat au-
ctas euā-
gelij. f. ba-
benti da-
bitur

S

Nullum
mai⁹ bo-
nū hoib⁹
viuētib⁹
offeri p̃t
a deo q̃
augmē-
tum gr̃e.

S

Ad arg.
ex aucte
Augu. fa-
ciū rñsio

Opātī p
bitū cha-
ritatis de-
us illum
auget.

ab intēione et nihil frustra facit istum habitū adangeret nisi ad aliquid quod postea faciendum esset. Nam (ut dictum est) ad nihil aliud habitus artis est. quia ergo isti non erant facturi alia opera meliora et subtiliora quam fuerat opera tabernaculi et atrij: non erat conueniens eis augere istum habitū. Quia autem non fecerint postea alia opera meliora: quia in deserto mortui sunt: cum isti essent de viris qui erant maiores annis. 20. Quos lata fuit sententia ut per 14. c. in deserto tamen nulla opera mirifica in edificijs aut vestibulis facta sunt in quibus isti possent demonstrare perfectionem habitus sui augmentati. De edificijs per quos erat semper in motu et habitabat quando manebat in ymbra culis ut per 1. c. de vestibulis per quos ipsi vestes quas de egypto adduxerant attrite nunquam sunt: nec defecerunt vetustate ut per Deuter. 8. c. et dato quod aliquod edificia vel quicquid opera artis postea fieri deberent: tamen non decebat ut illa pulchritudo essent quam domus dei et vestimenta eius. id nullo modo conueniebat augmentari eis habitum illum artis quem deus infuderat. Quia autem arguis de auctoritate euangelij. f. quod habenti dabitur et superabundabit: verum est. et sic deus dedit istis: non tamen dedit augmentum in habitu artis. est enim sensus illius auctoris quod quando deus dat alicui homini aliquam naturam excellentiam et per illam operatur referendo in deum deus dat ei magis ut abundet. non quidem quod det ei magis de illa naturali excellentia: sed aliquando contingat quod ei magis det de illa. sed quod per actus illius deus magis de gratia quam antea ipse operans habebat. et in hoc beatissimus deus valde est beniuolus: quia ipse dat id quod nobis melius est. nam si quicquid corpore robustus esset et ille illud robur expenderet in operibus pietatis ad primum et in cultu diuino: deus deus ei dare ut abundet secundum illam regulam euangelicam. si posita. si ergo deus solum apponeret ei magis de robore non faceret ei valde magnū bonum: quia robur corporis non efficit hominem felicem. Tamen quia robur corporis secundum se non per se deo magis quam debilitas virium in nobis. dādo ergo robur non daret aliquid per quod ei placeremus: id non valde multū tale robur appreciandum esset: nos magni precij corporeū robur estimemus. dat ergo sic operari per robur gratiam magis quam habebat. et in hoc magnū bonū nobis facit: quia per gratiam vere felices efficiamur: quia in ea manserit. perculdubio felix erit. Etiam per gratiam deo grati placentesque efficiamur. quod non contingebat per corporis robur. maius ergo bonū nobis per operationem roboris dat cum gratiam confert vel collatā adauget quam nobis roboris quietatem augmentet. nullū namque bonū maius a deo nobis offerri potest quam adhuc mortales sumus quam augmentum gratie eius. Sic enim si cui deus dedit sapientiam vel excellēs ingenium naturaliter. f. quod fecit eum de tali semine gigni: et in tali tempore et in tali loco: et sic de ceteris dispositionibus naturalibus: quod organa sua sunt promptissima ad obediendum intellectui: et sic multa et altissima speculatur. vel forte quod infundit ei supernaturaliter donū scientie dādo ei habitus cognitionis reze naturalium vel theologicarum. quorum uterque modus siue infusus siue naturalis donū dei est. et iste per hos habitus operatur referendo in cultu dei: utpote quod dirigat illos habitus in primorum edificationem: vel in laudem dei cogniti et in humilationem suam: meretur sibi aliquid dari ut abundet: quoniam omni homini dabitur et superabundabit. sed istud quod datur non est augmentatio sapientie vel scientie sed gratie: quia deus eum contingit magis acceptat et ad maiora bona disponit. contingit tamen interdum quod aliqui quod sic sapientia potauerat siue naturaliter siue supernaturaliter infundendo maiori illustret cognitione. sed hoc non datur ei in premium: sed in officium: quia per premio bone operationis dantur gratie augmentationes. Si autem sapientia in eo augetur: hoc quidem est quia deus tales salutis primorum ministros aut laudis sue instrumentū constituit. et quia magis hoc fiet cum sapientie vel scientie dona intendat: fit interdum ut quibus deus gratiam sapientie dederat postea intendat. Ad argu. ex aucte Aug. de charitate respondet quod non est sic de habitibus artium sicut de habitu charitatis. nec sic de actibus charitatis sicut de actibus aliarum artium. nam alie artes secundum se non placet deo: et actus earum eodem modo secundum se non placet deo. Actus autem charitatis secundum se per se deo: et nihil est per quod nos deo coniungamur nisi per actum charitatis: quia quod diligit deus unus spiritus est cum eo ut per 3. c. 2. Corin. 6. ca. habitus autem charitatis per se per se deo: ideo quoniam aliqui per charitatem habituales et si dormiendo sit et non habeat aliquem actum quem referat actualiter in deum: cum solo ipso habitu deo placemus. cum ergo nos operamur per charitatem vel per alias virtutes seruientes charitati meremur ut aliquid nobis deus ut abundemus: quia omni homini dabitur et superabundabit. et quia ipsa charitas est quodam bonū quod nos deo coniungit: per quod certissime beati erimus: quia nullū bonū maius est quod nobis deus in presenti det: nec nos aliquid maius recipe adhuc mortales possemus quam charitatem deus illis nobis adauget. De habitibus autem artium et actibus non est sic: quia per actum artis deo placeamus inquit in eum referimus actus illos: tamen ipsi actus de se et ars de se deo non placet: nec est bonum quod coniungat nos ei aut felices efficiat. deus igitur

non dat nobis augmentum illius artis: sed augmentum gratie. Et sic per quod non fuerit habitus artis qui istis artificibus infusus fuerat augmentatus a deo post operis completionem. Ad principale quod fit. f. ut deus tolleretur habitum artis quem dedit infundendo. Respondet. et fit regula generalis quod nihil eorum quod deus nobis supernaturaliter tribuit siue infundit: nobis auferit nunquam. Quod per quod illud quod infundit nobis autem per modum actus aut modum habitus. quod habeat modum actus sicut spiritus propheticus qui est quidam illustratio raptus transiens: vel quolibet alia intellectio que fit supernaturaliter in nobis causata (et si sit de ipsis rebus naturalibus: sicut Jacob fuerit eruditus per angelum quod decorticaret virgas ut efficerentur fetus varii: hoc tamen naturale erat. de quo Gen. 3. 1. c. f. angelus domini locutus fuit ei in somnis demonstrans arietes varios et masculos ascendentes super oues: et fiebat fetus varius. isti autem actus non possunt nobis auferri a deo: quia ipse causat istos actus in nobis et postea cessant actus: non auferit deus illos: quia nihil est in eis quod auferri posset. sed solum cessant esse cessante agente causare ut magis. 6. declaramus. Si autem id quod nobis a deo infunditur per modum habitus infundatur ita quod inhereat et imaneat nobis. Tunc distinguendum: quia aut illi habitus sunt voluntarij aut intellectui. si enim sunt habitus voluntarij cum peccato stare non possunt: sic charitas et gratia. ipse quidem nunquam a nobis auferret. Et per quod quoniam boni operamur semper manent: nos tamen illos nobis auferimus destruendo charitatem que in nobis est: vel gratiam per actum nostrum malum voluntariam. Si autem illi habitus sint intellectui: sicut scientia de naturalibus: vel mathematicis: siue theologicis manebit in nobis: ita quod ipse nunquam eas auferet. nam et illa habendo possumus esse in odio dei. habet et ipsi quibus infusa sunt non tollit sibi ipsa peccata: et in hoc firmiores sunt in nobis habitus intellectui infusi quam habitus voluntarij. 3. Arist. dicit in. 2. Ethic. quod virtutes permanentiores sunt disciplinis: virtutes tamen ad voluntatem pertinent: et discipline ad intellectum. quod quidem verum est de moralibus virtutibus que sunt consuetudinibus acquisite: id inheret ut natura: quia consuetudo est altera natura ut ait Arist. in. 7. Ethic. habitus autem infusi non acquiruntur per consuetudinem sed sunt per diuinam impressionem: ideo non tantum conueniunt nature nostre nec immanet. isti ergo habitus intellectui infusi quia non habent aliquid oppositum quod sit coniunctum peccato non perduntur per peccatum. sic per in Salomone qui infusam sapientiam habuit ut per 3. c. 2. Paral. 1. c. et postea omnium hominum virtuosissimus effectus fuit: libidinibus variis se commaculans et diuinitatem templi constituit ut per 3. c. Re. 1. c. tamen non ob hoc perdidit a deo datam sapientiam: sed multos libros edidit. Ad arg. facta sunt ista: ponem in principio respondet. Ad primum cum dicitur quod cum aliquid sit per aliquem finem: habito illo fine cessare debet. sed habitus artis infusus fuit solum ad fabricandum tabernaculum et atrium cum vestimentis suis. ergo fabricatis his cessare debuerunt illi habitus. et sic manerent nescientes post fabricationem omnium illorum. Respondet quod aliquid sit per alterum et hoc ille finis per quem alter fiebat: habito illo fine non oportet ultra fieri aliquid per illum finem: non tamen sequitur ex hoc quod illud quod factum est per illum finem peat vel deleat: quia tunc essent duo labores: unus in agendo rem aliquam per finem: et alius in destruendo ipsam rem que facta fuit ad finem: utpote si aliquis scribat librum aliquem solum ut erudiat in scribendo: et ille liber ad nihil aliud sit. habito autem illo fine. f. quod scribens sufficienter eruditus sit in scribendo cessat scribere: quod erat ad eruditionem. sed nunquam per hoc oportet destruere librum illum qui scriptus est solum ad eruditionem: manifestum est quidem quod non id solum destruit actus per quem habebamus finem: vel non continuo habito ipso fine. sed non destruit ipsum quod regrebat ad actum: vel quod causatum fuit per illum actum quo attingebamus finem. Et istud signat dictum Arist. f. habitus habitibus cessat motus. i. actio ipsa: et non dicitur quod cessabat id quod per motum acquisitum fuerat vel exigeretur ad motum. Sic ergo quantum ad istum habitum artis infusum a deo istis erat: quia tabernaculum et cetera que in eo erant facta sunt per habitum artis et actum artis: ideo facto ipso tabernaculo et ceteris vestimentis necesse erat cessare actum artis. nam nihil amplius erat quod per artem effici deberet. habitum tamen artis manere non erat inconueniens: immo si non maneret necesse erat dari alterum quasi laborem. f. quod sicut productus fuerat ad esse quoniam non erat: ita destrueretur: et utrumque actio realis est. Quia tamen deus destrueret illum habitum quem causauerat: multa inconuenientia sequebantur. Primum quia deus nihil agit frustra. sed si destrueret illum habitum quem causauerat esset necessario hoc frustra: quia non est aliquis finis cui subordineatur destructio illius habitus. nam cum per destructionem causetur non ens (maxime in simplicibus que totaliter pereunt: non potest quod est non ens alicui subordinari (nisi forte aliqua res per accidentem ordinetur in finem suum per destructionem suam). f. quod de-

Rñ. ad prin-
cipalem. q.

Distinc. pul-
chra eorum qui
tellosi et vo-
luntati nostre
fundantur.

Quo virtutes
sunt permanē-
tiores ipsis
disciplinis.

Ad argum.
Ad. 1. rñsio

Si deus de-
strueret ha-
bitum aliquem
ab ipso infu-
sum sequens
inconuenientia.
Primum

Scdm.

K

Tertium.

Si deus ex-
pleto taber-
naculo ab-
stulisset huius
artis ipsius fa-
bricationem in
iuriā eis se-
cisset.
Inter deū
et nos ē iustū
signatum: s;
nō iustū sim-
pliciter.

L

Ad. 2. argu-
responsio.

L. d. cl. q.

Q. 4.

structio illius rei sit ad pulchritudinē vniuersā: sicut pena et mors
malorum ad pulchritudinē iustitię pertinet. sed in istis nō erat aliqd
qđ puniri dēret: cū p habitū artis a deo infusum vel augmentatū
fecissent oīa que neciā erāt in tabernaculo et vti lib⁹ eius. ergo
deus nō destrueret talem habitū: qđ frustra esset. C. Itē deus est
sūme bonus et p hoc sūp⁹ maxie cōciliatū alia bona faciē-
do. cū qđ oīa bona sint qđaz silitudines vel imagines aut vestigia
ipsius sūmi boni: sūmū bonū nō destruet illa: sed potius cōseruat:
qđ oē tale cōseruat id qđ sile est: cū silitudo sit cā amicitie vt p. 8.
Ebi. g. deus p se nunqđ destruet aliqd bonū: qđ esset s; nāz eius.
s; p se destruere bonū est qđ id qđ bonū est sine aliqđ cā destruit.
ergo si habitus istoz destrueret post factū tabernaculū aliqd bo-
nū de⁹ p se destrueret. g. nō destrueret. C. Itē si deus abstulisset
istis habitū artis post factionē tabernaculi et vti lib⁹ eius vide-
ret eis facere aliqđ iniuriā. nā h; simplr deus nō possit nobis fa-
cere iniuriā: qđ iniuriū est iter illos iter quos iustū est. sed dei ad
hoies vel ecōuerso nō pōt esse iustū sicut nec dñi ad suū vt p. 3.
Ari. in. 5. Ebi. Est tñ qđdā iustū dignatiū. i. qđ deus vult esse
iustū qđdā iter ipsum et hoies. s. qđ ipse teneat hoibus ad aliqd:
et hoies teneant ei. et hoc est vt si nos bñ opemur et in charitate fi-
niamus deus tenet nobis dare vitam eternā. nō qđem qđ eque
simplr mereamur: qñ nō sunt cōdigne passionē: nec actiōes bu-
ius mūdi ad futurā gliaz que reuelabit in nobis vt ait Apl⁹ ad
Ro. 8. c. de⁹ tñ vult et statuit iter nos et ipsū iustū iustū vt p quoli-
bet charitatis actu mereamur vitā eternā: et p quolibet ipse te-
neat nobis ad vādā vitā eternā. Et istud vocat iustū fm qđ: qđ
est iustū dignatiū. nūc aut stāte hoc iusto qđ pūeto inter deū et
nos. s. deus aliqū in charitate finietē nō faceret beatū: s; potius
gehēne incēdiis māciparet: videret ei facere iniuriā: qđ s; statutū
iter eū et nos. Sic ē si deus alicui charitatē infuderet: et ipse po-
stea p cā oparet et deus ei tolleret istam charitatē destruēdo eā
eodē mō faceret nobis iniuriā: qđ sicut cū qđ mori in charitate et
a deo dportat in infernū iniuriā patit. sic si charitatē beat et opes
p eā et deus tollat ab eo charitatē et sic moriat ibi in gehēnā: et
ita cōformiter dānabit hic iniuste sicut ibi. Nā nihil magis est qđ
aligs q nullo mō cōmiserit homicidium puniat pena homicide qđ
qđ aligs moneat violēter totā manus alterius et faciat eū occi-
dere quēpiam: vel si eū ipellat sup altē et ex illo impulsu moriat: et
postea puniat vt homicida. sic ergo in istis artificib⁹: qđ deus sta-
tuit regulā gīalē vt p. 3. Luc. 1. 9. c. s. oī bñi dabit (vt. s. declaratiū
fuit.) et fm hāc si alicui dedit aliqđ pfectionē siue nālī siue supnā-
liter (et maxie de his que dant supnālī vt habit⁹ p infusione cau-
sati): et ille q recepit illos habitus opat p eos: nō d; ei tolli aliqđ
eoz: sed magis d; aliqd superrogare. et hoc sicut erogat aliqd in
pfectione illius habit⁹: siue alterius q melior sit: saltē nō d; tolli il-
le habitus p quē recte opatus fuit. sed isti artifices opati sunt p
illos habit⁹ quos receperūt infusos oīa que erāt in tabernaculo et
vti lib⁹ eius: et hoc libētissime fecerūt. ergo nō debuit eis aufer-
ri habitus q infusus fuerat. C. Ad scđz arg. qñ d; de pphetia: qđ
ipsa est aliqd a deo infusum: et tñ cū aliqs expleuerit id qđ deus
intēdebat p pphetiā declarare gētib⁹ et populis cessat pphetia.
ergo cū datus fuerit iste habit⁹ artis ad solā fabricationē taber-
naculi et alioz vti lib⁹ et finita fuerint illa: debuit cessare habitus
artis. Rñdet q nō est idē de pphetia et de habitu artis. nā pphe-
tia nō est aliqd habitualr manēs: sed qdam impressio luminis trā-
sies: siue qđā eleuatio intellectus nrī ad tps: iō cessante ipso agēte
a causando: cū illa eleuatio nō sit aliqd fixū ex nā nra qđ iā dpe-
deat in nobis: sed depēdet ex cōtinua causalitate agētis: iō si agēs
nō agat aliqd vltra cessabit act⁹ ille. habitus vō artis vel qlibet
alius habit⁹ est aliqd iā causatū: cuius esse nō est ex cōtinuatione
actus agētis. iō dato q agēs nō cōtinuet vltra opationē suā ma-
nebit habitus. cū ergo dictū sit. s. qđ deus nullū habitū eoz et vlr
nullā rē quā supnālī nobis infuderit destruit. seqđ q habitus ar-
tis q de se est aliqd manēs in eo q habitus maneat et post cōple-
tionē illius vsus ad quē deus illū causauerat. pphetia aut nō est
habitus nec aliqd de se pmanētiaz bñs: iō deus actū illū cōtinuat
quousq; cōpleat id qđ ipse intēdebat declarari p illā pphetiam.
cōpleto aut illo cessat deus eleuare intellectū pphete ad cognoscē-
da entia illa diuina. et cū pphetia nihil manēs vel fixū habeat in
ipsius pphetie intellectu nēcio cessat deo cessante illustrare. nō est
ergo cōparatio qñtū ad hoc de habitu ad actū aliqū vel passio-
nē. L. d. cl. q. ergo p. 3. ex supiorib⁹ qđ deus nō abstulit fabricato-
ribus tabernaculi et alioz vasoz habitus supnālī infusos quos aī
fabricationē infuderat. Etia qđ isti habit⁹ nō fuerūt a deo augmē-
tati post fabricationē oīum illaz rez. C. L. d. cl. adūm aut
circa supiora qđ d; qđ deus repleuit oēs sapiētes corde spū pru-

dētie ad faciēdas vestes Harō. spiritus prudētie siue spū artis
put hic accipit est qđā habitus directiuus factionis: iō necesse est
esse in intellectu factio. Sed nō solū putādū est qđ deus pferit
supnālī intellectu istoz habitū artis: sed et pferit eoz potētiās
organicas motiuas. s. manus et brachia. nā factiones nō solū diri-
gunt p intellectū: sed et p manus: qđ vtrū ipsa intellectus dirigē-
tis p manus deriuat in ipsum artificabile. nā existēte sola dire-
ctione intellectus factiōi nō sit deriuatio vtrū illius p organa
opatiua ipote erit qđq; cōueniēter fieri. necesse est ergo disponi ipsa
organa opatiua. vñ sicut in intellectu factio est habitus artis: ita in
organis opatiuis d; esse alius habitus artis. C. S; differt: qđ in
intellū est habit⁹ directiuus factionis: qđ est principiū ipsius opa-
tionis primū a quo totus mot⁹ regulat⁹. in potētiis aut et organis
exercitiis est habit⁹ nō qđē directiuus: sed obediūus. s. vt ipsa
organa sint talia p que possit deriuari vtrū intellectus factiōi diri-
gētis in ipsum artificabile. C. Et si dicas qđ et ille habit⁹ g est in
organis motiuus est directiu⁹. C. Nō pōt stare: qđ si directiuus est
aut est directiu⁹ eadē directiōe q dirigat itelle: aut alia directiōe
oēnti ab illa i spē. Si aut directiu⁹ sit alia directiōe oēnti i spe-
cie. tūc ipote est intellectū aliqd opari p organa: qđ nō mouebunt
organa fm directionē intellectus: sed fm ppiā directionē. Et tūc
esset aliud et incōueniēs. s. qđ habitus factiuus in intellectu ponit⁹
supiora in nullo mō est principiū alicuius opationis. p. 3. qđ ipse p
se nō pōt aliqd artificare et nō h; aliqđ organa subseruētia opa-
tioni sue: cū ponat esse alia directiō organoz qđ intellectus g nihil
poterit dirigere ille habitus: ex quo seqđ illū frustra esse. C. Itē
esset aliud incōueniēs. s. qđ posset aliqs fabricare aliqd pfecte nō
attēdēte intellectu p directionē organoz. qđ nullo mō esse pōt: cū
aia nra sit principiū oīum opationū nra: maxie hāz que sunt in
intellectu: iō nō attēdēte ea ipote est tale qđ fieri. ergo nō erit ali-
qs habit⁹ directiuus ibi. Nā si habit⁹ directiuus esset in partib⁹
organicis possent organa p seipsa opari nullo mouēte. qđ est in-
cōueniēs. C. Itē patet duo supiora magis. nā sicut se bñt organa
opatiua ad intellectū: sic se bñt organa inaiata siue instrumēta ad
vīm motiua organica. s. ad manū. sicut ergo h; sit intellectus suffi-
ciēter habituatus et manus disposita: si tñ ipsa instrumēta opati-
ua inaiata nō sint disposita nō erit opatio factionis pfecta. ita si
intellectus sit habituatus: et cū manus nō sit disposita nō cōpleat p
fecte opus artis. ergo d; esse habit⁹ in manu sicut est habit⁹ in in-
tellectu. C. d; aut iste habitus manus nō sit directiuus eadē di-
rectione q dirigat intellectus p. 3. qđ sicut instrumēta inaiata nō sūt
aliquo mō directiuas: sed solū determināt sibi quādā figurā vt
vtrū agētis in ipsum artificiatū deriuari cōueniēter possit. ita or-
gana opatiua nō regūt aliqđ directionē: s; solū vt sint talia vt p
ipsa vtrū itelle oēat mouere. regūt tñ ista organa aiata maiore
disponē qđ organa inaiata separata nā organa inaiata maiore
rūt debita figurā et duriciē vel teneritudinē fm nām eius qđ ar-
tificabile est. Organa aut aiata vtpote manus regūt q sint di-
spōsa pluribus disponsib⁹. s. qđ bñt figurā debita ad fabricā-
dū et apprehēdēdū atq; mouēdū alia instrumēta. et ob hoc pedes
nō sunt cōueniētia instrumēta ad opationē sicut manus: qđ nō bñt
figurā ad apprehēdēdū instrumēta et cōtinēdū atq; mouēdū. Se-
cūdo regūt duricies vel mollietēs fm nām eius qđ artificabi-
le est. et ob hoc qđā opa sunt ad que qđā hoies iēpti sūt: qđ teneri
valde sunt bñtes mollia organa: et ipsum genus artificabile reg-
rit duriciē. Tertiu regūt in instrumētis aiatis qđaz assuefactio p
quā determinet ad genus talis vel talis opationis: vt qđ nō solū
sciat aliqs qñter lre formade sunt: s; et manus sua sit assuecta ad
formādū eas vt p hoc determinet ad certā figurā eaz. in instru-
mētis inaiatis nō regūt aliqđ assuefactio. nā nihil melius aliqs
opabit p dolabz si teneat dolabz nouū p qđ nō adhuc dolauit
qđ si teneat dolabz quo a multis ipibus dolatū est. C. Rō bñus
est duplex. Prio qđ instrumēta inaiata magis sunt diuersa et de-
terminata fm determinationē ipsoz artificabiliū qđ ipsa orga-
na aiata. s. manus. nā manus solū h; vñū genus figure. instru-
mēta aut inaiata tot figuras bñt quot sunt gīa artificatoz. ad hoc
g q manus qbz figurā vlez valde et indeterminatā ad h genus ar-
tificabilis vel illi⁹: sortiat determinationē ad illā artē: neciū est vt
assuectat. et sic bñt qđā assilationē ad modū figuradi talia vel
talīa artificialia. C. Scđa rō est: qđ vtrū itelle deriuat immediate p
man⁹: et deinde deriuat p instrumēta inaiata. itelle aut nō h; aliqđ
determinationem figure p modū: corpoz ad istam artificabi-
le magis qđ ad illud. cū ergo influat illa vtrū p manus: qđ illa vir-
tus quodāmodo vlis est. s. indeterminata ad hoc vel illud: opz vt
ad hoc qđ determinet ad istam figurationem huius artificabi-
lis q assuectat manus. In instrumētis aut inaiatis nō est sic: qđ
deriuatur

Si
An deus
non solū
dedit ha-
bitum fa-
bricatori
b⁹ taber-
naculi in
intellectu:
sed et in
manibus

Quasi q
dam.
L. d. cl. 1.

Scđa.

Tertia.

Quarta.

B

Organa
animata
regunt
debitam
disponē
ad h vt
p ea bō
operet.

L

1. ratio

2. ratio

3. ratio

D

Q: non

pōt cāri

aliq̄ v̄tus

i organis

inaiatis p

assuefa-

ctionem.

E

Si deus

infudisset

artifici-

b? tabna

culi habi

tū artis i

intellu z

nō i ma-

nib? non

potuisset

aliqd o-

perari.

†

S

†

†

†

†

†

deriuat v̄tus ad illa nō imēdiate p̄ intellectum q̄ quodāmo v̄l r̄
indeterminate istam v̄tutem influit: sed p̄ manū. manus aut̄ cum
sit corporeus agēs determinate recipit iam magis illam v̄tutem
cuz̄ assuefacta est: ideo influit in ipsa instrumēta inaiata virtutes
ipsam magis determinate. z̄ sic nō op̄ illa instrumēta assuefa-
cta esse. Tertia rō est: q̄ assuefactio regit̄ in eo qd̄ p̄ assue-
factionem virtutem aliq̄ acgrit̄. sed instrumēta inaiata nullam
magis v̄tutem acgrit̄ per assuefactionem q̄ sine ea. ergo nō op̄
esse aliq̄ assuefactionem ex parte eoz̄ ad ipsaz̄ artis opationem.
Quare aut̄ nō possit causari v̄tus aliq̄ in ipsa re inaiata p̄ assuefa-
ctionem. cā est: q̄ v̄tus bec cū aliquo mō sit actiua nō pōt deriuari
ab aīa nisi in illud qd̄ ei vnitū est. s. vbi ipsa est. rebus aut̄ in-
aiatis solum cōicat passiuam motionem. s. q̄ mouet eas: z̄ nihil
aliud causat in eis. instrumēta ergo inaiata solum mouebuntur
ab aīa: z̄ nullam motiuam v̄tutem s̄bent ab ea sicut s̄bit ipsa ma-
nus aut pedes. si aut̄ (vt. s. dicebamus) in organis aīatis esset ha-
bitus directiuus dirigens eo mō quo dirigit intellectus sup̄flue
poneret̄. nam ponēdo istum habitū esse directionē intellectus p̄
artis habitum: p̄fecte obediētē fieret oīa que fierēt ponēdo eum
esse directiuum eadem directione q̄ dirigit intellectus. ergo sup̄
fluū est ponere eū directiuū: cū nō sit ponēda pluralitas sine necē-
tate vt p̄ p̄ Arist. in. 8. Thopic. Item q̄ si habitus organoz̄
esset directiuus directione q̄ dirigit intellectus. posset p̄ se opa-
ri: q̄ in se h̄bet p̄ncipiū sive opationis. s. directiuam v̄tutem.
sed hoc falsum est (vt. s. diximus.) et q̄ vnicū solū ponit̄ p̄in-
cipiū: p̄mum qd̄ est intellectus. ergo nō ponet̄ in organis po-
sitoris habitus directiuus: sed solū qdam habitus obediētis. i.
p̄ quem talis disponat̄ vt sit apta ad recipiēdum regulationes in
intellectus circa tale aut tale genus artis: ideo cum deus infuderit
istis artificibus tabernaculi z̄ alioz̄ v̄tē filium habitū artis sup̄na-
turalis vel ipsū q̄ p̄reexistebat valde augmētauit. ita oportebat
vt infunderet habitū obediētis manus vt intellectū dirigit̄ p̄
artem posset obedire cōformiter ad illud genus artificiabilis. nā
si solum habitus intellectus infudisset z̄ nō habitum manus: non
potuissent artifices illi q̄cūq̄ fabricare cum v̄tus intellectus nēcio
debeat deriuari p̄ manus artificiat̄. sicut si deus alicui dedisset
sapientia magnā infusam: z̄ tñ esset mutus: nō posset aliqd̄ alijs p̄
sapientiam illam declarare: q̄ nēcio regrebat̄ opatio lingue ad
hoc. vel si infudisset ei istam sapientiam: z̄ tñ esset balbutiētis lin-
gue nō poterat explicare aliqd̄ p̄ sapientiam istam nisi balbutien-
do: aut nullo mō explicaret nisi et dedisset cōgruētē dispōnem
in lingua. sicut p̄ de Moyses: cui l̄ deus reuelasset multa: tñ q̄
balbutiēs erat nō poterat explicare: ideo datus fuit ei Aarō q̄ lo-
co eius loqueret̄. sic v̄. 8. 4. et. 7. c. f. ipse loqueb̄ p̄ te ad populū:
z̄ erit os tuum: z̄ tu eris ei in his que ad deū p̄tinēt. z̄ in. 7. c. v̄.
ecce p̄stitui te deū p̄baronīs: z̄ Aaron frater tuus erit p̄pheta
tuus. Nēcio ergo dōm q̄ deus eis infuderit habitū obediētis
in manibus: als̄ nihil p̄deset habitus q̄ in intellectu erat infusus.
Et rōnabilr̄ vocat̄ v̄tus illa infusa manibus ad obediēdum itel-
lectui habitus: q̄ sicut in intellectu infundebat̄ aliqd̄ qd̄ ita diri-
git quēadmodum habitus acgritus in intellectu p̄ assuefactionē:
ita cū in manibus istoz̄ aliq̄ v̄tus a deo causata fuit p̄ quam ita
erāt obediētē: sicut si magna fuisset facta assuefactio. Ergo ista
v̄tus acgrita in manibus vocabat̄ habitus. (Ut faciāt vestes Aa-
ron.) Vestes Aarō si accipiant̄ p̄prie solū erāt due. scilicet linea:
z̄ tunica hyacinthina. Alie aut̄ nō erāt vestes: sed qdam ornatus:
vt sup̄humerales: z̄ rōnales: z̄ lamina: z̄ mitra hyacinthina: z̄ cida-
ris: z̄ angulus: z̄ baltheus: z̄ femoralia. Accipiendo tñ large vestes
et oēs isti ornatus vocant̄ vestes: z̄ sic accipit̄ hic. nam maior ar-
tis subtilitas infusa regrebat̄ ad faciēdum rōnale z̄ sup̄humera-
le cū lapidibus suis sculptis q̄ ad faciēdum vestem lineam z̄ ve-
stem hyacinthinam. nā has duas glibet̄ et nō multū instructus fa-
cere posset. (In qbus sanctificatus ministrat̄ mibi.) Dē sanctifi-
catus. i. deo applicitus: q̄ sanctificatus est aliqd̄ dei cultui applica-
re. Et est sensus q̄ fieret vestes Aarō q̄s cū ipse indueret solum
esset applicitus ad cultū dei. s. q̄ nihil aliud nō posset agere cum
eis nisi ministrare deo. nā nō licebat vestib̄ illis vti ad quēquā
actū p̄sanum. (Bec aut̄ erūt vestimēta que faciēt.) Dic p̄ qd̄. s.
dicebat̄. s. q̄ vestes accipiant̄: nō solū ille due que vocant̄ p̄prie
vestes vt tunica hyacinthina z̄ linea stricta. sed oīa alia ornamē-
ta sacerdotū sive maiorū sive minorū vocant̄ vestes. p̄ q̄ vocat̄
hic rōnale z̄ ea que sequunt̄ vestes. (Rationale z̄ sup̄humera-
le.) Hic ponunt̄ vestes sacerdotū: sed nō oēs. nam s̄m Joseph.
10. vestes sunt (vt. s. enumeramus) l̄ s̄m nō ponit nisi. 9. in to-
to isto. c. hic tñ in p̄ncipio q̄ ea ḡialr̄ cōputat solum ponit. 6.
z̄ hoc q̄ deficiūt tria que. j. ponunt̄. s. mitra hyacinthina z̄ lami-

na aurea z̄ femoralia.

Quis ordo erat in vestibus sacerdotalibus quando sacerdos
induebatur.

Sciendum

aut̄ q̄ nō induebat̄ sive ornabat̄ sacerdos
his vestib̄ eo ordine quo hic ponunt̄. Nā
primo cū ad qd̄cūq̄ ministeriū accedere dēbat̄ calciabat̄ femo-
ralia vt p̄. j. als̄ moxeret̄ si ministraret: z̄ adhuc añ calciationez̄
illoz̄ femoralium lauabat̄ pedes z̄ manus vt p̄. j. 29. et. 30. ca.
Secundo loco induebat̄ tunicā lineam byssinā strictā: que vo-
cat̄ hic linea stricta: z̄ hāc ponebat̄ sup̄ vestes suas cōes: sicut fa-
ciūt p̄f̄ bi n̄r̄i q̄ sup̄ vestes suas cōes nō impediētēs celebrant.
Tercio loco si sacerdos magnus erat induebat̄ tunicā hyacin-
thinā totam b̄stem mala punica z̄ tintinabula in extremitate
sua p̄ ḡiz: z̄ p̄tingebat̄ ista vestis vsq̄ ad talos. Quarto pone-
bat̄ rōnale iudicij in pectore. Quinto ponebat̄ sup̄humerales si
ue ephod in parte posteriori: l̄ in hoc nō est ordo t̄p̄is: q̄ sup̄hu-
merale z̄ rōnale inter se colligata erāt vt nullo mō possent a se se-
parari vt p̄. j. erat aut̄ religatio p̄ anulos z̄ catenulas atq̄ vnci-
nos. Sexto loco ponebat̄ baltheum: q̄ (s̄m q̄ vult Joseph.)
erat qdam cingulū. 4. digitoz̄ intextū auro z̄ purpura atq̄ hya-
cintho z̄ cocco bis tincto atq̄ bysso retorta: qd̄ stringebat̄ hyacin-
thinā vestē z̄ rōnale z̄ sup̄humerales cū ceteris inferioribus ve-
stib̄. Alij volūt q̄ baltheus esset qdam p̄a vestis. s. depēdens a
zona vsq̄ ad talos in giro totius corporis. z̄ q̄ sic ponūt volunt
esse tres vestes coopētes ipsū sacerdotē: totalr̄ p̄ter vestes
cōes q̄s sacerdos infra gerebat. z̄ prima erat linea stricta. scda
erat tunica hyacinthina. tertia erat qdam vestis suppleta ex tri-
bus ornamētis que simul sumpta totū corpus velaret. s. q̄ rōna-
le velaret partem anteriōrē pectoris vsq̄ ad zonā: z̄ sup̄humera-
le sive ephod coopiret partē posteriōrē ab humeris vsq̄ ad zo-
nam: z̄ baltheus coopiret totā inferiōrē partē sub zona in giro.
z̄ s̄m istū modū tunica hyacinthina nō apparebat̄ foris: nisi for-
te in ora vel extremitate inferiōri vbi erāt tintinabula aurea z̄ ma-
la punica hyacinthina. Scdm̄ pōnem Josephi q̄ v̄ baltheus qd̄
dam cingulū latitudinis digitoz̄. 4. stringēs sup̄humerales z̄ rōna-
le cū tunica hyacinthina z̄ inferiōrib̄ vestimētis: nō ponent̄ tres
vestes opietes totū sacerdotē: sed due solū. s. linea vestis z̄ hya-
cinthina. Septimo loco ponebat̄ sacerdos in capite cidarim
que erat q̄si qdam sudariū sup̄ qd̄ poneret̄ mitra hyacinthina.
Vel potius erat qdam biretis lineis rotūdum in parte inferio-
ri: qd̄ verius sup̄iōrē partē acuiſ in conu. Octauo loco po-
nebat̄ thiara que erat mitra pōtificialis hyacinthina: que forte
esset ad figurā thiare epoz̄ n̄r̄oz̄. z̄ ista ponebat̄ sup̄ cidarim in
capite. Nono loco z̄ vltimo ponebat̄ lamina aurea in frōte
sacerdotis: cuius q̄titas erat digitoz̄ q̄si duoz̄ coopēs in latitu-
dine totā frōtem in lōgitudine aut̄ erat figure semicirculi: q̄si p̄-
tingēs ab aure dextra vsq̄ ad sinistrā circūdās vsq̄ ad frōtem
sacerdotis z̄ tēpora. Si aut̄ sacerdos minor q̄. 4. solas vestes
hēbat̄ idni dēreterat iste ordo. Primo lotis manibus z̄ pedib̄
iuxta cōsuetudinē sacerdotis magni calceabat̄ femoralia. Deinde
sup̄ vestes suas cōes induebat̄ tunicā lineam byssinā scdo loco.
Deinde tertio loco cingebat̄ baltheo. i. cingulo illo. 4. digitoz̄. Po-
stremo q̄rto loco iponebat̄ capiti eius cidarim. i. mitra lineā. z̄ sic
ministrabat̄ sacerdotes minores corā sūmo sacerdote: vel euz̄ p̄
se aliqd̄ ministerij exercere dēbat̄. (Et sup̄humerales. i. ornāmē-
tū suū vestē depēdētē ab humeris: qd̄ alio noīe vocat̄ ephod.
(Tunica.) Accipit̄ hic tunica p̄ illa que erat tota hyacinthina: z̄
nō vocat̄ vestis linea tunica hic. z̄ p̄. q̄ v̄. tunica z̄ lineam faciē-
do v̄iam inter tunicā z̄ inter lineā. Si aut̄ linea vocaret̄ tunica
nō poneret̄ ibi copulatūa iūctio. s. (Tunicam z̄ lineā.) Sed vi-
ceret̄. (Tunica lineam z̄ lineā strictā.) Ista erat alia vestis que p̄-
tinebat̄ tā ad sacerdotes minores q̄ ad pōtificem. z̄ vocabat̄ li-
nea. i. de lino facta. s. de bysso. z̄ v̄ stricta q̄ nō erat ita ampla si-
cut tunica hyacinthina sacerdotis magni: sed q̄si corpori cohere-
bat. (Cidarim.) Cidarim est mitra lineā rotūda in parte inferio-
ri que in sūmitate acuiſ. z̄ ista tā sūmo sacerdoti q̄ minorib̄ p̄ti-
nebat̄. (Et baltheū.) De baltheo duplex positio erat (vt. s. dice-
bamus.) Una q̄ baltheus esset qdam zona. 4. digitoz̄ lati-
tudinis facta ex filis colorū multipliciū. s. ex aureis filis z̄ hyacin-
thinis z̄ purpureis z̄ coccineis atq̄ byssinis: z̄ hac stringebatur
oēs vestes sacerdotales. Alia positio erat q̄ baltheus esset me-
dieta vestis. s. a parte zone vsq̄ ad pedes i giro sacerdotis. S̄
de istis pōnibus prima (que erat positio Josephi) vera est. alia
nāq̄ nō est totalis v̄a. Prima q̄ si baltheus nō assumeret̄ hic p̄
cingulo nō eēt aliqd̄ cingulū stringēs vestes sacerdotales. qd̄ tñ erat
necē. nā si oīscit̄ eēt vestes huc atq̄ illuc oīfluēt: z̄ oīformi-

Scda vestis

Tertia

Quarta

Quinta

6. vestis

7. vestis

Octava

Nona

Ordo in ve-
stibus q̄si sa-
cerdotes mi-
nores idē-
bant̄ in ve-
teri testō.

*Primo.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

ter posite corpi eius non apparet, quod non est villo modo dicitur: maxie quod ut isti ponunt baltbeum erat dimidia vestis ptingens a parte zone vsque ad pedes in giro totius sacerdotis. nam tunc oportebat esse cingulum religas baltbeum cum rionali et supbumerali, et non solus cingulum: sed et aliquid futuram vel plicaturam ut firmiter teneret et ipsum cingulum quod opiret futuram vel plicaturam illam ad tollendam aliquam deformitatem. cum ergo non sit aliquid cingulum inter vestes sacerdotales nisi ponat baltbeus esse cingulum. ergo omnem esse baltbeum esse cingulum. Item quod non videbat aliquid pulchritudo esse inducta per istum baltbeum, nam tunica hyacinthina erat infra que erat valde pulchra et habebat tintinabula aurea et mala punica hyacinthina et alij coloribz filoz. aureoz. coccineoz. purpureoz. atqz byssinoz. nec oportebat ad maiorem pulchritudinem poni baltbeum talis factus. Item videtur tunc tunica hyacinthina supflue facta: quod tota tegebatur supbumerali et rionali et baltbeo sic posito. Et si arguas quod non valet istud arg. nam eodem modo diceremus de tunica linea stricta que erat in parte subteriori quas constat totam tegi tunicam hyacinthina. Respondetur quod non est aliter: quod tunica linea nullam pulchritudinem prefebat cum simpliciter esset linea: tunica autem hyacinthina pulchra valde erat. id est hyacinthina linea tegi debuerit: non tamen tunica hyacinthina. Etiam arguas quod dato quod sic ponere baltbeus: tamen necia erat tunica hyacinthina: quod in extremitate tunice hyacinthine erant tintinabula aurea et mala punica diuersoz colorz. Respondetur quod si ponat baltbeus ut isti ponunt: cum esset medietas vestis accedens vsque ad talos sacerdotis non erat necesse poni tintinabula in tunica hyacinthina: quod possent poni conuenienter in extremitate baltbei. Item nullo modo stare potest quod baltbeus sit talis dimidia vestis. nam in sacerdotibus magnis aliquando in conuenienter hoc tolerari posset: in minoribus tamen sacerdotibus nullo modo erat verisimile fuisse tales baltbeos. si ponere in eis dimidia vestis. Que enim pulchritudo erat quod pars corporis supra zonam que magis honestari debet maneret sola tunica linea ad optata: et pars infra zonam dimidia veste aurea tegeretur: et tamen sacerdotes minores baltbeos habebant ut patet. Item quod hoc posito adhuc nec in ipsis ornamentis sacerdotum minorum ponebat aliquid cingulum quod non est conueniens. quod cum necesse esset poni cingulum super istas vestes: aut omnem esset quod aliquid cingulum sacrum erat (quod tamen hic non notat): aut quod ista ornamenta omnia stringebant quodam cingulo de vestibus coibus. Primum non est omnium: quod non est verisimile quod aliquis vestem Moyses hic ponere omiserit cum voluerit omnes perfecte designare. et quod femoralia ignobiliora erant omnibus sacerdotibus vestimentis: et tamen facta est hic mentio de eis. non est ergo verisimile scripturam subtraxisse talia ornamenta. Si autem dicas quod ponebat aliquid cingulum de coibus. scilicet de vestibus pennis inconueniens est: quod non debet poni aliquid pennis. nam omnia que necia erant ad ministrandum sacra erant: et non licebat ea puertere quolibet ad alios vsus. sicut dicitur. scilicet faciet vestes Aaron in quibus sanctificatus ministraret mihi. sed illud cingulum erat necessarium ad ministrandum sanctam: quod sine illo non poterant sacerdotales vestes contineri aut stringi. Omnium ergo baltbeus erat quedam zona textilis ex filis quorundam colorz (ut dicitur. dictum fuit sicut Joseph). Et dato quod apud hebreos verteret in dubium an baltbeus cingulum vel dimidia vestis esset: apud nos tamen manifestum est sequendo litteram nostram quod baltbeus cingulum sit: quod baltbeus apud latinos nihil nisi cingulum notat. et tamen accipit per cingulis militaribus que pertinet ad honorem et militarem professionem. (Faciet vestimenta sancta). scilicet isti viri sapientes corde quos deus repleuerat spiritu prudentie (ut dicitur. dictum est) vestimenta sancta. id est deo applicata. scilicet iste vestes vel ornamenta que fiebant nunc Aaron et filijs eius soli diuino cultui applicande erant. (Aaron fratri tuo). scilicet nouem vestimenta ut ponit littera: vel decem ut ponit Joseph. (Et filijs eius). scilicet 4. vestimenta vel ornatus que declarata sunt. (Ut sacerdotio fungantur mihi). id est ut ministrent in officijs debitis ordini sacerdotali coram me. Et non dixit ut sacerdotio fungantur solus: sed ut sacerdotio fungantur mihi: quod si diceret ut sacerdotio fungantur: et non adderet mihi esset sensus quod ad hoc ut essent sacerdotes vel haberent aliquod officium sicut sacerdotes debebant in vestibus istis incedere. Sed falsum est: quod non semper sacerdotes induebant istas vestes. et non solum qui non ministrabant: sed et nec qui ministrabant ad omnem ministracionem debitas sacerdoti. nam ad sacerdotes pertinebat qui in aliquo domo videbatur esse plaga leprose in parietibus quod irent ad considerandum de omnis illas ut patet 1. 3. c. et qui aliquis videbatur esse leprosus: sacerdos ibat ad considerandum eum ut esset vere leprosus: et tamen in his omnibus non utebatur vestibus sacris: quod fiebat extra sanctuarii. Et si forte peruenias dicens non facere aliquid horum sacerdotes sine vestibus sacris: non exprimat. Respondetur quod non potest stare:

quod ista omnia erant ministeria imunda. scilicet videre leprosos: et intrare in domos talis contaminatas aut de contaminatione suspectas. non ergo portarent vestes sacre ad talia loca. Et patet hoc manifeste. nam si ad alia ministeria que magis pertinebant ad deum non portabant vestes sacerdotales: quod imundicie aliquid talia ministeria continebant: quanto magis in istis que multum indirecte pertinebant ad deum. ante patet de imolatione vitule ruse quam imolabat sacerdos extra castra ut patet 1. 9. c. ad faciendos cineres emundatorios totius israel in aqua lustrationis: et facta imolatione vestimenta sua lauabat: quod ex hoc imundus reddebatur: et sic intrabat castra ad vesper. ergo non habebat tunc vestes sacras: quod et imunde redderentur et lauari deberent sicut vestes coenes: quod inconueniens est. non ergo portabantur extra vestes ne contaminarentur. sed ista erant sacerdotalia ministeria. scilicet imolare. ergo sacerdotes non induebant vestibus sacerdotilibz ad omnia sacerdotalia ministeria quod tamen significaret si diceretur. faciet vestes Aaron et filijs eius ut sacerdotio fungantur. id est quod ad omnem sacerdotale actum regerentur iste vestes. sed dicitur. (Ut sacerdotio fungantur mihi). id est coram me. scilicet intra tabernaculum et atrium eius. An sacerdotes veteri testamenti poterant portare vestes sacras extra sanctuarii et ad aliquas ministraciones contaminatas. Qd. 7.

Sed argues

hoc quod sacerdotes portarent vestimenta sacra extra sanctuarii: quod illa probatio inducitur non videtur valere. nam et si sacerdos post expletam imolationem vitule ruse et combustionem eius laueret vestimenta sua: tamen non sequitur ex hoc quod non erat indutus vestibus sacris: quod et in die purificationis quando sacerdos magnus intrabat in sancta sanctorum: que est in 10. die mensis septembris: induebatur vestibus sacris et faciebat omnes ceremonias sacrificiorum et expiationum que continentur 1. 16. c. et tamen expletis omnibus ceremonijs exuebat se vestibus sacris et lauabat se totum ut patet 1. 3. c. et sic vestes sacre non polluebantur: si ipse Aaron pollutus esset et postea indigeret lotionem. Respondetur quod vestes sacrate non poterant contingi ab aliquo polluto sine pena magna: imo nec quoniam pollutum ad sanctuarii accedere licebat ne contaminaret illud. si ergo Aaron pollutus esset quando ministraret non staret in tabernaculo: quod non auderet antea ingredi quod mundus esset. Etiam non indueret vestibus sacris. si autem ipsa ministratio eius pollutum reddebat non indueret vestibus sacris: ne sic polluerentur vel postea lauerentur. quorum neutrum erat. Nec est omnem esse similitudinem de sacerdote magno intrante in sancta sanctorum et de sacerdote qui imolabat vitulam rufam: quod sacerdos imolans vitulam rufam vere imundus erat: ille autem qui intrabat in sancta sanctorum et faciebat illas ceremonias non erat imundus. Quod patet ex duobus. Primo quod ille qui imolabat vitulam rufam lauabat vestimenta sua ut patet 1. 9. c. sacerdos autem qui intrabat in sancta sanctorum expleturus ceremonias illas non lauabat vestimenta sua: sed lauabat carnes suas ut patet 1. 6. c. lotio autem vestimentorum veteram signat imundiciam. Secundum erat quod sacerdos qui imolabat oiebat comaculatus vsque ad vesper ut patet 1. 9. c. sed de illo qui intrabat in sancta sanctorum non dicitur quod esset villo modo maculatus 1. 16. c. ubi tota ceremonialis illa obsequatio ponitur. nec est alibi legis quod imundus esset. Tertium erat quod ille sacerdos qui vitulam rufam imolabat non intrabat in castra vsque ad vesper ut patet 1. 9. c. sacerdos autem qui intrabat in sancta sanctorum faciebat illas ceremonias non manebat extra castra nec exibat tabernaculi atrium: imo expletis ceremonijs factis in sancto sanctorum et altari thymiamaturus rursus faciebat sacrificia in altari holocaustorum ut patet 1. 16. c. ergo non erat iste sacerdos pollutus. sed ille qui imolabat vitulam rufam erat vere pollutus. et sic si iste vestes sacras haberet qui intrabat in sancta sanctorum: alius tamen qui extra castra imolabat vitulam rufam non induebatur sacris vestibus extra castra. Et si arguas ad quod ergo lauabat sacerdos magnus expletis illis ceremonijs si imundus non erat. Respondetur quod in die expiationis in quo sacerdos magnus faciebat omnes illas ceremonias que habentur 1. 16. c. orabat pro se et pro populo suo ut remitterentur eis peccata sua. orabat etiam pro peccatis totius israel ut remitterentur: et ut imundicie tabernaculi tollerentur: et ad hoc aspergebatur sanguis in sancta sanctorum intra velum. factis autem his expiationibus deus propitiabatur israeli toti remittebatque peccata eorum sicut innuitur 1. 16. c. ut ergo signaretur quod expletis illis ceremonijs expiationis omnia peccata dimissa essent lauabat summus sacerdos totam carnem suam ex mandato dei: ut sic deus attestaretur in cerimonia illa peccata omnia fore dimissa. et sic ab omnibus mundus contagionibus accedebat ad altare holocaustorum sacrificia oblaturus. Et ex hoc patet ratio diuersitatis in lotionem. nam sacerdos qui imolabat vitulam rufam extra castra lauabat vestimenta sua et non carnem suam. ille qui comburebat vaccam lauabat vestimenta sua et

Sacerdos vestes vestes testamētum induebant vestibus sacerdotilibz ad omnia sacerdotalia ministeria.

†

A

Ritio.

B

Sacerdos imolans vitulam rufam in veteri testamento de imundus erat

C

Petitio. Quia sacerdos intras sancta sanctorum lauabat carnem suam Ritio.

Scda

Tertia Obiectio.

Solo

Arg. adhuc

Responsio

Quarta

Quinta

B

Doc. deter.

†

†

†

Obiectio. Ritio.

Duplices
sunt coin-
quationes

Quod aliqui
significa-
bat mū-
dos a pec-
catis i ve-
teri lege
lauabat i
cane sua:
si erant
petra itra
aliter nō
oportebat.

28.8

Quas co-
burnentes
vaccas ru-
fam laua-
bat vesti-
menta sua
et carnes
suas
Ritio.

sua et carnem suam. qui autem intrabat in sancta sanctorum lauabat carnem suam et non vestimenta sua. nam omnis lotio fiebat ad ablutionem alicuius operationis: ita quod tunc vere aboleretur: vel ad signandum eam esse abolitam. Sed iste operationes erant duplices. Quedam sunt que erant vera peccata: sicut actiones male: quas ablato ordine rationis deum agimus. et hec vere nos commovent. Alię sunt operationes que non sunt peccata mortalia: nec quoniam modo rationem sunt. primo potius si non ageremus ea in quibus tales operationes incurreremus peccaremus mortaliter: sicut si sacerdos nollet vitulam rufam immolare ne incurreret illam maculationem peccabit mortaliter: cum ageret preceptum dei. sic etiam omnes qui contingebat mortuum aut staret in domo ubi mortuus erat incurreret immundiciam. Si tamen aliquis ut non incurreret hanc immundiciam nollet patri aut matri mortui pietatis opera exhibere que solent defunctis exhiberi apparando funera eius: et faciendo sepeliri: atque manendo in domo in qua moreretur: peccabat valde mortaliter non honorans patrem aut matrem: et multum impius iudicaretur. ista ergo immundicia non erat aliquod peccatum mortale nec veniale: immo in actibus in quibus incurreret talis contaminationis magnum meritum erat. Solum ergo erant iste contaminationes que vetabant hominem ab accessu tabernaculi: et interdum ab ingressu in castra: nullo modo tamen tangebant animam. cum ergo aliquis debebat mundari a peccatis que ipsum intrinsecus maculabant. scilicet peccatis in deum: vel debebat signari mundatus ab illis: lauare oportebat carnem eius que intrinseca erat: et non vestes que erant extrinsece: quia ista macula peccati vere inficiebat hominem intra. Cum autem emundari debebat ab immundiciis que erant irregularitates quedam prauas hominem ab accessu sanctorum et ingressu castrorum: quia iste contaminationes non inficiebant hominem interius. sed in alia: non lauabatur id quod interius erat in homine. scilicet caro: sed ea que extra patebant. scilicet vestes: quia ergo sacerdos magnus exiens de sancto sanctorum expletis ceremoniis expiationis signabat peccata sua et totius populi esse deleta: carnem suam que intus erat et non vestes lauabat. sacerdos autem qui vitulam rufam immolabat: quia in hoc nullum peccatum incurrerat: sed quidam exteriorum immundiciam prohibentem ab ingressu castrorum et accessu sanctuarii solas vestes suas lauabat: et carnem nequaquam. **C** Si autem queramus quare ergo illi qui cineres comburebant. id est qui vaccam rufam cremabant usque ad cineres lauabant vestimenta sua et carnem suam. **R**espondetur quod hoc fiebat propter duo. Primo ad signandam maiorem immundicię exterioris. magis enim immundus erat qui cremabat vaccam assistens illi combustioni et intinctus fumo illius parado ligna: qui solum eam immolauit. id est iugulauit. Secundo quod ille qui incinerauit eam forte aliquid adherens habuit carni sue de cineribus eius: quia forte fauilla aliquę illius combustionis ceciderant in capillis eius et intra vestes super carnem eius: a quibus emundari per carnis lotionem debebat. **C** Considerandum tamen quod cumque emundari debebat ab aliquo immundicia exteriori: nunquam solum carnem suam mundabat: sed carnem et vestes: sicut patet in multis Leui. 1. et. 14. et. 15. et. 19. vel vestes solas ut in eisdem. c. et hoc ne si gnaretur quod ab interiori tagine mundabantur. in mundatione tamen peccatorum. scilicet qui signabatur peccata nobis esse dimissa abluebatur caro solum. Et hoc verum est: nisi quod incurrisset immundiciam nudus existens. nam tunc solum carnem suam ablaturus erat. Et sic patet de viro et femina ex quibus exit semine coitus. nam lauabatur carnes eorum ut patet Leui. 15. c. et hoc quia coitus in illis nudo corpore exercetur. Si tamen vestiti coiret satis videretur alicui quod oportebat lauare vestes. quod tamen verum non est: quia eodem modo quando nudi coirent oportebat ut stramenta lecti in quo dormirent lauarentur. sed nihil tale impatur Leui. 15. c. nisi esset vir semine fluens et mulier menstruum patiens: quia tunc vestes eorum etiam immunde erant: et lauare debebant: et stramenta lecti: et vasa que contingebant etc. ut patet in. e. c. Conclusum ergo patet ex superioribus quod sacerdotes non portabant vestes sacras extra sanctuarium: et si aliqui ministria ad solos sacerdotes pertinentia foris exercere deberent. **A**ccipient autem. **S**upra egit de vestimentis istis in generali: hic in speciali persequitur de quolibet eorum ponens materiam et fabricationem. et ponitur hic materia omnium illorum: sed non omnia ex eadem parte materie fierent. Sed quedam ex vna: quedam vero ex alia. **A**ccipient autem. **A**ux duo signat hic. scilicet aux in massa quemadmodum regrebat per laminam auream frontis sacerdotalis et pro catenulis et anulis factis in rationali et suphumerali et vinctis eorum et per vasculis in quibus incastrabantur onychini magni positi in duobus lateribus suphumeralis: et vascula ad incastrandum. 1. 2. lapides preciosos positos in rationali. regrebat et aux in filis. id est filis aurea ad faci-

dum rationale et suphumeralis et balthus et mala punice tunice hyacinthine et ad faciendum semicircularem mitre hyacinthine (ut voluit Iosephus.) Sed falsum est: quia hoc erat aux in massa: et instrumentis subtilibus extenuabatur in fila ut patet 3. regum. 7. c. **E**t hyacinthus. **Q**uid sit. dictum est. 2. 5. c. et accipiebatur per tunica tota hyacinthina et per malis punice tunice hyacinthine que habebatur quedam fila hyacinthina: et per rationali et suphumerali que habebatur fila hyacinthina: erant et per balthus facto ex multis filis. ser enim ornamenta habebatur aux: et quicquid habebatur hyacinthum. nam lamina aurea non habebatur aliquid hyacinthi cum esset metallina pure: et hyacinthus sit genus panis aut serici sic colorati ut aer vel celus cui serentur est. **E**t purpura. **A**d omnia ista quicquid ad que erat hyacinthus erat purpura. **L**ocutus bis tinctus. id est sericum valde rubrum. istud erat ad omnia ad que erat hyacinthus. **E**t hoc si ponamus quod in mitra hyacinthina esset quedam ora textilis in modum semicirculi ab aure ad aurem circundando occiput. id est partem posteriorem capitis: ita et quod ista ora textilis esset habens fila multorum colorum. Si autem non ponatur talis ora textilis dicemus quod ad tota ornamenta sacerdotis erat hyacinthus sicut aux: quia sicut aux erat ad laminam faciendam et non ponebatur ibi hyacinthus: ita hyacinthus erat ad faciendam mitram hyacinthinam et non aux. et tunc purpura et coccus bis tinctus erunt ad. 4. ornamenta. scilicet ad rationale: et suphumeralis: et mala punice tunice hyacinthine: et ad balthus. Si autem ponatur in mitra hyacinthina erat textilis ex auro manebat quod dictum erat. scilicet sit aux ad plura ornamenta quicquid hyacinthus: quia erit aux ad ser et hyacinthus ad. 5. et purpura et coccus bis tinctus ad. 4. **E**t byssus. **B**yssus valebat ad multa. scilicet ad faciendam tunicam lineam strictam et ad faciendam cidarim et alia. 4. ornamenta ad que erant alia duo. scilicet purpura et coccus. **F**acient autem. **P**osita materia fabricationis istorum ponitur modus fabricandi. et primo ponitur de suphumerali: quod alio nomine vocamus ephod: quia sic hebrei vocant. **D**e figura autem huius suphumeralis satis patet quod erat quadrangulum altera parte longius. Sed in hac quantitate longitudinis erat diuersitas secundum pondus Iosephi et secundum pondus aliorum. **N**am Ioseph vult quod istud suphumeralis erat quadrangulum tegens posteriora sacerdotis. scilicet dorsum et pectus eius et humeros: et habebatur in medio sui quoddam foramen quo caput sacerdotis immittebatur et complicabatur ad latera sacerdotis tanquam dimidia pars duplo: id est dylos in duobus lateribus habetis: hoc tamen differebat a duploide quod manicas non habebat. nam brachia sacerdotis manicas tunice lineę byssine et tunice hyacinthine tegebantur. in medio autem pectoris sacerdotis ponebatur rationale: quia super pectus eius fiebat quoddam foramen palmare in latitudine et longitudine in quo ponebatur rationale quod erat quadratum secundum mensuram palmi in latitudine et tantum in longitudine: et religabatur in partibus duabus superioribus ipsi suphumerali: et aliis duabus partibus inferioribus et eidem suphumerali per anulos aureos et catenulas. **A**lii autem aliter ponunt. scilicet rationale esset quadratum (sicut dicit hic scriptura) et poneretur in pectore: et suphumeralis esset quadrangulum pueniens usque ad zonam pendendo ab humeris. et inter hec duo ornamenta super humeros sacerdos esset religatus per anulos et catenulas aureas: et et sub lateribus per vittas hyacinthinas religarentur. **Q**uid autem horum tenendum sit magis tenendum est prima positio que est positio Iosephi. nam magis concordat intentioni scriptę et volentis esse magnam affinitatem inter rationale et suphumeralis: ita quod nullo modo a se distingi valerent. Si autem ponatur alio modo facilius separari poterant: nec et erat tantus ornatus. Alię rationes sunt motiue insurgentes ex applicatione: quod per litterę applicationem tangam. **O**pe polimito. **D**e opus polimitum opus multorum colorum a polis quod est pluralitas et mitos quod est gutta: quia plures gutte colorum. nec tamen accipitur quod fuerit factum per pluralitatem colorum suppositorum quemadmodum faciunt pictores supliniētes colores superficie eius rei quam pingere volunt. **E**rat enim hoc suphumeralis factum de filis multorum colorum ut patet in scriptura. non ergo erat hec pluralitas colorum ex pictura: sed ex ope manus textoris vel laborantis acu. Et tamen quia ibi erant colores diuersorum filorum vocabatur opus polimitum: sicut vestis data Ioseph a patre suo vocabatur vestis polimita: quia erat diuersorum colorum. scilicet panis diuersorum colorum. et sic vocantur polimitarii quod panes diuersis coloribus tincti sicut patet 2. Regum. 2. 1. c. de illo qui vocatur polimitarius. fiebant autem in hoc suphumerali imagines quedam pulchre ope acus ex diuersis coloribus filorum: et hec erant imagines arborum et herbarum atque aliarum rerum que non sunt animalia. et erant tales quod sicut imago ex vna parte patebat: ita et in alia facie demonstrabatur: sicut est in panis gallinis. **D**uas oras iunctas habebat. **S**icut sunt due positiones de fabricatione suphumeralis: ita littera dupliciter applicatur. **E**t autem hic vna ratio ad confirmandum positionem Iosephi

De fig sup-
humeralis.
Opi. Iose-
phi de figu-
ra superhu-
meralis

Alia opi.

Opi. Iose-
phi melior.

Quid sit o-
pus polimi-
tum.

In superhu-
merali erant
diuerse fi-
gure non ho-
minum et ani-
malium sed her-
barum.
Ratio confir-
mas ponit
Iosephi.

quam hic sequor ex ipso nomine superhumeralis: qz suphumerale oī qd sup humeros ponitur. Si autem ponatur sicut volūt Ra. Abraam abenazra. 2 Ra. Sa. que est scda positio non oī vocari superhumeralis: qz non ponitur sup humeros: sed pendet ab humeris. Aliud est enim ab humeris pendere: aliud est super humeros esse. Suphumeralis autem sicut isti ponunt religabatur rationali sup humeros catenulis aureis 2 vncinis 2 anulis. Si ergo vocaretur hoc ornamentum suphumeralis qz ab humeris pēdebat: vel qz extremitates eius humeris affixe erant. eodem modo rationale vocaretur suphumeralis: qz fm eoz positionem iungebatur suphumerali super humeros. sed non vocatur: ergo nec aliud ornamentum suphumeralis recte nuncupari potest. tenendo tñ positionem Iosephi rectissime suphumeralis nuncupatur: qz super humeros erat: 2 medietas ad oīsum: alia vō medietas ad pectus dependebat: 2 humeri totaliter cooperiebantur: ita qz in latitudine illius suphumeralis qd quadrangulum erat altera parte longius erat quoddam foramen medium per qd mitteret sacerdos caput suum 2 cetera humerorū pars tegeretur. Et tunc magis rationabiliter vocari poterat suphumeralis qz aliqd aliter. nam non poterat vocari dorsale: qz tantum pendebat in pectore sicut in dorso. sed vocatur superhumeralis a medio suo: qz medium eius erat sup humeros: 2 vtrūqz equaliter pendebat. (Duas oras iunctas habebat.) C Rab. Abraam abenazra dicit qz istud superhumeralis dependebat a summitate humerorū vsqz ad zonam: 2 erat quantitas eius fm quantitatem alicuius viri poceritatis cōmunis: ita qz nec excessiue magnus esset: nec etiam valde parvus. 2 dicit esse suphumeralis cooperiens totam latitudinem oīsi sacerdotis: 2 esse quasi duos quadrantes diploides: atqz per medium illoz quadrantum quasi sup spinam oīsi sacerdotis esse quādam picturam magistraliter factam. 2 hoc suphumeralis duobus anulis iungebatur sup humeros a gbus dependebat. C Et fm istam positionem exponūt qz suphumeralis duas oras iunctas haberet. Non qz extremitates que dicuntur ore suphumeralis essent iuncte sibiipsis: ita qz vna plicaretur sup altera per latera sacerdotis: qz tunc dicit qz oportebat plicari istas duas oras suphumeralis in pectore: 2 sic coopirent rationale. qd incōueniens est: qz tunc non oportebat tantam pulchritudinem fieri rationalis si latere debebat. vel opz vt dicitur qz plicabatur iste due extremitates suphumeralis in pectore sacerdotis transeundo sub lateribus: 2 qz supra poneretur rationale. Et hoc etiam videtur repugnare littere: qz non erat rationale suphumeralis: sed alligatum ei catenulis. sed dicunt qz habebat suphumeralis duas oras iunctas. i. qz due extremitates eius affigebantur in anulis vestis hyacinthine sup humeros sacerdotis. Vel qz iste due ore suphumeralis iunguntur sup humeros duas oras rationalis. 2 sic redeūt in vnum ore suphumeralis cum ore rationalis. C Sed nec potest stare ista assignatio nec argumentationes facte: qz hic oī qz suphumeralis haberet duas oras. i. duas extremitates in quolibet latere. 2 sic erant. 4. ore. Isti autem non assignant nisi vnam oram qua affigebatur suphumeralis sup humeros. C Etiam dato qz ponant rationale 2 suphumeralis iungi sup humeros: ita qz ora vnus sit cum ora alterius: non effugiant aliquo modo incōueniens: qz dato qz dicatur esse vna ora rationalis 2 alia ora suphumeralis in gbus iungētur: tñ due ore erunt 2 nō. 4. littera tñ vult. 4. esse oras: cum dicit debere esse duas oras in vtroqz latere suphumeralis. 2 cuz vtrūqz distribuatur pro duobus: necesse est duo latera esse in quoz quolibet erunt due ore: 2 sic. 4. erunt. C Nec etiam poterat vari qz suphumeralis 2 rationale iungerentur sup humeros: qz rationale non accedebat ad humeros: qz in pectore erat. 2 dato qz vellemus eum eleuari vt iungeretur ore eius ore suphumeralis in humeris esse non poterat: qz ita strictum erat qz non attingeret extremitates eius ad extremitates suphumeralis qd latius erat. C Etiam qz lra manifeste vult qz iste ore. 4. erant in suphumerali 2 nō erat aliqua eaz in rationali. sed hoc nullo modo possunt isti signare fm hanc positionem. C Item qz dicit in vtroqz latere: qd stat pro duobus lateribus. ergo in duobus lateribus iunctio ista fiebat. sed non pōt stare fm istoz assignationem: qz dato qz suphumeralis iungatur rationali sup humeros: tñ solum fieret iunctio in vno latere suphumeralis: 2 non in duobus sicut littera innuit. C Item qz dicitur qz ille summitates siue ore lateris in se redire debebant. ergo ipsum rationale sibiipso iungi debebat. s. qz vna pars eius iungebat alteri parti. 2 sic redibat vna in aliam vt. j. dicam. C Nec valet aliqd arg. istoz: qz pcedit ex radice ignorantie: qz nesciunt qualr se haberet suphumeralis in ipso sacerdote. cum enim dicit qz non redibant ore rationalis in se

ipsum: vel non erant iuncte sibiipsis: qz tñ complicarentur sup pectus. 2 lateret rationale sub eis: vel poneretur rationale sup illam complicationem. 2 hoc ē videtur falsum. Respōdetur qz nō valet oīa: qz latera duo suphumeralis redeunt in seipsa 2 colligantur per. 4. oras: tñ non complicantur sup rationali in pectore: nec sub rationale: sed sub humeris sacerdotis in duobus lateribus eius fm pōnem Iosephi que verissima est 2 conueniens littere: qz alr ista littera applicari non pōt ad aliqz figurationes. C Pro quo aduertenda est figura suphumeralis fm Iosephum (vt. s. dicebamus) 2 fm eam videbitur littera. Erat enim longitudo suphumeralis tanta vt poneretur sup humeros immisso capite sacerdotis per qdā foramen eius tanqz p capitium vestis: 2 pēderet ex parte anteriori vsqz ad zonam: 2 ex parte posteriori vsqz ad zonam. Latitudo eius erat tāta vt opiret latitudinem oīsi 2 latitudinem pectoris. nunc aut cum penderet vna pars suphumeralis in parte anteriori sacerdotis: 2 alia in parte posteriori eius ne inordinate mouerent iste due partes nūc huc nunc illuc colligabant inter seipsas. s. pars anterior colligabatur atqz stringebatur parti posteriori sub lateribus: ita qz latus dextz suphumeralis qd erat latus lōgitudinis pendebat partim aī 2 partim post: 2 illa pars lateris dextri anterior pendēs colligabatur parti eiusdem lateris dextri pēdenti in parte posteriori: 2 fiebat ista colligatio sub brachio dextro sacerdotis. aliud aut latus sinistrz suphumeralis erat ē latus lōgitudinis: 2 pendebat medietas eius in parte anteriori: 2 medietas in parte posteriori: 2 iungebatur medietas pēdens anterior medietati pēdenti posteriori eiusdem lateris sub brachio sinistro: 2 vt possint trineri mutuo iste partes fiebat odyli in vna parte suphumeralis. s. in parte pēdenti anteriori: 2 fiebat foramina in parte apposta pēdenti in parte posteriori: 2 inferebatur odyli per foramina sub brachio dextro: 2 p istum modum latus dextz suphumeralis redibat in seipsum p colligationem partis anterioris ad partes posteriores. filis aut iunctura seruabatur in latere sinistro sacerdotis. s. qz pars anterior lateris sinistrz suphumeralis iungeret parti posteriori eius lateris retro pēdenti: 2 fieret ē iunctura p odylos 2 foramina: 2 vt firmitus manerēt odyli 2 foramina per que inferebant odyli ne rumpetur vestis fiebat quedam ora textilis. i. quedam extremitas ponebat in loco in quo fiebat odyli sup ipsum latus suphumeralis: sicut solet in vestibus fieri complicatio quedam pāni vel appositio quedā petacio: que vocatur ore siue extremitas ne cito rumpat vestis. ponebatur ergo sic in quolibet duoz lateris suphumeralis due ore in extremitatibus siue summitatibus lateris. nam vna pars lateris dextri suphumeralis pēdebat anterior in pectore sacerdotis: 2 in illa ponebatur vna ora pāni vbi fieret vel poneretur odyli. in alia parte lateris eiusdem pendēte posteriori fiebat vel ponebat alia ora textilis pāni in qua fieret foramina ne facili rumpetur extremitas lateris suphumeralis. Et sicut fiebat in latere dextro suphumeralis: qz ponebant due ore: vna p odyli: alia vō pro foraminibus: 2 iste due ore iuncte erāt: qz iungebant in lateribus sacerdotis sub brachiis: ita p oīa fiebat in latere sinistro. cuius figura sic fit descripta p lōgitudinem: qñ tñ poneretur sup sacerdotem 2 iungerent latera p odylos 2 foramina in ore: nihil videbat distare suphumeralis a media diploide pueniēte ex parte anteriori 2 posteriori vsqz ad zonam: preter hoc qz diploides manicas habet: suphumeralis vō nullas. (Duas oras iunctas habebat.) Ora 2 extremitas idem sunt. sed iste ore fiebat in summitatibus suphumeralis. sicut cum in margine alicuius vestis sit appositio aliquoz petacioz p gix vt foratior maneat summitas vestium ne facile rumpatur. Iste due ore erāt in vtroqz latere. i. accipiant duo latera suphumeralis. s. dextrum 2 sinistrz que cadebant sup latus dextz 2 sinistrz sacerdotis: 2 ista erāt latera lōgitudinis: 2 in quolibet istoz ponantur due ore. s. due extremitates textiles. si enim fm lōgitudinem lateris poneres ora in suphumerali solum essent due ore. vna in latere dextro: 2 alia in latere sinistro: tñ in quolibet latere ponebant due: qz nō pueniebat aliqz per extremitatem lateris totam a principio vsqz ad finē. Et hoc erat: qz solus necessarie erāt iste ore in suphumerali ne rumpetur facili cum fierent in eo odyli 2 foramina. 2 qz odyli 2 foramina nō fiebant p totum latus dextz aut p totum latus sinistrz: sed in qdam parte lateris dextri fiebat odyli in parte anteriori lateris dextri: 2 in qda alia fiebat foramina in parte posteriori eiusdem lateris. pars aut cuiuslibet lateris suphumeralis que erat sup humeros nec odylos nec foramina vlla habebat. ergo erat necessaria vna parua ora siue extremitas in parte odyloz: 2 alia parua in parte vbi erāt foramina. Et sic in quolibet latere erāt due ore. (Duas oras iunctas habebat

Fig sup humeralis fm Iosephum.

L

†

D

†

†
Qd. 9.

Op. ra. Ab
bzaā aben.
ō oīone ou
az oraz sup
humeralis.

Rō pōnis.

Lōfuta. 1.

Scda.

Tertia

Quarta

Quinta

Sexta.

B
Rā. ad rō
nez Abena.

bebit in vtroque latere.) i. q. rationale habebat duo latera longitudinis. s. dextrum et sinistru: et in quolibet erant due ore fm modum supra assignatu et iste erat iuncte: no quide q. eent iuncte iter se s. q. iungerent p complicatione lateris qn sacerdos indueret. na qn non induebat sacerdos superhumeralis non erat aliqua funtura lateru sicut qn diplois e p se ita q. nullas induit ea: no sunt coniuncta duo latera eius p codylos et foramina. Cum vero q. induit diploide coniungit duo latera eius inferendo codylos p foramina. sic aut qn sacerdos induebat se superhumeralis si latera essent coniuncta codylis immixtis p foramina: non posset se induere: sicut no pot quis induere diploide si codyli foraminibus comploti sint. Erant ergo lateru ore distincte cu sacerdos induebat superhumeralis: ipse aut postea coplodebat codylos foraminibus suis. et sic manebant due ore in quolibet latere coniuncte. (In vtroque latere sumitur.) Debet fieri bypallage. i. in sumitibus vtriusque lateris. of sumitas extremitas et in extremitatibus lateru vbi terminabatur quantitas superhumeralis erant iste ore posite. (In vtroque.) i. in duobus lateribus. s. in latere dextro et in latere sinistro que erant latera longitudinis. latera autem latitudinis erant duo latera fm que tangebant superhumeralis loci zone sacerdotis. s. vnu latus ad priorem partem zone et aliud latus in parte posteriori ad zonam sacerdotis. in his eni duobus lateribus nulle ore aut codyli vel foramina ponebantur: q. nulli parti coplodebant ista latera. (Ut in vnu redeat.) Istud verbu pot referri ad latera vel ad ozas. ad latera superhumeralis: no qd q. latera in se redirent s. q. quodlibet latus ad se rediret. Na latus dextru nullo modo coniungebat lateri sinistro. s. latus dextru redibat in seipsum et latus sinistru redibat in seipsum. s. q. pars vna lateris dextri pendebat ante et pars alia lateris eiusdem pendebat retro. et iste ore coplodebat sub brachio dextro sacerdotis. sicut sinistru redibat se ita q. pars anterior et posterior comploderent sub brachio sinistro p condylos et foramina. Qui aut tenet priorem positionem. s. abenazra et rab. sa. no possunt aliquo modo ista littera applicare. (Ipla quoque textura.) Hoc pot accipi dupliciter. Uno modo p ipsa cõtextione plana superhumeralis: et postea super illa simpliciter textione fieret varietas operis. i. multe imagines: et q. vtrunq. esset de diuersitate filioru q. hic ponunt. Alio modo et convenientius accipit textura pto ipsis ozis intertextis sumitibus sine extremitatibus duorum lateru superhumeralis. sic o. j. de tunica hyacinthina q. fiet ei in capitis ora textilis. Etia q. si no acciperet hic textura p ozis positis vel factis in lateribus superhumeralis no determinaret littera hic de materia illaru ozaru: qd erat inconueniens q. nesciretur de quo fieri deberent. (Ipla quoque textura.) i. ore q. tuor in texte sumitibus duorum lateru. (Et operis varietas.) i. ipsum totu superhumeralis qd e opus variatu de auro et hyacintho. Hic determinant duo. s. ma superhumeralis et ozaru positaru in lateribus eius et modus fabricatiõis vtriusque. Primum o. j. q. ta textura. i. ore intertexte lateribus superhumeralis q. operis varietas. i. ipsum superhumeralis erunt de hyacintho et auro et purpura. Scdm. s. modus fabricatiõis determinat. s. q. ore in lateribus superhumeralis posite essent solu textiles et nulla esset in eis imago facta q. solu vocat textura: et ipsum superhumeralis erat habens multas figuras inquantu dicit et operis varietas. i. superhumeralis variatu multis figuris sed no figuris aialiu aut corporu celestiu: q. sic moueri possent ad idolatriam oes indei videntes. Nec erat eadem ratio in vestibus sacerdotalibus et i. corona intertextu. v. 2. s. c. dicebat q. in ea ponebatur sculpti reges: et in scõscõru ponebant duo cherubim productiles in formam virozu. na cherubim a nullo videbantur nisi a sacerdote sumo cu intrabat illuc semel p annu in die ppitiatio nis: et rarissime a sacerdotibus minoribus cu nisi moueri debebat tabernaculu. et tuc forte credendus e q. sacerdos magnus prior intrans oppadebat aliquod velamentu sup arcem et postea intrantes sacerdotes minores coaptabant illud velamentu sup arcem et cherubim. Ad videndu mensam ppositionis soli sacerdotis accedebant q. erat intra tabernaculu primum. de his aut nulla aut modica suspitio ad idolatriam erat. populares aut q. rudes erant priores ad idolatriam erat: io plures occasiones idolatrie di eis auferende erant: vestes aut sumi sacerdotis foris coparebant. s. in atrio tabernaculi i. q. vulgares ad offerenda sacrificia introibat: et illi q. foris stabat p cortinas reticularas videbant ea q. erat i. atrio. et sic si aliq. imagines boim aut iumentoz aut solis et lune essent in vestibus sacerdotis sumi viderent a vulgari b. ad idolatriam mouerent. (Sumesque duos lapides onychinos.) De qualitatibus istoru lapidu. j. dicit. erat aut isti lapides

satis magni ita vt in superficie plana cuiuslibet scribi posset nomina sex filiorum israel. et vocat lapis iste onychinus grece de onyx onycis q. onyx vngue signat. sicut eni in vngue e rubor et candor ita in illo lapide e. (Et sculpes i eis nomina filiozu israel.) i. nomina filiozu iacob. na accipiunt h filii israel vt alibi cõter accipi pauerunt. s. p tota aggregatione descendentiu a iacob: q. non debebat oim istoru nomina inscribi lapidibus onychinis: q. non caperent in decem milibus onychinis. et p. j. q. solu mandant poni sex nomina in vno onychino et sex in alio onychino. sicut aut filii israel solu. i. 2. bic. s. quos ipse israel sine iacob imediate genuit. (Et sculpes in eis.) Ista scriptura nomina no fiebat posito aliquo colore atro vel rubro sup facie onychinozu: sed cauabant onychini et cauature exprimebant effigies lfaru. nec tñ solu sculpebantur onychini: s. et in locis cauature ponebant aliq. color rubeus vel niger vt sic se viderent facta oia inter colore onychini et colore lfaru. (Sex nomina in lapide vno.) Modus aut scribendi ista nomina quantu ad ordinem. j. subdit. (Iuxta ordinem natiuitatis eozu.) No accipit hic ordo natiuitatis quantu ad iura primogeniture ita q. ille q. iura pziogeniture sortitus fuerat pziogenitus diceret: s. accipiebat ordo tpalis natiuitatis. io rubeus q. fm tps prior erat dignior erat in lapidu sculptura. Et attendebat h ordo in duobus. Primo q. illi q. priores erant ponerent sculpti in nobiliori loco. s. in latere dextro. q. at minores in lapide lateris sinistri. Scdo attendebat in situ: q. in eodem lapide sine dextri sitie sinistri lateris illi qui maiores natiuitate erant in loco superiori ponebant. id e ordo seruaf in. i. 2. lapidibus pziotis de quibus. j. dicit. (Opere sculptoris et celatura gemarum.) In istis lapidibus sculptores sic signauerat vt in superficie cuiuslibet eent tres linee siue tres versus. Et in lapide lateris dextri sic sculptu erat vt in primo versu eent duo nomina. s. primo rubeus dñe symeon. in scdo versu eiusdem onychini erat alia duo. s. leui et iudas et isti 4. erat filii lie. in. 3. versu ponebant da et neptalim q. erant filii bale vxoris iacob et ancille rachelis. Et isti ponebant post illos 4. filios lie h isti duo no ptinerent ad filios lie: q. sic fuit ordo natiuitatis. s. vt post istos. 4. filios lie nascerent isti duo filii bale vt p. j. Gen. 30. Pro quo attendend e ordo q. ponit in natiuitate istoz Gen. 29. et. 30. c. et iste tenendus e in duobus onychinis et in. i. 2. lapidibus rationalis. In scdo onychino lateris sinistri erant tres versus et in primo versu ponebant gad et aser duo filii zelphe ancille lie. in scdo versu ponebant isachar et zabulõ filii lie. in. 3. versu ponebant duo filii rachelis. s. ioseph et beniamin. Et sic differebat ista denominatio. i. 2. filiozu israel a denominatione tribuu. i. 2. na inter tribus. i. 2. no computatur leui q. no accepit inter alios sortem vt p. j. Na. i. 8. et. 34. et Deute. i. 8. et computant duo filii ioseph. s. manasse et effrai q. duas sortes acceperunt. Ro diuersitatis e q. tribus distinguunt p sortes. s. q. illa gens q. habebat vna sortem separatam ab alijs iter filios israel erat vna tribus. leui aut no accepit aliquam sortem distinctam ab alijs: io no erat tribus. Quando ergo erat aliqd qd attineret ad possessionem inter. i. 2. filios iacob no computabat leui: cu vero aliqd eent qd ptineret ad eum computabat leui. O. aut sculperent filii israel ornamentis sacerdotis magni no ptinebat ad possessionem quia nullu ius sortis acquirerebat p tale sculptura: s. ptinebat ad eum. s. vt eent memoria filiozu israel coram oio vt p. j. cu o. j. portabit aar nomina eozu sup vtriusque humeru ad recordationem coram oio. Etia q. rogabat p remissionem peccatu filiozu istoru quoru nomina in vtroque humero gestabat sculpta vt p. j. cu o. j. portabit aar iniqtates. Etia mo et i. mensa ppositionis panes. i. 2. ponebant vt p. j. Leui. c. 24. et erat ad memoriam istoru. i. 2. inter quos erat leui. s. ozari p pcis suis ita erat necessarii aggregationi leuitice getis et ee in memoria coram oio: io debebat i his oib. poni leui tanq. vnus o filijs iacob. (Opere sculptoris et celatura gemarum.) Hic ponunt duo. s. cauatio lapidu onychinozu iuxta figuram lfaru in scribendaru. Scdm erat suplinif aliquo colore rubro vel atro: siue aliqd duru rubru vel atru mittere in illis cauaturis vt distinguatur color lfaru a colore onychinozu. Primum signat per opus sculptozu: q. sculpere pprie e cauare vel radere in lapide vel ligno aut ma metallina: et hoc e opus sculptozu. Scdm nota tur p celaturam gemarum. na celatura e pictura p suplinif coloru. et hoc ptinebat ad gemas q. in eis aliq. figure fiebant q. apparentes essent. Isto modo accipitur celatura ab oibus. s. p pictura. sic accipit ovidi in principio. 2. Metam. vbi dicitur domum pbebi dices. mam supabat opus na mulciber illic. Equora celaturat medias cingentia tras. (Sculpes eos nomibus filiozu israel.) i. in illa sculptura solu erat nomina filiozu israel nec erat vlla reliq. imago. (Inclusos auro.) Istud adiectiuu determinat substantiuu qd e. Exodus * Abulensis.

Ordo natiuitatis filiozu israel attendebatur in duobus quantu ad scripturas nominu in lapidibus.

Quo erant scripta nomina filiozu israel i lapidibus onychinis.

Leui computabatur vt vna tribus i scriptura nois i lapidibus.

Q. 10. a. Q. Erat figuram bu mae i corona intertextu et no in vestibus sacerdotalibus.

†

†

†

ponebat. s. onychinos cū oī. sumes duos lapides onychinos in
 clausos auro. s. q̄ primo isti lapides duo onychini includantur
 auro 2 in superficie plana superiori p̄minēti nullum auri operi-
 mētū ponebat: 2 ibi sculpebant noīa filiozū israel. (Et q̄ circū-
 datos.) i. q̄ isti onychini ex omni parte auro circundabant ne
 cadere possent p̄terq̄ in superficie superiori in qua sculpebā-
 tur nomina. (Et pones in vtroq̄ latere superhumeralis.) P̄i-
 us ponebant isti onychini in auro deinde sculpebant noīa. vlti-
 mo sic sculpti 2 inclusi auro ponebant i superhumerali s̄m si-
 gurationē superhumeralis quā facit ra. sa. 2 abenazra. s. q̄ eēt su-
 perhumeralis aliquid pendens ab humeris vsq̄ ad zonā 2 eēt
 quasi quadratū: oportebat vt ponerent isti onychini in duobus
 angulis superhumeralis: q̄ anguli duo superhumeralis veniebant
 sup humeros s̄m illā figurationē. Et ex hoc adhuc satis impu-
 gnatur illozū impositio. nā angulus 2 latus multū differunt. nā
 latus est linea terminans latitudinē: angulus ē cōtactus lineaz.
 si ergo taliter figuraret superhumeralis venientibus duobus an-
 gulis eius super humeros sacerdotis 2 duo lapides onychini su-
 per vtrūq̄ humerum poni debebāt: necessariū erat poni ony-
 chinos in angulis superhumeralis. 2 sic diceret in lra q̄ ponerē-
 tur lapides illi in angulis 2 nō in lateribus. sed hic vī q̄ pone-
 bant in lateribus. Ex hoc patet videntissimā eē figurationē
 iosephi quā sequemur. s. q̄ superhumeralis eēt p̄nus quadrangu-
 lus cuius erat longitudo vt posset pervenire a zona sacerdotis
 in parte posteriori sacerdotis vsq̄ ad humeros: 2 penderet ab
 humeris vsq̄ ad zonā in parte anteriori existente foramine in
 medio eius p̄ qd sacerdotis caput subintraret. positis ergo ony-
 chinis in superhumerali sic disposito in humeris esset in medio
 laterū eius nā tantū pendebat de superhumerali in pectore sacer-
 dotis vsq̄ ad zonā sicut in dorso eius vsq̄ ad zonā. nō ergo e-
 rāt isto mō in angulis isti onychini sicut necessario essent i alia
 figuratione sed in medio laterū longitudinis. (Memoriale fili-
 is israel.) Hoc ponit tanq̄ exponēs superioris. ideo ē in eodē
 casu iuxta regulam grāmaticozū. 2 est sensus. (Memoriale fi-
 liis israel.) i. isti lapides sculpti ponunt vt sint in memoriā filiozū
 israel. s. q̄ posset eos aaron corā dño vt deus videat istos ony-
 chinos cū nobis sculptis 2 recordetur filiozū israel. (Postabit
 q̄ aarō noīa eozū.) Dicit aarō portare q̄ ista noīa erāt in sup-
 humerali qd erat ornamentū suū sacerdotis. Et qd oī d aarō
 intellr de alijs sūmis sacerdotibus succedētibz ei. nā illud nō
 vā p̄sone s̄ ordinis vel dignitatis: ideo ad successores extendit.
 (Corā dño.) Dicit portare corā dño q̄ portat ea cū ministrat.
 nā ea q̄ fiebāt corā altari holocaustoz corā dño fieri dicebant
 vt p̄ 3. j. 2. 9. c. Etia dicebant fieri corā dño ea q̄ fiebant corā ar-
 catestimonij q̄ sup ea de medio cherubim loquebat deus vt
 p̄ 3. 8. 2. 5. et. j. 3. 0. 2. 11. 7. c. Ea etiā q̄ fiebāt corā altari thymia-
 matū dicebant fieri corā dño vt p̄ 3. 1. 6. c. cū dicit. cū autē
 exierit ad altare qd corā dño est oret p̄ se. 2 loquit ibi de alta-
 ri thymiamatū vt satis manifestat ibi in lra. Ratio aut bo-
 rū ē: q̄ l̄s oves in oī loco sit: tñ spālius eē vī vbi aliquis ei cultus
 spālis tribuit. 2 q̄ in altari holocaustozū fiebat ei sacrificia q̄
 in nullo alio loco fiebant dicebat ibi spāliter esse. In altari eti-
 am thymiamatū erat ei spāle ministeriū. s. q̄ quotidie adoleba-
 tur thymia bona odoris. In scō scōzū erat deo aliquid spe-
 ciale: q̄ ibi loquebatur specialiter s̄m declarata. 8. 2. 5. ca.

¶ An aaron portaret oēs istas vestes in scā scōzū vel in altari
 holocaustozum vel thymiamatum.

Q. 11.

Nunc ergo cū dicat q̄ aarō portabat istas vestes co-
 rā dño. q̄rī i quo istozū intelligat. nūqd i
 scō scōzū vel in altari holocaustozū vel thymiamatū aut i oibz.
 R̄ndet q̄ forte aliq̄ diceret seq̄ntes modū solēnitatū n̄ ap. s. q̄
 i maioribz solēnitatibz p̄ciosioribus vestibz vtrūq̄ sit: ita cum ad
 solēniora loca intrat solēnioribz vestibz sacdos dbeat adorna-
 ri. sed sanctū scōzū erat loc⁹ celeberrim⁹. ergo cū ad eū sacdos in-
 traret dbeat vti oibz istis vestibz p̄ciosis. Etia ad h̄ ē rō q̄ cū i-
 trabat sūmus sacerdos in sanctū scōzū intrabat ad rogandū p̄
 p̄cis suis 2 toti ppli. maxie ergo vī tūc necessariū eē gestare no-
 mina filiozū israel in pectore suo 2 būris. aīz p̄ 3. q̄ illa die fie-
 bat deprecatio p̄ p̄cis toti israel: 2 toti isrl̄ ieiūabat nihil gustās
 vt p̄ 3. 1. 6. et. 2. 3. c. Cōm tñ q̄ qñ sacerdos intrabat i scā
 scōzū nō induebat his vestibus p̄ciosis. s. superhumerali 2 rōna
 li et tunica hyacinthina 2 lamina aurea et mitra hyacinthina.
 3. 3. 4. indumēta. s. femoralia 2 tunica lineā strictā 2 cigu-
 lū 2 cidarim lineā vt p̄ 3. 1. 6. c. cū oī. tunica lineā vestiet 2
 femoralibz lineis verenda celabit: accinget zona lineā 2 cidari-
 lineā iponet capiti suo: bec. n. vestimēta sūt scā: qd cūctis cū lot⁹

fuēt idueat ex quo intus māfesse q̄ nlla alia vestimēta sumebat.
 ¶ Ad argumēta r̄ndet. Ad primū cū dicebat q̄ sicut i solēni-
 tatibz p̄cipuis vestibz honorabilioribz vtrūq̄ ē: ita cū intratur
 ad loca celebriora p̄ciosiores vestes assumi debēt. R̄ndet q̄ so-
 lēnitas aliq̄ oī eē maior cū maiorē letitiā d̄signat 2 cū maiorē
 gaudio colentiū celebrat. Si aut aliq̄ festiuitas sit magni bñfi-
 cij tñ nō ē signatiua gaudij s̄ poti⁹ meroris. vel q̄ ipsi celebran-
 tes in tristitia eē debēt solēnitas nō ē magna nec cū p̄ciosis ve-
 stibz celebrāda ē. sic p̄ 3. i festiuitatibz q̄s ecclia celebrat. nā nulla
 festiuitas ē in q̄ nobis. s. toti būano gñi maius bonū collatū fue-
 rit q̄ i die pasceus qñ redēptor n̄ p nobis mortuus ē: q̄ to-
 tū tūc genus humanū redēptū ē 2 apta ianua padifi. In die na-
 tivitatis saluatoris nostri n̄ ē nobis tātū bñficiū collatū q̄ solū
 fuit scā dispositio ad redēptionē būani gñis nō tñ fuit perfecta:
 ideo si nihil ampli⁹ secutū fuisset parū aut nihil nobis prodesset
 iuxta illud gregozij in benedictione cerei paschalis. nihil nobis
 nasci profuit nisi redimi profuisset. Idem de beneficio colla-
 to i resurrectione q̄ cōfirmavit fidē in discipulis 2 dedit nobis
 spem firmissimā resurgendi iuxta illō apostoli. i. ad Corin. 1. c.
 3. n. xps surrexit 2 nos resurget. Oīa ista minora sunt q̄ bñfi-
 ciū collatū i die pasceus. Tñ ecclia magnis gaudiis exultat
 i die natiuitatis 2 resurrectionis 2 in alijs similibz p̄ciosis ve-
 stibus vti: i die tñ pasceus nihil solēnitatis h̄z q̄ 2 ipsa quo-
 tidiani ornāt regimina altaribus adimunt: vt versa vice ecclie
 p̄ sponso suo debonefiet sicut ipse p ea vsq̄ ad vltimū dho-
 nestatus ē iter impiissimos hoīes cōdēnatus. Et nō solū h̄ mālis
 ecclia q̄ p̄ ecclia fidelitū ē debonefari oī: sed verius atq̄ inti-
 mi⁹ illa xpianozū congregatio vt hac die oēs honores vni de-
 ponat amictus: 2 nō solū q̄ supflua sūt: sed et q̄ honesta sunt ad
 infima 2 vilia se deiciēs. Lulibet. n. xpiano q̄ aliqd recti desi-
 derij h̄z 2 q̄cūq̄ dulcedinis amoris dī aliqñ gustauit tota illa di-
 es i lachrymis ducēda ē. Satis enī iudicio meoz verissim⁹ (vt ar-
 bitroz) xpian⁹ ille infelix ē q̄ vñā oīē in lachrymis nō pagit pro
 eo q̄ p nobis totā vitā in lachrymis 2 quotidianis anxietatibus
 tolerauit. Conformer ergo in festiuitatibus vete. test. erāt fe-
 stiuitates signātes magnā letitiā sicut festū azimozū in quo me-
 moriā exitus de egypto celebrabant: 2 in festo p̄tecofte (vt ali-
 q̄ volūt) memoriā legis date 2 sic de ceteris. q̄ ergo ista erant
 gaudij signatiua 2 ipsi celebrantes cū letitia peragebāt istas so-
 lēnitates: induebant sacerdotes vestibz p̄ciosis. Festiuitas autē
 oīei expiationis erat dies meroris quia in ea rogabat sacerdos
 p̄cā sua 2 toti ppli dimitti: 2 toti ppli in afflictioe diem illū age-
 bat vt oī 3. 1. 6. et. 2. 3. c. scā q̄ h̄ die afflictio nō fuerit pibit
 de poplo suo. nō ergo dbeat sacerdos magn⁹ vti vestibz exulta-
 tionis. s. sic oīa ornāmēta sua q̄ illo die assumebat linea erat vt
 p̄ 3. 1. 6. c. Et ista erat rudior mā oīm vestitū sacerdotum
 vt p̄ 3. in hac lra hūius. c. ¶ Ad aliud argū qñ oī q̄ in illa die
 orabat sacerdos p p̄cis suis 2 p̄cis ppli. ergo tūc erat maxime
 necessariū gestare noīa illa inscripta vt eēt memoria illozū fi-
 liozū israel corā dño. r̄ndet q̄ istud argū non probat q̄ sacer-
 dos magnus deberet intrare in scā scōzū habens vestes istas i
 qbus essent nomina filiozū israel: sed q̄ deberet illa die habere
 vestes p̄ciosas. nā cū intrabat in scā scōzū nō intrabat ad orā-
 dū p p̄cis suis vel populi: sed ad expiandū sanctuariū illud ab
 inquinamentis filiozū israel vt p̄ 3. 1. 6. c. vbi prius manda-
 bat offerri holocaustū 2 orari p p̄cis 2 postea adoleri thymia-
 ma sup altare thymiamatū: 2 deinde intrari ad sanctū sanctorū.
 ¶ Sed in hac r̄fione nō insisto: q̄ tūc maneret argū. s. q̄ va-
 to q̄ nō intraret sacerdos magnus in scā scōzū habens vestes
 p̄ciosas in qbus essent inscripta noīa filiozū israel: falkem qñ
 oraret p p̄cis 2 facit holocaustū deberet indui vestibus illis.
 sed neutrum stabat q̄ ē nō induebat his vestibus ad faciendū
 holocaustū illius diei vt p̄ 3. 1. 6. c. Nā prius induebat vesti-
 b⁹ illis q̄ ibi expiunt q̄s supra posuimus: deinde faciebat ho-
 locaustū 2 fundebat p̄ces 2 cēsa q̄ ibi ponunt: ita q̄ ad nullū mi-
 nisteriū illi⁹ diei vestes alias induebat. ¶ R̄ndedū ergo sic i su-
 piori argumēto dicebat. s. q̄ q̄ tota illa dies meroris 2 afflictio-
 nis erat nō dbeat sacdos p̄ciosis vestibz adornari. Et h̄ ad h̄ a-
 liqñ rōductiua eēt memoria filiozū isrl̄ corā dño: magis tamē
 erat retractatiua afflictio illius diei a solēnitatē vestium. q̄ ob-
 re ista obtinuit. ¶ Etia q̄ ista rō nō multū vrget. nā dato q̄ in
 memoriā eēt noīa sculpta i illis lapidibz: tñ nō p̄ h̄ isrl̄ q̄ in-
 troductū dbeat sacerdos magn⁹ in scā scōzū: q̄ panes. 1. 2. g po-
 nebat i mēsa ppositis erat i memoriā. 1. 2. filiozū isrl̄ corā dño:
 tñ nō ponebant intra scā scōzū s̄ in scūario exteriori. 2. pone-
 rent in memoriā p̄ 3. 1. 6. c. q̄ essent in tabernaculo extērio-
 ri p̄ 3.

R̄ndet. ad
 argū.
 Ad p̄mū

¶ Maius
 bñficiū
 otolit no-
 bis xps i
 passione
 sua q̄ in
 natiuita-
 te.

¶ Nō solū
 ecclia
 mālis in
 die para-
 sceus or-
 natibz
 nudari
 oīz s̄ ergl̄
 bz xpian⁹
 vestibz vi-
 lib⁹ indui
 debet.

Ad. 2. ar-
 gu. r̄. 1.

Lōfū. r̄. 1.

Alia rō.

R̄ndet. post-
 tionez rab-
 salo. 2 abe-
 nazre.

Lōnenien-
 tiffia erat
 figuratio
 superhume-
 ralis a io-
 sepho as-
 gnata.

R̄ndet. aliquo-
 rū. 1. Rō.

2. Rō.

Docto. r̄. 1.

Sacerdos magnus in vestibus suis induebat vestibus sacerdotis. Et induebat vestibus sacerdotis. Et induebat vestibus sacerdotis.

Deus nihil recordatur cum nihil obliuiscatur.

†
†
†
†

ri p. 3. 2. 6. c. Dom autem est summus sacerdos induebat istis vestibus oibus preciosis coram domino. i. coram altari holocaustorum: et coram altari thymiamatum. erant intra tabernaculum primum tres ministraciones sacerdotales. i. adolere incensum in altari thymiamatum: et incendere lucernas: et ponere atque auferre panes propositionis. hec (vt. 8. declaratum est) et magis dicitur Deute. c. 17. pertinet tamen ad sacerdotem magnum: quod ad minores sacerdotes. quoniam tamen a sacerdote magno fiebat induebat vestibus his preciosis sine quibus non intrabat in sanctuarium vt p. 3. j. cu. dicitur. et vesties ea aaron in officio ministerij vt audias sonitus: quoniam ingredieret et egredieretur sanctuarium in conspectu domini ne moriatur. In hoc autem reddebatur probatio de tunica hyacinthina que habebat tintinabula. Sed quod ista erat de vestibus que pertinebant ad sacerdotem magnum inquam tamen erat sacerdos magnus: quoniam indueret ista induebat et alia ornamenta que erant sacerdotis magni. In atrio et ante tabernaculum vestebat aaron istis vestibus: quod dicitur quod quando aaron ingrederetur sanctuarium deberet esse vestitus his vestibus. ergo quod indueret tur his vestibus in atrio quod est ante ostium tabernaculi. (Super vtriusque humerum ob recordationem.) si vno humero vnum lapidem gerebat in quo essent sex nomina: super alium lapidem i quo portabat totidem. Dominus ista portari in recordationem dei. si quod deus recordaretur illorum qui ibi scripti erant: non quidem quod deus per ista recordationem haberet. nam deus nihil recordatur cum nihil obliuiscatur: quod scientia et cognitio eius est quedam actus eternus et presentarius abiectus ab omni temporis conditione. sola autem illa recordantur vel habent reminiscantiam que legibus temporis subiiciuntur per tempora omnia intelligendo. Et dato quod deus recordaret aliquorum qui obliuiscerentur (quod est impossibile) tamen adhuc non recordaretur per ista signa corporalia: quia sunt lapides sculpti nominibus filiorum israel: quia ista sensibilia corporalia solum sentiuntur a sensitiuis corporeis et per organa corporea. talia autem deus non habet cum incorporeus sit. Non enim deus videt: nec audit: nec odoratur et sic de ceteris. Ipsi scriptura sepe dicat. oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum. Et illud Prover. 15. c. in omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos. qui secundum quandam appropiationem dominus de deo. volebat tamen deus ista de se dici respectu illius gentis rudis hebraice que putaret deum verum gerat deus eorum esse aliquid mortuum vel non viuens sicut simulacra gentium que non audiunt: nec odorantur nec quandoque vitalem actum habent. Mandabat ergo deus poni istos lapides in memoria siue recordationem. si quod ipse nihil recordaretur cum omnia oculis eius presentia sunt: tamen vult quod nos occupemur in diuersis cultibus eius secundum conuenientiam affectus nostri. nos autem vellemus quod deus recordaretur nostri: et quod apud nos per talia signa recordatio sit mandata poni talia signa. Vel aliter et adhuc melius. si quod deus per talia signa nec per aliquid alia non recordetur aliquid: mandata tamen poni illa vt saltem per illa nos credamus esse in memoria dei vel quod vult recordari de nobis cum mandata poni ea que apud nos vt signa recordationis habent. (Facies et vncinos ex auro.) Vncinus est diminutiuum de vncus. et est instrumentum factum ex aliquo metallo vel ligno recuruum ad comprehendendum et tenendum. (Et duas catenulas auri purissimi.) Iste erant parue catene que alligabantur vncinis. (Sibi inuicem coherentes quas inferes vncinis.) Pro quo respiciendum id quod supra dicebamus de figuracione super humeralis. si quod debebat super humeros et ad partem posteriorem vsque ad zonam. et ab humeris ad partem anteriorem vsque ad zonam. et in parte anteriori huius superhumeralis relinquebat vnius palmus in longitudine et tantumdem in latitudine apertus. in quo spatio ponebat rationale quod erat quadratum. i. vnius palmi in longitudine et alterius in latitudine. coniungebat autem rationale superhumerali ne a se illo modo separarentur p. 4. angulos rationalis in. 4. anulibus existentibus in rationali et totidem in superhumerali. et per hos inducebantur zonule auguste hyacinthine. Preter has ligaturas erat quedam alia per duas catenas aureas: et ponebat super vnum humerum sacerdotis in superhumerali vnius vncinus aureus alligatus vel insutus panno superhumerali: et in alio humero ponebat alius vncinus eodem modo. in istis autem vncinibus inferebantur catene. nihil aliud est catenas inferi vncinibus quam quod sicut vnius circulus catene inseritur alteri. i. mittitur per alterum et alter per alterum et sic mutuo se tenentes catenam efficiunt. ita vncinus inferebat vni circulo catene: et sic fiebat vnum et catena et vncinus. et secundum hoc cum vncini duo ponerentur super duos humeros sacerdotis vestis et catenule inferebantur vncinibus necesse erat catenas dependere ab vncinibus versus partem pectoris sacerdotis. his autem catenulis dependentibus ab humeris sacerdotis ridebantur due alie catenule in rationali cum duobus vncinibus et inferebantur vncini catenulis pedetibus in superhumerali. Et sic ex. 4. catenulis fiebat due ligature siue cocate

nationes. (Sibi inuicem coherentes.) Hoc vnde esse aliquantulum difficile. si qualiter iste due catenule sibi inuicem cohererent. nam si sibi inuicem cohererent non ligabuntur alijs duabus catenulis rationalis per vncinos. Etiam quod ponendo eas coherere nullius utilitatis essent. nam iste catenule ponebantur ad coherendum catenulis rationalis vt simul se tenerent rationale et superhumeralis. si tamen iste due catenule sibi inuicem cohererent non alligabuntur catenulis rationalis nec continerent illud (quod inconueniens): quod ad nihil tunc utiles erant. Est autem ista difficultas quod vnde esse aliquantulum improprie modum loquendi. nam cum dicitur deberet fieri due catenule sic est intelligendum quod iste due penderent a duobus humeris superhumeralis. cum dicitur sibi inuicem coherentes. non est referendum ad duas catenulas: ita quod iste due catenule sibi inuicem vniuerent. sed referendum est ad catenulas solas. si quod catenule inter se cohererent. Nam accipitur catenula dupliciter. vno modo pro conuero ex pluribus circularibus inuicem se tenentibus: aut per quolibet circulo. Accipiendo primo modo non vniuerant iter se catenule superhumeralis huius catene rationalis catenulis superhumeralibus inuicem vniuerant. Accipiendo secundo modo verum est quod catenule superhumeralis inuicem vniuerant: quod ad faciendum vnam catenulam coniungebantur et mutuo se tenebant diuersi circuli. quod est catenulas esse sibi inuicem coherentes. De ratione autem huius vestimenti littera li in fine huius. c. dicitur: vbi agitur de oibus simul. (Rationale quoque iudicii.) Hic tractatur de fabricatura et figura alterius sacerdotis ornamenti quod est rationale. et vocatur rationale apud nos apud hebreos antequam pectorale nuncuparetur. nam hebraice ista illud nominatur a loco in quo ponitur: quod est proprium nomen eius secundum ornamentum est. nam parte pectoris ornat. secundum nos ab effectu eius in nomine imponitur. p. ipsum namque de his que ingrebantur rationale reddebatur vt magis. i. dicitur. et ista nomen assumptum et hoc nomen a greco. nam in translatione. 70. interpretum ponitur logion quod grece rationale est: et inde est lexis. i. ratio a qua dialectica deriuatur. i. duorum ratione aut potius rationatione. Figura huius rationalis satis nota est. sed de colligationis modo ad superhumeralis et de situ eius difficilior est. si gura autem est quod est quadratum. i. habet vnum palmum in longitudine et reliquum in latitudine: et ponebat super pectus in quo erat. 4. versus siue. 4. linee lapidum preciosorum diuersarum specierum: ita quod in quolibet versu essent tres lapides de quibus satis manifestatur in ista. (Rationale quoque iudicii facies.) Ex eadem causa vocatur rationale iudicii ex qua vocatur rationale. sed hec appositio iudicii est ad magis explicandum. si quod in isto rationali reperitur iudicium rerum quas ingrimus vt. j. declarabit. (Opere polimito.) Hic opus polimiti tamen opus multorum colorum. sicut enim deriuatur a polis quod est pluralitas et mitos quod est gutta quasi plures gutte. si quod diuersi colores qui diuersas guttas habent erant in rationali. sic vocatur vestis ioseph polimita vt declaratum fuit Gen. 37. c. Et vocant aliquando polimitarij ipsi pictores quod opus suum habent in solis coloribus a ponendo diuersitate sicut exigit ratio artis pro qualibet re pingenda. Aliquando vocant polimitarij ipsi tingentes pannos diuersis coloribus. Aliqui illi qui texunt ex filis diuersorum colorum. Hic autem non potest accipi per pictores: quod diuersitas que erat in rationali non erat per picturam: sed per texturam quod immediate dicitur iuxta texturam superhumeralis. Itaque cum dixerit opere polimito. subdidit determinans quod esset istud opus polimitum dicens ex auro et hyacintho et ceteris. accipitur ergo opus polimitum per opere variato in coloribus quantum ad texturam. (Iuxta texturam superhumeralis.) i. sicut erat contextum superhumeralis ex diuersitate filorum: ita erat contextum rationale. nihil enim differerebat in materia et colore: sed in figura et quantitate et situ et efficacia. virtus enim reuelandi secreta non demonstrabatur in ephod siue superhumerali sed in rationali. (Ex auro.) i. ex filis auri. Dupliciter erat aurum in rationali. i. in massa sicut ad faciendum catenulas eius et vncinos et annulos et inclusuras lapidum. 1. 2. et filum auri quantum ad texturam. Hic autem solum loquitur de auro. i. de filis auri quod ex his fiebat textura. (Et hyacintho et purpura.) de his oibus. 8. 2. c. dictum est quid sint. (Quadrangulum erit.) Non accipitur quadrangulum proprie hic sicut consueuerunt distinguere geometre. si quod quadratum est quod a. 4. equalibus lateribus continetur. quadrangulum est quod habet latera altera parte longiora. si accipitur hic quadrangulum prout est generale siue ad quadratum equilaterum siue inequaliterum. nam accipiendo proprie cum hic sit tanta longitudo rationalis precise quanta latitudo deberet vocari quadratum. (Et duplex.) i. quod erat de panno duplicato. si quod plicaretur pannus et siuerent plicatur: vt sic firmior pannus esset quam si simplex poneretur. Et hoc erat ex duabus causis. Vna vt ille pannus facilius non ruperetur ponere. 1. 2. lapidum. melius enim sustineret saturum lapidum et pondus: duplex existens quam simplex. Secunda causa erat vt ait. ra. sa. vt poneretur inter illas duas panni plicaturas nomen domini tetragrama

Exodus * Abulensis. § ij

†
Qd.
12.
†
Quo vocatur rationale secundum grecos latinos et hebreos.

†
Quid sit opus polimitum.

†
Qui polimitarij vocentur.

†

†

†

†

†

†

†

†
Quare erat plicatura panni i rationale.

Opi. rab.
abzaam.

L

x. Lōfuta.
opin.

Secunda.

Nota a
strologe.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Septima.

Octava.

Nona.

ton in auro. ¶ Ra. abraā q vult circa quedā multū eē natura-
lis aut astrologus 2 errat valde applicando ad ea quibus vult
applicare vt declarauimus supra. 2 s. dicit q intra plicaturas
panni buius rationalis ponebant oue lamine: quarū vna argē-
tea alia aurea erat. Et erat facte ad modū astrolabij. Et oīc idēz
abenayra q a figura illarū laminarū postea astrologi astrolabio
rū suozū formas assumpserūt vt p illas veritas iudicaret: sicut
p lamine q erant in rōnali veritas sciebat. ¶ Sed in hoc val-
de erat iste dīlus. ¶ Primo qz dicit q astrologi assumpserūt
figurā astrolabiozū suozū ex figura laminarū. nā presupponit
q ibi erant lamine de auro 2 argento qd totaliter dubiū ē. nul-
lo enī mō hoc patere pōt ex scriptura vel aliquo loco autētico:
¶ Sed adhuc dato q ponerent ibi lamine nō haberēt formā
astrolabij. nō dico q nō essent in forma astrolabij ita q nō es-
sent rotūde vt lamine astrolabij qz in hoc modicū differt: s; q
nō oportebat ibi eē figuras q ponunt i lamine astrolabij. s; q
ponerent ibi oue tabelle perforate ad itūendū polos vel quod-
dā astrū: 2 gradus zodiaci 2 numerus graduum: 2 quadrans fa-
ctus in latere astrolabij ad inquirendas altitudines vel plani-
ties 2 profunditates 2 cōsiderandas ymbas rectas 2 versas 2
recte in facie astrolabij in quo describerent stelle existentes in
diuersis gradibus signozū zodiaci: 2 diuersis lamine ad diuersas
regionū latitudines sū declinationē equinoctialis a zenith. et
sic de alijs q sunt in astrolabio. Nō est enī videndū vllō mō q
tales figuraciones in lamine illis fuerint. nā deus nunq; agit
aliquid superflū. sed hoc totaliter superflū erat: qz si lamine es-
sent intra plicaturā rōnalis ille deberent cōtinere aliqua noia
dei magne sanctitatis: in quibus fierent operationes miracu-
lozū. astrolabiū aut nullius virtutis est. Nec deus cōsuevit da-
re ptatē efficiendū aliqua opa mirabilia ad taliū linearū figura-
tiones. solū aut ē astrolabiū quoddā instrumētū factū ad inue-
stigandū pprietates vel passiones motuū celestiu 2 effectuum
mirabiliū causatorū in diuersis partibus terre: ex diuersitate ce-
lestis motus: lamine aut nō erāt ad hoc. nā tunc qnūq; aliquis
sacerdos vellet aliquid cōsiderare in lamine oportebat educere
eas de plicatura rōnalis: qd nō cōuenit. ¶ Itē posito q extra-
berent solū cognoscerent per eas ea q cognoscerent p astrolabi-
um. s. quedā pprietates motuū celestiu: qd ad nihil vtile erat.
nā in rōnali sacerdotis pectori imposito non ingrebanē ea que
naturaliter cognosci poterāt: sed ea q supnaturaliter reuelant.
¶ Etia qz habendo istud rationale 2 ephod nō fiebat inquisi-
tio in aliqua lamina: sed a deo inquirebat veritas vt p. 1. Re.
2. 3. c. s. cū dicit dauid ad sacerdotē abiatbar. applica ephod: et
applicito illo. s. rōnali cū ephod quesitū a deo dicens. dñe de-
tradent me viri ceile i manus saul: 2 rñdit oīs. tradent. nō ē
ergo dicēdū q iste lamine essent formate in modū astrolabij.
¶ Etia errat cū dicit q astrologi ab his acceperūt figurā astro-
labiozū suozū. nā dato q iste lamine formate essent i modū astro-
labij: astrologi gentiles inde formā astrolabiozū suozū nō as-
sumpserunt: qz iste lamine essent implicite intra plicaturas rō-
nalis 2 insute: ita q nō possent patere cuiq; nec ipis sacerdoti-
bus. 2 dato q sacerdotes videre possent numq; tñ gentiles vi-
dere possent: qz vestes sacre non efferebant extra sanctuariū:
gentiles tñ nō poterant intrare intra sanctuariū ad videndū:
qz talis introitus 2 accessus eis valde prohibitus erat vt collig-
itur ex eis q dicunt Acta. 2. 2. c. nāz ibi iudei volebant occide-
re paulūz apponentes q gentiles introduxisset in templū: ipse
aut negauit hoc. Magis h p. 3. Eze. 44. ca. ¶ Etia dato q gēti-
les intrare possent aut vestes efferrē extra sanctuariū: tñ sacer-
dotes nullo mō auderent ea q secreta erāt gentilibus pandere:
cū nec ipsos legis libros eis manifestare velint: nisi cū tandem
quasi in fine totius durationis bebreoz nō multo tēpore ante
christi tempora: magnis precibus regis ptolemei philopatoris
2 magno precio reducendo multa milia captiuozū in terrā isra-
el: sūmus pontifex dedit. 70. viros q in grecū sermonē de be-
braica lingua bibliā transulerūt. ¶ Itē si p illas lamine astro-
labiozū forme inuente sunt: a multis tēporibus anteq; inuentū
fuit fuisse i vsu. astrolabiū nāq; cū magno studio 2 labore pto-
lemeus rex egypti sup ciuitatē arin q sub linea equinoctiali oī-
eē dididit. si tñ astrolabiū ex forma laminarū illarū 2 figuratio-
ne diuersarū linearū formari debuisset nō esset necessarius ma-
gnus labor. ¶ Itē qz tunc cū primo videre possent sacerdotes
bebreozū istas lamine qz gentiles: ipi prius astrolabiū con-
didissent. qd falsum: qz nihil de astrologia 2 alijs artibus scie-
bant nisi qd a gentibus mendicabant. ¶ Errat etiā cū dicit q
gentiles astrologi fecerunt illud astrolabiū ad figuram lamina-

rū: vt sicut p illas lamine rationalis sciebat veritas ita scire-
tur per astrolabium. ¶ Non potest hoc stare. nam per lamine
(si essent) inquireretur veritas portando eas super pectus: et
eis presentibus inquireretur a deo: qui responderet vt supra p-
bauimus. Et qz. j. dicitur. pone in rationali iudicij doctrinam
2 veritatem que erunt in pectore aaron quādo ingreditur co-
ram domino: 2 gestabit iudicium filiozū israel in pectore suo
coram domino semper. astrologi autem non conabātur cogno-
scere aliquas veritates per astrolabium portando illud super
pectus: sed considerando in illo per viam artis passiones mo-
tus celestis. falsa ergo sunt valde que velint iste confingit:
¶ Quedā glo. bebraica dicit q in illis lamine erant scripta
nomina. 1. 2. tribuum: 2 cum quolibet nomine tribus erat scri-
ptum nomen vnus stelle vel vnus constellationis aut angeli:
2 sic continuabatur memoria illius tribus apud deum. ¶ Et cō-
firmant hoc auctoritate vel potius facto aristo. vt ipi confin-
gunt. s. q miserit aristote. quandam laminam auream alexan-
dro inscriptam nominibus quibusdam stellarum: vt gestando
eam non deficeret virtus regni eius. ¶ In felices iudei qui
estimant per istas rerum figuraciones memoriam nostrā apud
deum permanere: ita vt quasi sine illis non maneat. nam de-
us nullo signo rememoratiū indiget cū nunq; memoretur q
obliuisci nihil potest. de quo magis diximus supra. ¶ Et si ar-
guas de nominibus israelitarum qui ponebantur in duobus o-
nychinis 2 de nominibus positīs in duodecim alijs lapidibus:
2 dicebantur poni tanq; memoriale vt patet in littera. ¶ Re-
spondetur q illa nomina ponebantur in memoriale. non quidē
q aliquo modo deum in memoriam israelitarum reducerent:
sed vt sciret sacerdos 2 alij populares se esse in memoria dei. i.
q deus non obliuiscitur benefacere eis. Ista ergo nomina non
ponuntur tanq; aliquid efficiētia. sed qui ponunt ibi inscripta
nomina astrozū aut constellationum. i. multozū astrozū si-
mul vnitozū reddentūz vnam figuram sicut arturus 2 plea-
des 2 orion 2 hyades 2 sic de ceteris de quibus dicitur Deute-
rono. 17. cap. vel nomina angelozū: volunt q ista virtutem
efficiendū aliquam habeant. ¶ Sed hoc omnium stultissimum
est. s. credere q aliqua res naturalis habeat vim effectiuam a-
pud deum reducendo eum in memoriam alicuius rei: immo q
ista faciunt 2 credunt non loquuntur naturaliter: sed incidunt
in magicas superstitiones. magi enim talibus figuris vtuntur
in operationibus suis simulatis. ¶ Et non solū repugnat hoc
deo: sed etiā fundamentis nature. nam ista si naturaliter ali-
quid agunt oportet vt habeant principium naturale sue actio-
nis. in naturalibus autem solum ponantur quattuor principia
operatiua pter principia motus localis que pertinent ad na-
turalem potentiam vel impotentiam. 2 ista sunt quattuor qua-
litates elementales: 2 ista sunt actiua actione naturali. Qd dico
propter actionem animales: cuiusmodi pertinet ad species qua-
litarum de tertia specie. s. ad albedinem 2 nigredinem. nāz spe-
cies albedinis 2 ingredinis 2 sic de ceteris coloribus 2 obiectis
sensuum immutant potentiam angelicam sensitiuam. sed ista
actio solum est actio spiritalis: actio autem naturalis siue rea-
lis non est in his: sed solum pertinet ad vim motiuam localiter
que est naturalis potentia vel impotentia. 2 pertinet ad secun-
dam speciem qualitatis: 2 ad tertiam speciem qualitatis: in q-
tuor qualitatibus que dicuntur elementales. Alię autē nō sunt
actiue. Figura autem non est de istis: ideo non est actiua natu-
raliter. qz ergo dicatur q aliqua figura alicuius stelle vel con-
stellationis vel angeli sit actiua: naturaliter est error cōtra fun-
damenta naturalia. ¶ Quod autem obiciunt de aristo. q mise-
rit alexandro aliquam talem laminam: non videtur ex aliquo
loco autentico. magis enim videtur confictum ab eis. 2 dato q
aristo. misisset talem laminam alexandro nō infertur ex hoc q
illa figuratio lamine haberet aliquam faciendū virtutem. sed
aristo. (sicut 2 alij priores) non est mirandū q superstitiōibus
se miscuerit. ¶ Aliqui bebrei dicunt q aliqua nomina dei scri-
pta erant in lamina illa que erant. 72. litterarum: 2 alia. 30. lit-
terarū: 2 alia. 28. et alia. 14. 2 hoc est tetragrammaton. hec ait
ra. abraam francus in declaratione secretorum. ra. abraam abe-
nazra. (Mensuram palmi habebit.) Hoc ē esse quadrangulū.
i. quadratum proprie dictum. s. vt tantum habeat in latitudine
sicut in longitudine.

¶ Ponesq; in eo quattuor ordines lapidūz.
In primo versuerit lapis sardius 2 topazius
2 smaragdus. In secundo carbunculus 2 sa-

Quedā
glosa
bebraica.
Lōfir-
matio.

Lōfuta.

Obiecta

Solutio

§

Rā. ad
cōfirma-
tionem.Opi.
quozū
dā be-
breozū.
†

phyrus et iaspis. In tertio ligurius achates et amethystus. In quarto chrysolitus onychinus et berillus. In clausi auro erunt per ordines suos. Habebuntque nomina filiorum israel. Duodecim nominibus celabuntur: singuli lapides nominibus singulorum per duodecim tribus. Facies in rationali catenas sibi inuicem coherentes ex auro purissimo: et duos anulos aureos quos pones in utraque rationalis summitate: catenasque aureas iunges anulis qui sunt in marginibus eius: et ipsarum catenarum extrema duobus copulabis vncinis in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. Facies et duos anulos aureos quos pones in summitatibus rationalis: et in oris que eregione sunt superhumeralis et posteriora eius aspiciunt: nec non et alios duos anulos aureos qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum quod respicit contrafaciem iuncture inferioris ut aptari possit cum superhumerali: et stringatur rationale anulis suis cum anulis superhumeralis vitta hyacinthina: ut maneat iunctura fabrefacta et a se inuicem rationale et superhumeralis nequeant separari. Portabitque aaron nomina filiorum israel in rationali iudicii super pectus suum quando ingredietur sanctuarium: memoriale coram domino in eternum. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et veritatem: que erunt in pectore aaron quando ingredietur coram domino: et gestabit iudicium filiorum israel in pectore suo in conspectu domini semper. Facies et tunicam superhumeralis totam hyacinthinam: in cuius medietate supra erit capitulum et ora per girum eius textilis: sicut fieri solet in extremis vestium partibus ne facile rumpantur. Deorsum vero ad pedes eius de tunicis per circuitum quasi mala punica facies ex hyacintho et purpura et cocco bis tincto et byssos retorta: mixtis in medio tintinabulis: ita ut tintinabulum sit aureum et malum puniceum: rursumque tintinabulum aliud aureum et malum puniceum. Et vestietur ea aaron in officio ministerii ut audiat sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu domini et non moriatur. Facies et laminam de auro purissimo: in qua sculpes opere celatoris sanctum domino. Ligabisque eam vitta hyacinthina: et erit super thiaram iminens fronti pontificis. Portabitque aaron iniquitates eorum que obtulerunt et sanctificauerunt filii israel: in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius: ut placatus sit ei dominus. Stringesque tunicam byssos et thiaram byssinam. Facies et balthem ope

replumarij. Porro filijs aaron tunicas lineas parabis: et baltheos ac thiaras in gloriis et decorem. Elestisque his omnibus aaron fratrem tuum et filios eius cum eo: et cunctorum consecrabis manus: sanctificabisque illos ut sacerdotio fungatur mihi. Facies et feminalia linea ut operiant carnem turpitudinis sue a renibus usque ad femora: et utentur eis aaron et filij eius quando ingredietur tabernaculum testimonij: vel quando appropinquat ad altare ut ministrent in sanctuario: ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit aaron et semini eius post eum.

Ponesque in eo quattuor ordines lapidum. i. quattuor versus siue quattuor lineas ut. j. dicitur. et in qualibet linea aut versus ponant tres lapides ut. j. habet. (In primo versu. i. in prima linea siue primo ordine. (Erit lapis sardius. Oes isti lapides erant diuersarum specierum. Iste est lapis rubens sicut terra rubea ut ait isidorus ethi. 1. 6. libro. et nimium fulgens et gaudium accendit: timorem depellit: acuit mentem. Audacia nutrit: maleficiis resistit ut ait diascorides. et in isto lapide erat scriptus rubens. (Et topazius. Iste est lapis habens colorem compositum ex aureo et celesti ut ait isidorus ethi. 1. 6. et ante sole positus super ceteras gemmas lucet. valet contra frenesim et morbum lunaticum ut ait diascorides. in hoc erat scriptum nomen symeon. (Et smaragdus. Iste lapis super omnem lapidem et herbam in colore est viridissimus ita ut sibi diuincta viridine inficiat ut ait plinius. valet contra morbum caducum: sanguinem fluentem sistit: reddit psoriasis verba: memorie confert: visum acuit: valet contra phantasticas illusiones: demones fugat ut ait diascorides. et in hoc erat nomen leui. (In secundo carbunculus. Iste erat secunda linea sine secundus versus. et primus lapis in eo erat carbunculus qui super alios lapides ut carbo ignis irradiat: ita ut tenebras noctis vincat oculos fulgore reuerberans. Vena lactea cinctus ut ait plinius. in quo nomen iude scriptum erat. (Et saphyrus. Sexta gemmarum ordo cerulea et lucida et celo similis: hoc in medio stellam refulgentem ut ait isidorus ethi. 1. 6. confortat cor: fluxum sanguinis resistit: valet contra timorem: contra venenum sistrade. visus confortat. iste lapis apud antiquos gentiliu deos in magna reuerentia fuit ut sine eo nuda non daretur. per hunc magi mirabilia operantur educit victos de carcere: tollit inuidiam: facit victorem: amorem castum diligit. h. diascorides. i. quo nomen dan scriptum erat. (Iaspis. Viridis venulosus est. tot virtutes habet credis quot venas ut ait plinius. in quo nomen neptali. (In tertio versu ligurius. Color est inter aureum et argentum medius: et gignit in arenis ex vrina lineis condemata: paleas attrahit sicut magnes ferrum: discolorat: prodest: venenum indicat. in quo nomen gad. (Et achates. Venas habet albas: summi resistit: tempestatem sedat: simulachra monstrat somniorum: contra venenum prodest. vincit pericula. ut ait diascorides in quo nomen aser. (Et amethystus. Lapis omnium rubicundissimus et fulgens ebrietati resistit ut ait diascorides. in quo nomen isachar. (In quarto ordine chrysolitus. Color est per omnia aureus prefert sed nocte igneus apparet ut ait isidorus ethi. 1. 6. in auro gestatus contra demones valet ut ait diascorides. in quo nomen zabulon. (Et onychinus. Ignis est lapis venis cingentibus albis: speculari habet. nam ut in eo imagines euerse ut in speculis concavis videantur. ut per se respiciat in prospectu omnes effectus noxios habet: tristitia timores lites accendit: in presentia sardij nihil nocet. in hoc erat nomen ioseph. (Berillus. Viridis epalledini mixtus: oculos humidos sanat: honorem magnificat: amorem diligit coniugale ut ait diascorides. in quo nomen beniamin. Iste lapides non habent ita distincte in littera hebraica quantum ad nomina sua sed quantum ad quosdam colores notificantes nomina. ideo rab bini hebreorum ut ra. fa. et. ra. abraam abenayra certum aliquid de eis tradere nescierunt. (Inclusi auro erant per ordines suos. i. omnes isti lapides erant inclusi in auro nisi in superficie eminenti in qua scribebatur nomen alicuius de filijs israel: et sic erat in quolibet illorum. 4. ordinum. (Habebuntque nomina filiorum israel. Ita quod in singulo lapide sculperetur et celaretur unum nomen. Et ordo nominum erat sicut supra assignauimus. nec curauit ponere ordinem qui tenebatur in his lapidibus quantum

Exodus * Abulen. S ii

Moia et virtutes lapidum in ratione li postor. Sardius. Ruben.

+ Topazius. Simeon. + Smaragdus. Leui.

+ Carbunculus. Iuda.

+ Saphyrus. Dan.

+ Iaspis. Neptalim. Ligurius. Gad.

+ Achates. Aser.

+ Amethystus. Isachar. Chrysolitus. Zabulon.

+ Onychinus. Ioseph.

+ Berillus. Beniamin.

26. Di. c. ecclesiasticus. 9. ec. 2.

Ecclesia. 5. b. Dis. 43. ca. sit rector. 20. hic moysen et 20. in exodo.

ad nomina: qz satis intelligi datur ex superiori designatione in onychinis qz deberent scribi ista nomina fm ordinē natiuitatis. (Duodecim nominibus celabuntur.) Celari (vt dictū est) pingere signat. sed non solum pingebatur lapis quilibet istorū sed primo sculpebatur: et facta cauatura superlinebat aliquo colore vt distingueretur color litterarū a color lapidū: et fiebat varie ista litura fm colorē lapidis ita vt color lapidis et litura differrent. (Singuli lapides nominibus singulorū.) i. qz i quolibet lapide esset vnū nomē tribus. et hoc ponit ad faciendū differētiā inter scripturā onychinorū et istorū lapidū. 12. qz i quolibet duorū onychinorū ponebant sex nomina. in quolibet atqz duorū ponebat vnū solū nomē. (Per. 12.) i. qz ista duodecim nomina que hic ponentur essent nomina. 12. tribuū. Accipitur hic tribus improprie. nam communiter accipi solet tribus pro congregatione aliquorum descendētiū de genere iacob habentium per se vnā sortē terre promissionis vt. s. dicebatur. et hoc modo leuitarum congregatio non faciebat tribum: quia non accepit sortē inter alias tribus vt patet Num. 18. c. hic autē accipitur large tribus pro qualibet congregatione aliquorū descendētiū ab aliquo de filiis iacob. et sic leuite tribū faciunt et sic accipitur hic. nā leui ponebatur hic inter ceteros filios israhel. De computatione. 12. tribuum israhel: et quando leui sit tribus et quando non. et quando leui est tribus quomodo sunt solum. 12. dicitur Deute. 27. et magis Josue. 4. c. (Facies in rationali catenas sibi inuicem coherentes.) Hic videtur esse difficultas que erat supra de catenulis factis in superhumerali qz dicebantur sibi inuicem coherentes. et debet intelligi qz sint sibi coherentes: non quidem qz vna cohereat alteri: ita qz extremitas vnus coniungeretur extremitati alterius: qz tunc inutiliter ponerentur catene sicut supra arguebatur de duabus catenulis superhumeralis. Item qz repugnabat hoc textū. dicit enim. j. qz iste catenule auree in rationali coniungebantur anulis aureis: et in superhumerali coniungebantur duobus vncinis. et sic quilibet vniebat rationale cū superhumerali: et nullo modo vna coherebat alteri ne tangebat eam. Sed dicuntur sibi coherentes vt supra dicebamus. s. qz quilibet catenula istarū fiebat ex multis circulis cōnexis: quorū quilibet tenet alterum: et tenetur ab eo. et isti circuli vocantur catenule. et de istis est intentus qz sibi inuicem cohererent: et per coherētiā istarū catenularum efficitur vna totalis catena. (Et duos annulos aureos.) Isti erant circuli facti de auro positi in rationalis extremitatibus. s. in duobus eius angulis: et infuebantur rationali et copulentur eis catenule. s. quilibet anulo vna catenula. (Quos ponas in vtrāqz sūmitate rationalis.) Summitates rationalis due sunt. s. duo anguli superiores in rationali vbi coniungitur cum superhumerali versus humeros sacerdotis: alij duo anguli inferiores vbi terminatur rationale versus zonā s. sunt extremitates tamen non sunt sūmitates. (Catenasqz aureas.) Iste sūt catene facte ex pluribus circulis cōnexis et concatenatis de quibus supra dicebatur. facies in rationali catenas. (Iunges anulos.) Quilibet anulozū ligabatur catena vna. (Qui sunt in marginibus eius.) i. in marginibus rationalis. s. qz in duabus sūmitatibus siue angulis superioribus rationalis erant isti duo anuli insuti a quibus ligabantur catene vt ligarent rationale ex parte superiori cum superhumerali. (Et ipsarum catenarū extrema.) Fiebant iste catene ex multis circulis inuicem cōnexis qui vocantur vulgariter eslaouones. Dicuntur extrema catenarū vltimi circuli terminantes catenas: et in quolibet catena in vltimo circulo inferebatur vncinus vnus vt. j. d. ad h. qz per illos illa catena cohereret rationali et firmiter se teneret cum illo. (Duobus copulabis vncinis.) i. qz extremitates que sunt vltimi circuli vel eslaouones catenarū colligarent vncinis duobus. s. in quolibet catena vnus vncinus poneretur. et sic cū quilibet catena haberet duas extremitates: ex vna extremitate habebat anulū et in alia habebat vncinum. ex illa parte qua vniebatur rationali quilibet catena habebat anulū: et ex ea parte qua vniebat superhumerali habebat vncinū. (In vtroqz latere rōnalis.) Hic cōfirmat assignatio figuratiōis quā ponit iosephus ipsius superhumeralis et quam nos sequimur. s. qz esset superhumeralē pendēs ab humeris p. dorsum vsqz ad zonam: et ab humeris super pectus vsqz ad zonam. Nam si esset factū qz assignabant alij. s. qz solū penderet ab humeris ad zonā p. dorsum non diceretur hic qz isti vncini catenularum cohererent lateribus superhumeralis s. angulis: qz ista cohesio fiebat super humeros vt p. in lra. et fm illā assignationē anguli super humeralis veniret ad humeros sacerdotis. et tñ littera dicit qz

vncini isti cohererant in duobus lateribus superhumeralis. Ergo ē ponendū vt nos assignauimus. Qz cū superhumeralē ab humeris penderet super pectus et super dorsum: nō erūt anguli ei⁹ sup humeros sed in zona in parte anteriori et posteriori. S. super humeros erunt latera duo huius superhumeralis. (Qd rōnale respicit.) Hic ē āphibologica lra sic dicitur. aio te pyrrhū romanos vincere posse. nā vterqz casus accusatiō pōt eē suppositū infinitiui. ita et illic vterqz casus pōt eē suppositū verbī finiti huius. s. respicit. sed in hoc nō ē aliqua turbatio. nā vtrūqz verū ē. s. qz rōnale respicit superhumeralē vel superhumeralē respicit rōnale. Sed hic sensus ē qz latera rōnalis in qbus ligabatur vel cohererant vncini harū catenarū respiciebant rōnale: qz pars superhumeralis qui erat pendēs immediate ab humeris respiciebat rōnale qd erat in pectore. (Facies et duos annulos aureos.) Isti nō sunt duo anuli aurei qui supra ponebantur. Nam illi erant ad ponendū vel ligandū in eis duas catenas aureas. isti autē erant ad ligandū in eis vittas hyacinthinas. Item qz ab istis anulis rōnalis fiebat ligatura ad alios annulos super humeralis. ab alijs duobus annulis tendebat catena ad ipsū rōnale et nō ad alios annulos. Et ad hoc innuēdū dicit hic lra. (Facies et duos annulos.) et. i. etiā. s. qz preter annulos superius dictos adhuc sūt alij. (Quos ponas in sūmitatib⁹ rōnalis.) Isti anuli erant circa alios duos annulos supradictos qz vtrūqz ponebatur in rōnalis sūmitatibus. erat tñ in hoc differētiā: qz isti anuli in quibus ponebantur ligature hyacinthine erant. 4. quorum duo ponebantur in duabus sūmitatibus et alij in duabus partibus inferioribus: anuli tñ de quibus. s. dicebatur in quibus ponebant catenule auree erant solū duo positi in sūmitatib⁹ rationalis. (Et in ois que e regione sunt superhumeralis.) Pro quo sciendū vts. dicebat qz superhumeralē pēdebant ab humeris et. j. vsqz ad zonā super pectus: et ab humeris sup dorsum vsqz ad zonā. In parte tñ anteriori superhumeralis sup pectus manebat magnū foramē vnus palmi in longitudine et tantundē in latitudine. et in hoc ponebat rationale qd erat huius magnitudinis: et vt se teneret cū superhumerali ligabatur p. 4. angulos suos. s. per duos angulos vel extremitates superiores et per duos angulos vel extremitates inferiores: et in quolibet istarū extremitatū ponebat vnus anulus aure⁹ qz erant. 4. anuli. et i super humerali ponebant alij. 4. anuli aurei in partibus cōiūdentibus: et cōiūgebant isti anuli per vittas hyacinthinas ita vt firmiter se tenerent. Erat et alia ligatura rōnalis cū superhumerali p. duas catenulas aureas ligatas duobus annulis existentibus in sūmitatibus rōnalis: hic autē oī de ligatura que fiebat p vittas hyacinthinas in. 4. annulis rōnalis ad. 4. annulos superhumeralis. (Et in ois qe regione.) i. sicut ponunt duo anuli in partibus superioribus rōnalis. s. in duabus eius extremitatibus. ita ponunt alij duo cōiūdentibus eis in partib⁹ cōiūctis. s. i extremitatibus superhumeralis. Et vocant ore extremitates: nō qz ponantur alij anguli in extremitatibus superhumeralis: qz extremitates eius erant apud zonā vel sub lateribus ibi nō ponebant alij anuli qz necessarij nō erant. Sed vocant hic ore super humeralis extremitates in quibus tangebatur superhumeralē ipsū rōnale locatū in quadā sua pforatione. (Que e regione sunt.) i. ex opposito. sunt iste due dictiones. s. e regione. regio signat aliquā partē terre vel rei cuiuslibet mensurabilis e regione signat sitū. s. cōtra talem vel talē partē. (In ois qe regione sūt superhumeralis.) i. sicut ponunt in duabus extremitatibus superioribus rōnalis duo anuli aurei: ita ponunt alij duo in extremitatibus siue ois superhumeralis qe regione sunt. i. qz sunt contra istas extremitates rationalis. (Et posteriora eius respiciunt.) Superhumeralē habebat duas partes. s. medietatē suā pendētem ab humeris sup pectus vsqz ad zonā: et medietatē pendētem ab humeris super dorsum vsqz ad zonā. et medietas q pendet super dorsum vocat pars posterior superhumeralis. et iste ore siue extremitates superhumeralis oīr respicere partē posteriorem ei⁹: qz ista cōiūctio fit circa humeros sacerdotis. s. sup pectus: et iste partes respiciunt ad posteriora superhumeralia. et in h magis cōfirmat figura superhumeralis fm qz eā assignat ioseph⁹. qz qdā partes sunt siue extremitates superhumeralis qbus iungitur rōnale et respiciūt ptes posteriores eius: et alie extremitates sunt superhumeralis qbus cōiūgit rōnale q vocant ptes inferiores siue respicientes partes anteriores eius. et hoc notat cū dicitur. j. qz respicit oīra faciē iūcture inferioris: qd impossibile est recte poni nisi dicat rōnale locari intra ipsū superhumeralē: ita qz aliqua superhumeralis pars sit sup rōnale et alij. j. rōnale. (Nec nō.) i. et. (Alios duos annulos.) Isti ponunt in parte inferiori

Demones q
erant oij ge
niliū semp
reddebant
rīsa ob
scura.

De creso
Indoy rege
q̄lter dece
ptus fuit eg
noco rīso
appollinis.

De appio
romāo de
cepto rīso
appollinis.

Qd.

I 4.

21

Qd oij gen
tiliū redde
bāt obse
ra rīsa.

1. Causa.

2. Causa.

Stiliū oij
nō pmitte
bāt a deo
clare rīde
re ne veri
oij estima
rentur.

Nihil ma
gis uenit
vitati q̄ in
tegritas: qz
verū z bo
nū cōstāt ex
integra cā.

cationū aut amphiboliarū ambages. sic ozacula deozū gentili
um inter quos p̄cipuus ille pheb⁹ q̄ a pbitone serpēte occiso in
mōre parnaſo pbiti⁹ dictus: z toti⁹ diuinatiōis vt antiq̄ genti
litas putat caput extitit: qñ aliqd rīdebat ita occulte loquebat
vt verba sua amphibolo aut equoce paterēt: ita q̄ q̄ltercūq; se
rei enētas hēret veritas incōcussa maneret. Vñ quando pyr
rhus q̄fuit rex epirotarū p̄tra romanos p̄ tarentinis bellū ge
rēs d̄ enēta futuri belli rīdit pheb⁹. aio te pyrrhū romāos vñ
cēpoſſe. h̄ ozo dubia ē ābiguitate āphibolice. z p̄t eē sēsus q̄ ro
māi vincerēt pyrrhū: aut pyrrh⁹ romāos. pyrrh⁹ aut putauit q̄
ipse victur⁹ eēt romāos z tñ vict⁹ ē vt ait Aug. d̄ ciui. di. li. 3. c. 19
Et paul⁹ ozof⁹ lib. 4. d̄ ozmeſta mūdi. Cresus ē tydoz rex po
tentissimus oū cōtra cyrū persarū regē bellū gereret rīso equi
noco pheb⁹ decept⁹ est dixit enī. cresus alin trāsgressus p̄det ma
xima regna. poterat aut hoc interpretari q̄ p̄deret. i. destrueret. z
isto mō accepit ipse cresus putans q̄ ipse victurus eēt cyrū re
gē z destruetur⁹ regna magna p̄sarū. d̄ hoc tāgit boetius d̄ con
sola. li. 2. p̄osa sc̄ba. z apud oēs historicos vulgarissimum est.
Romanus etiā qdā nomine appi⁹ cū in bello icepto inter iu
liū cesarē z pompeū euentū ingreſſer cōſuluit phebū q̄ rīdit. ni
hil ad te romāe bellū: cela tenebis vt ait lucan⁹ li. 3. de bello plu
q̄ ciuili iulij cesaris z pompeii. erat sēsus q̄ iste roman⁹ appi⁹ nō
erat iturus ad bellū qd in theſſalia inter iulij z pōpeū gerendū
erat z subinixit cela tenebis. cela d̄ quedā pars terre in ſicilia
ap̄d mare: z hāc tenere debebat iste appius. h̄ tenere accipit eg
uore. i. tenere. i. p̄ſidere ita q̄ iste appi⁹ futurus eēt dñs illius
terre z sic intellexit appius cui rīsum hoc dabat. Alio mō acci
piebat tenere. i. iacere. Et hoc mō accipiebat pheb⁹. i. q̄ appi⁹
occideret in illa terra ſicilie ante bellū iulij cesaris z pompeii et
ibi tumulareſ. De hoc paul⁹ ozof⁹ lib. 6. de ozmeſta mūdi.

Ecce enim qualiter in antiqs oīse rīsa occulta nimis erant.
qd ex duab⁹ fiebat cāsa. P̄tia ex iduſtria bozū d̄monū q̄ nimis
ſagaces ſunt. z qz in q̄busdā futurozū euentū veritatē nō no
uerāt vt tñ nō pateret eozū inſipientia z a colentibus ſpernere
tur: dubie rīdebant ita vt in quēcūq; euentū rei ſtatuſe ſe verte
ret verbū eozū mēdaciū nō argueret. ſicut p̄3 in rīſione quā de
dit pheb⁹ pyrrho regi epirotarū ingreſſi z ſup̄a poſita eſt.
nā ibi cuilibet manifeſtū ē q̄ cū pyrrhus durissime pugnet
contra romanos q̄ aut romani vicerent pyrrhus aut pyrrhus
romāos. dedit ergo tale rīsum vt ſue romani pyrrhū vince
rēt ſue pyrrhus romanos verbū ſuū incōcussa veritate cōſta
ret. Hāc cām obſcuritatis ozaculoz pheb⁹ aſſignat Augu. 3. de
ciui. dei. c. 19. z paulus ozof⁹ lib. 4. de ozmeſta mūdi. Sc̄ba cā
ē: qz q̄ aliqñ illi demones quos p̄ oīs delira coluit gentilitas
a q̄bus futurozū regrebat euentus veritatē clariſſe cognosceret
vt pote angelozū bonozū reuelatione vel aliqbus rōnabilibus
argumētis: vel quoniam alio mō: tñ deus nō ſinebat eos decla
rare illā veritatē manifeſte. Simile habetur Mar. c. 1. de de
monijs q̄ clamabāt ad xpm dicentes. tu es filius dei viui. z ſeg
tur in ſra. z nō ſinebat ea log qz ſciebāt eū. ſic ergo illic nō ſine
bat ea log ne eū manifeſtaret ita hic nō ſinebat ea clare log vt
nō pareſ tanta occaſio idolatradi. nā ſi deus p̄miſſet demo
nia dicere veritates clariſſime ſatis durus erat: qz ex h̄ conijci
poterat aliquo mō ea deos eē z ſic nō hērent modū diuertendi
ab illa ſup̄ſtitione. cū aut audiebāt rīsa ambigua z audierēs in
vñ partē interpretabant⁹ z poſtea videbāt defecti in aduer
ſum eſtimabāt deū illū fuiſſe mētū z ſic modica fides adhibe
bat tali deo eſtimato vel quaſi totaliter abolebat. z ſic factum
fuit paulo añ tpa ſaluatoris q̄ vera rīsa vt deus verus datur⁹
erat. d̄ hoc p̄3 exēplū de cōſultatiōe appij romāi quā. s. poſui
m⁹ nā ibi pheb⁹ veritatē euētus futuri cognouit cū dixit. nihil
ad te romāe bellū hoc attinet: cela tenebis. Si enī neſciſſet hoc
pheb⁹ nō potuiſſet ſe determinare ad aliqd qd erat ita occul
tū. i. q̄ appi⁹ cela teneret. nā nō ē hoc ſic in rīſiōe data pyrrho.
glibet enī talē rīſiōne dare ſciſet. i. q̄ aut romāi vincerēt pyr
rhū aut pyrrhus romāos qd importabat ſua rīſiō. hoc. n. nihil
diſſert a ridiculo illo tyreſie vaticinio q̄ rīdebat ingreſſib⁹ añq̄
qōnē d̄terminaret dicēs q̄qd oīcā aut erit aut n̄ vt ait boeti⁹
de cōſo. li. 5. p̄osa. 3. nō tñ p̄miſſus ē pheb⁹ clare hoc dicere:
qz appropinquabant iā tpa ſaluatoris i q̄bus volebat oēm ſal
ſozū deozū auctoritatē z fidē aboleri. (Tamin.) in hebreo po
ſitū ſignat integritates. eſt ſenſus q̄ veritas iſta q̄ erat in rōnali
vocabat⁹ integritas ſue integritates. nihil magis ē ſueniēſa ve
ritati q̄ integritas. nā verū z bonū cōſtant ex integra cā: malū
vero z falſum ex defectibus p̄ticlarib⁹ vt ait beatus Dionyſius
ad bonitatē z veritatē regreſſe cōcurſus oīs cārū bonitatis z ve

ritatis. ad falſitatē z malū ſufficit defect⁹ vnius cauſe vel circū
ſtanſie bonitatis z veritatis. ſra ergo n̄a dicit hoc clariſſe po
nens doctrinā z veritatē. Etia ſra hebraica poſuit iſta nomina
in plurali dicens. (Urin z tumin.) i. lucēs z integritates. poni
tur tñ p̄to ſingulari plurali. i. lux z integritas. naz ſra hebraica
nimis barbarica ē: qz q̄ aliqñ ponat⁹ plurale p̄ ſingulari vel e
cōtrario ſatis cōgruit. ſz ſra hebraica interdū ineptiſſime ponit
vt cū d̄ Deute. 5. c. in ſra n̄a. qd ē oīs caro vt audiat vocē dei
viventis qui de medio ignis loquitur: in hebreo dicitur. eloyh
bayn. i. deozum videntium.

Cū qōnes q̄ ad deū fiebāt de occultis p̄ponerēt⁹ i ſcripto vt
i voce: z qd erat doctrina z veritas poſita in rōnali. Qd. 1. c.

Sed queritur qd ſit iſta doctrina z veritas poſi
ta in rōnali. Quidā q̄ ponūt la

mias fuiſſe i plicatura rōnalis (vt ſup̄a dicebamus) vt z ra. ſa.
z ra. abraā abenazra dicit q̄ iſte laminebat⁹ doctrina z veri
tas: qz p̄ noia q̄ in eis erāt ſcripta ſciebat⁹ vere futurus rei euen
tus tanq̄ ille lamine p̄fecte hoc demonſtrarent vel docerent. Et
dicunt q̄ modus inueniēdi veritatē erat iſte. ſ. q̄ ſacerdos po
nebat ſup̄ pectus ſuū rōnale z ſcribebat in papiro qōnē illā de
q̄ certitudinē volebat: z ponebat eā in plicatura rōnalis inter
laminas. z ſic veritatē qōnis facta ozatiōe inſcriptā carte illi re
periebat. Et qñ obijci⁹ qz. 1. Reg. 2. 3. c. ponit⁹ modus inter
rogadi applicito ephod. d̄ enī q̄ cū reſciuiſſet dauid q̄ pararet
ei ſaul clā malū d̄i ad abiatbar ſacerdotē. applica ephod z ait
dauid: oīſe de⁹ audiuī ſamā ſeruus tu⁹ q̄ diſponat ſaul venire
ad cellā vt euertat vrbē p̄ me. ſi tradent me viri ceile i manus
eius z ſi d̄ſcendet ſaul vt audiuī ſeruus tuus: oīſe dñs iſrael in
dica ſeruus tuo. z ait dñs. d̄ſcendet. z rursus dauid. ſi tradet vi
ri ceile me z viros q̄ me cū ſunt in manu ſaul: z dixit dñs. tradet.
ſic p̄3. 1. Reg. 30. c. vbi cōſuluit d̄ dñm applicito ephod dicēs.
p̄ſequar an nō latrunculos hos z cōp̄hendā eos: z dixit dñs.
p̄ſequere abſq; dubio. n. cōp̄hendēs eos excurſiens p̄edā. vñ
ergo q̄ nō fiebat qd vel rīſiō in ſcriptis ſz in voce. Rīdent iſti
q̄ h̄ iſta oīcant⁹ in verbis tñ in ſcriptis geſta ſunt. z hoc qdē nō
repugnat multū ſra. nā cū d̄ q̄ dauid q̄ſiuit a deo talia vel ta
lia z q̄ deus rīderit talia vel talia: nō ſequitur q̄ ſic de⁹ in vo
ce rīderit aut dauid loq̄ns iſta q̄ſierit: ſz in ſcripto vterq; p̄
poneret. Cōm tñ magis q̄ iſte qōnē in voce fiebat z ſoz
mīter rīſiones: z tñ nō fiebat niſi ille q̄ ingrebat⁹ hēret ephod
cū rōnali. iō añ oēm ingreſſiōnē dauid dicebat⁹ ad abiatbar ap
plica ephod. i. ſup̄numerali cū rōnali: z in h̄ erat doctrina z ve
ritas in rōnali. Alij dicūt q̄ cū ſacerdos indutus ephod bu
miliaret ſe corā dño p̄ rīſiōe hui⁹ dubij audiebat⁹ vox dñi p̄ an
gelū de qōne rīdentis. Joſephus dicebat q̄ in ſardonice q̄
erat in ſup̄numerali in humero dextro tātus radiozū fulgor ap
parebat cū ſacrificia deus acceptabat vt longe exiſtentibus il
le notabiliter videret. De lapidibus aut rōnalis dicit q̄ cū in
dei erituri erāt ad bellū tanto ſplendore lapides illi micabant
vt cunctis perſpicuū eēt iudeos eē victuros. dicit tñ q̄ iſte ful
gor ceſſauit ducentis annis anteq̄ ipſe liberos antiquitatū ſcri
bere inchoaſſet: qd fuit. 40. annis vel paulo poſt paſſionē xpi. z
ſic ānis centū ſexaginta vel q̄ſi ante xpi natiuitatē vel paulo añ
ceſſauit. Fuit enī hoc inter tpa machabeozū z alexandri. ſ. poſt
q̄ regnauit alexander z anteq̄ dñaret⁹ machabei. nā macha
bei pauco tpe añ xpm fuerūt vt p̄3 cōputando reges interme
dios inter c̄xiſtū z ſimonē machabeū q̄ fuit vltimus de tribus
machabeis. z h̄ verū fuiſſe aliquid cōuincit: qz in toto tēpo
re machabeozū nō reperiet⁹ q̄ deū cōſuluerūt ſic repit q̄ ſepe
cōſuluerent tpe regū iuda z iſrl vt p̄3 diſcurrēdo liberos regū et
parali. Etia magis manifeſtaſt⁹ hoc ex ipſomet machabeozū lib.
nā cū gētes coingnaſſent tēplū ſanctū hieruſalē z altare iudas
mundauit altare. z d̄ q̄ excogitauit de altari holocaustozū qd
proſanatu erat qd de eo faceret z incidit illi cōſiliū bonū vt de
ſtrueret illud: ne forte eſſet eis in opprobriū qz contaminauerāt
illud gentes: z demoliti ſunt illud z repoſuerunt lapides i mō
te domus dñi in loco apto: quonſq; veniret p̄pheta z rīderet
de eis. Ecce enī quō lapides altaris ſic i dubio reliquerūt quo
uſq; p̄pheta veniret. ſi tñ illo tpe maneret fulgor ille gēmarū rō
nalis vt p̄ illud veritas occultozū cognosci poſſet: q̄ſitū fuiſſet
d̄ illo dubio qd ſatis magnū erat z rōnabile erat de illo queri.
non ergo erat tunc talis fulgor nec aliquis modus rīdendi ap
plicito ephod. de hoc primo Macha. 4. cap. Sed ad
huc oīes q̄ nō manifeſtabatur veritas futurozū per applica
tionem rōnalis: ſed p̄ ſup̄numerali ſue ephod qd ē idē. nā qñ
cunq; de aliquo dubio veritas inueſtigabat⁹: ſacerdos vel ali
quis

Opī. ra.
ſalo. z a
benazre.

Quo rī
dēt rab.
ſa. z abe
nazra cu
idā obie
ctiōi q̄
eos eſt.

Doc. de
termi.

Alia o
pinio:
Quid ſi
cat iose
phus de
ſardōice
erite in
ſup̄bue
rali.

Qd.
16.

An mā
ſeſtare
tis vitas
p applic
catōe rō
nalis.
Rō q̄ ſi.

Rñio.

An ephod in quo dicitur vitatē q̄ rebar su erit oīn cū rōali i. Rō. q̄ non.

Scda.

B

Ad qd. nñio. Rō.

Lōfirma tio.

quod alius applicabat sibi ephod: et sic ridebatur ut p̄ sepe in libris regū in testimonijs allegatis. C̄ Rñdes q̄ rōnale et sup̄bumerale simul vnita erant ita ut a se inuicē separari nequissent. applicando ergo sup̄bumerale applicabatur rōnale. et q̄ rōnale erat aliquid positū i sup̄bumerali tanq̄ pars i toto: et denotabat totū ephod siue sup̄bumerale. virtus tñ fm quā reuelabatur ea q̄ inquirebant nō erat pp sup̄bumerale siue pp ephod: s̄ pp rōale. C̄ Sed dicit adhuc aliq̄ q̄ ista rñio ad obia de q̄ habet in primo libro Regū nō fiebat pp rōnale cōiunctū ephod siue sup̄bumerali: quia ephod de quo ibi dicitur nō ē ephod in quo erat rōnale. nā ephod cū rōnale cōiunctū erat vestis erat solius summi sacerdotis: ad minores at̄ sacerdotes solū ptinebant feminalia et tunica linea et cingulū et cidaris: cetera aut̄ summi sacerdotis ornamēta erāt. Ergo ephod et rōnale ad solū sumū sacerdotē ptinebāt. s̄ sacerdotes minores et inter dū illi q̄ nō erant sacerdotes gerebant ephod. ergo illud nō erat ephod habens rōnale de quo hic dicit. Antecedens p̄ q̄ samuel nō erat sacerdos s̄ solū de genere leuitarum: et tñ portabat ephod ut p̄. 1. Reg. 2. c. cū dicit. samuel aut̄ ministrabat ante faciē domini puer vestitus ephod. et p̄ q̄ aliq̄ sacerdotes q̄ nō erant sacerdotes magni portabant ephod ut p̄. 1. Reg. 2. c. cū dicit. cōuersus doech ruit in sacerdotes dñi: et trucidauit i die illa octogintaq̄ viros vestitos ephod lineo. Constat tñ q̄ vnus solus erat summus sacerdos. s̄ achimelech ut p̄. 1. Reg. 2. 1. et. 2. c. C̄ Et istud ephod nō erat tale quale ephod summi sacerdotis. Nā ephod summi sacerdotis erat de auro et hyacintho et purpura coccoq̄ bis tincto pulchra varietate contextū: et ponebantur in eo lapides p̄ciosi ut p̄. hic. alia sup̄bumeralia siue ephod erant simplicia. s̄ solū facta de lino ut p̄ de ephod q̄ gerebat samuel corā dño de quo dicit. 1. Reg. 2. c. samuel at̄ ministrabat ante faciē dñi puer vestitus ephod lineo. De sacerdotibus et̄ minoribus q̄ portabant ephod nō tale q̄le ephod summi sacerdotis p̄: q̄ dicit. 1. Reg. 2. c. cōuersus doech ruit in sacerdotes dñi et trucidauit i die illa octogintaq̄ viros vestitos ephod lineo. Et sic nō v̄ oīn q̄ ephod q̄ sibi applicadū dauid petebat q̄ cōsulebat dñm eēt de ephod summi sacerdotis: q̄ abiatbar q̄ ambulabat cū dauid portabat istud ephod ut p̄. 1. Reg. 2. 3. et. 3. o. c. et tñ ipse erat de sacerdotibus minoribus. nā cū occideret p̄ suū achimelech q̄ erat sum̄ sacerdos et tota dom̄ p̄is sui v̄l q̄ ad. 3. s. viros vestitos ephod: ipse de inter fratres suos solus effugiens euasit. vnde videt q̄ ipse sicut ceteri portabat lineum ephod. sed in illo querebat dauid a dño. et accipiebat respōsū. Ergo nō solū rñio fiebat applicito ephod sed etiam applicito tali ephod quale nō erat ephod siue sup̄bumerale sacerdotis. magni et istud nō habebat rōnale. C̄ Rñ q̄ istud ephod q̄ applicabat abiatbar sacerdos erat ephod summi sacerdotis continens intra se rationale in quo erat doctrina et veritas. Et p̄ aliqua liter ex hoc: q̄ si abiatbar erat summus sacerdos poterat habere ephod cū rōnali ad ministratiōē suā. s̄ satis p̄ q̄ abiatbar fuerit sacerdos magnus. nā l̄ viuente achimelech p̄e eius ipse abiatbar et ceteri f̄res sui portabāt ephod lineū tanq̄ minores sacerdotes: cū autē ad mandatū saulis achimelech summus sacerdos cum tota domo sua intersectus ē: abiatbar qui solus manebat successurus erat in summo sacerdotio. cū ergo ipse fugiens cognouit totam suā cognationē saule mandante gladio suā esse deletā: scilicet ad se sumū sacerdotiū legitimā successione pertinere. et veniens per ciuitatem nobē in qua erat sanctorum et omnia pontificalia ornamēta rapuit saltem ephod cum ratio nali: q̄ sciebat hoc ornamētū necessariū esse ad cōsulendū dominum sicut eis oportebat in talibus afflictionibus lacessitos. C̄ Lōfirma etiam hoc: q̄ abiatbar postea fuit summus sacerdos ut p̄. 3. Reg. 1. c. et. 1. Paral. 2. c. 4. l̄. 3. s̄ adoch cū eo ex diuina electione et p̄phetica p̄nūciatione assūptus ē. manet ergo q̄ solū rōnale erat in quo doctrina et veritas posita erat et per q̄ ad quesita ridebat. C̄ Scdm̄ iosephum non sunt ponende lamine intra plicaturā rōnalis sed ipsi lapides in rationali exstentes erant doctrina et veritas: q̄ per fulgorem eorum docebantur homines de veritate quā inquirebant. Cum ergo iubetur poni doctrinam et veritatē iubetur poni lapides illos sic fulgentes: quicquid tamen hominū sit non multum refert. (Que erunt in pectore aarō quando ingreditur coram domino.) Doctrina et veritas dicuntur esse in pectore aaron. i. super pectus: q̄ cum rationale super pectus eius esset et rationale sit in quo est doctrina et veritas: necesse est in pectore aaron esse doctrinam et veritatem. Id autem q̄ dicit iosephus. s̄ q̄ emittebatur fulgor de lapidibus illis ad iudicanda dubia: multum con-

sonat i se hebraice q̄ dicit. (Urin et tumin.) i. lucēs et integritates. s̄ q̄ ab illis lapidibus lucēs fundebant. (Qui ingrediet corā dño.) i. q̄n ingrediet ad tabernaculū primū. nā in scā scōrū nūq̄ intrabat his vestibis (ut p̄. probatū ē). intrando tabernaculū primū dicebat stare corā dño: q̄ ibi deus specialiter es se dicit vbi specialiter colit. s̄ in scārio spāliores ministratio nes ei fiebat. s̄ adolere thymiana in altari thymiamatū: et ponere panes in mēsa propositionis: et parare lucernas in cādela brio. (Et gestabit iudiciū filiorū israel.) i. rōnale p̄ q̄ indicant q̄dones dubie filiorū israel. vñ rōnale iudicij dicit ut p̄. 3. s̄. (In pectore suo.) i. super pectus suū. iō hebrei istud ornamētū pectorale vocant. (In cōspectu dñi.) i. intra tabernaculū vbi dicitur in cōspectu dñi: nō tñ in oī loco vbi dicitur in cōspectu domini: q̄ intra scā scōrū sacerdos stans stabat in cōspectu dñi: tñ nō portabat ibi rōnale et sup̄bumerale ut p̄. declaratū ē. (Semper.) i. s̄ semp q̄ intrauerit in tabernaculū primū. Duo castus tñ excipiunt ut p̄. declarauimus. (Facies et tunica.) Istud ē aliud ornamētū q̄ ē p̄r p̄tificale. nā solū sum̄ sacerdos tali tunica induebatur. ista tunica nō erat cōfuta ex diuersis pānis aut diuersis eiusdē pāni partibus p̄ suturā colligatis sic cōiter in alijs vestibus fieri cōsuevit: q̄ dicit q̄ i medio ei⁹ capitiū fieret ex quo v̄l q̄ pānis satis amplius in circuitu scindebatur fm magnitudinē stature virilis: et i medio hui⁹ pāni fiebat foramē quod dā p̄ q̄ sacerdos caput mitteret. Nō erat et ista vestis facta ex filis diuersorū colorū. s̄ ex auro et hyacintho purpura et cocco bis tincto et bysso retorta: s̄ ex solis hyacinthinis filis fiebat: q̄ dicit. tunica totā hyacinthinā. et in foramine facto ad imittēdū caput fiebat ora textilis in giro ne vestis facili ter rumperet sic in alijs vestib⁹ fieri cōsuevit. in extremitate vero vestis huius q̄ tangit panimentū ponebant in giro. 7. 2. tintinabula d̄ auro: et 7. 2. malogranata. s̄ vñ tintinabulū: d̄ inde vñ malogranatū. et sic seriatim. C̄ De manicis aut̄ vtrū talis tunica eas habuerit nō cōstat. C̄ Aliq̄ dicit q̄ nō habuit aliquas manicas cōsatiles sed i lateribus vestis fiebant foramia p̄ q̄ sacerdos manus mitteret ad ministradū sic ē in chlamydis nostris q̄bus su p̄ vestes alias iduimus. C̄ Sed hoc nō multū videt: q̄ eodē mō deberent poni ibi ore textiles in giro ne vestis facili ter rumpetur. hoc aut̄ argumentū nō multū militat: q̄ l̄ fuerit tacuit scriptura. nā qualitercūq̄ se manice ille habuerit tacitum est. C̄ Aliq̄ forte dicit q̄ hui⁹ vestis manice nulle erant et hoc a liqualiter v̄l conijci q̄ nō sit de eis vlla mentio. sed q̄ sacerdos ponebat manus suas sub oras tunice: q̄ ista tunica multū ampla erat et poterat pars anterior replicari sup̄ brachia sacerdotis sic sit in casulis presbyterorū n̄orū. nā i eis manice nulle sūt: s̄ sup̄ brachia sacerdotis pars anterior vestis replicat. C̄ S̄ hoc nō multū cōsonat: imo nec v̄l vllomodo posse stare: q̄ ista tunica hyacinthina tota in girum tintinabulis et malogranatis plena erat ut p̄ in l̄ra. si aut̄ sacerdos magn⁹ sup̄ brachia sua replicaret vestē illā maior pars malogranatorū et tintinabulorū in uoluerent sup̄ brachia eius. Hoc autē triplex incōueniens causat. C̄ Primū q̄ inutiliter ista malogranata et tintinabula posita erant. nā malogranata erant ad pulchritudinem: tintinabula aut̄ ad sonū. Quz vero super brachia sacerdotis replicaretur vestis sicut replicantur casule presbyterorū n̄orū: necesse erat partē mediam tintinabulorum vestis et malogranatorū intra vestis latere plicaturam. et sic nec malogranata latentia ad pulchritudinem facerent nec tintinabula sonitum redderēt. C̄ Secundū incōueniens erat q̄ multū nocerēt sacerdoti et faceret eū nō posse ministrare. nā cū tanta copia tintinabulorum et malogranatorum sup̄ brachia eius aduoluerent: redderentur brachia eius ita grauiā q̄ nullo modo sacerdos ea tenere posset. C̄ Tertiū incōueniens erat q̄ ista multū nocerent vesti. nā tintinabula q̄ dura erant ex stinuata cōplicatione intra vestē hyacinthinā rumperent illā. Dicendum ergo q̄ nō mittebat sacerdos manus sub vestis huius extremitates anteriores sicut in casula presbyterorū nostrorū fit. C̄ Iosephus autē dicit q̄ ista vestis habuit manicas cōsatiles (ut p̄. diximus) sicut balmatice diaconorum nostrorū et subdiaconorū habent: et in extremitatibus manicarū ponebat ora textilis de auro ne facili ter rumperent. Hoc et aliq̄liter v̄l ēē nō coaptatur: q̄ iste manice sicut solū coaptant vestib⁹ strictis et sicut corp⁹ sic sūt vestes n̄e interiores et sūt balmatice q̄ stricte sūt. casule at̄ q̄ āpla ē nō coaptant: iō nō apponunt. Et p̄ ē i n̄is chlamydis q̄ valde āple sūt i extremitatib⁹ suis: iō eis māice nō coaptant nec apponunt. quod mō tñ res b̄uerit nō oī p̄ōi modū istud. s̄. imediate oīn s̄ p̄mū. s̄ q̄ haberet aperturas p̄ quas sacerdos magn⁹ mitte

Tunica hyacinthina non erat cōfuta sed tota scā ex eadē pte panni.

28. 16.

An tunica hyacinthina b̄et manicas. Opi. cuius dā q̄ non. Lōf. opi. Alia opi.

Lōsu. opi.

Primum. Tria incōueniētia se q̄rent si nō poneretur manice in tunica hyacinthina. Secundū.

Tertium. B

Opi. Iose.

ret aut istū nunc dictū. s. q. habuerit manicas cōfutes. videtur
 † tñ iosepho credendū qz ista vidit vt ipse testat. (Facies tuni-
 † cā suphumeralis.) i. tunica sup quā ponebat suphumerale im-
 † mediate. nō enī ponebat sup tunicā lineā imediate. (Totā hya-
 † cinthinā.) i. tota erat cōtexta d filis hyacinthini coloris. Dñ hoc
 † ad differentia aliorū ornamētōrū pontificaliū q erat ex varijs
 † coloribus. (In cuius medio supra.) Ista vestis considerabatur
 † dupliciter. Qz aut in plano extēta. Aut vt coaptata corpori hu-
 † mano qd est fm altitudinē vestis. Secundū primū modū acci-
 † pitur i veste mediū z ore siue extremitates. Quātū ad scdm mo-
 † dū accipit in veste illa sursum z deorsum. z ista duo ponunt in
 † ista veste hyacinthina. (In cuius medio supra.) Nā ista vestis
 † quando extendebatur in plano erat rotunda sicut vnus circu-
 † lus: z in centro illius circuli qd est mediū fiebat capitium. i. lo-
 † cus vel foramē ad mittendū caput. cum autem ista vestis co-
 † aptari debebat corpori sacerdotis extremitatibus eius tāgen-
 † tibus equaliter terram vel quasi tangentibus erat vna pars q
 † elenatior ceteris erat: z illa dicebatur supra in illa veste. erat at
 † hec idē cum medio illius vestis. s. q. illa pars que erat medium
 † siue centrum cum vestis extendebatur in plano erat supra cum
 † vestis coaptabatur corpori alicuius viri. In illa ergo parte q
 † erat simul mediū z supra capitū fiebat. (Erit capitium.) La-
 † pitū a capite dicitur: z est locus apertus ad mittēdū caput. (Et
 † ora per girum eius textilis.) Ora vt hic scribitur sine. b. signat
 † limbum siue extremitatē alicuius rei. sic ait hebrardus. aspices
 † horam tibi tempus significabit. q. si non aspices vabit limbum
 † z regionem. Erat ista ora quoddā paruum petatium panni si-
 † ue de filis auri esset vel de quibuscunq alijs filis: z consueba-
 † tur extremitatibus vestis in capitiō ne rumpetur vestis per
 † extremitates illas. (Per girū eius.) Non per girum vestis to-
 † tius. s. ibi tintinabula z malogranata erant: sed per girum capi-
 † tis vestis. (Textilis.) i. q. ista ora panni sit fortis z multū texta
 † qz ibi firmitas vestis est. (Sicut fieri solet in extremis parti-
 † bus vestis.) Ponit exemplum commune vt moyses melius in-
 † telligeret. vocantur hic extremitates vestium non omnes extre-
 † mitates. nam extremitates tangentes pavementum non consu-
 † untur oris textilib: qz per talia loca nunq vestes rumpi possūt
 † cum nulla vis tractus in parte illa sit. sed ponuntur in extre-
 † mitatibus vestium. s. in capitiō z manicis. (Ne facile rumpan-
 † tur.) Ista ē redditio causę quare hoc fiat. (Deorsū vero.) Ac-
 † cipitur deorsum prout coaptatur ista vestis corpori humano:
 † qz tunc capitium qd est circa partem superiorem. s. circa caput
 † vocatur supra in veste illa. ore autē que sunt circa pedes vocan-
 † tur deorsum qz sunt circa partem hominis que dicitur deorsū.
 † (Ad pedes eiusdem tunice.) Vocantur pedes tunice extre-
 † mitates tunice que tangunt pedes hominis. (Per circuitum.) To-
 † ta vestis in giro plēa erat tintinabulis z malogranatis. (Quasi
 † mala punica facies.) Accipiebatur pannus contextus ex hyacin-
 † tho z purpura coccōz bis tincto z complicabatur in rotundū:
 † sicut sunt condyli vestium rotundi: z ista erat figura malogra-
 † natorum. ista appendebatur in extremitatib illius tunice hya-
 † cinthine cōfuta filo: sicut cōdylī vestis cōstunt ipsijs vestibus. nā
 † nō pōt dici q ista malogranata essent de ipsa tunica qm tuni-
 † ca erat tota hyacinthina vt patet in littera. de istis tamen ma-
 † logranatis dicitur q erant de auro z hyacintho purpura z c.
 † Itē qz non videbatur modus per quem ex eodem pāno conti-
 † nuato in extremitatibus vestis fieret malogranata ista. (Qua
 † si mala punica.) Non dicitur facies mala punica sed facies q-
 † si mala punica: qz tintinabula de quibus hic dicitur vera tinti-
 † nabula erāt. mala pūica tñ nō erāt vā s. artificia. malū pūicū
 † ē qd nos clarioz vteqz vocabulo malogranatū appellam. Dñ
 † n. malogranatū a proprietate nāe sue. malū pūicū ē a fra i q
 † prio aut potissime tales arbores z fructu iūeti sūt. Nux vt con-
 † suetudo omniū latinorū est vocatur quilibet fructus qui cor-
 † ticem valde durum habet vt sunt nuces amigdala auellane z si-
 † miles fructus. mala vocantur alij fructus. qz tamen multe spēs
 † sunt distinguimus eas interdū per adiunctionē factā: ad istud
 † nomē malū dicentes. malū pūicū: malū persicū: malogranatū
 † malū citrinū: z sic in ceteris. iste tñ fructus quē nos nosare volu-
 † m⁹ vocat malogranatū. i. malū hñs i se grana. recte qdē hoc no-
 † mē assumpit qz nullus fructus ē qui plura contineat qz iste: vel
 † q totus sic cōstat in granis sicut iste. vocat malū pūicū. i. ma-
 † lū africanum. q enim africana sunt punica noianē vt ait cato. i.
 † romana cupis z punica noscere bella. i. africana. noianē sic qz in
 † terra illa primo iste arbores inuente sunt. (Ex hyacintho z pur-
 † pura z coccō bis tincto.) Sila istorū colorū triū erant ad com-

positionem horum malorum puniceorum. De quibus filis supra di-
 ctum est. (Dixit in medio tintinabulis.) i. inter duo mala pu-
 nica vnum tintinabulū: z erant ista tintinabula ex auro. z vocā-
 tur tintinabula fm nomen onomopoteum. i. a sono suo forma-
 tur. sic enim tintinabulum sonat cum percutitur. (Ita vt tinti-
 nabulum sit aurū z malū pūicū.) Ista littera videtur inue-
 re q vñ tintinabulū fieri debebat de auro z vñ malū pūi-
 cum de auro: z rursus aliud tintinabulū aureū z malum pūi-
 cū aureum. Sed nō potest sic intelligi: qz supra dicebat q ma-
 la punica essent de hyacintho z purpura et coccō bis tincto.
 Cōm aut q hic est principij erroris ppter equiuocationē
 huius verbi sum. Nam interdū z ex proprio signato stat pro es-
 se vt cum dicamus q homo est animal vel q homo est alb⁹: qz
 solum signat ibi essendi actum siue substantialiter siue actuali-
 ter. Aliquando autē ex usurpatione nra trahit ad signandum
 vocationē vel situationē: sicut dicimus homo erat in domo. ibi
 erat nō signat essentiā aliquā siue actū essendi sed vocationē.
 Aliqñ stat pro situatione siue positione vt cū dicimus ista ve-
 stis ē extēta vel curuata. qd aliquo mō pōt pertinere ad situm
 aliquo modo ad habitū fm q vestis poterit diuersimode con-
 siderari. Sic aut hic cū dicit z tintinabulū sit aureū. si teneatur
 sit vt dicit esse primo modo: est sensus q tintinabulum fiat ex
 auro vel sit factū ex auro: z tunc destrueretur intellectus fre qz
 esset sensus. (Ita vt tintinabulū sit aureū z malum pūicū.)
 i. q tintinabulū fiet ex auro: z malum pūicū. s. etiā fiet ex au-
 ro. nā necesse est i vtroq eodem modo accipi istud verbū sit.
 Accipiendo scdo mō ē sensus. (Qz tintinabulū sit aureū.) i. q
 tintinabulū qd aureū ē sit. i. sitaet vel ponat. Et malū pūicū.
 i. ē malū pūicū sit. i. ponat. s. post tintinabulū. Et patet p ea q
 subdunt q solū importet hic ordo z nō eē: qz oī. (Rursus qz
 tintinabulū aliū aureū z malū pūicū.) i. post tintinabulū z ma-
 lū pūicū que primo posita sunt imediate ponat aliud tinti-
 nabulū aureū z ponatur malū pūicū. (Et vestietur ea aarō.)
 Et oēs sui successores qui essent sacerdotes magni: qz hoc non
 erat psonale sed ad dignitatē ipsam cuiuslibet summi sacerdo-
 tis pertinebat. (In officio ministerij.) i. quando ministrare oī
 z hoc non ad oēm ministrationē: qz ad ministrationē q fiebat
 extra sanctorū nō induebat sūmus sacerdos ista veste nec alijs
 pontificalibus vīs. dictū ē. nullo modo poterat aliquis sacer-
 dos magnus vti ista veste ad aliquos vīs profanos: nec idū
 ea ex scīariū accipiēdo scīariū p toto tabernaculo cū ario ei⁹.
 Cū verū sit q sūmus sacerdos exierit obuiā alexādro extra
 hierusalem vestitus omnibus vestibus sacris: z an tunc sacer-
 dos fecit contra istud preceptum. Qd. 17.

Et si obijcias de eo qd dicit alexandreidīs primo libro. s.
 q cum alexander veniret contra urbem hierusalem: exi-
 uit summus sacerdos ei obuiam cum ceteris sacerdotibus ve-
 stitus omnibus vestibus suis z laminam auream gerens i frō-
 te. Cū h rīdere posset qpiā negando tale qd factum fuisse
 cū non constet ex sacra scriptura. (Sed ista rīssio insulsa ē z
 ab eo q modica nouit cuius intra viscera coangustatur cor: ita
 vt aliter rīdere neqat nisi fidē scripturarū aboleat.) Cōdōz er-
 go q sacerdos magnus sicut dī exiuit in obuiā alexandro ma-
 gno: z sic effugerunt irā eius. nec oī destruere fidē tāta bisto-
 riarū q nō sunt vulgares fabule s. veritates solidissime a viris
 approbate eruditissimis. Et consicif h verū fuisse ēt adempta
 historica auctoritate. Constat enī q alexander macedo destrux-
 it ciuitatē tyrū z sidonē ciuitates opulentissimas phēicis z ter-
 rā ppinquā in qua habitauerant philistin vt cōi cōfessione con-
 cedat. Et ipse zacharias ppheta de h p̄dixit. z ipsi iudei sic expo-
 nūt zachariā. Dicant obsecro quō ciuitas hierusalem euaserit gla-
 diū alexādrī cū cete finitime ciuitates potētissime eius impetu
 corruerint: nūqd in gladio z arcu: estio q null⁹ qntūcūq ispiēs
 talē rīdēt. stat tñ vrbē hierlm illesā māsisse tpe alexādrī nec
 ēt ei⁹ oīssio subdita ē cū ēt cōfederata vario regi p̄sarū. Cōdōz
 ergo q in p̄rio alexādrī libro circa finē ponit. s. q cū alexāder
 mortuo p̄re suo philippo ambiguus ēēt vtrū regnū p̄rium tene-
 ret an i hostiles tēdēt regīdes regnū suū āp̄plicatur? nē p̄ eius
 fecerat: cūq qdā nocte icertū an vigilās ēēt vir ei reuerēd⁹ vul-
 t⁹ appuit aureā laminā i frōte gestās cetisq pōtificalib⁹ vesti-
 b⁹ adornat⁹ q alexādrū sic allocut⁹ ē. Egredē o macedo oim for-
 tissime regū a p̄ijs oris: oēm tibi p̄sūdabo gētē. z post h p̄ce-
 pta cōplēs dixit. qñ sic me vīdīs miser meoz. Alexāder hac vi-
 sioe nimis cōfortat⁹ bella facē ichoauit vt p̄i p̄nci. 2. lib. alexan-
 dreidīs. vnde iteriectis gbusdā bellis alexāder cōuari z alios
 duces eius veniens in terrā phēnicis tyrum nobilissimam atqz
 opulentissimā

De egno
carōe isti
us verb
sum.

Rīss. ali
quorum.
Cōfāt.

Doc. de
termi.

Quō ve
rū sit ale
xādrūve
nisse hier
usalem.

Malū pu-
nicū vñ di-
catur.

opulentissimā ciuitatē bello domitā incendio et euerfione dele-
uit: cumq; ad urbē hierusalem que terre illi valde p̄pinqua est
(q̄d p̄ cū christus i iherosolymis et sidonē p̄dicauerit vt b̄z Mat.
15. c.) missis legatos vt se ei iūctantē subijcēt aut bello se parēt:
hierosolymite ne iherigerēt federa cū vario rege p̄sarū conuēta
alexandro se subijcere noluerunt: cumq; alexander ira fremens
vt ire impatiens erat cursu veloci tenderet in hierusalē vt eaz
funditus euerteret solo adeq̄ret: sacerdotes et tota plebs ante
alexandri aduentū sciētēs vltimū terribilis mortis instare di-
scrimē p̄cibus et ieiunijs corā dño supplices iacuerunt. qbus ad
vltimū r̄sum ē vt sacerdos magnus oibus suis vestibus ador-
nat⁹ cū ceteris sacerdotibus et in vniuersa frequentia plebis a-
lexandro obuias exirent in pace. cūq; ad urbē alexander furo-
re succensus accederet: viso sūmo sacerdote in eisdē vestibus et
sub eadē imagine sub q̄ olim in grecia apparuerat: p̄tin⁹ equo
disiliens genib⁹ eius suppliciter aduolutus ē: q̄m eū vt deū et di-
rectorē in oibus suis operibus habuisset. et sic intrauit pacifice
in hierlm multa ciuib⁹ libertate donata et p̄missis in federa
q̄d cū vario olim pepigerāt. de his galter⁹ alexandreidis lib. 3.
C. 2. at hoc nō fuerit oīa aliq̄d p̄ceptū datū de vestib⁹ pō-
tifficalibus p̄. nā h̄ p̄ceptū esset q̄ sacerdos nō vteret vestib⁹
istis extra sanctuariū nec ad alios vltus: si tñ deus mādaret in
aliquo casu aliter fieri nō infringebat p̄ior lex cū ipse eā cōdi-
disset: et interpretaret legē illā in tali casu nō tenere vim obliga-
tionis. sic enī h̄ datū esset mandatū q̄ nunq̄ fieret sacrificium
nisi sup altare holocaustorū intra atriū sanctuarii vt p̄z Le. 17.
et Deute. 12. c. Tamen dauid immolauit in area areuaz iebu-
sei vt p̄z. 2. Regū. 24. c. et belias in monte carmeli vt p̄z. 3. Re.
18. c. et sic de alijs. qz tñ isti mandato vel inspiratione dei mo-
uebant tanq̄ bonū reputatū est et sacra scriptura illud cōmen-
dat. Ita ergo hic dicendū ē q̄ reuelatione dei admonitus sū-
mus sacerdos sic indutus alexandro macedoni obuiam exiuit.
(Vt audias sonitus q̄m ingredies et egredies.) Ista ē p̄cipua cā-
tintinabulorū aureorū. s. vt q̄m ipse moueret sonarent tintina-
bula. (Qm ingredies et egredies sc̄tariū.) Cūq; vlt. s. q̄m in-
grediebatur in scā scōzū. Sed hoc falsum est: qz vt. s. probat⁹
fuit quando intrabat in scā scōzū nō induebat vestes pōtifica-
les: sed solas vestes sacerdotis minoris. s. vestes lineas. si autē
posset stare q̄ intraret sūmus sacerdos in scā scōzū indut⁹ his
vestibus valde cōueniebat. et adhuc magis ex hac parte q̄m
intraret in sanctuariū exterius. s. qz (vt aiunt hebrei et ista vide-
tur intentio ex lra) deus mādabat poni ista tintinabula vt audi-
res sonitus sacerdotis intrantis et exeuntis. et hoc erat qz in san-
ctuario fiebant apparitiones dei in qbusdā formis gloriofis vt
apparitiones angelorū (vt diximus supra. 25. c.) deus autē no-
lebat q̄ sacerdos videret illa q̄ apparebant vt p̄z Leui. 16. c. cū
vlt. assumptorū thuribulo q̄d de p̄unis altaris impleuerit: hau-
riens māu cōpositū thymiamā incensum vltra velū intrabit i
scā: et positis sup ignē aromatib⁹ nebula corū operiat ozaculū
q̄d ē supra testimonij et nō moria. s. ista apparitio magis fie-
bat intra sancta sanctorū vbi deus specialiter erat q̄m in sc̄tario
exteriori vt declarauimus supra. 25. c. ergo ibi magis hoc atti-
nebat. scriptura tñ nō p̄sentit cuius rōnē supra assignauimus.
Et ista similitudo ē sicut cū qs ad ianuā alicuius domus accedit nō
oī intrare p̄iūq̄ qd clamauerit: vt qui intra sunt caveant sibi
si aliqua secreta agunt q̄ ab alijs videri nollent. in hoibus autē
hoc ad bonā morū institutiones obseruandum ē: qz alē mutuo
offenderemus et offenderemur. ad deū tñ necessariū nō erat: qz
deus vel angelus q̄ in aliqua effigie intra sanctuarium appa-
rent: bene nouerūt qm sacerdos ingredies et egredies. supflūū er-
go ē doctū erudire: et sufficienter cōmonitū admonere. C̄tes
dato q̄ deus et angelus ibi apparentes nō scirent qm sacerdos
ingrediebatur et egrediebatur: tñ nō possent hoc cognoscere per
tintinabula sacerdotis vestis: qz deus et angeli oculis vel au-
ribus ceterisq; organicis potentijs et instrumentis nihil p̄pen-
dūt cū talia nō habeāt: qz iste sūt virtutes corporū. deus autē in-
corporeus simpliciter ē. sonitus autē obiectū solius potentie auditū
ne ē. impossibile ergo deū videre aut audire et angelos cōformi-
ter. nō ergo sunt iste admonitiones eodē mō necie ad deū et an-
gelos q̄ appitiones aliquas intra tabernaculū faceret sic ad ho-
mies cōmonendos q̄ ista p̄cipiunt cū sunt et anteq̄ fiant nō in-
telligunt. deus autē et angeli cū sunt ea nō percipiūt organicē vt
p̄ceptibilia sunt: et antē fiant sciūt qm futura sunt. C̄ poneban-
tur ergo ista tintinabula ad cōcitādū reuerentiā humanā. s. q̄
sicut noīa filiorū israel sculpebant in lapidib⁹ rōnalis et supbu-
meralis ad memoriale siue recordationē: nō q̄ deus p̄ illos la-

pides recordaret sed q̄ bō sciret qm memoria nostri vel po-
tius cōsideratio semp ē in deo. ita ista tintinabula ponebant ad
incitandū ipsum sacerdotē vt reuerenter intraret: cū tintinabu-
la gestaret q̄ quasi ad ostiū tabernaculi clamarent ad deū vt r̄-
daret licentiā introeundi: et audito sonitu tintinabulorū sacer-
dos erat licentiatus intrare in tabernaculū. si autē non portaret
secū tintinabula nō habebat licentiā introeundi nō vocato bo-
spite: ideo si introiret moriebatur q̄m iniuriā ageret dño dom⁹.
et sic oī in lra qm ingredies et egredies sanctuariū in conspectu
dñi ne moria. vici. (Qm ingredies.) Qm tūc sacerdos mouetur
et tintinabula sonant. (Et qm egredies.) Qm tūc mouet et sonat.
Cū autē sacerdos manet intra tabernaculū ministrādū vel orā-
dū (qz nō mouet) nō sonat tintinabula. et est sensus fm simili-
tudine q̄m si loqueret ad hominem q̄ ne sacerdos videat visiones
dei vel angelorū cū ingredies q̄ pulset tintinabula ad ostiū ta-
bernaculi. et qz exeunte sacerdote deus redire oī vel angel⁹ ad
suā mansionē cōmonet q̄ redeat p̄ sonitū tintinabulorū: q̄ sunt
signū q̄ sacerdos egredies. (Et nō moria.) q̄m oī si secus agēt
morietur. iō hanc regulā tenere oī. (Facies et laminae de auro
purissimo.) Hic ponit aliud ornamentū q̄d erat pure pōtifica-
le. s. lamina aurea. figura cuius erat q̄m semicirculus cooperiēs
ab aure ad aurē pueniens p̄ frontē. spissitudo autē hui⁹ satis mo-
dica erat qz al p̄derosa ē. latitudo cuius erat q̄m duorū digi-
torū ita qz totā frōtē cooperiret: et labiū corone cuius. s. pars su-
perior tegebat extremitatē mitre hyacinthine. erat autē in hac la-
mina descriptū lra hebraice codes la adonai. i. sanctitas ad do-
minū. (Facies laminā.) Vocat laminā qz erat aurū extensum
ope malleatorio in tenuē q̄ntitatē. et distinguē laminā 5 massaz
qz massa ē aurū in magna quantitate et rotūdū nulla artificiali
forma dispositū s. adhuc rude. lamina autē p̄ malleationē exten-
sa ē. (In q̄ sculpes ope celatorio.) Duo sunt in lamina. s. sculpe-
re et celare. nā sculpere ē cauare vel radere. celare est suplinire
vel pingere et vtrūq; fiebat in lamina aurea: qz primo fiebat q̄-
dā cauature. p̄funde q̄ erāt figure litterarū. qz tñ si sic manerēt
nō distinguere figure lraz in colore ab auri colore: sc̄d factū
fuit. s. suplinire. i. intra cauaturas illas ponere aliquē colorem
rubeū vel atrū aut alterius modi vt clare lre ille legi possēt. Si
autē videret in q̄ sculpes ope sculptoris. ēēt sensus q̄ solū debe-
bat lamina illa cauari ad reddēdos lraz carac̄eres: qz op⁹ scul-
ptoris nihil aliud est nisi sculpere. i. cauare. et tūc nō possent lre
videri distincte a colore auri. Si autē videret in q̄ celabis opere
celatorio. ēēt sensus q̄ solū deberent lre p̄ngi in superficie pla-
na auri et nō fierent cauature: et tūc nō manerēt ita firme litte-
re nec ita pulchre. (Sanctū dño.) Hoc erat q̄d erat in ea scri-
ptū. et oī hebraice codes la adonai. (Ligabisq; eaz vittā hyaci-
thina.) Qz ista lamina erat q̄m semicirculus pertingens ab au-
re vsq; ad aurē nō poterat se tenere nisi ab alio teneret. s. ab a-
liquo ligamine. Erāt autē in ouab⁹ extremitatibus eius ap̄d ou-
as aures sacerdotis duo foramina: et p̄ bec mittebat vittā hya-
cinthina: et cōtinebat stringēs laminā ne caderet. erat autē ista vit-
ta. i. quidā funiculus factus de filis quorū color erat celestis q̄
vocat hyacinthinus. (Et erit sup thiarā.) Sacerdos magn⁹ ha-
bebat duo capitū totalia tegumēta. s. cidarim q̄ erat mitra fa-
cta de lino et rotunda: deinde in altū acuebat ad conum. alia
erat q̄ vocabat thiarā et ista erat tota hyacinthina: ponebatur
q̄ sup cidarim: deinde sup extremitatē thiare q̄ veniebat sup
frōtē ponebat lamina ista et cooperiebat extremitatē ei⁹. (Im-
minens fronti pōtifficis.) i. posita vel manēs sup frontē sūmi sa-
cerdotis qz totā frōtē coopiebat vsq; ad oculos: ita tñ vt nihil an-
oculos oī ea p̄deret. (Portabitq; aarō.) Hic fac lra q̄ndā in-
positioē. nā cū dicat d̄ vestib⁹ pōtifficalib⁹: nōdū cōpleto smōe
iterierit de actione sacerdotis et rursus ad vestes que supererāt
redit. Et ista interpositio satis rationabilis est. Nam hic vi-
cebatur de vestibus aaron. et iste vestes erant vt aaron indutus
in eis ministraret coram domino: vt dicitur supra: vt faciant
vestes aaron in quibus sanctificatus ministret mibi. et quia per
ministrationem sacerdotis tollebantur peccata eorum p̄ qui-
bus rogabat: ideo dicto de vestibus dicitur de remissione pec-
catorum que fiebat in ministratione. s. (Portabit aarō.) vel q̄-
libet alius sacerdos magnus vel sacerdos minor quando mini-
strauit sacrificando. nam et minores sacerdotes sacrificabāt
et ministrabant coram domino alijs ministrationibus vt patet
Leui. 8. cap. et declarabitur Deutero. 17. cap. agitur tamen de
aaron qui p̄ncipalis sacerdos erat: et sub eo intelliguntur om-
nes alij q̄ sequebantur eum in ministratione. (Iniquitates eorū
q̄ obtulerūt.) i. aarō suscipiet sup se p̄dus omnium iniquitātū

Et tintina-
bula pōe-
bant i ve-
ste hyaci-
thina sūmi
sacerdotis
vete. test.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†
Nō fuit
5 istō p̄ce-
ptū q̄ sū-
m⁹ sacer-
dos exie-
rit obuiā
alexandro
i hierlm
veniēti.

†
Expo ali-
quorum.
Lōsu. 14.

†
Repug-
t bōis mo-
rib⁹ ali-
que itoi-
re domū
icognitaz
nisi p̄iū
vocaueit
sc̄da.

†
Doct. ex-
positio.

†
Quid erat
scriptus i la-
mina aurea
sūmi sacer-
dotis.

p quibus israel munera et dona dant. et ista portatio erat: qz accipiebat aar onus orandi p iniquitatibus p qbus israelite dona sua dabant vt dimitterent eis. et sic dicitur Osee. 4. c. d. sacerdotibus peccata populi comedent. i. sacerdotes comedent oia sacrificia et munera atq; oblata p peccatis populi israel. (Iniquitates eorum q obtulerunt.) Si hic diceret iniquitates eorum q obtulerunt: esset sensus q aaron portaret sup se peccata oia facta ab illis q aliquid obtulerunt: et tunc p quacunq; oblatioe quatuorq; parua portare debebat aaron sup se peccata cuiuslibet offerentis ita q teneretur rogare p peccatis oibus cuiuslibet offerentis: ita men littera non stat sic: sed ponitur que in neutra terminatioe pluralis. i. (Iniquitates eorum que obtulerunt.) ita q iste iniquitates referantur ad ista que oblata sunt. nec tñ e intelligendū q aaron portaret iniquitates rerū oblatarū tanq; res oblate aliqua crimina haberent. sed dicuntur iniquitates rerum oblatarum. i. iniquitates pro quibus res date oblate sunt. (Eoz que obtulerunt et sanctificauerunt filij israel.) Ista duo idem sunt. nam qui offert sanctificat: et qui sanctificat offert: qz i viro qz est traditio rei siue ad sacerdotem vel ad deū. sed differunt in ratione qz offerre solū dicit spontaneā largitionē rei sacerdoti factā. sanctificare est res sanctas facere. i. ad dei cultū applicare. per hoc. n. qz res oblata sacerdoti traditur offerri dicitur. per hoc aut qz res illa a seruitio tradentis abdicatur et diuino cultui applicatur sanctificare dicit. pōt tñ aliqui sanctificare agnare plura qz offerre: qz offerre notat actuale rei spontaneae factā traditionē. sanctificatio ē etiā cū aliq; nō dat actualiter vniū vt vult dare. s. p hoc ipsum abdicat a se re ipsā. (In cūctis muneribus et donariis suis.) Ista duo quasi idē sunt. aliquo mō tñ nō idē sunt donariū et munus: qz munus est id qd a liquo dat sub coactione qz a lege sic constitutū ē. Donū vō id qd mere grataite donat. et ista differentia multotiens inuenit sū modū cōmunē loquendi legū humanarū q dicunt aliquos absolutos esse a muneribus. i. q nō tenent dare munera nullus tñ a muneribus liber esse diceret nisi aliqua coertio imposita esset ad munera persoluenda. qz at dona mera liberalitate tribuant ipsa nois mōstrat origo. Hec aut oia reperit in eis que recipiebant sacerdotes a popularibus. Nā interdū populares offerebant ea ad q tenebant vt pote sacrificia p pccō: qz peccans siue sacerdos eēt magnus siue princeps populi siue totus populus aut quilibet de populo erat certa oblatio instituta ad quā tenebat sū ea que habet. Leui. 4. et. 5. c. et Nu. 15. Aliqñ gratui doabant sicut in holocaustis aut in victimis pacificis aut in votis et alijs donis. Vocabant ēt munera ipse decime et primitie que dabant leuitis et sacerdotibus a popularibus vt p3 Num. 18. c. nā ad has vandas sub coertione tenebant. nūc enim sacerdotes nostri eas tanq; debitū petere possunt et retinentes eas in ius vocare: et sup hoc iure disceptare vt p3 extra de decimis. c. parrochianos. p quolibet aut horū siue munus esset siue donū tenebat sacerdos magnus ozare portans sup se iniquitatem offerentis.

¶ An clerici teneantur dicere horas defunctorū de necessitate et qd et quantum tenentur recitare. Qd. 18.

Ex hoc necessario clauditur q clerici beneficiati tenent ozare p mortuis. nā isti sacerdotes recipiebāt mūera et dona populariū et tenebant p eis ozare in tātū q dicebantur sup se recipere oia peccata populariū p quibus ipsi hec oia obtulerunt qd signat hoc nomē portare iniquitates: et sacerdotes nostri prebēdatis habēt oēs redditus suos de bonis populariū et mortuorū et viuorū. ergo necessario tenent ozare p eis. Et ista obligatio ex duplici iure insurgit. s. ex iure naturali et ex iure diuino. Ex iure naturali p3: qz glibet donarius tenetur donatori ad antidona. i. ad contrapassum siue ad reddendū similia. maxime qz h3 ista donatio libera ē. i. qz sine aliqua cā vrgente atq; cogente: tñ nō est sine aliqua cā impellente: qz iste dat vt ozet p eo: immo in dando hoc exprimit. s. qz ozet ad deū p eo. et semper magis tenet sacerdos recipiens hec inquantū ista donatio transit in modū cuiusdā contractus innotati. s. do vt oēs: facio vt facias et ē de prescriptis verbis. sicut ergo ille qui agit contra ius naturale peccat mortaliter et eternaliter punitur vt declarat apostolus ad Ro. 2. c. de gentibus que sine lege peccant et sine lege damnabunt. ita cū ozare p mortuis quātū a sacerdotes q de bonis mortuorū stipendia recipiunt quod generaliter in omnibus beneficiatis ē tā sacerdotibus q non sacerdotibus tā ordinatis q nō ordinatis: sit de iure naturali: illi q pro mortuis nō ozant recipientes stipendia beneficiorū mortaliter peccant et eternaliter damnabunt. Et adhuc maius pecca-

tū ē cū qz recipiens stipendia de bonis mortuorū nō ozat p eis: qz si reciperet stipendia de bonis viuorū nō ozaret p eis: sicut cū qz nocet alicui misero nō potest se defendere et tollit ei de cē qz cū qz nocet alicui diuiti potēti se defendere tollēdo ei de cē. Mortui nāq; solis viuorū operationibus adiuuant: a seip-sis ipse aut iuuari nihil possūt cū iā sint extra terminū merendi: sed solū vt puniant quantū deliquerūt. viuentes aut sunt in via termini merendi et dmerendi: id ē alijs precantibus nō inuētur p suā tñ opationē iuuabunt. maius ergo scelus est mortuorū stipendia deuorando p eis nō ozare qz de viuorū possessionibus aut muneribus sustentari p ipsis nō precari. Sed ista obligatio ad ozandū p mortuis insurgit ex iure diuino vt patet hic et in alijs pleriq; locis tā noui qz vete. test. nāq; oī hic q sacerdos debet portare sup se peccata vel onus illarū rerū que offerunt et Osee. 4. c. pccā populi mei comedent. qz ergo contin-git p peccatis mortuorū offerri hostia. ergo tenebunt sacerdotes ozare p peccatis mortuorū. Sed dices q ista obligatio ad ozandū in sacerdotibus solū erat p viuentibus. nā obligatio erat p muneribus et donariis q recipiebant. sed a solis viuentibus ista offerebant. ergo solis eis obligabant vt p eis ozaret. p3 hoc: nā mortui decimas et primitias nō soluebāt nec quisq; nois eorū cū nihil possiderent de quo decime et primitie solui possint. nō poterāt ēt qzq; vouere. nō poterant dare holocausta: qz q holocaustū offert debet imponere manū sup caput aialis qd immolandū tradit vt p3 Leui. 1. c. Nō pōt ēt offerri pro pace quā deus nobiscū h3 qz recōciliatus sit nobis et tradiderit qd petebamus. i. mortuis at nō est hoc: qz nō superest q beneficiis receperit vt p illis gratias reddat. Itē qz in sacrificijs pacificis offerens o3 habere partē carniū imolatarū vt p3 Leui. 7. et 19. c. h3 mortuus hoc facere nō pōt: nec poterit offerre hostias pacificas nec qzq; p eo de sacrificijs p peccato. p3 q nō fierent p mortuis: qz siue totus pplā peccaret siue sacerdos magnus siue princeps populi siue aliq; homo priuatus debebat ipsemet offerre victimā. s. onendo aial vniū corā sacerdote et ponebat manus suas super caput eius quasi imprecans ei oia mala que egisset vt p3 Leui. 4. et. 5. c. sed hoc non poterat facere mortuus vt de se p3. ergo nec poterāt p eo fieri sacrificia pp que sacerdotes tenebant ad ozandū p eo. Rñr qz sacerdotes vete. test. tenebant ozare p mortuis ex institutione iuris diuini i vete. test. nā h3 istozū sacrificiorū forme in eis obseruari nō possēt: tñ fiebant aliē oblationes p eis p qbus tenebant sacerdotes ozare p illis: vt si aliq; moriens relinqueret aliquā partē facultatū suarū ecclesie sacerdotibus vt p eo ozarent (vt nūc fit). vel qz dare aliq; pecuniarū sūma cōuertēda in sacrificia et sacerdotū utilitates. Sic patet. 2. Macha. 12. c. vbi iudas collatioe facta misit offerri. 12. milia dragmarū in iherusalem p peccatis mortuorū. Conclusio ergo necessario manet clericos beneficiatos teneri de iure naturali et iure diuino ad ozandū p mortuis: et tanto mortalius peccare quanto plures obligationes infringūt non ozando pro eis. Quid aut aut quantū teneatur beneficiatus p mortuis ozare non est ex iure naturali vel diuino: qz ista vltia sunt monstrantia obligationem nō tñ quantitātē aut modum obligationis. in hoc autē tenenda est dispositio iuris humani et consuetudo ecclesiarū singularū. Etia vtrū quotidie teneatur quilibet beneficiatus recitare pro mortuis vel facere cōmemorationē de eis saltē: relinquit dispositio iuris humani et consuetudini ecclesiarū. in his tñ qñ aliq; obligatur ad recitandū p mortuis tātū et tātū et tali die aut tali si nō recitauerit peccat mortaliter nisi legitima excusatio interuenerit q excuset a recitatioe. Qd p3 qz sicut glibet beneficiatus potēs recitare teneat ad horas canonicas et peccat mortaliter qñ eas non recitat: ita quilibet obligatus ad certam orationem pro mortuis faciendam et in certo tempore vt pote quolibet die aut ter i hebdomada et sic de alijs modis: si non recitet mortaliter peccat. nam iste obligationes equales sunt. sicut enim ozare pro mortuis est de iure naturali in beneficiatis: et qz tātū aut tantū recitent est de iure positiuo. ita qz aliquis teneatur ad recitandū aliqd q est ordinatus aut beneficiatus est de iure diuino. determinatio tamē quantitatis et modi est de iure humano. (Erit aut lamina.) Hic redit ad id qd omiserat. s. de lamina aurea quaz summus sacerdos gestat in fronte. (Semper in fronte eius.) s. quādo ministrat in tabernaculo exteriori in altari thymiamarū aut apparat holocaustorum et propositione pannum: et cum ministrat in altari holocaustorum quod est extra tabernaculum in atrio ad ostiū tabernaculi. Non tñ ē intelligendū qz semp esse debeat la-

Maius pccū ē recipe stipēdia mortuorū et nō ozare p ipsis. Obligatur sacerdos ex iure diuino non portare iniquitates oīs offerentium. Obiectio

Rñsio

Conclusio

Quid et quātū teneatur clericus beneficiatus recitare pro mortuis et an quoti die nō ē a iure diuino determinatū h3 a iure positivo.

D

+

+

mina in fronte sacerdotis: qz tunc oporteret eā habere dñs comederet et dormiret: qd ridiculū ē. Etia qz sequerē aliud inconueniens. nā lamina nunq̄ poni debet sub tbiara hyacinthina cū dicatur supra q̄ erit sup tbiarā imminens fronti pontificis. ergo oportebat ēt semp habere tbiarā. et sic videt eē de alijs pontificalibus ornamentis. qd inconueniens et p̄osus absurdū. ¶ Itē nō pōt stare istud qz supra dicit q̄ iste vestes fiebat vt aarō sanctificatus in eis sacerdotio fungeret. ergo ad solaz sacerdotalē ministratiōem indui debebat vestibus his. et hoc est qd dicit. (Erit lamina in fronte eius semp.) i. tēpōribus q̄bus ministrare debet. nec tamē adhuc oībus tēpōribus q̄bus ministraturus erat debebat istā laminā in fronte habere. nā cū intraret in scā scōzū nihil de pōtificalibus ornamentis habebat: s̄ sola linea ornamenta q̄ pertinebāt ad minozē sacerdotē vt d̄. declaratū ē. (Ut placatus sit ei dñs.) Nō est sensus q̄ illa tbiara aliqd in se cōtineret qd naturaliter vel ex suo actu p̄rie inclinarēt deū ad hoc q̄ deus placaretur: qz deus a nulla re mouet ad misericordiā vel ad irā vel ad aliqd aliter: sed q̄ vult miserē q̄ vult agere fm irā. proficiebat autē ista lamina s̄ se ad ornatū et reuerentiā sacerdotis ministrantis sicut cetera ornamenta. nā hoc ē qd deus intendebat. s. vt sacerdos in magna reuerentia haberet ab hoībus saltē p̄ apparatus. ita p̄cioso et honorato sacerdote ministeriū quoq̄ qd gerebat honoraretur et sic redundabat hoc ad magnū bonozē et reuerentiā dei.

¶ Sed quātū ad hoc qd hic d̄. s. q̄ esset lamina in fronte sacerdotis et sic placaretur ei. duplex rō ē. ¶ Prima qz ista magis proficiunt ex voluntate facientis q̄ ex seip̄s. manifestū est enī q̄ cremare corā domino adipēs boum et arietum pinguium et carnes eozū non erat aliquid fm se bonū nec delectabile: s̄ potius fetidum et graue: qz ex carnibus sic cōbustis et adipib⁹ grauis odor exhalat et infectiuus. deus tñ dicit hunc odorē sibi esse gratissimū vt p̄ seq. c. et Leui. 1. et quasi p̄ totū. Sola ergo obediētia i istis erat que dño placebat et reddebat actū valde gratū dō. nā melior ē obediētia q̄ victimē vt p̄. 1. Re. 15. ca. 13 ibi saul multas victimas et p̄gues dño obtulisset: qz tñ sine obediētia id factū ē: nō solū non placuit deo sed valde displicuit itatū q̄ ob hoc abiecti eū et totā suā posteritatē ne regnaret sup israhel. p̄ ergo nō victimā per se sed obediētiā p̄ se placere. victimē autē ex adiunctione ab obediētiā placent. cū vero sine obediētia sunt abominabiles sunt. nā ista sacrificia sunt actus latricie. qualitercūq̄ ergo se habeant nihil magis p̄ficiunt sic q̄ aliter fieri: vñ de mādato dei fiant. Latricia autē maxima virtus est aut maxime virtutis pars. ideo act⁹ eius valde meritorij sūt. Manifestatur hoc abundantius in abraā qui voluit immolare filiū suū isaac ad mandatū in oei. de quo manifestus est q̄ immolare filiū fm se erat actus detestabilissim⁹ deo et hominib⁹: qz hō aīal immolaticij non est. et si ad quemlibet hominē hoc peccatū magnū ē: quātō magis ad filiū qui est pars patris et caro de carne eius vt ait Aristo. 5. et. 8. et ibi. et ipse deus vocat hāc abominationē magnā vt p̄ Le. 20. c. vbi maxie p̄cipit ne qs det d̄ semie suo idolo moloch. s. vt puuli filij q̄ vocant semē p̄is: qz d̄ ei⁹ semie nati sūt nō parentē ad imolādū idolo moloch. et nō solū facere scelestū ē: s̄ et cogitare aut p̄ponere nefas ē. abraam autē h̄ nō effecerit qz deus illud fieri p̄buit tñ totaliter delibere rauerat occidere filiū: et sic iā opere cōplere inchoabat colligās eū et extendens manū ad percutiendū eū. deus tñ istud factū maxime approbavit nec fuit aliqd alterū factū abrae in quo magis a deo acceptaret. p̄ hoc Gen. 22. c. qz hoc facto dixit angel⁹ ad abraam. per memetipsum iuravi dicit dñs qz fecisti rē hāc et nō pepercisti filio tuo vnigenito: benedicā tibi: et multiplicabo semē tuū sicut stellas celi: et velut arenā que est in littoze maris: possidebit semē tuū portas inimicōzū suoz et benedicent in semine tuo oēs gentes terre: qz obedisti voci mee. ¶ Consonanter ergo de lamina aurea dicendū est q̄ h̄ ipsa in fronte gestata fm se nihil efficeret: tñ qz sacerdos eā de mandato dei gerebat placabat de⁹ ex merito obediētie: qm̄ iste latrice act⁹ erat. ¶ Secunda ratio quare deus placaretur lamina posita in fronte sacerdotis: est qz ipsa ponebat vt testimoniū laudis dei. sicut enī cum quis deum ore laudat intendens eum laudare meretur i la erat scriptus sanctū dñs: sive vt habet in lra bebaica codes la adonai. i. sanctitas ad deum vel sanctitas sit deo. in quo p̄testatur deum esse sanctum: et ibi soli conuenire purissimaz excellentissimā sanctitatē. hoc autē p̄testari meritorij est et deum nobis placatum reddimus. sed dicendo hanc laminam in fronte coram domino est publice confiteri eum esse sanctum. ergo

p̄ gestatiōem lamine deus placabatur sacerdoti. (Stringesq̄ tunicam bysso.) Aliqui volunt intelligere de tunica rota hyacinthina q̄ ista cingere bysso. i. aliquo strophio vel zona facta de bysso. nā cū tunica hyacinthina ampla foret nisi stringeret sacerdotis corp⁹ p̄ aliquā zonā: sicut si vestis nra excingitur lapsa fluere et nō coaptaretur corp⁹. dicunt ergo q̄ hic mandatur stringi. i. cingi strictis ad corp⁹ sacerdotis: et zona illa q̄ stringebatur erat bysso. i. de bysso facta. ¶ Sed hoc nō potest stare qz immediate dicitur de baltheo. facies baltheum opere plumarij. baltheus ad nihil aliud erat nisi ad cingendum tunicam hyacinthinam. Ergo non erat ista strictio que hic dicitur cingi tunicam bysso. ¶ Et si dicas q̄ ista duo idem sunt. s. q̄ tunica stringeretur bysso et q̄ fieret baltheus: ita q̄ baltheus sit bysso ex qua fieret tentorium sacerdotis super tunicam hyacinthinā. ¶ Respondet q̄ non pōt stare: qz istud qd hic d̄ stringi. i. tunicā fiebat cū solis filis byssinis cum dicitur. stringesq̄ tunicas bysso. baltheus autē nō fiebat d̄ sola bysso: s̄ de multis colorib⁹. s. de filis auri et hyacinthi et purpure cocciq̄ bis tincti et byssi rectorē: cū dicitur q̄ baltheus fieret opere plumarij qd nunq̄ est nisi in varietate colorū. ¶ Alij dicunt q̄ sit strictio ista i tunica interiori que est tunica linea et stricta: et q̄ bec cingat byssina zona: deinde ponatur super eam tunica hyacinthina: et ista stringatur baltheo. qd factū est ex filis variorum colorū. ¶ Sed nec hoc valde stare potest. Primo qz cum super tunicā byssinā siue lineā ponatur tunica hyacinthina et ista stringatur baltheo: stringetur etiam quēcūq̄ vestis sub illa fuerit. nec oportebit inquiri aliā zonā sicut ē in zonis nostris: qz vnica zona multas vestes coartamus. ¶ Secdo qz nō bñ coaptaret q̄ ponere vnā zonā sup tunicā lineā et alia sup tunicā hyacinthinā: qz tūc eleuaret locus zone cui⁹ spissior eēt quelibet zona q̄ vestis sup quā ponebatur. ¶ Tertio qz mandatur hic stringi tunicam. tunica tamen lineā rarissime vocatur tunica simpliciter: sed cum adiectione. s. tunica linea vt patet. j. et vbi cūq̄ de hoc agitur. tunica autē hyacinthina vocatur absolute tunica. hic autem dicitur tunica sine aliqua determinatione. ergo intelligitur de tunica hyacinthina et non de linea. Intelligendo de tunica hyacinthina est sensus. (Stringes tunicas bysso.) i. facies quasdam ozas in extremitatibus inferioribus tunice hyacinthine: et iste sint de bysso. et hoc clarius ponit littera hebraica. (Listabis tunicam bysso.) i. pones ozas siue listas (vt vulgariter sonat) tunice hyacinthine. et iste erunt de bysso. (Et tbiarā byssinā facies.) Ista tbiara est ornamentū commune sūmo sacerdoti et minoribus sacerdotibus. et vocatur alio nomine cidaris. Dec de bysso fiebat. que (vt quidam dicunt) erat facta in modū sudarij: et ponebatur sub mitra summi sacerdotis. ¶ Alij dicunt q̄ i figura assimilatur mitre pontificali: tamen differēbat in colore et filis: qz cidaris siue tbiara ista de qua hic dicitur erat byssina: tbiara summi sacerdotis erat hyacinthina. Et hoc secundū verius est: qz h̄ quantū ad summum sacerdotem bene statet q̄ ista mitra esset in modum sudarij: tamen quantum ad alios sacerdotes minores qui nihil super tbiaram illam ponebant non multum consonat. (Facies et baltheum opere plumarij.) Baltheus d̄ quoddā cingulū factū ex filis vniuersozū colorū. s. ex quib⁹ coloribus: auro et hyacintho purpura coccoq̄ distincto et bysso rectorē. Erat autē huius cinguli latitudo digitorū. 4. (vt ait iosephus): et religabatur in parte anteriori sacerdotis pendēs aī facie eius. (Opere plumarij.) Plumarius d̄ q̄ pluma. i. acutaliquē pannū vel aliqd simile facit: sicut cū aliqua textio sit opere acus ad ponendum vniuersozū colorū fila. et nō vocat plumarius q̄ acut fuit. (Porro filis aarō.) Dicunt vestes sacerdotū minorū: qz oēs filij aaron facti sunt sacerdotes. s. nadab et abiu et eleazar et itamar: et duo de his perierunt in diebus cōsecrationis sue cū obtulissent ignē alienū corā domino vt p̄ Leui. 10. deinde alij duo et omnes de generatione eozū ministrauerūt corā dño vt p̄. 1. Para. 2. 4. c. et de his vnus erat sūmus sacerdos: ceteri autē erant minores sacerdotes. et isti minores habebat vestes istas que sequunt. (Tunicas lineas.) Iste erāt tunice lineę et stricte quas induebantur super vestes suas vulgares. (Et baltheos.) Iste erant ad cingendum tunicam lineam cuiuslibet sacerdotis min⁹. nam dato q̄ tunice ille stricte essent: tamen nō totaliter corp⁹ coaptarent nisi cingerentur. (Et tbiaras in gloriā et decorē.) Tbiare dicunt mitre tā sūmi sacerdotis q̄ minorū cuius figura. s. posita ē. et has imponebāt capitib⁹ suis sacerdotes minores. erāt autē iste byssine. (In gloriā et decorē.) i. vt pulchri sint et bonozentur. glia enī ē laus manifesta vel bonoz. et hunc cōsequant sacerdotes minores induti bis vestibus

† Expositio aliquorū.

† Cōfutatio.

† Quasio.

† Impugnatio.

† Alia expō.

† Cōfutatio.

† Scda.

† Tertia.

† Lra bebaica.

†

†

†

†

†

†

†

†

do per gradus ad altare intenderet q̄ sacerdotēs deberent ministrare sine seminalibus 2 oportebat nō ascendere p̄ grad⁹ vt nō reuelaret turpitudō carnīs. 2 qm̄ dixit ista q̄ intendebat vt ministrarent habentes femoralia. ¶ Respondetur q̄ hoc nullo modo stare pōt. nā dī precepta nō mutantur. s; ibi cū magna efficacia vetuit ascēdi ad altare p̄ gradus. ergo intendebat sem p̄ illud debere obseruari ¶ Et si forte dicas q̄ deus aliqui mutat leges 2 pleracq; de his q̄ in veteri testamento p̄nitebantur vetuit in nouo vt p; Mat. c. 5. et. 19. 2 extra de cōsanguinitate 2 affinitate. c. nō d; 3. R̄spondetur q̄ hoc nō pōt stare. nā q̄ deus mutat statuta nō ē sm̄ q̄ in legislatoribus humanis q̄ aliquā de legē aliquā ponunt quā postea iniustā esse inuenientes abrogant. Deus autē q̄ errare nō pōt: q; ipse est via 2 veritas vt p; Jo. 14. c. ponit semp leges iustas illi politie cui eas dat. 2 si eas postea mutet vel aliquas earū: nō mutat tanq̄ aliquā iniquitatē cōtinerent: s; q; ipsa rerū agibiliū natura mutata est. mutato autē mensurabili o; mutari mensurā. sunt enī leges principia siue regule directiue actūū humanorū 2 mensure qbus actus humani cōmēturari debent. ista autē mutatio agibiliū humanorū quantū ad cōditionē suā nō fit subito vel in paruo tēpore: sed i valde magno: iō leges q̄ in valde breui tēpore mutate sunt iniuste posite erant. 2 sic p; in illo. c. nō debet: de cōsanguinitate 2 affinitate in cōtrariū allegato. s. nō d; reprehensibile iudicari si sm̄ varietatē tēporū statuta quoq; varientur humana. ergo a cōtrario sensu qm̄ nō variato tpe leges variantur humane reprēbensibile valde est. et si hoc ē in legibus humanis. quātomagis erit in legibus diuinis que magis immutabiles eē debent s; q; a principio magis pmanenti pcedūt. sed inter tēpus quo data ē illa lex 2 tēpus quo data fuit ista nō interciderunt decē dies: vel si multū dicere vellemus nō interciderunt. 40. qd; p; q; illa lex nō ascēdes p̄ gradus ad altār meū q̄ habetur Exo. 20. c. data fuit in die quo data fuerunt decē precepta decalogi iudeis. s. die tertio mensis tertij vt p; 3. s. 19. c. et. 20. nā finito clāgoze tu be in q̄ audita sunt decem precepta accessit moyses ad caliginē in qua erat deus: 2 incepit loqui ei ea que sequuntur Exo. 20. c. de quibus in eodē. c. 2 Deute. 5. ca. de his autē plenius dictū ē. s. 2. 4. c. in eadē autē die descendit ad populū 2 retulit ei verba q̄ audierat a dño inter que ponitur. nō ascendes ad altare meū per gradus. 2 sequenti die in auroa facto sacrificio confirmata fuit lex: 2 eadē die moyses ascendit in montē synai vt acciperet tabulas vt p; 3. s. 2. 4. c. 2 cū mansisset sex diebus extra caliginē vocauit euz deus die septimo de medio caliginis 2 intrauit moyses ad caliginem in qua erat deus 2 ibi dixit omnia que ponuntur a principio. 2 5. ca. vsq; ad. 32. ergo decimo die vel. 9. postq; data fuit lex de non ascendendo per gradus fuit data ista lex de habendo femoralia in ministratione. in tā paruo ergo tēpore non posset fieri mutatio legis nisi illa lex valde iniuste posita foret. ¶ Item quantumcūq; aliqua lex iniuste posita sit non videtur iniustitia vel iniustitia donec aliquo tēpore fuerit in vsu: deinde vāna que sequuntur in cōsuetudine legis demonstrant legem fuisse iniuste positam vel iniuste. ad hoc ergo q̄ ista lex posita de non ascendendo per gradus ad altare fuerit retractata oportebat vt aliquo tēpore foret in vsu vt viderentur inconuenientia que sequebantur ex ea 2 tunc aboleret. sed ista lex nunq; fuit in vsu anteq; daretur alia de habendo femoralia in ministratione ergo non potuit rationabiliter renouari anteq; daretur bec. p; hoc q; (vt probatū fuit sup; 2) vna lex istarum fuit data post aliam post decem dies vel quasi. vel si plus voluerimus dicere dicemus q̄ data fuit. 40. dies si velimus q̄ in fine bozū. 40. dierū qbus moyses stetit cū domino in monte lex bec statuta fuerit. in hoc autem tēpore lex illa prima de non faciendo altare habens gradus per quos ascendere tur nunq; fuit in vsu: quia illa nunq; potuit esse in vsu donec haberet aliquem actū quem regularet. s. q̄ fieret aliquod altare. nunq; tamen fuit factum aliquod altare q; nondum fuerant facti sacerdotēs donec moyses de monte descendit ferens tabulas. 2 factum est tabernaculum 2 omnia vtenilia eius: maxime quia omnia ista mandata que data fuerunt in deserto spectabant ad terram chanaam vt patet Deutero. 12. cap. 2 Num. 15. cum dicatur communiter in omnibus. cum ingressi fueritis in terram quam dominus deus daturus est vobis. non ergo potuit ista lex aboleri quia nondum erat in vsu. ¶ Item dato q̄ omnia ista non agerent quicquam: tamen semper stat argumentum primum quia illa lex de non ascendendo ad altare per gradus semper stat cum nunq; toto tēpore veteris testamēti fuerit abolita. 2 semper iudei crediderūt se obligatos ad illud

+
 +
 E
 +
 +
 Lra bebie.
 Rit'osecra
 di sumu sac
 dotē i yer.
 testa,
 +
 Nūo diffe
 rat scifica
 tio 2 osecra
 tio.
 +
 +
 S
 +
 Qz mebra
 geitalia in
 scriptura
 vocetur ca
 ro turpitu
 dinis.
 +
 +
 Rñ.aliquo
 rum.

Q. 22.

22.

Quas fete
erant vestes
sacerdotales
et an essent
omnes necne
et an omnes
vestes sacer
dotali ro
pticularis
reddi pos
sit.

Int cetera o
pera latrerie
potissimum
est sacrificia
re.

Quod plures
et sacerdotes
non utebantur
eisdem vesti
bus.

B

Quod iter ma
gnus sacerdo
tes et sacerdo
tes minores
eius omnia in
vestibus.

L

De quolibet
veste sacer
dotali ve
te. ro pticu
laris reddi
potest.
De femora
libus.
De tunica
linea.

Nota.

De cidari.

non possunt. imo si alicui indeo maderet quod hic sacrificia faceret
et si eum de leuitis nullo modo faceret: potius pateret morte aut alia
picula. et non solum non sacrificaret sed et non faceret alias ceremoni
as que essent proprie sacerdotales. sic patet per 1. et 7. cum babylonij gre
rent a iudeis ut catarent coram eis sicut catare solebant in templo
cum o. quoniam illic interrogauerunt nos quod captivos duxerunt nos ver
ba cantionum: et quod abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canti
cis syon. et tunc sequitur rursus iudeorum. quoniam catabimus canticum domini
in terra aliena: quod. v. valde illicitum est quod nos catemus ista carmina
que sunt solum pertinentia ad locum sanctuarii et terram promissionis in ter
ra aliena. scilicet in terra hostili. **C** De ratione autem omnium superiorum
breuiter dictum est. et hoc secundum sensum istalem quem prosequi institui.
C Et sciendum quod vestes sacerdotales omnes principaliter ad deco
rem inueniuntur. nam cum sumum quod homines habere debent et quod de
us a nobis petit sit cultus eius: et huius cultus pars precipua est
reuerentia in deum: tota series ceremonialium preceptorum et moralium
intendit precipue nos ad dei reuerentiam ducere. Et quod honor ma
gnus alicuius domini est quoniam tota domus sua ordinata valde est et mi
nistri eius exornati valde: ita honor magnus dei est quod sacerdotes
qui sunt precipui ministri eius sint ornati nimis ornatu honesto. et
quod hi isti ministri sint dei tamen non semper coram eo ministrant sed cer
tis temporibus: statuit in illis temporibus eos preciosis vestibus
adornari. Etiam inter cetera opera latrerie quod homines ad deum habent po
tissimum est sacrificare quod magis attestat deitatem cum talis cultus so
li deitati debeatur: et consequenter alia genera ministrationum que fie
bant in sanctuario. ut ergo iste ministratio in magna reueren
tia haberetur voluit deus ministros eorum valde distinguere ab ali
is in apparatu excellentia. nam si in vestibus coloribus et sine aliquo
alio apparatu ministrationes iste fierent vilipenderentur. cum autem
sacerdotes vestibus preciosis fulgent sicut ipse ministroz orna
tus ministerium eorum reuerendum esse facit. Et propter hoc deus vo
luit esse distinctionem inter sacerdotes et alios populares quantum
ad quedam: veterans populares eisdem rebus uti quibus sacerdo
tes uterentur ut patet per 3. de vnguento facto ad vngendum omnia vasa ta
bernaculi et vestes aaron et filiorum eius et ipsam aaron cum filiis.
et subditur de hoc. 1. 30. c. hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in
generationes vestras: caro hominis non vngetur ex eo et iuxta co
positionem eius non facietis aliud quod sanctificatum est: homo quicum
que tale composuerit et dederit ex eo alieno peribit de populo suo.
Eodem modo maderat fieri quoddam thymiamma ex variis speciebus
ut adoleretur in altari thymiammatum de quo veterans omnes accipe
re: et quod nullus ad odorem suum tale faceret compositionem ut o. eodem.
c. sanctum sanctum erit vobis thymiamma: tale compositionem non facie
tis in vultu vestroz quod sanctum est domino: homo quicumque fecerit simile ut
odore eius profuerit peribit de populo suo. **C** Et inter sacerdotes
magnos et sacerdotes minores est omnia in vestibus ratio hec erat
quod sacerdos magnus assumebat ad maiorem et solentiorum mini
strationem: minores autem sacerdotes ad minores ministrationes:
ideo debebat maior sacerdos preciosioribus vestibus adornari.
C Etiam iste vestes sic aptarentur. scilicet quod ille qui minus precise erat
poneretur: qui autem pulchrioribus erant ceteris super iacerent causa
erat quod supra assignata erat. scilicet ornatu ministroz. non enim esset de
cens ornatu preciosiores vestes latere et simpliciores super poni.
C Aut ornatu ministroz sit causa radicalis multipliciter ve
stium patet supra cum dicitur. faciesque fratri tuo vestem sanctam in gloriam
et decorem. Et de vestibus minorum sacerdotum eadem ratio redditur cum
dicitur. s. porro filiis aaron tunicas lineas parabis et balthreos ar
que thiaras in gloriam et decorem. **C** De qualibet veste specialis ra
tio esse poterat secundum quod speciale ornatu et necessitate habet. **C** De se
moralibus causa patet in quibus ornatu nullas est cum non pateat. sed sola
necessitas de qua supra dictum est. **C** De tunica linea ratio satis
patet in sacerdotibus minoribus quod in summo sacerdote: ratio est
quod tunica hyacinthina que erat valde preciosa non debebat imme
diate poni super vestes vulgares sacerdotis. et istum modum et eccle
sia quod sacerdos non immediate induit casulam vel diaconus et sub
diaconus balthreos: sed prius ponunt albas que sunt quedam cami
lie lineae. et hec causa honestatis est et satis rationalis. in sacerdoti
bus autem minoribus adhuc maior causa est quod est causa necessitatis. scilicet quod sa
cerdotes minores non induerant tunicas hyacinthinas ut patet
in scriptura. si ergo non induerent tunica linea nihil esset quod vestes eorum
communes cooperiret ita ut distincta videretur a popularibus.
quando enim aliquis sacerdos ministrat ita se debet habere in
vestibus quod nihil de vestibus vulgaribus pateat ut sicut totum ad
ministrationem ibi vacat et non alicui alteri rei: ita totus sacerdos
appareat: quod est cum totus sacerdotalibus vestibus adoperatus
sit. **C** De cidari sive mitra byssina ratio hec est quod sacerdos in om

nibus partibus corporis debet vestimentis solentibus adorna
ri nisi in illis que ad ministrandum sunt. scilicet in manibus que sunt orga
norum organorum ut ait Aristoteles. 2. de anima. cidaris autem capitis orna
mentum est: ideo sacerdotibus necessarium fuit. sed diuersimode:
quod aliter est hoc in sacerdote magno aliter in sacerdotibus mi
noribus. nam in sacerdote magno erat cidaris ad honestatem. in mi
noribus autem quodammodo erat ad necessitatem. Et patet quod sacerdos ma
gnus propter cidarim adhuc habebat mitram hyacinthinam. sed quia illa mul
tu preciosa erat non debebat locari immediate super capillos: sed
super aliquid alterum quod non esset ita preciosum: et hoc erat cidaris. in
sacerdotibus minoribus erat cidaris necessaria quodammodo
quod supposito quod sacerdotes deberent ornari in omnibus membris
sicut innuit scriptura que supra dicebat ad gloriam et decorem: si tamen non im
ponerent capiti cidarim nihil habebant quod imposerent. Erant
et hec duo ornamenta superiora quodammodo etiam necessaria quod
tamen ad sacerdotem magnum sicut per aliquo tempore. scilicet per die expiationis
in qua non utebatur sacerdos magnus vestibus pontificalibus sed
vestibus sacerdotis minoris ut patet per 1. leui. 16. c. **C** De 4. orname
to quod erat balthreus cum satis patet. et ista erat causa necessitatis et pul
chritudinis. Nam si non poneretur balthreus stringens tunicam tam
byssinam sive lineam quam hyacinthinam sive in sacerdote summo sive in
aliis sacerdotibus minoribus: vestis laxa fluere et quedam inde
centia et inhonestas esset et impediret sacrificantes sive in aliis
officiis ministrantes. Erant et quidam ornatus in balthreo cum fieret
ex diuersorum operatione filorum opere polimitario ut patet per 3. s. **C** De
quinto ornameto quod est mitra hyacinthina ratio est quod sacerdos ma
gnus distinguere debebat a sacerdotibus minoribus quantum ad
omnia in dignitate et ornatu: et cum caput sit principalis pars opor
tebat aliud esse capitis tegumentum quod in summo sacerdote appa
ret quam quod in minoribus sacerdotibus. sed sacerdotes minores ha
bebant cidarim sive mitram byssinam. ergo summus sacerdos debe
ret habere aliam mitram. scilicet totam hyacinthinam. **C** De sexto orname
to quod erat lamina aurea ratio erat ornatus: ut nihil in sacerdote
maneret quod ornatu non esset. Sane autem quedam pars est in homine
multum patens: ideo decens erat hanc ornari. Erant et ista lamina prin
cipaliter posita ad notandam atque ostendendam diuinam sanctitatem
atque magnitudinem. nam in lamina illa scriptum erat bezaice codes
la adonai. id est scitis ad dominum. ergo ista lamina in fronte gerebat
publice testabatur deum esse sanctum. scilicet sanctum sanctorum. Et rectissime qui
dem ista lamina potius in fronte quam in aliqua corporis parte lo
cata est: quod signat quod non debent homines erubescere publice confiteri
nomen domini et bonitatem atque ceteras perfectiones eius. in lamina
illa confessio dei erat. scilicet quod confitemur eum esse sanctum ut dictum est. in
fronte autem verecundia sit. nam cum homines verecundantur quidam
rubor manifestat in fronte. et ob hoc efrontes illos vocare con
sueuimus quod inuerecundi sunt quasi fronte careant quod verecundia
nullam habent. in fronte ergo lamina ponitur ut confiteri nomen domini
et perfectiones eius nemo verecundetur: et maxime ille qui summus
sacerdos erat et ceteros erudire debebat. et sic dixit christus Lu.
9. et quod me erubuerit confiteri coram hominibus: erubescat et ego confite
ri coram patre meo. **C** De 7. ornameto quod erat tunica tota
hyacinthina ratio hec est quod oportebat sacerdotem magnum in appa
tu cultus sui fulgidior esse sacerdotibus minoribus cum status
suus maior sit et sue ministrationes maiores. sed sacerdotes mi
nores utebantur tunicis lineis ergo oportebat sacerdotem magnum
habere alia ornamenta. et istud erat tunica tota hyacinthina p
tingens versus ad talos. **C** De malogranatis autem quod ponebantur in
extremitatibus huius vestis per totam sola ratio est pulchritudo. De
tintinabulis vero ratio supra ista posita est. scilicet ut audiam sonitus ei
us quando ingreditur et egreditur sanctuarii: et per modum assignatum appa
bat summus sacerdos totaliter distinctus a sacerdotibus mino
ribus in vestibus. nam in capite mitra hyacinthina erat: in toto
autem corpore versus ad pedes tunica hyacinthina. sacerdotes autem
minores in capite mitram lineam albam habebant in toto corpore tu
nicam lineam: ita ut sacerdos magnus totus hyacinthinus videretur:
sacerdotes autem minores totaliter candidi. Et in hoc conueni
entissima ratio est quod candor vestis signat puritatem morum: quod nullus
color ita purus ac sincerus est et in eo macula non est. Ille ergo
totus candidus est qui in tota vita compositus est ita ut ex nulla
parte macula vitiorum subappareat. tales omnes sunt sacerdotes iuxta
illud Esai. 5. et c. mudamini et fertis vasa domini. et iste candor in capite
est et in toto corpore: quod ex capite cogitationes sunt. debet autem cogitationes no
stre caste esse et totum corpus nostrum lucidum iuxta sententiam
saluatoris. et hi iste candor notet puritatem ab omni vitio precipue ta
men a macula vitij carnis quod proprius comaculat. nam cum in
ceteris secundum animam peccetur in hoc autem etiam secundum corpus peccat:
quod ut

De balthreo.

De mitra hyacinthina.

De lamina aurea.

Non debet homines
erubescere publice
confiteri nomen
domini et ceteras
perfectiones.
Erubescat qui sit.
De tunica
hyacinthina.

De malogranatis.
De tintinabulis.

Landor vestis puritatem
morum significat.

Notetur sacerdos
vitia carnis a
nimam et corpus
comaculat.

Sacerdotes vestes. test. n. debebat comedere panem p. positionis eo tempore q. cum yroibus miscebatur.

Quia sacerdotum minores vestes. test. solis candidis vestimentis utebantur. De superhumerali.

De rationali.

quia ut ait Aplos ad Loin. 6. ca. qui fornicatur in corpus suum peccat. unde sacerdotes in veteri testamento qm ministrare debebant non solum arceban ab illicito coitu adulterino vel alterius modi a quo omni tempore cauendum erat: sed et a coitu licito q. erat cum vxore. et ob hoc tempore quo ministrare debebant manebant in templo non euntes ad domos suas ut non haberent occasionem accedere ad vxores. Expleto autem tempore ministratiois redibant in domos suas: et poterat licite comisceri vxoribus suis. Etia panes p. positionis sacerdotes comedere non debebant eo tempore quo vxoribus miscebantur ut colligitur ex eo qd h. 1. Reg. 2. 1. c. Hac autem mundicia sacerdotes in capite et toto corpore habere debebant: q. tam in cogitatione q. in opatione mundi esse debebant. sacerdos magnus totus hyacinthinus erat tam in capite q. reliquo corpore: q. hyacinthus est color celestis. sacerdos autem magnus totus celestis esse debebat. In capite autem q. ois cogitationes sue de rebus celestibus esse debet: ita ut totum desiderium sit in bona eterna. In corpore autem q. in oibus opationibus totaq. vite habitudine apparere debebat q. sola vitas eterna desiderabat: et inter ceteros quasi qdaz exemplar celestis vite atq. future beatitudinis sit. ita ut illud apostoli dicere possit. cupio dissolui et esse cum christo. ad Colo. 2. c. Et h. sacerdos magnus totus hyacinthinus sit: non tamen tollitur qn candidus quoq. sit. est enim candidus eodem candore quo et sacerdotes minores. nam linea tunica et byssina mitras habet. non enim bene tunica hyacinthina nisi super tunica linea ponitur. nec mitra hyacinthina nisi super cidarim lineam non aptatur: q. vita celestis q. hyacinthina est: et desiderium eternorum nunq. alicui inerit nisi super puritatem vite fundent. op. 1. pmo oia inquamta vitiorum deuicare qd est candidum e: deinde vitam celestem que hyacinthina est totis actionibus et ingre et iudicare. Sacerdotes autem minores solis candidis vestimentis uti nihil aliud est q. eos q. minores in ministratioe diuinorum sunt ad hoc solum obligari ut puritatem in oibus suis actionibus insectent. maior autem sacerdos ex conditione officii sui ad maiorem obligatur perfectionem. non enim solum mundus esse debebat: sed et celestibus contemplationibus inseruire: merito totus candidus et totus hyacinthinus est.

De octauo ornamento qd est superhumeralis. R. pma est decora. nam tunica hyacinthina (h. pulchra foret) tota tamen hyacinthina erat. nec poterat esse ita pulchra: sicut opus varietate pulchra extitit. erat autem rationale et superhumeralis ex quibus filiorum coloribus. f. aureis hyacinthinis purpureis coccineis atq. byssinis ut supra p. in hoc ponebantur duo onychini hutes. 12. nomina filiorum israel. f. sex in vno et sex in altero. huius autem ratio supra exposta est in lra. f. ut sint memoriale coram domino. S. quare nomina filiorum israel sculpta perent in duobus onychinis superhumeralibus euz sculpta perent in. 12. lapidibus rationalis non videtur esse vlla necessitatis causa sed decore. in utroq. tamen dicit scriptura q. fiebat causa recordationis coram domino: ut patet in lra supra. satis tamen sufficere videbatur ad hoc q. semel nomina illa sculpta forent siue in onychinis siue in alijs lapidibus rationalis. Nisi forte dicatur q. duplicatio illa erat ad maiorem confirmationem. sicut dicit Gen. 4. 1. c. de somnijs duobus pharaonis que dixit ioseph vnu signare: sed duplicata esse ut maior certitudo notaret. f. q. deus certissime vellet illud euenire qd per somnium signabatur. Non tamen est intelligendum q. duplex nominum sculptura faceret magis reduci deum in memoriam q. vnica. imo nulle aut quotquot essent non poterant oem reducere ad memoriam magis q. vna: et nec vna poterat eum reducere in memoriam euz nullius rei obliuiscatur. sed est sensus q. vne sculpture eorumdem nominum faciunt nobis maiorem certitudinem q. deus recordatur nostri. i. habet nos in sua eterna consideratione ad faciendum nobis bonum q. vna sculptura.

De nono ornamento qd est rationale causa satis p. q. rationale erat ut ipso applicito rissio a deo de iniquitate dubijs habere: ideo in eo doctrina et veritas esse dicebantur. Etia q. dicebatur sacerdos portans illum portare in pectore indicium filiorum israel. Siue hoc autem rissio a deo non habebatur siue illa daretur a deo in voce ut p. de interrogationibus factis a dauid applicito ephod cum rationali ut habetur. 1. Re. 2. 3. et. 30. ca. Siue in scripto questio poneretur: et in eadem papiro rissio inueniret. Siue fulgor lapidum hoc declararet finem modos supra positos.

Cause aliquantulaliter allegorice et aliquantulaliter litterales quare summus sacerdos et minores haberent vestes. Et cause omnium aliorum que erant in templo.

Alie cause boni assignari possunt que sunt aliquo modo litterales et aliquo modo mystice: et attenduntur penes id qd signabatur ista ornamenta. f. ad qd signandum fuerit mitra hyacinthina vel rationale: et sic de ceteris. Nec tamen propter hoc dicendum est q. iste rationes sint pure allegorice cum ponantur finem significationes

ornamentorum: et non finem effectus et necessitates eorum: quoniam aliquis effectus vel necessitas istorum ornamentorum videtur esse significatio: cum ipsa sacra scriptura ponat significationem istarum vestium. et tamen sacra scriptura sequitur sensum israel: et nunquam facit argumentationem vel probationem in metaphoris. In vestibus autem summi sacerdotis qui habebat omnes vestes tam suas quam vestes minorum sacerdotum. tunica linea signabat terram de qua linea origines trahit. Tunica hyacinthina aerem signat propter coloris conformitatem. Tintinabula autem sonitus emittentia in hac tunica apponuntur: q. in regione aerea tonitrua generantur. Baltheo cingens tunicam hyacinthinam signat elementum ignis circumdans aerem. Ut autem baltheo in minoribus sacerdotibus tunicam albam cingit signat oceanum circumdantem terras. nam p. lineam tunicas terre signabant. Superhumeralis cum rationali sibi iuncto quasi vnum ornamentum faciunt et ex coloribus diuersis texta sunt: signant celum stellatum diuersis stellarum fulgoribus picturatum. Duo magni onychini positi in superhumerali signant duo luminaria magna. f. sol et lunam. Duo decem lapides in rationali positi diuersarum specierum. 12. signa celi diuersarum virtutum nominant. Et sic vocabatur istud ornamentum rationale: q. in eo reddebantur rationes. i. rationes ad quesita. ita zodiacus circulus quoddam rationale est: q. per eum cuncta generabilia et corruptibilia regulantur: et in eo rationes omnium istorum effectuum naturalium continentur. De hoc Aris. 2. de generatione et corruptione q. per accessum et recessum solis in circulo obliquo. i. zodiaco fiunt generationes et corruptiones in terra. et Job. 38. ca. ad hoc agit. f. nunquam nosti ordinem celi: et pones rationem eius in terra: Per mitram in capite positam signat celum empyreum qd super oia corporata est. Per laminam auream signat ipse deus qui oibus predest. unde in ipsa lamina nomen domini scriptum erat. Q. autem nomina 12. filiorum israel erant sculpta in rationali sacerdotis: signabat q. sacerdoti iugis memoria esse debebat de. 12. tribubus quibus preerat ut pontifex. Q. vero in superhumerali iterum sculpta erant. f. in duobus onychinis signabat q. curam totius populi super se sacerdos gerebat: sicut dicitur in littera. portabit aaron iniquitates eorum que oblata sunt in muneribus et donarijs a filiis israel. Q. autem iste vestes sacerdotales aliquid signarent p. Sapientiam. 1. 8. c. cum dicitur. in veste poderis quam habebat aaron: totus erat orbis terrarum: et parentum magnalia in. 4. ordinibus lapidum erant sculpta: et in diademate capitis illius magnificentia tua domine scripta erat. i. nomen dei tetragrammaton. Vei potius magnificentia. i. q. in lamina illa protestatio fiebat de magnalibus dei. f. de perfectionibus eius cum scriptum esset corder la adonai. i. sanctitas domino. Iste rationes aliquales convenientes sunt: sed convenientiores ille que supra assignate sunt: cum essent proprie litterales. iste autem magis habent de mystico ut apparet in quibusdam: q. de litterali.

Lammystice vestimentorum summi sacerdotis vestes. test. et pulchre gde.

Capitulum. xxix.

Ed et hoc facies ut mihi in sacerdotio consecrentur. Tolle vitulum de armamento: et arietes duos immaculatos: pascosque azimos et crustulam absque fermento: que conspersa sint oleo: lagana quoque azima oleo lita. De simila triticea cuncta facies: et posita in canistro offeres. Vitulum autem et duos arietes: et aaron et filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonij. Cunctasque laueris patrem euz filijs suis aqua: indues aaron vestimentis suis: id est linea et tunica et superhumerali et rationali quod constringes baltheo et pones thiam in capite eius et laminam sanctam super thiam: et oleum vntionis fundes super caput eius: atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius applicabis et indues tunicis lineis: cingesque baltheo aaron scilicet et liberos eius: et impones eis mitras: eruntque sacerdotes mihi religione perpetua.

Exodus * Abulensis.

Consecratio aaron et filiorum eius.

Leui. 1. b

Postq̃ initiaueris manus eorum: applica-
bis ⁊ vitulum coram tabernaculo testimonij.
Imponentq̃ aaron ⁊ filij eius manus super
caput illius: ⁊ mactabis eum in conspectu do-
mini: iuxta ostiū tabernaculi testimonij. Sū-
ptumq̃ de sanguine vituli: pones super cor-
nua altaris digito tuo: reliquum autem san-
guinem fundes iuxta basim eius. Sumes ⁊
adipem totum qui operit intestina ⁊ reticu-
lum iecoris ac duos renes: ⁊ adipem qui su-
per eos est: ⁊ offeres incensum super altare.
Carnes vero vituli ⁊ corium ⁊ fimum com-
bures foris extra castra: eo q̃ pro peccato
sit. Unum quoq̃ arietem sumes super cuius
caput ponent aaron ⁊ filij eius manus. Quē
cum mactaueris tolles de sanguine eius: ⁊ fun-
des circa altare. Ipsū autem arietem seca-
bis in frusta: lotaq̃ intestina eius ⁊ pedes po-
nes super concisas carnes: ⁊ super caput illi-
us: ⁊ offeres totum arietem in incensum su-
per altare. Oblatio est domino odor suauis
simus victime domini.

De cō. di. 2
ca. nō opor-
tet.**Sed ⁊ hoc.**

In superiorib⁹ descripto de vestibus pon-
tificialibus que erāt quedāz instrūta vel sine
quib⁹ non fiebāt sacerdotes ministraciones. hic ponunt aarō
⁊ filiorum suozū consecrationes que erant quedāz dispositiones
magis imediate ad tales sacerdotalis officij ⁊ recutiōes. Et diui-
ditur in duas partes: q̃z primo ponuntur necessaria ad conse-
cratiōem. Scdō agitur de ipsa cōsecratione ibi. (Cum laueris
patrē). Circa primū sciēdū est q̃ ad cōsecrationem sacerdotum
erant necessaria quedā aialia imolanda: ⁊ panes diuersozū ge-
nerum ad offerendū de quib⁹ hic dicitur. (Sed ⁊ hoc facies vt
sacerdotio fungant mibi). Id est ad hoc q̃ aaron ⁊ filij eius mi-
nistrarent corā dño debebāt hñe vestes sacerdotales vt p̃ p̃e-
dēt. c. cū dicit. vt faciant vestes aaron in quibus sanctificat⁹ mini-
stret mibi. sed non solum sunt necessarie vestes ille: sed et q̃daz
potestas attributa p̃ cōsecrationē vt ministrēt: iō dicit. (Sed ⁊
hoc facies). i. p̃ter vestes quas fecisti eis adhuc facies hoc q̃d se-
quē. i. istas ceremoniales obseruatōes ad cōsecrationē eozū.
(Vt sacerdotio fungant mibi). i. coram me ministrēt tanq̃ sa-
cerdotes: vel vt h̃z alia s̃ra que cōmuniō est. (Vt in sacerdotiū
cōsecrentur mibi). i. ad hoc q̃ isti ministrēt op̃z vt consecrent
in sacerdotiū. i. vt consecrentur tanq̃ sacerdotes. Ad cōsecratio-
nem autē requiruntur ceremonie que hic ponunt. (Tolle vitu-
lum de armēto). Ista aialia ducebant ad explendā cōsecratio-
nem aaron ⁊ filiorū eius: ⁊ quia ipsi hic non habebāt locū sacer-
dotum: cum necdum sacerdotes essent: offerebant ista anima-
lia de gregibus eozū ⁊ non de gregib⁹ populi. in alijs enim ceri-
monijs sacrificiorum quicunq̃ deus mandat tolli aliqua aialia
erant illa de sumptib⁹ populariū: quia tales imolatiōes p̃ toto
populo fiunt. hic autē cū sacerdotes cōsecrantur nō fit imolatio p̃
populo: s̃ ad solēnitatē cōsecrationis sacerdotū. ipsi q̃ sacerdotes
de bonis suis sumpt⁹ istos faciebāt. (Vitulum de armēto). i. acci-
pies vitulum qui est inter armentū. armenta quippe cōgrega-
tio magnorum pecozū dicit vt vaccarū ⁊ bubaloz atq̃ chame-
lorum ⁊ equozū similiūq̃: ⁊ distinguē contra gregē q̃ est cōgre-
gatio minorum aialium vt ouium caprarum ⁊ porcorum.

Que erat cā q̃ i cōsecratione sacerdotū vitulus imolabatur. Qd. 1.
Lausam quare in sacerdotū cōsecratione imoleb⁹ vitulus.
quidā eē dñt in memoriā vituli quez fabricauit
aaron ⁊ adorauit eū populus: in quo de⁹ aarō sehemēter ira-
tus eum cōterere voluit vt p̃ Deutero. 9. c. Sed hoc nō mul-
tum conuenit. nam etiā si populus peccaret offerebat pro eo vi-
tulus vt p̃ Leui. 4. c. S̃ nō est dñm q̃ quicunq̃ peccaret popu-
lus fieret in sacrificio suo cōmemoratio peccati cōmissi adoran-
do vitulū: quia tūc eodē modo cum alijs peccaret deberet p̃ eo
offerri vitulus. sed falsū est: q̃ si peccaret princeps terre vel ali-

qua p̃sona singularis debebat offerre capram vt p̃ Leui. 4. ca.
Cū dicit q̃ dicendū q̃ pro peccato sacerdotū offerebat vitu-
lus: q̃ sacrificia imolant maiorā pro peccato fm q̃ peccata sūt
maiora. peccata autē sacerdotū ceteris maiorā sunt: iō sacrificia
maiora offerēda erant. Et in hoc p̃ ratio diuersitatis sacrificij
pro peccato inter peccatū populi ⁊ sacerdotis: ⁊ peccatū p̃ncipis
terre ⁊ personaz p̃uatarū. erant nāq̃ peccata populi ⁊ sacer-
dotis maxima: ideo offerebat sacrificiū maximum. i. vitulus.
peccatū p̃ncipis terre ⁊ personarū p̃uatarū erat minus: iō mi-
nus sacrificiū fiebat. i. imolatio capre. Est nāq̃ peccatū populi
maximū extensiuē: q̃z tota multitudo errat. Est autē peccatū sa-
cerdotis summi maximū intensiuē: q̃z ipse tenebat magis cogno-
scere qd eēt peccatū: ⁊ qd nō. ⁊ diligētissime cauere sup ceteros
populares. si ignorauit maxime culpabilis fuit. Est etiā peccatū
summi sacerdotis maximū extensiuē per accidēs: q̃z in totū popu-
lum extendit. eo nāq̃ per ignorantia peccante ceteri id sequun-
tur: ⁊ hoc motiū exprimit Leui. 4. c. cū dicitur. si sacerdos qui
vinctus est peccauerit delinquere faciēs populum ⁊c. Ista ergo
fuit rō imolatiōis vituli p̃ peccato sacerdotū. hic peccatū p̃-
ncipis terre p̃ ignorantia: nō est tātū sicut peccatū populi aut pec-
catū summi sacerdotis intensiuē nec extensiuē. Intensiuē qdē p̃:
quia nō tanta tenet scire p̃nceps terre qui est rex sicut sacerdos
magnus: ideo peccatū eius remissibile erat: q̃z interdū cōtinge-
ret peccare regem ex ignorantia eius qd non tenebat scire. sum-
mum autem sacerdotē nunq̃ contingebat peccare ex ignorantia
eius qd non cogebat scire: sed quicunq̃ peccaret per ignorantia
eius ad qd obligabatur sciendū. P̃z ista diuersitas: quia rex so-
lum p̃cipiebat scire deuteronomiū legis vt patet Deuteronomiū.
17. cap. vbi dicit q̃ quādo rex sederet in solio regni sui faceret
sibi scribi deuteronomiū legis ⁊ legeret in eo omni tempore. Sa-
cerdotes autem obligabant scire totam legem ⁊ questiones le-
gis. sic patet Malachie. 2. cap. cum dicit. labia sacerdotis custo-
dient sciām: ⁊ legem exquirēt de ore eius: q̃z angelus dñi exer-
cituū est. ⁊ ibidem. 2. c. dicit. interroga sacerdotes leges. i. q̃ sa-
cerdotes tenent scire leges. Erat et peccatū sacerdotis summi ma-
ius extensiuē q̃ peccatū regis. Nā totus populus sequebatur sacer-
dotē summū tanq̃ doctozē: ⁊ eo p̃ ignorantia errante ceteri quo-
q̃ delinquebant. errante autē rege nō sequebant eum ceteri cum
rex nō esset doctor populi sed p̃nceps. ⁊ sic Leui. 4. c. vbi ponit
ista differētia sacrificioz dicit q̃ sacerdos qui vinct⁹ est peccatū
facit delinquere populū. ⁊ non dicit q̃ p̃nceps terre cui peccat
q̃ faciat delinquere populū. Et si dicas cōtra: q̃z oēs de po-
pulo obediūt p̃ncipi terre illius: iō eo peccatē ad eius mandatu:
oēs aut multi peccaret. Rñdes q̃ hoc tenet de peccatis que
cōmitterent populares quasi p̃ violentia ad mandatū p̃ncipis
q̃ sequunt⁹ eius ipeius. ⁊ tunc verū est q̃ rege delinquēte mul-
ti delinquerēt. sed nō tenet de peccatis que faceret populus per
ignorantia: q̃z in hoc casu ad ignorantia p̃ncipis populus non
delinquit cum non sequat eū tanq̃ doctozē: legatur tñ sacerdo-
tem summū tanq̃ doctozē. Et si dicas q̃ rōnes supraposte
non tenet: q̃z vitulus hic nō offerebatur p̃ peccato: sed in holo-
caustu. Qdōm q̃ falsum est: q̃z vitulus p̃ peccato imolabatur
vt p̃z. i. cum dicit. carnes vero vituli ⁊ corium ⁊ fimum cōbures
foris extra castra: eo q̃ pro peccato sit. (Et arietes duos). Offe-
rebantur duo arietes vt ait Nicolaus. vnus ad memoriā arie-
tis quem imolauit abraā pro filio suo isaac: q̃z ibi obediens val-
de fuit: cuius imitatores debēt eē sacerdotes. et aliū ad memo-
riā agni imolati in exitu de egypto. Sed hoc nō multū coapta-
tur. maxime q̃z non videt posse stare. nam quicunq̃ fit aliqua re-
memoratio fit p̃ talia signa que cōgruant rei signate. sed nō con-
uenienter assignat q̃ ponatur aries ad memoriā agni imolati
in exitu de egypto: sed si hoc intēderet deus mādaret vt offer-
retur vnus aries ⁊ vn⁹ agnus. Qdōm ergo q̃ mādauit hic de⁹
offerri duo arietes: q̃z solēnnitas cōsecrationis sacerdotum erat
valde magna: ideo in ea debebant omnia sacrificiozū genera i-
molari. Est autē triplex genus sacrificioz. i. holocaustū ⁊ ho-
stia pro peccato: ⁊ hostia pacifica vt patet Leui. 1. et. 3. et. 4. cap.
de his oibus hic oblatū est. nam vitulus p̃ peccato oblat⁹ est
vt p̃z. i. in s̃ra. ⁊ supra diximus. vnus aries. i. p̃mus erat in holo-
castu vt p̃z infra cum d. ipm autē arietem cōcides in frusta:
lotaq̃ intestina eius ⁊ pedes pones super cōcisas carnes ⁊ caput
illi: ⁊ offeres totū arietē icēsu sup altare. scdō aries erat in ho-
stia pacifica. ⁊ p̃z q̃z infra mādabat vt coquerent p̃tes carniū
eius ⁊ comederent eas aaron ⁊ filij eius in loco sācto. ⁊ sūt p̃tes
quas accipiebāt de sacrificijs pacificis vt p̃z Leui. 8. c. (Imma-
culatos). Dicunt imaculati q̃ nec pedem fractū aut amputat⁹
narce

Doc. de
termi.B
Quid ob-
ligabant
scire re-
ges vete-
test.
Sacer-
dotes ve-
te. test. to-
tā legem
scire ob-
ligabāt
ac et qd
nes legi.Obiectō
Rñsio.Rñ. qdā.
Confut.+
Expō nī
colai de
lira.
Confut.L
Doc. sniaTria sūt
sacrifi-
ciozū ge-
nera.Diuisio ca-
pituli.

Alia s̃ra.

Immola-
tiōes iste n̄
fiebat dñi
pub⁹ popu-
li: s̃ aarō ⁊
filioz suoz.Opinio.
Confuta.

nonitatem corporis et mentis haberet totaliter abolita vetusta
 te. (Indues aaron vestimentis suis). Illud erat quod fiebat in
 ceremonijs huius consecrationis. scilicet ut indueretur aaron vestibus
 suis et filij sui. Et conueniens ordo erat ut primo lauaretur: et deinde
 indueretur: siue quantum ad honestatem: siue quantum ad significatio-
 nem. Ad honestatem quippe quia cum vestes tante puritatis et sanctifi-
 cationis aaron et filij sui indui deberent: decebat ut prius totius
 corporis maculas aboleretur. Propter significationem autem: quod ablu-
 tio corporalis interioris designat ablationem. qui autem vestes sacer-
 dotalis ministracionis induit ab omnibus inquinamentis mundus
 esse debet ut precedenti. c. declaratum est. (Vestimentis suis). Uo-
 canse vestimenta aaron. non solum ea que ad eum spiritualiter pertinebant
 cuiusmodi erant tunica hyacinthina et rationale et suphumerale et tbia-
 ra et lamina: sed etiam omnia alia quibus ipse induebatur: sed ad alios per-
 tinerent minores. quod declaratur immediate ubi linea tunica et bal-
 theus vocantur vestes aaron: cum tamen pertineant etiam ad minores
 sacerdotes. (Idest linea). Hic declarat quod sunt iste vestes quod
 aaron induit. Et alij dicunt lineam tunicam esse hic unam vestem
 aaron. Sed falsum est: quod ponit coniunctio copulativa inter ea
 scilicet linea et tunica. et ista coniunctio semper facit diuersitatem. Cum
 dicitur dum est quod sunt due vestes: et istum modum sequitur littera in principio. c.
 precedenti: cum dicitur. hec autem erunt vestimenta que facient rationale
 et suphumerale et tunica et lineam. vocatur linea vestis prima qua in-
 duit summus sacerdos: et sacerdos quies minores super vestes suas
 communes: et vocatur linea quia erat de lino facta non habens
 aliquam colorum varietatem. et vocatur linea stricta ut patet precedenti. c.
 quod erat angusta. in quo differabat a tunica hyacinthina que sa-
 tis ampla erat. (Et tunica). scilicet hyacinthina: de cuius figura et ma-
 cula precedenti dictum est. et ista recte vocatur tunica secundum proprietatem hu-
 ius nominis tunica: quod tunica dicitur quasi tonica a tonos quod est so-
 nus: quod sonabat: cum in eius extremitate penderet in circuitu tin-
 tinabula aurea multa et mala punica. (Suphumerali). Quid sit
 suphumerale et de figura eius et varietate mae atque necessitate
 eius precedenti. c. dictum est. (Et rationali). Quod vocatur in hebreo pecto-
 rationale quod ponebatur in pectore. de cuius figura et efficacia et colliga-
 tione quam habebat cum suphumerali precedenti. c. diximus satis la-
 te. (Quod stringes baltheo). Baltheus erat cingulum factum ex mu-
 tis filis diuersorum colorum opere polimito ut patet preceden-
 ti. c. et ligabat suphumerale super zonam sacerdotis. nam ut superio-
 ri. c. dictum est suphumerale erat ornamentum quadrangulum pos-
 situm super humeros sacerdotis magni pendens a parte antero-
 ri super pectus usque ad zonam: et a parte posteriori super dor-
 sum usque ad zonam. ponebat ergo sacerdos summus baltheam in lo-
 co zone et colligabat duas extremitates suphumeralis. scilicet unam in
 parte anteriori sacerdotis: et aliam in parte posteriori. Cumque alij voluit
 quod istud relatiuum quod referebatur ad rationale: quod immediate ponebatur. scilicet
 quod baltheus stringeret rationale. et videtur habere aliquem colorum secundum
 positionem illorum quod dicebatur suphumerale pendere ab humeris sa-
 cerdotis super dorsum in parte posteriori: et rationale poni in parte an-
 teriori. scilicet in pectore et attingere usque ad zonam: et ibi baltheam strin-
 gere extremitates eius. Sed hoc non potest stare: quod precedenti. c. de-
 claratum est quod non conuenit littere talis assignatio. Item quod dato
 quod illa assignatio staret: tamen non posset rationale taliter disponi ut
 baltheo illum stringeret super zonam: quod magnitudo rationalis erat
 quadrata. scilicet vnus palmi in latitudine et alterius in longitudine.
 cum ergo poneretur super pectus ut colligaretur suphumerali pen-
 denti super humeros: non videtur quomodo posset descendere usque ad zo-
 nam et infra ut colligaretur eum baltheus. Necessario ergo videtur
 est quod referatur ad suphumerale: quod rationale erat intra suphumerale
 in foramine suphumeralis coaptato super pectus: et non poterat
 baltheo tangere rationale aliquo modo: sed solum suphumerale. Et
 dato quod referatur ad utrumque: ponitur tamen relatiuum in singulari:
 quia utrumque idem erat. rationale namque et suphumerale vnum or-
 namentum efficiebatur: cum vnus poneretur intra alterum. Cumque hoc et
 est ista illam positionem: quod si rationale solus esset in parte anteriori pecto-
 ris stringens usque ad zonam et stringeret illud baltheo: non solus
 stringeret ipsum: sed et suphumerale quod penderet in parte poste-
 riori super dorsum. cum ergo hic simul de utroque dicatur non deberet
 dicere quod baltheo stringeret rationale: sed quod stringeret suphume-
 rale cum rationali. Rediendum ergo necessario ad primam positionem Jo-
 sephi quam secuti sumus. (Et pones tbiaram in capite eius). Tbia-
 ra est quedam mitra hyacinthina posita super caput sacerdotis
 magni ut patet precedenti. Et non fit hic mentio de cidari que erat
 mitra byssina et conueniebat tam minoribus quam maioribus sacerdoti-
 bus. et aliqui vocatur mitra ut patet precedenti. c. bec enim in sacerdo-
 tibus maioribus ponebatur immediate super caput sacerdotis: et dei-

de ponebat thiara que erat tota hyacinthina ⁊ velabat cidaris. (Et laminā sanctā). Vocat laminā scā illa lamina q̄ ponebat in frōte sacerdotis magni ⁊ ptingebat ab aure vsq; ad aurē. Dicit sancta quia in ea erat scripta sanctitas. Dicebat enī ibi in litte-
ra litteris bebreis codex la adonai: idest sanctitas ad dominum vt habet p̄cedenti. c. (Super thiaram). Dicebatur esse lami-
na super thiara: quia thiara ponebatur in capite ⁊ extremitas eius ptingebat super frontem: ⁊ lamina ponebat super frontem ⁊ labiū eius superius sedebat sup labiū thiare. sic dī p̄cedenti. c. ligabiq; eam vitta hyacinthina ⁊ erit super thiara iminens frō-
ti pontificis. (Et oleum vnctionis fundes sup caput eius). Istō non vocat oleum simpliciter quasi liceret quocūq; oleo cōse-
re istos sacerdotes. sed oleū vnctiōis appellat qđ erat qđi quod-
dam vnguentum factus ex diuersis reb⁹. s. ex aromatib⁹ myrrh-
⁹ ⁊ cinnamomi: ⁊ casie: ⁊ calami certis pōderib⁹. ⁊ ista misceban-
tur cum oleo oliuarū: ⁊ fiebat quoddā vnguentū qđ erat ad vni-
gendum sacerdotes ⁊ vestes ⁊ cuncta supellectilia tabernacu-
li vt p̄ sequenti. c. (Super caput ei⁹). Ponit de cōsecratiōe aarō
s. qđ vngeret in capite. vtrūq; autē cōsecraretur in manib⁹ nō hā-
betur. Cōsecratio ista fiebat in capite: qz caput potestātē notat.
sūmus nāq; sacerdos est a quo in ceteros minores potestas mi-
nistrādī deriuat. De sacerdotib⁹ minozib⁹ non dicit qđo vnge-
rentur isto oleo: vtrū vngerent in capite an in manib⁹. nec Le-
ui. 8. c. vbi hec ponūtur qualiter factū fuerit exp̄mis. Forte pos-
set dici qđ cōsecratio istorū fiebat sicut fit nunc cōsecratio epōrum
nostrorū ⁊ sacerdotū. epī enim in capite ⁊ manib⁹ vngunt: mino-
res autē sacerdotes in manib⁹ solus. cuius ratio est qz per caput
potestas ⁊ auctoritas designat. p̄ manus vero executio. episco-
pi enī potestātē hnt ⁊ executionē: sacerdotes autē minores solū
hnt ministeriū: auctoritate vero carēt. de his extra de sacra vn-
ctione in. c. vnico. ¶ De mō autem vnctiōis huius non h̄ exp̄-
sum. Ista autē dicit qđ deberet fundi sup caput aaron sicut fundi-
tur aqua: ita qđ flueret per capillos ⁊ faciē. ¶ Alicui autē hoc vi-
debitur valde imundū ⁊ cōingnationum vestīū atq; toti⁹ corpo-
ris. Vñ ra. sa. dicit qđ ista vnctio fiebat sic: vt moyses tingeret di-
gitum suum in vnguento illo ⁊ faceret quandā lineam in fronte
aaron descendēs a pte superiori versus palpebras. Vel vt qui-
dam alius vult: faciebat moyses quandam figuram rotundā ⁊
trāsuerberabat eam per mediū quadā virgula iacente in modū
se grece que tita nuncupat. ⁊ hoc modo nihil ingnaretur sacer-
dos sic cōsecratus. ¶ Sed magis vñ vez qđ p̄mo dicebat. s. qđ
fundere oleum vnctiōis super caput aaron ⁊ flueret p̄ capillos:
atq; alique gutte distillarēt sup vestes sacras eius. Et hoc p̄ ps.
133. cum dicitur. sicut vnguentū in capite qđ descendit in bar-
bam barbā aaron: qđ descendit in oram vestimēti eius sicut ros
hermon. (Atq; hoc ritu cōsecrabit). i. obseruado istas superio-
res ceremonias fiet cōsecratio aaron. hec autē que postea sequun-
tur ad cōsecrationē p̄tinent: sed ista vnguenti effusio p̄cipua est in
tota cōsecratione aarō. (Silios quoq; eius applicabis). P̄mo
applicatur pater ⁊ obseruabant in eoisie ceremonie cōsecratio-
nis: deinde filij eius. 4. appliciti sunt. ⁊ applicabant ad ostiū ta-
bernaculi. s. qz erat ibi labiū eneum ⁊ ibi lauarent ⁊ fieret in eis
cerimonie necessarie ad eorū cōsecrationē. (Et indues tunicis li-
neis). Dic non ponitur cōiunctio copulatiua sicut supra pone-
batur inter tunicā ⁊ lineam: ideo signat hic eandē rem. s. tunicā
quandā factam de lino que cōis erat sacerdotib⁹ minozibus ⁊
sūmo sacerdoti. ⁊ vocat alio noīe subucula vt p̄ Leui. 8. c. cum
oī. cūq; lauisset eos vestiuit pōtifice subucula linea. (Cingelq;
baltheo) Baltheo ponebat in sūmo sacerdote super tunicā hya-
cintbinā. in sacerdotib⁹ minozib⁹ ponebatur super tunicā lineā
quia nullā aliam tunicā sacerdotalē habebāt. (Aaron. s. ⁊ libe-
ros eius). Dic notatur qđ baltheo fit ornamētū cōmune sacerdo-
ti magno ⁊ minozib⁹ sacerdotib⁹. liberi vocant filij respectu pa-
tris sui liberi: nec se h̄ ad eos sicut liberi ad seruū: qm̄ p̄ncipat⁹
patern⁹ est p̄ncipatus regalis ⁊ non tyrannicus vt ait Aristote.
ethicoz. p̄ncipatus autē p̄ficus in quō pater ad filium se h̄ sicut
ad seruū inconueniēs est et peccat. vt p̄ ibidē. (Et ipones eis
mitras). Vocat hic mitra cidaris. ⁊ vocabant p̄cedenti. c. thia-
re cuj dicitur. porro filijs aaron tunicas lineas parabis ⁊ bal-
theos atq; thiaras in gloriā ⁊ decorē. hic autē non vocat thia-
re ne videātur coincidere thiare sūmi sacerdotis ⁊ minozū sa-
cerdotum: cum thiara sacerdotis magni sit hyacinthina ⁊ thia-
re sacerdotū minozum sint byssine. (Erūtq; sacerdotes mei). i.
sic induit vestib⁹ sacris ⁊ ipsi cōsecrati erunt sacerdotes apti ad
ministrandum cozam me. (Religione perpetua). i. ritu p̄petuo
quasi di. sicut nūc aaron ⁊ filij cōsecrant vt sint sacerdotes mei:
ita post

B
Expō ali-
quorum.
Confuta.
Doc. expō.

Quid erat
illò qđ i ve
stib? sacer
dotis bal
theo strin
gebat.
Positio ali
quorum.
Lōfura. i.
Secūda.

Doc. 6ter.

†
†
†
† D
† An̄ aarō
ī p̄secra-
tiōe sua
vinct⁹ fue-
rit in ma-
nib⁹ in
capite.
Rñño.
De mō
vntiōis
aaron.
I. pō.
Pa. sa:
positio:
Alia op,
I. pō que
niētiōr.

†
† E
†
†
†
†
†
†

20. 3.
Religio
pprie qd
fit.

2. 1. a be
bica.

2.
pō ali-
quorū.
Conful.

Doc. sen-
tentia.

ita post eos oēs eorū successores consecrabunt ita ut nunq̄ de-
ficiāt sacerdotes de p̄genie ipsorum. **¶** Dicit̄ pprie reli-
gio aliqua observatio ceremonialis ad quā aliquis se astringit
voluntarie. **¶** Aliqñ accipit̄ religio pro quacūq̄ observatiōe in
modo viuēdi. et sic dicit̄ religio christiana professio christianorū
et qdam alij sp̄ales modi viuēdi sub ipsa vita xpianorū dicuntur
religiones. ut modi viuēdi monachorū et fratrum. hic aut̄ pro-
prie vocat̄ religio ceremonialis observatio que non h̄z aliquam
rōnem tēporalem: sed solā legislatoris voluntatē. et h̄mōi est in
his consecrationibus. (**¶** Postq̄ initiaveris). Hic ponit̄ scdm. s. de
ipsa imolatione. Et diuidit̄ in. 4. p̄tes. Primo ponit̄ sacrificij p
peccato imolatio. Secundo sacrificij in holocaustis oblatio ibi.
(Unum quoq̄ arietē). Tercio sacrificij pacifici celebratio ibi.
(Alterū quoq̄). Quarto h̄mōi ritus consecratiōis per dies septē
replicatio ibi. (Oīa que p̄cepi tibi). Circa primū. (**¶** Postq̄ ini-
tiaveris). i. consecraveris. (**¶** Man⁹ eorū). Ex hoc aliquāter vide-
tur qd manus aaron et filiorū suorū tingeantur oleo vnctionis
ad consecrationē sicut dicebat̄ supra: ut designaret̄ ministratio q̄
expectat ad man⁹. In hebreo dicit̄. (**¶** Postq̄ impleueris man⁹ eorū).
Et oī impletio manus cōpletio aliquarū ceremoniarū deseruien-
tiū ad consecrationē que terminabatur in manib⁹. s. in tinctiōe ma-
nū in oleo sancto. Vel dicit̄ impletio manū applicatio eorū
ad sacerdotale sacrificiū: p̄ quā applicationē manus cōplebant̄
i. erant equaliter dispositę ad ministratiōē sacerdotalem. et iste
est modus loquēdi hebraic⁹ qd vbi nos dicim⁹ consecrationē dicit̄
ipsi cōpletionē. (**¶** Applicabis et vitulū corā tabernaculo testimo-
nij). Supra dixerat qd aaron et filij ei⁹ et vitulus atq̄ arietes duo
applicarent̄ coram ostio tabernaculi anteq̄ aaron et filij ei⁹ la-
uarent̄ et induerent̄: hic aut̄ itēz mādāt applicari. **¶** Pro quo
sciēdum qd vitulus et arietes duo ducebant̄ ad imolandiū: et im-
molatio atq̄ cōcrematio sacrificiorū fiebat in altari holocausto-
rum qd erat circa ostiū tabernaculi ut p̄ infra in l̄ra. applica-
batur ergo ista animalia ad ostiū tabernaculi: qd applicabantur
ad altare holocaustorū. et p̄mo anteq̄ lauarent̄ aaron et filij ei⁹
applicabant̄ hec animalia ad altare holocaustorū: sed facta illa con-
secratione eorū: vitulus qui p̄mo imolandus erat magis appli-
cabat̄ ad altare ut ibi imolaret̄. Et de ista scda applicatiōe loq-
tur hic l̄ra. (Corā tabernaculo testimonij). i. coram ostio taber-
naculi circa qd erat altare holocaustorū. et vocat̄ tabernaculū tes-
timonij: qd in isto tabernaculo erat arca in qua erat testimonij
i. tabule due cōtinentes p̄cepta decalogi que in testimonij erat̄
cōtra iudeos. et hoc modo dicit̄ supra. 2. 5. c. pones in arca testimo-
nij siue testificationē quā dabo tibi. et loq̄tur de tabulis. (**¶** Im-
ponentq̄ aaron et filij eius man⁹ super caput illius). i. postq̄ appli-
carent̄ vitulus ad altare holocaustorū: aaron iponebat vitūq̄ ma-
num sup̄ caput eius et glibet de filijs aaron. et sic imolabat̄.

¶ Quare aaron et filij eius imponebant manus super capita ani-
malium que offerebant. **¶** Questio. 4.

¶ Aliqui volunt qd ista impositio manū erat ad suscipiendā
potestatē. s. qd iponendo manus sup̄ caput illi⁹ vitu-
li imolandi p̄ peccato: suscipiebāt potestatē imolandi hostias p̄
peccato. Sed non pōt hoc stare: qd non solum fiebat hoc in sa-
cerdotibus: sed et in oībus alijs vulgaribus qñ offerebāt holo-
causta ut p̄ 3. Leui. 1. c. cum dicit̄. si holocaustū fuerit eius obla-
tio de armēto masculū immaculatū offeret ad ostiū tabernaculi:
ponetq̄ manus sup̄ caput hostie ut p̄ 3. Leui. 4. et. 5. c. et si offerre
vellet hostiā pacificorū ponebat manū super caput hostie ut p̄
3. Leui. 3. c. sed manifestū est qd vulgares hoīes per talē impositio-
nem manū non accipiebāt potestatē imolandi aliq̄d genus sa-
crificij: nec fiebat talis impositio ut susciperēt aliquā potestatē.
¶ Cdm̄ ḡ qd ista impositio fiebat pp̄ duo. Primo pp̄ abrenūcia-
tiōē pp̄ietatis. qñ enī aliq̄s offerebat aliq̄d animal ad imolan-
dum: illud aīa adhuc erat ipsius offerētis. ut ergo abrenūciaret
pp̄ietati et transferret illud ad vsū cultus diuini iponebat ma-
nus ei quasi eū de manib⁹ emitteret ne vltra esset in sua potesta-
te. sicut cū oīs libertatē seruo suo donat eū a manib⁹ suis eruit
vnde liberatī a seruitute manumissi dicunt̄. cum aut̄ iste vitu-
lus et arietes essent de pecorib⁹ aaron et filiorū suorum ut dixi-
mus in p̄ncipio. c. ad hoc qd nunc transferrent̄ in cultū dei libe-
rati ab eorū potestate manus capitib⁹ eorū iponebant. **¶** Secū-
da ratio est et cūenietior qd ista impositio manū erat quasi que-
dam imprecatio: et precipue in ista imolatione que erat p̄ peccato.
Offerebant enim sacerdotes ista animalia p̄ peccato suo ut re-
mitteret̄. iponendo ergo manus videbātur ista imprecari. s. qd
de transferret penā debitā peccatis illorū in caput illius animalis
imolandi: et mors quā ipsi pro peccato suo meruerāt veniret sup̄

caput illius pecoris. Et isto mō deus placabat̄ et remittebat pec-
catū offerentiū. et nō solum fiebat hoc in sacrificijs pro peccato
sed et in holocaustis que h̄z directe offerrent̄ ad laudē dei: tamē
p̄ficiēbant ad remissionē peccatorū. iō manus capitib⁹ hostiarū
iponebant et placabat̄ deus. qd satis innit̄ur Leui. 1. ca. cum dicit̄.
ponetq̄ man⁹ sup̄ caput hostie et acceptabilis erit atq̄ in expia-
tiōē p̄ficiens eius. i. p̄ istam man⁹ impositionē illa hostia erit ad
remissionē peccatorū eius qui⁹ offerebat. et iste scdm̄ modus erat
quē intendebāt hic sacerdotes. (**¶** Et mactabis eū). Moyses ma-
ctare debebat hostiā in consecratione sacerdotis. nā h̄z imolare et
cremare sacrificia in altari et similia eēnt p̄tinentia ad sacerdo-
tes: qbus oībus ministratio sanctuarij cōpetebat: qz tñ nunc nō
erant sacerdotes nō poterāt facere hanc ministratiōē: s̄z moy-
ses qd eos consecrabat efficiebatq̄ sacerdotes: et istas ceremonias
cōplebat. postq̄ vero isti sacerdotes consecrati sunt et potuerunt
ministrare: moyses qui sacerdos nō erat nūq̄ ministravit. (**¶** In
conspectu domini). Deus vbiq̄ est et vbiq̄cūq̄ aliqd fiat debet
fieri in cōspectu domini qz ut habetur Prover. 1. 5. c. in oī loco
oculi domini cōtemplantur bonos et malos. dicuntur tñ aliqua
in cōspectu dei esse que sunt in aliquo loco in quo de⁹ sp̄aliter
est. sicut declarauim⁹ p̄cedentē. c. et quia in altari holocaustorū spe-
cialiter de⁹ est cum ibi specialis cult⁹ ei tribuat̄: ea que fiūt corā
altari holocaustorū dicunt̄ fieri corā dño vel in cōspectu dñi.
(Juxta ostiū tabernaculi). Qd altare holocaustorū in quo oīa
sacrificia imolabant̄ erat circa ostiū tabernaculi. (**¶** Sumptūq̄
de sanguine vituli pones sup̄ cornua altaris). i. sumes de sangui-
ne vituli et pones sup̄ cornua altaris. iste est modus abrenūciā-
ti: qz participiū habet locū vnius oīonis cum includat in se signifi-
catū verbi. et si explicaret̄ signatum verbi essent due oīones et
poneret̄ cōiunctio copulatiua media. pulchrior autē modus est
breuior est ponendo participiū: s̄z interdū est difficilior et ambi-
guus. et est sensus qd moyses mactabat vitulū super aliqua vasa
magna receptiua sanguinis ne per terrā effunderet̄. et hoc fiebat
apud altare: et tunc sumebat in digito de sanguine illo et tingebat
cornua altaris. (**¶** Sumptūq̄ de sanguine vituli). Pōt poni iste
accusatiū sumptū in masculina terminatiōe et intelligi ibi sub-
stantiū sanguinē. Et est sensus sacerdos siue moyses qd bebat hic
locum sacerdotis ponet super cornua altaris sanguinē sumptū
de sanguine vituli: id est aliquam partē sanguinis sumptā de to-
to sanguine vituli. i. moyses ponet super cornua altaris aliquod
modicū sumptū de sanguine vituli. (**¶** Sup̄ cornua altaris). Di-
cunt̄ cornua altaris extremitates eius: sicut nos dicim⁹ in altari
nostro cornu dextrū et cornu sinistrū. i. extremitatē dextrā et ex-
tremitatē sinistrā. In altari autē holocaustorū quia erat quadrū
reperiēbant̄. 4. cornua. i. quattuor anguli extremitatū. erant autē
ista cornua quedā eleuationes facte in angulis altaris. et iste erat
de ipsomet altaris ligno: et vestiebat laminis ereis: et fiebat cor-
nua hec ad apponendū aliqd in eis. sic dicit̄. 3. et. 7. c. cornua autē
per. 4. angulos ex ipso erunt. in his. 4. cornib⁹ altaris intinge-
bat sacerdotes qñ fiebat imolationes: et moyses nūc qñ sacerdos
nō erat. Ra. la. dicit̄ qd iste sanguis ponebat̄ solum in duobus
cornibus altaris cōtradictorie se h̄ntibus. s. nō in eis q̄ in eodez
latere sunt: sed in eis q̄ appposito mō se respiciūt et maxime a se
distant in quadrato: et tendit̄ inter ea diametrū quadrati.

¶ Quare altaris cornua sanguine tinguntur cum sit immolatio
alicuius hostie apud hebreos. **¶** Questio. 5.

¶ Quare autē cornua altaris tingant̄ sanguine cū sit imola-
tio alicuius hostie oblate a populo aliq̄s queret.
¶ Ad qd aliq̄s rñdebit qd hoc fiat ad cōfirmationē federis iter-
deum et ipm̄ offerentē. Et p̄ hoc aliquāter p̄ ea que h̄ntur su-
pra. 24. c. nā lectis verbis legis corā omni populo accepit moy-
ses sanguinē victimarū in crateris: et partē eius fudit super al-
tare et librum legis et partē eius super populū: ut sic in sanguine
cōfirmaretur fedus inter deū et israel. et qz deus incorporeus erat
loco eius tingeatur altare et liber legis. de quo latius Ap̄ls ad
Hebr. 9. ca. cum autē hic cornua altaris sanguine tingant̄ et al-
tare loco dei est: qd aliq̄d fedus inter deū et offerentē cōfir-
matur. **¶** Sed hoc nō pōt stare: qd quādo aliq̄d fedus cōfirmari oīz
opz ut prius statuaf. nam qd non est ens cōfirmari nō pōt. qd
magis patet qz supra. 24. c. qñ pactū dei cū israel cōfirmari de-
buit: prius corā toto populo verba federis dicta sunt: ut videre
tur vtrūq̄ populus cōsentiret. cum autē oēs cōsenserunt scripsit
moyses oīa verba illa in libro: et sequētī die coram toto populo
rursum legit. et iterum cōsentientib⁹ eis cōfirmatū fuit fedus per
sanguinis asperisionē super populū et altare. sic enim ait Ap̄ls
ad Hebr. 9. c. lecto enim mādato legis a moyse vniuerso po-
Exodus * Abulensis. 5 iij

Que erant
cornua alta-
ris holo-
caustorū.

Rñ. qdā.

2. 5. c. qñ
pactū dei cū
israel cōfir-
mari de-
buit.

Secunda.

B
Doc. rñ. ad
quatuor.C
Loco sacri
ficioz ipse
corz ve. tel.
subijt sacri
ficiu eucha
ristie perfe
ctissimū.Quo fictio
cornuū alta
ris pñcie
bat ad re
missionem
pccōz.

Obiecto.

pulo accipiens sanguinem vitulorum et bircorum cum aqua et lana cocinea ipsum quoque labrum et omnem populum aspergit dicens. hic est sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. sed in ista imolatio ne et in alijs non procedunt aliqua verba federis. ergo non confirmatur aliqđ sedus per tinctionem cornuū altaris in sanguine. Cū qđ sedus confirmat in sanguine uterq; eoz inter quos sedus confirmatur sanguine aspergitur ut utriq; eade obligatio obseruationis imposita esse videat. sic pñ cum fuit confirmatū sedus legis inter deū et israelitas: qđ altare loco dei sanguine aspersum est: et totus populus ut pñ supra. 24. c. et ad Hebr. 9. c. in imolationib⁹ solus tangebant cornua altaris et non ipsi offerētes hostias. ergo non fiebat aliqua confirmatio federis inter deum et ipm offerētes per tinctionem cornuū altaris. Cū dñm ergo est qđ cornua altaris tingunt ad mundandū altare ab ingnamētis filioz israel: qđ filij israel peccabāt: et quocunq; peccatū est quoddā ingnamētus et est deum et meret hō mortē p quolibet pccatū cū sit qđlibet pccatū quodā mō iniuriā infinita saltem ex eo extra quē delinquit. Et sicut qñ aliquē valde grauitē actū est: et ipse est irat⁹: si sanguis iniuriā eū fundat corā eo placat et cessat ab ira. ita deus qñ sanguis noster qui peccauim⁹ fundaret: placaret ab ira: sed qđ misericoz est: non vult sanguinē nrm effundi suscipiens satisfactionē si loco sanguinis nostri fundat sanguis pecorū: et mortem nobis debitā in pecus imolandū transfert. et qđ de⁹ in altari spāliter eē dicit: sanguine altaris cornua tingunt ut sanguine illo tanqđ sanguine nostro placeat. Hec aut locum habuerūt anteq; verus mediator dei et hominū christus Iesus adueniret p cuius sanguinis effusione deus sufficēter: imo et magis sufficēter de oib⁹ delictis hominū placaret: ita ut non oporteat iam quotidie ad remissionē peccatoz et placationē dei effundere sanguinē tauroz bircorū atq; arietū: cum sanguis christi semel effusus pro oib⁹ delictis que facta erant et que postea fierēt sufficeret ut ait Apololus ad Hebr. 7. c. talis enim decebat ut eēt nobis pñtifer sanctus innocens et pollutus: segregatus a peccatozib⁹ excelsior celis fact⁹: qđ non bñ quotidie nēcitate quē admodū sacerdotes prius p suis delictis hostias offerre: deinde pro populo. hoc enī fecit semel seipm offerendo. Et in eadē eplā. c. 9. dicit. per pñm sanguinē introiuit semel in sancta eterna redēptione inuenta. si aut aliquis nunc ad placandū deum p peccatis suis vellet sanguinem bircorū aut tauroz effundere: sicut in veteri testamēto solitū erat. diceret sanguinē christi semel effusum nō sufficere ad emundationē oim delictoz qđ abominabile est. velle ergo sacrificia talia nunc facere deestabile est: et repugnans toti statui noui testamēti. Sed loco illorū sacrificioz imperfectoz subijt perfectissimū eucharistie sacrificiū: ut quē admodū christus semel mortuus est p peccatis nostris: et iam non moriet. et per illaz vnicam sanguinis effusionē peccata oia remissa sunt. ita eucharistie sacramentū frequentantes illius effusionis sanguinis p quaz saluati sumus memoriā agamus: qđ iuxta Apolm. 1. Corint. 11. c. quotiescunq; hoc facimus mortem domini annūciamus donec veniat. Et iste est convenientissim⁹ modus orandi p peccatis: qñ ecclesia spū sancto illustrata excogitauit: ut sicut semel p sanguinē agni immaculati sufficēter redempti sumus: ita per continuam frequentationē huius sacrificij tanto beneficio redemptionis gratias exhibētes fructū illius effusiois sanguinis in remissionem delictozum participare mereamur. inexcogitabilis enim est effectus huius sacrificij ad remissionē peccatoz pro quibus istam vñce passionis memoriā agimus: si tñ digne celebremus. De sanguine autē hostiarū veteris testamēti quo tangebatur cornua altaris quo ad expiationē peccatoz pñciat: pñ in eo qđ habet Leui. 16. c. de die pñtiationis in quo intrabat sacerdos in sancta scōzum: et expiabat sancta sanctorū aspergens sanguinē ab ingnamētis filioz israel. Et eodē modo de altari thymiamatum cum oī. cunq; mactauerit bircoz pro peccato populi inferet sanguinē eius intra velū ut aspergat illud e regione oraculi: et expiet sanctuariū ab imundicijs filioz israel cūctisq; peccatis: et post hoc cum exierit ad altare qđ corā domino est oriet pro se: et sumptū sanguinē vituli atq; birco fundat super cornua eius per gyrū asperges digito septies expiet illud et sanctificet ab imundicijs filioz israel. De hoc ēt Apol ad Hebr. 9. c. dicit. et oia pene in sanguine mundant fm legem: et sine sanguinis effusione non fit remissio. Cū aliquis autē dicet qđ huius sanguis qui effundebat siue aspergebat intra sancta sanctorū contra oraculum et sanguis quo aspergebant cornua altaris thymiamatū semel per annum erat ad emundationē: sed iste sanguis quo quotidie tangebant cornua altaris holocaustozū non erat ad expiandum: qđ de alio sanguine exprimis qđ sit ad expiandum: et de hoc

non. Cū dñdetur qđ etiā iste sanguis quo altaris cornua tinguntur ad expiandum est: et patet Leui. 17. c. cum ibi daret deus regulam de loco oblationis sacrificioz: et mandaret qđ non comederetur sanguis. dedit legem oīcēs. homo si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam contra animā illius et disperdā illum de populo suo: quia anima carnis in sanguine est. et ego dedi vobis illum ut super altare meo expietis pro animabus vestris: et sanguis pro anime piaculo sit. nec potest hoc intelligi de altari thymiamatū quia supra illud nunq; fiebat imolatio ut pñ sequēti. c. 23. oī. nō offeretis super eo oblationē: nec victimā libabit. et loquitur de altari thymiamatū. Concluditur ergo qđ ista tinctio sanguinis que fiebat per cornua altaris erat ad expiandum peccata eoz pro quibus victima offerebat. Cū dñ dices qđ huius conueniēter ponant quātum ad hoc qđ offeruntur sacrificia p peccato: tñ quando offerunt holocausta et victimae pacifice non videt eadem ratio. nam distincta sunt ista sacrificia inter se. Cum ergo sit vñm genus sacrificioz quod dicitur pro peccato: alia gñta sacrificiozū nō sūt pro pccō. sed in holocausto ponitur sanguis victimae p cornua altaris ut patet Leui. c. 1. et in victimis pacificis funditur per circuitū altaris ad basim ei⁹ ut patet Leui. 3. c. ergo non fit semp tinctio sanguinis in cornibus altaris ad expiandum. Cū dñdetur qđ quicunq; altare tingitur sanguine fit ad emundationē peccatoz siue sit sacrificium pro peccato: siue quocunq; alterum. et innuit ex eo qđ habet Leui. 17. c. et positum fuit supra. quia ibi dicit qđ sanguis datus est ad expiandū in eo super altare. et sic videt qđ quicunq; super altare funditur vel aspergit expiet. Quādo autē arguit de holocausto et victima pacifica que non sunt pro peccato. rñderi posset quātū ad vñam partē. scilicet ad victimā pacificam qđ sanguine eius non tingunt cornua altaris: sed solum fundit sanguis ad basim ut patet Leui. 3. c. ideo in hoc non stat argumētū. sed qđ tum ad holocaustū aliquid militat. de quo oportet aliter respondere. scilicet qđ hostia p peccato directe datur p peccato qđ aliquis comisit ut remittatur ei: et non intendit aliqd alterū in illa imolatione. Holocaustū autē directe ad laudē et honore dei: tñ aliquo modo est ad remissionem peccatoz. Quod patet Leui. 1. c. cum dicit. si holocaustus fuerit eius oblatio de armēto: masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi ad placandū sibi dominum: ponetq; manus super caput hostie et acceptabilis erit atq; in expiationem eius pñciēs. De hostia pacifica eodem modo dici pot qđ directe sit ad gratiarū actiones p deo nobis placato vel ad rogandū ut nobis placeat: tñ aliquo modo est ad expiationē peccatoz: ideo sanguis pacificarū victimarū in huius non fundat super cornua altaris aliquo modo: tamē p tinebat ad emundationē peccatoz. (Digito tuo). Sunt verba dei ad moysen. scilicet qđ moyses intingeret digitum suum in sanguine vituli imolati et liniret cornua altaris. (Reliquū autem sanguinis fundes ad basim eius). Totus sanguis animalis imolati suscipiebatur in crateris magnis vel caldaris aut alijs receptaculis: et sumebatur inde modicus sanguis in digito ad tingendum cornua altaris. manebat autem multus alius sanguis: et iste erat fundendus circa basim altaris. non debebat hunc sanguinem reservari ad comedendū: quia quicunq; sanguinem comederet morte moriebatur ut patet Leui. 17. ca. sed erat fundendus super terram et cooperiendus ut patet in eodem. cap. de isto sanguine reliquo quo tangebant cornua altaris sic faciendum erat: quia tamē sacer sanguis erat non debebat fundi in loco imundo. oportebat ergo eum intra atrium tabernaculi fundi. Et hoc erat ut dicitur hic. circa basim altaris erat quidam canalis qui intrabat sub altari et in illo canali mittebatur sanguis et per foramina eius decurrebat in aliquem puteū qui staret forte infra altare. Sed magis dicendum est qđ in circuitu altaris erat aliquae cauee partē in quas mittebat sanguis hostiarum imolarum. Vel si ponat canalē ibi et aliquis puteus sub altari: nō debet poni vnus canalē: sed multi canales in circuitu altaris quia dicitur Leui. 3. ca. qđ sanguis pacificarum victimarū fundebatur per circuitū altaris. ergo non in vno loco vel canali: sed p totum circuitum quadrature altaris. Quicqd autem illud fuerit: siue iste sanguis funderetur in plano circa altaris basim: siue in aliquibus foueis in circuitu altaris: siue esset puteus in altari. necesse est dicere qđ immediate iste sanguis miraculose desiccabatur et redigebatur in nihilum: vel quasi in nihilum: aut saltem in aerem. Nam si iste sanguis miraculose non desiccaretur: sequeretur multa incōueniētia. Cū primo sequeretur imundicia: quia iste sanguis verteretur in saniem: et fetozes emitteret. quod non debebat esse in domo domini. Cū item qđ iste sanguis

Solutio.

Q. 6.

A
An in sacrificio holocausti et victimae pacifice sanguis quod fundebatur eēt ad remissionem peccatoz rñsio.

Holocausta et victimae pacifice huius oblationes ad laudē dei et gratiarū actiones: tñ aliquo modo pñciēbat ad remissionem peccatoz.
† B

In quo loco sanguis animalium imolatorū fundebatur.

Sanguis qui funderetur circa altaris basim imolatus supnāl desiccabatur: et in nihilū redigebatur.

sanguis cum esset fluidus vniuersa tactu suo inquinaret. Et oia to qd esset facta fouea cito repletur sanguine et supflueret atq; rediret incoueniens qd ante erat. precipue cum multe hostie a toto israele imolarentur quotidie: sicut cum salomon vna die imolauit mille hostias vt patet. 2. Paralipo. 1. ca. vbi ergo tanta hostiarum sanguis caperet. Et dato qd iste sanguis subito desiccaretur: si tñ per desiccatione rediret in tantā quantitatē q̄tā nūc sanguis naturaliter desiccatus habet cito replerent omnes putei et fouee: quotquot essent circa basim altaris. (Dicendum ergo qd deus supnaturaliter sanguinem hunc cōuertebat in alterum elemētum subito vt in aerē vel adnubilabat. sic enī oportet poni multa alia miracula circa oblationes: et ea que fiebant in altari. de qbus magis videbim infra: et in leuitico. (Sumes et adipē totū). Adipēs vñ eē pinguedo intranea que nō ē ps carnis sed adheret vitalibus: et in oibus sacrificijs debebat iste adipēs dari domino si enim animalia erāt imolaticia: dabatur adipēs domino et non comedebāt de eo filij israhel. si autē erat animal non immolabile vt certus: capra: et similia. adipēs seruabatur ad vsus varios ad cibum tamē non: ita qd nullo modo comedebāt adipem alicuius animalis. de his habet. Leui. 3. et. 7. c. vbi magis dicitur de hoc. Cā quare adipēs domino incēdebatur erat vt obuiaretur ritui idolatrarū qui comedebant adipēs in sacrificijs deorum suorum vt patet Deutero. 32. et. 2. de quorum victimis comedebant adipēs: et bibebāt vnum libaminū. (Qui operit intestina). Vocant intestina omnia que intra corpus sunt: qz intestinus intestina. vñ deriuatur de intra. hic tamē vocant intestina omasi: quia super omasos et inter eos quedam pinguedo adherens est: et hec cremabatur in incensum domino. (Et reticulū iecoris). Dñ secur hic totus epar qd nos vulgariter loquētes assaturam vocam. in circuitu huius epatis siue iecoris est quedam pinguedo circūdans et distinguēs ab alijs partibus intestinoz: et ista pinguedo vocatur reticulū et vulgariter dicitur redanō. et deriuatur reticulum de reti: qz ad modū retis piscatorie factum est. si in quibdam locis est foraminatū: et in quibusdā grossus est quasi contextus sit. (Et duos renes). Renis duo signat. Vno modo idem est qd renūculus: et sunt due partes carnis rotunde in modum spherarū adherentes lumbis a parte interiori corporis: et inter eos atq; super eos est pinguedo multa. et isti non cōputantur inter partes carnis animalis: sed inter ptes pinguedinis. Alio modo ren dicitur lumbus: et vocatur renes pluraliter i. lumbi. et isto modo sunt partes carnis. et de his dicitur orantes ad deum. vñ igne sancti spūs renes nostros et cor nostrū. i. lumbos nostros. magis signat ren lūbos qz signet renunculos. hic tñ pro renūculis assumitur. Qd patet quia dicit qd duo renes et pinguedo que super eos est offerretur domino: et carnes vituli et corium et simus cōburerentur extra castra. et sic fit ibi differentia inter carnes et renes: quasi renes non sint partes lumborum. si tamen accipiuntur renes pro lumbis carnes sunt: immo magna pars carnis totius corporis. (Item in hoc vitulo immolato obseruabatur regula que in alijs sacrificijs pro peccato: sed in alijs carnes comburebantur extra castra quando vitulus siue bos offerebatur. ita in hoc tote carnes extra castra debebant incendi et reduci in cineres sola pinguedine cremata in sanctuario sup altare. ergo in hoc vitulo sic fieri debebat: ita vt partes nulle comburerent: et consequēter nec lumbi qui renes sunt. p. antecedens qz hic redditur causa cum dicit qd carnes vituli et coriū atq; simus comburebantur extra castra eo qd pro peccato sit. nec sic videt qd teneatur hic regula generalis que in alijs sacrificijs pro peccato: cum reddatur causa vniuersaliter. i. eo qd pro peccato sit. (Item istud sacrificiū erat p peccato sacerdotū. i. pro peccato aaron et filioz suoz vt patet hic. ergo debebat esse totaliter simile illi sacrificio qd offerebatur pro peccato eoz: qñ iam erant effecti sacerdotes. sed Leui. 4. dicitur de sacrificio pro peccato sacerdotis qd deberet offerri vitulus et adipēs vituli q opit vitalia: et q opit oia q intrinsec sunt cremari debebat: et duo renūculi et reticulū qd sup eos et adipēs iecoris: pellis vero et omnes carnes eius debebāt comburi extra castra. ecce qualiter illa ceremonialis obseruatio in sacrificio p pctō totaliter consonat isti imolationi et cōbustioni. et ibi dicitur qd deberet comburi renūculi et non renes. i. lumbi: ergo nō accipiuntur hic renes pro lumbis sed pro renūculis. (Item qz dicitur ibi qd omnes carnes cremabantur extra castra: ergo nulla pars carnis comburebatur in altari. sed lumbi q sunt renes sūt carnes. ergo non accipiuntur hic renes pro lumbis sed pro renūculis. ista duo sepe inueniuntur distincta vt patet Leui. 3. ca. vbi agitur de hostia pacifica et mandatur qd offeratur tota pinguedo

interior et duo renūculi et duo renes. vbi renūculi accipiuntur p illis spherulis carnis reptis intra aruinā q est itra corpus: et renes sūt lumbi. et vocantur duo renes: qz lumbi duo sunt cu3 distinguuntur per spinam mediā que neccitur ex pluribus spondilibus. (Et adipēs qui est super eos). Magnus adipēs et grossus est super renunculos. et vocatur seipsum vocabulo cōmuni. et iste adipēs cum eis cōburebatur: quia adipēs deo multum placebat. (Et offeres incensum super altare). Alijs putaret qd esset sensus qd deberet accipere moyses omnia supradicta: et postea accipere incensum et offerre super altare: sed non est iste sensus. imo qd moyses acciperet omnia ista. i. renes et pinguedinē et in altari offerret atq; incēderet. (Et offeres incensum). Ecce qd supra dicebam. i. qd interdum ponunt participia ad faciendū orationē breuiorem et pulchriorem: et tamē sequuntur ambiguitates. est autem sensus grāmatically exponendo. (Et offeres incensum). i. offeres hoc totum quod dictum est incensum. i. incendendo illud in altari. vel facies illud esse incensum. (Super altare). i. super altare holocaustoz. duo namq; solum erāt altaria in sanctuario. i. altare thymiamatū quod erat intra tabernaculū: et in hoc nulla oblatio aut victima offerebatur vel incendebatur: nec ponebatur sanguis nisi solum semel in anno in die ppiationis quādo sacerdos intrabat ad expiandum sancta sanctorum in sanguine: et expiabat altare thymiamatū vt patet infra. 30. c. et Leui. 16. solum ergo altare holocaustoz erat in quo victime possent cremari. (Carne vero vituli). i. tote carnes: qz ea que supra posita sunt que auferri debebant et cremari in altari holocaustoz nō erant carnes nec partes carnis vt nos vulgariter accipimus: s3 partes pinguedinis. et h3 non dicitur hic expresse qd tote carnes vituli extra castra cremaretur: satis tamē notū est qd cremari deberent tote cum solum abstrahant partes quedam que nō sunt carnes. Item quia Leui. 4. ca. vbi de tali sacrificio pro peccato agitur: dicitur qd tote carnes comburi debebant: pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et simo et reliquo corpore efferet extra castra. (Et corium et simus). i. pellem et stercus. in alijs sacrificijs nō fiebat sic. nam in holocaustis pelles ptebatur ad sacerdotem qui offerebat vt patet Leui. 6. c. cu3 dicitur. sacerdos qui offert victimam holocausti habebit pellem eius. et sic videbatur esse in alijs sacrificijs pacificis vt alijs volunt. Magis tamen videndum est qd pertineret pellis ad eum qui dabat illud animal imolandum. Et ratio videri potest est qd quādo dabatur aliquod animal offerendum in holocaustum totaliter dabatur deo: nec inde aliquid habere debebat oans illud animal. et quia pellis comburi non debebat in altari dabatur sacerdoti in premiū laboris vel ad aliqualem sustentationem. Nonne autem pacifice non dabantur totaliter deo: sed certa res pertinebat ad deum. i. pinguedo tota interior cū renunculis: et duo renes. i. lumbi vt patet Leui. 3. c. sacerdoti etiam certum qd dabatur de iure pacificarum hostiarum. i. armus dexter et pectusculum vt patet Leui. 8. et Num. 18. c. cetera autem carnes ptebatur ad offerentes vt patet Leui. 7. ergo pellis etiam et cetera que in animali essent pertinebāt ad offerētes: cum deus certum quid habere deberet de pacificis hostijs: et sacerdos certum qd: et cum inter hec non computet pellis necessario pertinebat ad alterum. i. ad offerentem cuius iura determinata non erant: sed recipiebat omnia que supererant detracta pelle de victima holocausti que cedebat in ius sacerdotum extrabebantur intestina et lauabantur: et cum totis carnibus et capite atq; pedibus incendebantur vt patet Leui. 1. capitu. et hec omnia in altari holocaustorum nihilq; efferebatur extra castra. in hostijs pacificis detrabebatur tota pinguedo interior que non est pars carnis: sed adheret carnibus. et vocatur adipēs siue seipsum: et renunculi et duo renes: id est lumbi cum cauda in quibusdam: et cremabantur in altari holocaustorum coram domino: cetera autem carnes coquebantur in loco sancto: et coctis illis veniebat sacerdos et mittebat fuscinulam et trahabat inde armum dextrum et pectusculum que erant sui iuris. cetera autem manebant pro offerentibus. de quo Leui. 3. et. 1. Reg. 2. ca. Intestina ergo ad offerentem pertinebāt: et sacerdos de eis qd velle: aut comedere: aut non. quia tñ erant intestina animalis imolari domino: non videtur qd posset dare ea canibus aut alijs bestiis. s3 aut lota ea comederet in loco sacro qd magis videtur vel combureret. et sic in his duobus generibus sacrificioz non mandabatur aliquid comburi extra castra. in sacrificio autem pro peccato vt patet hic et Leui. 4. c. comburebantur carnes vituli et simus et corium extra castra. (Cōbures foris extra castra). Ipse moyses faciebat primo ligari vitulum et occidebat eum atq; fende-

bat sanguinem vt supra dictum est. et deinde aperto ventre detrahebatur tota pinguedo supradicta cum duobus reniculis. deinde cadaver non decoriatur: et cum intestinis et cornibus ceteris partibus suis mandato moysi ducebatur extra castra in locum mundum: et ibi comburebat ipse carnes et fimum et omnia. (Sociis extra castra). Iste modus loquendi conueniebat pro illo tempore quo ista mandabantur: quia erat totus israel in deserto: et vitulus iste ducebatur ad comburendum extra castra. cum autem fiebant talia sacrificia pro peccato in terra promissionis ducebantur ista ad comburendum extra ciuitatem.

Quare carnes vituli immolati pro peccato cum pelle et fimo comburebantur extra castra.

Questio. 7.

Causa quare carnes istius vituli et fimus et oia comburi debebant extra castra vt ait Nicot.

Opi. nico.

Confuta.

Quasio.

Confuta.

Doc. infra.

B

Sensus istius
lre fm me-
te docto.

L

†

†

†

laus est vt significat quod peccata et circumstantie peccatorum debent longe esse a sacerdotibus qui pro peccatis suis et totius populi orant vt patet ad Hebr. 5. et. 7. c. Per carnes vituli ipsum peccatum intelligi vult. Per fimum et pellem et cetera peccatorum circumstantias innuit. Sed non est ista causa: quia non solum fit hoc in sacrificio oblato pro peccatis sacerdotum: sed etiam in sacrificio oblato pro peccato populi totius. nam cum totus populus peccaret immolabatur pro peccato eius vitulus: et carnes eius cum fimo et pelle comburebantur extra castra vt patet Leui. 7. c. Et si forte aliter dicas. scilicet quod non solum debet peccata et peccatorum circumstantie longe esse a sacerdotibus: sed etiam a popularibus: ideo in sacrificio vitulorum pro peccato debebant carnes vituli offerri extra castra. Etiam non stat: quia non efferebantur in quolibet sacrificio pro peccato carnes extra castra. nam in sacrificio pro peccato sacerdotis et pro peccato populi comburebantur carnes extra castra. in sacrificio autem pro peccato principis terre vel alicuius persone priuatae non efferebantur carnes extra vt patet Leui. 4. et. 5. sed efferebantur adipes earum sicut in sacrificiis pacificis: et carnes comedeant per sacerdotem vt patet Leui. 6. ca. Causa ergo quare carnes vituli immolati pro peccato sacerdotum extra castra cum pelle et fimo comburebantur erat in detestationem peccati sacerdotum: quod erat magnum intensius per se et extensius per accidens: et peccatum populi erat magnum extensius vt supra declaratum est. ideo in his duobus ad detestationem magnam comburebantur sacrificia extra castra. peccata autem principis terre et personarum priuatarum non sunt ita magna intensius nec extensius: vt eodem modo supra declaratum est. ideo sacrificia oblata pro peccato eorum non cremabantur extra castra: sed comedeantur a sacerdotibus. (Et quod pro peccato fit). Hic redditur causa superiorum. scilicet quare comburerentur carnes iste extra castra quia erant pro peccato. quod dicitur in alijs sacrificiis non erat hoc vt efferrerent et comburerentur carnes extra. Sciendum tamen quod ista causa non redditur bene vniuersaliter. scilicet quod ideo comburebantur carnes vituli extra castra: quia pro peccato est. nam tunc oportebat vt omnia sacrificia pro peccato comburerentur extra castra. Sed falsum est: quia quando sacrificium pro peccato principis terre vel personarum priuatarum fiebat non comburebantur carnes extra castra. Dicendum ergo quod debet ista littera sic intelligi ad hoc quod bene reddat causa. scilicet quod carnes istius vituli debent comburi extra castra: eo quod sunt carnes vituli immolati pro peccato. et sic redditur causa bene et vniuersaliter. nam hoc non fit nisi vt carnes que pro peccato immolantur debeant extra castra comburi: tamen vniuersaliter verum est quod carnes oium vitulorum immolatorum pro peccato debent comburi extra castra. nam vitulus solus immolatur pro peccato sacerdotis et vinctus est: et pro peccato totius populi. pro peccatis autem principum aut priuatarum personarum immolantur capre: et in peccatis sacerdotum et totius populi mandantur offerri carnes extra castra et ibi comburi vt patet Leui. 4. c. redditur ergo ista causa in carnibus vituli pro peccato immolati: et non in carnibus simpliciter pro peccato immolatis. et est sensus: iste carnes vituli cum fimo et corio debent comburi extra castra: quia pro peccato est iste vitulus immolatus. quod dicitur si iste vitulus immolatus esset pro holocausto aut pacificis victimis non cremarentur carnes eius extra castra: sed quia pro peccato sunt extra castra comburi debent. (Vnum quoque arietem). Hic ponitur secundum. scilicet sacrificij holocausti oblatio: et sicut per peccatum aaron et filiorum eius fuerat vitulus immolatus: ita pro pacificis hostijs debebat vnus aries immolari: et alius in holocaustum. Hic autem agit de ariete immolando in holocaustum: et holocaustum fit ad laudem dei principaliter vt supra dictum est. hoc aliquantulum facit ad peccatorum remissionem. (Vnum quoque arietem). scilicet non solum immolabis vnum vitulum pro peccato secundum ceremonias supra positas: sed etiam offeres vnum arietem. et iste non erit pro peccato. (Super cuius caput ponet aaron et filij eius

manus). Sicut ponebant manus super vitulum antequam offerretur ad immolandum: ita ponebant manus super caput arietis. et eodem modo dicendum est de ista manus positione sicut de illa quantum ad causam. scilicet quod imponebant manus quasi notantes quod transfererent per pietatem illius arietis in deum vt esset amplius totaliter ad vsum cultus eius sicut antea ad necessitates hominum fuerat: et in hoc emittentur eum a potestate sua. vel ponebant manus super caput eius imprecantes capiti eius peccata sua vt deus transferret penam debitam illis pro peccato in caput arietis. et hoc magis conueniret in vitulo quod erat pro peccato quam in ariete quod immolabatur in holocaustum: tamen aliquo modo conueniebat in ariete in quantum holocaustum proficit ad expiationem peccatorum vt patet Leui. 1. c. et supra magis declarauimus. (Quem cum mactaueris). Moyses immolabat istum arietem sicut immolauerat vitulum: quia ipse erat hic consecrator sacerdotum: et nondum erat aliquis sacerdos qui ista efficere posset. (Tolles de sanguine eius). Quia vt dictum fuit supra de vitulo. scilicet quod acciperet sanguis eius in crateris cum occidebatur: ita et de ariete isto et oibus alijs hostijs dicitur: ita vt cum ista pecora immolarentur nihil de eorum sanguine deperiret. et ex illis crateris assumebat moyses ad tingendum cornua altaris: et ad fundendum in circuitu altaris. et cum sacerdotes ista sacrificia post hoc faciebant: eundem modum tenebant. (Tolles de sanguine eius). Sciendum quod iste non est proprius modus loquendi quantum ad ea que intedit littera ista. nam tollere de sanguine est tollere aliquam partem sanguinis et non totum sanguinem. cum autem totus sanguis tollitur non recte dicitur tolli de sanguine. Sed hoc est sensus quod moyses deberet tollere totum sanguinem arietis huius et fundere circa basim altaris. scilicet per circuitum altaris. Quod autem totus sanguis hic fundere per circuitum altaris patet: quia in sacrificiis pro peccato (vt supra inuebatur de vitulo) tollebat moyses modicum de sanguine in digito suo et tingebat cornua altaris: reliquum autem sanguinem fundebat ad basim siue per circuitum altaris. sed hic non accipiebat aliquid de sanguine ad tingendum cornua altaris. ergo totus sanguis fundebatur per circuitum altaris. alio daretur quod fundere pars sanguinis ad basim altaris: et alia pars in aliquo alio loco. quod non conuenit: quia totus sanguis hostiarum ad altare pertinebat vt patet in oibus alijs sacrificiis inspiciedo diligenter librum leuitici. Cuius etiam quod totus iste sanguis fundebatur in circuitu altaris: quia sicut in sacrificio vituli qui erat pro peccato (de quo supra dictum est) obseruabantur ceremonie sacrificiorum aliorum pro peccato (vt supra declaratum est). ita in isto sacrificio holocausti debebant obseruari ceremonie que obseruabantur vniuersaliter in alijs holocaustis. sed in alijs holocaustis totus sanguis fundebatur in circuitu altaris. et in isto holocausto totus sanguis arietis huius fundebatur circa basim. alius patet Leui. 1. c. vbi traditur ritus holocaustorum dicitur. immolabitque vitulum coram domino: et offerent filij aaron sacerdotis sanguinem eius fundentes per altaris circuitum. ecce qualiter ibi dicitur quod offerret sanguinem et funderet eum in circuitu altaris. et non dicitur quod offerret de sanguine. id est aliquid de sanguine sed totum ipsum sanguinem. et infra in eodem. c. dicitur. sanguines vero illius fundent super altare: ideo obseruatur in sanguine hostiarum pacificarum quia non tingunt cornua altaris digito sacerdotis sanguine illo. sed totus sanguis in circuitu altaris funditur vt patet Leui. 3. c. Ad hoc ergo quod esset hic proprius modus loquendi secundum ea que littera significare intedit: deberet dici. summes sanguinem eius et fundes circa altare. Sed interdum non curat scriptura tantum obseruare loquendi proprietatem. vnde oritur magna difficultas legentibus. (Et fundes circa altare). Aliibi dicitur fundes per circuitum altaris vel per girum altaris. et est ista consonantior quam ista quantum ad sensum quem intedit facere littera. nam (vt supra dictum est) iste sanguis qui fundebatur in circuitu altaris cadebat in foueas quasdam circa altaris basim vel in puteos aliquos aut in canales. Non est tamen intelligendum quod sic fundere iste sanguis vt immediate fundere aut ponere in foueas illas vel canales: sed fundebatur sanguis iste per parietes altaris in circuitu et decurrebat ad fundum ad basim altaris in foueas aut puteos vel canales. et sic aliquo modo sanguis iste fundebatur circa altare siue ad basim: et aliquo modo super altare fundebatur. non quod super parietes altaris: sed ipse postea effusus decurrebat ad basim altaris. erat enim sic factum altare vt quattuor latera eius essent de tabulis sethim erectis et circumdatis laminis eneis: et erat intra cauum et inane vt patet supra. 2. 7. c. et intra illam concavitatem ponebatur terra repleta visci ad summum. cum autem sanguis holocaustorum et pacificarum hostiarum effundi debebat effundebatur super parietes altaris: scilicet super spissitudinem extremitatis tabularum. et quia non poterat ibi sanguis detineri: fugebat sanguis

†

†

†

†
Sanguis
tor arietis
in se-
cratione
aaron et fi-
liorum eius
fuditur
in cir-
citu al-
taris.
2. 1. ro.

Secunda.

†

†
Quo san-
guis arie-
tis funde-
batur
sup
altare.

guis

gale p parietes altaris p partē exteriorē: decurrebatq; ad basim altaris siue puteus siue fovee aut canales aut aliqd atq; ibi eēt. **C** Ra. fa. dicit q; non fiebat hic sicut in sacrificio pro pctō de vitulo imolato de quo supra dicebatur: q; in illo accipiebat Moyses in digito suo de sanguine eius et tingeat p cornua altaris: et reliquū fundebat ad basim. hic autē nō tingeant cornua altaris digito in sanguine tincto: sed cū bacino fundebatur sanguis. et dicit q; nō fundebat in parte superiori altaris (sicut s.) sed magis circa basim. Et hoc idē tenet Nicolaus. **C** Sed hoc falsum est: qm̄ necesse est (vt supra diximus) dicit q; sanguis iste funderet sup parietes altaris: et deinde fluere ad basim altaris. Et p; q; in isto holocausto obseruabat lex alioz holocaustoz. sed in alijs holocaustis fundebat sanguis sup altare vt p; Leui. 1. c. ergo etiā in isto p; cū dicitur offerent filij aarō sacerdotis sanguine eius fundentes p altaris circuitū. **C** aut hoc intelligat de sanguinis defluxu p parietes altaris a parte supiori p; q; cū in. e. c. iterū de sanguine holocaustoz repeteret dicit. sanguinez vero illius fundent sup altare filij aaron p circuitū. Ecce q̄liter vtrūq; qd supra diximus exprimit. s. q; sanguis iste fundebatur sup parietes altaris: et q; decurrebat p circuitū eius. **C** Et si forte obijcias q; nō est solida pbatio: qm̄ in qbusdam holocaustis mandat q; sanguis sup altare fundat: et in qbusdā mandat q; fundat circa basim altaris. id nō cōcludit sufficienter q; in isto holocausto facto pro sacerdotibus sanguis funderet sup altare: sed magis circa altare (vt lra innuit): q; argū istud est a diuinitate ad cōiuncta: et nō valet cōia. **C** Rñr q; nullū est holocaustum in quo nō fundat sanguis sup parietes altaris vt infra magis dicit. Sed dato q; non funderet in oibus sanguis sup altare: tñ in isto holocausto arietis in cōsecratione sacerdotū necesse erat fundi sup altare. **C** Leui. 1. c. distinguunt tria gēa holocaustoz: q; qdā sunt de bobus. et in istis dictū fuit q; funderet sanguis circa altare. s. in hoc intelligat (vt dictū est) q; effundat p circuitū altaris. s. q; supra parietes fundat: et postea fluat p circuitū altaris. s. sup tabulas altaris i circuitū. i. girādo totū altare. Aliud erat holocaustū de oibus arietibus vel capris: et tūc mandāt in lra ibidē q; funderet sanguis sup altare. sed hic est holocaustū factū de arietibus. ergo debebat sanguis necessario fundi sup altare. **C** Adhuc p; magis id qd dicebat. s. q; sanguis holocaustoz funderetur sup altare: q; etiā decurreret p parietes altaris vsq; ad basim: q; dicit Leui. 1. c. cū ager de holocausto turturis et colūbe q; retorto capite turturis vel filioz colūbe sacerdos deberet facere decurrere sanguine sup altaris crepidinē. vocat autē crepidō sumitas tabularū. s. spissitudo earū p qdru altaris: et fundebat sanguis sup illas tabulas: et deinde decurrebat ad basim. et sicut in hoc declarat ita necesse erat in alijs q; quicūq; sanguis hostie sup altare funderetur q; decurreret ad basim cū non posset se supra detinere. ideo qm̄ dicitur hic. et fundes circa altare. est sensus non q; funderetur sanguis in plano vel in aliq; fovea circa altare vt volūt Ra. fa. et Nicolaus. s. q; funderet circa altare. i. in circuitu altaris. Et dicit in circuitu. i. non solum super vnam tabulam altaris: sed super oēs quattuor tabulas altaris in circuitu totius altaris. sic enim necesse est exponi: s. alicui forte videbitur fieri distortio littere. tñ non est cum cogamur dicere q; sanguis istius holocausti funderetur super altare.

Quare nō tingeant cornua altaris i sacrificio arietū iuncto digito sacerdotis i sanguine sic in sacrificio scō de vitulo. 28.8. alig; qre nō tingeant cornua altaris digito sacerdotis tincto in sanguine: sicut in sacrificio facto de vitulo vt supra p; **C** Quidā volūt id hoc fieri: q; sanguis tingeat altaris cornua ad expiationē. expiatio autē fit de pctō. in sacrificijs ergo pro pctis debet fieri tinctio altaris. **Ans** patz q; dicit sequen. c. et deprecabit aarō sup altare semel p annū i sanguine qd oblatū est pro pctō: et placabit sup eo in gñationibus vris. ista autē placatio in sanguine fiebat tingēdo cornua altaris thymiamatum vt p; Leui. 16. c. sacrificia autē ista arietum non erant pro pctō: sed in holocaustū et pacifice hostie. ergo nō oportebat tingi altare: sed fundi sanguinem circa basim eius. **C** Ecce isti multipliciter errant. Primo q; respōsio istoz fundat super hoc q; in sacrificio holocaustoz non tingeret altare sanguine. Sed falsum est: q; supra clare pbatum est q; in holocaustis fundebat sanguis sup altare. et eodē modo pbatum de victimis pacificis. Leui. 3. c. Si autē isti concedant in quolz sacrificio altare tingi sanguine aut in cornibus et parietibus: aut in parietibus solū rñso sua non tenet: q; tunc dabunt q; in quolz sacrificio fiat expiatio. et sic non poterunt facere dñam aliquam fm modum sue rñsionis. **C** Item errant isti q; dicunt solum fieri expiationem in sacrificio oblato pro pctō. Sed falsum est: q; in oī sacrificio fit expiatio pctōz vt supra dicebamus. s. in sacrificijs pro pctō fiat expiatio directe. s. q; iste est finis ad quem ista sacrificia fiunt vt pctā remittantur. alia autē sacrificia directe fiunt ad laudem et honorem dei vt holocaustum: et ad grarum actiones. vt hostia pacifica. tñ aliquo modo ista faciunt expiationem vt p; de holocausto Leui. 1. c. cū dicitur ponetq; manus suas super caput hostie: et acceptabilis erit atq; in expiationem eius proficiens. De hostia pacificoz idem videtur: q; ista dicebat pdesse offerenti. sed non videtur in quo pdesset nisi remitteret pctū: vel fieret aliqua expiatio. ergo oportebat ibi fieri expiationem. **C** pdesset hostia pacificoz p; Leui. 7. c. vbi dicit q; si alig; ageret contra legē dei comedendo de carnibus hostie pacifice tertio die postq; oblata foret: non pferet ei oblatio: quin potius fieret ei talis oblatio in pctū. Et magis p; hoc Leui. 19. c. vbi dicit q; hostia pacificoz fit vt sit nobis placabilis deus. sed deus nūq; est nobis iratus nisi per pctā iuxta illud Esai. 59. pctā vtra diuiserunt inter vos et deū vestrū. et p hostiam pacificā nobis placatus redditur. ergo p hostiam pacificā fit expiatio pctōz. De holocausto autē et pacificis et pro pctō simul q; in eis fiat expiatio p; q; quicūq; sanguis in altari funditur fit expiatio vt p; Leui. 17. c. cum dicit aia carnis in sanguine est: et ego dedi illū vobis vt sup altare meo expietis: et sit sanguis pro aie piaculo. sed in sacrificijs pro pctō et in holocausto atq; pacificis fundebatur sanguis sup altare vt supra patuit. ergo in istis fiebat expiatio pctōz. **C** Item pōt argui adhuc fortius ex eadez auctoritate: q; sanguis datus est ad expiationē vt p; Leui. 17. c. in predicta auctoritate. Lū. 11. ponitur rō qre comedi nō d; dicitur: q; datus est ad expiandū pro atibus vt sanguis pro aie piaculo sit. sed in oibus sacrificijs erat sanguis effusus ab hostia imolata. ergo in oī sacrificio fiebat expiatio pctōz. intelligendo tñ vt supra dictū est. s. q; in qbusdam fieret expiatio directe et principaliter: in qbusdā autē indirecte et sc̄ario. **C** Ad questū ergo rñdendū est. s. q; re non fiat tinctio cornū altaris de sanguine hostie holocaustoz et pacificoz sicut de sanguine hostie pro pctō. et dōm q; sanguis hostiarū est ad expiandū pctā vt p; Leui. 17. c. et q; in oī sacrificio fit aliq; expiatio in oibus fit tinctio altaris in sanguine. et q; in sacrificio pro pctō fit specialis expiatio: id spālis tinctio fit in altari. Predicta patet primo q; in oibus sacrificijs fiat expiatio aliq; pctōz. De sacrificijs pro pctō p se notū est cū ipsum nomen importet: et in lra satis p; hic 2. Leui. 4. et. 5. et 6. c. De holocausto et victima pacifica q; in eis fiat aliq; expiatio supra satis declaratū est. ista tñ expiatio q; fit in sacrificio holocaustoz et hostiarū pacificarū non est aliq; speciale nec fit directe: id tinctio nō fit specialis in eis. Qd p; q; in holocausto et hostijs pacificis funditur sanguis sup parietes altaris et p girū eius totū. in sacrificio pro pctō fit specialis expiatio pctōz: cū ipsum nomen hoc importet: et finis huius sacrificij precipuus et directus ad hoc fit. id in eo spālis tinctio altaris fit. nā i alijs duob; gñib; sacrificioz pietas altaris sanguine pfundū decurrere vsq; ad paumētū: et in hoc eodē mō fit: et sup hoc fit qdā tinctio spālis. s. q; tingunt cornua altaris digito sacerdotis tincto in sanguine vt p; supra de immolatione vituli pro pctō: in quo mandabat vt Moyses intingeret digitum in sanguine: et aspergeret siue liniret cornua altaris. et deinde dicitur. reliquū autem sanguinem fundes iuxta basim altaris. s. vt per parietes fluat iuxta basim altaris.

Quare prius offertur in consecratione sacerdotum vete. test. vituli sacrificium q; arietum. 28.9. **Sed** adhuc qret aliq; qre pmo offert sacrificiū vituli qd est pro pctō: q; sacrificiū arietū quoz vn⁹ est i holocaustū: alius autē i victimas pacificas. **C** Rñr q; rō hui⁹ est: q; h; oia sacrificia fiunt ad expiationē pctōz aliquo mō: tñ qdā sunt indirecte: qdā autē directe. Sacrificiū. n. qd dicitur pro pctō est directe ad remissionē pctōz. Sacrificiū holocausti ē ad laudem et honorem dei. Sacrificiū pacificū ē ad grarū actōes. Etia vt h; Eccl. 1. 5. nō ē speciosa laus i ore pctōis. vt deo accepta sint posteriora sacrificia o; vt illd pmi pmittat tāq; qdā dispō ad alia. sic in sacris noui testamenti quedam sunt dispositiua ad alia: vt sacramentū pnie ad sacfuz eucharistie. et sic p; Leui. 16. c. q; in die ppiationis qñ sacerdos magnus orabat pro pctis totius ppli prius orabat pro pctis suis: et vt sacrificiū qd faciebat pro pctō populi acceptabile esset: prius orabat pctū suū remitti offerens pro illo hostias. de hoc et Apłus ad Heb. 7. c. **C** Sed adhuc arguet aliquis tra hoc q; non stet sacrificiū pro pctō offerri priusq; sacrificia holocaustoz et pacificarum hostiarū: q; sic holocausta

B

Tertis.

Rñs. doc. ad q̄litum.

In sacrificio pro pctō fiebat spālis expiatio pctōz q; in alijs sacrificijs.

A

Rñs.

Argū 3.

Rñsio.

facta in pctō grata non sunt: ita et sacrificia facta in pctō p pctō non erunt accepta: qz eodem mō non exaudit oēs pctōzē sic orantē: qm̄ oōnes pctōzū non exaudit oēs vt p3 Jo. 9. ca. ergo non erit maior rō quare sacrificium pro pctō sit ante sacrificiū holocausti q̄ e contrario. C Rñr q̄ qñ sunt sacrificia pacifica: et pro pctō et holocausta p aliquo: aut idem facit ista pro se ipso aut facit pro altero. Si aut aliquis pro altero faciat: op3 q̄ siue faciat sacrificium pro pctō siue holocaustū vel q̄cūq; q̄ sit a pctō mundus: alioquin sacrificium eius imundum est: et nīhil valet pro eo pro quo sit. et non refert vtrū sit pro pctō: an p pacificis vel holocaustis. et iō sacerdos magnus qñ oraturus erat pro peccatis populi et facturus sacrificium pro eis: vt sacrificium suum et preces acceptabiles essent: prius faciebat pro se sacrificium vt remitterentur peccata sua: et sic tandem remitterentur peccata aliorum orationibus suis. Si autem aliquis pro seipso orat et faciat sacrificia differentia est. Quia aut facit sacrificia holocaustoz et pacificarum hostiarum: aut sacrificia p pctō. Si aut faciat holocausta et victimas pacificas non totaliter emundatus ab inquinamentis suis sacrificia sua irrita sunt: et in pctō sunt nec quēq; finem optatum assequitur. Si aut faciat pro seipso sacrificiū pro pctō suo (et si non sit emundatus totaliter ab inquinamentis suis) sacrificium illud consequitur finē suum. i. qz remittunt pctā. C Confirmatur hoc per exēpla. nāz si aliquis sit in pctō et orat q̄ pctā alterius remittantur nō exaudit deus talem orōnem. si tñ aliquis sit in pctō et orat vt dimittantur sibi pctā confestim remittentur. ecce. n. qualiter ad orandum pro alio indiget dispōne: et ad orandum pro seipso nulla p̄uia dispōne indiget: sed siue sit in pctō siue nō exaudit. C Itē p3 scō ex habitudine sacrozum. nam sicut se habent in eodē suscipiente sacra noui testī: ita se habent sacrificia veteris legis. i. sacra noui testī sic se habent q̄ quedam requirunt dispōne insuscipiente: quedam aut non. iō ita se habebunt sacrificia legis veteris: q̄ in eodem faciente qdam requirunt dispōnem: quedam vero non. Rñs p3 qz sacrum baptismi non requirit aliquam dispōnem: sed siue sit in pctō siue non p̄ficit. C Item sacrum pñie non requirit dispōnem: sed vtroq; modo bonū est. immo ista sacra magis sunt pro illis qui sunt in pctis q̄ p illis q̄ liberi sunt ab oībus inquinamentis. Sunt aut quedam alia sacra q̄ regunt dispōnem. et si suscipiens indispositus sit peccat et caret vtilitate sacri: sicut est eucharistia: qz vt ait Aplus. 1. Corin. 11. c. p̄bet primo seipsum bō: et sic de pane illo edat et de calice bibat: qz qui manducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit non iudicans corpus dñi. Sic. n. est in sacrificijs veteris testī: qz sacrificium pro pctō est virecte pro illo qui est in pctō. sacrificia aut holocaustoz et pacificoz (cum sint laudes et gr̄arum actōes) quandam dispōnem requirunt. et cū ab aliquo sunt nondū absoluto ab iniquitatibus in malum sunt: nec quicq; valent. Lūz aut arguitur hic de hoc sacrificio pro pctō. Rñr q̄ hoc sacrificiū pro pctō factū fuit pro aaron et filiis eius: iōz aaron esset in pctō siue non esset proficiebat ei: qz non faciebat ipse sed Moy ses q̄ oēs istas ceremonias consecrationis explebat. C Ad argū qñ p̄bas q̄ ille qui est in pctō nullo mō exaudit: siue faciat orōnem et sacrificiū pro se siue sit pro alio: qz oōnes pctōz non exaudit oēs. Rñr dupliciter. C Uno modo q̄ oōnes pctōzū non exaudiuntur qñ rogant pro alijs: cū tñ pro se rogant exaudiuntur. et sicut distinximus de illo qui faciebat sacrificium pro pctō: qz aut faciebat illud pro se aut pro alio. si pro alio illicite et infructuose fiebat. si pro se licite sit et acceptatur. Sic. n. iura humana faciunt qz nulla persona est quā ad se defendendū nō recipiant quātūcūq; pessima et infamis sit. aliquē tñ p̄sone sunt q̄ non recipiant defendēdo alias vel p̄stando eis qualecūq; patrocinium. Confirmat magis: qz si ille q̄ est in pctō pro seipso oras non exaudit: inquantū rogat pctā sibi dimitti: oaref q̄ postq̄ alijs esset in pctō nūq; posset ab eo recedere: cū non remitteret quātūcūq; rogaret. qd absurdissimū est. C Alio mō rogādo. i. pro alijs remissione pctōz nō est inconueniens q̄ nō audiat: qz dato q̄ alijs existens in pctō mortali roget pro alijs et non exaudit: non sequitur inconueniens: qz poterit ipsemet q̄ est i pctō pro se orare et remittere ei. C Alio mō rñdetur q̄ oōnes pctōz non exaudit oēs. i. cum orant aliq̄ bona sibi fieri vt conferri aliquas gr̄as gratis datas: vel liberari ab aliquibus aduersitatibus: vel cū orant vt ad preces suas deus alijs aliqua bona impendat. tunc. n. cum in orante requiritur dispō quedā vt alijs eius precibus adiunentur et hec in pctōzē non reperitur: nō audiuntur preces eius. Et h̄ vterq; modus rñdēdi solidissima veritate cōstet. tñ iste scōs est quē magis intendit lra illa. nā illud

est dictum cuiusdam ceci nati cuius Lb̄s oculos aperuit: et cū a phariseis ingetaretur vt aliquid malum contra Lb̄zū diceret: et ipsi dicerent Lb̄zū pctōzē esse. rñdit q̄ cecus fuerat. sci mus qz pctōzē deus non audit: sed si quis cultor dei est et volūntatem eius facit hūc exaudit. in quo arguebat cecus natus cōtra phariseos q̄ Lb̄zū non esset pctōz: qz deus non audit pctōzē. si ergo Lb̄zū pctōz fuisse ad preces eius non aperuisset deus oculos ceci nati. bene ergo stat q̄ h̄ deus non exaudit pctōzē orantes vt sibi vel alijs aliqua bona tribuatur: q̄ exaudit eos orantes vt sibi pctā remittantur. (Ipsum autem arietē). i. cadauer arietis post imolationem et decoziationē secabis in frustra. hoc. n. erat magis in holocausto q̄ in sacrificio pro pctō qd supra ponebatur. nam ibi non decoziabatur vitulus: sed carnes cū fimo et pelle oībusq; alijs cōburebantur extra castra. sic etiā p3 Leni. 4. c. ita tñ q̄ prius pinguedo interior et duo renūculi tollerentur ad incendiū super altare. in oībus aut holocaustis et pacificis victimis tollebantur prius pelles a sacerdote imolante. i. pacificis aut ptinebat ad eum q̄ dabat aīal immolandū vt supra p̄batum fuit. (Secabis in frustra.) Qñ non ponebatur totum cadauer holocausti vel pacifici sacrificij simul sed minuatim. et hoc qz melius coaptabantur partes diuise vt cremarent q̄ si corpus aīalis integrū poneret. Vel forte vt hoc fieret p̄ successum. i. vt qdam partes primo cōburerentur: deinde alie. (Loztaq; intestina eius.) Intestina sunt oīa que intra aīalis concauitatē sunt: et dicuntur de intra. lauabantur ista qz in eis imundicia tota aīalis continetur: quā non decebat oīo offerri et cremari in altari holocaustoz. C Sed tūc arguet aliquis cū non liceat oīo immundicias immolare: et oīa sacrificia siue holocausta siue pro pctō siue pacifica oīo offerantur. quare in sacrificio pro pctō cremantur immundicie. i. fimo totus et coziū vt p3 dic 2 Leni. 4. c. C Rñr q̄ sacrificia pro pctō sunt duplicia. Quedam sunt sacrificia facta de bobus. Quedam vero de minoribz aīalibus vt de capris et arietibus et aubus. ista distinctio b̄z Leni. 4. et. 5. c. Sacrificiū pro peccato in quo vitulus offerebatur erat pro maximis peccatis. i. pro peccatis sacerdotis qui vinctus est: et pro peccatis populi. * Sacrificia alia que fiebant de capris aut arietibus vel aubus fiebant pro minoribus peccatis. i. pro peccatis principis populi et personarum priuatarum. In sacrificijs pro peccato que erant de minoribus animalibus: tenebatur modus pene qui tenebatur in hostijs pacificis. i. q̄ decoziabatur animal: et fundebatur sanguis eius in crateras: in quo sacerdos suum digitum tingens cornua altaris lineabat illo sanguine: et reliquum fundebat per circuitum altaris: et deinde adeps totus et cauda cremabantur in altari holocaustozum: relique autem carnes et pellis ad sacerdotes pertinebant et comedebant eas in loco sancto. de hoc Leuitici. 4. et. 6. et. 7. c. et de hoc nihil extra castra comburebatur. Si autem in sacrificium pro peccato immolaretur vitulus adeps solus cremabatur in altari cum duobus renunculis: carnes autem cum pelle et fimo cremabantur extra castra. Ratio horum est: quia q̄ carnes sacrificij comburantur extra locum sacrificij est ad monstrandam detestatio nem peccatorum magnozū pro quibus offerebatur: et ob hoc cum tota immundicia sua cremabatur. Et sic erat de vitula rufa que comburebatur ad expiandas omnes immundicias populi: ideo cremabatur extra castra cum pelle et fimo vt patet Numeri. 19. c. Sacrificium autem pro peccato cum immolabatur capra vel aries aut auis: quia fiebat pro minoribus peccatis. i. pro peccato principis vel personarum priuatarū que erant minora q̄ peccata totius populi vel sacerdotis qui vinctus est (vt supra declarauimus): totaliter fiebat intra sanctuarium: qz non erat ibi detestatio peccatorum tanta que requireret comburi extra castra carnes sacrificiorum cum immundicijs suis. C Ad formam argumenti respondetur quando dicit q̄ in sacrificijs dei non debent offerri vel cremari immundicie. sed sacrificia pro peccato sunt sacrificia dei. ergo non debent in eis immundicie offerri. Respondetur q̄ in sacrificijs minorum animalium: vt caprarum vel ouium aut auium: non offerebantur vel cremabantur immundicie. Et sic de hoc nō procedit argumentū. In sacrificijs autem que fiebant de bobus dicendum q̄ aliquid erat quod erat sacrificium dei: et aliquid quod non proprie vocabatur sacrificium dei. Nam de vitulo sic immolato sanguis linebatur in cornibus altaris et ad basim: et hic non est aliqua immundicia. totus etiam adeps vituli cum duobus renunculis eius incendebatur in altari holocaustozum. et quantum ad hoc erat proprie sacrificium dei istud sacrificium pro peccato: et fiebat in loco sacrificiorum. ceterorum

oci: et

Confirmatō p exēpla

B
In no. test.
sunt aliq̄ sa
cra q̄ nō re
grunt aliq̄
dispōne sic
baptismus
et pñia.

Ad argū.
Rñsio. 1.

Aduerte
qñ oōnes
pctōz exau
diuntur.

C

2. rñsio.

2. rñsio. ma
gis lre due
niens.

+

D

+

+

Qd.

10.

A

Qñ in sa
crificiō p
pctō offe
rebant et
creabāt
imūdicie
cū si lice
at oīo i
mandic
as offer
Rñsio.
* Que
crificia
p miori
b̄ pctis
fiebat in
ve. lege.

B

Rñsio. ad
formā ar
gumēti.

In nullo sacrificio dei i. ye. te. imundi esse offerebatur. ***Obsec.** Dei: et non erat in eo aliqua immundicia. quatum vero ad carnes pelle et fimum que extra castra cremabantur (habet effectus quedam pars sacrificij dei) non tamen proprie de sacrificio dei: quia non observantur alia que in sacrificio dei observantur. Et sic verum est generaliter quod in nullo sacrificio dei offerebantur aut cremabantur immundicie. ***C** Et si arguas de vitula rufa dices quod non potest runderi ideo de vitula rufa quod rursus de vitulo immolatio pro peccato sacerdotum aut totius populi: quod de vitulo isto fiebat sacrificium deo mundum. i. sanguis quo tingebantur cornua altaris et adeps totus cum renu culis. de vitula rufa que comburebatur ad faciendum cineres lustratio nis nihil mundum offerebatur domino: nec sanguis nec adeps: sed totum cremabatur extra castra vt p3 Nu. 19. c. ***N**ec valet si dicas quod sanguis eius assumebatur et aspergebat sacerdos septies contra sancta scilicet. i. contra velum eius: quia hoc non erat quod sacerdos veniret ad tabernaculum et intraret intra velum sancti scilicet. et aspergebat septies sanguinem. ***R**ursus quod de vitula rufa nihil mundum nec immundum deo offerebatur: sed nec erat sacrificium domini nec sacrificium idolorum. ***N**isi forte dicas sacrificium dei: quia deus illi ritum teneri mandavit. Sed iste largissimus modus loquendi est. imo nec potest vocari talis immolatio sacrificium: quia sacrificium sufficienter distinguitur per holocaustum: aut pacificas hostias: aut pro peccato. quod per assignationem libri Levitici. ubi cum sufficienter distinguantur omnia sacrificia et ritus eorum: solum ista tria genera sacrificiorum ponuntur. sed illa immolatio vitule rufe non est aliqd bonum. non est holocaustum: quia non observantur in ea cerimonie que observantur in victimis pacificis de quibus Levi. 3. et 7. atq. 8. c. non est etiam pro peccato: quia de sacrificio pro peccato aut offertur pro peccato sacerdotis magni aut pro peccato totius populi: aut peccato principis terre vel personarum privatarum vt p3 Levi. 4. c. sed istud sacrificium (si vocaremus sic illud abusive) non est pro peccato regis aut personarum privatarum aut sacerdotis magni vel populi. ergo non est sacrificium. ***I**tem in sacrificio pro peccato debet observari cerimonie que habentur Levi. 4. et 6. atq. 7. c. sed in immolatione pro peccato non est talis cerimoniarum observatio vt p3 Nu. 19. c. ergo non oportebat hanc immolationem sacrificium nuncupare. et sic hanc immolationem cremetur sordes: tamen non est in conveniens: quia non est sacrificium domini. Si tamen loquendo large velle mus istam immolationem sacrificium nuncupare oportebat eam reduci ad sacrificium pro peccato: quia hanc non imoletur illa vitula pro peccato: tamen fiebat hanc vt cineres huius combustiois mixti aqua ab omni ingratum purgarer. illa tamen ingratum non sunt peccata: hanc quidam macule vel irregula ritates que habent quidam similitudinem peccatorum vt p3 Nu. 19. c. et ad Debr. (Atq. pedes). ***N**otat hic pedes p3 le: quia non intelliguntur pedes de noiatione carnis aialis. id si non ponerentur expresse putares quod non deberent incendi in holocausto: quod tamen fieri debet. vel quia pedes imundi sunt ponuntur cum intestinis: vt sicut intestina lauantur: ita et pedes lauantur. (***P**ones super carnes cocidas.) Ut supra dictum est aries de coriatus dividebatur in frusta vt melius coaptarentur carnes super ignem: et ille carnes vocantur cocise. (***E**t super caput illius.) Nam primo ponebantur carnes super ignem: et super carnes ponebatur caput decoctum et apparatus sicut appareret ad cibos: et super hec omnia ponebantur intestina cum pedibus. (***E**t offeres totum arietem in incensum super altare.) i. totum offeres super altare: vel pones in incensum. i. ad hoc quod incendatur. et in hoc quod dicitur totum arietem: offertur istud sacrificium ab alijs sacrificijs: quia in sacrificio pro peccato non offerebatur totum animal in altari vt incenderetur: sed adeps et renunculi si erat vitulus vt patet Levi. 4. c. Si autem erat aries vel bircus offerebatur adeps cum renunculis et cauda vt p3 Levi. 7. c. in sacrificio pro pacificis offerebatur adeps et renunculi: et duo renes. i. lumbi vt p3 Levi. 3. c. non ergo offerebatur in aliquo istorum totum animal: et in hoc totum offerebatur: ergo istud recte holocaustum dictum est: ab holon quod est totus et cauma quod est incensum: quasi totus in incensum quicquid in animali erat de carnibus eius. (***O**blatio est domini.) i. iste aries sic totus positus in altari vt cremetur est oblatio domini: quia domino offertur. et hanc omnes alie oblationes domini sunt: ista tamen proprie vocatur oblatio: quia alie sunt ad alias causas principaliter que respiciunt nos. istud autem sacrificium (quod holocaustum dicitur) fiebat principaliter et directe pro deum. nam sacrificium pro peccato finem quod ipsum nomen demonstrat principaliter est pro peccato: hanc aliam quandam finem habeat. sacrificium pacificum principale est ad placandum nobis deum. quod bonum quoddam nostrum est. sacrificium holocausti (de quo hic dicimus) principaliter ad laudem dei est. hoc ergo magis proprie vocatur oblatio dei. (***O**dor suavissimus.) De ista oblatio odor suavissimus quia deus valde delectatur quando comburantur iste carnes ex odore inde

exhalato. Sed hoc non est sic intelligendum. impossibile est. n. deum delectari in odore: quia odor cum sit obiectum imutatum potest odore ratione: i. solis illis esse potest quod habet potestatem odoratam. de autem et substantie pure intellectuales odoratum non habent: cum iste sit sensus prius ad aialia sola. id siue fetidus odor siue suavissimus sit: nihil magis ad deum vel angelos attinet sic quod sic cum neutrum percipiat. deo autem quod deus perciperet odorem sicut nos percipimus: tamen odor holocaustorum et aliarum oblationum non esset ei suavis sed valde gravis: quia cuius odoratum habet complexionato in debita armonia est gravis odor et inportabilis quod ex carnibus sic combustis emittitur. maxime ex sepe combusto. Vocatur tamen odor iste suavis domino: quia deus in sola non solum voluntate delectatur: cum proprie et venote ei gratias offerimus. id respexit deus ad abel et munera eius: ad cain autem et munera eius non respexit vt p3 Gen. 4. c. nam fide et spe atque charitate (quod pertinet ad interiora nostra) colit deus vt ait augustinus. in enchiridion. exteriora autem ex interioribus qualitate accipiunt: id si sine interiori dispositione exteriora fiat nihil omnino placent. imo abominabilia sunt. Si autem per de oblatione solum facta voluntate samuelis vt p3 1. Re. 13. c. et de observatione pecorum pinguium amalech ad imolandum vt p3 1. Re. 15. c. si ista de se accepta essent sicut interiora bona de se accepta sunt: sequeretur quod sicut actus charitatis fidei et spei et obedientie quodcumque sit bonus est: ita et oblatio vel immolatio quodcumque fieret acceptaretur. sed falsum est. (***E**t vitima dei.) Victimam dicitur que ferro victimice cecidit. sic ait bebrardus. victimam que ferro cecidit victimice vocatur. hostibus a domitis hostia nomen habet. potest autem quodlibet animal deo immolatum vocari victimam quia ferro cadit. i. a ferro vincitur: et dicitur victimam dei (vt supra dicebamus) specialiter: hanc alia sacrificia victimice sint ex causa supra assignata. vel quia ista magis ad deum pertinet: cum tota ad honorem eius cremetur: in alijs autem non concrematur tota hostia cum cedat pars sacerdotibus vel offerentibus.

***T**olles quoque arietem alterum: super cuius caput aaron et filij eius ponent manus. Quem cum immolaueris: sumes de sanguine eius: et pones super extremum auricule dextre aaron et filiorum eius: et super pollices manus eorum ac pedis dextri: fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cuius tuleris de sanguine qui est super altare: et de oleo unctionis: asperges aaron et vestes eius: filios et vestimenta eorum. Consecratisque ipsis et vestibus tolles adipem de ariete et caudam et aruinam que operit vitalia: ac reticulum iecoris et duos renes atque adipem qui super eos est: armumque dextrum eo quod sit aries consecrationis: totamque panis vnius crustulam conspersam oleo: laganum de canistro azimorum quod positum est in conspectu domini: ponesque omnia super manus aaron et filiorum eius: et sanctificabis eos eleuans coram domino. Suscipiesque vniuersa de manibus eorum: et incendes super altare in holocaustum: odor rem suauissimum in conspectu domini: quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum de ariete: quo initiatus est aaron: sanctificabisque illud eleuatum coram domino: et cedet in partem suam. Sanctificabisque et pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti: quo initiatus est aaron et filij eius: cedentque in partem aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis israel: quia primitiua sunt et initia de victimis eorum pacificis que offerunt domino. Elest autem sancta qua vtetur aaron: habebunt filij eius post eum vt vngantur in ea: et consecratur manus

Impole
e deū odo
re aliquo
lectari.

Quo odor
sacrificiorum
(cum graui
m^o est) deo
est suavis.

Uti dicitur
victima et
hostia.

24. di. 6. j. l.
p. ar.
96. di. ca. fi
ca. sigator

eorum. Septem diebus utetur illa qui pon-
tifer pro eo fuerit constitutus de filiis eius: et
qui ingreditur tabernaculum testimonij ut
ministret in sanctuario. Arietem autem conse-
crationis tolles: et coques carnes eius in lo-
co sancto: quibus vescetur Aaron et filij eius.
Panes quoque qui sunt in canistro in vestibu-
culo tabernaculi testimonij comedent: ut sit
placabile sacrificium et sanctificentur offeren-
tium manus. Alienigena non vescetur ex eis
quia sancti sunt. Quod si remanserit de carni-
bus consecratis siue de panibus usque mane:
combures reliquias igni. Non comedetur:
quia sanctificata sunt.

Tolles quoque arietem altaris. hic ponitur tertium. scilicet sacrificij pacifici imolatio. sit autem ista
oblatio ad gratiarum actiones pro deo nobis pacificato: vel ut eis
nobis pacificemur. quoniam. n. aliquid petere volumus ut a deo illud
speremus (quod non contingit nisi sit nobis placatus) hostiam pacifi-
cam quam pro pace habenda offerimus. Aliqua hostia pacifica est gra-
rum actio: ut si aliqua beneficia suscepimus de manu domini et pro
illis gratias referre volumus hostias pacificas agimus quam pro deo
placato vel pace nobis ad deum habita gratias referentes. aaron autem et
filij sui virosque modo victimas istas pacificas agere debebant. Pro
ad placandum sibi deum. scilicet ut deus propitiaretur eis et faceret sacerdo-
tium quod assumebant ad prosperitatem eorum secundum utrumque hominem pro-
ficere. nam cum aliis mutat statu vel aliquem magni statu assumit
sub ambiguo est quod sperare debeat: cum ipsis magnis magna so-
leant infortunia evenire. et quod deus placatus potest omnem adversita-
tem depellere: opportunum est ut nobis aliquas magnas et res novas
inchoantibus sacrificia pacifica apud deum suffragentur. Conuenie-
bant enim et scilicet modo ista sacrificia pacifica aaron et filij eius ut sunt
gratiarum actiones. nam aaron erat antea parue conditionis. quod autem
fuerit datum summum sacerdotium. scilicet ut efficeretur princeps et maior in
toto populo magna gratia fuit. erat ergo multum insistentium gratiarum
actioni ad deum qui talia contulisset. (Tolles quoque arietem alte-
rum.) Duos arietes et unum vitulum mandauerat deus accipi. vitu-
lus iam pro peccato oblatum fuerat et unus aries pro holocausto. su-
perat ergo alius aries qui erat in victimis pacificis: hunc man-
dat hic accipi et immolari secundum ceremonias infra positas. (Super cu-
ius caput aaron et filij eius ponent manus suas.) Ritus huius su-
pra fuit posita: quam agebatur de pone manus super arietem holo-
causti et super vitulum pro peccato. Nicolaus dicit quod impone-
bant manus super istam hostiam pacificam ut acciperent preteritum
offeredi hostias pacificas. Sed hoc supra improbatum extitit.
(Quem cum immolaueris.) id est iugulaueris. Alii putant imola-
tionem esse totam celebrationem sacrificiorum: ut iugulationem et co-
bustionem et cetera. Sed falsum est: quia solum signat iugulationem
alicuius animalis pro sacrificio dei. (Sumes de sanguine eius.)
Quia iugulabat iste aries ad latus aquilonare altaris super crate-
ras in quas occurrebat sanguis ne per pavementum efflueret et
omnia inquinaret: et de illis crateris poterat Moyses vel sa-
cerdos qui postea tales ceremonias faceret accipere de sangui-
ne quantum vellet ad quoscunque usus vellet. (Et pones super extre-
mum auricule dextere aaron.) Iste tinctio sanguinis facte in
certa parte membrorum signabant conditiones sacerdotum ut mini-
strarent convenienter coram domino. Vel signabantur mundifica-
tiones istarum partium. scilicet quod deus purificabat eas ut sacerdos esset
conuenienter se habens. sicut per deum esaiam qui cum mitteretur ad pre-
dicandum per visionem sibi factam in templo: huiusmodi non ponatur:
et ipse conquereretur quod haberet labia polluta volauit ad eum
quidam de seraphim: et tulit carbonem ignitum de altari et pur-
gavit labia eius ut per esaiam. 6. c. et tunc ipse mundificatus petiit
quod ad predicandum mitteretur. sic ergo isti sacerdotes qui aures
pollutas habebant et manus et pedes: per istam tinctionem factam
in sanguine purificabantur. Vel refertur ad significationem. scilicet
quod per tinctionem auris signatur quod sacerdotes habeant prom-
ptas aures ad audiendum precepta dei que legunt et ad obedi-
endum eis: et figurabatur de sanguine in extremo auricule dextere
quod extremitas illa mollis est. sic enim est verus obediens qui pre-

cepto non resistit: sed aures teneras reddit subiectas cuius infusio-
ni. super dexteram auriculam linebatur sanguine: quia dextera bo-
num signat. scilicet quod sit homo obediens in bono: ad malum autem nemo obe-
diens sit. (Et filiorum eius.) Eadem ceremonie quantum ad hoc
fiebant in filiis aaron qui in ipso Aaron: quia eadem requireban-
tur in utrisque signata per istas sanguinis tinctiones. ita. n. sacerdo-
tes minores se obediens exhibere debebant mandatis dei sic
et sacerdos magnus: id est et in auricula eorum liniri debebat de san-
guine sicut in auricula summi sacerdotis. (Et super pollices man-
uum eorum.) Putaret aliquis quod mandabatur liniri cuius sacerdoti super
pollices manuum: ita quod cuius duo pollices tingerentur sanguine.
Sed non est verum. nam hic ponatur pollices in plurali: non est in-
telligendum quod duo pollices manuum cuius liniantur: sed intelli-
gitur de pollicibus plurium sacerdotum. scilicet aaron et filiorum suorum.
nam hic cuius sacerdoti unicuique in manu pollex liniretur: quia tamen
multi sacerdotes erant: liniri multos pollices oportebat. Vel vi-
cendū quod cuius sacerdoti multi pollices linebantur. scilicet unus pollex
in manu et alius in pede. et per hoc sit unicuique pollex qui liniri debebat
in manibus: quia omnes in lege et super pollices manus eorum. Si autem
voluisset intelligi multos pollices debere liniri: dixisset super pol-
lices manuum eorum. et fiebat in manu dextera sicut omnes qui fieret in
auricula dextera et in pede dextero: quia dextrum rectitudinem signat
et bonum: sinistrum notat diuersitatem. in dextro pollice lineban-
tur ut ad exequendum que dextera sunt et bona apti esse videren-
tur. (Et pedis dextri.) Etiam fiebat tinctio sanguinis in pollice
pedis dextri cuiusque illorum sacerdotum ut ad recte moueretur.
C. Ra. fa. dicit quod signabat quod sacerdos deberet esse promptus ad
executionem sacrificiorum eundo ad ea et faciendo illa. Vel signa-
tur in his tribus rectitudo sacerdotum specialis in audiendo. scilicet
obediendo et faciendo et incedendo. (Sundesque sanguinem super
altare.) Ecce quod supra dicebamus. scilicet quod in sacrificijs holocausto-
rum et victimarum pacificarum sanguis positus in crateris fun-
debatur per parietes altaris in circuitu altaris. id est per totum gi-
rum quadrature altaris. Nicolaus dicit et Rabbi sa-
lomon quod non fiebat hoc nisi in duobus cornibus altaris opposi-
tis: sicut dicebat supra de tinctione cornuum altaris. Sed falsum
est: quia magna differentia est inter tingere aliquid sangui-
ne et fundere sanguinem. nam tinctio fiebat immisso digito in
sanguine: et figurabatur vel linebatur in cornibus altaris ali-
qua linea illo digito intincto. fusio sanguinis erat cum totus san-
guis aspergebatur. Item quia non dicitur hic tingi debere
cornua altaris sed fundi sanguinem super altare. ergo differunt.
Item quia tingere cornua altaris maxime ut vult Rabbi sa-
lomon. scilicet quod tingantur duo cornua opposita contradictorie in-
ter que cadit diametrum quadrati non est fundere sanguinem
in circuitu. sed hic dicitur quod fundatur sanguis per circuitum al-
taris. ergo non intelligitur de illa tinctione. Item sicut sacri-
ficium factum pro peccato. scilicet vitulus tenebat ceremonias alio-
rum sacrificiorum pro peccato: et sacrificium hic factum in ho-
locaustum tenebat formam aliorum holocaustorum (ut supra
declaramus): ita sacrificium istud pacificum tenebat formam
aliorum sacrificiorum pacificorum. sed in alijs sacrificijs pacifi-
cis et holocaustis nunquam reperietur quod tingerentur cornua al-
taris: ut patet si attendatur diligenter liber Leviticus ubi de his
plenissime agitur. ergo non est dicendum quod tingerentur cor-
nua altaris. nam ista specialis ceremonia est pro sacrificio pro
peccato: in quo signatur specialis peccatorum expiatio. Con-
cedendum ergo ut ante dicebatur quod sanguis unius arietis fun-
debatur per parietes altaris in circuitu quadrature altaris. non
tamen effundebatur totus sanguis: quia aliqua pars sanguinis
manebat ad aspergendum super Aaron et filios eius et vestes
eorum ut immediate patet. (Per circuitum.) Non intelligas
per circuitum. id est circa altare super pavementum: sed per parie-
tes altaris: cum littera dicat quod super altare sanguis ille fundere-
tur. et sic intelligitur quando dicitur quod fundebatur sanguis cir-
ca altare. id est in circuitu altaris per parietes eius ut hic necesse est
intelligi. (Cumque tuleris ex sanguine qui est super altare.) Ut
ante dicebatur sanguis iste arietis accipiebatur in crateras et
pars eius fundebatur per parietes altaris in giro: et pars mane-
bat in cratera. ista autem cratera de qua pars sanguinis effusa
fuerat manebat in aliquo parte altaris: et cum moyses accipiet de sangui-
ne qui erat in cratera illa dicebat accipe de sanguine qui erat in al-
tari. (Et de oleo vinctiois.) Quid sit istud oleum vinctiois domini est quod
non est oleum simplex: sed fiebat ex multis per quamdam mixturem de qua di-
ximus supra et habet sequentem. c. quo conficiendum erat. Istud oleum vinctio-
nis miscebat illi sanguini manenti in crateris super altare: et asper-
gebatur

An expō ni
cola. teneat

Constatio.

Quid si
gnat tictio
nes sanguis
in sacerdotib?
vete. testa.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

Quo ole
unctionis
fide
bas sup
sacerdotes.
Aliorum
pones.

gebat sup vestes sacerdotum et super ipsos sacerdotes ut quidam
volunt. vel quod aspergeretur sanguis per se et oleum unctionis per se.
Primum tamen melius est. **C** S. diceret aliquis quod vestes isto modo ma-
cularentur cum esset ibi oleum et sanguis. Nec valet si aliquis dicat
quod lauantur: quod falsum est cum hoc esset per quod consecrabantur. quod
autem vellet tollere illud vellet tollere consecrationem. ergo non la-
uantur: et dato quod lauantur non abstergeret macula olei. Etiam
quod vestes ille preciose dānificarent si lauantur. ergo non laua-
bantur. **C** Rēdere posset aliquis quod si fieret macula esset satis par-
ua: quod Moyses forte digito suo vestimenta sacerdotum asperge-
ret vel liniret. et sic in certa parte liniret. **C** Rēre quod si tolerari
posset quod sacerdotum vestes aspergerent sanguine digito Moyses
fieri non potest dici quod linirent sanguine digito eius. cum multum vi-
set liniri et aspergi: quod in littera opus fieri contactum digiti liniē-
tis ad rem litā. in aspergione autem non potest fieri contactus. **C** Alii
volunt quod deus faciebat quod ista unctio si se maculatiua eēt:
tamen quod non macularet: et hoc erat supernaturale. hoc planius est quod pos-
set esse: tamen cavendum semper est ne deus miraculū ubi res sine
miraculo fieri possunt: quod non est oanda pluralitas sine necessi-
tate cum sit potius per plura facere quod potest fieri per pauciora ut per
in. 8. topicorum. sed dare miraculū est dare plura: quod est dare vir-
tutem supra actionem nature cum sufficeret actio nature. ergo su-
perfluum est et inconueniens. **C** Dm ergo videtur sicut antea di-
cebat quod aspergebant vestes sacerdotum et ipsi sacerdotes oleo
unctionis mixto cum sanguine: siue illa aspergione fieret digito moy-
si siue aliquo alio aspersorio non refert. et vestes aliquo modo ma-
culabantur illa aspergione: sed macula erat valde parua et non erat
quātitas notabilis: nec referebat: cum illa macula consecrationis
potius esset ad honorem quam ad horrorem. **C** Dicunt quidam quod ista vn-
ctio fiebat ad memoriā quorundam preteritorum. unctionis namque olei
fiebat ad memoriā unctionis quam fecit iacob in betel sup lapi-
dē cum ibat in mesopotamiā ut per Gen. 28. et unctionis in sanguine
fiebat ad memoriā sanguinis agni quem imolauerunt in exitu de
egypto per quem liberati sunt ab exterminatore ut per supra. 12. c.
C Sciendum quod iste non sunt cause ad hoc motum vltimo: sed sunt quod
dam coaptationes vel concordantie. Lā autem magis videtur esse: quod
in istis consecrationibus vestes et sacerdotes disponuntur ad mi-
nistrationem: ita quod iste vestes sacerdotales sunt convenientes ad
illam ministrationem coram deo: et non sunt convenientes vulgares
vestes. et quod iste vestes sunt administrationes in quibus fit expia-
tio peccatorum: conuenit ut ipse taliter se habeant quod sint propor-
tionabiles ad emundationem peccatorum. emundatio autem fit per sangui-
nem: quod ut dicit apostolus ad Hebr. 9. c. omnia secundum legem pene in
sanguine mundantur. et sic vestes propter hoc sanguine asper-
guntur ut munde sint et ad emundationem proficiant peccatorum. **H**ec
autem non secundum rem sed secundum figuram. (Et vestimenta eorum.) **N**ō cō-
munia: sed de hoc nihil attinet ad sacerdotium: sed vestimenta
eorum que sunt ad ministrationem sacerdotalem. unde quia aliqua
vestimenta sacerdotum non iter fierent: etiam si sacerdotes nulli
tunc consecrarentur: debebant sic per unctiones sanguinis et olei
tingi. alio non ministrarent in eis: sicut nunc non fit ministratio
in vestibus sacerdotalibus nisi prius ab episcopo benedicantur. (Lō
secratiōis ipsi et vestibus.) **I**n hoc vltimo. scilicet in aspergione san-
guinis et olei super vestes terminatur consecratio sacerdotum et
vestium: post hoc sequuntur quedam alie ceremonie que sunt de
solennitate consecrationis et non de substantia. (Tolles adipem arietis.)
Adeps est reticulum iecoris siue epatis aut carbonelle (ut vul-
garius loquimur): et iste pertinebat ad incensum omni in altari ho-
locausorum. distinguitur hic adeps et aruina: quod si vtrūque signifi-
cet pinguedinem: alia tamen pinguedo est que signatur per adipem alia que
per aruinam. Aliqua tamen adeps accipitur generaliter pro omni pingue-
dine interiori siue sit adeps siue aruina ut per Leui. 3. c. cum dicitur.
omnis adeps omni erit tunc perpetuo. non solum accipitur adeps pro
reticulo epatis: sed pro tota pinguedine interiori ut per Leui. 3.
et. 7. c. Dm tamen melius est hic quod adeps accipiat generaliter pro
omni pinguedine arietis cum immediate ponantur specialiter omnes
pinguedines. Nisi forte dicatur quod accipiat hic adeps pro pin-
guedine que est inter intestina siue omasos: quod alie ponuntur explicite.
melius tamen est quod dicebatur. scilicet quod accipiat adeps generaliter. nam
pro reticulo (ut quidam dicebant) accipi non potest: cum immediate
ponatur in littera de reticulo iecoris. (Et caudam.) Pertinebat et
cauda ad sacrificium istud pacificum quod pinguis est. deus autem
volebat in his sacrificiis ea que pinguis sunt sibi dari. (Et arui-
nam que operit vitalia.) Ista dicitur esse quedam pinguedo que est coope-
riens omasos: que per apertum ventrem vitalia. et vocantur vitalia in-
testina siue omasi: quod consistit vita in omnibus intestinis. nam me-

bra illa valde delicata sunt et consistentia in magna armonia.
id est si modicum ledantur perit vita animalis. vitalia ergo a vita que con-
sistit in eis dicta sunt. membra autem exteriora que tegunt vitalia
sunt duriora et non consistentia in tanta armonia: id est etiam si ma-
gis ledantur non immediate perit vita animalis. (Et reticulum ieco-
ris.) Vocatur reticulum pinguedo facta ad modum retis: et est su-
perextenta iecori. vocat hic iecur ipsum epas siue totam carbo-
nellam (ut nos appellamus). (Et duos renes.) Non vocantur
hic renes. scilicet lumbi: sed renes. scilicet renunculi. Quod per quod dicitur. et adipem
super ipsos est: quod super renunculos dicitur esse adeps. super renes
scilicet lumbos non proprie dicitur esse adeps: quod lumbi non operiuntur adi-
pe: renunculi tamen adipem operiunt. (Et adipem qui super eos est).
scilicet etiam adeps qui est super renunculos dicitur offerri ut incendatur
coram domino. et est ille adeps crassior quam alie partes adipis. (Et ar-
mum dextrum.) Mandat etiam hic armum dextrum comburi cum ce-
teris que dicta sunt. et hoc est speciale hic: quod armus dexter nunquam legi-
timum combustus: sed semper cedebat in ius sacerdotum. sic per Leui. 8. c.
ubi de hostia pacificorum dantur due partes sacerdotibus. scilicet pe-
ctusculum eleuationis dabatur Aaron et filiis eius. scilicet pertinebat ad
sacerdotem magnum et omnes alios minores sacerdotes: et armus
dexter pertinebat specialiter ad illum solum sacerdotem qui offere-
bat sanguinem et adipem. sic etiam beatus Numerus. 18. c. ubi est catalogus
sacerdotum iurium. Hic autem crematur armus dexter. Et ratio est
quod armus dexter pertinebat ad sacerdotem qui offerebat sanguinem
et adipem ut per Leui. 8. c. sed tunc sacerdos nullus erat: quod Aaron
et filii sui tunc non erant sacerdotes sed consecrabantur: et nondum ministra-
uerant tamen sacerdotes: id est nihil eis dari debebat. moyses autem mi-
nistrabat in omnibus his tamen sacerdos. sed ipse iura sacerdotum nulla
habebat: quod illa solum pro Aaron et successoribus suis filiisque
constituta fuerunt ut per per Leuitico. (Eo quod sit aries consecratio-
nis.) Hic subditur causa diuersitatis in hoc ariete pacificorum et
in alijs: quod in alijs dabatur armus sacerdoti: hic autem cremabatur.
et dicitur quod hoc fiebat quod erat armus consecrationis. id est quod tunc conse-
crabantur sacerdotes et non ministrabant: ita ut possent recipe-
re armum pro ministratione qui solum dabatur sacerdoti offe-
renti sanguinem et adipem de victima pacificorum. (Tortam pa-
nis vnam.) Iste est panis qui dicitur azimus de quo supra dicebatur
tolle vitulos: et duos arietes immaculatos: et crustulam absque
fermento. Torta (scilicet vulgare nomen sit) tamen secundum proprietatem
latini idiomatis a torquendo dicitur. et sunt quidam panes qui co-
plicantur digitis in extremitatibus et sunt flores vel alie forme
picturarum: sicut in quibusdam terris solitum est. (Et crustulam
conspergam oleo.) Crustula ut supra dictum est erat panis qui
dam tenuissimus quasi totus crusta sit et nullam medullam ha-
beat. iste conspersus erat oleo: quod cum pinsebatur commixtus fue-
rat oleum farine sicut aqua solet commisceri. (Et laganum de ca-
nistro azimorum.) Laganum erat quedam pars paste in aqua co-
mixte: et postea in oleo frigere. hoc laganum tollebat de canistro:
quod omnia ista ponebantur in canistro tam panes quam crustula azima
quam lagana. De canistro azimorum: quia omnia que erant in illo ca-
nistro tam panes quam crustula quam lagana azima erant. sic per supra
cum dicitur. et panes azimos et crustulam absque fermento que consp-
sa sit oleo: lagana quoque azima oleo lita: de similia cuncta facies:
et in canistro posita offeres coram domino. (Quod positum est in con-
spectu domini.) Hoc ad canistrum refertur. hoc enim erat positum
in conspectu domini. scilicet coram altari holocaustorum in quo erat spe-
cialiter deus: ideo omnia que coram illo altari erant coram do-
mino esse dicebantur. et hoc erat quia a principio quod Moyses
adduxerat Aaron et filios suos ad consecrandum duxerat cum
eis vitulum et duos arietes et panes azimos et crustulam absque
fermento et lagana: et hec in canistro. et hoc canistrum posuit cum
his panibus coram domino ut per supra cum dicitur. de similia
cuncta facies et in canistro offeres posita coram domino. duxerunt
autem Moyses immolabat vitulum pro peccato et alium arietem
pro holocausto: alium autem pro pacificis hostijs: stabat cani-
strum coram domino. scilicet coram altari: ideo nunc quando subla-
tus erat Moyses totam et crustulam et laganum: accipere de-
bebat de canistro quod erat coram domino. (Ponesque omnia
super manus Aaron.) scilicet totam et crustulam et laganum. (Su-
per manus Aaron et filiorum eius.) Ista impositio super ma-
nus eorum fiebat: quia erat quedam ceremonia pertinet ad
solennitatem consecrationis eorum. et quia non solum consecra-
batur hic Aaron sed etiam filii eius: ideo non solum poneba-
tur hoc super manus Aaron: sed etiam super manus filiorum suo-
rum. Quomodo autem ista ponerentur super manus istorum non
per. scilicet vtrum omnia ista ponerentur primo super manus aaron: et deinde

Docto.
determ.

Op. quo
rūdā oi-
cētū yn-
ctōes sac-
dotis fie-
ri ad me-
moriam
vntiōis
lapidis i
betel et
vntiōis
agni pa-
schalis i
egypto.
Lōfut.

sup manus filij maioris: et sequenter de alijs. Vel vtrū oēs applicaret manus: et super manus omnium simul ponerentur hec nō multū refert quāvis fuerint ista. (Sanctificabis eos eleuās coram dño.) i. sanctificabis eos et eleuabis coram dño.

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Q. 12

Quid esset sanctificatio quā moyses faciebat super aarō et filios eius. Rñsio. Quid autem esset ista sanctificatio. Respondetur quod nihil aliud erat nisi quedam specialis ceremonia per quam speciali modo applicabantur ad cultū dei in offerendo sacrificia. sanctificatio proprie dicitur applicatio ad cultū diuinū sicut dicitur supra. 13. c. sanctifica mihi oēs masculinū quod aperit vulnā tā in hominibus quā in instrumentis. sacerdotes autem cum applicabatur ad cultū dei sanctificabatur: et quia ista applicatio fiebat per consecrationem: consecratio sanctificatio dici potest. et quia ad istā consecrationē fiebat multe ceremonie ut patet in lra: et per quod ista ceremoniarum aliquo modo applicaretur ad cultū dei ipse qui consecrabatur: quod vocabatur sanctificatio et sacerdotes in quibus earū dicebantur sanctificari. et quia ista eleuatio panū corā dño erat quedam spālis ceremonia qua signabatur quod sacerdotes possent postea offerre corā dño. vel potius quod ista offerebant dño ad solēnitatem sue consecrationis. ideo ista eleuatio sanctificatio erat: et ipsi sanctificari dicebantur per eleuationē istā. Ad signandum autem quod ista sanctificatio nihil aliud erat quā eleuatio illa: in hebreo nō habet sanctificabis eleuans corā dño: sed solū habet. Eleuabis corā dño. Ista eleuatio sic fiebat ut vult rñsio. Moyses ponebat istos panes supradictos in manibus Aaron et filiorum eius: sed nō determinet vtrū poneretur simul in manu oīum vel singillatim: et supponebat manus suas manibus istorum et eleuabat eas sursum: et deprimebat deorsum. deinde ad orientē extendebat retrahebatque ad occidentē et in meridie atque septentrionem flectebat: ita quod moueret eas versus oēs oīam pōnis: designans quod ista offerebantur in honore dei quod loco pōnis predestinabatur. et fiebat in hac eleuatione signum crucis: et addebatur aliquid. depresso et eleuato fuit oīas pōnis. (Suscipiesque vniuersa de manibus eorum.) Quia Moyses superponebat manus suas manibus sacerdotū ad eleuandū vel deprimendū vel reflectendū: tñ panes non erant immediate super manus Moyses: sed super manus sacerdotū: ideo ipsi offerebant hec. moyses autem quod habebat locū sacerdotis suscipiebat ista de manibus eorum ad incendendū corā dño: sicut accipit sacerdos de manibus vulgarium. ista vniuersa que accipiebat Moyses de manibus Aaron et filiorum suorum secundum lram precedentem videntur esse panis azimus: et crustula: et laganū. sed non solū erant ista: quia Aaron et filij sui accipiebant in manibus suis adipē arietis cū renūculis et cauda: et super hec ponebant hos panes. et deinde eleuabant corā dño ut dictum est: et accipiebat hec Moyses simulque ponebat in igne. (Et incendes super altare.) Comburebantur hec: quia erant ad solēnitatem consecrationis sacerdotum. alii sacerdotes omnes istos panes comederunt ut patet in alijs sacrificijs in quibus offerebatur panis: quod pugillus dabatur in incensum dñi de simila: reliquū autem sacerdotes comedebant ut patet Leuit. 2. et. 6. c. et aliquādo tota pueniebat filiis Aaron sicut patet Leuit. 7. c. (In holocaustū.) Holocaustū accipitur proprie in pecoribus cū totaliter cremabantur nulla parte relicta pro sacerdote: aut pro offerente. hic autem erat sacrificiū panis et adipis simul ut patet Leuit. 8. c. ut supra diximus. et vocabatur holocaustū: quia hoc totū cremabatur quod alia cremandū non esset. (In odorem suauissimum dñi.) Quia iste odor sit suauis dñi est. ex deuotione offerentium et obedientia. Iō cū ista a pecoribus fiebant erant abominabilia deo ut patet Esai. 1. c. ne offeratis vltra sacrificiū frustra: quia incensum abominatio mihi est. (Quia oblatio eius est.) i. ista oblatio est in odore suauis simū dño: quia est oblatio eius. i. quia ad eū pertinet ex mandato et ei obediēter offertur. Vel est oblatio eius: quia ei offertur: vel quia est ad modū holocausti. Holocausta autem sunt spālis sacrificia dei quod alia ut supra declaratum fuit. (Sumes quoque pectusculum de ariete.) Armus dexter et pectusculū de hostijs pacificis qualis erat iste aries pertinebat ad ius sacerdotū ut patet Leuit. 8. et. 17. c. de armo dextero dictū fuit supra quod hic fuit incensus corā dño: quia erat iste aries consecrationis et nō venit in partē sacerdotū. de pectusculo hic agitur quod pertinet ad Moysen quia offerebat. (De ariete quo initiatus est Aaron.) i. de ariete in quo facta fuit ceremonia consecrationis sue. Initiari consecrari est. et erat iste aries consecrationis: quia de sanguine eius intinctū fuit super aurículas dextrarum sacerdotū et pollices manū dextrarum atque pedū dextrorū: et postea huic sanguini cōmixtū fuit vinctio nris olei quo aspersi sunt sacerdotes et vestimenta sua: in quo consistebat proprie consecratio. Et dicitur de ariete quo initiatus est aarō ad oīam alterius arietis: quia duo arietes oblati sunt. quorum primus fuit in holocaustū et oēs carnes eius simul super altare

incense sunt ut patet supra in lra. de. 1. ariete nō separabatur armus nec pectusculū vel aliqd alterū sicut hic mandatur. fiebat igitur ista de secundo ariete quod erat de victimis pacificis quod sic dividebatur. primo enim immolato eo sanguis eius fundebatur super altare per circuitū ut declaratum fuit supra: deinde detracta pelle adeps totus et renūculi et cauda tollebantur et cū panibus superpositis offerebantur et ponebantur super altare in igne: deinde tollebat armus dexter: et iste quoque cremabatur corā dño in altari: quia erat aries consecrationis. tollebat et pectusculū: et istud pertinebat ad Moysen offerentem. cetera autem carnes arietis huius manebant ut coqueret eas Aaron et filij sui intra atrium tabernaculi et comederent: sicut in alijs hostijs pacificis offerentes habebant istas partes. hec oīa reperiuntur in isto. c. partim supra partim infra et Leuit. 8. c. (Sanctificabisque illud.) Ista sanctificatio nihil aliud erat quā eleuatio illa facta coram dño. id vocabatur pectusculū eleuationis: ut patet sepe in Leuitico. et quia sanctificatio dicitur applicatio in cultū dei: istud pectusculū eleuatum sanctificabatur: quia applicabatur ad cultū dei. nā lra non incendere in altari: tñ cedebat in partem Moysi offerentis: et ea quod in ius sacerdotū cedebat sanctificata erant: quia iō sacerdotibus dabatur: quia ad eum pertinebant. et dicitur hoc ad oīas illarū partium de sacrificio isto pacifico quod pertinebant ad offerentes. scilicet Aaron et filios eius: vel ad alios vulgares quod offerebant sacrificia pacifica. (Eleuatum coram dño.) i. eleuabis et sanctificabis quia eleuando sanctificabis: cū nihil aliud sit sanctificatio quā eleuatio. (Et cedet in partem tuam.) i. istud pectusculū proueniet tibi de istis oblationibus pro ministerio quod habes in facie do ista. nam lra non darent iura sacerdotalia Moysi sicut data fuerunt postea Aaron et filiis eius: quibus de hostia pacifica cedebat in partem armus dexter et pectusculū eleuationis. tñ pro ministerio suo nūc suscepit pectusculū. postquam autem Aaron et filij eius effecti sunt sacerdotes et ministrare inceperunt ipsis obueeniebant oīa iura sacerdotalia: et nihil dabatur moysi: quia erat simplex leuita. (Sanctificabisque pectusculū consecratum.) Postquam quoque Aaron et filij eius se habuerunt tam simpliciter offerentes. hic ponitur quod postea se habere debebant ut sacerdotes recipiētes sacerdotalia iura. et ponuntur hic iura quod recipere deberent de hostijs pacificis. oīa iura sacerdotū et leuitarum simul que recipiebant a populo ponuntur Nu. 18. c. et Deut. 18. c. hic autem solū ponuntur iura vel pertinet ipsoz de sacrificijs pacificis. et hoc quia agebat hic de sacrificio pacifico. Et ponuntur due partes sacrificij pacifici per sacerdotibus. scilicet armus dexter et pectusculum de quibus magis habet Leuit. 8. c. (Sanctificabisque pectusculum consecratum.) Sanctificatio est applicatio ad deum vel segregatio: et sic est duplex sensus rediens in idem. loquitur hic deus de sacrificijs pacificis que offerret postea israelite de quibus debebat Aaron habere ista iura que hic ponuntur. et quia preter adipem et renūculos cum renibus quod incendebantur et partes que sacerdotibus proueniebant cetera comedebant ipsi offerentes. et quia illa que habebant offerentes non sanctificabantur cum non applicarentur ad deum: oīa quod aut deo aut sacerdotibus de hoc sacrificio veniebant sanctificata esse dicebantur. Est sensus. (Sanctificabis pectusculū.) i. applicabis ad deum: quia tollendo illum de iuribus offerentium et dando sacerdotibus ministrantibus applicatur deo cui isti ministrant. Vel dicitur. (Sanctificabis.) i. segregabis. scilicet pectusculū de oī pacifico sacrificio segregabis et armū dextrum ut dicitur Aaron et alijs sacerdotibus. (Pectusculum consecratum.) Vocatur pectusculū consecratū quod erat de ariete consecrationis Aaron et filiorum suorum. (Et armum de ariete quem separasti.) Iste armus arietis fuit separatus (ut supra dicebatur) ut cremaretur coram dño: quia erat aries consecrationis. (Quo initiatus est.) i. consecratus est. (Aaron et filij eius.) Quia oēs eandem consecrationem acceperunt. dicitur consecrati isto ariete ut supra dictum est: quia sanguine istius tam ipsi quam sue vestes asperse sunt et auricule et pollices manū atque pedū ipsorum. (Cedent in partē Aaron et filiorum eius.) i. ista duo venient in partem vel in ius Aaron et filiorum eius. scilicet ceterorum sacerdotum de victimis pacificis.

* Si aliquis inspiciat cortices lre leuiter videbitur esse sensus quod de isto ariete pacifico oblato in consecratione Aaron et filiorum eius dabatur eis pectusculum consecratum. i. pectusculum arietis quod dicebatur esse consecratum: quia aries cuius pectusculū est consecratus erat. scilicet aries consecrationis quo consecrabatur Aaron et filij eius. et quod daret eis armus qui separatus est de illo ariete consecrato. Sed hoc non potest esse: quia includit contradictionem. nam dictum fuerat quod armus arietis illius cremaretur in altari: quia erat aries consecrationis et crematus est. quod ergo quod iam crematum erat poterat dari Aaron et filijs

†

D

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

Scda. et filijs eius. Etia non poterat eis dari pectusculum consecratum il-
 lius arietis: qz madatu fuit supra qz istud pectusculum daretur
 Moysi in parte sua: qz ministrabat in ista oblatione sacrifican-
 tiu et consecrandu sacerdotu. Cdm ergo q non est sensus q
 daretur Aaron et filijs eius armus et pectusculu arietis illius q
 imolatus fuit ad consecratione sua. sed intelligitur de arietibus
 alijsqz hostijs pacificis que in futuru offerretur: siue bones: siue
 arietes: siue aliquid alteru esset. Hic tñ q daret pectusculu conse-
 ratu et armus q separatus est de ariete consecrationis. i. ista duo q
 in hoc ariete separata sunt: et non fuerut data Aaron et filijs ei?
 in alijs hostijs pacificis dari debebat eis. Et p q de alijs intelli-
 gatur et non de isto ariete q imolatus fuit in eoz consecratione:
 qz oñ in ira. cedet in parte Aaron et filioz eius iure ppetuo. Ad
 futura ergo extendeatur et no ad illu arietē q ia fuerat imola-
 tus et partes eius distribute. Cñ qz oñ in ira. a filijs israel. i.
 q ista iura debet accipere Aaron et filij eius a filijs israel. i. a
 popularibus qñ ipsi offerut. Ergo non debebant accipere ista iu-
 ra de sacrificijs q fiebant pro ipsis. (Cedent in partes Aaron et
 filioz eius.) De quol: sacrificio sacerdotes habebant aliqd ius
 pter aliq alia iura q habebant. De holocaustis habebant pelles
 sola vt p3 Leui. 7. c. De hostijs pro pco que erant de aialib: ma-
 gnis. s. de bobus nihil hebant: qz hostia cuius sanguis infereba-
 tur intra sancta scdō: no comedebatur sed cōburebatur igne vt
 p3 Leui. 6. c. qz adeps et renūculi solū corā dño cremabant: ce-
 tere aut carnes cū fimo et pelle cōburebantur extra castra vt p3
 supra et Leui. 4. c. Si sacrificia pro pco essent de capris vel arie-
 tibus ablato adipe et renūculis et cauda: cetera cedebat in ius sa-
 cerdotu vt p3 Leui. 6. et. 7. c. In sacrificio aut pacifico de quo
 hic agitur ptinebant ad ius sacerdotu ista duo. s. armus dexter
 et pectusculu eleuationis: et cedebant hoc mō in ius sacerdotu:
 qz armus dexter cedebat specialr in sortē eius q obulisset san-
 guinē et adipē. De victima pacificorum pectusculu ptinebat ad
 oēs simul tā ad sacerdotē magnū q ad sacerdotes minores vt
 p3 Leui. 8. c. (Iure ppetuo.) Quasi dicat. non solū durabūt ista
 iura dñ fuerit sacerdotes isti q nunc consecrati sunt: sed oī tpe
 qdiu aliq fuerit sacerdotes: qz istud pñilegiū non conceditur
 psonē: sed dignitati vel ordini. (A filijs israel.) i. ista iura dabā-
 tur sacerdotibus ministrantibus a filijs israel. i. a popularibus
 de filijs israel: qz lenite et sacerdotēs nullā sortē acceperant iter
 fratres suos vt p3 Nu. 18. c. et Deut. 18. c. et hoc qz deus erat p3
 et possessio eoz. s. q ea q dabantur eis pp deū de ministratiōe
 corā dño cedebant eis in locū sortis respectu aliarū tribuū. nūc
 ergo qñ consecrati sunt nō habebant locū sacerdotu: sed locum
 vulgariū. et sicut sacerdotes recipiebāt a vulgaribus: ita Moy-
 ses recipiebat ab eis: qz habebat locū sacerdotis. et sicut vulga-
 res cū offerebāt sacrificia pacifica comedebant certā partē sa-
 crificiorū: ita Aaron et filij eius cū consecrati sunt comederūt oēs
 carnes manētes pter carnes caude: et pectusculi: et armi dextri
 vt p3 infra. (Qz pñitua sunt.) Hic ponit rō qre ista ptineant
 ad sacerdotes. s. qz pñitua sunt. i. qz sunt primitiue de sacrifi-
 cijs filioz israel. dicuntur primitiua siue primitie de primis: vt de
 clarauimus supra. et 5. Et qz primus duplr dñ. Primus. i. melior
 vel primus. i. anterior: ita primitie dicuntur qdā partes q sunt
 meliores oib: alijs et prime i dignitate: et p hoc electe sunt inter
 ceteras partes. Alio mō primitie sunt illa q primo dantur. i. an-
 oia alia de fructibus vel alijs rebus. et primo modo cōiter assu-
 mūtur primitie i scriptura veteris testi. qd notat nomen hebrai
 cū qd bñ vbi nos ponimus primitie: et signat separationes. qz il-
 la q meliora sunt tāq aliquid separatū sunt a ceteris partibus nō
 ita bonis. et hoc mō accipitur hic: qz primitiua sunt. i. qz iste due
 partes sunt meliores et separate inter ceteras partes sacrificio-
 rū israel. (Et initia de victimis eoz.) i. iste due partes sunt pme
 inter alias partes q a filijs israel offerūtur. s. qz sicut de fructib:
 dabāt filij israel primitias sacerdotibus: ita in sacrificio pacifi-
 corū initia sacrificij erāt ista duo q accipiebāt pro se sacerdotes
 anteq ipsi vulgares pro se aliquid acciperent. nā cū adeps de vi-
 ctimis pacificis cū renūculis et renibus adoleretur corā dño: co-
 quebantur oēs alie carnes in loco sancto: et coctis eis veniebat
 puer sacerdotis tollens in manu fuscina et tridentem: et leuabat
 armū dextrum et pectusculum coctum: deinde vulgares offerē-
 tes tollebat pro se alia manentia. (De victimis eozum pacifi-
 cis que offerūt oñ.) i. de victimis siue sacrificijs pacificis bec
 loco primitiarum habent. De alijs autem sacrificijs alia habent
 vt patet Leui. 6. et. 7. c. (Vestem autē sanctam Aaron.) Dicto
 quo fiebat consecratio istorum sacerdotum: hic subiungitur de
 successionē eorum. s. quo in futurum consecrarentur et ministra-

rent. Et oñ q post mortē Aaron qñ filij eius. i. oēs succedentes
 sibi in summo sacerdotio consecrari deberent: haberent vestes
 sanctā quā habebat tunc Aaron iam consecratus: et in ea conse-
 crarentur. Et sic datur regula qz hunc Aaron fuit consecratus
 in veste que non erat consecrata: sed ipse simul et vestis sua con-
 secrati sunt: tñ postea qñ aliquis summus sacerdos consecrare
 tur deberet consecrari in vestibus alterius summi sacerdotis pre-
 cedentis que ia consecrate fuerant. sed qz iste vestes non pote-
 rant durare in eternū necesse erat multas alias vestes sacerdo-
 tales fieri. et qz non poterat ministrari in eis donec consecrā-
 tur: debebant consecrari s; ritū qui bñ hic de consecratione ve-
 stium sacerdotaliū. Et sicut erat in consecratione summi sacerdo-
 tis: ita erat in consecratione minorū: qz non fiebat tot ceremonie:
 et oportebat ipsos in vestibus consecratis alioz sacerdotu con-
 secrari. Vel si non essent fierent vestes noue et consecrarentur
 simul ipsi et vestes sue: sicut hic factū est. Vel consecrarentur ve-
 stes p se cū oporteret fm ritum q seruatus est hic de eo qd oñ
 q filij Aaron succedentes ei deberent in voce sancta eius conse-
 crari. p3 exēplum Nu. 20. c. nam cū moreretur Aaron adhuc ip-
 so viuente exiit eū Moyses vestibus suis: et induit coram eo
 eleazarū filium eius. et sic fuit sacerdos magnus.

Cñ in veteri lege sacerdotes magni consecrarent alios sacer-
 dotes magnos post eos: vel consecrarentur a sacerdotibus mi-
 noribus: sicut nunc papa cōsecrat a cardinali hostiē. 20. 14.

Sed est dubium

De istis sacerdotibus quis cōse-
 crabat eos: vtrū consecraret eū
 alij sacerdotes vel quō se haberent. Cñ qd rñdendum est q
 de consecratione que facta fuit nūc satis p3: qz tā sacerdos ma-
 gnus. s. aaron: qz sacerdotes minores consecrati sunt p Moys-
 sen qui non erat sacerdos magnus nec minor sed simplex leui-
 ta: imo tunc nec habebat officiū simplicis leuitę: qz nō erat facta
 distinctio leuitay et sacerdotu q facta fuit postea vt p3 Nu. 3. et
 4. et. 8. c. De cōsecrationibus aut q postea facte sunt dubiū ē an
 eēt a sacerdotib: Cñ qd rñr q de cōsecratione minorū sacer-
 dotu satis p3 qz fiebat p sacerdotes magnos: qz temp erat sacerdo-
 tes magni q cōsecraret minores sacerdotes. De sacerdotib: at
 magnis erat maior difficultas: quia nō esset alius sacerdos ma-
 gnus q eos ordinaret vel potius cōsecraret. iō dicit aliq q ita
 esset cōsecratio sacerdotu in veteri testō sic est in nouo. fit in no-
 uo testō ordinatio minorū sacerdotu per epōs et alios maiores.
 Cōsecratio aut epōy fit ab alijs maioribus. s. de auctoritate pape.
 Cōsecratio aut pape q oibus maior est nō pōt fieri p aliū maio-
 rē: sed fit p minore. s. p cardinalem hostiē. q epō est. Cñ hoc
 rōnabiliter dictū est: qz non pōt fieri alio modo: qz cū vnus sa-
 cerdos magnus consecratur post mortem alterius: et solum fit
 vnus summus sacerdos: necesse est illum consecrari a minorib:
 sacerdotibus aut leuitis aut laicis. sed non est oīm q cōsecre-
 tur a laicis. ergo consecrari debet a minoribus sacerdotibus.
 Cñ sed dicit aliquis q bene posset vnus summus sacerdos cō-
 secrari ab alio summo sacerdote. nā viuente vno consecrari pōt
 alius. ergo pōt pdecessor consecrare successorem suum. patet
 añs: qz eleazarus filius aaron consecratus fuit viuente pte suo
 aarō vt p3 Nu. 20. sic ergo poterat de oibus alijs fieri. Cñ rñr
 q nō poterat: qz nūqz debebat eē simul duo sacerdotes magni:
 sed si pdecessor consecraret successore essent simul duo magni
 sacerdotes: ergo nō pōt sic fieri. Qd aut obicitur de aaron non
 est simile: qz mors aaron erat certa: qz dixerat ei deus. ascēdat
 aaron et ppat ad populos suos: nō. n. intrabit in terrā quā datu-
 rus suz filijs israel et nudabis euz veste sua: induesqz filium eius
 eleazarū: et sic morietur ibi. nō ergo erat aliqd inconueniens q
 viuente aaron consecraretur vel institueretur successor eius: qz
 non superuixit aaron filio suo: ita q simul essent duo summi sa-
 cerdotes. sed induto Eleazaro confestim mortuus est aaron. in
 alijs aut sacerdotibus magnis non poterat hoc fieri: qz ignora-
 bant mortem suam. et sic essent simul duo magni sacerdotes: qd
 inconueniens erat. Etiam argm sumptum de aaron non est effi-
 cas: qz etiā si viuente eo filius eius eleazarus factus fuerit sum-
 mus sacerdos: tamen non consecrauit eum aaron: sed Moys-
 ses exiit aaron veste sua et induit eam eleazarum vt p3 Nume-
 20. c. ergo non deberet vnus sacerdos magnus ex hoc cōse-
 rare alium successorem. Cdm est ergo circa consecrationē sum-
 mi sacerdotis q summus sacerdos scōs qui fuit filius aaron non
 fuit cōsecratus p sacerdotē summū aut p sacerdotes minores:
 sed p leuitā simplicē. s. p Moysen vt p3 Nu. 20. c. De sacerdoti-
 bus aut summis qui postea fuerunt: quos non potuit consecra-
 re Moyses. dicendum est q consecrati sunt ab alijs minorib:

Qualiterat
 cōsecrati sa-
 cōdotes ma-
 gni post
 mortem aa-
 ron.

Dubium.
 Rñsio.

B
 Cōsecratio
 pape fit p
 cardinales
 hostiensem
 q est epus.

An possit
 sacerdos ma-
 gnus cōse-
 crari a suo pre-
 decessore.
 Rñsio.

C
 Scōs sum-
 mus sacerdos i ve-
 te. te. n fuit
 cōsecratus p
 aliquē sa-
 cōtē sed p
 simplicē le-
 uitam.

sacerdotibus fratribus suis: qz ad cōsecrationē sūmi sacerdotis solū regrebat̃ imolatio istoz sacrificioz triū q̃ posita sunt supra: z tinctio vestis sacerdotalis z manus ac pedis z auricule. De sacrificijs aut̃ notū est q̃ quilibet sacerdos minor facere poterat illa vt habitū fuit precedēti. c. z magis declarabit̃ Deu. 17. c. De tinctione aut̃ pollicis manus z pedis sūmi sacerdotis z auricule dextre nō ita videbatur. sed qz nullus alijs nisi sacerdos minor est q̃ talia facere possit lex facit eū idoneū ministrū cōsecrationis huius. Vestes aut̃ sacerdotales sūmi sacerdotis non debebat consecrare sacerdos minor: qz sacerdos magnus qñ cōsecratur in veste sacerdotis magni predecessoris cōsecratur vt oīz hic. solū ergo ipsum pontificē cōsecratur sacerdos minor. pōtifer aut̃ cōsecratus poterat postea cōsecrare vestes quotquot vellet. (Vestē factā qua vitur Aaron.) Ponit̃ singulare pro plurali. i. vestes factas: qz non solū vnā vestez de vestibus Aaron habebant successores sui ad ministrandum s̃ oēs. nā in vna sola pōtificiali veste nō poterat fieri consecratio pōtificialis aut ministratio. Et p̃ iste modus loquendi in p̃ce. c. vbi oīz. facies vestem sanctā fratri tuo in gloriā z decorem. et post hec subditur. z loqueris cūctis sapiētibus corde: vt faciant vestes Aaron. qñ intelligere vellet q̃ illa vestis sancta de q̃ dicebatur nō erat vnica. sic etiam b̃z Nu. 20. c. tolle Aaron z filiū eius z oues eos in montē boz: cūqz nudaueris patrē vestē suā indues ea Eleazarū filiū eius. Et sic innuebat q̃ erat vna vestis qua induebatur Aaron z q̃ indui debebat Eleazarus vt eēt sacerdos magnus. nō poterat tñ aliquis sacerdos magnus cōsecrari nisi indutus esset oībus nouē vestibus vt p̃ supra cum oīz. cūqz laueris patrē cū filijs indues Aaron vestimētis suis. i. linea: z tunica: z suphumerali: z rōnali q̃ striges baltheo: z ponēs thiarā in capite eius: z laminā sanctā sup thiarā. Ergo per vestē que hic oīz z Nu. 20. c. intelligūt̃ plures vestes sacerdotales. s̃ oia ornāmēta eius. (Qua vitur Aaron.) Qz qñ Aaron ministrabat ingrediens in sanctuariū vel in altari holocaustozum vtēbatur vestibus suis pōtificialibus vt declaratū fuit. c. p̃cedē. (Habebūt filij eius post eū.) Nō loquit̃ de filijs eius oībus: s̃ de filijs eius q̃ erūt post eū. i. q̃ succedēt ei in sūmo sacerdotio. (Ut vngāt̃ in ea.) i. vt vngāt̃ cū ea. s̃ habētēs eaz: ita q̃ nō possint cōsecrari sūmi sacerdotes nisi in veste sc̃ta. i. in illis vestibus sanctis. Et nō solū erat iste vestes ad cōsecradū in eis sūmos sacerdotes: sed etiā z pōtissimū ad ministrādū. Cōsecratio erat tñ que antecedeat: iō p̃ponitur. (Et cōsecrent man⁹ eoz.) Stiebat in sacerdote vinctio z cōsecratio. vinctio oīz effusio olei vinctionis sup caput sacerdotis z asp̃io vestīū. consecratio manū erat tinctio pollicis manus dextre in sanguine: z oleo vinctionis. C̃ Et si aliq̃ dicat q̃ p̃ter tinctionē auricule dextre z pollicis manus dextre z pedis dextri: erat aliqua alia cōsecratio manū: ita vt aspergerent manus sacerdotis sūmi sanguine z oleo vinctionis nō ab vno. q̃ nō datur satis est q̃ in pollice manus dextre vinctus sit: qñ ob hoc denotabuntur manus eius cōsecrate. (Septē diebus vtetur illa.) Hic ponit ritū cōsecrationis tā pro ipso Aaron q̃ pro filijs eius. s̃ vt septē diebus cōtinuis oī expletur cōsecrationis ritus vtē ista veste sc̃ta: que sunt plures vestes. z nō oīz q̃ septē diebus vtetur illa quasi postea nō esset ea vsurus: sed qz postea nō cogebatur continue vtē ea: sed solū qñ vellet ministrare. nūc aut sub coactione erat q̃ septē diebus vtetur illis vestibus cōtinuis. (Qui pōtifer p̃ eo fuerit cōstitutus.) i. ille q̃ fuerit successor ei⁹ positus loco ei⁹ accipiebat istā vestē: z septē diebus cōsecrationis sue vtetur ea. C̃ An lex ista de ritu cōsecrationis sacerdotū intelligatur solū de successore immediato Aaron vel de alijs seq̃ntibus. Qd. 15.

Videtur ex cortice lfe q̃ ista lex solū loquatur de successore immediato Aaron. s̃ de eleazaro: qz oīz q̃ pōtifer fuerit pro eo cōstitutus. i. q̃ fuerit positus loco Aaron. ergo q̃ ponerentur in futurū post mortē successoris Aaron: nō ponerēt̃ loco Aaron sed loco successoris Aaron. C̃ S̃ oīm q̃ nō solū intelligit̃ de illo p̃mo successore Aaron. s̃ de Eleazaro filio suo q̃ immediate ei succedit. s̃ et de p̃bines q̃ fuit sūmus sacerdos tertius: z oīr de oībus alijs. S̃ ponit̃ de successore Aaron vt ibi incipit observari: z sic in posteris manet. Immo in sc̃do sacerdote sūmo. s̃ in Eleazaro filio Aaron successore ei⁹ nō ṽ seruata ista solēnitās: qz mortuus fuit Aaron in monte boz apud terram Chanaā regis Arad q̃ bebreos bellis afflixit vt p̃ Nu. 21. c. et. 33. ṽgēte q̃ necessitate t̃pis: qz tūc incipiebāt moueri velocit̃r z terrā Chanaā: z ipozunitate terre hostilis: non potuerūt vacare p̃ septem dies huic solēnitati cōsecrationis. C̃ Etia qz ad cōsecrationē sūmi sacerdotis fm q̃ hic oīz erat ne

cessaria multa. s̃ arietes: z vituli: z panes: z oleū: q̃ nō videbant̃ posse haberi i illa solitudine. nec poterāt haberi hec a cōvicinis regionibus: qz tota erat eis terra hostilis. in mōte synai vbi fuit facta cōsecratio Aaron de q̃ oīz hic poterant haberi ista: qz terra nō hostilis erat eis vicina. s̃ terra mediā vt p̃ declaratū supra 3. et. 19. c. Et Jetro qui venit ad Moysen z erat socer eius z sacerdos mediā vt patet supra. 2. et. 3. c. mādaret oīa necessaria adduci de terra sua q̃ est p̃pinqua: qz ipse venit ad vidēdū Moysen an cōsecrationē Aaron z filioz eius vt declarauimus supra. 18. c. Ista rō aliq̃liter est efficacior q̃ superior quā aliqui ponebāt. nā satis habuerūt de t̃pe israelite in mōte boz vt cōsecraret Eleazarus: qz vt oīz Nu. 20. c. mortuus est Aaron in monte boz: z fleuit eū oīs multitudo filioz israel. 30. diebus p̃ familias suas. in. 30. ergo diebus satis poterat cōsecrari Eleazarus cū soli dies septē ad hoc regrener̃ vt p̃ hic. sed ista rō supior z uenietior est. s̃ q̃ nō essent ibi necessaria ad cōsecrationē eius. C̃ Itē qz Nu. 20. c. vbi hoc factū describit̃ solū oīz q̃ ascenderūt Moyses z Aaron z Eleazarus in mōte boz: z Moyses eruit Aaron vestē suā z induit ea Eleazarū filiū eius. si aut̃ facta fuisset aliq̃ alia solēnitās enarraret̃ ibi. C̃ Aliq̃ tñ arguet̃ oīes non esse istā rōnē efficacē: qz multa facta sunt q̃ in sacra scriptura nō scribuntur. iō s̃ facta fuerit cōsecrationis solēnitās nō scribitur p̃cipue cū sufficiat ad sciēdū illā factā fuisse q̃ hic mādātū sit fieri ea. nō est aut̃ putādū q̃ Moyses aliq̃ de diuinis mandatis omiserit. C̃ Itē ad hoc q̃ aliq̃ efficeret̃ sacerdos erat necessaria cōsecratio vt hic inuit̃ in principio. c. cū oīz. sed z hoc facies vt mihi in sacerdotio cōsecrēt̃. qñ oī. nō sufficit q̃ Aaron z filij eius induant̃ vestibus sacris ad hoc q̃ fungant̃ mihi: sed ad hoc facies ea q̃ sequunt̃ vt cōsecrent̃: z sic ministrēt̃. sed Eleazarus fuit factus sacerdos ergo fuit cōsecratus. C̃ R̃r q̃ vtum Eleazarus fuerit cōsecratus a Moysē post mortē Aaron aliquā t̃pe: vt pote cū intrassent in terrā duoz regū amorreoz z er-pugnassent eā. Vel vtū post trāsitū Jordanis: z possessionē terre Chanaā z getē datā cōsecratus fuerit a fratribus suis z filiis nō cōstat. qz tñ imēdiate post mortē Aaron qñ ipse fact⁹ fuit sūmus sacerdos cōsecratus fuerit: satis negari posset: z verissimile q̃ nō factū fuerit ex rōnibus assignatis. C̃ Ad arg̃. primū qñ oīes q̃ s̃ nō exp̃matur q̃ fuerit cōsecratus Eleazarus: tñ potuit esse cōsecratus. R̃r q̃ nō pōt stare. z ista rō firmior est oībus p̃cedētibus. s̃ qz si Eleazarus cōsecratus est mortē p̃e suo Aaron necesse erat vt fieret cōsecratio fm ritū q̃ hic ponit̃. s̃ iste ritus nō fuit ibi seruatus. q̃ nō fuit cōsecratus. Patz vtracq̃ pars aūt̃is. s̃ q̃ iste ritus erat necessarius in cōsecratione: qz oīz supra in lra. z erūt sacerdotes mei religione p̃petua. i. iste ritus vel religio erit p̃petua in sacerdotibus meis. s̃ q̃ semp sic cōsecrentur. Sc̃da pars. s̃ q̃ nō obseruatus fuerit iste ritus in Eleazaro: qz ad cōsecrationē regrebat̃ q̃ accipere ipse qui cōsecrari debat z ducere ad tabernaculū oīi: ita vt esset in atrio tabernaculi vt p̃ hic cū oīz. z Aaron z filios eius applicabis ad ostiū tabernaculi testimonij. sed hic nō fuit applicitus Eleazarus ad ostiū tabernaculi testimonij: qz tabernaculū erat in medio filioz israel cūz castrametabatur. nā disponebatur castra filioz israel p̃ q̃drū: ita vt essent diuise. 1. 2. tribus in. 4. partes p. 4. vexilla: z sub quolibz vexillo essent tres tribus. s̃ vexillū filioz Juda ad orientē: z vexillū filioz Ephraim ad occidentālē plagā. Vexillū filioz Rubē ad meridiana plagā: z vexillū filioz Dan ad septentrionēz vt p̃ Nu. 2. c. Inter istas. 4. diuisiones erat sc̃uariū: z circūdabatur a leuitis vt sic tutissimū esset vt p̃ in eo. c. Hoc aut̃ supposito stat q̃ Eleazarus qñ debuit cōsecrari nō applicitus fuit ad ostiū tabernaculi: qz mōs boz erat extra castra: qz Nu. 20. c. oīz q̃ mandauit̃ b̃s Moysi vt duceret Aaron z Eleazarū in mōte boz. Si aut̃ esset mons boz intra castra vbi esset tabernaculū nō diceret deus q̃ duceret eos in montem boz: sed ipsi starent in illo cū sacerdotes z leuitē castrametarentur in circuitu tabernaculi ne aliquis de alienigenis accederet vt patet Nume. 2. c. z p̃cipue Aaron z Moyses z filij Aaron sacerdotes castrametabantur apud ostiū atrij tabernaculi vt p̃ Nume. 3. c. C̃ Itē dato q̃ tabernaculum esset in monte boz (q̃ falsissimum est vt patz ex viciis) tñ adhuc non posset stare q̃ ductus fuerit Eleazarus ad ostiū tabernaculi: qz vbi mortuus fuit Aaron ibi indutus fuit. Eleazarus. sed constat q̃ Aaron non fuit mortuus in atrio tabernaculi apud ostiū eius. ergo non erat Eleazarus cū induit euz Moyses in atrio tabernaculi. Patet aūt̃ pro vtracq̃ parte: primo q̃ vbi mortuus fuit Aaron ibi indutus fuit Eleazarus: qz dicitur Nume. 20. c. fecit Moyses q̃ p̃ceperat oīs z ascenderunt in montem boz coram omni multitudine: cumqz Aaron spoliasset

B
Obiecto
prima.

Sc̃da.

R̃sio.

Ad p̃mū
argū.
Rōc̃ma
probaz
eleazarus
nō fuit cō
secrat⁹ iū
m⁹ sacer
dos im
mediate
post mortē
Aaron.L
2. rō.

R̃sio.

Eleazar⁹ nō
fuit cōsecra
t⁹ obfuato
ritu cōsecra
tiōis q̃ mā
dāt̃ hic.

spoliasset vestibus suis induit eis Eleazar filium eius. ergo simul stabant: qz omnes tres in montem Mor ascenderunt: et immedie ut Moyses exiit Aaron induit Eleazar. qd non attingeret nisi simul essent. Quia autem Aaron in tabernaculo aut apud ostium tabernaculi mortuus non fuerit p3: qz domus in qua aliquis moriebatur contaminata esset ut p3 Nu. 19. c. et oia que in domo illa erant: et si aliquis adesset contaminatus erat. Quo ergo mandauit deus ut moreretur Aaron in tabernaculo: qz contaminaret illud: non est vilo modo opinabile. maxime qz non solum pollueretur tabernaculum si aliquis moreretur in eo: sicut polluebatur domus in qua moriebatur aliquis. sed etiam si aliquis qui introisset in domum ubi quiescebat mortuus esset: aut tangeret illam domum: vel aliquid quod esset in illa domo: aut quod fuisset in illa tpe mortis defuncti contaminabatur et polluebat sanctuarium si accederet ad illud nisi prius aqua lustrationis expiaretur ut p3 Nu. 19. c. Item non potest stare qz tabernaculum esset in monte Mor: et qz Aaron fuerit mortuus intra atrium tabernaculi: qz dicitur Nu. 20. c. qz ois multitudo filiorum israel vidit ascendentes Moysen et Aaron et Eleazar: et qz vidit indui Eleazar atqz morientem Aaron. sed si mortuus fuisset intra atrium tabernaculi nullus de israelitis potuisset videre quomodo induebatur Eleazarus: aut quomodo mortuus fuisset Aaron. ergo non mortuus fuit intra atrium tabernaculi. an p3. prima pars. s. qz viderit ista multitudo israel. nam dicitur in c. alleg. fecit Moyses quod preceperat deus: et ascenderunt in montem Mor coram ois multitudine: cumqz Aaron spoliasset vestibus suis induit eis Eleazar: illo mortuo in montis supilio descendit Moyses cum Eleazar: omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron. et dicitur non posset videre israelita aliquis ista que fiebant si mortuus fuisset Aaron in atrio tabernaculi in monte Mor p3: qz mons Mor erat altus et multitudo israelitarum erat ad radicem montis ut colligitur Num. 20. atrium autem erat circumdatum cortinis et columnis altitudine cubitoz. s. ut p3. 27. c. ergo cum intra esset Aaron et Moyses et Eleazarus nihil videret multitudo que extra erat de his que fiebant ab eis. Nec valet si arguas qz cortine ille reticulate erant: qz cum populus adesset in circuitu atrij per foramina reticulaz cortinaz videre poterat ea que intra gerebant: cum tamen abesset sicut erat ipsis existens ad radices montis et atrio tabernaculi in monte Mor. Item non potest stare qz consecraret Eleazarus coram Aaron moriente: qz qui aliquis stabat coram aliquo moriente polluebatur. unde Nazarei si occurrerent alicui homini qui subito moreretur coram eis polluebantur: et radenda erat cesaries eoz reintegrandaqz votum ut p3 Nu. 6. c. et in quolibet alio homine cum staret coram aliquo moriente siue iret ad executionem eius polluebatur ut p3 Nu. 19. et Leui. 21. c. ab ista pollutione mandabat deus abstinere sacerdotes minores nisi in 4. generibus personaz. s. in patre et matre: et in filio et filia: et fratre vel sorore virgine. Sacerdos magnus nullo modo contaminari debebat sup aliquem mortuum qui oleum unctionis sup caput eius fufum esset: etiam si pater esset. Sed Eleazarus stetit ad mortem Aaron patris sui. ergo non consecratus fuit coram eo. an p3 Leui. 21. c. cum dicitur. p3. pontifex. i. sacerdos maximus inter fratres suos: sup cuius caput unctionis oleum fufum est: et cuius manus in sacerdotium consecrate sunt vestitusqz est sanctis vestibus: caput suum non discooperiret: vestimenta sua non scinderet: ad omnem mortuum non accederet oino: sup patre suo et matre non contaminabitur nec egredietur de sanctis: nec polluet sanctuarium ois: qz oleum sancte unctionis sup eum est. Item qui aliquis consecrari debebat primo ducebatur ante ostium tabernaculi et lauabatur totus: et deinde induebatur sacris vestibus ut p3. s. in littera cum dicitur. cumqz laueris patrem cum filiis indues Aaron vestimentis suis: sed Eleazarus non fuit ductus ante ostium tabernaculi (ut declaratum est): ad hoc qz lauaretur ibi. ergo non fuit consecratus ibi. Contra quocumqz de articulis superioribus aliquis in stabit informans qz non sit inconueniens qz moreretur Aaron in sanctuario: qz filij eius Nadab et Abiu in sanctuario mortui sunt. p3 Leui. 10. c. tñ non factum fuit ex hoc aliquid speciale aut alia mutatio ut p3 ibidem. Respondetur qz non obstat: qz non est filius de morte duorum filiorum et de morte Aaron: qz duo filij Aaron mortui sunt per manum dei. ignis enim egressus a domino vorauit eos ut p3 in. e. c. et sic non erat aliqua pollutio sanctuarij cum deus miraculose fecisset mortem illam ad punitionem peccati eoz et terrorem alioz: qz obtulerant ignem alienum. Moyses autem Aaron non erat sic: qz non peccauerat Aaron in sanctuario sicut peccauerat filij sui: ideo ut maior terror esset et manifestior indignatio dei immediate et in eodem modo puniri debuerunt

in quo deliquerunt. hec ergo excusabatur pollutionem. sed de Aaron erat aliqua ratio quare moreretur in sanctuario: ideo non est verisimile qz deus mandauisset eum ire ad sanctuarium ut ibidem moreretur. Concludendum ergo est qz non fuit Eleazarus vnctus coram patre suo Aaron. Sed dicit aliquis qz si non fuerit vnctus Eleazarus in monte Mor coram patre suo: tñ qz vnctus fuit post mortem illius et descensum de monte cum venerunt ad castra: qz in castris erat sanctuarium in medio castrorum. Et si obijciatur quod dicitur. s. dicebatur. s. qz anteqz indueretur qui consecrandus erat vestes sacerdotales lauare debebat: et ista lotio fiebat intra atrium ad ostium tabernaculi: et non fuit factum sic in Eleazaro. ergo illa non fuit consecratio. Respondetur posset qz Eleazarus fuit consecratus in castris et complete fuerunt in eo oes ceremonie consecrationis sicut hic iubentur: tñ illa susceptio vestium coram patre suo Aaron non fuit pars istius consecrationis: sed solum fuit factum ut letaretur Aaron videns qz filium suum successorem relinqueret. et post descensum ad castra exiit se Eleazarus vestes sacerdotales: et inchoate sunt ceremonie consecrationis ab exordio. Quicquid tñ hoc sit melius omnino est qz non receperit aliquis aliam consecrationem Eleazarus: sed per solam vestium pontificalium susceptionem effectus est pontifex. Et ratio huius videtur: si non fuisset factus pontifex Eleazarus per solam vestium susceptionem nullum gaudium esset ipsi Aaron: qz tantum gaudium esset indui Eleazar vestem pontificalem ante mortem Aaron: sicut si viceretur qz post mortem Aaron Eleazarus esset summus sacerdos. Sed hoc nihil est: qz hoc idem sciebat Aaron anteqz moreretur. s. qz filius suus Eleazarus futurus esset summus sacerdos: qz primogenitus sacerdotis magni successurus erat in pontificatu: cum primogeniti succederent patribus in oibus honoribus. superfluum ergo foret indui Eleazar vestibus istis coram patre suo Aaron. Sed hoc non est omnino qz deus mandaret aliquid frustra fieri: qz agere aliquid frustra non conuenit ad agens regulatissimum. Omnino ergo qz Eleazarus in monte Mor accepit summum sacerdotium coram patre suo Aaron viuente eo per solam vestium susceptionem. Aliquis forte volens hoc confirmare dicit qz non erat necessaria aliqua alia solennitas ad consecrandum sacerdotem magnum nisi qz indueretur vestibus pontificalibus. cum autem Eleazarus pontificales vestes sup montem Mor accepit: ibi oes ceremonie sacerdotis magni summate sunt. Et declaratur hoc: qz ille qui esse debebat summus sacerdos prius erat sacerdos minor. Et p3: qz semper assumebantur sacerdotes magni de filiis Aaron ut p3 hic in littera. isti autem sacerdotes erant. sed hic in consecratione Aaron et filiorum eius eadem ceremonie facte sunt ut p3 in littera. et in istis qui consecrabatur erat vnus Eleazarus. ergo non erat necesse ut postea consecraretur itez: sed ut id quod deerat suppleretur. s. ut indueret pontificalibus vestibus: qz ante solis minoribus vestibus adornatus erat ut p3. s. in littera. Conformiter enim est in sacerdotibus nostris et epis: qz ois episcopus sacerdos est. Cum tñ aliquis simplex sacerdos promouetur ad episcopatum non iterantur in eo ea que fiebant in simplici sacerdote. s. ut itez ordinetur. Respondetur qz hoc falsum est: qz non fiebant eadem tota ceremonie in sacerdotibus minoribus que fiebant ad consecrationem summi sacerdotis. nam ad consecrationem summi sacerdotis regrebat in capite unctio olei sancti ut p3 in littera. sacerdotes tñ minores non ungebantur in capite. Etiam in manibus sacerdotis magni videtur facta quedam alia specialis unctio preter unctionem digiti pollicis dextre manus. que unctione pollicis si fieret in sacerdotibus minoribus: tñ unctio manuum in oleo sancto non fiebat in eis. et ista duo videtur velle littera specialia esse in sacerdote magno ut p3 Leui. 21. c. cum dicitur. pontifex. i. sacerdos maximus inter fratres suos: sup cuius caput unctionis oleum fufum est: et cuius manus in sacerdotium consecrate sunt: vestitusqz est vestibus sanctis. Ista ergo tria habebat summus sacerdos specialiter ultra minores sacerdotes. s. capitis unctionem et manuum specialem consecrationem: et susceptio vestium pontificalium. Igitur Eleazarus in monte Mor accepit vnum eoz. s. vestes sacras: tñ unctionem capitis et consecrationem manuum ibi non accepit. Item adhuc falsum est qz non regreteretur aliquis alie solennitates in consecratione sacerdotis magni quod fuerat in sacerdotibus minoribus: qz dicitur hic. s. qz sacerdos qui succedere deberet Aaron de filiis eius: et sic de oibus alijs debebat indui septem diebus vestem sanctam Aaron. ergo necessaria erat ad solennitatem consecrationis sacerdotis magni adhuc ceremonialis observatio septem diez preter solennitatem que fuerat in consecrando eum in sacerdotem minorem. istam solennitatem. 7. diez non potuit accipere Eleazarus in monte Mor: cum

Pō quedā

Obiect. 3 pō nem istam.

Solo

Alia pō.

Rō pōnis.

Cōsu. rōnis

S

Aliquorū ad confirmandā eandem positionem

I. Cōsu. rōnis

S

Scōa Cōsu. Alie ceremonie obseruabant in consecratione summi sacerdotis vest. test. et alie in consecratione minor.

3. ratio

D

4. ratio

Non poterat Eleazarus consecrari corā patre suo Aaron moriente: qz tñ pollutus esset

5. ratio

Obiect. 3 ea quod etia sunt.

Solutio

Doc. rñsso
ad qd.

Filij pñ by
teroz pñ iu
ra ecclia
ca sunt. Sui
ecclia.

25. 16

De qdrupli
ci ministra
tione sumi sa
cerdotis in
sanctuario.

Sacer. ma
gnus ve. tell.
no poterat
exercere mi
nistraciones
oēs suas in
vestibus sa
cris.

Immediate descenderit cum Moyse vt pñ Nu. 20. c. nō ergo po
test vllatenus dici qd ritus consecrationis fuerit expletus aut ince
ptus ipñ Eleazaro in mōte Mo: sed qd fuit factus summus sacer
dos quodam speciali modo qñ alij summi sacerdotes ex necessi
tate ipis et voluntate dei. C Redētes ergo ad ppositum vnde
disgressi sumus dicimus qd ista lex de ritu consecrationis (h videat
tur magis aut specialit dari de eo qui immediate succederet ipñ
Aarō: tñ magis datur de alijs posteris: qd in ipso successore im
mediato Aaron non obseruatum est. C Etiam ista lex (h videat
tur intelligēda solum de futuris: tñ de presentibus ē intelligēda
erat: vt consecratio Aaron et filioz eius que tunc faciēda erat
fm hunc ritum fieret: qd eodem modo consecratio Aaron durauit
per. 7. dies vt pñ in littera. (De filiis eius.) In lege veteri qd pō
tiffices et sacerdotes oēs habebant vxores: ideo sicut in seculari
bus dignitatibus vt pñcipatibus regnatibus filij patribus succe
debant: ita in pñcipatu sacerdotij filij sequebantur iura patz et
et honores: ideo de filiis Aaron necesse erat accipi summum sa
cerdotem fm successionem lineę primogenitoz. et hoc erat gñale
(nisi deus mutaret ex aliquo peccato:) sicut transtulit sacerdo
tium de domo Eli ad Sadoch vt colligis. 1. Re. 2. c. et. 1. Para
li. c. 24. semp tñ mansit in domo Aarō: qd siue Eli siue Sadoch
erant de pñie Aaron. In nouo testō sacerdotes non habent
vxores: ideo filij non succedūt: qd filios non habent. et si aliqui fi
lij habeant illegitimi sunt: qui non solum in ecclesiasticis digni
tatibus et honoribus: sed et in secularibus pñcipatibus succes
sione pñuantur. Immo isti filij pñ byteroz fm iura ecclesiasti
ca sunt serui ecclia vt bñ in Decret. 1. 5. q. 8. c. cū multe. de hoc
ē. 17. q. 7. c. inuentum. vnde non debēt ad sacros ordines pmo
ueri nisi ex dispensatione vt pñ extra de filiis pñ by. ordi. vel nō
ordi. c. 1. nisi efficiantur monachi vel canonici regulares. pñla
tione aut nullatenus habere debent. Et oato qd aliqui cum eis
dispenset vt ordines suscipiāt et vt beneficia obtineant: tñ nō oī
spensat vt in eadem ecclia ministrēt in qua patres eoz pñme
ministrauerāt vt pñ extra de filiis pñ by. ordi. vel nō. in. c. pñitum.
et oato qd pñ byteri in nouo testō et epi filios haberēt legitimos
ex vxoribus suis vt in ecclia primitiua: tñ non succedebāt filij
parentibus in dignitatibus tanqñ iure hereditario. sed qui me
lior erat ad episcopatu: assumebatur. (Et qui ingredietur taber
naculum testimonij.) Istud relatiuum refert filium Aaron qui
assumeretur in summum sacerdotem: qd non erant duo qui as
sumebatur in summum sacerdotem et qui intraret ad ministran
dum in sanctuarium. sed ponitur (et qui) ad notādum diuersita
tem officioz que conueniebant isti filio Aaron qui assumebatur
in sacerdotem. s. qd assumeretur in sacerdotem: et qd introiret in
sanctuarium ad ministrandum. C Ministratio autem
quam faciebat summus pontifex in sanctuario. s. intra taberna
culum erat qdruplex. s. in mensa ppositionis ponendo panes et
tollendo per singula sabbata vt pñ Leui. 24. c. C Scda ministra
tio erat in candelabro parādo lucernas in mane et vespere vt pñ
s. 27. c. et Leui. 24. C Tertia ministratio erat in altari thymia
matum ponendo incensum vt pñ seq. ca. C Quarta ministratio
erat cum intrabat in die pñtiationis semel per annum ad san
cta sanctorum ad aspēdum sanguinem coram pñtiatione: et tin
gendum sanguine cornua altaris thymiamatum vt pñ j. seq. c.
et Leui. 16. de istis ministracionibus tres pñme erant cōes sacer
dotibus minoribus et summo sacerdoti vt declarauimus pñce.
ca. Quarta. s. intrare in sancta sanctorum erat pñtens ad solum
summum sacerdotem: immo qñ summus sacerdos intrabat in
sancta sanctorum nullus alius sacerdos debebat esse in tabernacu
lo vt pñ Leui. 16. c. et ad Heb. 9. c. C Sed cōsiderandum qd sacer
dos magnus qui vestibus pontificalibus vtebatur non poterat
viri illis vestibus in oibus his ministracionibus: sed solum in tri
bus pñmis. In qñta aut qñ intrabat in sancta sanctorum non vte
batur sacerdotis summi vestibus: sed vestibus sacerdotis minoris
vt pñ Leui. 16. c. et declaratum fuit pñce. c. In alijs tribus mini
strationibus et in ministracione que erat in altari holocaustoz
extra tabernaculum: induebatur sacerdos magnus pñtificialibus
vestibus. (Tabernaculum testimonij.) Qd in eo cōtinebatur ar
ca in qua erāt tabule decalogi que vocātur testimonij siue te
stificatio vt pñ s. 25. c. (Ut ministret in sanctuario.) Aliqñ acci
pitur sanctuarium pro solo tabernaculo. Aliqñ pro solo atrio ta
bernaculi. Aliqñ pro vtroqñ simul. cuius pñtationem posuimus
s. pñce. c. Sic accipit sanctuarium p tabernaculo: qd ad atrium
non dicebantur intrare sacerdotes cum in ipso induerētur et la
uarentur: sed dicebantur intrare ad tabernaculum testimonij.
(Arietem quoqñ consecrationis.) Sic redit ad ponendum cerimo

nias que fiebāt circa arietem qui immolabatur in victimas paci
ficas: qd s. incepat ponere cerimonias eius. et vocatur iste aries
consecrationis: qd cum sanguine arietis huius fiebat ritus consecra
tionis. s. qd miscebatur sanguis oleo vñctionis et ungebantur ex
tremitates auriculaz dextraz sacerdotis magni et alioz sacerdo
tum: et pollices manuum dextraz et pedum dextraz. Et de isto
sanguine aspergebantur ipñ sacerdotes et vestes eoz. in quo com
plebat ritus consecrationis vt pñ s. in littera. (Et coques carnes
eius.) Iste carnes coquebantur vt comederēt eas Aaron et filij
sui vt pñ j. et non oī. coqs carnes eius: quasi oēs carnes eius cog
mandaret cum non manerent oēs: qd pars eaz cōsumpta fuerat.
sed dicebantur cog carnes eius. s. carnes manentes. nam de isto
ariete hostie pacifice totus adeps cum renunculis et cauda in al
tari combustus fuerat vt pñ s. armus et dexter eodem modo co
ram oīo incēsus est. pectusculum aut eleuationis accepit Moy
ses in partem suam pro ministerio hoc qd gerebat vt s. pñ. cete
re aut carnes que nūc superant coquebantur. (In loco sancto.)
Non poterant cog iste carnes extra atrium tabernaculi: qd ibi
non erat locus sanctus. et nō solum carnes istius arietis pacifici
coquebātur in loco sancto: sed et carnes oīum pacificaz hostiaz
quas offerebant populares vt j. et. 8. c. Fiebat ignis magnus
intra atrium tabernaculi et ibi coquebātur oēs pacificoz carnes
et carnes sacrificioz pro peccato que ad sacerdotes pñtinebant.
(Quibus vescuntur Aaron et filij eius.) Qd pro solis ipñs sacri
ficium hoc fiebat: ipñ soli carnes istas comedere debebāt. (Pa
nesqñ qui sunt in canistro.) Sic accipiūt Aaron et filij eius tā
qñ hoīes seculares. nam cum offerebāt laici hostias pacificas co
medebant oēs carnes eaz pñter adipes et renunculos et caudam
cum renibus: et armum dextz et pectusculum eleuationis vt pñ
Leui. 3. c. bec oīa adempta sunt de ariete pacifice hostie oblato
pro Aaron et filiis eius: et ceteras carnes ipñ comederūt. Et qd
non solum obtulerūt carnes: sed et panes vt partes pacifice: ac
cepunt ipñ portionem. De hostia pacifica panum dictum fuerat
in principio qd portarent in canistro panes azimos et crustulam
oleo cōpersam et lagana. Et postea oī qd tulit Moyse totaz pa
nis et crustulam et lagana: et posuit sup manus Aaron et filioz
eius. et rursus accipies de manibus eoz posuit sup altare in incē
sum oīo. manebāt qñ ad huc alij panes siue totz et canistroz laga
na. crustula aut nulla manebat: qñ vnica erat: et bec in altari cōre
mata est. Comederūt ergo sacerdotes panes azimos et lagana et
carnes arietis pacifice hostie. (Qui sunt in canistro.) i. qui ma
nebat in canistro oblata tota azima et crustula et lagana ad incē
dendum in altari. (In vestibulo tabernaculi.) Vocatur vestibu
lum tabernaculi locus qdam ante introitum tabernaculi et circa
altare holocaustoz. et vocatur locus ille vestibulum a vestiēdo:
qd ibi sacerdotes vestiēbātur qñ ministrare deberent. et sic oī.
intra vestibulum et altare pñorabant sacerdotes: qd altare holo
caustoz et labz eneam et vestibulum erant circa introitum taber
naculi. obtinuit tñ vñs latinoz vt cōiter vestibulum dicatur ali
qs locus apud portam cuiuslibet domus: siue locus ille cooper
tus sit siue non. et sic quilibet domus vestibulum habere oī. i. lo
cum illum apud portam. In hebreo aut oī. (In ostio tabernacu
li.) Sed trāslatio magis secuta fuit sensum qñ verba. et vñs rñs
sime qdem: nec sine magno ingenio. Considerauit enim Diero.
qd nihil istoz fiebat in ipso ostio vel introitu tabernaculi qd ve
latum erat: pñcipue cū dicit. s. qd istud canistrum positum erat in
cōspectu dñi. i. coram altari holocaustoz. qd aliquatū separatim
erat ab ostio tabernaculi: ideo videns qd littera hebraica loqua
tur improprie oīes. in ostio tabernaculi. i. circa ostium taberna
culi. dixit pñprie. s. in vestibulo altaris tabernaculi. (Comedēt.)
i. qd coquerent istas carnes in loco sancto. s. in aliquo loco atrij
separato a tabernaculo ne ignis aut fumus nocerent coopimen
tis tabernaculi. cum aut comedere debebant accedebant ad lo
cum magis sanctum. s. apud ostium tabernaculi vbi oī vestibu
lum tabernaculi. (Ut sit placabile sacrificium.) i. ideo comedēt
carnes istius hostie pacifice in vestibulo tabernaculi vt sacri
ficium sit placabile. s. qd deus vobis offerētibus placatus sit. pla
cabatur deus sic faciētibus: qd iste opationes cerimoniales sacri
ficioz de se non erant bone nec male: nec placebant aut displice
bant deo. sed erant bone et placebant ex obedientia facientium:
qui in mente deuota et obediēti egisset acceptabatur a deo. Et
hoc maxime in his que nullam rōnem de se important qualia
ista sunt. nam cum aliqs obedit in his que ratio naturalis dictat
agenda non est valde magni meriti obedientia: qd et alis factu
rus esset. s. oato qd non mandaretur: et ille esset actus alterius vir
tutis. Qñ aut aliqs obedit in eis que non habent in se aliquam
rationem

Quo de
placabat
faciētib
opatiōes
cerionia
les sacri
ficioz.

Que obe-
diētia sit
magni m-
riti apud
Deum.

rōnem determinatam magis ad hoc q̄ ad oppositum: (ita tñ q̄
ea que mandantur non sint manifeste s̄ rōnem) est obedientia
magni meriti: q̄ tunc est pure obedire: q̄ non est aliter q̄ nos
ad agendum moueat nisi voluntas obediendi et auctoritas im-
perantis. sic autem est in his. s. q̄ sacerdotes tales aut tales par-
tes carniū immolent: et tales aut tales comedant: et q̄ eas in lo-
co sancto coquant: et q̄ comedant in vestibulo tabernaculi. non
est aliqua rō ad hoc mouens: sed solum voluntas obediendi le-
gislatori. Si ergo obediētia circa ista magni meriti reputabi-
tur obediētia: et sacrificium istoz erat placabile. i. acceptum apud
Deum. et sic s̄uenienter dicitur. (Ut sit placabile sacrificium.) i. facis
tis ista que dicta sunt. s. comedatis hostias pacificas in loco ve-
stibuli et coquantis eas in loco sancto: vt vobis obediētibz cir-
ca hec placabile. i. acceptabile sit sacrificium vestrū. (Et sanctifi-
centur offerentium manus.) i. et manus vestre qui obtulistis sa-
crificium sanctificabuntur. fiebat ista sanctificatio per contactum.
s. q̄ carnes hostiaz pacificaz erant sancte. sacerdotes autē come-
dendo de eis sanctificabantur: et vicebantur eoz manus sancte
per contactum illaz. (Alienigena non vescetur ex eis.) Vocatur
hic alienigena non solum qui gentiles erant aut de gentilitate
diuersi: sed omnes israelite qui non erant de tribu Levi. Et etiam
omnes leuite erant alienigene qui non erant de stirpe Aaron:
q̄ solus Aaron et filij sui s̄secrabantur hic: et quicūq̄ esset genitus ex
alio semine q̄ ex semine Aaron erat alienigena. i. ab alijs genitibz.
(Q̄ sancta sunt.) i. iste carnes sc̄ificare erāt dñō p̄ oblationem:
ideo non debet ab oibz indifferēter comedi: sed ab illis q̄ san-
ctificant. s. a sacerdotibus illis qui tunc sacrificant. (Q̄ si remā-
serit de carnibus s̄secratis.) Ponitur hoc: q̄ iste carnes arietis
pacifici erant multe: et solum erant comedentes. s. Aaron et 4. fi-
lij eius. et sic forte non possent comedere eas vna die. Et q̄ vel-
lent eas s̄seruare in aliter diem vel dare canibus aut alijs ho-
minibus. determinatum fuit q̄ de illis carnibus nemo comede-
ret nisi sacerdotes: q̄ erant sanctificate: et q̄ non possent s̄ser-
uari vsq̄ in diem aliter ad cibum. (Carnibus s̄secratis.) Acci-
pitur s̄secratum large i. sanctificatum: q̄ circa carnes has paci-
fice hostie quas comedeant sacerdotes non fiebat aliq̄ue spe-
ciales ceremonie per quas dicerentur s̄secrate. sed erant sanctifi-
cate: q̄ iste aries cuius iste carnes erant deo oblatus erat: et par-
tes quedam eius dñō cesserant et combuste fuerant super altare:
per quas s̄comitantiam ceteras partes arietis sanctificate esse di-
cebantur. S̄secratio autem quasdam speciales ceremonias ad-
dit vltra sanctificationem. et sic sacerdotes et vestes eoz s̄secre-
ti esse dicebantur. (Sive de panibus.) s. de panibus azimis qui
erant in canistro et de laganis: q̄ oīa comprehenduntur hic no-
mine panis. et est eadez regula de carnibus et panibus: q̄ vtrūq̄
sanctificatum erat per oblationem coram dñō. (Vsq̄ mane.)
i. vsq̄ ad diem sequentem. ex quo sequitur q̄ in eodem die in
quo ista oblata sunt poterant comedere de istis carnibus et pani-
bus his aut ter si opus esset. in die aut sequenti nullo mō. (Com-
buretis reliqua igni.) i. oīa illa que māserint de sacrificio et non
fuerint primo die comesta in quo facta est oblatio. Et in hoc dif-
fert sacrificium pacificum sacerdotum a sacrificio popularium:
q̄ est alicuius maioris obseruantie et astrictionis. nam sacrifi-
cium pacificum popularium poterat comedi in die quo offere-
batur et in sc̄do die. si q̄d autem in tertia die maneret comedi nō
debebat: sed comburebatur igni. et si q̄s comederet de illo in die
tertio magnum peccatum committeret vt p̄ 3. Leui. 7. et. 19. ca.
cum dicitur. si immolaueritis hostiam pacificam domino vt sit placabi-
lis: eodem die quo fuerit immolata comedetis eam et die altera:
quicq̄d autem residuum fuerit in diem aliter igne combure-
tis: si quis post biduum comederit ex ea profanus erit atq̄ iniq̄-
tatis reus. In sacrificio autem pacifico sacerdotum si quis in se-
cundo die comederet de victima pacifica iniquitatis reus esset.
(Et non comedetis: q̄ sanctificate sunt.) Ista non est causa sim-
pliciter: sed cum determinatione. non est enim sensus q̄ car-
nes hostie pacifice comedi non debent q̄ sanctificate sunt: quia
tunc nullus de eis comedere deberet. sed est sensus q̄ nullus sa-
cerdos comedere debebat die secūdo de carnibus istis q̄ sancti-
ficate sunt. ¶ Si autem queras quomodo ista causali-
tas sit bene assignata. s. q̄ non debeant comedi carnes sanctifi-
cate in sc̄do die q̄ sanctificate sunt. ¶ Respondetur q̄ non seg-
tur hoc ex natura rei: sed ex voluntate legislatoris regulata ra-
tione. nam quantum est ex se nihil magis referebat comedi san-
ctificatas carnes die primo q̄ sc̄do q̄ quocūq̄ altero die. sed
legislator statuit non comedi eas in sc̄do die. et hoc: q̄ voluit fie-
ri distinctionem inter carnes s̄secratis et non s̄secratis sive san-

ctificatas. ista enim ceremonialia de se non habent aliquam di-
gnitatem. Si autem legislator addens ea non daret aliquem mo-
dum per quem in reuerētia tenerentur negligenter cultus dei.
q̄d incōueniens magnum erat. Ad reuerētiā ergo statuit fieri
differētiā inter has carnes et inter carnes nō sanctificatas. car-
nibus enim non sanctificatis licebat vesci sine eadem die qua oc-
cise sunt sive quicūq̄. in his autem solum licebat eadem die ve-
sci: vt sic inter cibum et cibum adiudicemus: et cibo sanctificato
honorem impendamus. Peccaret autem qui cibis sanctis ve-
scens non iudicaret a non s̄secratis cibis: sicut dicit Aposto-
lus. 1. Corin. 10. qui autem manducat et bibit indigne: iudicium
sibi manducat et bibit non iudicans corpus domini.

Omnia que precepi tibi facies super Aaron
et filijs eius. Septem diebus consecrabis ma-
nus eorum: et vitulum pro peccato offeres per
singulos dies ad expiandum. Quidabisq̄
altare cum immolaueris expiationis hosti-
am: et vnges illud in sanctificationem. Se-
ptem diebus expiabis altare et sanctificabis:
et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetige-
rit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies
in altari. Agnos anniculos duos per singu-
los dies iugiter: vnum agnum mane: et al-
terum vespere: decimam partem simile con-
sperseris oleo tuso: q̄d habeat mensuram quar-
tam partem hin: et vinum ad libandum eius-
dem mensure in agno vno. Alterum vō a-
gnum offeres ad vespem iuxta ritum matu-
tine oblationis: iuxta ea que diximus in odo-
rem suauitatis. Sacrificium est domino deo
oblatione perpetua in generationes vestras:
ad ostium tabernaculi testimonij coram do-
mino vbi constituam vt loquar ad te: ibiq̄
precipiam filijs israel: et sanctificabitur altare
in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum
testimonij cum altari: et Aaron cum filijs sui-
is: vt sacerdotio fungantur mihi. Et habita-
bo in medio filiorum israel: eroq̄ eis deus: et
scient q̄ ego dominus deus eoz: qui eduxi
eos de terra egypti: vt manerem inter illos:
ego dominus deus ipsorum.

Omnia que precepi. Dic ponitur quantum. s. s̄secre-
tionis sacerdotalis continuatio. (Om-
nia que precepi facies.) Ponit hic diligentiam circa ista: q̄ for-
te Moyses videns quedam istoz modicum de ratione habere:
et indifferentia esse ad sic faciendum vel opposito modo: nō mul-
tum curaret de quibzdam eoz. deus autem vt cultus suus cum
magna attentione et deuotione fiat (q̄d maxime ipse curat) red-
dit hic Moysen attentum ad faciendum ista diligentissime ne
stemnendum putet aliquid horum.

An sit verum dictum Rab. Sa. q̄ ideo mandauit deus obser-
uari diligenter omnia que fiebant in consecratione sacerdotis:
q̄ omnia erant de necessitate s̄secrationis. Qd. 18.

Rab. Sa. dicit q̄ ideo deus hec mandauit obseruari: q̄
omnia erant de necessitate s̄secrationis sacer-
dotalis: ita q̄ si aliquid horū ommitteretur s̄secratio esset nulla. s.
q̄ sacerdotes non erant s̄secrati. ¶ Sed hoc non videtur vep̄:
q̄ illa dicuntur de essentia vel necessitate rei sine q̄bus res esse
non potest. vnde manus vel aures non sunt de necessitate ho-
minis vel de essentia eius: q̄ (s̄ sunt partes nature humane) tñ
sine illis homo viuens esse potest: cum possint abscindi supersti-
te homine: et sine illis potest gigni. Alię autem partes sunt de ne-
cessitate vel substantia: q̄ sine illis esse non potest. ¶ Pro quo
sciendum q̄ in his sanctificationibus aut consecrationibus: aut
imprimatur caracter aut non. Si imprimatur caracter illa conse-

sed et oia que precedunt ea & que sequuntur . non poterit flare: qz tunc quocūq; horū omisso necessarium erat iterari cōsecrationem. ¶ Sed falsum est: qz per .7. dies durabat ista sollemnitas: & in qualibet die fiebant sacrificia determinata de qbus hic & explicatius Leui. 8. et. 9. et. 10. Si ergo illa essent de cōsecrationis necessitate: omisso aliquo eorū vel aliqua cerimonia circa illud reiteraret. sed vt h̄z Leui. 10. c. cum Nadab & Abiu cōbusti sunt coram dño offerentes ignem alienum: Aaron turbatus non attendit: & sacrificium pro peccato qđ ipse cum filiis suis comedere debebat relinquit in altari: & exustum est. qđ cum ingrederet Moyses & inuenisset exustum valde obiurgatus est ā Aaron & filios eius qre non comedisent sacrificium istud qđ erat pro peccato qđ comedere tenebantur. et respondit Aaron (vt ibi h̄z) q nō potuit facere mente turbatus . ibi tñ non fuit iteratum aliqd de vñctione aut suppletum. ¶ Respondedit aliqs q illud erat extra ceremonias regitas ad cōsecrationem: siue que mādantur fieri ad cōsecrationem . ideo h̄z omissum fuerit non iteratur cōsecratio. ¶ Sed falsum est: qz hic mandatur q. 7. diebus celebraretur sollemnitas cōsecrationis. illud autem de sacrificio combusto de quo h̄z Leui. 10. c. intra istos .7. dies fuit. & p: qz si esset vltra .7. dies potuissent egredi sacerdotes minores filij Aaron ad plāgendum fratres suos. nam h̄z sacerdotes magnus non deberet polui in morte alicuius (ēt si pater eius esset:) tñ sacerdotes minores poterant exire ad plangēdum patrem vel matrem: filium vel filiam: sororem virginem aut fratrem vt p: Leui. 2. 1. ca. sed hic mortui fuerāt Nadab & Abiu fratres Eleazar & Ithamar. ergo poterant isti duo egredi ad plangendum nisi esset sollemnitas cōsecrationis. ¶ Respondetur q illud argumentum satis pcedit: h̄z supponat quoddam falsum. s. combustio Nadab & Abiu & sacrificij pro peccato fuit intra .7. dies cōsecrationis sacerdotum: qñ fuit in .8. die vt p: Leui. 9. c. vbi ponitur q in octaua die uenit populus ad Moysen & Aaron & facta fuit magna sollemnitas. & tunc cōtinuata historia segitur in prin. c. 10. q Nadab & Abiu arreptis thuribulis obtulerunt coram dño ignem alienum & mortui sunt: et eadem die hircus p peccato quez sacerdotes comedere debebant combustus est. hoc tñ non obstante rō preposita valet: qz dato q esset in .8. die erat ibi cerimonialis sollemnitas cōsecrationis: qz tunc finiebatur solēnitās: h̄z precipua facta foret in diebus .7. prioribus. qđ notatur: qz in illo .8. die tanq; in completionē sollemnitatis conuenit totus populus ad Moysen & Aaron. ¶ Et hoc ēt p: qz q ipsi manerent intra sanctuarium non egredientes erat ad sollemnitatem cōsecrationis: qz alijs tpius egrediebantur & ingrediebantur. ¶ Autem pp cōsecrationis sollemnitatem esset p: Leui. 10. c. capita vestra nolite nudare: & vestimenta vestra nolite scindere ne forte moriamini: et sup omnem cetū orietur indignatio. vos autem nō egrediamini foras tabernaculi: aliqn peribitis: oleum quippe vñctionis sancte est sup vos. ¶ Sed adhuc aliquis respondebit q h̄z de necessitate cōsecrationis illud esset. & si fuisset omissum culpa Aaron & filiorū eius. s. ex contemptu debuisset iterari cōsecratio: qz tñ fuit ex turbatione sacerdotum pp magnum & insperatum malum eueniens non fuit iteratum. ¶ Respondetur q hoc nihil est. nam quādoq; in cōsecratione eucharistie vel in sacramentis in qbus character imprimitur aliqd omissum est de forma cōsecrationis aut sacramenti ad quam character imprimitur: siue ex culpa contemptus aut negligentia ministri factum est: siue ex impossibilitate faciendi: vtpote qz subito intellectus ministri mutatus est aut debilitatus est corporaliter: siue mutus effectus est: aut quouis alio modo forma cōsecrationis vel sacramenti alicuius in quo character imprimitur pfecte expressa nō fuerit: nihil factum est: & opz actum totum iterari. Si ergo de necessitate cōsecrationis esset tota ista cerimonialis obseruatio: quantumcūq; turbatus Aaron illud omisisset: nihilominus iterare teneretur. ¶ Dñm ergo q de necessitate cōsecrationis Aaron & filiorū eius erant ille vñctiones facte eis vestibus pontificalibus & sacerdotalibus: quas vñctiones. s. expressimus. Cetera autem sunt solēnitates cōsecrationis & non sunt de necessitate eius: ideo si aliquid illoz omissum fuisset erat qdem peccatum: non tñ iteraretur actus totius cōsecrationis. (Sup Aaron & filios eius). i. oia ista que requiruntur ad cōsecrationem Aaron & filiorū eius: que sunt aut de necessitate aut sollemnitate facies. Si autem vellemus accipere q ista que hic dicuntur. s. (Oia que precepi tibi facies.) Intelligentur q sint de necessitate cōsecrationis: deberet intelligi sicut aliquāter innuit littera. s. (Sup Aaron & filios eius). s. q oia que fieri debebant sup Aaron & filios eius erant de necessitate cōsecrationis. s. q induerentur vestibus sacerdotalibus: & Aaron vestibus pontificalibus:

Doc. vlti
ma det.

Excludit q̃
dā rññonē.

5 pontificalibus: et quod vngerentur sicut. s. utinebatur. Sed primus sensus melior est quod dñs mandet oīa. s. dicta observari siue sint de necessitate siue de solennitate. et ista oīa que mandata sunt de bent observari super Aaron et filios eius: idest quantum ad Aaron et filios eius. quia h non omnia fierent super ipsos: tamen pertinebant omnes iste cerimonie ad cōsecrationem ipsorum. (Septem diebus cōsecrabis manus ipsorum). i. septem diebus durabat solennitas istorum sacerdotum in cōsecratione: non quidem quod quotidie cōsecrarentur manus eorum. i. vngerentur oleo vñctionis cum sanguine mixto: quod hoc semel fiebat. sed per. 7. dies durabat ista solennitas quantum ad quedam alia. sic dicitur Leui. 8. c. septem diebus completur cōsecratio: sicut in presentia factum est. in. 8. die tñ aliqua solēnitas cōsecrationis fiebat ad expletionem vt. s. dictum est. In hebreo dicitur. (Septem diebus implebis manus eorum). i. p. septem dies pones sup manus eorum sacrificia. s. adipem arietis pacificorum et totam atque lagnum et crustulam: et eleuabis faciendo sicut. s. declaratum est. (Et vitulum pro peccato offeres). i. pro peccato sacerdotum: h in principio peccatum eorum remissum sit. quod tñ glibet semp se peccatozem timere et cōfiteri: quod in multis offendimus oēs quotidie: pro peccato vitulus immolari debebat vt saltem si aliqui semel rogatus deus penam peccati non tollit: frequentatis intercessionibus totaliter remittet. et in isto vitulo qui offerebatur pro peccato observari deberent oēs cerimonie que observantur in vitulo de quo. s. dictum est. i. quod tingerent cornua altaris de sanguine isto: et reliquos fundere per gremia altaris: et totos adeps cum renunculis adoleretur in incensum offi sup altare: carnes autem et pelles et fimus cremaretur extra castra. Ponitur et hic aliud sacrificium quod fieri debebat per hos. 7. dies. i. pacifica hostia. quod notabat eum dicere. cōsecrabis manus eorum vel cōplebis (vt h in hebreo) quod magis exprimit. i. quod offerrent adipem arietem: et totam: et crustulam: et lagnum sup manus suas vt fiebat. s. et vocabatur completio manuum vel cōsecratio. Cum autem offerretur adeps necesse erat immolationem fieri. et sic essent ad minus quotidie sacrificia duo. i. pacificum et pro peccato. de sacrificio autem holocausti nihil dicebat: fiebat tñ in prima die oblationis. i. quod offerrentur duo arietes: vnus in holocaustum: et alius in hostias pacificas. Dicit autem Nicolaus quod verisimile est quod offerretur quotidie holocaustum. Sed non videtur valde verisimile: quoniam si voluisset fieri holocaustum mandauisset sicut mandabat de alijs sacrificijs: quod in istis equaliter ignoraret Moyses quod esset agendum vel posterius quātum ad sacrificia holocausti sicut cōtum ad alia. quod ergo non positum fuit (h non arguatur necessario ex hoc quod non mādātum aut factum fuerit): tñ non est verisimile quod fuerit mandatum. Et ratio huius est quod non mandaretur: quod ad solēnitatem istius cōsecrationis volebat deus quotidie tria sacrificia fieri. i. pro peccato et pacificum et holocaustum. De duobus primis clare dictum est: et mandatum Moysi quod faceret. de holocausto autem non mandatum fuit simul cum sacrificio sacerdotum sed per se: quod reguli quotidie fiebat holocaustum coram dño quod vocatur sacrificium iuge. et hoc fiebat bis in die. i. in mane et in vespere: que vocantur matutinum et vespertinum sacrificium. de his immediate subiungitur. i. quod deberent duo agni anniculi offerri. (Offeres per singulos dies ad expiandum). i. per istos. 7. dies. et hoc fiebat ad expiandum. i. ad emundandum peccata: quod de sanguine huius vituli tingebatur cornua altaris que erat expiatio vt. s. declaratum fuit. Cōsecratus dicitur quod in his. 7. diebus iterabatur oīa que facta sunt. s. in prima die. i. vñctiones sacerdotum: et aspersiones vestium: et alia. Sed non est verisimile: quod per ista cōferebatur cōsecratio sacerdotum: sed cōsecratio non iteratur. Tūc enim esset oīum quod sacerdos glibet septies cōsecraretur. quod absurdum est. Dñm est ergo vt. s. (Mundabisque altare.) Descripta cōsecratione sacerdotum hic agitur de ministrante ipsorum. i. de sacrificijs quotidiana que fiebant in sanctuario. Nam in primo die Aaron et filij eius cōsecrati sunt in sacerdotes: ideo non ministrabant. in alijs autem diebus (quod iam cōsecrati erant) ministrabant. et diuiditur in duas partes. Primo ponitur sacerdotum exercitium. Secundo quod ad hoc foret necessarium. i. seq. c. in medio vbi dicitur. (Locutus est dñs ad Moysen.) Et quod ministratio sacerdotum erat duplex. i. oblatio holocaustorum: scō incensio thymiatum. Ideo primo agit de ministrante in altari holocaustorum. Scō de fabricatione altaris thymiatum in prin. c. seq. Prima in duas. Primo ponitur emundatio altaris holocausti. Scō describitur quod debeat sup illud fieri. i. (hoc est quod facies.) Circa primum. (Mundabis altare cum immolaueris.) Mandatum fuerat. s. quod in. 7. diebus esset iste ritus vt quotidie offerretur vitulus pro peccato. et

ista vocatur hostia expiationis. cum autem ista immolata erat mundabatur altare.

Quid mundabatur in altari holocaustorum cum non haberet opertorium.

Qd. 19.

Sed dices

quomodo mundabatur altare istud: vel a quo mundabatur. nam videtur quod cum altare sit al

ta ara ad sacrificandum deberet mundari tabula superior siue pa uimentum altaris. de parietibus autem cura non esset aliqua: quod non essent altare. sed in hoc altari non poterat fieri sic: quod istud altare non habebat aliquam tabulam supra nec aliquam tabulam pro fundo: sed quattuor tabulas laterales: et cavitates illa replebatur terra vsque ad certam partem: et ibi ponebatur ignis et carnes cō burende quemadmodum declaratum fuit. s. 27. c. quid ergo in altari poterat aut debebat mundari. necessarium est autem quod parietes mundarentur: quod ipsi erant altare. Sed tunc queritur quomodo mundari deberent: aut de quo mundari deberent. Dicitur aliis quod isti parietes mundabantur foris a sanguine: quod quando offerebantur holocausta et alia sacrificia tangebantur altaris parietes effluente sanguine per illos et ab hoc mundaretur: ita quod defricaretur sanguis ille: et postea poneretur oleum vñctionis.

Sed melius dñm est aliter. i. quod altare mundaretur intus: quod ille partes proprie ad altare pertinent in quibus fiunt ministraciones altaris. i. sacrificia oīa. in partibus autem exterioribus non fiebat sacrificia: nec accedebant ad illas carnes sancte incendende. partes autem que intra erant vbi erat ignis et ponebantur carnes: debebant vngi: et extremitates tabularum. i. spissitudo cuiuslibet tabule: que erat quedam superficies plana. mundarentur et cornua altaris: in quibus tangebatur sanguine qui fiebant sacrificia pro peccato. Et per magis: quod dicitur sepe in Leuitico cum agitur de mundatione altaris: et mundabunt altare cinere. cinis autem intra tabulas altaris erat. ergo poterat et debebat ab intra mundari. Sed tunc queres quomodo fieret mundatio. Respondetur quod auferri debebat post sacrificium quicquid erat in altari siue cinis siue ignis: et post hoc emundabantur parietes a parte interiori vsque ad illum locum in quo erat terra sup quam ponebatur ignis et abstergebatur sanguis. si autem in parte exteriori aliquid mundaretur non apparet: sed satis rationabile est quod aliqua mundatio fieret. et tunc linebatur altare intus et foris oleo vñctionis quod cōfectum erat ex multis speciebus vt per. 3. seq. c.

Sed adhuc queres quomodo poterat mundari altare intus: quod in altari erat ignis: et debebat ibi esse perpetuo vt per Leui. 6. c. i. ignis in altari meo semp ardebit: quem nutrit sacerdos quotidie subiiciens ligna. ergo non poterat fieri. Respondetur quod iste ignis ardebat in lignis que erant semp in altari: ideo qui altare mundari deberet remoueret ligna illa ardentia et totos cinis: et in lignis maneret ignis ille non extinctus. et hoc in quolibet igne fieri poterat. Specialiter autem in hoc igne: quod ignis qui erat in altari erat de celo a deo factus vel missus: et poterat manere sine lignis: immo ablato oī ligno ardente ab altari et oī cinere: manere posset iste ignis in altari et non impediret sacerdotes qui vngerent altare. et sic adhuc staret littera Leui. 6. c. i. ignis in altari meo semp ardebit. Et per quod iste ignis manere posset in altari sine lignis et quod non videret sacerdotes vngentes altare: quod qui castra mutata erant in altari cōsecratur ignis inuolutus panis vt volunt quidam. Item quod tpe quo ducti sunt iudei in captiuitatem babilonicā: acceperunt ignem de altari: et abscederunt in valle quidam in puteo profundo: et ibi manserunt cum autem post multos annos redissent de captiuitate Nemeias volens offerre sacrificia iussit iri pro illo igne: et cum inissent sacerdotes inuenerunt aquam crassam: et tulerunt eam: posueruntque sup lapides altaris: et ipsi orantibus sacrificium combustum est ab igne illo insurgente sub aque crasse specie latente. de hoc. 2. Macha. 2. c. siue ergo teneamus hoc: siue teneamus primum: satis constat quomodo posset altare mundari. (Cum immolaueris expiationis hostiam). i. postquam immolaueris et combusseris hostiam pro peccato. fiebat hoc: quod ad hoc vt immolaretur et cremaretur oportebat in altari esse ignem. expleto autem sacrificio non erat necessarius ignis in altari: ideo poterat tunc conuenienter fieri emundatio. (Hostiam expiationis). i. hostiam pro peccato. Et vocatur hostia expiationis. i. emundationis: quod h in oī sacrificio fieret quedam emundatio peccatorum (vt. s. declaratum fuit). tñ in sacrificio pro peccato specialius fiebat. et ob hoc in sacrificio pro peccato tangebatur cornua altaris sanguine ad emundationem. quod non conuenit alijs sacrificijs. et hoc erat ad signandam specialem emundationem: quod oīs emundatio in sanguine est sū legem vt dicit Aplos ad Hebr. 9. (Et vnges illud.) Scdm modum. s. dictum tollendo cineres et ligna ardentia. (In sanctificationem). i. vt si

Exodus * Abulensis

D iij

21

Rñ. qdam

Doc. deter.

Petitio.
Quomodo fiebat
mundatio in
altari bolo
caustorum.
Respondio.

Qd. 20

Quomodo altare
mundabatur
Respondio.

Ignis altaris
holocaustorum
posset cō
seruari sine
lignis.

sanctificatum vel applicatum mihi. q. d. ad hoc qd altare primum
 + ueniat ad vsum cultus diuini sacrificia faciendo oportebat illo
 + vnguento tingi qd vocabatur sanctum sanctorum vt p. 3. c. se. Sic ose
 + erantur ecclesie vel vestes benedicuntur: et calices consecrantur vt
 + ad cultum diuinum sint appliciti. al. aut ante benedictionem
 + et consecrationem res p. sane sunt: et possunt equaliter transire in
 + cultum dei vel in vsum profanos. (Septem diebus expiatis al-
 + tare.) Expiatio dicit emundationem: sed non emundatio-
 + nem cineris: sed emundationem factam in sanguine: sicut diceba-
 + tur hostia emundationis. et est sensus qd in quolibet. 7. diebus in q-
 + bus curabat solennitas consecrationis fiebat sacrificium pro pec-
 + cato vituli immolati: de cuius sanguine fiebat expiatio. (Et san-
 + ctificabis.) i. mundabis a cineribus et vnges oleo sancto. nam ista
 + vinctio vocatur sanctificatio sicut p. 3. c. 2. vnges illud in sanctifi-
 + cationem: ita qd in quolibet. 7. diebus replicabatur ista vinctio alta-
 + ris et emundatio a cinere post sacrificium pro peccato. (Et erit
 + sanctum sanctorum.) i. erit valde sanctum: qz ille genitivus signat
 + excellentiam: sicut dicimus flos flos: catica canticorum: iuxta illud
 + Doctrinalis in regimine genitui. additur excellens flos flos vir-
 + go beata. Et hoc est qd intendebatur per vinctionem istius alta-
 + ris. s. qd esset sanctum. i. applicitum ad cultum diuinum. nam an-
 + te istam vinctionem non erat specialr adaptatum cultui diuino:
 + sed qz vnguentum illud erat aliqd tale quo non licebat vti ad
 + res humanas: per vinctionem illius fiebat altare applicitum ad
 + cultum diuinum et quicqd aliter illo vnguento tingeretur. (Ois
 + qui tetigerit illud sanctificabitur.) C. Ista ppositio h. duos sen-
 + sus. Uno modo qd ois qd tetigerit altare sanctificabitur. i. efficie-
 + tur sanctum ex tactu altaris: ita qd quicqd h. tangeret altare ex
 + tactu eius esset mundatus. C. Alius sensus est qd ois qui tetige-
 + rit altare sanctificabitur. i. ois qui h. tangere altare prius sancti-
 + ficaretur qd tangeret ne iniquitatis reus morderetur. et iste scds sen-
 + sus est conueniens. Est autem intentio qd istud altare erat sanctum:
 + ideo in magna reuerentia debebat haberi: nec debebat quisqz ac-
 + cedere ad illud indifferenter sicut ad res p. sanas: sed priusqz acce-
 + deret mundaret. et tunc est hoc preceptum conueniens de his que fie-
 + ri opz. Primus modus non multum agit. s. qd ois qd tangeret al-
 + tare siue ois h. tangens mundificaret. potius aut fiebat e. d. i. s. f.
 + vt res sancte ingnarent per applicationes rez immundaz. sic enim
 + o. 2. Nu. 19. c. qd illi qui tangebant mortuos vel incidebant in qdā
 + alias immundicias polluebant sanctuarium nisi mundarentur
 + aqua lustrationis. et Leui. 16. c. o. 2. qd in die expiationis sacerdos
 + in sanguine expiabat sanctuarium dei ab oibus sordibus et ing-
 + namentis filiorum israel. et sic magis polluebatur sanctuarium per
 + accessum rez immundaz qd mundificaret res immundas tactu
 + suo. C. Ra. Sa. dicit qd verus sensus huius littere est. s. ois qd re-
 + tigerit illud sanctificabit. s. qd quilibet res siue h. siue aliter qd
 + qd tangeret altare erat per hoc sanctificata. et refert ipse ad res
 + que offerebantur sup altare. s. qd qsi aliqd pecus sup altare offer-
 + retur: dato qd esset immundum ex tactu altaris efficiebatur mū-
 + dum. Qz tunc si aliqd sup altare offerret porcum qui valde im-
 + mundus erat: ex tactu altaris efficeretur mundus et liceret offer-
 + ri. et sic si aliqd offerret colubros aut dracones: vel quamlibet
 + immundiciam (qd absurdissimum est.) sed dicit esse intelligen-
 + dum si aliqd aial mundum fm legem adduceretur ad immolan-
 + dum: et a sacerdotibus ingitum mundum repiretur: si postea an-
 + teqz ponerentur carnes eius aut adeps cremandi in altari redde-
 + retur immundum ex tactu alicuius rei vel als per tactum eius
 + ad altare mundabatur: ita vt liceret illud immolari. C. Utrum
 + autem hoc fit vix satis est difficile. et magis videtur qd non: qz ea
 + que polluta sunt contaminant res sanctas. C. Sed adhuc concessio
 + hoc supposito non videtur esse iste sensus: sed ille quem. s. dice-
 + bamus. s. qd ad hoc qd aliquis licite tangere debeat altare qd san-
 + ctum est opz vt prius sanctificetur. (Hoc est qd facies.) Dic po-
 + nitur scdm. s. quid sup hoc altare sanctificatum offerri debebat.
 + (Hoc est qd facies.) Quasi dicat hoc altare non est factum fru-
 + stra: sed ad faciendum in eo aliqd. Qd aut faciendum erat in eo
 + est qd. j. segtur. (Agnos anniculos.) Erat sacrificium aut in al-
 + tari et non vnum genus: sed oia genera sacrificiorum: qz in nullo
 + alio loco poterat fieri sacrificium. ergo oportebat in hoc altari
 + fieri oia tam pacifica qd pro peccato qd holocausto. vocabatur
 + in altare holocaustorum a principali et cōiozi: qz sacrificium iuge
 + erat holocaustum vt p. 3. hic: bis in die. s. in mane et in vespere. et p.
 + Nu. 28. sacrificia aut pacifica et pro peccato non fiebant quoti-
 + die in altari: sed aliquibus festiuitatibus: et satis paucis vt p. 3. Nu.
 + 28. et 29. c. et cum populares pro peccatis suis hostias offerret.
 + de pacificis aut eodem modo erat. Ideo qm istud altare ponitur

in sacra scriptura cum denotatione alicuius genitui notantis sa-
 crificium: nunqz ponitur nisi iste genitivus holocaustorum. et nunqz
 repietur qd vocetur altare pacificorum vel altare victimarum p. pecca-
 to. (Agnos anniculos.) Ista sunt sacrificia iugia siue quotidiana
 + que vocantur holocausta: et debebat offerri agni quotidie in
 + holocaustum et non vitulus nec hircus aut aues alique. hoc aut
 + erat qdum ad legem siue regulam sanctuarij: ita qd de expensis
 sanctuarij fiebant ista holocausta quotidie: et non debebat fieri
 de alijs aialibus nec alterius etatis. si tñ aliqs libenter de expen-
 sis suis vellet dñi holocaustum offerre: qd vellet offerre reci-
 piebatur siue de bobus: siue de agnis: aut arietibus: vel auiibus
 et oibus aialibus que immolabilia erant vt p. 3. Leui. 1. c. nō pote-
 rant offerri in holocaustum quotidie de expensis templi in sacri-
 ficium iuge duo arietes: h. sint eiusdem speciei cum agnis: sed de-
 bebant offerri duo agni anniculi. i. vnius anni. nec est tñ ita stri-
 cte accipiendum qd ille agnus qui in holocaustum offerri debe-
 ret esset precise vnius anni: ita qd non sufficerent aliq dies nec de-
 ficerent. sed vocabatur agnus anniculus qd erat intra vnu annum.
 s. qd non excederet annum. poterat aut in toto illo anno immola-
 ri agnus. et vocabatur anniculus preterqz in. 7. diebus primis in
 qbus non poterat offerri nec immolari: qz esse debebat cum ma-
 tre: in. 8. die poterat vari dñi et immolari vt p. 3. s. 2. c. Et post il-
 lum. 8. diem vsqz ad cōpletionem vnius anni semp poterat im-
 molari. post cōpletum annum qz iam nō erat anniculus solum:
 sed magis qz anniculus non poterat offerri in holocaustum. et
 non vocabat iaz agnus: sed aries. (Per singulos dies iugiter.)
 + Ista qd nullus esset dies in quo non offerret holocaustum: nec de-
 bebant hoc turbare ex aliquo euentu. Sicut aut hoc vix postqz ste-
 terūt pacifice in terra chanaan collocato tabernaculo. Cum aut p
 desertum. 40. annis moti sunt non obseruauerūt ista: qz non ha-
 bebant opportunitatem cum essent in motu. Etiam qz non habe-
 bant necessaria ad sacrificium. s. panem et oleum atqz vinum vt
 p. 3. Nu. 15. c. Et deus non mādauit ista obseruari in deserto: sed
 in terra chanaan. nam cum aliq daret leges de ritu istoz sacri-
 ficioz et iurium sacerdotium ceterozqz filium dicebat. cum in-
 gressi fueritis in terram chanaā facietis etc. vt p. 3. Nu. 15. c. nec
 fuerunt obseruata ista in deserto illis. 40. annis vt declaraf De-
 ute. 12. c. cum o. 2. non facietis ibi que nos facimus hic hodie: sin-
 guli qd rectum sibi videtur: nondum enim venistis in presens
 tps in requiem et possessionem quam dñs deus vobis datus est no-
 bis. q. d. qd nōdum venimus in terram quam possessioni sumus
 non obseruamus ceremonialia mandata: sed facit qsqz qd vult.
 cum autem veneritis in terram possessionis vestre non facietis
 sic: sed obseruabitis oia que mandantur. de quo ibi magis dicitur.
 (Unum agnum mane.) Fiebāt quotidie duo holocausta re-
 guli: preter oia alia sacrificia siue holocaustorum siue pacificorum aut
 pro peccato. Si enim tingeret qd vna die populares daret mil-
 le agnos ad immolandum in holocaustum: nec ex hoc tollebat
 qn offerretur sacrificium iuge duoz agnoz in holocaustum vt
 patet i. Leuiti. Et ista sacrificia holocaustorum et non fuerūt in de-
 serto obseruata nisi tpe consecrationis sacerdotum et dedicationis
 templi qd fuit in monte synai. extra illam mansionem nunqz sa-
 crificauerunt. (Unum in mane.) s. ante ortum solis vt ait Josa-
 phus: vel in ipso ortu solis. (Aliter vespere.) s. ante solis occasum.
 (Decimam partem simile.) Ponuntur hic ea que obseruari de-
 bent in offerendo ista holocausta: qz cum eis debebat offerri pa-
 nis et vinum: sicut si alicui daretur cibus non solum daretur car-
 nes. sic et in sacrificio dñi nunqz carnes offerebantur sole: sed cum
 eis simila et vinum et oleum qdum ad victimas pacificas et holo-
 caustomata. De sacrificijs aut pro peccato non tenebatur semp
 ista lex vt p. 3. Nu. 15. c. Simila (vt. s. dictum est) farina delicatī
 sima est. Vocatur decima simile decima pars ephi que erat mē-
 sura rez aridaz et sextarium et gomoz. sed hic intelligit de par-
 te decima ephi vt p. 3. Nu. 15. c. cum o. 2. de bobus siue oibus of-
 feret sacrificium simile quicqz immolauerit decimam partem
 ephi. Et tātum est dici qd offerretur decima pars ephi sicut qd of-
 ferret vnum gomoz: qz gomoz decima pars ephi est vt p. 3. s. 16.
 c. in fi. (Conspice oleo tonso.) Non est intelligendum qd ista simi-
 la offerretur in farina sola et simplici: sed cōmisceretur sicut cō-
 misceretur aliq alia farina cum aq ad faciendum panes. et ista cō-
 mixtio erat cum oleo: et formabatur inde panis et coquebatur. et
 iste panis oleatus qui magni saporis erat offerebatur et crema-
 batur in altari sicut carnes agni anniculi. C. Aliq volūt qd de fa-
 rina delicata formabatur panis et coqueretur: que cōmixtio esset
 cum aq fm ritum formationis panis vulgaris: et postqz coctus
 esset cum offerri deberet funderetur sup ipsum ista mensura olei
 que hic

Opi. ali-
quorum

Lofuta. que hic dicitur. Sed non est verum: quia spiritus non signat effusionem olei desuper vel asphionem sed commixtionem: sicut farina commisceatur aque. (Oleo tondo.) Vocatur oleum tondum siue tondus: quia vtriusque declinatur. scilicet tondo et tundo in tertia coniugatione vtriusque preter tondendo des quod est in secunda coniugatione: et ad aliam pertinet si significacionem tondere est percutere. et sic dicimus tusionem pectoris. sic dicitur. 2. 7. c. cum agitur de candelabris lucernis. precipe filiis israel ut offerat tibi oleum de arboribus oliuay purissimum piloque tondum. Erat autem triplex species olei de oliuinis. Quidam modus olei est quantum ad oleum quod de baccis in torculari sponte manat: et hoc est purissimum nullaque sece commixtum: et leuissimum est atque maxime supernatans. Secundum oleum est quod fuit de baccis percussis baculo siue malleo. et hoc est quod dicebatur. 2. 7. c. piloque tondus. i. oleum fluens ex percussione siue percussione facta cum pilo. i. baculo vel martello. Tertiū oleum est quod exprimitur terete mola. et hoc sece plenum est: quia totum quicquid est in nucleis baccarum exprimitur. de sebo quod est pilo tondum mandatur hic adduci. (Quod habeat mensuram quartam partes binas.) Sicut epbi est mensura magna in rebus aridis: ita binas est mensura magna in liquidis. Et sumebatur quarta pars binas. i. illud oleum quod commiscebatur farine in pistrinatione debere mensuram tantam ut sit quarta pars binas. De ista mensura dicitur Papias quod est duplex. scilicet maior binas et minor binas. Et maior binas est duplus ad minorem et modicum ultra: et mensurat per quartas parisienfes. scilicet binas maius continet. 4. quartas parisienfes. cum dimidia. et minor binas continet duas quartas. Cuiusmodi certa non sunt: quia non potest commensurari quarta parisienfes. mensure binas: quia quicquid aliquid debent commensurari oportet ut habeant aliquid medium cōe quod vtriusque conveniat et sit manens. sed non est sic: quia cum mensura binas iam non sit et quarta parisienfes sit: oportet ut esset aliquid mensura media que fuisset in tempore quo fuisset mensura binas et commensurata fuisset ei secundum aliquam denominationem. si quod esset ei equalis vel dupla aut tripla: vel subdupla aut sextertia vel in aliquid alia denominatione. proportionis: et ista eadem mensura maneret et commensuraretur quartas parisienfes. secundum aliquam denominationem. et tunc considerata proportione quam illa mensura cōis habuit ad mensuram binas: et proportione quam binas ad quartam parisienfes. cognoscere. proportio quare quartas parisienfes et binas habebat. sed quia non est aliquid mensura cōis que manserit in tempore quo erat mensura binas et in tempore quo est quarta parisienfes. Etiam quia quarta parisienfes forte mutata fuit in quantitate in diversis temporibus: non potest cognosci certitudo mensure binas. nec de hoc multum curamus. Sic enim non potest cognosci precium monetarum de quo satis diximus deus. 2. 3. c. (Et vinum ad libandum.) Offerebatur et vinum simul: et hoc ad libandum. libatio est oblatio: sed pertinet ad res liquidas: cuiusmodi sunt oleum et vinum. libare tamen gustare proprie dicitur: et pertinet ad ea que per se gustantur. i. transglutiantur sicut est vinum. Dicitur Nicolai quod sacrificium et libamen et oblatio pertinet ad deum. scilicet ad altare: tamen differt. Quia sacrificium est de rebus vivētibz. scilicet de animalibus. Oblatio autem est de rebus inanimatis aridis: ut de pane. Libamen est de rebus inanimatis liquidis: ut de vino et oleo. Et hoc quidem bene dictum est. sed non servatur hoc in scriptura semper: quia aliquando vocatur sacrificium in rebus inanimatis aridis. scilicet in pane ut per Leviticum. 2. c. cum dicitur. cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano. per Leviticum. 1. c. vbi dicitur quod qui cuiusque immolaverit victimam offeret sacrificium simile. (In agnovino.) i. istud totum fundi debebat immolando agnum unum. dicitur hoc quia cum mandatum fuisset quod offerrentur quotidie duo agni anniculi et quod offerrentur ista que hic noiantur: putaret aliquis quod in duobus agnis ista sola offerrentur. dicit autem quod in vino agno offerri debebat et in alio agno totidem et filia. (Altepe vero agni offeres ad vespam.) De duobus agnis quod quotidie in holocaustum haberi debebat: unum ad vespam offerri debebat. (Juxta ritum matutini sacrificij.) i. idem modus et cerimonia que observabantur in sacrificio matutino. scilicet in agno quod in mane offerebatur: observabatur in agno quod offerebatur ad vespam. scilicet quod eodem modo offeratur decima pars simile conspersione oleo. i. quod fiat panis de simila continens decimam partem epbi: ita tamen iste panis sit sine fermento: quia ista res est generalis quod in sacrificio omni nunquam ponere fermentum ut per Leviticum. 2. c. et iste panis simile quod conspersione debebat habere quartam partem binas: et tantum de vino offerri debebat. Sed de vino queres quomodo offerebatur in holocaustum. Rides quod erat ad conspersionem: quia carnes ponebantur scilicet super altare ut per Leviticum. 2. c. de arietis holocausti: et super eas fundebatur vinum et super panem quod ponebatur super ignem. (Et iuxta ea que diximus in odore suavitatis.) Ista sunt verba dei loquentis ad Moysen de observationibus huius sacrificij. scilicet quod non solum observanda sunt bec in istis agnis offerendis in holocaustum: sed ea et que. scilicet diximus. (In odore suavitatis.) i. ea que diximus de arietis immolato. scilicet in holocaustum in odorem suavitatis: quia cum ageretur. scilicet de sacrificijs i-

moladis in solennitate consecrationis sacerdotum: dictum fuit quod immolare vultis aries in holocaustum. et clausit de isto holocausto. oblatio est omni odor suavitissimus et victima dei. et ob hoc: quia propter has ceremonias que erant ut offerretur decima pars simile conspersione oleo et fundere vinum: adhuc erant ceremonie alie observande. et ut non repetat eas hic remittit ad ea que. scilicet dicta sunt. scilicet quod quicquid dictum est de arietis quod immolabatur in holocaustum per consecrationem sacerdotum potest fieri ceremonie holocausti. et iste observanda sunt hic. scilicet quod immolare et sanguis eius fundere per gressu altaris: et quod lavarentur intestina et pedes et occiderentur frustatim carnes: et ordinarentur super ligna altaris: et super carnes ponerentur caput et pedes et intestina lota. hoc autem in quolibet agno anniculo tam sacrificij matutini quam vespertini observari debebat. (Sacrificij est omni deo oblatione perpetua.) i. istud holocaustum duos agnos anniculorum in sacrificio matutino erat oblatio perpetua omni. et ponitur hoc ad omniam aliorum sacrificiorum: quia in alijs sacrificijs non erat perpetuitas et continuatio: cum non deberet quotidie offerri: sed certis diebus et paucis in aliquo solennitatibus. vel cum populus ista offerre volebat. Holocaustum autem iuxta sacrificij erat: nec nunquam intermittebatur. (In generationes varias.) i. per successiones generationum varias. scilicet quod non solum nunc offerre debetis ista holocausta: sed et posterius vultis offerre et posterius posterorum: et sic in sempiternum. (Ad ostium tabernaculi.) Istud sacrificium fiebat ad ostium tabernaculi quod fiebat super altare holocaustorum: et altare erat ad ostium tabernaculi. scilicet circa ostium ad partem aglonarem. (Coram ostio.) Hic esse oblatio coram ostio que est in altari. nam deus cum vultus sit: ibi tamen esse proprie dicitur vbi aliquid specialiter agit vel aliquid speciale ei fit. Cum autem in altari holocaustorum fieret oblatio omni perpetua que non fiebat in alijs locis: dicebatur deus specialiter esse in altari: et coram eo fiebat istud sacrificium. Vel dicitur coram ostio ac si poneretur quod omnis habitaret in tabernaculo que erat habitatio specialior. et quia istud altare erat ante tabernaculum. scilicet ad ostium tabernaculi: oblatio facta super altare diceretur esse coram ostio. (Ubi constitutam ut loquar ad te.) i. ibi determinabo locum vbi loquar tibi. ponitur futurum per preteritum. ego determinabo hunc esse locum vbi loquar tibi. nam hic deus in multis locis Moysi loqueretur. erant tamen principaliter duo loca. scilicet super propitiatorium intra sancta sanctorum: et ad ostium tabernaculi super altare. De primo huius. 2. 5. c. cum dicitur. inde precipiam ut loquar ad te super propitiatorium de medio cherubim. de hoc et seque. et magis Numeri. 7. c. De sebo. scilicet quod loquar super altare ad ostium tabernaculi per hic. et quod loquebatur ad ostium tabernaculi loquebatur in columna nubis. Cuius rationis nalis assignata fuit. 2. 5. c. scilicet ut esset ibi corpus huiusmodi organorum ad loquendum: et lateret in tra spissitudinem nubis: quia non licebat mortali oculis talia conspici. (Precipiam filiis israel.) i. ibi mandabo quod facere debeant filij israel. Mandas aliquid quod facere debebant: quia nunquam deus vel angelus per se locutus fuit filiis israel in toto deserto nisi in monte synai per locutus fuit in voce tube clangore terribili. quo audito ipsi petierunt a deo ut ipse non loqueretur eis amplius ne morerentur: sed loqueretur eis Moyses ut per Leviticum. 2. c. et Deuterium. 5. c. cum dicitur. ecce ostendit nobis deus maiestatem suam et magnitudinem suam: et vocem eius audimus de medio ignis: et probavimus hodie quod loquente deo cum voce vixerit homo. cur ergo moriemur et deuorabit nos ignis iste maximus: si enim audiemus ultra vocem omni moriemur. quid est enim omnis caro ut audiat vocem dei vivētis quod de medio ignis loquitur sicut nos audimus et possit vivere: tu magis accede et audis cuncta que dixerit omnis deus noster tibi et loqueris ad nos: et nos audientes ea faciemus. Et tunc sequitur quomodo deus approbavit petitionem eorum. scilicet quod bene petierant: et quod faceret sicut petierant: cum dicitur. cum audisset omnis ait ad me. audivi vocem populi huius que locuti sunt: bene omnia sunt locuti. et magis declarat hoc Deuterium. 1. 8. c. cum dicitur. prophetam de gente tua et de fratribz tuis sicut me suscitabit tibi omnis deus tuus: ipsius audies ut petisti a domino deo tuo in ore quod precor congregata est: atque dixisti. ultra non audiam vocem omni dei mei. nonnulli audire ultra vocem omni dei: et ignem hunc maximum non videbo ne moriar: et ait mihi omnis. bene omnia sunt locuti. Ecce ergo quod deus approbavit et consensit quod per se nec per angelum suum non loqueretur eis ulterius: sed per prophetas. nec unquam in toto deserto locutus fuit eis angelus per se: nec magno tempore post. sed post mortem Josue aliquo tempore cum diceretur ad colendum idola et tradidisset eos deus in manus tribulatum: quidam vix plorantibus eis ascendit angelus omni et locutus fuit ad eos simul ut per Iudith. 2. c. cum dicitur. ascendit angelus omni de galgala ad locum flentium et ait. et loquebatur ergo deus vel precipiebat filiis israel: non quidem per se: sed per Moysen. scilicet quod loquebatur Moysi: et Moyses loquebatur eis. (Et sanctificabis altare.) i. et altare holocaustorum apparebit sanctum per gloriam vel

Exodus * Abulensis

D iij

¶ Nunc deus per se vel per angelum locutus fuit toti populo israel postquam locutus fuit eis in monte synai.

magnitudinem virtutis mee. s. q. cum in. 8. die consecrationis sacerdotum congregatus fuisset totus populus ad Moysen et Aaron: et positis sacrificiis sup altare: descendit ignis de celo et combussit sacrificia. et in hoc monstrata fuit magnitudo dei: q. non potuisset facere aliud hoc vere nisi deus. et p hoc altare fuit sanctificatum. i. applicitum ad cultum dei. nam h. fuit sanctificatum altare ad sola sacrificia in cultum dei p vntiones et expiationes. s. factas. tñ specialius sanctificatum fuit altare p hoc qd nunc deus egit. nam cerimonie ille qd Moyses et Aaron fecerunt sup altare holocaustorum ad hoc qd esset conueniens ad cultum dei erant facte per hoies: et non stabat vtz deus approbaret illas: vel acciperet vellet illud altare vt consecrarentur ei sacrificia sup hoc. cum aut deus mitteret ignem de celo ad cremandum sacrificia. (qd nō poterat facere nisi deus) manifeste stabat qd deus acceptaret illud altare p talem operationem miraculosam. et sic est sensus. (Sanctificabitur altare). i. applicabitur ad cultum meum. vel faciam a cunctis intelligi qd est sanctificatum. i. acceptatum a me. (In gloria mea). i. per gloriam meam: q. in signat aliqui cum: aliqui per: aliqui alias habitudines. s. p magnitudinem operationis mee: que vocatur gloria mea. q. o. cognoscetis qd istud altare est sanctificatum mihi: et ego illud accepto. et hoc p magnitudinem operationis gloriose. s. faciendo miraculum approbatorium huius. cōuenit aut ista expō littere Leuit. c. 9. Alio modo est sensus qd altare sanctificabitur. i. cognoscetur esse sanctificatum ab oibus videntibus et audientibus hoc quod legitur. in gloria mea. i. per miraculosam operationem sup sacerdotes. Nam cum duo filij Aaron. s. Nadab et Abiu ministrarent in. 8. die consecrationis sue volentes ponere thymiam coram dño ad quod accipere debebat ignem de altari holocaustorum: et q. obtulerunt ignem alienum egressus fuit ignis ab altari et combussit eos vt p. Leuiti. 20. c. 9. tunc est sensus qd si forte dubitarent alig vtz altare esset consecratum dño et acceptatum ab eo vt ministraretur sibi in eo: pateret in hoc sanctificatio. s. in gloria mea. i. in opatione mea mirabili et gloriose sacerdotes exurendo. nam q. ignis egredereetur ab illo altari et combureret sacerdotes: non erat naturalis factum: sed a deo. si aut illud altare non acceptaretur ab eo: non faceret in eo aliquod miraculum ad affirmandum illud. sed fecit miraculum ex eo mittendo ignem ad combustionem sacerdotum. ergo sanctificatum fuit altare in gloria dñi. i. demonstratum fuit qd erat sanctificatum vel acceptatum a deo per gloriosam operationem eius. et ista expō conuenit littere Leuit. c. 10. Et Moyses ibi adaptat istas litteras ad illud factum: h. eam sub alijs verbis recitat. nam cum vidisset combustos Nadab et Abiu applicuit istam litteram ad illud factum dicens ad Aaron. hoc est qd locutus est dñs. sanctificabo in his q. appropinquat mihi: et in conspectu ois populi glorificabo. h. hoc ad vtrūq. factum referri pot vt magis ibi dicitur. (Et sanctificabo tabernaculum testimonij cum altari.) Per istam sanctificationem altaris erat sanctificatum tabernaculum testimonij: q. sicut in quolibet illoz duoz factorum sanctificabatur vel notabatur acceptum vel sanctificatum esse altare ad ministrum dei: ita et acceptari videbatur sanctuarium. s. tabernaculum in quo erant ista et ipsum atrium tabernaculi: aliqñ si deus non sanctificaret totum sanctuarium non fecisset mirabilem operationem in eo. Et non solum erat specialis sanctificatum altare holocaustorum de quo egressus ignis combussit sacerdotes: sed et sanctuarium tabernaculi testimonij: q. sicut approbatum fuit altare holocaustorum q. ex illo ignis supnalr ad punitionem peccatorum egressus est. ita approbatum fuit tabernaculum: q. in illud ignes alienum ingredi deus passus non est. et altare thymiamatum approbatum est: q. iste ignis apponabatur vt poneretur sup altare ipsum ad adolendum thymiam: sed deus non permisit sup illud poni. Fuit et sanctificatum tabernaculum testimonij. i. a deo approbatum: q. ibi specialr loquebatur. et hoc in duobus locis. s. intra sancta sanctorum intra ppriatorium de medio cherubim: et ad ostium tabernaculi testimonij. de vtroq. aut. s. dictum est. (Et Aaron cum filiis eius.) Aliq. volunt qd intelligatur de sanctificatione facta. s. de consecratione per tinctionem in sanguine et oleo et ceremonias alias. s. positas. et dñs. sanctificabo de futuro: q. h. esset predictus modus consecrationis eoz (vt. s. apparet): tñ non erat in executione positus: ideo adhuc sanctificandi erant. Sed non est conuenienter dictum: q. deus loquitur hic de sanctificatione facta siue quam facere debebat miraculose cum dñs. et sanctificabo altare in gloria mea. et sub eodem textu et sententia subiungitur. et tabernaculum testimonij et Aaron cum filiis eius. sed superius dñs de consecratione vel sanctificatione facta supnaturalr per approbationem miraculi. ergo et hoc est est per altem

approbationem specialr factam a deo. Item q. ista consecratio per vntiones et tinctiones in sanguine et oleo sancto per boiem fiebant. s. per Moysen. Et quantum ad hoc ita poterat fieri in boie iniquo sicut in bono: nec miraretur vtz taliter consecratus esset acceptus a deo nisi aliqd aliter postea patefieret. Etiam q. tunc deus dñs sanctificare aliquem cum per se sanctificat vel approbat. sed istam sanctificationem sacerdotum non faciebat deus per se: sed Moyses. Item q. sanctificatio dei est applicatio alicuius ad cultum suum cum eum approbat vt ministrum. sed deus non approbavit eos quos consecrauit Moyses: q. Moyses consecrauit Aaron et Nadab et Abiu Eleazar et Jethamar. sed Nadab et Abiu non fuerunt approbati a deo: sed potius reprobati: q. flama exussit eos. ergo sanctificatio dei nō fuit illa consecratio quam fecit Moyses. Cōm ergo q. Aaron et filij sui sanctificati sunt a deo specialr pater sanctificationem quā fecit Moyses. s. q. approbati fuerunt ad hoc vt ministraret ei. et fuit ista approbatio facta in morte Nadab et Abiu. s. q. deus combussit Nadab et Abiu sacerdotes q. mali erāt: et nō combussit Aaron et alios duos filios qui simul cum eis consecrati fuerant. sicut ergo p combustionem illi duo a sacerdotio reprobati sunt: ita p conservationem salutis alij tres supstites approbati sunt. et ista approbatio et reprobatio a deo solo erat et non p aliquem actum Moysi: sicut consecratio in oleo sancto et sanguine. et satis populus cognosceret qd isti sacerdotes supstites boni erant et a deo electi: cū alij fuissent sumpti ipsi ille miferunt. (Et Aaron cum filiis eius.) Non est sensus qd deus sanctificaret Aaron cū oibus filiis suis. sed Aaron cum oibus filiis suis supstibus. s. cum Eleazar et Jethamar sumptis Nadab et Abiu. (Ut sacerdotio fungatur mihi). i. vt ministrent coram me tanq. sacerdotes. fungi pñet ad honores et dignitates. et sic aliq. dñs fungi pñet patu regnatio: q. iste principatus honorabilis est. et sic in oibus pæminentijs dignitatum. sacerdotium aut magna dignitas erat in israelitis: q. sacerdotes reliquum populum indicabant: et ab eis intra multa tanq. a subditis recipiebant. ideo pprie fungi sacerdotio dicuntur. (Et habitabo in medio filioz israel.) Potest ouplr intelligi. Uno modo qd deus habitaret in medio israelitarum. s. qd esset propinquior illis ad benefaciendum q. alijs populis. nam h. deus vbicq. sit: quia nulli loco abest: non magis est in vno loco q. in altero: nec magis distat ab vno q. ab alio. dicitur tñ alicubi magis esse q. in alijs locis: q. ibi aliqua specialia agit. Et hoc modo dñs cum aliqbus hostibus esse: et ab aliqbus longe esse. sic dñs Ben. 3. 9. c. q. Poutiphar cognoscebat qd deus erat cum Joseph. i. qd deus adiunaret specialiter Joseph. nam oia negocia per eum tractata prosperabantur in manibus eius. qd a deo manifestissime videbatur euenire. Dñs etiam deus non esse cum aliquo qñ eum non adiunat vt dñs Psalmi. 5. 9. non egredietur deus in virtutibus nostris: id est non exibit nobiscum ad pugnam contra hostes faciēdo pro nobis operationes mirabiles. sic etiam dñs Num. 14. c. nolite ascendere: non est enim dñs vobiscum ne corruatis coram inimicis vestris. et Deutero. 1. c. nolite ascendere: non enim sum vobiscum. s. qd nō adiuturus erat eos. qd patet ibidem: q. hostes sui persecuti sunt eos vsq. in horma. Erat tñ deus cum eis accipiendo aliter. s. q. vbicq. est. et illo modo superiori deus dicebatur esse in medio hebreoz specialiter: q. eos specialiter dirigebat et a malis ptegebat. et nō solum dñs esse inter eos: sed et habitare: q. habitare dicit firmam mansiōnem. sic enī apud hebreos deus erat vt habitās: q. bos specialr elegerat in populum suū. Vel dñs esse deus in medio israelitarum referēdo ad illud tps quo ista vba dicebant. s. cū essent in deserto: q. tñ erāt castra simul in qdā disposita. s. vt ad. 4. plagas mudi essent. 4. vexilla: et sub illis vexillis essent. 4. aggregationes in q. totus israel diuidebat: et in qlibet erāt tres tribus. Ad orientem vexillum vñi. s. Juda: et cū eo due alie tribus. Ad meridiem Rubē vexillum: cū quo due alie tribus. Ad occidentem vexillum Ephraim sub quo et alie due tribus. Ad septentrionem tribus Dan cū vexillo suo: cū q. et alie due tribus. diuisa ergo castris in bas. 4. turmas inter eas erat qdādam mediū tanq. pñctus in medio diametri q. drati: qd computat mediū q. drati: et in illo medio erat tabernaculum: et in circuitu tabernaculi et atrij leuite et sacerdotes. Et q. deus in vasis sanctuarij specialr esse dicebat: et istud sanctuariū erat in medio israel: iō deus habitare dñs in medio israel. (Ergo eis deus). i. h. ego p nām deus sum. et hoc esse est absolutū: sicut esse boiem aut esse lapidē: et ea que absoluta sunt ad qd cūq. cōparata eādē retinēt denotatiōē. tñ dñs esse iste deus hebreis qñ eis deus sit et nō alijs gētibz: q. sicut si eoz deus esset et nō aliar gētiū eis bñficeret et nō alteri gēti: ita nūc bñfacit eis specialius q. alijs

Scdā.

Tertia.

Quarta.

Doc. finia

5

†

†

†
1. expō.Qualr
us dicat
eē cū ali
quo bo
mie: et q
liter nō.

Scdā.

D

†

† alijs gentibus. ergo eorum deus est. (Et sciēt qz ego dñs deus eoz). i. ego faciam pro eis specialia que non facio pro alijs gentibus: et in hoc cognoscent qz ego sim specialiter deus eorum et dominus. i. ab imperio: qz eis impero et benefacio. (Qui eduxi eos de terra egypti). hoc notatē dicitur quia h deus eduxisset israelitas de egypto: et ipsi se de egypto eductos esse cognoscerent. ad hoc tñ qz deus demonstraret se eduxisse eos de terra egypti: indigebat aliquibus manifestationibus. nā etiā si ipsi in dei cōfiterent se de egypto eductos a deo: nō tamen confitebantur et hoc qz iste deus qui mandabat se coli ab eis: et dederat legem et vocabat deus celi eduxisset eos de egypto. et hoc p3 in confessione eoz. j. 3. 2. e. cum enim fecissent vitulum cōstatilem et adorarent coram eo caneabant dicentes. isti sunt dii tui israel q te eduxerunt de egypto. Ecce enim qualiter se a deo eductos p fitebantur: sed istū deum dicebant esse vitulum illū quē colebant. Utrum autē deus celi qui eis legem dederat eos de egypto eduxisset non solum dubitabant sed clare illud negabant: confitentes se a vitulo quē colebant fuisse eductos. ad hoc autem qz isti cognoscerent qz iste deus qui dederat eis legem et mandabat se coli ab eis eduxisset eos de egypto: dicit se facturum aliqua in quo cognoscant: quia forte ipsi dicerent iste deus mandat se coli: et nihil est potens facere pro nobis: ideo respondet qz inter eos faciet mirabilia specialia curando de eis et providendo de necessarijs magis qz alijs populis. in quo cognoscēt qz sicut nūc habet curam de eis faciendo bona specialia ita ante habuerit educendo eos de egyptiorum terra. Utrum autem iste deus qz dicit se eduxisse hebreos de tra egypti eduxerit eos: vel vtz alijs alijs educere potuisset isto dicēte se eduxisse satis clare dices Deute. 13. e. ponit autē hoc de eductōe de terra egypti: qz est intentio dei inducere hebreos vt eū voluntarie colant. et qz boies colūt tāqz deū eū qz maxime benefacit: vult deus de se pbare qz maxime benefecerit vt colat. hebrei autē tanqz maximū bñficiū eis collatū existimabāt esse eductionē de egypto: et verissime sic erat: qz liberabāt a quotidiana morte. Et erat eis duplex mors. i. mors civilis qz erat servitus durissima qz viris horribilior est morte nāli. Et erat mors nālis qz parvuli eoz in flumine necabantur vt p3. 8. 1. et ipsi flagellis cedebantur vt p3. 8. 5. cap. et la horribus onerissimis morerentur nisi eos deus liberasset. qz ergo istud bñficiū eis ptulisset ab eis vt deus colendus erat. vel salte p3cipalr colēdus. et dato qz alijs dijs eis benefecissent qstū ad aliq alia: tñ si nō eduxissent de egypto nō colerent ab eis vt dijs: vel salte nō bērent vt dijs p3cipales. h3 ergo deus iste hebreoz qz quotidie eis faciebat spālia beneficia diceret se egisse aliqua bona eis et tñ nō eduxisse eos de egypto nō coluissent eū vt deū vel vt p3cipalē deū: h3 eū qz de egypto eduxisset. vt qz eoz deus solus bēretur dixit se eduxisse eos de egypto: ad qd inducit probōnes. i. bñficia qz eis facit et se facturū pmittit. (Ut manerem inter illos). i. qz ego sum deus qz vos eduxeris de egypto: p3 per hoc qz inter vos maneo bitans et bñficiēs. si autē alijs eduxisset vos de egypto ipse bitasset inter vos: qz a hoc vos educeret vt spāliter in populū bēret qbus talia beneficia p3stulisset. et tunc si alijs talis deus esset qz vos eduxisset et nō ego: nō pateret me morari inter vos: et colī a vobz et ipare. sed nullus deus me ab h3 pbiber. iō ego sum qz de egypto vos eduxi. (Ego dñs deus ipoz). i. in h3 qz ego vñs deus ipoz mēo inf eos cogitēt qz eos eduxeris de egypto.

Capitulum. xxx.

Altare i-
cenfi.
De ofec.
dist. i. ca.
alia vice
in glo.

Acies quoqz altare ad adolen-
dus thymiana de lignis sethim
habens cubitum longitudinis:
et alterum latitudinis idest qua-
drangulum: et duos cubitos in
altitudine. Cornua ex ipso procedent. Ae-
stiesqz illud auro purissimo tam craticulam
eius qz parietes per circuitum et cornua. Fa-
ciesqz ei coronam aureolam per gyrum: et
duos anulos aureos sub corona p singula la-
tera: vt mittantur in eos vectes et altare por-
tetur. Ipsos quoqz vectes facies de lignis se-
thim et inaurabis. Ponesqz altare contra ve-
lum qd ante arcam pendet testimonij coraz

propitiatorio quo tegitur testimonium: vbi
loquar tibi. Et adolebit incensum super eo
aaron suave fragrans. Mane quando com-
ponet lucernas incendet illud: et quando col-
locat eas ad vesperum vret thymiana sempi-
ternum coram domino in generationes ve-
stras. Non offeretis super eo thymiana cō-
positionis alterius: nec oblationem et victi-
mam: nec libabitis. Et deprecabitur aaron
super cornua eius semel per annum in sangui-
ne qd oblatum est pro peccato: et placabit su-
per eo in generationibus vestris. Sanctum
sanctorum erit domino. Locutusqz est domi-
nus ad moysen: dicens. Quando tuleris sum-
mam filiorum israel iuxta numerum: dabunt
singuli precium pro animabus suis domino:
et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti.
Hoc autem dabit omnis qui transit ad no-
men: dimidium sicle iuxta mensuram templi.
Siclus viginti obolos habet. Media pars
sicle offeretur domino. Qui habetur in nu-
mero a viginti annis et supra dabit precium.
Diues non addet ad medium sicle: et pauper
nihil minuet. Susceptamqz pecuniam que
collata est a filiis israel trades in vñs taber-
naculi testimonij: vt sit monumentum eoz co-
ram dño et propitiatur aīabus eorum.

Faciesqz Descriptis. s. sacerdotum ornamentis et eo-
rum consecratione administrationem in alta-
ri holocaustorum: hic convenienter agitur de altari thymiana-
tum. Circa qd aliquis queret que fuit ratio turba-
tionis huius ordinis. nam ea que pertinebant ad partes ipsius
sanctuarij prius describi debebant qz ea que non erant partes.
Sed ministeria in vasis tabernaculi posteriora erant ipsa vasis.
ergo posterius narranda erant. et precipue: quia iste ordo est cō-
tra naturam cuius ad ministracionem et consecrationem sacerdo-
tum requirebatur altare thymianatum in quo adolerent quo-
tidie thymiana: et labrum eneum in quo laurentur sacerdotes.
de quibus qualiter fabricari debeant agitur hic cum supra di-
ctum fuerit de ministracione que in eis fieri debebat. Respō-
detur qz hic non tenetur talis ordo in narrando qualis tenetur
in efficiendo. Quia ordo narrationis est duplex. Quidā est
naturalis: cum sic res narrantur vt geruntur. et iste ordo nihil
pulchritudinis rhetorice habet. Alius est ordo artificialis cum
non tenetur totaliter idem ordo in narrando qui erat in efficien-
do. sed mutatur aliquid prout ratio intelligendi exigit: qz inter-
dum melius intelligunt ea que narrantur cum permuratur ali-
quid de ordine naturali vt ea que maxime coherent iungantur.
Et si omnia fm ordinem nature narrantur: interdum vna re in-
cepta et nondum finita alia inchoaretur: et indecēter multa sub
vno involucre miscerentur que auditoris et lectoris confunde-
rent intellectum. et iste modus tenetur sepissime in sacra scri-
ptura et in alijs hystoricis narrationibus: vt relicto naturali
miscetur artificialis qui rhetoricus est. Istum ordinem tenuit
hic moyses in enarrando hec. et incipit ista mutatio ordinis na-
turalis in artificialem ab exordio. cap. 28. nam cum ibi de alta-
ri holocaustorum dictum fuisset in quo erat potissima mini-
stratio sacerdotum incepit dicere de ministracione sacerdotu-
li. et quia illa ministratio exigit vt res vt patet. 8. 28. capitu. in-
cepit in eodem cap. de sacerdotalibus ornamentis. et qz sacer-
dos veteris testamēti ministrare non poterat nisi esset conse-
cratus: sicut nunc nō potest ministrare nisi sit ordinatus tracta-
uit de consecrationis sacerdotalis ritu in precedenti. c. 29. nunc
autē bis expletis qd ad ministratiōis ritum pertinebant: redit
legislator ad narrandum ea que omiserat. i. fabricatiōē ouo-
rum supellectiliū sanctuarij. i. altaris thymianatū et labri enei. Et

Nume. 1. 3

Leu. 27. c.
Nūc. 3. g
Eze. 45. d

25. I.

Qd de per
mutant or-
dinē in nar-
rādo ea qz
ptinebant
ad taberne-
culū.
Rñlo.

Ordo nar-
randi du-
plex.

Diuifi. cap.

fm hoc diuidit in duas partes: qz primo ponit de altaris constructione. Scdo de labzi enei fabricatiõe ibi. (Locutus est dominus ad moysen). Tertio de sacra vnctiõe ibi. (Locutus est dominus ad moysen). C. Prima in duas. primo agitur de altaris constructione. Scdo de thymiamatis oblatione ibi. (Et adolebis incensum). Circa primũ. (Faciesq; altare). i. cu; oibus supradictis vtẽsilibus tabernaculi z atrij adhuc facies altare qõdam. (Ad adolendum thymiamata). Hic ponit ad quid illud altare proficeret. Et of q; erat ad adolendum thymiamata. i. ad incendendum incensum rõ positum qd vocat thymiamata super illud. Duo nãq; erant solũ altaria in sanctuario: quorũ vnũ erat in tabernaculo aliud autem in atrio tabernaculi. Altare qd erat ad incendendum thymiamata de quo hic agit erat i tabnaculo. Altare aut holocaustoz. i. ad faciendum sacrificia erat in atrio tabernaculi ad introitũ tabernaculi. d quo dicebat precedẽ. c. (De lignis sethim). Refert ad altare. f. q; altare erat de lignis sethim. nullũ eni lignũ erat in toto ope sanctuarij qd non esset de sethim. in fabricatione autem tẽpli salomonis erant ligna abietina z cedrina vt pz. 3. Reg. ca. 5. (Habens cubitum longitudinis). Hic ponitur figura huius altaris. Est autẽ istud altare valde minus altari holocaustoz. nã illud hẽbat. 5. cubitos longitudinis z totidem latitudinis vt pz. 6. 2. 7. c. Erat etiam minoris altitudinis: qz illud erat altitudinis trium cubitoz: istud erat duozũ cubitoz. Ratio est. qz in illo erat magnus ignis: z ponebant multe carnes: qz interdum ponebatur vnus bos concisus in frusta: z interdum multa sacrificia simul. vñ opotebat magne quãtãtis esse. Altare autẽ thymiamatis solum erat ad ponendum sup illud thymiamata. z h modicum qd erat: quare parua indigebat quantitate. (Et altez rum latitudinis. i. quadrangulũ). Vocat quadrangulũ qz eqũ lã latera erant z anguli. h nũc istud nomẽ in tali significatiõe in vñ geometrarũ vt patet p endidẽ in pzo elemẽtoz: qz quadratũ vocatur qd habet latera equalia: z angulos oẽs equales. z sic istud altare erat quadratũ. z talis figura est regularis in superficialibus. quadrangulũ of qd. 4. latera z totidẽ angulos bz: siue latera sint equalia siue non: et angulis existibus equalibus siue nũc. z vocant istẽ figure altera pte lõgiores vt cõmuni ter. vocauit ergo lra nostra quadrangulũ illud qd a geometris quadratũ of. (Et duos cubitos altitudinis). Ne si poneretur vnus cubitus altitudinis iuxta mensurã aliarũ dimensionũ eẽt valde infimũ z indecens. Nec etiã debuit hẽre maiorẽ altitudinẽ. f. vt haberet tres cubitos iuxta altitudinẽ altaris holocaustoz: qz non erat conueniens cõmensuratio tante altitudinis. f. triũ cubitoz ad longitudinẽ z latitudinẽ vnus cubiti. (Cornua ex ipso procedent). i. sicut cornua in altari thymiamatũ. z ista nũc erũt appositã vel infixa: sed ab ipso procedent. f. de ligno ipsius altaris. f. q; fiebat altare de tabulis sethim. z in. 4. angulis altaris fiebat artificialiter eleuatio. qẽdam de ligno ipso. f. q; opere carpentatoz relinquebant quattuor partes prominentes eleuate: z ille vocant cornua. qz sicut partes prominentes in aialibus in duabus extremitatibus frontis vocatur cornua: ita partes ille prominentes in altaris extremitatibus vocant cornua. Et h tales partes nũc promineant: ipse extremitates altaris vocantur cornua.

Op. quorũ rũdam. Positio bebreoz. Rõ nicolai de lira pro bebreoz positio. Rõ ad rõnẽ nico.

Bicunt autem quidã q; ista cornua erãt recurua vt ab eis penderent aliq; craticule auree super quas incendebatur thymiamata. Alij autẽ vt bebrei volunt q; ista cornua erant qñ quidã pomelli in extremitatibus altaris facti ad decorẽ z nũc ad necessitatẽ. C. Et arguit nicolaus conuenientiorẽ esse positioẽ bebreoz. f. q; cornua illa sint velut quidã pomelli. qz si essent cornua procedentia ad appendendum. inde craticulã: cũ poneret thymiamata z adolere caderent scintille sup altare z cinis qd nũc est conueniens. C. Rõdẽ q; ista argumentatio nicolai nihil procedit de cornibus altaris ad appendendum aliqd: sed q; id qd appendit nũc sit craticula ne cadat cineres. Si autẽ dicat q; illa cornua erãt recurua (vt dicebat in pzia positioẽ): z q; inde pẽdebat aliqd vasculũ ad recipiendum ignẽ z thymiamata z erat totũ clausus: ita q; nec cineres nec scintille cadere possẽt nũc pcedet argũ. f. q; sit melior positio bebreoz oĩcẽtũ esse ista cornua quosdã pomellos. S; hoc nũc obstatẽ quocũq; sint facta altaris cornua siue recurua: ita vt aliqd pendere possit: vel in modũ pomelloz: stat tñ q; nũc erat aliqd pendens de cornibus illis: qz si aliqd esset pẽdẽs illud eẽt aliqd ad ministrandũ in altari illo: z in illo altari nulla alia ministratio fiebat nisi adolere incensũ: ad qd regrebat aliqd vas receptiuũ carbonũ ignitoz z thymiamatis. Sed ista vasa erant in altari

holocaustoz: ergo nũc pẽdebãt in altari thymiamatum. pz hoc qz. 8. 2. 7. c. dicebatur q; altare holocaustoz hẽbat multa genera vasoz. f. lebetes ad suscipiẽdos cineres: z forcipes atq; fuscina las z igniũ receptacula. de tribus primis reperiet ministratio in altaris holocaustoz. f. quantũ ad lebetes in qbus cineres excluderent a scũario: z forcipes ad disponẽdũ carbonẽs z ligna in igne ne sacerdos cogere tangẽ illa manu sua. fuscina erãt ad exbendum carnes de ollis: cacabis: vel caldarijs qñ fiebant sacrificia pro peccato que coquebant in scũario vt educerent carnes de olla. Et qñ erat sacrificium pacificũ faciendũ: qz tunc populares coquebant carnes in cacabis in scũarijs: qbus coctis venire debebat puer sacerdotis tollensq; fuscina tridẽtez in manu sua educere partes conuenientes sacerdotibus vt pz. 1. Reg. c. 2. De receptaculis igniũ nũc reperiet aliqd ministeriũ nisi ponat q; illa erant vasa ad tollendũ ignẽ de altari holocaustoz vt in illo adoleat incensũ sup altare thymiamatis. C. Sed vices cũ ista vasa in qbus poni dẽret ignis sup altare thymiamatũ ptererent ad altare thymiamatũ: vt q; sup altare thymiamatũ erant vel pẽdebãt inde. C. Rõdẽ q; vasa altaris thymiamatũ nũc poterant esse conuenienter in altari thymiamatũ: s; in altari holocaustoz. C. Qz si ignis foret perpetuũ in altari thymiamatũ sicut erat in altari holocaustoz vt pz. 1. Reg. c. 6. ca. necia erant vasa ministratõis in altari thymiamatũ sp. s; nũc accedebat ibi ignis nisi in auro: z i vespẽ ad bozã paradi lucernas z col locadẽ eas vt pz. 3. in lra. iõ bis solis bozã necia erãt in altari illo vasa ministratõis. i. altari aut holocaustoz erat ppetuũ ignis: iõ regrebat ibi continue vasa ad ministradũ. C. Etia si i altari thymiamatũ ponerent vasa ministratõis ei eẽt occupatio qdã z nũc conueniens coaptatio: qz ad hoc q; adolere thymiamata i altari opotebat poni ignẽ in vase illo in q; ponẽdũ erat thymiamata. z qz i to scũario ignis in carbonib; nũc erat nisi in altari holocaustoz: si esset vas ministratõis thymiamatis in altari thymiamatis opotebat vt sacerdos volens ponere thymiamata intraret tabernaculum ad altare thymiamatis z tollerẽt inde vas illud z rediret ex tabernaculũ ad altare holocaustoz vt reciperet inde prunas: z accipiens eas rediret intra tabernaculũ ad ponẽdũ in altari thymiamatũ. leuius autẽ erat q; cũ veniret sacerdos ab extra z intraret atriũ accedẽs ad altare holocaustoz acciperet inde vas in quo ponebat thymiamata: z iposuit prunis de altari intraret in tabernaculũ poneretq; vas sup altare thymiamatũ. z sic nũc esset tanta circulatio. C. Itẽ erat post hoc aliq; circulatio: qz cõbusto sup altare thymiamate manebat cinis in vase illo super altare z carbonẽs quos opotebat eicere a scũario: z tunc porterent ista extra scũariũ: z opoteret reduci ad tabernaculum. si aut ponatur q; esset istud vas ministratõis in altari holocaustoz opotebat q; finita cõbustione thymiamatis tollerẽt de altari cinis z cineribus suis z educerent cinerem illi extra sanctuariũ: vt ponerent in altari holocaustoz: z postea cineres altaris holocaustoz simul cũ eis excluderent: z maneret ibi appensum illud ignis receptaculũ. conuenientius ergo erat q; vas ministratõis altaris thymiamatis poneret in altari holocaustoz q; in altari thymiamatũ. (Vesties illud auro purissimo). i. totũ cooperies de auro. z hoc siue parietes siue tectum: ita q; totum videretur aurum. in hoc differt ab altari holocaustoz: qz altare holocaustoz cooperiebat ex ereis laminis vt patet 8. 2. 7. cap. Lũus rõ est qz ministratio altaris thymiamatũ erat munda. f. incensio thymiamatis. ministratio autẽ facta in altari holocaustoz erat banausa. f. cõmaculatiua: quia tingeat sanguine: z super parietes fundebatur sanguis vt declaratum fuit precedenti. c. in his aut aurum sic cõmaculatũ non fulgeret: z sic nihil differret ab ere. C. Itẽ qz i altari holocaustoz erat ignis magnus ppetuus z si auro tectum esset altare liquefieret: existẽtib; autẽ laminis eneis non sequebat idẽ inconueniẽs. C. Itẽ qz nũc debant esse equaliter pulchra z equali pziõsa oia vasa sanctuarij: qz tunc nũc esset pulchritudo: cũ in varietate pñstet pulchritudo: sed illa vasa que ptebant ad tabernaculũ erant pziõsiora: ea aut que ptebant ad atrium nũc erant ita pulchra nec sumptuosa. z non solũ pz hoc in vasis: sed etia in partibus tabernaculi z atrij: quia vasa tabernaculi pziõsiora sunt scilicet de auro purissimo. vasa autẽ exteriora aut alie res non erant ita pziõse sicut vasa interiora vt patet respiciendo ea que intra erant z que extra erant a capitu. z 5. vsq; ad. 28. z in isto capitu. (Tam craticulam eius). Vocatur craticula aliquod coopertorium reticulatum. in bebreo enim dicitur. (Tam tectum eius). Et istud coopertorium erat de lignis sethim: z erat opertum laminis aureis. z in hoc differebat

Qd. 3

z
In vasa altaris thymiamatis pẽderẽt in ipso altare thymiamatis. Rõ. 1. Scda.

Tertia.

+ B

Rõ. 1. q; altare thymiamatũ auro cooperiebatur z altare holocausti ere. Scda. Tertia

+
Lra bebrez.

Altare
holocau-
storum
nihil
habebat
cooperto-
rium.

¶

†

†

†

†

†

†

†

D

Quatuor
portabatur
vectes
in
altari
thymia-
matis.
Obiecto

Ratio.

†

ferebat ab altari holocaustorum: quia in altari holocaustorum non erat
opertorium sed replebat terra versus: ad certum locum: ibi ponebat
ignem et desuper carnes victimarum. Si autem habuisset altare
illud coopertorium: sequeretur duo inconuenientia. Primum
est quod combureretur. nam cum esset ignis perpetuus in altari non posset
ullatenus manere quoniam inflammaretur laminae enee et succenderetur
tabulae altaris. Existente autem altari sine opertorio et repleto ter-
ra versus ad certam partem: non posset accendi pavementum quia
esset terra: nec etiam parietes qui in circuitu erant: quia non accede-
bat vehementer ad eos calor ignis. Secundum est quia in altari
illo erat magnus ignis. scilicet multa ligna incensa: et desuper poneba-
tur carnes sacrificiorum et comburebantur. Si autem omnia ista super alta-
ris coopertorium ponerentur fluerent: quia non possent tot manere in
planicie coopertorii. debuit ergo esse altare coecum et reple-
tus terra versus ad aliquem locum: in quo coecitate poneretur ligna
ardentia et carnes victimarum. (Quasi parietes per circuitum). i.
non solum tectum operiretur aureis laminis: sed et parietes eius per
circuitum. scilicet in omnibus. 4. lateribus. (Et cornua). i. et ille eleuatus par-
tes in extremitatibus laterum altaris que cornua vocantur operie-
bantur auro. (Facies quoque et coronam aureolam). i. facies co-
ronae de auro. vocatur de auro sine aureola corona: sive labium in cir-
citu altaris prominens ad ceterum altare ne id quod super alta-
re esset caderet. Quantum autem ista corona alta esset non exprimitur
scripta: sed possit dici quod esset tante altitudinis quante corona quae erat
super arcam et super mensam propositionis. Est autem ista corona non
rotunda sicut communiter vocantur corone: sed quadrata iuxta quod
dratur altaris thymiamatum. Et vocatur ista corona aureola
duplicitate. Vel quia de auro erat: vel quia parua erat. vel aureola
ab auro dicitur sicut habetur in doctrinali in constructione. Dat deus au-
reolam quod nomen habet ab auro. et sic corona ista aureola erat: quia
erat de auro. Vel forte quia ista corona erat parua. scilicet parua quan-
tatis in altitudine et latitudine eius. (Per girum). scilicet in circui-
tu olum. 4. laterum super grossici extremitatum laterum ita ut pue-
niret de puncto ad punctum solum occupando: aliter non esset coro-
na. (Duos anulos aureos sub corona). Dicitur ponitur de ipso al-
tari thymiamatum quomodo portari debeat: et portabatur per
vectes. non poterant autem vectes coniungi ipsi altari nec tenere
illud nisi mitterentur per aliqua loca in quibus firmi essent vectes.
et ista loca erant quidam circuli. i. anuli vocati nomine sic vulga-
ri. qui circuli erant. 4. ad mittendum per eos vectes et ponebantur
in. 4. angulis altaris: et mittebantur per istos anulos ipsi vectes
atque sic immittebantur et portabatur altare. et erat modus portan-
di istud altare sicut portabatur mensa propositionis et arca testi-
monij ut patet. 3. s. 2. cap. (Sub corona). i. quod isti anuli erant positi
sub corona quia corona erat labium altaris super planiciem eleua-
tum: et in parietibus altaris circa extremitates altitudinis parie-
tis infixi erant isti anuli. (Per singula latera). Non est sensus
quod in quolibet latere altaris illius poneretur anulus: quia tunc neces-
se erat esse. 4. vectes cum in quolibet latere poneretur duo anuli:
et per duos anulos mitteretur vnus vectis. et tunc isti vectes essent
ad portandum simul in opposita loca quia duo vectes essent ad por-
tandum ante vel retro: et alij duo ad portandum ad dextram vel si-
nistram qui sunt simul motus oppositi. Et hoc stultum est. Vel
si forte dicatur quod in quolibet latere poneretur vnus anulus ita quod
in. 4. lateribus essent. 4. anuli: impossibile esset mitti aliquem ve-
ctem per eos: quia tunc oporteret quolibet vectem reflecti ut esset in
duobus lateribus. quod nullo modo conuenit. Nam in vno latere non
posset teneri vnus vectis. vel si in quolibet anulo teneretur vnus
vectis sequeretur inconueniens quod ante dicebatur. scilicet quod essent. 4. ve-
ctes ad portandum simul in opposita. Secundum ergo quod non accipit
hic singulus ita ut distribuatur pro omni illo cui addit. scilicet pro late-
ribus: quia tunc essent inconuenientia supra assignata. sed solum
distribuuntur duo latera. scilicet per singulum de duobus lateribus
oppositis poneretur anguli duo. et sic essent. 4. anuli quia in duobus
alijs lateribus non poneretur anuli. Et si dicas quod accipiuntur
hic latera pro angulis sicut modo vulgari accipi consuetum est. et
tunc quod verum est: quia erant. 4. anguli qui claudebantur a. 4. lateri-
bus: et in quolibet illorum angulorum ponebatur vnus anulus. et sic
tamē respiciebant illi anuli duo latera solum ut per illa latera po-
nerentur vectes et non per alia duo. Rursus quod hoc non potest
stare: quia videtur quod poneretur duo anuli per singula latera. si ergo
latus pro angulo accipitur: erit sensus quod in quolibet angulo erunt
duo anuli quod est inconueniens: quia tunc sequeretur quod essent octo
anuli. et. 4. de illis superessent. (Ut mittantur in eos vectes). i. ut
vectes mittantur in anulos. vectes a vehendo. i. portando dicitur.
et sunt ligna longa immissa per illos anulos per que altare por-

tari possit. (Ipsos quoque vectes facies de lignis setim). Quia
totum quicquid de ligno erat in isto sanctuario erat de lignis se-
tim. (Et inaurabis). i. cooperies laminis aureis. (Ponesque
altare contra velum). Hic ponitur situs huius altaris. scilicet in qua
parte sanctuarii poneretur.

Quare in sanctuario factum est altare thymiamatum: et qua-
re adolebat thymiama.

¶ Considerandum est de isto altari thymiamatum
quare factum est. Ad quod satis plana est ra-
tio. nam res artificiales semper sunt ad aliquam ministracionem et mi-
nistratio illa est finis suus et causa potissima. que autem sit ministra-
tio altaris thymiamatum ipsum nomen indicat: et littera. sequens. scilicet
quod in eo adolebat thymiama. Quare autem deo thymiamata ado-
leretur sicut beatus Thomas de agno causa est. scilicet quia in atrio taberna-
culi erat altare holocaustorum in quo quotidie imolabatur hostie
scilicet cremabantur carnes: et adipēs: et panis: et similia ut patuit
precedenti. c. ex quibus odor grauis et fetor quidam redderetur. ut
hoc non esset contra deo intra tabernaculum adolebatur thymiamata
boni odoris ut tolleret ille fetor. Et confirmari adhuc poterat
hoc pro parte eius: quia in eisdem temporibus in quibus ponebantur
hostie in altari holocaustorum ponebantur thymiamata in altari
thymiamatum. patet quod precedenti. c. dicitur quod esset sacrificium perpetuum
holocaustum quotidie bis. scilicet duos agnos aniculos vnum in mane et
alterum in vespere: thymiamata autem eisdem temporibus adoleba-
tur. scilicet in auroa et in vespere ut patet. 3. j. in littera. ergo ad tollendum
fetorem sacrificiorum thymiamata adoleri iussa sunt. Et hoc
hoc non stat valde conuenienter. primo quia hic dicitur fuerit quod
eodem tempore ponebatur thymiamata in altari in quo sacrificia cre-
mabantur in alio altari. tamē non est verum simpliciter quia autem in auro-
ra videbatur poni thymiamata quia sacrificia fierent. et in vespere
posterius ponebatur thymiamata quia sacrificia. Et patet hoc: quia littera
ponens tempus incensendi thymiamata non posuit simul debere in-
cendi thymiamata et sacrificia: sed simul debere incendi et parari
lucernas candelabri et incendi thymiamata. quod patet. 3. j. cum dicitur. et ado-
lebit incensum super eo aaron suae frangane: mane quoniam componet
lucernas incendet illud et quando collocat eas ad vespere. Et tunc
si poneretur thymiamata in altari ad tollendum fetorem vel odorem
grauē sacrificiorum: oportet et quod quicquid incenderetur sacrificia
super altare holocaustorum incenderetur thymiamata super alta-
re thymiamatum. Sed falsum est: quia hic bona incensendi thymia-
mata concordaret aliquam cum bona holocausta duo
pertinentia ad quotidianum sacrificium: tamen non concordabat cum
bona faciendi alia sacrificia voluntaria. nam interdum et sepius faciebant
populares oblationes sacrificiorum pacificorum: aut pro
peccato: vel holocaustorum: et durabant versus ad magnam partem
diei: sicut cum salomon obtulit mille hostias ut patet. 3. 2. Para. 1. c. et
in solennitatibus quando conueniebant omnes viri ad locum sanctua-
rii. scilicet per annum ut patet. 3. s. 2. 3. j. 3. 4. ca. fiebant sacrificia valde
multa: ita quod necesse esset maiorem partem diei in sacrificijs trahi. quod
si ad tollendum fetorem sacrificiorum oportebat quod toto die incensum
esset in altari thymiamata. Sed falsum est: quia solum incendebatur bis
in die. scilicet in auroa et vespere. ergo non erat ad tollendum fetorem sa-
crificiorum. Item thymiamata incensum in altari dato quod po-
neretur ad tollendum fetorem carnum combustarum et adi-
pum: tamē non posset: quia odor exhalans ab istis est valde gra-
uis et grossus. odor autem exhalans a thymiamate est valde
suauis: ideo valde disturbaret fetor carnum quod adiunaret odor
suauis thymiamatum: precipue cum multe carnes simul in alta-
ri ponerentur. scilicet vnus bos integer in partes concisus: et plerumque
multa holocausta et pacifica simul ut duo vel tres arietes holo-
causti simul: et totidem pacifice hostie simul: ex quibus fetor in-
dicibilis exhalaret quem abolere non posset thymiamata fra-
grans. Item quia quoadmodum alicui sentienti odorem et fetorem
aut quodcumque triste apponitur aliquod magnum delectabi-
le et aliquod paruum triste: magis affligitur a modico tristi
quod gaudeat in magno delectabili. cuius ratio est: quia ad hoc quod
aliquis experietur delectabile oportet esse tranquillitatem in eo
ut totus vacet illi delectabili: aliquando si distrabatur in plura
non experietur delectabile. Quod satis patet in maximis de-
lectabilibus corporis: que si aliquis cum cura aliqua experia-
tur non delectatur. tristitia enim tollit tranquillitatem requisi-
tam ad experiendum et fruendum delectabili. ergo paruum tri-
ste tollit magnum delectabile. Sed thymiamatis odor erat de-
lectabilis. fetor autem carnum et panis exustorum erat tristis et grauis
ad portandum. quod impedit delectatio thymiamatis a tristitia fetoris
carnum exustarum. Et tunc dato quod thymiamata illis apponderetur

Ratio.

¶ Deo ad-
olebat thy-
miamata
vel. test.
Tho. rati. i.
1. se. q. 1. or-
ar. 6.
Confirmat.

1. c. 8. rati.
fides tho.

Scda.

B

3. rō contra
tho.

Quarta.
Sigs maxi-
mas beat
delectatio-
nes et admi-
scet sibi ali-
quod parua tri-
sta non sen-
tiet illas de-
lectatōes.
Parua tri-
sta tollit
magnum de-
lectabile.
Quinta.

Scda. pendet ante arcā. ergo nō pendet ante istud altare. **C** Scdo p3 hoc. j. 40. c. vbi collocat totum tabernaculū 7 ponit ordo collo-
Tertia. catorum. et vñ qd moyses posuit arcam 7 appendit ante eā ve-
 lū: deinde posuit mensam in tabernaculo testimonij: 7 candelabrum: 7 altare thymiamatis 3 velum. ergo nō erat post vela-
 mentū. s. intra sancta scōrū. **C** Tercio p3 hoc Leui. 16. c. vbi dñs
 de die propitiationis qd intrare debebat illo die sacerdos ma-
 gnus intra sancta sanctorū 7 orabat pro se 7 pro domo sua donec
 egredere. 7 sequit. euz exierit ad altare qd est coram dño orat
 pro se: 7 sup̄ sanguinem fundat super altare. 7 ibi loquit de
 altari thymiamatū vt p3 manifeste in lra. **C** Et p3 et bic. f. qd ie-
 mel in anno sacerdos tingeret istud altare thymiamatū sangui-
 ne. s. in die expiationis siue ppitiationis. 7 dicit qd ad tingēduz
 istud altare sanguine sacerdos exibat de scō scōrū: ergo nō erat
 intra scā scōrū. alioquin necesse esset ante qd exiret de scō san-
 ctozū tingere illud sanguine: 7 nō extra velū. nullo mō ergo dñs
 ci pōt qd altare thymiamatis esset intra scā scōrū. Quod autē
 dicunt de thuribulo aureo. f. qd illud sit quoddā thuribulum de
 auro in quo sumus sacerdos cremabat thymiamā qñ intrabat
 in sancta scōrū. et qd istud esset intra scā scōrū. Satis vide-
 tur (quomodo cūq; ponatur) difficile. nam nō vñ ista positio cō-
 uenies. * Prio qz littera apostoli ad Heb. 9. c. necessario dñs in-
 telligi de altari thymiamatū qd p3 contemplanti lram illam
 diligenter. nā ipse vult enarrare ibi oia que erant in prioribz ta-
 bernaculo 7 in scō. s. intra scā scōrū. 7 ponit in prioribz taber-
 naculo mensam. ppositionis: 7 candelabū: 7 ponit post velū scā
 scōrū arcam. 7 dicit qd istud scōm tabernaculū hēbat aureum
 thuribulum. sola. n. ista. 4. erant intra tabernaculū totum. s. men-
 sa: 7 candelabū: 7 altare thymiamatis: 7 arca testimonij vt p3
 j. 40. c. vbi oia que erant in toto scōario. s. tam in atrio qñ in ta-
 bernaculo sufficienter enumerantur. sed bic in lra apostoli oia
 ista ponuntur accipiendo altare thymiamatis esse thuribulum
 aureū. ergo dñs accipi pro altari illo: aliqñ apostolus aliqd desi-
 ceret de his que erant in tabernaculo qd nō est conueniens: euz
 ipse intendat sufficienter ista enarrare. **C** Etia superabunda-
 ret aliquid ad ea que moyses in istis libris scripsit. qd nō est vi-
 cendū. nam in isto libro moyses accepit a dño regulā de omni-
 bus que fieri debebant: 7 scripsit ea. 7 postea scribunt oia ista
 facta fuisse vt p3. a. c. 3. 6. vñ ad. 39. inclusiue. deinde ponuntur
 omnia hec vt collocata. Cum ergo ter ista oia recitent: 7 alibi
 in alijs tribus libris moysi manentibus de his mentio fiat: nun-
 quā ponit qd esset aliqd thuribulum aureū intra sancta san-
 ctozū. Sed nunqd ex hoc confitemur cum Aug. esse altare thy-
 miamatū intra scā scōrū: absit. cū supra clarissimis scriptu-
 re testimonijs improbauerimus. **C** Itē non videt cōuenienter
 dici qd esset intra sancta sanctorū thuribulū aureū in quo sacer-
 dos thymiamā incenderet: qz vasa pertinentia ad thymia-
 tis ministratiōē h essent ipsius altaris incensozum: nō non cu-
 stodiebant cum ipso altari sed cū altari holocaustozū vt proba-
 tum fuit supra. 7 vocabantur igniū receptacula. sed hoc thuribu-
 lum aureū (si esset vas pertinens ad ministratiōē thymia-
 tis) esset cū altari holocaustozū. ergo nō erat ponendū itra san-
 cta scōrū. **C** Itē dato qd esset aliqd thuribulū aureū in quo
 poneretur thymiamā cū intraret in sancta scōrū: ita qd ad re-
 uerentiam loci illius qñ sacerdos illuc intraret poneret thymia-
 mā in thuribulo aureo: h oibus alijs tēporibus ponere in thu-
 ribulis enis qualia erant illa que pendebant ab altari holocau-
 stozū de quibus dñs. 7. c. cuncta vasa eius ex ere fabricabis.
 7 inter illa erant vasa altaris thymiamatū que vocant ibidem
 igniū receptacula. 7 istud thuribulum aureum custodiret intra
 tabernaculum primum sicut cōseruabant vasa mense que erāt
 aurea: 7 candelabrum 7 cetera vtenilia: non tñ oportebat poni
 illud intra sancta sanctorū. **C** Itē 7 fortius nō videtur vñ mo-
 do esse ponendū qd thuribulū aureū esset intra sancta scōrū.
 nā si sic esset oporteret vt sacerdos prio intraret in scā scōrū
 7 tolleretur inde thuribulum: 7 veniens ad altare holocaustozū
 poneret prunas: 7 super posito thymiamate intraret in scā scō-
 rū exhalante fumo. dñs tñ Leui. 16. c. qd anteqd sacerdos sumus
 intraret in scā scōrū acciperet thuribulum 7 impositis prunis
 7 thymiamate intraret: 7 nebula aromatum impositozū prunis
 ascendens operiret ppitiationū ne moriatur. ergo si intraret si-
 ne aromatibus quozū nebula operiret propitiatozū moreret.
 ergo nō erat intra sancta scōrū illud thuribulū aureum: quia
 tunc nō solum semel sed etiā pluries intraret sacerdos sine aro-
 matum nebula in sancta sanctorū. Primo qñ irret pro thuribu-
 lo aureo ad ponendū prunas 7 thymiamā. Scdo qñ depositis

prunis 7 thymiamate reduceret illud in scā scōrū vt maneret
 ibi. ergo nullo mō tale thuribulū erat ibi. **C** Itē dñs Leui. 16. c.
 qd semel p annum fieret festum propitiationis 7 tunc intraret
 sacerdos in scā scōrū. et apostolus ad Heb. 9. cap. 9. dicit qd in
 prioribz tabernaculo sacerdotes quotidie ministeria sua explebat:
 sed ad scōm tabernaculū (qd erat scōm sanctorū) solus sacer-
 dos sumus siue potifex vt ipse dicit introibat semel in anno. h
 si ponere thuribulum aureū ad incendendū thymiamā esse in-
 tra scā scōrū: necesse esset ter in quolibet anno intrare sacerdotē
 magnū in scā scōrū. ergo non erat thuribulū aureū in scā scōrū.
 cūtia p3 qd si esset in scā scōrū: oportebat vt prio sacerdos ma-
 gnus intraret in scā scōrū pro thuribulo qd ibi maneret: et po-
 sitis prunis 7 aromatibus introiret iterū in scā scōrū 7 face-
 ret ceremonias illas que hñr Leui. 16. cap. 7 post exiret cineres
 thuribuli depositurus siue prunas manentes: 7 tunc mundato
 eo rediret positurus illud intra scā scōrū. necessarium ē erat
 qd ter in anno intraret in sancta scōrū: qd erat vetitū in lege.
C Sub magna reuerentia horū pdeozū: dicerē 7 ego si auderē
 forte neutra hāz positio ē cōuenientē. nec enī est conueniens
 qd Aug. dicebat. f. qd altare thymiamatū esset intra scā scōrū.
 nec qd alij doctores dicebant. f. qd esset illud thuribulū aureū
 in quo ponerent prunas cum ingrederet sacerdos in scā scōrū:
 qz istud thuribulum aureū nō erat altare thymiamatū qd exi-
 steret intra scā scōrū qd est 3 Aug. Nec est thuribulum au-
 reū ad incendendū thymiamā qd esset intra scā scōrū. qd est
 cōtra positioē aliozū doctozū: sed erat altare thymiamatū: 7
 tñ non erat intra sancta scōrū. **C** Qd autē altare thymiamatū
 non sit intra scā scōrū supra probatū fuit. 7 p3 adhuc duabz
 rōnibus. **P**rima qz dicit apostolus ad Heb. 9. c. qd in scā scō-
 rū nullus intrabat nisi sacerdos magnus: 7 iste solū semel in an-
 no. sed ad altare thymiamatū quotidie oportebat aliqñ acce-
 dere ad ministrandū ponendo thymiamā suauē 7 fragrans. ē
 non erat altare istud intra scā scōrū. p3 añs. f. qd quotidie fieret
 ministratio in altari thymiamatū: qd dñs bic in lra. 7 adolebit in-
 censum aaron super eū suauē fragrans: mane qñ cōponet lucer-
 nas incendet illud: 7 qñ collocat eas ad vespē vret thymiamā
 ppetuū in generationes vras. i. quotidie 7 hoc oī tpe. **C** Scdo
 qz solus sacerdos magnus introibat in scā scōrū vt p3 ad He-
 bre. 9. c. imo 7 qñ ipse intrabat in scā scōrū nullus de sacerdoti-
 bus minoribus stabat intra tabernaculū vt p3 Leui. 16. c. sed in
 altari thymiamatū non solū ministrabat sumus sacerdos h ē
 minores sacerdotes. ē nō erat altare thymiamatū intra sancta
 scōrū. p3 añs qz filij Aaron Nadab 7 abiu minores sacerdotes
 erant vt p3 precedēt. c. cū pī eozū aaron fuerit cōsecratus in sū-
 mū sacerdotē ipi aut in minores. cuius signū est qz ibi manda-
 bat qd indueret aaron vestibus pontificalibus: 7 filij sui idue-
 rent vestibus sacerdotum minorū. isti tñ duo offerebant thy-
 miamā sup altare thymiamatū vt p3 Leui. c. 10. cū dñs. arreptis
 nadab 7 abiu filij Aaron thuribulis suis posuerunt ignē 7 ince-
 sum desup offerentes coram dño ignem alienū. sed non erat in
 toto tabernaculo alius locus in quo offerret incensum nisi al-
 tare thymiamatū. ergo sup illud offerebant filij aaron q erant
 sacerdotes minores. **C** Itē p3 hoc qz Sacharias pī bti Joānis
 erat sacerdos minor: 7 tñ offerebat incensū corā dño vt pater
 Luc. 1. c. Nec valet si forte dicas eū fuisse sacerdotē sumū. Nā
 falsū est. qz dñs Luc. 1. ca. qd ipse erat de sorte abia q erat octava
 sortis sacerdotū vt p3. 1. Para. 24. c. de ista aut nō erat sacerdos
 sumū. Et dato qd velis pteruire oīes qd romani q tūc dñabant
 tur iudeis mutabāt sumos sacerdotes vt eis placebat vt p3 ex
 historijs Iosephi in libris antiqta. 7 Eusebij in cronicijs suis: 7
 Luce tudei. nā si sumus sacerdos cēt ministraret qñ veller: h iste
 nō ministravit qñ voluit sic dñs Luc. 1. cap. qd intrauit ad offe-
 redū incensū in ordine vicis sue. i. qd qñ euenit tps vt minis-
 traret illi g erat in vice abia q erat octava: intrauit Sacharias vt
 ministraret. **C** Itē qz dñs ibidē. forte exijt vt incenderet incensū 7
 ingressus fuit ad incendendū. si tñ esset sumus sacerdos nō opor-
 teret mitti sortē vt ministraret aut nō ministraret. h cū vellet mini-
 straret: cū aut nollet nō cogere. p3 qd Sacharias pī bti Joā-
 nis erat sacerdos minor 7 tñ ministrabat in altari thymiamatū.
 ergo nō erat altare thymiamatū intra scā scōrū. **C** Nūc autē
 restat rñdere ad textū aplī ad Heb. 9. c. dato illi verū intellectū
 quō illud thuribulū aureum qd ibi ponit: siue esset altare thy-
 miamatū vt volebat Aug. siue qd dñs thuribulū ad ponendū incē-
 sum: nō ē itra scā scōrū: qd est 3 pōnē oīes eozū fil. nā 3 Aug.
 7 alij discordēt qñ ad assignandū qd sit illū thuribulū: n tñ dñs
 scordāt qñ ad h qd sit itra scā scōrū. h vt ex pmissis oibz p3 qd

Serta.

D

Doc. dñs.
 Notandum
 cōtū h nec
 i alijs nihil
 dicitur suo
 scō sed q
 textū ipius
 sacre scri-
 ptur qz hē
 bar vt ite
 dicā i scri-
 nio pecto-
 ris sui.
 * Altarē thy-
 miamatū
 n erat itra
 scā scōrū.
 * rō. 1. 2 in
 ordine. 4.

2. 2 in ordi-
 ne. 5.

2. 2 in ord. 6
 Sacharias
 pī Joānis
 baptiste n
 fuit sacerdos
 magnus in
 ve. test.
 rō. 1.

Scda.

Rñso ad
 dñm aplī.

qd illud esset nō pōt poni intra scā sanctor. dicit apostolus ad
 Heb. 9. c. qd scdm tabernaculū erat post velamentū hīs aureū
 thuribulū 2 arca. in quo videt inuere in superficie lre qd illū
 thuribulū aureū erat intra scā scōrū. Sed nō est iste sensus. sed
 qd istud scōz tabernaculū qd erat post velamentū. i. post velū
 pendens ante arcā testimoniū hēbat aureū thuribulū 2 arca. i.
 aureū thuribulū qd erat ante velum distinguens ista duo ta
 bernacula: 2 hēbat arcā que erat intra scdm tabernaculū. i. post
 velamētū. 2 sic scdm tabernaculū hēbat ista duo: qd cōputabā
 ambo aliquo modo pertinere ad scdm tabernaculū. s. differe
 bant situ: qd vnum erat ante velamentū: aliud aut post velamē
 tum. C Sed dicit aliquis qd ista expositio potius est extorsio q
 dam ridicula: qd accipiendo isto modo hēre non solū scdm ta
 bernaculū qd erat intra sancta scōrū hēbat altare thymia
 tum: qd vocat aureū thuribulū: sed et hēbat mensam propo
 sitionis 2 candelabū: qd ista erant in pīo tabernaculo 2 erāt an
 te velum sancti sanctor. Rīdes qd ista nō est extorsio. nā si ali
 quis sensus verus posset dari fm quē poneret thuribulū illud
 aureū intra sancta scōrū esset iste sensus extorsus. sed nō po
 test assignari aliquis modus per quē ponat thuribulū itra sen
 ta sanctor. ergo opz sic poni: nec est extorsio. Et pz simile mul
 toties in sacra scriptura. nā si cōsiderent dicta xpi in euange
 līs quomō aliquādo cōfirmat positionē suā: per aliqua dicta
 pphetarum: 2 alios libros legales. 2 apostoli in epistolis suis:
 2 in libro actū apostolorū inducunt auctoritates veteris testi
 que distortissime vident adduci. tñ cōstat qd ille fuit sensus scri
 pturē cū impossibile esset chrisū mentiri: 2 apostolos qui spū
 sancto dictante loquebant. 2 ipossibile erat sanctam ecclesiam
 errare: que oīa ista tanq̄ verissima suscepit. Pz de illa auctori
 tate que habet Esa. 7. c. s. ecce virgo concipiet 2 pariet filiū. que
 auctoritas fm locū in quo est yr manifeste referri ad aliqd qd
 erat tpe achaz vel paulopost venturū erat. Et tamē euangeli
 ste nri 2 tota sacra scriptura exponit illā de conceptu beate vir
 ginis. Itē id qd habet Esaie. 40. c. s. ego vox clamantis in de
 serto yr manifestissime referri ad Esaia. tñ beatus Marcus in
 c. 1. euangelij testat illud fuisse dictū de beato Joāne. Et illud
 qd hīc Esaie. 9. c. pīo tpe alleuiata ē terra zabulon 2 neptalim: no
 vissime aggravata est via maris. qd ex contextu lre Esaie vide
 tur intelligi de bello facto a rege salmanasar vel aliquo alio re
 ge tra iudeos. 2 tñ intelligitur ad lram de principio predica
 tionis chrisi in terra galilee vt declarat beatus Mat. cap. 3.
 sui euangelij. Quid. n. in his imorandū est: cū tota sacra scriptu
 ra noui testi talibus expōnibus plena est: que distortissime vidē
 tur: sunt tñ potissime: quia chrisus 2 apostoli sic exposuerunt.
 Nō est ergo oīm qd ista expositio extorsio sit: cū nullo alio mo
 do recte exponi possit vt patuit precipue: qd aliqū colorez hēt
 etiā ex ipsa lra. Nā argm qd sit tra hoc. s. qd eodē modo vice
 retur mensam 2 candelabū ptinere ad scdm tabernaculū: qd
 vtracq̄ sunt corā tabernaculo scō. s. corā scō sanctorū. non va
 let qd scriptura facit in hoc dīam dicens specialiter pertinere
 magis altare thymiamatum ad scā scōrū qd candelabū. nāz de
 altari thymiamatum dīr semp qd est ante velū siue cōtra velum
 vel corā. de mensa aut 2 candelabro non dīr bec. pz qd hīc di
 cit qd altare istud est 5 velum quo tegitur arca. Et eodē modo
 dīr. j. 40. c. qd istud altare est ante velū siue 5 velū. 2 idēz modus
 hīc Leui. 16. c. Ergo aliqū modū sitū spālēz hēbat altare thy
 miamatis respectu veli tegētis arcā 2 distinguētis scōz taber
 naculū quē nō hēbat mensa ppositionis nec candelabū: ppter
 quā apostolus magis dīxit ptinē ad scdm tabernaculū qd mēsa
 2 candelabū. Conclusum est ergo ex oībus premīssis qd altare
 thymiamatū nō erat intra scā scōz. 2 qd intra scā scōz nō erat
 aliqd thuribulū aureū vt aliq̄ volebant. 2 qd altare thymia
 mātū est thuribulū aureū d quo apostolus loq̄ ad Heb. 9. c. (Lō
 tra velū). s. qd istud altare thymiamatū spālōz mō erat 5 velū
 qd mēsa 2 candelabū. iō scdm tabernaculū dicebat hēre thuri
 bulū aureū. i. altare i quo ponebat thymia siue thus. 2 erat
 aureū. i. opertum laminis aureis. 2 hoc habebat scdm taberna
 culū nō intra se sed ante se. 2 nō dicebat hēre ante se mensā p
 positionis 2 candelabū. (Qd ante arcā pendet). Ad velandū
 arcā distinguendo duo tabernacula. (Lōz propitiatorio). i.
 istud velū pendet ante ppitiatorū. est autē ppitiatorū cooper
 toriū arce factū de auro purissimo: 2 erat qd quedā tabula po
 sita plane 2 tegens totā arcā: de cuius extremitatibus duabz op
 positis fiebant duo cherubim p malleationē: q vocant produ
 ctiles. i. extensibiles de qbus. s. 25. c. 2 qd istud ppitiatorū erat
 sup arcā: qd erat corā arca erat corā ppitiatorio. S. diceba

tur hic qd istud velū pendebat ante arcā: ergo pendebat ante p
 pitatorium. fit tñ mētio de ppitiatorio: qd illud erat aliqd val
 de notabile in toto scūario cū super illud sedere diceret deus
 2 loq̄: et in illo parcebat filijs israel de oībus iniquitatibus suis.
 2 ab hoc vocabat propitiatorū. i. locus ad propitiandū siue re
 mittendū iniquitates. (Quo tegitur testimoniū). i. qd cooperie
 bat tabulas existētes in arca que vocant testimoniū. Erant enī
 tabule decalogi testimoniū cōtra filios israel qd a deo lege ac
 cepissent: ita qd necessario 2 infallibiliter p illas pbabatur fm
 modū quem declarauimus. s. 20. c. 2 iste tabule ad custodiā in
 arca posite sunt. 2 qd arca tegebat propitiatorio: dicebantur ta
 bule tegi ppitiatorio. Ex quo inferē etiā id qd probauimus. s.
 25. c. qd propitiatorū esset cooperatoriū arce 2 non hēret aliqd
 alterū. nā si aliud esset arce cooperatoriū non dicerentur coo
 periri tabule siue testimoniū qd idem est propitiatorio: sed
 alio opertorio arce. (Ubi loquar tibi). i. qd in propitiatorio lo
 quar ad te. ista est cā potissima: quare fecit hic mentionem de
 propitiatorio. s. vt subiungeret istud dictū. loquebatur deus de
 propitiatorio vt patet supra. 25. cap. 2 loquebatur apud ostiū
 tabernaculi 2 altare holocaustorū vt pz precedenti. c. sed magis
 2 pluries loquebat deus moysi in propitiatorio qd apud altare
 holocaustorū. nā apud altare holocaustorū loquebatur de quā
 do spālter ipse volebat nō petente moysi. in propitiatorio lo
 quebat deus quādoq̄z vellet aliqd moyses vt pz Nume. 7.
 c. cum dī. cūq̄z ingrederet moyses tabernaculū federis vt con
 suleret oraculum. i. vt hēret rāsonem alicuius dubij: audiebat
 vocem loquentis ad se de ppitiatorio qd erat super arcā iter
 duos cherubim: vnde 2 loquebat ei. (Et adolebit incensum)
 hic ponit scdm. s. de huius altaris ministratōe. s. qd fieret in h
 altari. (Et adolebit incensum). i. cremabit thymia siue thus:
 2 hoc erat cōfectū quodā spālī artificio d quo. j. (Sup eo). nō
 qd ponere immediate incensum super eius planam superficiem:
 qd cum esset cooperū laminis aureis liquefieret aurū applici
 tis pūnis 2 pollueret cinere atq̄ obfuscare: qd incōueniens
 erat ad auri puritates. sed fiebat aliter. s. qd erat qdā vas enēū
 qd vocabatur ignis receptaculum: 2 aliquādo nominatur thuri
 bulum: 2 de istis erant multa. qd pz. qd. s. 27. c. cū agit de istis
 vasis dī qd in altari holocaustorū erant igniū receptacula. 2
 tñ ista erant ad ministratōē altaris thymiamatūz vt pz in su
 pradictis. Etiam qd dicit Leui. 10. c. qd arreptis nadab 2 abiu
 filij aaron thuribulis suis posuerunt ignē 2 incensum desuper
 offerentes corā domino. Et sic multa simul thuribula erant in
 quibus offerebatur incensum. Sed vtrū semper in multis thuri
 bulis poneretur incensum an in vno non constat. Satis autē
 notū est qd aliquādo simul poneret thymia in multis thuri
 bulis: qd duo filij aaron simul acceperunt thuribula 2 posue
 runt ignem 2 incensū vt pz Leui. 10. capit. Sed nō videtur qd
 hoc quotidie sic fieret: sed in aliqua magna solennitate. qualis
 tunc erat. s. completio consecrationis Aaron 2 filiorum eius: 2
 totus populus ad istam festiuitatem cōuenerat vt congauderet
 eis vt patet Leui. 9. capitū. in alijs autem diebus profectis vi
 detur qd solum poneretur vnum receptaculum ignis siue thuri
 bulum cum thymiamate. 2 hoc quia (vt cōmuniter) vnus so
 lus sacerdos intrabat ad incendendum incensum coram domi
 no: ideo vnum solū portaret thuribulum. 2 fiebat istud vt patet
 de Zacharia qui forte intrauit vt offerret incensum coram do
 mino vt habetur Luc. 1. capitū. 2 sic solus intrabat.

Erant autem modus huius oblationis incensi qd sacerdos qui
 oblaturus erat thymia ibat ad altare holocaustorū: a cu
 ius cornibus pendebant igniū receptacula que erat vasa mi
 nistratōis altaris thymiamatum: et assumens pūnas de ip
 so altari holocaustorū imponebat thymia 2 intrabat atq̄
 ponebat vas illud super altare thymiamatum: 2 ibidem com
 burebatur thymia. cum autem consumatum esset istud thy
 miam tollebat sacerdos vas in quo erat thymia 2 euacua
 bat carnes de illo extra sanctuarium 2 castra in loco mundo:
 2 reducebat vas illud ad altare holocaustorū appendens a
 cornibus illius sicut ante extiterat vt ibi maneret ad iterū hoc
 in vespere faciendum. 2 sic quotidie bis fiebat hoc omni tem
 pore. (Aaron). Istud incensum ponebat aaron in hoc alta
 ri fm omnes cerimonias supradictas. 2 non solum ipse sed
 omnes sacerdotes magni post ipsum: quia istud mandatum
 non erat personale ita qd ad eum pertineret: sed dirigebatur
 ad omnes summos sacerdotes: quia pertinet directe ad digni
 tatem vel ordinem. 2 non solum pertinebat ad sacerdotes
 magnos: sed etiam ad minores: quia filij aaron ministrabant
 incēdētes

†

†

†

†

Nō pōt
 bas i al
 tari thymia
 mātū tē
 sup pla
 nā sup
 cie sed
 quodā
 thuribul
 lo.
 Altaris
 thymia
 mati m
 ta thuri
 bulacrāt

Qd. 7

Modus
 offerēdi
 thymia
 ma a sa
 cerdoti
 bus.

†

incendentes vt p3.j. in lra ⁊ declaratu fuit et sup2a: q2 Zacharias
 p3 Joānis Baptiste erat sacerdos minor: ⁊ tñ offerebat incen-
 sum coram dño vt p3 Luce. 1. cap. (Suaue fragrans). Pñt ista
 duo pō i p vno adiectiuo: ⁊ q2 uertat aliter eoz in aduerbiū. f.
 suaue fragrans. i. suauius fragrans. Vel vocat suaue q2 odor illi
 thymiamatis nō erat grauis sicut quidā alij odores: sed multū
 suauius. Etia erat fragrans. i. valde emittens odorē. flagrare pre-
 posita. l. signat ardere. fragrare preposita. r. signat odorē emit-
 tere. ⁊ sic accipit hic. Errāt aut q scribunt hic fragrans ponēdo
 l. in p2a syllaba. (Māne quādo cōponet lucernas icēdet illū).
 Bis in die fiebat incensio lucernarū siue paratio ⁊ bis incensio
 thymiamatis. in mane aut cōponebat sacerdos lucernas: q2 cuz
 esset candelabū continens lucernas septē vt p3. 5. ⁊ 5. c. quarū
 quattuor per diē nō ardebant. et has extinguebat sacerdos in
 auroa manentibus alijs tribus lucentib⁹: ⁊ in vespere redibat
 sacerdos ⁊ incēdebat. 4. lucernas extinctas cū tribus q2 p oīs
 luxerant. ⁊ sic oīs septem tota nocte lucebat in tabernaculo. sic
 ait Josephus. Erant aut iste due ministratiōes simul. f. ministra-
 tio in candelabro: ⁊ in altari thymiamatū. ⁊ idē mister vtriusq;
 erat: qñ q lucernas parauisset confestim thymiamata incēdebat.
 qd p3 in lra cum dñ. ⁊ adolebit incensum super eo Aaron suaue
 fragrans māne qñ cōponet lucernas incēdet illud. ⁊ sic ipse cō-
 ponebat lucernas ⁊ incēdebat thymiamata ⁊ vnico ingressu in ta-
 bernaculū faciebat ista duo: q2 vtrūq; in eodē tpe faciebat. (Ma-
 ne qñ componet lucernas). Componere lucernas erat. 4. lucer-
 nas extingueret ⁊ tres relinqueret: ⁊ parare eas tollendo lychnū
 ⁊ disponēdo ita vt nō extinguerentur: sicut in lampadibus ec-
 clesiariū lychnū disponimus ne extinguat lucerna. (Incēdet il-
 lud). f. thymiamata sūm ritu: sup2a assignatū. (Et qñ collocat eas
 ad vespertū). i. in sero occidene sole. collocare lucernas erat. 4.
 lucernas extinctas incendere vt oīs septē per noctē luceant: ⁊
 parent earū lychna ne extinguat flāma. (Vt thymiamata sem-
 piteriū). i. ponet in vase illo vbi sunt p2ne ⁊ ibi cōcremabitur.
 ⁊ hoc fiebat in sempiternū. i. quotidie: ⁊ oī tēpore durabat. (Lo-
 rā dñi). f. corā scō scōzum: q2 istud altare dicebat esse 5 velū
 qd oppādū ante arcē vt. 5. p3. 2. j. 40. c. ⁊ q2 istud altare corā
 velo erat post qd sup propitiatorū deus esse dicebat: corā deo
 altare hoc esse dicat. (In generatiōes vras). i. p oīs generatiō-
 nes vras. q. d. nō solum obseruabit iste ritus ab aaron ⁊ filijs
 suis: sed et successores eoz post eos in sempiternū hoc obserua-
 bunt. (Non offeretis sup eo thymiamata cōpositionis alterius).
 Vocat thymiamata aliquid cōpositum ex pluribus aromaticis
 ad reddendū odorem. hoc aut quocūq; modo fiat vocatur thy-
 miamata. Et in hoc instruit deus hebreos ad reuerētiā suā: q2 ip-
 si forte deuotione promoti vt magis deū honorarent qdūq;
 thymiamata aut thus vel alterū quid suauius odoris in altari thy-
 miamatū cremare vellent: deus aut prohibet hoc: q2 redunda-
 ret in quādā irreuerentiā cū quilibet hēret aliqđ thymiamata
 tale qle illud qd deo offerebat. voluit ergo fieri quādā spālem
 cōpositionē thymiamatis vt p3. j. in lra. ⁊ mādauit ne q2 talem
 pro odore suo cōficeret. ⁊ de alijs cōpositionibus quas popula-
 ribus hēre licebat ad odorē suū mandabat vt nulla offerre-
 tur ei: ne putarent populares aliquid se cōmune hēre cum deo.
 (Cōpositionis alterius). Dato q2 fieret aliqđ thymiamata ex oi-
 bus mālīs que cōponebant istud thymiamata qd offerebatur
 deo. si tamē non seruabat eadē quantitas ponderis cuiuslibet
 mālīs sicut in lra explicat nō erat eadē cōpositio: ⁊ nō licebat
 offerre aliquid tale deo: ⁊ licebat cuiuslibet populari accipere ta-
 le cōpositionē vnguenti in vsus suos: cū non conformis esset
 cōpositio in thymiamatib⁹ dei. (Nec oblationē). Hic et po-
 nuntur quedam alia a quibus cauere oportebat in predicto al-
 tari. nā cum altaria apud omnes gentes pro sacrificijs offeren-
 dis inuenta sint: ⁊ istud altare aureum mādaret deus fabricari:
 putaret moyses q aliqua sacrificia in eo fieri debebāt. dicit er-
 go deus q nihil in eo fieri tale o3: ⁊ vetat oblationes que est de
 rebus aridis. vt q offerat panis azimus: aut sacrificiū de sar-
 tagine: vel de craticula: que oia sunt de pane vt p3 Leui. 2. cap.
 Etia q non offerat ibi sacrificium siue oblatio faris fracti. de
 quo Leui. 2. c. quia talis oblatio fiebat in pascha vt habet Le-
 ui. 2. 3. c. (Et victimam). Dicit victimam sacrificiū animalis ali-
 cuius: l3 victimā dicitur sacrificium factum pro victoria habi-
 ta. f. vt ait bebrardus. victima que ferro cecidit victrix vocat.
 Et isto modo coincidebat cū hostia pacifica que est pro gratia-
 rum actione. hic tñ accipitur generaliter victima pro oī sacrifi-
 cio qd fiebat iugulando aliqđ animal. (Nec libabitio). Liba-
 tio dicit cū offerebatur sacrificiū de liquidis. ⁊ istud nunquam

fiat per se sed cū sacrificijs animalij. nā cū aliquis offerebat
 holocaustū: siue pacificas victimas: siue esset de bobus. siue arie
 tibus: aut capris: debebat offerre certam partē simile: ⁊ certam
 partem vini. simila autē per se comburebatur ⁊ poterat per se
 offerri. sed vinum erat ad fundendum super panes azimos: ⁊ su-
 per carnes sacrificiorū dū comburentur. istud vinum voca-
 tur libamen: aut libum: vel libamentum. fusio autem vini super
 panem vel carnes vocatur libatio. omnia autem hec vetita erāt
 ab altari thymiamatum ⁊ fiebant in altari holocaustorum. de
 quo sup2a. 29. capitu.

Quare autem non fieret ali-
 quid istorum in altari thymiamatū? causa nota est. f. q2 altare
 thymiamatum erat intra sanctuarium scilicet intra tabernacu-
 lum. ⁊ si ibi ista fierent oportebat q quādo fierent sacrificia pa-
 cifica populares qui illa offerrent intrarent ad videndū quo-
 modo fiebant: tamē intra tabernaculum nullus intrare debe-
 bat nisi sacerdotes ministrare: nec etiam leuite. C3 q2 quia si
 ibi fierent sacrificia necessarium erat tantū accendi ignem quo
 usq; cremarentur: ⁊ tunc flamma consurgens exiret operi-
 menta tabernaculi que eleuabantur solum decem cubitis vt pa-
 tet sup2a. 26. capi. Vel dato q non tantū eleuaretur vis ignis:
 saltem fumus crassus eleuatus ex combustione carniū infice-
 ret totum tabernaculum. C3 Item sacrificatio l3 esset actus la-
 trie ⁊ ob hoc esset aliquid sanctum: tamē in se erat aliquid im-
 mūm: quia continebat in se duo opera banauis: scilicet opus
 carnisficum ⁊ coctozum. hanc autem imundiciā non debebat
 esse intra tabernaculum. C3 Itē repugnabat ad hoc materia ip-
 sius altaris: q2 erat coopertum laminis aureis vndiq; si tamen
 ibi sacrificia fierent ⁊ incenderetur ignis ⁊ funderetur sanguis
 per parietes altaris totū macularetur: ita vt nihil magis refer-
 ret esse ex auro q ex ferro vel ere. C3 Item nō conueniebat ad
 hoc quantitas ⁊ forma eius: quia erat sua latitudo ⁊ longitudo
 vnus cubiti: in quo non caperentur conuenienter res sacrifici-
 biles cum igne consumente. C3 Etia figura non consonat: quo-
 niam debuisset esse cauum ad continendum ignem ne carbonēs
 caderent ⁊ res sacrificabiles sicut erat altare holocaustorum
 qd erat cauum ⁊ inane vt patet sup2a. 27. capitu. ⁊ postea imple-
 batur humo vsq; ad certum locum: ita vt ea que imposita erāt
 non caderent. istud autē planū erat. (Et deprecabitur aarō).
 Hic ponitur quid fieri debebat in illo altari: qd aliquo modo
 cōmunicat cum sacrificijs. nam in sacrificijs aspergebatur san-
 guis: ⁊ aliquando tangebantur cornua altaris vt in sacrificio
 pro peccato vt patet precedenti capitu. ⁊ Leuiti. 4. capitu. sic fie-
 bat in illo altari semel in anno. Erat autem iste ritus q in die
 propitiationis (que est decima dies mensis septembris) sūm-
 mus faciebat in altari holocaustozū sacrificia pro peccato: af-
 sumēs de sanguine eius in aliquo vase indutus vestibus lineis
 que pertinebant ad minorem sacerdotem intrabat in sanctua-
 rium tabernaculi: ⁊ ibi accipiens thymiamata ponebat super pru-
 nas ⁊ intrabat in sancta sanctorum ferens secum thymiamata in
 vno vase vt ex fumo exhalante tegetetur propitiatorum: ⁊ in
 alio vasculo ferebat sanguinem qui pro peccato immolatus
 fuerat: ⁊ aspergebat septies contra propitiatorium: orans pro
 remissione peccatorum suorum ⁊ populi: ⁊ expletis his egre-
 diebatur de sancta sanctorum veniens ad altare thymiamatū
 qd erat in tabernaculo extra sancta sanctorum: ⁊ ibi precaba-
 tur pro peccatis suis: atq; tangebant cornua altaris sanguine quē
 ferebat secum in vasculo de quo asperserat in sancta sanctorū.
 (Et deprecabitur aaron). Non loquitur pro solo Aaron quia
 erat illa psona: sed pro dignitate quā habebat. f. quia erat sum-
 mus sacerdos ⁊ ad omnes summos sacerdotes pertinebat hoc
 facere. minores autem non poterant hoc facere: quia intrare
 non debebant in sancta sanctorum vt ait apostolus ad Hebr.
 9. capitu. immo cū ipse sūmus sacerdos ingrederetur in san-
 cta sanctorum nullus sacerdos minor vel aliquis homo pote-
 rat stare in tabernaculo exteriori. de omnibus his ceremonijs
 habetur Leuiti. 16. capitu. sacerdos ergo summus exiens de
 sancto sanctorum deprecabitur apud illud altare solum pro se
 vt patet in preallega. cap. (Super cornua eius). Hic potest esse
 duplex sensus sūm q ista determinatio propositio cum ca-
 suali designans situm potest referri ad duo. Nam si adiunga-
 tur huic verbo deprecabitur est sensus q sūmus sacerdos mit-
 tebat se siue ponebat super cornua altaris ad deprecandum ibi.
 Vel potest referri ad inferiora scilicet ad quoddam partici-
 pium quod. j. intelligitur. f. tingens. ⁊ tunc est sensus q depre-
 cabitur aaron apud altare: ⁊ postea tinget super cornua eius in

25.8.

Et qñ non
 fiebat ali-
 qd sacrifi-
 ciū sup al-
 tar thymia-
 matum.

* 1. cā.
 2. cā.

3. cā.

4. cā.

5. cā.

6. cā.

†

25

†

†

1. expō.

Scōa.

Exp. 8. r. te
net a nico-
lao b lira.
1. cōsu. ex-
pōitō nē.
Scda.

Tertia.

Qd fiebat
tinctio san-
guinis sup
cornua al-
taris.

Oro qd fie-
bat in sacri-
ficio obla-
to p pctō.

sanguine q est de sacrificio. C Primū sensum sequit̃ nicolaus. Sed nō est uenienter dictū. nam non erat bonus modus de-
precandi q sacerdos ad deprecadū se poneret super cornua al-
taris. qz q deprecari dē esse humilis dē: et hoc magis est in genu
flectione q in alia dispōne. C Itē nō solū ad deprecadū nō est
cōueniens modus q se poneret sacerdos sup cornua altaris: s;
nec ad aliqd alterū: qz talis modus in honestus est positiois cu;
deberet se sacerdos effundere sup totū altare qst extento corpe
sup cornua altaris esset. C Itē qz illū sensum scō; sequit̃ littera
Leui. 16. ca. s. q sacerdos magnus semel in anno accederet ad
illud altare et prius esset pro se deū deprecatur: deinde tingat cor-
nu altaris sanguine. Est ergo sensus: deprecabit̃ aaron super
cornua eius. s. tingendo sanguine. (Sup cornua eius semel per
annū). s. solū in die ppitiationis siue expiationis. Et fiebat ista
tinctio sanguinis. s. vt expiaret̃ scīariū ab imundicijs filiorum
israel vt dī Leui. 16. ca. cū agitur de hac tinctio sanguinis. i.
qz filij israel peccabant: qz sanctuariū dei erat inter illos vide-
bat̃ totū inquinari ex peccatis illoz: ideo expiabat̃ sanguine fa-
ciendo talē ceremoniaz. sicut cū in ecclesijs nris sit effusio sangui-
nis vel seminis recōciliat̃ ecclesia. et tñ ibi nō sit ingnamentum
ecclesie: qz nō tangit semē effusum terrā cū non effundat̃ in ter-
rā: si coit aliq cū semina in ecclesia. Vel oato q aliq alterum
in ecclesia percutiat effundēdo sanguinē: et si sanguis ille nō tin-
gat terrā ecclesie vel aliqd ecclesie: vtpote qz recipit̃ in aliquo
pāno: aut alia re: ecclesia recōciliat̃ ab ingnamento illo. s. qz ta-
lis irreuerētia in ea facta est. Etia si aliqua alia violentia parua
fiat in ecclesia dē reconciliari per presbyterū: s; cū minozī solē-
nitate qz ebs recōciliat̃ cū sunt sanguinis aut seminis effusioes.
qz ergo ex irreuerētia filioz israel peccantiū in circuitu scīari-
rij videbat̃ esse pollutū sanctuariū (precipue ea que potissima
erant vt altaria et propitiatorij) abstergebant̃ ista in sanguine
oblato pro peccato. (In sanguine). i. cū sanguine. s. tingens cu;
sanguine cornua altaris. iuxta illud Gen. 32. cap. in baculo meo
transiui iordanē. i. cū baculo. Quare aut offerret̃ sanguis ad ex-
piandum late dictū fuit pcedēti. c. (Qd oblatū est pro peccato).
Nō refert̃ ad sanguinē sed ad asal subitellēctū. in sanguine qd
oblato est p pctō. i. in sanguine aialis qd oblatū est p pctō: qz p
peccato mactabatur hircus: et vitulus: et de sanguine cuiuslibet
fiebat aspersio ad emundationē peccati vt p; Leui. 16. c. Cū au-
tem sacerdos offerebat istum sanguinē et aspergebat intra san-
cta sanctorū corā ppitatorio vel corā altari thymiamatū quasi
intēdebat dicere hec. dñe deus nr oēs tibi peccauimus ego et to-
tus populus tuus pro quo merebamur vt effunderet̃ sanguis
nr ad tui satisfactionē: sed qz benignus et clemens es nolens
nostre peccatorū: suppliciter implozamus vt loco sanguinis no-
stri sanguinē horū animalū que tibi totus populus tuus oeno-
te offert suscipias: et tātū satisfaciāt corā te sāguis iste pro pecca-
tis nostris sicut sāguis nr si effusus foret. (Et placabit sup eo).
i. sūmus sacerdos ozans pro peccato: et tingens cornua altaris
in sanguine placabit̃ deū sup istud altare. nā cum ista dicebant
sacerdotes corā dño et offerebant sanguinē illum placabat̃ oo-
minis remittēs peccata populi sui. Et dī (super eo). i. in eo. qz
in eo placabat̃ sacerdos oīm tingens in eo cornua. (In gene-
rationes vras). i. iste ritus placandi oīm in sanguine sup istū
altare durabit in generationes vras. s. q non solū faciat Barō
hoc: sed et generatio futura faciat hoc: et sequentes vsq; in sem-
piternū. Et ponit̃ hic solū in generatiōibus vris et nō ponit̃ in
sempiternū sicut ponebat̃ supra cū dicebat̃ de thymiamatis in-
censione. nā ibi vtrūq; ponebat̃. s. in sempiternū et in generatio-
nes vras. Et rō est qz adoleri thymiamata fiebat quotidie: et du-
rare debebat in oibus tēporibus futuris in qbus superesset cul-
tus hebreozū: et ad signandū qz quotidie fiebat dī qz thymiamata
erat sempiternū. i. semp durans: cum semp. i. quotidie attollere-
tur. et nō solū fiebat quotidie sed duraturū erat in multis secu-
lis. ideo ponit̃ in generatiōes vras. i. in oēs generationes futu-
ras. Qz aut sanguis sup altaris cornua tingere duraturū erat
in multis seculis ideo posuit̃ in generationibus vris. s. in oibus
generationibus futuris. sed qz nō fiebat quotidie sed semel in
anno solū nō vocat̃ sempiternū. i. semp factū vel quotidianū.
(Sanctū scōzū erit oīo). Pōt hoc referri ad oīo. s. ad altare
vel ad istū ritum. Si referatur ad altare erit sensus qz istud alta-
re in quo fiebat ista sanguinis tinctio et adolebatur thymiamata:
erat sanctū sanctorū. i. valde sanctū. Si aut referat̃ ad ritum si-
ue ceremoniā istā est sensus qz istud offerri sanguinē tingendo
cornua altaris huius semel in anno: erit scī sanctorū. i. erit que-
dāz ceremonia multū sancta et multū applicata cultui meo. (Lo-

cutusq; est). Hic ponit̃ scōm pīcipale. s. de populi numeratiōe.
et est hoc qdā interpositū qd rīdet superioribus. agebat̃ enim
supra de sacrificijs que fieri dēbant pro populo a sacerdotib;
hic prouidet̃ de necessarijs sumptibus: qm ad faciendā tot sa-
crificia et tā sumptuosa magne expense regrebant̃. C Circa qd
cōsiderandū q sacrificia fiebant dupl. quedā fiebant pro sin-
gularibus psonis: et qdā pro tota cōitate populi. Sacrificia scīa
pro singularibus personis fiebant de sumptibus psonarum sin-
gulariū: qz quilibet offerebat qd volebat: et de his nō erat aliq
ipositio pecunie sup populū. Sacrificia aut que fiebant p cōita-
tate fiebant de sumptibus cōitatis: ita qz quilibet de populo ali-
quid ipendebat vt sic participaret fructū sacrificiorū et ofonū
sacerdotalium. (Locutus est dñs). Ista oia ita vt sunt seriatim
ita a deo dicebant̃: et sic moyses postea ea scripsit. (Qz tuleris
sūmam filioz israel). i. quādocūq; volueris scire sūmā omniū
filioz israel: siue qz deus mādāt eos numerari ad aliqd sicut p;
Nume. 1. c. siue qz moyses aut alij sacerdotes post eū ex aliqua
causa volebant scire vel habere sūmam filioz israel debebant
facere ista que sequebant̃. C Sed diceret aliquis videt̃
q ista regula data hic a deo sit superflua vel male posita. Nam
mandat fieri tale vel tale cū numeratus fuerit populus. Qz nō
licet nūerare populū ergo male posita ē. sicut si daret̃ aliq regnā-
la de fornicando vel occidendo: vtpote si diceret̃ cū fornicat̃
fueris cū vxore pximi tui oabis mediū scilum in sacrificijs: ga-
hoc vt tale factū approbari. Qz aut nō liceat numerari populū
p; qz si licuisset numerari populū dauid nō fuisset punitus pro
numeratione populi. sed fuit punitus graniter dauid cū populo
suo in populi numeratione: qz magna pestis crassata fuit super
populū: ita vt morerent̃ octoginta milia viroz vt p; 2. Reg.
24. ca. ergo illicitū erat populū numerari. C Itē illud ad qd
diabolus vel furor dei nos incitat nō est bonū nec faciendū. sed
ad numerandū populū diabolus vel furor dei nos incitat. q
maior p; qz diabolus nō monet ad bonū vel furor dei: sed ad
bonū mouemur a pietate dei. minor p; 2. Reg. 24. cū dī. et com-
mouit furor dñi dauid vt numeraret̃ israel. Rīdet̃ qz compu-
tatio populi aliqū bona est: et de se nō est illicita. id enim qd ex
aliqua causa bonum esse pōt nō est totaliter malum: siue per se
malum. sed numerare populū ex aliqua causa est bonū imo ne-
cessariū. q nō est p se malū. maior p; qz illa sunt p se mala q sūt
mala ex gñe: ita qz fm genus suū mala sunt et nihil in illo genere
est qd bonū sit: et quomodocūq; fiat malū est. ista sunt de qbus
aristo. dicit in. 2. etbi. qz quedā mox noiata cū malicia sunt cō-
uoluta vt inuidia: gaudiū de malo: adulterium: furtum: et simi-
lia. p; minor. s. qz interdū bonum sit: imo necessariū numerare
populū. nam qñ tributa a principibus iuste petunt̃ necessariū
est populū numerari cū in qualibet ciuitate aut oppido quilibet
fm capita soluat̃ preter eos qui aliquo priuilegio excusant̃. ad
qd omnes numerari op; ne qui maneant nō soluentes: qd redū
daret in damnū aliozū soluentū: qz illis totū onus solutionis i-
cumberet: vel qz reges suis iurib; frandarent̃. Op; etiā nume-
rare populū cū aliqua magna bella faciēda sunt vt de quoli-
bet loco quota pars gentis ad bellū procedat. Alij etiā sunt ca-
sus in qbus numerari populū licitū est. C Itē id qd deus man-
dat fieri non est illicitū. sed deus mandat numerari populū vt
p; Nume. 1. c. vbi sūma totius israel sūpta est: ergo nō est ma-
lū. C Si aut obijcias q maior nō est vniuersali vera. s. qz id qd
deus mandat fieri nō est malū. nā id qd deus mandat qñ ipe
mandat malum nō est pp auctoritatē mandantis et interpretan-
tis: interdū tñ mandat talia fieri que si ipse non mādaret et fie-
rent mala essent: vt p; de imolatiōe Isaac imperata abraē. naz
tunc abraam voluit imolare filiū suū isaac: et parauit oia vsq;
ad extensionē gladij sup eum. et in hoc multum laudat̃: et pp hoc
deus confirmauit ei maximas repromissiones et ampliavit eas.
si tñ fecisset sine mandato dei pessimus vir fuisset volendo in-
terficere filiū suū. et sic interficere filium qd de se malū erat ex
mandato dei bonū effectū est. Et sic isto mō dicit aduersarius
qz oia que deus mandat qñ ipse mandat bona sunt pp eius
auctoritatem: tamē aliqñ sunt fm se mala que nō liceret alicui
viro facere nisi deus mandasset. sic ergo dicit hic qz l; numera-
tio populi facta de qua bī Nume. 1. c. fuerit bona qñ a deo mā-
data est: tamē de se mala est. C Respōdet̃ qz numeratio populi
facta a moyse de qua Nume. 1. c. non solum fuit bona qz a deo
mandata fuit: sed etiā qz de se mala non erat: cū alicui etiā sine
mandato dei liceret sicut supra declarauimus. s. cu; tributa sol-
uenda sunt: aut bellum agendū est. ibi aut fuit vnas casus dñi
scilicet qz computantur oēs qui ad bella procedere possunt.

Cad argamēta

†
†

Qd. 9

21
An lic-
tū sit nu-
merare
totū po-
pulum.
1. rō q
nō.

Scda.

Lōputa-
tio ppli
de se illi-
cita nō ē.

Obiectō

B

Rāso.

Rñf. ad
argumē.
Ad. 1^m.

Ad. 2^m.
argum.
Rñfio.

†
†

†
†

†
†

Quid e-
rat i lege
vet. trāfi
read nu-
merum.

†
Nota.

Ad argumēta in oppositū. ad primū cū dicitur qd si numeratio populi licita esset nō fuisset inflicta pena dauid & populo suo pp il lā 27. Rñf qd numeratio populi s; se indifferens est ad malū. & ea q sic se hñt i moralibus assumūt rōnē boni & mali ex circūstā tijs & potissime ex fine vt inuif. 3. et bico. cū ergo numeratio ad bonū finē fiat bona est. cū aut ad malū finē mala est. nō ergo da uid fuit punitus cū populo suo qz numerauit populū: sed quia ad malū finē numerauit. f. ad gloriā suā vobis delectari in mul titudine plebis nō referēdo ista in deū. Et iō qz ista numeratio erat mala: qz nullā causam apparētie bonitatis hēbat: Joab pñ reps exercitus & ceteri pñcipes dauid restiterūt ei a pñcipio vt nō numeraret: sed postea inualuit sermo regis & facta fuit nu meratio. cū aut fit numeratio ex bono fine mandat: iō licita est. Ad aliud argū qñ dñ qd id ad qd diabolus vel furoz dei nos incitat non est bonū: sed ad numerandum populum fuit in citatus dauid a furore dei. ergo rñf qd dauid non fuit incitatus a furore dei ad numerandum populum non vt decebat: ita vt pena dignus esset. Et sic verū est qd dñ. tñ oīa nībil pbat: qz nō arguit de numeratione populi fm: sed de numeratione mala. Cōclusum ergo manet ex predictis numerationem populi de se malā non esse: iō aliqñ licite fieri. (Juxta numerū dabūt sin guli preciiū). i. quot fuerint numerati tot dabūt precium. (Pro qñabus suis vñ). i. pro seipsis vel pro vita sua: qz aīa aliqñ si gnat totū hoīem. aliqñ aut signat vitā. f. qz isti numerati dabūt preciiū vñ pro seipsis vt deus conseruet eos ne pereant. & istū preciiū dabat vñ qñ oī. ad sumptus sacrificiorū & alioz neces sarioz in ministracionibus sanctuarij. (Et non erit plaga in eis cū fuerint recensiti). i. si qñ numeraueris populū acceperis istā quantitātē precij a quoz non veniet sup eos aliqua plaga. si aut non soluerint precium erit in eis pestis disperdens vt p3 de nu meratione quā fecit dauid in populo israel & mortui sunt octua ginta mille viri vt p3. 2. Reg. 24. c. 3. non solum erratus fuit ibi in non soluendo precium: sed etiam in alio pñcipaliter erratū fuit. f. qz non fuit ad bonum finem facta numeratio. dñ tñ hic qd cum solueretur istud precium non esset plaga in numeratis: ga cum non ex bono fine numeratio fit tunc est plaga in numera tis. & qz cum isti numerati aliquid deo dant cū numerantur. f. vt quilibet dñ dimidium sictum: non videtur fieri numeratio ad gloriā hoīum cū magis impendatur ibi cultus deo. non ergo erit plaga in numeratis. (Cū fuerint recensiti). i. numerati: ga recēdere numerare est: censere aut numerare vel iudicare. (Hoc aut dabit oīs qui transiit ad numerū). Pie taxatur precium. Oī cum transire ad numerum oēs q ponuntur inter numeratos. & hoc est qdā trāfire: qz ante non erat de numeratis & postea efficitur de numeratis. nam pueri cū nascuntur non ponūt in numero nec fit de eis aliqua mentio. cum aut accedunt ad. 20. annos incipiunt numerari: & sicunt trāfire ad numerum vt p3 Nu. 1. c. vbi in. 2. anno mandata fuit fieri ista numeratio. idem Nu. 14. & tunc incipit mentio fieri de istis in israel qñ fit vnus vir in israel magis qñ esse solebat. Cū aut sint i israel multi adole scēntuli & pueri g nondū. 20. annū attigerūt: ita fit de eis ac si nati non essent: qz nō addūt aliqd vel diminuūt in multitudine populi. cū aut attingentes annum. 20. soluant dimidium sictum & transeunt ad numerum & cōputantur esse plures viri in israel qñ ante erant. Et oīcūt trāfire isti ad nomē vel transire ad nu merū: qz tunc incipit esse maior numerus viroz i israel: & qz iste incipit cōputari qñ vnus de populo. Vel ad nomen trāseūt: qz antea non noīabāt in israel: nūc aut noīatur. (Dimidium sictū). Sictus moneta argentea est. quāti aut valoris sit nunc constare non pōt: qz a multis retro seculis talis moneta cessauit. & est si clus moneta & pondus. P3 q sit moneta: qz oī q pro tali aut ta li re dabuntur. 50. sicti: aut decem sicti vel quinq; vt p3 Leuiti. 27. c. vbi agitur de appreciatione votoz. Et etiam sictus pōdus qz oī hic. sictus. 20. obolos continet. sic etiam p3 Leui. vltimo. & Nu. 3. & sepissime. nec tñ propter hoc dicendum est q sictus cum est pondus sit diuersus a sicto cū est moneta: sed verūq; idē est. nam sictus est moneta de argento. moneta aut metalloz pre ciosoz qualia sunt aurum & argentum consistunt in debita figu ra & certo pondere. est ergo sictus moneta argentea & habet pō dus. 20. obolos. (Juxta mensuram templi). Dñ hoc qz erat dif ferentia in sictis. nam sictus mercatorū & qui vulgariter habeba tur paruus erat. sictus aut tabernaculū maior erat: & fm bunc sic

bant oēs solationes votoz aut aliarum rerum pertinentiū ad sanctuarium. Et oī hic. iuxta mensuram templi. qd nūq; in to to pentateucho Moysi reperies nisi hic: qz alibi semp dicit. iux ta mensuram sanctuarij sive tabernaculi. tēplum aut nūq; no minat. nos etiam in locutionibus nostris oīam facimus: qz lo quentes de sanctuario constructo per Moysen illud vocamus tabernaculū. loquentes aut de sanctuario p salomonē constru cto vocamus illud tēplum. & rarissime mutamus ista noīa nisi abutentes. hic aut mutauit Hieronymus. sed non multū differt: qz tabernaculum poterat templum noīari: cū quelibet magna domoz constructio (antiquoz more) templum noīetur quasi te ctum amplum. Sanctuarium aut factū per Moysen satis am plum & magnum erat: accipiēdo tabernaculum cum atrio. sed non accedebat ad medietatem nec ad aliquam magnam partē tēpli Salomonis: qz Salomon valde magna cōstruxit edificia. (Sictus. 20. b3 obolos.) Pie ponitur sua quantitas in ponder ne ab aliquo defraudetur per defalcationē certi pōderis. (Ne dia pars sicti offerretur vñ). Siue esset sictus & medius sictus moneta distincta sicut florenus & medius florenus: siue solum si ctus esset moneta & dimidiū sictus nō: sed haberet aliaz mone tam minoz que egpararet valorē dimidiū sicti nō refert: ga quocūq; modo se haberet oportebat solui dimidium sictum. (Qui b3 in numero a. 20. annis & supra). i. ille q incipit iā babe ri in numero: ita q numerat tñq; vnus de viris israel. vel b3 in numero. i. scribit in aliquo libro inter ceteros israelitas. fiebat aut numeratio ista in. 20. anno: qz tñc incipit b3 fieri aptus ad qñq; ptinentia ad hoīem. f. ad actus bellicos & ad iudicandū & alia similia. vnde s3 cōstituta ecclesie g. 20. annū attigit iudex de legatus dari pōt vt p3 extra de officio & potestate iudicis dele gati. c. cū vicefimi. etiā ad bellū potētes incipiunt efficē: iō in. 20. anno cōputant oēs viri bellatores vt p3 Nu. 1. et. 14. c. (Dives non addet ad medium sicti: & pauper non diminuet.)

Quare deus voluit in vete. test. eq̄r diuites & paupes soluere dimidiū sicti vñ: & q nullus diues solueret vltra et si vellet. & in quo attendit meritū in oblationibus. Qd. 10.

Donitur hoc De sicto ad tollendū contentionē. po terant enī contentionē in hoc nasci dupliciter. Vno mō q cū pauperes viderent diuites soluētes medium sictū putarent non esse iustū eos tantum soluere: & vbi tarent vtrum tantū soluerent. cum aut exprimitur hoc non est locus dubitandi. Alio mō poterant nasci cōtentiones: qz iste pe cunie dabant pro sumptibus sacrificioz. diuites ergo moti de uotione vellent dare multū: pauperes aut non possent tantū da re: qz oīem quodam dolore stimularent putantes nō tantū pti nere ad eos sacrificia dei sicut ad diuites. Etiaz qz propter hoc aliqui contenderent vt magis q alij darent: instantū q depau perarentur. Etiam ex hoc diuites possent supbie existimantes esse pauperes alienos a deo: & se esse ei cōiunctos. pauperes aut sumerent ex hoc occasionez inuidendi. Ista aut deus volēs totaliter eliminare mandauit vt oēs equaliter darent: nec glq; ex deuotione adderet: nec quicq; ex auaricia diminueret. Fun damentum tñ istoz non erat conueniens. f. q diuites magis se putarent cōiunctos deo q pauperes: & q pauperes se alienos magis putarent. nam non dñ aliquis magis placere deo ex hoc q maiora dat: sed q ex maiori affectione dat. nam res exte riores fm se non acceptantur a deo: sed voluntas nostra. cū ergo aliquis ex magna affectione pauca dederit multum acceptatur a deo. Si vero aliquis magna tribuerit ex remissa affectione modicum meretur. nam si res ipsa exterior fm seipsam accepta retur si aliquis inuitus daret mille & alius valde placens daret decem: magis placeret qui daret mille q qui daret decē. Sed falsum est: qz nec fm deum nec fm hoīem placet ille qui inuitus aliqd facit. Et dato q alig deuote deo aliq exhibeat & vnus ex bibeat res magnas & alius res paruas. si ille q pua tribuit ex maiori valde affectu tribuerit magis meret q q magna tribuit & deuote: sed nō tantū deuote. Et sic interdū eueniat q alig de uote offerens aliq magna deo minus mereat q ille qui solū b3 voluntatem offerendi & non offert: qz poterit excedere deuotio eius qui vellet dare & non dat in magna intentione ad deuotio nem alterius qui actualiter res magnas dedit. nos tamen cum videmus aliquos deo offerentes aliquid & deuote: illos iudica mus magis mereri qui potiora contulerint. & satis rationabile iudiciū est ceteris paribus. nam q aliquis det de rebus suis & per hoc diminiatur in facultate sua quedam grauitas esse vi detur: & nullus de rebus suis daret nisi diligenter id cui dat: vel finem pro quo dat. cum ergo aliquis plura dat: maiorem rerū

Exodus * Abulensis.

3

In toto pē
tateucho
nūq; vocat
tabnaculū
moysi tēplū
nisi in isto
loco.

†
†

†
†

†
†

†

Offerēs p
ua cum ma
gna affecti
one multū
acceptatur

B

suarū sustinet diminutionē: iō magis amare videtur et ex ma-
iori intēsiōe deuotionis facere. C Item ad huc omisso actu in-
teriori in quo fundatur tota rō gratitudinis: quantum ad deū
et boies non vñ aliquis magis placere deo qz plura dat: sed qz
ex paucioribus dat. sicut p3 de vidua paupcula que uno minuta
era intulit in gazophilacium: et deus laudauit illam oblationem
magis qz oblationem oīum diuitū vt p3 Luc. 22. c. C Etia con-
siderando fm boies non vñ aliquis magis aut minus liberalis:
qz plura aut pauciora dat: sed qz ex paucioribus tanta dat. Sic
enim ait Aristo. in. 4. ethicor. c. de liberalitate qz in liberali non
attenditur quanta det: sed et quantis det. C Item qz inter ami-
cos qui honeste se diligunt: qñ sit retributio que vocat fm eqli-
tatem. non considerat quantitas rez daturus: sed quantitas ele-
ctionis. i. ex quanta voluntatis p3optitudine det vt ait Aristo. cir-
ca finē. 8. ethicor. et in principio noni. sed nos placemus deo cū
ei aliquid sponte offerimus. non quidē ex rebus sed ex volunta-
te: qz amicus honestus est et amicos honestos desiderat. Ergo
magis gratus erit apud deū ille qui ex maiori affectiōe dat qz q
ex pauca. pauperes ergo isti h3 darent modicū et diuites multum
poterāt tātū grati esse deo: sicut diuites et magis ad huc. Etiam
hoc considerato diuites non haberent supbiendi locū: cum qz
pauper modicū dāns magis qz ipsi multū dantes mereri posset.
qz tñ erat populus rudis non attenderet forte ad ista: et essent in-
ter eos contentiones et inuidie: qd non decebat. posuit ergo de-
legem oīa ista scandala auferentem. (Susceptamqz pecuniam
q collata est a filiis israel. i. suscipies pecuniam que collata est
a filiis israel. s. qui numerantur et trades eas in vñs sanctuarij.
ponitur participiū susceptam vt breuior locutio sit: ne cogantur
esse due oīones. (Trades in vñs tabernaculi testimonij). i. po-
nes in aliquo gazophilacio vt custodiatur ibi ad necessitates ta-
bernaculi. s. ad sacrificia: ad ligna ducenda: ad cōportandas aqz:
ad restauranda qd cūqz indigeant restauratione. (Ut sit monimē-
tum eoz coram oīo). i. vt sit memoria de illis coram deo. Dicitur
monimētū quasi monens mentem. s. qz qñ illam pecuniaz
que erat in gazophilacijs deus videbat recordabatur qz viderant
eam filij israel et miserebatur eoz remittendo pctā. Est aut
modus iste loquendi humanus vt ea que pertinent hoībus at-
tribuantur deo. sic. n. boies qui qñqz recordantur et qñqz obli-
uiscuntur cum vident aliquid qd ab alijs acceperūt recordant
eoz. (Et ppetietur aīabus eoz). i. deus recordatus eoz qz ob-
tulerint illud ad cultum eius miserebitur eoz.

Mare e-
neum.
36. v. c. ec-
clesiasticis. 8.
ecce in fi.
isra. 40. v.

Oleum vn-
ctionis.

isra. 40. b.

Locutusqz est dominus ad moysen dicēs.
Facies et labium eneam cum basi sua ad la-
uandum: ponesqz illud inter tabernaculū te-
stimoniū et altare. Et missa aqua lauabunt in
ea Aaron et filij eius manus suas ac pedes qñ
ingressuri sunt tabernaculū testimonij: et qñ
accessuri sunt ad altare vt offerant in eo thy-
miam domino: ne forte moriantur. Legiti-
mum sempiternum erit ipsi et semini eius per
successiones. Locutusqz est dominus ad moy-
sen: dicens. Sume tibi aromata prime myr-
re et electe quingentos siclos: et cinamomi me-
dium. i. ducentos quinquaginta siclos: cala-
mi similiter ducētos quinquaginta siclos: ca-
sie atqz gngētos siclos in pōdere scūarij: oleū
de oliuetis mensuram hin. Faciesqz vnctio-
nis oleum sanctum vnguentum compositū
opere vnguentarij: et vnges ex eo tabernacu-
lum testimonij et arcā testamenti: mēsamqz cū
vasis suis: candelabrum et vtenilia eius: alta-
ria thymiamatis et holocausti et vniuersaz su-
pellectilem que ad cultum eoz pertinet: san-
ctificabisqz omnia: et erunt sancta sanctorum.
Qui tetigerit ea: sanctificabitur. Aaron et fi-
lios eius vnges: sanctificabisqz eos vt sacer-

dotio fungantur mihi. Filij quoqz israel vi-
ces. Hoc oleum vnctionis sanctū erit mihi
in generationes vestras. Caro hoīs non vn-
getur ex eo: et iuxta compositiones eius non
facietis aliud: quia sanctificatū est: et sanctum
erit vobis. Homo quicūqz tale composue-
rit et dederit ex eo alieno: exterminabitur de
populo suo. Dixitqz dominus ad Moysen.
Sume tibi aromata: stacten et onychā: galba-
nū boni odoris: et thus lucidissimum. Equa-
lis ponderis erunt oīa. Faciesqz thymiam
compositū opere vnguentarij mixtū diligen-
ter et purū et sanctificatione dignissimū. Cūqz
in tenuissimū puluerem vniuersa contuleris:
pones ex eo coram tabernaculo testimonij:
in quo loco apparebo tibi. Sanctum sancto-
rum erit vobis thymiam. Talem composi-
tionem non facietis in vñs vestros: quia san-
ctum est domino. Homo quicūqz fecerit si-
mile vt odore illius perfuat: peribit de po-
pulis suis.

Locutusqz est dñs. hic ponit tertiū principa-
le. s. de labri enei fabrica-
tione. nam labri eneam necessarium erat ad lauandos sacerdo-
tes in oī ministratiōe. et hoc erat de primis fm naturam h3 po-
natur posterius fm ordinem artificialem. (Locutus est dñs ad
Moysen). i. postqz dixit deus quō colligi debebat pecunia oī-
midioz sicloz ab his qui numerabantur: hic dixit ei de labro in
quo sacerdotes lauabantur. Qz anteqz deus Moysi ista oīa que
hic scripta sunt dixerit satis notū est. nā mutatio anterioratiōis
vel posterioratiōis nūqz sit rōnabiliter a scriptoribus: nisi cū
narrantur aliqua historica in quibus interdū opz mutare ordi-
nem naturalem sequendo artificialem. Cum aut solum narrant
aliqua dicta non enarratis historijs non vñ fieri mutationes or-
dinis: nisi forte is qui locutus fuerit nescierit tenere ordinem in
loquendo. cum ergo deus ista ptulerit eo ordine quo ea pferri
decebat: non est putandum qz Moyses aliquid de ordine eoz
mutare attentauerit. sic ergo vt hic enarrantur deus Moysi
prius enarrauit in snia et verbis atqz ordine nihil mutādo.

Est aut dubium vtrū oīa ista simul Moysi dicta fuerint. s. qz
postqz angelus qui loquebatur in psona dei nūqz cessauerit lo-
qui vñqz: quo ista oīa consummauit qponunt a principio. c. 25. vñ
qz ad finem. 31. Vel si dicta sunt interpolatiōe: ita qz partim vi-
ceret ei vna die et partim altera. De hoc aut certitudo haberi
non pōt oīmoda cum nihil tale Moyses scripserit: et nō est ma-
ius inconueniens sic qz aliter assignare. C Si aut dicamus qz
ista interpolata dicta sunt: opz oīci qz fieret interpolatio vbi
sunt principia sniarum et magne oīstinctiones: vtpote dictum
fuit de arca: de mensa: de candelabro: de altari: et ceteris. non fa-
ceret aliqz interpolatiōem angelus loquens: donec finiret to-
tum qd de arca scriptum est de partibus eius. s. de ppiatoriō
qd tegebat eam: et de cherubim duobus: ceterisqz qz ad arcaz p-
tinebant. deinde oī de mensa: non cessaret angelus loq de men-
sa quousqz finiret de fabricatura eius et vasis suis. idem modus
teneretur dicendo de candelabro: dicendo de cortinis: de tabu-
latis: de altaribus: et atrio: et vestibis sacerdotalibus: et consecra-
tione sacerdotum. in isto. c. 30. poterat facere quinqz interpolla-
tiones. i. vt vna oīe diceret de altari thymiamatis cum ritu offe-
rendi thymiam. altero oīe de cōputatione populi et collectione
populi. deinde de labro eneo. altero oīe de mixtione thymia-
tis: deinde de factione olei vnctionis. et sic in alijs. c. poterāt fie-
ri clausule et interpolatiōes diuerse. Aliqualiter aut videt vi-
cendum qz fuit facta interpolatio in his locutionibus: qz aliter
non ponerentur hic capita tot rōnum. s. locutus est. et iterum lo-
cutus est: et sic de ceteris. non ergo fuit vna locutio continuata:
sed plures fm interpolatiōem. C Item aliquāliter cōuincit
hoc: qz si ista simul dicta fuerant: sine interpolatione fuerant cō-
pleta

Thymia-
ma.

Qd.

11.
21.
An oīa
qz oīa
moysi
fabrica-
tiōe tab-
ernaculi
fuerit ei
snia et
liqz cessa-
tione.
Rñsio.

Oīa qz oī-
cta sunt
moysi
fabricari
one tab-
ernaculi
terpolla-
te oīa sñ.

pleta multis diebus anteq̃ descenderet Moyses de monte in die. 40. portans secū tabulas federis: q̃ in vna die vel vna hora aut parū plus ista dici poterant. sed ista fuerunt cōpleta q̃ Moyses descendit ferens tabulas legis. ergo non fuerūt simul dicta sed interpolata. Añs p̃. 3. q̃ cōpleta fuerint q̃ descendit de monte: q̃ d̃ infra. 3. 1. c. deditq̃ moysi cōpletis huiuscemodi sermonibus in monte synai duas tabulas lapideas testimonij scriptas digito dei. et postea in. c. 3. 2. innuitur q̃ Moyses post dationē tabularum descenderit immediate vel quasi. et p̃ q̃ iam fuerat vitulus factus in castris q̃ descendit Moyses et pauloante factus fuerat: q̃ tunc canebat ante illum facientes solentatem magnam tāq̃ nouo deo. Et sic etiam fuerat vitulus factus q̃ tabule date sunt Moysi. manifestū est ergo Moysi datas esse tabulas in fine. 40. dierum cum iam factus esset vitulus conflatus. q̃ clarus h̃ Deut. 9. c. 3. cūq̃ transissent 40. dies. 2. 40. noctes: dedit mibi dñs duas tabulas lapideas tabulas federis. ergo in. 40. die quo stetit Moyses in monte cūq̃ deo fuerunt cōpleta ista verba. ex quo satis innuitur q̃ interpolate et per multos dies dicta sunt: h̃ potuisset Moyses ista oia in vna hora firmiter scire ita vt non obliuisceretur: q̃ daret ei deus ingenium capax et tenacem memoriā cum cum tunc supernaturaliter subleuaret: q̃m alia maiora fecit deus moysi in monte q̃ vt ista in vna hora perfecte sciret. (Facies et labium) .i. non solum requiruntur ad sacerdotalem ministratiōem ista q̃ supra enarrata sunt: sed etiam q̃ fuit q̃dam labrum eneum ad lauandum sacerdotes. (Labrum eneum.) Vocatur labrum vas quoddam amplius habens parietes eminentes tamq̃ labia oris nostri. p̃minent cetere equalitati vultus. et vocatur aliolno mine luter sicut p̃ in constructione templi Salomonis: vel vocatur mare eneum de quo. 3. Reg. c. 7. Erat aut̃ istud labrum siue mare factum de ere: et ob hoc vocatur eneum. cuius figura erat sicut est in quibusdam monasterijs. .i. q̃ sunt quedam magna lauatoria lapidea acuta in parte inferiori et supra ampla atq̃ capacia: et habent parietes quoddam p̃minentes tāq̃ labia et canales quosdam per quos aqua fluit cum emitti d̃. (Cum basi sua.) Ex hoc notatur q̃ istud labrum non erat planus et laeus super terrā: sicut peluis: ita vt sacerdotes intus pedes mittere possent: quia tunc non haberet basim: sed ipsum vas locatum esset super terram. dicitur tñ q̃ habebat basim: ita q̃ esset ista basis de ere tāq̃ quidam postis aliquatiter altus et fixus in terra. Vel forte h̃ in medio esset strictus erat in pede amplius et supra amplius: vt sic conuenienter sederet. Et dicitur cūq̃ basi sua. referendo ad hoc q̃ dicebatur eneum. .i. q̃ labium erit eneum et basis sua erit enea. (Ad lauandum) .i. ad lauandum manus et pedes sacerdotum cum ministrare debent vt infra p̃: et ad lauandum intestina pecorum immolatorum ne cogerentur edere illa extra castra aut aliquem alium locū extra sanctuariū. Qd̃ autem d̃ supra de labro eneo cum basi. aliter adhuc potest intelligi. .i. q̃ labrum dicitur vas amplum capax aquarum habens canales p̃ quos aq̃ fluat ad lauādū. et istud fundabatur in quodam postis de ere facto vt altum esset: sicut mare eneum q̃ Salomon iussit fieri super. 1. 3. boues eneos positum est vt p̃ 3. Reg. c. 7. basis huius labij d̃ quoddā vas satis amplius et ad hoc magis amplum q̃ ipsum labium locatum super terram in quo figebatur pes labij enei: et in hoc recipiebatur aqua defluēs a labro eneo: et ibi ponebant sacerdotes pedes suos vt lauarentur. aliter aut̃ nō lauarent cōgruenter pedes sacerdotum: q̃ tota aqua cadens de labro eneo per planum deflueret: et terra ipsa apud labium tota lutosa esset et oia contaminans. Lū autem caderet in basim illam eneam lauabantur conuenienter sacerdotes: et non sequebatur aliquod de predictis inconuenientibus. sic ergo debet assignari labium eneum cum basi sua. (Ponebatq̃ illud inter tabernaculum testimonij et altare.) Ista duo ponebantur in atrio tabernaculi. .i. labium eneum et altare holocaustorum. non enim decuit q̃ poneretur intra tabernaculum: q̃ tunc cum in labro eneo abluantur sacerdotes ab immundicijs suis: oportet sacerdotes adhuc immundos introire in tabernaculum. Item q̃ in basi labij enei lauabantur intestina pecorum immolatorum: sed ista erat ministratio banauis. ergo non debuit fieri intra tantam puritatem quantam decebat esse in tabernaculo. Item sequeretur circulus et superfluous motus. Nam cū ad oēm ministratiōem oporteret q̃ sacerdotes lauarentur: necessarium erat q̃ q̃ in altari holocaustorum ministrarent q̃ lauarentur: sed altare holocaustorum erat in atrio tabernaculi. ergo oporteret primo intrare sacerdotes in tabernaculum ad lauandum manus et pedes: et rursus exire ad atrium tabernaculi

et vestes accipere atq̃ ministrare in atrio tabernaculi in altari holocaustorum. Conuenienter ergo labrum eneum in atrio tabernaculi positum est: intra tabernaculum autem nullatenus conueniebat. Erat autem istud labrum inter altare holocaustorum et tabernaculum: quia altare holocaustorum erat circa ostium tabernaculi sed non totaliter coniunctum: et in illo autem medio spatio lateris tabernaculi et altaris erat locatum labium eneum. (Et missa aqua lauabunt in eo.) Erat labium istud vas magne capacitatis et mittebatur aqua intus atq̃ per canales defluebat in basim eneam labij eiusdem que figurata erat fm modum supra assignatum. aquam istam portabant leuite qui ministrabant in necessitatibus tabernaculi testimonij siue totius sanctuarij: et postea populus israel determinauit seruos qui ista facerent portantes aquas ad lauandum omnia et ligna ad cremanda sacrificia. Nam gabaonites ceperunt israelitas dicentes se esse de longinquo: et sic pacis federa cum eis inierunt que aliter nullatenus patrauissent. Lū autem israelite cognito q̃ essent de terra chanaan vellent occidere eos: propter reuerentiam iurisiurandi non deleuerunt eos: sed fecerunt seruos in domo domini. sic patet Josue. 9. c. cum d̃. fecit ergo Josue vt dixerat et liberauit eos de manu multitudinis filiorum israel vt non occiderentur: decreuitq̃ illo die esse eos in ministerio cuncti populi et altaris dñi cedentes ligna et aquas portantes. (Manus suas et pedes.) Ratio quare lauabantur in istis duabus partibus corporis erat: quia forte (vt ait iosephus) calceabantur quibusdam sandalijs cum ministrabant. Vel forte quia iste due partes magis sordes contrahunt q̃ alique alie. pedes enim ex pulvere vel luto: manus autem ex contractione aliarum rerum. Vel fiebat hoc propter significationem. .i. vt qui domino ministrare debent mundi operationibus que per manus notantur: et in affectionibus que pedum nomine assignantur esse debent. (Quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij.) Ad omnem ministratiōem sacerdotes lauari debebant: sed quedam ministratiōes fiebant intra tabernaculum et quedam in atrio tabernaculi: ideo de vtraq̃ ponit. Et primo de illa quā explebant ingredientēs in tabernaculum testimonij quā ponit explicite: aliam autem que erat in atrio tabernaculi non ponit expresse. In tabernaculo autem erant quattuor ministratiōes quarum vna exprimitur hic et cetere subintenduntur. Prima erat in mensa propositionis cū ponerentur et tollerentur panes per singula sabbata vt p̃ 3. Levi. 24. c. Secunda erat paratio lucernarum candelabri de qua hic: quā exercebat aarō vel sacerdotes minores. Tertia erat in altari thymiamatum incendendo thymiamata. de qua etiam d̃ hic. Quarta erat in sancta sanctorum aspergendo sanguine coram propitiatorio et orando pro peccatis totius populi. tertia istarum. .i. cum thymiamata offeruntur in altari ponitur hic: sed non magis de ista q̃ de alijs intelligendum est. nam ad intrandū in sancta sanctorum que erat quarta ministratiō requirebatur vt sacerdos magnus lauaretur vt p̃ 3. Levi. 16. c. (Et quando accessuri ad altare) .i. ad altare thymiamatum. q̃ p̃ immediate ex ista. (Ut offerant in eo thymiamata.) Ex hoc innuitur q̃ supra dicebamus. .i. q̃ non solum aaron et quilibet sacerdos magnus incendebat thymiamata sed etiam sacerdotes minores: q̃ d̃ hic q̃ lauent manus et pedes aaron et filij eius q̃ ingreditur in tabernaculum et q̃ ingressuri sunt ad altare vt offerant in eo thymiamata. ecce qualiter pluraliter loquitur de hoc. Ergo necessarium est referri ad aaron et filios eius. (Ne forte moriantur) .i. si non obseruant istam ceremoniam de lauando pedes et manus cum ministrant morientur: et sic de alijs ceremonijs que voluntarie omittant. sic enim Nadab et Abiu filij Aaron nō seruauerunt ceremoniam de igne offerendo coram dño in thuribulo: et egressus ignis deuorauit eos vt p̃ 3. Levi. 10. c. q̃ ignes alie num obtulerant. idem sequeretur pro qualibet alia cerimonia ex contemptu omissa. (Legitimus sempiternum erit ip̃s) .i. ista lotio manuum et pedum cum ministrare debent erit eis lex ceremonialis sempiterna. .i. q̃ semper istam ceremoniam obseruent. (Et semini eius per successiones) .i. ipse cum filiis suis seruabūt nunc istam ceremoniam cum sacerdotio funguntur. deinde successores sui etiā obseruabunt eam. (Locutus est dñs.) Hic ponitur quartus principalis. .i. de victionis cōpositione. .i. qualiter moyses accipiens diuersas species cōficeret q̃dam vnguentum siue oleū ad vngēdos sacerdotes et sanctuariū. (Sume tibi aromata.) D̃ aroma quedā cōfectio facta ex aliquibus speciebus: et ista cōfectio reddit magnū odorē. (Prime myrrhe) .i. q̃ ista aromata erant cōfecta principaliter ex myrrha prima: h̃ alie species ibi essent. et vocatur myrrha arbor quedam odorifera.

Exodus * Abulenſis.

3 ij

Quattuor ministratiōes erāt in tabernaculo.

Prima. Secunda. Tertia.

Quarta.

Sacerdotes vt. te. omittēs aliq̃ ceremoniā in ministrando moriebant q̃ novent nisi modici sacerdotes q̃ vo deo ministrāt ne negligēs sint et incauti in ministrando.

B

†

†

†

†

Qualr et ser scin la by enei.

†

Qd̃ labz enei i atrio ponebat.

D

†

†

†

†

†

E

†

†

valde a qua duplex succus elicitur qui myrrha vel myrrū nū cupat. quedā est q̄ ab arboze pcedit p modū emanationis 2 ē multū efficac 2 vocat myrrba prima. scda est q̄ fluit ab arboze p corticis incisione 2 grossior est: nec est magni valoris. de myrrba prima manante sponte sua p modū cuiusdā euaporationis est hic sermo: qz melior est 2 magis odorifera. (Et electe.) Nō solū ista myrrba debet esse prima q̄ melior est q̄ scda gīalr. s; qz inter pmas myrrbas est oīa gīalr nobilitatis oportebat elī gī illā q̄ inter multas pmas melior eet. (Quingētos flos.) Hic flos accipit pro pōdere sic supra dicebat: qz flos cōtinet. 2 o. obolos: 2 moneta illa argētea q̄ vocabat flos eiusdē pōderis erat cū debite facta erat non carens legitimo pondere.

Qd. 12

A
Duo effecti
ones fiebat
i scario q̄
rū vna erat
ligda alte-
ra vō sicca.

2 fa be-
bra.

Sciendū aut q̄ hic fiebat due cōfectiones quarum vna erat ex multis speciebus ad faciendū vnguentū sine oleū vncionis. Se cūda cōpositio erat ad faciendū thymiamā boni odoris. Illa aut q̄ erant in prima cōpōne erant magis humida q̄ sicca cū ex eis cōponat aliqd q̄ humidū 2 fluidū aliquo modo est. s. vnguentū vncionis: vel saltē ea q̄ humida erāt ponebant i maiori pōderē q̄ ea q̄ sicca erāt. In scda cōpōne ea q̄ ponebantur magis erant sicca q̄ hūida: vel saltē ea q̄ sicca erāt maiori pōdere ponebant. 2 p3 q̄ fiebat ide thymiamā q̄ resolvebat in puluerē tenuissi mū q̄ ad res valde siccās p̄tinet. Aromata at ista myrrbe pme q̄ hic ponunt humida erāt: iō ponunt i tāto pōdere. s. gngētis fl elis. (Et cinamomi mediū.) i. medietatē pōderis q̄ accepisti d aromatis myrrbe accipies de cinamomo. s. accepisti gngētos flos de aromatis myrrbe pme: accipe oucētos 2 gngēta de ci namomo. cinamomū succus arboris ē. 2 oī i hebreo. (Cinamo mi aromatici.) Qz duplex est cinamomū (vt qdā volūt.) Quod dā est valde aromaticū. Aliud aut est q̄ nihil aut parū aroma ticū est. (Calami filr oucētos gngēta.) i. sicut accepisti de ci namomo pōdus oucentoz gngēta flos: ita accipe de cala mo alios oucētos gngēta flos. Calamus est parua arbor 2 nodosa 2 tenuis: 2 vī esse parua virga segetis: q̄bōz sic si pites segetis calami dicunt siue culmi vt p3 Sen. 4. 1. c. ita stipes huius arboris vel potius tota arbor calamus dī. de isto cala mo ponebant oucētū gngēta flos iuxta mēsurā cinamomi. (Casse quoqz gngētos flos.) Ista equabat in pōdere cū aro matibus myrrbe prime. Est casia arbor alta 2 crescit in imēsū in locis aquosis atqz magnū odorē emittit. (In pōdere scūa ri.) Ne putaret forte moyses q̄ intelligeret ista de flos vul garibus. erat. n. flos sanctuarii maior flos cōi siue sit pōdus si ue moneta. (Oleū de oliuetis.) Ad faciendū q̄ ista bzent aliqūa maiore humiditātē vt sic vnguentū confici posset: necessarium fuit oleum q̄ valde humidū erat vt partes alioz succoz molli ficaret 2 compaginaret. 2 dixit oleum de oliuetis ad oīam cu iuslibet alterius olei: qz de multis rebus oleum confici potest: vt de nucibus 2 tritico 2 sic de ceteris. sed non sunt illa habentia ppriam rōnem olei: 2 quandam similitudinē gerant: qz vncionis sunt. (Mēsurā bin.) i. accipias vna mēsurā que vocat bin de oleo oliuaz 2 misceas cū oībus istis. (Facies vncionis oleum.) i. oīa ista cōmisce: 2 ex cōmixtione resultabit vnguentū quoddā factū. vocat hoc oleum vncionis 2 non oleū simplr: qz non erat fm veritatem olei: sed aliqd cōmixtum ex pluri bus 2 aliqz similitudinē olei retinebat. Etiam qz non erat ita fluidū sicut oleum simplr: sed erat spissū quodam mō tale quale ad vngendum conueniebat. (Vnguentū cōpositū opere vnguentarij.) idē erat istud oleum vncionis 2 vnguentū: sed vo cabatur oleum 2 vnguentum ex causis supra assignatis. fiebat aut opere vnguentarij: qz determinata essent pondera istoz: nī nesciret quibz facere istud vnguentū: qz ad hoc varīe mixtiones erant quas solus artifex vnguentarij facere nouit. (Et vnges ex eo tabernaculum.) Vocatur tabernaculū duplr. 2 vno mo do totum ipsum aggregatur ex tabulis 2 colūnis 2 vectibus cū velis tentorijs 2 operimentis suis. 2 isto modo accipitur cōiter. sicut dicimus qz domus est totum aggregatum ex fundamento parietibus 2 tecto. 2 sic accipitur supra. 2 6. c. in principio cū dī. tabernaculum aut sic fiet. ibi aut de tabernaculo pro toto aggre gato dī. nam cum in. 2 5. c. tractasset de rebus q̄ in tabernaculo locande erant. s. de arca 2 candelabro 2 mensa: subiunxit ibi q̄li ter fieret tabernaculum pro operimento tabernaculi vt patz su pra. 2 6. c. cum dī. facies 2 quinquaginta circulos aureos quibz vela cortinarum iungenda sunt vt vnum tabernaculum fiat. i. vt vnum operimentum fiat ex duobus magnis velis cortina rum. Nec pōt ibi primo modo intelligi qz accipiat tabernacu lum pro tota aggregatione supra dictoz: qz siue duo magna ve la cortinarum iungerentur per circulos aureos siue non iunge-

Tabnacu-
lū duplr su-
mi pōt.
Primo.

rentur semp esset vnu tabernaculum. Accipiendo aut secū do modo. s. pro operimento est verū qz si per circulos aureos coniungerentur duo vela cortinarum fieret vnum operimen tum. si aut non coniungerentur non fieret vnum operimentū. quocūqz aut mō accipiat tabernaculum: est verum qd hic dī. s. vngendū sit tabernaculū testimonij. nā in tabulatis liniri de- bebat 2 in operimentis. non tñ est putandū qz totū tabernaculū vngi deberet. s. qz tota superficies plena tabularum: 2 vectum: 2 colūnarum: tentoriōz: atqz veloz cortinarum: atqz ceteroz ope rimentoz vngi deberet: qz tunc non sufficeret istud vnguentū qd valde modicū erat. immo nec sufficeret pro parte quinqua gesima aut centesima oīam q̄ vngenda erant. nec solum hoc in conueniens erat: sed 2 aliud grauius. s. qz si tota superficies pla na partium tabernaculi vnguento isto perfunderet magne ma cule fierent in tabernaculo propter oleum qd ibi erat: 2 sic totū erat immundum. nihil ergo pdesset tanta pulchritudo quanta mandata sunt moysi fieri debere in tabernaculo. Cdm ergo qz vncio tabernaculi fiebat hoc mō. s. qz susciperet moyses ali qd vas in quo essent ista vnguenta. 2 intincto digito in eis lini ret in superficie tabulaz aliquarum faciendū aliquas breues si guras: 2 sic in colūnis 2 operimentis atqz velis 2 tentorijs. 2 hoc modo diceretur totum tabernaculum vngi. sicut fit in consecra tione ecclesiarum: qz non tota ecclesia tingitur: sed sunt quedā crucis signa in angulis eius. 2 hoc sufficit ad totius ecclesie con secrationem. (Et arcam testamenti.) Vocatur arca testamēti qz continebat tabulas legis q̄ erant in testimonij contra israelitas qz lex data fuisset eis a deo. nihil aut differt qz dicatur testm vel testimonium. nam pōt vocari tabernaculū testi vel testimonij: 2 sic arca testamenti vel testimonij. tabule ille vocantur testimo nium qz sunt conseruare in testimonium rei geste. vocantur et testm: qz testm idem est qd pactū vel sedes. 2 sic erat in tabulis illis: qz continebatur ibi pactum vel sedes qd pepigisset deus cum israelitis. tingebatur arca fm formaz supradictam. s. qz di gito intincto vnguento illo figuraret moyses in superficie arce liniendo. (Et mensam cum vasis.) Ista est mensa propositiōis in qua ponebantur panes. 12. per singula sabbata: 2 manebant ibi tota hebdomada vsqz ad sabbatum vt p3 Leui. 24. c. becāt mensa erat intra tabernaculum ad latus septentrionale eius vt p3 supra. 2 6. c. vngebatur aut sicut alia que dicta sunt. s. faciēdo super eam aliqz figuram digito intincto liniendo. (Luz vasis.) Vasa etiam mense huius tingebantur: vt in quolz obseruaret idem ritus consecrationis vel vncionis. erant aut vasa mense huius in. 4. generibus. s. acceptacula 2 phialas thuribula 2 cya thos vt p3 supra. 2 5. c. que aut sint ministratiōes q̄ fiebat in his vasis: vel vtrum seruirent ad vsum mense vel altaris holocau stoz supra. 2 5. c. declaratum est. (Candelabzū 2 vtenilia eius.) Candelabrum erat in quo erant septem lucerne: 2 ponebatur i parte meridiana vt p3 supra. 2 6. c. 2 tingebatur fm ritum supra dictoz. (Et vtenilia eius.) Supra. 2 5. c. cū de candelabro age batur ponebantur aliqua vtenilia eius. ibi etiā declarauimus qz oporteret poni aliqua vasa eius. s. ad ministratiōē in eo plu ra q̄ ibi ponantur. nam ibi solū ponuntur duo vasa. s. emūcto ria q̄ sunt forcipes ad tollendum lychnum. etiam vasa qdā vbi q̄ emuncta sunt extinguantur. erantqz duo alia vasa magna de quibz non fit mentio supra. 2 5. c. s. duo suffusoria magna ex au ro. i. duo vasa continentia oleum ex quibz fundebatur in lucer nas candelabzū. de his Sacha. 3. c. vbi Sacharias dicit se vidis se in prophetica illa visione candelabrum cū lucernis suis siue lampadibus: 2 duo rostra eius ex auro: 2 suffusoria duo ex au ro pendentia ex rostris. (Vtenilia eius.) Vtenilia pprie viciū tur vasa apta ad aliquem vsum abutendo dicta. vnde vtenilia quasi vtilia. (Altaria thymiamatis 2 holocausti.) Duo altaria erāt. s. vnu altare thymiamatis i quo adolebatur thymiamā: de cui fabricatiōe i isto. c. dī. ē. 2 aliū altare holocaustoz i quo fie bant oīa sacrificia. de quo supra. 2 7. c. 2 ponebatur hoc in atrio tabernaculi vt p3 pze. c. Vncio istoz altarium differt: qz alta re thymiamatis sicut cetera vtenilia tabernaculi vngēbat semel liniēdo in superficie eius digito intincto vnguentū. altare aut ho locaustoz tingēbat p septē dies. s. qz quotidie fieret sacrificium pro pctō: 2 hoc cōpleto mūdaretur altare a cineribus 2 oībus q̄ in eo erāt 2 vngēbat. de hoc supra. 2 9. c. Notādū qz ista lra dī caute pūctuari aliqz sequet error. nā si sic pūctuemus. (Alta ria thymiamatis.) Nullo interposito q̄i immediate ille genitiū thymiamatis determinet illud accusatiū altaria. erit sensus qz dēret moyses vngere altaria thymiamatis. Et sic ad minus es sent duo altaria thymiamatis. qd salū est: qz solū ponebatur vnum.

Scdo.

Nō yn-
gebat to-
tū tabna-
culum.

Quis eet
mod' yn-
gēdi tab-
naculum

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

¶ unum. sed punctuandū est sic. (Altaria.) Et tunc intelligatur oī
ctio expositiua. i. (Thymiamatis et holocausti.) Ita q̄ ambo es
sent duo altaria. non tñ q̄ essent duo altaria thymiamatis vel
duo altaria holocausti. (Et vniuersam supellectilez.) Supellex
vñ q̄dūq̄ ptinens ad aliq̄ vsum vel ad ministratiōē dome
sticā. pecunia aut nō est supellex: q̄ nō h̄ certū vsum. etiam q̄
est facta a rege vel a cōitate et nō pōt facere eam q̄ possidens
eam sicut est de alijs supellectilibus. aurū etiā vel argentū aut
q̄bz metallū in massa non est supellex. si tñ fiat de metallo vas
erit supellex. oīa aut q̄ intra tabernaculū erant vocabant̄ supel
lectilia tabernaculi. sed q̄dam erant supellectilia q̄ rursus babe
bant alia supellectilia sicut mensa. p̄pōnis et candelabū: q̄ q̄d
h̄z h̄z habebat vasa aliq̄. (Que ad cultū eoz ptinet.) i. q̄ ptinet
ad ministratiōē vel ad pulchritudinē tabernaculi. nā cultus de
colo. is. vñ. et q̄ colo signat honorare vel ornare: ita cult⁹ signat
ista duo hic. i. ad honorē tabernaculi. i. ad ministratiōē: q̄ ho
nor est cū alicui ministras. vel ad ornātū: q̄ multa erāt in taber
naculo ad pulchritudinē. imo et eadē q̄ ad ministratiōē erāt: et
ad pulchritudinē ptinebant. (Sancificabiq̄ oīa.) i. facies ea
sancta. i. applicata ad cultū diuinū: et fiebat sanctificatio p̄ istam
vñctionē. nā id q̄ sic vñctū erat non debet redire in profanos
vsus: sicut est de calicibus cōsecratis et vestibus sacerdotalibus.
ante tñ q̄ vestes benedicant̄ et calices cōsecrent̄ ad alios vsus
sicite applicari possunt: q̄ nōdū ad cultū diuinū talia applicata
sunt: sed adhuc manent p̄fana qualia ante erant. Lū aut benedi
cunt vestes et calices cōsecrant̄ fit ibi cerimonia p̄ quā applicā
tur ad cultū diuinū: et iā nō licet retrocedere ad secularia. et ista ce
rimonia vocat̄ sanctificatio. i. applicatio ad deū: q̄ p̄ illam ceri
monia applicant̄. (Et erūt sancta scōp.) i. postq̄ sanctificaueris
oīa vñctilia tabernaculi et atrij tingēdo ea oleo vñctionis: erūt
sancta scōp. i. multū sancta. i. multū applicata ad cultū dei. (Qui
tetigerit ea sanctificabitur.) h̄z ista p̄pō oīos sensus. Cū
mō est sensus q̄ oīs h̄z q̄ tetigerit ista vasa ministratiōis erit
sanctificatus p̄ tactū: et si ante sanctificatus nō esset. Et rō huius
vñ esse: q̄ ista sancta sunt et p̄ cōtactū suū debent alia sanctifica
re. sicut aqua benedicta q̄ sanctificata est: aspsa sup nos sancti
ficat nos. Cū alius sensus est. qui tetigerit ea sanctificabit. i. oīs
h̄z q̄ tāgere debuerit ista vasa sanctificabitur p̄iusq̄ tāgat ea.
Cū. i. a. tenet primā expōnē. i. q̄ oīa q̄ tangēbāt ipsa vasa san
ctuarij sanctificabant̄ ex tactu vāsoz. Cū nō pōt hoc stare:
q̄ ista nō sanctificāt ea q̄ ingnata sunt: sed potius faciūt inigra
tis rea. si. n. alijs h̄z imundus tāgeret ista vasa peccabat et por
tabat penā pro inigritate sua. nā sic vñ. 2. c. mūdāmini q̄ fer
tis vasa dñi. Et non solū alijs mūdabāt p̄ tactū: sed etia; sine
mūdus siue imundus esset si tangeret moriebat̄ vt p̄. 2. c. oīa sa
cerdote q̄ tetigit arcā iōpōstā plaustrō q̄ videbat casura: et p̄u
sit cū oīs plaga mortis vt p̄. 2. Reg. c. 6. et nō solū ex tactu: sed
et ex visu istoz vāsoz boies moriebant̄ vt p̄. 2. c. de bethsamitib⁹
de q̄bus mortui sunt. 50. milia viri de plebe: et septuagita de po
pulo dei vt p̄. 1. Reg. c. 6. et nō solū isti q̄ populares erāt morie
bant̄ si viderēt vasa dñi: sed et leuite ipsi q̄ portabāt ea si viderēt
moriebant̄ vt p̄. Num. 4. c. cū vñ. nolite p̄dere populū caath
de medio leuitaz: sed hoc facite eis vt viuāt et nō moriant̄ si te
rigerint scā scōp. i. vasa scā: aaron et filij eius intrabūt ipsiq̄ oī
sponēt onera singuloz et diuidēt qd portare q̄s debeat. alij nulla
curiositate videāt q̄ sunt in scūario aliogn morient̄ p̄iusq̄ ino
uant̄. nulla ergo res sanctificabat̄ p̄ tactū istoz vāsoz: sed q̄ tan
gere debebāt ea debāt esse mūdi. necesse est ergo in primū sen
sum redire. i. q̄ mādatur hic q̄ oīs q̄ tāgere debuerit ista vasa
sanctificet. i. p̄mo mūdēt ab oībus ingnamētis suis vt dign⁹
sit tāgere vasa ministratiōis sancte. Et ob hoc anteq̄ aliqd mi
nistratiōis sacerdotes agerēt in sanctuario lauabāt manus
et pedes vt p̄. 2. c. 2. 9. supra. vnde si alijs sacerdos fuisset in
gnatus in morte alicuius tāgendo mortuū vel domū eius vel
sm oēm imundiciā q̄ ponit̄ Leui. 14. et. 15. c. et Num. 19. et nō
emūdatus aqua lustratiōis intraret scūariū et tāgeret vasa mo
reres: q̄ polluebat scūariū et vasa sancta. (Aarō et filios ei⁹ vñ
ges.) Ista est altera vñctio ab illa q̄ fiebat in extremitate auri
cularū dextrarū et pedū dextroz et manū dextrarū. i. in pollici
bus manū: q̄ pedū: q̄ illa vñctio in mēbris p̄dictis fiebat cū so
lo sanguine arietis imolati pro victima pacifica q̄ vocabatur
aries cōsecrationis vt p̄. supra. 2. 9. c. ista aut fiebat cū vnguēto
q̄d miscebatur cū aliqua parte sanguinis et aspergebatur super
aaron et filios eius et vestes eoz vt p̄. supra. 2. 9. c. differēbāt tñ
aaron et filij eius in hac vñctione: q̄ aaron in capite consecra
batur fuso oleo vñctionis super caput eius vt p̄. precedē. c. et in

¶ Psal. 133. sicut vnguentū in capite eius q̄ descendit in barbā
barbam aaron. filij aut non vñgebantur in capite: q̄ vñctio ca
pitis denotat originem ptatis q̄ non pertinet ad minores sacer
dotes sed ad sacerdotem magnū. Sed (vt quidā dicūt) vñgebā
tur sacerdotes in manibus solū ad notandā executionē: sicut fit
i sacerdotib⁹ nris q̄ nō sūt epī vt p̄. extra de sacra vñctōe. c. vñ
co. vñ tñ magis oīm q̄ in sacerdotibus minoribus non fiebat
aliqua vñctio p̄ter vñctionē sanguinis in pollicibus pedis et
manus dextre et extremitate auriculę q̄ etiā fiebat in aarō: et asp
sionem vnguenti cum sanguine arietis pacifici qua aspergebant̄
tur aaron et filij sui et vestes eoz. sacerdotes aut minores nullaz
aliā vñctionem aut consecrationem habebant cum sanguine
aut cum oleo sancto vñctionis: q̄ supra. 2. 9. c. vbi ponitur ritus
consecrationis non exprimitur aliquid tale: et Leui. 8. c. iterū
ponit̄ factus ritus iste: sed eodem mō nōdū tale vñ. sacerdos aut
magnus p̄ter vñctiones superiores que cōes erant ei cum mi
noribus sacerdotibus habebat aliā. i. q̄ fundebatur oleū vñ
ctionis super caput eius sine sanguine: et manus quoq̄ vñgebā
tur. et in hac differēbat summus sacerdos a minoribus sacerdo
tibus. q̄d satis innuitur Leui. 2. 1. c. vbi ponunt̄ p̄eminētie iū
mi sacerdotis et vñ. pontifex. i. sacerdos maximus inter fratres
suos super cuius caput oleum vñctionis fusum est: et cuius ma
nus in sacerdotium consecrate sunt: et vestibus sanctis
caput suum nō discooperiet et. Triā. n. ponuntur ibi: quoz
nullum ad minores sacerdotes pertinet. et sic cōueniebat: q̄ in
eodem loco vetat summum sacerdotē inquinari in morte suoz
cognatoz: et si p̄. sit. minores vero sacerdotes p̄mittit inquina
ri in morte. 4. genez p̄sonaz. ergo poni debet id in quo differ
ret summus sacerdos ab alijs cum diuersum mandatum datur
de eo et de alijs. et q̄d vñ. hic. (Aaron et filios eius vñges.) Intel
ligitur de illa aspersione q̄ fiebat super aaron et vestes eius et fi
lios eius et vestes eoz: q̄ ista cōis erat eis. (Et sanctificabis eos.)
Supra. c. 2. 9. sanctificatio signabat quandam eleuationem ma
num impositis quibusdam oblationibus: et in illa eleuatione
dicebantur spāliter applicari ad deū. hic aut sanctificatio nihil
differt ab illa vñctione fm rē: ita q̄ esset aliqua alia cerimonia.
sed cum ipsi sic aspergebantur applicabantur spāliter ad cultū
dei cum in hoc consisteret potissima pars consecrationis: id vñ
cebantur tingi et sanctificari. (Filij quoq̄ israel.) Supra post
tum fuit ad quid istud oleum vñctionis esse debet. hic aut poni
tur ad quid non erat: et interponitur mandatum ad populū. (Si
lis quoq̄ israel.) i. toti multitudini. Cū dñs q̄ in hoc
est diuersitas. nam filij israel vt cōiter noiantur oēs de. 1. 2. tri
bus. Nā tribus leui q̄ separata fuit in sortem oīi non acce
pit sortem inter fratres suos vt p̄. Nu. 18. c. et Deut. 18. c. man
serunt aut alie. 1. 2. tribus que acceperunt totam hereditatē ter
re quā oīs p̄miserat Jacob p̄i istoz. vocabantur ergo illi filij
israel: q̄ succedebant in bonis iacob. leuite aut q̄ separati erāt
non intelligebantur appellatione filioz israel vt p̄. supra. 2. 9. c.
cū vñ. sanctificabis pectusculum consecratum et armum de arie
te quem separasti quo initiatus est aaron et filij eius: cedentq̄ in
partē aarō et filioz eius iure p̄petuo a filijs isrl. ecce qualiter vo
cat filios israel populares laicos q̄ offerre debant ista: et sacer
dotes ab eis iura recipiebant. sic p̄. Nu. 1. c. cū dixit deus. tolle
summā vniuerse congregationis filioz israel. et tñ ibi solum cō
putantur illi q̄ erant in. 1. 2. tribubus vt p̄. Nu. 1. c. leuite aut nō
sunt numerati cū eis. Cū si forte obijcias q̄ infra in. 3. c. Nu.
agitur de numeratione eoz: et sic cū dixit deus q̄ tolleret Moy
ses sūmam totius congregationis filioz intellexit de leuitis etiā
h̄z non exp̄ssit q̄ simul numerarent̄: sed per se. 1. 2. tribus et per
se leuite. Cū q̄ falsum est: q̄ per filios israel solū intelligū
tur. 1. 2. tribus vt p̄. Nu. 1. c. in fine cum vñ. post numerationē
1. 2. tribuum. fuerantq̄ oēs filij israel p̄ domos et familias suas
a. 20. anno et supra qui poterant ad bella p̄cedere sexcenta tria
milia viroz quingenti quinquaginta: leuite aut in tribu familia
rum suarum non sunt numerati cum eis. quid. n. clarius eē pōt:
et iste modus loquendi obseruat̄ quasi in tota scriptura. hic aut
accipiuntur filij israel generaliter pro oībus natis de semine sa
cob siue esse in. 1. 2. tribus siue in tribu leuitarū. et p̄. q̄d vñ. q̄
qui de isto oleo vñctionis faceret pro se vt vñgeret carnem suā
et daret alieno periret de populo suo: necesse est q̄ intelligatur
de laicis et sacerdotibus et leuitis aliogn possent sacerdotes et le
uite facere talem vnguenti compositionem ad vngendum car
nem suam cum vellent: et dare gentilibus de tali compositione
et non peccarent. q̄d absurdissimū est. nam q̄n aliquid agendo
laicus peccat. i. agendo peccabit sacerdos. et fortius adhuc: quia

nō vñgebā
tur i capite
h̄z sol⁹ aarō

+

+

+

+

20. 13

¶ An filij leui
appbēdāt
noīe filioz
israel.

¶ Filij leui n̄
appbēdē
bāt noīe fi
lioꝝ isrl suc
cedētuz in
bōis iacob.

Obiectio.

Solutio.

maiori sanctitate et religione pollere debent. sed laici peccarent
ungendo carnem suam tali unguento et dando alienis et etiam sa-
cerdotes. sed si sacerdotes non vocarentur hic filii israel non pec-
carent faciendo hoc: quia ista lex non daretur eis cum dicitur hic da-
ri ad filios israel. ergo necesse est hic sacerdotes et levitas inclu-
di appellatione filiorum israel. (Filii quoque israel). i. oibus natis

+ de stirpe iacob siue leuitis siue non leuitis. (Hoc oleum unctio-
nis). i. istud oleum quod fit ad unctionem consecrationis sacerdo-
tum et tabernaculi cum vasis suis atque otius tabernaculi. (San-
ctum erit michi). i. erit applicitum cultui meo: et non applicabi-
tur ad usum vel delectationem alicuius hominis: ita quod faciat talem
coponem vel utatur ea postquam facta fuerit. (In generationes ve-
stras). i. semper quod durauerint generationes vestre erit ista cerimonia
quod pertineat hoc oleum ad cultum meum et non ad usum vestrum.

+ (Caro hominis non ungetur ex eo). i. nulla caro hominis ungetur ex eo
.i. ex eo quod nunc est factum: nec ex alia simili copone. Et in hoc ex-
cludit omnes etiam sacerdotes: quia hoc tunc aspergeretur de illo un-
guento super sacerdotes et fundere super caput sacerdotis ma-
gni et manus: hoc fiebat ad cultum dei. s. ut ipsi consecrarentur in
sacerdotes ad ministrandum domino. si autem postea ipsi ungerentur car-
nem suam tali unguento non fiebat ad cultum dei: sed ad dele-
ctationem sue carnis. et hoc vetatur. Reges etiam de hoc oleo un-
gi dicebantur quia assumebant potestatem regnatuam. nec dicebantur
tunc ipsi uti illo unguento ad suam delectationem: sed ad dei cul-
tum. s. quod sicut sacerdotes consecrabantur per asperktionem olei
in ministerium dei: et ex hoc sanctificati. i. appliciti in cultum dei
dicebantur. ita reges ad regendum populum dei per consecra-
tionem istam segregabantur: quia ista deus sacra facit sibi. s. sacer-
dotes ad ministrandum et reges ad populum dirigendum. sic dicitur
Prover. 8. c. p. me reges regnant. et sic sicut sacerdotes ungebantur
alios sacerdotes: ita ipsi ungebant reges ut primo de ipso re-
ge saul qui est unctus mandato dei ut p. 3. 1. Re. 10. c. et david. 1. Re.
1. c. non licebat tamen regibus post istam unctionem quod ipsi car-
nem suam ungerent tali unguento ad delectandum: sicut nec licebat
sacerdotibus. et sic semper stat lex quod caro hominis non debebat un-
gi ex eorum quod ipse sibi tale unguentum apponeret ad delectandum
vel faceret ab alio apponi. (Et iuxta coponem eius non facietis
aliud). i. non solum non accipietis ad usus vestros tale unguentum
sed etiam non facietis. ipsum. n. facere etiam in culpa erat: quia per
hoc quod aliquis faceret illud inclinaretur ad delectandum illo un-
guento quod non licebat. sicut erat de pane fermentato in septem
diebus azimorum: quia non solum non licebat de illo comedere: sed et
non licebat illi in domo manere ut p. 3. supra. 2. c. mandatur autem
quod non faciamus iuxta coponem huius unguentis. s. quod quia fecerim
mus aliquid unguentum non assumamus omnia ista in illa compone.
vel si assumpserimus omnia hec non assumamus in eadem propor-
tione in qua hic sumebantur. si ergo aliquis secundum alteram propor-
tionem assumeret omnia ista et faceret ex eis unguentum non ageret
contra istam legem: quia non dicebatur agere secundum eandem coponem
unguenti. (Non facietis aliud). s. ad usus vestros bene tamen facietis
aliud et multa alia huius coponis per etatum successiones cum
fuerint necessaria ad unguendum vestes sacerdotum quod de nouo
fient: et ipsos sacerdotes et reges. sicut nunc christi sumus conficimus
ad iniungendos in fronte et in scapulis atque pectore baptizatos et ipsos
infirmos: et non fit ad alios usus: nec licet cuiquam hominum illo christi ma-
te uti preterquam in his duobus predictis sacris et in sacro confir-
mationis. h. ergo nullus homo conficiat christi sumus preter episcopum cum
ministeris suis: tamen multoties christi sumus conficitur secundum necessitates
multorum temporum. ita ergo erat de isto oleo unctionis quod quicunque
esset necessarium ad unguendas vestes vel ministros aut aliquid
alterum faciebant illud sacerdotes. (Quia sanctificatum est). i. quia
applicatum est ad cultum meum. id non debet applicari ad cul-
tum vel ministerium vestrum. (Et sanctum erit vobis). i. quia istud
unguentum sanctificatum est michi erit sanctum vobis. i. quod apud
vos reputabitur sanctum. s. quod non audeatis tangere illud appli-
cando in usus vestros. (Nec quicquam tale composuerit). Quicunque ille
fit: siue de sacerdotibus siue de leuitis siue de popularibus: quia
omnes ista lex astringit.

B
Reges iue.
te. ungebantur
oleo quod
summi sacerdo-
tes ungebantur.

Nō licet uti
oleo scō p-
ter qm̄ i ecclī-
cis sacris.

Qd. 14

21
An si genti-
les ista co-
ponem fecer-
int de quo lo-
quitur ista
peccasset ista
legem.
21. 10.

solum voluit preesse in quantum legiflatori cuiusdam politie spali
.i. hebreorum ut p. 3. supra. 19. c. cum dicitur si audieritis vocem meam
et custodieritis pactum meum: eritis michi in peculium de cunctis
populis: mea est enim omnis terra: et vos eritis michi in regnum sa-
cerdotale et gens sancta. ergo ad hanc solam politiam iste leges
directe sunt. Item hoc deus esset omnis omnium et deberet coli ab
omnibus gentibus. ad hoc tamen quod obligaret indeos ad colendum eum
spaliter voluit consensum eorum et noluit eos obligare solo man-
dato. id est Exo. 19. c. misit moysen ad omnes filios israel enarrans eis
beneficium maximum quod fecerat eis: et dicens utrum vellent
recipere leges eius faciendo cum eo sedus ut eum spaliter cole-
rent: et visum quod istud sedus fecerunt. s. promittentes obedire om-
nibus que mandaret noluit dare aliquam legem. postquam autem consen-
sunt quasi tunc inciperent obligari ad recipiendum et observan-
dum leges eius venit super montem synai in voce tube clangen-
tis et dedit decem precepta ut p. 3. supra. 20. c. cum clamaret po-
pulus ut non loqueretur dominus sed moyses audiret a deo: et po-
stea loqueretur ipsis cessavit vox tube ut p. 3. supra. 20. c. Deute-
ronomi. 5. c. et dedit deus precepta multa ceremonialia atque iu-
dicialia que habentur Exo. 20. et. 2. 1. et. 2. 2. atq. 23. c. nec tamen vo-
luit adducere deus quod ista obligaret quousque coram populo recitarentur
ut videretur an assentirent vel dissentirent. Cum autem recitatis omnibus
consensissent confirmatum est sedus inter deum et israel effun-
dendo sanguinem super altare et librum legis et totum populum
ut p. 3. supra. 24. c. et ad Deute. 9. c. Et tunc autem manserunt obligati
israelite ad omnes leges qualescunque deus daret. nec postea requi-
sivit unquam ab eis consensum cum dabat aliquas leges sicut ante re-
quirebat. Sed gentilibus non fuerant facta ista federa cum deo.
ergo non obligabatur ad custodiam huius legis nec aliarum. et sic
facientes contra eam non incidebant aliquam penam cum lex non
urgeret eos sicut si nunquam data foret. Sed forte dicit aliquis
quod hoc bene stabit quantum ad illos gentiles qui non cognosce-
bant deum verum sed idola putabant esse deos villam aliam vel
ira deitatem existimantes. si tamen aliquis gentilis esset cognoscens
verum deum: sicut de quibusdam gentilibus arbitramur ut de
platone et socrate qui mortuus est ne coleret idola: quia noluit iurare
per Ioue et Appolline tamquam per deos sed tamquam per lignum et lapi-
dem: quod enim atheniensi. enim veneno occiderunt ut declarat p.
seus in satyra. 7. que incipit. rem populi tractas barbarum crede
magnum. dicere sorbitio que tollit dira cicute. Sic etiam de multis
alijs phis de quibus per singula difficillimum est enarrare. de istis
autem diceret aliquis quod cum deum verum cognoscerent: et de be-
breorum erat verus deus quod tenebantur ad observandam legem eius.
Rursus quod multi gentiles phi fuerint et alii viri boni tpe legis
mosaice post datam legem moysi visum ad christum: et cognoverunt
verum deum atque colebant eum: et forte scierunt de ista lege da-
ta iudeis vel de quacunque alia: et non observabant eam. tamen non
ob hoc peccabant: quia non cognoscebant deum hebreorum esse ve-
rum. nam sciebant quod aliquis erat verus deus. quod naturaliter co-
gnosci poterat ut ait apostolus ad Rom. 1. c. s. invisibilia dei per ea
que facta sunt a creatura mundi intellecta conspiciuntur: semper
terna quoque eius deitas: ita ut inexcusabiles sint. sciebant etiam
quod Iuppiter vel Mars vel alius de dijs gentium non erat talis
deus. utrum autem ille esset deus hebreorum nesciebant: quia non vi-
debant aliquam necessaria argumenta per quod concluderent illum esse verum
deum. Dico autem de phis qui non viderunt: h. aliqui reges ut Nabu-
chodonosor hoc viderit quod confessus fuit deus hebreorum esse deum
verum: et mandavit eum coli ut p. 3. Dani. 3. c. phi tamen non audie-
rant miracula fuisse ab illo facta. et si audierunt non credebant
quia non obligabantur credere scripture hebreorum. Et sic obdm est
generaliter quod nullus de illis hominibus qui tpe legis mosaice saluati
fuit in gentilitate cognovit deum hebreorum esse deum verum.
sed putabant eum esse sicut unum de dijs aliarum gentium. nam
cum illi boni essent et verissime desiderarent colere deum verum
et colerent. si ipsi cognovissent deum hebreorum esse deum verum nullo
modo credendum est quod non conuersi fuissent ad illam legem: quam ipse
dedit approbantes illam tamquam optimam. Et sic de platone et so-
crate dicendum est et de ceteris qui cognoverunt quod verus deus sit
aliquis et illum coluerunt: ignoraverunt tamen an deus hebreorum esset
verus deus. immo non crediderunt esse verum deum.

Scda.

B
Obiectio

Mors
socratis
et mortis
causa.

Solutio

L
Nullus de
gentilibus
qui tpe le-
gis mosaice
salvatus
est cognovit
deum
hebreorum
esse verum
deum.

An si aliquis gentilis cognoscens istam legem de non faciendo unguentum
esse datam a deo hebreorum et cognosceret deum hebreorum esse verum deum
peccaret mortaliter faciendo contra illam.

Qd. 15
Sed si aliquis ponat casum strictius. s. quod esset aliquis
gentilis qui cognosceret quod aliquis erat
verus deus: et quod sciret istum deum non esse aliquem de his qui co-
lebantur

Rñfio cu
iuldam.

Doc. rñ.

Lex mo
saica nō
bligabat
alias gē
tes ab he
breis.Lex enā
gelicayr
oēs obli
gat gētesQuicūq;
yng^m fe
cisset i le
geyētū
et si car
nē suā nō
vnxisset
morte oī
gn^{er}at.Aroma
qd fit.

lebantur a gentibus et sciret hūc esse deū bebreoy: et sciret ab eo datā fore istā legē vel aliq; aliā et faceret cōtra illā. vtrū incide ret penā legis. Certe diceret aliq; q; sic: q; qdā inobediētia esset mādato dei cognito nō obedire. nā stāte ista hypothēsi ego cognosco illū esse deū vey: et cognosco ab eo mādato fuisse istā: ergo repugnare illi magna inobediētia est: q; pctm mortale ē vt pz. 1. Reg. 15. c. 1. q; si scelus ariolandi est nolle obedire. C Rñr q; stāte isto casu gētilis agēs cōtra istā legem nō peccaret vllō mō: nec cōmitteret vllā inobediētia. nā tūc aliq; est inobediēs qm mādato sibi facto ab eo q; bz auctoritatē mādadi repugnat. sed gētilis in casu posito nō agēs fm legē a deo datā non repu gnat mādato sibi posito. ergo nō est inobediens: nec ex hoc ali quo mō peccat. patz q; vt vīcebat ista lex fuit data spālī politie bebreoy: et illā solā voluit obligari ad obseruationē huius legis vt supra pbatū est. ergo lex nō habuit vires obligandi aliquas alias gētes cū lex solū illos obliget quos legislator vult obliga ri: ceteri aut non obligantur etiā si sint subditi illi legislatori. Cū ergo voluntas dei solum fuit obligandi iudeos: q; cū eis solis federa ininit: et eos solos in peculiārem populū suscepit. ergo ceteri gentes h; cognoscerent hūc esse verum deū et agerent contra legem eius non peccabant: q; voluntas dei non fuit eos obligare. Et pz conueniens exemplum. ego cognosco Xpm esse verum deū: et scio certissime q; aliq; mādātum speciale de dit alicui hōi vt seruaret: nunquid ego si non obseruo illud pec co: manifestum est q; non. nihil aut magis erat in gentilib; co gnoscētib; deū bebreoy esse verum deū: q; non tenebant obseruare legem ab eo datā. scus aut est de lege euangelica q; oēs obligat: q; Xps voluit illam obligari cum mādauit pre dicari enāgelii oī creature. i. oī hōi vt pz Mat. 28. c. cū vīce p mundum vniuersum et predicate euangelium oī creature: q; cre diderit et baptizatus fuerit saluus erit: qui autem non crediderit cōdēnabitur. ecce qualiter voluit oēs hōies obligari ad legem euangelicā. nam si non obligarentur oēs non diceret q; non crediderit cōdēnabitur. cum autē in toto veteri testō aliqua lex daretur precipue in istis quinque libris Moysi q; sunt fun damentum totius legis: non oī q; qui non obseruauerit eam q; cōdēnabitur vel morietur. sed q; quicūq; de filiis israel nō receperit illam legē vel quis de adueniē; q; sunt inter eos peribit de populo suo: quasi solos israelitas obligare velit: et eos qui se voluntarie legi iudaice subdiderunt. Quando ergo oī hic. (hō quicūq; tale cōposuerit.) Solum loquitur de bebreis et de gē tilibus conuersis ad iudaismū. (Et viderit ex eo alieno.) Vt q; lra ista innuat debere se legi copulatiue et non copulatiue. i. q; hō qui cōposuerit ynguentum tale et deinde illud viderit alicui alieno. i. alicui gentili incurreret istam penā: et si alteruz eo rum fecisset non debebat mori. Sed magis vdm est q; legat co pulatiue. i. q; pro quoz; illoz; mortis pena infligatur: vt si aliq; tali ynguento carnem suam vnterit vel si illud cōposuerit: ga ad malum finem tale fit et datur occasio peccandi alijs: q; aliq; repērens tale ynguentum vtetur eo. q; pctm est. etiam si quis non fecerit tale ynguentum sed inueniens cōpositum vendide rit illud alicui gentili mori merebatur. Et pz q; sic debeat intelli gi: q; equale erat de isto oleo vntionis et de thymiamate. sed si quis conficeret thymiama et frueretur odore eius (etiam si non traderet alieno) ex eo mori debebat. ergo dato q; aliquis non veditisset alieno de isto oleo vntionis: si tñ fecisset ad yngendū carnem suam vel yngeret eam deberet mori. (Exterminabitur de populo suo). i. morietur. f. q; deus mittet in eum aliq; morē per se: vel tradet eum in manibus alicuius bestie vel viri: ita q; faciat eum mori. non tñ est sensus q; iudices deberent eum occi dere confito q; fecisset tale ynguentum: aut vsus fuisset eo. sed deus sumebat vindictam de hoc. Si tñ aliquis ista faceret nec ab hoc desistere vellet: iudice mandante mori debebat. (Dixit oīs ad Moysen.) Sic ponitur quintum et vltimuz de thymia matis confectio. q; requirebatur ad quotidianam ministra tionem in altari thymiamatum. (Sume tibi aromata.) Aroma erat aliquid confectum ex multis aromatibus speciebus et erat valde redolens. Nec est putandū q; sit quidam voluerunt q; es sent aromata aliqua simplicia que sic in aliqua arboze nascatur aut ab aliqua arboze fluant. Sed conficiebātur ex multis. et ista multa determinata erant que essent: ideo non noiatur hic que esset. sed cum dicatur aroma intelligitur ex quo fit cōposituz cū intelligatur certa cōpositio. et sic Gen. 27. c. cum dicatur q; vide runt bismaelitas venientes de gabaad et chamelos eoz; portan tes aromata. et non oī ibi ex quo confecta essent illa aromata q; nō determinata sit cōpositio illorum. Aliqñ tñ aliqua alia com

positio aliquo modo coincident cū ista vocabatur aroma vt pz hic lra precedenti. c. cum oī. sume tibi aromata prime myrrbe et electe. ibi enim determinatur id q; precipuum erat in aromate illo. Istud aut de quo hic oī non erat habens aliquam specia lem confectioem sed factuz in forma cōi: id non exprimitur ex quo erat factum. (Stactē.) Secūdu Jfidoy et oēs alios docto res est stactes succus fluens de arboze myrrbe purus et lucidus qui conterebatur vsq; in tenuissimū puluerem. et vocat myrrba prima: q; fluebat per sudationē sine aliqua corticis incisio ne. C Aliq; iudei dicūt q; stacte idem est q; glans qui est fructus ilicis et est cibus porcor: sicut dictum fuit Gen. 27. c. C S; hic pz manifeste falsum esse q; dicunt. nec ipsi aduerterunt istuz lo cum q; glandes que sunt fructus ilicis nullo modo pficerent ad faciendum thymiamata boni odoris: sed valde obfarent. est ergo stactes vt dictuz est succus arbozis myrrbe. (Et onycha.) Est aut onycha vt ait magi in hystoria scholastica parua ostreo la ad quantitatem humani vnguis. vnde onycha oī de onyr. i. vnguis. et onychinus lapis preciosus inde dictus est: q; rubeum et album mixtum habens colorem quēadmodum vnguis huma nus. vbi oī onycha fm papiam quedā herba aromatica. (Gal banum boni odoris.) Galbanum est succus herbe aromaticę q; ferula oī. et est optimum cum est cartilaginofuz vt cartilagineos offium. f. durum: q; contundendo in puluerem tenuissimū con uertitur: et odore huius serpentes fugantur. oī galbanum boni odoris: q; aliq; galbanum est q; ex antiquitate vel aliqua alia causa odorem perdidit. (Et thus lucidissimū.) Hoc est quod vocatur thus masculinum: q; ad similitudinem humani testicu li formatuz in rotundum. est et lucidum. est carens oī refine im puritate: et hoc suauioris odoris est. nam cui; thus aliquantulum ni gram aut alterius coloris est: habet secum admixtam impurita tem que impedit aut diminuit bonum thuris odorem. (Equalis ponderis erunt oīa.) In ynguento siue oleo vntionis de quo supra oī non ponebantur q; ponebantur equalis pōderis vt pz in lra. Et rō est q; illud ynguentuz debebat esse humidū et mol le quasi fluens: istud thymiamata de quo hic debebat esse duruz intantum q; posset in puluerem contundi. et q; in superiori yn guento erant quedam humida et quedam sicca: ea que aliquantulum humida erant ponebantur in maiori quantitate: q; aut sicca erāt ponebantur in minori vt humidum fluens esset q; inde confice retur. et ista fuit causa quare in ynguento de quo supra poneba tur oleum q; totaliter humiduz et fluens est nihil habens de ou ricle: in thymiamate aut non ponebatur. thymiamata autē quia erat siccum habebat superabundantiam in siccitate. et q; pone bātur in cōpositione eius multa sicca et pauca humida satis fuit q; oīa essent equalia: q; tunc superexcederent sicca. (Faciesq; thymiamata cōpositum.) D; pprie thymiamata aliquid redolens et non simplex. quel; aut confectio ex pluribus causantibus vniū odoriferum thymiamata oīcī pōt: cum tñ illud sit durum. et oī thymiamata a thure: q; est redolens sicut thus. vel q; ponitur vt thus coram oīo. (Opere ynguentarij.) Non fit pprie thymia ma opere ynguentarij: q; ynguentarij ynguenta parant. thymia ma aut non est ynguentum: id non oī fieri opere ynguentarij. accipitur tñ large ynguentarij pro oī eo qui facit tales confec tiones siue duras siue liquidas. et isti aliqñ vocantur pigmen tarij: q; pigmentum generalr est quel; herba aromatica. sic oī Lanticoz. 3. c. vniuersi pulueris pigmentarij. (Mixtur diligē ter.) i. q; oīa ista misceantur cum magna diligentia. f. ne de ali quo eoz; plusq; de altero assumatur. Vel ne aliq; sit tale quale non conuenit. Vel ne forte in mixtione erretur: q; in hoc requi ritur opus artis cū dicatur q; oī esse facta ista cōpositio opere artificis ynguentarij. Et poterit aliqñ errare in his si nō agat diligenter fm artem. (Et purum.) C Dicit aliqñ q; ista duo repugnant. f. q; aliquid sit mixtum et sit purum. C Rñr q; purū oī multipliciter. Uno modo purum. i. simplex. et tunc de deo cō uenit dici q; purus est: q; non est in eo aliqua cōpositio. C Se cundo mō purū oī q; solam bz id q; est de natura sue speciei et nihil bz alterius nature. et hoc mō dicimus q; sortes est purus hō. i. q; non bz essentiā alterius spēi preter q; esse humanū. et sic negamus de Xpo esse purū hōiem: q; lz verus hō sit: tñ non bz solū esse humanū: sed et dā est: q; est aliud esse hōale. C Tertio mō oī purū. i. nō mixtū. et hoc mō dicimus vniū eē purū qñ aquā mixtā sibi nō bz. differt aut iste modus puritatis ab immediate posito: q; ea q; nō sunt pura: sed puritati in scō illo mō opponū tur sunt vniū ens hōale vel vniū suppositū: h; ibi sint plures na ture. et sic est tale vniū ens p se. ea aut q; opponunt puritati i ter tio mō isto nō sunt vniū ens p se: sed p aggregationem et cōmix

Exodus * Abulensis.

3 iiii

L
Quid sit
stactes.Op. quoz;
dā bebreo.
Lofutatio.

†

†

†

†

D

†

†

†

Obiectio.
Rñfio.
Primo.
Scō.

Tertio.

Quarto.

tionem ex qua non redditur aliquod vnum individuum substantiale siue suppositum: sicut aqua et vinum cum mixta sunt. **¶** Quarto modo purum dicitur. i. mundum et sincerum. i. quod non habet aliquod inmundiciam in seipso. et hoc modo quilibet res polluta non est pura: quia non est sincera. si autem acciperetur hic purum omnibus modis impossibile erat esse purum et mixtum. sed accipitur purum solum quod modo. i. mundum: non tamen est purum aliquo de tribus modis primis. bene ergo stat quod sit istud thymiamum mixtum: quia confectum est ex pluribus rebus ut patet per hoc: et quod sit purum. i. mundum. **¶** Et sanctificatione dignissimum. **¶** Sanctificatio dicitur applicatio ad cultum dei. Est sensus quod istud thymiamum deberet esse ita diligenter factum et purum quod mereatur applicari ad cultum dei. quod dicitur deus purus est et ea quae ei applicari debent oportet ut minime sint. cum ergo aliquod purissima sunt digna habentur ut ad cultum dei applicentur. et hoc est ea digna esse sanctificatione. i. applicatione ad deum: quod non esset si istud thymiamum non esset diligenter mixtum et purum. **¶** Quia in tenuissimum pulverem universa contuleris. i. confregis vel minueris: quia ista erant dura et coagulata cum multa eorum essent succi arborum conterebantur in mortario sicut conterruntur alia dura ut sal induratum. fiebat autem ista confusio usque ad pulverem tenuissimum: quia sic maior odor emitteretur cum arderent omnia. Etiam ut fieret perfecta mixtio. nam si non conterrerentur sic usque ad minutissimum pulverem non cohererent: sed cremaretur galbanum in una parte et thus in alia et sic de ceteris: nec redderetur idem odor sed varius. cum autem sic universa confusa essent fieret mixtio perfecta. **¶** Pones ex eo coram tabernaculo testimonij. i. in altari thymiamatum ubi quotidie thymiamum incensebatur in mane et vespere cum incenderentur et apparerent lucerne candela. **¶** Arguet autem aliquis ex hoc quod altare thymiamatum in quo ista cremabantur esset extra tabernaculum sicut altare holocaustorum: quia de altari holocaustorum dicitur quod erat ad ostium tabernaculi coram ostio ut patet per hoc. c. de isto altari thymiamatum dicitur quod erat coram tabernaculo testimonij. ergo non erat intra tabernaculum testimonij: quia quod intra aliquod domum est non debet esse coram ea. Et tunc si erat extra tabernaculum necesse esset quod poneretur in scinario. i. in atrio aut extra totum sanctuarium in loco profano. non est autem omnino quod poneretur istud altare in loco profano: quia fiebat in eo sancta ministratio. ergo poneretur in atrio tabernaculi sicut ponebatur altare holocaustorum et labrum eorum. **¶** Rursus quod altare thymiamatum erat intra tabernaculum testimonij ut patet supra in littera et infra. 40. c. ubi ordinato tabernaculo ante ipsum velum quod distinguit sancta sanctorum ponitur altare thymiamatis et mensa propolis et candelabrum. **¶** Per etiam Leuit. 16. c. ubi dicitur quod cum sacerdos magnus exibat de sancto sanctorum accedebat ad altare thymiamatum quod erat ibi coram ostio et orabat ibi: atque tingebat cornua altaris sanguine. quod non esset nisi poneretur altare intra tabernaculum testimonij. **¶** Ad argum. Rursus. in oppositum rursus cum dicitur in littera quod altare thymiamatis erat coram tabernaculo testimonij duplex erat tabernaculus. i. primum tabernaculum cuius ostium erat apud altare holocaustorum ut patet precedenti. c. et in isto erat mensa propolis et candelabrum et altare thymiamatum. et in istud tabernaculum intrabant quotidie sacerdotes sua officia compleri. i. parantes lucernas et offerentes thymiamata. et per singula sabbata panes propositionis ponentes et auferentes. Secundum tabernaculum erat quedam pars magni tabernaculi que distinguebatur ab ea quam nunc diximus per velum quoddam pendens. et istud tabernaculum secundum vocabatur sancta sanctorum. **¶** Istam divisionem ponit ad litteram non ita extensam Apulus ad Hebr. 9. c. et istud vocabatur tabernaculum testimonij. i. in quo continebatur testimonium. i. tabule que erant in arca: et in eis erat decalogus preceptorum scriptus. **¶** Pro hoc tamen adhuc sciendum quod ista divisio tabernaculi que nunc posita est secundum apulum non est totaliter propria: quia non est distinctio duorum tabernaculorum: sed distinctio partium eiusdem tabernaculi. nam erat tabernaculum quedam domus facta ex tabulis et operimentis atque velis siue tentoriis ut patet supra. 26. c. et hoc habebat istas duas partes tabernaculi quas nunc tamquam duo tabernacula dividebamus. et istud totale tabernaculum vocabatur tabernaculum testimonij ut patet 3. c. 26. usque huc in quolibet. c. sepius. **¶** Et ratio est: quia intra istud magnum tabernaculum erat arca cum tabulis preceptorum. Cum autem istud magnum tabernaculum dividitur in duas partes quarum utraque vocetur tabernaculum ut Apostolus distinguit ad Hebr. 9. c. non vocatur quodlibet earum partium tabernaculum testimonij: sed solum secundum tabernaculum. nam tabernaculum testimonij dicitur quod continet testimonium. i. tabulas preceptorum. sed in primo tabernaculo non ponebantur tabule: sed sola mensa propolis cum vasis suis et panibus: et candelabrum cum vasis suis: et altare thymiamatum. non ergo

poterat vocari tabernaculum testimonij sed sancta sanctorum: quia in eo continebatur arca cum tabulis. Et hoc modo satis notabilis est solutio. i. quod erat altare thymiamatis coram tabernaculo testimonij. i. coram sancto sanctorum quod vocabatur tabernaculum testimonij ut ostendit est. et sic necessario esset intra primum tabernaculum. i. intra illud quod non vocabatur tabernaculum testimonij. et sic dici potest de candelabro et mensa propolis quod erat coram tabernaculo testimonij. i. coram sancto sanctorum intra primum tabernaculum. tamen nec accipitur hic tabernaculum testimonij pro tota illa domo quod constructa erat ex tabulis et operimentis velis atque tentoriis quod vocabatur tabernaculum testimonij: sed solum supra ostendit est. nam non est verum quod altare thymiamatis esset ante istud tabernaculum: sed altare holocaustorum. et de isto tabernaculo precebat argum. probans quod deberet poni in atrio tabernaculi aut extra in loco profano. **¶** Coram tabernaculo testimonij. i. coram sancto sanctorum quod vocabatur tabernaculum testimonij. sic. n. dicitur supra in principio. c. buius. ponetur altare velum quod ante arcam pedet testimonij. **¶** In quo loco apparebo tibi. **¶** Aliquis voluit quod hoc erat in altari thymiamatum. i. quod deus ibi appareret. et dicit Nicolaus quod existeret sacerdote in altari thymiamatum audiebat vox dei procedens de propitiatorio quod erat ultra velum et pueniebat usque ad altare thymiamatum. **¶** Sed falsum est: quia non apparebat deus siue loquebatur super altare thymiamatis: nec audiebat vox eius procedens de altari aut de propitiatorio veniens usque ad altare. **¶** Ista vox siue apparitio solum refertur ad propitiatorium intra sancta sanctorum ubi deus loquebatur et apparebat. et quia erat sacerdos in altari thymiamatum non loquebatur ei deus nec apparebat. Error autem istorum originem habet per istud relatum quod potest ad quodlibet duorum antecedentium referri. nam cum dicitur hic. **¶** Coram tabernaculo testimonio ponetur illud. **¶** Intelligitur locus in quo ponebatur thymiamum et istud erat altare thymiamatis. ecce ergo vnum ante ad quod potest fieri relatio. Aliud est cum dicitur. **¶** Testimonio tabernaculi. **¶** Et sic ponendo primum ante est sensus. **¶** In quo loco apparebo tibi. i. in altari thymiamatum in quo ponis incensum. accipiendo quod refertur ad secundum ante est sensus. **¶** In quo apparebo tibi. i. in testimonio tabernaculi. i. intra sancta sanctorum. et iste est verus sensus. quod patet supra in principio. c. ubi ponuntur ista eadem magis explicite cum dicitur. ponetur altare extra velum quod ante arcam pendet testimonij coram propitiatorio quo tegitur testimonium ubi loquar tibi. ibi. n. magis patet quod loquatur de propitiatorio quod de altari thymiamatum. **¶** Item manifestatur hoc: quia in isto loco de quo hic dicitur apparebat deus et loquebatur moysi ut patet cum dicitur. in quo loco apparebo tibi. Sed non loquebatur deus moysi super altare thymiamatum. ergo non est iste locus de quo dicitur altare thymiamatum sed alius. **¶** Patet autem quod ad altare thymiamatum non accedebat nisi sacerdotes ministrantes ponendo incensum ut patet supra. et hoc siue aaron siue filij sui. moyses autem non erat sacerdos sed simplex leuita. ergo nunquam in illo altari ministravit: et sic per omnes nunquam ibi ei deus apparuit: quia non accedebat ad illud. **¶** Nec valet si dicas quod moyses habet leuitam tamen ministrabat ut patet in consecratione aaron et filiorum eius ut patet precedenti. c. **¶** Rursus quod ibi moyses ministravit non quidem quod pertineret ad eius officium: sed quia erat necessarium cum non esset aliquis sacerdos qui consecrare posset aaron et filios eius. necessarius ergo erat per leuitam consecrari: id est post istam consecrationem nunquam reperitur moyses sacrificasse. sacrificauerat tamen ante istam consecrationem in confirmatione federis dei cum israel ut patet supra. 24. c. in his tamen ministracionibus adhuc non reperitur ministrasse in altari thymiamatum: sed in altari holocaustorum solum ut patet per hoc. c. non ergo intelligitur de illo loco. i. de altari thymiamatum: sed intelligitur necessario de arca que erat in sancto sanctorum: quia super illam apparebat deus moysi quicunque moyses volebat querere aliquid a deo ut patet 11. 7. c. cum dicitur. cumque ingrederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret oraculum audiebat voces loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonij inter duos cherubim: unde et loquebatur ei. **¶** Ex hac littera est patet sufficienter rursus quod supra dabatur. i. quod sit altare thymiamatum intra tabernaculum. nec ista littera aliquid obstat secundum rem vel secundum apparentiam quia hic non dicitur quod istud altare esset coram tabernaculo testimonij: sed coram testimonio tabernaculi. differunt. n. ista multum inter se. nam tabernaculum testimonij est ipsa tota domus fabricata ex tabulis et operimentis. testimonium tabernaculi dicitur arca siue tabule existentes in arca que sunt in testimonium contra filios israel quod legem receperint a deo. quod autem est coram tabernaculo testimonij est extra tabernaculum ut altare holocaustorum et labrum eorum. quod vero est coram testimonio tabernaculi est coram arca et tabulis que sunt testimonium tabernaculi. i. testimonium eius in tabernaculo. et quodcumque ex his coram isto testimonio tabernaculi est intra istud tabernaculum

In altare thymiamatum est extra tabernaculum ex hac littera. Rō. 1. q. sic

Rursus.

Ad argum. Rursus.

Qd. 16

Quo apulus distinguit tabernaculum in duo tabernacula.

B

† Expō q. rudam.

Lōsu. 1.

Scōa.

Moyses nūq. ministravit super altare thymiamatum. Obiecto

Solutio

tabernaculum: alioquin non poterit dici esse coram testimonio tabernaculi siue coram arca. Rationes autem supraposte responsive faciant ad hoc si aliquis vellet conuere dicendo coram tabernaculo testimonij: quia tunc etiam verum est qd istud altare erat coram tabernaculo testimonij: 2 tamen erat intra tabernaculum. (In quo loco apparebo tibi). scilicet in testimonio tabernaculi: scilicet super arca in qua erat testimonius. 2 dirigitur ista locutio ad moysen: quia moysi apparebat ibi deus quando volebat intrare ad inquirendum aliquid sibi dubium vt patet Numeri. 17. capi. 2 ista apparitio dicitur manifestatio quedam. 2 fiebat in locutione: quia ibi loquebatur de propitiatorio. nam vbi aliquis loquitur ibi esse dicitur: 3 apparitio magis pertineat ad visionem qm ad auditum vel aliquid aliud sensum. **C** Sed vtrum ista apparitio ita stricte sumpta fuisse in propitiatorio moysi facta non apparet euidenter. Satis tamen dici posset qd ibi angelus domini qui loquebatur apparuerit in aliqua effigie visibili mortalibus. nam cum summus sacerdos intraret in sancta sanctorum semel in anno in die expiationis: mandabatur qd portaret secum vas cum prunis 2 thymiamate: ita qd nebula ascendens de thymiamate operiret propitiatorium vt h2 Leui. 16. c. 2 si sic non faceret mozeret. manifestum ergo est qd aliquid volebat de operari qd erat in tabernaculo: qd appareret si non ascenderet nebula thymiamatis ad operiendum. sed qm moyses intrabat in sancta sanctorum non ouebat secum thymiamata ad hoc vt nebula surgens operiret propitiatorium: sed quicquid volebat intrabat vt p3 Nume. 7. c. ergo videbat moyses effigiem illam que apparebat in propitiatorio. sed in propitiatorio erat quidam angelus assumpto corpore aereo qui loquebatur ea que deus exprimi volebat vt probauimus supra. 2 c. ergo moyses videbat illum angelum. **N**ec valet si arguas qd non exprimat qd moyses intraret in sancta sanctorum non portaret secum thymiamata qd ob hoc non tollitur qn portaret: qd non oia scribunt q facta sunt. **R**esponderetur qd non est aliqua ratio motiua quare moyses intraret in sancta sanctorum portaret secum prunas 2 thymiamata: qd istud fiebat ne sacerdos intraret videret aliquid qd esset in propitiatorio: 3 magis nebula thymiamatis surgens operiret propitiatorium vt p3 Leui. 16. c. 2 hoc qd forte sacerdos magnus intraret non erat dignum tali visione qualis erat in propitiatorio. 2 si videret mozeret: id mandabatur vt nebula exbalaret a thymiamate vt operiret propitiatorium: alioquin sacerdos mozeret vt patet eodem. ca. De moysen autem non erat eadez ratio: quia ipse dignus erat tali visione 2 maiori. 2 si non fm se saltem fm acceptationem dei: qd deus acceptabat eum vt esset dignus videre essentiam diuinam que est perfectissima visio vt patet Numeri. 12. cap. ergo acceptaret eum ad quamlibet minorem visionem: scilicet ad videndum angelum in assumpto corpore super propitiatorium. ergo h3 videret illum non mozeretur. 2 si non erat necessarium qd moyses portaret thymiamata cum introibat in sancta sanctorum 2 videbat angelum assumpto corpore aereo loquentem in propitiatorio. **A**liquis autem fortassis dicet qd non erat aliqua visio super propitiatorium. 2 sic nec summus sacerdos nec moyses vel quilibet alius intraret in sancta sanctorum poterat videre aliquid super propitiatorium. **E**t quando obijciatur qd ad hoc fiebat vt cum intraret summus sacerdos portaret secum thymiamata ardens cuius nebula operiret propitiatorium ne videret id quod apparebat in propitiatorio. negabit dicens non ad hoc fieri. Et patet quia si ad hoc fieret quando cum summus sacerdos intraret in sancta sanctorum: deberet secum ducere prunas 2 thymiamata ardens. Sed falsum est: quia quando deponendum erat tabernaculum et tegenda arca intrabat summus sacerdos 2 cum eo minores sacerdotes et inuoluebant arcam vt patet Numeri. 4. capitulo. sed tunc non mandabatur qd portarent secum thymiamata ardens vel aliquid alterum. si tamen aliquid appareret super propitiatorium portarent aliquid vt non viderent illud. ergo non apparebat ibi quicquid. **R**esponderetur qd in propitiatorio inter alas cherubim apparebat quoddam corpus aereum grossum de aere condensato in quo angelus formabat voces illas que audiebantur vt probauimus supra. 2 c. capi. **A**d argumentum dicendum qd non est simile. nam quando sacerdos magnus introibat in sancta sanctorum in die expiationis: erat ibi angelus in assumpto corpore. 2 ad hoc qd non videretur necesse erat thymiamata portari vt operiretur propitiatorium nebula surgente de thymiamate. cum autem intrabat sacerdos magnus 2 minores sacerdotes cum eo in sancta sanctorum ad deponendum velum 2 operiendam arcam: non erat angelus in corpore illo assumpto

super propitiatorium: ideo non oportebat introferri thymiamata nebulas exbalas. Et p3 hoc esse rationabile: qd qm summus sacerdos introibat ad operiendam arcam nebulas que erat super tabernaculum mota erat dans signum recedendi vt p3 Nume. 9. c. nam aliter nullus mutaret aut deponeret tentoria sua nec sacerdotes aliquid facerent in deponendo tabernaculum. cum autem angelus movebat nubem que erat super tabernaculum non erat super propitiatorium. Etiam qd tunc ad nihil necessarium erat vt angelus tunc maneret super propitiatorium cum ipm tegendum esset atq; portandum. **I**tem qd qm in die propitiationis intrabat summus sacerdos in sancta sanctorum angelus ille loquebatur ei: 2 si non semper saltem aliquando: id necessarium erat qd esset ibi corpus illud aereum densum. qd ne videret oportebat vt portaret thymiamata cuius nebula ascendens operiret propitiatorium. **E**t si dicat aliquis qd sicut qm summus sacerdos cum minoribus sacerdotibus introibat in sancta sanctorum ad tegendum arcam recedebat angelus 2 non manebat ibi corpus aereum formatum sicut ante erat: ita cum esset dies propitiationis 2 sacerdos magnus intraret esset in sancta sanctorum poterat ille angelus recedere ne videret corpus illud aereum vel resolvere illud. **R**esponderetur qd non debebat sic fieri: qd illo die summus sacerdos intraret in sancta sanctorum oraturus erat pro peccatis suis 2 totius israel vt p3 Leui. 16. c. vt ergo sacerdos certificatus esset qd de remitteret peccata populi sui audiebat vocem de propitiatorio in quo ridebat ei. sed non poterat formari ista vox nisi angelus in corpore aereo formaret eam. ergo necesse erat ibi esse tale corpus aereum densum. **C** S3 forte dicet qd supponit aliquid dubium. qd angelus loqueretur illa die summo sacerdoti aliquid intra sancta sanctorum. **R**esponderetur qd hoc satis conijcit fore verum qd qm sacerdos magnus in die propitiationis introibat in sancta sanctorum: non solus portabat thymiamata vt eius nebula operiret propitiatorium ne ipse aliquid videret vt dicebat: sed etiam mandabatur qd eo tempore quo sacerdos magnus introiret in sancta sanctorum nullus hominum staret in tabernaculo. sed dato qd aliqui sacerdotes minores staret in tabernaculo non viderent aliquid eorum que erat intra sancta sanctorum cum esset velum pendens in medio ante arcam diuidens sancta sanctorum a reliqua parte tabernaculi. Sed de no mandabatur aliquid superflue. ergo videbatur necessarium qd hoc mandabatur ad hoc ne sacerdotes manentes in tabernaculo audiret verba angeli loquentis ad sacerdotem intra sancta sanctorum: 3 nihil videre possent. nam sicut summus sacerdos erat indignus visione angelica in corpore aereo assumpto 2 iudicabat dignus audire verba ei? saltem ex dignitate officij: ita proportionabiliter sacerdotes minores non erant digni videre angelum in corpore assumpto nec audire vocem eius. si autem angelus non loqueretur aliquid summo sacerdoti introeunti in sancta sanctorum superfluum videret qd sacerdotes minores excluderent a tabernaculo. sed non est in mandatis dei concedendum aliquid superfluum. ergo angelus loquebatur summo sacerdoti intra sancta sanctorum. **C**onclusus ergo ex precedentibus manet qd qm moyses intrabat in sancta sanctorum qd apparebat ei aliqua visio representans deum in propitiatorio. (Sanctus sanctorum erit vobis thymiamata). i. istud thymiamata de cuius compositione supra dictum est: reputabit apud vos sanctum sanctorum. i. valde sanctum. (Talez compositione non facietis). i. de eisdem malis 2 fm eandem proportionem. si quis autem assumeret oia ista mala non fm eandem proportionem non diceretur facere talem compositionem. vel si acciperet plura de illis s3 eadem proportionem que hic seruatur non accipiendo omnia non faciebat talez compositionem. (In vsus vestros). i. ad hoc qd fruamini odore illius: qd iste erat vsus thymiamatis. (Quia sanctus est deus). i. quia istud thymiamata cultui diuino applicatum est: 2 non o3 conuerti ad profanos vsus. i. ad vsus hominum. ratio huius est reuerentia cultus diuini sicut supra declaratum fuit de vnguento vinctiois. (Homo quicquid fecerit simile). In materialibus proportionem omnimoda materialium. (Ut odore illius perfruas). Etiam si aliquis non fuerit perfructus odore huius thymiamatis: si tamen confecisset ad fruendum tali odore merebatur mori: qd p3 dicitur ei hic qd peribit de populo suo. si autem aliquis fecisset tale thymiamata non vt fruere odore illius: sed vt ad cultum dei imponeret in altari thymiamatum non incurreret aliquam penam sed potius merebatur. viciis vt perfruas odore illius: qd iste terminus perfrui ponitur hic valde p3. nam frui est alicui rei per amorem ppter seipsam solam adherere. sed si aliquis acciperet thymiamata istud experiendo odorem eius vt delectaret in eo: hoc erat amare ipsam delectationem que erat in tali odore. non poterat hoc facere ppter deum cum sciret esse contra deum. sed qui sic experiebat odorem thymiamatis non experiret nisi vt delectaret. ergo delectatio illa

Obiectio.

Ratio.

25. 18

An loqueretur angelus aliquid summo sacerdoti introeunti in sancta sanctorum.

+

+

+

+

+

+

B

In oib⁹ nec
catis ē frui
tio z nullus
peccat nisi
fruendo.

erat fruitio. z hoc generale est in oibus peccatis q^o bō auertens se a deo frui bonis ad que se uertit cū illa nō ordinē in suā premū finē. Et si forte sit aliq^o peccatū cui⁹ act⁹ nō sit fruitio vt in piurando z mētiendo z filiabus: est tñ fruitio in fine illi⁹ actus peccati. in alijs autē q^o bō dā peccatis est fruitio: quēadmodū in actu venereo z actu gule z actu supbie. iō cū q^o operat⁹ fm ista oī frui. sic p³ Gen. 38. c. cum dixit thamar ad iudā. qd mibi vobis vt fruaris cōcubitu meo. (Peribit de populis suis). i. non manebit in populis suis oīu: q^o de⁹ occidet eū. vel peribit de populis suis: q^o eternaliter cōdemnabit⁹ z non aggregabit⁹ ad populum suū. i. ad gloriā beatorū. sic d⁹ de Jacob Gen. 49. c. appositus est ad populum suū. z hoc fuit per mortē. i. q^o aggregat⁹ fuit ad turbā patrum suoz bonoz q^o erant in sinu abrae: q^o non poterat dici de aliquo alio populo. z sic d⁹ de alijs sanctis patrib⁹. si cut ergo boni per mortē apponebant⁹ ad populum suū: ita mali p mortē segregabant⁹ vel peribāt a populo suo. i. q^o non aggregabant⁹ ad illum. De expositione huius dictum est magis. 17. c. q^o ibi ponitur similis oratio dum agitur de circumcissione.

Capitulum. xxxj.

Locutusq³ est domin⁹ ad moysen: dicens. Ecce vocaui ex nomine be/seleel filium huri filij bur de tribu iuda: z impleui eū spiritu dei sapiētia z intelligentia z sciētia in omni opere: ad excogitandum quicquid fabre fieri potest ex auro z argēto z ere marmore z gēmis z diuersitate lignorum: dedi q³ ei sociūz ooliab filium achisamech de tribu dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam vt faciant cuncta que precepi tibi: tabernaculū fēderis z arcam testimonij: z propitiatorij q³ sup eā est: z cuncta vasa tabernaculi mensāq³ z vasa eius: candelabrum purissimūz cum vasis suis: z altaria: thymiamatis z holocausti z omnia vasa eorum: labiū cū basi sua: vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti z filijs eius: vt fungant⁹ officio suo in sacris: oleū vnctionis z thymiamata aromatu in sanctuario. Omnia que precepi tibi facient.

Locutusq³ Postq³ descripta fuit materia tabernaculi z figura z ministratio sacerdotū: hic cōueniēter apponit⁹ electio artificū exequentiū. habet. n. q^olibet edificij ante q³ fiat ouas cōsiderationes. Prima est cōsideratio eius q³ tale edificij sibi fieri vult: qm apprebēdit finem illius edificij z ipse mouet eum ad agendū. Et iste volēs edificare cōsiderat figurā z quantitātē edificij q³ vult deducere in eē: z materiā atq³ sumpt⁹. Scōda cōsideratio est apud artificē. i. q^o cum aliquis edificare vult dici artifici q³ hoc facere d⁹. z iste rursus fm exemplar q³ cōcipit z habitū artis directiū pducit in effectū. cū aut supra fuerit posita pma cōsideratio edificij apud deū z moysen de fine scūarij z materia z figura ceterisq³. hic ponit⁹ secūda cōsideratio introducēdo artifices exequētes. Diuidit aut in ouas ptes: q³ primo ponit⁹ vocatio artificū. scōdo conclusio oīum verborū ibi. (Deditq³ moysi). Prima in ouas. Primo agit⁹ de causa efficiēte tabernaculi. scōdo de quodā incidentali ibi. (Et locutus est). Circa p³mu. (Locutusq³ est dñs). Hic ponit⁹ locut⁹ est q³ est caput rōnis. siue q³ vt dicebam⁹ pcedenti. c. ista que scripta sunt a pncipio. c. 25. vsq³ buc fuerunt dicta moysi in mōte synai cū stet. 40. dieb⁹ cū dñō. i. in plurib⁹ diebus: ita q³ vno die diceret⁹ vna clausula siue tota vna rō z alia die altera: z sic consequēter. z vbi incipiebāt iste clausule ponebant⁹ aliqua capita rōnum distinctiua quale est istud locutusq³ est z similia. Vel dicēdum q³ hāc oīa ista simul dicta fuerint: q³ tñ erant fm se distincte clausule tractātes de diuersis rebus: ponebant⁹ in eis capita rōnum distinctiua: quale est istud locutusq³ est. (Ecce vocaui ex nomine be/seleel). Cū d⁹ vocare deus artifices. in quo rīdet ad q³dam q³ nē tacitā. posset enim arguere moyses dicens. dñe iubes fieri tanta z tot in opere hui⁹ sanctuarij q³ nullas bō est sup

terrā qui talia sciat facere. Et forte hoc non multum a veritate deuia. nā hāc oīa opa facta in scūario nō essent tāti ingenij artificij cū qn equalia z maiora possent nunc imaginari artifices z facere: imo iāz opa solēniora illis sepissime facta sunt. tunc tñ forte nullus reperiret⁹ q³ talia facere sciret. nā etas illa valde rudis erat adhuc cū tūc viderent⁹ incipere boies ad habēdā industriā: q³ antea valde rudia z inepta secula fuerāt. nō ergo potuisset ali quis artifex tūc ex se solo talia excogitare. z si aliq³ excogitaret z ei diceret nesciret fabricare: q³ habit⁹ erant adhuc ipsefecti: z circa res ipsefectas. nisi q³ de⁹ aliq³ boiem eleuaret ad itelligēdū aliqd q³ p se itelligere tunc nō valebat: nō potuisset fieri talia scūarij cōstructio. vidēa ergo de⁹ iustā esse q³ nēq³ quā moy ses aut pposuit aut pponere potuisset. rīdit ei dicens. nō sollicit⁹ sis circa hoc: q³ ego curā hui⁹ habeo z vocaui artifices z impleui illos spū vt excogitare sciat⁹ z fabricare quicqd fabricari pōt: z isti faciēt q³ quid fuerit neciūz. inter hos aut vocaui be/seleel nominatim z ooliab filij achisamech. (Ecce vocaui ex nomine). De⁹ oī aliq³ vocare. i. eū ad aliqd pordinare: z cum ipse pordi nasset multos de viris israelitis ad cōstruendū istud opus dicebatur eos vocaui. (Ex nomine be/seleel). i. multos viros ad hoc ordināui: sed nō ordināui aliq³ noiatim exprimentū tanq³ pncipalē inter eos pter be/seleel z ooliab. Et p³ hoc q³ cūz hic agat⁹ de artificib⁹ q³bus deus dedit sapiām: solū explicat nominatim istos duos. de ceteris aut loquitur sub vniuersali z cōfuso dicens. z in corde oīs eruditi posui sapiām vt faciant cuncta que pcepti tibi. (Siliū huri filij bur de tribu iuda). Aliq³ dicunt q³ iste be/seleel fuit pronepos marie sororis moysi z caleph. Lūi⁹ falsitas z motiū magis declacabit⁹ in. ca. 35. j. Dicēdum tamē hic q³ fuit be/seleel nepos bur z marie sororis moysi: q³ bur d⁹ accepisse mariā in vxorē. (De tribu iuda). Bur erat de tribu iuda. maria autē soror moysi erat vxor eius z erat de tribu leui cum moyses eēt de tribu leui. z hoc q³ iste due tribus miscebant⁹. i. q³ viri de vna tribu acciperēt vxores de altera z ecōuerso. sic p³ de tribu leui ad tribū iuda. nā sic bur de tribu iuda accepit mariā que erat de tribu leui: ita aaron q³ erat de tribu leui accepit in vxorē elisabeth filia aminadab sororē naalon. z ista erat de tribu iuda: q³ aminadab p³ suus z frater ei⁹ naalon erat de tribu iuda vt p³ Mat. 1. c. z Luc. 3. Et p³ Nu. 7. c. vbi ponit⁹ naalon pnceps filioz iude. idem h⁹ Nu. 1. c. Nec erat hoc (vt q³dam volū) pp dignitatē istarū tribuū duarū. i. q³ tribus leuitica erat sacerdotalis z trib⁹ iuda regalis. Nā hoc forte posset esse vix postq³ aaron factus fuit sacerdos z filij: z determinatū fuit sacerdotiū in eternū in vomo aaron vt p³ Nu. 17. c. p virgam nuceā florentē. Sed ante hoc aaron accepit in vxorē elisabeth filia aminadab q³ erat de tribu iuda. nā qm in scōdo anno exitus de egypto aarō z filij sui nadab z abiu eleazar z itamar cōsecrati sunt (vt colligit⁹ Nu. 3. z Leui. 10. c.) erat aarō hñs vxorē cū filios bñet magnos viros q³ simul cū eo in sacerdotes cōsecrarent. Ergo anteq³ sacerdotiū eēt in tribu leui accepit aarō elisabeth sororē pncipis trib⁹ iuda. i. sororē naalon. Cū forte dices q³ hāc aaron habuerit filios. i. nadab z abiu eleazar z itamar anteq³ fuerit adeptus sacerdotiū: tñ isti nō fuerant de elisabeth q³ erat de tribu iuda: sed de aliq³ alia vxorē q³ eēt de tribu leui. Cū falsum est: q³ 5. 6. c. d⁹ q³ accepit aaron elisabeth in vxorē filia aminadab sororē naalon: z ista erat de tribu iuda. z tunc sequitur que peperit ei nadab z abiu eleazar z itamar. ergo anteq³ bñet sacerdotiū aaron accepit sororē naalon q³ erat de tribu iuda. Cū dñm ergo q³ nō erat tunc ista cōiunctio federū matrimonialiū trib⁹ leuitice cū tribu iuda quasi aliqd spālē eēt iter istas duas trib⁹ quare sic spāl⁹ vnirent⁹. S; erat hoc gñale: q³ sit⁹ leuite vnirebant⁹ mulierib⁹ de tribu iuda: z viri de tribu iuda accipiebāt mulieres de tribu leui: ita viri de tribu iuda accipiebāt vxores de tribu ruben z symeon: z de oibus alijs tribub⁹ z ecōuerso alie trib⁹ accipiebāt vxores de tribu iuda: z leuite accipiebāt vxores de q³ alia tribu: z q³ alia trib⁹ poterat accipere vxores de tribu leui. hoc aut durauit quousq³ de⁹ mādauit vt glibet vir accipet vxorē de tribu sua vt p³ Nu. 36. c. tri⁹ b⁹ tñ leuitica z iudaica māserunt post assumptū sacerdotiū aliquo mō vnire: q³ sacerdotes magni accipiebāt vxores de linea regali vt p³ de iōada sacerdote magno q³ accepit iōsābā filia regis iōā in vxorē vt p³ 4. Reg. 11. c. (Et impleui eū spū dei sapiā z itelligētia). i. impleui eū spū dei q³ est sapiā z itelligētia z scia: nā quicqd bō a deo spūaliter recipit in aia spūm dei recipit d⁹: siue illud sit virt⁹ moralis: siue theologica: siue habit⁹ prudentie aut glibet sciētific⁹ vel habitus artis. ideo dicēdo impleui eū spūritu dei generalis locutio est. z est sensus q³ deus ipressit in anima eius

sup terrā
q³ posset
facē q³ d⁹
mādabat
in taber
naculo.

Artifex eli
gitur.
ifra. 35. d.

De se. dis
1. c. 2. i. pñ.
De sacra
vnctōe ca.
vnico an
te fi.

In quol⁹
artificialit⁹
one cōside
rationes.

Diuisio ca.

Qd. 1.

Non erat
aliquis bō

Qd. 2
An trib⁹
iude z le
ui iunge
rēt cōnū
bia pp di
gnitatem
suam.
Rñ. q³ fi.

Rñ. ad
rōnem.

Cōfuta.

Doc. ocl.

B
z. expō.

†
Scda.
†

3. expō.

†

Alcumen
igenij nō
acgritur
adiscēdo
nec ifun-
diū hōi
exiti: sed
nascēti
cōnascit

Quid sit
sapētia z
sciētia.

†

Qd. 3.

Sacra
scriptura
sumit
qñq; sa-
piētia p
prudētia

ma eius aliqd spūale. Sed qd illud sit: z vtrum pertineat ad po-
tentiam intellectiua aut volitiua nō determinat: ideo ad decla-
randū hoc subdi. (Sapiētia z intelligētia). i. iste spūs dei quo
ipleuerat deus ipm beseleel erat sapiētia z scia z intelligētia: z
pertinebāt oia ad intellectū. Alio modo pōt sic intelligi qd spū
tu dei ponat tanq; instrm. i. (Impleui euz spiritu dei sapientia
z intelligētia). i. Ipleui eum sapia z intelligētia atq; scia per spū-
ritū dei. i. qd ista habuerit beseleel nō habuit totaliter nāliter.
sed de magis supnaturaliter infudit: aut id qd pēstibat ipse
etum supnaturaliter pfecit. Uel pōt ponit oia ista tāq; distincta
f. qd aliud sit spūs dei: z aliū sapiētia z sciētia z intelligētia. nam
ista tria posteriora dicūt habitū vel modum habitū. spūs autē vi-
cit actum: qd nihil aliud est spūs qd quoddā expirantē vel flatū:
z pōtinet ad res qd hnt in se motū: qd pōtia significatio spūs est si-
gnare inspirationē venti siue impetū eius aut ipm ventū conci-
tātū. z sic spūs dei dicitur hic quēdam motum a deo datū. i. qd sa-
piētia sciētia z intelligētia dicūt habitū: z dicūt aliquid ma-
nens. spūs dicitur motum istoz: fm qd ab his habitib; pcedit ope-
ratio. z iste spūs est a deo: qd isti habit; artis qd existebant in be-
seleel z alijs nō erant sufficiētē se hntes ad talem motū. i. vt ab
eis talis opatio pcederet qualis postea pcessit nisi deus imple-
uisset eos spū sancto suo. i. coaptādo eos ad talem opationē ad
quā nō erāt antea sufficiētes. Quelibet hāc expositionū de spū
bona est. sed pma melior. (Sapiētia). i. sapiētia infusa. (Et intel-
ligētia). i. sapia naturalis. i. ingenij acūmine: qd acūmē nō est ali-
quis actus nec aliq; habitū nec aliud qd ab alio dicitur aut iam
existenti infundit: sed ipsi nascenti cōnascit. z est quedam dis-
positio naturalis fm quā intellectus noster facilius aliquid in-
dicare potest. z rectissime vocatur intelligētia ab intellectu vel
ab intelligēdo: qd solum se tenet ex parte nudi intellectus non p
respectū ad aliqd alterum. habitū autē z dispositiōes ad habitū
accipiūt determinationes ab obiectis: qd obiecta sūt sicut diffe-
rentie cōstitutue habitū sicut se hnt oīe cōstitutue in meta-
physicis aut dialecticis. sic. n. ait Aristot. in. 3. de aia. sectant scie
quēadmodū ea ex qbus fiunt. i. sicut distinguunt obiecta: ita di-
stinguunt hntes z dispositiōes. z ob hoc habitū intellectū z dispositiōes
(h; sint quedā pfectiones z acūmina ad intelligēdū: nō tñ deno-
minant ab intellectu sed ab obiectis. vt cū dī. grāmatica dialecti-
ca arismetica. nā quelibet istaz in nomine suo pferit obiectū
de quo sit. i. grāmatica de vocib; z lris. dialectica de disputatio-
ne. arismetica de nūero. Aliqñ autē denominat ab aliqbus mo-
dis obiecti z nō ab obiecto. vt cū dicimus sapia z sciētia. nā ista
non denomināt aliqd certum obiectū: sed magis modū. cum sa-
piētia dicatur cognitio de altissimis causis aut p altissimas cās.
Scia est cognitio de inferiorib; reb; aut p cās inferiores inferi; z
supius. aut p inferi; z supi; modi sūt tenētes se ex pte obī. be at
sic nominant: qd accipiūt eē per id qd addiscim; z est extra nos
f. ab obiectis. acūmē autē nāle non est acq̃situm a reb; extra p stu-
diū aut p doctrinā: sed pure se tenet ex pte intellectū nudū: iō ab ip-
so intellectu nomē accepit. f. vt vocaret intelligētia siue ab intelli-
gendo qd idem est. z non vocatur grāmatica nec dialectica aut
aliquo alio nomine spālī: qd de aliquo certo obiecto sit. nec vo-
catur doctrina aut disciplina: quasi eā aut doceam; aut ab alijs
addiscam; sicut ait Aristot. ethimo. li. 1. c. 1. (Et scia). Vocatur
sciētia aliqua disciplina acq̃sita per doctrinā. oia autē hec deus
dedit ipsi beseleel. Uel accipit alio modo sapia pro infusa a deo:
z intelligētia pro habitu acq̃sito p nostrā exercitationē ab acū-
mine naturali siue aliquo docēte. z scia pro habitu creato p do-
ctrinā alteri. Et hūc modū segit Ra. fa. Uel pōt accipi sapia
p cognitione rerū altissimaz. Scia pro cognitione rerū infimaz.
Intelligētia pro naturali acūmine ad cognoscēdas res. Alio mo-
do pōt dici qd ista ponat hic pro vna re. f. p vno habitu artis. tñ
explicatur per plura noia: qd mos est scripture sacre z vulgariū
q; interdum nō obseruat pprietates vocum in signādo pferre
multas voces p vna re. solū autē importat in his oibus habitū
artis per quē ista fieri debebāt. Etia sciēdum est qd sacra
scriptura in his non obseruauit pprietatē vocū ponens vñū p
altero. i. sapiētiā p prudētiā: z prudētiā pro arte vt p3 Beñ.
40. et. 4. i. vbi vocatur ioseph sapiēs quia sciuit dīponere hor-
rea z colligere messes ne periret gens egypti. z tñ ista erat pru-
dentia que pōtinet ad agibilia: z non erat sapiētia que de specu-
labilib; est. qd ponat prudētiā p arte p3. 8. z 8. ca. vbi dī. z loque-
ris cūctis sapiētib; corde quos repleui spū prudētie z faciāt ve-
stes aaron. māifestū est aut qd facere vestes nō est opatio prudē-
tie sed artis. z sic isti termini non accipiunt hic multum pprie-
sed large: qd ponunt oēs isti p habitu artis siue sit infusus siue

acq̃situs vel quocūq; se habeat. z sic applicāde sunt oēs expo-
sitiones supiores. Prima cum dī de sapia qd deus repleuit be-
seleel spū sapie: z capitur sapiētia p quodā habitu cognitio i-
fuso non est assumēda sapia infusa. sicut alibi assumit: qd sapiē-
tia est vñ de habitib; intell; speculationi: qd inter qñq; habitus
intellect; ponunt tres speculationi z duo nō speculationi. sapia autē
ponit iter habitū speculationis. sed hic nō infudit de beseleel ali-
quē habitū speculationi: qd ad hoc nō erat necessari; nā specula-
tiuus habitū pure est ad cognitionē veritatis: cū autē extēdit ad
opus laz ē hitus practic; vt p3 in. 2. meta. f. hic tractabat de ope
cū dī. (Ut faciāt cuncta que pcepi tibi: tabernaculū federis z ar-
cā zc). Ergo nō infusus fuit hic habitū sapie: f. hitus artis q est
factiū vt ait Aristot. in. 6. ethicoz. c. de arte. z iste vocat sapia in-
quātū fuit infusus totalr vel saltē id qd existebat augmētatum
est. intelligētia erat nāle acūmē ad intelligēdū: nō qd ad intelligē-
dū ea que pure intelligibilia erāt: sed ea qd factibilia. nā sicut hitus
artis z hitus sapie vel scie dīnt. ita in acūmine nāli qdaz boies
hnt magnā acūtiem intell; ad penetrāda ea que sūt pure specu-
labilia. qdā vero sūt qd acūmine intell; ad excogitāda diuersa fa-
ctibilia. hic aut nō accipit intelligētia pro nāli acūmine ad cōtem-
plāda pure speculabilia: sed p acūmie ad excogitāda factibilia.
Scia accipit p habitu acq̃sito pclonis demonstrat vt b2 in. 1.
posterior; f. pro habitu quē aliq; acqrit de faciēdo aliquā rez
per doctrinā alicuius. Scda expō quā tenet Ra. fa. cōcordat cū
ista q̃tum ad sapiam z sciām. iō applicāda sunt ibi sicut in ista.
in sola intelligētia dīnt: qd ipse accipit intelligētiā p habitu quē
aliq; acqrit ex actib; suis siue alteri; doctrina. Et tunc applicā-
dū est sicut in pcedēti. f. qd intelligētia nō fit habitū quē aliq; acq-
rit ex actu solo per solā cōsiderationē: qd ista intelligētia pōtinet ad
speculabilia. f. pro habitu quē aliq; acqrit per actū suū se exer-
citādo in opatione circa factibile. Expō tertia in q accipit sapia
p cognitione rerū altissimaz: z scia pro cognitione rerū inferior;
ad istum modū redigenda est. Sapia nāq; est duplr dicta. f. aut
cognitio de causis altissimis aut p causas altissimas. Et sic sciē-
tia aut pro cognitione rerū inferiorum. aut pro cognitione
alicuius rei per causas inferiores. Accipiēdo autem sapiētiā
primo modo non pōt hic sumi: qd sapiētia simplr est de rebus
altissimis simplr. sed artificiata nō sunt pfectissima: imo nō sūt
pfecta cū non habeāt formā substantiāle. g. nō est de eis sapiētia.
accipi pōt tñ sapia in artib; ita qd in qualibet arte sit assignare
sapiētiā z sciētiā: qd cōsideratio pfectissimoz illius artis vocat
sapia: z ille qd eminētē se h; in aliqua arte vocat sapiens. ceteri
autē qd nō se hnt ita excellētē nō vocant sapiētes. z isto mō ac-
cipit Aristot. in. 6. ethicoz. c. de sapiētia. cū dicit. sapiām autē in arti-
tibus certissimis assignam; vt latomū fidiam z statuificū poli-
detū: quasi nihil aliud dicētes sapiām qd qd virtus artis sit. i. pfe-
ctissimū in arte. sicut in nālib; vocat virtus rei vltimū de potē-
tia eius siue vltimū in qd pōt. z isto mō non pōt intelligi ista ista:
qd tunc assignarent; 3ia in eodem. nā sapiēs in arte est qd cōfi-
derat z operat id qd potissimū est in arte. Sciēs vocari debe-
ret ille qd cōsiderat ea que minora sunt in illa arte sicut manua-
lis. S; ista non se cōpatiunt in eodē. nam h; ille qd cognoscit al-
tissima alicui; artis: cognoscit et ea que in arte illa minora sunt.
tñ ista nomina signāt cum p̃cisione. f. qd sciens est ille qui cogno-
scat ea que minora sunt in illa arte z non cognoscit maiora. qui
autē cognoscit maiora z minora non pōt vocari sciens sed erit
sapiēs. accipiēdo ergo isto modo si beseleel erat sapiēs cogno-
scebat altissima cuiuslibet artis: z necessario etia; cognoscebat
minora. z non poterat esse sciēs qd non cognoscebat solū mino-
ra. ergo nō habebat scientiā isto mō dictā. nō pōt igit applica-
ri ista expositio. C Alio mō accipit sapiētiā pnt est cognitio
rei p cās altissimas: z sic in nālib; illi qd cognoscētes res quas-
cūq; inferiores resoluunt eas vsq; ad ens qd est causa altissi-
ma dicunt sapiētes. ideo metaphysici sapiētes qd reducunt vsq;
ad p̃mam cām in essendo. f. ad p̃mam intelligētiā que est p̃-
mum ens in ordine causalitatis: vel resoluunt vsq; ad altissimaz
causam in predicatione vel inclusione vel potius in continentia
z ambitu. f. vsq; ad ens. phici autem. f. naturales philosophi nō
vocant sapiētes sed scientes: quia non reducūt rē vsq; ad p̃-
mam z altissimā causam cū illa excedat cōsiderationē phicam
vt ait Aristot. in. 2. physicoz de motib; amplius nō motis nō
est vltra phica cōsideratio. illi autē metaphysici reducūt vsq;
p̃mā causam vtroq; modo: z per istaz resolutionē cognoscūt:
cum ipsa sit medium cognoscēdi. sicut demonstratio in metaphy-
sica qd est resolutio cum reducat res ad sua principia. ergo illi co-
gnoscent p causas altissimas. C In artibus aut factiuis reperi

B
Sapia ou-
plū sumi p̃t

Quo acci-
piat sapia
put ē vñus
artis.

C
Metaphy-
fici sunt sa-
pientes qd
cōsiderāt p
cās altissi-
mas oia re-
ducēdo ad
p̃mā cām.

In q̄ arte
factiva est
consideratio
p̄ q̄z alissi
mā z iſimā

tur hoc p̄prie: q̄ in eadem arte domificatio vel qualibet alia
ut statufica vel pictoria est cōsiderare aliquam rem deducēdo
talem effectū per altissimam causā: z isti vocātur sapiētes in ar
te illa. alij autē sunt qui laborant inducere eundē effectum z in
ducunt non respiciēdo ad eandem causam altissimā: z isti non
sunt sapiētes in arte. Est autē in qualibet arte causa altissima for
ma totalis artificiati: q̄ illa est quam laborat artifex inducere z
que vltimo cōpletur. qui ergo cōsiderando formam totalem rei
artificiade facit q̄cūq; operatur in illa arte dicit per causam
altissimā operari. qui autem aliqd operatur nō respiciēdo illā
formam totālē sed aliqd alterum nō vocatur sapiens. P̄z autē
hoc: in domificatorib; est cā altissima in domificatiōe forma to
talis domus. s. quadratura vel rotunditas aut talis vel talis dis
positio. cū ergo aligs facit parietē magnum vel parvū aut clau
dentem ad angulum rectū vel obtusum cōsiderando dom⁹ for
mam totālē. s. quia vult inducere talem vel talem formā in do
mo z ad hanc formā opz claudi parietes ortogonaliter ad angu
los rectos dicit sapiens: q̄z finis q̄ est causa altissima est mediū
per q̄z inducit talem cōclusionē factiā. si tamē aliquis faciat pa
rietes contingētes se non directe z claudētes angulos obtusos
nō q̄z cōsiderat qualis forma totalis in domo inducēda sit: sed
q̄z aliis sic facere iussit non est sapiēs: q̄z non cōsiderat causam
altissimā nec per illam operatur. illi autē p̄mo modo operantes
in arte vocantur sapiētes z architecti siue architectonici quasi
p̄ncipes operantiū: cum cōsiderent id q̄ est potissimū in opera
tione. s. formā vltimatam rei artificiade z fm illā iudicent. Alij
autem vocantur manuales q̄z non habēt aliquod iudiciū. s. qua
re hoc fuit sic vel sic: sed solum p̄ficiunt q̄ imperata sunt. Et non
pōt isto modo vocari hic beseleel sapiens z sciens: quia cum sa
piens dicatur in quātum cōsiderat per cām altissimā: sciens di
ceretur in quātum cōsiderat aliquam causam inferiorē: siue per
aliquam causam inferiorē. s. per mandatū alterius sic iubentis
facere repugnat autem in eodē q̄ faciat eundem effectū p̄ cau
sam altissimā z faciat per causam inferiorē. Expositio ergo pri
ma melior est. Et q̄ dicitur q̄ impleuit eum sapientia. i. habitū
artis infuso. s. q̄ infudit habitū artis quem non habebat vel
eum quem habebat p̄fecit. non solum intelligit q̄ infuderit istū
habitū prout est aliqd radicātū in anima. s. in intellectu factio
dirigēs p̄ncipaliter actionem: sed etiā q̄ in manib; eundē habi
tū dedit. nam in qualibet arte regitur habitus factiū in i
tellectu z in manu. ita q̄ manus sit disposita ad obediendū expe
dite ei q̄ dēriat ab intellectu iubente p̄ manū que est organū
executiū. sicut siqs hēt bonū habitū scribēdi z hēt pessimū
calamū nō poterit cōuenienter scribere: q̄z calam⁹ est iustm p̄
q̄ dēriat virtus agentis ad passum. de hoc late dictū fuit su
pra. z s. c. cum agebat de artificibus q̄ fecerunt vestes aaron z
filiorū eius q̄bus de⁹ dedit ip̄m prudētie. i. artis. De
istis habitib; artis quos deus infudit beseleel z ooliab ceterisq;
viris eruditis ad fabricandū omnia necessaria in scūario vtrū
manferint in eis expleta fabricatione: vel vtrū sicut sup̄naliter
infusi fuerint sup̄naturaliter esse dēserint. z dato q̄ manferint
vtrum in premiū huius voluntarij laboris in cōstruēdo isti ha
bitus in eis fuerint augmētati supra. z s. ca. satis late declarātū
est. Sed contra positā expositionē aliquis arguet quia vi
cebatur q̄ deus repleuit beseleel z alios spiritu z sapientia z in
telligentia z scinetia. z per hoc q̄ dicitur sapientia intelligeba
mus habitū infusum: z per sciētiam intelligebat habitus ar
tis acq̄situs per doctrinam. non enim videt hoc posse stare: q̄a
non pōt esse idem habitus infusus z acq̄situs. sed hic solum agi
tur de habitu artis: quia nullū aliū habuit beseleel nec alij vi
ri eruditi ad b; q̄ ista fabricaret. q̄ nō potuit eē infusus z acq̄sit⁹.
s; vel fuit acq̄sit⁹ vel fuit infusus. Cōdm est q̄ in beseleel z alijs
fuit habitus infusus z habit⁹ acq̄situs. nam nō pōt dici q̄ hic so
lum essent habit⁹ acq̄sitū: q̄z tunc nō diceret deus tanq; aliqd
spāle q̄ impleuit beseleel z alios spū z sapientia. fuerunt ergo
habitus infusi. sed etiam non pōt dici q̄ solum fuerint hic habi
tus infusi: q̄z littera ista innuit q̄ deus docuit eos q̄ aliquo mo
do docti erāt cū dicit. j. z in corde ois eruditi posui sapiētia. s.
q̄ q̄ deus ponebat sapiētiam in eis iam erant eruditi. S; non
dicerentur eruditi nisi haberent aliquē habitū artis. ergo nō
fuerūt totaliter infusi habit⁹. ita q̄ diceret aliq; q̄ necesse esset in
telligi q̄ isti habit⁹ non fuerunt infusi sed erāt acq̄sitū: z postea
deus illos cōpleuit. Cōdēdetur q̄ ponendū est in beseleel z ce
teris artificib; quosdam habitus totaliter fuisse a deo infusos
quosdam autē nō totaliter sed q̄ fuerunt perfecti: z vtrūq; est i
fundere. nam si aliquis h; aliquem habitū artis z ille est ip̄se

ctus z deus illum p̄ficit: necesse est vt intēdat eum: aut magis ra
dicādo aut illustrādo. s. vt firmi⁹ z clarius aliq; cognoscat que
fieri opz: z operetur illa expeditius. z isto modo dato q̄ de⁹ so
lum p̄fecisset habitus iaz existētes q̄z eis tribueret aliquos gra
dus firmitatis aut maioris p̄mptitudinis ad opus z maioris il
lustrationis q̄ non causabant p̄ acq̄sitionē: neciūz erat infundi
istos gradus: z sic diceret ibi aliqd infusū. Cōdēdetur autē p̄ter
hoc opz dari ibi aliqd q̄ sit pure infusum. i. quod sit acq̄situm
per infusione solam z non hēt aliquod fundamentū p̄existens
ex humana acq̄sitione. z hoc p̄z quia aliquos habit⁹ novos infu
dit deus ip̄i beseleel z alijs artificib; quos ante non habebant
nec aliquas dispōnes ad illos acq̄suerant. ergo illi erant tota
liter infusi. Nec valet argumentū q̄ fiebat. s. q̄ idem habit⁹ nō
pōt eē per acq̄sitionē z infusione. sed habit⁹ artis erat ante in
beseleel z alijs cum dicitur in lra. z in corde ois eruditi posui
sapiētiam. nam si vellem⁹ ponere q̄ isti haberēt habitū artis
z deus infudisset eis aliū habitū qui nō esset habit⁹ artis: be
ne posset stare q̄ vnus esset infusus z alius acq̄situs. Sed h; nō
potest dici: q̄ dicitur in littera q̄ deus repleuit beseleel spū dei
sapientia z intelligentia z scientia ad excogitandum qcūqd fa
bie fieri pōt: z vt faciant cuncta que p̄cepta erant moysi. sed ad
ista faciendum non regitur aliquis habitus speculatiūis aut
moralis: sed habit⁹ artis. ergo habit⁹ artis fuit ille quē deus in
fudit. Cōdēdetur autē velis dicere aliter. s. q̄ deus infudit eis habitū
artis: z antea ip̄i non habebāt habitū artis: sed aliq; habitū
speculatiūis fm quem vocarent eruditi videt q̄ poterit stare
lra. Cōdēdetur q̄ nec sic pōt stare: quia cum dicitur hic q̄ deus
posuit sapiētia. i. habitū artis in corde ois viri eruditi. Si ac
piatur eruditus pro eo qui habet habitū speculatiūis p̄bie natu
ralis aut aliq; similes: erit ista locutio valde impertinēs z sup
tūa: cūz habit⁹ istī speculatiūis non p̄tineant vllō modo ad ha
bitū artis. necessario ergo vōm est q̄ ip̄i erant eruditi fm ha
bitū artis z q̄ deus eis habitū artis infuderit. nec tñ dici po
test q̄ deus infudit eis habitū artis si ip̄i illū antea habebāt: s;
illum perfecerit. naz infudit aliqd eius. s. gradus firmitatis aut
p̄mptitudinis vel illustrationis. z isti nō sunt habit⁹: sed ali
quid in habitu. iō infundēdo istos nō dē infudisse habitū. Cōdē
detur ergo q̄ isti hēbant habitū artis z de⁹ infudit eis habitū
artis: nō tñ eundē habitū quē ip̄i habebāt sed aliū. nā ars mul
tum generale qd est cū reperiant multi modi artū. iō pōt vnus
hēre habitū vnus z nō habitū alteri⁹: z ille habit⁹ quē nō habue
rit pōt sibi infundi. z sic erat neciū in isto opere tabernaculi
q̄ erat necia ars textoria ad texendū cortinas opimēta z vela:
erat necia ars carpētoria ad fabricandū tabulas tabernaculi
z faciendū arcā de lignis setib; z duo altaria. erat necia ars ar
gētaria z aurificum ad faciendū vasa mēse p̄pōnis z duos che
rubim z laminas aureas arce z altaris tbymiamatū. erat necia
ars polimitoria ad faciendū vestes sacerdotales texēdo. erat
necia ars sutorū in suēdo. z sic de arte erariorum multorumq;
aliorum artificū quoz actus apparent cōsiderando ea que man
dantur fieri in scūario. s; ergo beseleel aut aliq; de alijs haberet
vnū habitū istoz: non tñ hēt oēs: ideo oportebat vt de⁹ infu
deret ei ceteros. sic dicit in lra. impleui eum spū dei: sapiētia in
telligentia z sciētia in oi opere ad excogitandū fabre quid fieri
pōt ex auro z argēto ere z marmore z gemmis: z diuersitate li
gnoz. Cōdēdetur nō solū exnib; plurib; artib; poterat vna infudi
alijs acq̄sitis exnib;: s; et exnē vnica arte. nā sicut ē in specula
tiūis q̄ sub eadē arte siue bitu speculatiūis sūt plures bit⁹ specu
latiūis: ita sub eadē arte sūt habit⁹ plures artis. nā geometria est
vna scia z vocat⁹ vñ bitus: cū scia sit bit⁹ cōlonis demōstrate. s;
in geometria sūt multi habit⁹ p̄ticulares. naz de q̄z cōlone de
mōstrata h; habit⁹ sciētific⁹: ille est necio bitus siue sciētia geo
metrica. quoz. n. sūt cōlones p̄ticulares siue p̄iales demōstrate
in geometria tot sūt bitus sciētifici siue scie. z sic bñ stat q̄ aliq;
sit geometra z infundat ei bitus geometric⁹: q̄z hēbit multos ha
bit⁹ cōclusionū spāliū geometricaz a q̄b; denoiabif geometra.
tñ poterit infundi aliq; habit⁹ geometric⁹ quē nō h; s; sic q̄ in ar
te carpētoria aut eraria vel argētaria sūt multa fabricabilia
z fm bec sūt diuersi modi fabricatiōnū exigētes diuersas cogni
tiōes z faciētes diuersos bit⁹. poterit q̄ aliq; carpētoraz hēre bi
tū circa aliq; artificabile in arte sua z circa alēz nō hēbit. po
terit q̄ iste vocari carpētoraz ab bitib; plurib; carpētoraz ar
tis quos h;: z tñ poterit ei infundi habit⁹ carpētoraz: q̄z ifun
detur aliquis habitus carpētoraz circa aliquod carpētabile
q̄z iste carpētoraz an ignorabat. Stat ergo cōuenienter expo
sitiō data. s. q̄ de⁹ infudit quosdā habit⁹ istis artificib; quos an nō
habebāt

Obiectō
Solutio

Cōf. rñ
fione q̄
uari pos
set.

Alia rñ.

Cōfuta.

§
Dōc. de.

expō me
lior.

i. q. 3. et. 4.
Obiectō 5
tertiā expo
sitionem.

Rñso. i.

Dato q̄
beseleel
hēt bitū
artis ad
hoc deus
pōt ei
infundere
aliū bitū
artis in
q̄z arte
spāli.

Secūda.

20.4

An d'ifu
derit be-
seleel itel
ligetia fa-
cto i fa-
bricatiōe
tabnaculi.

Rñso.

Subtili-
tas vel i-
genij acu-
mēi duo
b' consistit
z ha do
vantur.Corpa
nālia nō
pnt agē
i intellectūB
Scdm.
Quo cau-
set subti-
litas i ho-
mine ex
dispōne
organozQualiter
ebrietās
organa
disturbet

habebant z q' ipsi haberent antea quosdā alios habitus artis. de oibus tñ habitib' quos isti artifices antea habebāt oīm est q' aliqd eis a deo infusū fuerit. scilicet gradus ad pfectionē.

Sed adhuc circa supiorē expositionē videt' esse difficultas: qz dicebat q' de' repleuit beseleel spū dei sapiētia z intelligētia z sciētia. z accipit sapiētia p infusa: z intelligētia p nālī itelle-ctus acuminē: z sciētia pō habitu acq'sito. nā l' de sapiētia cū sit infusa planū sit q' deus repleuerit ea beseleel. de intelligētia tñ que est acūmē naturale dubiū est: qz acūmē ingenij per nāz est cum consistat acūmē hoc intellectus in bona habitudine organo- rum: z qui organa meliora sūt meli' intelligūt: dispositio autē organoz est ex quantitate seminis ex quo formaf' fetus z ex in- fluentia celesti. hec aut' pure nālīa sunt. nō g' oī replere aliqd sa- piētia q' ei talium naturalis subtilitas est. Rñdetur q' tā sa- piētia infusa q' ea que est naturale acūmē z acq'sita vānt a deo. sic p' Ecclē. 1. c. in pncipio. oīs sapiētia a dño deo est. g' sapiētia naturalis a deo est. Itē Jacobi. 1. c. omne bonū optimū z omne bonū perfectū a sursum est descendēs a patre luminū. sed sapiē- tia est de optimis donis cum ponaf' in ea felicitas in cōsidera- re z habere ut ait Alr. 6. ethicor. circa finē. ergo est a deo data.

Cū autē ista naturalis subtilitas consistat in duab': opz q' de- monstrat q' ista duo a deo vānt. Prīmū qd est ad sapiētiam nālēm est lumen intellect' nostri qd vocaf' agens intell's agens de quo magis dixim' supra. 2. 3. c. iste intellect' noster debet itel- ligere per spēs acceptas a rebus cū non habeat spēs sibi inna- tas sicut intellectus angelic'. id autē qd aliqd recipit est in potē- tia ad id qd recipit z p'ficatur per id qd recipit. intellect' autem noster qz recipit species ab extra est in potentia: z q' tū ad hoc vocam' anime intellectū potētiālē vel possibīlē qd idem est. Etia qz fm se non intelligit. i. fm aliquid qd sit sibi naturale est potē- tiālīs. i. in potētia ad intelligere. z qz super hoc q' intellect' noster est potētiālīs. i. receptiv' rei quā non h' adhuc h' quoddā lumē per qd reducit se ad actum intelligēdi vocaf' intellect' agens: z est idē intell's. vocaf' tñ possibīlis put ipse est in potētia ad itelli- gendū z recipiendū aliqd ab extra per quod p'ficaf'. vocatur agens inquantū h' lumen per qd seipm ad intelligendū redu- cit. istud lumen ad reducēdū in actualiter intelligere est in gbus dā maius z in gbus dā min' qd deo placuit cōicare. z qz hoc est potissimū in quo est nālīs subtilitas z datur a deo pure cū nihil ad hoc agat celestiu' corporū aut aliarum rez nālīum influētia: qz corporalia nō possunt agere in intellectu. satis ergo ad istū mo- dum dicif' q' deus replet hominē subtilitate acūmē naturali dando illud acūmē excellēs cui vult. Et istum modum ponit sa- lomō Prouerbio. 4. scilicet. puer eram subtilis z ingeniosus: z sortitus sum animam bonam: idēst habui animam bonam. nō oīc' ibi anima bona quasi sit bona moraliter quia nulla talis anima nascitur nisi in sacrificatis ab ytero de quibus nō dicif' tur fuisse salomō. sed oī ibi aia bona. i. subtilis vt patet ex con- textu lre ibidem. sed nō pōt poni aia subtilis nisi per istū modū. i. per maiorem luminis agētis. ergo est subtilitas nālīs que est per cōicationem maioris luminis in intellectu: z ista a solo deo datur. Aliud est ex quo reperit' naturalis subtilitas. i. dis- positio organoz maxime phantasticor. non qdem q' intellectus noster sit alligat' corpori aut consequat' vel determinet sibi ali- quā qualitātē corpis sicut potētia auditiva z visiva: z sic de cete- ris. sed qz ad actum intellect' necesse est p'cessisse actum istoz or- ganoz vel actualiter esse: iō cecus nō iudicat de colorib': qz ca- ret virtute organica que regrebat' in eo actum habere vel ha- buisse ad actualē cognitiōem intellect'. sic enim ait Alr. in. 1. p. steriozū q' necesse est illa scia carere de cui' obiecto potētia sen- sitiva carem'. cū ergo organū phantasticū indispōitū sit nō po- terit intellect' habere suum actū vel valde modicū z imperfectū habebit. ex quo legitur id qd videmus. i. q' ideo homo cū ebri' est non itelligit vel modicū z distorte itelligit: qz per ebrietatē phātasmatā in epte coaptant' p'turbātibus fumis ascēden- tibus de stomacho. cū ergo nō possit fieri intellectio nisi p'uerta- tur actualiter intellect' noster sup phātasmatā. cū ergo phanta- smata fuerint p'turbata modicū itelligem' aut nihil. z nisi sic fo- ret nihil min' bō itelligeret cum ebri' est q' cum sobri'. z nihil magis cū esset dormiēs q' cum vigiliās. nam intellect' cum icoz- pore' sit fm se equaliter oī tēpore dispositus est: qz nō affici' ali- qua passiōe corporea. cū ergo intellect' p'xigat ad intellectiōnez suam actum organozū: z fm dispōnem eozum melius aut peius itelligat: sequit' q' qui meliora organa hnt melius itelligūt: z subtiliores vocātur naturaliter: qz ad acut' z facilius itelligē- dum dispositi sunt. Ista autē subtilitas que consistit in dispōne or-

ganorum catur a dispositiōe seminis ex quo formaf' corpus hu- manū cum organis suis z qualitātib'. Qualitas siue dispositio seminis est ex influētia corporū celestiu' in locū g'iationis z fm tēpus z in semen paternū atqz menstruū maternū: cum oīs natu- ralis effect' deriuet' ex concatenatiōe cārum nālīuz: z inter cās concatenatas sic est habitudo q' tota virtus influēdi deriuat' a cā que pma est in cōcatenatione nature sicut vicif' in pma ppo- sitione libzi de causis. i. omnis cā p'maria magis influit in suū effectū q' secundaria causa. In ista autē concatenatiōe cārum deus est pma cā. ergo tota virtus nature influēdo deriuatur a deo. sed ista subtilitas nālīs per dispositiōem organozū catur natura- liter. ergo catur a deo tanq' a pma causa a quo tota ista virtus originaliter deriuatur. z sic cū aliqs subtilitatē naturālē h'z de' dedit ei illam: qz ipse eam pncipaliter creauit. z hoc modo deus vicif' repleuissē beseleel z alios intelligētia que est naturale itel- lectus acūmē. Cum autē aliquis h'z subtilitatē naturālē nō de- bet efferrī quasi nihil ex hoc spāliter deo debeat: cū natura sibi illud donum tribuerit. nam non pōt quisq' habens intellectū q' subtilitatē aliquā habeat dicere qn deus creauit illam deriuans do virtutē suam per cās medias fm concatenatiōem nature. Si autē deus imēdiatē dedisset non operādo per aliquas cās me- dias crederem' nos ei obligatos de subtilitate nobis infusa. nō ergo minus est grās referendū de subtilitate quā dat naturali- ter. nam si ego egeam calore z deus me calefacere velit z calefa- cit siue mediātē igne me calefaciat siue nullo igne mediātē. non multum differt q' tūz ad hoc q' teneamur ei pro illo suscepto be- neficio. sic ergo de subtilitate naturālī ei multū ad gratiaz actio- nes tenemur quasi infuderit. Aliquo mō possem' declara- re istam sentētiā si ea que naturaliter sunt nō essent per iudi- cium alicuius cause ordinantis ad voluntatē. i. q' quādo ex eo qd aliquis agit: legitur nobis magnū bonum ad videndū vtrū sit beneficium. distinguimus an ille q' dedit: ideo dedit vt no- bis bonum esset: an forte dedit per accūs ad hoc nihil attendēs nec curans nobis benefacere. Si pmo modo fiat beneficium est z tenemur taliter operanti ad nos. Si autē scdo modo non tene- mur qz non est beneficium: cum optima duo principia deficiāt. i. intellectus z volūtas: z pnter nec est ibi libertas arbitrij que cō- fluit ex his duabus potentijs. Sic autē applicando ad deum vi- cem' q' si deus aliqd agat qd nobis in bonum cedat dicimur recipere beneficium ab eo z teneri ei: si idem ipse ista fecit vt no- bis bona essent. si autē aliqd egit qd nobis in bonum cessit z non faciebat ipse ea intētiōe vt nobis bonū esset nō dicimur recipere beneficium nec spāliter obligari. cum autē deus nobis ali- quid infundit in intellectu: qz per seipsum agit non mediante ali- qua alia causa: cūlibet notū est q' intendat nobis benefacere z q' teneamur ei.

Cum autē naturaliter agit. Quidāz pu- tant q' deus nō intēdit nobis bene agere: sed q' indidit virtutē suam celis z facere angelos mouere orbes vt p' Job. 3. ca. z sic virtutes agentium deriuatur in effectus: z isti effect' dicunt' na- turaliter produci: quia per actionem agētium subordinatorum. z h' non dubitēt deum esse principalem causam huius natura- lis operationis: tamē putāt q' deus vult vt moueātur illa cor- pora celestia z influant fm naturā suam: tamem q' non intēdat quid inde sequat' vtrum infirmitas in hoc homine vel illo aut subtilitas in hoc vel in altero. z sic ponēdo h' deus moueat om- nia agentia subordinata sibi fm quem motū causatur subtilitas in aliquo homine: tamē non ideo mouit causare subtilitatez in illo homine. z si hoc ponatur non dicimur nos suscipere bene- ficium a deo cum ex actione sua aliqd bonum nobis sequit': qz ipse non intēdit tunc nobis benefacere. Ista autē procedunt ex quadam suppositione erronea que repugnat vitati catholi- corum z positioni phozum atqz statū totius nature. i. q' de' nō agat ex intētiōe. i. sine p'supposito: sed per accidens non inten- dens quid agat. z tunc h' moueat omnia agentia sibi subordina- ta: tamen non scit quid sequat' ex sua actione nec intendit ali- quid specialiter causare. hoc pmo repugnat vitati catholice: qz tollit puidētiā dei. nam puidētia est fm quā omnia cognō- scit z dirigit ad certitudinem. si autem ponatur q' non intendit aliqd quando operatur. i. non p'stituit aliquem finē non erit p- uidentia rerum z p'ecognitiō in deo. Itēz repugnat hoc po- sitioni omniū philosophoz: qz vt patet in. 1. z meta. in fine en- tia nolunt male disponi: idēst res naturales nolunt male diri- gi. ex quo cōcludunt p' h' q' iste mūdus nō pōt melius dirigi q' dirigit'. sed regimen quod est sine ratione. i. sine aliquo iudi- cio regulante res in suum finem est malū. ergo opz q' regimen p'nuerit fiat fm p'ecognitionem effectus z p'stitionem finis.

Cū aliqs h'z
nālē subtili-
tatē: d' illū
dedit ei.

20.5.

An vtz sit
q' cū deus
agit p' cor-
pora cele-
stia nihil
curet d' his
inferiorib'
q' d' quo-
rūdam.

Cōfuta. 1.

Secūda.

Tertia. Regimen vniuersi si attribuitur fortune. **Q**uarta. Quinta. **B** Doc. Inia. **L**u d' vult aliq' subtile nasci fa cit vt tali te pe gignat i quo ad hoc fit magna calitas. **L**u aliquis naitr igeni subtilez bz a do bñficiu recipit. **L**ocatio.

CItē differētia est inter causas agētes per se: et inter fortunā. q' cause agētes per se agunt p'supposito et intēto fine: fortuna agit sine aliqua p'stitione finis. sed regimen vniuersi nō attribuit fortune que est cā per accidēs: ergo attribuitur causis agētibz p se. sed cāe agētes per se intēdunt finē: ergo p'ma cā vniuersi a qua dependet tota regula actionis nālio: agit p'cognito et intēto fine. **C**Itē iperfectissima causa est cā per accidēs. sed p'ma cā in naturalibus actionibus non est iperfectissima: immo multū perfecta tenens maximū gradum p'fectionis. ergo nō est cā per accidēs. sed sola cā per accidēs est que agit nō p'cognito nec p'supposito fine: ergo deus qui est causa p se agit intēdendo finē. **C**Itē non est deus minoris p'fectionis in cādo q' artifices. sed in artificibus sunt qdam q agunt cognito fine et p'supposito: et vocant' sapientes quia agunt per cām altissimā artis. Alii sunt iperfectissimi inter artifices: et isti sunt q agunt nō cognito nec p'stito fine. et isti vocant' manuales. Si ergo dicemus q' deus nō ageret p'supposito fine et p'cognito: sed q' moueret causas nāles subordinatas sibi nihil vltra attendēdo p'tineret ad artifices manuales: et nō p'tingeret ad p'fectionē artificū sapientū q' vocant' architectonici. multū enim ex hac radice argui posset: sed glibet argumēta ingrat ne tantū cogamur disgre di. **C**Itē ergo q' deus agit ex p'suppositione finis et p'cognitione. s. q' si aliquis nunc gignit deus p'sciuit eum nunc gignendū: quasi alius faceret eum nunc gignit: q' voluit eū nunc gigni. qd aut vult fit: q' ipse dixit et facta sunt: ipse mādauit et creata sunt. ps. 148. et cum vult aliquem hominē gigni vult eum gigni rudem vel subtile fm altissimū consiliū et voluntariā largitionem bonorū suorum. et q' naturaliter vult operari eum quē vult subtilem nasci facit vt in tali tpe nascatur in quo fit calitas celi ad disponendū organa que prompta sunt ad actū intellectus qd est eē subtile. Etia determinauit locū et omnia alia que ad hoc regrebat'ur: ideo q' aliquis subtilis nascit' deus intēdit cū ab eter no pro tali tēpore subtile gignendū: et ob hoc fecit vt in tali tēpo re et tali loco nasceret' et ex parētibus tante aut tante etatis: et ex semine sic disposito. si autē fecerat gigni eundē ipm hominē ex eisdem parētibus. tñ alio tēpore contrarie influētē et in alio loco contrarie cōplexionis ex in maiori aut minori parentū etate et sic de ceteris dispōnib': ille qui subtilis genit' est: valde rudis genitus fuisset. cū ergo aliquis naturaliter subtilitātē igeni habet a deo beneficiū recipit: et ei spāliter tenet p h tanq' si postq' natus esset vel etiā in etate virili euz de rudi subtile efficeret: q' ideo aliquis subtilis natus est: q' deus intēdit euz subtile gigne re et aptauit omnia que p'tinebāt ad hoc q' subtilis nasceret'. Et isto modo est sensus q' deus vocauit befeleel et impleuit eū intel ligentia. i. naturali subtilitate. s. q' de' ab eterno vocauit. i. p'eo ordinauit: q' vocatio ad p'ordinationē siue p'destinationē pertinet vt p3 ad Roma. 8. c. cum v3. quos p'destinauit hos vocauit: quos vocauit hos et iustificauit. Deus ergo vocauit befeleel: q' ab eterno eū p'ordinauit vt esset architectonic' et magister oīz fabricantiū in ope scūarij: et q' eū vocauit repleuit intelligentia. s. naturali acumine faciēdo eum tali tpe nasci et in tali loco et ex se mine sic disposito vt acutissimus eēt ad excogitandū omne qd in gēmis et marmore et auro: argētoq' et ere et varia textura excogitari posset: et vt id efficere posset. Et nō solum repleuit eum ista intelligentia que est nāliter data: sed etiā sapiētia que erat i fusa. et hoc valde cōueniens fuit. nā non decuit q' de' p'ordinās befeleel et alios artifices ad construēdū omnia que erāt in ope re sanctuarij daret eis tantā subtilitātē vt per se excogitare pos set omnia que de' mādabat in scūario p'ter hoc q' eis infundere tur aliqs habit' nouus vel perficerent supnaturaliter p'existen tes. nam l3 ea que hoies naturaliter hñt a deo recipiāt intēden te eis dare illa sicut supra nunc cōclusū est. nō tamē cognoscūt homines ita fuisse voluntatē dei dandi eis spāliter sicut euz eis infundit. et dato q' befeleel et alij qbus de' naturaliter tantū de disseet intellectus acumen: vt oia ista per se excogitare possent co gnoscerēt se a deo recepisse et deuz voluisse eis spāliter ista con cedere. nescirent tñ ad quid ista cōcessa forent. nec ita prompte exequerent' id ad qd deus eis istam subtilitātē tribuisset. cū ve ro ista subtilitas fuit data naturaliter nō tanta quāta sufficeret ad excogitandū et faciēdū oia q'erāt necia in opere tabernaculi maior tñ q' ceteris hominib' nāliter tribueret. et postea in eta te virili cum opus scūarij fabricandū foret eis infudisset no uos habit' artis et p'existētes p'fecisset: cognoscerent q' ideo hoc faciebat eis deus vt suz sanctuariū fabricarēt et sic promptius id exequerent': et ad reddēdū gratias de hac sapiētia infusa spā lius obligati viderent'. **C**oncludit ergo q' expositio supra pos

ta. s. q' deus repleuit befeleel et ceteros socios intelligentia que ē naturale acumen stat conueniēter: q' illud naturale acumen de oare dicit'. **C**S3 hoc posito adhuc dubitat' de alia parte expo sitionis. s. inquantū dicit' q' repleuit de' befeleel sciētia. et accipi tur sciētia p' habitu artis acq'sito per doctrinā alicuius. Nam multum differt inter hoc et supradicta. nam q' aliqs acumē na turale a deo receperit satis cōsonat intellectui nostro: quia illud acumen non habuim' p' laborē nrm nec per doctrinā ab aliquo recepimus: ideo ab aliquo supiori nobis datū esse videt'. et hoc a deo a quo anima est. **C**S3 q' aliqs a deo recipiat sciē tiam quāz p' doctrinā alicuius acq'siuit in qua ipse laborauit et alius eū docuit nō videt'. nā si ille q' didicit nō didicisset nō ac quisiuisset illam doctrinā siue illam scientialem cognitionē: nec deus illā dedisset quā acq'siuit p' doctrinā: sed aliquā alteram que aliquo mō similis sit. **C**Rñdetur q' sciētia que p' acq'sitio nem doctrinalē et laborē nostrū acq'uit a deo nobis vari di citur: l3 non ita p'prie sicut infusa vel naturalis subtilitas: q' plu ra confert deus in illis duabus q' in hac. nam scientiā infusam totam et per seipsum cōfert. subtilitātē autē naturalem ipse solus cōfert: sed nō immediate per seipm: sed mediātibus causis agēti bus concatenatis. in ista autē sciētia acq'sita minus cōfert: q' nō ipse solus confert l3 conferat id qd p'cipuū est. et labor tñ noster aliqd nobis confert et aliqd doctrina magistrorū. Id autē qd in scientia acq'sita que pure est acq'sita deus confert est funda mentū intelligendi. q' (vt supra dicebam) intellect' noster nō ha bet spē cōnatas per quas intelligat: sed medicat eas a foris. in quantū ergo recipit eas ab extra est in potētia ad illas et vocat' possibilis. habet autē super hoc lumē per qd reducit se in actū intelligēdi cū non intelligit. Et q' istud lumen valde magnum est pōt homo reducere seipm in actum intelligēdi circa pluri ma eorū que est in potētia. et si nullo modo haberet homo illud lumen intellect' agentis non posset quicq' intelligere: sed totali ter esset in potētia ad intelligēdum. et dato q' aliqs docens esset non p'ficeret: q' non pōt intellectus noster totaliter p' lumen ex trinsecū recipere aliquid intelligibile. cum autem nos aliqd lu men habem' ad nos reducēdū de potētia in actū (l3 illud lumen modicū sit) sufficet ad reducēdum nos in actum aliquorūz que sunt nota vel saltem non multū obscura. cum autē aliqua magis obscura p'ponuntur: lumen intellect' nostri non sufficit reduce re nos de potētia intelligēdi ad esse actu intelligētes. Sed est aliqd lumen extrinsecū adiutuans: scilicet magister: et per do ctrinam illius adiunatur intellectus noster ad hoc q' possit in telligere id quod antea non sufficiebat intelligere. et hoc non q' magister qui extra intellectum nostrum est possit addere in tellectui nostro aliqd lumen per qd fortior sit intellect' ad intel ligendū: nec directe adiunat lumen magistri sed tanq' remo uens phibens. Et p3 hoc in exemplo. ego nō sufficio portare cē tum libras et apponunt' mibi cētum libras et non fit mor'. postea autē aliqs tollit mibi de illis. 30. libras et possū portare manen tes. Nunqd ille qui abstulit triginta libras et fecit me posse por tare adiunxit me directe vel indirecte. Respondetur q' adiunxit indirecte. nam adiunare directe erat q' mibi qui non poteram portare centum libras apponerentur vires vt possem portare centum. nunc autem non est sic: sed aufertur phibens: scilicet q' ille. 30. libras que superant impediēbāt me ne possem mouere to tum illud pōdus. ablati ergo illis iam portare sufficiēs suz nō appositis aliqbz viribus. ergo nō est adiunare directe. Sic p3 in calore vel in re calida. erat enim aliq' ignis qui sufficiens erat cōburere aliqd humidū et frigidū in cētū gradib': apponat' aut ei combustibile humidū et frigidū in centum g'nquaginta gra dibus nō poterit cōburere. si quis autem abstulerit g'nquaginta gradus de illo frigido et humido iam illud calidū. s. ignis suffi ciet cōburere q' adiutus fuit ab agentē extrinsecū. non quidem directe sed indirecte. nam fuisset directe adiutus si fuissent addi te vires illi igni vt posset comburere in frigidum et humidum centum quinquaginta gradūz agendo. sed indirecte. s. remouē do phibens: quia quinquaginta gradus humidū et frigidū qui abundabant vltra p'portionē potentie actiue illius ignis ipe diebant ne ignis ille posset comburere: et quia illi g'nquaginta gradus fuerūt ablati ignis fuit potens cōburere. istud ergo ad iumentum non fuit directum sed tanq' remouēs phibens. Ita ergo hic circa intellectum nostrum lumen intellect' nostri est in quibusdam magis sufficiens: in quibusdam autem minus. po natur autem q' lumē alicuius intellectus sit tantū vt possit re ducere nos de potentia in actum quantum ad aliquod intelli gibile quod videtur habere difficultatē gradum g'nquaginta: cū tale

Qd. 6

A
An scia
quā hō p
laborē et
exercitiū
acq'uit sit
a deo.
Rñtio.

Intelle
nō hō bz
spēs con
natas.

Quid fa
ciat ma
g' in pue
ris istruē
dis.

Ex. pul
chrum.

B
Aliq' ex
plum.

tum tale intelligibile nobis fuerit presentatū sine adiutorio alius exterioris luminis sufficiens nos reducere ad hoc qd est esse actū intelligētes. si autem apponatur aliquid intelligibile qd habeat difficultatē graduū centū: non sufficiet intellectus noster reducere se in actū: sed indigebit lumine exteriori magistri adiutantis. et istud lūmē non est adiutans directe tanq̃ p illud acgras aliquis vigor intellectui nostro ut maiora intelligere possimus.

Quid se-
q̃ret si i-
telle nō
adiutans
ref dīre-
cte alumi-
ne extrin-
seco.

Nā si sic fieret cum intellectus aliquis eēt sufficiens ad reducendū se in actū cuiuslibet intelligibilis hñtis difficultatē ut in qn qua ginta: et postea adiutorio luminis magistri intelligerem⁹ aliquid intelligibile cuius difficultas eēt centū graduū. si istud adiutorium esset directum: ita ut apponerent vires aliquae intellectui nro ad magis intelligendū cum iterum pñtaretur intelligibile hñtis centū gradus difficultatis: intelligere sufficiens esset intellectus noster per se tanq̃ iam acquisisset vires ex adiutorio pñti luminis magistri. Sed nō est sic: qm̃ si tale intelligibile tante difficultatis apponatur non erit sufficiens intellectus noster intelligere illud nisi reducat ad actū intelligēdi adiutū iterū lumine exteriori magistri. Est ergo adiutorium tale nō directum tanq̃ vires apponēs: sed indirectū tanq̃ remouēs pñbēs. nā intellectus noster sufficiebat ad intelligendū qdlibet difficile vsq̃ ad. 50. gradus reduciendo se in actum intelligēdi illius. si autē apponatur intelligibile hñtis difficultatē graduū centū: illi. 50. gradus q̃ superat potē tiam nostri intellectus impediant ne possim⁹ reducere nos in actū intelligēdi. cum autē magister nos adiuvat est modus adiutorij iste q̃ ipse verbis suis et exēplis difficile illud sic explicat q̃ facit illud esse solū difficile in. 40. vel. 50. gradib⁹ cum antea esset difficile in centū gradibus. et tunc illud difficile redactū ad. 40. gradus difficultatis vel ad. 50. est intelligibile intellectui nostro: et p se intelligit illud remoto pñbente. s. gradib⁹ illis q̃ impediebant supabundantes potēstatē luminis intellectus nostri. non q̃ adiutatur intellectus noster directe ab aliquo lumine exteriori sed indirecte. Pñt autē supradictū: qd aliqua snia in aliquibus verbis multum obscura est: et non pōt intellectus noster reducere se in actū intelligēdi illius pñonis. Si autē eadē sentētia reducat ad verba planiora erit nobis intelligibilis nemine adiuvante: sed solum q̃ cām scriptā reperiam⁹: etiā si nullus eam nobis ore pferat aut exēplo demōstret. in alijs autē snie sunt difficiles ppter defectū exemplorū cōsistentiū in demōstratione: quēadmodū est in mathematicis. et tunc vna ppositio sine exemplo demōstratiuo cōtinet difficultatē centū graduū: et intellectus noster solū sufficit ad. 50. et eadē ppositio posita cum demōstratiuo exēplo cōtinet difficultatē graduū. 40. vel. 30. tūc intellectus noster leniter intelliget illam reducendo se in actū illius per se. p̃ ergo manifestissime q̃ intellectus noster nō iuuat a lumine exteriori tanq̃ directe aliquid efficiente: sed tanq̃ remouēte pñbente. Applicando ergo ad ppositum deus dedit alicui tam paucū lūmē intellectus ad se reducendū q̃ non sufficiet se reducere in actum alius cuius intelligibilis nisi clarissim⁹ et valde cōmunis. et dato q̃ aliquis laborat eum reducere in cognitionē rei difficilis extra docēdo non potest aliquid tantū notificare q̃ alius sufficiat ad reducendū se in actum illius. et isto modo qm̃ deus dedit alicui intellectū docile. i. ut docēte alio in cognitionē veritatis facilius insurgat: satis est bonū dei. et sic cum scia acquisita sit per doctrinam et laborē addiscentis: et nō possit quātūcūq̃ laborādo aut audiēdo aliquid addiscere nisi intellectū docile habuerit. s. q̃ lumen intellectus sui tantū sit ut valeat se reducere in actū vitatū qualitercūq̃ explanataz a docente. cum autē deus istud lumen intellectus tantū aut tātū p̃pria bonitate dispertiat: aut bonā oz ganorū aptitudinē in qua etiā subtilitas est causat: dicē scēntiā acquisitam dare. Conclusus ergo manet sufficiēter q̃ deus replet hominē sapiētia infusa vel intelligētia que est nālis subtilitas et scēntia q̃ est habitus acquisitus. (In oi opere). s. in omni artificio qd possit p̃tinere ad tabernaculū et partes eius. (Ad excogitandū fabz). i. ad subtiliter et artificialiter investigandū. oī fabz. i. fabzilitē: qm̃ faber est nomē generale oīz artificū q̃ per tanfo nem aut dōlationē operant. et postea distinguū specificando p nomina magis spālia. ut dicēdo faber ferrari⁹ et faber lignari⁹ et erari⁹ argētari⁹ ceteriq̃ in hunc modū fabzī appellari cōsueti sunt. et inde deriuat fabzē aduerbiū. i. magistraliter s. q̃libet istaz artū. et oī excogitatio: qz ista est p̃ potissima i artificeb⁹. Est autē excogitatio duplex. Quedā que ē de forma rei cōstituēde. Scōba que est de mō et p̃cessu factionis. Prima p̃tinet ad exemplar rei. scōba p̃tinet ad habitū artis. ponere autē exemplar siue ideam rei artificia de facile est. sed ponere cōtinue niēter illud non est cuiuslibet sed artificis: utpote q̃ aliq̃ concipi-

Excogita-
tio du-
plex i ar-
tificiali-
bus.

piat intra aliquā similitudinē rei artificia de: est cōcipere exemplar rei faciēde siue ideam: qz s. m̃ illam similitudinē conceptaz pducatur res cōstruibilis in effectū. ponere autē istud exemplar nō est difficile: qz q̃libet quātūcūq̃ rudis pōt intra se cōcipere formādo quātūcūq̃ imaginē rei cōstruibilis voluerit. sed concipere istud exēplar cōuenienter nō poterit quilibet sed solus artifex. nam aliquis cōcipiet aliquam vōmū vel alterū edificii s. m̃ aliquam longitudinē et latitudinē et figurā que inter se discor- dant: quia forte tāta altitudo non pōt teneri in tam parua latitudine: et sic de ceteris errorib⁹ qui accidunt in cōceptione exemplaria. nemo ergo exēplar debite cōcipere pōt nisi artifex: ita q̃ illud non deuiet a regulis artis. Scōba excogitatio p̃tinet ad modum factionis rei et p̃cessum partiū: et hoc difficile est. nam l̃ multi possint excogitare exēplaria: modos tñ totales faciēdi id quod excogitatum est nesciunt. et ista scōba excogitatio p̃tinet ad habitū artis: qz cum iste habit⁹ sit factiū indicat de factione. s. indicādo qualiter faciendū est et dirigēdo cum sit. ista autē potissima sunt in artificib⁹. nam cūq̃ aliquis artifex exercitādo se in arte sua man⁹ cōuenienter mouere sciat: solum sibi deest ut sciat qualiter q̃libet res quā fabricare vult pducī debeat. posuit ergo deus id qd potissimū erat. s. infundēdo eis habitū excogitatiū de modo faciēdi singula et applicādi exēplaria cōcepta ad regulas artis. Quicq̃d pōt fieri ex auro p̃tinet ad aurifices et est qdam ars spālis. deus autē dedit istis artificib⁹ adhuc maiore cognitionē artis q̃ regeretur in fabricatiōne tabernaculi et vtenfilium eius. nam nō regrebat q̃ in tabernaculo fieret quicquid fieri poterat in auro: sed aliqua vtenfilia ex auro. dicitur tñ q̃ deus dedit istis ut scirent excogitare quicquid fieri posset ex auro. tñ hoc non sic intelligendū est: quia ex auro pñt excogitari infinita artificia. nā artificialia s. m̃ q̃ bñdō non habēt formā substantialē: nec hñt se s. m̃ ordinem cēntialis p̃fectio nis sicut spēs naturalis sed est in eis excessus accidētalīs: iō potest fieri in eis p̃cessus in infinitum. sicut datur in figuris p̃cessus in infinitum: sicut in numeris. et hoc nō solum vno modo sed multis. s. in figuris conicis et hoc siue sint egredientiū anguloz: siue non egredientiū anguloz. infinita autē nemo sit nisi deus vel id qd oīuine persone hypostatice vnitū est. ergo nō scit aliquis artifex oīa que pñt fieri ex auro. nec hoc alicui homini cōmunicauit. oī tñ omnia dedit eis ad sciendum: quia dedit oīa quotquot erāt necessaria hoibus vel quotquot ipsi expeterent. (In auro). De auro in sacinarfo hec facta sunt. duo cherubim et p̃pitiatorum: et laminae ad tegendū arcā: et circuli p quos miterentur vectes et tectura vectiū: et laminae ad tegēdas mēsam p̃positiōis et phialas atq̃ cyathos: acceptacula et thuribula et vectes mense et cooptura vectiū: cādelabz quoq̃ cum oib⁹ vasis suis. de qbus omnib⁹ supra. 2. 5. c. fiebant etiam de auro circuli qbus iungebāt due magne cortine tegētes totū tabernaculū et erāt. 50. etiā deaurature tabulaz et vectiū et circuli auri q̃ incastrabātur ipsīs tabulis. Erat etiā aurū in filis veli pendētis ante scā scā etoy: et capita columnaz. 4. ante scā sanctoz aurea erāt. de his supra. 2. 6. c. etiā deaurature harum colūnaz et capita qnq̃ colūnaz in porta tabernaculi stātūz et deaurature eaz ut p̃ in eodem. c. erat etiā aurum in lamina frōtis pōtificialis: qz tota erat ex auro. erat etiā in rōnali filum aureū: et in baltheo et suphume rali. de qbus supra. 2. 8. c. Erat etiā aurū in laminis tegētibus totum altare thymiamatis: et circuli eius ex auro et tectura vectiū. de his supra. 30. c. (Et argēto). Fiebāt de argēto bases tabulaz tabernaculi cuiuslibet tabule due bases. et qz erant tabule 48. erāt bases argētee. 96. erāt et bases argētee colūnaz. 4. stātūz intra scā scōzum et alterā partē tabernaculi: et bases qnq̃ colūnaz que erant in introitu tabernaculi de qbus supra. 2. 6. c. erant etiam capita columnaz atrij et celature de argēto. et qz erāt. 60. colūne necessario erāt bases. 60. ut patet. 8. 2. 7. (Et ere). Fiebāt ex ere anse in extremitatib⁹ sagorū: in quolibet sago magno 50. anse et fibule. 50. qbus due anse singule opposite mutuo iungerentur. de his supra. 2. 6. c. fiebat etiam tota tectura altaris holocaustoz. s. lamina eius et craticula: vasa eius. s. forcipēs lebetes ignium receptacula et fuscinulas. columnae autē. 60. atrij ex ere: facte sunt et sexaginta bases sue et parilli quibus colligabantur funiculi cortinarum. de his supra. 2. 7. cap. (Et marmore). Nihil factum fuit de marmore in toto sanctuario. sed forte ponitur hoc quia deus non solum dedit eis habitum artis quantum ad ea que facere debebant: sed etiam quantum ad quedam que facere non debebant sed pertinebant ad perfectos artifices. et ista erant q̃ sunt in diuerso genere marmorū et aliorum lapidum et gemmis. Fuit hoc ad includendū gēmas et sculpendum

Nō obite
exēplar cō-
cipe p̃t nisi
artifex.

In spēs
rep artifi-
cialiū ē p̃-
cessus in i-
nitum.

Que ex an-
ro fabzefa-
cta erāt i ta-
bernaculo.

Que de ar-
gēto i tab-
naculo scā
sunt.

Que ex ere

Nihil de
marmore
factū fuit i
toto taber-
naculo.

In eis nomina filiorum israel. nam in suphumerali erant duo onychini unus super humerum dextrum sacerdotis: et alius super sinistram: et in quolibet erant sex nomina filiorum israel. Erant autem in rationali. 12. gēme in quibus erant. 12. nomina filiorum israel. de quibus supra. 28. c. (Et viderunt lignorum). Hoc ad carpentariam artē spālter pertinet nec sciunt oēs carpentatores operari in quolibet ligno sed in eis que cōmuniora sunt: ideo ponitur hic ad notandā aliquam excellentiā istorum artificum. et p3 hic qd supra vicebat de marmore. s. qd non solū ponunt hic ea que ipsi facturi erant in sanctuario: sed etiam quedā que nō facturi erant. nam in solis lignis sethim operati sunt artifices tabernaculi vt patet supra. 25. et. 26. et. 27. et. 30. c. data est tñ eis a deo peritiā vt sciant fabricare in oī ligno qd cūqz excogitari possit. (Deditqz ei). i. ipsi beseleel quia beseleel fuit electus tanqz princeps totius artificij et cōstructionis sanctuarij: iō ceteri sub ei? doctrina et pcepto opabāt. (Socij ooliab filij achisamech). Iste ponit soci? beseleel: qz beseleel princeps eet cōstructionis artificij: tñ ooliab qñ videbat esse cōlis ei: ceteri autē qz erāt minores in arte: ponunt sine nominū expresseione. Et sciendū qd in istis artib? que supra noīate sunt: fuerūt posite alię que nō erant necessarie ad opus scūarij: vt operari in marmore et videritate lignorum: et aliqua que erāt necessaria subicent vt opus polimarij et textoris atqz suboris qd ad vestes sacerdotales ptinet: et ad cortina et vela atqz tētozia ceteraqz opertoria. Et h3 non exprimitur: necesse est qd subintelligat cum cōstet ista fuisse facta vt littera testatur supra. 26. et. 27. atqz. 28. c. (Filij achisamech). Ponitur ad differentias: qui in tribu dan de qua erat iste ooliab erant multi alij qd vocabant sic: sed nomen paternū faciebat differre. (De tribu dan). Tribus dan est que deriuat a dan filio iacob et bale ancille rachelis vt p3 Gen. 30. ca. (Et in corde oīs eruditi posui sapiam). Accipit cor fm modū loquēdi vulgare pro aīa. nam in corde nō est aliqua sapiētia aut aliquis habitus cum sit pars carnis. erat tñ in intellectu hoc totū qd quid nominatur deus dedisse. et dicit. in corde oīs eruditi posui sapiētiā. i. ego feci vt illi qui erant antea eruditi per subtilitatē naturālē et ppiam inquisitionē et laborem doctrinālē addiscēdo ab altero reciperēt nunc sapiētiā infusam. oīa enim hec deus dedisse dicitur vt supra declarātū est. et patet aliquāter in lra. s. qd deus repleuit istos spū dei sapiētiā: et intelligētiā atqz sciētiā. pncipaliter tñ dicitur infudisse sapiam: quia sapiētiā est habit? totaliter infusus: alia autē pdicta non erant infusa. posuit autē deus sapiētiā in corde eruditorum: qz antea erant isti eruditi habētes subtilitatē naturālē quam deus tribuerat et sciētiā acquiritam: et postea pter hec infudit sapiētiā. Et pōt hoc dupliciter stare. s. qd accipiat sapiētiā pro aliquo habitu totaliter infuso aut pro pfectiōe infusa habitus pexistētis. qd cūqz autē horū infusum est: quia gradus fm quos pficitur habit? pexistens infusus sunt: sicut et ipse habit? infusus est qui totaliter infundit. h3 in vno dicatur infundi habit?: in alio autē non infundit habitus: sed aliqd habitus. s. gradus pfectionis. Et sciendū qd non accipit hic ppiē sapiētiā: qz ipsa est vnus de habitib? speculatiuis: et est de eis pfectissimis vt p3 in. 6. et. bicoz. c. de sapiētiā. hic autem accipit pro arte: quia non erat habit? speculatiuis ille fm quem isti artifices faciebāt hoc: sed habitus factiuis. accipit. n. sacra scriptura istū terminū sapiētiā valde spoprie. iter dum p habitū practico qd est prudentia vt patet Gen. 4. i. ca. vbi vocatur ioseph sapiētiōz oībus alijs hominib?: qz cōsilio suo cōseruatus fuit panis in horrea. sed constat qd ista ad prudentiam pertinet et non ad sapiētiā que est speculatiua. Aliquādo accipitur sapiētiā pro arte. et sic habet supra. 28. c. vbi vocant sapiētes corde illi qd scirēt facere vestes aaron et filioz eius. et isto modo accipitur hic. (Ut faciant cuncta que pcepi tibi). i. ad vllum alium finem ego infundi istis habitū artis vel oedi naturalem subtilitatē pter qd vt facerēt hec que mandauit tibi. s. incipiendo a pncipio. c. 25. vsqz buc de tota structura sanctuarij. et expli cantur imediate ea que ponissima sunt. (Tabernaculū federis). Ista sunt que mādauit deus fieri: et nō ponit ea eo ordine quo mādauerat supra. pmo dixerat de fabricatione eozū que erāt in tabernaculo. s. de arca: et de candelabro: et de mēsa que erant in c. 25. deinde de ipso tabernaculo vt patet supra. 26. c. hic autē ex opposito dicit. sed in hoc non multū differt: dum tñ teneatur sentētia verborū: etiam nō curando de ordine verborū. tabernaculum accipitur dupliciter. Vno modo p toto aggregato ex tabulis et colūnis atqz vasis et vectib? et circulis cū cooperimētis velis atqz tentorijs. Alio modo accipit pro solis cortinis te gentibus tabernaculū. Primus modus est cōis in sacra scriptu

ra: et sic accipit hic. de scōo modo b3 supra. 26. c. cum d3. facies 250. circulos aureos quib? cortinarū vela ex his iungēda sunt vt vnum tabernaculū ex his fiat. Isti ergo artifices facturi tabernaculū facere debebāt tabulas. 48. tabernaculi et bases. 96. tabularū supputatis duabus basib? cuiuslibet tabule: et erāt bases argenteę. facere debebant etiā vectes quqz et circulos in tabulis per quos mitterent vectes: et deaurare debebāt tabulas. facere debebāt etiā colūnas inter sancta sanctorū et reliquū sanctuarij cū basib? suis argēteis et capitib? aureis ipsasqz colūnas. 4. de lignis sethim: et velū qd pendeat ante eas et colūnas. 4. de lignis sethim in introitu tabernaculi cū basib? argēteis et capitibus aureis: et tentoriū qd pendeat ante illas cortinas etiam te gentes tabernaculū: et saga tegentiā: et pelles rubricatas arietis: et pelles hyacinthinas que erāt. 4. operimēta et funiculos: et parillos quibus ista religabant extendebaturqz: et circulos aureos quibus copulabant cortine et ansas enneas et fibulas quibus copulabantur saga. de quibus supra. 26. c. et in his consumebat oē opus tabernaculi. (Tabernaculū federis). Aliqñ vocatur tabernaculum federis: et aliqñ tabernaculū testimoniij: et sic est de arca: qz aliqñ vocatur arca testimoniij: et aliqñ arca federis. exempla patent. s. 25. et buc usqz. dicit tabernaculū federis: qz intra eum cōtinebatur fedus factū deo cum israel. erat autē istud fedus circa pcepta decalogi. s. qd pmisit israel seruare pcepta illa que de ei mandauit et deus pmisit eos habere in populū spālem et facere eis spālia beneficia vt p3. s. 19. c. Et qz continebat istud fedus pceptorum in tabernaculo vocatū fuit tabernaculū federis. (Et arcam testimoniij). Vocat arca testimoniij qz in ea erant lapideę tabule scripture digito dei cōtinētes pcepta decalogi: in quibus testimoniū reddebāt qd deus dedisset legem hebreis. et dicuntur ista p anticipationem. s. tabernaculū federis: non qz contineret adhuc fedus: qz nec tabernaculū adhuc erat i quo fedus obseruari potuisset nec fedus qd ibi obseruari potuisset: qz etiā tabule que vocant fedus nondum date fuerunt nec scripture. sed vocatur tabernaculū federis. i. tabernaculū qd fit ad continendū fedus. eodē modo nō vocat arca testimoniij quia iam in ea testimoniū existeret. s. tabule: quia neutrū adhuc erat: h3 arca qd fabricari debebat vt i ea testimoniū suaret. C Sciendū ē qd fedus et testimoniū idem sunt mālter: sed dñt formalr. nam vtrūqz signat tabulas duas lapideas cōtinētes decalogū. sed vocatur ille tabule fedus inquantū in eis continet fedus factū inter deum et israel. s. id qd pmisit israel seruare deo. vocatur testimoniū inquantū p illas tabulas sufficēter pbari posset 3 israelitis qd acceptissent legem a deo si negarent. de quo diximus supra. 20. ca. (Et ppiatorū qd super eā est). Per se nomina ppiatorū distinctum ab arca: cum tñ sit cooperitiū arce. Et ratio est: qz erat alteri? mēa et non tāqz ps eius. erat enī arca de lignis sethim et operta laminis aureis intus et foris. ppiatorū autē qd supra erat de auro purissimo factum est vt p3. s. 25. c. nō fit hic mētio de duob? cherubim expandētib? alas super ppiatorū. cuius ratio est: qz cherubim erant ptes ppiatorū: qz continuati erāt de mā ppiatorū. s. pductiles vt declarauimus. s. 25. c. partes autē rei nō debent h3ē distinctā denominationē a toto tanqz totum et partes ponāt in numerū. (Qd super eā est). Quia cooperiebat arcā. (Et cūcta vasa tabernaculi). Dñr vasa tabernaculi oīa que ponūt imediate vsqz ad altare holocausti qd est de vasis atrij. Et notādū qd vas est instrumentū. sed accipit dupliciter. s. large et ppiē. large dicunt vasa oīa in quibus fit ministratio: sive sup que fit ministratio. ppiē vocant vasa ea p que fit ministratio: vel cum quibus fit ministratio. Et oīz: qz vasa large dicta non mouent cū fit in eis aliqñ ministratio. vasa autē ppiē dicta mouent a ministratibus in ministratiōe. ea autē sup que nō fit aliqua ministratio vel p ea nō fit: non vocant vasa large aut ppiē. De pmo modo vasoz dicunt vasa candelabroz: et mensa et altare thymiamatū: et altare holocaustoz et labrum enē: h3 labrum enē et altare holocausti nō sint vasa tabernaculi s3 atrij. sup oīa ista fit aliqua ministratio. nā sup altare thymiamatū fit ministratio adolēdo thymiamata: et sup candelabzū ponendo oleum vt ardeat in lucernis: et sup mensam ponendo panes ppositiōis et vasa qdā. sic etiā de altari holocausti et labro eneo. ista tñ non mouent cum fit ministratio in eis: ita qd ministras operet per illa. Alia autē p que fit ministratio. s. que mouēt dum fit ministratio dicunt ppiē vasa et huiusmodi sunt vasa que ponunt in mēsa ppositiōis ad experiēdum in eis vinum et similia et thura atqz fundēda libamina. vocantur etiā vasa ea que ptinebant ad candelabrum. s. forcipes quibus abscindunt partes lychnozū iā combusse. et vocant ista vasa

Quid faciuri erāt artifices tabnaci.

Sedus et testimonij idem sē nāl s3 dñt formaliter.

Vasa on ppi sum ppi.

In corde nō ē aliq sapiā nec aliquis habitus.

Tabernaculū dupl sumi pōt.

vasa emunctoria ab emūgēdo. i. mundando vel purgando vt p3 supra. 2. 5. c. Eodē modo vasa vocant ea que pertinebant ad altare holocaustorū. i. fuscule: et igniū receptacula: et lebetes: atq; forciopes. oīa hec in ministrando mouebant: ideo pprie vasa vocant. i. instra operationis. alia autē que p̄io vasa dicebant qz super ea fit ministratio rarissime vasa dñr. ea autē q̄ nīl tale hñt nunq̄ vasa nominant. iō arca testimonij: qz nec sup eas nec per ea fit aliqua ministratio nunq̄ vocat vasa. iō qñ hic voluit facere mētionē de vasis p̄ius posuit arcā testimonij ne ipsa includeret sub numero vasorū. (Mensa mēq; et vasa eius). Mensa vocata fuit hic vas. i. ipsa est vas large assumēdo et h3 vasa pprie dicta. ista est mensa p̄positionis. i. sup quā ponebatur panes. 1. 2. per singula sabbata et tollebant totidē qui erāt in mensa vt p3 Leui. 2. 4. c. vasa autē huius mēse erant. 4. p̄biale cyathi thuribula et acceptabula vt p3. 8. 2. 5. capi. de istis vasis vtrū essent ad aliquā ministratiōem faciendā in mensa vel ad ministratiōem faciendā in duobus altaribus in eodē. c. dñr est. (Candelabūq; purissimū). De fabricatura huius et multiplicatiōe partiū eius et difficultate intelligendī dictū fuit. 8. 2. 5. cap. vbi de hoc in lra vocat purissimū: qz erat de auro purissimo nīl alterius metalli continentis nec lignū aut aliqd alterū in tra eū erat. (Cū vasis suis). Vasa candelabz vocant emunctoria. i. forciopes ad tollendū partes lychnorū. sunt et alia vasa continentia aquā in qbus lychni extinguebant: et hec oīa de auro purissimo de quibus supra. 2. 5. c. Erant et alia vasa. i. duo soria aurea. i. duo lechiti cōtinentes oleū ad fundendū in lucernis: ideo infusoria noīantur. hec autē pendebant in duobus roloris candelabz vt p3 Sacha. 4. ca. (Et altare thymiamatis). In hoc adolebatur thymiamacorā oīo vt p3. 8. 3. 0. c. hec que vsq; buc dicta sunt erant intra tabernaculū et vocabant vasa tabernaculi. quedā tamē large: quedā vero pprie vt supra distinctū est. que autē sequunt erant extra tabernaculū in atrio eius. (Et holocausti). i. et altare holocausti. h3 erat de lignis sethim et cooperitū laminis eneis canū in parietibus et inane nō hñs coopertū de quo. 8. 2. 7. c. in h3 oīa sacrificiorū gēia offerebant. noīatur tñ altare holocaustorum qz inter cetera sacrificia hec precipua sunt et magis cōtinuata qz iugiter fiunt. (Et oīa vasa eoz). i. isto rū duoz altariū qz de alijs supra posita fuerunt vasa.

25.8

Altare holocaustorū hēbat vasa ppria altari aut thymiamatū n.

Sciendū tñ qz ista duo altaria nō hēbant vasa ppria s3 vnū eozū. i. altare holocaustorū. altare aut thymiamatū nullum vas hēbat. sed qz altare holocaustorū hēbat quattuor genera vasorū quozū tria deserviebant ei: id qd residuum erat seruiebat in vsus altaris thymiamatū. Lebetes nāq; erant vasa ad excludēdū cineres de altari holocaustorū. Fuscule erant ad appbendendū carnes q̄ coquebant in caldarijs cacabis vel ollis a sacrificantibus sacrificia pacifica: vel cū sacrificabatur pro peccato vt sacerdos de olla attraheret partem cōuenientē ei vt p3 1. Reg. 2. c. Forciopes erant qdam tenacule ad appbēdendū carbonēs disponēdo eos in altari ne cogerent sacerdotes eos manibus tangere: vel vt appbēdendū carbonēs ad ponēdū in vasis vt portarent ad altare thymiamatū. de his tribus vasorū generibus h3. 8. 2. 7. c. manet aut aliud genus vasis qd vocatur ignis receptaculū. et hoc nō seruiebat ad aliquos vsus altaris holocaustorū: sed accipiebant in illo p̄une et ferebant intra tabernaculū ad altare thymiamatis: et ipso thure adolebatur sup altare ipsum. hēbat aut altare thymiamatis quoddā alterū vas qd vocat thuribulū: sed hoc inter vasa mēse p̄positionis numeratū est. qz vasa mēse illius nō p̄tinebant ad eam sed ad subministratiōem duoz altariū. erat et in hac mēsa tria alia vasa q̄ ad altare holocaustorū pertinebant: p̄biale: et cyathi: et acceptabula. de quibus. 8. 2. 5. c. declaratū est. (Labium cū basī sua). Hoc erat in quo ponebatur aqua ad lauandos sacerdotes et carnes victimarū. labium erat ipsum vas capax aquarū hñs canales p quos defluebat aq̄ in quodā aliud vas enēū amplius satis in quo fundabatur truncus siue pes labij enei. et ista basis erat plana in terra atq; recipiebat aquas ne fluere in planitiē terre. de quo magis dictū fuit. 8. 3. 0. ca. (Vestes sanctas). Iste sunt vestes sacerdotales que sancte erant: qz diuino cultui applicabant. (In misterio). i. factas ad ministrādū in eis. (Harō sacerdoti). i. summo sacerdoti. (Et filijs eius). i. oibus posteris suis qui essent sacerdotes. s3 ipse vestes facte erant in ministerio aaron et filijs eius. i. vt ministrarent in eis aaron et ceteri filij sui sacerdotes. (Ut fungantur officio suo in sacris). i. ideo facere debet isti artifices vestes sanctas aaron et filijs eius: vt eaz ministrauerint mihi in officio suo sacerdotali nō cogant ministrare in vestibus coibus sed vestibus sacris vtant. Erant autē

iste vestes sacre. i. cōsecrate per aspersiōē olei vntionis mixti sanguine sup eas et sup sacerdotes vt p3. 8. 2. 9. c. (Oleū vntionis). Arguet aliquis qz istud oleum non fiebat per artifices qz istud offerebat a populo vt p3. 8. 2. 5. c. cum dñr. vt offerant oleū ad luminaria cōcinnāda. Respondetur ad hoc qz duplex erat oleū. qdādam erat simplex de oliis nīl aliud secum hñs: et istud offerebat ab israel nec fiebat ab artificibus: et erat h3 ad cōcinnāda luminaria. i. ad sustentādas vel fouendas lucernas. et de hoc dñr. 8. 2. 7. c. p̄cipe filijs israel vt afferant tibi oleū de arboribus oliuarū purissimū piloq; contusum vt ardeat lucerna semp in tabernaculo. aliud erat oleū qd vocat oleū vntionis et vocat et vnguentum. et hoc nō offerebant filij israel s3 faciebant illud artifices iuxta regulas confectionis datas ca. p̄cedenti. Et de hoc oleo vntionis siue vnguenti intelligitur hic. (S3 adhuc obijciēs qz istud oleū vntionis non fieret ab artificibus sed offerret a populo vt p3. 8. 2. 5. c. cū dñr. oleū ad luminaria cōcinnāda aromata et vnguentū. et nō pōt ibi intelligi vnguentū nisi de isto oleo vntionis. Rñdēt qz nō offerebat populus oleū vntionis siue vnguentū: sed offerebat omnia que erant mēlia illius cōfectōis. et sic vnguentū equaliter offerre dicebant. p3 hoc. j. 3. 5. ca. cū dñr. separate apud vos primitias oīo. et postea sequit. oleū ad luminaria cōcinnāda et vt officias vnguentū. et j. in eodē. c. dñr p̄cipes vō obtulerunt lapides onychinos: et gēmas ad suphumerales: et rōnāles: aromataq; et oleū ad luminaria cōcinnāda: et ad preparandū vnguentū. (Et thymiana aromata). Eodē mō arguetur qz nō facerent artifices isti thymiana qz populus illud offerebat vt p3. 8. 2. 5. c. cum dñr. aromata et vnguentū et thymiana boni odoris. Rñr sicut supra. i. qz populus nō offerebat thymiana: qz artifices faciebant thymiana vt p3 hic 2. 8. 3. 0. c. vbi datur modus cōfectionis thymiamatis. s3 offerebant ea que erāt materialia in thymiamate. sic dñr. j. 3. 5. c. qz populus separauit primitias et obtulit oleū ad luminaria cōcinnāda et vt cōficiat vnguentū et thymiana sua iussimū. et postea in eodē. c. aromata et oleū ad luminaria cōcinnāda et preparandū vnguentū: ac thymiana odoris suauissimi cōponendū. Sciendū tñ qz h3 thymiana esset cōfecta: et aromata essent cōfecta qz non erat idē de vtroq; qz artifices cōfecerunt thymiana: populus autē obtulit aromata cōfecta. Et p3 h3 oīa. j. 3. 5. c. cum dñr qz p̄cipes obtulerūt aromata et oleum ad preparandū oleū: et thymiana odoris suauissimi cōponendū. Rñr oīueritatis est qz thymiana erat aliqd qd cōfici mandabatur: aroma erat aliqd ex quo cū alijs cōfici iubeatur. et qz confectio aromatis erat aliqd cōmune populis hēbat penes se multa aromata cōfecta: et de his obtulit ad cōficiendū thymiana. ideo supra. 3. 0. c. cū iubet cōfici thymiana ad qd regrebat aroma: nō dictū fuit cōfice aromata: sed dixit. sume aromata: quasi iam aromata a populo cōfecta oblata fuissent. eodem mō obseruatur hic ista dñr qz nō dñr qz isti artifices deberent facere aromata et thymiana: sed dixit qz deberent facere thymiana aromata. i. thymiana de aromatibus. (In scūario). Nō est sensus in scūario. i. qz istud oleū vntionis et thymiana fieri deberent intra sanctuariū qz nōdū factū erat scūariū et erectum quādo ista fiebat. sed est sensus. (In sanctuariū). i. ad sanctuariū. s3 qz istud oleū vntionis et thymiana erant ad sanctuariū. i. ad vsus sanctuarij. nā oleum vntionis erat ad vngendos sacerdotes: et vestes eoz: et totū tabernaculū: et cuncta vasa eius: et supellectilia vt p3. 8. 3. 0. c. thymiana erat ad vsus scūarij. i. vt de illo poneret super p̄unas et adoleretur in altari thymiamatum. et iste modus loquendī vt ponat (in) pro (ad) est frequens in scriptura sacra. sic enim dicebatur supra imediate s3 vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti et filijs eius. i. facies vestes sanctas ad misterium aaron et filiorū eius. (Oīa que p̄cepi tibi facient). Replicatio snie superioris est. s3 qz facerēt isti artifices oīa que hic scripta sunt. que explicatiū scripta sūt in p̄cedentibus. c. a. c. 2. 5. vsq; buc: cū p̄ciperet ea deus moysi. et mandat qz omnia hec faciant illi artifices ita qz nīl eozū faceret moyses. nā s3 deus potuisset infundere facilius moysi habitum artis vt posset ipse melius oīa ista fabricare qz aliqz de illis artificibus. sed nō factū est qz nō decebat qz moyses eēt manualiter operans: sed p̄fūdēns illis manualiter operantib; p̄cipue cum nō posset hoc facere moyses occupatus alijs maioribus negocijs. s3 quia loquebatur ad populum et sedebat quotidie ad iudicandū totū populū ipse solus: cū nōdū fuissent dati cēturiones: et tribuni: quinquagenarij: et decani: quos distribuit moyses ad cōsiliū ietro vt. 8. 18. c. sed ietro nondū venerat ad moysen in deserto: sed in fine primi anni ab exitu de egypto vel

Exodus * Abulensis

K

† Obiectō.

Rñsio.

B Inſtātia.

Solutio. Ppls non cōficebat oleū vntionis s3 offerebat mālia.

†

Ppls non cōficebat thymiana s3 aromata

†

†

†

Qd dñr nō p̄cepit vt moyses et tabernaculū cōstrueret hic vide.

Duplro
tingit ali
quā legē
violari
f. forma
lit. emā
liret.
Exep.

Et locutus est dominus. Dic ponif scōs
s. de cā inciden-
tali. Dicit nicolaus qd hic agit de cā finali. s. qd om̃ fuerat de cō
structione sanctuarij. Erat aut̃ sanctuariū ad colendū ibi deū. Et
qz observatio sabbati erat magna ps cultus diuini: posita cōstru
ctione ponif cā finalis. **C**Sz nō fiat conuenienter dictum: qz lz
scūariū fit ad colendū deū nō est ad oēm cultuz: sed ad cultū
qui ibi fieri poterat. erat aut̃ iste cultus in ministratioe sacrifici
orū vt esset vnus locus determinatus ad sacrificandū oīso: et
ille esset honorabilis. Observatio autem sabbati nihil tale erat
qz solū erat cessatio a labore lz postea nō oērent esse ociosi: sed
magis vacare cultui diuino. istud tñ nō ptinebat aliquo mō ad
scūariū: qz nihil minus fieret nō exīte sanctuario. Si aut̃ pone
nereb̃ hic aliq̃ ministratio sacrificiorū adhuc dici posset qd eēt. tā
q̃ cā finalis precedentū de cōstructione tabernaculi. sed de hoc
nihil tale dici pōt. Cōm ergo qd hic agit de quodā scidēali
qd lz nō depēdeat ex precedentibus tanq̃ cōclusio vel correlatiū:
tñ aliquo mō ad predicta ptinet. **E**st aut̃ duplex cā quare hic
agit de obseruatione sabbati. Prima est ad excludendā falsam
populariū opinionē. Scōa erat ad omissozum suppletionem.
CDe prima qz inibitū fuerat israelitis. s. 20. c. ne in die sab
bati alig laborarent sed applicarent illū diē cultui diuino. et qz
deus valde honorabatur cōstructione illius sanctuarij: cū ipse cō
strui mādaret: putabant qd et in diebus sabbatoz liceret opera
ri cum deus sic coleret. hic autē declaras qd nullo mō oēant ali
qua talia in sabbato fieri nec alia pfana a fortiori. **E**t
si alig arguit ex dicto saluatoris nři 5 pbariseos Mat. 12. c. f.
sacerdotes in tēplo sabbatū violant et sine crimie sunt. **E**rgo in
istis cōstructionibus sanctuarij liceret diebus sabbati laborare.
CRūr qd nō licebat cōstructionē istā sabbatis fieri vt īra inuit:
et argm̃ factū de vbis saluatoris non procedit: qz non est simile.
Primo qd cōstructio ista scūarij et rerū ptinentiū ad sanctuariū
in diebus sabbatoz a deo interdicta est. incensio autē ignis: vel
fomētatio: et imolatio: atqz decoratio: et intestinorū ablutio: et ce
tera in hunc modū que opa laboriosa atqz seruilia sunt: nō sunt
p̃bilita: imo exp̃ssa ita qd mādant fieri. ergo licz fieri ista et non
cōstructionē sanctuarij. Etis pz qz deus mādauit quotidie in san
ctuario foueri ignē vt pz Leui. 6. ca. cum of. ignis in altari meo
semp ardebit: quē nutriet sacerdos subiciens ligna mane p̃ sin
gulos dies. Etia alia ministeria necessaria ad sacrificiū in sabba
tis fieri mandata sunt: imo magis in sabbatis q̃ in alijs dieb.
nā in alijs diebus mandabatur imolari duo agni aniculi in bolo
caustū: in die aut̃ sabbati offerebant. 4. s. duo in mane et duo in

L Si sacer
dotes ve.
rest. i. sab
bato nō se
cisset mi
nistratio
nes quo
tidianas
tabnacu
li tolleba
tur si cul
tus.

D Cerimo
nie sacer
dotū q̄ i
tabnacu
lo fiebat
nō erant
acerui
les: iō in
sabbato
fieri po
terāt.
Sōa.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

que fiebant in sctuario erant ad cultū dei. Et si illa omitterent
tolleret aliquid de cultu dei. Ergo licuit hoc fieri ne omittere
tur cultus dei: illa vero p̄biberi q̄ p̄ ea non cessabat cultus dei
dato q̄ cessarent: imo cultus dei impediebat si ille fabricationes
nō cessarent. Et p̄ q̄ fabricatio sanctuarij erat aliq̄d opus de
terminatū hīs certū finē: ideo dato q̄ nō fieret in sabbatis fie
ret in alijs diebus et non omitebat aliq̄d de illa cōstructione da
to q̄ in sabbatis nō fieret. nec tollebat cultus dei: q̄ si cult⁹ dei
erat in faciēdo istud sanctuariū cum nihil eius omitteret: dato
q̄ nō fieret in sabbatis: nō perdebāt aliq̄d de cultu dei nō con
struendo in sabbatis. Sed magis tollebat de cultu dei si fieret
cōstructio ista in sabbatis: q̄ nō p̄nt laborātes s̄m intellectum
suū et desiderium suū in aliq̄d vacare intendētes cū alicui ma
nuali labori occupant: q̄ necessariū est illi intēdere. Si aut la
bor ille nō fieret in sabbatis poterant cōstruentes intēdere lau
dibus. et p̄ hoc nō impediret q̄ in alijs diebus nō festis finiret
opus tabernaculi totiusq̄ sanctuarij. Si aut in diebus sabbato
rū cessaret a sacrificijs et alijs ministracionibus sanctuarij re
mitteret cultus diuinus quantū ad aliq̄d: q̄ iste cultus diuinus
nō h̄z aliq̄d certū terminū: ita q̄ id q̄ nō fit vno die fiat alio
die: sicut erat de cōstructione sanctuarij que si vna die nō fini
ret alia finiret. sed cuilibet diei erat aliq̄d cultus diuinus assi
gnandus. et quātum ad hoc si vna die cessaret a diuino cultu iā
illud perditū erat et nō poterat cōgrue replicari sicut in cōstru
ctione sanctuarij. C̄t̄e alia rō est q̄ opera seruilia erant i sab
bato prohibita et omnia alia que cōcabant aliquo mō cum ser
uilibus. inquantū ergo aliq̄d magis cōicat cū seruilibus magis
vitandū est. sed sic est q̄ ea que sunt ad fines (q̄ p̄ altera sunt)
nō sunt totaliter libera et coincidunt aliq̄d cū seruilibus. finis
aut est p̄pter seipm: et sic est liberior in se et nō h̄z aliq̄d de con
ditione seruilis operis. sic est hic q̄ cōstructio sanctuarij erat cul
tus dei: sed nō erat immediate p̄ se sed p̄ aliq̄d alterū q̄ in
eo fieret. i. p̄ ministraciones sacerdotales. ipse aut ministratio
nes p̄ seipsas sūt q̄ nō h̄z aliq̄d aliū finē p̄ter deū. et sic p̄
mū q̄d erat cōstructio sanctuarij erat aliquo mō seruile et nō po
terat fieri in sabbato. sacrificiū et glibet alia sanctuarij ministra
tio q̄ erat tanq̄ finis nō hēbat aliq̄d cōditionē seruilitatis: iō
licebat eā in sabbato fieri: ideo mandatū erat. C̄scōa rō qua
re hic istud p̄ceptū de sabbato positū est fuit ad additionē. nā
cū. s. 20. c. positū fuisset nō fuerat transgressoribus aliq̄d pena i
posita. nūc aut q̄ istud erat de maximis p̄ceptis voluit in eo
magnā apponere custodiā ne in hoc ipunitate captata ad cete
ra infringenda facilitas hēret. posuit ergo h̄ penā mortis qua
nulla maior est cū sit vltimū terribiliū vt ait aristot. in. 1. ethic⁹:
vt tanta seueritate cōspecta ad audendū infringere esset oibus
formidabile. (Loquere filiis israel). Hic vocant filij israel om
nes nati de iacob siue essent de tribu leuitica siue de. 12. tribu
bus populariū. nā lex ista data oēs obligat. nō enī poterāt sacer
dotes impune sabbatū infringere. nā et si in ministracionib⁹ san
ctuarij nō cessarent et sic dicerent saltē mālīter sabbatū violare
in tēplo et sine crimine esse vt p̄ Matth. 12. c. si tū in domib⁹
suis vel als istud facerent mortis obnoxij erant q̄ infringebāt
legem formaliter. (Videte vt sabbatū meū custodiatis). Dicite
sabbatū meū. i. applicitū mibi. s. vt in tali die mibi spālīter va
cetis: q̄d in alijs diebus necessarium nō est. sic p̄. s. 1. 6. c. reges
sabbati sanctificata est dñō. et ibidē. comedite illōd hodie q̄ sab
batū est domini. (Sabbatū meū custodiatis). i. cessando ab oī
labore corporis et solis diuinis laudibus vacando: q̄ non sta
tuit ideo deus dies solēnes vt in eis nos solum a labore corpo
ris vacaremus nibi alterū operantes: q̄ de hoc nō multū erat
cura deo. sed ideo festa instituit vt in eis eū p̄berius coleremus.
Cū aut iudei sabbata obseruabant deus eis multa bona exhibe
bat. si aut nō curarent obseruare deus eos tradebat in erūnas.
sic p̄. Esai. 58. cū dī. Si auerteris a sabbato pedē tuū facere vo
luntatē tuā in die scō meo: et vocaueris sabbatū dedicatū et san
ctum oīi gloriofum: glorificaueris eū cum nō facis vias tuas
et nō inuenitur voluntas tua vt loquaris sermonē: tunc delecta
beris sup oīo et sustollā te super altitudinem terre: et cibabo te
hereditate iacob p̄ris tui. os enim domini locutū est. Quō aut
sabbatū inter iudeos obseruandū erat: et q̄d poterat fieri in sab
bato a iudeis: et qualiter festiuitates nre obseruande sint satis
late dictum fuit. s. 12. c. ibi vide. (Q̄ signū est inter me et vos).
i. istud sabbatū obseruare debetis q̄ signū est inter me et vos. i.
per obseruationē sabbati ego cognosco vos vt populū meū: et
vos cognoscitis me vt deū verū: et oēs gentes cognoscent vos
esse seruos meos. C̄t̄e aut sic: q̄ si iudei obseruaret die

sabbati ad honorē dei quē diē alie gentes nō obseruabant: sa
tis erat signū deo q̄ ipsi volebant esse populus eius. Et iā cum
istud sabbatū colerent iudei erat eis signū q̄ deus suus erat vt
rus deus. nā sabbatum est septima dies: et signabat quietē a p
ductione rerum que fuit in septima die patratie oibus que per
tinebant ad vniuersum. Cū ergo ipsi diē istū solēne facerent si
gnum erat q̄ ipsi deū illum creatorez reputabant. p̄ hoc. s. 20.
ca. vbi cū ponatur causa obseruationis sabbati dī. Sex diebus
fecit deus celū et terram mare et oīa que in eis sunt: et requieuit
die septimo: ideo benedixit dñs diei sabbati et sanctificauit illū.
hoc est ergo esse signū inter deū et israel: q̄ non solum est signū
deo vel signū israelitis: sed est signū israelitis de deo suo: et est
signum deo de israel populo suo. Erat et signū hoc alijs gētib⁹:
q̄ cū viderent alie gentes q̄ iudei obseruarent sabbatū q̄d nul
la alia gens obseruabat: cognoscebant q̄ deū aliq̄d spālem ha
berent q̄ hec fieri iuberet vel ad cuius honorē hec ipsi facerent.
Et hoc verum est q̄ cum alie gentes respicerent ad obseruatio
nes iudeorū et p̄ eos distinguerent illos a ceteris populis p̄ci
piū tamē ad q̄d attendebant erat sabbati obseruatio: et ab hac
eos denominabant. sic enim fecit Quidius eruditissimus inter
poetas qui cū cōnotatū propriissimū iudeorū eis adaptare vellet
a septimo die. i. sabbato q̄d ipsi obseruant: viros septimos ap
pellauit dicens p̄io libro de arte amandi. terra palestine septi
mo culta viro. i. terra palestine que vocat terra iudee fuit cul
ta. i. habitata a viro septimo. i. a iudeis qui sunt viri septimi. i.
septimū diē in suis obseruationibus colentes. Seneca etiā phi
losophus ceremonias iudeorū attendēs ad sabbati obseruatio
nē p̄cipue attendit. eos ab hoc irridens stultissimos fore q̄ se
ptimā partē etatis perderent: p̄ singulos septem dies a cunctis
operibus feriando. de hoc Aug. de ciui. dei l. 6. cap. 13. (Et in
generationibus vris). i. non solū est nunc signū inter me et vos
q̄ in presenti estis: sed etiā iter me et oēs posteros vros vsq̄ ad
multas generatiōes. (Ut sciatis q̄ ego dñs q̄ sanctifico vos).
Istud pōt continuari ad lram immediate precedentem. s. signum
est inter me et vos. i. q̄dā signū faciens vos deuenire in cog
nitionē aliq̄d de me. Et istud in q̄d facit deuenire est id q̄d dicit
hic. s. vt sciatis q̄ ego dñs qui sanctifico vos. i. cognoscetis hoc
q̄ ex quo ego mando vobis obseruare sabbatū spālīter q̄d nō
obseruant alie gentes: sum deus q̄ vos volo spālīter mibi san
ctificare. i. ad cultū meū applicare. (Custodite sabbatū meum).
Sepe repetit vt magis imprimat ne cuiq̄ videat q̄ contēnen
dum sit et facilius transgredi velit. vocat sabbatū suū: q̄ h̄ oēs
alii dies sunt sui cū ipse totū tēpus et quicquid est causet: tñ sab
batū specialr suū erat q̄ in eo sibi spālīter vacari volebat: ita
q̄ illo die soli cultui diuino hoīes intenderēt ceteris occupatio
nibus derelictis. (Sanctū. n. erit vobis). Vocat sabbatū scūi
domino et scūi israelitis. vocat sanctū domino q̄ ad cultū dei
specialiter applicabatur. vocat scūi israelitis. i. q̄ deberet ab
eis reputari sanctum. s. q̄ ipsi in existimatione sua facerent dif
ferentiā in his diebus: ita q̄ h̄ ceteros dies profanos putarent:
diē tamē sabbati iudicare debebant tanquā sanctū. i. ad dei cul
tum pertinentē. Et sic dicebatur precedenti. c. de thymiamate et
oleo vñctionis. s. sanctus erit vobis. i. vos reputabitis istas res
tanq̄ sacras quas tangere nō licet. (Qui polluerit illud morte
moriatur). Dī aliq̄s polluere sabbatum infringendo illud. de
bebat enim sabbatum magne sanctitatis esse et reuerētie: et nos
illud sanctum existimare debebamus non audentes illud tange
re iuxta illud Esai. 58. c. si auerteris a sabbato pedem tuum et c.
qui ergo ad istud sabbatū irreuerenter accedit eius solēnitates
obseruando dī polluere sanctitatē et mundiciā eius: opera pro
fana illius mundicie applicando. (Morte morietur). Non de
terminatur hic genus mortis: ideo postea cū inuenitus fuisset q̄
dam homo ligna colligens in sabbato tanquā violator sabbati
apprehensus atq̄ verentus est. et cum nesciret que pena ei infl
genda foret oraculo dei responsum est q̄ eū populus lapidaret
vt p̄. Nume. 15. c. et sic mansit postea determinatū genus mor
tis. s. vt violator sabbati lapidib⁹ obzueret. (Qui fecerit in illo
opus). Idem erat polluere sabbatū et facere in eo opus: q̄ cum
aliq̄d opus fiebat violabatur sanctitas eius. (Peribit aīa illa
de medio populi sui). i. non manebit in populo suo sed morte
tolletur de superficie terre. Et hoc q̄ aut istud peccatū de vio
latione sabbati fiebat publice ita q̄ ad iudices fama rei posset
deuenire: et tunc iudices ex officio suo huiusmodi hoīem co
gnita veritate morti adiudicare debebant. sicut in crimine ido
latrie in quo iudex ex officio suo procedit vt p̄ Deute. 17. c. 2. 17
c. Si autē delictū fractionis sabbati occulte fiebat peribat vio
latus.

Quo custo
dia sabbati
erat signū
inter deum
et israel.

Seneca in
deos irrisit
sabbata ob
seruantes.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

latoz de medio populi sui: qz lz iudices cu punire no possent qz veritatez facti minime cognoscerent: deus tn qui hoc nouerat huiusmodi bosem in manus tribulantis: vt in magna infortu-
 + nia: aut senis bestis: aut hostili ptiati tradebat. mltis quoqz alijs inercogitatis modis iusta ab illo supplicia petebat. z tale ge-
 + nus mortis est cu quis nihil attendens incidit in manus alteri⁹ cu ledere no volentis z mori: qz tunc deus hunc vult mori pp aliq peccata occulta: z facit illum executorē q de hac re nihil pe-
 + nitus intēdebat. de hoc br. s. 2. i. c. cu of. qui percusserit hoīem z no est infidiatus: sed deus tradidit eū in manus illius consti-
 + tuam tibi locū in quo fugere debeat. z ibi de hoc late dictū est. (Ser diebus facies opus). Cōputando istos dies ab illo die q
 + fm nām primus est. i. a die oīcia qz in illo mundus cepit exor-
 + dium vt declarauimus Gen. 1. c. in his sex diebus licebat face-
 + re opus. i. qd cūqz ad nras necessitates vtile foret. (In septimo sabbatū est). Sabbatū requies vī z est nomē bebreuz: vocatur enim sic qz deus in illo requieuit: z qz ad quietē populo suo tūc iudaico determinauit. C Aliq aut de nris sabbatū a satur-
 + no dictum esse arbitrant. quoz motiū est qz dies gentili nūcu-
 + pati: z in vsu nro est a planetis nomē accipiunt: ita qz ab illo pla-
 + neta oīes nomē sortiat qui pzia illius hora diei regnauerit. vī die lune a dñio lune denominat. die vero sequentē a dominio martis martē appellat. z sic de ceteris cōtinuatis in ordine. sab-
 + batū autē a saturno nominari voluit: qz illius prima hora diei sub dominio eius est. C Et hoc quidē verū est. sed nec pp hoc sabbatū nuncupat qz sabbatū nomē bebreuz est z nō latinū. cui⁹ origo in bebreo a requie vici. q aut a saturno eū appellari au-
 + tumant latinū nomen esse putant: in quo pp aliquale similitudi-
 + nē līarū in principio nois. i. sabbati z saturno erradi occasione habuerunt. C Quare aut sabbatū seruare potius qz alij dies: qdam iudei imperitissimi dixerunt ideo factū fore qz saturnus infortunatus est z regnat in diebus sabbatorū: ideo oēs actioes essent infortunate. sed hanc vaniloquā positionē. s. 20. ca. pu-
 + gnatum est. Alias multū imperitissimi iudei d sabbato dicunt in-
 + eptias: ad quas virozū aures aduertere indignū est. (Requies scā dñio). i. ista requies diei sabbati est sancta dñio. i. applicita ad cultum dei qz deus illam elegit pro se. z est sensus qz non so-
 + lum debemus quiescere in sabbato a corporalibus laboribz: va-
 + cando: sed et applicare illā quietē ad laudes z honozē dei. qz or-
 + + q requies sabbati est sancta dñio. (Ois qui fecerit opus in illo moriet). i. opus qd nō sit necessitatis. q aut sint bec opa que in-
 + + deis in sabbato facere licebat. s. 12. c. declaratū est. (Mozes). Sicut multotiens replicat hic mandatū de obseruādo sabbatū ita multotiens replicat pena nō obseruātū ex eadez causa. i. vt
 + + vtriusqz maior fiat ipressio. (Custodiant filij israel sabbatū). i. oēs filij israel tam sacerdotes qz nō sacerdotes: pter hoc qz vt
 + + ait saluator nī Mat. 12. c. sacerdotes in tēplo sabbatū violant z sine crimine sunt. (Et celebrent illud). i. faciant esse oīē solē-
 + + nē vel honorabilē. (In generationibus suis). i. et postea p suc-
 + + cessionē generationū sabbatū meum celebrari oia filijs israel. (Pactū sempiternū est inter me z filios israel). i. filij israel pe-
 + + pigerunt meū vt obseruarent sabbatū. z hoc fuit in mōte synai qñ deus moyses misit ad populū vtrum vellent cū eo facere pa-
 + + ctū de obseruādo leges eius: z populus recepit cōsensitqz obe-
 + + dire oibus q mandarent a deo vt pz. s. 19. c. post bec venit dō in clangoze tube z per angelū suū protulit ista decē precepta: in-
 + + ter que mandatū de obseruatiōe sabbati vñū fuit. z sic pactū fir-
 + + matū est. z post iterū bec eadē oia in sanguine cōfirmata sūt fa-
 + + cto sacrificio taurozū et bircorū z suso parte sanguinis sup alta-
 + + re z sup libzū legis: reliquis sup populū astantem aspersus est. z tunc dicebat moyses. hic est sanguis testamenti qd mandauit
 + + dñs ad vos vt pz. s. 24. z ad hebreos. 9. (Pactū sempiternū). Vocat pactū sempiternū nī qz in eternū duraret cuz nulla lex sit q
 + + in eternū doret cū post mortē lex nulla sit. sed or sempiternū qz
 + + nō erat determinatū tēpus durationis eius. sed quādiū dō vel
 + + let obseruari statū illū imperfectum iudaicū tādiū sabbati custo-
 + + dia manebat. (Signumqz perpetuū). Exponat sicut supra. i. qz
 + + quādocūqz viderint gentes iudeos die sabbati obseruare iudi-
 + + cabunt eos colere illū deū spālter qui sabbata custodiri māda-
 + + uit. z vt semp gentes iudeis bebreos subiectos illi oco mādat
 + + vt in perpetuū talis festiuitas obseruet. Et sic semp erit signum
 + + etiā quantū ad aliū modū. i. vt semp sit signū inter deū z israel
 + + i. vt semper deus cognosceret iudeos esse subiectos sibi qz sab-
 + + batū obseruare vellent. vel vt semper iudei deū suū creasse oia
 + + profiterent oū sabbatū q septimus dies eius quietis dei in bo-
 + + nozē creationis rerū a deo facte celebraret. (Ser enī diebus).

Hic ponit causam obseruationis sabbati z applicat predicta ad
 + propositum. i. quō sit signū inter israel z deū quātum ad hoc q
 + israel profiteatur deū oīum rerū creatorē in sabbati obseruatio-
 + ne. (Ser diebus fecit deus). i. cōpleuit facere: ita qz in quolibet
 + die aliquid faceret z in fine sexti diei iam nihil restabat agen-
 + + dū. Nec vici fecisse in sex diebus quasi in toto tēpo-
 + re illorū sex diez aliqd fecerit: qz tūc actio sua mensuraret tēpo-
 + re. lz in hoc nō multū differat vici qz aliq de operationibz sex
 + + diez successine facte fuerint. nā lz id qd deus facit subito fiat si
 + per se agat: tn in qbusdā eozū potuit per se solū agere z necesse
 + fuit eū solū agere. in quibusdā vero alijs poterat p aliquas vir-
 + + tutes quas ipse imprimeret agere per successionē sicut pz d ope-
 + re tertie diei z in qbusdā alijs. Operationē aut prime diei quia
 + erat creatio. i. lucis creationē z aliorū coeozū que lucis nomi-
 + ne intelligunt sine q ante diem oēm facta narratur: necesse est
 + fuisse facta in instāti: qz ibi erat creatio deus aut solus creat z p
 + se. nec enī aliqua creatura operationis talis instm esse pōt. vt
 + probauimus supra. 2. 3. c. deus aut cū per se solū operatur in in-
 + + stanti operat z nō pōt successine operari: qz sicut nec eētia sua
 + tēpoze mensurat ita nec operatio sua. qz operatio sua quantū
 + est ex parte eius idēficatur essentie realiter. necesse est ergo aut
 + vtrūqz tēpoze mensurari aut neutrū: z sicut ex parte dei actio nī
 + mensuratur tēpoze. Deū aut posse operari per successionē inclu-
 + + dit dictionē existēte hypothesi de eius infinitate z simplicita-
 + + te atqz eternitate. de quo magis supra. 2. 3. c. C Scōi diei ope-
 + + rationē instantaneam fuisse necesse est: qz diuisione aquarū su-
 + per firmamētū a diuisione aquarū que sunt sub firmamento p
 + qd distinctio in spēs intelligit. i. qz ex eisdē aquis. i. mā distin-
 + + guent celestes sup firmamētū. i. oēs orbes celestes differen-
 + + tes fm nām specificā z inferiores aq. i. elementa: ex eadē mā dī-
 + + stincta sunt. Bec aut distinctio fuit p introductionē formaz spe-
 + + cificarū qz nō poterat fieri per generationē cū nō esset. ibi aliq
 + + alteratio: qz deficiebat subiectū. nā elemēta sunt sube qlitatum
 + + alteratiuarū: z tunc elementa nō erant sed produci debant. ergo
 + nō poterat p aliquā virtutē nālem a deo impressam materie ta-
 + + lis distinctio specifica fieri. potissime in corporibus celestibus: q
 + tunc distincta fm spēs facta sunt ex illa materia que peregrinas
 + + impressiones. fm aristo. in. 2. de celo z mundo nō suscipiunt. er-
 + go nec per alterationē peregrinarū impressionū. i. actiuarū qlita-
 + + tū talis formarū generatio fieri potuit. restat ergo necessariū
 + fuisse qz ista operatio instantanea fuerit cū deus solus eā agere
 + + potuerit. C Tertie diei operatiōes. i. gregationē aqz vtroqz
 + modo fieri potuisse oīm est. i. aut i instanti aut p successionē.
 + Nā aq erant super terrā sparē atqz circūfuse donec elementūz
 + terre (qd nondū perfectum erat z adhuc sphericū manebat) a
 + + deo in aliquibus partibus caui factū est vt aq descenderent ad
 + + partes pcliues: z sic reliqua terre facies discooperata maneret.
 + De concuitatibus terre ad subintractionē aquarū q subito fa-
 + + cte fuerint dubiū nō est: qz a solo deo facte sunt. sed de ags vtrū
 + subito in concuitates illas que gurgites maris vocant subito
 + + collocare sint. an de toto orbe tanquā de locis arduis ad prona
 + naturaliter fluxerint dubiū est. vtrūqz enim satis esse potuit. cō-
 + + sumationē aut illius operationis. i. qz appareret terra arida qd
 + + attingebat p deficcationē humiditatis aquole q in superficie eius
 + manserat p successionē fuisse satis ex sacra scriptura notū est.
 + nā terra nō fuit ibi subito deficcata lz imisit dominus vtrū vrē
 + + tem z deficcantē terrā. z iste successine actione nāli terre superfi-
 + + ciem deficcavit. de hoc or Gen. 1. ca. spūs domini ferebatur sup
 + + aquas. i. ventus missus a domino flabat sup aqas. qd pz in lit-
 + + tera bebraica que sic bz. (Ruba beloy n merabeset alpene ama-
 + + yn). i. ventus domini flabat super faciem aquarū: qz illud ver-
 + + bum. (Merabeset). in bebreo signat flare qd ad ventū ptinet.
 + z ideo vocat spūs qz spirat. i. flar. sic or ps. 9. spūs procellarum
 + + ps calicis eozū. i. impetus ventozum est pars tormēti eozū. z ps.
 + + 148. spūs procellarū que faciunt verbū eius. de hoc magis di-
 + + ctū est Gen. 1. c. C Quarte diei operationē. i. formationē stella-
 + + rū z duozum magnorū luminarū instantaneā fuisse necesse est:
 + qz deus solus illud efficere potuit: z deus in instanti operatur.
 + + pziā qz formatio solis z lune z astrozū per formas substantia-
 + + les distinctozū necesse fuit qz esset per generationē aut pductio-
 + + nem. nō potuit ibi esse generatio: qz gñatio presupponit altera-
 + + tionē: alteratio autē fit ex qualitibus oppositis actiuis z passi-
 + + uis. sed in corporibus celestibus nihil tale erat. ergo non potuit
 + hoc per nālem generationē fieri: debuit ergo fieri per pductio-
 + + nē qd ad deū solum pertinebat. et sic in instanti fieret. Supra
 + tamē in tertie diei adhuc poterat esse quedā alia successina ope-
 + + ratio. i.

Qd.

12.

21

In actōi
 b⁹ sex die
 rū qdaz
 opa sunt
 q neciūz
 erat qd
 p se illa
 agēt alia
 vopaliaz
 vtutes: z
 qdā scā
 fuerit i
 tpe: qdaz
 in instāti.

Opatio
 scōi diei
 in instāti
 fuit sicut
 z primū
 diei.

Opatio
 tertij di
 ei potuit
 a dñi fieri
 in instāti
 z succes-
 sine p ali
 quā vtu-
 tē creatā

B

Quarte
 diei opa
 tionēcio
 fuit instā-
 tanea z
 a deo.

Non est
mirabile
alijs ber-
bas i oua
b^o hois
gitari z
pfectas
esse.

In ma-
gnis ar-
borib^o n^o
posset ee
pfectio i
vna die
fm coez
nae opa-
tionem.

+

D

In sacra
scriptu-
ra nō fit
mētio dⁱ
aere z i-
gne quia
illa vul-
gares nō
picipiūt.

ratio. s. productio arborū z herbarū. nā l^z virtutē germinatiuā terre fm ouerlas spēs arborū z herbarū nullas nisi deus dare potuerit qz hec erat p productionē z hoc subito factū fuerit: tñ terra a deo valde disposita per virtutē illā susceptā potuit i ea dē oie tertia arbores z herbas perfectas vsq; ad magnitudinē debitā speciei sue z fructuū perfectā maturitatē producere. nec est hoc valde mirabile si deus terre magnā virtutē dedit germinandi ea qz multū disposuisset: cu^z z nos videamus herbas quasdam in vna hora aut duabus perfecte germinare vsq; ad debitā magnitudinē. sicut in illis qui seminant petroxiliū aut similes herbas z post vna vel duas horas ad perfectā magnitudinē venire faciunt. nec in hoc aliqd magicū est: imo nec pōt ee qz angeli boni z demones res nāles efficiēdi nisi per virtutem nāe prātem nō hñt. Si ergo aliquā herbā nasci faciunt necesse est ibi esse virtutē nature p quā tale qd faciat: qz per virtutem suā nihil efficere pōt angelus nisi impellere ad motū locale. sicut tñ hoc qd hominibus vñ mirabile disponēdo terrā quibusdā specialibus virtutibus. Manifestat aut hoc magis qz quedā terre sunt in gbus velocius arbores producit z fetus maturat: qz aliter dispositę sunt qz terre in gbus nos bitamus: sicut sunt multe terre in quibus oēs arbores bis in anno fructū faciunt: z segetes bis nascunt z metunt. tales aut sunt insule quedā in india. s. crise z argiria vt ait Isidorus ethi. li. 15. Si ergo nā ipsa se solam in gbuldā terris duplā velocitatē in fructuū pductio ne z maturatione facit qz in alijs. quid mirum est si adiuta humana aut angelica solertia applicando actiua passiua in modico tēpore. s. in vna aut duabus horis quasdam herbas ad pfectā magnitudinē perducant. nō tñ ptingeret hoc in magnis arboribus vt in moro: piro: cypresso: z platano: z sic de ceteris: qz ad harū productionē z productionē in debitā magnitudinē z fructuū maturitatē magna virtus necessaria erat. q in paruo tēpore posset talia operari. z nō videt possibile qd bō aliquā talem cōmixtionē terre faceret vt in duabus horis aut tribus faceret gigni arborē morū: aut cypressum: vel palmā: z fructus maturitatē hēre. deus tñ q nouit quanta virtus nāe produci pōt: tales virtutes pducere potuit per quā nāliter terra germinaret oēs herbas z arbores in vna oie. s. in die tertia productionis rerū. z sic vt inuere lra Gen. 1. c. cū dñs germinet terra herbā virētē. z eodē modo dñs de lignis pomiferis ibidē q terra germinaret illa ligna. Quinte z sexte diei opationē que fuit in pductiōe aialium brutozū: aquatiliū: volatiliū z gressibiliū: l^z magis instā taneam fuisse qz successiuā veritati propinquā sit. vtrūq; tamē sine errore dici pōt. nā nunc aialia bruta gignūt per seminis decissionē z in semine cōsistit vis formatiua disponēs z alterās donec educat forma de potētia materie disposita. nec in hoc requirit aliqua spālis dei operatio ad productionē animarū eozū sicut ad creationē anime humane: iō poterat deus (si vellet) ista aialia sic integra producere nulla facta dispositione: sed per modum creationis. z tunc ista operatio pure pertinebat ad deū z erat instantanea. vel poterat producere deus in mā istarū rerum quandā virtutē seminale. s. qz sicut virtus seminis organi- zat z perficit corpus aialis donec introducat forma lbalis: ita illa virtus quā deus posset cāre in mā hozū aialium cū certa dispositione posset perficere corpora aialium in vna oie vel pauciori tpe. z hoc nāliter. C De formatiōe aut hois adhuc hoc verisimilius est. sicut quidā de nris opinant dicentes qz cū deus hoīem formare debuit angeli corpus eius de limo terre cōpegerunt: deus aut spirauit in faciem eius spiraculum vite. magis tamē de his dicendū vñ qz deus illa p se produxerit: z sic fuerit instantanea pductio. (Celū z terrā). Nō est intelligendū qz deus in sex diebus fecerit celū z terrā: qz in vna oie hec facta sunt. s. i scō die quo dñs aque ab aquis diuise: tūc elemēta in proprias formas redacta sunt z corpora celestia: l^z ornatus istorū in alijs diebus facti sunt. Sed est sensus qz oia que facta sunt in sex diebus facta sunt. z ista nominant noie celi z terre. nā celū oēs celestes orbes z astra denominat: terra aut nominat duo elementa visibilia cū ornamentis suis. aer aut z ignis qz visibiles non sunt de eis apud vulgares mentio nulla fit tāqz nō sint entia vñ homines terre hec cōtinent aut potius nomine celi: cū vulgares homines quozū modō loquendi se conformat. scriptura totum qd supza nos est celū putat. Et sic platonici z multi alij philosophi dixerunt ponentes aerem z ignē esse mām celestiuū corporū. z ob hoc stellas que fulgentes sunt quasi ignis ex ignea lba esse autumant: z dicunt solas. 4. rerū siue corporū essentias esse. s. 4. elemētozū. vltra. 4. elementa nec celum nec aliqd alterū corpū esse volunt. z ob hoc celum etherem vocant fm consuetudinem

poetarū: qz ether proprie ignem notat. Ad quā positionē qz plurima inconuenientia sequuntur: de quibus nō est pñtis intentio nā ventilare. Aristoteles autē q circa hoc magis veritatem speculatus est: corpora celestia dicit gntam eēntiaz esse: qz ait in scō de celo z mundo qz corpora supra celestia nō suscipiūt peregrinas ipressiones: quattuor tñ elementa peregrinas impressiones suscipiunt. (Et in septimo ab opere regevit). Qz in septimo nihil nouū operatus est sed condita gubernauit. hoc autem nō est nouū opus de quo loquitur tex. qm in oibus diebus istud opus fuit. nā cum aliquid creatū fuit qz illud de nihilo erat: si nō cōseruaret a deo manutenētē z cōtinuo influente desineret esse. sicut si in rebus cōpositis que cōponunt interius per mām z formam: si desineret esse aliquid istorū duozum substantialiter cōponentium necessario desiceret ipm cōpositum: ita in omnibus rebus siue cōpositis siue nō cōpositis si deus influere cesset necessario cessabit esse rei. Fuit ergo istud opus in omnibus diebus nec vnqz cessauit nec in eternū cessabit: qz tūc etia si bñ essemus z desineret illa manutenentia dei necessario in nihilā laboreremur. hoc tñ non est aliqd spāle opus dei: ideo et hoc statim vt deus cessare ab operibus: qz aliqua noua opa de alijs nō facit. z hoc fuit in die septimo: qz tunc nihil preter cōseruationem operatus est. (Dedit quoq;). Hic ponitur oelo verborum oim qz moyses stetit cū deo in monte. 40. diebus z 40. noctibus in quibus locutus fuit eū deo audiens a deo multa. hic autē ponit quid post oia ista verba factū est. (Cōpletis huiusmodi sermonibus). Et hoc innuit qz sermones isti durauerint vsq; ad diē. 40. quo moyses stetit cū deo in mōte. nā isti sermones durauerunt vsq; ad diē quo date sunt tabule. sed tabule date fuerunt diē. 40. ergo durauerunt sermones vsq; ad diē. 40. maior pz qz dñs hic qz cōpletis huiusmodi sermonibus dedit deus tabulas lapideas moysi. ergo immediate quo cōpleti sūt isti sermones date sunt tabule moysi. alio si nō date fuerunt immediate: sed aliquibus diebus post: vt pote si in pñia vel scō die q stetit moyses cū deo fuisset ei de ista locutus: z postea in. 40. die date fuissent tabule nō dicerent date cōpletis sermonibus. nā eodem mō dici pōt qz date fuissent iste tabule cōpletis illis sermonibus si date fuisset. 40. annis post dictos illos sermones. l^z nō dñs hoc conuenienter. ergo opz qz date fuerint immediate quo isti sermones fuerint cōpleti. minor pz. s. qz date fuerint tabule. 40. die. qz Deute. 9. ca. dñs. z perueniui in monte. 40. diebus z 40. noctibus panē nō comedens z aquā non bibens: dedit mibi duas tabulas lapideas scriptas digito dei. z post pauca segē. cūq; transissent. 40. dies z 40. noctes dedit mibi oīs duas tabulas lapideas tabulas federis. (Huiusmodi sermonibus). i. omni bus sermonibus qui habent a principio. 25. ca. vsq; ad locum istum. C Ra. sa. dicit qz istud intelligitur de sabbati obseruatione. s. qz postqz deus locutus fuit ad moysen de obseruatiā sabbati dedit ei duas tabulas: z nō refert ad supradcā. s. ad oia que dicta sunt a principio. c. 25. dicit enim qz nunc qñ ascendit ad deū moyses solū recepit mandatum de sabbato custodiendo: z post hoc recepit tabulas: z cū descenderet inueniens idolatrasse populū fregit tabulas z ascendit iterū ad dñm vt sciret quid in hoc peccato mādaret. z tūc deus vt placaret mādauit fieri sanctuarium z oia que supza scripta sunt. Et cū dñs eū arguit qz pñmo ista de constructione sanctuarij dicta fuerint qz varentur tabule iuxta ordinē lre. C Rñdet qz nō oia eodē ordine gesta sunt quo narrant. C Sed h nō stat conuenienter: qz postquā cōfirmata fuit lex data in sanguine vitulozū et byrcozū pz. 8. z 4. c. moyses ascendit ad dñm in monte synai z stetit lex diebus intra nebula: nō tñ intrauit ad caliginem expectans quid deus de eo iuberet: z post dies hos septimo die vocauit eū deus de medio caliginis z intrauit ad caliginē in qua erat deus. z tunc segit in principio. 25. c. qz locutus fuerit deus ei vt mādaret filiis israel cōgregare deo munera z offerre ad fabricandū sanctuariū. ergo immediate data sunt illa z nō preceptū de sabbato. maxime qz preceptū de sabbato hic datur vñ pñuari ad precedētia. cū enim dictū fuerit de ceteris ad sanctuariū pertinentibus subditur. z locutus est oīs ad moysen. Iste autē modus loquendi cōtinuatus esse vñ ad precedentia. ergo post ea que de sanctuario dicta sunt fuit datū mandatū de sabbato. C Itēz ordo lre semp tenendus est nisi aliqd sit qd ipedit iudicans debere teneri ordinē aliū. Sed non est hic aliqd cā recedendi ab ordine lre. ergo oīm est sicut lra cōtinuatur. Sed fm ordinē littere in pñio ascensu moysi ad dñm in monte synai anteqz darent tabule recitant oia precepta de constructione sanctuarij. ergo sic oīm est. maior pz qz si aliter des mutabif tota certitudo sacre scri-

Exodus * Abulenſis

R iij

+ In septio
die nihil
nouo deus
creauit sed
cōdita gu-
bernauit.

+ 2
+ Sermones
de structu-
ra taberna-
culi dura-
uerunt vsq;
ad. 40. diē.

+ 25.13
A
Opi. ra. sa.
dicētis qz
moyses qñ
prima vice
mōtē ascē-
dit solū ac-
cepit mādā-
tū de custo-
dia sabbati
z tabulas: z
illā fractiō
itepascēdit
in mōte z
tūc accepit
pcepta de
constructione
tabnaculi.
Argū 3
ens.
Rñ. sua.
21. c. lra.
opi.
Scōa.

pture in ordine. nā nō ideo credemus hoc fuisse factum an illd
qz ante illud recitatur nec eſſio. qd magnū inconueniens eſſt.
Cum aut apparet aliqua rō quare nō deat ille ordo teneri qz
fieri mutatio ordinis: ita qz nos intelligamus ordinē fuisse mu-
tatu ex aliqua cā. 7 sic nō dabitur aliqd incōueniens: qz ſemper
ſequemur certitudinē ordinis: qz ordo quē tenet ſra diceſt cer-
tiſſimus ordo. Lū aut apparet cā quare nō ſit ordo ille rerū
geſtarū erit ille certus ordo quē rō ipſa probauerit. minor. ſ. qz
nō ſit hic aliqua cā quare ille ordo ſit mutatus: apparet. qz ipſe
qui dicit littere ordinē eſſe mutatu nō apponit aliquā rationē.
Tertia. C Itē magis vī qz moyses audierit iſta de fabricacione ſcūa-
rij ante qz colereſ vitulus ab iſrael. Nā bis aſcendit moyses ad
dominū in montē vt p. j. 3. 2. et. 3. c. 2. Deute. 9. c. qz bis tabu-
las accepit. 7 in p̄ia dī qz perſeuerauit moyses cū dño in mon-
te. 40. diebus 7 totidē noctibus. De ſcō aſcenſu dicif qz iacuit
moyses corā domino. 40. diebus 7. 40. noctibus: qbus eum ſup
pliciter deprecabaf pro peccato filiorū. ergo videt qz nō erat
tanta opportunitas moyſi audiēdi a deo iſta que dicta ſunt de
fabricacione ſanctuarij in ſcōa vice ſicut in p̄ia: qz in ſcōa ſup-
pliciter ſemp orabat. in p̄ia aut corā dño perſeuerare diceba-
tur. perſeuerans aut cum dño cōuenientius audire poſſet qz ia-
cens ſemp orando. C Dicendū ergo eſt qz in p̄ia vice qua moy-
ſes aſcendit ad dñm in montē ante qz reciperet p̄imas tabulas
dicta fuerunt ei oīa que pertinebant ad ſanctuarij fabricatiōez.
nō tñ inceperunt imediate poni in executione: qz impedita fue-
runt per peccatū iſraelitarū: qm̄ mox vt de mōte deſcēdit moy-
ſes vidēs populū deliquiſſe grauē in eis excreuit vltionez. 2. 3.
milīa trucidans: 7 imediate ad montē aſcendens p peccato po-
puli oraturus iacuit. 40. diebus 7. 40. noctibus corā deo. 7 poſt
deſcēdit portās ſcōas tabulas: 7 incepit fieri fabricatio. (Dnas
tabulas). Lū iſti eſſent lapides vocanſ tabule: qz tabula nō eſt
nomē ſpeciei nālīs ſed ptinet ad figurā quādo dīmēſiōes nō
ſunt equales. erant enim iſti lapides cauati 7 volati ita vt leui-
res eſſent. Erant aut tabule due qz in vna erant precepta affir-
matia (vt qdā volunt) 7 in alia precepta negatiua. Vel melius
qz in vna erant precepta dirigentia in oēū ſolū. in alia erant pre-
cepta ordinantia in proximū. de quo magis dictū fuit. ſ. 20. c. 2.
dicet ſequenti. ca. (Scriptas digito dei). i. opere dei. digitus
enim aliqd operatiū dicit. eſſe aut ſcriptas digito opere dei: eſt
eſſe ſcriptas per diuinam operationem. 7 hoc ſuit per angelos
qui fuerant miniſtri totius legiſlationis huius vt p. 3. ad Gala.
3. vbi dī. lex ordinata per angelos in manu mediatoris.

Capitulum. xxxij.

Idens autem populus qz morā
faceret moyses descendendi de
monte: congregatus aduersus
Aaron dixit. Surge fac nobis
deos: qui nos precedant. Moy-
ſi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti
ignozam? quid acciderit. Dixitqz ad eos
Aaron. Tollite in aures aureas de vroz ſi-
liorumqz 7 filiarum veſtrarum auribus 7 af-
ſerte ad me. Fecit populus que iuſſerat: deſe-
rens in aures ad Aaron. Quas cum ille acce-
piſſet: formauit opere fuſorio: 7 fecit ex eis vi-
tulum conſtatilem. Dixeruntqz. Iſi ſunt dij
tui iſrael qz te eduxerunt de terra egypti. Qd
cum vidiffet Aaron: edificauit altare corā eo:
7 preconis voce clamauit dicens. Cras ſolē-
nitas domini eſt. Surgentesqz mane obtule-
runt holocauſta 7 hoſtias pacificas. Et ſedit
populus manducare 7 bibere: 7 surrexerunt
ludere.

Videns autem. C Descriptis ſupra preceptis de
conſtruendo ſanctuariū. hic ſub-
iungit peccatū iudeoz in adorando vitulum. C Et diuiditur in
quas partes: qz p̄io ponit populi tranſgreſſio. Scōo moyſi de

precatio ibi. (Facto aut die altero). P̄ia in q̄ttuor. P̄io ponit
tur mali perpetratio. Scōo mali perpetrati cognitio ibi. (Locu-
tus eſt aut). Tercio cogniti examinatio ibi. (Accipiens). Quar-
to examinati punitio ibi. (Videns qz moyses). Circa p̄imum.
(Videns aut populus).

Ra. ſa. C An egyptij induxerūt iudeos vt peterēt ſibi fieri deos. Qd. 1.
qui nimis erat fauorabilis genti ſue dicit qz filij
iſrael non fuerunt moti ad petendū deos: ſed egypti
cōuerſi ad iudaismū qui cū eis aſcēderant de egypto vipo-
te qui idolatrie aſſueti erant petierunt deos ſibi dari: 7 ad hoc
incitauerunt multos de iſraelitis. C Poterat autē iſta poſſitio
ra. ſa. aliquid adiuuari p ea qz bñr Nume. c. 11. nā iterū mo-
uerunt egyptij cōuerſi filios iſrael ad peccandū. 7 hoc fuit in ſe-
pulchris occupatiōe: qz ipſi ibi p̄io carnes deſiderauerūt: 7 cō-
mouerunt filios iſrael ad deſiderandū: 7 poſtea magna vindic-
ta in eis ſecuta eſt vt dī Nume. 11. c. ſ. vulgus promiſcūū qd
aſcēderat cū eis flagrant deſiderio flens 7 ſedens inunctis ſibi
pariter filijs iſrael: 7 ait. qz dabit nobis ad veſcendū carnes?
C Sed nō vī hoc cōuenienter dictū: qz fundamentū Rab. ſa.
eſt vanum. ſ. qz egyptij valde deſiderati idolatrie cōmouiffent cete-
ros de iſraelitis ad petendos deos. nā nō vī eſſe maior qz qua-
re petierunt deos egyptij qz iſraelite: qz ē iſraelite aſſueti erant
cultui idolorū vt p. 3. in eis que declarauimus. ſ. 1. c. in ſ. C Itē
fulcimentū qd adducit de alia tentatione in qua cōmouerunt
egyptij iſrlitas nō multū agit. p̄io qz nō vī ex illo textu qz iſrae-
lite moti fuerint ab egyptijs ad deſiderandū carnes. ſ. dī qz egypti
flagrauerunt deſiderio carniū atqz flauerunt 7 cum eis filij
iſrael. in quo aliquat inuicē p̄icipales fuiſſe egyptios in illo
deſiderio. ſed nō inducit qz induxerunt alios ad petendū carnes.
C Etia dato qz ponat egyptios induxiſſe hebreos ad deſiderā-
dum carnes 7 petendū: tñ nō eſt ſimile ad hoc. ſ. qz incitauerunt
eos ad petendū deos. nā vulgares ea que ſenſibilia ſunt bōa eē
reputant qz hec ſola cognoscunt vt ait ariſt. 7. et bi. ſ. pp bas ſo-
las cognitās eſſe has ſolas deſiderant. 7 qz egyptij qz aſſueti erāt
delicijs egypti in qbus totū bonū ſuū ponebant flagrant de-
ſiderio carniū 7 piſcium egypti ſatis rōnabilr pcedit. cultus au-
tē dei eſt qdā bonū ſpūale qd nullo modo attinet ad bonū
ſenſibile corporeū: iō nō erat multū ſimile inclinari egyptios
ad petendū deos ſpālīs qz iſraelitas. C Itē vī ex ſra qz iſrae-
lite hoc mouerunt qz dī in ſra. videns aut populus qz morā face-
ret deſcendendi de monte moyses: congregatus aduersus aaron
dixit: ſurgens fac nobis deos qz nos precedāt. populus qz petiuit
hoc. ſed manifeſtū eſt qz egyptij qui aſcēderunt cū iſraelitis non
vocanſ populus: imo nec pars populi. Sed iſraelite vocanſ po-
pulus. egyptij aut aſcēdentes cū eis vocanſ aduene: ſue pegri-
ni: ſue vulgus. p̄miſcūū. ergo oīm eſt qz iſraelite petierūt deos
ſibi dari. ſi aut egyptij cōſenſerint vel cū eis ſimul petierint nō
multū p̄: nec multū reſert. C Etia nō videt rōnabiliter dictū
qz egyptij petierint deos ante qz peterent iſraelite vel mouerēt
iſraelitas ad petendū: qz ſciebant egyptij qz iſraelite educebant
de egypto a deo illo qz vocabat de? p̄m iſraelitarū: 7 qz iſrae-
lite illū deberent colere. Formidaret qz egyptij talia petere aut
incitare iſraelitas ad petendū: ſuſpicantes forte ſe iſraelitis di-
ſplicituros 7 qz eos lapidibus obruerēt. Dato qz egyptij val-
de deſideraret qz darent eis dij magis ad hoc qz iſraelite: tamē
nullo mō talia loqui aut pponere ſaltē ſigno auderēt donec vi-
derent prius iſraelitas hoc petētes. C Circa hoc ra. ſa. ad
hoc dicit qz moyses qñ aſcēdit ad dñm p tabulis legis dixit po-
pulo manenti in caſtris qz ex ea die in. 40. dies vſqz ad horam
ſexte veniret ad eos: ipſi aut cōputauerūt illos. 40. dies incipie-
tes ab illo die in quo reſeſſit moyses: 7 eū p vno die integro ha-
buerunt. 7 tñ nō intelligebat ſic moyses: ſ. p diebus integris: 7
ille dies nō erat integer qz ipſe recedebat hora ſexta: 7 illa pars
diei cū nocte ſequenti 7 parte alterius diei vſqz ad horā ſextā
faciebat vñā diē integrā: 7 ſic cōpleuerūt ipſi numerationē ſuā
dimidia die ſere ante qz veniret moyses qñ cōplebant. 40. dies
integri nālēs. die g. 3. 9. ad ſolis occaſum poſtqz moyses reſeſſe-
rat populus putauit cōpletos eſſe. 40. dies. Satban vero qz ad-
uerſabat iſraeli turbauit aerem ingroſſando illud 7 mōſtrauit
ibi ſimilitudinē ſeretri. i. lecti i quo ſerunt mortui ad ſepulchz:
7 dixit qz moyses erat mortuus. 7 tunc populus ſuit concitatus
ad faciendū deos qz prederent ipſos in ducatu ſicut prederere
cōſueuerat moyses. C Sed iſta multū incōuenienter dicta ſūt:
7 ficta eſſe apparent: atqz ſibi ipſis obuiantia. 7 p̄io qz funda-
mentū ra. ſa. eſt valde dubiū: 7 nō hz aliqd ſaltē apparens mo-
tiuū ad cōfirmationē ſuā. ſ. qz moyses diceret iſrlitis qz poſt. 40.
dies

Idolatria
ppli i vitu-
lo cōſtatili.
Actu. 7. c.

De pe. vi. 4
c. intermit-
tēte in. 6. ſi
lijs in v. mē
dacia i gl.

1. cor. 10. b

Diui capi.

†

2

Confir.
opi.

1. cōſu.
opi.

Scōa.

Tertia.

Quarta.

5

Quinta.

Qd. 2

2

An moy-
ſes p̄fixit
terminū
aduētus
ſui d mō-
te ſynai
7c.
Opi. ra.
ſa.
2. dictū
rab. ſa.

Lōſu. 1.

oies sine in. 40. die rediret: qz nō vī q̄ moysi hoc eēt notū. nec
 ēt sciebat qd in mōte cū deo facturus esset: sed expectabat in oī
 bus qd deus mādaret. sic enī vī alī qualiter conijci ex eo qd hī
 s. 24. ca. s. q̄ qm̄ moyses ascēdit in montē nesciens qd facturus
 esset: aut qm̄ stetit extra caliginē nubis expectans quid deus in
 beret: et perseneravit diebus sex: in die autē septimo vocavit eū
 dñs et intravit in caliginē nubis. C Itē qz dñs q̄ moyses dixit
 se rediturū die. 40. ad horā sextā: et accipiebat diem p̄o die nālī
 cōputando de momento ad momentū: et populus accepit p̄ die
 bus artificialibus nō vī hoc cōveniēter dictū. nā iste modus ac
 cipiendi diē est fallax: maxime inter vulgares: qz vulgares cōi
 ter cōputant dies p̄ dies artificiales. q̄ aut moyses loq̄retur sic
 cōputando dies nō est verisimile: qz erat ponere popularib⁹ oc
 cisionē fraudis. qd moyses maxime cauisset. C Itē qz dñs q̄ in
 illo. 39. die quē putavit populus esse diē. 40. sathan turbavit ae
 rem et mōstravit similitudinē feretri atqz dixit moysen esse mor
 tuum: ex quo populus fuit cōcitat⁹ ad petēdū deos. nō vī hoc
 rōbilitate positum: qz si audiisset populus clamantes sathan in
 aere turbato et similitudinē feretri nō mouerēt ad petendos
 deos: qz putaret hoc esse quādā deceptionē: iō nīl p̄ talē vi
 sionē agerent. C Itē nō pōt hoc stare: qz. j. dñs. moysi. n. huic q̄
 nos eduxit de egypto nescim⁹ qd ei accidit. si tñ ipsi vidissent fe
 retrū in quo p̄sentaret moyses tanq̄ mortuus: et ex hoc iudical
 sent eū mortuū et mouerent ad petendū deos nō dicerent. moy
 si huic q̄ nos eduxit de egypto: nescim⁹ qd acciderit. s. dicerēt.
 moyses qui nos eduxit de egypto mortu⁹ est: et nō hēmus ducē
 itineris: fac nobis deos qui nos precedant. C Itē ex hoc vī q̄
 nō fuerit positus eis a moysē terminus. 40. diez ad veniendū
 in castra: qz tunc nō dicerēt ipsi q̄ nesciebant de illo moysē qui
 eduxerat eos de egypto cū non transiret aliquid de tpe in quo
 ipse venturus erat. sed dicerent nō venit iste moyses q̄ nos edu
 xit de egypto: iō fac nobis deos q̄ nos precedant. hoc p̄ hoc
 existente cū moyses venerit in. 40. die postq̄ recessit de castris
 et ipsi acceperint. 40. diē p̄o. 39. fm̄ cōputationē supra positā:
 nō dicerent nescim⁹ qd acciderit huic moysi: cum imediate vt
 cōpletum fuit ip̄s etiā fm̄ eorū existimationem: oportuerit eos
 ista scire. C Itē qz si talis terminus ab ipso moysē positus fo
 ret ad veniendū: si nō venisset imediate vt ipsi putabant quan
 tūcūqz irrōnabiles viri essent expectarent saltē vna die. sed fm̄
 cōputationē iudeorū manentū in castris finiebant isti dies in
 die. 39. in occasu solis: et fm̄ cōputationē moysi finiebantur se
 quenti die in hora sexta. solū ergo differebat terminus vn⁹ ab
 altero quasi per dimidiā diē: ergo expectassent iudei saltē illā
 dimidiā diē etiā si multū irrōnabiles essent. sed cū moyses
 venit in die. 40. iam factus erat vitulus et colebat a toto popu
 lo. ergo nō fuit factus in fine diei quadragesimi cōputantib⁹ sic
 iudeis. C Itē nō pōt stare: qz si ideo isti petierunt ab aarō fie
 ri sibi deos qz viderant moysen mortuū in grabato ostendente
 illum sathan nō hoc petere debuissent: sed magis ducē aliū ele
 gissent et conuenisset totus populus ad eligendū eum potius q̄
 ad colendū nouū deū: sed petierunt deos et nō ducē. ergo nō vi
 derūt aliquā talē imaginē mortui moysi. et qz mltā bñficia vsqz
 in ip̄m tps egisset. scribere eos de egypto: transducere p̄ mare
 rubrū: aquā cōvertere in dulcedinē que ante amara fuerat: mā
 na de celo illis procurare: aquā de petra in raphidim dare: et de
 insurgentibus amalechitis suis ofonibus triūphare. de q̄bus
 p̄. s. p̄ ordinē in bis. c. s. supra. 12. et. 14. et. 15. et. 16. et. 17. non
 posset ergo euenire vt iudei moysen mortuū viderent et nō mo
 uerent ad planctū magnū: sicut postea eū morientē. 30. diebus
 planxerunt vt p̄ Deute. 34. c. sed nō planxerūt eū: qn̄ potius cō
 gregati sunt ad petendū deos et ad ludendū et choreandū corāz
 deo. ergo nō viderunt moysen in feretro mortuo sicut cōfingi
 tur. C Itē dato q̄ ceteri iudei inhumani essent et videntes fili
 tudinē moysi mortui nō mouerent ad fletum: aaron tñ q̄ frater
 moysi erat saltē ad plactū mouerēt. sed hoc nō fuit ergo nec ali
 qua talis imago visa est. C Itē nō pōt hoc stare qz fm̄ cōputa
 tionē quā faciunt isti in bis. 40. diebus fuerunt cōpleti q̄si p̄ oī
 midii diē anteq̄ cōplerent fm̄ cōputationē quā moyses facie
 bat. ergo oportuit oīa que hic dñs facta fuisse in illa dimidiā
 die. sed hoc non stat. quomō enim posset totus p̄pls ad aaron:
 sic cito cōuenire et facta cōi colloctione q̄ aaron peteret inau
 res et a tāto populo ita segregato colligerent: et q̄ fieret forma
 fusilis et funderet aurū: fieretqz vitulus ille conflatus: et fabri
 caref altare atqz ad candendū et ludendū corā eo cōuenirent. hec
 enī omnia aliquoz diēū spatii exposcunt. C Itē p̄ hoc cla
 rius: qz factis bis oibus. s. q̄ in aures peterent et darent et vi

tulus aureis conflatus formaretur: et altare fabricaref: adhuc
 cultus dandus illi vitulo ad diē alterū dilatatus est. s. q̄ mādā
 uit aaron per castra p̄conis voce cātari. cras solēntas est do
 mini: ad quā pmulgationē edicti fere vna dies necessaria erat
 ad proponendū illud in castris ita magnis: et tñ moyses non ve
 nit quousqz ipsi bebrei colebant vitulum cantantes corāz eo vt
 patet. j. ergo ad minus per tres vel. 4. dies necessariū erat h̄ ne
 gocium inchoari antequā moyses de monte descenderet. sed
 moyses descēdit die. 40. ḡ per tres dies vel. 4. ante diē. 40. ince
 ptum fuit istud opus. qd est extra positam fictionē. C Itē qz nō
 dū completis adhuc. 40. diebus moyses manebat in mōte cum
 deo: et adhuc postea aliquanto tpe mansit deprecans ne deleret
 eos: quos eduxerat de egypto: et tamē iam peccauerat israel fa
 ciens vitulū conflatile et adorauerunt eū. sic enim dixit dñs moy
 si adhuc existenti in monte cū ipso ante cōpletos. 40. dies pec
 cauit populus tuus et fecerunt sibi vitulum conflatilem. non est
 ergo oīm q̄ aliquid tale fuerit quale Ra. sa. cōfingit et in prin
 cipio positum est. C Sed veritas est q̄ moyses recedens de ca
 stris nō posuit aliquē terminū ad redeundū. ipsi autē putave
 runt eum breuiter rediturū: cū aut transisset. 30. vel. 35. dies
 putantes moysen esse mortuū qz nūqz cōparebat: vel nescien
 tes qd de ipso factū esset ad aaron q̄ tanq̄ capitaneus relictus
 fuerat accesserunt: petentes deos sibi fieri. Rō aut mouens eos
 ad petendū deos deos fuit qz in tanto tēpore moyses mortu⁹
 esse dēret cū cibos nullos hēret. nullus aut hō tanto tpe ciborū
 expers permanere posset. C Aliq̄ aut diceret q̄ moyses exi
 stens extra castra cibos hēre poterat cū cibis oīm illorū man
 na de celo erat qd extra castra cadebat: moyses aut existēs ex
 tra castra posset comedere de illo māna. et dato q̄ fm̄ veritatē
 ipse nō comederit panē aut māna vel aliqd alterū vt p̄ Deute.
 9. iudei nō sciebant hoc et putabant eū cibo indigere. non tamē
 poterant eū rōnabiliter cogitare mortuū qz posset sustētari as
 sumpto māna sicut ipsi sustētabant: et hoc ipsi scire poterant. s.
 q̄ assumeret de māna cū ex castra maneret. C Rñdes q̄ iudei
 in hoc aliquāl rōnabiliter mouerent: nā moyses nō poterat ac
 cipere de māna qz māna cadebat solū in circuitu castrorum vt
 p̄. s. 16. c. moyses aut erat in vertice montis intra caliginē nu
 bis vbi māna nō cadebat. C Itē qz cū dixisset q̄ ascēdebat ad
 domini et ipsi vidissent q̄ terribilis esset deus eūz audiuissent
 vocē eius in pmulgatione p̄ceptorū de calogi: et tanto tpe tar
 daret descēdere: putauerunt q̄ forte deus illū occidisset ob ali
 quā culpā. petebat ergo itineris sui directores. (Videns autē
 populus). s. filij israel q̄ vocantur populus qz erant in magna
 valde multitudine: et egyptij quorū erat vulgus promiscuū inu
 merabile vt p̄. s. 12. c. (Qz morā faceret). Et hoc ēt refellitur
 positio Ra. sa. tāqz aliqua fictio. et hoc. s. qz dñs q̄ moyses dixerat
 eis q̄ veniret post. 40. dies siue in. 40. die. nā tunc dato q̄ cōpu
 tarent isti dies fm̄ eorū assignationē. s. q̄ cōplerent in die illo q̄
 erat. 39. fm̄ cōputationē moysi nō erat morā moysi dato q̄ nō
 veniret in eodē die. sed fm̄ q̄ ipsi confitent illa die. 39. inceperant
 ista facere israelite cū fuit cōpletus terminus veniendi quē
 ipsi cōfingunt. ergo nō fuit datus terminus ad veniendū in. 40.
 die. sed oīm q̄ moyses de castris recedens nō dixit qm̄ ventu
 rus esset: ipsi aut israelite putauerunt eū cito venturū ad plus
 in decē vel duodecim diebus. Cum aut pertransissent. 30. dies
 aut plures magnā morā faciebat fm̄ expectationē populariū.
 et tunc rōnabiliter dñs q̄ morā faciente moysē rē. C Itē ex hoc
 nō pōt stare id qd dicebat. s. q̄ viderunt similitudinē feretri in
 aere turbato et quasi moysen mortuū in eodē iacentē viderūt.
 nā si ipsi vidissent eū mortuū vel in imagine mortui: et ex h̄ mo
 ti fuissent ad petendos deos qui prederent: nō diceret littera.
 videns populus q̄ morā faceret moyses descēdēdi de monte:
 sed diceret. videns aut populus mortuū moysen vel imaginem
 mortui moysi cōgregatus est aduersus aaron. sed ponit causam
 fuisse morā. ergo nīl tale viderunt. (Descēdēdi de monte).
 Viderant eum ascendentē totus populus et precipue Aaron et
 Nadab et abiu atqz. 70. seniores ex israel qui eūz eo fuerunt et
 cum Josue vsqz ad radices montis vt p̄. s. 24. c. et cū ascendit
 moyses totus populus vidit pulchrā dei visionē cum dñs ascen
 deruntqz Moyses et Aaron et nadab et abiu. et. 70. seniores de
 israel: et viderunt deū israel: sub pedibus eius q̄si opus lapidis
 saphyrini et q̄si cellū cū serenū ē: necnō sup̄ eos q̄ p̄cul recesserat
 de filiis israel misit manū suā: viderūt oīm comederūt atqz bi
 berūt. aspicebat ergo quotidie populus vtrū moyses descende
 ret de cacumie montis et nō videbat eū descēdētem: iō de tanta
 morā mirābat. et nō dñs hic q̄ populus videret q̄ moyses morā

Nonā.

2

Doc. dter.

Obiectio.

Rñſio.

†

† Itē ip̄o.
bas positio
Ra. sa.
rō. i.

S

Scda.

†

faceret redeūdi ad castra: sed q̄ morā faceret descēdēdi de mōte. nā si ipsi dubitarent vtrum moyses descēdisset de monte 2 fuisset ad aliquē alterū locū: nō dicerent q̄ faciebat morā descēdēdi de mōte: q̄ h̄ ipsi ignorarēt: sed q̄ faceret morā redeūdi in castra: q̄ hoc ipsi sciebant. sed hoc ipsi videbant q̄ faceret morā descēdēdi de monte: q̄ cū totū bonū eorū esset in moyse qui erat oīx populī cū eū ad deū ascendētem viderūt expectantes q̄ aliq̄ bonū eis adducturus esset: quotidie ḡ oēs diligenter circūspiciebant descensum montis vtrū descenderet 2 nūq̄ viderunt. sciebant ergo aut saltē firmiter opinabant q̄ moyses nō descēdisset de monte: id dīcebant q̄ morā faceret descēdēdi de monte. (Congregatus aduersus aaron). i. 3. voluntatem aaron fuit facta ista congregatio 2 petitiō: 2 ipse q̄ eis accessit inuitus timore illectus cōcessit: q̄ putauit q̄ si nō cōcederet eis h̄ lapidibus obuerent. sicut dīcebat moyses q̄ repugnabat siue nō totaliter satisfaciebat israeli vt p̄ 3. s. 1. 7. c. cū dī. qd facias populo huic: adhuc pusillum 2 lapidabit me.

C An iste aaron qui fabricauit vitulū esset fr̄ moysi. Qd. 3.

Quidā volētes saluare aarō a p̄cō d̄ vituli fabricatiōe 2 i molatiōe scā ei. dīcūt q̄ nō fuit iste aaron q̄ fuit fr̄ moysi 2 sacerdos magn⁹: s̄ aliq̄ alius aarō. 2 h̄ volūt isti q̄ si vī q̄ ille q̄ sacerdos magnus ad maximā ppli dignitatē assūpt⁹ ē tāta cōmississet culpā. C S̄ h̄ nō stat conueniēt. P̄mo q̄ tūc sequeret incertitudo in tota sacra scriptura: cū. n. fiat mentio d̄ aliqua p̄sona de q̄ famosa gesta recitent i aliquo loco 2 in alio loco similia diceretur q̄ iste nō fuit idem vir: 2 sic maxima ieritudo est. 2 sic de rege dō 2 rege salomone cū recitent aliq̄ scā magna: dicere poterit q̄libet q̄ isti non sunt dō 2 salomon de q̄ bus enarratur q̄ fecerit tanta bona. Eodē mō dīcet de moyse q̄ diceremus moysen de quo b̄ Mala. 2. ca. mementote legis moysi serui mei. dīceret autē q̄ iste moyses nō erat ille de quo ista dīr hic. hoc aut incōueniens est. C Itē supra nunquā fuit facta mentio de aliquo aaron nisi de isto q̄ erat fr̄ moysi vt b̄ 3. 2. 4. et. 2. 7. et. 2. 8. et. 2. 9. b̄c aut fit iterū mentio de aaron nō ex primēdo cuius filius sit. ergo op̄ q̄ intelligat de eodē aaron. f. qui erat fr̄ moysi. C Itē q̄ moyses orauit pro peccato aaron spāliter cū fecit vitulū vt p̄ 3. Deu. 9. cū dī. aduersus aarō quoq̄ vehementer iratus voluit eum disperdere: 2 p̄ illo similiter de precabar. si tñ nō esset fr̄ eius nō vī q̄ ita spāliter orasset p̄ eo.

C Itē q̄ totus populus cōgregatur ad aliquē vnū virū vt petat cōsiliū aut inde aliq̄ recipiat alterum: ille aut est princeps populi aut locū tenens p̄cipio. sed oēs cōgregati fuerunt hic 3 aaron petētes ab eo deos. ergo erat p̄ceps populi. sed nullus erat princeps populi moyses absente nisi aaron fr̄ eius 2 bur vt p̄ 3. s. 2. 4. c. cum recederet moyses de castris dīxit. hētis aaron 2 bur vobiscum: siquid natū fuerit q̄nīs referetis ad eos. Ergo aaron fr̄ moysi erat iste ad quē totus populus conuenit petens idola sibi fieri. (Cōgregat⁹ ad aarō). C Debrei dīcunt q̄ totus populus cōuenit ad aaron 2 bur qui relictī fuerant iudices vū ipse a castris absens erat vt p̄ 3. s. 2. 4. c. f. habetis aaron 2 bur vobiscum: siquid natum fuerit q̄nīs referetis ad eos. bur aut populo restitit in hac petitione cū esset iniusta: ppter qd totus populus in eū concitatus spūtis in guttura eius ab vniuerso populo immissis suffocatus est. Ecce cōuincit rā. f. suos cōtribules maxime turpitudinis rectorē suū vilissimā morte dānasse. Motiū suū est q̄ isti ambo erant iudices 2 sic hic mentio de aaron 2 nō de bur. qd nō esset si sup̄tes esset. C S̄ istud motiū nō procedit: q̄ si ex eo q̄ hic nec. j. in toto processu librorū moysi nō sit mētio de bur diceremur eū hic mortuū fuisse. eodē mō dīceremus q̄ naason p̄ceps in tribu iuda imēdiate post dedicationē tabernaculi mortuus est: q̄ post illā dedicationē de q̄ Nu. 7. c. nūq̄ de illo mētio fit. C Itē motiū suū vī p̄cedere 3 eos. nā ideo volūt aliq̄ taceri in sacra scriptura q̄ mortuus est. s̄ q̄ totus populus cōgregat⁹ fuit ad petēdū deos nō erat mortu⁹ bur (vt ipsi volunt) sed p̄p̄s eū spūtis occidit q̄ eorū petitioni repugnauit. ḡ de eo mētio fieri dēbat q̄ cōgregatus fuit populus ad petēdos deos. maxime q̄ si bur talī pro defensione cult⁹ diuini mortuus fuisset scriptura eū nō subticuisset: q̄ nihil erat qd magis deo placere possit q̄ aliq̄ pro cultu diuino resistēdo alicui multitudinī volenti colere idola moria. nā si phinees filius eleazar q̄ trāsfodit zābri p̄cipē tribus simeō coeuntem cū medianitide tātis laudib⁹ attollit vt deus p̄p̄ totū israeli placatus dicat vt p̄ 3. Nu. 2. 5. c. 2. sacerdotiū eternū ei fuerit dātū vt p̄ 3. p̄io. c. 1. Macha. quātomagis iste q̄ nō aliū quēpiā occidit (qd modicū est) s̄ seipm a tota turba ignominiosissime occidi p̄misit qd vltimū terribiliū est: sed scriptura talia subticet:

ergo secure afferi pōt nihil tale gestū fore. C Dō ergo q̄ aarō 2 bur erant iudices 2 ad eos totus populus cōuenit: 2 bur non fuit sanctior q̄ aaron sed pariter petitioni populi de fabricandis dijs cōsensit. q̄ tñ aaron erat p̄ceptus iudex 2 honorabilior ipse erat q̄ loquebat⁹ 2 rīdebat: ideo ad eū populus aggregatus dī ad eū 2 bur pariter fuerit aggregatus. Et ob hoc etiā q̄ moyses redarguit p̄incipales factores tanti mali ad solum aaron locutus est vt p̄ 3. j. cū dī. dīxit q̄ ad aaron. quid tibi fecit hic populus vt induceres sup̄ eum peccatū maximū: (Surgens fac nobis deos). Non est sensus q̄ aaron sederet cū totus populus ad eū cōueniret 2 diceret populus surge ad faciendū nobis deos q̄ ipse aaron manu sua facturus esset illos. sed dīcit. surgens fac. i. nō moreris facere hoc qd petimus: sed imēdiate fac. In quo duo notant. P̄mū est affectio populi petentis: q̄ nō dīxit populus ista remisse q̄ nō multū curaret vtrū fierent an nō. sed cū magna attentione oīces. surgens fac. i. non op̄ q̄ ponas aliquā excusationē aut dilationē in hoc qd petimus sed imēdiate fac. Scdō notat iustitia colorata populi petentis. q. d. multū fuit moratus moyses descēdēdi de monte 2 redeūdi ad nos: ideo iustū est vt magis nō expectet: sed surge 2 fac nobis deos. i. imēdiate fac nō faciens nos expectare vltra id qd expectauim⁹. (Fac nobis deos). C O īsensatissimi iudei. o oī ruditate rudiores: vtinā sapere 2 intelligere pplē stulte atq̄ īspīes. q̄ tāta demētia sensus tuos hebetauit: quō tāta caligo intellectū tuū obfuscauit: teipm nō intelligis: tibiipm discordas: vba tua 3 dictionē includūt. atq̄ vtinā qdā de paruis 3 dictionib⁹ est. sed hac nulla manifestior nulla infantior. hic tua fatuitas ab antiq̄s t̄pib⁹ occultata luce clarius p̄dita est: vt deos fieri petas manibusq̄ tuis de vilissimo ligno aut quocūq̄ metallo colas: 2 sup̄ oīa laudes fabricare tētaueris. Oīz infelix oīq̄ infelicitate miserior: nescis q̄ si fact⁹ ē h̄ ipso dō nō ē: p̄culdabio quāte originatis sis a nemie interrogat⁹. p̄didisti: vilissimo pplō dō excelētissim⁹ nō conuenit. Eia ḡ insane pplē vires p̄be nimīū corrobora vt deos tibi ideozes facias. vigni⁹ enī honestiusq̄ tne soli dīrati latrīaz stercoza q̄ dōs aureos coluisses. (Fac nobis deos).

C Qd aarō vnū solū vitulū fecit cū iudei p̄s deos peterēt. Qd. 4.

Queres quō israelite petierūt deos: 2 tñ aarō vnū solū fecit: q̄ solū legis fecisse vnum vitulū ope fuso rīo vt tota lra indicat. C Forte aliq̄ rīdebit q̄ h̄ pplē multos deos petierūt tñ aaron solū vnū facē voluit. C S̄ h̄ nō vī: q̄ tūc nō satisfecisset plene intētiō ppli petētis 2 clamaret pplē. s̄ falsus est q̄ factō vitulo israelite intēti fuerūt tāq̄ petitiōi eorū fauisset faciēs qd volebant: 2 corā illo ludebāt congaudentes. C Alr dōm vī rōnabilius q̄ israelite petierūt vnū dōm 2 aarō fecit illū 2 sic intēti fuerūt israelite. C Et cū arguē 3 q̄ dī hic fac nobis deos petētes i plurali. Rār q̄ in hebreo dī beloy n vbi nos dicim⁹ deos. Et vey est q̄ beloy n est nomē plālis numeri: tñ in hebreo nō obseruāt ista oīa f̄ q̄ ad h̄ nomē: q̄ ē si intēdar scriptura log de vno 2 vō deo sepius ponit istō nomē i plāli: vocās eū beloy n q̄ vocās cū bel i singulari. sic p̄ 3. Ge. 1. c. vbi lra nra dicit. i. p̄cipio creauit dō celū 2 terrā. lra hebraica dīc. beloy n in plurali qd signat dōs. 2. s. 7. vbi lra nra dicit. ecce cōstitui te dōm pharaonis. lra hebraica dicit. cōstitui te beloy n. i. plurali. C S̄ adhuc argues q̄ ista solō nō stat: q̄ h̄ istō nomē idifserēt ponat in singulari vel plāli siue cū loquimur dō dō vō siue d̄ idolis: tñ dēminat qd sit p̄ vbi seq̄ns. nā si apponit vbi sit plālis numeri sup̄dīt beloy n p̄ multis dijs. si aut fit vbi nūeri singularis sup̄dīt beloy n p̄ vno dō. sic p̄ 3. Ge. 1. c. vbi dī. in p̄cipio creauit dōs. 2 i hebreo ponit beloy n plālis nūeri. vbi tñ se quēs ē singularis nūeri. f. bara. i. creauit. si aut dīceret creauerūt itelligeret oīn eē de plib⁹ dijs. s̄ hic ponit vbi i plāli. f. q̄ nos p̄cedat: ḡ itelligit d̄ multis dijs qd peterēt. C Rār q̄ solū petebat vn⁹ dō: aut saltē n̄ erat necē itelligi p̄ voces exp̄ssas a pplō itelligi p̄s deos. nā ista varietas venit ex p̄p̄ietate idiomatica hebrei qd in q̄uidā valde barbaricū ē si curās conueniētā sup̄positoz 2 appositoz: adiectiuoz 2 substantiuoz i q̄b⁹ tota vis itellect⁹ cuiusq̄ scripture ē. Et applicat exēplū i isto noīe beloy n siue adonai quoz vtrūq̄ signat deū. 2 aliq̄ pōit istō nomē s̄ b̄lā tuiū dei in plāli 2 ponit adiectiuū in singulari. vt p̄ 3. Esai. 1. c. vbi lra nra b̄. tradā egyptū i manū dñoz crudeliū. lra hebraica b̄. adonin q̄ f̄. i. dños crudelē siue durū. aliq̄ eōrio ponit istō nomē dō p̄ vnicō deo dō. 2 ponit adiectiuū eius pluralis numeri 2 relatiuū ponit in singulari: vt p̄ 3. Josue. 2. 4. c. nō poteritis seruire dñō: dōs enim sc̄tū. in hebreo dī. nō poteritis seruire dñō: q̄ sancti ipse. Aliq̄ scriptura sacra loquitur de deo vero 2 ponit tam substantiuū q̄ adiectiuū in plurali vt p̄ 3. Deute.

Ppls isrl
quotidie
circūspicie
bat oēs vi
as montio
num moy
ses descen
deret.

Opī. quo
rūdā oīen
tū q̄n fuit
aarō frater
moysi q̄ vi
tulū fabre
fecit.
1. cōfu.

Scda.

Tertia.

Quarta.

Opī. quoz
dā hebreo
ruz q̄ bur
nolēs oīen
tū petitiōi
hebreoz d̄
vituli fabri
catiōe spū
tis suffoca
tus est.
1. cōfu.

Scda.

Docto.
Inia.

+

L

+

Inuerti
ua doct.
3 iudos.

+

+

Rñ. qdā
Lofuta.

Doc. rñ.

Ad ar
guū.

Innat
vltima.

B

Rñfo.

Lra be
braica.

§. c. vbi littera nostra h3. qd est ois caro vt audiat vocem dei viuentis: in hebreo d3 beloy n bayyn. i. deoz viuētium. Eodem modo est de verbo: qz aliqñ in hoc 2 in quibdam alijs ponitur verbum in numero singulari 2 suppositum in plurali vt p3 Se. 1. c. vbi o3 in littera nostra. creauit deus. in hebreo d3. bara beloy n. i. creauit oij. Aliqñ ponitur suppositum in singulari 2 ponit verbum in plurali vt p3 Eccl. c. vbi littera nostra dicit. q3 est hō qui possit intrare post regem qui fecit eum: siue seg regem qui fecit eum. in hebreo d3. q3 est hō qui possit intrare post regem qui fecerūt eum. sicut ergo ponitur in hoc noie deus siue beloy n: in hebreo substantiuum pluralis numeri 2 adiectiuum eiusdem numeri: 2 tñ fit locutio de singulari deo (vt. §. declarauimus.) ita loquendo de vno deo ponit suppositum in plurali 2 vbum quoqz sibi appositum sñc h3. c. (Deos qui nos precedant.) i. deum qui nos precedat. Qz aut necessario intelligatur hic de vno deo: h3 ponatur suppositum 2 appositum in plurali p3 p ea que sequuntur. §. qz cum Aaron fabricasset vnum solum vitulum statilem 2 posuisset in altari: ipsi israelite colentes eum osterunt. ecce oij tui israel qui te eduxerūt de egypto: 2 tñ vnum solum videbant.

Qd. 5

A

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Qd. 5

Queres aut de littera nostra: qz littera latina in hoc multuz excellens non turbans conuenientem proportionem adiectiuoz 2 substantiuoz: relatiuoz 2 antecedentiuum: suppositoz 2 appositoz: 2 res que singulares sunt singl pferit. que aut plurales pluraliter enunciat. cur cum sit vnus deus quem petebat israelite sibi fieri: posuit deos plurale. Non est oim qz hoc fecerit Hieronymus ex errore putas hic peti plures deos: cum littera sua sequens hoc indicet: qz facto vnico vitulo statili segtur. ecce oij tui israel qui te eduxerūt de egypto. fuit aut hoc ex magna solertia 2 acumine ingenij beati Hieron. qz cum ipse transferens de hebreo repiret illas turbatas varietates adiectiuoz 2 substantiuoz: suppositoz 2 appositoz: maxime circa hoc nomen beloy n 2 adonay 2 adiectiuum eius vel supposita: subtilr attendens vtz locus quem transferbat ptinebat ad singularitatem vel pluralitatem: 2 sic transferbat: ita vt si aligs aspiciat diligēter turbationem littere hebraice 2 singula loca quat beatus Hieron. fuerit ea lucide 2 clarissime interpretatus vehementer admirabitur. immo 2 ipsi hebrei cum litteram nostram vidēt admirantur si aliqd sapiunt: qz pleraqz dubia littere sue pp varietatem: clarissime 2 veritate solidissime in littera nostra interpretata sunt. Hic aut h3 de vnico deo quem petebat hebrei sermo fieret: tñ pluralr expressit: sequens in hoc non solum veritatem sensus littere hebraice: sed et totalr litteram: qd a mysterio nō vacat. nam legislator intēdebat in verbis his redarguere hebreos de idolatria. ad idolatras aut ptinet deoz pluralitas. nam si quis dicat se colere vnum deum nō appareret esse idolatra donec exprimat q3 deus ille sit: vtpote qz fit Saturnus aut Iuppiter. Iuno vel Minerva. statū nō exprimat nō p3 eum ex verbis suis esse idolatram: qz pōt colere vnum vtz deum. Si aut aliqs dicat se colere multos deos ex verbis suis pditur idolatria: 2 hoc qz sunt illi oij. impossibile enim est quempiaz (nisi idolatram) plures deos colere. 2 hoc siue illi sint Neptunus 2 Pluto: Latona 2 Diana aut aliqs istoz cu3 deo vero: vt si quis colat Priapus 2 deum vtz: sicut samaritani qui deum celi timebāt 2 nihilominus idolis sacrificabant vt p3. 4. Re. 17. Hieron. ergo intendens demonstrare istos idolatras fore (h3 de vno deo dicerent qui erat deus statilis sequendo litteram hebraicam) posuit pluralr vt magis manifestaretur idolatria: non solum ex re: sed ex modo verbor plr. plator. Nec tñ oim est qz Hieron. in hoc male transtulerit dicens hebreos petiuisse deos cū ipsi deū vñ petiuerint. nā si Hieron. p hec vba plr dicta itelligeret atqz alios itellere vellet qz hebrei plures deos petiuerint falsum esset: sed solū intelligit eos petiuisse vñ deū. pferit tñ istam petitionē p terminos plr signantes: sicut ipsa lra hebraica pferit: 2 ipsi hebrei petentes expresserunt. (Fac nobis deos.)

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

A

Quare israelite petiuerunt sibi deos fieri vel deum. Qd. 6. Quare israelite petiuerūt deos siue deum: qz idem est vt declaratum est. Forte aliqs respondebit qz illos deos petiuerunt ad adorandum: qz erāt assueti in cultu idolor 2 delectabātur in colēdo: precipue qz qñ colebant fiebant eis multa gaudia. 2 hoc tam in delectatione ciboz qz in delectatione cōicationis. vulgaris accipietes requiem a laboribus. Etiam in actu venereo qñ colebatur Priapus cuius cultores actui venereo tanqz potissime parti cultus diuini infusebāt. de quo. 3. Re. 1. c. 2 de his aliqd dicit Deut. 7. c. de gaudio aut qz accipiebāt sacrificantes in sacrificādo p3 si ingramus quēcūqz libz poeticum vbi aliqd de ritu gētilium tractetur maxime libz de Fastis Quidij qui totus de hac

materia scriptus est. P3 2 hoc p Ari. in. 8. Libi. cum tractat de partibus cōicationis politice dices qz sacrificantes faciebāt choreas 2 pullabāt in instrumentis eneis: 2 sic ois obsequium exhibebāt: 2 sibi ipsa quietem accipiebāt. De delectatione aut in cibis aliquat idem Phs in preall. loco tāgit dicens qz post fructuum collectiones aggregabātur boies in autumno fm antiq sacrificia: 2 offerebāt primitias atqz faciebāt ieiunia. de his clare p3 hic cū d3. surgētēqz mane obtulerunt holocausta 2 hostias pacificas: 2 sedit populus māducare ac bibere 2 surrexerūt ludere. erat aut magnum gaudium istoz in chozeizādo atqz canēdo vt p3. j. cum d3. cūqz appropinquasset ad castra vidit vitulum 2 choros. vt ergo hebrei has delectationes expirentur in colendo deum q3 non expiebātur aliter: petierūt deos sibi fieri. C Respondetur qz ista vera sint. §. qz in sacrificijs deoz fierent magne delectationes sacrificatibus 2 solēizantibus festa: tñ non hac intētionē moti sunt hebrei ad petēdum deos. nam si moti fuissent hac intētionē vt deo obsequium exhiberēt habebant deum suum quem colerēt: nec erat necesse fieri aliquos alios deos. C Sed hoc instabitur pro aduersa parte qz h3 haberent hebrei deum quem colerent 2 hūc videbāt in caligine nubis sup montem synai cum ibi staret Moyses: tñ si eum colerent non poterāt facere talia sacrificia aut solēizantes in qbus delectarētur: sicut in solēitate que fiebat idolis (vt nūc factum est): qz hic comedebāt 2 bibebant atqz faciebāt choros. 2 hoc qz deus nōdum dederat legem de sacrificādo sibi. C Et si respondeatur qz et in sacrificijs dei fiebat iste letitie sicut p3 Deu. 12. et. 14. atqz. 16. 2 in multis locis. §. qz qñ israelite ascēderēt ad sanctuariū oñi ad sacrificiādū qz comederēt 2 biberēt de oibus que desideraret aia sua 2 epularent solēniter atqz letāter. C Ad hoc posset instare aduersarius qz h3 deus in sacrificijs suis mādauerit esse magnam exultationem in delectatione ciboz 2 in alijs gaudijs: tñ nōdum illa lex data fuerat: ideo hebrei putarent se non posse agere talia ad deum: ideo petebāt talem deum qui hmoi sacrificia acceptaret. C Respondetur qz non poterant dubitare de hoc israelite. §. vtz deus suis talia sacrificia sibi fieri vellet aut iocūditates has: qz viderāt. §. in cōfirmatione legis qz Moyses obtulit holocausta 2 victimas pacificas sicut ipsi nunc obtulerūt hic: 2 comederunt atqz biberūt atqz letati sunt 2 viderūt deum israel vt p3. 8. 2 4. c. C Item non est aliquat bñ dictum qz ideo petiuerūt fieri sibi deos ad sacrificādū eis 2 delectādū in sacrificijs illis qz putabāt talia sacrificia nō placere deo israel. nā ipsi nō intēdebāt offendere deum israel: qz tūc cū nihil esset in quo magis offenderet qz fieret aliqd sculptile cū hoc maxime phibitum foret vt p3. 8. 20. c. scirēt se magis offensuros deū suum colēdo deos alie nos qz faciēdo oia alia mala: vel si exultaret qzqz et turpi exultatione: vt in sacrificijs Priapi. magis ergo ista facerēt sacrificia deo suo qz facere ea deo alieno. C Item nō est oim qz ideo peterēt deos qz volebāt colere deos corporeos sicut coluerūt in egypto: 2 nō deum incorporeū qñs erat deus israel: qz tūc qlibet posset facere sibi imaginem aliqz quā coleret 2 nō peterēt simul fieri sibi deos. C Oim ergo qz non petiuerūt deos tanqz valde desideraret colere eos vel vt delectarētur in sacrificijs eoz: sed voluerūt h3 deum ad aliqz ministratōnem. §. vt dirigeret eos in via. Et p3: qz d3. fac nobis deos qz nos precedāt. i. vt vadāt coram nobis monstrātes nobis viam. P3 et ex motiū eoz. §. qz d3. xerūt qz cū Moyses faceret morā vscēdēdi de mōte populus cōgregat fuit ad Harō dices. fac nobis deos qz nos pcedāt: qz moy si. n. hūc qz eduxit nos d egypto nescim qd acciderit. q. o. qz ipse iaz nō dirigit nos volumus qz facias nobis deos qz nos dirigāt. C Cum indei putarent Moysen esse mortuum qñ deos petebāt quare eum non planxerunt.

Qd. 7. Queres autem

ad hoc circa hoc cū isti indei peterēt deos qz dirigerēt eos tanqz iā Moyses mortuū ē: qre nō plāxerūt. sñc cū mortuū est. 40. dieb? vt p3 Deu. 34. c. C Rñr qz plāct? nō ē faciēdus p aliquo donec oñet eū certissime mortuū fore. de Moysē aut nō oñabat vt p3 hic cū d3. Moysi hūc qz eduxit nos de egypto nescimus qd acciderit: iō nō erat p eo plāgēdū adhuc. videbat tñ aliqñ rōnabile esse qz ipsi peterēt directorē itineris sui: qz Moyses nō veniebat: iō siue mortuū siue viuēs ē: iterum quo de statu ei? certa hēbat cognitio aliū ducē h3 volebāt. C Sz adhuc arguet aliqs qz nō est conueniens motiū id qd ponebāt hebrei p motiū ad iherēdā petitionem suā. nā ipsi petebāt deos: h3 adhuc nihil attinet qd dicebāt de mora Moysi. nā (vt lra textus innuit) ipsi habuerunt hic duo motiua. vnum qd eos mouit: 2 aliud qd ipsi posuerunt vt fulcīrēt petitionem suam per hoc moturi Aaron ad

Consa. rñ.

Instantia.

B

Rñso que vari posset

Confuta.

Rñ. ad 2f.

1. rō.

Scōa

Tertia.

Doct. inia.

A

Responso

Obiectio.

Primum. concedendum qd petebant. Primum est cum dicitur videns autem populus qd moram faceret descendendi de monte Moyses: congregatus est ad Aaron. si ergo Moyses non fecisset moram descendendi de monte non congregatus fuisset populus ad petendum aliqd ab Aaron. Scdm motuum exprimitur cum dicitur. Moysi huic viro qui eduxit nos de egypto ignoramus qd ei accidit. i. qd nos nescimus quid factum sit de Moysse surgens fac nobis deos qui nos precedant. Ecce consideratis his duobus motibus non videtur seq petitiō intentā ab hebreis. s. qd fierent eis dii: sed qd daretur aliqd dux qui dirigeret eos: cum Moyses (q ante dirigerat) non haberetur: qd ad precedendum in itinere nō sunt dii tales qles ipsi volebant. s. dii aurei et argentei: qd manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabūt: et nō clamabūt in gutture suo vt p3 Psal. 113. sed dux qui viuens est vt bō erat qui precedere poterat sicut Moyses precedebat dirigens et mandans quocūq agere deberent. Vel si deum volebāt directorem non hos deos argēteos qui mortui sunt querere de bebant: sed deos viuentes. vel potius deum viuētem q vnus est de quo ipsi testati sunt dum recipient legem in ore. qd est oīs caro vt audiat vocem dei viuētis qui de medio ignis loquitur: sed illum habebāt. ergo non oportebat peti eos qui moueri non poterant nisi ab alijs mouerentur. et sic videtur quodāmodo includere dictionem qd aliqd dirigatur ab eo qui nunq incedit nec recte aut oblique nisi alium habeat motorem atq directorem. **Responso** C Responsetur qd venienter petebant iudei. s. qd id qd petebant esset malum qd erat idolorū seruitus: tñ recte sequebatur petitiō ex suis motibus. Erat aut intentio iudeorū qd fieret eis dii de auro vel argento aut alia corporei: et non solum essent corpora sicut statue cōes sunt: sed et qd in illa corpora deriuaretur aliq vis diuina aut substantia spiritalis et esset tale corpus tanq viuens aut vere viuens: et haberet locutionem et motum. Sic enim viderāt hebrei in egypto de aliquibus statuīs que respondebant ad quēstā. sic et fit in quibusdam capitibus ferreis que aliq astrologice faciunt: et naturalr qñ: h3 aliqualr supstitiose: et ibi fit responso ad oia quēstā. et hoc siue fit per aliq virtutem naturalem causatam in capite illo a celesti influentia siue per spiritum planetarū. i. aliquem spiritum a planetis adductum (vt quidam mēdaciissimi fabulantur) aut per aīam humanam vel per angelum vel demonem vel aliquid atq illi capiti ferreo vnitum. de quo magis dicitur Nu. 2. 1. c. 2 ibi plene videas. C Sed adhuc dicitur qd istud nō sufficiebat: qd h3 iste statue per aliq virtutem inclusam respōderent: tñ non poterant moueri ad precedendum et dirigendum in via. ipsi aut directionem petebāt magis qd obiorū respōsionem. p3 hoc de capitibus ferreis de qbus. s. dicebamus: qd illa (h3 respondeant ad quēstā) tñ non mouentur. C Responsetur qd non solum viderant hebrei in egypto statuās deorū loquentes respōdendo ad quēstā: sed et viderāt deos egyptiorū quosdam mouentes seipsos: sicut p3 de apide tauro deo maximo egyptiorū qui vt bos albus: immo vere bos albus totus est et h3 qdam maculam in latere dextro in formam cornicu late lute. iste sup oēs egyptios in aera eleuāt: et ibi oēs in cibariis ceterisq vasis musicis canūt (vt ait Plin.) apin bouem pueri sequūtur et festim qñ furiosi facti: stulti facti futura precinūt. de quo late diximus. s. 2. c. 2 ibi vide. quolibet anno semel apin iste deus magnus apparet: et obseruatur solennitas eius diebus 7. in ciuitate memphis dicta: ad quam centum antistites ipsum apin bouem psequuntur. crediderunt ergo hebrei talem deum posse se habere qui eos precederet: sicut apin deus egyptiorū precedebat antistites vsq in ciuitatē memphim. et qd iste deus apin nunq repitur donec cu3 publico luctu quolibet anno queratur (vt ait Soli. impolitor. in. c. de egypto.) ita dato qd glibet de iudeis aut pauci de eis voluissent querere plāgendo illum tanq apin non inuenirēt. voluit ergo totus populus aut plures et principes de populo currere ad Aaron qui erat dux populi vt de consensu eius et mandato totus populus congregaretur ad querendum illum deus apin. et sic credebāt eum certissime inueniuros. et ista est cā qre Aaron nolens consentire intētiōni eorū saltem timore ductus formauit eis tanq siue vitulum in similitudinem apin bovis dii magni egyptiorū. de quo. i. magis dicitur. et hoc erat non qd putarent egyptij aut hebrei illum bouem esse deum: sed aliq virtutem diuinam esse in illo boue: ita qd deus esset intra bouem: et siue esset ille bos qlem ipsi videbāt in egypto tanq vi. u3 aīa siue esset de auro et aliq vis diuina vniretur illi corpori vel deus lateret intra illud corpus: qd vtroq modo sufficiebat cu3 posset log precipiendo et respondendo et seipsum mouendo. Et p3 qd ipsi intelligerent sic. s. qd aliq vis diuina alligaretur illi boui me-

tallino. nam cum factus esset dixerūt. bi sunt dii tui israel q eduxerunt te de egypto. si tñ esset pure metallinus et ipsi intelligerent esse pure metallinum non habētem aliq vim spiritualement diuinam non dicerēt. isti sunt dii tui qui te eduxerūt de egypto. nam illud metallum non eduxerat eos de egypto: nec quicq virozū (et stultissimus) hoc diceret. putabant ergo ibi latere vim diuinam que potuisset mouere illud corpus metallinum ad dirigendum eos in via: et qd eduxisset eos de egypto. Et est sensus istorū hebreorū. bi sunt dii tui israel qui eduxerūt te de egypto. i. o israel deus qui erat sine corpore et non videbatur et te eduxit de egypto transducens per mare rubrū iste est quem hic cernis. i. in isto corpore aureo latet virtus eius. Si aut aliter istam litteram intelligere velis nescio quō intelligere possis: qd quocūq eam coaptare volueris ipsa a seipsa discordabit: et motuū eorū nō cor respondebit petitiōni eorū. qd non est vdm: qd tunc Aaron q vir discretus erat resellisset eorū petitionem tanq erroneam repugnātem intētiōni eorū: sed non fecit. immo magis studuit adimplere. ergo non dissonabat.

C Sed queret aliq qre petierunt israelite deos siue deum tanq directorem. nam ipsi antea habuerant Moysen tanq directorem: et qd nō veniebat ipsi moti sunt ad petendum directores deos. videtur ergo qd magis petere deberēt aliquem atqz vix directorem sicut dixerat Moyses. C Responsetur qd cā huius poterat esse duplex. Prima qd in toto populo israel non erat aliq vir ita idoneus ad dirigendum tantum populum sicut dirigerat Moyses: vt ita esset acceptus deo et apiret mare rubrū sicut Moyses apuerat vt p3. s. 14. ca. et conuerteret aq̄s amarissimas in dulcorem vt p3. s. 15. c. 2 māna et carnes coturnicum illis daret vt p3. s. 16. c. 2 aquam de petra erumpere faceret pcutiēs petram vt p3. s. 17. et hostes oratione sua vinceret occidendo et in fugam vertendo vt p3. s. 17. et cum deo loqueretur audiente toto populo vt p3. s. 19. et. 20. ca. et pleraq alia que magnam dignitatem Moysi exprimebant. nullus ergo talis in populo videbatur inueniendus: et verissime sic erat. vñ fuit ergo eis qd nullam sufficiētem directorem habere poterant nisi deus esset. C Scda rō erat qd dato qd aliq ita pfectus sicut Moyses repiretur qui dirigere valeret populum: tñ glibet bō deficere poterat in aliquibus aut mori vel pati multa infortunia: sicut videbat eis de Moysse de quo nesciebāt qd factum esset. et sic magis opinabantur eum mortuum qd viuētem. deus ergo ad tale regimen atq directionē necessarius fuit: vt deficere nō posset nec mori nec aliq infortunia pati.

C Sed queret qre hebrei petierūt directorem itineris sui siue deum vel boiem: qd non videbatur hoc necessarium. nam antea qñ Moyses presens eis erat non ipse Moyses: sed columna nubis dirigerat p diem: et columna ignis p noctem vt p3 Nu. 9. et. 10. c. 2 qñ illa stabat sup castra ipsi stabant: cum vō hec mouebatur ipsi quoq mouebantur: et in hac erat angelus dñi qui istam nubem mouebat: et hoc ipsi sciebāt vt p3. s. 14. c. qñ dñs q angelus qui erat in anteriori parte nubis et castrorū tenuit posteriorem partem castrorū interponens se inter castra israelitarū et castra egyptiorū: ita vt ad se toto noctis tpe accedere non valerēt. existente ergo ista columna nubis cum angelo mouente eam: non erat necessarium petere deos aut boies directores. C Responsetur posset aliq qd h3 ista nubes a principio direxerat israelitas: iam tñ non erat cu3 eis post recessum Moysi: ideo petebāt aliū directorem. C Sed hoc falsū est: qd columna nubis et ignis semp fuit cum eis nunq derelinquens ex die qua exierant de egypto vsquequo intrauerunt in terram chanaan et fixerūt castra in galgalis vt p3 Jos. 5. c. de quo alibi magis dicitur. s. vbi columna nubis cessauerit. de hoc p3. s. 13. c. cum dñs aut precedebat eos ad ostendendam viam p diem in columna nubis: et p noctem in columna ignis vt dux esset itineris vtroq tpe: nunq defuit colūna nubis p diem nec columna ignis per noctem coram populo israel. C Scdm ergo est qd ipsi petierunt deos directores: h3 colūnam viderent sup se stantem que antea dirigere consueuerat: qd ipsi volebant recedere de loco illo et colūna non mouebatur: ideo volebant aliquem deum directorem q eos precederet atqz dirigeret. nam isti israelite volebant pgere in terram pmissam eis: et volebant cito ire. nunc aut multum morabantur: qd pluribus q̄. 40. diebus māserrant apud montem synai. qd p3: qd ista petitiō facta fuit circa finem. 40. diez qbus moratus fuit Moyses in monte cum dñs. s. diebus tribus vel quatuor ante: et anteq inchoarentur isti. 4. dies qbus stetit Moyses in monte trāsierāt aliq dies qbus steterat ppls apud mōtem oreb. mirabant aut israelite de tāta mora motus colūne: qd in alijs mansionibus non tantum morabantur: immo nec in oibus mansionibus simul sumptis exierunt tantam moram

Qd. 8
A
Qñ isrlī
te i abn-
tia moy
si nō pe-
tierūt a-
liū virū
directo-
rem: sed
magis d
de.
* Rñ. 1.

Scda.

Qd. 9
A
Qñ isrlī
te petie-
rūt deū
ad dire-
ctionem
itineris
cū solu3
dirigerē-
tur p co-
lūna nu-
bis.
Rñ. qdā
Lōf. rñ.

Rñ. 00.

B moram. putabāt ergo forte q̄ nubes amplius eos directura nō
 erat: ideo requirebant aliud subsidium petentes sibi fieri deos.
 † (Qui nos precedant) .i. q̄ iste deus quem feceris sit talis q̄ pos-
 sit nos precedere .i. ante nos ire iter pandens. ⁊ sic volebant q̄
 † esset virtus diuina latens in aliquo corpore vel aliq̄ alia virtus: q̄ als
 non moueretur ille deus ad precedendum iudeos. (Moyſi enim
 huic viro.) Sic ponitur motuum q̄d ipsi expreſſerūt Aaron vt
 † † sentiret eorū petitioni. s. q̄ Moyſes q̄ eos dirigere solebat ab-
 sens erat nec de ipſo q̄c̄q̄ ſciebant: ideo neceſſarium videbatur
 † vt eis fieret aliq̄s deus director in via. (Moyſi enim huic.) Q̄
 ponitur hic iſtud phomen demonſtratiuum (huic) q̄d ad oculum
 demonſtrat. C̄dicit Rab. Sa. ⁊ q̄dam alij bebei fabulam que
 † † ſ. poſita eſt. ſ. q̄ turbauit ſathan aerem: ⁊ fecit apparere ſeretp̄ in
 quo iaceret q̄ſi cadauer Moyſi ⁊ pendeat in aere coram toto
 † † iſrael. ⁊ tunc occurrens totus populus ad Aaron dixit. (Moyſi
 enim huic) .i. iſti Moyſi quem videmus ante nos pendētem ne
 ſcimus q̄d acciderit. C̄d Sed hoc. ſ. improbatur eſt: q̄ ſi vidif-
 ſent iſraelite q̄ſi cadauer Moyſi poſitum in ſeretro non dicerēt
 Moyſi huic neſcimus q̄d acciderit: q̄ ſciebant q̄d accidifſet cum
 eum mortuum cognouerent. C̄d Item ſi ipſi vidifſent cadaueris
 Moyſi ſilitudinem: non q̄ſi non ſcientes aut dubitantes de vita
 † † eius aut ſtatu dicerent in dubium fieri alium ducem: ſed certiſſi-
 me mortuum plangerent. ⁊ finito planctu alium ducem conſtitue-
 † † rent aut deos ſibi fabricarent vt poſtea petierunt. (Huic viro.)
 Loquuntur de eo q̄ſi de viro ignoto vel de aliquo de quo mul-
 † † tum non curant. nam ſi loquerentur de eo tanq̄ de aliquo mul-
 tum noto non dicerent Moyſi huic viro qui nos eduxit de egi-
 † † pto: ſed Moyſi qui nos eduxit de egipto tanq̄ cognitus eſſet
 Moyſes. (Qui nos eduxit de terra egipti.) Non oī eduxiſſe
 Moyſes filios iſrael de egipto q̄ſi ipſe vere eduxiſſet: q̄ deus il-
 † † los vere eduxit vt p̄ ſepiſſime in hoc lib. ⁊ in bis. 4. libris Moy-
 ſi. oī tñ eduxiſſe Moyſes iſraelitas q̄ ſuit miniſter educationis
 huius. nam vba dei ſerebat coram Pharaone: ⁊ ſigna faciebat:
 ⁊ eos congregabat: atq̄ loquebatur ad eos q̄ deus educeret illos:
 ⁊ p̄ mandatum eius dirigebantur in illa educatione. iſtud aut mi-
 niſterium vocatur educere de egipto vt p̄. 6. c. vbi oī q̄ deus
 † † mandauit Moyſi ⁊ Aaron vt educerent iſraelitas de egipto.
 C̄d Forte dicit aliq̄s q̄ iſti iudei ita rudes erant q̄ putabant ſe
 † † eductos eſſe a Moyſe quaſi per induſtriam ſuam ⁊ virtutem
 hoc faceret. C̄d Sed falſum eſt: q̄ ipſi videbāt talia miracula fie-
 ri: vt in traſſu maris rubri: ⁊ ſuffocatione egiptiorū: ⁊ in datione
 coturnicum: atq̄ māna: ⁊ victoria boſtium: ⁊ petre exundatione
 in copioſa fluente: ⁊ legis datione ceteriſq̄ q̄ Moyſes talia fa-
 † † cere nō poſſet nec q̄ſq̄ boiū. ideo clariffime cognoscebant deū
 eduxiſſe eos. ⁊ ſic p̄ ex verbis eorū. j. cum ipſi viderūt vitulum
 factum atq̄ dixerūt. bi ſunt oīj tui iſrael qui te duxerūt de egi-
 † † pto. deo ergo educationem ſuam attribuebāt principalr. (Igno-
 ramus q̄d ei acciderit) .q. d. ſi nos ſciremus vbi eſſet iſte Moy-
 ſes: ⁊ vtz venturus eſſet: nō ita cito venturus eſſet: tñ expecta-
 remus eum: ſed q̄ neſcimus q̄d ei acciderit. i. vtz mortuus ſit an
 † † viuēs: ⁊ vtz aliq̄ſi ad nos rediturus eſt petim⁹ vt nobis deos fa-
 † † cias. (Dixit quoq̄ ad eos Aaron.) ⁊ Aaron ſpōte non feciſſet
 aliq̄d de his que petebant: q̄ tñ vidit q̄ populus totus inclina-
 † † tus erat in malum: ⁊ q̄ inſtantiffime petebant deos fieri timuit
 q̄ et ſi eis reſiſteret nihil p̄ſiceret: ⁊ eum totus populus lapida-
 † † ret: ideo conſenſit petitioni eorū l3 inuitus. ⁊ iſta fuit deſenſio aarō
 erga Moyſen cum. j. dixit. q̄d tibi fecit hic populus vt induce-
 res ſup eum peccatum maximum: ⁊ ſegut. cui reſpōdit Aaron.
 ne indignetur dñs meus. tu enim noſti populum iſtum q̄ p̄nus
 † † ſit ad malum. et efficaciffime petebant: q̄ dixerūt ad Aaron. ſur-
 gens fac nobis deos qui nos precedant. i. velociter facias iſtud.
 C̄d De Aaron aut vtrum peccauerit in iſta fabricatione vituli: ⁊
 q̄tū peccauerit. magis dicit Deut. 9. c. vbi de hoc repetitur.
 † † C̄d Aliq̄ aut volūt excuſare iſraelitas dicētes q̄ non peccauerint
 in petendo deos: q̄ in hoc non petebant deos aureos aut argen-
 teos conſtatiles: ſ3 aliquos viros directores itineris ſui. * Et p̄ hoc
 q̄ oī. qui nos precedant. i. qui dirigant nos in via. oīj aut aurei
 dirigere non poterant. Etiam p̄: q̄ iſtud nomen beloyñ (q̄d
 eſt nomen dei) non ſolum ſignat deum: ſed et ſignat deos qui
 boies ſunt vt p̄. 6. c. vbi oī. ego poſui te beloyñ Pharaonis.
 ſ. deum eius. Et littera chaldaice tranſlationis dicit. ego poſui te
 principem vel maiorē Pharaonis. C̄d Sed hoc nō pōt ſtare:
 q̄ littera dicit. fac nobis deos. Si autē eſſet ſenſus q̄ Aaron ve-
 beret facere ea que ipſi petebāt ⁊ intelligerēt viri p̄ deos: eſſet
 ſenſus q̄ Aaron faceret viros. hoc aut non poterat eſſe niſi gene-
 † † rando. ⁊ ſic non eſt yllo modo putandum q̄ ipſi peterent ab Aa-

Opi. cu-
 iusdam.
 Lōfuta:

Qd.

10.

A

Aliq̄ ex-
 cuſat be-
 breos di-
 cētes q̄
 nō pecca-
 uerūt in
 petendo
 fieri ſibi
 deos.
 * 1. rō.
 * Scōa.
 Lōf. i

ron dari ſibi viros in dñs quos ipſe Aarō gigneret: q̄ hoc nō
 poterat eſſe vſq̄ ad multa tpa: cū illi quos gigneret Aarō eſſent
 apti ad dirigendum iſraelitas in via. C̄d Item ſi ipſi peterent ab
 Aaron vt daret eis viros in directores vie: quō Aaron ita im-
 ptinenter reſpōdebat eis petendo ab eis inatres ⁊ alia vaſa au-
 rea: C̄d Item dato q̄ Aaron peteret quō iſraelite ſibi darent: q̄
 ipſi nihil tale intēdebāt. ſ. vt fierēt oīj aurei aut argētei. C̄d Item
 dato q̄ oīa iſta fierēt ſi ipſi petebāt viros ſibi dari quō vitulum
 conſtatile fabricatum adorauerūt dicentes. ecce oīj tui iſrael q̄ te
 eduxerūt de egipto. iſtos ergo deos conſtatiles intēdebant. tales
 ergo duces itineris petebāt q̄les duces educētes de egipto co-
 † † lebāt. (Tollite in aures aureas.) ⁊ Aaron potuiſſet facere ali-
 quem deum de alio metallo vt de eneis laminis aut argenteis.
 voluit tñ de auro vt forte iudei auaricia retinēdi auri ab incepto
 ope reſſirēt. ⁊ non ſolum petiſt aux q̄d erat potiſſimum in me-
 tallis: ſed et petiſt in aures aureas feminaz: q̄ hoc erat difficile
 dari. ſ. q̄ mulier daret oznamēta corporis ſui. nam ſi petuiſſet
 alia vaſa aurea aut argētea miniſtrationis domeſtice: libētius ⁊
 magis ſine p̄iudicio dari potuiſſent. bec aut oznamēta diſſi-
 culter daretur: ideo ſic ſaltem eorū importunitatem petēdi Aarō
 † † coercere voluit: ſed non valuit: q̄ p̄ualuit iniquitas eorū in petē-
 do deos ſibi fieri directores vie. (De vxor ⁊ filiaz filiozq̄ ve-
 ſtroz auribus.) Et hoc ſegut q̄ viri babebāt in aures: q̄ nō ſo-
 † † lū de aurib⁹ vxor ⁊ filiaz tolli dēbāt in aures: ſ3 et de aurib⁹ filio-
 rū. erat enī iſta conſuetudo antiq̄ vt viri quoq̄ talibus oznamētis
 vterētur. ſed iſta non decebāt vix: q̄ forma viri oīe eſſe ſimplex
 ⁊ nuda: nō compita vt vultus ſemineus. Sic ait Quid. in lib. Epi-
 ſtolaz in epla Phedre ad Hippolytum. que incipit. quam niſi tu
 † † videris eſt caritura ſalute. vbi dicit. ſint p̄cul a nobis iuuenes vt
 femina compiti. (Et aſſerte ad me) .i. vt ego de ipſis faciam deū
 vobis. (Fecit populus que iuſſerat deſerere inatres ad Aarō.)
 Valde ad hoc obediētes fuerūt: q̄ ad oē malum prompti erāt.
 ſi aut aliq̄s bonum eis impaſſet nō ita cito feciſſent. ⁊ hoc q̄ du-
 re ceruicis erāt ⁊ ſemp repugnantes oīo vt p̄. j. in lra ⁊ Deute.
 9. c. acceptant aut in aures de auribus vxor ⁊ filioz atq̄ filiaz. ⁊
 hoc ſue iſti volūtarie p̄mitterent tollere in aures has de auribus
 eorū ſue nō. de vxoribus aut q̄ p̄mitterent eas tolli non multum
 dubium eſt: q̄ ipſe et volebāt deos fieri directores ſicut viri. de
 parulis aut filiis ⁊ filiabus oīo eſt q̄ eis inuitis patres auferre
 † † bāt. (Quas cū ille accepit) .i. q̄ Aaron accepit in aures aureas a
 toto populo. (Formauit ope fuſorio) .i. oēs has in aures rede-
 git in vnam formam. i. in vnum corpus. ⁊ hoc ope fuſorio. i. fun-
 dendo oēs has in aures in q̄dam forma facta de ligno aut terra
 vel als ſicut ſit campana. In bebreo oīe hic beereth vbi nos dīci-
 mus ope fuſorio. ⁊ ſignat duo. vno modo idēſt ſaccus vel bur-
 ſa. ⁊ iſto modo accipit. 4. Re. 5. c. q̄ Biezi occurrit poſt Namaan
 ſyꝝ ⁊ dedit ei duo talenta argenti: ⁊ ligauit in duobus ſaccis. oīe
 aut in bebreo (beerithin) .i. in ſaccis. C̄d Et ad iſtum ſenſum re-
 dit dum oī. ope fuſorio. i. q̄ fieret iſte vitulus in q̄dam forma ſu-
 foria facta de terra vel als: q̄ illa eſt aliq̄d intra ſe capax tanq̄
 burſa vel tanq̄ ſaccus. Alio modo accipit (beereth) .i. ſtilus ad
 ſcribēdum. ſ. calamus (beereth) .i. in ſtilo vel calamo: q̄ iſte ſunt
 † † p̄pōnes. ſ. be ⁊ ſiles: ſicut ſunt in lingua latina in ⁊ de. de hoc
 oīe Eſa. 8. vbi oī. ſume tibi libꝝ grādem: ⁊ ſcribe in eo ſilo bo-
 minis. in bebreo dicitur beereth. i. in ſtilo vel cū ſilo. C̄d Et iſto
 modo eſt ſenſus q̄ Aarō deſcripſit iſta ſtilo in aliquo lapide vel
 tabula aut als. ſ. q̄ formauit figuram vituli in aliquo iſtorū: ⁊
 mandauit artificibus vt ſile q̄d facerent. Sed primus ſenſus eſt
 melior. ſ. q̄ Aaron accepit aurea oznamēta ⁊ feciſſet formam
 aliq̄ de terra aut alia re in qua funderentur ⁊ exiret vitulus fm
 compōnem ⁊ figuram rei in qua fundebantur in aures auree. ⁊
 iſtud primū ſegut littera noſtra. (Et fecit ex eis vitulum.) Q̄
 ſic erat facta forma in qua fuſa fuerāt oīa iſta aurea oznamēta.
 (Conſtatilem.) Dē vitulus conſtatilis. i. factus p̄ conſtationem. ſ. vt
 p̄ ignis actionem oēs iſte auri partes conſarētur. i. in vnum redi-
 rent. ⁊ oī conſtatilis vt diſtinguitur 3. p̄ductilem vel per diuerſas
 partes fabricabilem. nam p̄ductile opus eſt q̄d ſit per p̄ductio-
 nem rei: idēſt per extensionem rei per malleationem. nam iſtud
 eſt p̄ducere. ſ. extendere. ⁊ ſic fuerunt facti cherubim p̄ductiles.
 i. per extensionem malleatoriam vt p̄. 6. ⁊ 5. cap. eodem modo ⁊
 candelabrum. Aliud eſt opus quod ſit per coniuſtionem par-
 tium. ſ. q̄ ſiant de metallina materia: ⁊ poſtea iſte partes con-
 iungantur ad faciendum vnum. Tertium opus eſt conſtatile: ſci-
 licet quando artifex manu ſua nihil operatur: ſed facta forma
 fuſoria ipſum artificiatum formam recipit materia liquefacta. ⁊
 iſtud vocatur conſtatile ſue fuſorium: q̄ per fuſionem conſtatō.

Scōa.

Tertia.
 Quarta.

†

†

Apud anti-
 q̄s viri quo-
 q̄ in aures
 portabant.

†

†

†

†

Liba bebiā

1. expō.

Scōa

†

†

riam factum est.

Quare Haro magis vitulu[m] q[uam] aliam figuram fabricauit. Qd. I I.**Queret autem**

aliqua quare magis Aaron fabricauit vitulum q[uam] aliquam aliam figuram. Respondet quidam q[uod] factum fuit p[ro]pter virtutem cuiusdam lamine in qua erat vitulus descriptus. s. q[uod] cum vellent hebrei de terra egypti recedere et deberent secum adducere ossa Ioseph cum adiurati adhuc essent. Sepulchrum v[er]o Ioseph inundatione magna nili tectum esset: nesciebant vbi ossa eius essent: ideo Moyses in quadam lamina aurea figuram vituli formauit: et proiecta in aquam supnatavit vsq[ue] ad locum sepulture Ioseph. hec aut lamina postea a quodam viro c[on]seruata est: et ad fabricationem deoz venit. cu[m]q[ue] inter alia frustra auri poneretur ex virtute vituli in ea descripti formatum fuit totum aux[iliu]m in vituli figuram. Sed hoc non pot[est] stare. Primo q[uia] fundatur ista positio sup[er] falso. s. q[uod] sepulchru[m] Ioseph in egypto esset in tali loco vt aqua nili sup illud inundaret: et necessarium esset laminam auream mitti ad cognoscendum locum sepulture. de hoc magis dicimus. s. i. 3. ca. Item presupponitur falsum. s. q[uod] ista lamina aurea venerit ad fabricationem vituli aurei. nam dato q[uod] talis lamina aurea fuerit: t[ame]n illa non venit ad c[on]fundendum vitulum: q[uia] solum mandauit Aaron adduci in aures aureas que erant in auribus vxor[is] et filioz atq[ue] filiaz vt p[er] littera. Item supponitur aliud falsu[m]. s. q[uod] iste in aures auree in ignem fuissent proiecte: et ex virtute illius vituli descripti fuissent alie partes auri c[on]state in vituli forma: et q[uod] non fuerit factus vitulus iste in forma fusoria: s[ed] t[ame]n dicit q[uod] fuit factus ope fusorio. Item posito q[uod] fuisset fabricatus iste vitulus in aliq[ua] forma fusoria siue sine forma fusoria: sed sola projectione istoz in genere. non pot[est] stare q[uod] virtute vituli descripti in lamina formaretur tota massa auri in vitulum: q[uia] figura non ponitur de formis actiuis sed qualitates p[er]tinentes ad tertiam speciem predicam[en]ti qualitatis: potissime cum figura vituli descripti in lamina per c[on]flationem ignis deperiret. Item q[uia] si talis virtus esset illius lamine inscripte figura vituli potius conuertisset ipsam laminam in figuram solidam vituli: sed non faciebat. ergo nec poterat conu[er]tere totam massam auri in formam vituli. Alij aut d[ic]unt q[uod] facta fuit figura vituli a p[ro]posito ad deriuandum virtutem celestem. Et ad hac op[er]a videtur declinare Ra. Ab[ulensis]. abenazra h[ic] tacite: q[uia] et ipse de astrologia et nigromanticis aliq[ua]d intellexisse videtur. Sicut aut si gure quedam metalline s[un]t c[on]formitatem figuraz celestium: et q[uod] metallum sit c[on]ueniens in complexionem influentie celesti. Et vocatur iste figure partim astrologice: partim magice. Astrologice q[uod]dem q[uia] c[on]siderato certo aspectu planetaz aut c[on]iunctione et ascensione fiunt: et non indifferenter quolibet t[em]p[or]e. talis aut c[on]sideratio astrologica est. sic fiunt capita ferrea respondentia ad qu[est]ita. Sunt aut partim magice: q[uia] in fabricationibus talibus quedam sup[er]stitiones obseruantur in ritu demonum q[ui]ntum ad vestes: et quedam alia que magis suspecta de vera idolatria sunt. Est aut sensus istoz: q[uia] ip[s]e illud in quo petierunt hebrei deos ab Aaron erat c[on]ueniens influentie ad recipiendum virtutem celestem magis in figura vituli q[uam] in alia: ideo vitulus fabricatus est. Si t[ame]n ip[s]i hoc intendebant nesciebant obseruare modum: q[uia] quicunq[ue] figura astrologice facta ad hoc q[uod] sit talis complexionis corpus illud receptiuum vt aliqua virtus vel substantia intellectiva potens ratiocinari ibi esse possit: requirit diuturni t[em]p[or]is dispo[n]em. non enim erat impossibile sic velociter vt Haro formauit vitulum ope fusorio facere aliq[ua]d astrologicam figuram: q[uia] non posset rep[er]iri aliqua tam modici t[em]p[or]is influentia que ita p[er]fecte aliq[ua]d materiam dispo[n]eret ad deriuandum aliq[ua]d virtutem qualiscunq[ue] illa sit. Aliter aut d[ic]i potest q[uod] fuerit factum hoc ad similitudinem dei magni egyptioz qui est apis bos quem sepe hebrei in egypto viderant atq[ue] coluerant. suo ergo obtentu vitulus fabricatus est. sed nec solum ip[s]i intendebant vitulum aureum ad similitudinem apis bonis dei egyptioz sibi fieri: sed et q[uod] ille vitulus sicut apis bos moueretur vt p[er] littera cum ip[s]i petunt dicentes. fac nobis deos qui nos precedant. i. qui dirigant nos in via. precedere aut non solum indiget vt forma corporea sit: sed vt aliqua virtus spiritalis recipiatur in materia tali. vtriusq[ue] vt volebat. s. vt bos ad similitudinem apis bonis diu[m] magis egyptioz eis fieret: et vt in illo virtus aliq[ua]d ad demonstrandum eis viam et precedendum eos esset. Alijs aut fortassis dicit q[uod] non erat intentio hebreoz vt daretur eis alijs deus qui loqueretur et posset ambulare coram eis: h[ic] dicatur. fac nobis deos qui nos precedant. sed est sensus q[uod] faceret eis Aaron aliq[ua]d deum de auro vel de argento: et si non loqueretur. et iste deus precede-

ret eos: non q[uod]dem q[uod] iret ante eos demonstrans eis viam et se ipsum mouens: sed q[uod] esset vitulus c[on]stabilis et portaretur ab eis in itinere: t[ame]n q[uod] precederet eos. s. q[uod] illi qui portarent vitulum illum irent ante o[mn]es alios ostendentes viam. et sic precedebat arca o[mn]i castra israelitaz vt p[er] Nu. 10. c. s. arca o[mn]i precedebat castra itinere diez trium. sic et ibat arca o[mn]i ad bellum euntibus israelitis vt p[er] 1. Re. 4. et tunc dicebatur deus ire ad bellum. q[uod] p[er] in verbis que dixerunt philistini cum scierunt q[uod] arca o[mn]i venisset in castra. s. et cognouerunt q[uod] venisset arca o[mn]i in castra: timueruntq[ue] philistin dicentes. ve nobis: non fuit tanta exultatio beri et nudius tertius: ve nobis q[uod] nos liberabit de manu deoz istoz sublimum: hi sunt dii qui p[er]cusserunt egyptum o[mn]i plaga. Sed hoc non pot[est] stare: q[uia] si solum isti dii c[on]stabilis sic precederet ita q[uod] ab alijs portarentur non dirigerent eos: sed potius ip[s]i dii portaretur et dirigerentur ab alijs. Item non c[on]cordat hoc necessitati eoz. nam ip[s]i volebat ire in terram p[ro]missionis et nesciebant vias: q[uia] tota illa terra inhabitata erat: tota solitudo vasta per quam boies non ambulauerant. indigebant ergo direttore. sed dii illi si essent pure metallini et ab alijs portari deberent non poterat dirigere israelitas in deserto. ergo non petebat ip[s]i deos solum metallinos. Item q[uia] discordaret ista petitio motio eoz. dicebant na[m]q[ue] q[uod] nesciebant q[uod] accidisset Moysi viro illo q[uod] eduxerat eos de egypto volebant q[uod] fierent dii qui precederent. in quo clarissime innuebant q[uod] volebat deos in defectum Moysi: et si Moyses esset in castris non peterent deos. sed Moyses dirigebat eos in itinere: ideo ad hanc directionem petebant deos. sed non poterant talem prebere eis ducatum nisi essent viu[en]tes. s. q[uod] aliq[ua]d virtus r[ati]onalis esset in illis corporibus metallinis: ideo non petebant deos solum metallicos quos ip[s]i portaret: sed deos metallicos r[ati]onales qui eos in itinere precederent atq[ue] dirigerent. (Dixeruntq[ue].) Hoc refertur ad populum: q[uia] vniuersus populus attendit vituli fabricationem. cum v[er]o de forma fusoriaeductus fuit sic fulgens q[uia] aureus erat: totus populus inclinauit se ei adorans et dicens. hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de egypto. multum enim circa hoc solliciti erant vt deum haberent talem q[ui]lem petierant: ideo immediate vt eum viderunt cultum o[mn]iunum exhibere curauerunt. putabant namq[ue] stulti illi iudei q[uod] deus ille aureus talis erat q[ui]lem ip[s]i petebat. s. virtutem aliq[ua]d o[mn]iuinam habens ita vt precedere posset eos: sed n[on] erat. (Hi sunt dii tui.) In hoc manifestatur q[uod] d[icitu]r. s. q[uod] ip[s]i putarent vitulum illum aureum o[mn]iuinaz vim habere. nam al[s]i si solum aureum esse putarent nullatenus diceret. hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de egypto: cum dii metallini nihil boz efficere possint. (Hi sunt dii tui israel.) Dicit Nicolans q[uod] h[ic] esset vnus vitulus: t[ame]n pluraliter vocauerunt illum dicentes q[uod] erat illi dii. et hoc ad reuerentiam illius idoli q[uod] multum honorare volebant. sic enim dicunt p[er]sone magne de seip[s]is: nos volumus: nos m[an]damus tale aut tale fieri. Sed n[on] est c[on]uenienter dictum: q[uia] s. cum petierunt fieri sibi deum dixerunt. fac nobis deos qui nos precedant. et tunc non intendebat honorare deum suum: q[uia] nondum erat nec seiebant qualis futurus esset: vocauerunt t[ame]n eum pluraliter. Item q[uia] dato q[uod] poneretur p[ro]nomen substantiuum notans p[er]sonalitem in plurali: t[ame]n relatiu[m] et v[er]bum relatiui non debent poni c[um] bonoris in numero plurali: sed in singulari. hic t[ame]n solum ponitur in plurali. s. qui te eduxerant de egypto. ergo non fit ad honore[m]. Item exemplum q[uod] adducit ad c[on]firmationem de p[er]sonis honoratis non est c[on]ueniens: q[uia] h[ic] in prima et scda p[er]sona que notant dignitatem q[uod]dam et signat pluralitatem p[ro]p[ter] demonstrationem c[on]uenit q[uod] ponatur p[ro]nomen pluralis numeri ad signandum vnum boiem vt nos mandamus hoc: siue vos dicitis illud. non fit t[ame]n hoc in noie siue substantiuo siue adiectiuo: q[uia] h[ic] aliq[ua]d p[er]sona magna fit non dicit de se. nos sumus epi: sed nos sumus epi: et sic. nos sumus rex: et non nos sumus reges: q[uia] hoc necessario pluralitate[m] notat indiuiduoz. De noie adiectiuo p[er] q[uod] non dicit aliq[ua]d magnus vir. nos sumus iusti: sed iustus. Sic aut nomen substantiuum in plurali positum est cum d[icitu]r. hi sunt dii tui: et relatiu[m] et verbum eius vt p[er] 1. qui eduxerunt te de egypto. Item quia h[ic] aliq[ua]s loquatur de se in numero plurali quando per primam personam exprimitur locutio. aut nos cum ad alterum per secundam loquimur: tamen cum de altero loquimur q[uod] fit per tertiam p[er]sonam: siue fit in nomine siue p[ro]nomine tam adiectiuo q[uam] substantiuo non fit locutio per plurali: sed per singulare: vt cum dicimus. iste est rex: et non dicimus. isti sunt reges. hic t[ame]n fiebat locutio in tertia p[er]sona cum dicerent israelite. hi sunt dii tui israel qui te eduxerunt de egypto. ergo non fiebat ad honorem. Dom[us] ergo vt. s. dicebatur q[uod] istud

i. cōfat.

Scda.

Tertia.

†

†

Qd.

12.

A

Q[uod] cum esset vn[us] deus metallin[us] dixerunt bebrei p[er] h[ic] sunt dii. 22.

Op[er]a. Nic. de lra.

Lof. 1.

Scda.

Tertia

In noi

bus sub

stantiis

radiecti

uis et p[er]

noib[us]

possiuis

nō p[oss]u[n]t po

ni in pla

rali lo

cutio de

vna p[er]so

na

Quarta

Do. inia

quod illud non sit ad honorem vel aliquam aliam obseruantiam sed ex additione lingue bebraice que nimis in hoc barbarica est: non attendens conuenienter numeros et genera nec conuenientias appositionis et suppositionis: adiectiuorum et substantiuorum: antecedentium et relatiuorum: et tamen debuisset hic singulariter loqui: quod de vno loquebatur: pluraliter tamen protulit et barbarice nimis. (Qui eduxerunt te de egypto.) In hoc notantur duo. Primum quod iste vitulus non solum existimabatur ab eis ut vitulus aureus: sed etiam ut habens virtutem diuinam ad educendum eos de egypto. alio ridiculum esset: nec quisquam (etiam infans) diceret quod illud aurum ex quo factus fuerat vitulus eduxerat eos de egypto: quod tunc dicerent quod in aures auree yrore suarum et filiarum atque filiorum eduxerant eos de egypto. quo nihil stultius. Pro hoc: quod vitulus ille aureus factus fuerat ex inauribus yrore et filiarum atque filiorum virore israelitarum ut patet in littera. Secundum est quod ipsi putabant virtutem dei veri qui eos per mare rubrum transfuderat et in deserto pauperat latere in illo vitulo aureo. Quod patet: quod ipsi viderant manifestissime quod deus patrum suorum eduxerat eos de egypto: quod sicut precebat eis antequam quicquam faceret: ita postquam precebat certissime faciebat: et dixerat eis Moyses super mare rubrum cum Pharaon insequeretur eos a tergo et pro timore ipsi desperarent ut patet 3. 14. c. dominus pugnabit pro vobis: et vos tacebitis. quod postea rebus comprobatum est ipsis videntibus et letantibus ut patet 3. 14. et 15. c. non poterant ergo dubitare quod ille deus eduxisset eos de egypto qui talia pro eis faciebat. sed hic dicebant ipsi quod isti erant dii qui eduxerant israelitalem de egypto. ergo necessario intelligebant virtutem illius dei latere in illo aureo vitulo. et tunc vix erat quod ille vitulus quem colebant qui a parte nobiliori. i. virtute diuina intrinseca denominabatur deus: erat deus qui eos de egypto eduxerat: alio totus populus manifestissime sciret se metiri. sicut si ego dicerem alicui lapidi. iste genuit me: vel alicui arbori. hec me peperit et cepit. hoc autem non est credendum quod totus populus velle publice mentiri se clarissime vidente quod mentiebatur: cum in hoc nullam utilitatem aut aliquod aliter consequeretur bonum. necesse est ergo dici quod intelligebat in vitulo latere virtutem dei qui eos de egypto eduxerat: quicunque ille foret. (Quod cum vidisset Aaron) . i. quod tantum honorem ei impendebant vocantes eum deum suum eductorem suum de terra captiuitatis: et quod cum tanto affectu moueretur in illum. putauit enim forte Aaron quod cum ipse eis faceret vitulum illum aureum qui non mouebatur nec aliquam virtutem habebat ad dirigendum eos (sicut ipsi petebant) quod negligerent eum nec vllatenus colerent. res tamen in breuium elapsa est: quod cum magno affectu illum coluerunt: ideo Aaron cum vidisset hoc (quod contra spem suam erat) admiratus aliquantulum est. sed quod populus insisteret in cultu fecit eis altare ad honorandum dei suum quem volebant. semper enim quantum poterat Aaron ex affectu suo eos ab inchoata iniquitate arcere volebat: et sic in rebus demonstrabat (hanc occulte) . nam ut patet 3. probatum est: ipsi petebant deum qui precedere posset eos: ita quod esset ratione vtens et se mouens aliosque dirigere potens: ad quod requirebatur ut per contemplationem astrologicam fieret talis dispositio in illo corpore metallino per quam virtus aliqua siue substantia spiritalis moraretur et responderet ad quæstiones atque mouere posset corpus in quo esset. vel saltem si pure magice facere vellet per pacta facta cum demonibus aut verba aliqua inductiva vel characteres varios ceteraque demoniorum aut insignia aut ceremonias faceret: quod satis dici posset quod Aaron aliquid nosset horum cum moratus fuisset. 83. annis inter egyptios qui in hoc super gentes ceteras excellebant. et non solum ipsi: sed et multe alie gentes hoc nouerant ut tangit Arist. in 1. Polit. c. 2. Dedalo carpentatore qui imagines quasdam ligneas fabricabat: et artificiose spirita incluso faciebat eas per se moueri atque trepidare. noluit autem quicquam horum facere Aaron ne ad idolatriam allicerentur. sed nulla obseruatione aut astrologica aut magica facta vitulum aureum pure metallinum eis dedit: non potentem loqui nec moueri nisi ab alio moueretur. satis ergo populus ille insipiens moueri debuisse ab impiissimo proposito viso quod res non fuisset consecuta effectum . i. quod non erat ille talis deus qui eos precederet atque dirigere posset sicut ipsi petebant. et hoc Aaron intendebat: tamen non valuit efficere preualente iniqua eorum atque tenacissima deceptione. (Edificauit altare coram eo) . i. fecit altare ante vitulum ut in illo altari victimas offerrent illi: quod sic volebant. (Dicit Ra. Sa. quod ista littera intelligitur sic. (Quod cum vidisset Aaron) . i. cum vidisset Aaron quod vitulus ille moueretur edificauit coram eo altare. dicit enim quod immediate ut factus fuit vitulus et eductus de forma fusoria

ambulauit. Aaron autem cum vidisset hoc quasi admiratus quod sic factum esset quasi esset dignus magna reuerentia: quod illud erat signum deitatis sue fecit ei altare ut offerretur hostie: quod merebatur sibi offerri. Probat autem hoc per id quod habet Psal. 106. 1. et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. vitulus autem comedens fenum non est mortuum quid: sed animal viuens et se mouens. Sed hoc non potest vllatenus stare. Primo enim conuincitur falsitas eius ex ipso textu quem allegauit. nam dicit ibi. mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli. si autem ille vitulus moueretur et comederet necessario esset vere vitulus et non similitudo vituli. et sic scriptura non diceret de eo quod erat similitudo vituli comedentis fenum: sed vitulus comedens fenum. Secundo quod non poterat vitulus ille aureus moueri nisi demon subintraret eum aut per exteriora moueret. hoc autem non fieret nisi a deo specialiter pmitteretur propter maliciam fabricantium. sed Aaron (hanc malum ageret) timens tamen agebat: et in quantum poterat intendebat ab inchoata eos iniquitate distrabere. ergo non pmitteretur quod diabolus moueret illum vitulum ad vandam iudeis occasionem errandi. Si autem dicatur quod Aaron per aliqua pacta tacita cum demonibus aut ceremonias eorum fecerit aliquem introire aut extrinsecus mouere: obabitur quod Aaron intenderet directe idolatrare. et quod maius erat totum populum ad idolatriam ducere. quod non erat credendum: quod tunc maius erat peccatum Aaron quam aliorum de populo: et deus non remississet ei tale peccatum quantum ad penam temporalem: sed cum alijs mortuus fuisset: et grauius cum iniquius se gessisset: nec deus constitueret eum sacerdotem suum. sed deus remisit ei ad preces Moysi ut patet Deut. c. 9. et constituit eum sacerdotem magnum ut patet Leui. 8. c. ergo non intendebat ipse hoc malum nec procuraret tale. Tertio patet quod dato quod hoc non intendisset Aaron nec operatione sua preuia demon moueret illud corpus vituli: sed deus eo ignorante pmisisset: tamen si postea propter hoc motus constituisset ei altare ut offerrentur ibi victimæ consensisset verissime idolatrie: quasi arbitrans aliquid numinis esse in vitulo propter quod eum honore diuino dignum reputaret. Sed hoc. s. improbatum est: et ipsi iudei valde conantur eum excusare ab idolatria. ergo ille vitulus non fuit motus. Et si forte dicant quod Aaron volebat adorare illum vitulum et facere eum ab alijs adorari quod viderat miraculum illud de motu eius: non valet: quod moueri sic illum vitulum non erat miraculum: cum gliber demon aut angelus bonus posset illum mouere. et dato quod circa vitulum fieret aliquid quod esset vere miraculum: non ex hoc adorandus erat vitulus: sed deus qui facit mirabilia magna solus. quicunque ergo vitulum ex tali causa adoraret idolatra esset. Quarto quod iste vitulus non poterat moueri ambulando. nam ambulatio est motus progressus: cum animal mouet pedes suos innitendo eis et flectendo: nunc coniungendo eos breviori distantia: nunc vero maiori spatio separando. hoc autem impossibile erat fieri in vitulo illo aureo. nam hanc demon eum rape posset et mouere de loco ad locum: tamen pedes eius flectere sicut flectuntur pedes animalis curuando et porrigendo impossibile ei erat. nam hanc eum facilius frangere posset et comminueret: partes tamen ita duras tanquam partes teneras nervorum et carniū complicare impossibile erat: nisi reduceret materiam auri ad tantam teneritudinem in quanta est caro animalis aut virgula arboris. quod demones aut angeli boni facere non valerent nisi liquefacerent aux. et tunc non maneret vitulus fabricatus: sed liquefieret totum aux per planum et verteretur in rudem atque informem massam. Quinto quod erat impossibile istum vitulum comedere non solum secundum veritatem: quod ad hoc regrebatur organum comestium. s. os: et quod esset vere organum. s. carneum et non esset equivoce dictum: sicut oculus aut manus lapidea vel lignea: et quod esset ibi potentia digestiua et transmutatiua in substantiam rei alende comedentis. de quibus late et vtiliter declarauimus. 6. 7. c. cum agebatur de potestate demonum: sed etiam non posset saltem apparenter comedere. nam ad comestionem apparenter requiritur quod id quod comedit habeat os ad suscipiendum nutrimentum et videatur habere stomachum ut possit ibi recipi cibum ad decoctionem et digestionem: et quod in ista comestione moueantur gene et caro faciei. hec autem non apparebant in vitulo illo. Patet monon erat ibi os: quod fuit factus iste vitulus in forma fusoria: et oportebat totum plenum esse. Vel si dicas quod erat os: quod posset poni aliquid eminens intra fusoriam formam quod redderet formam oris saltem: tamen stomachus esse non poterat siue aliquid vacuum in corpore illo. nam cum fuerit factum in forma fusoria: necessarium erat totum solidum esse: et nihil ibi relinqueretur vacuum vel inane: ut patet considerati quod posset fieri illa forma fusoria.

1. 2. expo.

Scda

Lofutat ta
citā rñfio.

Tertia.

2

Lofu. taci-
terñfionia

Quarta.

Quinta.

Israelite
te puta-
bant quod
deus
eos de
egyptoe
duxerat la-
teret in vi-
tulo au-
reo.

Aaron
tamen pote-
rat cona-
bare di-
strabere
hebreos
ab inchoa-
ta iniqui-
tate vi-
tuli.

Dedalus
de primis
carpetis
toribus fu-
it et mul-
tas ima-
gines li-
gneas fa-
bricabat
D
+
Expositio
Ra. Sa.

S

Sexta.

Doct. Inia.

Alia expō.

†

Qd. I 3

Quare gē-
tiles nō po-
nebat deos
suos sup al-
taria.

†

†

Qd. I 4

An possint
excusari aa-
ron & israhē-
te ab idola-
tria.
* Aliquorū
hebreorū re-
sponso
Rū. bebre.
ad argu. 5
eos.

Nec est arguendum de campana que fieret in forma fusoria: & tamen bz aliquid concauum: qz campana nō est vndiqz clausa: sed in fundo ap̄ta. vitulus autem ad hoc qz perfecte vituli formam haberet vndiqz clausus esse debebat. ergo viderent ipsi qz non poterat comedere: qz nihil habebat intra vacuum vel non solidum in quo recipi posset cibus. Item nō poterat ille vitulus monere mandibulas que regrebantur ad apparētiā comestio- nis. nam et demon si vellet mouere mandibulas eius nō posset: qz ille erant partes dure: qz de auro: ideo impossibile erat eas complicari nisi (vt. s. dicebatur) liquefierent. & tunc non maneret figura vituli: sed rediret anz in rudem massam. falsum est ergo qd vult Ra. Sa. l. qz vitulus ille comederit fenum: & pp hoc ei altare struxerit Aaron. Sed exponendum est vt. s. l. qz Aaron vidit populum multum esse promptum ad colendum: ideo fecit altare ei. sed hoc non qdem: qz desideraret Aaron complacere populo idolatranti nec vt ipse coleret: sed qz vidit qz populus ille durus semp asperior in sua iniquitate durabat: & qz occide- rent eum nisi altare struxerit vitulo. Vel forte qz videbat Arō qz totus populus simul stans volebat facere altare ad colendum deum quem elegerant: & in breuissimo tpe oēs illud facerent. vt ergo aliquo tpe eoz iniquitatez ostendat: vt si forte iterum veniret Moyses & populus ab incepto scelere retrocederet voluit ipse facere vt magis in faciendo illud moraretur. prima tñ expō me- lior est. (Edificauit altare coram eo). s. qz ille vitulus fuit pos- tus in aliquo loco honorabili: non tñ in altari: qz tñ nō diceret altare edificatum coram eo: sed sub eo: ita qz ipse poneretur in altari: sicut ponuntur nūc statue representātes sanctos qui ex hoc seculo decesserunt. Gentiles aut non habebant hmodi cō- suetudinem. Et rō est duplex. Prima qz altaria eoz erant im- munda cum seruirent ad vsus banauos. s. vt ponerentur in eis carnes sacrificioz & tingebantur sanguine: & omasi oiaqz intesti- na ibi ponebantur. cum tali aut immundicia non erat iustum esse illum quem ipsi pro deo colebāt. idem erat de iudeis: qz nunc in altari victimas obtulerunt vitulo illi vt p. j. ergo non poterat ibi poni vitulus. Secda rō erat: qz in altari ponebatur ignis ad deuorandum carnes sacrificioz. si aut ibi ponerentur statue si metalline essent liquefierent si esset metallum eliquabile. aut si esset vt ferz & calibz (bz non eliquarentur): tñ deformarentur & denigrarentur & quotidiano calore soluerentur. si essent lapidea dissilirent aut verterentur in calcem. si lignea essent vterentur. nullatenus ergo in altari poterant esse imagines gētilium. sic in presenti: qz si positis fuisset vitulus sup altare cum aureus esset breuiter calore ignis fuisset totus eliquatus. debuit ergo altare strui coram vitulo aureo: sed non debuit poni vitulus in altari. (Et preconis voce clamauit.) Ad hoc qz totus populus sciret id qd Aaron mādabat fecit illud dici per preconem. in hebreo non ponitur qz preconis voce clamauerit. Littera tñ nostra sup- pleuit qd intelligatur: qz certum erat qz Aaron non clamaret ita clamore valido vt cuncti audirent: tñ qz tale officium est vile nec p̄tinet ad viros honoratos. Nec obstat si arguas de eo qd bz Deute. c. i. et. 29. s. qz locutus fuerit Moyses verba libri huius audientibus oibus israelitis & egyptiis qui cum eis ascen- derant. Nam ibi erat necessarium ad cōfirmationem federis & cōfirmationem totius populi qz Moyses loqueretur cum eis: qz non erat aliqz in populo ita reuerēdus aut idoneus ad hoc nisi Moyses. nunc aut ad nunciandum populo qz sequenti die esset solēnitas: nō erat magis necessaria vox Aaron qz cuiuslibet de populo: & poterat conuenientius per alium expediri ne Aaron auctoritatem suam pderet si banauis officiis insisteret. (Cras solēnitas dñi est.) Hoc preco clamauit coram toto populo. s. qz fuit per vicos castrorū discurrendo a principio vsqz ad finem: & clamabat. hec dicit Aaron dux noster qz cras solēnitas dei est. Erant nāqz disposita castra per calles: & isti calles habebāt por- tas in fine sui ad vtrāqz partem: qñ esset locus vallatus muris & portis. Qd p. j. d. 2. stās Moyses in porta castrorū. & postea segitur. ite & redite de porta vsqz ad portam per medium castra- rum. * Aliqz bebrei volunt excusare hic Aaron ab idola- tria qualicūqz modo & totum israhēlem. & dicunt qz israelite non inerunt ad colendum illud vitulum: sed ad colēdum deum vepz: & Aaron ad hoc intendebat eos vocare cum d. cras solēnitas est dñi. vocat aut dñm siue deuz absolute. qd intelligitur de deo vero: als expressum foret de vitulo. Cum aut arguitur 5 eos qz israelite puniti sunt grauiter a deo pro hoc facto & Moyses occidit multos de eis. s. 23. milia vt p. j. qd non factum fuisset nisi peccauissent. ergo oīm est qz peccauerūt. Respondēt qz israhē- lite & Aaron peccauerunt. sed istud peccatum non fuit in colen-

do vitulum aut faciendo ei aliqz solēnitatem. sed in sacrificando qualr non debant: qz deus nō mādauerat qd offerri: & ipsi ob- tulerunt holocausta & victimas pacificas. Sed non pōt hoc stare. Primo qz cum ipsi petierunt fieri sibi deos & dederunt in aures ad fabricandum illos: dato qz nihil vltra fuisset erat ido- latre: qz faciebant primum preceptum irritum facientes statuas aut fieri petētes. & hoc qz non licebat eas fieri ad colēdum ipsas nec ad colendum deum in ipsis vt satis innuitur. s. c. 20. & cla- rius Deut. 4. c. Scdo errauerunt: qz laudauerunt illum vitu- lum dicentes. isti sunt dii tui israel qui te eduxerunt de egypto. & hoc siue velint intelligi qz ille vitulus erat pure metallinus: si- ue velint qz haberet aliqd deitatis intra se: qz vitunqz est error. Tertio errabant in idolatria: qz holocausta & victimas paci- ficas obtulerunt: cum sacrificium nunqz fieri debeat nisi deo. Quarto p. j. qz errauerunt in idolatria: qz deus de idolatria re- darguit eos: & non de oblatione indebite facta: cum d. j. pecca- uit populus tuus: feceruntqz sibi vitulum ostiilem & adozau- erunt: atqz immolantes hostias dixerūt. isti sunt dii tui israel qui eduxerunt te de egypto. Quinto p. j. qz nō errauerunt in via sa- crificandi sed idolatria: qz d. j. recesserunt cito de via quam o- stendisti eis. sed Moyses non ostenderat eis hucusqz ritum sa- crificandi q̄tum ad aliqd vetando vel iubendo. ergo non pecca- uerunt in hoc. dederat aut eis regulam de non colendo idola & non faciendo sculptilia: & specialr exp̄sserat qz deos aureos & argenteos non facerēt vt p. s. 20. c. ergo ista est via 5 quam er- rauerunt. Sexto p. j. qz errauerunt in idolatria: qz Moyses vo- lens punire israelitas peccātes vt pene fierent per ea per que cul- pe p̄cesserant: combussit vitulum & rededit in puluerem atqz ia- ciens in aqua dedit potum ex ea filiis israel. sed si non peccaue- rant in fabricando vitulum non daret eis ad bibendum de a- qua in qua fuissent pulueres eius disparssi: qz videref supfluum & imptinens. sicut si combureret vnum lapidem & uertens in ci- neres spargeret in aqz atqz adaquaret oēs israelitas. Ex hoc sexto p. j. clarius: qz Deut. 9. c. vbi ponitur hoc factum enarratur qz Moyses dixerit israelitis. peccatum aut vestz qd feceratis. i. vitulum arripiens igne combussit & in frustra cōminuens. &c. Ec- ce ibi vocatur vitulus peccatum israelitarū. ergo peccauerunt in fabricando vitulum. & sic tam Aaron qz israelite peccauerunt in idolatria: & non principalr in sacrificando qualr non deberent. Cum ergo d. (Cras solēnitas dñi est.) Sensus est qz sequenti die celebraretur festum deo quem ipsi deum petierant & habebant. s. vitulo illi. & dixit Aaron cras: qz noluit eadem die facere solēnitatem offerendo illi victimas & adozando in iubilatione & choris. & hoc vt si interdum veniret Moyses & disturbaret bec- sine coleretur. (Surgentes mane.) Hic agitur de solēnitate vi- tuli ostiati. (Surgentes mane.) Hoc ponitur ad magnam dilige- tiam & exactissimam curam de colendo illum deum: qz vix susti- nebant se cultores deum illum: ideo immediate accepta licentia surreperunt diluculo & vacauerunt cultui eius. In isto die vult Nicolaus qz venerit Moyses de monte. & hoc qz. j. d. qz qñ venit Moyses vidit vitulum & choros. i. qz totus populus erat in circuitu illius vituli & canebat. hoc aut ad istum diem p̄ti- net in quo surreperunt mane & obtulerunt victimas atqz iubila- nerunt coram vitulo. opz ergo dici qz in isto die venerit Moyses: vel qz non solum in isto die fecerunt solēnitatem hanc co- ram vitulo: sed et alijs diebus post: & in his venit Moyses. Sa- tis aut videtur qz eadem die qua ista fieri inchoata sunt. s. cum primo iubilauerunt coram vitulo & obtulerunt victimas: qz im- mediate vt peccauerunt dixit deus Moysi. & tunc datis tabulis descendit & inuenit eos iubilantes coram deo suo quem nouiter colere inceperant. Ex hoc et cōcluditur sicut. s. l. qz ista nō ince- pta sunt fieri in die. 39. hora sexta: & qz cōsummarent in die. 40. hora sexta. nam diez aliquorū spatium regunt. s. qz in die. 39. ho- ra sexta sathan turbauerit aerem & apparuerit feretrum in quo iaceret effigies cadaueris Moysi: & qz egyptij puocarentur ad idolatriam: & qz ipsi puocati israelitas deciperent eis idem p̄sua- dendo. & ab oibus his bur 5 dicens occideretur: & qz Aaron timo- re cōmori vulgi assentiret: & qz peterentur in aures: & qz collige- rentur per omnes habitantes in castris qui satis a seipsis vel ab ipso loco saltem in quo factus est vitulus distabāt: qz castra ma- gnam terre quantitatem occupabant: cum essent ibi plura qz sex- centa milia peditum: preter tribum Leui & egyptios innumera- bilis multitudinis qz cū eis ascēderāt vt p. s. l. 2. c. Item qz vi- tulus in forma fusoria fieret: & cū esset eductus clamaret. isti sūt dii tui israel qui te eduxerūt de egypto: & qz p castra preconis vo- ce p̄deret edictū siue fieret cōnūciatio qz sequenti die erat solēni-
nitas

Confer.
hebreorū

Scdo.

Tertio.

Quarto

Quinto.

Sexto.

B

†

†

†

Qd.

I 5.

A

An p̄tia
die solē-
nitatis vi-
tuli moy-
ses dñm
te desce-
derit.
* Opifi.
Nic. de
lyra.
B
Israhē-
te nō ice-
pūt pete-
re deū &
fabrica-
re eū ho-
ra sexta
p̄cedētis
diei an-
qz moy-
ses dñm
derit de
monte.

tas dei illius noui. hec autem omnia fieri oportebat ab hora sexta diei. 39. usque ad vesperam eiusdem diei cum sequeretur die in aurora quierat. 40. venerint ad iubilandum coram vitulo et offerendum victimas. sed illa non poterant fieri in tempore ita breui. ergo oportebat dici quod aliquot diebus ante. 40. diem. scilicet forte die. 35. vel ante inchoatum fuisset istud negotium. (Obtulerunt holocausta.) Quis autem obtulerit ista holocausta et hostias pacificas non exprimitur. sed videtur omnino quod sicut. 8. 24. c. quod nondum erat datum sacerdotium tribui. Leui obtulerunt holocausta iuvenes de filiis israel. i. primogeniti principum filiorum israel: ita nunc cum eodem modo non esset constitutum sacerdotium in tribu aliqua specialiter: et sacrificia offerre erat officium sacerdotum oportebat ut per illos fieret quibus ab antiquo pertinebat ius sacerdotale. sed istud ius erat unum de iuribus primogeniture. ergo ad primogenitos pertinebat oblatio: et ipsi obtulerunt sicut. 8. obtulerant. Qualia autem aialia obtulerint non constat. nam non erat data lex de modo et ritu sacrorum quantum ad celebrationem ipsorum sacrificiorum et quantum ad aialia que offerri debebant: quoniam omnia hec fuerunt determinata posteriora in Leuitico. scilicet quod offerrentur de pecoribus tria genera. scilicet boues et birci. De animalibus offerrentur turtures et colube ut per 3. Leui. 1. c. sed ista post vituli fabricationem et adorationem data sunt. non enim potuerunt per illam legem regulari. redeundum est ergo ad leges pristinas. scilicet quod consueverat antea offerri. Nec curandum est hic de vanitate gentium que turpia sacra dijs turpissimis offererebant. Priapo asinus: Phebo equus: Diane viscera canis. et sic de ceteris turpibus sacris de quibus Quir. in lib. Fastorum et maxime in prin. 1. lib. nam ista immunda sacrificia non solum hebrei non immolabant deo: sed nec ab antiquo viri boni immolare consueverant. nam Noe cum exiit de arca de omnibus volucris et animalibus mundis obtulit domino: et odoratus est dominus odorem suauitatis ut per 3. Gen. 8. c. ad minus ergo omnino est quod solum de animalibus mundis iudei hic obtulissent. que autem sint aialia munda (sicut hic accipio) per 3. Gen. 7. c. ex dictis ibidem. et cum iste esset vir iustus testimonio dei secuti fuissent iudei regulam eius in sacrificando. scilicet quod non sacrificaret de immundis. et sic ipsi declarauerunt ut per 3. Gen. 8. c. cum dominus vidit abominationes egyptiorum sacrificabimus domino deo nostro: quod non sacrificabimus de illis. et non solum hoc: sed adhuc videtur quod ista aialia fuerint de bonis omnibus aut capris aut turturibus: quod de istis obtulit Abraham deo qui erat pater omnium hebreorum: quem valde sequeretur in exemplo facientes ut ipse fecisset. ipse autem. 8. vicia aialia ad mandatum dei occidit ut per 3. Gen. 1. c. de his ergo solis occideret. Sed adhuc non videtur quod de omnibus his obtulerint: quia ista oblatio fuit facta ad instar oblationis facte. 8. in confirmatione legis ut per 3. Gen. 24. c. ut magis. 3. apparet. sed in illa oblatione solum fuerunt oblata bone et birci: ita hic fuerunt oblata. Per 3. hoc. 2. 24. c. ponitur quod fuerint oblata vituli. Aplos tamen ad Heb. 9. c. ponit quod fuerint immolati vituli et birci: cum sanguis bircorum et bouum siue vitulorum (ut ibidem) aspersus fuerit super populum ad confirmationem federis legis. de his ergo duobus generibus aialium magis quam de alijs offerendum esse videretur: et de his magis offerrent. (Et hostias pacificas.) Ponuntur hic duo genera sacrificiorum. Primum quod vocatur holocaustum. Secundum quod vocatur victima pacifica. Est holocaustum cum aliquod totum animal incenditur cum pedibus et intestinis lotis et capite. de quo declarauimus. 8. 29. et h. 2. Leui. 1. c. hostie pacifice dicuntur que pro pace siue prosperitate habita aut quam haberi petimus offeruntur ut deus nobis pacificatus concedat que oramus. Est autem preter hec genus aliud sacrificiorum. scilicet pro peccato. et istud fiebat in remissionem peccatorum: secundum tamen diuersas ceremonias ut per 3. Leui. 4. et. 5. c.

Quare israelite solum obtulerunt vitulo duo genera sacrificiorum.

26. 16.

Queretur autem aliquis quare ista duo sacrificia genera solum oblata fuerint. Responderi potest dupliciter. Primo quod oblatio facta hic fuit ad exemplum oblationis quam. 8. fecerat in confirmatione federis. sicut enim viderant. 8. israelite Moysen fecisse solennitatem magnam et obtulisse victimas in duplici genere ceremoniarum. scilicet quidam in holocaustum que tunc cremabantur: quidam vero pacificas quarum aliquod cremabatur: et aliquod comederetur offerentes: ita nunc eadem obtulerunt. et quia Moyses non obtulerat. 8. oblationem pro peccato: ipsi quoque nescierunt offerre pro peccato. (Secunda ratio est: quia tunc pro peccato sacrificium offerretur: cum populus aut aliquod priuata persona intelligens se alicuius criminis ream pro se facit offerri. et in ista oblatione speciales ceremonie obseruantur. isti autem israelite nunc quoniam vitulum fieri petierunt non erant scilicet sibi ipsis alicuius sceleris propter quod facerent sacrificium offerri: preci-

pue cum ista sacrificia fieret ad exultationem in dedicatione dei sui noui. sacrificium autem pro peccato magis habet locum meritis quam exultationis: ideo non congruebat illi solennitati. (Et sedit populus comedere.) Factis sacrificiis in honorem dei sui ipsi ad comedendum et gaudendum sederunt. Et fit hic mentio quod sederint ad comedendum: quoniam hoc aliquid speciale fit. nam in omnibus alijs diebus comederint: tamen solo mane vescebantur. nunc autem solennitatem dei sui victimas obtulerunt de quibus ipsi partem carniuum comederunt. nam non solum inter iudeos post datam legem de ritibus sacrificiorum pueniunt partes hostiarum: quedam offerentibus in hostiis pacificis ut per 3. Leui. 7. et. 8. et. 19. c. sed et inter gentes hoc obseruatum est ut comederent offerentes partes sacrificiorum quorum rundam. et adhuc plures partes pueniebant inter gentes quam inter iudeos. nam gentes et adipes sacrificiorum suos vocabant: quoniam tamen in omnibus sacrificiis hebreorum specialiter deo reseruata erant. et non solum in sacrificiis: sed et in aialibus immolatiis quoniam non immolabatur ut per 3. Leui. 3. c. cum dominus dicit. omnis adeps omni erit iure perpetuo: nec sanguinem nec adipem domino comedetis. Bibebant et gentiles de vino quod offerebatur dijs suis ad libandum sacrificia: de quo hebrei non bibebant: sed fundebant super carnes sacrificiorum et similes aut azimos panes vel lagana oleo lita. ideo deus quoniam in vitupium magnum loquitur de gentilibus et dijs eorum atque sacrificiis hebreis: quod ad gentilem moremaueris Deus. 3. 2. c. surgant et contemnantur eis: de quorum victimis adipes comederant et bibebant vinum libaminum. (Comedere ac bibere.) Quia tunc hebrei splendide comederint solennitatem dei sui agentes satis liquet: cum haberent carnes victimarum pacificarum quibus vescerentur. sed vitrum nunc bibissent splendide non constat. alij namque diebus de aqua potum habebant. nunc vero si eundem potum habuerunt non fuit aliud quod speciale aut solenne: sed oportebat vinum haberi ad solennizandum epulas festi magni. quoniam tamen habuerint satis est difficile. nam in de terra madian que erat aliquantulum vicina monti synai ut declaratum fuit. 8. 3. et. 4. c. vinum afferri potuisset: tamen erat satis difficile quoniam tante multitudinis pueri possent: ita ut vici possent quod sedit populus manducare et bibere. de quo non multum differunt vitum tunc biberint an non: quia utriusque modus assignari poterit. scilicet quoniam non habuerint vinum: aut quoniam vinum ad bibendum habere potuerint. (Et surrexerunt ludere.) Primo deum suum coluerunt ei sacrificia holocaustorum et victimarum pacificarum offerendo. Secundo sibi refectionem assumpserunt de carnibus victimarum comedendo atque bibendo. Tertio quietem in actione sua voluerunt choreas et carmina faciendo. (Dicunt aliqui quod ludere accipitur hic pro idolatrare: quia ponunt dictionem hebraicam que hic ponit. scilicet equeuocam ad. 4. scilicet ad ludendum ut per 3. Gen. 2. 1. c. vidit Sara ludem Dismaelem cum Isaac. Secundo modo accipitur pro coire. et sic h. 2. 6. c. scilicet quod vidit Abimelech rex gerare per fenestram Isaac ludem cum Rebecca. i. coeuntem. Tertio accipitur pro occidere. sic h. 2. 2. c. cum dominus dicit. surgant pueri et ludant coram nobis. et sequitur quod surrexerunt et omnes infixis gladijs mortui sunt. Quarto accipitur pro idolatrare. et sic est hic. scilicet quod populus surrexit ludere. i. idolatrare. (De his autem magis dictum fuit Gen. 2. 1. c. quia ista non est proprie equeuocatio: quia ludere solum significat quietem quamdam et gaudium secundum quem actum soluit homo a curis. ponitur tamen pro omnibus alijs: non quidem secundum suam primam significationem: sed secundum metaphoram transfundendo de proprio signato ad appropriata. hic autem proprie accipitur pro quiete et non pro idolatria. Quod per ex sequentibus. scilicet quod incepunt facere choreas canendo quoniam Moyses audiuit vocem ululatus et vidit vitulum et choreas. choree autem ille non possunt dici specialiter idolatrare. (Per 3. et: quia si vellet distinguere idolatrationem istorum hebreorum ab alijs actibus suis: proprius dixisset idolatrare quoniam faciebant sacrificia quoniam faciebant choreas. nam sicut sepe dictum est: nihil est. quod ita specialiter conueniat deo sicut sacrificia: quoniam omnes alie ceremonie quas nos habemus ad deum possunt conuenire hominibus qui existimantur ut boies. sacrificium soli illi qui deus existimatur aut vere deus est ab initio factum est. quia ergo idolatria est seruitus idolorum. i. imaginum. tunc erit propriissime idolatria quoniam id in quo consistit propria dei fuitus attribuit idolis. sed in sacrificio consistit magis cultus dei quam in alijs ceremonijs. ergo cum sacrificia fierent illi vitulo erat propria idolatria. Et ob hoc ipsi hebrei volentes honorare deum suum: ab eo quod maxime honoris reputabant incepunt. scilicet offerentes ei holocausta et victimas pacificas: deinde venerunt ad solacia sua comedentes et bibentes. non potest ergo accipi hic ludus iste quod erat in choreis et in iubilando pro idolatrare nisi accipiat large. scilicet quod fiebat ad honorem idoli. et tunc non solum istud choreizare vocat idolatrare: sed et maxime offerre holocausta vocat

Hoc verbum ludo apud hebreos est equeuocum ad. 4. f. m. liquet.

26. 16.

Secunda.

Hebrei vero idolatriam commiserunt offerendo sacrificia vitulo.

Idolatrare: qz directe z solū fiebat hoc ad colendum idolū. holo-
causta namqz offerre non fiebat ad aliquam quietem vel delectationem offerentium: qz fm veritatem nulla erat: sed pure ad
seruitutem eius cui offerebantur: ideo pura idolatria erant. cho-
ree autem lz aliquo modo fierent ad cultum idolorū quoz solen-
nitas agebatur: tñ non directe nec totaliter: qz magis fiebant ad
gaudium choreantium. Inquantum ergo ista cedunt in delecta-
tione hominum non sunt idolatria. inquantum vō cedunt in ser-
uitutem aliquam aut honorem idoli sunt idolatria. sed maxima
pars istaz choreaz erat pp delectationem ipsoz facientium: er-
go minima pars idolatrie ibi erat. Sic distinguit Aristot. in. 8.
Ethi. f. g. in sacrificijs choreantes dijs obsequium prestant z si-
biipsis quietem acquirūt. Eodem modo dicitur idolatria in co-
mestione z potu: qz ipsi comederunt de immolatis hostijs in sa-
crificio demonum. f. de victimis pacificis immolatis vitulo.
Dicendum ergo qz ludere non accipitur pro idolatrare: sed
pro delectatione z quiete quam accipiebant in choreis.

Dor. f. fia.

1. Coz.
10. b
Deut. 9. b.

3. Re. 12. g

Nu. 14. c.

Erictonius
qdrigā pri-
mus exco-
gitauit zar-
gētū inuenitTabule te-
stamenti pme76. di. ca.
Jeunium
quarti.

Locutus est autem dominus ad Moysen:
dicens. **Vade z descende: peccauit populus**
tuus quem eduxisti de terra egypti: recesserunt
cito de via quam ostendisti eis. Sece-
runtqz sibi vitulum conflatilem z adoraue-
runt: atqz immolantes ei hostias dixerunt.
Isti sunt dij tui israel: qui te eduxerunt de ter-
ra egypti. Rursumqz ait dominus ad Moysen.
Cerno qz populus iste dure cervicis sit.
Dimitte me vt irascatur furor meus contra
eos z deleam eos: faciamqz te in gentem ma-
gnam. Moyses autem orabat dominum de-
um suum dicens. Cur domine irascitur fu-
ror tuus contra populum tuum quem eduxi-
sti de terra egypti in fortitudine magna z in
manu robusta? Ne queso dicant egyptij: cal-
lide eduxit eos vt interficeret in montibus z
deleret e terra. Quiescat ira tua: z esto placa-
bilis super nequitia populi tui. Recordare
Abraam z Isaac z Israel seruatorum tuorum:
quibus iurasti per temetipsum dicens. Mul-
tiplicabo semen vestrum sicut stellas celi: z
vniversam terram hanc de qua locutus sum
dabo semini vestro: z possidebitis eam sem-
per. Placatusqz est dominus ne faceret ma-
lum quod locutus fuerat aduersus populum
suum. Et reuersus est Moyses de monte
portans duas tabulas testimonij in manu
sua: scriptas ex vtraqz parte z factas opere
domini. Scriptura quoqz dei erat sculpta
i tabulis. Audiens autem Josue tumultum
populi vociferantis: dixit ad Moysen. Alu-
latus pugne auditur in castris. Qui respon-
dit. Non est clamor adhortantium ad pu-
gnam: neqz vociferatio compellentium ad
fugam: sed vocem cantantium ego audio.
Cumqz appropinquasset ad castra: vidit vi-
tulum z choros. Fratusqz valde proiecit de
manu tabulas z confregit eas ad radicem
montis.

Locutus est autem. <sup>Hic ponitur scdm. f. pecca-
ti perpetrari cognitio. Et
hoc dupli: qz primo per reuelationem diuinam. scdo per sensus
expientiam: ibi. (Et reuersus est Moyses.) C. Prima in duas.</sup>

Primo ponitur peccati reuelatio. Scdo pene comminatio: ibi.
(Rursumqz.) C. Circa primū. (Locutus est autē dñs ad Moysen.)
Ista locutio fuit in die. 40. qñ Moyses steterat cum deo
in monte. qd pz: qz Moyses stetit in monte. 40. diebus z. 40. no-
ctibus vt pz. s. 24. cap. z tñ iste dies in quo deus locutus fuit ista
Moysi fuit dies in quo descendit de monte: ergo fuit dies. 40.
fuit aut ista locutio facta ad reuelādum peccata populi: qz Moys-
es existens nibil horū que facta fuerant z fiebant sciebat: immo
nec Josue qui resederat in parte inferiori montis sciebat quip-
piam. qd pz: qz cum veniret Moyses z Josue de monte ait Jo-
sue ad Moysen. **Alulatus pugne auditur in castris.** cui Moyses
respondit non esse sonum pugnantium: sed subilantium in cho-
reis. si tñ Josue nouisset qd factum foret non fuisset sic locutus.
(Vade z descende: peccauit populus tuus.) i. iam non est opus
vt stes hic: qz populus tuus peccauit. z possunt facere ista ver-
ba quasi sensum desperantis de aliqua re. z applicabitur sic.
Moyses stabat cum dño in monte ad recipiendum tabulas le-
gis ab eo z precepta directiua populi subiecti deo: sed nunc po-
pulus nolebat esse subiectus deo preuaricans pactum eius z co-
lens deum alienum: ideo iam nō erat necesse vt moraret Moys-
es cum deo in monte ad recipiendum precepta: qz iam inutili-
varentur cum non esset qui reciperet. z sic dicit deus. (Vade de-
scende: peccauit populus tuus.) i. vade descende non sis hic iam
mecum: qz inutili stares: cum leges quas tu recipere vis non sint
primentes populo tuo qz peccauit. f. peccato maximo idolatran-
do. Vel aliter pōt ista littera intelligi per modum punire volen-
tis. f. (Vade z descende: peccauit populus tuus.) i. noueris qz po-
pulus tuus peccauit. (Ideo vade z descende.) i. vade z descen-
de ad corripiendum eum. Et hoc videtur intellexisse Moyses.
vel si non intellexit saltem sic opatus est: qz immediate vt descen-
dit occidit. 23. milia viroz vt pz. i. C. Aliter exponit Rab. Sa. f.
qz deus dixerit ista Moysi ad humiliandum eum a suo honore.
f. qz anteqz peccaret populus iste peccato idolatrie erat populus
honorabilis z Moyses erat honoratissimus: qz talis populi dux
erat. Cum vō populus ille peccauit abiectissimus factus est: ideo
conuenienter Moyses descendit a toto honore sui ducatus. nam
nobilitas principatus est ex nobilitate subiectoz: z vilitas prin-
cipatus est ex vilitate subiectoz vt ait Arist. 1. Polit. c. 3. sic ēt vi-
ci beatus Joā. Lañ. 3. maiorem horū non habeo grām qz vt au-
diam filios meos in veritate ambulantes. Erat ergo sensus. (Va-
de z descende: peccauit populus tuus.) i. iam descende de hono-
re tuo quem habebas existens dux tanti populi z boni: qz iam
peccauit: ideo dignitas pristina ducatus tui non manet. C. Sed
nō est iste sensus quem deus volebat facere in vbis his. C. Pri-
mo qz cum solū assiat bonitas siue nobilitas principatus in
nobilitate subditoz: eo ipso quo cessat nobilitas subditoz cessat
nobilitas principatus: z non oportebat qz deus ei diceret descen-
de de honore tuo quasi non descendisset de honore. C. Scdo qz
ista magis signat motum localem qz aliquem motum fm rela-
tionem qdam bonoris: qz vato qz descendere posset referri ad
descensum bonoris: tñ vade necessario signat motum localem:
ideo ad descensum de monte referēdum est. C. Tercio qz imme-
diate accepit tabulas Moyses vt dicta fuerunt ista verba z de-
scendit de monte. qd non faceret nisi per ista verba deus impa-
set ei motum localem. (Peccauit populus tuus.) Non dixit de-
us Moysi peccauit populus tuus. q. d. nō est iste populus meus
qz peccauit. deus enim vocauit semp populum israeliticum suū.
z sic cum mitteret ad Pharaonem vt dimitteret dicebat. Dimittite
populum meum vt sacrificet mihi in deserto. Et lz qñ tam ad
vle dñm iste populus iudaicus esset populus dei sicut ipse de-
us dixit. s. 19. c. mea est ois terra. z Psal. 2. 3. dñi est terra z ple-
nitudo eius. tñ non erat iste populus specialr populus dei p spe-
cialem dilectionem vt pz qz peccauerat. nam solū erat populus
dei specialis si bonus esset z custodiret verba dei: sed iam nibil
horū habebat. ergo non erat populus dei. pz hoc. s. 19. c. cum dñ.
si ergo audieritis vocem meam z custodieritis pactū meum: eri-
tis mihi in peculium de cunctis populis. mea est enim ois terra:
z vos eritis mihi in regnum sacerdotale z gens sancta. sicut er-
go recipiendo eum in deum z pactum faciendo cum eo erat po-
pulus iudaicus populus dei: ita infringendo pactum z negando
eum non erat populus eius. sic dñ. Dañ. 9. c. z post. 60. hebdoma-
das occidetur Xps z non erit populus eius qui negaturus est
eum. Ecce qz ista verba non vacant a mysterio: qz non solum no-
tatur qz populus iste deum peccauit: sed ēt Moyses ad puniē-
dam israelitas descendit: qz innuitur deus eis vehementer ira-
tus: ytpote qui eos iam suos nuncupari nolit. (Quem eduxisti
de terra

†

†

† expō.

Scba.

†

†

Expos.
Ra. Sa.

E

†

Lōfuta.
Ra. Sa.
Prima.

Scba.

Tertia

†

De non
vocabat
populus
beatus
sui ppli
qñ pec-
cabat.

†

5
Qz deus
iponebat
moysi tā
bonū qz
malū
isrlitaz.

†

†

5

†
Deo dcla
ruit mo
ysi p sin
gula oeli
ctaz ppli
isrl vt ip
se magis
ad puniē
dū moue
retur.

†

D

†

†

†

De terra egypti. Deus eduxerat isrlitas d egypto vt sepe i isto libro 7 in alijs recitat: 7 facta ipsa euidentissime cōprobant. Dicebat tñ moyses eduxisse qz erat dur eozū 7 medius inter eos 7 deū 7 pharaonē. Deus autē hic totā educationē attribuit moysi qz illa habuit malū exitū qñ oīcat. illi q talia cōtra me egerūt nō fuerūt educti de egypto p me: s; tu eduxisti eos. totū enim moysi imponit qcqd in pplo aut bonū aut malū ē vt ipse vidēs oīa si bi scūbere tanqz suos diligenter castiget et si deus placeat a furore suo. Si autē deus dixisset. ecce peccauit populus meus ego puniā eū: nō curasset moyses infligere aliquā penā relinquens deo. nūc vero qz vocauit deus istū populū eē populū moysi assumptū moyses magnā curā puniēdi scelus cōmissum i eo. Et sic placuit valde deo 7 cessauit ab ira qua celere volebat vniuersum israhē. sic p3 de phiceis filio Eleazari sacerdotis magni q transfodit jambi 7 madianitidē coeūtes: 7 placat ē domin⁹ qz ille habuit curā vindicādi vt p3 Nume. 25. c. et. 1. Macha. 2. c. (Recesserunt cito d viā quā ostendisti eis.) Viā quā moyses ostēderat populo israheli fuit viā sine doctrina decē pcepto- rū 7 aliozū cerimonialiū pceptozū sup que pepigerat sed at- qz firmauerat deus cū israhē vt custodiret ea. ab hac autē recel- sit israhel: qz primū 7 potissimū qd cetera includebat in virtute infregerūt. s. pceptū de nō colendo deos alienos 7 non faci- endo sculptilia. cito autē recesserūt ab ea qz nō steterūt i ea per. 40. dies: s; in die. 30. vel. 35. viis. Declaratū fuit inceperūt pete- re deos sibi fieri. istā viā ostendit eis moyses qz h; deus ista de- cē pcepta dederit in clangore tube vt p3. 20. ca. tñ moyses postea locut⁹ fuit cū deo ad petitionē ipsozū dicentiū. loqre tu nobis 7 nō loquas nobis oīs ne forte moriamur: tu autē magis accede ad oīm 7 audi cuncta q mādauerit oīs deus nī nobis loqrissqz ad nos: 7 nos audientes faciem⁹ ea sicut habet. 20. 7 Deute. 5. c. sic ergo factū ē. 7 auditis moyses sermonibus do- mini retulit eos cuncto israheli: q audientes cōsenserūt atqz pa- ctū cū domino pepigerunt 7 cōfirmauerunt vt p3. 24. c. (Se- ceruntqz sibi vitulū cōstatilē.) Hic declarat in spālī peccatū. s. qz peccatū israhelitarū nō fuit i aliquo paruo sed in maximo fa- ciendo cōtra primū mandatū fabricādo deū. 7 fuit iste deus vi- tulus cōstatilē. i. fact⁹ p cōflationem in forma suscipia auro liqui- do immisso de qbz oībus rōnes supā assignate sunt. (Et ado- rauerūt.) Hic explicat deus p singula granitatē huius sceleris vt videat moysi magis oīgnū punitione. Fuit enī prima culpa siue gradus qz fecerūt sibi vitulū cōstatilē. nā dato qz hoc solum factū fuisset erat gravis culpa 7 3 primū mādātū. s; nec hoc so- lū mansit qñ secuta fuit alia culpa scda. s. qz adorauerunt eū in- clinantes se corā eo tanqz coram deo suo vero: qd adhuc graui- us culpe genus ē. nā primū. s. fabricatio vituli vel cuiuslibet al- terius statue nō erat peccatū nisi fm qz ad adorandū fiebat. Er- go ipsa adoratio i se grauior erat. si ergo mor vt isti vitulū fa- bricauerunt penitētes de iniquitate sua inchoata 7 cōcepta eū non coluissent cōminuentes in puluē vel flāmīs erurētes (h; peccatū pcedens graue foret) remediabile tñ erat. Nūc autē qz adorauerant grandis erat effecta iniquitas. (Atqz immo- lātes.) Istud ē tertiu grauius peccatū. s. qz immolauerūt illi vi- tulo. nā adoratio erat quedā exhibitio reuerentie facta illi vitu- lo auro. ista tñ aliqñ fit hominibus h; differt ex affectu exhibitōis vtrū sit latrā vel oulia. Et iō hoc existente adhuc nō erat plēa manifestatio vtrū dicerent istū vitulū eē deū vel nō. cū autē imo- lauerunt ei declarauerunt eū deū eē qz sacrificium soli deo fit. (Hostias.) Duo genera hostiaz obtulerūt. s. hostias pacificas 7 hostias in holocaustū vt. 23. (Dixerūt. isti sunt oīs tui isrl.) Istā fuit quarta aggrauatio peccati. nā dato qz immolassent ho- stias illi vitulo auro 7 p hoc manifestarent eū eē deū i operis exhibitione: tñ adhuc nō manifestabant eū eē deū in voce. cū at- pclamauerunt eē eū deū q eduxerat de egypto publice eū deū eē notificauerunt. (Qui te eduxerunt.) Istā sunt verba populī israhel loqu ntis ad se ita qz glibet de populo dicebat ad totum populū. isti sunt oīs tui israhel q te eduxerunt de egypto. 7 ē hic quintū grauamen peccati. Nā h; dixissent publice illū vitulū eē deū 7 p hoc aliquo mō indirecte tollerent honozē veri dei: qz deū etiā deū faciebant qd ad solū verū 7 vnicū deū pertinet: ta- men nō tollebant directe honozē veri dei qz nihil qd ipse bē- bat tollebat ei. Cum autē dixerūt. qui te eduxerunt de terra e- gypti. grauissime peccauerunt: qz cū solus deus verus eduxis- set israhel de egypto 7 nō erat cū eo deus alienus: vt testat psal- mista. isti dicebant hunc deū qui erat vitulus eduxisse eos: qd cōsequenter tollebat illū verū deū nō fecisse. (Rursūqz.) Hic ponitur scdm hui⁹ partis. s. pene comminatio. (Rursūqz ait

dominus ad moysen.) Istā dictio rursum vel rursus est aduer- bium iterandī 7 non ponitur hic proprie: qz iteratio ē qñ vnus actus factus fuit 7 illo finitō iterū alius factus ē. hic autē nō fu- it sic qz p cōtinuationē cōseruat vnitas rei. si ergo aliqz actus cō- tinuet quantūcūqz daret vnicus ē. sed ista locutio dei ad moy- sen fuit cōtinuata: qz inter verba superiora q deus protulerat de- clarando peccatū israhelitarū 7 verba ista q dixit de cōminatio- ne penarū nō fuerūt aliq alia intercidentia nec qcqz rēdit moy- ses: iō nō ponitur rursum in vi sua. Hieronymus tñ posuit ad faciendū distinctionē cū sit hic caput rōnis: qz supā dicebatur de enormitate culpe hic subiicit de cōminatione pene. iō si pro- prie loqui vellemus deberet hic poni itē vel preterea siue etiā: q sunt dictiones cōtinuatiue 7 additiue: 7 non rursus vel rursūz q sunt dictiones iteratiue. (Cerno qz populus iste.) Deus ver⁹ q semp 7 vbiqz oīa videt iuxta illō pzonē. 15. in oī loco oculi oīi cōtēplānt bonos 7 malos. nō videbat nūc nouiter qz popu- lus iste dure ceruicis eē: qz semp 7 anteqz iste populus cōditus esset eū dure ceruicis eē cognoscebat. h; nūc nouiter populus iste dure ceruicis existeret cū ante hoc durus non fuisset qz mādā- tis dei nō repugnasset: nisi ex eo tpe quo d egypto eduxerat eos: qz vsqz huc fecerant aliquas tentationes dei 7 murmuratiōes in deū 7 moysen. loquitur tamē deus eo modo quo homines lo- quunt⁹ 7 eo modo quo intelligere possunt. nā cū aliqz homo iū- stis mandatis semel non obtemperat malus est: nō tñ dicimus eū dure ceruicis. Si autē iterū 7 multotiens iteret vias suas vo- catur dure ceruicis. sic etiā deus videns hebreos ab exitu de e- gypto vsqz huc dictis eius nō credidisse vt p3 de educatione de egypto qz desperauerunt se posse viuere 7 dixerunt magis vel- le mortuos fuisse in egypto cū persequerent eos pharao vt p3. 8. 14. c. Etia deum tentauerūt vt p3 in petitione aquarū iuxta pe- trā orez vt p3. 8. 17. c. dicentes. ē ne deus inter nos an nō. Etia mādatis eius non obedierunt de māna cū mandauit vt in die sabbati non colligerent: et quidā exierunt ad colligendū vt p3. 8. 16. c. poterat ergo rationabiliter nunc dicere. cerno qz popu- lus iste dure ceruicis sit. i. p ea in quibus iste populus sepe mi- bi repugnauit ego video qz dure ceruicis est. Et non solū lo- quitur deus eo modo quo homines loquunt⁹: sed et eo mō quo intelligere pnt. Nā ideo nobis loquit⁹ vt intelligamus. si autem deus loqueret nobis fm qz ipse intelligeret aut illud ineffabile eē aut nobis nullatenus intelligibile. verius tamē ē qz cōceptio diuina est ineffabilis qz si nobis explicari ddebat oportebat vt explicaret per verba: s; oīa verba signant per modū presentis pteritū 7 futuri notantia omne qd loquimur istas tres tēpo- rū differentias que mutabilitatē mensurant non effugere. h; cō- ceptio diuina cū sit non habens vllā transmutationē vt ait Ja- cobus canonica sua. c. 1. apud quē nō est transmutatio nec vi- cissitudinis obumbratio. non habet p̄sens qd est ad instans tē- poris cōtinuatiū: nec pteritū nec futurū. ergo non poterit explicari p verba nostra que sunt signantia cum connotationi- bus temporalibus. non debuit ergo sic exprimere vt intelligit sed vt nos intelligimus. h; ergo deus per suam cognitionē sim- plicem 7 eternam vnicū intuitu omnia simul comprehendat: 7 cum aliquis vnum actum malum agit siue si non agat aliquem malum actum scit vtrum sit dure ceruicis an non. si tamē facto vnicō actu malo ab aliquo nostrum ipse diceret qz ille erat du- re ceruicis nos tamen cognoscere nō poteramus: qz per vnicū solum actum non constituitur aliquis dure ceruicis: ideo deus h; cognouisset hebreos esse dure ceruicis anteqz quicqz mali o- perarentur et cum primo malum operati sunt hoc idem cogno- scebat: tamen non dixit cerno qz populus iste dure ceruicis sit quousqz multotiens deo repugnauit: ita vt nos quoqz clare vi- dere possemus qz erat dure ceruicis consideratis talibus ope- rationibus. (Dure ceruicis sit.) Est metaphora. sicut enim ille q dure ceruicis est non potest eam flectere vt audiat verba vocā- tis 7 attendat eum qui loquitur: ita qui non vult audire verba alicuius est dure ceruicis. Vel melius sicut ille qui dure ceru- cis est non potest eam flectere 7 caput coram aliquo humiliare: ita qui non flectitur coram mandante nec domari potest sepi⁹ monitus non vult: dure ceruicis dicitur. sic dixit eis moyses Deute. ca. 9. et ceruicem tuam durissimam amplius ne indures 7 qz ex die quo eos nosse cepit semper rebelles fuerūt 7 contra dominum contenderunt. (Dimitte vt irascatur furor meus.) Non perit qz dimittat eum quasi teneret eum moyses: sed lo- quitur ad modum alicuius patris qui offensus a filio suo tenet gla- dium in manu et signat se velle percutere filium: dicitqz astan- tibus. dimittatis me percutere eum. in quo tamen potius notat

Exodus * Abulensis.

2

†
De ab eter
no cogno-
uit israheli
cū pplm du-
re ceruicis.

3

De hoibus
loquitur eo
mō quo in-
telligit pnt

K

Per vnicū
actū malū
nō cōstituit⁹
aliqz dure
ceruicis.

†
1. expositio

Scda.

Petitió.

q̄ nō vult percutere eum ⁊ q̄ vult teneri ne ledat. deus autē
fensus ab israelitis volebat destruere eos quantum ad ea q̄ foris
mōstrabat. sed dicebat moysi ne tolleret eū. moyses tenebat de-
um nō viribus s; orationibus. deus nāq; apud seipsum statu-
tum habet vt orationes iustas virozū iustozū exaudiat. Lū er-
go moyses qui vir iustus erat oraret deus eū exaudire d̄bebat:
⁊ p hoc deus tenebatur ne deleret filios israel. dicit autē ei. di-
mitte me. in quo innuitur q̄ deus vellet delere israelitas ⁊ di-
ceret moysi q̄ dimitteret eū ne orationibus suis obstarēt quin
delerent. sed nō erat volūtas dei (q̄ vocat voluntas benepla-
citi) vt israelite p̄irent: q; ista semp cōpletur: ⁊ tunc impossibile
fuisset eos manere. sed erat voluntas signi: q; fm mala q̄ pa-
trauerant morē p̄merebant. ⁊ sic deus mōstrabat se velle de-
lere eos nō tñ sic disposuerat. ⁊ vt voluntati sue fm quā signa-
bat velle eos delere satisficeret: fm voluntatē beneplaciti vole-
bat vt moyses pro eis oraret vt sic mererent vitā precibus al-
terius ⁊ voluntas dei nō maneret irrita: q; tunc videtur irriso-
ria voluntas q̄ mota nō cōplet opus nō satisfacta aliquo rōna-
bili motiuo. sicut cū pater filiū offensum ei facientem aut graui-
ter delinquentē occidere nō vult: vt tñ corrigatur concitaf ad
irā contra ipsum ⁊ signat velle eū occidere: vult autē fm suā rō-
nabile voluntatē vt aliquis eū teneat vel pro filio p̄ceat vt ira
mota aliquid impediens ⁊ satisfaciens habeat ne cogat aut p irā
nō impeditā aliquid supra id quo volebat punire: aut irā sine ali-
quo sufficenti impeditiuo mitigari: qd in cōceptū discipuli ⁊ au-
ctozitatis diminutionē valde reducat. (Ut irascat furoz me.)
Deus furozē nō h; cū furoz passio hūana sit. s; ē hic figura que
vocat antropopatos. i. quersio passionū humanarū ad deū cū
eas de deo predicamus. ⁊ hoc fit vt hoies qualitercūq; intelli-
gant ea q̄ deus significare vult. homines autē nō puniunt nisi
sint irati s; ira illa virtuosa sit q̄ per zelū ē. cū aut nullā passio-
nē habet punire nō possunt. s; sic ordinatū est vt euz rō iudicat
aliquē puniendū ē rōnabiliter insurgit ille motus in parte af-
fectiuā q̄ vocat ira: ⁊ sic est desiderii puniendi. nam ad multos
actus virtutis requirunt actus passionales sicut est ad miseri-
cordiā in qua debent cōmoueri viscera sup eū cui miseremur.
iō christus q̄ pure vtēbat rōne nō insurgentibus passionib⁹ ad
obuiandū qñ misereri debuit lazaro mortuo quē rursus ad mū-
di huius miseriae reuocabat: q; illa compassio actu passionali
indigebat mouit q̄ imperiū rōnis parte sensitivā ad cōpatien-
dū vt fieret in ea motus ad lachrymas. sic dicitur Joan. 11. ca.
q̄ Iesus infremuit ⁊ turbauit seipsum: ⁊ tunc incepit flere. ho-
mines igit cū debent punire necessariū ē vt in eis insurgat mo-
tus ire ad desiderii puniendi. deus ergo signās q̄ volebat pu-
niri israelitas delendo eos dixit q̄ volebat irasci. (Ut irascat
furoz meus.) Non est proprius modus loquēdi: q; sicut amor
non amat nec amatur: ⁊ albedo nō dealbat: nec motus mouet
vt ait Aristo. 2. topicoz ita nec furoz irascit. s; d; vt irascat fu-
roz me⁹. i. vt insurgat vel accēdat furoz me⁹. (Lōtra eos.) s. ap-
petēdo pūire eos: q; ira ē appetit⁹ vidicte q̄ sit accēso sanguine
circa cor vt ait Aristo. 1. 2. topicoz. (Deleā eos.) Delere ē totā
d̄struere ita q̄ nihil māeret de eis: sed oēs morerētur simul. nō
intendebat deus hoc facere: q; nec iustum erat. nā non peccave-
rant oēs ⁊ pena solū p peccatis dat. ergo nō erat iustū eos de-
lere. s; dicit hoc ad notandam magnitudinē ire dei ⁊ enormi-
tātē peccati: q; tātū erat scelus vt non solū ip̄i q̄ patrauerūt s;
ēt oēs alij qui cū eis erant ⁊ tota cognatio ⁊ locus ipse in quo
erant: ⁊ oīa ad eos pertinentia perire debeant. sicut fuit in sub-
mersione dathā ⁊ abyro quos viuentes terra deglutit cum
tota progenie sua etiā cū paruulis qui nullatenus peccauerant
et cum tota possessione sua vt p; Nume. 16. et. 26. ⁊ Deu. 11.
ca. sic ēt p; de achā q̄ solus peccauit tollendo furtim de anathe-
mate bierico. sed tota domus sua. s. filij ⁊ vxoz ⁊ possessio p̄it
vt p; Josue. 7. c. (Faciamq; te in gentē magnā.) Non erat cō-
stituturus deus moysen in gentē: q; tūc cōstituisset ⁊ impositū
le fuisset hoc mutari. deus enī ex sola bonitate sua p̄ordinauit
rat bebz eos non delere: ideo ordinauerat moysen super gentē
aliā ducem nō constituere. Sed si deus bebzicam gentē ex
suis demeritis delere p̄ordinasset moysen quoq; alterius ma-
gne gentis ducem constituisset: sicut in sua propositiōe designa-
uit in libro Numero. c. 14. vbi itēz ponitur simile cū vellet de-
us delere israelitas q; murmurauerāt: dixit q̄ vellet d̄lere om-
nes. ⁊ sequitur. te aut faciā in gentem gradē q̄ fortior sit q̄ bec.
hic autem non exprimitur sed fit etiam intelligendum est: q; a
deus nō faceret decrefcere moysen sed crescere cum nibil com-
misset propter qd decrefcere meruisset. Sed tunc queret

aliquis que gens esset ista fortior gente bebrorum super quam
deus constitueret moysen in ducē delecta gente bebrorum. Rō
datur qđ non datur illa gens nec obligamur dare talem: qđ de
ordinatierat nūqđ sic futurū vt moyses preficeretur alteri gen
ti sed soli genti bebraice. sed intelligitur hoc conditionaliter vt
supra dicebamus. s. qđ deus non erat deleturus bebraicam gen
tem ex bonitate sua: ideo nec constitueretur eo moyses super
alias gentes. Sed si delecte debuisset bebrorū ex aliqua causa cō
stitueret moysen super aliam gentem: tunc daretur gens illa
sup quā deus eū constitueret erat nunc autē non erat danda.

Con gens illa super qua deus constitueret moysen futura esset ab eo per seminale generationem vel quod esset tunc dux illoz. **Qd.** 17.

Aliqui dubitant de ista gente super quam facturus erat deus moysen si bebrei delecti fuissent utrum esset a moysen per generationem: sicut dicebat Jacob. **Ge.** 48. de manasse et efraim. hic quidem erit in populos: sed frater eius minor crescit in gentes. esse autem manasse in populos erat per generationem et non per principatum. scilicet quod constitueretur super populos. vel utrum deus faceret moysen in gentem magnam. id est super gentem magnam constituendo eum ducem illorum. **C** Respondetur quod secundum litteram nostram satis innuitur quod deberet eum deus constituere in gentem magnam ut esset dux et dominaretur illi: quia habitudine istius prepositionis in denotat hic super. Sed utrumque satis esse poterat. nam ut dictum fuit deus non erat facturus moysen in gentem magnam quia non erat delecturus bebreos. Si tamen delectare eos disposuisset fecisset moysen in gentem magnam: et tunc potuisset deus sic eum disponere ut magna gens nasceretur ex eo sicut ex iacob multe gentes nate sunt. et sic dicitur de manasse quod erit in populos. id est ipso gigneretur populi **Ge.** 48. c. Vel poterat esse quod deus disposuisset quandam gentem magnam que non esset ex semine moysi sed solum preponeretur ei in ducem et dominum. **C** Quid autem horum verius atque rationabilius sit. Respondetur quod melius dicitur quod deus constitutus erat moysen in gentem magnam si delectuisset bebreos. id est constituisset eum ducem magne gentis. **C** Et hoc patet primo quia deus loquebatur moysi ad satisfaciendum ei: et hoc secundum conditionem temporis in quo loquebatur: dicebat enim quod delectare vellet bebreos: ad quod sequebatur quod moyses qui ante preerat tante multitudiniam nulli viro preesset cum omnes delectarentur. Ex quo saltem poterat habere motum ad orandum pro eis ne maneret solus. respondet autem deus quod si illam gentem super quam preerat moyses delectaret: tamen non maneret solus quia faceret eum super gentem magnam que fortior sit quam hec. sicut enim tollebatur de catus ita dari debebat ducatus ut fieret satisfactio per familiam. si autem tolleretur ei ducatus magne gentis et faceret quod ex eo nascerentur gentes multe non correspondebat. **C** Item dato quod moyses futurus esset in gentem magnam per derivationem seminis: tamen quia iam senes erat. scilicet annorum. 80. et modicum victurus erat. scilicet annis. 40. solum usquequo israelite fuerunt in exitu de deserto et ingressu terre chanaan. ergo paucos de semine suo videre poterat: sed solum nepotes aliquot. quod non correspondebat intentioni dei commutanti statum quem nunc habebat moyses in alium statum. **C** Item dato quod gentes multe de semine moysi exiture essent: tamen non haberet moyses in vita sua aliquam prosperitatem mundane dominationis aut honoris: quia maneret solus quousque gigneret novas proles et in tota vita sua paucos de filiis suis videret. multiplicatio autem futura post mortem eius non faciebat ad prosperitatem et gaudium presentis vite in qua ipse paucos haberet de suis et bonos quidem paruos: quia quando proles moysi ad aliquantam etatem deveniret esset moyses propinquus morti: quia tempore quo ista dicta sunt usque ad mortem moysi non fuerunt. 40. anni integri. **C** Item dato quod moyses a tempore iuventutis gignere inchoasset utpote quia deus eum ad hoc deducere intendisset ut esset super gentem magnam. tamen non poterat tot posteros in vita sua videre ut diceretur factus in gentem magnam. Ergo non potest sic intelligi per generationem. **C** Item quia si moyses multos filios genuisset ante tempus hoc illi essent de populo bebreorum sicut et ipse moyses. sed deus volebat totum illum populum delectare quia dure ceruicis erat. ergo filios moysi ibi etiam delectaret et non staret multiplicatio per generationes. **C** Item non potest illo modo sic intelligi si respiciatur littera **Num.** 14. c. cum dicitur. faciam te in gentem magnam que fortior sit quam hec. in quo distinguitur gens illa in quam moyses futurus erat a gente israelitarum. sed gens futura de semine moysi non potest distingui a gente israelitarum. ergo nullo modo potest intelligi

Riña.

24

Riño.

Que rñ.
eēt veri-
oz huius
questi.
1. Rō.

উদ্দেশ্য.

Tertia.

Quarts.

Quinta.

Sexta.

telligi q̄ futurus esset in gentem magnam que de ipso per semi-
nis derivationem gignenda esset. patet antecedens q̄ totū 2 p̄
sua nō cōdistingunt ita q̄ ponant in numerū. s. q̄ p se ponat
pars vt vna res: 2 totū per se vt altera res. impossibile est enī
hoc cū vnū sit intra alterū 2 si totū cōtra partē suā distinguerē-
tur 2 connumerarentur tanq̄ duo oporteret q̄ idem contra se
ipsum cōnumeraret: et idē bis numeraret 2 distingueret. s. q̄
acciperetur pars in se sola vt vnū: deinde iterū acciperet in to-
to: cū totū dicat qd ex partibus suis oībus simul sumptis cōstat:
q̄ totum aliquid perfectū ē vt ait Aristot. 1. de celo 2 mūdo. c.
1. Sed gens q̄ de moyse per generationē exitura erat pars po-
puli israelitici. necesse est ergo q̄ esset illa aliqua alia gens q̄ nō
nasceret ex moyse nec pertineret vllatenus ad gentē hebreo-
rū. sed vt eēt talis q̄ posset distingui ab illa 2 ponere in numerū
contra illā. 2 tunc necessariū erat q̄ moyses poneret tāq̄ vñ
gentis illius 2 nō tanq̄ genitor. (Moyse autē orabat dñm.)
L3 deus diceret moyfi q̄ dimitteret eū irasci in gētē illā ad de-
lendum eā: tñ moyses instanter orabat ne deus hoc faceret. 2 hoc
erat q̄ l3 deus fm voluntatē suā signi vellet delere cūctos israe-
litas signans se velle delere fm exigentiā culpe eorū: tñ fm vo-
luntatē bñplaciti volebat eos delere: ideo volebat vt moyses
oraret p eis vt sic satisficeret aliquantū ire sue: 2 nō deleret eos
penitus de terra. Et p3 hoc q̄ si de⁹ nō mouisset moysem ad o-
randū pro israelitis impossibile eēt q̄ p eis oraret. nā orare p
salute alteri⁹ ad dñm finē actus meritorius est fm se 2 funda-
tus in radice charitatis: q̄ non pōt fieri nisi deus ad hunc mo-
ueat: q̄ vt dñs xps Jo. 15. c. sine me nihil potestis facere. s3 ora-
tio moyfi huiusmodi erat. ergo deus mouebat eū ad orandū p
israelitis ne delerent. Mouebat autē deus moysem ad hoc du-
pliciter. Primo interius incitādo: q̄ motus potentissimus est 2
soli deo conueniens qui anime nostre illabi pōt vt declarauit
mus. 8. 7. c. cū diximus de potestate demonū. 2 isto modo. mo-
uef homo 2 nō videt se moueri. 2 sic mouebatur moyses a deo
interius ad orandū quāuis exterius suaderet ei deus ne oraret.
Scdo modo mouebatur exterius in verbis dei l3 idirecte. Lū
enim dixit ei deus. vade descende peccauit populus tu⁹ quem
eduxisti de egypto. In quo eū incitabat ad duo. Primo vt pro
eo oraret ne deleretur tanq̄ pro re sua: q̄ suus populus erat te-
stimonio dei. Scdo vt eorū curam gereret puniendo paterna-
liter eos ne amplius insolecerent: q̄ deus omne filiū quē reci-
pit corripit 2 castigat vt p3 ad Hebr. 12. c. 2 ibidē. si non corri-
pimini ergo filij adulteri estis 2 non filij. vtrūq̄ autem eo or-
dine moyses egit. primo. n. pro eis orauit ne delerentur. Secūdo
multos eorū occidit vt ceteri a similibus arcerent. (Cur
domine irascitur furor tuus?) i. quare insurgit ira vel furor tu-
us: quia furor furere aut irasci non potest. nec est intentio moy-
si dicere. (Cur irascitur furor tuus?) i. quare irasceris contra
hebreos. q̄ di. non habes causam quare in eos irascaris. nam
satis notum erat quare irasceretur eis. s. q̄ coluerant deos alie-
nos contra pactum factum inter eos 2 deum. Sed est sensus q̄
l3 deus rationabilem causam ad irascendum haberet 2 tamen
non deberet irasci: q̄ hoc redundabat in dedecus eius: q̄ dice-
rent egyptij q̄ non poterat eos ducere in terram quā promise-
rat eis: ideo interfecit eos in montibus 2 deleuit de terra. (Cō-
tra populum tuum.) Recte persuadet moyses deo. nam deus
dixerat non esse populum suum vt concitaretur in eū 2 habe-
ret occasionem puniendi. et dixit eum esse populum moyfi: 2 q̄
moyses eduxerat eos de egypto: quasi ad deum nihil pertine-
rent sed ad solum moysem. moyses autem econtrario istum po-
pulum dei esse dixit: et q̄ deus eos de egypto eduxerat quasi
totam curam populi illius 2 bonum 2 malum deo inueneret
2 non moyfi: vt sic deus eos non tanq̄ hostes occideret sed tan-
q̄ rebelles filios beniuole castigaret. Ecce larga dei pietas 2
benigna voluntas: que 2 punientis 2 misentis formam ha-
bet. voluntas dei in signo fm q̄ iudeos delere velle designabat
verba hec foris ad moysem proferebat. s. q̄ non essent iudei po-
pulus dei nec ipse eduxisset eos de egypto sed moyses. volun-
tas beneplaciti dei fm quā misereri volebat moyfi iterius sug-
gerens vt diceret iudeos esse populum dei: 2 deum eduxisse
eos de egypto vt sic placari posset ira eius. Ecce pulchra psua-
so omni flore rhetorico circumamicta quā deus faciebat. et moy-
sen facere erudiebat. (Contra populum tuum.) quasi di. domi-
ne si iste populus non esset tuus deberes in eum irasci quasi ho-
stis: sed q̄ tuus est debes ei mitis esse sicut pater. 2 non solū vo-
casti eum populum tuum sed etiam populum peculiarem vt p3.
8. 19. c. eritis mihi peculiū de cunctis gentibus. 2 non solū po-

pulus tuus est sed etiam filius tuus primogenitus sicut tu ore tuo
testatus es. s. filius meus primogenitus israel vt patet. 8. 4. cap.
Debent autem ad hoc attendere orantes: vt preter cordis affe-
ctionem (que totius orationis radix est vt promeritoria sit)
habere verba dulcia 2 passionalia quantū potuerint que cōsue-
uerunt humana viscera commouere: q̄ hec non solum mo-
uent deum quem precamur qui more humano tractari vult: s3
etiam ipsi dicentes ad maiorem affectionem prouocantur 2 te-
neritadinem animi. que quantum profit soli nouerunt qui ex-
pertī sunt. de his diximus Beñ. 32. c. Prouocat autē seipsum
homo per verba sua siue concepta siue expressa cum passiona-
lia sunt: sicut consuevit ab alijs hominibus per verba passiona-
lia commoueri. Unde contingit q̄ si aliquis inciderit in infor-
tunia 2 calamitosum statum suum verbis teneris 2 passionali-
bus deslere sciat: prouocabit se ad magnam tristitiam 2 fletum:
2 fiet vt interdum verba moueant eum quem res ipse mouere
non valuerunt. sic fuit de boetio: qui cum in aliqualem rerum
exteriozum mutationem decidisset: q̄ vir eloquens erat carmi-
ne poetico suam miseriam deplorabat. Et sic vberius in plan-
ctum mouebatur vt p3. 1. de cōsola. metro. 1. s. ecce mihi lacere
dictant scribenda camene. et veris elegi fletibus ora rigant. i.
scientie poetice que erant in pectore boetij dictabant ei ver-
ba ad exaggerandum dolorem suum. et illi elegi. i. versus facti
de miseria eius rigabant vultum eius veris fletibus: q̄ prouo-
cabant eum ad verum planctū. (Quem eduxisti de terra egypti.)
Modus autē eductionis p3 in processu istius libri a prin-
cipio vsq̄. 17. c. inclusiue. 2 ponit istam eductionem de egypto
ad magis suadendum. q̄ d. domine tu eduxisti gentem istam de
egyptio vt acciperes eam tibi in populum vt p3 Deute. 4. c. 2 hoc
vt eēt populus peculiaris ei vt p3. 8. 19. et Deu. 7. ca. Si autem
nunc eos totaliter deleres ista eductio fuisset irrita: q̄ non con-
sequeretur id qd tu intendebas educendo eos de egypto. ergo
non debes eos delere. (In fortitudine magna.) Quia talia signa
2 portenta deus egit in eductione de egypto super pharaonem
2 seruos eius 2 deos eius vt p3. 8. 12. c. 2 Nu. 33. qualia solus
deus facere posset. (Et in manu robusta.) Ista est metaphora
ad intelligentiam nostram facta vt more hominum de deo lo-
quatur sacra scriptura. 2 est ista metaphora vt excogitemus de
um tanq̄ virum fortem pugnātem: 2 tanq̄ per fortitudinem
brachij sui desicientem hostes. sic 62. 8. 15. c. dñs quasi vir pu-
gnator. ista etiam ad persuasionem faciunt q̄ cum deus tanta
pro israelitis fecisset exercendo mirabilia magna vt educeret
eos: videretur esse quoddam flutū q̄ postea deleret eos in
montibus. (Ne queso dicant egyptij.) Istud est magnū moti-
uum ad hoc ne deus deleret israelitas. nam si dicerent egyptij
vel alie gentes q̄ deus eduxerat israelitas de egypto in fortitu-
dine magna vt faceret eos populum suum: 2 postea q̄ peccau-
rant in eum deleuerat eos non esset dedecus vllum dei sed vi-
deretur esse quedam iniustitia. non tamen erant dicturi hoc sed
q̄ deus non poterat eos introducere in terrā quā promiserat
ideo deleuit eos in deserto. hoc autem in magnum dei dedecus
redundare videbatur: ideo valde cauendū erat. Persuasio ista
habebat duplex fulcimentum. Primum est ab ipsis rebus. Se-
cundum erat a voluntate persuadentis. A rebus autem persua-
sio hic fit: q̄ res que hic enarrantur tales sunt vt sua dignita-
te nos moueant nullo alio colore captato. s. enitatio magne in-
famie. Scdm fulcimentum erat ex voluntate persuadentis. nā
moyses in hoc valde se de deo curare designabat. s. adhuc ma-
gis intendens deuitare dei infamationem q̄ populi deletio-
nem: talis autem voluntas maxime charitatis est. ideo multum
promerebatur sic volens: 2 ex ipsa volitione nullo alio exte-
rio ri intercedenti exaudiri merebatur. (Ne queso dicat egyptij.)
Quilibet gens hoc dicere poterat maxime autem illi qui de he-
breorum prosperitate volebant atq̄ timebant. Iste autem erat
multe gentes. s. Amalechite q̄ contra eos primo bellum gesse-
runt 2 iam victi fuerant vt patet supra. 17. c. Erant etiam ma-
dianite qui propinqui erant terre illi per quam transibant isrl-
te: 2 postea machinati sunt qualiter eos delerent hostiliter con-
tra eos agentes. ideo eos postea israelite deleuerunt vt p3 Nu-
me. 3. 1. ca. Erant etiam moabite qui eorum impetum ferre nō
potentes machinati sunt dolose: conuocantes balaam ariolum
de aram vt malediceret israelitis vt p3 Num. 22. ca. ideo po-
stea in maledictionem datum est ne intrarent ecclesiam dei vt
p3 Deute. 23. c. Erant 2 amonite qui in eadem machinatione
cum moabitibus fuerunt vocantes balaam: 2 eadem pena puniti
sunt vt p3 Deute. 23. c. Erant 2 chanaanite 2 amozet ceteriq̄ po-

Aduerte
pulchritudinem
orationis
cūctantia.
Affectio in
oratione ma-
xime p̄d̄t.

Persuasio
moyfi ad d-
um duplex
habebat fun-
damentū.
S

Q. egyptij
heret occa-
sionem ma-
gnā ad in-
dēdū iudis.

8

†

Si deus be-
bzeos occi-
disset nō po-
terat iuste a
gētilib⁹ sub-
fannari.
Rñ. egypto-
rum.
Confuta.

Alia rñsio.

Confutatio.

Alia opi.

Confuta. 1.

10

puli quorū virtus elanguit auditis his q̄ faciebāt isrlite in alias
gentes ⁊ que miracula p̄ eis de⁹ faceret vt p̄ Josue. 2. c. timue-
rūt ⁊ philistin: timuerunt ⁊ oēs cōuicine gentes. de hoc. 8. 1. c. f.
ascenderunt populi ⁊ irati sunt: ⁊ dolores obtinuerunt habita-
tores philistin: ruc turbati sunt principes edom ⁊ robustos mo-
ab obtinuit tremor: ⁊ obriguerunt oēs habitatores terre chana-
an. Inter hos tamen soli egyptij erant q̄ maiorē occasionē ha-
bebant ad dicendum hoc. nā ipsi maiores penas luerūt: ⁊ gra-
uioza damna q̄ gentes ceterae passi sunt. Nam hebzei eorū ser-
ui erant a quibus in seruitijs ⁊ tributis magnū lucrum acqui-
rebant. cū autē educti sunt de egypto grauererū suarū egyptij
facturā passi sunt tanq̄ si medietas bonorū totius egypti per-
deretur. penas etiā durissimas luerunt vt p̄ in plagarū decez
infrictione ⁊ miseria bili eorum tolerantia. ⁊ qd̄ ceteris grati⁹
fuit: p̄cipua pars virozū egypti: ⁊ equites eq̄ ⁊ currus cū regi-
suo p̄fundo maris rubri gurgite absorpti sūt. Egyptij ergo qui
omnia hec euaserant si audirent hebzeos p̄ quos tanta crucia-
mina iacturamq̄ rerū suarū tolerauerant in deserto deletos
fore gauderent: ⁊ de deo illorum mordaciter detraberent vici-
tes q̄ non potuerit eos introducere in terram p̄ qua iurau-
rat patribus eorum: ideo deleuit eos in montibus. (Callide edu-
xit eos.) i. fraudulenter. frans autem satis constat fm̄ litteram
sequentem. i. vt occideret in montibus. ista lra nō multū videt̄
concludere intentionem moysi vt faceret. intendebat enim vitare
moyses subfannationē quā facerent gentes egyptiorū de deo et
ceterae gentes q̄ occidisset israelitas in montibus. nā sensus hu-
ius littere est q̄ deus volebat interficere gentē hebzeorum: iō
fraudulenter eos de egypto eduxit vt i deserto deleueret eos. S; ista
subfannatio nulla est: q̄ si deus intendebat occidere hebze-
os ita potuisset in egypto occidere ipsos sicut in deserto nec o-
portebat eos educere de egypto ad montes vt ibi deleueret. falsū
erat ergo q̄ eduxerit eos callide. i. fraudulenter. C. Forte autē
dicent egyptij q̄ non poterat eos delere in egypto ⁊ poterat de-
lere in deserto: ideo educerat eos in desertum. C. Sed hoc non
potest stare: q̄ deus habebat potestatem in egypto q̄ non so-
lum poterat ibi punire hebzeos de quibus minus videtur q̄
sui erant: sed etiam egyptios: q̄ eos grauit̄ puniuit infligēdo
plagas decem per quas cogebantur egyptij cognoscere q̄ ille
esset verus deus. sic enim dicebat deus. 8. 7. et. 9. et. 10. c. in hoc
cognoscent egyptij q̄ sū de⁹ q̄ posuerim signa mea ⁊ c. Et iā po-
tuit valde in ipsos egyptios cum eos maris rubri fluctibus sub-
mergit. C. Sed adhuc dicent egyptij q̄ h̄ potuisset deus punire
egyptios in terra egypti: tamen non poterat ibi punire hebze-
os prohibentibus dijs egyptiorum. C. Respondet q̄ hoc nul-
lo modo stare potest: q̄ non poterant dijs egyptiorum resistere
deo punienti israelitas ⁊ egyptios cū seipsos a deo illo defende-
re non potuerint vt p̄ supra. 12. et. Nu. 3. 3. c. q̄ deus fecerat in
dicia i egyptios ⁊ in deos eorū. non ergo potest stare ista subf-
natio ita q̄ procedat contra deū fm̄ istā litterā. C. Alijs forte
dicet q̄ ista subfannatio procedit in deū reducendo istā litteram
ad sensum quē facit lra Nu. 14. c. f. q̄ nō poterat deus introdu-
cere israelitas in terrā quā pmiserat eis: iō occidit eos in monti-
bus. C. Sed nō potest stare ista applicatio. p̄pter duo. Primo
q̄ nō congruit ista snia illi. Scōo quia illa est ita falsa sicut ista
nec p̄cedit aliqua earū. Primū p̄: q̄ hic dicit q̄ callide eduxit
eos de egypto vt occideret in montibus. alia aut lra Nu. 14. c.
dicit q̄ deo eos occidit q̄ nō poterat introducere in terrā p̄
qua iurauerat. hoc ergo existente cū equaliter posset eos occide-
re in egypto ⁊ in deserto: dato q̄ nō posset eos ducere in terrā
p̄ qua iurauerat satis erat q̄ eos occideret in egypto. non ergo
oportebat facere tot circulationes frustra. nō ergo consonat ista
littera illi: nec debet per eam exponi. C. Secundū erat q̄ equa-
liter est falsa illa subfannatio sicut ista. nā dicitur ibi q̄ diceret
egyptij deū occidisse hebzeos q̄ non poterat eos introducere
in terrā p̄ qua iurauerat eis. Hoc aut nō poterat dicere rōna-
biliter egyptij aut aliqua alia gens consideratis his que deus e-
gisset egyptijs. nam si tales plagas quales infligit egyptijs infli-
geret chanaanis oēs mozerent vt p̄ de morte primogenitorū:
nā ⁊ quelibet aliarū plagarū infligarū egyptijs eos occidere po-
tuisset ⁊ certissime occidisset: nisi deus illā cito p̄pitiat⁹ auerte-
ret. Nunq̄ q̄ primogenitos oēs tā boīm q̄ iumentorū vna no-
cte occiderat nō poterat occidere oēs alios i egypto: nullus enī
hoc dubitat nisi insanus. nec enī hoc ipsi egyptij oū idipsum pa-
terent dubitauerunt: sed potius timuerunt vt p̄. 8. ⁊ 2. c. cū dicit̄
tur. vrgebant egyptij populū exire velociter de terra dicentes:
oēs moriemur. Et iā qui mare rubrū aperuit videt̄ atq̄ o-

lentibus egyptijs cū sup̄ eos apertū cōcluderet: nō potuit clau-
stra terre aperire ⁊ oēs habitatores chanaā submergere: null⁹.
n. rationabiliter dubitare potest. leuiter ergo poterat deus gen-
tes terre chanaan disperdere ⁊ hebzeos in p̄missam terrā in-
trodúcere: nec de hoc dubiū egyptijs eē poterat. male ergo iudi-
cabant dicentes q̄ q̄ nō poterat deus introducere israelitas in
terram p̄missam occidit eos in montibus: rectius autem i hoc
sensisse videntur ipsi populi chanaanorū in quorū terrā popul⁹
hebzaicus introducendus erat. nā videntes hec q̄ alijs facta sūt
timuerunt sibi similit̄ cladē affuturā. Et nō dixerūt q̄ nō posset
deus introducere israelitas in terrā illam: sed certissime formi-
dabant malū sibi affuturū vt p̄ Josue. 2. c. cū oī ex verbis raab
hiericontine ad exploratores. noui q̄ tradiderit vobis oīs ter-
rā: etenī irrui in nos terror v̄ ⁊ elanguerunt oēs habitatores
terre. audiuimus q̄ ficeret oīs aquas maris rubri ad intro-
itū vestrū: et qd̄ feceritis duobus amozeorū regibus qui sunt
trās iordanē seon ⁊ og quos interfecistis: et hec audientes per-
timuimus ⁊ elanguit cor nostrū: ⁊ nō remāsit in nobis spūs ad
introitū vestrū. nō ergo uenit talis expositio. i. q̄ exponat ista
auctoritas p̄ illā q̄ habet Nu. 14. c. C. Dm̄ ergo q̄ sensus hu-
ius lre ē fm̄ q̄ in superficie lre annotat. i. q̄ egyptij diceret q̄ de-
us eduxerat fraudulenter hebzeos de egypto vt occideret eos
i montibus. ⁊ hoc falsum ē v̄. p̄bat⁹ ē. nec tñ ex hoc sequit̄ q̄
sit iste sensus incōueniens. nā ipsi egyptij q̄ hec dicebāt falsa di-
cebant. putabat enī q̄ deus nō posset eos occidere in egypto et
q̄ posset eos occidere i montibus. C. Et h̄ argumēta supra
facta ad probandū q̄ deus posset eos occidere vbiq̄q̄ vellet
sue in egypto sue in montibus solidissima sint: saltē ipse egy-
ptijs solida non videbunt. ⁊ dicent q̄ in egypto bebat deus ille
ptatē sup̄ egyptios ⁊ sup̄ deos eorū: tñ nō habebat potestatem
ibidē sup̄ hebzeos. Et rō ē saltē apparē s; ipsos egyptios. i. q̄
diuersi cōstellatiōes celi ⁊ diuersi planete dñabant diuersis gē-
tibus: ⁊ q̄ cōstellatio fm̄ quā vigeant hebzei dñaret i egypto
⁊ phiberet hebzeos p̄mi. in deserto autē in montibus nō dñā-
ret eadē ⁊ nō phiberet eos p̄mi: ideo ibi delere posset de⁹ il-
le. ⁊ sic fiat lra cōuenienter. i. q̄ deus eduxerit illos callide. i. frau-
dulenter vt occideret in deserto quasi di. q̄ egyptus erat terra
cōueniens eis in qua nō poterant perire. ⁊ q̄ volebat deus ille
eos occidere p̄mittens eis q̄ eos introduceret in terrā chanaā
decepit eos ⁊ eduxit in montes atq̄ deleuit de terra. C. Sed h̄
h̄ alicui forte modicū cōsideranti aliquid esse videbunt: tñ fm̄
veritate nihil sunt. absurda enim ex eis sequunt̄. quō enim de⁹
ille potens: hebzeos in egypto delere nō poterat quos miserrī
mi egyptij durissima fraude p̄mebant ⁊ occidebant. Nūquid
hoc auditu dignū ē: C. Itē hoc stare nō pōt nā quātūcūq̄ astra
efficiant ⁊ figurent. necessariū est q̄ si aligs intra magnū ignem
ē cōburat: q̄ astra nō possunt tollere actionē elementorū totali-
ter h̄ possunt transmutare aliq̄liter ipsa elementa ⁊ fortitudo pau-
lisper ⁊ debilitado eorū nāles virtutes. Sic ergo erit q̄ cū aq̄
labiles sint ex sua nā astra nō possunt continere aquas q̄si muros.
sed in introitu hebzeorū in mare rubrū apertū ē mare in diuisio-
nes ⁊ stetit aquarū cumul⁹ q̄si murus donec trāssit tot⁹ hebzeorū
exercitus vt ipsi egyptij viderūt nunq̄ hoc vltius testatur.
et ingressis egyptijs a parte posteriori aq̄ cluse sunt ⁊ ferebā-
tur egyptij in p̄fundū. Si ergo de⁹ voluisset hebzeos occidē ni-
hil agendo h̄ aq̄s ipsas maris rubri iuxta labilitatē nature sue
cōfluere p̄mittendo vniuersos submergeret. h̄ tenuit aq̄s quasi
muros ⁊ intromissis egyptijs sup̄ eos fluere p̄misit ⁊ opuit eos
altitudo abyssi. ergo deus pariter poterat submergere hebzeos.
Quid aut de alijs mirabilibus dicere attinet q̄ alijs gentibus no-
tissima erant: Erat namq̄ terra p̄ quā iudei ambulabant solitu-
do p̄ quā nō ambulauerant filij boīm vt p̄ Judith. 3. c. f. ergo
voluisset eos de⁹ delere dimississet eos in solitudine ⁊ viā nesci-
entes ad terrā habitatā nūq̄ puenirent: sed ibidē mozerent. de
dit aut eis ad liberationē ab hac erūna nubē suā q̄ p̄cederet eos
p̄ oīē ⁊ colūna ignis p̄ noctē vt p̄. 8. ⁊ 3. c. C. Et si dicas nō cō-
stabat hoc gentibus: iō non poterat arguere ex hoc. C. Rñr q̄
gentes q̄ morabant̄ in circuitu solitudinis audiebant ista mira-
bilis que deus faciebat p̄ israelitis vt p̄ Nu. 14. c. cū dicitur.
vt dicant egyptij de quorum medio eduxisti populum istum: ⁊
habitatores terre huius qui audierant q̄ tu domine in populo
isto sis: ⁊ facie videaris ad faciem: ⁊ nubes tua protegat eos ⁊ i
colūna nubis p̄cedas eos p̄ diem ⁊ in columna ignis p̄ noctē
⁊ c. Quid autē de conuersione amare aque in dulcissimā dicere
attinet: Quid d̄ māna quē deus eis de celo misit: Quid de cotur-
nicibus quas in magna copia q̄si pluuia misit sup̄ castra: Quid
de aqua

Doc. snia

Qd.
12.

21
An ideo
de⁹ nō pos-
set hebze-
os i egypto
occidē q̄ cō-
stellatio-
nes h̄ p̄-
biberent
⁊ an vol-
uerint e-
gyptij.
Rñ q̄
sic.
Confu. 1.
Scda.

Obiectō
Rñsio.
B

Alia rñ.

Subsan
natio q̄
h̄ b̄etur
duz z ea
q̄ b̄etur
Nu. 14.
c. iuicem
Priari vi
dentur.

Lra be
brea.

Qd.

19.

Anastro
logi egi
ptioz po
tuerit p
uideri q̄
hebrei
morituri
eēt i de
fro z an
eis p̄di
gerint.
Rñ. f3
quosdā
hebreos.
Proba
tio. 1.
Alia p
batio. 2.
Cōfir
matio.
Cōf. 1.
B
Scda.

Cōfu. p
bationuz
indeoz.

de aqua fluēte vberime de petra percussa: Quid de fuga ama
lebitarū sola dei voluntate ad orationē moysi cū paucis viri
bus pstrator: nihil in quā dicere attinet: q̄ oia si deus hebreos
velere vellet p eis nō egisset. **Alia** rñ sio ad hoc eē potest. f.
q̄ l3 egyptij z alie gentes scirent q̄ deus nō occidisset hebreos
pp desiderū occidēdi eos l3 pro p̄ctis suis: q̄ tñ ipsi valde inui
debant deo hebreozū qui eis tātas plagas inflixerat et rerū suā
rū magnā iacturā intulerat: hebreos quoq̄ exosos valde habe
bant: iō cōperta occasione (saltē leuissima) l3 oia falsa cognosce
rent. quecunq̄ tñ possent in deū hebreozū probra conijcerēt. sic.
n. ē modus inuidiozū detractū vt quodidie experimur vt de
pauata voluntate dicendi ēt contra bec q̄ notissima sunt ip̄sio
scientibus obijciant falsitates. **Alia** lra q̄ habet. Nu. 14. c. i qua
similiter egyptij z alie gentes contra oīm subsannarent simili
ter falsa ē. f. q̄ deus eduxerit hebreos in desertū vt introduce
rent eos in terrā quā patribus eozū promiserat: postea aut vi
dens q̄ nō posset introducere occidit eos in deserto cōtra hanc
eē vī. sed magis dicit. Nu. 14. c. Sed hoc saltē in proposito sa
tis sit q̄ ista dici nō poterāt cōtra deū. nā quomō non posset in
trodūcere hebreos in terrā promissam saltē delendo oēs gen
tes chananeozū cū maiora fecisset in terra egyptiozū vt declara
tū fuit supra. moyses ergo persuadens deo ponebat rōnes has
subsannationū quas egyptij forte errantes facerent: z non solū
istas l3 z multas alias facere possent. omnes tñ irrationabili
ter. **Sciendū** aut q̄ iste due subsannationes sibi inuicē repu
gnant. Qz prima dicit q̄ eduxerit deus israelitas fraudulentē
in desertū vt oēs eos ibi deleret. Scda. lra q̄ habet. Nu. 14. c.
dicit q̄ nō potuit introducere in terrā quā promiserat ideo oc
cidit in montibus in quo innuī q̄ deus nō vellet delere hebre
os in deserto nec ad hoc eduxerit eos: l3 ad introducendū i ter
rā chanaā: q̄ tñ vidit postea q̄ nō posset eos illic introducere
occidit eos in montibus. lra hebraica h3 bic aliter. f. vbi nos vi
cimuz callide: dicunt ip̄s. (Berrassa.) i. in malū vel ad maluz. f.
(In malū eduxit eos vt interficeret in montibus.) Et est sensus
(fm q̄ quidam hebrei volunt) in malo puncto: vel mala hora:
aut malo planeta eduxit eos de egypto vt occiderent in monti
bus. **Et** hoc q̄ aliq̄ de astrologis egyptiozū cōsiderā
tes tēpus exitus hebreozū p astrozū motus z figuraciones: inue
nerunt q̄ erat venturus multus sanguis super eos. i. q̄ plures
eozū morerent iō procedit hic subsannatio q̄ deus hebreozū
volebat occidere hebreos. sed nō poterat: iō fraudulentē edu
xit eos de egypto in malo. i. in malo puncto vel mala constella
tione in qua q̄ viā inchoat cā nō finit. Hoc aut procedit fm po
sitionē egyptiozū a q̄bus oies egyptiaci denominationē acce
perūt q̄ circa talia multū respiciūt. **Et** isto mō hebrei exponūt
id q̄ habet supra. 10. c. vbi lra nostra dicit. cui dubiū q̄ pess
ime cogitetis dicit lra hebraica. ecce raa. i. malū in oculis vestris.
i. ecce malū superuenturū ē vobis q̄ est ante vos vt mōstrant
cursus astrozū. **Et** hoc mō exponūt hebrei q̄ habet Josue. 5.
c. bodie abstuli opprobriū egypti a vobis. i. egyptij predixerāt
vobis sanguinē multū superuenturū z hoc dicebant subsannan
do vobis: ecce q̄ nūc nō ad opprobriū sed ad sanctitatē vobis
euenit. **Itē** cōfirmāt hoc q̄ sicut egyptij predixerāt q̄ mo
rerentur oēs in deserto oēs egredientes tūc de egypto: ita scitū
ē q̄ oēs intrātes in desertū a. 20. annis. s. lra. a. 19. computan
do a tpe quo exierunt de egypto in deserto mortui sūt preter io
sue z caleph. ergo ip̄s per astrozū motū hoc cognoscerent z di
cerent q̄ in malo tempore fuerunt egressi ita q̄ oporteret eos
mori. **Sed** ista nō possunt stare in veritate: q̄ ista subsanna
tio presupponit q̄ eduxerit deus israelitas de egypto quia eos
in egypto occidere non poterat. l3 hoc supra euidentissime im
probatū est. **Dicit** etiā ista subsannatio q̄ deus intēdebat oc
cidere hebreos. Et hoc eodem mō comprobātū est. preter h̄ aut
q̄ ista subsannatio egyptiozū falsa erat nō sonat hoc lra. nā si ef
fet sensus q̄ educti fuissent in malo tempore de egypto in quo
necesse erat exeuntes mori: non diceret i malo eduxit eos vt oc
cideret in montibus siue ad occidendū in montibus. sed dice
ret vt occiderent in montibus. f. q̄ nō occidebat eos deus: l3 ip̄
sa celestis influentia. **Probationes** autem quas inducunt he
brei non sunt conuenientes ad hoc. prima de eo q̄ habetur. s.
10. c. f. ecce raa. i. malū in oculis vestris. nā hoc facit sensū quē
lra ponit. f. ecce malicia ē in oculis vestris siue in cordibus ve
stris. Uel (vt lra dicit) cui dubiū ē q̄ pessime cogitetis. z nō cō
gruit isti lra q̄ pharao diceret ecce malū multū superuenturū
est vobis: q̄ hoc eēt si poneret pharao tanq̄ cōsulens eis z dis
suadens exire: q̄ si tunc exirent de egypto multū malū erat sup

eos venturū: ideo q̄ non exiret. nō tñ dicebat bec pharao tanq̄
cōsulens z dissuadens: sed tanq̄ maliciā eozum comprobans z
manifestans. Quod p3 ex lra precedenti. dicitur enim q̄ pharao
quesierit a moysi q̄ nā sunt q̄ ituri sunt ad sacrificiū. ait moy
ses cū paruulis nostris z senioribus pergemus: cū filiis z filia
bus cū ouibus z armentis: ē enī solēntas domini dei nostri: z
ait pharao: sic oīs sit nobiscū q̄ ego dimittam vos z paruulos
vestros. z sequit. ecce malū siue raa i oculis vestris. i. ecce māi
festū est q̄ oculū habetis ad faciendū malū sicut vulgariter di
citur. lra aut nra lepidius exp̄ssit dicens. cui dubiū ē q̄ pess
ime cogitetis. z sequit. nō ita fiet: sed ite tñ viri z sacrificare do
mino. nihil ergo ad propositū esset q̄ pharao diceret. ecce mal
tū malū vobis superuenturū ē: sed dicebat q̄ ip̄s malū cogitabat.
Alia auctoritas q̄ habet Josue. 5. c. etiā imp̄prie valde ab
eis exponit. nā illa dependet ab ista. si ergo ista male exponeba
tur ab eis nec facit sensum quē ip̄s facere intendebāt. ergo nec
ista bene exponit. nā opprobriū de quo d3 in textu illo iosue: di
cunt iudei eē istud malū q̄ prenunciabant egyptij venturum
hebreis. sed probatū ē q̄ nihil tale signet ille textus. ergo nec ter
tus iosue poterit exponi de tali aliquo opprobrio egypti. l3 sen
sus illius lre est q̄ apud iudeos erat magnum opprobriū eē in
circuncisum: z nullū maius opprobriū erat vt innuitur. 1. Reg.
17. c. cū dauid videns philistēu goliath exprobrantē israel vo
lens vicē reddere nimis exprobrando dixit. quis est hic phili
steus incircuncisus q̄ exprobrauit acies dei viuētis: et iterum
cū loqueret dauid ad saulē ait. erit igif philisteus hic incircun
cisus q̄t vnus ex eis. hoc aut opprobriū erat in iudeis: q̄ om
nes quotquot in deserto p. 40. annoz spatia nati fuerant p va
rios vie circuitus circuncisi nō sunt: sed manebant in preputijs.
hoc aut vocabat opprobriū egypti: q̄ ex quo exierant de egi
pto fuerant in isto opprobrio. Uel vocabat opprobriū egypti: q̄
egyptij istud opprobrium habebant cū essent incircuncisi. sēsus
aut iste conuenientissimus ē: q̄ ista dixit iosue israelitis quan
do circuncidit eos in galgala vt p3 Josue. 5. c. sensus aut quem
hebrei volunt non coheret lre: q̄ dato q̄ egyptij prenunciassēt
sanguinē venturū sup israelitas (q̄ tñ falsum est) vt declara
tū est. tñ nō diceret iosue q̄ effundendo sanguinē illū i circunc
sione abstulerat opprobrium quod egyptij dixerant israelitis:
q̄ hoc ē pertinens ad quādā superstitionē. **Alia** qui enī timen
tes esse fundendū sanguinē de aliquo quē diligūt fundunt sup
eū sanguinē alicuius aialis: dicentes siquis sanguis super te vē
turus est iste sit z nō alius. de quo diximus. s. 4. c. quando age
batur de eo q̄ dixit sephora. f. sponus sanguinis tu mihi es. ob
seruare autē aliquid tale est prohibitū z dicere aliquid sup nos
venturum a signis celi: z pp hoc ne eueniat facere aliquā obser
uationē. hoc enī vetuit deus vt p3 Dier. 10. c. f. iuxta vias gēti
um nolite discere z a signis celi nolite timere. nō diceret ergo a
liquid tale iosue: q̄ in hoc oaret aliquā auctoritatē viciis egi
ptiozū circa observationes superstitionas. nō ē ergo sic exponē
dū. **Alia** probatio. f. q̄ egyptij predixerunt per cursum astro
rū q̄ israelite in deserto mori debebant z sic euenit q̄ oēs mor
tui sunt preter iosue z caleph. ergo hoc intelligebat de illa mor
te israelitarū. Rñ. dē q̄ egyptij nō predixerunt mortē israelita
rū nec p3 hoc ex aliquo loco. cū autē dicunt q̄ oēs mortui sunt
preter iosue z caleph falsum est: q̄ solū extenditur ad eos qui
erant in numeratione bellatozū qui computabant a. 20. annis
z supra vt p3 Nu. 14. c. z sic si forte egyptij dicerent q̄ omnes i
deserto consumendi erant falsum esset: q̄ illi q̄ erant minores.
20. annis nō fuerunt puniti in deserto. **Etiā** quantūcunq̄ e
gyptij in astris periti essent non poterant scire de morte hac q̄
in deserto infligenda erat hebreis. Et ratio est q̄ ista mors non
fuit inflicta nālter per effectū creatū ab astris mediate vel im
mediate: l3 p solā dei voluntatē. Nam ista mors fuit q̄ hebrei
murmurauerunt contra deū conquerentes q̄ educti de egypto
essent vt p3 Nu. 23. et. 14. c. Et si istud peccatū non fuisset non
fuisset mors inflicta. si ergo diceretur q̄ ista mors per astra sciri
posat: q̄ ea q̄ p astra sciunt nālta sūt: z ea q̄ nālta sūt necia sūt:
oporteret q̄ p̄m p q̄ ista mors inflicta ē neciū eēt q̄ falsū ē.
ergo nō poterat sciri mors ista per astra. corpora enim celestia
sunt vera signa istozū naturalū effectū in quantū mediate vel
immediate habent causalitatē sup ipsa. ideo n. nāltes effectus ve
re signāt q̄ vere efficiunt ip̄sos fm causalitatē agentū subordi
natoz. super liberū arbitriū veram significationē non habent:
q̄ actū liberū arbitriū nullum causat. est nāq̄ anima seip̄sā mo
uens vt ait plato. sed q̄ anima rationalis fm quādā vnionez
quā h3 ad corpus inquantū ē affectiua siue sensitiua: consequitur

Cōfu. alte
ri^o pbatōis
v3 scde.

Apd hebre
os magnus
erat oppro
briū icircu
cisum esse.

Rñ. ad con
firmationē

Corpa cele
stia nō hnt
oīū super
act^o lib. ar.

Qñ astro-
logi iudicā
pñt de acti-
bus liberi
arbitrij.

conditionē corpis in qđ corpus insuit celeste aliqñ astrologi in
dicantes verū dicunt de actibus liberi arbitrij. si sic opemur
fm qđ per affectus nostros ad operandū inclinamur: et sic posset
inclinari de aliquo vtrū erit fornicator vel occisor et sic de ce-
teris. sed hoc p accidens ē. nō enī iudicatur de libero arbitrio
fm se sed de parte sensitiva cui cōsentit liberū arbitriū. si autē
liberū arbitriū nō sequat inclinationes passionales nullā veri-
tatē poterit iuenire astrologus d actibus liberi arbitrij nisi per
accidens imo oppositū qñ iudicauerit reperiet. deus aut cum
sit liberrimus et nulli nālī corpi vnitus: qđ nō est corpus nec vir-
tus in corpore pp qđ celesti subit causalitati: taliter sebz qđ act⁹
eius cognosci nō pōt pēcipue cū ipse det corpori celesti eē cau-
sare et significare. Ad argū autē qđ fiebat solutū ē. f. qđ sal-
sum supponit. nā egyptij nō cognouerūt aut pēdixerunt hebre-
os in deserto morituros. supposito tñ qđ egyptij inuestigantes p
astra dixerūt hebreos in deserto morituros hoc nō itelligeba-
tur de morte quā deus eis infligebat: erat cū nec peccatū pp qđ
infligebat aut voluntas dei infligentis p astroz motus et figu-
rationes cognosci possunt: s; de quadā alia corruptione qđ eis i
deserto nālīter euentura eēt per influentiā celestē quā deus ab
eis sua pietate auertit: sicut auertit mortē regis ezechie qđ ver-
terat p astra signari: nec astrologus illā pēdicens mentiret cū sic
esset nālīter supuentura. Quā autē deus eā auerterit supra nāe po-
tentia et actionē fuit. Vel oīm qđ deus istā corruptionē puenit.
f. qđ an eos ex suis demeritis occiderit qđ naturaliter ex celesti
corruptione morerentur. (Ut interficeret in montibus.) q. vi.
nō poterat eos occidere in egypto: iō eduxit eos vt occideret i
montibus. Siue fm aliā expositionē vt morerent p influentiā
celestē obuiantē itineratibus in tali tpe. (Et deleteret de terra.)
i. deleteret eos totaliter ne manerent in terra nec saltē aliqđ ra-
dix illorū. falsitas istorū. f. qđ nō posset eos occidere in egypto et
qđ desideraret eos occidere supra improbata et manifestata est.
(Quiescat ira tua.) i. nō insurgat vterius vel in maius qđ insur-
rerit. Vel quiescat ira tua. i. non procedat ad actū occidēdo eos
sicut cōminaris. (Et esto placabilis sup negtia populi tui.) i. ro-
go qđ mitigeris sup ista iniquitate quā cōmisti ppls tuus vitu-
lū adorando. et vocat eū populū dei vt sic deus placatus remit-
tat iniquitatē tanqđ suis: et nō tanqđ hostibus. (Recordare abra-
a.) Volens aut moyses suadere deo vt remittat factā offensā
a pplo indicat oēs modos pñsuasuos: et h; moyses mereret corā
deo vt pp eū remitteret iniquitatē ppls: tñ vt vere humilis sua me-
rita nō attēdēs inducebat antiquos pñes quorū merita magna
erāt: qđ seruierāt deo i corde pfecto. (Abraa Isaac et Jacob.)
Quare moyses cum orauit dominum posuit in oratione sua
nomen abrae isaac et iacob.

Dicunt hebrei qđ fm memoria oīm istorū trium ad euitā
dū triplicē penā. Cñ si deus vellet ignē de ce-
lo mittere sup eos diceret. ecce dñe qđ abraa pñ noster missus
fuit in ignē in ciuitate bur chaldeozū pp te vt non negaret no-
mē tuū et coleret vanitates. Cñ scda pena erat gladius: et tūc si
deus vellet sup eos mittere gladiū dicere poterant. ecce dñe qđ
isaac pñ noster pro te paratus fuit mori gladio cū iugulare vo-
lebat eū abraam pater suus vt p; Beñ. 2.2.c. Erat pena tertia exi-
lium diuturnū et si deus eis penā banc infligere vellet diceret.
ecce clementissime deus pater noster iacob in exiliū missus fu-
it in mesopotamiā extra domū pñis sui: et peregrinatus fuit ibi
annis. 20. et hoc vt obediret pñi suo pp te. de hoc Beñ. 2.8. et. 3.1.
c. Iste aut sunt quedā adaptationes s; non sunt ad veritatē
lre. nō enī posita fuerūt noia istorū trium patruz ad euitandas
istas tres plagas: qđ dato qđ deus nō immitteret sup eos aliquā
de istis plagis poterat immittere multas alias et sic perirent de
terra: moyses autē rogabat vt non deleteret eos quouis modo.
Cñ si ista tria nomina ponerentur pp tres penas vitandas:
nō oporteret poni cū rogat p remissione alicuius parui pecca-
ti p quo nō debebat aliqua istarū triū penarū. Cñ si ad hoc
ponerent nūqđ deberent poni nisi cū sunt preces p remissio-
ne pccozū s; ponunt et cōpetuntur aliqua bona fieri. ergo non
ponunt ad euitationē istarū penarū triū. Cñ dīcēdū ergo qđ po-
nunt noia istorū patriarcharū pp duo. Cñ primo qđ merita
istorū fuerunt magna ante deū cū ambula rent corā eo in corde
perfecto et in meritis istorū fieret salus posteris eozū. Cñ scōz
erat pp factas pmissiones: qđ istis fuerunt facte pmissiones
de dando semini eozū terrā chanaā vt p; de quolibet eozū sepe
in genesi. si aut nunc deleteret eos nō cōplerent pmissiones facte
illis. vt ergo nō irritent pmissiones nō deleas eas. et ad istū scōz
sensum ponunt proprius qđ ad aliqd alterū vt explicat lra se-

quens. (Seruozū tuozū.) In hoc notat prima de his rōnibus
supra positis quare peccatū remitti debebat. f. pp merita istorū;
qđ erāt serui dei ei in toto corde seruientes. (Quibus iurasti.)
Deus pmisserat istis dare terrā chanaā: et vt eis firmior videre-
tur esse pmissio iuramento firmavit eā. vtrū aut verba dei ma-
gis certa sint cum iuramento vel sine iuramento: et ad quid pro-
fit iuramentū dei dictū fuit Beñ. 2.2.c. (Per temetipsum.) Iura-
mentū ē ad cōfirmandā veritatē. cōfirmatio aut fit per maiore
auctoritatē: ideo hoies p maiore suū iurāt vt p; ad Hebre. 6. c.
et extra de iureiurā. c. et si christus. deus aut qđ nō habuit maio-
rē per quē iuraret p semetipsum iuravit vt p; ad Hebre. 6. ca.
istud iuramentū qđ deus fecit per seipsum habet Beñ. 2.2.c. cū
dñ. vocauit aut angelus dñi abraā scdo dicens de celo. p memet
ipsum iuravi dicit oīs qđ fecisti rē banc et. (Multiplicabo se-
men tuū.) Ista pmissio de multiplicando semine i multis locis
facta est. sed fm qđ hic allegatur pēcipue in duobus locis habe-
tur Beñ. 1.5. et. 2.2. Beñ. 1.5. dñ. suspice celū et numera stellas si
potes sic erit semē tuū. Beñ. 2.2.c. dñ. p memetipsum iuravi dicit
oīs qđ fecisti rē banc et nō peperisti filio tuo vnigenito: benedi-
cam tibi: et multiplicabo semē tuū sicut stellas celi: et velut are-
nā qđ ē in litore maris. (Sicut stellas celi.) Volebat deus decla-
rare multitudinē seminis abrae et isaac et iacob et posuit exē-
plū in rebus qđ in tanto numero sunt vt numerari a nobis non
possint. et ponunt due res. f. stelle celi: et arena que ē in litore ma-
ris vt p; Beñ. 2.2.c. hic autē solū expressit stellas celi et non sunt
ista equaliter multiplicata: qđ nō videt eē quasi aliqua propor-
tio inter arenā qđ ē in litore maris et stellas celi. nō enī sunt i val-
de magno numero stelle celi qđ visu notabiles sunt: sed difficul-
ter qđ eas enarrare possit: h; quidā astrologus Aracus nomi-
ne oēs eas se numerauisse iactauit vt diximus Beñ. 1.5.c. Et ob
hoc aliquando moyses dicit esse israelitas multiplicatos sicut
stellas celi vt p; Deutero. 1. c. cū dicit. qđ dominus multiplica-
uit vos: et estis bodie plurimi sicut stelle celi. Aliquando dicitur
iacob progenies quasi arena maris vel puluis vt p; Gen. 2.3. ca.
cū dñ. qđ pōt numerare puluē iacob aut numerū stirpis eius:
(Et vnuerſam terrā hanc.) Ista promissio fuit facta abrae de
possidenda terra chanaā vt p; Be. 1.3.c. f. leua oculos tuos et vi-
de a loco in quo es ad aglonē et meridie: ad orientē: et occiden-
tē: omnē terrā quā conspicias tibi dabo et semini tuo vsq; in sem-
piternū. idē fuit promissum isaac vt p; Beñ. 2.6.c. f. tibi et semi-
ni tuo dabo vnuerſas regiones has cōplens iuramentū quod
spopondi abraā pñi tuo. (De qua locutus sum.) Quā dñs cū ista
pmissit fecerat mentionē de terra chanaā dicens. leua oculos tu-
os a loco in quo es et vide ad aquilonē et. Ecce ibi loquitur de
terris illis. deinde subditur quomōdō promittat dare istā terram.
oēm terrā quā conspicias tibi dabo. (Dabo semini vestro.) Quā
cūlibet eorum facta fuit promissio pro se et semine suo: iō eoz; p
mitteret cūlibet eorum dicebat tibi et semini tuo. (Et posside-
bitis eam semper.) Sed nō possedit terrā istā israel vltra mil-
le et quadringentos annos vt p; inquirenti discursus tēporum
per historias gentiliū et hebreoz a tēpore iosef vsq; ad christi
mortē et paulo post. Iste aut promissiones diuine intelligendae
sunt semp cū conditione. f. si manserit res in eodem statu i quo
ē qñ fit promissio. sic patet. ps. 1.3. de fructu ventris tui ponas
sup sedē tuā si custodierint filij tui testamentū meum et testimo-
nia mea hec que docebo eos. sic et p; iere. 1.8.c. f. subito loqr
de gente et regno vt edifice et plantē illud. si malū fecerit in ocu-
lis meis vt nō audiat vocē meā penitentia agam sup bono qđ
locutus sum vt facerem ei. conditio aut ista fm quā promitte-
batur iudeis terra chanaā nō mansit in eis: qđ ipsi non recepe-
runt christum in quo maxime peccauerunt. si autē recepissent et
nō occidissent pmāssissent. Aliter aut dīci potest qđ h; ponat
hic qđ in eternum possessuri essent terram illam: tamen non in-
telligebatur simpliciter in eternum sed pro magno tempore: si-
cut erat de quibusdam ceremonialibus veteris testamenti que
dicebantur esse sempiternae: sicut est de custodia sabbati vt pa-
tet. 3.1.c. et de circuncisione vt p; Beñ. 1.7. cap. hec tamen abo-
lenda erant dato qđ iudei christum recepissent et tenuissent con-
ditionem aut statum quemcūq; in qua ista pcepta data fue-
runt. vocatur autem eternum satis magnum tempus quantum
fuit duratio huius: qđ p; uribus qđ mille annis steterunt possi-
dentes terram illam. (Placatusq; est dominus.) i. pacificatus
a furore suo: qđ merita abrae et isaac et iacob et promissio fa-
cta eis: et ardens deuotio pmeruerunt vt ira dei qđ super popu-
lū incanduerat placaretur. (Ne faceret malum quod locutus
fuerat.) i. ne infligeret penam quam infligebat videbatur. non
accipitur

Arac⁹ia-
ctauit se
celi stel-
las oēs nu-
merasse.

Israelite nō
posse deit
terrā pro
missiōis
vltra mil-
le et qđri-
getos an-
nos.

Deus nō
agit ma-
lū culpe
s; malū
pene.

†

D

†

†

Moyſes
vidēs d
n; iratū
noluit d
mōte de-
scēdē do-
nec deus
placaret
precibus

E
Rati. ad
obiectō;
faciam.

†

†

S

Qz tabu-
le legis
vocabāt
tabule
cū essent
lapidee.

accipitur malum pro malo culpe: qz deus peccare non potest: s; pro male pene. et isto modo deus multa mala agit: qz multas penas infligit: immo deus omnia mala agit: qz ab ipso sit origo omnis pene vt saltem si punientes ad puniendum non moueat tamen ea vt tale deservat dirigit. sicut fuit declaratum supra. 2. 1. c. cū dicitur. sed deus tradidit eū in manus eius. et hoc habet expref- ſus Amos. 3. c. nō est malū in ciuitate qd dñs nō faciat. (Quod locutus fuerat.) i. qd promiserat vel dixerat se facturū. nec tñ accipit propitiissime qd locutus fuerat: qz hoc cōuenit ad eū qui determinate aliqd dicit. Deus autē nihil tale determinauerat s; loquebat per modū optantis. s. dimitte me: et delebo eos. i. si dimitteres me deleberē eos. siue vellē qd dimitteres me vt eos deleberē et non dixit simpliciter determinando ego delebo eos. (Aduersus populum suum.) i. cōtra iudeos innuens se velle eos delebere. (Et reuersus est.) Sic ponitur peccati cognitio per sensus experientiā. s. per auditum et visum. (Et reuersus est moyses.) Jā erat dies. 40. et populus coluerat suum idolū: ideo dixit deus moysi. vade et descende peccauit populus tuus. videns tamē moyses qd deus erat iratus nimis noluit descendere ad populū donec deus placaret: qz erat supflū: cū in descensu moysi deus totum deleberet exercitū nisi prius placatus foret sicut eū placauit moyses: et post hoc descendens portauit secū tabulas decalogi. ¶ Intelligendū tñ ē de ista placatione dei qd non fuit totalis placatio. nam si totaliter fuisset placatus non oportuisset iterū super eodem facto nō iterato orari vt placaretur: et tamē moyses post istā placationē descendit in castra et occidit. 2. 3. milia virozū de idolatria. et tunc dñs qd redierit moyses ad orandū dñm. p hoc pccō. s. locutus ē moyses ad pplū: peccastis peccatum maximū: ascendā ad dñm siquo modo eū quero deprecari pro scelere vestro. et cōsequēter ponit ibi oratio moysi. ¶ Itē Deute. 9. c. dñs qd postqz moyses exercuit vltionē in plebe ascendit et orauit. 40. diebus et 40. noctibus suppliciter prostratus coram dño vt remitteret peccatū hoc. sed si remissus esset totaliter: nullo bonū opus esset. Cū autē dñs supra. placatus est dominus ne faceret malū qd locutus fuerat. nō est sensus qd deus placatus ē et totaliter a furore sed qd placatus esset ne faceret malum qd dixerat. malū autē qd deus dixerat erat qd volebat delebere israel. est autē delebere totaliter et simul destruere. Et hoc facturus erat. de nō nisi merita Abrae Isaac Jacob et Moysi orō suffragarent. his autē placatus fuit deus ne simul totū populū destrueret sicut videbatur velle facere a principio: nō tamen tollebat ex hoc qd maneret furor dei ad interficiendum istos per partes. et qz hoc erat etiam grātē nō ausus fuit petere moyses immediate a dño in monte anqz descenderet. nā videbat eē iniusta petitio qd petere penā huius tanti facinoris totaliter relaxari sine vlla saltem modica satisfactioe peccantis. subicit ergo moyses ad tempus de residua parte pene et descendens ad populum exercuit in eos quantā debuit vltionē: et tūc premissa aliquanta satisfactioe parte moyses rationabiliter potuit petere a domino totaliter remissionem huius facinoris: et tunc ascendit ad dominū dicens. ascendā ad dñm: siquo mō eū quāro deprecari pro scelere vestro: et tunc placatus fuit deus totaliter ab ira sua facta quadā alia leui punitione de qua. j. ponit. (Et reuersus ē moyses de monte.) Ad castra veniens qz erat circa montē: ipse autē in mōte. 40. diebus cum dño manserat. (Portans duas tabulas testimonij.) i. duas tabulas lapideas in quibus erāt scripta precepta decē qd deus in monte dederat. bec enī fuit vna de causis principalibus quare moyses ascendit ad dñm in montē. s. vt tabulas acciperet. facte fuerunt ergo tabule et sculpte atqz date ei in die. 40. cum rediturus erat. Vocantur autē tabule h; eēnt lapides: qz tabula non est nomen substantialis speciei aut naturę: sed nomen figure cum in aliquo corpore sic se habent dimē siones vt valde maior sit longitudo qz latitudo: et latitudo maior qz profunditas: vel ad minus longitudo et latitudo sunt maiores profunditate h; inter se sint equales. et pertinet ista figura i numeris vel in corporibus qui vocantur laterculi vel afferes. Multi enim tales numeri sunt et talia corpora. cum ergo ista figura non solum reperitur in lignis sed etiam in lapidibus: vocantur lapides interdum dicentes tabulas lapideas sicut dicim⁹ tabulas ligneas: qz isti lapides sic erāt colati vt maior esset longitudo qz latitudo: et latitudo maior profunditate. Vocantur tabule testimonij siue tabule federis. tabule quidem federis qz continebant fedus qd pepigit dominus cum israel. s. decem precepta. pro his enim pepigit vt obseruarent vt ps. 119. c. bec autem decem in tabulis scripta erant vt patet Deute. 4. et 10. c. vocant tabule testimonij: qz ipse erant testimoniū contra

filios israel qd deus dedisset eis legem et ob hoc seruabantur diligentiſſime in arca intra sancta sanctorum. Si enim negarent legem a deo sibi datam poterat quicunqz veller probare eis qd recepissent testimonio tabularum illarum. De mō autem et fundamento huius probationis dictum est supra. 20. c.

¶ Quare in duabus tabulis erant solum scripta. 10. precepta decalogi.

¶ Queret autem aliquis de istis tabulis quare solum erāt scripta decem precepta in illis cum potuissent multa alia scribi. Et forte omnia que data sunt excludendo historicas narrationes: et diuinas promissiones aliſqz in hūc modū circa qd sacra scriptura negociat. Et hoc qz iste tabule erant scripte intus et foris vt ps. j. ¶ Aliquis autem fortassis respon-

debit qd ideo sola bec precepta scripta sunt in tabulis: qz h; multa alia precepta hebreis data fuerint: tamen eo tempore quo tabule scripte sunt nulla alia data fuerant. ¶ Sed hoc falsum est qz iste tabule date sunt in monte nunc quando moyses ascendit. et ista ascensio fuit post orationē legis vt p; ex processu libri huius. nā primo data fuerunt precepta decem in monte synai i clangore tube: et postea in eadem die petentibus israelitis quia territi fuerant fragore valido buccine: moyses ascendit ad deū et locutus fuit cum eo precepta multa vt ps. 8. 20. ca. et Deute. 5. bec autē fuerūt ea qz continent supra in fine. 20. c. et in. 2. 1. et. 2. 2. atqz. 2. 3. c. et postea eidē existenti cū deo mandauit deus vt postqz descenderet in castra: ipse et Aarō Nadab et Abin et 70. seniores rurſus ascendant ad dominū vt ps. 8. 2. 4. c. et cum descendisset moyses illa die qua fuit data lex de monte narrauit cuncta verba illa in auribus multitudinis: ipsiqz consentientibus scripta sunt omnia illa verba: atqz in sequenti die factis sacrificiis fedus confirmatum est. et ascendit moyses ad dñm et stetit in ista scda vice cū eo. 40. diebus et totidē noctibus vt ps. plene. 8. 2. 4. c. post hos. 40. dies cū descendit moyses ad populū et adorauerunt vitulū fregit tabulas quas ipse die acceperat. Nec potest aliqz effugere dicens hic esse anticipationem aut recapitulationē ita qd sit mutatus naturalis ordo historie. nā ista huius. c. demonstrat nō fuisse factā mutationē narrationis recapitulādo vel anticipando: qz dicitur hic cum deus diceret moysi qd peccauerat populus. recesserunt cito de via quā ostendisti eis. ergo necessariū erat qd iam moyses eis viam ostendisset. ista autē nihil aliud est qz preceptorū traditio per que dirigerentur. s; nulla precepta moyses tradiderat eis nisi ea qz habent. 8. 2. 1. et. 2. 2. atqz. 2. 3. c. Ergo illa data erant quando tabule scripte sunt. potuerant ergo illa hic sculpti. ¶ Item vato qd nunc quādo tabule scripte sunt nulla alia precepta data forent. si tamen nulla causa alia obſtaret ad hoc qd ea que danda erant scriberentur in tabulis expectaret deus ne scriberet tabulas quousqz alia precepta traderet moysi. ¶ Dñm ergo qd eo tpe quo tabule scripte sūt plura alia precepta qz decalog⁹ data erant: s; nō oportuit alia scribi. Causa autē multiplex est. ¶ Prima qz non scriberetur bec precepta vt constaret que erant precepta que deus dedisset: sed ad probandum qd deus iudeis aliqua precepta dedisset. nā constituto qd deus precepta aliqua dedisset constabat israelitis obligatos ad obseruationem legis. qz autē erant precepta illa facilius cōprehendi poterat ex multis argumentis que nūc induci non oportet. Si tamen negaretur deum dedisse legem israelitis concluderetur eos obligatos nullatenus fore tanquā nullum esset sufficiens preceptum eos obligare potens. hoc ergo solidum esse decebat. ideo ponebat aliquid qd maneret in signum qd deus legē dedit israelitis. sed sufficiens signū ad monstrandum deum dedisse legem erat in vno vel duobus preceptis aut paucis: cum equalis potestas sit in condendo vnam legem sicut in condendo mille. ergo nō oportuit omnia data precepta scribi in tabulis. ¶ Alia causa est: qz precepta illa quecunqz essent que in tabulis scripta forent erant ad indicandum qd deus dedisset legem israelitis. nulla ergo conuenientius poni debuerant qz ea que deus dedit per se ipsi populo. sed sola precepta decalogi per se dedit deus israelitis. s. sine aliquo ministro humano. ergo sola bec ibi scribi debuerunt. ¶ Alia causa est: qz solum ponebantur precepta tabularum ad testimonium et non ad doctrinam. s. vt per ea erudiri posset aliquis que erāt precepta obseruanda. Qd patet: qz in arca intra sancta sanctorum recondita sunt a qua nunqz extraherantur: nec aliquis arcam tangere aut saltem videre audebat: qz videntes moriebantur vt ps. 119. 4. c. et. 1. Reg. 6. de tangentibus ps. 2. Reg. 6. solum ergo seruabatur ad testimonium. s. qd si necessarium esset educi tabulas illas negantibus israelitis recepisse a deo legem: edo-

Exodus * Abulensis. 1. iiii

Opi. quedā

Lōfina. s

Etudīt quā
dā fugam.

Secunda.

B

Tpe quo tabule iudeis date sūt multa alia precepta iudeis data erant tñ nō oportuit ea in tabulis scribi.

2. Causa.

3. Causa.

cerent et per eas veritas clare luceret. Testimoniū autē luce clari-
us (maxime in causis arduis) ēē oīz vt nullatenus calumniabile
fit. s; nullū erat manifestū toti populo nisi decē precepta que da-
ta fuerūt audiente toto populo p clangorē buccine dei. ergo ista so-
la scribi debebāt in tabulis. alia autē precepta dederat deus soli
moysi in monte synai et in multis alijs locis. nō ergo cōstabat il-
la ita a deo data fuisse sicut ista decē. Cālia causa ē qz ista pre-
cepta decē erāt vniuersalia q̄si qdā principia rōnis practice: si-
ue (vt strictius loquamur) quedā cōclusiones primarie intelle-
ctus practici. alia autē precepta sunt qdā valde pticulares cōclusio-
nes iuris positivi diuini: iō sufficiebat poni illa pcepta que oīm
aliozū fundamēta erāt: qz illis positīs videbantur eē posita om-
nia q̄ intelligunt in illis. (In manu.) Non erant iste tabule ita
ponderose qz nō posset eas moyses portare in manibus. et hoc
qz nō erat lapides rudes et grossi sed facti in modū tabularum
cū scriptura vocet illos lapides tabulas. i. qz tenues satis erant
ita qz a quolibet facilliter ferri poterant. Quidā tamen dixe-
runt qz miraculose duxerat illas tabulas moyses qz null' homo
eas portare valeret. C Sed hoc nihil est cū scriptura ipsa non
necessitet nos ad ponendū miraculū. peccatū autē ē facere p plu-
ra qd pōt fieri p pauciora vt p3 in. 8. Topico. Aristot. et cū dicit
qz portabat tabulas istas moyses manu: nō ē sensus qz portabat
eis in vna manu: qz nō erāt ita paruule qz in vna manu porta-
ri possent. sed portabat eas in duabus manibus. sic p3 Deute. 9.
c. cū dicit qz de monte ardente descenderē et duas tabulas fede-
ris vtrāqz tenerē manu. (Scriptas ex vtrāqz parte.) Dicit ra-
tio qz tabule erant sculpte ex vtrāqz parte: non qd qz in vtrāqz
parte deus scripsisset: sed qz scriptura q̄ erat ex vna parte appa-
rebat ex altera parte eodē modo sicut erat in altera. C Et si h
esset valde mirabile erat propter duo. C Primum erat corpus
lapidis qd erat ita grossū et densū mōstraret litteras q̄ erant
in vna parte factas esse ex altera. nā hoc nō fit nisi in corpibus
diaphanis qualia nō sunt lapides. C Scdū miraculū erat qz
littere apparerent eodē modo facie. i. scripte ex vtrāqz parte.
nā dato qz essent tabule de aliquo lapide multū lucido et translu-
ceret sicut ē vitru: tñ figure q̄cūqz essent facte ex vna parte non
possunt apparere eodē mō in altera parte tanqz essent in illa: s;
transuerse sunt. sicut videmus in papiris aut pergaminis scri-
ptis cū p posteriorē partē litteras respicimus auerse sunt: nec
eas legere possumus. si tñ viderent scripte ex vtrāqz parte ita
posset legi p vna partē sicut p alterā. nō est autē credendū si fu-
isset tale miraculū qz scriptura subtrahisset. non est ergo in-
stendū multum isti positioni.

Quare tabule legis ex vtrāqz parte scripte erant.

Queret

ergo aliquis quare tabule iste due ex vtrāqz par-
te scripte erant cū tā pauca scriptura erat. i. decē
preceptorū q̄ satis forte capi posset in vna tabula ex vna parte.
C Respondent iudei cōiter seqntes chaldaicā trāslatiōē qz nō
solū erat in tabulis scripta decē precepta: sed etiā erāt facte ex-
positiones quas deus eis dē preceptis dederat. et tūc cū ponere
q̄libet preceptū cū expositione sua magnam quantitātē tabu-
le lapidee occuparet: ideo necesse erāt due tabule scripte intus et
foris. Et fundamētū suū ē qz oīz hīc portans duas tabulas tes-
timoniū manu scriptas ex parte vtrāqz. hoc autē referunt ad ip-
sam preceptorū scripturā et postea sequit. scriptura quoqz dei
erat sculpta in tabulis. i. explanata vt ipsi glossant. i. qz exponere
tur qd intendebat q̄libet preceptorū. C Sed hoc falsum est et
cōfictū a iudeis et ab ipso chaldaico idiomate sicut pleraqz alia
cōfingunt. C Et p3 primo: qz ista precepta sunt prime cōclusio-
nes ratiois practice q̄ immediate vt dicunt cuilibet assentit eis
cognoscens veritatē eozū. nō ergo oīz ea exponi sicut nec prima
principia oīz exponi. et ista fuit causa vt declaratū fuit. s. 20. ca.
quare deus ista sola per se ad populum dixit in voce tube: alia
autem dixit per moysen. nam deus volebat vt precepta que da-
rentur bebris intelligerentur ab eis als nihil proderat nec ipsi
reciperent ea. ista ergo per se protulit nullo exponente sed po-
pulo audiente: qz non indigebant expositione tanqz cuilibet fo-
rent notissima. qz vero ea q̄ postea subsequuta erāt talia erant
q̄ sine docente et aliquāter explanate intelligi a populo illo ru-
di adhuc non poterant: nō dedit deus p se qz nō intelligeret. cū
ipse non exponeret. sed dedit ea moysi vt daret populo. et quan-
do ipse dabat explicabat ea exponens reducendo ad exemplū
sicut patet de preceptis iudicialibus et ceremonialibus que po-
nuntur. s. 21. et. 22. atqz. 23. c. et cōsequenter in sequentibus. c.
de constructione sanctuarij. nō ergo indigebant vllō mō talia
precepta exponere nec deus daret: qz deus nihil agit superflū.

CS; argues quō ergo doctores oīs exponūt ista pcepta faci-
entes magnū sermonē sup eis si expositione nō indigēt. C Rñ
def qz alia ē expositio quā dant doctores: et alia quā recipiunt
populares et q̄ eis necessaria est. et aliqua precepta sunt q̄ nō in-
digent expositione quātū ad populares: et tñ doctores faciūt ex-
positiones. Et rō ē qz expositio necessaria in popularibus est vt
cognoscant terminos preceptorū. i. qd signet q̄libet terminus
positus in aliquo precepto: et qz intelligant cōplexionē termino-
rum. i. quid signat tota oratio cōposita. et hoc qz sciāt ipsi pō-
re in exemplo reducendo ad opabilia sicut ista pcepta decalo-
gi de operabilibus sunt: et qz aliquāter appeat eis debitū quic-
qd mandaf ita qz rō precepti pateat. Expositiones at q̄s docto-
res in his pceptis faciunt nō sunt ad aliqd bonū sed sunt ad po-
nendū quasdā rōnes fundamentales aut suasivas ad hec prece-
pta et quasdā similitudines a nā: et determinationes quantum
ad aliquos casus in qbus teneant precepta vel nō teneant. ista
aut multū diuersa sunt et prime expositiones cōueniunt popula-
ribus scde autē nō. si ergo sint aliqua precepta que habeant ex-
positiones istas scdas et nō recipiant primas: nō oīz qz cū dant
exponant a legislatore vel promulgatore. P3 autē hoc applican-
da aliqua istorū preceptorū decalogi et aliozū que non ptinent
ad decalogū. C Est namqz primū preceptum nō habebis deos
alienos. Prima expositio erat hic declarare terminos. i. quid
dicatur deus et quid dicatur alienus. et quantū ad istā partē cui
libet quantumcūqz simplici notū est qd signent termini. Etiam
cōplexio terminozū qd significet nota ē. i. qz non colamus bono-
rando aut sacrificando dijs alienis. Ratio ē vel debitū huius
mandati qz oīz cuiqz immediate nota ē. i. qz fit rōnabile solum
verū deū colere. ecce ergo quantū ad istud preceptū nō indigēt
populares aliqua expositione: et si daretur nō ē necessaria. Do-
ctores aut qz istud preceptū exponunt nō dicunt aliqd istozū:
sed dant aliquas rōnes quare teneat homo colere deū demon-
strantes ex fundamēto pfectionis diuine et ex debito accepto-
rū beneficiorū. et q̄ sit iniuria ei habere deos alienos: et qz aliquis
dicat habere deos alienos vel quibus modis cōtingat errare
istud preceptū et multa alia in hunc modū. et sicut applicuimus
istud preceptū ita poterit quilibet facilliter applicaf oīa alia pre-
cepta decalogi. i. qz nō indigeant expositione vt intelligantur a
populo: et tñ doctores cōueniēter exponunt ea. Precepta alia in-
digeant expositione quantū ad ipsos populares: qz quedā sūt
obscura et termini eoz sunt obscuri et tota cōplexio ē obscura:
et nō debiti. i. quare debeat fieri sicut mandaf i illo precepto nō
p3 in aliquibus aut patent termini: et tñ sensus complexionis non
est notus. in aliquibus aut sola ratio debiti nō apparet. ideo oīz cō-
exponent cū talia precepta pmulgantur. patent autē bec in pre-
ceptis supra datis de cōstructione scuarij: in quozū quibusdā
ipsi termini ignoti sunt. Sensus quoqz complexionis ignotus ē:
qz nō sciret alijs talia precepta applicare ad factionē nisi decla-
rarent vt p3 de fabricatione candelabz et in alijs similibus. non
debebāt ergo ista dari p deū q̄ solū dabat precepta et non expo-
nebat: qz tunc nō intelligeret ea plene populus: s; vari decuit p
moysen aut aliqū aliū ministrū vt cū ista pferret ea magistra-
liter declararet. Et sicut p3 de illis pceptis ptinentibus ad cōstru-
ctionē sanctuarij. ita est de oībus alijs ceremonialibus et iudi-
cialibus. nō ergo indigebant precepta decalogi expositione: qz
per se intelligebantur: s; doctores ea aliquo mō exponāt. C Ali-
ter autē rideri posset adhuc. i. qz precepta decalogi nō indigēt
expositione aliqua: nec doctores ea exponunt accipiēdo pro-
prie expositionem. Est enim proprie expositio cum aliquid ob-
scurum declaratur: precepta autem decalogi nota sunt siue qn-
tum ad terminos siue quantum ad complexionis sententiam: si-
ue quantum ad rationem debiti. illa ergo que doctores dicunt
nō sunt proprie expositio preceptorū bonū: sed aliqua quasi ex-
trinseca falcimenta aut additamenta. C Itē nō potest stare qz
precepta fuerint scripta cū expositione: qz cū deus daret ista p-
cepta et eozū expositionē ita solidissima atqz certissima esset ex-
positio sicut ipsa precepta: qz quicquid deus dicat certissimum
est: et equalis auctoritatis esset expositio et precepta. sicut ergo
seruantur precepta ita seruari deberet illa expositio. sed illa nō
obseruatur: qz nullo modo apud nos habetur nec apud iudeos
nunqz habita est. ergo nec data est. C Itē deus nihil magis scri-
psit in tabulis quas dedit moysi qz protulit coram toto popu-
lo in monte synai vt p3 Deute. c. 9. cū dicit. deditqz mihi domi-
nus duas tabulas lapideas scriptas digito dei et cōtinentes om-
nia verba q̄ vobis in monte locutus est de medio ignis quan-
do concio congregata est. sed in monte synai ad populū solū di-
cta fuerunt

Obiectō
pulchra.
Rñsio. 1

Duplex
gen' ex-
positiōis

Applica-
tio.

2. Rñsio

Lōsa. 2.
opi. be-
breoz.

Tertia.

Dcta fu erunt ista decē precepta vt p3. s. 20. c. 2. Deute. 5. f. q. ince-
pit dominus loq in monte in voce tube: 2 locutus fuit incipiens
ego sum deus tuus qui eduxi te de terra egypti: nō habebis de-
os alienos corā me. 2 cū accessisset ad id verbum non concupi-
sces domū eius bonē aut asinū aut oīa q̄ illius sūt cessauit loq:
qz clamauit totus pplis ad moysen dicens. loquere tu nobis 2 nō
oīs ne forte moriamur: 2 tunc accessit moyses ad oīm 2 ince-
pit loqui ad eū oīs nec vltra locutus fuit ad populum. ergo in
tabulis illis solum continebant illa decē verba: qz solū illa locu-
tus fuit oīs: 2 sic non erat ibi aliqua expositio qz non fuit eā lo-
catus oīs. **¶** Itē dato qz in mōte synai nō fuissent data aliqua
alia precepta aut declarationes preter ista precepta decē: si tamē
postea scripta fuissent in tabulis verba expositionis fuissent ēt
scripta i libro legis. sed si legat totus liber legis nō reperiret in
eo expositiones illorū preceptorū vate a deo. ergo non fuerūt a
deo scripte in tabulis. p3. sequentia: qz sicut precepta decē scri-
pta sunt in tabulis 2 etiā in libro legis: qz tabule nō debebāt el-
se in vsu quotidiano ita si aliqd alterū fuisset scriptū in tabulis
scriberet. in libro legis vt p illū haberef copia d oibus scriptis
in tabulis. s3 nō habetur alicubi. ergo nec in tabulis habebatur.

¶ Itē dato qz deus dedisset expositiones preceptorū sicut de-
dit precepta 2 continerent expositiones in libris legis: tñ nō de-
berent contineri in tabulis: qz expositiones preceptorū erant ad
declarandū precepta: ita vt legentes p illas intelligerent prece-
pta. sed p tabulas nullus lecturus erat: qz in arca recondi debe-
rent vt manerent in testimoniu. ergo supflū erat dato qz fuisset
facte expositiones qz ponerent in tabulis. de preceptis aut
nō potest sic dici: qz precepta erāt ad reddendū testimoniu qz de-
us dedisset legem: sed expositiones nō erant ad reddendū testi-
moniu. iō dato qz pcepta q̄ erāt in tabulis a nullo legerent non
erāt supflua: qz semp manebat eis finis suus. f. qz eēt ad red-
dendū testimoniu. expositiones aut cū nō eēt ad reddendū te-
stimoniū sed solū ad exponendū precepta si a nullo legi possent
vnqz supflue essent. sed deus supflū nullū agitur: ergo nec expo-
sitiones preceptorū in tabulis scripte. **¶** Argumentū aut qd ip-
si inducunt ex lra in sulcimentū sue positionis nullū ē. f. 2 scri-
ptura dei erat sculpta in tabulis: qz ista lra nō sonat qz scriptu-
ra dei. i. precepta decē erāt sculpta. i. explanata in tabulis. sed qz
scriptura dei erat sculpta in tabulis. i. qz id qd erat sculptū i ta-
bulis erat scriptura dei. nā verbū qd ponit in hebreo vbi nos
ponimus istud verbū erat sculpta: signat. pprie sculpere vel ca-
uare: 2 nō signat vllō mō exponere vel declarare aut interpre-
tari. Et p3 qz tale verbū habet hic apud hebreos q̄le habet i sa-
p3. 28. c. vbi littera nostra dicit. sumesqz duos lapides onychi
nos: 2 sculpes in eis noīa filiorū israel. ibi tñ manifestū ē qz non
potest accipi p exponere vel interpretari. 2 sic in eodē. c. repli-
cat idē verbū siue in forma verbi siue in forma noīe verbalis
cū oī opere sculptoris. nō tñ dicit sculptor interpretator aut de-
clarator. cōcludendū ergo ē qz in tabulis illis lapideis non erant
precepta cū expositionibus suis: sed sola pcepta decalogi. **¶** Di-
cendū ergo qz in tabulis duabus solū erāt precepta decē: 2 l3 ex
vtraqz parte scripta forēt nihil tñ aliud cōtinebant. 2 rō qua-
re iste due tabule satis occuparent intus 2 foris decē preceptis
illis solis erat duplex. **¶** Prima erat: qz lre q̄ in tabulis illis e-
rant figurate erant magne sicut consueuerunt esse in quibusdā
lapideis super sepulchra antiquorū: 2 etiā modernorū: 2 in sa-
tis magno lapide pauce littere sunt. **¶** Alia causa ē: qz ille tabu-
le nō erant magne. qd p3 qz poterat eas portare moyses manu
sua vt p3 hic 2 Deute. 9. c. si tamen essent magne tabule nō pos-
sent a moysē portari. **¶** Alia cā poterat esse vt diceremus qz in
qualibet tabula erant eadē precepta bis scripta. f. semel in vna
parte 2 semel in altera: 2 sic tantū occupabant. 2 dato qz esset sa-
tis magne tabule: si tamen essent magne littere 2 ex vtraqz par-
te sculpte vix capi possent in eis. Sed adhuc nō obligamur ad
hoc qz bis scripta eēt pcepta: qz due cāe supiores sufficiebāt.
nihilominus tamē si hanc suscipere voluerimus nō obstat.

¶ Quare. 10. precepta in duabus tabulis scripta sunt cum pos-
sent scribi in vna tabula. **¶** Qd. 23.

Queret autem aliquis circa predicta quare in duabus
tabulis precepta ista sculpta sunt cum potuissent
in vna tabula satis sculpi si illa esset valde magna 2 sculperet
intus et foris. **¶** Respondet qz ad hoc possunt esse due cause.
Prima est qz cū ille littere que sculpte erāt in tabulis essent ma-
gne: si i vna lapidea tabula sculperent esset valde magna: 2 faci-
lius frangeretur pp magnā latitudinē aut longitudinē 2 par-
uā pfunditatē. Nā etiam eēt magna grossicies sicut lōgitudō

2 latitudo ex quo tabula redderet valde gravis 2 esset difficilis
ad portandū cū eam lenite chaatite portarent in arca. cū au-
tem fierent due tabule quelibet erat non valde magna: 2 nō ha-
bens grossiciem tantam que faceret magnum pōdus iuxta cor-
respondentiam longitudinis 2 latitudinis non valde magne.

¶ Alia tamen adhuc potissima causa est qz in his preceptis e-
rant quedam precepta dirigentia in deum 2 alia dirigentia in p-
ximum. Ad assignandam autem rationem dignitatis distincta
sunt in duabus tabulis ne precepta pertinentia ad proximum im-
gantur cum preceptis pertinentibus ad deū: ne videantur esse
equalis dignitatis. **¶** autem ista sit cā p3: qz qñ tabule diuidun-
tur non ponuntur tot precepta in vna tabula sicut in alia: quia
in vna ponuntur precepta tria 2 in alia precepta septem: quia
tria prima pertinebant ad deum 2 septem sequentia ad proxi-
mum (3 aliter hebrei 2 aliter catholici assignant). omnes ta-
men in hoc concordant qz precepta pertinentia ad deum po-
nantur in vna tabula 2 precepta pertinentia ad proximum po-
nantur in alia tabula. (Scriptas ex vtraqz parte.) f. qz erat scri-
ptura bis posita. f. qz precepta ponerentur que pertinent ad de-
um in vna parte vnius tabule: 2 postea in alia parte eadem re-
plicarentur. Sed quia ista non videntur esse necessaria satis oī-
ci potest qz pars preceptorum ponebantur in vna parte: 2 pars
in altera. hoc enim firmitus est: scilz qz duo precepta prima que
pertinent ad deum ponerentur in vna facie tabule: 2 prece-
ptum tertium de sabbato poneretur in alia facie. nam l3 ista
precepta pertinentia ad deum pauciora essent in numero qz p-
cepta pertinentia ad proximum: tamen in verbis maiora sunt
vt patet consideranti litteram sup3. 20. cap. nam sicut ibi scri-
pta sunt nihil addendo nec minuendo in sono tube prolatae sunt
2 in tabulis scripta. in tabula secunda in qua ponebantur pre-
cepta pertinentia ad proximum erant septem precepta. quo-
rum quattuor ex vna parte ponebantur: 2 tria ex altera parte.
(Et factas opere domini.) **¶** Aliqui dicunt factas. i. scriptas. f.
qz opere dei sine ministerio humano facte fuerunt. i. scripte fue-
runt tabule. **¶** Alij autem dicunt qz accipitur hic tabulas esse fa-
ctas opere dei. i. creatas a deo nouiter ad hoc vt in eis scriberet-
ur precepta hec. Et dicunt non posse stare id quod dicebāt pre-
cedentes: quia littera dicit qz iste tabule erant facte opere dei. et
postea tanqz diuersum aliquid annexens subdidit. et scriptura
dei erat in tabulis sculpta. necessario ergo illud fecisse dei 2 scri-
psisse diuersa sunt. **¶** Item qz inter istas tabulas 2 secundas h3
interesse qz iste tabule dicuntur facte opere dei 2 scripte opere di-
vi vt patet hic. alie autem dicuntur soluz scripte opere dei vt p3. j.
34. c. 2 Deute. 10. ergo o3 dici istas esse creatas nouiter a deo.
¶ Aliter autem 2 melius dici pōt qz l3 dici posset tabulas has
a deo nouiter fuisse creatas: tamen nō est necessarium. 2 tale mi-
raculum non est ponendum sine necessitate: cum peccatum sit
per plura fieri qd potest fieri per pauciora. erit autē aliud mo-
dus conueniens sine miraculo. f. qz iste tabule fuerint create a
rerum principio cum alijs rebus vel postea naturaliter geniti: si-
cut crystalli gignuntur ex aquis gelidis: 2 alij lapides preciosi di-
uersas generationes habent: 2 non fuerunt a principio disposi-
ti lapides illi in forma tabularū: sed in rudi atqz impolita mate-
ria. postea vero cum tempus fuit sculpi precepta decē volauit
deus lapides illos 2 scripsit in eis precepta hec. 2 sic non pone-
tur creatio de nouo qd erat superfluum. Vocatur factio dei nō
creatio sed dolatio: quia modo loquendi scripture sacre que-
libet apparatus rei vocatur factio eius. sic patet qz sepe dicitur
faciet vitulum in holocaustum 2 sic de similibus. i. parabit. Et
am parare vel polire yngues dicitur facere yngues vt patet
Deutero. 21. c. vbi de muliere captiua que in vxorem accipien-
da est dicit littera nostra qz circuncidet ynguem. littera hebrai-
ca dicit qz facient yngues. iste modus etiam in alijs scripturis
consuetus est vt apud poetas. sic patet per virgiliū in bucolicis
egloga. 3. q̄ incipit. dic mihi dameta cuius pecus an melibei: sic
ait. cum facio vitulā p frugibus ipse venio. **¶** Ad argumenta
satis p3. ad primū quando dicit qz ista ponuntur bic tanqz di-
uersa. f. qz deus fecisset illas 2 qz scripsisset illas. Respondet qz
verum est. nec tamē ex hoc sequitur qz intelligatur factas ope-
re dei. i. creatas. l3 factas. i. dolatas 2 postea scriptas. **¶** Ad scō3
quando arguit qz inter primas 2 scōas hoc interest qz pte sūt
facte 2 scripte opere dei. scōe aut solū sunt scripte opere di-
vi. Rñ
def qz verū ē. nec tñ sequitur ex hoc primas esse nouiter a deo
creatas. sed fuerunt facte. i. dolate opere dei. scōe aut fuerūt scri-
pte opere dei 2 non facte: sed opere moysi facte sunt. i. dolate
2 pte sicut patet. j. 34. cū dicitur. ac deinceps pcede tibi duas

Secunda.

†
1. Expositio

Scōa.

†
1. Expositio
2. Expositio

1. Rō.

B

Secunda.

Expo doc.

Tabule i q
b3. 10. pce-
pta scripta
sūt nō fue-
rūt tē dō no-
uo a dō cre-
ate vt qdaz
volunt.Ad rōes. 2.
expositiois.
Ad primā.

Ad secundā.

tabulas lapideas instar priorum. idem p3 Deute. 10. ca. dicitur facte opere dei et scripte iste tabule. f. opere angelorum q vocantur deus cu ista q hic faciebant angeli faciebant in persona dei et videbatur illa facere deus. na totu qd in vando legē factu ē angeli fecerūt vt p3 ad Gala. 3. c. f. lex ordinata p angelos in manu mediatoris. sic p3 Actu. 7. c. ex verbis bñ Stephani loquentis contra bebreos. f. hic ē. i. moyses q fuit in ecclia i solitudine cu angelo q loquebat ei in mōte syna et patribus nostris. (Scriptura quoq dei erat sculpta in tabulis. i. illa scriptura decē preceptorū q erat in tabulis sculpta erat scriptura facta a deo. q. d. nō solum erant iste tabule facte opere dei volantis: sed etia scriptura ab eo facta erat et non a moyse.

Quomodo ordinentur precepta in duabus tabulis fm latinos et bebreos. Qd. 24.

At autem intelligant tabule iste quomodo erant scripte considerandum est q aliter fm nos assignant ista precepta i tabulis et aliter fm bebreos. Et adhuc inter doctores bebreos ē diuersitas. nos aut pcepta ptinentia ad deū ponimus in vna tabula: et precepta ptinentia ad primum ponimus in alia tabula. et q tria nos in deū ordinant solū continebant in prima tabula tria precepta. Scda tabula continet septē pcepta q septē nos in proximos dirigunt. Hanc distinctio nē facit beatus Augu. et sequebatur alij doctores nostri. Qui dā tñ de nostris imperiti valde dixerunt duas tabulas sic fuisse distinctas vt in vna tabula ponerent pcepta affirmatiua et i alia precepta negatiua. tabulā aut preceptorū affirmatiuorū primā tabulā dicunt: tabulā vero negatiuorū dñt eē scdam. C3 hoc valde stultū ē. C3 primo q solū sunt duo precepta affirmatiua. i. pceptū de sabbato et pceptū de honorādo parentes. i. tabula negatiuorū ponerent octo precepta: tñc illa esset satis parua tabula in qua essent affirmatiua et alia valde magna. C3 secundo sequeret mixtio pceptorū ptinētiū ad deū et ad proximū. nā in tabula pceptorū affirmatiuorū poneret vnus ptinens ad deū et aliud ptinens ad primum: et in tabula negatiuorū poneret duo precepta ptinentia ad deū et sex ptinentia ad proximum. C3 Tertiū incōueniens et maximū esset q mutaretur ordo pceptorū. nā in tabulis talis ordo erat assignando pcepta qualis fuit in referendo illa: et oēs assignantes tabulas sic assignant. si tñ ponerent in vna tabula precepta affirmatiua esset primum pceptū prime tabule de custodia sabbati: et scdū eēt de honore parentū. Et tñ in ordine pceptorū ista erant tertiū et quartū. in scda tabula essent prima duo q ptinent ad deū et tertiū esset nō occides qd ad primum ptinet. istud tñ in ordine pceptorū est gntū. nō est ergo recipienda talis assignatio tabularum. C3 Inter doctores bebreos diuersitas ē: qz quidā volunt ponere precepta ptinentia ad deū in vna tabula et precepta in primum ordinantia in scda tabula. Alij faciunt equalē numerū in pceptis. i. qz ponunt qnq in vna tabula et qnq in altera. et est ista positio Rab. sa. et quorundam aliorum. C3 Figuratio tabularum fm doctores latinos est hec que sequitur.

Prima tabula

Non habebis deos alienos.
Non assumes nomen domini dei.
Memento vt diem sabbati.

Secunda tabula.

Honora patrem.
Non occides.
Non mechaberis.
Non furaberis.
Nō falsū testimoniū dices.
Non concupisces vxorem.
Non concupisces bonum.

Secundū. rab. sa. ista ē figuratio q sequet primo. Et deinde ponet fm alios. nā vt diximus supra. 20. c. ponūt bebrei sicut et nos ponimus eē solū decē precepta: qz textus cogit eos cu dicitur Deute. 4. c. qz in tabulis erant decē verba federis: ipsi tamē diuidunt precepta et cōiungunt ea diuidentes: vnū in duo diuidunt: et vltima duo in vnū coniungunt. Nā vñ in principio. ego sū oīs deus tuus q eduxi te de terra egypti: nō habebis deos alios corā me. istud totū vnū pceptū ē: ipsi tñ in duo diuidunt dicentes q vnū sit hoc. f. ego sū oīs deus tuus. deinde ponunt aliud. f. nō habebis deos alienos corā me. et fm hoc sunt. 4. precepta ptinentia ad deū. manēt aut precepta ptinentia ad primum: qz fm veritate septē sunt: tñ vt nō cogant facere precepta vñdecim copulant duo vltima in vnū. f. nō concupisces vxorem primi tui et nō concupisces bonū aut afnū eius et cetera q illius sunt. Hoc presupposito quidā de illis volētes equare tabulas i pceptis posuerūt qnq i vna et qnq i alia. et qz fm superiores assignatōes pcepta ad deū ptinētia sūt. 4. adiūgēdo illis pñmū pceptū corā q ptinet ad primum. f. d. bonū parētū qnq pcepta sūt

Hac positio ē: qz ra. sa. et qdā alij. quorū figuratio h ē q sequit.

Prima tabula.

Ego sum dominus deus.
Non habebis deos.
Non assumes nomen.
Memento vt diem.
Honora patrem tuum.

Secunda tabula.

Non occides.
Non mechaberis.
Non furaberis.
Nō falsū testimoniū dices.
Non concupisces.

C3 ista assignatio tabule errat in tribus. C3 primo qz diuidit mandatū vnū in duo. f. pñmū ponēdo q illud sit mandatū ego sū oīs deus tuus q eduxi te etc. Nā pceptum et narratio historica aut vñtatis simplex assertio distinguunt: qz historica narratio fit ppteritū. nā nulla tāq gesta narrari pnt nisi pterita sint. Assertio aut simplicis vñtatis ē p pñs idicatiui. et h qz talis ē ppositio: id nēcio ē oīs idicatiua pñtis ipis. Preceptū aut ad futurum magis ptinet. f. h ponit simplex vñtatis assertio dñmōstrādo cu oīs. ego sū oīs deus tuus. ponit et rex gestarū historica narratio cu oīs. q eduxi te de egypto. q nō ē pceptū. C3 Itē pceptū ē a picipiendo dictū. qz qz i eo aliqd picipiat et oēs p modū q ē pceptiuus. f. p imperatiuū: qz imperatiuū et pceptiuū idē sunt. f. in h nihil picipit f3 assertio aut narratio et nō fit p modū imperatiuū f3 p indicationē: id ē pceptū. C3 Scdō errat ista assignatio tabule: qz duo pcepta in vnū cōiungit. f. concupiscere vxorē primi et concupiscere res eius. necesse ē enī distinguī ista in duo pcepta: qz distinguuntur pcepta iuxta ea q picipiunt. f. in his duobus diuersa picipiuntur ergo sunt diuersa madata. Est aut diuersitas in istis madata ex duobus in quibz differre pnt aliq pcepta. Primum ē ex parte obiecti. f. ipsa res circa quā actus fit. Et p3 qz in pño istoz mandaf ne concupiscamus vxorē: in scdō madata ne concupiscamus domū aut bonū aut afnū. ista enī differūt fm genus: qz vxor ptinet ad res q nō possident. domus et afnū et bos ptinet ad possessiones: vxorē aut nullus possidet. nisi forte dicamus qz et vir ab vxore possidet. nō ē at. pñe possessio vbi q possidet possidet. p3 qz vir nō h pñtē corpis sui f3 vxor vt p3. 1. ad 2. cor. 7. Alie at res sunt in gñe possessionū. vxorē ergo concupiscimus vt equalē: ceteras vero res vt possessiones. differunt ergo obiecta h. neciū igitur et pcepta ipsa differre. C3 Et si arguas qz isto mō plura pōt m' pcepta qz decē et qz duodeci: qz cu bos et afnū et domus et ager sint diuersa obiecta erūt diuersa madata i qbus ista vñtatur concupisci. S3 hoc ridiculū ē et contra textū qz tñc nō essent decē verba federis solū vt deus dixit: f3 plura qz. 1. 5. et qz. 30. non ergo pp hoc ponenda ē differentia inter pceptū de concupiscēda vxore primi: et concupiscēdis rebus eius. C3 Rñdes qz necessario distinguunt ista duo pcepta ex distinctiōe obiectozū. nam sicut habitus distinguunt essentialiter p obiecta tanqz p differētiis specificas cōstitutiuas iuxta illud Aristo. 3. de aia. secant scientie quēadmodū ea ex qbus fiunt. i. fm distinctiōe obiectozū circa q sunt: ita secant precepta q sunt aliqd manēs habitus liter tāqz cōclusio habituata i rōne practica subditozū alicui' dñi picipiētis. Nō tñ ē intelligendū qz qlibet differētia rerū q sunt obiecta facit oīaz obiectalē. f. obiecta eē distincta. S3 diuersitas rōnis cōis fm quā sūt obiecta facit differre ea vt obiecta. p3 hoc qz philosophia nālis ē vna sciētia qntū ē ex obiectozū sūt i ea res distincte i spē et i gñe vt hō et lapis et arbor. sic et in geometria qz de magnitudie ē: sunt magnitudines differētes gñe et spē vt si quā regulares ab irregularibz: et dñde figure regulares iter se. sic et astrologia et cetera: tñ qlibet istarū vnica sciētia ē quātū ad obiectū f3 qntū ad habitū cōlonū dñmōstratāz i qlibet scētie sciētie. Tñ vocat obiectū cuiuslibet istarū vnū: qz h multa differētia spē et gñe repiant in qlibet istaz: tñ oīs cōueniūt i vnica rōne obiectiua: vt i philosophia nāli oīs cōueniūt ad hāc oīonē q ē eē corp' mobile. et i geometria oīs cōueniūt i rōne corpis. Si tñ eēt aliqd qd cōsideraret vt corpus celeste: cōsideratio istoz duoz nō poterat ptinere ad astrolo. f3 necessariū erat diuersas scientias ab his duobz obiectis dñoiari. Sic aut i pposito domus et afnū: et ager et bos: differūt in gñe: et adhuc magis qz in gñe ppin quo: tñ nō faciūt diuersa obiecta nec diuersa pcepta qz cōueniūt i vnica rōne obiectiua. f. res possessa. nā domus possidet et afnū et bos et capra et ager famul' et ancilla et sic de ceteris et concupiscuntur oia h ad possidēdū. ergo oia faciēt vnū obiectū et vnū pceptum. Accipiat autem aliqd istozum cum aliqua alia re q non coincidat in hanc rationem obiectalem que est concupisci vt rem possessam: et tunc necessario erunt illa vt duo obiecta: et erunt duo precepta distincta. sic est de concupiscendo afnū alterius et concupiscendo vxorem alterius nam res quedam qz alterius a nobis concupiscitur ad possidendum et vt id in quo est nostra possessio et dominium. vxor autem alterius non concupiscitur

Pō rab. salosi.

Lōfu. r. bebreoz positōis.

Scda.

Tertia.

Duo vltima pcepta dca-logi differūt ex obiectis.

Obiectō

Rñso.

Nō oīs oīia speciei i obiecto facit differē pceptū sed cōis rō obiectal.

Corpus mobile ē subiectū pñe nālis.

concupiscitur ut res possessa quia nullatenus possideri potest sed concupiscitur ut aliquid equale nobis. sunt ergo duo obiecta. et sic necessario erunt duo precepta. Item differunt secundum ista precepta ex parte finis quod ponit specie in moralibus. et per quod res primi concupiscuntur ad possidendum et ut in illis sit osium nostrum et diuitie. vix autem concupiscit ad fornicandum ut in illa sit nostra fructio. ergo oporteret differre precepta hec. Item differunt tertio ista precepta ex differentia speculatiua actus. nam sicut unus habitus est causatiuus soli unius generis actui: ita unum preceptum per cuius assuefactionem causat habitus est ad verandum vel precipiendum unum genus. id est unum modum actus. sed concupiscere quod est ad vixorem alienam et concupiscere quod est ad res alienas differunt in specie. ergo precepta hec differunt in specie. Quod autem differat ista actus in specie per quod actus differunt specificiter ex obiecto sic habitus ut patet de actibus intellectus quod in eadem potentia sunt: quod tamen sunt de diuersis obiectis ut de speculabili et agibili atque factibili differunt inter se secundum differentiam obiectorum suorum: hic autem sic est quod vixor et res possidende accipiuntur ut diuersa genera obiectorum. ergo actus ad illa differunt in specie. Etiam per differentiam istorum actuum ex fine. Finis namque in moralibus semper facit differre actus inter se secundum quod ipsi fines inter se differunt. sed hic concupiscere quod est ad vixorem est concupiscere libidinosum actum. concupiscere rem alienam est concupiscere dominari et possidere. ergo hec duo concupiscere distincta sunt in specie. Tertio errat ista assignatio tabularum quod miscet precepta pertinentia ad deum preceptis pertinentibus ad proximum quod inconueniens est. nam ideo due tabule facte sunt ut precepta dirigantur in deum a preceptis ordinantibus in proximum se iungeretur: ut non intelligantur equalis dignitatis esse. Alii autem doctores bebei aliter assignant istas tabulas ponentes precepta sola que in deum diriguntur in una tabula et precepta que in proximum diriguntur in secunda tabula: quia tamen primum preceptum in duo diuidunt faciunt. 4. precepta in prima tabula: et in secunda sex collocant. cuius hec est figura.

Prima tabula.

Secunda tabula.

Ego sum dominus deus.

Honora patrem tuum.

Non habebis deos.

Non occides.

Non assumes nomen.

Non mechaberis.

Memento ut diem

Non furaberis.

sabbati sanctifices.

Non falsum testimonium.

Non concupisces.

Sed ista assignatio tabule peccat in duobus. Primo quod unus preceptum in duo diuidit. id est primum preceptum quod ad deum pertinet. Secundo peccat quod duo ultima precepta de his que ad primum pertinent in unum incocine copulat. quod autem ista non recte fiant probationes posite sunt supra. Ista tamen assignatio tabule non ita errat sicut precedens assignatio. nam quia illa commiscebat precepta pertinentia ad deum aliquibus preceptis pertinentibus ad proximum. ista autem nullum commiscet. Audiens autem ioseph. hic subicit scriptura aliquam narrationem rerum: quod artificiose preedit dans intelligi id quod omittit ex eo quod precedit: et hic exprimitur. id est quod ioseph erat minister moysi ut per supra. 24. c. et. j. 33. c. d. cumque ille. id est moyses reuerteretur in castra: minister eius ioseph filius nunc puer non recedebat de tabernaculo. iste ergo ioseph iuit cum moysi quando ascendit in montem. nam per aaron nadab et abiu. 70. seniores ex israel inissent cum moysi ad montem: tamen non ascenderunt cum eo: sed manserunt ad radices montis. ipse autem moyses et ioseph ascenderunt in montem synai ut per supra. 24. c. d. cumque surrexerunt moyses et ioseph minister eius: ascendensque moyses in montem dei senioribus ait: expectate hic donec reuertamur ad vos. deinde ascenderunt moyses et ioseph ad aliquantam montis partem: et mansit ibi ioseph mandato moysi. moyses autem accessit ad caliginem nebule in qua erat deus et vocatus intravit: ioseph autem nesciens quantum moraturus erat moyses cum deo stabat in loco ubi ei moyses consistere iusserat non recedens ab eo ne forte irigeret moyses descendere de monte et redire in castra eo non videntes. tractatis autem. 40. diebus et totidem noctibus ioseph continue expectans moysen venturum vidit eum de montis cacumine descendente et associatus ei est: descendebatque de monte pariter. Et tunc fiebat celebratio magna et prima solennitas vituli et tota castrorum turba variis concetibus clamabat. ante ergo quam ad radices montis descenderent audiuit ioseph populum cantantem in sonito turbato per multitudinem. et fuit ista auditio antequam descenderent ad radices montis. quod per supra. 24. j. quod cum moyses appropinquasset ad castra et vidisset vitulum et choros: percipit tabulas et confregit eas ad radices montis. Alii volunt quod ioseph fuit reuersus in castra et manebat ibi atque quotidie exiens videbat venturum moysen: et illa die exiit et occurrit ei venienti. Sed non

videat hoc verum. primo quod ioseph debebat comitare moysen euntem et redeuntem. cum ergo nesciret dies aduentus moysi non posset ioseph certo tempore expectare ut moysen venientem obuius exciperet. et dato quod quotidie exiret castra in obviam moysi si forte veniret: tamen quod nesciebat horam in qua venturus erat (nisi forte tota die expectaret extra castra in loco per quem descendurus erat) moyses posset venire hora qua ioseph nesciret et oporteret eum ire in castra incomitatum. necessarium igitur est ut ioseph semper extra expectaret. id est in monte nunquam recedens ad castra. Item si ioseph rediisset ad castra et quotidie exiret ad videndum si rediret moyses non ascenderet quotidie ad altitudinem montis: sed satis erat quod precederet quotidie usque ad radices montis ad quem locum accesserunt seniores israel comitantes moysen ascendente: et ibidem expectaret si forte eum venientem conspiceret. ascendere autem quotidie aut aliquid quando ad magnam montis altitudinem aliquid laboriosum et superfluum erat. sed ioseph cum venit moyses de cacumine montis erat in aliquanta montis altitudine: quod ambo descendebant de monte quando ioseph audiuit voces in castris. ergo expectauerat semper in monte ubi eum reliquerat moyses. Item et fortis est quod quando ioseph audiuit istas voces non intellexit quid essent voces. vitulatus pugne audire in castris: et tamen vox cantantium et laudantium idolum. ergo non fuerat in castris in diebus precedentibus. nam ut declaratum fuit istud opus de fabricatione vituli fuerat inceptum ante per dies. 4. aut. 5. ad minus. Si ergo ioseph a quibus diebus ante in castris steterat saltem quanto die ante hoc sciret quid hoc esset: et tamen non sciuit quia vox vitulatus pugne audire in castris et non erat vitulatus pugne: ergo ioseph non veniebat de castris ad recipiendum moysen venientem: sed stabat in monte expectans in loco quo eum moyses reliquerat. Audiens autem ioseph. 13. moyses et ioseph simul venientem tamen ioseph primo audiuit vocem quam moyses. et hoc quod ioseph erat iunior vixit ante annorum. 39. quod anno sequenti in quo ad explorandum missus est cum aliis erat annorum. 40. ut per supra. 14. c. et hoc fuit uno anno ante illam missionem ad explorandum: moyses autem erat tunc annorum. 80. ideo melius poterat audire ioseph quam moyses voces has: quod senes venientes ad magnam senectatem non audiunt ut per supra. Eccle. c. vitio. 13. de moysi non sit obdormit tantum fuerit mutatus quod moyses erat annorum. 120. et non caligauerat oculus eius nec dentes eius mutati fuerant ut per supra. Deute. 34. c. Et si arguas quod acutius audiuit moyses quam ioseph: quod ioseph non bene iudicauit putans esse vitulatum bellum: moyses autem bene iudicauit dicens vocem cantantium ego audio. Rursus quod non iudicauit moyses vocem castrorum acutius quasi haberet auditum acutior vel melius dispositum. sed quod sciebat quod populus fecerat sibi vitulum et coram illo clamabat sicut supra reuelauerat deus moysi dicens. peccauit populus tuus feceruntque sibi vitulum conflatile et adorauerunt eum: atque immolantes hostias dixerunt: isti sunt dii tui israel qui te eduxerunt de egypto. ioseph autem non acceperat hec a domino: ideo 13. audiuit vocem tamen non iudicauit. Item alio modo potest dici quod dato quod moyses iudicasset de voce beati et ioseph non ex hoc non sequebatur quod primo audiuit moysen. nam sicut est in intellectu ita est in modo apprehensionis sensitue. in intellectu autem sic est quod quidam homines facilius ad quamlibet rem intelligendam mouentur et eleuantur: et ad plura se extendunt intellectus eorum quam intellectus aliorum. Et tamen intellectus aliorum magis discernit in qualibet re quam intellectus istorum. et sunt isti quasi cum quodam impetu intelligentes: nec tamen ad medullam intelligentibus peruenientes. alii autem 13. non ita celeriter: tamen maturius et profundius intelligunt. sic ergo est in potentia auditiva quod aliqui a longiori spatio voces audiunt quam alii. non tamen ita distinguunt vocum proprietates sicut alii a minori spatio audiunt. ita ergo potuit esse quod moyses acutius iudicaret: tamen ioseph prius et a remotiori voces audiuit. Sed adhuc argues quod non solum moyses distinctius iudicauit sed etiam audiuit ita primo sicut ioseph. Et non valet responsio superior de reuelatione facta ad moysen et non ad ioseph: quod non solum sciuit moyses quod illa erat vox cantantium quasi per reuelationem diuinam sciret: sed etiam auditu percepit cum dicitur. non est clamor adhortantium ad pugnam nec vociferatio compellentium ad fugam: sed vocem cantantium ego audio. Erat igitur ibi auditus. Respondetur quod moyses audiuit et discernit que voces essent ille. sed non fuit immediata ut audiuit ioseph. sed cum audiuit ioseph et dixisset esse vitulatum pugnantium attendit diligenter moyses cum modicum ambularet: et perpendit esse vocem cantantium. (Cum multum populi vociferantis.) 13. cantarent coram vitulo: quia tamen totus populus vel valde magna pars cantabat erat vox magna et confusa: quod voces multorum in una aperta armonia redire non poterant. Erat

Secunda.

Tertia.

B

Quamvis ioseph et moyses simul venissent in montem deus moyses tamen ioseph audiuit voces cantantium in castris quam moyses. Obiectio.

Risio. 1.

2. Risio.

Diversitas apprehensionis intellectus cum quodam ipetuo si quodam mature intelligent. Instatur ultimum.

Risio.

†

Duo ultima precepta differunt ex parte finis.

Finis in moralibus facit differre.

Alia assignatio bebei.

Lofu. 1.

Secda.

Qd.

25.

Al

In ioseph spectante monte moysen expectans per 40. dies.

Opi aliorum. Confu. 1.

ante; sicut vox aquarum multarum rauco impetu sonantium. Et ista fuit causa quare ioseph non distinguit an esset cantantium an pugnantium. nec ideo dixit esse vocem pugnantium quia videret esse pugnantium: sed quia nesciuit distinguere quod erat: in peioris exitus interpretatus est nouitate rei commotus. (Qui respondit.) Quia cum dixisset ioseph esse vocem pugnantium moyses attente considerans et modicum pertransiens cognouit esse vocem cantantium: et respondit hec quae sequuntur. (Non est clamor adhortantium ad pugnam.) Respondet directus e moyses ad dictum ioseph: quia dixerat ioseph quod audiebatur in castris vox plulatus. moyses dicit quod non est vox pugne: quia vox pugne est duplex. scilicet aut eorum qui fugiunt et seipsos hortantur ut redeant: aut vox eorum qui vincunt compellentes alios ad fugam. sed neutra harum est. ergo non est plulatus pugne: hoc dicit. (Non est clamor adhortantium ad pugnam.) Isti sunt qui fugiunt et duces eorum aut alii volentes convertere vultum suum in hostes quibus terga verterant clamant ad alios ut non fugiant sed redeant ad pugnam. et isti sunt adhortantes. id est admonentes ad pugnam dum eos qui non pugnant sed fugiebant. (Nec vociferatio compellentium ad fugam.) Vocantur compellentes ad fugam omnes qui videntur et compellunt fugere hostes suos. tunc autem ut magis isti incitentur ad persequendum hostes clamant: quia vox naturaliter multum incitat maxime voces quedam irate: et voces quorundam organorum musicorum et tubarum et claricorum et lituum. nam et ipsi equi ad pugnam animantur auditu istius vocibus ut ait istidorus Ethio. li. i. Proficiunt et istae voces ad magis compellendum hostes in fugam: quia istae voces monstrant magnam animositatem clamantium: et quanto maiorem animositatem persequentium sentiant fugientes tantomagis corde pauitantes terga vertunt. (Sed vocem cantantium ego audio.) Ista vox quam ego audio non est aliqua pugnantium sed cantantium. Et istae voces multum differunt: quia voces pugnantium dure sunt et irate: sine ulla armonie concentu: impetu animi indicantes. Voces autem cantantium suaves sunt armonico modulamine crepantes tales quales valeant animi oblectare. has voces non solum cognoscebat moyses: quia a deo in reuelatione acceperat populum idolatrasse: sed etiam iam auditu percipiebat quales essent. Et predictis sequitur quod quia ioseph dixit se audire vocem pugnantium et moyses respondit esse vocem cantantium quod non videbant castra: quia. i. ubi. cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum et choros. Vel forte non videbat illam partem castrorum in qua erat vociferatio chorantium. Cuius propter: quia si quis ioseph audiret vocem hanc quam dixit esse pugnantium videret castra: satis indicaret vitrum esse vocem pugnantium: quia videret vitrum fieret commotio in castris quae requiritur ad pugnam. et cum non fieret ibi aliqua talis turbatio satis iudicare posset non esse pugnam in castris. sed non iudicauit: ergo non videbat castra. Vel forte dici posset quod videbat moyses et ioseph castra sed erat longe locus a quo videbant: audiebant tamen vocem quia magna erat cum totus populus concitaretur: et non distinguebant finem visus quod esset. Vel forte quia post se videntes iudicare quod esset: papilioes castrorum. id est tentoria fixa perturbabant ne viderent vitrum inter tentoria fieret commotio pugnantium. (Cumque appropinquasset ad castra.) scilicet moyses. uterque appropinquabat: quia simul pergebant. sed de moyses solo quia actus qui sequitur ad solum moysen pertinebat. scilicet quod proiecerit tabulas et frangerit eas. sic ponit. d. 24. c. cum moyses simul et ioseph ascenderent in montem: ista solum exprimit moysen cum dicit. surrexerunt moyses et ioseph minister eius: ascendensque moyses in montem dei senioribus ait expectate hic. et tamen ista immediate declarat quomodo moyses et ioseph simul descenderunt cum ubi hic. expectate donec reuertamur ad vos. (Vidit vitulum.) Quia erat vitulus positus in aliquo loco eminenti et honorabili quia tenebat et colebat ut deus: ideo eius facilius videre potuit. (Et choros.) Dicitur chorus chorea plurimum concanantium quorum quidam cantant et alii respondent. Erant autem chori multi quia populus postquam comedit et bibit surrexit ludere. id est facere choreas. et quia non poterant omnes in una chorea simul canere fecerunt multas choreas quae circumfusa erant per aliquod spatium apud vitulum ut ipsi quiete caperent et deum suum vitulum laudaret. Est autem chorus quoddam instrumentum factum ad canendum: et istud in grecia inuentum est tempore iudicis israel ut patet per Josephum in libris antiquitatum et non accipitur per hoc instrumentum hic quia nondum fuerat inuentum. sed accipitur pro congregatis multis ad simul canendum. et isto modo accipitur in tragedia senece et aliorum ubi ponuntur aliqua dicta et carmina chori: alia autem aliarum personarum. et sic accipit Aristoteles. in. 3. Poet. c. 1. quod aliquando vocamus eundem chororum alterum esse: aliquando comicum: aliquando tragicum existentibus eisdem personis. de isto choro secundo modo dicto accipit hic moyses. (Fratresque valde.)

Quare moyses videns vitulum tantum iratus est. Qd. 26.

Queret aliquis quomodo moyses tantum nunc iratus est visum vitulo et choris cantantibus: quia nunc non cognoscebat malum quod factum fuerat nouiter: sed deus antea ei reuelauerat. si. n. nouiter nunc cognouisset rationabiliter tantum iratus fuisset. Respondet quod cognitio mali causat in nobis iram. id est quia aliquid malum esse cognoscimus irascimur ei volendo illud destruere. est tamen gradus ire magis aut minus secundum gradum cognitionis mali. Et quia cum aliquis primo cognoscit magis mouetur cum impetu et postea cum successione vires impetus cessant. sicut in dolentibus ad primos impetus est magnus dolor et lachryme ita quod eas continere non possunt: postea vero successione exhauriantur ita ut modicum quod plorat: et interdum volens emittere lachrymas non possit. sic et de identibus. nam primi impetus in eis fortis sunt ita ut eos sustinere non possint et quidam tentantes risum continere eum coeundunt. id est multum ridet simul ut ait Aristoteles in. 7. Ethico. sed postea omnia hec cessant. Ita in ira: quia ad primam cognitionem de malo iniuria aut contemptu per quod surgit ira ut patet in. 7. Ethico. est ira vehementissima: deinde paulisper tenuatur donec tota successione exhauriatur. Sunt autem duo impetus in ira secundum quod aliquis potest dupliciter habere nouam cognitionem de malo et ad illos duos impetus fortis est. Primus est cum malum cognoscitur sine sensatione mediata: sed quia nobis enarratur aut aliquo modo in fine vel alio cognoscimus: et tunc omnis magna ira insurgere. Secundus impetus est qui est noua cognitio per sensum. scilicet cum malum quod relatione didicimus nos ipsi nostris oculis intuemur. maxime si non solum factum cernimus sed fieri videmus: quia tunc maior impetus est. Moyses autem habuit istas duas cognitiones et istos duos impetus. Prima cognitio de malo fuit cum deus reuelauit ei dicens. peccauit populus quem eduxisti de egypto: feceruntque sibi vitulum consolatile tunc autem in moyses valde magnus motus ire esse debebat. sed quia diligebat populum israel et videbat deum iratum contra illum: si ipse quocumque irascere nullus deprecaretur pro populo israel et deus deleteret illum: amor ergo vixit iram: et magis habuit vultum per eorum scelere deprecantis quam indignitatem eorum: iuste indignantis: quia tunc non oportuit in dei presentia indignari: sed furor dei verbis mollibus deprecari. cum autem descenderet de monte continuabat dolor ille quem in monte audito scelere populi acceperat sed non augebat: quia non insurgere noua cognitio. cum autem audiret vocem cantantium et non vidit eos: aliquis cognitio de malo sensitiva erat: sed non erat ita certa sicut cognitio quae fit per visum: quia potuerat esse vox cantantium non idolatrantium. etiam quia dato quod cognosceret vox idolatrantium esse non cognoscitur res ita bona aut mala esse per auditum sicut per visum: quia visus plures nobis rerum differentias ostendit ut patet in. 1. Metaphysico. ideo eius plus diligimus. cum autem appropinquauit et contemplantus fuit vitulum quod erat certissimum idolatrie signum: et vidit choros in circuitu eius laudantium eius maximus impetus ire insurrexit: quia tunc noua cognitio sensitiva aduenit: non solum de eo quod male factum fuerat: sed de eo quod male fiebat. Et tantus fuit iste impetus ire quod tabulas lapideas per quas tanto tempore laborauerat confregerit.

Cum moyses cum iratus fuit populo per vitulum quem adorabat peccauerit: et quando ira propter zelum sit peccatum. Qd. 27.

Queret aliquis vitrum moyses peccauerit in irascendo nunc et. Aliquis respondet quod moyses vir sanctus erat de quo non est credendum quod nunc peccauerit. maxime quia non est semper ira peccatum cum isti impetus ut in plurimum non sunt in potestate nostra. Sed ad hoc obijciatur quod non valet responso. nam dato quod moyses sanctus esset peccauit. et ad hoc quod fortius est sicut nos quotidie bene operantes in bono cre scimus: ita ut quotidie meliores simus. Ita moyses ex continua dei communicatione in collocazione crescebat in bonum. Sed moyses anno. 40. exitus de egypto peccauit ad aquas contradictionis. ergo a fortiori potuerit nunc peccare: quia erat primus annus. consequentia nota est. patet ascendente pars. scilicet quod peccauerit moyses ad aquas contradictionis Nume. 27. cap. ubi dicitur dixit dominus ad moysen. ascende in montem istum abarin et contemplare et vide inde terram quam daturus sum filiis israel: cumque videris eam ibis ad populum tuum sicut aaron frater tuus quia offendisti me in deserto syn in contradictione multitudinis: nec sanctificare me voluisti coram ea super aquas. sic patet Deuterono. 32. cap. cum dicitur. vide terram chaana quam ego dabo filiis israel et morere in monte: quia consensens iungeris populo tuo sicut appositus est aaron frater tuus in monte hor quia preuicacatus es contra me in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti syn: et non sanctificasti me in filios israel. Quia autem istud primum est in anno. 40. patet quia maria soror moysi

Quia ioseph audiret voces cantantium non videbat castra.

Chorus quod sit.

21

Ratio.

Primi impetus doloris et risus fortiores sequebantur

Duo impetus in ira.

B Quia moyses magis iratus fuit coram populo cum vidit vitulum quam coram domino.

Ratio. aliquid.

1. Obie.

moysi & aaron mortui sunt anno. 40. exiit de egypto mense primo. & tamen post mortem eius peccauerunt moyses & aaron vt p3 et ordine libri Numerorum: q2 in c. 20. Nu. 1. ponit mors marie & postea interpositis quibusdā sequit de pctō ad aquas cōtradictionis. C3 Itē q2 israelite nō venerūt ad desertū syn in scda vice vsq; ad mensem primū anni. 40. exiit de egypto vt p3 Nu. 20. et. 27. & Deute. 32. c. ergo in anno. 40. factū fuit hoc peccatū. Itā aut quā nunc habuit moyses fuit in anno p3io et ius de egypto mense. 4 die decima septima eiusdem mēsis. Qd p3 q2 in die. 6. mensis tertij fuit data lex in monte synai fm cōputationē quā habuimus. s. 19. et. 24. c. Deinde in ipsa die sexta mensis tertij stetit moyses cū deo in monte recipiens precepta q̄ hñr. s. 20. i fine 2 in c. 21. et. 22. et. 23. & descendit in eadē die ad vespertū & narravit hec populo: cūq; cōsensissent sequenti die q̄ erat dies septima mensis factis sacrificijs & confirmato federe legis ascendit in montē synai ad deū in eadē die septima de quibus supra. 24. c. cōputando ergo dies. 40. ab ipso die cōsumabant in die decima septimo mensis quartū: & in illo date fuerunt tabule & in eodē descendit moyses de mōte & fregit eas. si ergo in anno. 40. peccauit potuit facilius in anno p3io peccare. C3 Itē q2 ira parua nō dicitur semp eē peccatum: tñ ira valde magna peccatū ē: q2 illa solū v3 habere vires a natura: s3 ēt cōsumari p cōsensum. s3 ista ira moysi fuit valde magna vt p3 in ista cū d3. iratusq; valde cōfregit tabulas. ergo peccauit. C3 Rñdē q2 moyses nō peccauit: q2 si moyses peccasset fecisset mentionē sacra scriptura. s3 nō facit mentionē q2 nunc peccauerit moyses: ergo nō peccauit. p3 ista cōsequētia: q2 si nō fiat mentio in sacra scriptura de pctō oīm boīm nec ēt de oīb3 peccatis eorū q2 viri scī erāt: tñ qñ sacra scriptura tangit aliq3 scī qd malū ē alicuius cōdēnat dēmonstrando eē malū. s3 de isto nō indicat sacra scriptura q2 sit malū cōdēnando v3lo mō. ergo nō fuit malū. C3 Cōfirmatur adhuc: q2 moyses peccauit ad aquas cōtradictionis. & istud erat valde parū peccatū. s. peccatū omīssionis & tñ deus sepe nominat istud peccatū vt p3 Num. 20. et. 27. & Deu. 3. et. 32. ca. et ponit penā p hoc ne ingredias in terrā chanaā vltra iordanē. ergo si istud fuisset peccatū saltē minimū fecisset de eo aliquā mentionē aliquo mō cōdēnando illud aut imponendo aliquā penā. C3 Ad qd plenius sciendū cōsiderandū q2 est ira duplex. qd ē ira p zelū: alia est ira p vitium. Uocat ira p vitium cū q2 aliū exorsus de eo vindictā desiderat. & isto mō nō solū abominatur hō illud qd aliū egit s3 etiā id qd ē: q2 ipsam psonā directe vellet destruere & eā odio h3. Ira p zelū d3 qñcūq; dolet q2 aliū male agit & irascit malis que egit atq; odio h3 ipsam maliciam: sed ipsum q2 maliciā agit non detestatur: s3 potius ex charitate diligens emendare desiderat. & iste ita se h3 q2 si ille q2 peccauit emendare se velit iam eū nō h3 odio: sed valde diligit. si aut emendare se nōlit persequit. Et in hoc aliq3 cognoscere p3t glibet q2 aliū exorsus h3 vtrū eū ex zelo vel ex vitio abominetur. nā si quisq; aliquē abominetur aliū sine aliq3 actione q2 sit offensua dei ira p vitium ē. Si aut abominetur cū aliqua actione offensua dei. Cōsiderandū est an post q2 se contexerit delinquēs de illa offensa eū habebit odio: & tūc est ira p vitium: q2 tūc signū ē q2 nō solū odiosam hēbat maliciam sed ēt personā. Si aut abolita iniquitate nō manet odiū ē ira per zelū & nō p vitium. In quo tñ attendendū ē ne pp vitium psona aduersetur nisi q̄tenus ad correctionē proficit: & nos tales sumus q2 corrigere possumus & debem3. ista aut ira p zelum ē licita: & nō solū ē licita sed ēt meritoria: q2 ē q2 aliq3 doleat de iniuria dei q2 sit in peccato & de malo qd incurrit hō in peccando. imo q2 nō oib3 & irascit peccanti q2 peccat nō h3 zelū anima rñ nec fraternā charitatē. maxime autē ē necessaria in prelatis ista ira q2 corrigere debent ex officio suo vitia subditorū q2 corrigere nō possent nisi zelū haberēt & irascerent peccantibus. Et istum zelum habuit christus de quo in ps. 68. zelus dom3 tue comedit me: et opprobria exprobantium tibi ceciderunt sup me. i. quādo aliquis maledicebat tibi aut improperabat ita erat mibi ac si maledictio illa & improperii caderent sup me. sic patet Mat. 23. c. cum iesus factis funiculis in modum flagellozum & eiecit ementes & vendentes de templo & cathedras vendentium columbas euertit & numulariorū effudit es. Etiam indignatus iesus maledicebat ciuitati capharnaum et bethsaida dicens. ve tibi capharnaum: ve tibi bethsaida: q2 si in tyro & sidone facta fuissent ea que facta sunt in te penitentiam egissent in sacco et cinere. Moyses autem in presenti iratus fuit: tamen non peccauit q2 fuit ira per zelum. s. q2 detestabatur iniquitatem israelitarum. Et patet q2 fuerit ira per zelum: q2 si fuisset ira per vitium

ita q2 ipse odiosas haberet personas hebreorum quando deus reuelauit ei q2 peccauerant non rogasset pro eis: sed rogauit p eis quousq; deus placatus est vt patet supra. & facta punitione in eos ascendit iterum ad dominum ad rogandum: & tantum fuit sollicitus & affectuosus pro salute eorum q2 petiuit se deleri de libro vite nisi remitteretur iniquitas hebreorum. C3 Ad argumentum primum in contrarium satis patet rñsio: q2 nō agit directe cōtra supradicta. nā in hoc solū probat q2 potuerit peccare moyses nūc. nā si in anno. 40. quando erat magis perfectus peccauit: quantomagis peccare potuisset in anno primo nunc: qd conceditur. s. q2 potuerit peccare: tamen nō peccauit. C3 Ad scdm argumentum quando dicitur q2 ira qñ parua est peccatū nō est: sed si magna sit peccatū ē q2 videretur esse deliberata. Rñdē q2 sicut supra dicebat ira est duplex. s. ira per zelum et ira per vitium que non insurgit in vindictam iniquitatis solū sed in personam procedit. & ista est duplex. quedam est leuis. s. paruus motus appetendo vindictam. & ista nō est peccatū mortale. alia est magna & deliberata. & hec est peccatum mortale. De ira autem que est per zelum non potest dari ista differentia: q2 siue sit magna siue parua bona est. ira namq; parua per zelum est de paruo peccato ira aut magna per zelū est de magna iniquitate. & sic non est dicendū q2 ira magna per zelum sit peccatum: sed ira magna per zelum est magnus actus virtutis si zel3 sit discretus. moyses autem valde iratus fuit vt dicit littera q2 peccatum propter qd irascebatur maximum erat. s. idolatria & nullum maius est vt p3 j. cum dicitur. quid fecit tibi populus iste vt induceres super eum peccatum maximum. rationabiliter ergo se habuit: nec v3lo modo peccauit: sed magis meritis fuit. (Proiecit d manu tabulas.) i. de manib3: q2 vtraq; manu portabat eas vt p3 Deute. 9. c. In quo notatur q2 ipse iosue esset minister & puer moysi vt p3 s. 24. c. et. j. 33. & veniret comitās moysen & deberet rationabiliter quodcūq; pondus a moyse portandum esset tanq3 minister eius portare: tamē tabulas portabat moyses & non iosue: q2 si iosue portasset eas in manu sua non proiiceret eas de manu sua moyses. sed si proiicere essent proiiceret eas iosue. sed moyses proiecit eas ergo moyses portabat. Causa autem quare moyses non dabat eas portandas iosue erat q2 tabule ille erant sanctissime: tum q2 facte erant opere dei. s. dolate: tum q2 a deo scripte erant: tum q2 continebantur i eis precepta q2 deo dederat israeli per que vinceret. Erāt ergo ita scissime q2 fas nō erat v3lū boīm eas contingere preter moysen cui a deo tradite fuerant. (Et cōfregit eas.) i. fregit in partes minutas. C3 Dicunt quidam impiissimi iudei ore impudico: scissimū viz Moysē infamantes q2 iste tabule erant d3 la pide valde preciosas: & postq3 cōfracte sunt accepit moyses oīa fragmina illarū & v3didit atq; inde nimis ditatus est. Q2 infanti iudei quō in tantā furore dementiā p3pitis: vt virū iustissimū ore temerario oblatrātes laceretis: virū enī q2 tanta scitate pollebat vt nihil humanū saperet s3 totus deo intentus cū eo cōsecretalis afflisteret tāta labe fedatis: quanta in infandissimum quēpiā vix ponenda foret. Quid enī peius videbat q2 sacratissimas illas tabulas dei ope factas & digito eius cōscriptas vendere ad p3anos vsus: cur enī q2 aliter libētissime oblatas pecunias vix acciperet: tanta labe cōscientiā polluisse mētimini: dicitis. n. nec aspiciatis: loquimini & nō itelligitis: talia pfertis quales estis q2 ex abundantia cordis os loquit. eadē ergo de alijs qui bulcūq; suspicamini q2 vospis miserimi (si casus se offerret) faceretis. absit ergo sanctissimū illū virū aut egisse aliqd talium aut saltē suspicātū fore. magis aut dicendū ē q2 q2 tabule iaz fracte ei vsui ad quē facte fuerant iā inutiles erant: in aliquo scississimo loco occultauerit ne cuiq3 boīm ad eas pateret accessus. Vel vt quidā suspicant ista fragmina moyses collegit & in quadā arca posuit. & hec ē illa q2 pcedebat castra cū mouerentur itinere vieriū triū. de quo Nu. 10. c. Quāuis autē istas tabulas moyses magna ira de populi peccato succensus confregerit tñ fuerat p3agiū futurozū. bis nāq; tabule date sunt. primo due tabule date sunt & confracte. secundo due alię tabule date sunt et manserunt. Notat enim q2 lex que signatur per tabulas que continebant legem preceptorū bis data est. Primo in monte synai cum deus locutus fuit ad totum israel. Secundo in monte cuz christus sedens ascenditibus ad eum discipulis suis aperuit os suum & docebat eos de regno dei vt patet Matthe. 5. cap. Prime legis tabule fracte sunt: quia lex vetus abiit & noua ei successit que non destruetur: quia secunde tabule stabiles permanserunt. In primis tamen & secundis tabulis eadem verba scripta erant: q2 lex noua eadē continet que vetus con-

D

Ad. 1. arg. rñsio.

Ad scdm.

Ira p zelū siue sit magna siue parua pñ nō ē.

†

E

Q2 moyses nō dedit tabulas legis iosue portandas.

†

Apostropha iudeos

B

Quāuis moyses iratus fregerit tabulas legis magnū tñ fuit mysterium.

Nota.

Qd. 28.

¶ An tabule
fracte fuerit
p locū i quo
erat scriptū
pceptum de
sabbato.

¶ Opī. ali.
quorum.

¶ Cōfuta. 1.

Scda.

¶ 1. Rō. q sic

Scda.

Tertia.

B

Rāflo.

1. Rō.

¶ Si moyses
peccasset in
fractiōe ta-
bularū legis
scriptura h
enarraret.
Secunda.

Opī. ra. sa.

Cōfuta. 1

tinebat i illa alioz modo teneat: qz bec t3 in re q alia i ymbra
tibi figura tenebat. ¶ De fractiōe tabularū alig irriforie
fabulanē q fracte fuerint p sabbatū. f. q loc⁹ fracture erat vbi
mādatū de sabbato scriptū erat. Est autē horū apparens moti
nū q pcepta illa q in tabulis scripta erāt oīa erant pinentia ad
ius nāle tanqz prime cōclusiones eius. pceptū autē de sabbato qd
inter ea positū erat p parte sua maiori ceremoniale erat. ea autē
q nālia erāt manere debebāt: q vero aligd ceremoniale habebant
nō erāt māsura. qz ergo oī i pter sabbatū māsura erant
dicunt tabulas fractas p sabbatū. ¶ Sed istud dictū ridiculū
est. Si. n. p sabbatū tabule fracte sunt: hoc solū cōtingere poterat
in prima tabula in qua erat pceptū de sabbato. qd autē de alia
tabula in qua sabbatum nullū erat saltē irridendo rīdebis cre
do te nihil habere qd cōtraicias. nā cū illa tabula non haberet
pceptū aligd de sabbato vel aliud qdlibet ceremoniale i3 oīa
essent in ea moralia necessaria erat: aut nō frāgi. qd falsum est:
qz vt lra dicit moyses nō solū fregit tabulā sed tabulas. f. vtrā-
qz. si autē fracta fuit cū solū essent ibi pcepta naturalis iuris:
necessariū erat p illa fractā fuisse tabulā. z tunc rō adaptatio-
nis de fractiōe p sabbatū nulla erit: qz nō solū erat in sabbato
sed etiā in alijs. ¶ Item nō solū in prima tabula fracta fuit
per sabbatū: i3 ēt necesse erat fieri per aligd de pceptis alijs
duobus pertinentibus ad cultum dei: qz (vt supra declaratum
fuit) erant tabule scripte ex vtrāqz parte: ita q in vna parte e-
rant quedā pcepta z in alia parte altera. in prima igitur tabu-
la in qua erant tria pcepta pinentia ad oīa quorū tertiu z vl-
timū erat de custodia sabbati necessariū erat duo pcepta pri-
ma poni ex vna parte tabule: reliquū autē de sabbato poni i al-
tera parte tabule. si ergo p sabbatū frangere ēt necessariū erat
z per aliud pceptū eiusdē tabule in altera facie tabule fran-
gi. ¶ Itē qz iste tabule cū piete fuerit ipetuoſe de manib⁹ nō
solū p vnicū locū i3 ēt i ptes minutissimas distulisse credēdū ē.

¶ An moyses peccauerit tabulas legis frangendo. Qd. 29.

¶ Querēs

ait circa hoc vtrū moyses peccauerit frāgēdo
tabulas legis datas a deo. ¶ Et vtrū peccauit
rit qz tabule erant ita sanctissime qz a deo facte. i. volate erant
z scripte qz nefas erat aliquem hominē nisi dignissimū eas tan-
gere: sicut declarauimus supra: qz nō dedit eas moyses iohue
ministro suo ad portandū: quantomagis frangere eas nefas es-
set. ¶ Itē agere aligd temerarie vitii ē maxie in viris pfectis
i3 moyses erat vir pfect⁹. imo i illo tpe nec postea magnis tpi-
bus ita pfect⁹ fuit. ergo facere temerarie aligd i ipso vitii erat.
i3 frangere subito ad vnū motū ire tabulas p gbus. 40. diebus
cū oīo mortuus in mōte expectauerat erat quedā temeritas. er-
go peccauit moyses in frāgēdo. ¶ Itē si alijs de subditis ali-
cui regi domio lram ab eo destinātā cūlceat aut reſecet magnā
iniuriā facit mittenti z magno cruciatu dignus ē: quantomagis
si alijs lram a deo missam cōtēnat z destruat dignus ē magna
pena incidens in valde magnā culpā: qz longe magis ē eterna
qz tēporalē ledere maiestātē vt p3 extra de hereticis in c. ver-
gentis. sed ille tabule erāt lra a deo missa ad faciendū fidem q
deus dedisset legē israelitis. z nō solū lra dei qd in illa cōtinere-
tur id qd de mādatat hebzeis seruare. sed qd magis ē erant il-
le tabule facte ope dei z scripte opere dei vt p3. s. ergo cōtēnere
illas tabulas erat magnū vitii quantomagis frangere eas. sed
moyses cōfregit eas ergo peccauit. ¶ Rīdet q moyses nō pec-
cauit frangendo tabulas: qz si moyses peccasset in hoc cū scri-
ptura enarrat hoc factū z cōdēnat illud demonstrās moysē pec-
cauisse. sed scriptura nō cōdēnat hoc scū ergo nō fuit peccatū.
p3 qz moyses ad aquas cōtradictionis deserti syn modicū pecca-
uit solū omittendo facere qd facere debebat: z tanta pena in-
flicta fuit vt nō intraret in terrā pmissam vltra iordanē vt p3
Nu. 27. c. z Deute. 3. et. 33. c. ¶ Itē si in hoc facto fuisset pecca-
tū cū ipsum sit in se valde durū. f. frangere tabulas datas z scri-
ptas a deo: necesse erat positā fuisse penā magnā. sed nulla po-
nitur ergo nō erat peccatū in hoc. ¶ Ad hoc autē consideran-
dū ē qz ra. sa. dicit q cū moyses descēderet de monte circa ra-
dices montis resperxit tabulas quas manibus suis portabat: et
vidit q volabant lre q inſculpte erāt tabulis z manerent tabu-
le lapidee rudes nō habentes aliquā lram. z qz sic inutiles erāt
cū ipse date fuissent solū pp lras q in eis scripte erant ira mo-
tus fregit eas tanqz inutiles. ¶ Sed hoc satis fabulosum esse
cuiqz patere potest. cōfingit. n. istā fabulā Ra. sa. sicut multas
alias cōmentatur. p3supponit. n. q iratus sit moyses qz vidit vo-
lantes lras de tabulis z tabulas manere planas nihil habentes
de sculptura. i3 falsum ē qz nō iratus fuit pp hoc vt p3 i lra.

¶ Itē qz hoc qd ē volare lras pōt dupliciter itelligi. Uno mo-
do q figure ille qerāt ſculpte in tabulis lapideis fugerent vo-
lantes p aerem. Aut q aliquanta pars lapidis q erat apud sup-
ficies enolauerit z in illa parte essent lre ſculpte. Primo modo
accipiēdo enolare lras impossibile ē enolare: qz figure nō sunt
aligd tale ens qd a ſubiecto recedere possit aut ſine ſubiecto vl-
latus eē. Scdo modo accipiēdo poterat eē aliquo mō: tamē
nec multū ſtat. ¶ Cōm ergo q moyses ideo fregit tabulas qz
iratus erat. z iste actus fuit factus ſatis rationabiliter z moyses
ad hoc fuit ſpecialiter motus a deo ad pſagium futurorum.
¶ Aut moyses iuste iratus fuerit appet qz irascebat p maximo
ſcelere facto contra deum. f. pro idolatria. Fuit etiā fractiō ta-
bularū poſt irā ſatis rationabiliter facta: qz in tabulis illis con-
tinebatur ſedus qd pepigerat deus cū eis: z qz ipſi inſregerāt
illud quātū ad partē potiffimā. f. in primo mādato de nō habē-
do nec faciēdo aut colēdo deos alienos. non ergo indigebat
populus talibus legibus cū eas violasset. violauit ergo moyses
pactū in tabulis ſcriptū cū populus violasset ſedus factum cum
oīo. videbat ergo moyses q tantū ſcelus magna punitione lu-
endū erat: nec ſic adhuc populus ille manere poſſet niſi de mul-
tum exoratus concederet. ſi autē deus remitteret peccatum illius
populi facile erat alias tabulas dari q essent federis non viola-
ti. De autē antea deboneſtate erant qz date. nō decuit ergo eas
conſeruari aut publicari: ſed aut nullas haberi aut alias recon-
ciliato populo inuolati federis obtineri. qd ſic factus fuit. Et
fuit motus moyses a deo ad faciendū hoc in pſagium futu-
rorum. f. q prime tabule non manebant ſed confracte ſunt: ga-
lex prima data in monte ſynai non manſit qz lex ei noua ſucceſ-
ſit. ¶ Ad argumenta in cōtrariū rīdet. Ad primū qn oī q ille
tabule vtpote a deo facte z ſcripte erant aliquid digniffimum
quas non licebat cuilibet hominū cōtingere: ſed digniffimo.
ſi ergo nefas erat a quolibet alio cōtingi magis eē nefas eas
frangi. Reſpondetur qz a deo facte et ſcripte eſſent tabule
be: tamen cōfringi eas non fuit vitium: qz iam inutiles erāt.
ſi. n. quiſqz eas in contemptum cōfregiſſet incurriſſet grauiſ-
ſimam culpam. ſed qz moyses vidit eas inutiles cum populus
non obſeruaret contentum in eis ſed iam id quod potiffimum
erat violasset: debuerunt z tabule violari vt alie ſuccederent q
non violarentur. Similis ratio eſt de obſeruatione legis vete-
ris: qz leges dominozū temporaliū obſeruantur z i magno
honore habentur. ergo in maiori honore z obſeruatione debet
haberi lex a deo data. ſed lex vetus fuit data a deo: ergo debet
haberi in maiori obſeruatione z tñ non habetur: qz non obſer-
uatur. Cauſa huius eſt qz lex vetus incepit eſſe inutilis adueni-
ente tempore meſſie: ideo i3 foret a deo data tamen non debuit
obſeruari. ſic de tabulis primis: qz ille fuerunt date z ſcripte a
deo: qz tamen facto ſcelere idolatrie inceperunt eſſe inutiles: qz
populus non obſeruabat eas frangi debuerunt. ¶ Ad ſcōz ar-
gumētū qn oī q agere aliquid temerarie eſt vitium maxime
in viris perfectis. ſed frangi tabulas fuit bmo. ergo rīdet cō-
cedendo maiore. Et cū oī q frangi tabulas fuit temerariū. Rī-
detur q falſum eſt: qz illud tenere ſit qd ſolo impetu paſſionis
aut leui motu cordis nulla ratione ſuadente perficitur. z ſicut in
alijs que ſunt aliquo modo nālia ponimus caſum z fortunā tā
qz carentes cauſa intendente effectus z dirigente. ita circa ea q
p nos ſunt ponimus aligd temere fieri cū nulla rōne dirigente
aut intendente patrat. Hic autē nō fuit ſic: qz multa erant que
hoc ſuaſerūt iuſte fieri. Primū erat ira maxima de populi ſce-
lere concepta. Scdm erat inutilitas ipſarum tabularū federis
violati: qz nihil eas duci poderat niſi a populo obſeruarentur:
quod iam abolitū fuerat. Tertium erat inſtinctus dei ad faci-
endū hoc in pſagium futurorum. f. q lex iſta que nunc da-
batur aut dari ſcōabat tranſitura erat: z alia ei ſuccederet. nō
ergo fuit temerarium. ¶ Et qn confirmas q. 40. diebus et
totidem noctibus pro his tabulis in monte ſynai expectatum
eſt: tantorum autē oīerū labores ſubitanea ira cōfringi teme-
rarium valde erat. Rīr q id qd a multis tpius elaboratū ē
deſtrui temerariū eſt ſi vtile ſit ſicut cū elaboratū fuerat. ſi tñ il-
lud incipiat iā inutile eē nō eſt temerariū illud deſtrui. ſic factū
ē de tabulis cōfractis: qz multis dieb⁹ expectādo obtēte ſūt z frā-
gi nō debebāt. qz tñ patrato ſcelere p pplm inutiles eē incipie-
bāt nō erat temerariū frangi. ¶ Ad tertiu argū. f. q rūpēdo
vel cōculcādo litterā alicuius oīi ſit iniuria illi oomino z ma-
gnam penā infligit facienti. ſed rūpiſſe aut cōfregiſſe tabulas
fuit rūpiſſe litterā a deo ſcriptā z ab eo tranſmiſſam. ergo erat
peccatū. Rīr qz rumpere vel frangere vel cōculcare litterā ali-
cuius

Doc. rī.
ad qd.

L

Ad arg.
rī. ad. 1.

Si moy-
ſes fregiſ-
ſet tabu-
las legis
excep-
tū qd pe-
caſſet ſed
non fuit
ſic.

D

Ad. 2. ar-
gumētū.

Illud te-
mē ſit. qd
ſolo ipe-
tu paſſio-
nis ſit nul-
la rōne
ſuadente

Ad. 3. ar-
gumētū.

enim dñi quā ille dñs vult teneri vt litterā suā est infuria dñi mittēti. si tñ vellet eā nō obtinere vim mandati sui tanq̃ ab eo directā nō fuisset nō ē iniuria aliq̃ q̃ rūpaf. Sic erat de his tabulis: q̃ l̃ a principio cū facte sunt volebat deus q̃ tenerentur tanq̃ ab eo destinate 2 si quis eas frangeret cōfringeret de⁹ vi tā eius. cū tñ peccauit ppl̃s noluit eas teneri vt l̃ras ab eo transmissas cassans 2 annullās pactū ex parte sua: sicut ppl̃s p̃uaricatus illud fuerat. moyses autē q̃ erat portitor tabellarū videns q̃ deus irritaret atq̃ cassaret earū auctoritatē: ipse quoq̃ eas realiter cōminuit. (Ad radices montis.) s. q̃ qñ ipsi audierūt voces descendebant de mōte 2 nondū complete descenderant et distabant aliquātū a castris. cū vero accesserūt ad radices mōtis fuit moyses propinquus castris 2 vidit vitulus 2 choros: et confregit ibidem tabulas. C. aut tabule apud radices mōtis fracte fuerint cā duplex fuit. C. Prima q̃ tūc moyses tabulas cōfregit quādo vidit vitulū 2 choros: q̃ i presentia tā ti sceleris tabule cōscripte a deo apparere non debebāt. sed ap̃ radices montis accedens vidit vitulū 2 choros: ergo apud radices mōtis frangere debuit eas. C. Scda rō ē q̃ ppl̃s in die quo deus de mōte clamās in voce tube ptulit ista p̃cepta accessit vsq̃ ad radices mōtis vt p̃. 3. 19. c. nō deuit ergo q̃ tabule quarū sedus nefarius populus ille confregerat vltra locum in quo illud susceperant procederent.

Arripiensq̃ vitulum quem fecerant combussit 2 contriuit vsq̃ ad puluerem quē sparfit in aquam: 2 dedit ex eo potuz filijs israel. Dixitq̃ ad aaron. Quid tibi fecit hic populus: vt induceres super eum peccatum maximum? Cui ille respondit. Ne indignetur dominus meus. Tu enim nosti populum istū: q̃ pronus sit ad malum. Dixerūt mibi. Fac nobis deos qui nos precedant. Hūc enim moysi qui nos eduxit de terra egypti: nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum? Tulerunt et dederūt mibi: 2 proieci illud in ignem: egressusq̃ est hic vitulus. Videns ergo moyses populum q̃ esset nudatus: spoliauerat enim eum aarō propter ignominiaz sordis 2 inter hostes nudum constituerat: 2 stans in porta castrorū ait. Siquis est domini iungatur mibi. Congregatiq̃ sunt ad eum omnes filij leui. Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Donat vir gladium super femur suum. Ite 2 redite de porta vsq̃ ad portam per medium castrorum: 2 occidat vnusquisq̃ fratrem suum 2 amicum 2 proximum suum. Feceruntq̃ filij leui iuxta sermonem moysi: cecideruntq̃ in die illa quasi vigintitria milia hominum. Et ait moyses. Consecrasti manus vestras hodie domino: vnusquisq̃ in filio 2 in fratre suo: vt detur vobis benedictio. Facto autem altero die: locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dominum: siquo modo quero eum de precari pro scelere vestro. Reuersusq̃ ad dominum ait. obsecro: peccauit populus iste peccatum maximum: feceruntq̃ sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam: aut si non facis dele me de libro tuo quē scripsisti.

Arripiensq̃ vitulum quem fecerant combussit 2 contriuit vsq̃ ad puluerem quē sparfit in aquam: 2 dedit ex eo potuz filijs israel. Dixitq̃ ad aaron. Quid tibi fecit hic populus: vt induceres super eum peccatum maximum? Cui ille respondit. Ne indignetur dominus meus. Tu enim nosti populum istū: q̃ pronus sit ad malum. Dixerūt mibi. Fac nobis deos qui nos precedant. Hūc enim moysi qui nos eduxit de terra egypti: nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum? Tulerunt et dederūt mibi: 2 proieci illud in ignem: egressusq̃ est hic vitulus. Videns ergo moyses populum q̃ esset nudatus: spoliauerat enim eum aarō propter ignominiaz sordis 2 inter hostes nudum constituerat: 2 stans in porta castrorū ait. Siquis est domini iungatur mibi. Congregatiq̃ sunt ad eum omnes filij leui. Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Donat vir gladium super femur suum. Ite 2 redite de porta vsq̃ ad portam per medium castrorum: 2 occidat vnusquisq̃ fratrem suum 2 amicum 2 proximum suum. Feceruntq̃ filij leui iuxta sermonem moysi: cecideruntq̃ in die illa quasi vigintitria milia hominum. Et ait moyses. Consecrasti manus vestras hodie domino: vnusquisq̃ in filio 2 in fratre suo: vt detur vobis benedictio. Facto autem altero die: locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dominum: siquo modo quero eum de precari pro scelere vestro. Reuersusq̃ ad dominum ait. obsecro: peccauit populus iste peccatum maximum: feceruntq̃ sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam: aut si non facis dele me de libro tuo quē scripsisti.

moyses q̃ peccatū a populo patratū erat: 2 volebat ipse infligere punitionē pro illo delicto. ideo ne aliquos innoxios puniret discutere voluit vtrū oēs in hoc peccassent vel qui magis peccassent: vt sic sciret modus punitionis in eis exercēde. (Arripiensq̃ vitulum.) Arripere est violenter 2 cū impetu rapere. sic moyses valde iratus accepit illū vitulū 2 cūculabat 2 cōminuebat deseuendo in eū vt sic videret vlcisci quodāmodo de idolatria: 2 potius vt viliissimi illi iudei qui talē deū petierant atq̃ coluerant vilipenderent videntes deū suū turpissime conculcari. Ad vltimū autem vitulus iste combustus ē. In quo cōsiderandum q̃ l̃ maior pars ppl̃i circumfusa ēēt in choreis ipsi vitulo deo suo: tñ solo moyse 2 iosue aduentantibus cuncti extimuerunt nec q̃cūq̃ obiscere audebant. 2 l̃ deum illū diligenter quem colebant pro quo fabricando expoliauerant se auro suo: tamen ad presentiam moysi vitulum illum conculcantis 2 i eorum confusione maximā tarpiter destruentis nullus aliquid faciebat: q̃ inuaserat eos timor 2 tremor 2 occupauerant eos tenebre. C. Potest. n. non iniuste dici q̃ deus immiserat in eos pauorem cordis vt nullo aduersante timerent: q̃ ista erat maledictio eis inflicta quando recedebant a deo suo vt p̃. Deute. 28. c. cū dicitur. dabit enim tibi dominus cor pauidum 2 deficientes oculos: 2 animā merore consumptā: 2 erit vita tua quasi pendens ante te: timebis nocte 2 nō credes vite tue: mane dicis quis det mibi vespere: 2 vespere dices quis det mibi mane: propter cordis tui formidinem qua terreberis. C. Etia tunc nienter dici possit q̃ moyses in reditu suo fuit in vultu terribilis emitens aliquos radios de vultu suo ad terrorem malorum vt non auderent ei repugnare. sicut fuit de Ezristo quādo facto flagello de funiculis ementes 2 vendentes eiecit de templo 2 nūmulariorum effudit es: atq̃ cathedras vendentium colūbas euerit vt p̃. Mat. 21. c. (Quem fecerant.) Solus aarō vitulū fecerat. s. dicunt oēs israelite fecisse q̃ ipsi illū fieri procurarunt. sicut salomō dī fecisse tēplū dñi q̃ ipse fieri iussit: l̃ i eo nihil ipse fecerit. (Cōbussit 2 contriuit.) Aurū 2 argentū et similia metalla l̃ i igne ponant cōburunt s. poti⁹ depurant: hic tñ voluit deus aurum comburi 2 redigi in cineres vt eēt in eo expimētū ad inueniendū peccatū filiorū israel. Vel posset dici q̃ hoc moyses naturaliter fecerit: q̃ sunt quedā herbe q̃ si admisceant in cōfatiōe auri vel argēti nō liq̃fiet sic osuerū ē: sed i cineres rediget 2 forte illas moyses apposuit. C. Aliq̃s aut forte nō attēdēs dicit q̃ ista cōbussio fuit liq̃factio auri soli appositio ignis: s. nihil amplius factū ē. C. S. hoc fallum: q̃ cōburi ē q̃ res q̃ ab igne patit cōsumit. iō dī. 3. c. q̃ visio illa q̃ fiebat in rubo erat mirabilis: q̃ ardebat rubus 2 nō cōburebat. i. 2 nō deficiebat p̃ calozē resolutus in cineres sic resoluuntur alia ligna. s. de auro isto dī hic q̃ cōbureret. ergo resoluēbat 2 nō solū liq̃fiebat. C. Itē q̃ l̃ra dicit. cōbussit 2 contriuit vsq̃ ad puluerē. i. vsq̃ i cinerē. ergo nō erat liq̃factio: q̃ in liq̃factione tota massa itēgra ē in liq̃factibilib⁹: imo p̃ liq̃factionē stinuantur q̃ discōtinua erāt. C. Itē q̃ fiebat ista cōbussio ad aspēdū i aq̃ vt aq̃ inde aliquā vim assumeret ad dīmostrādū scel⁹ ppl̃i i quolibet peccatē i aliquo signo. s. si solū liq̃fieret aurū nō posset aspergi i aq̃s s. mitteret iterū factū i massa sicut erat ipse vitul⁹: 2 nihil magis p̃deset vitulū liq̃factū mitte i aq̃s q̃ vitulū nō liq̃factū. (Cōtriuit vsq̃ ad puluerē.) Ut sic fuisset h̃ factū vt appositā aliq̃ herba ipsi vitulo aureo qñ sibi fuit ignis adiunctus fuit aurū cōbussū 2 redactū i carbonē: sic ligna qñ cōbusta sūt nec tñ adhuc i cineres resoluta sūt. 2 tē moyses accipiens eū b̃ icēdio p̃cutiēdo crebris tñsuris eū cōminuit vsq̃ i puluerē minutissimū tāq̃ tereret i mortario: quē sparfit i aquā ad faciēdū expimētū sceleris inueniēdi. Recte autē h̃ 2 dō mouēte factū ē: vt i eo sceleris pateret indicium i quo scel⁹ patratū fuerat. s. ipsi peccauerāt colētes vitulū g̃ i vitulo indicādū erāt dīligēte. si at h̃ indicium sceleris fieri nō d̃bussit i vitulo ostaret eū moyses 2 occultaret i tali loco vbi nulli vnq̃ hoīz vtile eēt. sic fecit iacob qñ egressus ē d̃ vrbe sichē vadēs ad dñm i bethel: q̃ accepit idolā ab oib⁹ q̃ erāt i familia sua 2 cōstauit atq̃ fudit occultantē p̃ ilicē q̃ ap̃ sichē vt p̃. Ge. 35. c. q̃ tñ erat h̃ faciēdū expimētū i puluē illi⁹ vituli d̃buit cōteri vsq̃ ad puluerē. (Et d̃dit ex eo potū filiis isrl̃.) Fuit at puluis hui⁹ vituli sp̃sus i aq̃. i. i quodā torrēte q̃ d̃scēdebat d̃ mōte synai 2 trāibat p̃ castra vt p̃. Deu. 9. c. 2 p̃iectis pulueribus oēs filij israel biberūt de aqua illa. C. Quare israelite biberunt aquas in quibus fuerat aspersus cinis vituli cōbusti cū scirent illud esse aliquod malum. Qd. 31.

Sed queret aliq̃s quō israelite bibere voluerūt de illa aq̃: q̃ sciebāt q̃ illud bibere ad aliq̃d

Quō tre-
mor occu-
pauerat
oēs iudōs
2 null⁹ potu-
it aliqd mo-
ys vitulum
frāgēti rū-
dere.

+
+
1. Exposit.
Scda.
Opi. q̃daz.
Lōf. x. opi.

Scda.

Tertia.

Qñ moyses
sp̃sit pulue-
res vituli
cōbusti in
aquam.

+

21

Qd.
30.
21
Qñ moy-
ses fre-
git tabu-
las ad ra-
dices mō-
tis.
1. Lā.
Scda.

Perclēs
p̃m argi-
n⁹ vir do-
ct⁹ claret.

Scda.

Interfe-
cio facta
p̃ vitu-
lū cōfati-
lem.
nu. 25. 2.

malū erat: maxime cū mandaret qd oēs biberent: qd satis indicabat qd moyses vellet hoc ad capiendū aliqđ experimentū de eis. Itē dato qd ex hac bibitione nullū aliud malū sibi superuenturū timerent: satis erat manifestū qd erat potius ille nocivus qz pulvis cōbustiois auri in aquā missi inficerent aquā sicut si quis cineres in aquā mitteret et post hoc biberet de aq. Cū dē qd israelite suspicabant mala ex hoc eis superuentura et sicut moyses timentiū plura mala formidant qz euentura sint: nec spōte ipsi bibissent: s3 cōpellebat eos moyses. totus enī ille infelix populus in penā aliqñat: sceleris sui timore et tremore repletus fuerat: ita vt oēs corā moyse remissis animis pariterent. Et magis eū solū timebāt qz si sup se infinitā armatā multitudinē cernerent irruisse. nihil ergo moyses eis mādare posset qd cōfessi nō exquerent. p3 aut hoc maxime qz cū eēt populus ille innumere multitudinis vtpote sexcenta milia et vltra p̄ter leuitas et gentē egyptiorū magne multitudinis qz cū eis ascenderat oēs moysen irruētē sup eos stricto ense mactātē cū paucis leuitis ita exhorrebāt: vt nullo mō mouerent nec ēt fugerent a facie tribulantis. Et nō solū erat hoc in eis qz rei mortis leuitarū gladio casuri erant: s3 et in toto alio populo qz plaga illi supfuit. nā ēt si aliqz viderit filiū suū fratrē aut patrē: sororē ne leuitay gladio trucidari nō mouebat in leuitas opugnatur nec saltē eripere audebant pereuntes: cū tñ populus qz pcutiebatur eēt qđ infinite multitudinis leuitarū aut ferientū erat manus pauca. Cū de isto potu qd operaret in eis qz bibebant lra nihil dicit: stat tñ qd aliqd opabatur. Et ē rō duplex. Cū prima qz si pulvis iste vituli aurei iactus in aquā nullū signū in bibentibus efficiebat frustra vitulus aureus combustus in tenuissimū pulverē redactus ē atqz in aquā sparsus: et frustra ipsi israelite de aqua illa bibere coacti sunt. s3 ista nō sunt dicenda de viro pfectissimo qualis erat moyses qz ipū dei mouebat ergo ad aliqđ finē fiebat: et erat hoc vt aliqđ signū in bibentibus appareret. Cū scōda rō ē qz cū postea moyses cū leuitis occidissent magnā partē populi. s. 23. milia et nō occidissent alios: necessariū ē qd in istis aliqđ signū viderent pp qd magis apperent isti occidendi qz alij. varet alio qd isti a calu occiderent quos occiderent: nō attendentes qz mereret aut qz meritis nō eēt. hoc aut magnū valda inconueniens ē. s. occidi boies nō discussa cā pp quā occidit: qz hoc ē boiem bestiis exequare qz fina vlla cā pro sola nra voluntate occidunt. necessario erat igitur aliqđ signū s3 qd signum esset dubiū est. Cū Ra. abraā abenazra vult qz cū illi qz p̄senserāt huic sceleri bibebant de aqua illa incurrerant i quandā egritudinē qz manifestabat eos deliquisse: nō peccantibus aut aque vultes fiebant sicut erat de cerimonia zelotypie i qua dabat aqua mixta cū terra de pulvere pavimenti sanctuarij: et sup illā aquā dicebant multe maledictiones et bñdictiōes. Et tūc mulier suscepio vase et bibita aq si deliquisset rumpebatur viscera eius p femora s3 nō statim fieret. si aut nō deliquisset bñdicta erat mulier in abundantia plis. de ista cerimonia habetur Nu. 5. c. Cū alij volunt qd isti qz peccauerant insigniebantur barbis aureis. s. qz cuiuscūqz coloris barbe antea fuissent si peccauerat subito in colore aureum vertebant. hoc tñ differebat qz qui magis deliquit magis insignitus erat: qz autē minus nō tantū insigniebatur. qz ad fabricandū vitulū ceteros incitauerunt super alios insigniti sunt. qz vero volūtariē adorauerunt ab alijs suis minus qz isti notis sceleris acceperunt. qz vero ab alijs qđ coacti ad adorandū inducti sunt minus oibz insigniebantur. qđcūqz tñ signū esset hoc stat qd illud manifestū erat ita vt leuite p̄cedentes p calles castroz nō deberent accuratissime ingrere qz peccasset vt ab eo expeterent vltionē: sed manifestū ē deberet vt sine aliqđ inquisitione cunctis pateret.

Cū aaron biberit de aqua in qua erat cinis vituli combusti aspersus.

Qd. 32.

De aaron aut qñr vtrū biberet de ista aq. Cū pōt rñderi qz sic: qz cūctis ad bibedū data est aqua vt pateret qz huius sceleris reus eēt. s3 aarō erat multū suspectus de hoc scelere cū ipse esset dux populi in absentia moyses: et ipse ad petitionē populi fabricasset vitulū. dēbat ergo p̄cipaliter ipse bibere. Cū qz cū moyses ceteros israelitas cōgeret ad bibedū vt p3 cū oī. et dedit ex eo potū filiis israel. q. o. qz nō biberūt ipsi sponte: s3 moyses dabat eis. i. cōpellebat eos ad bibedū. si ergo nō cōpulisset bibere aaron moyses multum videret in hoc fauorabilis et acceptor psonarū qd erat cōtra iustitiam distributā. Cū dicendū ergo qd ipse aarō et oēs leuite sic ceteri de israel biberunt tñ nō fuit inuentū signū aliqđ sceleris ex potu illo. De aarō p3: qz si inuentū fuisset signū sceleris ipse si

cū oēs alij de populo qz peccauerāt periisset. s3 nō perijt: ergo nō fuit in eo inuentū signū. Cū forte rñderis qz aarō bibit et inuentū fuit i eo signū sceleris et tñ nō fuit interfectus: qz illi qz exquebant istā vltionē erāt leuite et nō tägerent aarō qz erat nobilissimus et princeps in tota illa tribu cū eēt p lineā primo-genitorū leui maior: ideo ipse sacerdos magnus constitutus est. Cū sed hoc nō potest stare: qz si apparuisset signū in aaron qz peccasset l3 esset princeps tribus illius occideret: qz sic mādauit moyses vt p3. j. s. ponat vir gladiū sup femur suum: ite redite de porta vsqz ad portā per mediū castrorū et occidat vnusqz frēm et amicu et primū et j. sequit. cōsecratis hodie man⁹ vestras dño vnusqz in filio et frē suo vt oetur vobis bñdictio. Cū itē si aarō bibisset de aq et appuisset in eo signū sceleris fuit eēt infirmitas: siue color aurearū barbarū et nō occideret: maneret infamia inter alios qz nō manebāt notati de hoc crimine. et sic nunqz fuisset assumptus ad sūmū sacerdotiū in quo regrebas hō mundissimus ab oī infamia immunis. s3 assumptus fuit i sūmū sacerdotiū ergo nō apparuit in eo signū sceleris qd in ceteris apparebat. Cū ad euidentiā pleniorē huius dubitationis ingri oportebat vtrū peccauit aarō in fabricatione vituli an nō. Si autem non peccasset in fabricatione ablata erat controuersia. s. qz bibisset de aqua non appareret in eo aliqđ quod signum: qz in solis peccantibus hoc apparebat. Si autem oīcas qz peccauerit in fabricando oportebat aliter respōderi. s3 ista dubitatione declarabit forte Deute. 9. c. vbi d ista materia agit. Cū saltē in vna rōne p3 intentus. s. qz aarō peccauerit. nā magis oī aliqz oīa mala pati qz malo cōsentire. s3 fabricare vitulū ad colendū vt deū erat cōsentire malo quod populus facere intēdebat. nā dabat eis aliquis fauor. ergo magis debuisset aarō sustinere mortē qz talia fecisse: siue sustinere populi molestias. fecit ergo peccatū. Cū qz iducit peccatū sup aliqđ peccat. s3 aarō induxit peccatū super israelitas ergo peccauit. p3 antecedens qz oī in lra. dixit moyses ad aarō: qd tibi fecit populus hic vt induceres sup eū peccatū maximū: Cū de nūllū irascit nisi iuste cū iustus sit: et adhuc nō semp irascitur cum peccamus vt patet. ps. 7. cū d. deus iudex iustus fortis et patiens nunqđ irascit p singulos dies: s3 deus iratus fuit valde cōtra aarō ergo iuste iratus fuit. s3 nō est ira in ista s3 aliqđ nisi cū peccauit. ergo aarō peccauit. Antecedens p3 Deute. 9. c. cū d. aduersum aarō quocqz vebemēter iratus voluit eū conterere et p eo sū similitē deprecatus. Cū de peccato aut aaron oīm ē qz nō fuit tale sicut peccatū populi: qz populares peccauerunt multipliciter. Quidā peccauerūt suadendo alijs vt fabricarent deos atqz colerent. Alij peccauerunt solū qz persuasi ab alijs libēter coluerunt. Alij aut qz minimū peccauerunt l3 nō ducerent totaliter voluntarie ad petendū nec colendū: tñ petierunt aut petitiū et factum vitulū aliquo mō coluerunt. Ista aut ē vere idolatria et oīrecte l3 differat fm gradus magis voluntarij et minus voluntarij: iō peccatū istud nō est remissum quantū ad penā tēporalē. peccatū aaron nō fuit in petendo vitulū fieri: imo quantū potuit disturbauit l3 non auderet publice repugnare formidās sibi mortē a populo inferendā. Et iā aarō non coluit qz sciebat nullo mō eē deū nec ei vllū bonorē tribuit. Et iā nō peccauit aarō vt vltimi de popularibz qz aliquo mō inuiti: coluerūt tamē deū illū cōflatilē. Aaron aut quātūcūqz populū timerat nunqz tñ ad tantū pducit potuit vt eū quē ipse ex auro cōflauerat vt deum coleret aut existimaret. Fuit ergo peccatū aaron qz timore mortis ductus dedit occasione populo cōplendi iniquitatē suam. nā ēt nihil operante aut sciente aarō iā ipse populus malus qd postea patrauit inchoauerat. fecit ergo timore ductus vitulum cōflatilē et fecit altare ad cōstituendū solēnitatē hostiarū sup illō. in his aut quātū ipse disturbauerit saltē indirecte iniquā populi intentionē supra psequendo lram declarauimus. fuit ergo iniquitas aarō qz timore ductus fabricauit vitulū petentibus filiis israel: cū enī hoc malū eēt debuisset potius oīa mala pati qz malo cōsentire. Et si hoc in quolibet boie eē oī p̄cipue tñ i p̄latis qz magnū zelū habere debet et nullo mō malū cōsentire: sed potius mori cū ipsi debeāt ceteros ab iniquitatibus remouere. h aut peccatū l3 aliquo mō eēt idolatria inqñtū pmittebat idolatriā: et dabat occasione p̄ficiēde idolatrie iā cepte: tñ nō erat idolatria vera qz nō credidit aarō illū eē deū nec eū vt deū coluit. meruit ergo remissionē pene tēporalis peccatū aarō et nō meruit peccatū aliorū populariū qz erat directe idolatria. Cū dicendū ergo qz aarō bibit de aqua in quā p̄iecti fuerant pulueres vituli combusti: et nō fuit aliqđ signū sceleris in eo apparens sicut in ceteris boibus: qz l3 fuerit aliqđ scelus: tamen deus remissus

Rñ. que dam.

1. Cōsa. rñfionis.

Scōa.

Qd.

33.

2.

An aarō peccauerit in fabricatione vituli. r. Rō qz sic.

Scōa.

Tertia.

Pcū aarō nō fuit sic p̄cipū ppli vitulū colētis

3

Pcū aarō i fabricatione vituli qd fuit.

Pcū aarō nō fuit iā idolatria.

Rñfio.

Isrlite valde moysen vituli idolatriā viderē cātē timuerūt qz iusserat eis deus timorez validum.

B

Quid efficiebat pulvis vituli combusti i aqz sparsus cū israelite d aqz illabibebat

Opi. Rab. abena.

Aliorū opi.

Rñ. qz sic. Rō. i.

Scōa.

misit quia eum disposuerat ad summū sacerdotiū. Etia qz pro eo rogauit moyses vt pz Deutero. 9. c. cū dicit. aduersum aaron quocq; uehemēter iratus uoluit eū cōterere: 2 pro illo suz similiter deprecatur: 2 qz istud peccatū non fuit ita directe idolatria sicut pccū populū. De leuitis alijs dō; est qz biberūt de aqua illa sicut alij de populo: tñ i nullo eozū apparuit aliqđ signū sceleris qz vitulū fieri nō petierūt 2 factū nō coluerūt: nec colētib; osen ferūt. iō abiectis ceteris p̄mogenitis israelitarū loco eozū leuite suscepti sunt vt b; Nu. 3. c. 2 hoc pz infra in lra: qz leuite nō fuerunt puniti sed punitores cū dicit. 2 stās moyses in porta castro rū ait: siquis est domini iungat mibi: cōgregatq; sunt ad eum oēs filij leui. 2 postea segtur. ponat vir gladiū sup femur suum: ite 2 redite de porta vsq; ad portā castrorū: 2 occidat vnusq; fratrē 2 amicu 2 proximu suum: fecerūtq; filij leui iuxta sermonē moysi ceciderūtq; in die illa. 2 3. milia hominū: 2 ait moyses. cōsecrastis hodie manus uestras domino. (Dixitq; ad aaron). Postq; ponit quid fecerit moyses ad examinationē sceleris totū populū: hic ponit qūo redarguit peccatū aaron fratris sui. 2 arguit moyses aaron: qz uidit eū culpabilē: 2 uerissime sic erat: qz pro nulla re debuisset tolerare malum qđ populus peribat vt ipse talia faceret. (Quid tibi fecit hic populus). Loquitur hic aarō ad modū irati: qz uere iratus erat ira que est per zelū. iratoz autē mos est de manifestissimis. ingreere. sciebat. n. moyses qz nihil potuisset facere populus israel aaron: ppter qđ aaron deberet eum inducere in tātum peccatū. nam dato qz ei maximas intulissent molestias nō erat cā sufficiens ad hoc qz uellet inducere eos in tale peccatū. sed ad exaggerādū querelā in aaron dū se in eū inuebēdo loquitur bec. (Quid tibi fecit hic populus). q. d. quare ita fuisti crudelis in istū populū inducēdo in eum peccatū hoc maximū ppter qđ maxima eis pena infligi deberet. nam nō potuit extra te tātū errare vt deberes tātū malū inducere sup eos. (Ut induceres super eū). Non idurit aarō peccatū istud super populū quasi ipse cōpulisset populū colere vitulū: mandās ei vt coleret: uel qz fabricaret 2 postea induceret populū ad peccandū colendo. sicut fecit hieroboā rex primus in israel sup tribus decē. nā fecit duos vitulos quoz vnū posuit in dan 2 alium in bethel: 2 induxit populū ad adorandū vt pz. 3. Reg. c. 12. aaron autē nec mādauit nec p̄ncipaliter fecit: sed populo petente 2 quasi mandāte timēs fecit vt in supioribus declarātū fuit. non ergo erat conquerendū de aaron quasi ipse peccatū p̄ncipalr induxisset: sed qz populo uolētī malū facere: iuit? 2 occasione p̄buiisset. (Peccatū maximū). Lra bebraica nō ponit pccū maximū in suplatiuū s; pccū magnū. 2 adhuc si attendat p̄prietatē lingue bebraice nō d; peccatū magnū quasi ponat in neutro genere aut masculino: sed ponit in feminino. vt si diceretur apud latinos in feminino genere feci peccatā magnā: ita in bebreo si ponere in masculino genere uel neutro diceretur. (Auol gadol). i. peccatū magnū: sed ponitur in feminino gñe tam substātiuū qz adiectiuum 2 dicit. (Auonaguedola). i. peccatā magnā. sed hoc nihil interest: qz fit ppter barbariē incomptā idiomatis bebrei. sed differt quātum ad hoc qz uocat peccatū magnū in bebreo 2 in lra nostra uocat maximū. 2 eadē oīa est in lra. j. cum d; peccastis peccatū maximū. in lra bebraica dicit peccatū magnum. lra tñ nostra caute posuit peccatū maximū: quia fm ueritatē maximū est. nam fm iustitiā distributā 2 cōmutatā quando cōsideratur quantitas offēse sine incōparatione vnus ad alterū: ita qz sint duo aut plures offēdentes: siue cōparando solum offēsam ad penam debitā semper iudicatur quātitas ipsius offēse per magnitudinē eius cui fit offēsa. s; in peccato idolatrie fit iniuriā deo taliter qualiter non fit in aliquo aliozū peccatozū. ergo istud maximū est. pz enī quia alia peccata sunt 5 proximos directe: 2 dicitur in deuz in quantum sunt cōtra leges datas ab eo: uel 5 instinctū rōnis p̄ctice ab eo nobis iniste. istud tñ dicit directe in deum: uel quia aut negat uerū deum quem nos colimus eē uerum deum affirmans iouem 2 martem uel quosq; de alijs esse deos. aut saltem eum bonorē qui soli deo debetur multis alijs tribuit. in quo totum p̄iudiciū deo fit: qz ei bonor adimif: 2 qz cōtra leges eius agitur. si autem respiciant omnia alia reperiet qz in nullo eozū ita directe agitur contra deum. de his autem in qbus agim; cōtra primū satis notum est. s. in septē p̄ceptis de his: quia solum est iniuriā deo in quātum non obedi; legibus ab eo datis: siue in uoce 2 scripto siue in ratione p̄ctica. non tñ uenit ei p̄iudiciū quasi ex actu isto malo aliquod damnu aut bonoris dīminutio ei p̄oueniat aut uideat p̄ouenire. nam si ego fornicer aut furer nullus bonor deo adimif. si tamē sim idolatra directe

tollo bonorē diuinū uocando aliū deum 2 non illum: uel illum 2 alium cum eo. alia aut sunt p̄cepta que etiā nos dirigit in solū deum vt p̄ceptum de non assumēdo in uanū nomen domini: 2 p̄ceptū de obseruationē sabbati: 2 in his qz qd peccat 5 deuz peccat. 5. primū autē nihil. tñ nō p̄st ista uocari peccata maxima qz non sunt peccata directe 5 deum sicut aliud de idolatria. nam si aliquis nomē domini in uanū recipiat aliquale iniuriā ei facit: qz nomē suū gloriozū debet in magna reuerētia haberi: cum autē in uanū assumif debita ei reuerētia adimif. nec tñ ppter hoc dicitur deuz uerū non esse deū afferentes iouē martem saturnū aut esculapiū fore deos. uel eū eē deuz: s; alios cū eo eē deos 2 esse ei eqles. in idolatria tñ bec oīa fiūt. maius ergo ualde est peccatū idolatrie qz assumere nomē dei in uanū. Est et p̄ceptum de sabbato directe in deum. 2 qz quid in eo peccat in solū deum peccat: tñ ista offēsa nō est magna. nam qz ego nō obseruē diem sabbati s; fit offēsa facta deo: qz agitur 5 lege a deo data: tñ non ex hoc nego eū esse deū: aut adimo ei aliquē bonorē faciendo aliū deū equalē ei. nec est illa detractio reuerētie nominis eius. nō est ergo alicuius momēti uolatio sabbati cōparando peccato idolatrie. rectissime ergo lra nostra uocauit idolatriā peccatū maximū: s; in bebreo nō habeatur maximū sed magnum. (Lui ille rīdit). s. aaron uidens dūre inuebi moysen in ipm rīdit bec que sequunt. (Ne indignetur dominus me). Aarō erat frater moysi ex eodē patre 2 matre: 2 erat maior eo trib; annis vt patet supra. 7. ca. ubi dicit cū moyses 2 aaron ingressi sunt corā pharaone erat moyses annor. 80. 2 aaron annor. 83. Erat etiā multum p̄cellens aaron sup moysen rōne p̄mogeniture: ex qua habebat p̄mogenitus multa iura sup alios fratres. de qbus dixim; Gen. 25. et. 2. c. tñ hic non loquitur aaron tanq; maior moyses: sed tanq; subditus eius. Et hoc multiplici rōne. C̄p̄ma qz moyses erat p̄p̄eta oīi spālī: qz ad eum solū loquebat deus: ipse ad aaron postea. sic dicitur sup supra. 4. c. ipse loquetur pro te ad populū 2 tu eris ei in his que ad deum p̄tinent. 2 supra. 7. c. dicit. ego constitui te deū pharaonis: 2 aaron fr̄ tuus erit p̄p̄eta tuus. C̄sc̄do qz moyses fuerat cōstitutus a deo vt dux populi 2 ordinatoz eius 2 iudex quātum ad omnia. 2 non solū vt iudex: sed etiā vt pater 2 vt mater: qz dicebat ei oīs. porta eos in sinu tuo sic solet nutrit portare infantulum: 2 duc in terrā pro qua iurauī patribus eozū vt habetur Num. 1. c. C̄tertū erat 2 potissimū quia moyses erat nunc terribilis 2 corā toto populo vitulū conculcauerat atq; cōbuserat 2 in puluē cōminuēs sparfit in aquam: 2 totus populus coram eo tremebūdo uultu pauitabat atq; ad mādātum ei omnes de aqua illa quā uehemēter horrebant biberunt. timuit ergo 2 ipse aaron uelut sceleris sui consci; ne moyses qui ita in eum dūre inuebebat uellet inducere sup eum ppter peccatum grāde punitionem grauissimā. motus ergo eum uerbanū faciebat 2 uocabat moysen dñm suū vt sic eum placaret. nam rñsio mollis frangit irā: 2 sermo durus suscitāt furorē vt patet Pro. uerbis. 15. c. (Ne indignetur dominus meus). i. rogo te domine mi ne irascaris 5 me: qz ego nō peccati tantū in hoc sicut tu meditaris. (Tu enī nosti populū istum). Inducit aaron qđ petebat. s. ne irascere; moyses in eum grauiter: 2 hoc quia iste populus erat malus 2 petierat ab eo vt faceret eis deos. ipse autē impetū eozum ferre non ualens: quia existimabat eos ruituros in eum si petitionē eozum non assentiret. fuit ergo timore inductus ad assentiendum faciendumq; quod petebat. 2 hoc est qđ dicit hic aaron. s. (Tu nosti populū istum). Non est probatio siue inductio petitionis siue imediate: sed probatio cuiusdā p̄bationis: sicut in syllogismis ad inferendas cōclusiones ponim; p̄missas: 2 rursus p̄p̄iarum p̄missarū ponimus p̄bationes. petitio autem aaron erat qz non irascere; ei moyses. hoc autē sic confirmari debebat. populus iste uenit ad me 2 petiuit impoꝛtune vt fabricarem ei deos: ego autem timēs fabricari. nūc autem istam p̄bationem confirmat. s. qz uenerit ad eum totus populus petens deos sibi fieri. nam forte moyses posset dubitare vtrum populus tale quid petisset. probat autem uerissimiliter aaron hoc arguens ex per se notis aut magna experientia cognitis ipsi moysi dicens. domine quia cognoscis qz populus iste pronus sit ad malū: ideo uenit 2 petiuit deos sibi fieri. (Tu enim nosti populū istum). q. d. dicat etiā si non diceretur: domine mi qz iste populus malus sit: 2 semper in malis pronus: tu cognoscis quia sepe expertus es. nam cum exiissent de egypto 2 uidissent pharaonem super se uenientē: desperātes dixerunt moysi. nūqd non erāt sepulchra in egypto: quare eduxisti nos vt moreremur in solitudine vt patet supra. 14. c. marmurauit et

In p̄ceptis p̄me tabule solū 5 deuz peccat 2 nī bil 5 p̄xi mū.

Aarō uocauit moysen oīs suū cōz eē maior etate moyses. 1. rō.

Secūda.

Tertia.

§ Rñ. mollis frangit irā.

† 1. expō.

populus iste iterum in solitudine in marath cum inuenissent aquas amaras ut patet supra. 15. c. murmurauerunt etiam iterum cum defecisset panis in deserto syn 3 moysen et aaron dicentes. utinam mortui essemus per manum domini in egypto quando sedebamus super ollas carniui et comedebamus panem in saturitate: cur induxistis nos in desertum istud ut occideretis omnem multitudinem famem: ut patet supra. 16. c. repugnauit etiam populus iste mandato dei: quod de manna colligebat ultra mensuram gomori impositam. et quia in sabbato exibat ad colligendum manna contra prohibitionem dei ut patet supra. 16. c. 23 deus murmurauerunt pro aqua in raphidim ut patet supra. 17. c. et ideo moyses videns hoc cognoscerebat eos esse pronos ad malum et contendentes contra dominum ut patet supra. 9. c. 1. de eo loco quo egressus es de egypto usque ad locum istum semper dominum contempsisti. (Pronus fit ad malum). i. p. n. ad omne malum: ideo verisimile est quod ipsi incitarent me ad hoc malum ut facerem eis vitulum ad colendum. Vel dicuntur per ad malum. i. ad idolatriam. ita quod spualiter essent inclinati ad idolatriam. et hoc sciebat moyses: quia in egypto coluerant deos secundum ceremonias egyptiorum: et ex hoc sciebat moyses eos inclinatos esse ad idolatriam. (Dixeruntque mihi. fac nobis deos). i. quod ista gens ad malum idolatrie prona est: dixerunt mihi ut faceret eis deos quasi dei. si non fuisset gens inclinata ad malum cum haberet deum suum verum non peteret sibi fieri deos aureos. Vel aliter dixit mihi gens ista quod facerem eis deos. et hoc satis verisimile est istam gentem peccauisse: quod erat prona ad malum. i. ad idolatriam. (Fac nobis deos). 13 in plurali dixerunt: tamen unus deum petebant ut declaratum fuit in principio. c. huius quos deos isti petierunt: vel ad quem finem: et quare fuerint moti ad petendum: et de multis alijs huiusmodi dictum fuit in principio. ca. huius. (Qui nos precedant). i. quod demonstrent nobis viam euntes ante nos. i. quod ille deus suus videretur finem multum esse rationalis et potens eis imperare et coram eis per se ambulare. hoc enim ipsi petebant: sed non fuerint facti eis tales dii. de hoc etiam supra declarauimus quod isti dii possent precedere bebreos in itinere. (Huc enim moyses qui nos eduxit de egypto nescimus quid acciderit). Quia per dies. 30. aut. 35. moratus fuerat moyses extra castra quando ista dixerunt indei: et putauerunt moysen mortuum esse quod non determinauerat eis tempus in quo venturus esset. oia haec exponantur sicut. s. exposita sunt. (Quibus ergo dixi. quis vestrum habet aurum?). Videbatur oportunitatem eorum: et si eorum intentioni non consentire me subito laniam: ideo volens aliquantulum indirecte impedire cognoscens auariciam eorum petiit aurum. nam credidi quod dare nollent: et sic omitteret fabricaturam eorum: sed nec sic obtinuit aaron: quod perualuit iniquas bebreorum. et non habet sic supra sicut hic. quod supra dicebat. tollite in aures quod sunt in aures vrorum vestrarum et filiarum atque filiorum et afferte ad me. hic autem ponitur aurum vniuersaliter et non ponitur quale aurum esset. in quo minus aaron facit ad propositum suum: quod loquendo sicut supra. nam nihil est quod cum maiori difficultate darent israelite quam ornamenta aurea pendentes in auribus eorum: citius enim vasa aliquid aurea darent. id petens in aures petebat id quod magis difficile videbatur: et quod magis distrabere posset indeos a fabricatura eorum. et sic est intelligenda ista scriptura: sed vniuersaliter ponat aurum. nam modus sacre scripture est ut postquam aliquid plene et determinate narrauerit: si igitur contingat illud idem narrari debere qualiterque narrat etiam si breuissime: hic autem noluit explicare in aures vrorum et filiorum et filiarum cum supra explicasset: sed posuit aurum vniuersaliter. (Tuleruntque et dederunt mihi). i. tulerunt in aures aureas oium vrorum filiorum filiarumque suarum ut fabricaret eis deus. (Et proiecit illud in ignem). Ecce mutatus est modus loquendi hic et supra. nam dicebat supra quod aaron accipiens a toto populo in aures formauit eas opere fusorio: hic autem dicit quod proiecit in ignem aurum et exiit factus vitulus aureus propter intentionem eius. haec autem duo totaliter repugnare videntur. Quidam autem volentes totaliter excusare aaron dixerunt quod aaron non habuit intentionem fabricandi idolum: sed accepit aurum et proiecit in ignem ut ibi periret: sed diabolus propter intentionem aaron formauit vitulum ex auro. Cuius non potest stare: quod si manifeste supraposita in principio. c. 3. dicit. i. quod aaron formauit istas in aures opere fusorio. i. in quadam forma siue vase fusorio. sed non poterat formari tale vas fusorium et fundi in eo aurum illud nisi esset a proposito. ergo aaron iten debet facere vitulum magis quam aliud animal. causa supra assignata fuit. Cuius patet hoc: quod aaron non ausus fuisset aurum in ignem facere ut periret: quod tunc populus in eum factus atrocior: subito illum dilaniaret: quod perdidisset aurum et non fecisset idolum. facilius enim sibi remitti posset si populo petente deos fieri et offerente aurum facere noluisse: quam si acceptum aurum in ignem in-

ciens perdidisset: quod tunc videretur hoc fecisse intentione nocendi eis. Cuius ergo ut vult littera posita in principio huius. c. 1. quod aaron accepit in aures aureas a toto populo: et facta forma fusoria ad vitulum imaginem infudit ibi atque factus fuit vitulus. Cum autem tem dicitur. quare ergo hic dicitur quod aaron proiecit aurum in ignem potest dupliciter responderi. Uno modo quod aaron attentet hic culpam suam: quod aaron timuit valde quod moyses vellet ei infligere aliquam grauem penam ut dicitur supra. ne indignetur dominus meus. et si forte confusus fuisset factum suum totaliter secundum quod res gesta se habuit timebat quod moyses irascere valde. palliauit ergo factum suum quantum potuit. et erat intentio sua dicere quod ipse non intenderat facere vitulum sed perdere aurum: ideo proiecit in ignem aurum quod non erat ad fabricandum sed ad perdendum illud. tamen egressus fuit vitulus. i. apparuit factus: sed ego non intenderam facere vitulum nec putavi quod inde fieret. Sed in hoc mentitur aaron: quod non proiecit aurum in ignem sed formauit opere fusorio ut patet supra. satis admiror qualem aaron sic publice mentiri non erubuit. erat autem toti populo notum quod ipse in forma fusoria vitulum fabricasset. negabat tamen coram moysen. i. quo si moyses vellet a populo ingrederi veritatem rei: clarissime conperisset aaron fuisse mentitum quod erat maxima confusio in tanto viro qui erat dux populi: et per hoc merebatur magnam penam incidere: sed timor eius induxit ad hoc subeundum. nihil enim est quod non expleant improbus amor et timor. Alio modo potest dici quod aaron enarrauerit moysen rem gestam secundum omnem veritatem. tamen scriptura que breuiloqua est: quia supra istam narrationem posuerat hic eam breuiter tangit et aliquantulum obscure: ita quod videatur repugnare narrationi superiori. et satis rationabile est hoc: quod satis erat durus quod aaron ita publice mentiret cum notorium esset in forma fusoria eum fabricasse vitulum aureum. Etiam quod si ipse non intenderat vitulum fabricare sed destruere aurum cum factus fuisset vitulus a demone vel alio non fecisset ei aaron altare et mandaret quod ei celebraretur solennitas sequenti die fabricacionis sue. sed haec oia fecit ergo intenderat fabricare vitulum. Cuius ergo isto modo quod aaron confessus fuit se fabricasse vitulum in forma fusoria: sed hoc non volens sed coactus saltem conditionali coactione fecerit. et cum dicit quod proiecit aurum in ignem: non est sensus quod proiecit super punas ad hoc quod perderet: sed quod posita fuerit forma fusoria laetens sub terra: et supra ponerentur carbonem viui in aliquo vase magno contentiuo eorum et esset proforatum inferius aut posset per angusta foramina aurum liquefactum decurrere in formam fusoriam infra latentem. et sic formaretur vitulus aureus proiciendo aurum super carbonem quod est proicere in ignem. per hoc in fusione carbonum. Idem ergo est formare vitulum opere fusorio quod proicere aurum in ignem: quia ad formandum opere fusorio necesse erat aurum in ignem poni. (Egressusque est hic vitulus). i. ex hac fusione factus fuit iste vitulus: non quidem quod egressus fuisset quasi a casu preter intentionem meam. sed quod talis forma fusoria facta est: talis vitulus inde exiit. (Videns ergo moyses populum quod esset nudatus). Hic ponitur quartum principale. i. peccati examinatio punitio. et fuit ista punitio ad prouocandam misericordiam dei: quod cum populus iste tam grauer peccauisset donec aliquantulum per offensa facta puniret non audebat moyses totaliter petere a deo deleri peccatum populi huius quantum ad penam. et quia erat platus et pater totius populi moyses huius vtriusque gladii potuit et debuit punire iniquitatem populi quantum cognoscere poterat: imo si non puniisset eos peccasset: quod negligeret id quod officij sui cura exigebat. (Videns moyses quod nudatus esset populus). Dicitur quod populus israeliticus in die receptionis legis assumpsit insignia quedam ornata: ita quod omnes de populo portabant illa insignia: et cum adorauerunt vitulum ablata sunt. Sed hoc falsum est: quod istud quo nudatus erat populus: non erat aliquid quod deus abstulisset: sed aaron abstulit cum dicitur. spoliauerat. n. eum aaron. sed aaron non spoliavit populum nisi in auribus aureis quas possidebat populus ante dationem legis: quod duxerat eas de egypto. ergo non erat ista insignia que suscepit in die legislationis. Cuius quia dicitur hic. (Videns moyses quod ruptus esset populus) secundum litteram bebricam. sed rumpi solum pertinebat ad ablationem inaurium de auribus que fit per quandam fractionem inaurium. et sic dicitur supra in principio ubi littera nostra habet. tollite in aures aureas. In bebreo habet. rumpite in aures aureas. et supra immediate ubi dicit littera nostra. tulerunt et dederunt mihi. littera bebraica huius. ruperunt et attulerunt mihi. Ergo de inauribus intelligitur ista nudatio vel ruptura que ponitur hic. et est sensus quod moyses vidit populum praeuatum inauribus quibus eum nudauerat aaron. Cuius patet hoc: quod ornatus fuit positus ut insignia in die legislationis: postea mandatum domino fuit ablatum

Doc. d. f.

Petitio. Qui autem mutauit vitum in eum moysi.

R. 1.

Aaron medaciu

2. r. n. f. o.

L. Corda tialfe.

†

†

L

†

Exp. quomodo L. o. 1.

Secunda.

L. f. a. be. brea.

Tertia.

S

2. exp. o.

1. exp. o.

Secunda.

†

†

†

†

†

†

20. 34

An aaron bauerit intentionem fabricandi vitulum R. 1. aliq. 2. L. o. 1.

Secunda.

ablatus vt p3 sequenti. c. cum dicit. iam nunc deponere ornatum tuum: et sciam qd facia tibi: et deponuerunt filij israel ornatu suu a monte oreb. Ergo iste ornatu quo nunc populus erat spoliatus non erat illa insignia que recepit in die dationis legis: sed erat inanes qbus ornabantur femine et viri: cuius dictu fuerit supra. tollite inanes aureas de vxorum filioruq; filiaruq; auribus. (Videns moyses populu q nudat' esset). i. pnuatus inaurib' aureis qbus decorabatur. Est aut' sensus decurtat' ponendo istud participiu videns qz non ponit' verbum ad qd imediate referat: id debet intelligi qz videns moyses populu nudatum iratus est. vel debet referri ad verbu qd infra ponitur. scilicet. et est sensus qz videns moyses populu nudatum et stans in porta castroru ait. figs domini est iungas mibi. (Spoliauerat eum aarō). Qz ipse abstulerat ab eis oia ornameta aurea inauriu: et sine illis videbantur ee nudati. et hec erat nuditas in toto populo: qz mandauerat aaron vt ducerent oēs inanes aureas vxorum et filiaru atq; filioru. (Per ignominia sordis). i. ista nudatio vel spoliatio fuerat facta ab aarō ad ignominia sordis. i. sordidū quid et magne ignominie. i. vituperij. vocat enim qdlibet idolu sordes et ignominia vt p3 Deutero. 7. c. cum dicit. ne inferas quicq; ex idolo in domu tuam ne sis anathema sicut et illud est: quasi spurcitia detestaberis: velut inquamētū et sordes abominationis habebis: qz anathema est. (Et inter hostes nudū constituerat). Ista est alia nuditas. nam aaron pnuat populu inaurib' aureis: ex quo nudus videbatur quantum ad ornameta. et qz ista fuerant data ad fabricationem vituli: deus fuit indignat' eis et pnuat eos auxilio suo spali. i. qz si venissent tūc hostes super eos leuiter occideret ipsos: qz deus non adiunaret. sic p3 Nume. 14. vbi cum marmurasset populus dicens velle se reuerti in egyptu constituto super se duce: irat' vebementer deus protulit cōtra eos sniam mortis in deserto: et destituit eos auxilio: cūq; ipsi hoc videntes dicerent se ascendere velle in terram promissam: dixit eis moyses. nolite ascendere. non est enim oīs vobiscū ne corruatis corā inimicis vestris: amalechites et chanane' scilicet aī vos quoru gladio corruetis: at illi contenebrati ascenderūt in vertice montis: descenditq; amalechites et chanane' q habitabat in montib' et percussit eos atq; occidit eos perfectus est vsq; in hōma. Idē p3 Deut. 1. ca. cum ergo aaron dedisset aliquale occasione cōplendi sceleris iam incepti. dicit constituisse eos nudos inter hostes. i. non potentes se defendere. in hebreo dicit. (Et inter insurgētes suos nudam eū constituerat). Vocantur insurgētes sui. i. insurgētes in eum. i. hostes q insurgēbat in eum. (Et stās in porta castroru). Hic ponit' ordo vel modus situationis castroru. scilicet qz castra haberēt portas. scilicet qz haberēt vias magnos atq; directos p quos ambularēt populus. Nō est aut' putandū q castra israelitarū haberēt portas: qz tunc oportebat ibi esse muros siue de lignis aut de lapidib' vel terra. sed neutru existere poterat: qz qn castra locabant nō faciebant muros: qz hoc magni tēporis occupationē exigeret qd iudeis certū esse nō poterat: qz nesciebāt vtrum nubes fm cuius motū mouebant castra: moueret eadem die quagescebat vel alia die aut post mensem vel qn vt p3 Num. 9. c. idē semper expectantes motum eius erāt in dubio: nec veniebat facere murū. Et qz dato qz scirēt se alicubi muros et portas cū hoc solū fiat ad obfessionē hostilē in quali non erāt iudei: sed potius ipsi inuadebāt loca murata. Hic tñ porta castroru introitus castroru. erant enim castra disposita p calles magnos sicut nunc sunt ciuitates ordinate: ita q domus sint disposite in ordine vt vici sint medij ad transeundū. ita tētozia castrorum ponebant in ordine vt iter se calles facerent. et cum staret moyses in introitu alicui' callis magni dicebat stare in porta castroru. Ordo castroru ponit' Nume. 2. c. scilicet qz essent. 4. vexilla quoru vnus eēt iuda et cum illo eēt tribus iuda et alie due trib' ad orientale plagam. scdm vexillū erat ruben cū quo erant tribus ruben et alie due: et hoc erat in pte meridiana. tertium vexillū erat dan et cū eo tribus dan et alie due trib': et erat in plaga aglonari. quartū erat vexillū effraim cum quo erāt trib' effraim et alie due: et hoc erat in parte occidentali: ita qz hec castra erant disposita per quadru. in medio autē castroru erat tabernaculū: et in circuitu ei' familie leuitarū excubantes in vigilijs domini. Sed vtrū iste ordo semp fuerit in castris israelitarū nō constat. picipue cum ista qdrangularitas castroru erat ad locandū in medio scūariū: hoc tpe nondū erat scūarium factū. nam in pncipio scōi anni erectū fuit scūarium vt p3 j. 40. c. Si autē nō ponat' iste ordo erit alius scilicet qz oia castra eēt simul. scilicet oēs tribus: ita qz nō esset distantia inter tribum et tribū: sicut erat existēte tabernaculo in medio et le-

uitis in circuitu eius: ita tñ qz non esset pmixtio tribuū. scilicet qz aliqui de vna tribu miscerēt alijs de alia tribu: vel qz vna familia misceret alteri: sed erāt contigue. et in his castris fiebat talis dispositio vt eēt calles medij inter tētozia: vt totus populus et pecora ipsa transire possent cū opus esset. Et dato qz eēt castra disposita in quadratura extēte in medio sāctuario et leuitis vel nō extēte: tñ in qualibet pte castroru sub quolibet. 4. vexilloz erant disposita sic tētozia vt iter se calles efficerēt: alio nō possent ipsi qui habitaret in medio castroru alicuius istaru partiū. 4. conuenienter incedere quo vellent. quocunq; ergo ponant castra ista disposita stabit ista. scilicet. (Stās moyses in porta castroru). i. stans in introitu vni' magni callis q pueniebat vsq; ad terminū castrorum. Est tñ oīa in hoc: qz si erant castra eadē: ita qz non esset aliqua distantia inter tribus sicut cum ponit' ordo quadrature: intraret moyses et leuite p vnu callē et pcuterēt quoscūq; in illo calle hītes notā criminis patrati reperiret: et finito illo calle intrarent in alius puenientes a pncipio vsq; ad finē: et sic per vnuerfos calles donec pambulassent oēs castroru calles. Si aut castra essent disposita in quadratura et eēt abinuicē separata sub. 4. vexillis: oportebat qz moyses et leuite intrarent per vnu callem vnus de. 4. castris. vtpote p vnu callem castroru extētiū sub vexillo iude: et finito illo intraret per aliū quousq; finirent oēs calles castroru iude. qbus finitis irent ad castra extētia sub vexillo ruben et idem facerent. et deinde ad castra extētia sub vexillo dan et effraim (Ait. figs est dñi iungas mibi). Volebat moyses vlcisci offensā factam deo in fabricationē et adorationē vituli: et qz solus non posset tot occidere aduocauit adiutores. vt aut citius eos hēre posset: posuit se in introitu vni' callis magni castroru qui vocat' porta castroru: et clamauit voce magna dicens. si quis est dñi iungas mibi. i. si aliquis h' zelum dei veniat ad me. Iste callis in cuius porta se posuit. moyses et clamauit hec erat callis in tribu leui vbi castra metabant. et p3 quia si moyses inerat ad aliquē callem castroru dan vel neptalim et sic de ceteris: et clamasset verba hec nō audirēt leuite quoz locus castrametationis alius erat: et non possent conuenire ad moysen: sed imediate vt moyses sic clamauit conueniunt ad eum oēs filij leui vt p3 hic. ergo ille callis vel porta castroru erat ad partē castrorum in qua castrametabant leuite. (Sigs est dñi iungas mibi). i. si quis habet zelum dei et dolet de offensa eius: nec est insignitus signo sceleris ppetrati veniat ad me et vlciscemur iniuriā dei. (Congregatiq; sunt ad eum oēs filij leui). Quia audita voce moysi conueniunt de tribu leuitarum viri qui poterant accipere arma quotquot erant in tribu leui.

Et an aliqui leuitarū peccauerit in adorationē vituli. 20. 35. inferit Ra. scilicet qz nullus de tribu leuitarū peccauit in vituli fabricationē et adorationē: qz soli coniungebant illi q erant ex pte dei sicut dixerat moyses. figs est dñi iungatur mibi: et cōgregati sunt oēs filij leui. ergo oēs erāt ex parte dei. scilicet nō peccātes. In dñum aut forte dicit qz nō pbatur ex hoc aliquid tale: qz istud signum oīs in sacra scriptura rarissime distribuit vnuerfaliter sed totā suā vim: ita qz pdicatū verificet de quolibet repto sub subiecto fm naturā signi vnuerfalis distribuetis. de hoc qz plurima exēpla sunt in scriptura sicut patet Gen. 4. 1. c. cum dicit. oēs puencie veniebant in egyptu vt acciperent escas. sed manifestū est qz nō veniebāt oēs puencie in egyptu. Et certū est qz aaron peccauit qz increpuit eum moyses vt p3. scilicet cū dicit. quid fecit tibi populus hic vt induceres sup eum peccatū grāde: Et qz moyses orauit deū iratū cōtra aaron ne ptereret eum: sed de nūc irascit' iniuste. ergo aarō peccauit cū ei deus irat' sit. de hoc p3 Deutero. 9. ca. cū dicitur. aduersum aaron quozq; vebementer iratus eum cōterere voluit: et pro eo sum similis deprecatur. Et si nō peccauissent alig de leuitis nō occisi fuissent. sed de leuitis alig occisi sunt p fabricationē et adorationē vituli. ergo peccauerūt. Ans p3 qz dicit. j. ad leuitas qui ambulabāt cum moyse occidēdo peccatores. scilicet scilicet bodie man' vestras oīs: vnusq; in filio et fratre suo vt datur vobis benedictio. leuite ergo filios suos et fies occiderūt. qz alig qui leuite peccauerūt et occisi sunt. Et p3 h' Deut. 33. c. cū benedicit moyses tribuz leui dicens. pfectio tua et doctrina tua a viro scō quem pbasti in tentationē: et iudicasti ad aquas cōtradietiois: qz dixit patri suo et matri sue nescio vos: et fratribus suis ignoro illos: et filios suos nesciuerūt. qd intelligit de interfectione facta p leuitas i peccantes dñm pro scelere idolatrie vituli. Pro pte opposita dici pōt qz de leuitis nullus peccauerit: qz oī in lra. cōgregati sunt ad eum oēs filij leui. nulli tñ congregabant nisi illi q non peccauerāt. ergo nulli de filijs leui peccauerūt.

Exodus * Abulenſis.

20 ij

Lra hebre.

Castra hebreorū nō habēt portas neq; muros.

Que erat porta castroru filiorū israel.

Ordo castroru.

S

†

†

†

Opi. ra. sa. q nō.

In oppositū rō. i.

Scōa.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

B

i. rō qz alig leuitarū non peccauerūt.

Scda.

rūt. C Itē qz si de tribu leui aliq peccauissent non erat aliq rō quare a sacerdotio repellerent ceteri trib⁹ ⁊ assumeref sola tri bus leui. sed alie repulse sunt ⁊ soli leuite electi sunt vt p3 Nu. 3. et. 4. et. 8. et. 17. et. 18. et. 34. ergo leuite nō peccauerūt. aīis p3: qz si de tribu leui aliq peccassent non eēt maior cā quare de leui tis assumerent in sacerdotes qz de alijs tribub⁹. nam nulla fuit trib⁹ que peccaret totalit: ita qd nullus eēt in illa tribu q nō pecca ret: qz tūc tota perisset. si q in tribu leui aliq peccauerunt ⁊ aliq non: nihil magis fuit in illa tribu q in oībus alijs. ergo nec ma gis debuit ista eligi qz alie: p̄cipue qz quelibet aliax habebat ius in sacerdotio quantum ad p̄mogenitos: ⁊ fuit p̄uata iure suo.

Doc. dē.

C Dēz ergo videt q fuerit aliqd speciale. f. q nullus de leuitis aliqd peccauerit: i. in oīb⁹ alijs tribub⁹ alijs peccauerit: ita q nō fuerit aliqua trib⁹ que totaliter eēt imunis a scelere hoc p̄ter le niticā tribum. C Ad argumentū in oppositū rīderi pōt. ad p̄i mum qñ dicit q istud signū oīs non tenet vim suā in sacra scri ptura semp distribuēdo vniuersaliter sicut in dialecticis. Rīde tur q verum est q non semper tenet vim suā. tamen non se quitur ex hoc q hic non teneat vim suā. nam multoties omnis tenet vim suā in sacra scriptura. sicut est illud. oēs declinauerunt ⁊ inutiles facti sunt. ps. 13. ⁊ illud. oēs in adam peccauerūt. vt p3 ad Ro. 5. c. sic igit poterit stare hic in tota sua vi: imo semp signa vniuersalia in sua vi teneri credenda sunt nisi cōtrā cōstet. hic tñ considerandū est q sermones sint cognati rei de qua loq mur iuxta doctrinā platonis vt ait Boetius de consola. li. 3. p̄o. sa. 12. sicut distributio vniuersaliter: scilicet q moyses loqueba tur hic ad viros potentes carpere arma: qz vocabat eos ad vl tionem sceleris patrati. sic aut intelligēdo est distributio. f. con gregati sunt ad eum oēs filij leui. i. siue magni siue parui siue se niores siue pueruli: qz manifestū est q paruuli ⁊ lactentes ⁊ se nio cōfecti non iuncti sunt ad moysen. ⁊ p3 qz dicitur in lra. po nat vnusqz gladiū super femur suū. sed certū est q non posset q̄slibet ponere gladiū super femur suū: sed soli iuuenes fortes ad bellū. C Ad scdm qñ arguit de aaron: qz aaron erat de tribu leui: tñ peccauit in fabricatiōe vituli: ergo falsum est illud q nul lus de trib⁹ leui peccauerit in b: qz si nō peccauisset aarō nō icre passet eum moyses: sed valde increpauit eū vt hic p3. ergo pec cauit. Rīdetur q moyses stetit cum oīo in mōte ⁊ nesciebat ali quid de peccato populi nisi quantū ei de⁹ reuelauit. de aarō aut forte reuelauit ei q fecerit vitulū nihil addendo. f. vtrum spon tanens vel coactus: ⁊ tunc qz q moyses descēdit ad populū pu tans aaron spōtanee egisse redarguit eū. Vel forte qz deus ni bil reuelauit vtrū aaron fabricasset vitulum. et postea moyses descēdens in castra cōperit aaron fecisse vitulum ⁊ nihil vltra ingrens redarguit eū. Magis tamē dōm qz q deus reuelauit moysi peccasse populū colendo vitulū: qz aaron timore popu li duc⁹ fabricauerit illū ad petitionē populi. * Et p3 hoc. nam si moyses audiuiſſet siue a deo: siue a populo q aaron fecisset eis vitulū ⁊ non audiuiſſet aliqd alterū: putaret q aarō volūtarie fecisset ⁊ eum forti⁹ increparet. sed ista increpatio que hic ponit ur fm magnitudinē sceleris idolatrie qd oīum maximū est: nō est alicuius quātitatē. ergo moyses increpās aaron sic audine rat a deo q iste fecerat timore induct⁹. C Itē si deus non indi casset moysi q aaron frater eius peccasset in fabricando vitu lū non orasset pro eo: qz q non peccauit nō idiget vt pro eo ore tur: sed orauit moyses p aaron. ergo de⁹ ei declarauit q pecca uerat. C Itē moyses vidit cum staret in monte q de⁹ irasceref populo israelitarū: ⁊ hoc p peccato. ⁊ vidit q etiā contra aarō vebemēter de⁹ irat⁹ fuit. ergo cognouit eū per dei reuelationes peccasse. de hoc patet Deuter. 9. c. f. aduersum aarō quoqz vbe mēter irat⁹ voluit eum cōterere. i. qñ ego vidi deū in mōte ira tum: nō solū vidi eū iratū ⁊ populū: sed etiā ⁊ aaron. C Dicēdū ergo q moyses redarguit aaron qz peccauit. non tñ qz pecca uit in idolatria directe: sed qz peccauit indirecte. nam moyses non redarguit aaron tanqz mādauerit fieri vitulū aut cōpule rit populū ad adorandū: aut qz ipse eum eē deū crediderit: vel qz eum saltē inuite adorauerit: qz bec oīa directe sūt idolatria. aaron aut nihil horū egit: sed solū timore ductus fabricauit vi tulū. sed nec eū deū credidit nec tāqz deum coluit. ⁊ sic manet q aaron nō peccauerit in idolatria: sed in aliqū qd aliqū mo do. f. indirecte p̄tinet ad idolatriā. C Ad tertiu argumentū p ista parte qñ dī q deus irascit iuste. sed ipse fuit irat⁹ aaron: ergo iuste fuit irat⁹: ⁊ sic peccauit. Rīdetur q deus fuit irat⁹ iuste aa ron ⁊ ipse peccauit: tñ non peccauit in idolatria directe colēdo idolum aut spōtanee fabricādo. nec de hoc eū deus habuit exo sum: sed qz cum debuisset poti⁹ oīa mala pati qz malo cōsentire

Ad scdm ar gumentū.

De reuela uio moysi i mōte exiit pplm pec casse ⁊ aa rō timore populi vi tulū fabri casse. * 1. rō. Secūda.

Tertis.

Ad tertiu argū. De⁹ iuste iratus fuit aarō qz pec cauit i. nō peccauit di recte i ido latria.

nō fecit: i. timore mortis fecit vitulū aureū. q peccauit. ⁊ de h re darguit. i. nos h dicim⁹ p̄tō vere ⁊ directe idolatrie. f. q nul lus de tribu leui cōmiserit vere idolatriā: qz nec aaron cōmiserit vere idolatriā: i. directe. C Et si adhuc arguere velles q ille q iducit p̄tū magnū sup alios peccat. i. aarō induxit peccatū ma gnū sup totū populū. q multū peccauit. maior p3: qz si alijs ma lum faciat ⁊ alius ei cōsentiat vterqz peccat ⁊ reus mortis est: qz tomagis q vedit occasionē peccādi qui videt esse p̄ncipium a quo est mot⁹. de hoc ad Roma. 1. ca. ⁊ extra de iniurijs ⁊ dāno dato. c. f. culpa. f. q qui occasionē damni dat: dānum dedisse vi detur. p3 minor. f. q aaron iduxit peccatū istud super populū qz dī supra in lra. quare induxit sup populū istud peccatū ma ximum: C Rīdet q possum⁹ concedere qcquid concludit. f. q aaron peccauit. nec tñ sequitur ex hoc q fuerit idolatra de quo peccato hic agit. C Sed qz aliter posset i istā rīssionem instā ri. rīdetur aliter. f. q aaron induxit peccatū super populū. f. pec catū idolatrie. S3 de ista inductiōe peccati distinguendū est: qz aut aaron induxit istud peccatū super populū: ita q fuerit causa p̄ma a qua mot⁹. aut induxit peccatū: qz ppter aliquam negligē tiam eius aut timorē introductū est ⁊ ipse non introduxit. Si p̄ mo modo aaron iduxisset peccatū super populū esset vere ido latra: ⁊ magis qz populus adhuc. f. qz aut ipse fieri vitulū mā dasset aut ipse volūtarie fecisset aut colū iussisset: aut ipse volun tarie coluisset dāns alijs exemplum colēdi. sed non fecit aaron aliqd talium: nec moyses redarguit aaron isto mō introduxisse peccatū in populū. Scdm mō dicebat introducere peccatū sup populū: vtpote qz cum ipse eēt platus deberet vigilare sup gre gem suū ne aliquod malū in plebe fieret. si vero negligētia eius aliqd peccatū in plebe introductū fuit ipse peccat. ⁊ dī introdu cere peccatū eius tanqz cā deficiēs. sicut absentia nauis est cā pe reundi nauē vt ait Aristo. 2. p̄p̄. ⁊ isto modo nō pōt excusari platus: qz non est bona excusatio si lupus ouem comedat ⁊ pa stor hoc nesciat vt ait beatus Gregorius in registro. ⁊ h3 extra de regu. iuris. c. qñis canle. Et si si subditi aliqd peccatū facere in cipiunt ⁊ executio eius finiri non pōt nisi interueniat voluntas p̄lati: si tunc platus ad hoc sponte nō accederet: qz tñ subditi mi nant ei aut inferret iniurias persone aut rerū iacturā: ob hoc accedit eorū malis inceptis p̄stans cōsensum ad finiendū pecca tum est. Sic aut aaron peccauit: qz i. ipse non inchoauerit pec catū hoc: populus tñ inchoauit volens colere deos ⁊ petēs eos sibi fieri. qz tñ non poterat hoc fieri vt ipsi volebāt nisi aaron q erat rector populi assentiret: ipulerunt eum ad hoc vt assentiret ⁊ faceret vitulū: qui timore duct⁹ fecit. si enim qz ipse nō aduer tebat populus fecisset sibi deos peccabat aarō: nō tñ ppter hoc erat idolatra: sed solū negligēs circa idolatras. qd satis graue peccatū erat. si aut ipsi introducerēt peccatū idolatrie ⁊ ipse po tētia timore mortis p̄ficeret fabricādo vitulū i. non coleret ipse eum nec crederet esse deum: qz tñ faciebat id in quo alij idola trarent peccabat: i. non eēt directe idolatrie peccatū C Ad q̄r tum argumentū principale cum dī si nullus de leuitis peccasset nullus de eis mortuus fuisset cum infligeret ista mox p idola triā p̄petrata: sed mortui fuerūt multi de leuitis. ergo peccate runt. Rīdetur q nō mortui fuerūt aliq de leuitis. ⁊ qñ dicitur. cōsecratis hodie manus vestras vnusqz in fratre suo ⁊ filio. vōm q accipit frater large pro fratrib⁹ qui sunt de filiis israel. nam oēs hebrei inter se vocant fratres vt p3 Deuter. 1. c. c. cum vō. cum tibi veditus fuerit frater tuus hebre⁹ aut hebreā. C Et si dicas qz i. possit stare pro ista p̄tē: tñ non pōt stare inquantū dicit q isti cōsecrauerūt manus suas in filiis suis: qz non vocā tur filij sic in trāuersalib⁹ p cognatiōes. C Rīdetur q sicut pa ter multipliciter dicit: ita filius vō multipliciter. accipit ergo h filius nō pro filio carnali: sed p eo quē aliquis tenerrime dili git vt filiu ⁊ est minor eo. minores nāqz filij nuncupant sicut ma iores appellant patres. ⁊ isto mō glibet occidit fratrem suū ⁊ fi lium: qz isti leuite diligebāt alios de alijs tribub⁹ qz erant ex eo dem genere iacob. tñ ad mādātū moysi vt obediret deo occide bant eos. C Aliter aut rīderi pōt sicut rīdet quedam glo. be braica. f. q sunt hic fratres leuitarū fm carnem: ⁊ tñ non erant leuite: vtpote cum moriebat leuita licitū erat vxori sue virum de altera tribu accipere. ⁊ tunc filij inde nati non erant leuite: qz filij sunt de tribu ⁊ p̄genie de qua est pater: qz nulla femina cō putatur vt mediū ad continuandū generationē: sed fuit omnes continuatiōes ⁊ denominatiōes lineax per viros. illi tñ qui de hac femina nascebant erant fratres eorū q prius nati fuerūt de viro leuita. Isti etiā aliquo mō vocant filij leuitay: qz i. nō sunt filij leuitay immediatū. f. q non sūt patres leuitas: sūt tñ auos le uitay

Institia 3 rīssioes

Rī. 1.

Secūda.

E

Nō ē bo na excu satio si lu pus oues comedat ⁊ pastor h nesciat

S Ad q̄rtū argū ⁊ ad q̄ntū etiam.

Obiectō 3 rīssio.

Rīssio

Rī. 2.

8
Ali^o mo-
dus rñdē
di f3 aliā
opione.

+

+

D

Q^o leui-
te cū ac-
cesserūt
ad occi-
dendos
idolatra^s
hebreoz
nō porta-
uerūt ar-
ma defē-
sua.

+

+

Primus
modus
exponē-
di.

nitas: et sic lenite occiderūt aliquos fratres suos et filios: tñ nul-
lus de leuitis mortuus est aut peccauit in idolatria. C^o Si autē
aliquis dicere uellet aliquos de leuitis peccasse et fuisse occisos
posset rñdere ad supradicta nō multū difficulter. et tunc illa lra
inferior. s. scrastris manus uestras unusquisq; in fratre et filio
suo intelligeret de carnalib⁹. s. qd multi de leuitis reperiebāt ali-
quos filios suos insignitos signo sceleris et occidebant eos: vel
fratres et similiter occidebāt. Et cum dicit. unusq; in fratre et
filio suo non teneat unusq; vir in tota sua uita qd nullus eēt
de leuitis qui cōcurrerant cū moyse ad ultionē istius sceleris q
non occidisset fratrem suum et filiū. hoc tñ non est credibile quia
multi leuite ibi eēnt qui nec filios nec fratres habebāt. (Quibus
ait. hec dicit dñs deus israel). Ideo dixit eis hoc pponendo au-
toritatē mandātis: qz erat difficile mandātū cōpleri. nāz qd ipsi
occiderent tot viros et feminas maxime eos qui erant cognati
sui videbāt esse scelestissimū et nō naturalē pietatē. nisi ergo iter-
ueniret diuina auctoritas que sup oia est: nō deberēt ad hoc le-
uite vel alij hoies moueri. (Hec dicit dñs de israel). Utrū ista
dixerit moyse in voce. An reuelauerit ei cognitione intellectuāli.
Uel solū eum ad hoc inclinauerat oādo ei voluntatē faciēdo h
nō oīstāt. Uel forte si nullū istorum existeret: sed moyse tāq; p-
latus et hñs vtrunq; gladiū sciens iustū esse qd illi q in talib⁹ de-
liquerant talia paterent: ideo h3 de^o non diceret ei aliquo modo
pdictorum: qz tñ scit oē iustū a deo esse et potestātē iudiciūq;
sibi a deo collatā: vere dicere potuit hoc mādar de israel. sicut si
aligs executor legis date a deo videat aliquē deliquisse oīra eam
posset f3 ueritatē dicere alteri. deus mādar tibi ut occidas istū
hoiem: etiā si deus non mādet spāliter cum lex ista mandās ta-
liter punire sit a deo: et potestas quā h3 iste iudex ad cognitio-
nem carum vel inflectionem penarū sit a deo: qz oīs potestas a
deo est ut p3 ad Ro. 13. c. quicqd ergo fiat per potestātē huius
conueniēte hūc legi per mandātū dei sit. (Donat vir gladiū).
i. quilibet de uobis q est vir aptus accipie arma ponat gladiū
super femur. i. cingat ensem. qñ enim nobis ense pcingimus
sup femur illum collocam⁹. et dixit ista moyse qz qñ pmo voca-
uit moyse exñs in porta castrorū et dices. si quis est dñi iunga-
tur mihi. i. si aligs habet zelum dei ueniat ad me. oēs leuite quia
nō peccauerāt conuenerūt ad eū: et qz nesciebāt ad qd vocarē-
tur nō portauerūt secum arma. Cū autē moyse uidit eos apud
se mādauit eis ut glibet iret in tentoriū suū et acciperet gladiū
spīngeret sibi ensem et redirēt ad eum ut oēs simul irent p vi-
cos castrorū et occiderēt delinquentes. et hoc est qd dñs. (Donat
vir gladiū super femur suū). i. pcingat sibi ensem ponēdo eum
super femur suū. Et dicit qd glibet vir ponat gladiū: et nō man-
datur qd accipiat aliqua alia arma bellica quia hic solū erant ne-
cessaria arma offensiuā et non defensiua. nā ut supra declarau-
mus tātū deus in peccatores terrore tremorēq; icusserat ut nō
auderēt se aliquo mō defendere aut occidētibus repugnare: h3
ipēdētes sup se cernerēt gladios: et alij quoq; q si peccauerāt nō
audebāt defendere peccātes a tribulātib⁹ h3 eēnt eoz cognati: qz
vtrozūq; corda deus coegerat pauire. Nō portabāt etiā alia
arma offensiuā: quēadmodū sunt sagitta arc⁹ et tela et lancee fū-
de et alia genera offensiuoz armorū: qz oīa hec pter gladios sunt
ad offendendū procul et pñnent proprie ad fugiētes. s. qñ hostes
fugientes sunt uertētes terga: vel cū pñssores ad eos quos p-
cutiunt accedere formidāt. hic aut neutri eoz erat. Primo nō
erat ibi fuga eozū qui percutiebant: qz tanto tremore et mentis
stupore eos deus pcusserat ut irruētes hostes formidaret h3 nec
fugerent. Scdm etiā non erat: qz leuite pcutientes sine vlla sui
offensione ad peccātes accedebāt: cum illi tanq; oues ad occisio-
nē ducerent et tanq; agni coram pcussorib⁹ obmutescerēt. soli
ergo gladij gbus cominus res gerēda erat necessarij erāt. (Ite
et redite de porta viq; ad portaz). Uocant porte castrorū initia
callium gbus puenit extra castra. incipiebāt ergo leuite in vna
porta castrorū. i. in pñcipio vnus callis et transibāt per totū cal-
lem occidētes oēs insignitos signo sceleris patrati. et cum pueni-
rent ad alterā portā castrorū. i. ad finem eiusdē callis redibant
per alterū callem: et sic faciebāt euntes et redeuntes donec finire-
tur oēs calles castrorū. (Per mediū castrorū). i. p calles q erant
in medio castrorū. i. itra ipsa castra. (Et occidat unusq; fratrē
et amicū). Lra non declarat hic cōditiones eoz q occidi debe-
bant sed indifferenter ponit. Sed nō pōt vllō modo sic intelligi
qz tūc aut oēs occiderent aut nullus: sed intelligit qd alig occi-
di debebāt et alig non. nā illi q peccauerūt petēdo deos fieri si-
ue adorādo vitulū factum debebāt mori: qz ppter eos fuerant
introduciti ad percutiendū isti leuite. qui autem non offenderāt

in hoc offensione nullā pati debebāt in hoc. C^o Itē satis hoc da-
tur intelligi ex lra superiori cū moyse exñs in porta castrorū
clamanit. s. si quis domini est iungat mihi. i. si aligs est pñnens
ad deum q non offenderit eum ueniat ad me. vñ ergo qd isti q
non offenderēt deū iungebant moyse ad occidendū eos q erāt
deum. sed adhuc exñte hoc si nihil vltēri⁹ esset lra esset dimi-
nuta: ideo intelligendū est qd moyse mādar eis qd irēt et redi-
rent per mediū castrorū et quēcūq; reperirēt insignitū caracte-
re sceleris patrati necarēt. dicit tñ. (Occidat unusq; fratrē et
amicū). Expimēdo istos spāliter: qz de alijs peccatib⁹ manife-
stū erat qd deberēt occidi: et manifesti erāt illi in characteribus
qz innati fuerunt eis p aque potū consperse puluere aureo. erat
tñ dubiū qz qñ aligs reperirēt aliquē fratrē suum aut filiū vel
amicū q peccasset: putaret qd nō deberet eū occidere. mandat g
moyse qd occidat idifferēter quēcūq; occidēdū repererit. Erat
aut spālē in hoc pctō idolatrie. nā in ceteris non tenebāt accu-
sare p3 filiū aut filiā: aut vir vxorē aut fratrē fr aut amicū ami-
cum. In hoc aut si fili⁹ vel filiā vxor vel aligs de alijs sollicita-
ret hoiem dicens. ueni et eam atq; seruiciū⁹ oīs alienis debe-
bat eū accusare et ipse pmo lapidare debebat eum ut p3 Deute.
et 3. c. Quō autem accipiant hic fratres et primi et filij dependet
ex dictis in supiorib⁹. si enim accipiant qd nullus de leuitis pec-
cauit: nec aligs de eis mortuus est. oīs erit qd accipiunt fratres:
et filij non put sunt carnales sed put pñnent ad gradū amoris
ad quē filij et fratres. C^o S3 adhuc iste modus forte non multū
coheret lre. qz dñs hic. (Et occidat unusq; fratrē et amicū et p-
ximū suum). Si enī solū diceret qd glibet occideret fratrē et fi-
liū sicut. j. dicit. adhuc staret conueniēter ista positio: ita qd ista
eēnt nomina affectionū et nō cognationū. sed cum distinguunt
hic frater et amicū et pñmū: quoz aliqua sunt nomia cognationū
et alia nomia affectionū: op3 ponant aliqua pro affectionib⁹ et
alig p cognationib⁹. melius ergo rñdēdū est accipiēdū sicut ac-
cipiebāt in glo. hebraica de filiis mulieris leuite mortui. quozū
pñi quos susceperat leuita ex vxore sua erant de genere et tribu
leui: illi aut quos accipiebāt viri aliarū tribuum ex hac vxore le-
uite mortui erant pñnentes ad aliā tribū: et erant fratres f3 car-
nem leuitis: et occidendo illos dicebant occidere leuite fratres
suos: et eodē mō de filiis ut declarātū fuit supra. de primis autē
et amicis: satis p3 qz vnus hō vñ tribus pōt eē amicus et pri-
mus hominis alteri trib⁹. Si aut accipere qd aliqui de leuitis
peccauerūt et alig mortui fuerūt: accipient fies et filij p filijs car-
nalib⁹. s. qd aligs de leuitis euntib⁹ cū moyse ad ultionē huius
sceleris occidit fratrē suū ex eodē patre et matre: et filium suum
carnalē. (Secerūtq; filij leui iuxta sermonē moyse). s. qd iuerūt
per singulos calles castrorū occidētes oēs quos caractere sce-
leris insignitos reperiebant. (Ceciderūtq; in die illo quasi vi-
gintitria milia hoīū). i. mortui sunt in die illa. qui. n. gladio p-
cussi moriunt cadere dñr: qz per mortē cadunt cū añ erecti in-
cederēt qñ percutiebant. dñr hic. 23. milia in illa die defecisse
gladio. non est intelligendū qd isti computant hic solū viri: sed
oēs quotquot moriebant siue essent viri siue femine: siue parui
siue magni. C^o Ista lra vñ repugnare lre hebraice qd dñs. (Le-
ciderunt in die illa quasi tria milia hoīū). Dñt alig rōnē hu-
ius diuersitatis esse: qz computant in lra hebraica solum illi qui
fuerūt occisi tanq; pñcipales in scelere idolatrie. i. lra nra cōpu-
tāt solū illi q fuerūt peccātes et occisi siue eēnt magis pñcipales
siue min⁹ pñcipales. C^o S3 h nō vñ rōnabil⁹ dictū: qz si lra he-
braica posuit tria milia viroz q pñcipalr coluerūt vitulū: quō
ausus foret aligs trāslator nri ponere. 23. milia colligēdo oēs.
C^o Itē qd fori⁹ est. si posuit lra hebraica tria milia viroz quis
diceret trāslatorib⁹ nostris: aut vñ scire poterāt qd fuerint in lū
ma: oēs occisi in ista vice. 23. milia hominū. C^o Alij cōcordāt ali-
ter vtra. s. a. f. qd fuerūt. 23. milia occisoz: qz fuit mors triplex i-
flicta hebreis p hoc crimine. Prima fuit qd multi mortui sūt po-
tu aq illi⁹ asperse puluerib⁹ aureis. Scda mors fuit clades idu-
ctap leuitas occidētes gladio. Tertia fuit p pestē a deo imissā.
tunc igitur dñt isti cōcordātes qd occisione facta p leuitas mor-
tui sunt tres mille viri: et de his loquitur lra hebraica. sed accipiē-
do oēs tres plagas sūt sūptas mortui sunt in eis. 23. milia viro-
rum. C^o S3 rursus ista positio patit eadē incōueniētia que pa-
tiebat pma positio. s. qd non auderēt trāslatores nri ponere. 23.
milia si reperissent tria milia in lra hebraica: qz nō erat eis col-
lata tanta auctoritas. C^o Scda rō fuit qz non vñ vñ potuissent
trāslatores nostri imaginari. s. qd eēnt. 23. milia in oībus tribus
plagis: nisi forte sic reperirēt in hebreo. C^o Itē qz nō pñrie dice-
ret in lra nra ceciderūt in die illa. 23. milia referēdo ad omnes
Exodus * Abulenſis AD iij

†

3
In pctō
idolatrie
erat spālē
q in alijs
pctis. s. q
qz oīs occi-
dere frēm
et filiū et
vxorem si
peccassent.
Ali^o mod⁹
exponēdi.

†

†

20. 36

A
Lra latina
hebraice re-
pugnat et i
quo.
Rñ. aliquo-
rum.

Lōfuta. r.

Scda.

Alia cōcor-
dātia.

1. cōfuta. cō
cordantie
rab. s. a.
Secūda.

Tertia.

Alio mod^o
tollēdi cō-
trarietatez
lfe.
Sūdanitū.
Lfa bebz.

B

Lfa bebz.

Alio fun-
damētū.
Conſuta.

Abiblia be-
bzoz i an-
deciz locis
deputata ē.

qō nō qī
dā moder-
nos q pū-

ptiole cor-
rigūt lraz i
iterptatio-

nē hierony-
mi. i gāt. n.

isti miſi iſi
piētes q bi-
blia bebreo

rū ē corru-
pta nunc. q
tū tpe bie-

ronymi e-
rat vera. i
iſe tāqz vi-

uin? iterps
i a dō illu-

miat? ex ſō-
te veritatiz
trāſtulit.

vñ iſi nri
moderni mi-

ſis sapien-
do diſpiūt
i eccleſia q

hieronymi
editioz ap-

probanit
eos qūſ tā-
qz ſchiſma-

ticos i bere-
ticos pūre
dēret. vide

eplaz hier.
maxime ad
damaſuz i

15. d. in. c.
ſcā ro. eccl.
Q. 37

Quō leuite
i die occiſio-
nis manus

ſuaſ ſecra-
uerunt.
i. expō.
* 2. expō.

tres pcuſſiones: qz in pcuſſione hoſtili qñ quis gladio moritur
cadere dicif: qz cum antea ambularet per mortē cecidit. in alijs
aut duabus pcuſſionibz. ſ. in iſirmitatibz natis ex potu aque vi-
tuli i ex peſte nō pprie diſt cadere. C Alr at forte poſſet meli^o
tollī hoc incōueniēs. ſ. qz trāſlatōres noſtri pmi erraſſent: qz cu-
in bebreo ſolū tria milia ponant in lfa noſtra ponunt. 23. mi-
lia additis viginti. Occaſio aut huius erroris eē poterat: qz vbi
nos dicim^o. 23. milia. in bebreo dī. (Quifloſet aleſinu). i. quaſi
tria milia. ſi enīz deberet poni. 23. milia ſicut in lfa noſtra. opoz
tebat ibi poni dictionē ſignificātē viginti. ſed nō poniſ. C Itēz
ſi deberet poni tria milia: lfa ſtare ſic. (Selofet aleſinu). i. qñ
tria milia: quia hec dicitio (ſelofet). in bebreo ſignat tria. pponiſ
autem ei quedā lfa que vocat caſ cum pūcto i facit qui: i cum
iſta pō adiungat ſequēti ſm regulā legēdi in dictionibz bebreis
dicimus (quifloſet). i. ſignificat iſta dicitio q in bebreo. i. quaſi
ſic dicif (quifloſet). i. quaſi tria. ſic bñ in alijs locis q mutato pū-
cto iſta dicitio q ſignat quaſi. ſic p3. 5. i. 1. ca. vbi dicif lfa nra. me-
dia nocte ingrediar egyptū. in bebreo dī. (Qua azot halayla). i.
quaſi in medio noctis. 2. 5. i. 2. c. vbi lfa noſtra dicif q exierūt ſi-
lij iſrael de egypto ſexcenti ferme milia peditū. dicif in bebreo.
queſes meot. i. quaſi ſexcenti. q autē trāſtulerunt reſpiciētes illā
lram caſ que pponiſ huius dictioni ſelofet: nō legerūt eā quaſi
faceret q cum pūcto ſibi addito i ſignaret quaſi. ſed acceperunt
eam ſolā i legerūt vltierius lram bebraica ſic (ſelofet aleſinu). i.
tria milia. illa aut lfa caſ apud bebreos ſignat numerūz ſicut q-
dam apud nos lfe faciunt: i ſignat. 20. trāſlatōres ergo nri ac-
ceperūt eā pzo. 20. i cū vltra dicat. (Selofet aleſinu). i. tria mi-
lia trāſtulerūt nri dicētes. 23. milia. eſt tñ error qz in libris be-
braicis in textu eorū nunqz ponunt lfe ſole ad ſignandū nume-
ros ſed dictiones nūerales: vtpote nō poniſ. l. ad ſignandū
gnquaginta. vel. c. ad ſignandū centū. ſed ponunt iſta duo noīa
numeralia gnquaginta i centū. q enim acutius ſpeculant hanc
putat eſſe cām erroris. C Dicet tñ alijs q nō eſt iſta cā erro-
ris ſine alicui? deuotionis: ſed ideo lfa nra ponit. 23. milia. ga-
apla. i. ad Loci. c. 10. ponit. 23. milia. C S iſta nō ē valde cō-
ueniēs rīſio: qz Aplō ponit ſicut eſt in lfa bebraica. iō dubiū eſt
de lfa apoſtoli ſic de lfa bebraica: qz ipſe apoſtolus ſcripſit epi-
ſtolā illam bebreo idiomate. nō obſtatibus ſupradictis dicēdūz
q iſta aſſignatio deuotionis nō eſt cōueniēs: qz cū in bebreo po-
natur (quifloſet aleſinu). i. quaſi tria milia. ſi accipereſ a noſtris
trāſlatōribz caſ lfa pzo. 20. maneret (ſelofet aleſinu). i. tria milia
tunc eēt neceſſario in lfa nra ſic. ceciderūt in die illo. 23. milia
i nō ponereſ ibi quaſi: ſed poniſ in lfa: qz dicif. ceciderūt in
die illa quaſi vigintitria milia. ergo neceſſariū eſt q lfa nra ac-
cepſiſſet q dictionē bebreā pzo quaſi: i nō p numero. 20. Erit g
neceſſo error i aliq alio. ſi defectu lfe bebraice. nā l3 libz bebreo-
rū vt cōſ magis correcti ſint qz libz modernoz xpianoz: tñ ali
qui errores defectū i mutationū ſūt in eis ab antiquo. * i p3 h
per ipſoſmet bebreos talmudiſtas q teſtimoniū perhibēt q bi-
blia ſua ſit deprauata in gndecim locis p (iſquin coſrin). i. per
errozē ſcriptozū. ſicut ergo in alijs locis corruptionē ipſi conce-
dunt: ita erit in gbusdā quos ipſi neſciūt aut nō fatent. i cū de-
beret eſſe in lfa ſua quaſi vigintitria milia: deſicit dicitio bebrai-
ca ſignās. 20. i dī quaſi tria milia. qñ vero pmi nri trāſlatōres
ab bebreoz biblijs aſſumpſerūt nō erat deprauatus ille locus i
dicebat. ceciderūt in die illa quaſi. 23. milia. (Et ait moſes).
Expleta autem vltione ſcleris in eos qui manifeſtus peccau-
rant i caractere ſcleris inſigniti erant mādanit moſes ceſſa-
ri a cede eozum. i dixit laudās eos i dāns occaſionē bone ſpei
de eo qō egerant. ſ. (Lōſecraſtis hodie man^o veſtras). Dic p-
nunciat aliquo mō moſes ſacerdotiū totius populi pmoſeni-
toz transferendū ad eos. i hoc qz dicif eos ſecraſſe man^o ſuaſ.
nam ſecratio ad ſacerdotes p̄tinet i ad ſacerdotales veſtes vt
p3. 5. 29. c. C Et dī. ſecraſtis hodie man^o v̄ſas. i. ſic qñ ſa-
cerdotes ſecrari debēt: ſecrant per ſanguinē arietum in quo
tingunt extremitates pollicū pedis dextri i manus i extrema-
tes auriculę vt p3 ſupra. 29. c. i 2. Leui. 8. c. ita vos ſecraſtis ho-
die manus v̄ſas in ſanguine fratru veſtroz i filiozū. i iſtud eſt
ſacrificiū dei. nā ſicut victima holocauſtoz i ſacrificioz eſt deo
placēs: ita q iſti occiderint peccatores ad mandatū dei p moy-
ſen erat deo acceptabile: iō iſti ſecraſſe man^o dicebant i obtu-
liſſe ſacrificiū. * Vel aliter q moſes p̄nūciat eis hic ſaturū ſa-
cerdotiū in tribu eozūz. Ad ſacerdotē autē vt rite miniſtraret
ono regrebanur. ſ. vt ſecraret per tinctionē extremitatū pe-
dam i manū i auriculaz. Scdm q benedicat. i. q ſiant ſup euz
quedā alie ceremonie que vocant b̄dictiones. Primū aut iaz

habebāt iſti: qz dicebat eis moſes cōſecraſtis manus veſtras
vnuſqz in ſanguine fratris ſui i filii. Scdm ſibi deſt cū di-
cit vt detur benedictio. q. d. ad hoc q ſitis ſacerdotes ſolū deſt
vobis benedictionū ſolēnitās. i. alie ceremonie facte in celebri-
tate ordinatiōis ſacerdotū. Precedēs ſenſus melior eſt. ſ. qz vi-
cantur ſecrate manus eoz ad ſimilitudinē ſacerdotū: i q ſicut
oblato ſacerdotū munda eſt: ita occiſio facta p iſtos ſuit mūda
coram deo i accepta. Et p3 qz nō v3 intelligi q toti tribui leui
p̄nūciaret moſes ſecrationem i miniſtrationē ſacerdotale:
qz l3 tota tribus ad cultū dei fuerit applicita: ſolus tñ aarō cum
ſilijs ſuis ſecrati ſunt i miniſtrauerunt vt ſacerdotes vt p3. 5.
29. i 2. Leui. 8. ca. in bebreo dī. (Lōpleuſtis hodie man^o v̄ſas).
Qz qñcūqz poniſ in lfa ſecrare: poniſ in bebreo cōplere. nāz
ſecratio manuū nihil aliud erat niſi expletio quarūdam ceri-
moniarū circa man^o ſacerdotales vt cōuenirent ad faciendū ſa-
crificia. ſ. tingere eas ſanguine i qdā alia. cum vero man^o ſic cō-
plete erant dicebant ſecrate: qz oēs ceremonie regite ad ſe-
crationem explete erāt in eis. Vel dicunt man^o ſecrate que ali
quod ſacrū faciūt. iſti aut faciebāt aliqd valde ſacrū. ſ. iuxta mā-
datū dei occidere peccatores. ergo man^o ſecratas habebāt. Et
dicunt ſecrate deo: qz ppter eum iſtā cedem exercuerūt in cō-
gnatos i cōtribulos ſuos. (Vnuſqz in filio i ſre ſuo). i. vnuſ-
qz ſecrauit man^o ſuas deo occidendo fratrem ſuū i filium.
quō autē accipiant hic frater i filius ſupra declaratū ſuit. i dicif
de iſtis ad expreſſionē maioris meriti: qz l3 alios occiderūt qui
nō p̄tinebant ad eos vllaten^o aliqua attinētia. p̄p̄n qua: tñ nō
erāt ita placentes deo ſicut cū occidebāt eos qui ſibi attinebāt
ſ. fratres filios i amicos quocūqz accipiaſ: qz durū opus iſtō
eſt. Et dī. vnuſqz in fratre i filio: nō qz qlibet occideret fratrem
i filium: quocūqz accipiant frater i filius. nā l3 qlibet ad hoc p-
ſto eſſet: nō tñ occurreret cuilibet illoz occidere fratrem i filium.
(Ut detur vobis benedictio). i. vt de^o benedicat vobis i teneſ-
ly vt pzo. 2. ſ. ſecutue: i nō qz dicat cām finale: qz ipſi qñ incepe-
runt occidere peccatores inſignitos caractere ſcleris nō ſece-
runt ad hunc finē vt deus benediceret eis: ſed vt obedirēt deo
placētes ei. ſed ex hoc qz ipſi obedierūt deo: in hoc ſequit^o be-
nedictio. ſ. qz de^o benedictet eos. i ſic eſt ſenſus. ſecraſtis man^o
veſtras vnuſqz in fratre i filio. i. occidēdo filium i fratrem. i hoc
vt detur benedictio. i. p hoc de^o vobis dabit benedictionē ſuā.
C Scdm q vult ra. ſa. 2. alij bebrei. b̄dictione iſta ſuit qz tribus
leui ſeiungereſ ab alijs in miniſterij ſc̄arij coram dō. nā alie
peccauerāt in idolatria: iō p̄mogeniti de illis ad quos p̄rinebāt
iura ſacerdotū ſm antiquozū conſuetudinē reprobatū ſunt: i ho-
rū loco tota leuitica tribus aſſumpta eſt. i ob hoc cū oēs p̄moge-
niti redimerent de. 12. tribubz i darentur pzo p̄mogenitis. 12.
tribubz oēs leuite tam p̄mogeniti qz nō p̄mogeniti: i ſuperſuiſ-
ſent de p̄mogenitis. 12. tribubz ducenti ſeptuaginta i tres vltra
numerū leuitarū: pzo quolibet illoz fuerunt oati quinqz ſicli in
redemptionē: i iſti ſicli ceſſi fuerūt leuitis vt p3 Nume. 3. c. qñ
pzo oibz p̄mogenitis iſrael ſeruirēt leuite. (Facto aut die al-
tero). Dic poniſ moſi p delicto populi deprecatio. deinde ſub-
iungit oīina rīſio ibi. (Qui rīdit oīs). Circa p̄mūz. (Facto
die altero). ſ. poſt occiſionē idolatrantū. nā moſes deſcendit
de mōte ſynai die. 40. poſtqz aſcēderat: i illa erat oīs p̄ma qua
ſiebat magna ſolēnitās deo ſuo vitulo aureo: i erat iaz hora ſe-
xta aut forte plus cū deſcēdit i venit in caſtra. qd p3: qz eadē die
populus ſurrexit mane ad offerendū ſacrificia deo ſuo: obtule-
runtqz holocauſta i hoſtias pacificas: poſt hec aut ſederunt ad
manducandū i bibendū. nouiſſime aut ludere ſurrexerūt vt vi-
ciſ ſupra in lfa. cū autē venit moſes iam comederāt i ludebāt
cantātes i chorizātes cū dī ſupra. cūqz appropinquafſet ad ca-
ſtra vidit vitulū i choros. aliquāta ergo pō diei tranſierat cum
iſti iam vacaſſent epulis: i poſt epulas iaz ludebāt. niſi forte vi-
cam^o qz iſti intēperatiſſimi i ſoli carnali voluptati vacantes in
mane cibos inceperāt deuorare. acceſſit ergo moſes ad caſtra.
die. 40. hora ſexta vel quaſi: i vidēs vitulū i choros imediate
vitulum arripuit cōcūcans i dehoneſtās illum atqz cōburens:
nouiſſime in puluerē redacto illo pulueris in aquas ſparſit: to-
tūqz populū illico potare de eiſdē aquis coegit: cūqz vide-
ret eos qui peccauerāt inſignitos: ira cōmot^o in eos vocauit le-
uitas i ambulātes per mediū caſtroz. ſ. per calles. 23. milia qñ
hominū occiderūt. hec autē omnia eadem die qua moſes de-
ſcendit de monte incepta i cōſummata ſunt. ſequēti vero die cō-
uocauit moſes populū q relictus fuerat: i dixit eis hec. ſ. pec-
caſtis: i qz volebat aſcendere ad dñm vt ozaret pzo illis.
C S iſtrum in iſto die in quo moſes dixit ſe velle aſcendere ad
orandum

Ad ſe-
crationē
ſacerdo-
tū i vete-
ſt. quo
regreba-
tur.

Lfa be-
bra.

B
+

+

Quā bñ
dictiones
dedit d^o
leuitis
idolatraſ
occidēti-
bus.

+

+

Q. 38.
38.
A

Utrum moyses ascenderit in montem oraturus deum pro peccato israelitarum eodem die quo dixit se velle ascendere. **Rñsio**

Per do lozem de peccato si solum culpa abstergeretur si pena temporalis iterdum tollitur et eterna. **Isa** be brea. **Rñsio**

Rñsio extera.

Cōfuta. **Rñsio.**

Doc. rñ. **duplex.** **pma.**

Ois ppli in vituli idolatria peccauit: si aliqui ex ore directe aliqui indirecte peccauit.

2. Rñ.

orandum pro populo ascenderit non apparet: quia sequentis. c. de locatione tabernaculi moysi extra castra est incerta an per recapitulationem vel rectum ordinem dicatur. et cuius fundamentum dependet: utrum eadem die vel post aliquos dies ascenderit. **Qd** videtur sicut magis declarabitur sequenti. c. q. 13 in sequenti die postquam moyses ista fecit in populo vocauerit reliquos de populo et dixerit se velle ascendere ad orandum pro eis: tñ q. non ascendit in eadem die: sed interciderunt aliquot dies. (Locutus est moyses ad populum). Erant enim desolati per strage facta in eos: et adhuc peiora eis ob hanc culpam superuentura suspicabantur: ideo moyses volens eos consolari ad modum boni patris qui post vinum mordicatum infundit oleum leuitium. nam sicut nec pater debet totaliter misereri neminem pena debita coercendo: ita postquam peccanti condignam aut aliquantam pro scelere penam imposerit debet eum consolari in visceribus charitatis. in quo notetur q. non puniuit eum zelo vindicte et quasi hostis: sed ut bonum efficiatur tanquam filium ad se pertinetem. et quia nulla maior consolatio esse poterat populo quam ut timor ille quem de futuro expectato malo coeperat tollere: ad hoc autem erat q. moyses diceret se oraturum pro remissione illius. (Peccastis peccatum maximum). Reducit eis ad memoriam peccatum suum ut semper de illo conterantur: quia de loze de commissis maxima pars satisfactio sceleris est. non enim solum per dolorem de peccato culpa abstergitur et pena mortis eterne admittitur: sed etiam temporalis pena: aut minuitur: aut interdum tollitur. Locutus peccatum maximum: quia (ut supra declaratum est) non est aliquid offensum que ita directe repugnet deo sicut idolatria: nec que ei tantum bonum: iuxta estimationem nostram adimat. in hebreo tñ vocatur peccatum magnū: et adhuc ponitur in feminino genere. (aue nagedola). i. peccatum magnū si lingua latina sentiret. sed quedam barbaries hebraica sermonis est ut. s. declarauimus.

Quomodo moyses dixerat israelitis q. peccauerant peccato maximo cum iam esset remissum. **Qd. 39.**

Sed queres quomodo moyses dixit populo peccastis peccatum magnum: cum tñ iam peccatum abolitum esset: quia peccantes occisi fuerunt. **Rñderet** aliqui q. loquitur moyses ad totum populum narrando factum illorum. s. q. peccauerant. nec tñ ex hoc legitur q. hoc peccatum non esset ablatum: sicut aliqui qui vere penitent: et forte per aliquam reuelationem scit sibi esse remissa peccata: dicere possunt. ego peccaui gravissime. **Sed** hoc instabit: quia hoc non sufficit. nam de immediate ascendam ad dominum: siquo modo quero eum deprecari pro scelere vestro. si autem scelus dimissum esset: non erat necesse deprecari pro dimissione illius. imo q. scit scelus sibi esse dimissum: male agit orando ut remittatur: quia sic non credit bonitati dei que remittit scelus. cum ergo ex pena inflicta sciret esse remissum peccatum: vel dato q. non esset adhuc remissum: tamen illi qui peccauerant mortui erant. quomodo ergo moyses dicere poterat populo q. volebat ascendere ad deprecandum pro scelere eorum. **Rñderi** potest dupliciter. Primo q. hoc occisa fuerunt. et 3. milia hominum fere: tñ non fuerunt mortui adhuc omnes peccatores: sed q. magis peccauerant puniti sunt. et per esse verisimile: quia videtur q. cum dicitur populus petiisse deos sibi fieri: et ad eorum instantiam factus fuerit vitulus: atque postea per oia castra voce pronis clamatum est ut oēs ad solennitatem dei venirent sequenti die. et 2. milia hominum inter viros et feminas: senes iuvenes et pueros non erat quasi pars notabilis in tanta multitudine quanta erat in castris israel computando omnes tam viros quam feminas. et 2. milia hominum et tribus leuitice et egyptiorum ascendentes cum eis: q. erant quasi innumerabiles. non solum ergo isti peccauerunt in idolatria sed etiam multi alii: et isti adhuc relinquebantur impuniti. volebat igitur moyses ascendere ad orandum pro peccato istorum manentium. etiam totus populus peccauerat: quia si nollent omnes colere vitulum nec illum fieri petiissent: quia tñ reliquo populo petenti consenserunt non repugnantes eis cum tenerentur ad repugnandum in tali facinorose. merebantur ergo omnes mortem: sed illis q. directe peccauerunt in idolatria fuit inflicta mors: istis autem qui per negligentiam peccauerunt aut aliquantulum (saltem leuiter sentiendo) non fuit immediate inflicta mors. nō manebat obligatio ad mortem eorum facinus suum deletum nondum esset: ideo conueniens erat ut moyses ascenderet ad orandum pro eis: alio modo tota israelitarum gentes deleteret. **Alio** modo rñderi potest q. istud peccatum idolatrie est ita atrocissimum q. non solum ipsi q. per se egerunt: sed etiam posteritas eorum et cognatio et populi in quo sunt: et loci in quo habitant destrui debet. sicut est in crimine lese maiestatis ubi puniuntur filii per patres ut per extra de hereticis in. c. vergentis. h. q. illi soli q. mortui fuerunt cadentes gladio peccauerunt in idolatria: et tñ omnes alii per his puniri debebant. Et per hoc q. manifestum est q. non pecca-

uerunt omnes de populo: nam leuite non peccauerunt ut supra patuit: et de alijs tribubus multi fuerunt qui non peccauerunt. tñ deus dicebat se velle delere omnem populum israel ut per. s. cum dicitur. dimitte me ut irascam furorem meum contra eos et deleam eos: ita autem faciam in gentem magnam. et ibi de hoc est magis dictum. quocumque modo ergo dicatur semper manebat peccatum populi pro quo necesse erat orari: alioquin deus destrueret populum.

Sed adhuc queres quomodo moyses dicit se velle ascendere ad orandum ut remittat peccatum populi cum iam remissum fuisset: quia dicitur supra. placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus fuerat aduersus populum suum. **Rñdetur** q. deus placatus est. nec tñ propter hoc peccatum populi totaliter remissum est: sed solum remissum deus quantum ad hoc ne deleteret simul totum populum. et sic verum est q. non erat deleturus totum populum. non tñ remittit iniquitatem totaliter: id adhuc manebat pena cuiuslibet infligenda: ita q. omnes occideret: non omnes simul. ideo qui nunc ascendit moyses in montem ad orandum pro remissione peccati difficiliozem habuit deum ad remittendum quam in prima vice. **Qd** patet quia in prima vice solum petiit semel et statim deus concessit. nam in. 40. die cum moyses de monte descenderet dicitur ei deus q. peccauerat populus eius et desiderium orauit: et immediate remissum est: descenditque in eadem die de monte. cum autem secunda vice orauit fieri remissionem delicti stetit. 40. diebus et 40. noctibus continue prostratus in terra coram domino ut remitteret iniquitatem ut habetur Deutero. 9. c. cum dicitur. et peridi ante dominum sicut prius. 40. diebus et 40. noctibus panem non comedis propter peccata vestra que gessistis coram domino. **Qd** huius esse videtur q. magis remittit deus in secunda vice quam in prima. iuste q. difficilioz ad concedendum esse debuit. nam in prima vice solum remittit ne omnes simul deleteret: et tñ manebat ei pena assumenda de singulis q. peccauerant aut de toto populo q. patibatur et per intervalla eos destrueret in secunda vice remittit iniquitatem eorum. s. q. non destrueret eos per partes: quia tunc eodem modo periret populus: et hoc fuit difficile. ideo deus voluit ut maiori tempore laboraret moyses orans per remissionem hac. sed adhuc non totaliter hoc concessit: quia promissum se puniturum postea peccata eorum cum dicit. ego autem in die ultionis visitabo hoc peccatum eorum. **Sed** adhuc istam solutionem obijciunt. i. q. in secunda vice qua stetit moyses cum deo: non solum rogauit ne deleteret totus populus per partes et tempora: sed etiam ne simul deleteretur. q. per Deutero. 9. c. cum dicitur. et iacui coram. 40. diebus et 40. noctibus: quibus eum suppliciter deprecabar ne deleteret vos ut fuerat comminatus: et orans dixit. domine deus ne disperdas populum istum et hereditatem tuam etc. si autem considerent diligenter verba orationis moysi satis patet q. orabat ne deleteret eos simul. **Ad** hanc rñderi potest dupliciter. Uno modo q. deus placatus fuisset quando primo rogauit eum moyses: timuit tñ ne esset facta post illam remissionem aliqua mutatio in populo pro qua mereretur priorem dei sententiam redire super eos. sicut si nunc deus alicui penitenti parcat: si tñ postea redit in vitium aut sit aliqua mutatio in eo a priori statu in quo deus remittit iniquitatem redit ira dei super eum. ista sententia per Deutero. 9. c. cum dicitur. et iacui coram domino. 40. diebus et 40. noctibus: quibus eum suppliciter deprecabar ne deleteret vos sicut fuerat comminatus. et ante hoc in. e. c. dicitur. timui enim indignationem et iram illius quia aduersus vos concitatus deleveret vos voluit. **Alio** modo dici potest q. moyses orauit dominum ne deleteret israel: non solum per hoc peccatum: sed et pro omnibus alijs peccatis. sic dicitur Deutero. 9. c. et peridi ante dominum sicut prius. 40. diebus et 40. noctibus panem non comedis et aquam non bibes propter oia peccata vestra que gessistis domino et cum ad iracundiam provocastis. (Ascendat ad dominum). De habitabat in monte: quia ibi erat in caligine nubis et ignis: et ibi loquebatur moysi cum quereretur aliquid. cum igitur orare debebat per populum: oportebat eum ascendere in montem synai. (Si quo modo). i. si aliquo modo. (Quinero eum deprecari pro scelere vestro). i. obtinere veniam pro peccato vestro. in hoc demonstrat moyses difficultatem in remissione huius peccati. nam peccatum erat valde magnum cum dixerim q. est maximum. non ergo faciliter poterat obtineri veniam. et sic fuit satis difficulter impetrata quia 40. diebus et 49. noctibus mansit cum domino orando eum suppliciter prostratus in terra. Et cum dicit. (Si quo modo potero deprecari eum pro scelere vestro). Sunt verba dubitantis. et non dubitabat moyses utrum posset deprecari pro scelere hebreorum: quia hoc in sua potestate erat: sed verum id quod deprecabatur posset obtinere. et rursus non esset putandum q. moyses in hoc dubitaret. nam dubitare de eo quod petimus utrum deus dabit est modicitas fidei et vitium magnū est: quia opus oia considerare bonitatem dei. nam sicut non dubitamus deum oia posse quia potes est: ita nec dubitare debemus eum eius bonitate nobis bono animo petentibus quicquid petierimus largiri. nam

Qd. 40

Rñsio.

Qd in secunda vice cum moyses pro populo orauit difficultiorē habuit deum.

Obiecto 5 solonem.

Rñsio. 1.

Rñsio. 2.

B Qui dubi-
tat se acce-
pturū a deo
qđ petit bo-
nitati dei
iniuriā fa-
cit cui diffi-
dit.

Deo dispo-
suit nunq̃
dare nisi cō-
fidentibus.

bonitatis et potestas dei equales sunt. qđ aut dubitat se accepturū qđ petit bonitati dei iniuriā agit cui diffidit. semp ergo qđ-
cūq; petentes confidere debemus qđ accipiemus. cū ergo moyses
esset ita bonus vir: nō est suspicandū qđ ipse dubitaret se acce-
pturū. nam dato qđ deus disposuerit aliqd qđ petimus non da-
re nobis: tamen vult qđ nos confidamus qđ dabit nobis: qđ confi-
dere qđ nobis dabit est multū attribuerē bonitati eius. s. qđ h nos
mali simus tāta est bonitatis eius exuberātia qđ nobis dabit qđ
quid bono corde credim⁹ et petim⁹. si aut non confidamus qđ no-
bis dabit qđ petim⁹ aliquid eius bonitati subtrahimus: qđ pu-
tamus nō esse tantā eius bonitatē vt nobis malis beneficiat cū
ipse tñ dicat de se qđ pater celestis facit solē suū oriri super bo-
nos et malos: et pluit sup iustos et peccatores vt habet Mat. 5.
c. ideo moyses semp cōfidebat in dño qđ id qđ peteret ei tribue-
ret: et h peccauerit ad aquas cōtradictionis: tñ confusus est i do-
mino qđ ei remitteret peccatū: et non solū quantū ad peccatū cul-
pam: sed etiā quātū ad penam denunciātā. s. qđ non intraret in
terram pmissam vltra iordanē. et instāter hoc cōfidentē petebat
quousq; deus dixit ei: sufficit tibi nequaq; vltra loquaris mihi
de hac re: nec enim trāsbis iordanē istū. et sic h moyses a deo nō
esset receptor qđ petebat (qđ forte bonū non erat) vel deo dispo-
suerat aliqd melius: tñ in petēdo cōfidenter merebat. Dic ergo
dñm est qđ cōfidenter petierit. s. intēdens qđ deus ei daret qđ pe-
tebat. et sic necessariū est dici. nam si forte dubitasset de eo quod
petebat an deus daret sibi vel non: impossibile erat qđ deus da-
ret sibi: qđ deus disposuit nunq̃ dare nisi cōfidentib⁹: et p hoc p
petitionē beati petri. nam cū discipuli ambulant in nauicula et
videret per noctē iesum ambulante super fluctus putauerūt eē
phāasma: cum declarasset se eis. dixit petrus. dñe si tu es iube
me venire ad te p aquas: cūq; incepisset ambulare super aquas
mergebat et clamauit ad iesum vt eū saluaret ad quē iesus. mo-
dice fidei quare dubitasti. q. d. ideo non obtinuisti qđ volebas:
qđ dubitasti vt p Mat. 14. c. 2. Jacob⁹ in canonica sua. c. 1. te-
statur neminē posse aliqd obtinere nisi cōfidenter petat non du-
bitans se accepturū qđ petit. cum dñ. qđ indiget sapiētia petat a
deo qđ dat oib⁹ affluētē et nemini improperat: et dabit ei: postulet
autē in fide nihil desitū: qui. n. desitū similis est fluctui maris
a vento mouet et circumfert: non ergo estimet homo ille qđ
accipiat aliqd a deo. sed moyses accepit a deo in ista vice quod
petebat vt p Deutero. 9. c. cum dñ. exaudiuisset me et hac vice. Er-
go petiuit cōfidenter. sed ista verba que de se ipso dubita-
tionem: solū referuntur qđtum ad offensionē grauitatis peccati.
(Pro scelere vto). Scelus magnū peccatū est. et hoc est idola-
tria qđ est maximum peccatū vt pbatum fuit supra. (Reuer-
susq; ad dñm). Non in eo die in quo ista dicta sunt ad popu-
lum sed in aliqbus dieb⁹ post: qđ alio non bene coaptaret ista se-
quētis. c. vt patebit. (Obsecro. peccauit populus iste). Istō ver-
bum obsecro refert ad postēiora. et est sensus. o dñe iste popu-
lus peccauit contra te faciēdo vitulū aureum: sed obsecro vt di-
mittas iniquitatē eorum. (Peccauit populus iste). Primo po-
nit peccatū: qđ iustus in pncipio sermōis accusator est sui vt p
Prouer. 11. c. 8. maxime qđ de⁹ bñliatis parcat: supbis at resistit.
necūm etiā erat qđ moyses peccatū narraret: qđ veniam de illo
petebat que nō poterat conueniēter nisi ponere: id de quo venia
petebat. (Peccatū magnū). Supra vocauerat istud peccatum
maximum. hic aut vocat illō pctm magnū. in hebreo aut semp vo-
catur pctm magnū. nec variat quicq; lra aut nostra variat. nec
in hoc multū refert cū vtrūq; verū sit. (Fecerūtq; sibi deos au-
reos). Nō ponit ista tāq; distincta facta. s. qđ aliū sit pctm ma-
gnū qđ isti fecerūt: et aliū sit fecisse vitulos cōstariles. s. est speci-
ficatio. s. fecerūt pctm magnū. s. qđ fecerūt deos aureos. Nō ē pu-
tādū qđ plures deos aureos fecerint: qđ vnū vitulū fuit. lra
tñ hebraica vocat pluraliter istos eē deos sicut declarauim⁹ su-
pra. s. fac nob deos qđ nos pcedat. (Aut dimitte eis nora hanc).
i. istud peccatū. et accipit hic nora large pro oī pctō. leges tñ hu-
mane accipiūt spāliter nora quātū ad quēdā modū occisiōis. et
sic dicūt tenet de nora et nō de homicidio. et aliquas vocāt no-
rales pcedēs. (Aut si nō facis dele me). Istud argumētū vide-
tur pcedere p deductionē ad inconueniēs: qđ inconueniens erat
qđ moyses deleret de libro in quo script⁹ erat. sed ipse volebat
deletur nisi remitteret hec nora populi: ergo deus remittere de-
beret vel saltē inclinaret ad remittēdū. nō. n. cludis necio sed
est argumētū pabile pūasiuū. nā in h differūt argumēta rhe-
torica ab alijs alijs artū. (Dele me de libro in quo me scripsisti.
C An qđ moyses dixit deo dele me de libro vite: diceret qđ dele-
ret eū de libro legis vel de libro predestinationis. Et quid est li-

ber vite et mortis in deo.

Questio. 41.

Hoc de libro vite exponit a multis diuersimode. vno mō
dele me. i. si nō vis dimittere iniquitatē hui⁹ ppli: dele me
de libro legis hui⁹ i quo script⁹ sū. q. d. ego nolo dñoiari legisla-
tor istoz si oēs sē pituri: qđ nullū bonū ē me eē legislatorē eoz qđ
cōfestim pituri sē. denotat. n. lex a moysē vt p Deut. 33. ca. s. legē
dedit: sive pcepit nobis moyses. et Jo. 1. c. dñ. lex p moysē data ē.
et Mala. 1. c. dñ. memēote legis moysi serui mei. Ista est sentē-
tia ra. sa. C S nō conuenit: pmo qđ nō erat adhuc lex scripta de
qua moyses peteret se tolli. nam solū fuerāt scripta pcepta decē
et alia iudicialia atq; cerimonialia que hñr. s. 20. et. 2. 1. et. 2. et
23. qđ de eis dñ supra. 24. c. qđ scripsit moyses vniuersos smō-
nes dñi: et mane cōfurgens edificauit. et loqutur de ipsis pceptis
que verbotenus recitauerat coram populo de qbus ibi agitur.
nō ergo peteret moyses se deleri de eo qđ nō erat. C Itē dato
qđ multa alia scripta fuissent in quibus poneretur nomē moysi
vt p in toto isto libro in quo sepe nominat moyses: tñ non tol-
leret id qđ moyses volebat tolli. s. qđ nō vocaret legislator. hoc
aut non reperit in libris moysi in aliquo loco nisi Deuter. c. 33.
cum dñ. legē pcepit nobis moyses: et illud nondū erat scriptum.
ergo nō poterat deleri. p qđ illud fuit scriptū et recitatū in āno.
40. mense vndecimo qđ moyses mori debebat vt p Deut. 34. c.
C Itē moyses nō peteret a deo fieri qđ ipse facere poterat. s. qđ
si nomē suū erat scriptū in libro legis vbiq; esset: ipse poterat
delere. ergo nō peteret a deo qđ deleret in tali casu. C Itē moy-
ses hēbat p mario malo pditionē hui⁹ ppli: qđ ipse opare debeat
mario dāno qđ pati poterat: qđ si conueniēter aliq cōparare po-
terit pditionē rei magne alicui rei pui momēti. sic si conueniēter
diceret nollē qđ occideret p me. p vno denario: cū mox pñs
s. occisio sit reputāda i mario dolore. s. deleri nomē moysi de li-
bro illo dato qđ scriptū foret ibidē: nō erat magnū malū. qđ nō pe-
tebat h. C Itē nlls petit sub dñiūctiōe ea quoz vnū necio segg
ad altez: qđ nemo dic aut da mibi boiez aut da mibi risibile. cū
vtrūq; idē sit. dñiūctiō at dñiūctio vt ait Boetius i mō signādi: h
sapit qđ iter ea qđ cadit simul eē nō pmittit. sed sic intelligēdo vt
intelligit ra. sa. vna ps petitiōis segitur necio ad aliā. qđ nō erat ista
intētiō moysi petētis. p hoc qđ ista lex dabat ad directionem
israelitaz. Si aut deus nō remitteret nora hanc deleret oēs is-
raelitas saltē p partes sicut fuerat cōminat⁹. deleret aut illis nō
maneret lex: qđ lex solū erat ad illos et nō ad alias gētes. neciūz
ergo erat qđ si de⁹ nō remitteret nora hanc qđ deleretur lex tota
moysi et nomē moysi in ea eēt. nō ergo erat ista intētiō moysi.
C Itē nō pōt stare. qđ dñ dele me de libro in quo me scripsisti.
ergo liber ille de quo se moyses deleri petebat a deo scriptus
erat. s. de⁹ nō scripserat legē moysi s. ipse moyses. qđ nō petebat se
deleri de lib. legis. sole tabule dcalogi qđ sē ps potissima legis dñi
scripte ope dei et facte vt p hic. nāz iste iā fracte fuerāt p moysē
ad radices mōtis vt p s. i. lra. Nec pōt obijcere de scōis tabulis
qđ non fracte fuerūt: qđ iste nōdū fuerāt date a deo. date nāq; sūt
in fine istoz. 40. dñiū qđ orauit p pctō populi vt inuic. j. 34.
c. C Itē qđ dato qđ pñe māsissent nō erat in eis scriptus nomē
moysi s. sola decē pcepta in qbus nō hē nomē moysi. C Itēz
in isto libro de quo moyses se deleri petebat erant scripti oēs qui
peccauerāt et qđ peccare poterāt. s. in libro legis moysi nō erant
scripti qđ peccauerāt. qđ nō petebat se deleri de libro isto. p antia
pma ps: qđ. j. cū de⁹ rñdit isti petitiōi moysi dixit. qđ peccauerit i
me delebo eū: et nō poterāt deleri nisi scripti foret. alia ps p qđ
si ingrat totus liber moysi nō repertent noia. 23. mīlū qđ occisi
sunt. nō ergo pōt stare pō ra. sa. C Aliter exponit ra. abraā abe-
nazra et declarator secretoz ei⁹. ra. abraā frācus. s. (Dele me d li-
bro i quo me scripsisti). i. occide me. et ē sensus. ego diligo tātū
istū populū qđ si ipse deleret: ego quoz mozi vellē. C S h nō pōt
stare: qđ h mozi sit deleri: tñ nō est deleri de libro aliquo. nec est
modus loquēdi conueniēs vt moysē dicat deletio de libro. C Ad
h at aliq rñdere posset ex applicatione hui⁹ expōis quā fecit
ra. abraā frācus sup abenazra. dicit. n. qđ liber dei ē qđā rota ce-
lestis in q sūt multa astra influētia in bec inferiora: et p motū il-
li⁹ rote catur mox et vita et gñatio atq; corruptio boz inferiorz:
et mēsurat duratio rerū qđ gignunt p illius rote motū. Est qđ sen-
sus. dele me de libro in quo me scripsisti. i. fac p motū illius rote
qđ moziar. C S h nō pōt stare. pmo qđ rota celestis nulla cōue-
niēter dicitur liber. liber nāq; ad memoriā fit ne res p obliuionez
et memorie labilitatē deleant. rota aut celestis nō h p prietatez
reducēdi i memoriā s. opādū influēdo i corpa elemētaria. qđ nō dñ
dicit lib. C Itē non bñ dñ qđ aliq sit script⁹ in rota illa celesti: qđ
rota celestis qđ h influētiā spāliter p aliquo: sed operat sup
omnia

A

Lōsu. 1.

Scda. 1

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Dñiūcti-
ua cōm-
ctio iter-
ea que ca-
dit fil eē
nō pmit-
tit.

Sexta.

Lōfuta:
facite rñ
stionis.
Septia.
Octana.

Expō ra.
abraam
abenazre
et sui de-
clarato-
ris.

Lōsu. 1
Rñ. ad
cōfutati-
onem.

1. cōfut.
rñstiois.

Scda.

Lofut.
applica-
tiois sine

B
Do. Inia.

Lib vite
gs fit.

Quais i
li. dei oia
scripta
sint: pnci-
palr tñ
hoies qz
de eis pñ
cipalr cu-
rā bz.
Lib dei
magn'oi-
nidit in
duos li-
bros.

Prede-
stinatio bz
eāz a deo
z n a no-
bis.
Preſcia
oīe ſolu
intellectū.

Lib pde-
ſtinatiois
ē lib vite

oia idifferēter: ſive mltia ſint ſive pauca: ſive talia aut talia. lib aut id qd a pprietate libri dō cōrinet res ſpāliter. C Itē non cūenit applicatio ſine. ſ. dele me de libro in quo me ſcripſiſti. i. fac vt p motū illius rote moriar: qz rota illa mouet naturaliter cū p eaz fiat gñatio z corruptio z breuitas atqz longitudo mortis z vite. ſed moyses nō expoſcebat vt nāliter moreret: qz mors ſua nālīs nō pueniri poterat. z ſi forte deus eū tunc occideret ſicut ex ſua iſtorū videf inui nō occideret eū p motū illi' rote nāliter ſz ſupnaturaliter. ſ. per voluntatē dei agētis ſupra curſuz nature.

Edm ergo eſt moyses petebat ſe deleri de libro pdeſtinatio- nis dei. ſ. oīe ſi tu vis iſtam populū delere: etiā deleas me de li- bro pdeſtinationis dei: qz ſi ipſi tanta mala patiunt: ego quoqz cum eis pati volo. Et de iſto libro dō. ps. 68. deleant de libro viuentiū z cū iuſtis nō ſcribant. de hoc dō Danie. 7. ca. de anti- quo oierū q ad iudicandū ſedit: z libri corā eo aperti ſunt. de b etiā Apoca. 20. c. cum dō. z mortuos magnos z puſillos ſtantes in cōſpectu throni: z libri apri ſunt: z alii' liber aprius eſt qz eſt vi- te: z iudicati ſūt mortui ex his que erāt in libris. C Sciēdū aut qz deus oia que ſunt cōtinet in ſe ſimplici cogitatioe ſua immobili- ter vertēs: z qz illa non tradunt obliuioni ſicut ea que in men- tibus noſtris ſunt p deletionē ſpērū intelligibiliū aut idispōnem earū: metaphorice vocaf liber. nā ſic res ibi immobili- ter manent vt in libro. cū autē oia in dei libro ſunt qz de oibus curat z cū- cta dirigit: pncipue tñ homines in libro dei ſcripti dñr: qz de eis magis curat qz de alijs reb' cū oia pp eos cōdiderit. ſic enī ait Apſs ad Loxin. 1. c. 9. nō eſt deo cura de bob' ſed de hoibus. ſ. pncipalius. z ſicut in libris magnorū dñorum officiales ſui z m- lites ceteriqz ſeruitores ſcripti ſunt q̄tum ad gradū dignitatis ſue z modū mercedū quas a dñis ſuſcipiūt: ita in libro dei dñr oēs hoies ſcripti ſm qz deus hoies ad aliqd diſponit ſive bonū ſive malū. Et iſte ē liber magn' de quo Apoca. 20. c. 2 pōt voca- ri totū continēs. iſte tñ in duos libros diuidit. nā de ois diſponit oēs hoies ad aliqd. ſ. qz quodā ex mera ſua liberalitate z bōita- te ab eterno ordinauit ad bonū vt ſint ſancti imaculati: qz cum eo in eternū erūt quos per ire ipole eſt. z vocat hos apſs ſāctos ſm ppoſitū dei vt p3 ad Ro. 8. c. qbus oia quecūqz agāt ſive bo- na ſive mala cooperant in bonū. z vocantur iſti pdeſtinati. i. ab ipſo ordinati ante ſecula vt felices cū eo ſint. Alij ſunt homines quos deus nō ordinauit ad iſtud bonū eternū felicitatis ſed re- liquit eos in manu ſciliqz: ſcit de eis ante ſecula qz in fine diez ſuorū condemnabunt: qz in malo volūtarie finituri ſunt. hos at cōi noīe pſcitos a deo nūcupam'. Et rectiſſime qdem iſta voca- bula eis ipoſita ſunt vt pmi pdeſtinati: ſcōi pſciti nūcupenſ: qz pdeſtinat' intellectū z voluntatē dicit. pſcit' ſolū intellectū. in quo notaf radix oīe pdeſtinationis z pſcientie. nā pdeſtinatio idē eſt qd pordinatio: z eſt act' liberi arbitrii. ſ. qz de oīe ordinauerit aliqū ad bonū. pſcitus ſolum dicit intellectū. i. pſcognit' a deo a ſeculis qz in malo finiturus eſt. Et iſta vocabula ſignāt id quod cōiter dicit. ſ. qz pdeſtinatio habet eām a deo z nō a nobis. pſ- ſcientia aut q̄tum ad deū nullā eām bz niſi deficientē. nā pde- ſtinatus ad felicitatē eternā: pordinatus eſt a deo. qd aut deus pdeſtinauit vult vt ſaluet: z qz ipſe vult immobili- ter ſic erit. eā g huius a deo eſt totaliter: pſcientia aut ſolū intellectū dicit. ſ. qz deo cognouit aliquos finituros in malo z p hoc dñandus: z tñ nō dō pordinare eos. vt ſicut pdeſtinat ſive pparat aliqū ad bonū volēs qz in bono finiat z ſit felix. ita aliqū ordinet ad malū: ita qz ſit infelix: ſed ſolū cognoscit qz iſte homo vel ille erit infelix: nō ex aliqz qd deus de eo ſtatuerit: ſz ex eo qd ipſe volūtarie age- ret: iſti non pñt vocari pordinati a deo ſicut vocant' pſciti a deo: qz tūc eſſet ſenſus qz de oīe ordinaſſet illos ad malū pene eter- nū z ad culpā pcedentē pmeritoria illius mali. nec ē illi qz pde- ſtinati ſunt pñt oīe ſolū pſciti. nā iſtud nomē pſcitus nō repu- gnet eis quia verū eſt qz deus pſcit de eis qz finiet in bono z qz erunt felices: tñ nō explicat totū qd p̄tinet ad pdeſtinatos. nā ſi ſolū eſſet ex pte dei pſcia. i. pſcognitio z nō pordinat' nos ad vitam eternā volēdo qz eſſemus felices z cōferendo gratiā per quā mereamur illam felicitatem nunqz illuc iremus: quia vt ait chriſtus Joā. 15. c. ſine me nihil poteſtis facere. ſed vita illa fe- lix non pōt acgrī niſi aliqū agam' per quā mereamur illam. ergo non poſſum' illam habere niſi deus daret nobis cālitatez ad bñdum. in alijs aut non pñt aliqū cauſalitātē ſed ſolū co- gnoscit qd ipſi de malo facturi ſunt. cū ergo iſti diuerſimode ſi- ue ad diuerſa diſponant: opz eſſe in duobus libris ſcriptos. In hos enim duos libros magnus ille ſcindiſ liber. pmius vocatur liber pdeſtinationis ſive liber vite qz in eis ſcripti ſunt qz ad vi- tam eternā acgrendam pordinati ſunt. de hoc dicit ps. 68. de-

leantur de libro viuentiū. Alius vocatur liber pſcientie vel mor- tis: qz qui in eo ſcripti ſunt mortē eternā habituri ſūt: vel de eis a deo cognitū eſt qz in malo finient. Et iſ ambo iſti ſint libri dei: qz deus ſolus iſtos libros bz i ſuo magno armario eternitatis: tñ pmi' vocaf ſpāliter liber dei ſicut inuitur hic ex verbis moysi ſ. dele me de libro tuo. i. de libro pdeſtinatozū. nā nō pōt intel- ligi dictum hoc de libro magno dei: qz de hoc ipole eſt qz aliqz res deleatur. nā quocūqz ſe habeat aliqua res necesse eſt vt ſp ſit in intellectu illo eterno. alſ nō poſſet deus regere z cōſeruare a ppoſito cū nō cognosceret ea. nec etiā pōt intelligi de libro tuo. i. de libro pſcitorū: qz deleri de illo libro nō eſt malū ſed ſūme bonū. ſolam ergo vocaf hic liber dei liber pdeſtinationis. (In quo me ſcripſiſti). Hic pſupponit moyses ſe eſſe pdeſtinatū. de quo rariffimi hoies aut quaſi nullus cert' eſt. ſic ait Salomon Ecclē. 9. cum dicit. nescit hō vtum vel odio vel amore dignus ſit: ſed cūcta i futurū reſeruant incerta. z p3 qz dicitur hoc de ſi- ne hois. ſ. vtuz finaliter erit dignus amore q̄tum ad hoc qz ſit felix: vel vtuz ſit dignus odio q̄tum ad hō qz ſit dñatus. nā ſi i- telligaf de his que in pñti in nobis ſūt ſaliū ē. nā clariffime ſcit alijs ſe eē in odio dei qz ſeipſuz certiffime ſcit eē i peccato mor- tali de quo dubitare hō non pōt. C Itē qz in eadē auctoritate dō. ſed cūcta in futurū ſeruant incerta. i. ſue hō bonū vel malū nūc agat: nescit vtuz odio vel amore dign' ſit: qz nescit finē ſuū in quo ſtat vtuz ſit futur' felix vel dñatus. hoc g qd alijs hoī- bus cōiter ignotū eſt moysi notū erat. ſ. qz ſcript' eē in libro p- deſtinatozū. C Sz queres quō potuerit moyses cognosce- re qz pdeſtinat' eſſet. C Rñdef qz hoc cognouit p aliquā reue- lationē diuinā: qz deus ei dixerit ad dñdū ei de ſeipſo magnā cōfidetiā. C Magis tñ oīm eſt qz deus nūqz ei dixerit: ſz qz deo mōſtrauit moysi ſeipm vt cognosceret ab eo p eſſentiā: cogno- uit in eo quō erat in libro pdeſtinatozū z multa alia. z iſto mō apſs Paulus q diuinā eēntiam vidit in raptu vt tenet oēs do- ctiores catholici: z aliquantū elicit ex verbis eius. 2. Loxin. 1. 2. c. cognouit ſe pdeſtinatū: z quaſi certus de ſalute ſua finali log- tur in multis eplis vt p3 ad Ro. 8. c. ſ. quis nos ſepabit a chari- tate chriſti: z cludit ibi qz nihil eū poterit ſeparare a xpo. ſz qz ſcit ſe nō ſeparandū a chriſto vel nō poſſe ſeparari a xpo ſcit ſe eſſe pdeſtinatū: qz necesse eſt talē ſm qz bñm eſſe beatificadū. ergo paulus ſciebat ſe futurū beatum z pdeſtinatū. z in eplā. 1. ad Theſſa. ca. 3. z fere in plurib' eplārum ſuarum. logtur quaſi de certitudine ſue felicitatis qd eſt ſcire ſe pdeſtinatū. iſte autē cōuenientior modus eſt. ſciēs g moyses ſe a deo pdeſtinatū: pete- bat qz aut indeos liberaret a pena ſcleris patrati remittēdo eis: aut eum deleret de libro pdeſtinationis.

Quo moyses petijt ſe deleri de libro vite cū ille ſit idelebilis: z quō in libro vite z mortis aliqz dupl'r ſunt ſcripti. Et gñqz cō- clones mirabiles cū ſuis correlarijs d li. vite z mortis. Qd. 43.

Sed circa hoc alijs queret quō moyses petat ſe deleri de libro dei. nā in hoc pſupponit poſſe aliqd deleri de libro dei. qd vñ incōueniēs: cū ſit liber dei ſimplex ei' eternaqz cōceptio. C Rñdef qz moyses petebat id qd pole erat ſ. fieri deletionē in lib. dei. nā vt diſtinctū ē in libro magno dei in quo oīum hoīuz ſines z ſcā noſcunt' duo libri minores ſūt. ſ. liber ſm pdeſtinationē ſive liber vite. z lib mortis. ſ. pſcitorū. in quolqz aut hoz pōt fieri deletio z ſcriptio z h' multotiēs. nā iſti libri dñr dei clara z firma cognitio meritorū cuiuſqz hoīs z oī- pō opantis ad pmiū ter' ons meritis: qz qz. n. bene opaf in lib. vite ſcribif. g at male in lib. mortis ſive pſcitorū. Sz opatio bona aut mala pōt ſe bze dupl'r. ſ. qz aut in pñti bñ operant' z nō fini- turi ſunt in bona opōne. aut qz bñ opant' z finituri ſūt in rōne z bona opōne: vel qz nūc male opant' z tñ in bono finituri ſūt. Ac- cipiētes aut pmo mō dñr aliqz ſcripti in lib. vite ſm pñtez iuſti- tiaz qz i pñti boni z iuſti ſūt: z vñt' ſua exigit vt tūc ibi ſcribaf. z tñ nō ſunt pdeſtinati qz nō ſūt pordinati a deo ad felicitatem eternā nec in bono finituri ſūt. eſt ergo aliqū ſcribi in lib. vite ſm pñtē iuſtitia taliter ſe bze qz actus ſui pñtes ſunt pmerito- rij vite eterne. ſ. qz ſi nūc moreret iret ad vitā eternā: z deus ſz iſtum ſtatū ordinat euz ad vitā eternā exiſtimādo eū dignū ea. alij aut ſūt in lib. vite ſz firmā pdeſtinationē: qz certiffime deo pſcognouit de illis qz in bono finituri ſunt z vitā eternā habitu- ri ſunt: z ad hoc eos ordinauit. illi aut qz pmo mō ſe bñt. ſ. qz ſūt ſcripti ſm pñtē iuſtitia delent' vel deleri pñt de lib. vite. qui aut ſcripti ſunt ſm certiffimā pdeſtinationē deleri nō poſſunt. nā nos iſ nūc boni ſum' z pñs iuſtitia erigat vt nos ſcribamur i lib. vite atqz bēamur digni vitā eternā: tñ qz mutabimur dñbi mur ab illo libro et ſcribemur in libro qz nobis cōueniēs ē. ſ. i li-

Lib pſcie
ē liber mor-
tis.

D
+ Nullus pñt
eē cert' de
pdeſtina-
tione ſua.

Qd. 42

A
An pñe-
lationē co-
gnouerit
moyses ſe
eē pdeſtia-
tum.
Rñſo. 1.
a Alia rñ.
Beat' pau-
luſcogno-
uit ſe eē p-
deſtinatū i
raptu.

Rñſo.

*

Qui ſcripti
ſūt i lib. vite
ſz pñtē iu-
ſtitiaz dñr
pñt. g autē
ſcriptiſſi ſz
certaz pde-
ſtinationez
deleri non
pñt.

bro mortis. q autē fm firmā dei pdestinationē scripti sunt in li-
bro vite nō pnt deleri. nā deus nouit q isti boni erūt 2 in bono
finient: 2 sciētia dei non mouet: nec etiā isti mouebunt de libro
vite quātum ad istam modū scriptionis. Et hoc qz fm ppositū
vocati sunt sancti. Sicut dicim⁹ de libro isto q est liber vite si-
ue pdestinator: ita oīm est de libro mortis siue pscitorum. s. q
aliqui nunc scripti sunt in eo fm pntem iniquitatē: 2 non fm
firmam pscientiā. alij aut sunt scripti fm firmā pscientiā. pmi
sunt q male agunt: 2 tñ in bono finituri sunt: 2 vitam eternā ha-
bituri. dicunt tñ scripti in libro mortis: qz opera sunt talia que
exigunt infelicitatē: 2 deus fm pntem iniquitatē ordinat hūc
ad mortē eternā. isti at delent de libro illo qñ ad virtutē re-
licitam per penitentiā renocantur: qz tunc actus sui tales sunt vt
mereant vitam eternā: ideo necesse est scribi in libro qui pntet
ad vitam. illi autē qui scribunt in hoc libro fm certissimā pre-
scientiam sunt de qbus deus nouit certissime q in malo finiet
2 mortē eterna condēnabunt. hi autē non delent de libro mor-
tis: qz qualitercūq se habeat variē mutādo statum cum viuūt
tñ in extremū in malo volūtariē finituri sunt: 2 sic deus illos fi-
nituros eē pnotuit: 2 quātum ad hoc eos pscit. de b libro mor-
tis expresse nō ponitur hic: qz de illo nō petebat se moyses dele-
ri cum in illo non eēt: tñ inquantū petit se deleri de libro vite i-
nuit esse quēdā librum mortis: qz necesse est quēlibet eē scriptū
in aliquo libro dei cum nihil effugiat dei cognitionē. C Circa
hos duos libros ponunt cōclusiones. 1. quarum pma sit qz pos-
sibile est aliquem in duob⁹ libris scriptū esse simul. s. in libro vi-
te 2 in libro mortis. Secūda est qz possibile est aliquē scriptum
esse bīa siue dupliciter in eodē libro simul. Tertia qz qui scripti
sunt in libro vite fm firmam pscientiā aliquādo de illo delent:
2 qui scripti sunt in libro mortis fm certissimā dei pnotionem
aliqui delent. Quarta cōclusio qz q script⁹ ē in libro vite f3 firmā
pdestinationē nō pōt scribi in libro mortis fm firmā pscien-
tiam. Quinta cōclusio qz q scripti sunt fm pntem iustitiā in li-
bro pdestinatorū: nō pnt scribi fm pntem iniquitatē in libro
pscitorū. C Lōclusio pma pbatur: qz necesse est quēlibet homi-
nē aut a deo pordinatum ad vitam eternā: aut pscitum qz in
malo finiet 2 habebit mortē eternā. Et sic aut erit in libro vi-
te fm firmā pdestinationē aut in libro mortis fm certam psciē-
tiam. 2 tunc dato qz aliq saluādu finaliter: 2 p hoc scriptus
in libro vite qñtū ad firmā pdestinationē: necesse est vt semp
sit scriptus ibi isto modo. alā daretur qz deleret scripti f3 fir-
mam dei pordinatiōē: qd erat ponere mutationem in deo. isti
tñ q saluandi sunt: nō semp bona operant sed interdum mala
vt videmus quotidie: 2 qz glibet f3 q mala opat est dign⁹ mor-
te eternā: 2 fm qz in tali statu est a deo ordinat in mortē eternā:
necesse est hunc scriptū esse in libro mortis fm pntem iniusti-
tiaz. s. q pntem iniustitia sua exigit vt iste habeat mortē eternā.
erit ergo iste in duob⁹ libris. s. in libro vite 2 in libro mortis. in
libro vite fm firmā pdestinationē: 2 in libro mortis fm pntem
iniquitatē. Eodem modo dato qz aliq sit vltimate dānandus
necessariū erit qz ille scriptus sit in libro mortis fm certam p-
scientiam. 2 iste semp erit ibi scriptus: qz alā daretur qz ea que
scribunt fm dei scientiā essent mutabilia qd non conuenit. iste
tñ aliqui bonum operat: 2 tunc necesse est vt iste mereat vitam
eternā: 2 deus eū ad vitam eternā ordinet fm qz sic operan-
tē: 2 si tunc moreret acgreret felicitatem eternā. hoc autē est eē
scriptum in libro vite fm pntem iustitiā. ergo necessariū est
hunc esse scriptum in libro vite. 2 sic erit in duob⁹ libris. s. in li-
bro vite fm pntem iustitiā: 2 in libro mortis fm certā psciē-
tiam. C Et pp hoc dicim⁹ qz in libro vite aut mortis aliqui sunt
scripti intus: 2 aliq foris. Illi sunt scripti intus q fm firmā dei
cognitionē: aut in bono aut in malo sic finituri sunt. ideo in li-
bro vite sunt intus scripti q a deo pordinati sunt vt sint cum eo
sancti 2 immaculati in eternū. In libro mortis sunt intus scripti
quos certissima dei pognitio nouit in malo finituros: exterius
scripti sunt in libro vite quos pntem iustitia vita eterna dignos
efficit: sed sic summaturi nō sunt: aut non semp sic operant. in
libro mortis aut pscitorū foris scripti oīr quoz scelera que nūc
sunt mortē eternā coarigūt: h3 sic ille finitur⁹ nō sit: aut nō sic
operef. Ex quo sequunt⁹ duo correlaria. C Primum qz lib-
er dei itus nō deleaf: extra tñ deleaf. nā si assumat liber dei fm vi-
tam aut pdestinationē: illi q intus scripti sunt fm firmā dei pre-
destinationē scripti sunt: ideo impole est deleri. illi aut qui foris
descripti sunt inscribunt fm pntem iustitiā: ita q opera que
nunc hnt pmerent vitam eternā: tñ qz isti mouebunt a iustitia
illa necesse est eos deleri: qz iam nō hnt pntē iustitiaz: sed pntem

tem iniustitiā. Eodē mō qui in libro mortis int⁹ scripti sunt fm
firmā pscientiā scripti sunt: 2 impole est eos deleri. qui autē fo-
ris scripti sunt ponunt fm pntem iniquitatē. 2 qz iste q nunc
malus est: mor penitebit quersus de via sua mala: necesse est vt
sit bonus: 2 ista iniquitas erit fm pntem iniustitiā atqz deleaf
adueniēte bonitate. C Scdm correlariū est qz nō oīr pdesti-
nati oēs scripti in libro pdestinatorū. nec oīr psciti oēs scripti
in libro pscitorum. cuius ratio est: qz pdestinati sūt q a deo cer-
tissime ordinati sunt ad vitā eternā sed illi q scripti sunt in li-
bro pdestinatorū fm pntē iustitiā siue foris: nō sūt scripti f3
certam dei pordinatiōē. ergo nō sunt pdestinati. qd p3: quia
isti mutadi sunt cum fm solam pntē iustitiā boni sint. Q aut
sint isti in libro pdestinatorū p3: qz sunt in libro vite cū aliquan-
do boni sint: 2 bi eē dicunt in libro vite fm pntē iustitiā. liber
aut vite 2 pdestinatorū idē ē. idē est de libro pscitorū: qz illi oīr
psciti q fm dei certissimū iudicium in malo finient 2 condēna-
bunt. qui autem aliqui mali sunt: sed in bono consummabunt⁹
sunt in libro mortis siue pscitorū fm pntem iniustitiā siue ini-
quitatē: 2 tñ nō sunt psciti qz in bono finient. p3 ex hypothesi
q nō sunt oēs psciti qui in libro pscitorū cōscripti sūt qz in bono
finient vt p3 ex hypothesi. ergo nō sunt oēs psciti qui in libro
pscitorū cōscripti sunt: qz intus iscripti nō sunt sed foris. C Se-
cūda cōclusio est qz possibile est quēpiam bīa scriptū esse in eo-
dem libro simul. 2 p3 qz glibet homo aut erit script⁹ in libro pde-
stinatōū aut pscitorū: 2 hoc fm firmitatē. 2 tunc dato qz aliq
sit script⁹ in libro pdestinatiōis f3 firmā dei ordinatiōē. s. qz in
bono finiturus est 2 beatificandus est: pōt scribi in libro pscito-
rum fm pntem iniustitiā: qz erit malus 2 mutabil⁹. Et sic erit
vt iste q nunc malus est: efficiatur iterū bonus: 2 iterū malus: 2
sic multoties variēf: iuxta illud Prover. 2.4.c. septies in die ca-
dit iustus 2 resurgit. sicut ergo iste erat nūc in libro pscitorū fm
pntem iniquitatē: qz ista iniquitas pntem nō māsura erat in eo.
ita si aliq sit script⁹ in pdestinatiōis libro fm firmā pordinatiō-
nem: adhuc pōt nunc bon⁹ esse 2 iterū malus: 2 postea bonus: 2
2 sic sient transmutationes quouicūq vltimate iste finiat in bo-
no. cū g ista iustitia quā nunc h3 nō sit māsura: nō pōt mereri
homo fm eam vitā eternā simpliciter: sed p nunc. nec deus ali-
quē ordinat simplr ad vitam eternā p tali operatiōe: s3 vt nūc.
necessario ergo dicef iste esse scriptus in libro vite fm pntem
iustitiā qñtū ad istam opationem: 2 scriptus in libro vite qñtū
ad firmā pordinatiōem fm qz deus ordinant istuz in bono fi-
niturū: 2 ipse verissime i bono finitur⁹. Eodē mō ē de libro p-
scitorū. s. n. aliq sit script⁹ i libro pscitorū f3 firmā dei pognitio-
nē: necesse ē vt i malo finiat vt sic: iste tñ poterit opari bonū 2 ma-
lū: 2 fiet i eo diuerse variatiōes vltqz ad mortē: ita q nūc bon⁹ sit:
postea vero malus 2 rursum bon⁹ faciēdo crebras mutatiōes.
si igit ille q in malo finitur⁹ est: nunc bonū operef: ē necessario
scriptus in libro vite fm pntem iustitiā: qz nō finitur⁹ est in
illa bonitate. ita si futurus est dānandus 2 nunc malus est: s3 in
hac malicia finitur⁹ nō est: sed iterū reditur⁹ ad bonum rur-
susqz ad malū delapsurus: ista malicia quā nunc h3 nō est mali-
cia fm certā pscientiā: qz in illa finitur⁹ nō est: s3 est malicia fm
pntem tēpus: ideo fm illā nō ordinat habēs eam ad malū eter-
num simplr: sed vt nunc habens. nec deus illum ordinat ad pe-
nam eternā simpliciter fm illam maliciā. necesse est ergo qz
fm istam maliciā sit scriptus in libro pscitorum fm pntem
iniquitatē. 2 sic erit dupliciter scriptus simul in eodē libro: scilicet
fm certam pognitiōē dei: 2 fm pntem iniquitatē. C Ex
hoc segtur correlariū. s. qz aliquis sit script⁹ intus 2 foris in eo-
dem libro. p3 qz qui est script⁹ in libro pdestinatorū fm firmam
pdestinationē est scriptus int⁹. q autē est scriptus fm pntem
iustitiā est script⁹ foris. sed aliq est script⁹ in libro vite f3 fir-
mam pdestinatiōē: 2 fm pntē iustitiā. ergo est script⁹ in eodē
simul int⁹ 2 foris. de libro pscitorū idē p3: qz aliq est script⁹ int⁹
q est script⁹ in firmā pognitiōē mali i quo finitur⁹ ē. 2 est ille
script⁹ foris q est script⁹ f3 pntē iniquitatē. s3 aliq est script⁹ fil in
libro pscitorū fm firmā psciaz 2 pntē iniquitatē. g est simul script⁹
int⁹ 2 foris. C Aliud correlariū. s. necesse ē quēq virū eē scriptū
in libro dei it⁹ 2 foris: siue i eodē libro siue i diuerfis (nisi sit vir
imobilis vltimate). p3 qz necesse ē de quoz hoie q ille sit script⁹ in
aliquo libro it⁹. nā aut ē vltimate dānandus: 2 tūc ē i libro psci-
torū fm firmā pscientiā. aut est saluādu vltimate: 2 tūc est in li-
bro pdestinatorū fm firmā pordinatiōē. sed glibet modus isto-
rum est ad hoc qz aliq sit script⁹ intus. ergo qz homo ē script⁹
i aliquo libro dei it⁹. p3 ē q sit script⁹ foris. nā bō oū adhuc vi-
uit h3 i bono aut malo vltimate finitur⁹ sit: tñ medio tpe variat
ad omnia

2. corre-
lariū.Idē ē lib-
vite 2 p-
destina-
tor: 2 idē
ē lib psci-
torum 2
mortis.D
2. cōcl.
Probō
cōclōis.
Aliq p-
scribi in
lib. pde-
stinatiōis
2 pscie.L
Quid sit
scribi in li-
vite f3 p-
ntē iustitiā.In lib. vite
aut mortis
alig scripti
sūt 2 aliq
foris.1. correla-
rium.E
Correla-
riū pmi.
Aliquis
script⁹ est
it⁹ 2 foris
i lib. pde-
stinatiōisCorrela-
riū scdm
cōclōis
scdm.

Aliq̃s ē
script⁹ i
2º foris
i libro p
scie.

Uiri val
de boni
qui nun
q̃ a boni
tate sua
mutabū
tur semel
i lib. vite
scripti s̃

Valde
mali qui
nunq̃ a
malicia
mutat̃ s̃
scripti so
lū i lib. p
scie semel
scripti s̃

Qui ma
li s̃ i bo
no finit̃
oies suos
i lib. vite
solū scri
pti sunt.

3^m. corre
lm. sc̃e
conclusiōis

ad oia: 2 sic poterit bene operari ita q̃ postea mutet̃. 2 tūc ē scri
ptus foris in libro vite siue libro p̃destinator. si g̃ sit scriptus in
libro p̃destinator fm firmā dei p̃ordinationē est scriptus in
tus. si aut̃ bonus sit nūc 2 postea mutet̃ in malū rursus reditu
rus ad bonū: d̃ esse scriptus in libro vite foris. 2 sic erit in eodē
libro scriptus simul intus 2 foris. si at̃ sit scriptus in libro mortis
siue p̃scitor fm certā p̃sciam: q̃ in malo finiturus est: d̃ scrip
tus intus libru p̃scitor. si aut̃ nūc malus sit postea ad bonū reditur⁹
2 vltimate plapsurus ad vitā: 2 scriptus in libro mortis fm p̃
tē inigatē: q̃d est esse scriptū foris. simul g̃ erit scriptus intus 2
foris in libro p̃scitor. Q̃ aut̃ in duobus libris aliq̃s sit simul in
vno scriptus interior 2 in alio scriptus exterior⁹ p̃: vt si aliq̃s sit
vltimate in malo finiturus: 2 tūc bene operet̃: q̃ tūc est in li
bro p̃scitor interior 2 in libro p̃destinator exterior. vel si aliq̃s
sit vltimate saluandus 2 nūc male operet̃ est in libro vite interi⁹
2 in libro mortis exterior. oēs g̃ isti semp scripti sunt intus 2
foris siue in eodē libro siue in vteris. aliq̃s aut̃ est q̃ solū scri
ptus est solū intus. Et iste est qui iā mutari nō d̃: vt viri valde
boni vel q̃ in bono vltimo sunt: aut viri valde mali vel q̃ in vlti
mo malo suo sunt. viri valde boni sunt q̃ boni sunt 2 ad malū
nūq̃ mutabūtur. sed in hac bona opatione 2 consuetudine quam
hūt finit̃ oies suos ad malū nūq̃ plapsuri: tales in libro vite
scripti sunt fm firmā p̃destinationē: q̃ in bono finit̃: 2 nō p̃t
esse scripti in libro mortis fm firmā p̃sciam: q̃ repugnat eūde
in bono finit̃ esse 2 in malo. nec ēt est in libro mortis fm p̃sen
tē inigatē: q̃ actuā malus nō est sed vir bonus. nec est ēt in li
bro vite fm p̃tē iustitiā: q̃ bonū q̃d nūc h̃ nō mutabit̃: q̃ in
eo moriet̃. 2 fm hoc fuit simplr p̃ordinatus ad vitā eternā: q̃ d̃
p̃ordinauit eū in hoc bono finit̃: 2 fm hoc p̃cognouit eū habi
tū vitā eternā. solū g̃ manet iste vnus modus inscriptionis. s̃
q̃ sit scriptus intra libru p̃destinator 2 nō foris in aliquo libro.
Valde mali vocant̃ q̃ mali sunt 2 ab illo malo nūq̃ mutabūtur.
bi aut̃ necessario in libro mortis scripti sunt vel libro p̃scitor: cū
vltimate in malo finituri sint. 2 nō p̃t dici isti scripti intra libru
p̃destinator q̃ tūc essent vltimate saluandi: q̃d includit d̃ictionē
s̃. vltimate. s̃. eūde vltimate saluari 2 vltimate d̃nari. nec ēt est
scriptus in libro p̃scitor foris: q̃ nō est bonus fm p̃tē iustitiā:
sed malus est actualiter. nec est ēt in libro mortis fm p̃tē ini
ustitiā: q̃ p̃tē iniustitiā vel inigatē est illa quā aliq̃s h̃ in q̃ tūc fi
niturus nō est. sed iste finiturus est in hoc malo q̃d nūc h̃. g̃ nō
vocat̃ p̃tē iniustitiā sed certissima p̃scia: q̃ fm istā maliciā vlti
matā d̃ p̃cognouit eū cōdēnādū. solū g̃ iste erit in libro mortis
fm firmā p̃sciam q̃d est scriptū esse itus: 2 nō erit i libro aliquo al
tero intus vel foris. Illi ēt q̃ nō sunt valde mali nec valde boni
possunt interdum esse solū scripti intus in vno libro: vtpote q̃
aliquis fuerit semper bonus: 2 postea ad vnum actum malum
deuoluatur in quo finiat: non p̃t vocari valde malus: q̃ vlt
batenus bene operatus est. 2 nunc incipit male operari 2 b̃e
uissime in illo finiturus est. Alij sunt non valde boni: q̃ b̃e
nus mali extiterant nunc vero boni effecti sunt: 2 cito in illo bo
no finient. quibz aut̃ horū solū scripti sunt in vno libro intus.
nam illi qui non sunt valde mali 2 tūc facient vnum malum in
quo finient: q̃ in illo malo sunt non possunt dici scripti intra li
brum p̃destinator cū certissime in malo finituri sint. nec sunt
in libro p̃destinatorum foris: q̃ non sunt boni fm presentem
iustitiā. nec sunt in libro p̃scitorum foris: q̃ non sunt mali
fm presentem iniustitiā: sed fm iniquitatem in qua finituri
sunt. solū sunt igitur scripti in libro mortis itus. Idē de illis q̃
non sunt valde boni sunt tūc in vltimo actu bono in quo finit̃:
q̃ tūc non sunt in libro mortis fm presentem iniquitatem: q̃
tūc mali non sunt. nec in libro vite fm presentem iustitiā: q̃
non est bonum illud q̃d habent mutandum sed in eo finient.
Ex his sequitur correlarium: q̃ aliquis possit esse scriptus
solū intus in aliquo libro. impossibile tūc est eū scriptum esse
foris in aliquo libro. Prima pars p̃: q̃ ille q̃ valde malus est:
q̃ semper malus est 2 in malo finit̃: necessario est scriptus intra
librum mortis: 2 non est intra librum vite. nec foris in libro vi
te: nec foris in libro mortis. 2 ille qui valde bonus est: q̃ i bono
finit̃ est necessario scriptus intra librum p̃destinator: 2 non
est intra librum p̃scitor: nec foris in libro p̃scitor: nec foris
in libro p̃destinator. ergo solum est intra librum p̃destina
tor vt p̃batum fuit in precedenti conclusione. Sc̃a pars. s̃. q̃
impossibile sit solum aliquem scriptū esse foris in aliquo libro
ita q̃ non sit intra aliquem: q̃ necessariū est de quolq̃ q̃ aut sit
finiturus in bono aut in malo. si i bono finiturus est necessario
est scriptus intra librum vite. s̃. per firmam p̃destinationem. si

aut̃ in malo finiturus sit necessario in libro p̃scitorū scriptus
est intus. scribi aut̃ foris in libro vite ē esse bonus: sed
non esse finiturum in bono. scribi in libro mortis foris fm p̃e
sentem iniustitiā est esse malum in presenti: sed non finiturus
in malo. 2 sic varet̃ q̃ aliquis sit finiturus 2 tūc nec in bono nec
in malo: 2 q̃ nec vltimate beatificabit̃ nec vltimate d̃nabitur.
nam ad hoc q̃ quisq̃ d̃anetur aut saluetur intra aliquem libru
scriptum esse necesse est. Tertia conclusio est q̃ aliquis scri
ptus in libro vite fm certam p̃destinationem p̃t deleri: 2 qui
scripti sunt in libro mortis fm certam p̃scientiam aliquando
delentur. P̃: quia dupliciter aliquis scriptus est in libro mortis
aut in libro vite. s̃. fm p̃destinationem aut p̃scientiam: aut fm
presentem iustitiā: aut presentem iniustitiā. qui in aliquo li
bro scripti sunt fm firmam p̃destinationem impossibile est q̃
deleatur de illo fm p̃destinationem: ita q̃ efficiatur q̃ iam
non sit fm p̃destinationem in libro vite: q̃ cum esse scriptum
in libro vite fm firmam p̃destinationem nihil aliud sit q̃ deū
ab eterno fm voluntatem beneplaciti elegisse hunc vt esset cum
eo sanctus 2 immaculatus: 2 ordinasse eum vt in bono finiret.
si deleatur de illo libro fm p̃destinationem deus mutaretur
a proposito suo: 2 ordo ab eo statutus cassaretur. aut si dicere
mus deum semper suum eternum tenere propositū: cogeremur
confiteri eum esse impotentem ad perficiendum q̃d desideret:
quorum q̃libet totaliter impossibile est. sic etiam qui in libro
mortis fm firmam certamq̃ p̃scientiam scriptus est deleri nō
p̃t: q̃ nihil aliud est aliquem esse scriptum in libro mortis aut
p̃scitor fm firmam p̃scientiam q̃ q̃ deus ante secula cogno
uerit hunc in malo finiturus. si aut̃ iste deleatur de libro certis
sime p̃scientie scia dei esset incerta: q̃ falsum tenuisset cum ali
ter rei exitus cōprobasset. qui aut̃ fm presentem iustitiā in li
bro vite scripti sunt aliq̃s delentur: quia h̃ nunc bonus sit quis
piam 2 fm hoc necessario sit in libro dei fm presentem iustitiā:
quia tamen poterit immediate mutari ad oppositum prolabēs
in malum poterit deleri de libro vite: 2 scribi in libro mortis fm
presentem iniquitatem. e contrario autem qui est scriptus in li
bro mortis fm presentem iniquitatem potest deleri: quia pote
rit conuerti ad d̃m 2 rursus scribetur in libro p̃destinatorū
fm presentem iustitiā. qui autem fm p̃destinationem in li
bro vite scriptus est h̃ non possit deleri ab eo fm p̃destina
tionem. s̃. q̃ non sit fm p̃destinationē: potest tamen deleri ab
eo ne sit fm presentem iustitiā: q̃ (vt predictum fuit in sc̃a
conclusionē) potest aliquis scriptus esse in duobus libris simul
s̃. q̃ in vno sit fm certitudinem vltimatam: 2 in alio fm presen
tem statum. ita etiam p̃t esse scriptus in eodem libro bis simul
s̃. in libro p̃destinatorum aut p̃scitor. ita q̃ aliquis sit vlti
mate in bono finiturus 2 sic erit in libro p̃destinatorum fm
firmam p̃ordinationem: 2 q̃ sit bonus nunc a qua bonitate ci
to mutabitur: h̃ postea in eam redeat: erit scriptus in libro vite
fm presentem iustitiā. 2 q̃ iste qui scriptus est in hoc libro vi
te fm p̃destinationem: 2 etiam simul scriptus fm presentem iu
stitiā in eodem: 2 p̃t deleri ab eo fm presentem iustitiā. ergo
qui scriptus est in libro vite fm p̃destinationem p̃t deleri ab
eodem: non quidem vt scriptus fm p̃destinationē: sed vt scri
ptus fm presentem iustitiā. 2 si forte scriptus esset in libro vi
te solum fm p̃destinationem impossibile erat eū quouis mo
do deleri inde. Eodem modo se habet circa eum qui est scriptus
in libro mortis fm p̃scientiam certā: q̃ possit inde deleri. nā
si in malo finiturus est erit scriptus necessario in libro mortis
aut p̃scitorum: 2 q̃ poterit etiam nunc malus esse a qua mali
cia mutabitur in bonum postea ad maliciā rediturus: erit ēt
scriptus in libro p̃scitorum fm presentem iniustitiā. 2 sic erit
dupliciter scriptus: sed ab illo libro deleri potest fm presentem
iniquitatem cum redeat ad bonum. ergo qui scriptus est in li
bro p̃scientie aut mortis certissime deleri potest ab illo: non q̃
dem q̃ deleatur fm certam p̃scientiam: ita q̃ iā non maneat
sed deleatur a libro certe p̃scientie fm presentem iniquitatem:
ideo si solum scriptus esset in illo fm p̃scientiam certam non
posset deleri. Quarta conclusio est q̃ qui est scriptus in libro
vite fm firmam p̃destinationem non p̃t scribi in libro mor
tis fm certam p̃scientiam. 2 qui scriptus est in libro mortis
fm certam p̃cognitionem non potest scribi in libro vite fm
firmam p̃destinationem. Nam esse aliquem scriptū in libro
vite fm firmam p̃destinationem est q̃ deus ordinauerit eum
ad vitam eternam: 2 q̃ certissime in bono finiturus sit. sed
aliquem in bono finiturum esse 2 in malo finiturū esse includit
contradictionē veram. ergo impossibile est esse scriptū in libro

3. conclusio.
Qui scrip
t⁹ ē i li. vi. fm
certa p̃de
stinationē
p̃t deleri.

Qui scripti
s̃ i li. vi. s̃
p̃tē iusti
tiā aliq̃s
delentur.

Qui scripti
ē i li. mortis
s̃ p̃tē ini
quatem p̃t
deleri.

3

4. conclusio.

Quid sit
scribi i lib.
vite.

predestinationis fm certā precognitionem: et scribi rursus in libro mortis fm certam preciam. et contrario impossibile est qd aliquis scriptus in libro mortis fm firmam precognitionē scribatur in libro vite fm predestinationē: qd eandē contradictionem includit quā supra dictū. pōt tñ aliq scriptus in libro mortis fm firmā preciam scribi in libro vite fm presentē iustitiam: qd ista nō includunt cōtradictionem. nam esse scriptū fm predestinationē solū dicit qd in bono finiet et habebit vitā eternā. non tñ dicit eū esse nunc bonū aut malū. scribi aut in libro mortis fm presentē iniquitatem est nūc esse malū solū. nec tñ dicit vtrū in bono an i malo finiet. et sic bene stat qd aliq in bono finiturus sit: qd notat scriptura libri predestinationis: et qd nūc malus sit: qd notat scriptū esse in libro mortis fm iniquitatem presentē. et contrario pōt aliq scriptus esse in libro mortis fm preciam et in libro vite fm presentem iustitiam. Quinta conclusio qd q scripti sunt fm presentem iustitiam in libro vite non possunt simul scribi in libro mortis fm presentem iniquitatem. Pro quo sciendum (vt pz ex supradictis) qd sunt duo libri. scilicet liber vite sue predestinationis: et liber mortis. scilicet pscitoz. et in quolibz istoz pōt aliquis dupliciter scribi: qd aut fm vltimatam certitudinem: aut fm presentem statum. et sic erit quadruplex modus scribendi. scilicet fm predestinationem certam in libro vite et fm presentem iustitiam in libro vite. Tertius fm certam preciam in libro mortis. Quartus fm presentem iniquitatem in libro mortis. isti. 4. modi non cōiunguntur. ita qd de aliquo dicantur simul oēs: qd in istis includitur hoīem esse totaliter bonum et totaliter malum. sed impossibile est aliquem simul esse totaliter bonum et malum. ergo nec habebit ista. 4. simul quispiam. Et ista. 4. faciunt duas plenas contradictiones. sed de nullo verificatur vna contradictio ergo nec verificabuntur due. pz qd includat duas contradictiones: qd esse in libro vite fm predestinationem aliquem scriptū: et esse in libro mortis fm preciam eundem hoīem includit contradictionem. Alia contradictio includitur in hoc qd aliquis est fm presentem iustitiam in vno libro: et fm presentem iniquitatem in alio libro simul. Nec possunt tres modi istoz verificari simul de eodem. nam si dicatur qd aliquis est scriptus simul in libro vite fm predestinationem: et in eodem libro vite fm presentem iustitiam: et qd sit scriptus in libro mortis fm certam preciam. nam tunc necesse est dare vnam contradictionem: qd hoc quod est esse scriptum fm certam predestinationem in libro vite et esse scriptum fm certam preciam in libro mortis contradicunt. Vel si dicatur qd sit scriptus in libro vite fm predestinationem et fm presentem iustitiam: et in libro mortis fm presentem iniquitatem. nam hoc includit etiam contradictionem vnam. scilicet esse in libro vite fm presentem iustitiam: et in libro mortis fm presentem iniquitatem. siue ponas contrarie. scilicet in libro mortis fm certissimam preciam et presentem iniquitatem: et fm presentem iustitiam in libro vite. quocūqz verteris si tria ponas semper sequitur contradictio. non ergo poterunt tres modi simul predicari de eodem. Si autē predicentur duo modi est diuersitas: qd aliqui possunt verificari et aliqui non. si enim predicentur duo modi p̄tinentes ad eundem librum poterit verificari. et si predicentur duo modi diuersi duoz libroz poterit verificari. ppositio. si autem predicentur duo modi eiusdem generis duoz libroz nō verificabitur. ppositio. Exemplus primi vt qd dicamus aliquē scriptum in libro vite fm certam predestinationem et fm presentem iustitiam vt declarauimus in scōa conclusione. et qd aliq sit scriptus in libro mortis fm presentem iniquitatem et fm certissimā preciam vt pz in eadem conclusione. De scōo modo pz. scilicet qd dicuntur duo modi scripture duoz libroz et sunt diuersi. vt si dicatur de aliquo qd est scriptus in libro vite fm certissimam predestinationem: et qd est scriptus in libro mortis siue in libro pscitoz fm presentem iniquitatem. nam hoc satis conuenit. poterit n. aliquis esse predestinatus a deo vt habeat vitam eternam et finiat in bono dies suos: tñ qd nunc male operetur. fm aut qd est predestinatus ad vitam eternā est in libro fm predestinationē dei. fm qd nunc est in peccato est scriptus in libro mortis fm presentem iniustitiam. ergo erit sic in duobus libris diuersimode. vel contrario qd aliquis sit in libro mortis fm certam preciam: et qd sit in libro vite fm presentem iustitiam: qd h nūc bene operetur fm qd cōpetit esse in libro vite quantum ad presentem iustitiam: tñ in futuro in malo finiet fm qd cōpetit scriptum esse in libro mortis fm firmā preciam. De tertio qd duo modi scripture duoz libroz qd modi p̄tinent ad idem genus pz exēpluz. scilicet qd aliq sit scriptus in libro vite fm certā predestinationē: et qd sit in libro mortis siue pscitoz fm certā preciam. nā iste modus im-

possibilis est: qd semp includit cōtradictio. de isto mō qd est dicēdo esse aliquē scriptū in libro vite fm predestinationē et in libro mortis fm certā preciam supra pbatū est: qd est dicere aliquē finiturū esse in bono et finiturū esse in malo. Eodē mō si accipiantur alia duo. scilicet qd dicat esse aliq in libro vite siue predestinatorū fm presentē iustitiam: et in libro mortis fm pntem iniquitatem simul. nā impossibile est qd aliq simul operef bonū et operef malū. sed esse in libro vite fm pntem iustitiam est esse bene actualiter operantē. esse in libro mortis aut pscitoz fm pntem iniquitatem aut iniustitiam est actualiter male operari. qd impossibile est simul aliquē esse in libro vite fm pntem iustitiam: et in libro mortis fm pntem iniquitatem. Lū aut accipit vnu modum istoz quicūqz possibilis est: vt supra dictū est. scilicet qd sit fm predestinationē in libro vite: aut qd sit fm pntem iustitiam in libro eodē: et sic de alijs duobus modis. Nec aut qd ad libz dei dicta sint: vtrū cōtingat aliquē deleri de illo et qualiter contingat deleri.

Quo moyses petebat se deleri de libro vite cum sciret se esse predestinatum et predestinati non delent: et an in hoc peccauerit et fecerit contra charitatem.

Sed adhuc

circum moysen est dubitatio q̄liter p̄tineat se deleri de libro vite. Nā moyses sciebat se scriptū in libro vite fm predestinationē certā dei. sed ista impossibile est tolli: qd tūc tolleret ordinatio eius atqz cognitio. qd ipso possibile est: qd diminueret dei p̄fectionē. Et non vtz qd moyses peteret qd deleret q̄tū ad pntem iustitiam. nā deleri de libro vite q̄tū ad pntem iustitiam est qd aliq q nūc iustus erat et p hoc erat dignus vitā eternā: et h hoc deus eū ad vitā eternā ordinabat qd cessaret esse iustus p p̄m mortale et desineret esse scriptus in libro vite fm pntem iustitiam. petere aut peccare mortaliter est contra charitatem: et in nullo casu contra charitatem agēdū est. ergo nō vtz qd moyses peteret se deleri de libro vite q̄tū ad pntem iustitiam. Et dato qd esset possibile aliquē deleri de libro vite q̄tū ad certā dei predestinationē: tñ nō deberet aliq hoc petere: qd contra charitatem militat. nā h in penis tpalibus aliq velle debeat subiri aliq penā ne aia alicuius pereat eternā: et qd magis debeo diligere alterius aiam q̄ vitā meā: tñ nō debeo diligere aiaz alterius magis q̄ aiam meā: qd hoc esset dilectionis ordinē p̄uari cari. cū nemo debeat alteri magis q̄ seipsum diligere. id dato qd esset possibile aias oīum scōz q nūc sunt in vitā eterna et aiam ipsius b̄tissime Virginis perire eternaliter nisi aia mea periret eternaliter: citius deberem eligere oēs illas perire q̄ perire aiam meā. imo si eligerem qd aia mea eternaliter periret ne oēs aie periret peccare mortaliter p̄uicādo ordinē charitatis: sic si magis diligere corpus meū q̄ aiam meā. R̄ndet aliqui qd vtz est qd inuif in superioribus argumētis. scilicet qd ille q scit se in libro dei scriptū q̄tū ad firmā predestinationē qd nō pōt petere se deleri cū sciat impossibile. et qd p̄m esset mortale petere ista: dato qd fieri possent. dicit tñ qd moyses ista petiit: qd turbatus erat et nesciebat vtrū esset impossibile tūc qñ petebat: qd ira impedit aium ne possit cernere vtz vt ait cato: et sic q̄ alia mētis p̄turbatio. Sed hoc nō est cōueniēter dcm qd moyses aspectui dei afflētēs tāta turbationē incurreret vt nesciret esse hoc ipso possibile qd petebat: et qd ignoraret hoc eē p̄m mortale in quo erat tāta p̄turbatio charitatis. maxime qd delectio sua de libro vite nulli erat utilis: qd ipse delēdus erat cū ipsi destruerent iuxta petitionē: et sic sua delectio nō pderat illis. Nā si moyses dixisset. dñe si vis eos occidere rogo te vt deleas me de libro tuo potius q̄ occidas eos: adhuc rōnabilius octm esse vidēdū qd ali cui pdesset sua delectio q̄ nūc cū nullo mō pdesset. h adhuc i illo casu erat mala petitio: qd contra ordinē charitatis: cū magis se diligere dēret moyses q̄ oēs hebreos: h p eis dēret vitā exponere et oia durissimoz ḡia sustinere. nō ḡ pateret diuina illa colloctio hoiez ita mēte p̄turbatū: cū ad vidēdū et colloquēdū deo regraf sūma mētis attēctio quā tollit q̄libz p̄turbatio passionalis. Augusti. aut hoc factū fuisse ait ex magna cōfidētia: qd moyses erat cōsecratus dei: qd tā cū eo steterat itez. 40. diebz et 40. noctibus et multoties. imo semp cū volebat aliqd a deo petere deus aderat ei r̄ndens. ex tāta ergo familiaritate cōfidebat et loq̄batur ad deum. aut dimitte populo huic noxā hāc: aut dele me de libro tuo. q̄ si dñe ego sum certus dñe qd non delebis me de libro tuo: ita ergo vellem qd certificares me qd dimitteres populo huic noxam hanc. Et ista r̄fio satis cōueniēter posita ē. Aliter tamen dici pōt qd moyses nolebat se deleri de libro vite pro saluatione israhelitarum: vel cum ipsi delerentur: nec etiam si totus mūdus periret nisi ipse deleretur: nec ipse hoc petebat. sed est talis locutio ad indicandum desiderium suum de salute indeorum.

Et dicitur. s. Qui scripti sūt i lib. vi. fm pntem iustitiam nō pnt simul scribi i lib. mortis fm pntem iniquitatem. 4. modis sūt aliq scripti i lib. dei nō tñ alicui oēs simul cōueniunt.

1. Nō pnt alicui cōr̄dere tres modi scribēdi simul in libris dei.

Pote ē ali quē eē scriptū i lib. vite fm certiss. p̄destinationē et i lib. mortis fm pntem iniquitatem.

2. Imple ē ali quē si mul eē i lib. vi. fm pntem iustitiam et i lib. mortis fm pntem iniquitatem.

3.

Magis hō vtz diliget aiaz alteri q̄ vitam p̄p̄iam.

4. R̄f. aliq.

5. Lōf. r̄f.

6. R̄fio dñi aurelij augustini

7. Doc. r̄f.

Moyſes
ſm ſuam
electionē
nolebat
deleri de
li. vite p
ſalute iu
deorum.

Q^d ſcri
ptura v
taſ ſepe
paraboli
ce loqui.

ſ. 23. c.

Contra
ra. abraā
abenayr.

Qui ſunt
ſcripti in
libro vite
ſm certis
ſimā pde
ſinationē
nō deſc.
idem ſ.

Iudeorum. Et iſto modo Chriſtus declarauit deſiderium partis
ſue iſeriores. ſ. ſenſitiue reſormidatis dolores ſibi v̄turos quos
pleniffime p̄cognouerat: petēs ne morerēſ ſed trāſſerret calicē
ab illo. nō tñ erat ſic in parte volutina rōnali: qz ſm illā deo cō-
ſentiebāt pleniffime: t mortē ſubire eligebat quā ante ſecula de-
terminauerat. parſ tñ ſenſitiua timore humano pauitabat dicēs.
triftis eſt aīa mea vſqz ad mortem. ſic moyſes deſiderabat ſalu-
tē iudeoz intente: tñ ſm ſuam electionem non vellet ipſe deleri
de libro vite pro ſalute hebreoz: nec oīum hoīum. Et iſto mō lo-
quunt ſepe hoīes dicētes. ſi nō das mibi hoc occidas. vel oī ma-
gis vellē mori q̄ incidīſſe in talē defectū: ſed tñ ſi eſſet ad caſus
iſte magis eligeret carere re illa quā petit t multis alijs t inci-
diſſe in illū defectū t alios q̄ mori. dicunt tñ iſta ad ſignandū
intentionē deſiderij: t in iſto ſenſu ab audientibus accipiuntur.
iō dato qz ipſe in ſe falſe ſint q̄tum eſt ad virtutē ſignati ipſaz:
tñ non iudicant eſſe falſe ab audientibus: qz eas in hoc ſenſu ac-
cipiunt: t ipſi loquētes veraciter deſideriū magnūtalium rerū
habent. qd exp̄imunt p locutionem illā parabolicā que excedit
veritatē rei. Et ſic dicebat rachel ad virū ſuū iacob vidēs qz nō
cōciperet Ben. 30. c. da mibi liberos alioqn moriar. eſt ſenſus. ſi
nō das mibi liberos ita volebo ac ſi morerēſ. ſed ſm veritatem
potius elegiſſet rachel vinere nō habēdo filios q̄ habere filios
t cōſeſtim mori. Frequenter autem iſte modus loquēdi para-
bolicus in ſcripturis: qz oſtendunt modo loquēdi vulgari. ſicut
p3 Judi. 20. c. de filijs Benjamin qz ita ad certū locū ſandis ia-
ciebant vt capillū quocqz poſſent pcutere t nequaquē in alteram
partem ictus lapidis deferretur. Et ergo iſtoz verborū intētus
monſtrare magnū deſideriū moyſi de ſalute hebreoz. quāſi oī.
oīe ita intente afficiōz ad ſalutē huius populi qz videreſ mibi
ita eſſe oīū populū hunc mori ſicut ſi de libro tuo delerer. ſed
ipſe ſm veritatem magis eligebat qz totus iſraeliticus populus
deleret ſm corpus tp̄aliter moriēdo: t et qz oēs eternaliter dā-
narent qz ipſe ſolus eternaliter infernali carceri traderetur.

Cui reſpondit domin⁹. Qui peccauerit mi-
hi delebo eum de libro meo. Tu autem va-
de: t duc populum iſtum quo locutus ſum
tibi. Angelus meus precedet te. Ego autem
in die vltionis viſitabo t hoc peccatum eo-
rum. Percuſſit autem dominus populū pro
reatu vituli: quem fecerat aaron.

Cui reſpondit dñs. ^{na riſio. nā l3 moyſes pro} ^{na riſio. nā l3 moyſes pro}
poſuiſſet deſideriū ſuū in hac forma loquēdi: tñ ſi non recipie-
bat talē petitionē ſicut nec ipſe moyſes intēdebat hoc. (Qui pec-
cauerit in me delebo eū de libro meo.) Quāſi oī. nō eſt petitio
tua iuſta. ſ. qz tu dlearis de libro meo: qz de libro meo nemo
deleſ niſi qz peccat: tu aut nō peccaſti: iō nō eſt iuſtū te deleri. alij
aut qz peccauerūt aut peccabūt debebunt de libro meo. q. d. l3 ſcri-
pti fuerint in libro meo p aliqz bonā opationē. ſ. qz acceperūt le-
gē meā: tñ qz peccauerūt iā deſeti ſunt. **C** In hoc aut demōſtra-
tur qz nō intelligat liber iſte pro libro legis moſaice: qz tūc eſſet
ſenſus qz in lege moſaica eſſent ſcripti oēs hoīes: t qz alijs pec-
caret deleret eū ſi aliqn non poſſent intelligi vera eſſe verba
dei. ſ. qz peccauerit in me delebo eū niſi eſſent oēs ſcripti i libro
illo. nā dato qz nō eſſent oēs ibi ſcripti alijs peccaret t nō dele-
ret qd eſt i intē tū ſre. ſed in libro legis moyſi nō eſt aliqd tale
ſcriptū: qz nō intelligit de illo. **C** Et iā nō pōt accipi deſetio de
libro pro occiſione: ſic accipiebat Ra. abz. abenayr: qz tūc qñcū
qz alijs peccaret ſtatim occideret. qd falſus eſſe p3 t **E**cc. 18. c.
apparet cū dicit. nolo mortem petōis: ſed vt cōuertat t viuat.
oīa p3: qz ſra dicit. qz peccauerit in me delebo eū. i. qñcūqz alijs
peccauerit in me delebo eū. oādus eſt ergo alijs liber de quo
cū hoīes oēs ibi ſcripti ſint qz deleat qñ peccat. t iſte eſt liber il-
le dei in quo ſunt predeſtinati t p̄ſciti. t intelligit iſta deſetio
quantum ad p̄ſentem iuſtitiam. Nam in libro illo dei quē acci-
pit hic moyſes t eſt liber vite: ſcribunt ſi aliqui dupliciter. ſ. qdā
ſm certiffimā predeſtinationem: t iſti non deſcunt: qz qcquid
eueniat cooperatur eis in bonū: qz ſm ppoſitū dei vocati ſunt
ſancti vt ait Apl⁹ ad Rom. 8. c. ita qz quantacūqz mutatio diſ-
ſona fiat in vita eoz: tñ in bono finituri ſunt: qz dei infinita be-
nignitas eis gratiam apponet in fine ne deſiciant: qz eos elegit
ante mundi conſtitutionem conformes fieri imaginis filij eius.
alij ſunt ſcripti in libro vite ſm p̄ſentem iuſtitiam. i. qz l3 in bo

no finituri non ſunt ſicut deus de eis p̄cognouit ante ſecula:
tñ nunc boni ſunt t eoz bonitas facit eos nunc dignos vita eter-
na. t ſi ſic morerent indubitate acquirerent vitam eternā. iſti aut
deleri poſſent: qz poterunt eſſe mali qñ voluerint: t tūc deſcunt
iuſtitia p̄ſens ſm quā erant ſcripti in libro vite. t ſic per qd l3
mortale p̄ſi deleſ hō de libro vite quantum ad p̄ſentem iuſti-
tiam. t de hac loquit h̄c deus. ſ. (Qui peccauerit in me delebo eū)
i. qñcūqz aliquis cōmiſerit mortale p̄ſi ego delebo eū
de libro meo ſm p̄ſentem iuſtitiam in quo ante ſcriptus erat
ſm bona opera p̄ſentia. t non ſolū deſcunt de libro vite illi qz
ſunt ſcripti in eo ſm iuſtitiam p̄ſentem: ſed et iā ſi ſunt ſcripti
ſm predeſtinationem certam: qz alis daretur qz aliqui peccaret
hō mortaliter t non deleretur de libro vite. **C** Sciendū eſt qz
ille qui deſcitur de libro vite aut ante p̄ſi iſtud qd nūc egit fece-
rat aliqd aliter non mediātē inter vtrūqz cōuerſione ad deū ſine
aliquo opere charitatis: aut peccauit nunc t ante hoc ſtabat in
charitate. ſi aut ante hoc peccauerat: ita qz erat extra charitatē:
ſine ille hō ſit ſcriptus in libro mortis ſm firmam p̄ſciam: ſine
in libro vite ſm certam predeſtinationem: non pōt deleri de li-
bro dei. cuius rō eſt qz per p̄ſi deſcitur aliquis de libro dei ſm
p̄ſentem iuſtitiam. ſi autem iſte non redeat ad charitatem nō
reſcribetur in libro dei: t ſic non erit ſcriptus donec cōuertat-
ur. qui autem non eſt ſcriptus in libro dei non pōt deleri de il-
lo. ſed iſte non eſt ſcriptus in libro dei cum non rediit ad chari-
tatem: ergo non pōt deleri. **I**ō oīm qz ſi aliquis nunc in gratia
exiſtat eſt ſcriptus in libro dei ſm p̄ſentem iuſtitiam. t ſi a cha-
ritate recedit etiam cadit a libro vite. ſ. qz deſcitur de illo. ſi autē
poſt hoc milleſies aut ſm quēml3 numerum peccet mortaliter
in nulla iſtarum vicum deſcitur de libro dei cum in eo ſcriptus
non ſit: ſed ſolum in prima qñ cadit a charitate. ſi autem ante
iſtud p̄ſi erat in charitate erat ſcriptus in libro dei: t cum mor-
taliter peccat primo deſcitur de libro vite. t ſic non eſt ſenſus qz
qñcūqz aliquis peccat mortaliter deſcitur de libro vite: ſed qñ
peccat mortaliter t ante hoc erat in charitate. t tūc p̄cedit ar-
gumentum qd ſiebat. ſ. qz ſi illi qui ſunt ſcripti in libro vite ſm
firmam predeſtinationem qñ primo peccant mortaliter decidē-
tes a charitate: aliqui peccaret aliquis mortaliter t non deſcitur
de libro vite. t ſic eſſent maiora p̄uilegia eoz qui eſſent ſcri-
pti in libro vite ſm firmam predeſtinationem qz eoz qui ſcripti
ſunt in libro mortis ſine p̄ſcitor. **C** Item ſi non deſcuntur il-
li qui ſunt ſcripti in libro vite ſm firmam predeſtinationem de
libro vite qñ mortaliter peccat quantum ad p̄ſentem iuſti-
tiam daretur qz manebant in p̄ſenti iuſtitia: qz nō eſt dare me-
dium an aliquis hō ſit iuſtus ſm p̄ſentem iuſtitiam an nō. ſed
iſti antequā peccarent mortaliter in libro dei qui eſt liber vite
erant ſm p̄ſentem iuſtitiam. ſ. qz non ſolum illa opera que vlti-
mate facturi ſunt conſtituent eos vita eterna dignos: ſed et iā
ea opera que nunc faciunt. ergo ſi non deſcuntur de libro dei ſm
p̄ſentem iuſtitiam neceſſe eſt vt maneat in eo ſm p̄ſentem
iuſtitiam: cum ibi ante eſſent ſm iſtam p̄ſentem iuſtitiam. er-
go erunt in peccato mortali t erunt ſcripti in libro dei ſm p̄ſen-
tem iuſtitiam. eſſe aut in libro vite ſm p̄ſentem iuſtitiam eſt
qz deus aliquem ordinet ad vitam ſm ea opera que habet nūc.
ergo aliquis ſm mortalia peccata a deo diſponeretur ad vitam
eterna: qd eſt impoſſibile. Neceſſario ergo dicendū eſt qz qñ
quis peccauit t ante hoc erat in charitate qz deſcatur de libro
dei ſm p̄ſentem iuſtitiam: t quantum ad hoc non differt vtrū
ſit ſm certam predeſtinationem in libro vite: an ſm certiffimā
p̄ſcientiam in libro mortis aut p̄ſcitor. t ſic qui eterna dei
electione predeſtinati ſunt deſcunt multoſiens de libro vite qñ
peccant decidētes a charitate. non tñ deſcunt in quantum ſunt
ibi ſm certam predeſtinationem: ſed in quantum ſunt ſm p̄ſen-
tem iuſtitiam. quia tñ bis ſimul in eodem libro ſcripti ſunt
poſſet vna ſcriptura deleri alia non deſcitur. (Delebo eum.) **L**uz
deſetio fiat de libro vite quantum ad p̄ſentem iuſtitiam per
peccatum mortale: cum nos peccemus mortaliter nos delemus
noſipſos. dicitur tamē deus delere nos: quia nihil aliud eſt nos
eſſe ſcriptos in libro dei ſm p̄ſentem iuſtitiam qz qz deus iu-
dicet vel ordinet hunc ad vitam eternam ſm hec bona que nūc
operatur. delere autem eum de libro vite quantum ad p̄ſen-
tem iuſtitiam eſt qz non reputet eum dignum vita eterna ſm
opera que nunc agit. t quia iſtud ordinare vel reputare eſt a
deo: dicitur deus nos ſcribere in libro vite t nos delere. (Tu
aut vade t duc populum iſtum.) Reſpondet deus moyſi diſtra-
bens illam a p̄poſito. ſtetit enim moyſes cum dñō. 40. diebus
t 40. noctibus vt patet infra. 34. c. t Deuterō. 9. c. orando pro

Qui nō eſt
i charitate
nō eſt i lib.
vite.

Lū aliquis
peccauit
mortalit̄ t
p̄ſerat in
charitate d
leſ de libz.
vite.

Idē ſupra
latius.

hō peccat
mortalit̄ ſe-
ip̄: delet d
libro vite.

remissione pccōz ppli huius: 2 dñs in principio rñdit sibi aliqñr
dñe dices. q peccauerit in me delebo eū: tu aut vade 2 dñc po-
pulu istū. i. l. tu petas deleri si pplus iste destruit ego nō facia-
3 sed eū q peccauerit in me delebo. tu tñ de hoc nō cures: sed vade
2 dñc pplum istū de loco isto: angelus meus pcedet te. postea vō
in fine. 40. dñz placatus est dñs 2 remisit iniquitatē ppli derelin-
quēs in futurū aliqd de vindicta sceleris huius. 2 tñ cōcessit ali-
qd qd a principio petitionis nō cōcesserat. s. qz a principio dñe
rat. angelus meus pcedet te. 2 postea in fine cōcessit q ipse pce-
deret vt p3 seqñ. c. Etia qz 2 hac vice exaudiuī sup. punitione 2
a principio nō exaudiebat. q nō exaudiret a principio satis inuisi-
bīc. q aut in fine exaudierit p3 Deuter. 9. c. (Tu aut vade 2 dñc
pplum istū.) Quasi dñs nō cures de hac petitione. s. qz deleā te si
deleturus suz eos: s. vade 2 pcede ppluz istū. s. nō fuisti vsqz huc
ductor eius ita nūc sic pcedēdo eos. C Sed vices quo dñs
dicebat moysi q duceret pplum: qz nō dirigebat ipse pplum:
nec ad mādātū eius mouebant aut figebant castra: sed ad mo-
tū nubis vt p3 Nu. 9. qz ea stāte figebāt tētoz 2 ea mota moue-
bāt castra. C Rñr q moyses vocat ductor israelitaz: qz ad mā-
datū eius cūcta fiebāt in magna gēte illa. nā ipse erat princeps
sup totā multitudinē illā 2 iudex: 2 oīa iurgia p manū ei⁹ termi-
nabant. erat g ductor. i. capitaneus et qñtū ad directionē itineris
ipse aliqd faciebat de tribubus 2 verillis q pcedere dēbāt: 2 q
subseq: 2 si arca pcederet vel nō. nā si ipse nō eēt dñs eis modū
pcedēdi aut aliqd alius capitaneus mota nube nō cōcordarent
ad motū: aut ipsa manēte nō cōcordarent ad manēdū. (Quo lo-
cutus sum tibi). i. dñc eū ad terrā ad quā pcepī vt duceres. s. ad
terrā chanaā. (Angelus meus pcedet te.) Hic vñs deus antipo-
phora rñdēdo ad id qd moyses posset obiscere. dicit. n. dñs mā-
das mibi vt ducā pplum istū in terrā chanaā 2 ego nescio eam
nec viā eius vñqz ambulauī. rñdet dñs. angelus meus pcedet te
q te dirigit. 2 loqur de angelo q mouebat colūnā nubis. nā si
angelus alr eēt nō assumpto corpore aut nō mota colūna nō vi-
derēt eum israelite 2 sic nō posset eos dirigere. necesse ērat q
aut appareret in humana effigie aut assumeret aliqd aliud cor-
pus vel moueret vt p motū corporis cognoscere angelus. cor-
pus aut humanū accipe nō debuit: qz daret occasionē idolatrie.
vidētes. n. bebrei angelū in forma viri quē deū esse putarēt ne-
sciētes facere oīam inter angelū 2 deū adorarent eū in effigie
corporea: 2 fabricarēt sibi statuā q esset imago illius dei: 2 ima-
ginē quoqz colerēt: qd erat vera idolatria. vetuit g dñs hoc ange-
lis ne apparerēt humana effigie ne deciperēt. sic dñs Deut. c. 4. c.
stodite diligēter aīas vñas: nō vidistis aliqd similitudinē in die
q locutus est vobis dñs in ore de medio ignis: ne forte decepti
faciatis vobis sculptā similitudinē aut imaginē. debuit g accipe
tale corpus qd mouēdo nō esset aliq occasio idolatrie: tale erat
colūna nubis q nō exprimebat imaginē rei viuētis nec in figu-
ra nec additione materie. p hac aut colūnā cōueniēter dirigebā-
tur bebrei: qz videbāt eā moueri: 2 seqbant eā. in hac aut erat
angelus dei mouēs eā vt p3. s. 14. c. cū dñs tollēsqz se angelus dei
q pcedebat castra israel abiit post eos: 2 cū eo pariter colūna nu-
bis: pīora dimittēs post tergū stetit. Nec pōt intelligi ista lra de
aliquo alio angelo pcedēte: qz ille nō vidēret ab israel vt diri-
geret: nec ēt erat neciūm poni talē angelū cū qd ille facere dē-
ret faciebat alius q ambulabat in colūna nubis: sed dñs nō facit
aliqd frustra. g nec poneret aliqd aliū angelū: cū ille q erat in
nube sufficeret. (Ego aut in die vltionis.) Lū dñs hic remittere
vellet iudeis pccm fabricationis vituli noluit totā remittere
penā: sed. s. eā quā moyses dederat infligit amplius. 2 dñc. (Ego
aut in die vltionis). i. l. mādē tibi q ducas pplm istū in terrā de q lo-
cut⁹ sū: tñ nō ex hō ē intelligēdū q nllō mō p ista culpa aliq pena i
fligēda sit: qz ego i die vltionis sue vltōis visitabo h pccm eoz.

Que fuit dies vltionis sup iudeos. quaz deus hic cōminat. s.
an captiuitas babylonica vel romanor. Qd. 46.
fuerit dies ista vltionis. C Rñdet Rab. sal. q
erat dies vltionis: qz in qlz afflictōe quā sustinebāt remittebat
aliqd de illa culpa: qz plouebat illius pene particula. C S3 ista
expō nō multū cōuenit: qz hic vñ assignari certū tpus cū dñs. ego
aut i die vltionis. i. q esset ab eo statuta aliq certa dies i q vellet
accipe vindictā de eis p reatu vituli. C Alij dicūt q ista dies
vltionis fuit tpus captiuitatis babylonice: qz in illa fuerūt iudei
multū puniti. C S3 hoc nō cōuenit: qz ista captiuitas habuit spā-
les cās ex qbus infligere vt a ppbetis multotiens narrat: iter
quas nō erat aliqua fabricatio idoli in ore. C Itē qz dñs non
punit pccā patrū in filios vltra qñtuor gñationes vt p3. j. 34. c.

s. punitēs pccā patrū in filios vsqz i tertiā 2 qrtā gñationē. s. hab
hoc tpe vsqz ad captiuitatē babylonica fluxerūt anni plures qz
octingēti in qbus multe gñationes trāsierūt. s. plures qz. 1. 5. aut
20. gñō erat ibi istud pccm punitēdū. C Alij capiūt diē vltionis
pro tpe destructionis hierusalē p romanos: qz ibi acerrime sue
rūt puniti: occisi: venūdati: atqz disp̄si. pleriqz at magna fame vi-
scubuerūt. C Sed nō cōuenit hoc ex causis supradictis. Pīo
qz a tpe huius fabricationis 2 adorationis vituli vsqz ad roma-
nor irruptionē in hierusalē q fuit anno. 42. post mortē saluato-
ris Jesu trāsierūt multe gñationes: vt pōt colligi p lineā salua-
toris q describit ab Abraā vsqz ad ipm Xpm. C Itē cā huius
captiuitatis 2 deletionis vñbis assignat Luc. 19. c. p Xpm. sed
alia est cū dñs. vidēs at iesus ciuitatē fleuit sup illā 2 dicit. veniet
dies sup te 2 circūdabūt te inimici tui vallo: 2 coangustabūt vn-
digz: 2 ad terrā psternēt te 2 filios tuos q in te sunt. 2 subdīs cā
bu ius. s. eo q nō cognoueris tēpus visitationis tue. i. nolueris
advertere ad tēpus in quo xps venit ad pēdicādū tibi 2 te cuer-
tēdū. C Forte dñc poterat q vocat dies vltionis tps illud in
quo mortui sunt oēs israelite q erāt in deserto exētes de egypto
a. 20. anno 2 vltra pter caleph 2 Josue de quo Num. 14. 2
Deut. 1. c. C Et si dicas q illa pena fuit inflicta ex alia cā. s. ga
murmurabāt dñm q eduxerat eos de egypto: 2 volebāt cōsti-
tuere dñc sup se 2 reuerti in egyptū vt p3 Nu. 14. gñō pro isto
scelere. C Rñr q dñs nō semp dat penas qñ fuit culpe: sed inter-
dū reseruat eas pro alio tpe. 2 cū aliq peccauerit semel forte nō
punit eū: 2 cū itēz peccat dat simul penā amboz pccōz. sic patet
Deut. 9. c. qz pro pccis tēstationis incedulitatis 2 murmuratio-
nis q habuerat israel dñm ante fabricationē vituli dñs nō pu-
nuerat eū. cū aut fabricauerit vitulū pro oibus simul israelē de-
lere volebat. sic. n. dñs. 2 pēdi corā dñō sic prius. 40. dieb⁹ 2 40.
noctibus pp oīa pccā vñā q gessistis dñm. qñ vñ. nō solū pccō
vituli solo eū ad iracundiā puocastis. timui. n. indignationē illi⁹
2 irā q aduersus vos excitatus delere vos voluit. sic g potuisset
esse ibi: qz qñ murmurauerūt dñm infligit dñs eis penā pro il-
la murmuracione 2 pro pccō vituli 2 oibus pcedētibus. S3 ma-
gis oīm est qz iste dies vltionis fuit aliq ppinq in q punierit
dñs israelitas in vindictā huius sceleris 2 p3 in lra sequēti. s. p-
cussit igitur deus populū pro reatu vituli quē fecerat aaron. ne-
cessariū est referri ad istā pccationē pp duo. Pīmo qz moyses
enarravit eā factam. Scdo qz ponitur expressa cā punitionis. s.
p reatu vituli. C Et ex hoc p3 q nō intelligat ista dies vltōis
de captiuitate babylonica aut destructione hierusalē facta p ro-
manos: aut de pena inflicta murmurātibz de q Nu. 14. nā in
singulis illaz exprimī cā spālis ex q fierēt ille punitiones: 2 nō
dicebat aliqd de reatu fabricationis vituli. hic aut ponit spālī
reatus fabricationis 2 adorationis in hac punitione. g intelligē-
da est lra de qdā alia punitione q nō sit aliq illarū. C Itē qz si
dicere q dies vltionis fuerit captiuitas babylonica aut dele-
tio hierosolymitana vel pena murmurantibus 2 volētibz in
egyptū redire inflicta: nō reperiret qd esset ista pena q hic sequit⁹
s. pccūit dñs populū pro reatu vituli. sed op3 dari istā puniti-
ōne fuisse pro reatu fabricationis vituli inflictam: g nō op3 dari
aliā fuisse. C Itē satis vñ q si fuerit aliq de alijs penis notatis:
s3 q fuerit alia. s. ista q sequitur. pccūit 2c. cōueniēter namqz
coaptant ista vt cōminata pena describatur denunciatio eius iā
facte. sic. n. est hic: qz cū dñs dixerit. ego aut in die vltionis visi-
tabo 2 hoc pccm eoz q est cōminatio. oēinde narrat pena infli-
cta cū dñs pccūit aut dñs populū pro reatu vituli quē fecit aa-
rō. C Itē nō op3 poni pluralitas sine necessitate. sed ponere q
captiuitas babylonica fuerit pena hui⁹ sceleris aut deletio hieru-
salē est ponere aliqd extraneū: 2 nō est necessariū poni: cū hic
ponat punitio facta pro illo scelere. g nō est astruendū fuisse il-
lā babylonica aut romanā destructionē in iudeos. C Itē neces-
sariū est q ista lra sequēs intelligat de punitione quā dñs infli-
gerit israelitis p pccō vituli: qz ipsa lra clare h pōit. s. pccūit dñs
populū p reatu vituli. sed ista nō est captiuitas babylonica nec
hierosolymitana destructio: qz istā narrat hic factam Moyses
postqz deus eā futuram cōminatus est. g nō fuit dies vltionis
captiuitas babylonica aut destructio hierusalē. (Ego aut in die
vltionis.) Fuit iste qdā dies satis ppinqz hui⁹ tēpori i quo
ista dicta sunt q a deo assignatus erat ad vindicandū scelus
adorationis vituli. (Visitabo hoc pccm eorum.) Visitare vñc
venire ad vidēdū aliqd. deus ēt sic facit: qz ex hoc q imediate
post ppetrationē sceleris nō punit nō dicebatur videre illud
pccm. nunc aut qz rediit ad puniendū oī vltiare. (Percussit
ergo dñs populū.) Dic ponit pena inflicta q supra fuerat cō-
minata

Qd. 45

2

An moyses
duceret po-
pulu israel.

Rñso.

Angelus d
q dñs moysi
loq̄batur e-
rat āgelus
mouēs nu-
bem.B
In dñctōe
ppli israh-
līs nō op3 po-
nē aliū āge-
lū ab eo q
erat i colū-
na nubis.

Opi. ra. sal.

Lōfuratio.

Alia opio.

2 scda.

Lōfuta. 1.

Secunda.

Opi. 3.

Lōfuta. 1.

Scda.

4. opio.

Obiectō

Rñso.

B

*Pēa i-
ficta in-
deis p fa-
bzicatōe
vituli nō
fuit capti-
uitas bab-
ylonica
nec destru-
ctio hieru-
salē s. a
liq spālis
1. rō.

Scda.

Tercia.

Quarta

Quinta.

+

+

+

ra. fa. oīc
tres pla-
gas fuisse
iffictas p
facinore
vituli.
Opi. nic.
de lra o
cordans
lra3. spo
fitā v3 la
tinā cum
hebraica
*Lōf. r.

D
Dieroff.
nūq ad-
didit aut
oīfifica-
uit aliqd
in biblia
nra a bi-
blia be-
braica p
ter ea qī
telligūt.

Scda.

Tertia.

Quarta.

minata. fuit aut ista pēssio populi facta in oreb: et erat pestis q
dā q crassabaf in bebreos illos q relictī fuerant de idolatranti
bus quos non consumpserat gladius leuitarū. et fuit anteq re-
cederet de mōte oreb satis cito postq ista dicta sunt. C Unde
Ra. fa. dicit q fuit triplex pena illata pro hoc facinore. Prima
fuit mors ifficta i potu aqru oīplaz puluerib vituli aurei: qz vt
ipse asserit: qdā mor ruptis viscerib pierūt. Scda fuit occisio
facta p leuitas. Tertia fuit pestis qdā imissa a dño de q oī bic.
C Nicolaus aut oīcit q lra. s. posita in q dicebat q occisi fue-
rāt. 23. milia p cordari pōt cū lra bebraica p istū modū: qz cū lra
hebraica solū ponat tria milia hoīum: intelligendū est de illis q
leuitaz gladio ceciderūt. accipiēdo tñ eos q in alijs ouabus in-
flictionib pene mortui sūt accedūt ad. 23. milia hoīum. CS;
hoc nō pōt stare vt. s. pbatū est. nā trāslator nō auderet mu-
tare qm ad hoc lram bebraicā et suā. nā cū solū intelleret
lra bebraica de cadētibz gladio leuitaz (vt ipi volūt): et fuerūt
isti tria milia hoīum: dato q trāslator nō ponere sciret quot
erāt morietes in alijs ouabus inflectionibus penaz nō auderet
ponere: qz tūc daret q ipse ponere posset veritates qīly rez ge-
staz qī ipse nosset: s3 nō essent in lra bebraica. hoc tñ erat non
trāsferre: s3 libz edere. qd nō cōueniebat: qz tūc nō esset maio-
ris auctoritatis biblia nra q alijs de alijs libris factis a Diero-
nymo: cū nō sōtīret auctoritā a biblia bebreoz in q nīl tale ef-
set. Precipue cū ipse oīcit in plogo sup genēsim q oīpit. Deside-
rij mei. se trāsulisse biblia fm veritatē bebraicā: et in nullo ab
eius snia deuīasse. ad qd i ducit pbatōnes bebreoz dīcēs q q-
ranf codices bebreoz in qbusl3 ciuitatibus: et sic reperiet sicut i
trāslatione hac q sua est repit. nullo mō q ipse aliqd i snia adde-
ret qm sibi eē cōstaret: ne auctoritāe biblie nre dēmeret et i
cassum ipse laborasset: nisi interdū cū lra bebraica breuis est ex
iproprietate idiomatis illius barbarici supplet Dieroff. aliqua
verba. nūq tñ nisi illa necessariū intelligant ex bis q in lra po-
sita sunt: qz qd subintelligi nō deest vt ait pīscianus lib. 2. ma-
ioris voluminis. sic p3 Ber. 4. c. cū oī lra. dicit Lain ad Abel.
egrediamur foras: cūq essent i agro consurrexit cain aduersus
abel. in lra bebraica h3. sic dicit cain ad abel. cūq essent in agro
surrexit cain ad abel fratrē suū. et nō h3 ibi egrediamur foras:
Dieronymus aut suppleuit egrediamur foras: qz als nescirem
quid cain dixerit fratri suo abel. aut dixerit ei. egrediamur
foras. satis ex lra ipsa innuit. nā oī in pncipio lre. dicit cain ad
abel. et postea in lra bebraica segtur. cūq essent in agro. illō ad-
uerbiū cūq cū verbo cōiūctiui modi signat q qī dicebat cain
ad abel id qd dicebat nō erāt in agro. et postea segtur q fuerūt
in agro. s. cūq essent in agro. qī oī. nō erant in agro qī cain lo-
cutus fuit ad abel: sed postea cū fuerūt in agro insurrexit cain i
abel. alia loca similia reperiunt suppleta a btō Dieroff. et hoc so-
lū qī supplet ipsa satis intelligi daf ex verbis lre bebraice p
cedētibz vel subsequētibz: ita q vir sapiēs cōsiderās illā lra3
diceret debere illud suppletū subintelligi. hic aut nō subintelli-
gebat. nā dato vt ipi volūt q gladio leuitaz ceciderunt tria mi-
lia: quō innuebatur q essent. 23. milia collecta ex illis tribus pla-
garū inflectionibus: nullatenus quidem videtur. C Itēz dato
q beatus Dieronymus non multū prudenter attendens vellet
ponere numerum istum pereuntū in tribus plagis si ei aliquo
modo notum esset: dato q non poneret lra bebraica. unde hoc
eognoſcere posset vt. 23. milia hoīum simul collecta forēt: nō v3
qdē esse alijs locus autēticus ita solidus vt ab eo poni dēret i
loco isto: qz veritas huius libri. s. biblie totius est solidissima.
iō nulla veritas est in ea nisi solidissima. veritates aut trāslate
ab alijs libris alioz auctoz nō sunt ita solide nec eis ita assenti-
mus. C Itēz qz oī ceciderūt. cadere aut nō ptinet ad quoscunq
moriētes: sed ad eos q gladio aut armoz pēssionibus moriūt.
q vero morerent peste aut ruptis visceribus nō dicunt cadere
s3 mori solū. q illa. 23. milia hoīum refert Dieroff. ad cadentes
gladio leuitarū. C Itēz et fortis qz in lra oī. ceciderūt in die il-
la. 23. milia. s3 manifestū est q nō fuerūt iste plage in eodē die il-
late. q solū refert ad plagā illatā p leuitas. p3 q nō fuerint eadē
die. nā leuite pēsserūt israelitas in die quo descendit moyses de
mōte serēs primas tabulas vt p3 supra ex pēssu lre. sed plaga
ista quā deus intulit fuit postq ascendit moyses ad oīm i scda
vice vt p3 bic: qz facto die altero. s. postq moyses fecerat vltio-
nē i israelitas ait. ascēda ad oīm si quō quero eū dēpcari p scele-
re v3o. et post hoc ascēdit et locutus est cū deo. dicit aut ei deus.
ego aut in die vltionis visitabo et hoc peccatū eozū. et sequitur.
pēssit aut dominus populū pro reatu vituli. nullo mō ergo sta-
re pōt illa snia nicolai. s. qz p cordes lra bebraica cū lra nra per

istas tres plagas infictas. sed p cordanda est lra vt. s. diximus
sup eandem partē. C Dicit et nicolaus q pōt vocari hic oīes
vltionis oīes iudicij: qz vsq ad ipm diē manent adhuc quedaz
peccata purganda: et qz ps huius peccati de fabricatione vituli
ibi purgāda est. C Sed hoc nō est rōnabilr dictū. qz aut isti in
quibus purganda manet pars istozū peccatozū de fabricatione
vituli: aut erunt viuētes illo tēpore quo veniet dies iudicij: aut
erunt mortui. si aut erunt viuētes et sint de genere illozū: non
est vllomodo verum aut verissimile q in eis puniantur pecca-
ta ista. quia aut illi in qbus purganda erunt peccata bec erunt
christiani ad christū conuerſi de iudaismo: aut erūt iudei adhuc
manentes in iudaismo. si sint christiani cōuerſi nō est in eis ta-
lis culpa puniēda qz oīa in baptismo delentur facinora. Item
qz multi de istis qui ad christum cōuerſi sunt a multis ante tē-
poribus cōuerſi essent: vt pote a gnc3 vel ser generationib: ita
q iam nescirent se ex bebreis fuisse. et q ipi punirent pro eo in
quo nescirent se aut progenitores eozū peccasse irrōnabile val-
de est. Si vero dicatur q isti q partē huius pene in die iudicij
tolerare debēt bebrei sint qui adhuc in bebreismo pmanēt.
dicendū q nō pōt stare: qz tot generationes ex hoc tēpore fa-
bricationis vituli tranſierunt vsq ad tps iudicij q iam nō pu-
nirent filij pro peccato parentū: qz deus non punit in eternum
peccata parentū in filios sed vsq ad certas generatiōes. C Itēz
et fortis pena que datur filiis pro parentibus est pena tēpora-
lis. nunquā enim eternaliter filij pro patribz dānant: vel solū
pena illa est in vita: post vitā aut nulla est. cuius rō est qz si ponū-
tur filij pro peccato actuali patrū hoc est inquantūz hnt aliqd a
patribz. s. corpus qd deriuat de substantia patris. sed post mor-
tē iam nō manet illud qd a patre receptum est: quia non manet
corpus illud cōiūctum anime. vel si post iudiciū reuniatur nō
manet eadem affectio penitus cognationis sicut manebat in vi-
ta: ideo nō est iustū puniri filium pro patre. sed oīs pene q post
iudiciū erunt et in die iudicij: erunt post mortē et pertinent ad
dānationē eternā: ergo nō puniēt ibi filij pro patribz. C Si
autem dicās q in die iudicij puniet in mortuis pars istius rea-
tus. Aut isti mortui erunt ipi qui in monte oreb adorauerunt et
petierunt fabricari deos: aut erunt aliq descendentes ab eis. nō
pōt dici q isti sint descendentes ab illis: qz vt probatum est nō
puniantur filij pro peccato patrum post mortē sed in vita solū.
Si autē dicatur q puniet pars culpe huius in eis qui peccave-
runt per se idolatrantes in monte oreb. quereſ de istis aut in pa-
radiso sunt: aut in purgatorio: aut inferno. Si in paradiso sunt
nulla purgatio in eis fit: qz locus ille non recipit nisi purgatiſ-
mos. Si at in purgatorio erant iam cessabunt in die iudicij: qz
purgationis locus est vsq ad iudiciū: postea vō aut totale ma-
lū. s. eternum aut beatitudo imensa: purgatio vero nulla erit. er-
go nō poterunt puniri in die iudicij in purgatorio p hac labe.
Si aut illi sunt in inferno: nō solū ibi erunt post diē iudicij: sed
et ibi fuerunt ex tēpore mortis sue que per multos ante annos
precessit. nā omnes bi in solitudine mortui sunt: nec intrauerūt
terram chanaā. Isti igitur nō incipient puniri pro hoc peccato
in die iudicij. nec potest vocari illa dies vltionis: quia ex die
quo mortui fuerunt et infernali carceri mancipati sunt inceper-
unt puniri pro hoc peccato et pro oībus alijs que cōmiserūt: de
quibus in seculo perfecte nō penituerunt. C Nō pōt ergo vllō
modo vocari dies vltionis dies iudicij nec aliqua alia: sed so-
lū illa que supra assignata est. s. in qua deus imisit pestes sup
residuos de peccantibus qui leuitaz gladiū euasere. (Pro rea-
tu vituli). i. pro peccato.

C Quō in quolibet pctō assignant gnc3. s. actus: culpa: macula: re-
atus: et pena: et qualiter ista differūt inter se. Et a quo deus et sa-
cerdos absoluat. et de circūstātijs actū humanozū qualiter
aggrauent peccatum.

26.47.

Non facit

hic dīcīaz btūs Dierony. inter pctū et reatū.
s3 oīa ista. nā in pctō sive i actu malo (vt me-
lius dicamus) assignant gnc3. s. pctū: culpa: macula: reatus: et pe-
na. pctū dī ipse act⁹ positū in quo fūdaf rō malī. et hoc solū
est quantū ad pctā cōmissionis. qdā autē sunt alia q vocant pctā
omissiois i qb⁹ nō reperit aliqd positū: et coincidit pctū et cul-
pa. oīa aut alia repiunt tā in pctō cōmissionis qz omissiois. et h3
sicut qdā assignat. CS3 melius assignari pōt q nō cōputetur
pctū iter ista: s3 sit aliqd ambiēs ista cōtinēdo in se. et tūc dicem⁹
q sunt gnc3 in pctō sicut an dicebam⁹. s. act⁹ pcti: culpa: macula:
reat⁹: et pena. Actus vocat id positū qd i pctō reperit. s. ipsū
eoire qī fundat i eo rō pcti: aut pcutē et sic de ceteris. et iste act⁹
pcti: qz ē aliqd positū nō ē malū et nō pōt fieri nisi dō ad hoc ad.

Expō nico.
de die vltio-
nis.
Lōfuta. r.

Secunda.

Rāfio q ab
aduersario
dari posset
Lōfutatio.

Lōclafio.
Dies vltiois
p facinore
vituli nō ē
dies iudicij

In pctō sūt
quinq.
1°. act⁹ pcti
Act⁹ pcti d
se nō ē ma

Quinta.
Qualiter.

liter op3 ipsam peccantem ⁊ confessorum attendere oēs species
actuum peccati. nā3 si cōsideretur pētrī gula multos modos agē
di respicit qualiter. s. in modis apparandi cibos: in modis come
dendi ⁊ alijs: que sola experto patēt. De actu libidinis sunt mul
ta pertinentia ad istam circumstantiam tam ipsi modi actionis
considerati solum ex parte actus q̄s modi considerati ex parte
agentis aut passi: ⁊ alia que cui3 considerāda relinquūtur. Sic
etiam de oībus alijs peccatis ista circumstantia qualiter multis
implicata est. ¶ Alia circumstantia est cum quo. s. qđ erat instru
mentum agendi vel instrū patiēdi: q2 interdum ad patiēdū
requiruntur instrū. i. vasa de quo ad libidinem aliquid tangit.
De instrū agendi generale est ad multa. ⁊ alijs actus cū vno in
strū non censebatur culpabilis qđqđ inde eueniret: ⁊ si sit cum
alio instrū est cōnabilis actus vt ponit aristo. exēpluz in. 3. ethi.
si quis percutiens alterū impetendo eū percutiat basta rotūdata
aut lanceata. i. vtrum hēat mucronē ferri qđ vocatur lanceatū
esse: aut solum hēat contū non habentē ferrū: sed extremitatē li
gni. ⁊ ibidem vtrum aliquis lapide aut pomice percuterit. la
pides. n. ledunt. pomices aut non: nisi accideret aliquid specia
le. ⁊ idem est qđ nos cōiter dicimus si aliquis percuterit altez
parangulo aut lapide: q2 percussio facta parangulo non est no
civa. facta aut lapidis ictu ad mortem est. Iudicabuntur ḡ act⁹
differre vtrum malo aio an bono fiebant ex instrū. ⁊ in se mali
aut non mali sunt vel punibiles aut venia digni ex conditione
instrū. ¶ Alia circumstantia est ad quem. i. q̄ est persona patiēs.
ista enim est magna circumstantia: non solum grauens factum:
sed etiam faciens differre vt in actu venereo. nam si aliquis cū
matre coeat sceleratissimum est: si cum sorore infandum est ⁊ ad
aliū modum pertinens. ⁊ sic de alijs gradibus consanguinita
tis ⁊ affinitatis sū maiorē aut minozem propinquitatem ad
radicem consanguinitatis que est pater vt ait aristo. in. 8. ethic.
etiā aliud si cum soluta: aliud si cum maritata: aliud si cum virgi
ne: aliud si cum corrupta: ⁊ aliud si cum moniali deo dicata vel
aliqua muliere pertinente ad aliquam p̄fessionem specialem. ⁊
aliud si sit coitus masculorum: ⁊ aliud si sit coitus brutalis cū pe
coribus. ⁊ in his infinite ferme dīe: de quibus melius silendum
existimo. cum virginibus enim deo dicatis sacrilegium est: cū3
consanguineis incestus: cum virginibus violenter cognitis rap
tus: cum maritatis adulterium: cū3 solatis simplex fornicatio.
que species sunt differentes in hoc actu ex circumstantia perso
nali. s. ad quem: siue quis sit patiēs. ⁊ non solum agens in actu
venereo facit differre speciem actus sed etia3 patiēs. sicut si quis
cum matre aut consanguinea vel affine voluntarie coierit ince
stum cōmittit: ita ipsa femina que cognoscitur incestū cōmittit.
⁊ sicut si quisq̄ secularis cognoscat virginē consecrata: deo. s.
monialem cōmittit sacrilegium: ita ⁊ ipsa virgo cōmittit sacrile
gium. ⁊ sicut cognoscens virginem non violenter cōmittit stu
prium: ita ⁊ virgo voluntarie cognita cōmittit stuprum. p3 hoc
ex penis dīis: q2 leges humane ⁊ diuine. s. canonice eandem pe
nam vtrifq̄ imponunt. s. alicui cognoscenti consanguineaz suā
⁊ cōsanguinee sue: ⁊ corruptori monialis ⁊ ipsi moniali: ⁊ sic de
ceteris. dum tñ status personarum sint receptiui earundem pe
narum. Qđ oīco: q2 secularis cognoscens moniales plectetur pe
na ciuili capitali. si aut clericus secularis aut religiosus eam co
gnoscat non poterit recipere eandem penam. s. capitalem: q2 ec
clesia non facit iudicium sanguinis. Circa homicidium aut ⁊ q̄
libet iniuriam generaliter consideratur status persone cui infer
tur iniuria ⁊ conditio aut gradus attinentie. ⁊ hoc siue quantū
ad magnitudinem ⁊ paruitatem: aut quantum ad faciendū dif
ferre specie. De faciendū magnitudinem ⁊ paruitatem p3: q2 si
percutiatur rusticus non est tantum vitium sicut si percutiatur
rex: ideo dicit Aristote. in. 5. ethicorū vbi tractat de iustitia cō
mutatiua qđ si rusticus percutiat regem: non solum op3 repercu
ti: sed puniri. i. capitaliter plecti. si aut rex percutiat rusticum nō
op3 qđ rex repercutiatur: sed minozem quandam aliam penā pa
ti. ⁊ sic in eis contrapassum est iniustum simpliciter. Facit etia3
differre sū speciem vt si quis occidat patrem aut matrem parri
cidij crimen est: ⁊ maximum inter oīa homicidia. si aut clericus
occidat aut percutiat sacrilegium est qđ non est in secularibus:
⁊ sic de ceteris: q2 in regez agere occidendo aut percutiendo cri
men lese maiestatis est. in alijs aut equalibus non est crimen le
se maiestatis. ¶ Alia circumstantia est vbi. i. in quo loco fuit fa
ctus talis actus: q2 interdum aggrauant loca quantitatem pec
cati: interdū vero mutant spēm. de aggrauatione vt si maledixi
alicui in occulto vel publice: aut si percussī publice vel occulte: vel
si percussī in loco vbi securus esse debebat: aut in loco vbi non
debebat

E
In actu
venereo
non solū
agēs fac
pccm vif
ferre ſpe
fed et pa
tiens.

S
Circūsta-
tia octa-
ua.
Ubi.

debebat esse securus. mutat et speciem: ut si alius faret rem non sacram de loco sacro sacrilegium est. si tñ eadem res auferretur de loco non sacro non est sacrilegium: sed furtum simplr. et si alius percussit alium in loco sacro effundendo sanguinem sacrilegium est. si aut extra locum sacrum non est sacrilegium. Item si alius cognoscit feminam aliquam in loco sacro est sacrilegium. in alijs aut locis poterit esse fornicatio simplr et nunq vocabitur sacrilegium.

Circum-
stantia. 9.
quā do.

Alia circumstantia est qñ. nam tpa faciūt ad paritatem et magnitudinem peccati: et ad tollendum suspitiones aut exaggerandum eas. nam maius est peccare in die festi qñ in die pfana. nam dies festi cultui diuino deputati sunt. tñ ergo grauius deum agere qñ in eo offendit in quo specialius honorari debebat. nam ablata magnitudine vel paritate actus mali in seipso siue sit fornicari: siue occidere: aut vacare comestationibus et ebrietatibus est quedam alia grauitas: qñ pp circumstantiam tps agimus aliud preceptum qñ qd antea nō agebamus. nam colere festa preceptum est. qui aut impedit vacationem die festi peccat. sed ille qui peccat in die pfesto non impedit vacationem debitam fieri deo in die festo: qñ aut peccat in die festo tollit vel impedit vacationem debitam deo. ergo grauius peccat. Etiam tollit suspitiones peccati aut exaggerat et constituit aliquem actum punibilem vel nō punibilem fm legem humanam tam canonicam qñ ciuilem. si enim aliquis hō repiat colloq alicui femine in tpe diurno et si de illis alius suspitio esse posset: tps tñ diminuit eam. si vō p noctem ei colloq tur magna suspitio est. Item si quis percussit atq occiderit per noctem cum qui pōdit domum suam et si veniat ad furandum et nō ad occidendum non bñ reus homicidij. si aut p diem domum pfo diens occidat: qui occidit reus bñ homicidij: qñ ille non iudicatur venisse ad occidendum sed ad furandum. de hoc. s. 2. c. 2. extra de homicidio voluntario vel casuali. c. si pōdiēs.

5

Circum-
stantia. 10.
ad quid

In moralibus nullus ē actus talis bonus q ex fine mal' esse non possit.

6

Ad hoc ut actus sit bonus opz oēs circumstantias recte se habere. ad malū at suffic' vñā dñcē peccatū infini ē.

Alia circumstantia est p quo siue ad qd: et ista est circumstantia dicēs finem. nulla aut est in actu que magis mutet naturam actus qñ ista. nam aliqd ad vnum finem factum est valde bonum: ad alium finem factum est malum. Facit et magnam differētiā in magnitudine boni et mali: qñ qñ duo fines boni sunt: vnus poterit facere actum valde bonum: alius aut faciet minus bonum: et tanta vis est huius circumstantie in moralibus qñ nō est alijs actus (qñ tuncq de se bonus sit) qui ex fine malus esse nō possit. et multi actus sunt qui de se mali vidētur qui aliqui ex fine boni reddunt. qñ non facit aliq alia circumstantia. rō huius est: qñ finis in agibilibus est sicut principium in speculatiuis siue suppositio in mathematicis vt ait Arist. 7. Ethic. sicut ergo in speculatiuis tota veritas et necessitas atq cōtingētia cōsequon dependeat ex veritate et necessitate vel cōtingētia principior. ita in moralibus ex bonitate vel malicia finis actus bonus vel malus reddit specialius qñ in alijs circumstantijs. be aut oēs superius enarrate sunt circumstantie actuum nostror. i. aliq modi qui non sunt intra essentiam actus: sed aliquo modo actum attingūt: et eum bonum vel malum reddūt. sunt aut iste circumstantie se habētes ad actum quemadmodum se habent alia predicamēta ad substantiam. nam substantia est vere ens et qñ qd est vt ait Arist. in. 1. pñ. alia aut predicamenta nō sunt entia: nō qñ entia vt pñ in prin. 7. Metaph. nam ibi dñt qñ qñitas dñt ens: qñ est modus substantie inqñtum eam qñtificat. qñitas est ens: qñ substantia qñtificat: et sic de alijs predicamētis. sunt enī oia modi qdam vel limitationes substantie: ita actus cum sit qñ quedam substantia bz multas limitationes que pñtinent ad diuersa predicamenta. nam si respiciant circumstantie. s. posite repientur pñtiner ad multa predicamēta: et sic diuersimode limitabūt ipsum actum. iste ergo sunt rectitudines actus. i. id in quo actus sit rectus vel nō rectus. nā aliq circumstantia finis facit actum licitū: et alia facit malū. quedam circumstantia tps vel loci aut pñone vel instrumēti aut patiētis: et sic de ceteris faciet actum esse bonum: et alia faciet malum. Ad hoc aut qñ actus sit bonus opz oēs istas circumstantias se debere habere. ad hoc vō qñ malus actus sit solum regit vñā male se habere. vñ si quis videret oēs circumstantias et in vna errauerit actus est malus: vtpote si ille q agit actum aliquem est pñona pñiens: et patiēns est pñona pñiens: et locus debitus: et tps congruus: et instrumētum agendi rei que fit accomodatam et oia alia obseruēt: si tñ non fiat pp finem ad quem dñ non erit actus licitus. Sic et si ponatur finis bonus et oēs alie circumstantie bone et deficiat quēcūq eaz actus malus est: qñ vt ait Ari. in 2. Ethic. loquēs ex snia pitagoricoz cui ipse assentit peccare (vt pitagorici dicūt) infiniti est. i. cōtingit fieri infinitis modis: bonū aut solū vno modo fit. sic enim dicit Dionys. qñ bonum fit ex integritate: malum aut ex defectibus singularibus. i. ad bonum regitur integritas oim circumstantiaz. s. qñ oēs sint presentes. ma-

lum aut fit ex singularibus defectibus. i. ex defectu cuiuslibet circumstantie singularis. i. soli: et si nulla alia deficiat. Redētes ergo ad id qñ incepimus dñm qñ culpa est deuatiō a rectitudine debita in esse. erat rectitudo bona habitudo oim circumstantiaz alicuius actus. declinare aut ab hac rectitudine quam obseruare obligamur siue ab ipsa rōne obligante sic vel sic agēdum fore: aut ipsa legibus positia diuinis vel humanis est culpa: ideo qñ ista rectitudo erat debita in esse: vtpote alijs fornicatus fuit hic: est peccatum: et est actus positius qñ est coire. est et culpa. s. deuatiō a rectitudine debita in esse: qñ iste actus qñ est coire fm se non est malus nec bonus. ad hoc tñ qñ sit bonus regitur plures circumstantie. s. cum qua opz: qñ opz: vbi opz: ad quem finem opz: et. Iste aut qui fornicatus est deuauit a rectitudine: qñ coit non cum qua debebat: et non pp finem debitum. et pp hoc dñ qñ culpa nihil est: qñ est ens pñuatiū. s. nō egisse qualr opz. sicut enim cecitas est pñuatiō circumstantie debite in esse. i. que debebat inesse huic actui positio. sicut enī oculus aliqd positius est: ita iste actus coire est actus positius. et sicut fornicatio est aliq forma positia: ita cum qua opz: et qñ opz: et vbi opz sunt determinationes positie: qñ habēt veram realitatem. et sicut esse cecus est sola pñuatiō visus potētie in oculo qui est subiectum actum ad habendum visum: ita non tanq oportebat est pñuatiō pure huius positie circumstantie que est cum qua opz: ad quam actus natus erat iste actus qui est coire. s. qñ poterat eam recipere. erit ergo quelibet culpa vera pñuatiō et pñuatiō in subiecto acto nato: qñ culpa est formale in peccato et ipsa est nō ens. s. qñ non est aliqd positium dicimus qñ peccatum nō est ens positium. semp enim constituitur vel compositum aut illatum segtur naturam partit leuioris et infirmioris. s. si aliqd constituitur ex absoluto et respectiuo erit respectiuus: qñ respectiuū est minoris entitatis qñ absolute. Et si aliqd componitur aut constituitur ex pñuatiō et positio cadit in naturam pñuatiui: qñ pñuatiū est minoris entitatis qñ positium. et sic cecus cum dicat subiectum qñ est positium: et pñuatiōnem ipsam que est cecitas computatur inter entia pñuatiua et non inter positia. peccatum et isto modo constituitur: saltem loquēdo large. Vel dicit duo. s. subiectū qñ est actus positius et ad culpā que est pñuatiō. est aut culpa hic tanq forma: et actus tanq materia. et qñ culpa est pñuatiū vocat peccatum ens pñuatiū: lz habeat subiectum aut materiam positiam. sic et in illatione si vna pñmissa est necessaria: et alia cōtingens cōclusio segtur cōtingens: qñ minoris entitatis et pñfectionis est cōtingēs qñ necessaria. Tertium qñ est in peccato acto nato: culpa et ista est manens. duo aut. s. dicta sunt transeuntia. s. actus positius in quo fundat culpa: qñ actus illi velociter trāsierunt et culpa trāsijt. Lz aliq in hoc errēt dicētes post actum elapsam culpam manere: et hanc esse que in penitentia deletur. Falsum tñ est. qñ sic clarissime pñ: qñ culpa (vt. s. est pñbatum) est pñuatiō. pprie dicta in subiecto apto nato et determinato sicut erat cecitas. sicut igit cecitas (lz sit pñuatiō:) qñ tñ est in subiecto non pot esse non existente subiecto. s. oculo. ita culpa cum sit pñuatiō circumstantie debite in esse: bz subiectum qui est actus positius. non manēt ergo actu positio non manebit culpa que subiecta tur in eo. Pñ hoc qñ impole est cecitatem esse nō existēte aliquo oculo. nec alijs dicere hoc posset nisi insanus et non intelligēs terminos. ergo equalr impossibile est manere culpam non manente illo actu in quo fundabat vt in subiecto: qñ vtrq est pñuatiō pprie dicta. Etiam cum generale sit qñ accūs coerigat suū subiectum et sine illo existere nō possit: qñ dependet ab illo: iuxta illud Arist. in. 7. Metaph. s. qñ accidētis esse est in esse. i. in subiecto esse: tñ accidentibus pñuatiuis (large vocādo ea accidentia) magis pñuenit hoc qñ est nō manere sine subiectis. nam lz naturalr accidētia positia absoluta sine subiectis suis esse non possint: pñtentiā tñ infinitā qñ est potentia dei possunt manere accidētia bec sine subiecto: sicut oculus videmus testāte nobis or thodoxor sentētia. accidētia tñ pñuatiua sine subiectis manere et pñtentiā diuinā est impossibile: qñ includit dñctionem. nam accidētia absoluta: lz non sint entia fixa. s. pñ se existentia: vt color. sunt tñ aliq ens mobile siue inherens. qñ ergo pñter actualem inherentiā quam bz istud accūs ad subiectum et existentiam in illo: bz in se esse pñprium sui generis ablata illa actuali inherentiā pñtentiā diuinā supplētem locum subiecti in quo est inherens: manet esse suū indiuiduale illi accidēti et in eo qdditas generis. pñuatiō aut non est ens fixum sicut substantia: sicut ens mobile vel inherēs: sicut accidētia absoluta positia: sed est pñuatiō alicuius accūs positui. s. potētie visus: vt cecitas. nec enim cecitas bz aliqd esse generis sui: cum non sit aliq

Culpa ē deuatiō a rectitudine debita in esse.

3

Culpa ē pñuatiō pprie dicta i subiecto nato.

8

Tertiu pñcipale i peccato macula manet p peccatum.

Quāuis oia accūtia i bz coerigāt: accidētia tñ pñuatiua magis illud coerigunt.

1 qdditas simplex aut composita que sit genus ad priuationes: sed solum est cecitas priuatio in subiecto determinato. ablato ergo determinato subiecto illa cecitas non poterit esse priuatio forme positue in illo subiecto determinato. ergo nihil erit. Sic culpa est priuatio circumscriptionis debite in esse in subiecto determinato. i. in hoc actu. ablato ergo isto actu non poterit esse priuatio circumscriptionis ad istum actum determinatum: et cum nihil aliud sit culpa: nec esse est ut transiente actu culpa non sit aliqd ens nec priuatum nec positum. Non ergo potest absolute alius habere a culpa per sacramentum confessionis: nec deus potest absolute a culpa per contritionem de malo habitam ad eum: quia absolute est tollere aliqd vinculum. vinculum autem est ens. aliter enim non ligaret. sed culpa non manet transiente actu: immo postea nec est ens positum nec priuatum. ergo non ligat nec potest quicquid eam tollere. nam sicut per potestatem aliqd siue finitum siue infinitum: non potest culpa manere transiente actu: quia est priuatio in illo subiecto determinato. ita non potest per aliquem potestatem absolute culpa postquam transiit actus: quia includit contradictionem. i. non ens villo modo ligare et posse tolli. **¶** Quia tamen ecclesia tota consistit per contritionem remittit culpam: vel per sacerdotes simplices absolute a culpa: et summus pontifex plenarie a pena et culpa: accipiens sunt iste populi in sensu sano ad quem perfert eas tota fidelis ecclesia. i. per contritionem deus tollit culpam: aut per contritionem remittit culpam. i. per contritionem deus tollit reatum vel obligationem ad mortem eternam: quia reatus manet per culpam. et cum omnis summus pontifex absolute a pena et culpa. i. absolute a reatu vel obligatione manente per qua obligatio erat ad mortem eternam et absolute a pena. i. que debebat penitentem in hoc seculo vel purgatorio loco pene eterne quam habere debuerat nisi penitisset: et per sacerdotes simplex absolute a culpa. i. absolute solus a reatu vel obligatione mortis eterne quam incurrerat peccator per culpam que iam transierat. Sunt ergo ista duo transientia. i. actus peccati et culpa. alia duo manent. i. macula et reatus. **¶** Macula autem est quod erat in peccato de qua dicere inceperamus: et nihil aliud est macula quam que dam deturpationis imaginis dei in nobis manens post culpam. nos enim in nobis imaginem dei gerimus et similitudinem ut beatus Hieronymus. i. c. consistit autem hec imago in tribus potestatis aie. i. in intellectu: voluntate: et memoria cum tribus actibus suis ut magis dictum fuit beatus Hieronymus. i. c. hec autem imago in nobis est ornata per gratiam ut placeat deo spolio suo. non est enim gratia in intellectu aut voluntate solum: vel in vtroque sicut sunt virtutes morales aut theologice. nam charitas in voluntate sola est. fides autem in intellectu: vel si vellemus dicere in libero arbitrio: spes in voluntate. gratia autem totam essentiam aie perficit in qua reposita imago. ista pulchritudo vel ornatus imaginis dei in nobis est debita in esse. i. nos obligamur ad habendum illam pulchritudinem: quia per gratiam causatur a deo solo: est tamen in potentia nostra quia habeamus gratiam: quia si disponamus nos ad illam quantum possumus: necessario veniet in nobis secundum regulam dei ad nos. cum autem aliquis peccat deturpat imaginem dei: quia priuat eam ornatu illo gratie secundum quem placebat deo: et statuit eam nudam et deformem. veluti si quis aliquam pulchram cunctis vestimentis suis nudaret detegeret ignominiam eius et statueret eam deformem. magis adhuc deformat aia cum gratia tollit quam cum mulier suo ornatu priuat. et sicut si quis spueret in imagine regis valde esset reus mortis: ita cuius imaginem summi regis que intra se est deturpat spoliando eam toto ornatu quem deus ei contulerat: magnam iniuriam facit deo: et ex hoc est reus mortis. sic ait apostolus. 2. ad Cor. 4. c. templum dei sanctum est quod estis vos: si quis violauerit templum dei disperdet illum deus. omnis autem violat templum dei. i. aiam suam que est templum dei fetidam reddere. non enim potest esse aliud templum dei in nobis nisi imago dei que est in aia nostra. ergo istam imaginem deturpauerit disperdet illum deus. ista autem macula que est deturpationis imaginis per priuationem gratie: manet post culpam in aia quousque ite peniteat et ad gratiam redeat. et per istam maculam sit priuatio sicut culpa: tamen culpa non manet: et macula manet. quod accidit ex natura subiecti. nam subiectum culpe est actus et ipse transiit. ergo necessarium est culpam transire. macula autem habet per subiectum imaginem dei. imago autem manens est cum fundet in tribus potestatis aie manentibus. ergo macula manens erit: et semper durabit donec ite penitentiam recuperet peccator gratiam quam amisit. **¶** Quartum quod est in peccato est reatus. et omnis reatus obligatio quedam que innascitur a culpa. et omnis reatus de reus. i. obnoxius. est autem iste reatus aliqd quod sine actu nostro innascitur facto aliquo illicito. et est reatus aliqd positum respectum. i. obligatum esse morti eterne. ostendit enim ut aliquis commisit peccatum obnoxius est ad mortem eternam. Et est sicut in iniuria excommunicationis quantum ad canonem late sentie. sunt enim quidam canones late sentie. alij sentie ferende. Canones ferende sentie sunt in quibus precipitur qui tale fecerit excommunicetur. cum ergo aliqd tale commiserit quod lege illa vetatur: deus eum priuatus excommunicare: et donec eum excommunicet non est excommunicatus: et si nunquam excommunicet nunquam erit excommunicatus. Canones late sentie sunt in quibus imponitur sentia excommunicationis ipso iure: ut si dicatur. si quispiam tale commiserit ipso facto sit excommunicatus. hic autem non oportet quod iste excommunicetur: quia iam excommunicatus est. nam excommunicatio a iure posita erat iam antequam iste delinqueret quia factus fuit ille canon. immediate ergo ut iste peccauit et illum canonem incidit in iniuriam quam canonis additor ipso iure tulerat: quam volebat omnes violatores ipsius canonis incurrere ipso facto. Sic autem est in peccato: quia deus posuit legem late obligationis. i. quod quicquid aliquis peccauerit ipso facto sit obligatus ad mortem eternam. et cum aliquis peccat insurgit ista obligatio ex ipsa lege late sentie qua deus omnes peccatores mortali ad mortem eternam ipso facto voluit obligari. sic per beatus Hieronymus. 2. c. ubi ponens deus boiem in paradiso voluptatis in medio lignorum pomiferorum dixit. de omni ligno paradisi comede: de ligno autem scientie boni et mali ne comedas: quicquid enim die comederis morte morieris. i. si comederis transgrediendo mandatum meum quod est peccare mortali: non oportet quod ego obligem te tunc ad mortem. sed quicquid die comederis morte morieris. i. in quocumque tempore vel quicquid hora comederis morte morieris. i. eris obligatus ad mortem eternam et temporalem. i. per ipso facto incurres obligationem mortis. et sicut est de isto peccato prius: ita de omnibus alijs. i. quod quicquid tempore homo peccauerit est ipso facto obligatus ad mortem eternam. et iste reatus manet post culpam sicut manebat macula. et iste est a quo absoluit homo per contritionem a deo: vel de quo dicunt sacerdotes aliquo modo absolute per sacramentum penitentiae: quia est positum: et est vinculum. ab alijs autem non potest homo absolute: immo includit contradictionem ex terminis aliquem absolute ab aliquo re nisi a reatu. nam dato quod actus positus esset manens et culpa esset manens. et quod magis est: dato quod esset positum et macula esset positum: nullo modo posset absolute ab istis aut ab aliquo istorum. repugnat enim ex terminis: quia absolute est tolli aliqd vinculum. non ergo potest quod absolute nisi a vinculo. sed actus peccati non est vinculum nec culpa nec macula nec pena. ergo dato quod oia ista essent manentia et positum: non posset absolute homines ab his: sed solum a reatu que est obligatio ad mortem et vinculum quoddam. et de isto reatu coiter omnis per transiente actu manet reatus. **¶** Quintum et vltimum in peccato est pena: et istud est magis extrinsecum quam cetera. est autem pena que directe sequitur peccatum. i. pena eterna: quia ut dictum est de reatu eo ipso quo aliquis peccat obligatur ad mortem eternam. pena autem purgatoria non est directe per peccatum sed ex relaxatione: quia cum deberet isti peccanti pena eterna inferni per peccatum: quia ostendit deus remittit ei penam eternam et commutat in quoddam penam purgatoriam que temporalis est ipso aiabus. est ergo ista pena indirecta et per accensum ipsi peccato: immo si peccatum puniret sicut puniendum erat directe: nunquam daretur ei ista pena: sed eterna. **¶** Item pene que temporaliter infliguntur nobis viuētibz non sunt directe pene peccatorum. nam pene que temporaliter patimur aut sunt nobis impositae et nos eas voluntarie toleramus: sicut sunt satisfactiones penales a confessoribus iniunctae: aut sunt pene nobis inuoluntarie quales sunt pene quas deo agere patimur: aut permittente et dirigente toleramus. Primo modo pene non sunt debite per peccatum: sed sunt in relaxationem. nam sicut ostenditibus et contritiis commutatur pena eterna in penam temporalem purgatoriam: ita si vellet suscipere quicquid per peccatum in purgatorio pati debebant in vita presenti commutabitur et mitior erit pena: quia magis satisfaciunt vna dies pene quam aliquis spontanee tolerat: quia multi dies pene quos inuoluntarie suffert. Si autem accipiant scilicet modo pene infliguntur nobis a deo agere aut permittente: manifestum est quod ille non sunt pene directe per peccatum: quia per istas penas non fit relaxatio future secundum se. i. quantum tales sunt. nisi forte aliquis eas patienter toleret per christum et in remissionem peccatorum suorum: quia iam ex merito patientie perficiunt: alio tamen non sunt commutatio pene eterne in ipsas. immo si bene consideret non est aliquo modo satisfactoria ista pena que sic temporaliter infligitur a deo per penam inferni: siue eam patienter toleret siue impatienter. nam si aliquis eam impatienter toleret nihil potest ei ad aliquam pene relaxationem nec eterne nec alius cuius alterius. si autem toleremus eam patienter oportet quod simus in charitate: quia alio bonum nullum agere possumus nisi in charitate firmus: quia est ipsa radix merendi. Si autem in charitate sumus iam absolute sumus a morte eterna et solus manet nobis purgatoria. tunc ergo ista temporalis quam patimur erit ad alleviationem pene purgatorie et non ad alleviationem pene eterne. pene ergo temporales nullo modo perficiunt ad relaxationem aliquam vel commutationem pene

dam canones late sentie. alij sentie ferende. Canones ferende sentie sunt in quibus precipitur qui tale fecerit excommunicetur. cum ergo aliqd tale commiserit quod lege illa vetatur: deus eum priuatus excommunicare: et donec eum excommunicet non est excommunicatus: et si nunquam excommunicet nunquam erit excommunicatus. Canones late sentie sunt in quibus imponitur sentia excommunicationis ipso iure: ut si dicatur. si quispiam tale commiserit ipso facto sit excommunicatus. hic autem non oportet quod iste excommunicetur: quia iam excommunicatus est. nam excommunicatio a iure posita erat iam antequam iste delinqueret quia factus fuit ille canon. immediate ergo ut iste peccauit et illum canonem incidit in iniuriam quam canonis additor ipso iure tulerat: quam volebat omnes violatores ipsius canonis incurrere ipso facto. Sic autem est in peccato: quia deus posuit legem late obligationis. i. quod quicquid aliquis peccauerit ipso facto sit obligatus ad mortem eternam. et cum aliquis peccat insurgit ista obligatio ex ipsa lege late sentie qua deus omnes peccatores mortali ad mortem eternam ipso facto voluit obligari. sic per beatus Hieronymus. 2. c. ubi ponens deus boiem in paradiso voluptatis in medio lignorum pomiferorum dixit. de omni ligno paradisi comede: de ligno autem scientie boni et mali ne comedas: quicquid enim die comederis morte morieris. i. si comederis transgrediendo mandatum meum quod est peccare mortali: non oportet quod ego obligem te tunc ad mortem. sed quicquid die comederis morte morieris. i. in quocumque tempore vel quicquid hora comederis morte morieris. i. eris obligatus ad mortem eternam et temporalem. i. per ipso facto incurres obligationem mortis. et sicut est de isto peccato prius: ita de omnibus alijs. i. quod quicquid tempore homo peccauerit est ipso facto obligatus ad mortem eternam. et iste reatus manet post culpam sicut manebat macula. et iste est a quo absoluit homo per contritionem a deo: vel de quo dicunt sacerdotes aliquo modo absolute per sacramentum penitentiae: quia est positum: et est vinculum. ab alijs autem non potest homo absolute: immo includit contradictionem ex terminis aliquem absolute ab aliquo re nisi a reatu. nam dato quod actus positus esset manens et culpa esset manens. et quod magis est: dato quod esset positum et macula esset positum: nullo modo posset absolute ab istis aut ab aliquo istorum. repugnat enim ex terminis: quia absolute est tolli aliqd vinculum. non ergo potest quod absolute nisi a vinculo. sed actus peccati non est vinculum nec culpa nec macula nec pena. ergo dato quod oia ista essent manentia et positum: non posset absolute homines ab his: sed solum a reatu que est obligatio ad mortem et vinculum quoddam. et de isto reatu coiter omnis per transiente actu manet reatus. **¶** Quintum et vltimum in peccato est pena: et istud est magis extrinsecum quam cetera. est autem pena que directe sequitur peccatum. i. pena eterna: quia ut dictum est de reatu eo ipso quo aliquis peccat obligatur ad mortem eternam. pena autem purgatoria non est directe per peccatum sed ex relaxatione: quia cum deberet isti peccanti pena eterna inferni per peccatum: quia ostendit deus remittit ei penam eternam et commutat in quoddam penam purgatoriam que temporalis est ipso aiabus. est ergo ista pena indirecta et per accensum ipsi peccato: immo si peccatum puniret sicut puniendum erat directe: nunquam daretur ei ista pena: sed eterna. **¶** Item pene que temporaliter infliguntur nobis viuētibz non sunt directe pene peccatorum. nam pene que temporaliter patimur aut sunt nobis impositae et nos eas voluntarie toleramus: sicut sunt satisfactiones penales a confessoribus iniunctae: aut sunt pene nobis inuoluntarie quales sunt pene quas deo agere patimur: aut permittente et dirigente toleramus. Primo modo pene non sunt debite per peccatum: sed sunt in relaxationem. nam sicut ostenditibus et contritiis commutatur pena eterna in penam temporalem purgatoriam: ita si vellet suscipere quicquid per peccatum in purgatorio pati debebant in vita presenti commutabitur et mitior erit pena: quia magis satisfaciunt vna dies pene quam aliquis spontanee tolerat: quia multi dies pene quos inuoluntarie suffert. Si autem accipiant scilicet modo pene infliguntur nobis a deo agere aut permittente: manifestum est quod ille non sunt pene directe per peccatum: quia per istas penas non fit relaxatio future secundum se. i. quantum tales sunt. nisi forte aliquis eas patienter toleret per christum et in remissionem peccatorum suorum: quia iam ex merito patientie perficiunt: alio tamen non sunt commutatio pene eterne in ipsas. immo si bene consideret non est aliquo modo satisfactoria ista pena que sic temporaliter infligitur a deo per penam inferni: siue eam patienter toleret siue impatienter. nam si aliquis eam impatienter toleret nihil potest ei ad aliquam pene relaxationem nec eterne nec alius cuius alterius. si autem toleremus eam patienter oportet quod simus in charitate: quia alio bonum nullum agere possumus nisi in charitate firmus: quia est ipsa radix merendi. Si autem in charitate sumus iam absolute sumus a morte eterna et solus manet nobis purgatoria. tunc ergo ista temporalis quam patimur erit ad alleviationem pene purgatorie et non ad alleviationem pene eterne. pene ergo temporales nullo modo perficiunt ad relaxationem aliquam vel commutationem pene

De peccatis
posuit legem late
oblationis.

Reatus
est que
deus re
mittit: et
a quo sa
cerdotes
absolute
re omni.
Transie
nt actus
manet re
atus.
Quintum
principale
in peccato est
pena

Si peccati
directe
puniret
a deo non
infligeret
penam temp
oralem: sed e
ternam.

Pene tē porales nō mō pficiunt ad relationem: pene etne.

Obiect. pene eterne. **C**ū ergo arguet aliq̃ q̃ non sit pena tpalis di recte p peccato mortali infligita. nam pena eterna infligit p peccato. ergo nō oī infligi alia pena cum illa non mutet. si enim illa mutaret sicut est in relaxatione facta in confessionibus adhibere staret. sed non mutaf: q̃ si maneat peccatum mortale semp illa manet. sed illa non mutaf: q̃ peccatum mortale manet. ergo non infligitur pena tpalis in relaxationem illius. pbatur oīa: q̃ cum infligat pena eterna p peccato nō oī inferri alia pena. nam vt oī tiam. i. c. nō iudicabit oīs bis in idipsum. vel vt alia lītera b3. non insurget duplex tribulatio. si tñ daret pena eterna z pena tpalis insurget duplex afflictio. ergo non oī vtrāq̃ dari pro peccato. **R**espondebit forte q̃ sicut est in iudicijs q̃ aliq̃ pro eodem delicto daf duplex pena: vt q̃ flagellet z occidat. z hoc q̃ vna eaz non est sufficiens. **R**espondebit q̃ hoc non pōt stare. nam si pena eterna non esset sufficiens pro peccato esset istum aliam infligi. sed si sufficiens est pena eterna pro quolibet mortali peccato: ergo non opz infligi tpalem. nam si dicat q̃ peccatum eo q̃ sit in deum est infinitum ideo q̃ oī esse pena infinita satis erit responsum. f. q̃ pena eterna infinita dicit q̃re nūq̃ finit: ideo non erit necesse addi q̃dam aliam penam. **C**ū sic oīm est q̃ pena eterna est sufficiens p peccato mortali: ideo nō oī aliq̃ alia pena addi. z si aliq̃ infligit illa non est tanq̃ pars punitionis debita pro delicto: sed tanq̃ aliqd exhortatorium ad ereundum de peccato: q̃ penis afflictī interdum mali coguntur suam iniquitatem deserre. **C**ū si dicat q̃ qdam sunt iam indurati z ad bonum nūq̃ auertendi: z infligunt illis mala nō tanq̃ incitamenta ad correctionem: sed tanq̃ principia eterni doloris: sicut fuit de pharaone qui in malo finit cum obstinatus esset (vt innuit scriptura) vt p3. s. 9. c. z ad Ro. 9. z tñ hic incepit puniri z in penis vitaz suam terminauit in mari rubro extinctus vt p3. s. 14. c. Etiam de herode q̃ malus fuit z in fine diez suor grauius peccans: scaturiens vermibus z terribili fetore vita defunctus vt p3. Act. 12. Idem de Antiocho epiphane qui filr in doloribus z calamitatibus diem clausit extremum tartareo carceri mancipatus vt b7. 2. Mach. 9. c. **R**espondebit q̃ p quolibet peccato pena debita est pena eterna z est sufficiens pena pro eo nec opz aliam dari. sed q̃ oīngit aliquem multotiens peccare mortali z p quolibet peccato in solidum sine p se debet pena eterna. si ergo millefies aliq̃ peccat mortali millefies ei debet pena eterna. tunc de q̃titate huius pene transfert deus aliqd in vitam istam vt sit alioz exemplum q̃ miser miserabilr finierit. Si aut vnum esset peccatum non oportebat dari hic penam p illo z in inferno: sed solaz in inferno. **C**ū ad hoc aliter z optime dici pōt q̃ in pena peccati mortalis sunt duo. intensio z extensio. Intensio q̃dem q̃ multum acriter puniat vel nō tam acriter. Extensio q̃ puniat in eternum. q̃tum ad extētionem non est dare magis z minus: q̃ si aliq̃ peccauerit mortali z in illo peccato vitam finit: siue illud peccatum maximum foret siue minimum: si vtrūq̃ dari posset aut altez eoz: nō posset p maiorem durationem manere in inferno q̃ in eternum. p maximo peccato: nec p minorem durationem manere in inferno q̃ in eternum. p minimo peccato. q̃tum ad intensiōem differt: q̃ q̃ modicum peccauit lz mortali: parua pena puniet lz eterna. z q̃ multum peccauit magna pena puniet z eterna. lz ergo aliq̃is peccauerit mortali multis vicibus vel vna tñ: z nō possit tolli q̃ in inferno sit minor illa pena in duratione q̃ eterna: tñ poterit oīminui quātum ad intensiōem. Et sic si deus aliquē q̃ vltimate dānandus est in pñti magnis penis tpalibus efficiat: q̃titas istaz penaz minuet de intensiōe pene quam in inferno tolerare debebat: lz aliq̃ p accis ista pena tpalis faciat ad augmētuz maioris pene in inferno: q̃ p istas penas mali blasphemāt de deo z maiora cruciamia pmerent: q̃ iam maiora sunt peccata: tñ p se semp oīminuunt pene. vñ dato q̃ aliq̃ egisset oia peccata que egit: z oēs blasphemias z murmuraciones dēum q̃ fecit p illatione penaz nō illatis penis tpalibus. tūc necessario essent in inferno maiores pene q̃ si nullas in seculo sustinisset. **C**ū si dicat q̃ iste pene que sustinent in pñti nō p sunt eis: q̃ sine charitate tolerant. **R**espondebit q̃ ad merēdum regit q̃ actus sit in charitate vel toleratio difficilium. Ad satisfaciēdum tñ nō regit q̃ fiat in charitate: lz q̃litercunq̃ fiat satisfaciēdum. aliq̃n teneremur obseruare precepta cum charitate: q̃d fallum est. p3. oīa: q̃ teneremur obseruare precepta mortalia in oībus opationibus nostris. si aut non satisfaceremus debito nisi opādo ex charitate. ergo ad quēcūq̃ teneremur obseruāda teneremur ex charitate. Dōm ergo est circa. s. dicta q̃ pena que directe venit p peccato mortali est pena eterna. pena aut tpalis nō est directe: sed ex cōmutatione debita p pecca-

to: vt purgatoria vel tpalis que nō daf directe vt pena peccati: sed vt admonitio quedam. alia aut que daf male agentibus q̃ si nūit in penis vitam suam: z postea eterno dānant supplicio non daf vt pena tpalis sed vt principium pene eterne: ita q̃ tota cōtinueat ac si iam infernali carceri detrusus esset q̃ ista pena infligit. Decigit q̃nq̃ sunt que circa peccatū cōsiderāda sunt: z que cōtinet ipsum peccatum. q̃n aut Hieron. dicit hic. (Q̃ pculsit deus populus p reatu vituli.) Accipit reatum p culpa: lz pprie accipiat p obligatione ad penam. vocat aut reatus vituli. i. culpa quam cōmiserūt in faciēdo vitulum. (Quem fecit Aaron.) Hoc refert ad vitulum z nō ad reatum. nam si fecisset Aarō reatum vituli. i. culpam vel peccatum q̃d fuit in fabricādo vitulū z ad rādō non puniret populus p reatu vituli: q̃ glibet puniri p culpa sua. sed hic punitus fuit populus z nō Aaron. ergo nō refert ad reatum: sed ad vitulum: q̃ vitulum fabricauit Aarō. z est reatus vel culpa vituli in duobus. f. in fabricādo z in adorando. In fabricādo q̃dem q̃ populus peccauit petēdo vt fieret eis deus q̃ prederet eos. In adorādo q̃ adorauerūt eum curuantes se coras eo atq̃ dicētes. hi sunt dii tui israel q̃ eduxerūt te de egypto. ponit tñ hic. (Quem fecit Aaron.) Ad memorādam peccatum Aarō in faciēdo. peccauit enim: q̃ debuisset potius mori q̃ talia fabricare. z ob hoc deus ei iratus delere euz volebat nisi Moy ses rogasset p eo vt p3. Deut. 9. c. de quo. s. latius dictum est.

Pena tpalis q̃nq̃ datur vt pñcipium pene eterne.

+

Capitulum. xxxiiij.

Dcutusq̃ est dominus ad Moy sen: dicens. Elade ascende de loco isto tu z populus tuus quem eduxisti de terra egypti in terram quā iurauī Abraam Isaac z Jacob: dicens. Semini tuo dabo eam. Et mittam precursorem tuum angelum vt eijciam chananeum z amorreum z etheum z pherezeum z eueum z iebuseum: z intres in terram fluētem lacte z melle. Non enim ascendam tecum: q̃ populus dure cervicis est: ne forte disperdam te in via. Audiensq̃ populus sermonem hūc pessimum luxit: z nullus ex more indutus est cultu suo. Dixitq̃ dominus ad Moy sen. Loquere filiis israel. Populus dure cervicis es: semel ascēdam in medio tui: z delebo te. Jam nunc depone ornatum tuum: vt sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filij israel ornatum suum a monte oreb. Moy ses quoq̃ tolens tabernaculum tetendit extra castra procul: vocauitq̃ nomen eius tabernaculum federis. Et omnis populus qui habebat aliquam questionem: egrediebatur ad tabernaculum federis extra castra. Cumq̃ egredertur Moy ses ad tabernaculum: surgebat vniversa plebs: z stabat vnusquisq̃ in ostio papilionis sui: respiciebatq̃ tergum Moy si donec ingrederetur tentorium. Ingresso autem illo tabernaculum federis descēdebat columna nubis: z stabat ad ostium. Loquebaturq̃ dominus cum Moy se: cernentibus vnuerfis q̃ columna nubis staret ad ostium tabernaculi. Stabantq̃ z ipsi z adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur autem dominus ad Moy sen facie ad faciem: sicut solet loqui homo ad amicum suum. Cūq̃ ille reuerteretur in castra: minister eius Jo-

88. disti. c. 1. v. nōne.

36. disti. c. fi. xi. q. 3. c. sūmope d. hic est. z per archi. d. re iudic. lib. 6.

Nūm. 12.

8. q. 1. cap. Moy ses.

sue filius. Nun puer non recedebat de tabernaculo.

Locutus. C. Posita. s. ascensione scda Moysi ad osim

Dial. cap.

†

In isto ca.
magne hi-
storie inter
seruntur.

in montem et responsione dei ad eum in generali. hic ponit magis in speciali. Et in partes duas diuidit. Quia primo ponit responsio et mandatum dei dñi. Secundo ponitur responsio gratiosum: ibi. (Dixit aut Moyses.) Prima in duas: quia primo ponit dura responsio. scda populi increpatio: ibi. (Dixitq dñs.) Circa primum. (Locutus est dñs.) Ista locutio fuit in monte synai: quia ascenderat Moyses ad osim ad petendum remitti iniquitatem populi: sicut aut dixerat prece. c. f. ascendam ad osim si quo modo quierero deprecari eum p scelere vto. dñs aut rñderat ei ad qdam petitiones de deletione sua de libro vite nō multum inuictis illi rñsioni: sed querit se ad aliud qd non petebat Moyses. s. dicēdo ei. tu aut vade et duc populum istū quo locutus sum tibi: et cum illud dixit dñs Moysi cōtinuauit ei totum qd hic cōtinē de educatione populi: et de rñsione Moysi cōtinuauit ad directionem angeli. s. qd nō educeret eos angelus dei: sed deus. sed Moyses mutauit istum ordinem: et interposuit quedam alia historica. et sic sūt hic magne diuisiones historiay et rez dictay: que cā intricacionis magne sunt obscuritatis cōtinuauit ad intellectum. et nō sunt ista facta ex impetia Moysi: sed ex necessitate rei: quia hic conueniūt ad idem tps res geste et verborū platō. qd cū ergo pponat vel postponat nō refert: quia semper erit anticipatio et recapitulatio. hic aut si Moyses tenuisset ordinem in dicēdo. s. cōtinuando vba dei sū qd deus dixit qñ dixit illud qd. s. bñ. tu aut vade et duc populum istum in locum quo locutus sum tibi: subiūxit totum qd est a principio huius. c. vsq ad illum locum. (Dixit dñs ad Moysen.) Quia tota est vna vborū cōtextio. sed Moyses discit dñs istam narrationes: quia primo eam incepit in prece. c. f. (Tu aut vade et duc. etc.) Deinde interposuit qdam historiam narrationem. s. qñ deus percussit israelitas p vitulo quem adorauerūt. et de nouo redit hic ad cōtinuandum vba dei de ductione populi in terram chanaan quam incepit. et ne ista rō videat accephala apponit ei capit. f. (Locutusq est dñs.) Nō tñ est intelligendum qd alia locutio sit ista qñ locutio illa quam incepit. s. f. (Tu aut vade et duc. etc.) Qd p: quia deus solus dicebat aliqd Moysi picipiendo: et nō dicebat ei aliqs historicas narrationes. sed inter illam locutionem supiorem de ductione israelitarū in terram chanaan et istas que cōtinuauit illi: interponit historica narratio. ergo nō dixit ista deus sic Moysi: sed Moyses tenuit istum modum in recitādo ea quedā preponēs: et quedā interponēs. et qñ (vt dictum est) anticipatio et recapitulatio disturbāt maxime intellectus legētiū in sacra scriptura et in alijs libris. et in isto. c. fit quedam recapitulatio et anticipatio. cōsiderandum est in quo sit.

Qd. 1.

In isto ca.
fuit qdā anticipatio
et recapitulationes.

In tabernaculo par
uū qd moy
ses extra ca
stra extēdit
fuerit post
prias tabu
las: an post
secundas.

* . 1. rō q
ante scdas.
Scda
Tertia.
Quarta

Quinta

C. aut nō teneat hic cōtinuus ordo narrationis p: quia hic dñs in principio. huius. c. et in fine huius et in principi. seq. dñs de eodem vt p3 intuenti lram. in medio aut eius dñs de tabernaculo qd statuerat Moyses extra castra in quo habitabat glia dñi: et ipse Moyses et Josue manebāt in eo. * Manifestum est aut qd istud tabernaculum non fuit factum in monte synai: ita qd Moyses in scda vice qua ascēdit in montem fecerit istud tabernaculum in monte. nam istud tabernaculum non erat in monte sed apud castra: ideo non potuit esse in istis. 40. diebus scdis gbus Moyses stetit in monte. C. Itē qñ Moyses manebat in isto tabernaculo exibat et veniebat in castra: et rursus veniebat a castris in tabernaculum illud. sed cū Moyses stetit in monte bis. 40. diebus nō descēdit donec cōsumati sunt. ergo nō erat in monte tabernaculum. añs p3 j. 3. 4. et Deut. 9. c. dñs qñ isti. 40. dies fuerūt cōtinui gbus Moyses fuit añ deum pstratus in terrā. C. Item qñ Moyses exibat de isto tabernaculo manebat in eo Josue minister eius ad custodiam. sed Josue nō stetit cum Moysē. s. mōtem istis. 40. diebus: cū Moyses staret solus cū deo intra caliginem nubis. añs p3 in lra. C. Item qñ Moyses redibat de castris ad tabernaculum illud videbāt filij israel tergus Moysi eū: et videbāt qñ deus in colūna nubis loqueret ei atq adorabāt exītes in ostijs papilionū. sed qñ Moyses stabat in monte: nō videbāt filij israel qñ loqbat cū deo: quia mōs erat caligine adoptus vt p3. s. 2. 4. c. et Deut. 9. ergo nō fuit hoc tabernaculum in monte. C. Itē qñ Moyses manebat in hoc tabernaculo oēs q hēbāt aliqs qdones in castris exibat et veniebat ad tabernaculum illud: et ibi Moyses iudicabat eis in cā illa. sed oū Moyses fuit in monte nō ascēdit aliqs illuc. ergo nō fuit in monte hoc tabernaculum. bec oia añtia patēt j. in lra. nēcio ergo oīm est qd istud tabernaculum fuerit extētiū p

Moysen extra castra qñ occidit idolatras añs ascēderet ista scda vice in monte: aut qd fuerit extētiū postq descēdit in scda vice ferēs tabulas scdas. si dicat primū erit ordinis mutatio p recapitulationē. si aut dicat scdm erit mutatio p anticipationē.

C. Circa hoc qd qdēdū est quo tpe ista fuerit: an postq descēderit de monte in scda vice ferēs tabulas scdas: an in pria vice postq descēderit. s. qñ occidit idolatras. C. dñm aut videt qd istud tabernaculum qd hic ponit fuit locutū p Moysen extra castra añs ascēderet scda vice ad montē. nā h ista lra videat indifferēs ad anticipationē et recapitulationē: magis tñ uenit ei recapitulatio: quia h hic inchoat ea q Moyses cū deo locutū fuit in monte: tñ potissima pars eorū ponit. j. narrationes de tabernaculo isto vt p3 in fi. huius. c. et in toto. c. sequē. in cuius fine dñs q postq stetit Moyses cū deo diebus. 40. accepit scdas tabulas et venit in castra. et immediate seq de fabricacione tabernaculi et oblatione populi ad faciēdū illud vt p3 in pn. 2. 5. c. 2. j. C. Itē qñ Moyses nō tenebat semp istud tabernaculum ex castra: s. solū incepit tenere pp ppli detestationē: quia populus peccauerat et erat in ira dei. volebat igit ab eis recedere ne videret eis dare fauores in scelere patrato: et vt sic cōfusi pūati cōsortio eius tanq excoicati manerēt. et sic magis de delicto cōtererent. s. qñ peccauerūt et puniuit eos Moyses añs ascēderet ad rogādū p eis in scda vice erat i ira dei: quia nōdū fuerat remissa iniquitas eorū. et postq Moyses descēdit de monte in scda vice ferēs scdas tabulas erat ias recōciliati deo. qñ nō hēbat occasionē recedēdi ab eis et figēdi tētoziū extra castra. in pria aut vice hēbat occasionē deserēdi eos cōtinu ad aliq lē cōicationē: quia nōdū erat remissa iniquitas et vt cōtererent. qñ in pria vice añs scda vice ascēderet in monte fuit facta ista fixio tabernaculi ex castra. C. Itē qñ Moyses scda vice descēdit d mō te portās scdas tabulas venit ad pplm et publicauit eis mādata dei de fabricādo tabernaculū et qd offerret pcepit: incepitq est opus tabernaculi et ipse pērat artificibus vt nō errarēt in ope. s. si hēret tētoziū extra castra ipse solus cū Josue: nō posset interesse artificibz fabricatibus. qñ dñm q tūc manebat in castris israel. et ista tabernaculi extēsiō extra castra fuit añs ascēderet Moyses in monte scda vice. et fuit sic factū qñ Moyses descēdit de monte pria vice ferēs pmas tabulas die. 40. postq ascēderat in die quo totus pplis faciebat festū magnū vitulo: et eodē die cōbussit vitulum: et oedit potū israelitis de aq cōspā palueribus aureis vituli: et occidit. 2. 3. milia de idolatris. et tūc seq in lra. facto aut sequenti die dixit Moyses pplō q volebat ascēdere ad orādū p eis ad dñm: et tūc recessit de castris et extēdit tabernaculū foris: māsīq aliquot dieb? sic añs ascēderet ad orādū dñi in monte: et sic ascēdit. cū vō descēdisset scda vice ferēs scdas tabulas legis descēdit in castra et vocauit multitudinē filiorū israel atq pposuit eis negociū pceptorū dei de cōstructione tabernaculi: et venit atq habitauit intra castra sicut añ cōsueuerat vt pēset artificibus tabernaculi. Hoc aliq putauerūt satis rōnabilr loquētēs. S. nō est tota lra ver. hñōi at vitas ponet. j. sup partē. (Moyses qñ). (Vade et descēde.) Nō descēdit immediate Moyses cū dicta fuerūt ista vba. qd p3: quia nō fuit ista vltia rñsio dei. nā hic rñdit dñs: et postea rñdit mollis. nā hic dixit qd iste pplis erat dñs ceruicis: et qd nō ascēderet cū eo ne forte dēleret i via: postea tñ rñdit petē te Moysē deductur eos i via. iter qñ rñsiones vident itercidisse aliq dies vt moyses deū supplr oraret durā illā rñsionē emolliri.

C. Quot dieb? moyses stetit i monte cū dñs: an ter. 40. vlt. 40. 2.

De diebus C. Aliq dicunt fuisse ter. 40. dies. et hoc qñ

Deut. 9. c. vbi magis explicat in lra de hoc vident poni ter. 40. dies. Priō nāq dñs. et ascēdi in monte vt acciperet tabulas lapideas et pauerat. 40. diebus et 40. noctibus panē nō comedēs. et j. dñs. itē et pidi añ oīm sicut pūs. 40. dieb? et 40. noctib? panē nō comedēs et aq nō bibēs. et j. itē dñs. et iacui añ oīm. 40. diebus et 40. noctib? qñ eū suppliciter deprecabar. et sic sunt dies. 120. qñ Moyses stetit in monte. C. Sed hoc nō pōt stare nec lra illa hoc pbat: quia si stetit ter. 40. diebus in monte synai cū dñs: cū pōres 40. dies fuerint ad hñdas prias tabulas: et scdi. 40. dies fuerint ad hñdas scdas tabulas et ad supplicādū corā dñō p pctō israeli taz. s. tertijs aut. 40. dieb? nō poterit repiri ad qd fuerit. C. Nec obstat si dicat q scdi. 40. dies fuerūt ad orādū p pctō ppli corā dñō vt p3 Deut. 9. c. ita q oēs illi. 40. dies trāserint in sola ozo ne: et qd p recipiēdis scdis tabulis fuerit necij aliq dies. et sic poterit assignari tertij. 40. Tñ p recipiēdis tabulis nō fuerūt necij 40. dies: imo nec tres: quia lra sequētis. c. f. ac deinceps pcede tibi duas tabulas istar pōz et scribā sup eas vba q huerūt tabule pōres qñ fregisti: esto parat? mane vt ascēdas et sta in monte synai. et sic in

Qd. 2
A
Quo tpe
facta sūt
ea qñ in h
c. narrat
Rñsio.
1. ratio.

2. ratio.

Tertia.

B

†

A
Rñ. ali-
quor.

1. cōsul.

Lōsu. ra
cite rñs.

Scda.

Tertia.

B

An dies
i quibus
moyses
recepit
scdas ta-
bulas co-
putens i
ter scdos
40.
* i. rō q
fic.
* In op-
positum
rō. i.

i. opi. et
sustenta-
ri pōt.

L

Opi. qm
dam he-
breorū.

Lōsa. i.

Scda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

fic in duobus diebus fuerūt explete scde tabule. s. q. in vna die
solauerit eas moyses et in sequenti die eas scripserit deus. nō g
fuerunt. 40. dies ad accipiendū scdas tabulas solū. C Itē non
innuit hoc lra Deute. 9. c. nā hī ibi ter ponant. 40. dies: tñ nō sūt
distincti sed replicant: qz pñmi sunt de acceptione pñmarū ta-
bularū: et scdī sunt de tpe quo stetit moyses in monte orādo cū
dño pro peccato israelitarū. tertij autē ijdē qd pñmi sunt: s. repli-
cant qz interdū multa repetantur in sacra scriptura pp. antici-
pationes et recapitulationes. et p3 qz dñ. et pñci dñi sicut
pñus. 40. diebus et 40. noctibus panē nō comedens et aquā nō
bibens pp oia peccata vīa que gessistis dñm. et cū iterū dicat
de. 40. dieb⁹ repetunt ijdē. 40. et dñ. et iacui corā dño. 40. dieb⁹
et 40. noctibus qbus euz suppliciter deprecabar ne deleter vos
vt fuerat cōminatus: et orans dixi et c. solum g. 40. dies bis colli-
guntur. ex. 9. c. Deute. f. 80. dieb. C Nā si iō qz ter repetunt. 40.
dies ter. 40. dicendi sunt: oportebit dici fuisse quater. 40. f. 160.
dies: qz quater repetitur iste numerus. 40. dieb. nā in. c. 9. ponit
ur ter nūerus iste vt pbatū fuit: et in. c. 10. sequenti iterū repetit
cū dñ. ego autē steti in monte sicut pñus. 40. diebus exaudiuitqz
me. sed nullus dicit esse. 160. dies moysen egisse cū dño in mō-
te. ergo nec oīm est eū mansisse in monte ter. 40. dieb⁹. ad plus
aut pñt reperiri dies bis. 40. et alig pauci plus non tñ ter. 40. et
hoc fi dies in quibus recepte fuerunt tabule scde cōputens ex
illos. 40. dies qbus orauit moyses ad dñm pro pñco populi. si au-
tē cōputens intra illos. 40. erunt dies solū bis. 40. C Sed vtz
in illis cōputari deant dubiū est. * Ut enī qz cōputari debeant
intra. 40. dies qb⁹ orauit sicut innuit lra. j. 3. 4. c. in fine cum dñ.
dixit dñs ad moysen: scribe tibi verba hec qbus tecū et cū israel
pepigi sedus. facit g ibi cū dño. 40. dies et 40. noctes. et sequit.
cūqz descēderet moyses de monte synai tenebat duas tabulas
testimonij et c. Et sic pño dñ scripsisse tabulas qz cōpleuisset. 40.
dies et 40. noctes. C In cōtrariū vt Deute. 9. c. vbi ponuntur
isti dies. 40. solū ad orandū pro populo cū dñ. et iacui corā dño
40. diebus et 40. noctibus qbus eū suppliciter deprecabar ne d-
leter vos. si ergo in istis. 40. diebus semp stetit moyses corā d-
mino in monte nō oate fuerūt tabule in bis. 40. diebus: qz qñ
fuerūt oate descēdit moyses de monte ad presentādū eas: et ad
cōmonendū pplm ne aliq vir appareret in monte in die illo:
nec bestie pascere eū vt p3. j. 3. 4. ergo extra illos. 40. dies cō-
putandi sunt dies in qbus tabule scde oate sunt. Ista sniam te-
nuī alē: et est satis solida et apparens ex textu aliqñter. C Sed ad
huc cōuenienter dici posset qz intra istos. 40. dies fuerint oate
tabule. et sic fuerūt solū. 40. dies bis. f. 40. pro pñmis tabulis et
40. rogādo pro pñco populi et recipiēdo scdas tabulas. huic con-
sonat satis lra Deute. 9. et. 10. c. nā cū in. 9. c. dicat. et iacui corā
dño. 40. diebus et 40. noctibus qbus eū suppliciter deprecabar.
subdit in principio. c. 10. f. in tpe illo. f. intra. 40. dies dixit dñs
ad me: dola tibi duas tabulas lapideas sicut fuerunt pñores.
C Quidā autē hebrei dñt stetit moyses in monte ter. 40. die-
bus. f. 120. qz recepit legē in die tertio mensis tertij est apd
nos madius: cū ipi incipiant in lunatiōe pñquiorū egnoctio
vernali in mēse martio: cōputantes aut ab illo tpe vsqz ad deci-
mā diē mensis septēbris in qua celebrat festus expiatiōis vt p3
Leui. 23. c. faciūt ipi. 120. dies. f. ter. 40. dicūt aut moysen ve-
nisse illo die siue aliquo die añ ad faciendū diem ppitiationis.
C Sed isti errāt in multis. nā iste numerus. 120. dierū nō hī
precisus a tpe dationis legis vsqz ad decimū diē mensis sui se-
ptēbris: siue cōputet lex data in tertio die mensis illius tertij si-
cut ipi solūt: vel cōputet a die sexto mensis eius sicut probauī
mus esse cōputandū supra. 19. c. C Itē scdo deficiūt qz dicunt
moysen venisse ad diē ppitiationis ad castra. nā hoc nullo mō
ostare pōt: sed ipi solū phantasiāt. C Itē errant quia putant
moysen fecisse solēnitatē diei expiatiōis qñ descēdit de monte
vltimate: qz nō quēiebat fieri expiatiōē. expiatio nāqz est affli-
ctio corporū pro peccato in diē qd oēs d populo ieiunāt. sed iam
erat facta remissio pro pñco in monte ad petitionē moysi vt p3
in isto. c. ergo nō oportebat fieri afflictionē et petitionem ad re-
mittendū illud pñm qd sciebant certissime esse remissū: s. magis
gandendū erat de lege data et facta remissioē. C Itē qz oēs so-
lēnitates hēbant locū cū factū esset tabernaculū: qz regrebat
aliquā mīstrationē in tabernaculo et atrio. sed cū descēdit moy-
ses de monte nō erat factū scūariū nec denūciatū. g non oēbat
fieri ista solēnitās. C Itē in diē ppitiationis fieri oēbant mul-
ta sacrificia sicut bñ Nu. 29. c. sed sacrificia nō fiebant nisi in al-
tari holocaustor vt p3 Leui. 17. c. et tunc qñ descēdit moyses de
mōte nihil bozū erat factū. ergo nō fuit celebrata solēnitās diei

ppitiationis qñ descēdit moyses de monte vltimate. manet er-
go. qz nō transferūt ter. 40. dies a tpe quo pño ascēdit in montē
vsqz ad diem vltimū quo rediit ferens tabulas scdas: plures tñ
fuerunt qz bis. 40. dies a tpe pñmi ascēsus vsqz ad scdū descen-
sum. et hoc siue cōputens dies in qbus recepte fuerunt scde ta-
bule extra dies. 40. scdos siue nō. qz qñ descēdit moyses d mō-
te in pñā vice et confregit pñmas tabulas et occidit multos ido-
latrantes: mansit aliquot diebus anteqz ascenderet scdo in mō-
tem: vt. s. probauimus loquentes de fixationē tabnaculi federis
extra castra. illi ergo dies qui interciderunt inter pñmū descen-
sum de monte et scdū ascensū supabūdant ad. 80. dies. sed tps
quo moyses in monte cū deo stetit in vniuerso collectū vt esse
bis. 40. dierū pñciōrū: et postea stetit qñ vno die ad accipien-
dū scdas tabulas si cōputens extra. 40. dies scdos. Si autē com-
putet intra. 40. dies erunt. 80. dies. pñci qbus stetit moyses i
monte. (Vade et ascende). Ista duo vba referunt ad duos ter-
minos qz signat duos motus. f. (Vade) in castra descēdendo
de monte synai in quo erat. (Et ascende): f. ad terrā chanaan.
Aliq libri hñt descende: sed corrupta est lra. nā de deserto i quo
erant ad terrā chanaā erat ascensus: qz terra in q erant austra-
lis erat: terra aut chanaā erat septētrionalis. septētrionalis autē
regio altior est qz meridiana. sic p3 Beñ. 42. c. vbi de terra chā-
naā mandauit Jacob filiis descēdere in egyptū. Et de deserto
pbaran qd erat in itinere egypti versus terrā chanaā diceban-
tur ascēdere exploratores hebreorū vt p3 Nu. 13. c. et in multis
alijs locis. (Et ascēde de loco isto). f. de monte synai ad cui⁹ ra-
dices castra fixa erant. (Tu et populus tuus). Moyses pñposi-
tus fuit qz erat dux populi et acceptabilior apud deū qz tot⁹ po-
pulus: s. deus ista viceret moysi tñ nō intēdebat qz immediate
ascēderent: qz ipse mādauit eis post hoc cōstruere scūariū in eo-
dē monte: et māsērunt ibi postea vsqz ad annū scdm mēse scdo
diē. 26. mēsis vt p3 Nu. 10. c. et solū dicebat nō qz intēderet
sic facere tunc vel postea: sed fm voluntatē signi et nō benepla-
citi hoc exprimebat. qz si ipse hoc voluisset fm voluntatē bene-
placiti necessario sic mansisset. als esset in deo mutatio: sicut si
nos aliqd totaliter eligamus et post parū illud totaliter repudie-
mus. sed istud nō fuit cōpletū: qz hic dixit deus moysi qz educe-
ret pplm de loco illo: et angelus eius pñcederet eos: sed postea
moyses petēte atqz dicente. si tu nō pñcedis nō educas nos d lo-
co isto deus cōcessit qz ipse pñcederet vt p3. j. ergo nō volebat
hoc qd hic dicebat: sed signabat se velle. et sic vocat voluntas si-
gni. nec tñ ideo aliquā falsitatē aut fictionē in deo ponimus: qz
voluntas beneplaciti est vere voluntas siue volitio dei: volun-
tas aut signi nō est voluntas dei pprie sed respicit res ex. de q
alibi magis dicit. (Et populus tuus). Vocabat israel populus
moysi hēset populus dei et nō moysi: sed qz moyses erat dux et
iudex illorū vocabat aliquo mō populus moysi. (Quē eduxisti
de terra egypti). Deus illos eduxerat pñcipaliter qz fecerat si-
gna atqz portēta dura sup egyptios: ita vt cōpelleret eos dimi-
tere hebreos. moyses autē eduxit pplm qz fuit minister dei in fa-
ciendo oia que pñcesserunt ad ipsam educationē: et in ipsa edu-
ctiōe collegit populū hebreorū: atqz in via regebat eos gerens
de eis curā p oēm modū. f. tanqz rex: tanqz iudex: tanqz pñ: et pe-
dagogus. sic comedauit ei deus vt p3 Nu. 11. c. f. porta eos in
finu tuo sicut solet nutrix portare infantulum. (In terrā quam
iurauī abraā Isaac et Jacob). vni horū solū. f. abraae facta fuit
ista pñmissio cū iuramēto vt p3 Beñ. 22. c. cū dñ. p memeti pñm
iurauī diē dñs qz fecisti rem hanc et nō pepercisti filio tuo vni-
genito multiplicabo semē tuum et c. Alijs autē duobus. f. Isaac
et Jacob pñmisit: sed non fuerunt verba iuramēti expresse vt p3
inquirēdo loca in qbus eis pñmisit. de Isaac p3 Beñ. 26. cap. de
Jacob bñ Beñ. 28. ca. et. 35. dñ tñ sepe qz deus iurauerit istis se
daturū terrā chanaā. f. in semine eorū: qz pñmissio facta abraae
roborata fuit iuramēto vt p3 Beñ. 22. c. pñmissiones autē facte
postea alijs duobus pñarchis referebant ad formā pñmissionis
factā abraae. et sicut illa fuerat iuramēto roborata ita aliē duo: s.
nō habuerint vba iuramēti expresse tñ firmabantur iuramēto
pñoris pñmissionis. sic p3 in pñmissione facta Isaac vt bñ Beñ.
26. c. f. tibi et semini tuo dabo vniuersas regiones has cōplens
iuramēti qd sponendi pñi tuo abraae. Sicut ergo est in iudicijs
qz si iudex exigit iuramentum ab aliquo de veritate dicenda et
confestim querat ab eo: tenet rñdere verum sub pena periurij.
et si forte post alios dies requirat eūdem sub pñstituto iuramēto
vt in alio articulo eiusdē causae deponat qd nouit tenet sub pe-
na periurij dicere verū: s. tunc nō iurauerit. refert se tñ hoc ad
iuramentū pñcedēs. ideo eodē mō obligatur ac si tunc actualr

Voluntas
bñ placiti
deiest vera
volūtas.

+ Deus pñi
fit terram
chanaan
abrae cū iu-
ramēto alijs
vō sine iu-
ramēto.

furasset dicere veritate in isto articulo de quo nunc querit. ita ergo cum dñs iurasset abrahe qñ pmissit ei ista: et postea in promissionibus factis ad alios retulerit se ad iuramentum qd fecerat in pmissione abrahe. dicebant oēs iste pmissiones iuramento firmate. et si forte deus agens aliqd p pmissione abrahe incurrere posset aliqd periculi: ita incurreret si violaret pmissionem factam Isaac et Jacob: qz eodē iuramento oēs iste pmissiones roborate erāt. (Dicens. semini tuo dabo terrā hanc). Ista erat forma iurandi et promittendi: et hñ hoc in pmissione abrahe vt p3 Gen. 13. ca. et melius in. 15. fuit enim data semini eorū qz ipsi nō possederūt eaz in vita sua vt oñi sed vt peregrini. (Et mittā pcursozē tui angelū meum). Dñ angelus pcursoz qz currebat añ eos pcedēs in colūna nubis ad monstrandā viā et ad delendū eoz hostes. s. populos chanaan eoz fugādo eoz terrore incusso imittendo scra biones vt patet. 5. 23. et Deute. 7. c. (Angelū meū).

¶ An deus faceret aliquā mutationē qñ dixit iudeis qz ipse nō pcederet eos sed angelus suus.

Hoc dixit deus moysi tanqñ in hoc dñificaret israel: et signabat in hoc qz ante istud pñi de? ducebat israel itas. sed nūc qz peccauerāt volebat eis mittere angelum suū vt pcederet et nō ipse. Sed vt qz in hoc nulla mutatio sit siue deus pcederet siue angelus: qz semp deus pcederet et angelus pcederet. nā deus vbiqz est: ideo quocūqz bebaei pergerent semp pcederet eos deus et comitaret. et angelus semper pcederet: qz ante pcesserat et nunc deus dicebat qz angelus pcederet: añ hoc aut innuit deus qz ipse pcedebat et tñ angelus pcedebat: qz vt p3. 5. 14. c. cū pharao cū egyptiis psequeretur a tergo exercitū bebreoz: dñ angelus qui pcedebat castra israelitarū dimisit partē anteriore et tenuit partes posteriores.

¶ Item qñ concessit deus oñonibus moysi qz ipse pcederet eos vt p3. 7. nō vt qz magis cōcesserit qd ante pcesserat. qz quocūqz esset deus nō pcederet castra bebreoz qñ pcederet angelus. qz de his rebus pñitibus ad miserū deus nihil p se operat: s. p mistros suos angelos. sicut dñ ps. 102. et ad Heb. 1. c. s. qz facit angelos suos spūs et ministros suos flāmaz ignis. siue vt alia lra bz ignē vrentē. et vocat ministros angelos sicut claudit apostolus ad Heb. 1. c. s. sunt administratorij spūs in ministeriū mīsi angelus ergo ad dirigendū pcederet. deus enī fm se iposibile est qz pcedat vel subsequat cū vbiqz sit extra oia: qz infinitus est. sed necesse est vt per aliquē ministrū suū pcedat vel subsequat. nō ergo magis deus pcedet sic qñ sic. Et qñ deus pmittit se nunc. j. pcessurū castra israel: nō est sensus qz ipse pcedat: ita qz nō pcedat angelus: qz nō potest fm se pcedere: s. angelus semp v3 pcedere. ergo ista verba vident nūc sensus continere: et qz pro nullo orauerit moyses cū dixit. si nō tu ipse pcedis nō educas nos de loco isto. C Rñr qz ista non frustra dñcunt: qz s. semp angelus pcesserit ante istud pñi et post factaz remissionē peccati semp pcesserit: qz nūqz desuit eis colūna nubis per diē et colūna ignis per noctē vt p3. 5. 13. c. et in illa pcedebat angelus qz mouebat illā colūna. tñ deus dicebat pcedere qñ cū ipis bebreis manifestabant signa diuine presentie. tñ aut pcedebat angelus cū solū manifestabat ministeriū angelicū. Qz in signa diuine pñitie manifestent est p miracula: qz vera miracula solum sunt a potentia infinita qualis est potentia dei. angelicū ministeriū erat fm dei mandatu3 facere aliqua qz nō erāt infinite potētie nec vera miracula: sicut sūt mouere nubē ante et retro: et similia. deus aut miracula vera facit. ideo sensus huius lre est fm quē ipsa aliqd presupponit et aliqd dicit. innuit enim qz ante hoc deus pcesserat bebreos. dicit enī qz nūc angelus pcedet et nō de? qd p3: qz ante hoc ex exitu de egypto v3qz ad presentē diē fecerat deus p israhē multa miracula: sicut p3. a. c. 12. v3qz huc qz nō poterat facere aliqz angelus: id tñc deus pcedere dicebat. post hoc pñi dicebat qz nō pcederet eos ipse sed pcederet angelus. q. d. qz ipse vbiqz esset et necesse esset qz comitaret bebreos quocūqz irent: tñ nō videret pcedere qz nō faceret pro eis aliqz miracula: sed solū pcederet angelus. i. faceret pro eis ea qz per angelū fieri poterant. s. mouere colūna nubis ad dirigendā viā. moyses aut noluit consentire huic dicto: sed rogauit semp vt deus pcederet dicens. si nō tu ipse pcedis nō educas nos de loco isto. cū aut de? cōcessit eis ad preces moysi qz pcederet eos: erat sensus qz nō solū pcederet angelus mouēdo nubē: s. et ipse deus pcederet. s. mōstrādo signa sua mirabilia sup eos: et sic factū est: qz postea fecit p eis mirabilia vt p3 in eductiōe aquarū de petra in cadesbarne: siue in cades deserti syn vt p3 Nu. 20. c. et in percussione missis sup murmurātes et desiderātes carnes vt p3 Nu. 11. c. et in per-

cussione marie ita vt imediate fieret leprosa: de quo Nu. 12. c. et sic de ceteris. si aut angelus solus pcederet nō ageret aliquid de his miraculis. C Aliq dicit vt magis in historia scholastica qz ante hoc deus p se custodierat populū israel: post peccatu3 aut dedit eis in custodē angelū michaelē qui dñ esse princeps eorū vt p3 Dani. 10. c. Sed hoc nō est bene dictū. Primo qz dñ qz ante hoc custodiebat deus pplm bebreoz qñ p se custodiret. hoc aut esse nō pōt qz qd dñ opat p ministros operat si illud qd fit sit finite potētie qd angelus efficere possit: als puerteret ordo ministrorū cū ois idē dñs et minister eēt. Etiam qz fieri istas res per motū sic vt sunt et qz p deū solū fiant ipossibile est vt pbauimus latius. 5. 23. et. 35. c. cū deus nō possit ali quid operari p motū. necesse enim est qz si populus bebreorum ante pñi istud custodiebat qz custodiret ab aliquo angelo. s. necesse erat custoditū fuisse qz als nō permanisset. ergo custodiebat ab angelis. C Itē presupponit qz tunc fuerit ei datus archangelus michael. sed falsum est: qz si tunc fuisset datus antea nūqz custodiisset illos et sic essent incustoditi: qd est incōueniens. C Itē presupponit qz postqz traditus fuit iste angelus ad custodiam bebreis qz nō custodiuit eos deus qui ante custodiuerat. als nō diceret qz tunc fuit eis datus michael in custodē: s. qz fuit superadditus ad ipm deū qui ante custodiebat. sed falsum ē qz custodiā dei semp adest oibus rebus: et sicut ipse vno tpe custodit ita custodit alio. si aut fiat aliqz mutatio i re custodita ad magis custodiri vel minus custodiri hoc est ex parte angeloz ministrantiū: quozū cuiuslibet incūbit certū onus custodie sue loquēdo de illis qz custodes sunt. C Itē dicit qz dat? fuit angelus ad custodiā bebreis: s. hoc verū sit qz bebrei sicut ceterae gentes hñt archangelū custodē suū qui est michael: tñ iste nō fuit eis datus nunc sed ex quo inceperūt bebrei. et lra ista nō innuit datū fuisse noniter angelū in custodē: qz hic dicit deus qz angelus suus pcederet eos. sed moyses non cōsensit huic dicto vt p3. 7. dicens. si nō tu pcedis nō educas nos de loco isto. et deus postea placatus cōsensit qz ipse educeret eos: ergo nō fecit aliquā mutationē: qz id qd dicebat nō erat fm bñplacitū: sed fm voluntatē signi. (Ut eijsiā amorreū). Quātū ad istā partē cōpletū fuit. s. qz deus mitteret angelū suū ad eijsiendū oēs gentes istas de terra chanaan incutiendo eis timorē. sic ponitur Deute. 7. c. et forte iste angelus pugnavit in terra chanaā 5 gentes gētes illas: sicut pugnavit in mari rubro 5 egyptios vt p3. 5. 14. ca. vbi dñ. respexit dñs per colūnam ignis et nubis super castra egyptiorū: et interfecit exercitū eorū et subuertit rotas eorū: et ferebantur in pfundum. ille nāqz angelus qz pugnavit in mari rubro pugnavit hic: qz in mari rubro pugnavit angelus qui mouebat colūna nubis: cum dicitur supra. 14. c. respiciens dñs per colūnam ignis et nubis. iste angelus semp pcessit dirigendo eos et intravit terrā chanaā cum eis: atqz disperdidit hostes: qz eos specialiter recōmēdatos bebat. (Eibeū pherezeū). Ponunt populi sex: qz s. se pte populi sint quozū suscepturi erant terrā in possessionē israhē vt probatū fuit Gen. 15. c. tamē hic notantur solū sex quia populus gergeseorū subicitur. cuius cā exp̄ssa fuit supra. 23. c. (Et intres in terrā fluentē lacte et melle). Ista est laus terre illius ad notificandū vbertatē eius. s. qz finat lacte et melle. nec est sensus qz sic sit: sed est metapboza. s. qz pinguedo terre tanta est et abundantia fructuū terre qz vt mel et lac nasci de terra ipsa. (Nō enim ascendat tecū). s. eūdo tecū ad terrā chanaā. respectu cuius exites in deserto synai que terra est solitudo arabica dicebantur ascendere. Hoc aut qd deus dicit hic nō dñ fm bñplacitū et determinationē: sed fm signū: qz postea fecit cū cōsensit ascendere cū eis vt p3. 7. in lra. et est sensus. (Nō ascendat tecū). i. vbiqz fueris et quocūqz perrexeris necesse est me tecū esse qz vbiqz sum qui nulli loco desum: tñ nō ostēdam signa potētie mee per que videar esse tecū. sic nāqz dñ Nu. 14. c. nolite ascendere nō est enī dñs vobiscū. i. s. vobiscū sit et cū oibus hostibus vestris: tñ nō ostēdet se pro vobis sicut dñ ps. 59. et nō egredieris deus in virtutibus nr̄is. i. nō apparebis dñs operando p nobis aliqua magnalia. (Qz pplis dure cernicis es). i. populus inobediens. sic vocauit eos supra dñs pcedētī. c. et moyses sepe Deu. 1. et. 9. c. nā nō flectebāt se dñ ad mādātū dei repugnātes ei s. recepissent. (Ne forte disperdā te in viā). q. d. es malus pplis et frequēter peccas 5 me. si aut tecū irē in viā: cū frequēter contra me peccas aliqñ in viā irascerer tibi atqz dederē te. vt ergo nō irascar ne deleā te nolo ascendere tecū. et est modus loquēdi vulgaris si aliquis rogaret aliū pro socio vel seruo qz offenderet vt rursus reciperet ad societatem vel famulatū rīderet offensū. non stet mecum: qz si aliquod tedium facit mibi aliqua die occidā eum.

Opi. ma
gistri bi
nozie
schola.
Lōsu. 1.

Scda.

Tertia.

Quarta.

†

D

†

†

†

†

†

†

†

†

Expō qdā.

Obiect. 1.

Scda.

De? nihil
opat p se i
reb? pñitē
tib? ad mi
nistratiōez
s. p angelos

Rñso ad
obiectionē

B

Post idola
latria fecit
deus p be
breis signa
mirabilia.

tidam eū. 2 in hoc non est intelligendū qd de^o si iret cum eis puniret eos cum delinqueret 2 angelus nō: qz et angelus puniret delicta eoz. sic dixerat eis deus vt p. 3. c. 23. ecce ego mittā angelum qd pcedet te 2 custodiet in via: 2 introduceat ad locū quem parauī. obserua eū: 2 audi vocē eius: nec contēnendū putes: qz nō dimittet cum peccaueris: est. n. nomē meū in illo. sed oī spālīter qd deus puniret: qz si de^o ascēderet cū eis maior fieret offēsa eo ascēdēte qd non ascēdēte. iō magis puniendū foret qd si non ascēderet. Et videbāt in hoc deus velle bonum eozum vitando ipsoz periculum: qz si ascēderet cū eis forte perirent. si autē nō ascēderet nō perirēt. sed nec ppter hoc moyses destitit ab intēro suo. nā semp petiuit qd de^o pcederet eos: aliqñ nō educerent de loco illo. 2 hoc cōnectit sic. q. d. si tu nō esses populus dure ceruicis sicut es: non delinqueres totiens 2 me: iō sine periculo posses ascēdere tecū qz non me offēderes: qz tñ es populus dure ceruicis iteras iniquitates tuas: ideo periculosū est qd eā tecū. CS3 diceret aliqñ quō pōt h stare. nā cū deus sit vbiqz semp opz qd sit vbiqz: boies sunt. ergo semp iret cūz iudeis. si ergo peccaret dīperderet eos qz stabat cum eis. de angelo autē hoc dici posset forte aliquid qz nō est vbiqz sed in diffinito loco. vbi ergo est punire pōt: vbi autē nō: punire nō potest. si igitē ascēderet cūz iudeis posset eos punire: 2 si nō ascēderet nō posset punire. de^o autē semp posset punire. nō igitē de deo videt hoc congruēter dici posse. CRīdetur qd hoc pprie conuenit deo. nā h deus semp 2 vbiqz pñs sit: tñ aliquis modus est spālīs p quē de^o in aliquo loco est 2 nō in alijs: de qbus est vn^o modus per miraculozū operationē: qz in aliquo loco opat miracula in aliquo aut nō. 2 sic cū iudeis dicebat se nō ascēsurū. i. p opōnem miraculoz in fauorē eoz. CS3 hoc nō exiitē dices qd magis est qd ascēderet cū eis p miraculoz opōnem qd p aliā cōseruationē gēalem siue miraculoz opōnē. nō. n. videt maior rō qre sic qd sic puniat. CRīdet qd rō est qz maior offēsa deo fieret si ipse miracula operaret p iudeis: 2 ipsi offēderet eū: qz si peccaret in eū 2 ipse nō faceret p eis miracula. aggrauata ergo culpa maius motiū ad puniendū eēt qd si non fuisset culpa graua. qd p. 3. vt si aliqñ homo nō benefecerit mibi vllō tēpo re 2 offēderit eū peccatū est. si tñ valde mibi benefecit 2 eū offēdi valde magis reus suz 2 rōnabili^o punior. de^o autē cū miracula p nobis facit: magis bñfactor est qd si nō faciat miracula. Et ista erat cā qz de^o magis puniebat iudeos peccātes qd alias gētes: maxime qñ peccabāt idolatrātes. nā dñs raro aut modicū puniebat alias gētes pro idolatria: iudeos at magis pro idolatria puniebat qd pro alijs peccatis. vt p. 3. in oibz libris totius veteris testamēti maxie Deuter. 1. 3. et. 17. c. qz israelite erāt populus spālīs dei cui deus spālīs bñficia faciebat. alijs autē gentibus h benefeceret qbus dñs bñficia vltibus: qz facit solem suū oriri sup iustos 2 peccatores: 2 pluit sup bonos 2 malos vt p. 3. Matth. c. 5. 3. ergo deus in via cū illis eēt si tñ nō faceret miracula pro eis nō tātū offēderet eū h peccaret. 2 sic non ita facili ter moueret ad puniendū eos. si tamē faceret p eis miracula tenerent ei magis: 2 si peccaret 2 eum essent magis ingrati. 2 sic cōcitari deberet deus facilius ad puniendū eos. (Audiēs pplis sermonē hūc pessimū). Sermo pessim^o erat nō ascēdā tecū: h deus nollet: aut signaret se nolle ascēdere cū eis qd verius est. 2 hoc vt nō occideret eos in via: quod videbatur esse ad securitatē 2 bonū eozū: tamen ipsi ad magnū malum reputabant hoc iō dixerūt hunc sermonē eē pessimū. (Luxit). Faciens magnū plancū in voce p tanto malo qd eis supueniebat. i. qd aliq die de^o deleret eos i via. 2 rō sui luctus erat: qz cū de^o diceret se nō ascēsurū cū eis: putauerūt se oī solatio destitutos 2 hostes suos pualituros 2 eos atqz delēdos fore in via ab hostib^o circūsonātibz: credētes qd angelus nō posset eos liberare ab oib^o his malis. in quo aliquat errabāt. nā h angelus nō posset facere miracula qz sunt infinite potētie: posset tñ facere alia que non sunt miracula sicut delere hostes bebreoz. nā sic factū est qd āgeli ter ruerint hostes bebreoz atqz conuerterint eos in fugā. sic dicit hic. mittam angelū meū pcursozem tui vt eiciat ebananeū 2 fereze um 2 c. nō cōfidebāt tñ ipsi soli angelo: qz baten^o multis miraculosis opōnibus eguerāt: 2 nisi deus affuisset vt operās miracula nō fuissent facta ea que pcefferant in eis. sic ergo 2 vlti^o putabāt sibi affaturū vt miraculis idigerēt que angelus facere nō posset. CS3 circa hoc querit quō hoc stare pōt: quia populus nō potuit lugere 2 deponere vestes suas pp sermonē istum domini nisi audiuiſſet eū. nō poterat audire nisi moyses dixisset: 2 moyses non poterat eis dicere donec de mōte descēderet: 2 nō descēdit vlt^o post. 40. dies secundos: ergo nō audie

runt vsqz tūc nec luserūt. dato autē hoc nō videt posse stare rōnabiliter qd fletuerit populus pp ista verba. nā ista dicta sunt añ diem 40. quo moyses stetit in mōte. vt supra pbatz est. 2 in fine dierū bozū cū de^o placat^o esset moysi pñbus dixerat se ascēsurū cum eis vt p. 3. in lra. ergo nō debebāt vllaten^o dolere de illa snia dei qz iā reuocata erat 2 data alia opposita. i. qd deus ascēderet cū eis. CRīdet qd ista retulit moyses postqz descēdit de monte post scōs. 40. dies enarrans oīa que ei de^o dixisset. 2 si forte enarrasset eis solū istud. i. qd angelus dei pcederet eos 2 nō deus: ne si forte de^o pcederet deleret in via illos: tristaretur de hoc verbo dei fm totū coniunctū. i. qz dicebat se nō pceſsurū: 2 qz si pcederet forte deleret eos in via. nunc autē narrauit eis moyses sermonē hūc: 2 quō postea de^o placat^o fgerit 2 cōcesserit se iturū cū eis. quo audito nō debebāt ipsi de primo sermone. i. nō ascēdā tecū: quia populus dure ceruicis es. sed de scōo tristati sunt. i. ne forte dīperdam te in via: timuit totus populus 2 luxit ne forte ex paruo aut quocūqz peccato deus occasionē inuēta deleret eos. (Nullusqz ex more indutus est cultu suo). i. nullus de populo induit bonas vestes suas sicut consueuerant induere. 2 hoc erat pro annūciatione magni mali quod uerus eis dixerat: vel p contritiōe mali pteriti vt deus illos sic exaudiret. sicut fuit de niniuitis qd humiliauerūt se in sacco 2 cinere deponētes oēm ornātū suū vt de^o miserere eozū sicut bñ Jone. 3. c. (Dixitqz dñs ad moysen). Hic ponit tertiū. i. aggrauatio increpatiōis populi (Dixitqz dñs ad moysen). Dū staret in montē cūz eo. 2 sic fit hic anticipatio: qz illud qd vlt^o de luctu populi 2 spoliatiōe vestīū bonaz fuit postqz descēdit de monte moyses 2 nūciavit eis verba dei. sed hoc qd nūc vlt^o fuit anteqz descēderet de monte. fit tñ ista mutatio ordinis vt intelligibilis ponant res geste 2 dicte. nā qz pp illud verbū dei luctu populus 2 non fuit vlt^o vestib^o suis bonis: h postea factum positum fuit apud istud verbū dei vt videat ex quo ortus fuerit iste planc^o israelitarū. (Populus dure ceruicis es). Ista est increpatio populi quā mādauit deus moysi vt diceret populo ex pte eius vt sic se aliquid corrigeret. (Dure ceruicis). i. inobediēs 2 ido mitus: sed iterās vias tuas 2 sepe me ad iracūdiā puocas. (Semel ascēdā in medio tui). Debet ista lra legi cōdōnaliter. i. populus dure ceruicis es: iō aliqua die ascēdā sup te 2 deſebo te si me vlt^o cōcitas. Vel qz populus ceruicis dure es: aliqua die cōcitas me 2 ego ascēdā super te atqz deſebo te. (Semel ascēdā in medio tui). i. aliqua die manifestabo supra te vel intra te magnitudinē potētie mee qd est ascēdere sup te: 2 tūc deſebo te. ascēderet deus in medio israel qñ inter eos manifesta ret virtutē suā opatiuā in puniēdo vel faciēdo miracula aut aliqd alterū. 2 vlt^o. (Semel ascēdā). i. tātū me ad irā cōcitas qd si solū vna vice ascēdo in medio tui manifestādo potētiam meā in puniēdo te non relinqū aliquā prem tui. (In medio tui). i. inter vos. (Iā nunc deponē ornātū tuū). Hic mādāt eis de^o id qd eis erat salubre. nā h peccassent grauiter 2 deum 2 deberet eos delere: voluit tñ suscipere ad penitentiā 2 mādauit qd se humiliarēt corā eo vt sic mererent veniā. qd p. 3. ex eo qd sequitur. i. (Et scias quid faciā tibi). i. qñ videro qualiter te humilias corā me scia vtrū mereris veniā an non: vel quāta pēne remitti debeat. (Iam nūc deponē ornātū tuū). Depositiō ornāt^o conuenit penitētibz se humiliatib^o ad ipetationē venie.

Quid eēt ornāt^o ab bebreis deposit^o deo mādāt. 26.7. Be isto ornātū qd eēt dubitabāt a gbusdā. Quidā. n. dixerunt qd iste ornāt^o quē deposuerunt israelite fuit tabernaculū parau^o qd tetendit moyses extra castra: in quo conueniebāt pñces ad tractandū cū moyse de negocijs populi 2 offerebant ibi donaria ad fabricationē tabernaculi: 2 h erat antea intra castra: 2 postea posuit moyses extra castra. CS3 h non pōt stare: qz in lra ponunt ista pro diuersis. i. extēſio tabernaculi illi^o extra castra 2 depositiō ornāt^o israelitarū. quōz deſebūt qd filij israel ornātū suū a monte ozeb: moyses quoqz tollēs tabernaculū tetēdit illū extra castra. CRīdet qz oēz deposuerūt oēs filij israel ornātū suū. in quo inuit^o qd id qd deponēbat h pñcebat singulariter ad quēlibet: ita qd gl^o deponeret ornātū suū. Sed deponere tabernaculū figēdo extra castra nō pñcebat ad oēs cum non eēt ornāt^o alicuius eozū. ergo nō intelligit de hoc. CRab. sa. aliter exponit. i. qd israelite in oīe legislationis acceperat coronas ad ornātū sicut sponsa suscipit a sponso. nam per susceptionē legis fuit populus desponsat^o deo sicut dicit supra 19. ca. eritis mibi in peculiū de cunctis populis: mea est terra 2 vos eritis mibi regnū sacerdotale 2 gens sancta. nunc autēz be brei adorādo vitulū frēgerāt pactū desponsationis: qz adorari

Exodus * Abulenſis. N. iiii

lagere de a
ponentes
vestes suas
pp fmones
dñi cū illis
nō scinerit
nisi postqz
moyses de
monte de
scendit.

CRā o.

B

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

26.5

A

An si de^o

nō pcede

ret isrlī

tas puni

ret eos

qñ pec

carent.

Rñſio.

Petitū.

Rñſio.

26.6

pn

niebathe

bzeos

peccātes

qñ alias

gentes.

B

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

Errabāt

iudei pu

tantes qd

angelus

q eos pce

debat nō

posset

eos ab ho

stib^o de

fendere.

26.6

A

Quo is

raelite

potuerūt

beum alienū fornicari erat. Quemadmodū si aliqua semina acciperet aliquē virū in sponsum: et postea carnaliter misceret alteri fornicaret: et infringeret pactū factū sponso et perdere debet ornatum receptū in honore desponsationis et etiam vitam. ita cum deus velit se adorari et ut deum totaliter colat: et hoc cum iudeis pepigit ut eū colerēt: cum igitur ipsi diuerterent ad colendū vitulū fornicati sunt cum deo alieno. sic enī scriptura sacra vocat sepius idolatriā fornicationē et maxime in prophetis. ergo isti debuerant omittere ornatum quem susceperat cum legem receperūt. Alio modo ad hoc dicit Ra. sa. esse intelligendū. i. qd qd iudei receperūt legem obligātes se ad colendū deū illo speciali modo deus reputauit eis ad magnum meritū et eos in gradu magne excellētie tenuit: cum vero transgressi sunt pactū nō debebāt teneri in illa reputatiōe: ideo deus dixit eis ipsooperando. (Jam nunc deponite ornatū tuū). i. iaz nō leteris de merito: rum gradu quē habuistis in susceptiōe legis sicut ante letabaris: qd totū perdidisti per idolatriā. C. 3. Ne expōnes l3 aliquāter possent stare: tū non sunt valde conueniētes. pma erat de corona aureis. i. qd ipso fuerunt sibi singuli coronas in susceptiōe legis. non enī est hoc facile qd glibet haberet coronā auri ad ponendū in capite: cū tanta copia auri ad hoc exigeret. C. 3. qd corona non pmet ad quēlibet sed ad regē. isti autē non erāt reges ideo non cōueniebāt eis coronas. l3 ra. sa. videt assumpsisse ex eo qd dicit supra. 19. c. eritis mihi in peculiū de cunctis gentibus: mea est enim oīs terra et vos eritis regnum sacerdotale. ecce enim qd ibi vocauit eos regnū. Sed hoc nihil agit qd non vocauit eos reges sed regnū sacerdotale: et tunc non ipso tāt ali qua dignitas ex pte huius nominis regnū: qd oēs qui sunt subiecti alicui regi sunt regnū eius. et sic omnes gentes erant regnū dei. sed dignitas iudeorū signabatur in hoc: qd dicebat regnū sacerdotale. i. ceteras gentes sunt mihi regnū quasi officialiū et banauorū et agricolarū aliorūqz ciuiū: vos autē eritis mihi regnū sacerdotale. i. eritis oēs sacerdotes. q. d. sicut sacerdotes sūt tractantes ministeria dei et cōiunctissimi ei atqz mediatores inter deum et populū: ita et iudei oēs erant accepti atqz electi a deo inter ceteras gētes: et ipsi videbant esse respectu aliarū gentium sicut sacerdotes ad populū. et sic erant regnū sacerdotale. i. oēs quasi sacerdotes. C. 3. Alia expositio de merito apud deū nō multum compratur lre: qd deus dixit eis ut deponerēt ornatū suū. sed si acciperet pro meritis non diceret qd deponerēt ipsi: quia non erat in eorū pte deponere vel non deponere: imo ipsi inuitis tollebat: quia deus non reputabat eis iam bonū qd fecerant cōiunctū iam per vitiū maculassent. C. 3. Item quia dicit. j. deposuerūt filij israel ornatū suū a monte oreb. et sic videt qd postqz deus eis mādauit deponere ornatū ipsi deposuerūt. sed nō fuisset hoc de merito illo possibile cū ipsi nō possent deponere: ergo non est sic intelligendū. C. 3. dōm ergo est qd istud ornamentū erat piositas vestium: qd ipsi tulerāt de egypto vestes bonas sicut dixerat eis de supra. 3. c. et induebant eis in gaudium susceptiōe legis. cum autē deus nūciat eis hec. i. qd semel accēderet inter eos et deleteret eos et mādauit deponi ornatū: deposuerunt oēs vestes piosas et induebant abiectioribus indumentis. et hoc est qd dicit supra. i. lux et nullus ex more induit est cultu suo. i. ornatu suo. Dicit cultus a colēdo. i. orando. nā l3 po natur hic bis: tū idem est: sicut multa in sacra scriptura repetuntur. sic p3 in isto. c. qd in principio eius mādauit deus moysi ut duceret istum populū in terram quam ei deus mādauerat: et in fine pcedentis. c. idem inceptū est ad dicendū. i. tu autē vade et duc populū istum quo locut sum. C. 3. Nicolaus dicit qd p3 deposuerat ornamēta que erant vestes: nūc autē deposuit ornamēta que erant corone. S3 hoc pcedit ex inaduertētia eius. ipse. n. non respicit in quo tēpore ista dicta sunt. i. vtrum anteqz ascēderet moyses secūda vice in montē vel postqz descēdit. imo qd magis est videt aliquāter obuiare veritati lre: qd a principio quo oīs ista dicta sunt que continent in hoc. c. vsqz ad finē sequentis stetit moyses in mōte: et oīs ista retulit simul plebi cum venit de monte: ideo non deponerēt pmo ornamentū vestium et postea ornamentū coronarū sed totum simul: cū eis simul dicerent hec omnia. Nam pncipiū suū deuiandi est accipiēdo qd ista fuerint dicta diuersis tēporibus: et qdlibet fuerit executioni traditū imēdiate ut dictū est. sed simul dicta sunt ut supra declarauimus. ergo simul deposuerūt oīs ornamēta quēcūqz illa fuerint siue vestes siue coronas. C. 3. Jē dato qd ista in diuersis tēporibus dicerent. i. qd primo dixisset deponi debere cultū et qd populus deposuerit: et postea dictū fuerit qd deponeret iterum ornatū qui esset coronarū aurearū: non potest stare. nam cum

mandat tolli ornatū generaliter totus ornatū intelligit. C. 3. Etia qd nullo modo fiat rationabiliter dictū qd pmo deposuisset populus vestes piosas induēdo vestes viles et fecissent planctū: magnū adhuc manētibus coronis aureis in capitibz eorum: cū corone magni gaudij et honoris signatiue sint. C. 3. dōm ergo ut supra dicebam qd istud pceptum et superior increpatio aut populi lamentatio et ornamentorū depositio idem sunt: et nō deposuerunt bis diuersa ornamēta: sed semel deposuerūt quicquid deposuerūt l3 lra replicet: quia sic est vtitū in sacra scriptura. (Ut sciam quid faciam tibi). Deus bene sciebat quid facturus erat populo suo israel etiam si populus non deponeret ornatū suū: qd deus ab eterno oīs nouit: nec quicqz sit nisi qd ipse pconouerit et voluerit. Dicit tāmē scire quid faciat oīs videt deponi ornatū: qd hic erat ipsonenda pena pro peccato: et ista mitigat per contritionem et dolorē aut asperitatē volūtariē asumptā: dicebat ergo deus qd deponeret israel ornatū suū et sic sciret quid faceret ei. i. postqz p ei humiliationē i abiectiōe ornatū pateret quantitas contritiōis: manifestū esset quantum erat rationabile qd ei tollerē de pena. si autem non deponeret adhuc qd est de se non poterat sciri qd omittere deberet de pena: l3 deus sciret qd omittere deberet: qd sciebat quā tū conerēdus esset israeliticus populus anteqz conerēret. (Ut sciam qd faciam tibi). Adodus loquēdi būanus. i. ut videndo dolorē et abiectiōē tuam que sunt partes cōpensationis et satisfactionis pene: sciam qd tibi debeā de pena infligere. (Deposuerūt ergo filij israel). Hic est mutatio ordinis p anticipationē sicut ante dicebat: qd istud mandatum dei datum fuit in monte moysi: et hoc qd dicit qd deposuerūt ornatū filij israel fuit factū postqz descēdit de mōte moyses et fuit locut populo. sed anteqz moyses descenderet in hac scda vice de qua agit in hoc. c. dicta fuerūt omnia ad eum qd continēt in hoc. c. ergo si teneret ordo naturalis prius poni deberēt omnia verba dei ad moysen que continēt in hoc. c. et in sequenti qd istud. est igitur anticipatio. Ratio autē anticipatiōis est ut conformet partes historiarū p tribus verbis: sicut supra postqz dictum fuerat non ascēdam tecū quia populus dure cervicis es: ne forte disperdam te in via: postus fuit planctus israelitarū l3 non esset imēdiate fm ordinem naturalē. qd erant tū causa illius planctus verba dicta: ita hic qd deus mādauit deponi ornatū omnibz israelitis: et ppter hoc mandatū deposuerūt israelite ornatū suū: ideo appli cantur in narratione: l3 in ordine rei non fuit sic: qd post istum mandatū dei de deponēdo ornatū dicta fuerunt alia mandata vsqz ad finē: et post hec descēdit moyses et retulit: et tunc populus deposuit ornatū. (Ornatū suū). i. vestes piosas quas habebāt tēpore dationis legis quas de egypto adduxerāt et omnia alia corporis ornamēta: et induti sunt vestibus abiectis ad amarum animum pertinentibz. (A monte oreb). i. ab illo loco deposuerūt eum: qd antea habebāt illum quasi in gaudio exultantes. C. 3. Usqz ad qd tps durauerit ista depositio ornatū. i. in toto tēpore quo in deserto manserūt vel aliqua pte tēporis nō constat. hoc tū constat qd anteqz venirēt ad montē oreb habebant ornatū: ex eo autē loco non habuerūt ornatū. C. 3. Et si forte dicat qd ista depositio ornatū durauit vsquequo bebrei scierūt peccatū vituli fuisse dimissū: qd illud fuit tempus meroris: reliquū autem fuit tēpus exultationis. C. 3. Rādetur qd non potest stare: qd bebrei scierūt peccatū hoc eis esse remissū quādo moyses descēdit secūda vice de monte ut colligitur hic et sequenti. c. et magis Deutero. 9. c. sed tunc non resūperunt vestes: quia illas nondū reliquerāt sed post pccōrario: quia dum peccatū non erat dimissū. i. in. 40. diebz qbus moyses stetit secūda vice in mōte orando pro eis vtebant vestibus suis quas ante habuerāt: qd dominus nondum mādauerat eis deponere ornatū. fuit autem mandatū datum in secūdis. 40. diebus qbus moyses stetit in monte: qd post peccatū bebreorū fuit datum hoc mandatū. sed primi. 40. dies qbus moratus fuit moyses cū deo in monte fuerūt ante peccatū vituli. sed moyses nō locut fuit israelitis aliqd cū ascendit in montē secūda vice quousqz descēdit post. 40. dies: sed tūc fuit remissū peccatū. ergo post peccati remissionē deposuerūt israelite vestes. nō ergo potest sciri euidenter quando vestes ornatū sui resūperūt israelite. (Moyses quoqz tollens tabernaculū). i. non solū populus deposuit ornatū suū: sed etiam moyses accepit quoddā tabernaculū paruum qd vocabatur tabernaculū federis: et ante hoc erat in castris et posuit extra castra. Sicut supra dicebat necessarium est ut ista lra ponatur permutato ordine: qd ponatur in medio narrationis verborū dei que fuerūt in monte: et non potuit

Tertia.

Do. infra.

+

+

+

E
Qd fit in
h ca. ant
cipatio.

+

25.8

A

Usqz ad
qd tps
depo vt
stū be
breorū
rauit.
Op. qdā
Impro
ba. opi.

+

B potuit esse dum in monte moyses morabatur ut in principio bu-
 An ea q̄
 dñr i b c.
 dicant p
 anticipa
 tionē v
 precapla
 tionē.
 Rñ. ali
 quoz.
 Lōsu. r.
 Scda.
 Rñ. ad
 argumē-
 ta. s. scā
 i pñci. c.
 Ad pñ-
 mū.
 C
 Ad scd3.
 +
 Rñ. pp̄
 quā tab-
 naculum
 fuit ex-
 tra castra
 fixū.

potuit esse dum in monte moyses morabatur ut in principio bu-
 ius. ca. satis probatū est. Et tūc necesse est poni per anticipatio-
 nem aut per recapitulationē. si enim dicam⁹ q̄ ista extensio ta-
 bernaculi federis fuit anteq̄ ascenderet moyses secūda vice in
 montē ponetur per recapitulationē. si autem fuit post descen-
 sum de mōte in scda vice fuit: erit anticipatio cū. j. adhuc narrē-
 tur verba que de⁹ dixit moysi in mōte. Ad qd supra qdam
 rñdebant q̄ sic littera posita per recapitulationē: ita q̄ ista extē-
 sio tabernaculi fuerit an ascensu in montē scda vice. C3 nō
 concordat lre huic. magis enim vidēdū est q̄ ista extēsiō fuerit
 postq̄ moyses descendit de monte in scda vice. Et p3 hoc. nam
 lra dicit. moyses quoq̄. i. et moyses 2 est junctio supioris act⁹
 cū isto. i. q̄ ppls deposuit ornatū suū: 2 moyses ē tetēdit taber-
 naculū suū extra castra. q̄ in eodē tpe ista facta sūt. s3 de pō orna-
 t⁹ ppli fuit postq̄ descendit moyses scda vice de monte: 2 nūcia-
 vit b̄ dictū eē a deo. q̄ extēsiō tabernaculi extra castra fuit tēpo-
 re scde descēsiōis de monte. C3 tēpatet hoc esse rōnabiliter
 dictū: q̄ populus ante hoc nō deposuerat vestimēta. moyses
 aut etiam tabernaculū extra castra extēdebat ut totaliter esset
 ablatus ornat⁹ 2 honor a filiis israel. ergo tpe scde descēsiōis
 de monte fuit facta ista extensio. Ad fundamēta vero illorū
 q̄ astruebāt banc lram intelligendā fore per recapitulationē: vi-
 cendū est qd veritatis cōtineat cum volū q̄ an scdam ascēsiōnē
 moysi in montē fuerit ista fixio tabernaculi extra castra. Ad
 pñmū qñ dicit q̄ l3 littera ista posset intelligi per recapitulatio-
 nem aut anticipationē cum interponat cūdam narrationi ver-
 borū dei: n̄ magis consonat q̄ sit recapitulatio q̄ anticipatio:
 q̄ potissima pars verborū dei. j. contineat. Rñdē q̄ non seg-
 tur. nam l3 oia ista hystorice dicta que in hoc. c. ponunt debuit
 sent poni post totam narrationē verborū dei in sequēti. ca. aut
 in pñci. 35. tñ vti scriptura mutatione ordinis naturalis ut
 claris cognoscat hystoria. i. q̄ verba dicta a deo in monte fue-
 rūt cā oīum istorū gestoz que continent in hoc. c. ideo cū vna
 particula verborū dicta est: apponit 2 pñcula hystorica que or-
 tū habuit ppter illam verborū pñculā. 2 rursus redit ad narra-
 tionē verborū dei 2 subiungit aliam pñculam rei geste que acci-
 derit ppter illam particulā verborū. utpote supra narrabat
 moyses verba dicta a deo in monte. i. non enim ascendam tecū
 q̄ populus dure cervicis eone forte disperdā te in via. 2 quia
 post descensum moysi ex narratione istorū verborū secutus fuit
 planct⁹ populi: apposit moyses planctū populi ad ista verba
 subiūgens. audiēs populus sermonē hūc pessimū luxit: 2 nullus
 ex more indur⁹ est cultu suo. non tñ erat iste ordo naturalis: ga-
 pus de⁹ in monte dedit moysi mandata que cōtinent in hoc. c.
 2 dixit oia alia verba: 2 deinde moyses descendit de monte atq̄
 narravit populo: 2 tunc facta sūt ea que in lra ponunt: ad hoc
 tñ q̄ esset rectus ordo sine anticipationē 2 recapitulationē de-
 buissent p3 narrari oia verba: deinde apponi oia gesta: q̄ ta-
 lis fuit ordo in re. Sic etiā qñ moyses dixisset supra ex verbis
 dei. iā nūc deponē ornatū tuū: 2 scia qd faciā tibi. subiūxit quō
 ppls deposuit ornatū nullo alio interposito: cū tñ multa dicta dei
 2 moysi intercederint ut probatū est. Et q̄ ad depositionē orna-
 tus populi fuit cōs fixio tabernaculi federis extra castra: dicta
 depositionē ornat⁹ israelitici populi subdit. (Moyes quoq̄ tol-
 lens tabernaculū). i. non solū populus deposuit ornamenta sua:
 sed etiā moyses tulit tabernaculū federis parvū qd erat in ca-
 stris 2 posuit extra: q̄ istud tabernaculū faciebat ad magnum
 honorē 2 ornamentū populi. Item qñ dicit scdo q̄ moyses
 non tenuerat semp istud tabernaculū extra castra: sed nūc tene-
 bat ppter peccatū ne videret dare fauorē eis in scelere. sed istō
 scelus fuit factū anteq̄ moyses ascēderet scdo in montē 2 ipse
 tunc incepit punire occidēdo. 2 3. milia boiū. ergo tūc fixit ta-
 bernaculū extra castra: cū autē moyses scdo descendit de mō-
 te ferens scdas tabulas erat remissa iniquitas hebreoz. ergo nō
 habebat tūc occasiōē figendi tabernaculū extra castra. Rñdē-
 tur q̄ moyses non tenuerat semp tabernaculū extra castra: 2 q̄
 nunc tenebat ppter peccatū. non qdem solū q̄ peccauerat: s3 q̄
 post peccatū de⁹ mandavit auferri ornatū populi: 2 moyses cō-
 mot⁹ hoc mādaro dei posuit tabernaculū extra castra ut sic ma-
 gis humiliati esse viderent. Et cū o3 q̄ anteq̄ moyses ascēde-
 ret scda vice in montē debuit poni tabernaculū extra castra: q̄
 tūc non erat peccatū remissū: 2 post descensu de mōte erat re-
 missū: iō nō debuit poni tabnaculū extra castra. Dd3 q̄ nō fuit
 tabnaculū extra castra pñcipalr ppter fixiū: s3 q̄ de⁹ mādavit
 q̄ ppls deponeret ornatū. moyses āt totalr ornatū populi depo-
 nere volēs ēt ipm tabernaculū extra castra posuit: q̄ in eo pars

quedā honoris populi cōsistebat. 2 q̄ istud mandatū de ponē-
 do ornatū populi fuit datū in scda descēsiōne de monte: iō tunc
 quoq̄ moyses tabernaculū extra castra figere debuit 2 fixit. nā
 sicut populus ppter peccatū deposuit ornatū suū: 2 tñ nō im-
 mediate ut peccatū deposuit: sed vsquequo datū fuit manda-
 tū. i. in scda descēsiōne. ergo sic moyses tollēs tabernaculū de ca-
 stris ob cām peccati: non tulit vsquequo mandatū de auferen-
 do deponendoq̄ ornatū populi susceptū est. Ad aliud qñ vi-
 cif q̄ postq̄ moyses descendit de monte ptulit ppls verba de fa-
 bricatione tabernaculi 2 inceperūt offerre ad opus illud artifi-
 ces fabrica. sed ista non fiebat extra castra: ergo op3 q̄ moyses
 esset in castris: cū dicit q̄ moyses manebat in tabernaculo illo.
 p3 ostia: q̄ op3 ut moyses pisset artificib⁹ i ope illo ne erraret.
 si ipse q̄ manebat extra castra 2 artifices extra castra manere
 necesse erat. Respōdetur q̄ opus tabernaculi huius 2 oblatio
 facta sunt extra castra in tabernaculo paruo: 2 illuc confluebāt
 oēs de populo ad offerendū 2 pñcipes ad faciendū conciliū cū
 moysē. nec enim prohibitū erat accedere populares ad taberna-
 culū istud extra castra: q̄. j. oicif q̄ omnis ppls q̄ habebat ali-
 quam qōnem egrediebāt extra castra ad tabernaculū federis:
 2 ibi determinabāt a moysē. C3 dñm ergo circa hoc q̄ cū pñ-
 ma vice descendisset de monte moyses 2 in idolatras dignā sce-
 leri suo exercuisset vltionē: dixit eis sequēti die q̄ volebat ascē-
 dere ad domini ad orandū pro scelere eoz. tunc vero vtrū ascē-
 derit immediate an non plene non cōstat. satis tñ rōnabile est q̄
 eadem die ascēderit: quicqd tñ horū fuerit semper dñm est nō
 fuisse tabernaculū federis parvū locatum extra castra ante ascē-
 siōnē scdam: sicut nec populus deposuit ornatū suū ante scdam
 descēsiōnē. moyses autē scda vice ascēdēs in montē stetit cū
 deo. 40. dieb⁹ 2 40. noctib⁹: 2 deus dixit ei ista que continent
 hic. s. de ornatu depositiōe q̄tuz ad populū. cū vero transactis
 40. dieb⁹ moyses descendisset de monte retulit populo hec q̄ de
 ipso de⁹ dixerat. i. q̄ deponeret ornatū suū: 2 populus audiēs
 hunc sermonē pessimū luxit: deposuitq̄ ornatū. moyses etiam
 abstulit de castris tabernaculū parvū federis in quo erat ma-
 gnus honor populi 2 locavit extra castra. 2 hoc signat text⁹. nā
 cum dictū fuerit q̄ totus populus deposuit ornatū suū. segtur.
 moyses quoq̄ tollens tabernaculū federis tendit illud extra
 castra pñcul. i. non solū fecerūt hoc israelite deponētes ornatū
 suū: sed etiam moyses tulit tabernaculū 2 posuit extra castra.
 Et quo patet q̄ antea reuocatū fuit tabernaculū paruum in ca-
 stra q̄ resumeret populus ornatū que deposuerat. nam taber-
 naculum illud paruum erat anteqd ad tabernaculū magnū
 federis qd postea factum est. quo facto non fuit tabernaculum
 aliud parvū tabernaculū federis. sed tabernaculū magnū con-
 summatū fuit in pmo anno exit⁹ de egypto ut patet infra. 40. c.
 vbi oicif q̄ prima die mensis primi anni secūdi fuit erectū ta-
 bernaculū: sed non poterat erigi nisi fuisset factum. ergo neces-
 se erat q̄ in anno pmo fuisset consummatū. hoc autem taberna-
 culum erat in medio castrorū inter. 4. vexilla. 4. partium gen-
 tis hebreoz ut patet Nume. 2. c. Ergo cum hoc positum fuit in
 castris in anno secūdo in pñciō redibat tabernaculū paruum
 cui hoc magnū succedebat. hec autem omnia facta sunt in mon-
 te oreb sine synai: ga non recesserūt israelite de monte illo vsq̄
 ad mensē scdm anni scdi die. 20. eiusdē mensis ut p3 Nume.
 10. c. resumptio aut ornatu non fuit facta in monte oreb. nam
 ut dictum fuit supra non cōstat vbi fuit facta resumptio orna-
 tus: vel vtrū in toto deserto facta fuerit. hoc tñ constat q̄ non
 fuit facta in monte oreb: q̄ in littera dicit. deposuerūt ergo filij
 israel ornatū suū a monte oreb. ex quo inferē q̄ ab illo loco
 deposuerūt ornatū 2 processerūt ad aliquas alias mansiones
 non resumpto ornatu illo. si autem in illo loco fuisset resumpt⁹
 ornatu non conuenienter diceret q̄ deposuerūt ornatū suū
 a monte oreb: sed q̄ deposuerunt ornatū suū in monte oreb.
 (Moyes quoq̄ tollens tabernaculū). i. q̄ sicut israelite de-
 posuerunt ornatū suū mandato dei: ita 2 moyses tulit taber-
 naculū de castris 2 locavit illud foris. C3 istud erat quod
 dam tabernaculum paruum in quo morabatur moyses: 2 ad quē
 conueniebant pñcipes atq̄ seniores populi ad faciendū con-
 cilium cum eo: 2 tollebat moyses istud tabernaculum de ca-
 stris ut viderentur castra totaliter priuata honore suo. Nō po-
 test accipi tabernaculum sicut accipitur in alijs locis scripture:
 scilicet pro tabernaculo in quo erat sanctum sanctorum 2 arca
 cum cherubim: 2 altare thymiamatū cum mensa propositionis
 atq̄ candelabrum aureum: quia istud tabernaculum postea
 mandato dei factus est. de cuius modo fabricationis supra vi-

Ad etiā ar-
 gumentū.

Opus tab-
 naculi 2 ob-
 latio eius-
 dē 2 cōsiliū
 pñcipū ex-
 tra castra
 fuerūt scā.
 Ordo nālis
 eoz q̄ in ca-
 b̄ cōtinent.

Prus fuit
 reuocatū
 tabnaculū
 puū in ca-
 stra q̄ ppls
 resumeret
 ornatū quē
 deposuerat.

25.9.

Ad fuerit
 tabnaculū
 extra castra
 locatū.

ctum est 2. j. dicitur. a. 3. c. v. scilicet ad finem huius libri. Nec accipitur etiam tabernaculum pro aliquo retorio in quo moraretur moyses cum filiis suis et vxore sicut ceteri de populo habebant: quia tunc quoniam moyses tulisset istud tabernaculum extra castra iussit illuc vxorem suam et filios. Sed falsum est quod solus moyses et ioseph manebant in eo: ideo quoniam moyses veniebat in castra: minister eius ioseph non recedebat de tabernaculo illo manens ad custodiam eius ut patet 3. j. Si autem vxor eius et filii essent non oporteret manere ioseph ad custodiam tabernaculi nec tantam fieri celebritatem illi tabernaculo. Sed vobis est quod istud erat quoddam tabernaculum quod moyses fecerat sive in quo ipse solus cogitare solitus erat: et forte de eo ibi apparere consueverat: aut illuc seniores et principes atque iudices populi cum eo ad conciliū conveniebant: et ablato isto tabernaculo a castris magna fiebat de honoratio castrorum: quia super hoc per noctem pendere columnam ignis: et per diem columnam nubis videbatur vobis: quia sicut factum tabernaculo magno: et erant castra fixa incubabat per diem super ea columna nubis et per noctem columna ignis ut patet 3. j. 40. c. ita videtur quod super hoc tabernaculum incubabat. quod patet 3. j. 40. c. Ingresso moyses tabernaculum federis: descendebat columna nubis et stabat ad ostium: loquebaturque cum moyses. et sicut ista columna erat super tabernaculum istud quoniam erat extra castra. videtur vobis quod fuerit cum stabat in castris. et ista erat causa motiva quare moyses ad tollendum ornatum populi tolleretur istud tabernaculum. erat namque magna gloria gentis israelitice quod nubes glorie dei ambularet inter eos. sicut dicitur Num. 14. ca. ut audiant habitatores terre huius quod audierunt quod tu dices in populo isto: faciem videaris ad faciem: et nubes tua protegat eos: et in columna nubis precedas eos per diem: et in columna ignis per noctem etc. Quoniam vero mutatum fuit tabernaculum illud per moysen de castris secuta fuit nubes ipsum tabernaculum: et erat pendens super ipsum tabernaculum. cum vero vellet deus loqui moysi per nubem inclinabat nubes ad ostium tabernaculi ut patet 3. j. mansit autem ista nubes super hoc tabernaculum dum fabricabatur aliud magnum tabernaculum. in die autem qua erectum fuit illud cessavit officium huius primi et cepit nubes columna incubare illi sicut huius incubare solita erat. de hoc Num. 9. c. dicitur. igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes: a vespere autem super tentorium erat quasi species ignis visus mane. (Tetendit extra castra procul). i. fixit illud foris. dicitur tendi tabernaculum quia est de pellibus et extendit funi culis super columnas ligneas. fuit autem positum procul extra castra ne honor illius nubes tegeret illud aliquo modo videre perire ad castra: et sic essent castra magis honore priuata. (Vocavitque nomen eius tabernaculum federis). Et istud tabernaculum autem fuisse: tamen non fuerat vocatum tabernaculum federis: sed nunc noviter vocatum fuit sic: quia dicitur. vocavitque nomen eius. i. nunc vocavit: quia ista victimis quod copulat ea inter que ponitur. cum ergo ponatur hic inter duos actus necessarius copulabit illos: scilicet tetendit moyses tabernaculum. alius actus est. vocavit nomen eius tabernaculum federis. ergo necesse est quod ista referantur ad idem tempus. scilicet quod quoniam fuit tabernaculum extra castra extentum: vocatum fuerit nomen eius tabernaculum federis. istud tabernaculum ante hoc fuerat: sed nunc fuit vocatum tabernaculum federis nisi nunc. Aliquis tamen dicit quod istud tabernaculum nunc ante fuerat: sed nunc noviter factum est: et istud nomen ei impositum fuit. Sed falsum est: quia si vult hoc tabernaculum ante fuisse factum. cum ante dicitur fuisse quod moyses tulit tabernaculum et constituit aut tetendit illud procul extra castra. si enim ante factum non fuisset non diceretur tolli de castris et tendi extra castra: sed quod faceret moyses tabernaculum extra castra aut constitueret. sed dicitur tulit de castris. (Et vocavit nomen eius tabernaculum federis). i. fecit quod appellaretur a toto populo tabernaculum federis. i. tabernaculum in quo erat sedes dei. Dicitur etiam. scilicet quod istud tabernaculum distabat a castris cubitis. i. 2. Sed hoc non videtur verum: quia dicitur in libro quod moyses tetendit tabernaculum extra castra procul. i. 2. autem cubiti non faciunt procul: quia domus satis vicine distat plusquam. i. 2. cubitis. Et quod si solus distaret. i. 2. cubitis non diceretur esse extra castra sed in fine castrorum: quia tam modica distantia non sufficit ad hoc quod diceretur extra castra. Et moyses volebat illos israelitas priuare pro tunc honore nubis pendens super tabernaculum illud paruum in penam sicut mandauerat eis deus deponere ornatum. sed si solum. i. 2. cubitis distaret a castris non parum de honore nubis: quia sic existens posset dici esse intra castra aut saltem in castris: et si non intra. ergo maior distantia valde erat. (Tabernaculum federis). Et Nicolaus dicit hoc vocari tabernaculum federis: quia ibi fiebat federa. i. compositiones vel concordie. et hoc in litium sedatione: sicut. j. dicitur quod ois qui habebat aliquam quoniam egrediebatur ad ta-

bernaculum federis extra castra. scilicet quia ibi determinabatur. Alii dicunt quod et in isto tabernaculo conseruabatur gomori manna in vasa aurea: quia deus mandauerat supra colligi vnum gomori manna et poni coram domino ut patet supra. 16. c. Sed de hoc nihil constat. scilicet enim notum est quod vna ista cum manna in arca fuerit ut ait apostolus ad Hebr. 9. c. quoniam tamen manna illud collectum fuerit et recedendum coram domino non constat. et hoc dicitur supra. 16. c. quod colligeret moyses manna et poneret coram domino: tamen si sequi quod immediate sanctum fuerit: scilicet factum fuit post tempore opportuno. et quod verum atque conueniens est non fuerunt dicta ista verba illo tempore quo primo manna de celo pluit. de quo tempore principaliter agit continentia illius. 16. c. Et non obstat quod ibi dicitur de custodia manna ad mensuram gomori: quia hoc factum fuit: non quod oia illa eodem tempore facta aut dicta sint: sed quod ad eandem materiam pertinet. ideo moyses postea magno tempore ista scribens versus ordine artificiali in narrando collegit ea simul que ad vnam materiam pertinebant ne per totum librorum precessum seruato narrationis ordine naturali diuagantia difficultas cognita forent. ista tamen magno tempore postea dicta sunt. scilicet quoniam factum erat tabernaculum. ergo non potuit esse vna manna in tabernaculo illo paruo: quia non dicitur in vna locatum fuisse. patet autem supra. 16. ca. dicitur. sume tibi vasa quoniam potest capere gomori: et mitte ibi manna atque repone coram domino. Ecce quoniam mandatur colligi istud manna mandabatur poni coram domino. ergo oportebat tunc aliquem locum esse in quo res posita diceretur esse coram domino. sed hoc solum erat intra sancta sanctorum aut intra tabernaculum primum circa velum sancti sanctorum: aut ad tabernaculi ostium circa altare holocaustorum. ergo oportebat loca existere hec aut alique: sed vno ex his omnia pariter existebant cum essent partes eiusdem sanctuarii. Et sic necesse est quod fuisse mandatum hoc datum post fabricationem tabernaculi magnum in quo iste pres assignabatur. ante patet. scilicet quod iste sole pres vocaretur coram domino: quia discurrendo precessum huius libri et sequentium trium librorum moysi reperies sepe de istis locis quod ista dicitur esse coram domino. de alijs autem non reperies. Et quod dicitur supra. 16. c. quod aaron posuit istud manna collectum coram domino: sed aaron non habebat officium ponendi aliquid coram domino donec fuit sacerdos. ergo fuit collectum istud manna postquam aaron fuit sacerdos. sed aaron non fuit sacerdos versus quod factum fuit secundum tabernaculum: scilicet magnum tabernaculum: quia in sanctuario consecratus fuit aaron et filii eius in sacerdotes ut patet supra. 29. c. et Leui. 8. ergo fuit collectum postquam factum fuit secundum tabernaculum. et sic non fuit vna illa custodia vnum in tabernaculo paruo. Et patet quod dicitur. 16. ca. quod posuit illud aaron in tabernaculo seruandum. sed tabernaculum in quo ministravit aaron erat tabernaculum magnum: ergo non fuit collectum quodvis fuit illud tabernaculum. et sic contra nunc fuit in tabernaculo paruo: quia ibi nihil posuit aaron cum cessauit ante sacerdotium aaron officium tabernaculi illius. concluditur ergo quod non fuit in tabernaculo illo paruo vna in qua seruabatur manna. Sed vobis est quod istud tabernaculum vocabatur tabernaculum federis quia ibi seruabatur sedes facta a deo cum israel. pepigit enim deus sedes cum israel ut custodiret mandata eius: et mandata hec que ad seruandum expressa fuerunt principaliter erant decem que in duabus lapideis tabulis continebantur: ideo tabule ille vocabantur tabule federis: et locus huius tabernaculi in quo continebantur iste tabule vocabatur tabernaculum federis: quia in eo continebantur id quod pepigit deus cum populo ut obseruaret. Et hoc sequitur quod ante dicebatur. scilicet quod istud tabernaculum fuit extentum extra castra post secundam descensionem de monte. nam quando moyses extendit tabernaculum istud vocauit illud tabernaculum federis quousque posite fuerunt in eo due tabule lapidee. ergo tunc fuit locatum extra castra quando posite fuerunt in eo due tabule lapidee. sed iste tabule non fuerunt locate quousque descendit moyses secunda vice de monte. ergo post secundam descensionem de monte fuit extentum istud tabernaculum extra castra: patet autem: quia sedes tabule fuerunt que posite sunt in tabernaculo. nam primas confregit moyses cum descenderet de monte ut patet precedenti. ca. ergo secunde tabule fuerunt que in hoc tabernaculo posite sunt: et a quo tabernaculum federis nuncupatur est. (Et ois populus qui habebat aliquam quoniam). Ponitur hic quod proderat illud tabernaculum situm extra castra. scilicet quod ois huiusmodi aliquas lites veniebat ante tabernaculum illud et ibi determinabat moyses quod in singulis agendum foret. Dicit autem scriptura chaldaice que vocatur apud hebreos targim: quod istud tabernaculum vocabatur tabernaculum doctrine: quia totus populus veniens ad moysen docebatur ibi determinationem questionum suarum. Quidam dicunt quod non recte dicitur vocari istud tabernaculum propter secundas tabulas: quia istud tabernaculum fuit vocatum tabernaculum

Alia expositio.

Locus.

Eludit tamen citam rationem.

Secunda.

Tertia.

Do. Inia.

Locus chaldaice.

Quod quod rudam.

Ioseph moyses tulit tabernaculum primum extra castra ut cum illo moraretur nubes et castra bonore pararentur.

B

†

†

Expō qdā. Consuta.

C

†

Ra. sa. dicit quod tabernaculum quod extendit moyses extra castra distabat ab eis cubitis. 12. c. Consuta. 2. Tertia.

†

Expō n. co. de lira.

Lofu.

Doc. de
termi.

tabernaculum federis post primos. 40. dies quibus stetit moyses in monte. sed tabule scde non fuerunt usque in tertios. 40. dies: quod non vocabatur tabernaculum federis propter scdas tabulas in eo positas. (Sed ob id quod isti false opinantur. Primo quoniam dicitur quod istud tabernaculum sit vocatum tabernaculum federis propter primas tabulas. nam non potuit denotari istud tabernaculum federis nisi a federe quod in eo fuit. sed prime tabule non fuerunt in hoc tabernaculo: quia fracte fuerunt in descensu montis cum descenderet moyses ad radices montis ut per. c. precedenti ergo non fuit ab illis denotatum. Quod autem dicunt in fine primorum. 40. dierum vocatum fuisse istud tabernaculum federis ex eadem radice falsitatis procedit. scilicet quia primis tabulis denominatum fuerit tabernaculum federis. Quod autem dicitur secundas tabulas usque in tertios. 40. dies datas non fuisse: supra improbatum fuit. Ideo ob id ut supra dicebatur quod istud tabernaculum paruum erat antequam moyses aliqua vice in montem ascenderet: sed nondum vocabatur tabernaculum federis. cum vero tabule continentes sedes dei cum israel in eo posite sunt tabernaculum federis appellatum est. (Et ois populus). i. quilibet de populo. non ponitur ois populus pro toto populo: quia totus populus non habebat aliquam causam. etiam quia si ponetur hoc pro toto populo non diceretur qui habebat aliquas quod nem: quia istud relatiuum qui ponitur ad faciendum osiam. (Qui habebat aliquam questionem). i. aliquod dubium singulariter: vel habebat aliquod litigium cum altero. et hoc intelligitur de magnis questionibus: quia si esset parua quod pertinebat ad iudicium deca notum: quinquagenarium: centurionum: et tribunorum. magnas autem questiones solus moyses decidebat: etiam si essent quodones circa legales ritus et cetera que proprie legis erant. nam hoc consideratio solius moysi erat ut per supra. 18. c. (Egredebatur ad tabernaculum federis). Quod ibi residebat moyses maiori temporis parte: hanc aliqui venient in castra ut per ibidem. (Extra castra). i. ad tabernaculum federis situm extra castra. (Cum egrederetur moyses). Iste est modus occurritus loquendi et artificiosus quoniam non oia que fuerunt exprimantur: sed ex his que exprimuntur ea que non exprimuntur intelliguntur. dicebat autem quod populus hunc quodone aliquem egredebatur extra castra ad tabernaculum federis. scilicet ut determinaret eam ibi moyses. ex quo innuit ibi fuisse moysen. hic autem dicitur quod moyses egredebatur de castris et respiciebat tergum eius totus populus. ex quibus necessario concluditur quod aliqui moyses erat in tabernaculo federis extra castra. et tunc consuebat ad eum omnes hunc aliquas quodones. Aliqui autem moyses recedebat de tabernaculo illo veniens in castra: et tunc manebat in custodia tabernaculi illius. Josue minister moysi. cumque explet moyses ea que expediturus erat in castris: egredebatur de castris veniens in tabernaculum federis. et tunc populus respiciebat terga eius. (Ad tabernaculum). i. rediens de castris ad tabernaculum illud paruum. (Surgebat vniuersa plebs). Quoniam videbant eum recedentem de castris assurgebant omnes ei tamquam palato cui tenemur ad resurrectionem et capitis inclinationem ceterosque reuerentis modos: sicut oibus sensibus de quo arist. 9. ethi. c. 2. (Et stabat vniuersus in ostio papilionis sui). Et semper israelite reuerenti fuerunt moysi magis nunc post descensum secundum de monte quam alio tempore: quia deus eum multum honorauerat quando fulgorem quandam vultui eius: ita ut non possent in eum respicere filii israel. sed cum loqui debebat aut inter eos ambulare velabat faciem suam ut patet cap. sequenti. et secunda ad Corin. 3. c. cum vero in ostiis papilionum stabant: ideo faciebant ut viderent quando intraret moyses tabernaculum: quia tunc descendebat columna nubis et loquebatur cum Moysen. et tunc ipsi adorabant per fores tabernaculorum suorum ut per infra. (In ostio papilionis sui). i. tentorii. signat papilio principaliter quandam auiculam. secundarie signat tentorium factum de pelibus aut pannis: quia ad modum illius avis formatum est ut ait arist. 7. de animalibus. lib. 7. (Aspicebantque tergum Moysi). Non poterant omnes de populo existentes in castris videre quomodo Moyses egredebatur de castris: aut quomodo introibat tabernaculum federis. sed illi soli videbant eum exeuntem de castris qui erant in illo calle castrorum per quem moyses tunc exibat. alii autem non videbant obuiis tentorium obicibus: introeuntem vero Moysen in tabernaculum federis videbant illi qui erant in extremis tabernaculorum versus partem illam in qua erat fixum tentorium. (Aspicebant tergum moysi). Euntis in tabernaculum: quia tabernaculum erat extra castra. (Donec ingrederetur tentorium). Quod postquam ingredebatur non videbant eum sed columnam nubis descendente cernebant ut loqueretur deus cum moysen. vocatur hic tentorium quod vocatur supra tabernaculum federis: et hoc conueniens nomen est: quia istud tabernaculum

funiculis extendebatur sicut dicitur supra. moyses quoque tollens tabernaculum tetendit illud extra castra. (Ingresso autem illo tabernaculum federis). Non loquebatur de moysi exiit extra tabernaculum: sed prius intrabat tabernaculum et sic loquebatur ei deus. (Descendebat columna nubis). Ista est columna que precedebat eos in qua erat angelus mouens eam: atque cum deus vellet loqui moysi angelus ille qui mouebat nubem inclinabat eam et loquebatur cum moysen loco dei. ista columna nubis non erat valde magna et erat formata in figura columnaris corporis et fulgentis. Et erant due nubes. quedam enim erat que erat in modum nubis extensa velut operimentum. alia erat parua et figurata in modum colonne. Prima erat magna secundum latitudinem et longitudinem castrorum israelitarum ut defenderet eos a calore solis: et de ista raro fit mentio. neque dirigebat ista viam aut aliquid alterum faciebat: sed solum tegebat exercitum. Alia que erat in modum columnae erat densior atque lucidior distans ab alia in magnitudine in figura in luce in densitate. et ista est de qua sepe fit mentio. et vocatur columna nubis et ignis in qua angelus ambulans precedebat exercitum dirigens eos. de utraque autem habetur Num. 1. 4. cum dicitur. ut audiant habitatores terre beatus qui audierunt quod tu dices in populo isto sis: et facie videaris ad faciem: atque nubes tua protegat eos: et in columna nubis precedas eos per diem et in columna ignis per noctem. nubem protegentem vocauit priam: et columnam nubis et ignis secundam. Ista columna nubis erat lucida ut videretur a toto populo ut sic dirigerent in viam. nam cum nescirent viam nisi deus demonstrasset eis non exiret desertum illud magnus. et quia deus vel angelus incorporei sunt videri non possunt nec inter dirigere. ista nubes erat valde densa: ita quod nullo modo visui perueniret: sed esset multum lucida. imo ex hoc erat magis lucida: sicut per de planetis aliisque astris: quia syderis est per densior sui orbis ut diffinit arist. in. 1. de celo et mundo. et tamen sydera magis lucent quam orbis sui: quia orbis diaphani sunt. sidera vero nequaquam. et fiebat hoc ut angelus loqui posset in ea et non videretur. nam ut dicitur supra. 2. c. angelus non habet organa formandi vocem cum non sit corpus nec corporeus. et quia ad formandum vocem requiruntur organa: necessarium est ut angelus aliquid accipiat loco organorum. maxime cum iste voces quas angeli formant articulate sint sicut voces nostre. et ista instrumeta in quibus vox formari debet: oportet ut sint solida. scilicet multum densa. nam alia non sufficient ad formationem vocis. sicut cum duo corpora leuia et mollia se contingunt non causant aliquem sonum. ad minus opus vnum durum esse et alterum non ita durum. sicut per de vetro percusso ad aliquod corpus solidum et causante sonum. quia igitur voces ille angeli erant fortes sicut volebat eas formare angelus: necessarium erat ut instrumeta sua essent densa ad fortiter illidendum aerem formandum in vocem. si autem tanta densitas requireretur necessario tale corpus esset terminatum visum propter grossitatem et densitatem. videret ergo populus organa illa que de aere angelus fabricabat: et quomodo corpus assumebatur. quod ad magnam idolatriam occasionem redundabat: cum forte viderent ibi angelum assumptum tale corpus quale esset humanum: quia hoc erat conuenientius ad dearticulandum voces quam aliquod alterum. et tunc putarent se videre deum et fabricarent sibi talem imaginem ad colendum in quali eum viderent. hoc autem intendebat deus multum vitare. sicut per Deuter. 4. c. cum dicitur custodite diligenter animas vestras: non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est vobis dominus in ore de medio ignis: ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem. oportuit ergo columnam illam nubis in qua angelus assumpto corpore aereo loqui debebat densam esse valde ut non videretur corpus formatum interius tantum organum formandi voces. (Descendebat columna nubis). Rab. abraham aben Ezra vult quod ideo dicatur descendere nubem: quia deus volebat aliquid indicare moysi. et cum semper sensus et sensibile debeant esse proportionata et intellectus et intelligibile vi significat arist. in. 2. de anima. et deus est quoddam intelligibile nobis improporcionatum si consideretur secundum puritatem nature sue simplicissime: ideo sic non possumus eum intelligere. si ergo eum saltem quantum ad aliquid debemus intelligere: necesse est ut inclinetur ad nos descendendo ab illa altitudine puritatis: et inducit modum intelligibilis corporei: scilicet quod per vocem se representet aut per visum et sic de ceteris sensibus. loqui autem non pertinet ad naturam diuinam aut angelicam. nec est iste modus quo seipsas cognoscunt faciunt. quia tamen humana imperfectio aliter apprehendere non valet aliquid de illis nisi modo suo: cum deus aut angelus istos modos accipit descendere dicuntur. scilicet a sua altitudine cognoscibilitatis inducentes modum imperfectiorum: nec tamen in hoc aliqua imperfectio in eis est. Si autem si aliquis magister sit subtiliter intelligens et erudiat viros

Qd. 10

De quibus
nubibus? quo
rumina erat
extensa. alia
vero in figura
columnae.

Columna nubis
israelitice
dens erat
valde lucida
illuminans
castra
per noctem.

B

Expo rab.
abraham abe-
naze.

Exemplum pul-
chrum.

Adm. ex
p. h. d. q.
tu ad aliq.

pauca erudit eos acutissime et p. veritates altissimas. si autē oporteat eū docere rudes assumet modū docendi grossum et si gualē qualē illis rudibus cōueniens. nec tñ minus sapiens aut speculatiu⁹ ē ille magis cū acutissime p. uctos istruat q̄ cū grosse rudes erudit. **C**ista expositio cōueniens est p. aliq⁹ alijs locis ubi dicitur deus descendere vel angelus. sed in isto loco non est ista intentio s. n. deus et angelus nō sunt corpora nec corporei: iō descendere et ascendere eis nō cōuenit nisi fm metapho- raz. hic tñ s. r. loquitur de colūna nubis. et qz ista erat verū corp⁹ cōpetit ei ascendere et descendere. et sic vōm est qz qñ moyses erat in castris colūna nubis erat eleuata super tabernaculū illud ad aliquatā altitudinē. cū vero veniebat moyses et ingrediebatur tabernaculū qz angelus volebat ei loqui descendebat colūna nu- bis vñ ad ostiū vt secretius cū moyse loqueret. (Loq̄baturqz cū moyse). i. angelus exiit. qz deus nō loquebat p. se aliqd: nec nubes cū sit irrōnabile corpus nec qz loqui aut intelligere po- terat. et nō est intelligendus qz quacūqz vice moyses rediēs de castris introiret tabernaculū oportebat nubē descendere vt lo- quere⁹ angelus cū moyse: qz deus nihil facit frustra. sed si quo- tienscūqz moyses introiret tabernaculū federis deus loqueret ei cōtingeret qz aliqñ loqueret qñ nō erat opportunū. ergo nō loquebat semp neqz descendebat colūna introeunte moyse: nisi cū moyses vellet aliqd querere a deo. nisi forte dicamus qz qñ cūqz moyses veniebat de castris et introibat tabernaculū illud veniret semp ad inquirendū de aliquo dubio: qz tñ nubes sem- p inclinaretur ad rādendū ei: et nunqz cōtingeret frustra loqui angelum moyse. et sic erat in scōo tabernaculo postea fabricato: qz qñcūqz vellet moyses cōsulare oraculū. i. oīuīnū rīsum: itro- ibat in scā scōrū post velū et audiebat vocē loquentis ad se de p. pitatorio de medio cherubim vnde et loquebat ei. (Cernenti- bus vñuersis). i. oēs filij israel qz erant ad ostia papilionum re- spiciebant quō inclinaret nubes: et videbant qz loqueret ange- lus cū moyse. Et vñ improprie mod⁹ loquēdi qz dicamus ego video te loqui: qz locutio nō oculo sed aure percipit. qd audire et nō videre est. o. tñ hic qz oēs filij israel videbant loquentē co- lūnā siue angelū in colūna cū moyse. et sic d. s. 20. c. cunctus po- pulus videbat voces. i. audiebat. Sed sciendū qz hic p. p. acci- pif qz videret israelite moysen loquentē. nā aliud est videre vo- cē: aliud est videre loquentē: aliud est videre qz loquat. videre vocē est ipossibile qz vox est oīm audita: iō per nullā poten- tiā videri pōt: qz h. oīm mālē excedere possit aliq⁹ potentia ele- uata p. virtutē supernaturalē: tñ oīm formale nullo mō possibi- le est transcendere: vñpote. Si cōiter visus nō pōt aliqd aspice- re a decē vel. 1. et 2. leucis et nō sit oculus qz ad maiore distantiam videre possit. deus supernaturaliter eleuare poterit oculū quēli- bet vt videat ad mille leucas: vel ad tria milia leucarū. sicut vi- dit beatus Benedictus totū mūdū simul eleuatis a deo vt ait Gregorius in scōo dialogor. oīm formale visus dī color aut vi- sibile vt plus cōprehēdit. qz aut p. aliq⁹ potētiā (etiā infinitam) oculus excedat istud obiectū ita qz se conuertat ad sonū et odorē: et cetera gīa oīm ipossibile est. et sic dici qz nos videmus vo- ces est falsum et ipossibile: nisi accipiat videre pro audire sicut accipit. s. 20. c. cunctus populus videbat voces. Aliud est vi- dere loquentē. et hoc manifeste verū est: qz loquēs est albus aut niger aut alio colore affectus que sunt obauius: iō p. p. vñ lo- quēs fm qz reperitur ibi oīm visus. Aliud est videre qz aliqz loquat: et hoc aliquāter pertinet ad vīsum aliquāter ad auditū. nā cū aliquis loquit ad alterū dirigit ad eū vocē suā: et in loqñ do aperit os et mouet labia et quedam alia signa facit. ista satis pertinent ad potētiā vīsuā. nā apertio oris ptinet ad motum aut sitū vel figurā. hec aut oīa sunt de sensibilibus coibus qz nō solum vīsu sed et oībus alijs percipiunt. de qbus arist. in scōo de aīa. hoc aut h. sit signū qz aliqz loquat: tñ nō probat perfecte qz aliqz loquat: sed ad hoc opz vt interueniat auditus cū quo p. ficif ista sensatio. dato tñ qz aliqz loquat ad alterū pōt aurib⁹ percipi qz proprie loquat qz percipitur sonus: tñ nō adhuc p. se- cte cognoscit qz loquat. cū vero aliquis videat loquentē non solū cognoscit qz aliqz loquat sed etiā cognoscit quis ē deter- minate ille qz loquit: et sic oculi faciunt ad cognoscendū qz loq- tur. et isto mō bñ. Deū. 45. c. i. sen oculi vñ et oculi frī mei benia- min: vident qz os meū loquat ad vos. i. vos videtis me moue- re labia ad vos et facere alia signa: qbus sciat qz ego sum qz lo- quor ad vos. Et sic israelite stantes in ostijs papilionū suozum videbāt nubē inclinari moyse intrante: et fieri alia signa qz erāt signa loquentiū. iō dicebant cernere qz loqueret moysen cū an- gelo. et melius dī hoc qz qz audirēt ipsi loquentē moysen cū deo:

L. aliqz p.
aliqz poten-
tiā possit
eleuari vñ-
tra obz suū
mālē nō tñ
poterit vñ-
tra forma-
le.

Ad cogitē-
das p. fecte
qz aliqz lo-
qz nō solū
grīf poten-
tia auditi-
ua h. et vñ
na.

Ad

qz voces eozū erant submisce ita qz nō audirentur a filijs israel existētibus in castris. et adhuc clarius ponit hoc: qz h. (vt ex s. r. colligi pōt) sensus est hic qz viderent israelite qualiter loqueretur deus siue angelus in nube cum moyse: tñ adhuc s. r. clarius ponit h. s. qz videbant filij israel qz colūna nubis staret ad ostiū tabernaculi et p. p. vñ visibile erat. nā colūna erat alicui⁹ coloris aut lucis: p. quoz qdlibet erat p. p. vñ visibile. qz vero staret ad ostiū tabernaculi pertinet ad motū vel quietē que sunt sensibi- lia cōius: et p. p. quolibet sensu iudicari. (Stabant ipsi). i. israeli- te. (Per fores tabernaculozū suoz). i. quilibet in porta sui ten- torij. dī hoc de illis qz hēbant tentoria sua in tali parte ita vt vi- derent tentoriū illud: et isti erant existētes p. p. in extremi- tatibus castrorū locatis et tentoriū illud. (Et adorabant). i. qñ videbant. isti qz nubes inclinaretur cognoscebant manifeste dei p. p. tñ in motu nubis et qz loqueret cū moyse: iō curuabāt se corā nube adorantes oīm quē p. nubē cognoscebant: h. ille qui i nube erat angelus erat. (Loquebat aut oīs ad moysen facie ad facie). Ad ista sup. dicta referet. s. qz nubes inclinabat ad ostiū tabernaculi et tunc loquebat oīs ad moysen: qz ad nihil aliud inclinabatur nubes. Et dī qz loquebat oīs: nō qz deus lo- quere⁹ sed qz angelus loq̄batur qui vocat oīs et deus: vt p. in toto processu veteris testi: p. p. in hoc libro. et hoc qz locu- tio ista fiebat ad moysen de nube. in hac autē erat angelus qui hec oīa operabatur. (Facie ad facie). **C**Posset aliqz di- cere qz deus est qui loquebat hic: qz dī facie ad facie: qd in dei vīfione fuit qñ enz vidit p. essentiā que erat clara: sicut illa quā nos vsueuimus vocare locutionē facie ad facie. et illa nō fuit p. aliqū angelū sed per se. **C**Nicolaus dicit qz nō fuit ista vīfio dei per essentiā qz h. hoc qz quereretur moyses vt deus mōstraret sibi faciem suam. i. suā clarā cognitionē ei daret. rñdit oīs: fa- ciē meā videre nō poteris. ergo qñ ista dicebant nōdum vide- rat moyses deū per essentiā. **C**S. hoc falsum est: qz moyses vidit deū per essentiā in monte synai sicut colligitur ex s. r. qz illud fuit ante tabularū scōarū dationē. sed istud qd hic dicitur erat post descensū de monte. nā hoc erat qñ loq̄bat ante taber- naculū in colūna angelus oīs ad moysen. **C**Aut locutio qz fiebat an tabernaculū esset post descensū de monte synai scōa vice sup. p. batū fuit. Nicolaus tñ in hoc defecit qz ipse nō facit aliq⁹ an- ticipationē aut recapitationē i hac s. r. s. ita legit ac si eēt continua ta narratio fm ordinē nālē. Sed qz sit necessaria hic anticipa- tio aut recapitulatio p. batū fuit in p. p. huius. c. hoc tñ non obstat oīm est qz nō fuit ista vīfio p. essentiā qz illa fuit in mō- te hec aut erat post descensum de monte. Et illa erat ante da- tionē tabularū scōarū. ista de qz hic dī fuit datis scōis tabulis. Et iā h. deus appuit moysi oēmōstrans seipm per essentiā: tñ nō fuit ei locutus vñqz. sed angelus est qz loq̄bat: qz deus non pōt loqui per se vt declaratū fuit. s. 25. c. oū agebat de propitiato- rio velato alis cherubim. et qñ sup. deus volebat innuere be- bzeis qz aliquo mō vellet eos deprimere a pristino honore vi- cens nō ascendā tecū qz populus dure cervicis es ne forte disp- dam te in via: sed mittā angelū meū percussorē tui. loquebatur angelus ista: sed loquebat ac si deus loqueret. et tñ erat ipse an- gelus qz mittendus erat. et qñ. j. moyses petit a deo vt mōstret ei facie suā: et rñdebat sibi. nō videbit me hō et vñuet. et rursus. vi- debis posteriora mea: facie aut meā videre nō poteris. et iterū qñ dicit. ego mōstrabo tibi oē bonū meū. qz oīa necessario dī dō dicunt: et si dicerent de angelo falsa essent. tñ nō erat deus qz lo- q̄batur ista sed angelus oīs. et p. simile qz. s. 20. c. dicebat. ego sum oīs deus tuus qui eduxi te de terra egypti: nō hēbis deos alienos corā me: qz de deo dicunt. cōstat tñ qz nō loquebat illa deus sed angelus qz loquebat oīa vba p. p. p. angelos nāqz lex data est vt p. ad s. r. 3. c. et Actu. 7. c. dī qz angelus loque- bat moysi in monte synai. erat qz ista locutio facie ad facie locu- tio angeli cū moyse. dī aut facie ad faciem. i. multū clare et fami- liariter. q. o. angelus qz loquebat moysi nō erat multū elongat⁹ ab eo sicut als cū loquebat ei vel alijs sed valde coniunctus: si- cut si esset facies apud facie. Et p. hoc qz dī sup. qz colūna nubis qz pendebat super tabernaculū illud inclinabat donec dī- scenderet ad ostiū tabernaculi. et sic erat vterqz ad ostiū. s. moy- ses loquēs et angelus in colūna nubis. s. r. chaldaica h. hic. (Lo- cutione ad locutionē). i. loquebatur prius deus et postea loque- batur moyses: et iterū loquebat deus: et sic alternabantur in lo- quēdo: facit aut tales mutatiōes chaldaica translatio qz inten- dit totaliter tollere a deo corporeitatem. nā cū dī qz facie ad fa- ciē loquebat deus moysi videt qz deus hēat facie qz p. corpo- rea. posuit ergo locutionē pro facie et satis coaptatur. Si autem vellemus

†

†

†

Qo.

II.

2

Expō cu

iudā.

Qpi. ni.

qz vīfio

moysi d

uz vidē-

tis nō fuit

p. eētiā

dei.

Adm.

Doc. sen

tētiā.

Angelus

erat qz lo

q̄batur

moysi cū

scriptu-

ra dī qz

de⁹ ei lo

q̄bat fa-

cie ad fa-

ciem.

B

Per an-

gelos lex

data est.

L

L. achal

daica.

vellemus dicere quod teneat proprie facies: erit sensus quod angelus
 omni assumebat corpus aereū tāq̃ corpus viri: loq̃bat̃ cū moy
 se: eratq̃ corpus illud intra colūna nubes. et sic facie ad facie lo
 q̃bat̃. Dōm̃ quod angelum omni assumere de aere tanq̃ corpus vi
 ri ad formādas voces nō incōuenienter dī: imo magis conuenit
 q̃ quicūq̃ alia positio. s̃ dato quod hoc eēt nō appareret corpus
 illud: q̃ ideo diximus necessariā esse colūna vt corpus qd̃ intra
 assumebat̃ ad formādas voces obiecta circūq̃ densitate colū
 ne nō videret̃: q̃ erat occasio idolatrie. s̃ quantū ad moysen nō
 erat necessariū talia occultari. populus enī q̃ radis erat si talia
 vidisset facillē errasset. moyses autē sciebat h̃mōi rei mysteriū. s̃.
 quō erat angelus q̃ loquebat̃: et q̃ nō poterat loq̃ nisi corp⁹ assu
 meret̃: iō quod assumebat corpus aereū. nec in hoc aliq̃liter hēbat
 occasiōē errādī: q̃ sciebat quis erat d̃s et q̃s nō erat d̃s. Cū
 autē hebrei sup̃ hoc quod dī hic facie ad facie loq̃bat̃ deus ad
 moysen: quod non est intelligendum quod loqueret̃ totaliter facie ad
 facie: quia. j. dicitur. facie meam videre nō poteris. sed quod moy
 ses videbat facie dei interposita quadā parua caligine: et aaron
 videbat deum interposita adhuc maiori caligine: ceteri mino
 res prophete videbant deum interposito magno enigmate.

Sed ista nihil sunt: et pcedūt ex pauco intellectu līe. nā ipsi er
 rant putantes quod idē sit de quo hic fit locutio et j. sed falsum est
 q̃ angelus est q̃ loquebat̃ moyfi hic in nube: et loquebat̃ facie
 ad facie. i. clare vel iunctim. aut familiariter. qd̃ autē dī. j. facie
 autē meā videre nō poteris: s̃ angelus diceret̃: tñ de deo loq̃bat̃.
 nō ē erat necessaria talis distinctio visionis moyfi nec aliqd̃ ta
 le. nā si aliq̃n angelus dei in effigie corporea apparebat moyfi
 aut aaron vel alijs pphetis nō ponebat aliq̃n interpositionē:
 q̃ satis erat cognosci in enigmate quod videret̃ in illo corpore ae
 reo nō est q̃ necessariū poni aliq̃n talē interpositionē. (Sic loq̃
 solet bō ad amicū suū). i. ita familiariter loquebat̃ sicut loquit̃
 vnus bō ad alterū q̃ est amicus ei⁹. q. d. quod angel⁹ ille nō quere
 bat aliq̃s solēnitates obseruari sibi a moyse: sed ita familiariter
 et equalit̃ loquebat̃ cū eo sicut si eēt amicus eius. est enī eq̃litas
 p̃prietas amicorū vt ait aristo. in 8. et. 9. et bi. (Lūq̃ ille reuerte
 ref in castra). Veniebat moyses de castris israelitarū et introi
 bat in tabernaculū loquebaturq̃ cū eo d̃s. quo facto moyses
 interdū regrediebatur in castra: interdū vero manebat ibidē cū
 Josue ministro suo si nō erat necessariū i castra regredi. (Mi
 nister eius Josue). Erat Josue vir nobilis de magno gēe. s̃. de
 principibus tribus effraim qui fuit successor moyfi. hic adbesit
 moyfi vt ministraret ei in oibus que vellet seruando. et iste erat
 magnus vir bellator: atq̃ in regēdo exercitu industri⁹. iō in bel
 lo 5 madianitas factus fuit princeps exercitus vt p̃ 3 Nu. 3. i. c. et
 in bello 5 amalech fuit dux belli. in oibus enī prospere agebat.
 quē valde dilexit moyses mutauitq̃ nomē eius (cū autē vocaret̃
 osee) vocauit eū iosue. siue (vt in hebreo noia sunt) vocabatur
 p̃rio osua: postea addita p̃ria līa nois om̃i magni vocatus fuit
 iosua. hūc moyses misit tanq̃ exploratorē cū alijs exploratori
 bus: et fuit iste ad hoc elect⁹ de tribu effraim vt p̃ 3 Nu. 13. c. cū
 vero rediisset oēs exploratores murmurauerūt detrahētes ter
 re quā lastrauerant p̃ter hunc et caleph q̃ erat de tribu iuda vt
 p̃ 3 Nu. 14. ca. fecit autē deus quod iste iosue esset minister moyfi: q̃
 destinauerat eū deus ab eterno vt esset princeps populi: et intro
 duceret eū in terrā chanaā vltra iordanē. iō volebat vt a moy
 se (q̃ tantus vir erat) erudiret̃ toto illotpe annorū. 40. gbus in
 deserto fuerunt: vt conuenienter successor eius esse posset. Etia q̃
 hoc multū adiuuabat ad hoc vt populus reuerentiā magnā ex
 biberet iosue: q̃ israelite viderāt quod moyses fuerat optimus vi
 rozū q̃ tūc erat in terra: et cui de⁹ familiarissime loquebat̃. mox
 tuo g̃ illo nullū boiem in p̃cipē libentius acciperent q̃ eū quē
 moribus eius institutū scirent: talis autē erat iosue cū a moyse.
 40. annis eruditus esset: ita vt alter moyses videret̃. valde igit̃
 tur deuit eum esse ministrum moyfi. (Josue filius nun). Nō
 mē p̃rio Josue erat nun. et ponit̃ in līa ad d̃m: q̃ alij erant q̃
 vocabant̃ iosue eo tpe: sed nō vocabant̃ filij nū. (Puer). Nō
 vocat̃ iosue puer s̃m etatē q̃n eēt in pueritia: cū in eodez anno
 anteq̃ accederet ad montē synai fuerit constitut⁹ dux belli 5 ama
 lechitas vt p̃ 3. s̃. 17. c. et in sequēti anno missus fuit ad explorā
 dū terrā chanaā. ista autē nō cōmittunt facieda pueris aut ado
 lescētib⁹ sed viris magnis. g̃ vir erat iam. s̃ vocat̃ hic puer s̃z
 ministeriū q̃ seruiebat moyfi. (Non recedebat de tabernacu
 lo). Ut maneret tabernaculū illud custoditum ne cui pateret ac
 cessus homini aut bestie. erat. n. magne reuerētie tabernaculū
 illud: q̃ p̃debat super illud colūna nubes: et in eo erant tabule
 sc̃be legis a deo scripte: q̃s irreuerēter relinq̃ nō oportebat.

Dixit autem moyses ad dominum. Preci
 pis vt educam populum istum: et non indicas
 mihi quem missurus sis mecum: presertim cum
 dixeris noui te ex nomine: et inuenisti gratiā
 coram me. Si ergo inueni gratiā in conspe
 ctu tuo: ostende mihi faciem tuam vt sciam te
 et inueniam gratiam ante oculos tuos. Re
 spice populum tuum gentem hanc. Dixitq̃
 dominus. Facies mea precedet te: et requiem
 dabo tibi. Et ait moyses. Si non tuip̃e pre
 cedas ne educas nos d̃ loco isto. In quo. n.
 scire poterimus ego et populus tuus inuenis
 se nos gratiam in conspectu tuo: nisi ambula
 ueris nobiscum: vt glorificemur ab omnibus
 populis qui habitant super terram. Dixit au
 tem dominus ad moysen. Et verbum istud
 quod locutus es faciam. Inuenisti. n. gratiam
 coram me et teip̃suz noui ex nomine. Qui ait.
 Ostende mihi gloriam tuā. Respondit. Ego
 ostendam omne bonū tibi et vocabor in no
 mine domini coram te: et miserebor cui vo
 lueris: et clemens ero in quem mihi placuerit.
 Rursumq̃ ait. Non poteris videre faciem
 meam. Non. n. videbit me homo et viuet.
 Et iterum. Ecce inquit est locus apud me: et
 stabis supra petram. Cumq̃ transibit gloria
 mea: ponam te in foramine petre: et protegas
 dextera mea donec transeam. Tollamq̃ ma
 nū meam: et videbis posteriora mea: facie au
 tem meā videre non poteris.

Dixit autem moyses. Dic ponis sc̃m p̃cipale. s̃. ñsū om̃i
 gratiosū. Et hoc dupl̃. P̃rio quātū ad oeda
 ctionē ppli hui⁹ in terrā p̃missiōis. Sc̃bz quātū ad repationē
 violatē legis in p̃cipio seq. c. Circa primum. (Dixit moyses
 ad om̃m). Dic mutatio fit ordinis. nā in p̃cipio hui⁹. c. dixerat
 de his q̃ dicebat d̃s moyfi i monte synai. deinde mutato isto p
 positio aut pot⁹ interciso descripsit ea que sc̃a sūt post descēsu
 moyfi de monte in sc̃ba vice. qd̃ fuit ab illo loco vbi dī. (Au
 diēs ppl̃s sermonē). vsq̃ huc: s̃ in h̃ p̃misceat̃: q̃ aliq̃ erat de
 his q̃ dicebant̃ in mōte: alia autē de his q̃ sc̃a sūt post descēsi
 onē de monte. Nūc autē redit ad intercisiā narrationē verborū
 dī et moyfi i mōte añ dationē sc̃barū tabularū. Et p̃ 3 q̃ tota ista
 otertio vborū sequentiū fuit añ dationē sc̃barū tabularū. nā cū oia
 ista recitata fuerint: seq̃ in p̃cipio sequētis. c. de dationē sc̃barū
 tabularū: et descēsu de mōte. et sic ista fuerūt añ descēsum d̃ mon
 te.

Cs argues quod hic ē anticipatio. s̃. q̃ ista facta fuerit
 et oca post descēsu de mōte sic dicebam⁹ d̃ p̃cedētib⁹ q̃ erat ibi
 anticipatio. **C**Rur q̃ nō pōt stare: q̃ aliq̃ additiōes sūt in sa
 cra scriptura q̃ tollūt anticipatiōē et recapitulatiōē. nā recap
 ulatio et anticipatio sunt due ordinis ñlis mutatiōes. s̃. cū ea
 q̃ prius sc̃a aut oca sunt posteri⁹ narrant̃: aut ea q̃ posteri⁹: nar
 rant̃ p̃ri⁹. cū g̃ addant̃ aliq̃ limitatiōes tollētes istā dubitatiōē
 de varietate tporū tollē anticipatiō et recapitulatiō. h̃mōi sunt
 p̃noia iuncta cū noib⁹ ad signādū certū tps: aut aduerbia tpa
 lia: vt si dicat̃ in illo tpe: aut eodē tpe: aut tpe quo sc̃m ē h̃ sc̃m ē
 illd̃: et sic de aduerbijs tpalib⁹. vt odo tñ tpe quo sc̃m ē h̃ sc̃m ē
 fuit illud: vñ añ aut post et sic d̃ ceteris. s̃z hic pōit̃ tale aduerbiū
 tps. g̃ tollē oia anticipatiō et recapitulatiō. P̃ 3 h̃ q̃ cū tota ista
 series narratiōis tēdat vsq̃ ad finē. c. dī in p̃cipio sequētis.
 ac deiceps p̃cide tibi duas tabulas lapideas. i. q̃ h̃ sc̃m ē ñ sup
 est nisi vt p̃cidas tibi duas tabulas lapideas. necē est g̃ vt ea q̃
 añ ponunt̃ añ acciderit: aliq̃n ñ dicē. ac deiceps p̃cide tibi 2c.
Cs tūc istabis p̃eadē rōnē quod oia ista q̃ i h̃. c. oca sunt fuerit
 oca in mōte synai añ dationē tabularū sc̃barū: cū post oia in p̃ci
 pio sequētis. c. dicat̃. ac deiceps. i. post h̃. g̃ aut d̃ oib⁹ negabim⁹

De pe. di.
 2. ca.
 Et cogno
 uerūt. s̃.
 Itē oppo
 nit. dī. quō
 autem.

Ro. 9. ca.

Joā. 17. o.
 24. q. i. c.
 q̃ ex sola
 v. i. petra.
 8. q. f. cap.
 moyses in
 glo. ij.
 5. ca. 14.

25. 12

2
 An in līa
 ista antici
 patio.
 Ro q̃ sic.
 Rñio.

In sacra
 scriptura
 sūt qdā vi
 ctōes q̃ tol
 lūt anticipa
 tiōē et re
 capitulatio
 nem.
 Instātia 5
 dicta.

Expō he
 breorū.

Lōfuta.

Eq̃litas
 ē p̃prietas
 amicorū.

D

Proprie
 tates io
 sue.

Moyse
 mutauit
 nomē io
 sue cum
 añ osua
 vocaret̃

Deus io
 sue elege
 rat vt eēt
 dux ppli
 israel.

Solutio.

esse anticipationē: aut de omnibus concedemus. **C** Rūdes q opz hic dare continuationē: lre huius. c. ad litterā sequentis. c. f. q fuerit ordo nālis sicut signat lra sequētis. c. tollens oēm anticipatiōē 2 recapitulatiōē sicut oēm fuit. qz tñ sunt in hoc. c. aliq qb repugnat hēre ordinē nālē ad lra sequētis. c. dōz est in illis eē anticipatiōē. hēc sunt illa q. s. posita sunt a loco illo (audiēs populus sermonē). vsq ad locū istū. nā illa necessario facta sūt post descensum de mōte acceptis tabulis scōis vt. s. declaratus est. illa vero q hñr lra in pñcipio. c. sequētis fuerūt facta in mōte. i. acceptio scōarū tabulaz. q nō hñt ista ordinē nālem oñtez ad illa: sed est anticipatiō. 2 satis est hoc rōnabilr dictū: qz qñ cūq sunt multe clausule q ad diuersa pñtinent pōt esse anticipatiō aut recapitulatiō vñius earū respectu subsequētū aut pcedentiū: 2 alterius nō. Si aut ambe ad idē pñtinerēt: vel eēnt multe ad idē pñtinentes. si eēt anticipatiō aut recapitulatiō vñi eaz respectu alicuius pcedētis aut subsequētis necessariū erat in oibus alijs anticipatiōē aut recapitulatiōē fore. hic autē sic est: q ponunt multe clausule: qñ qdā nullo mō pñtinent ad alias. q pōt esse anticipatiō in qbusdā non existēte in alijs. Et pz: qz ista que supradicta sunt erant de tabernaculo illo paruo qd extēdit moyses: 2 de ornatu populi deposito. q aut sequunt vsq ad finē huius. c. sunt de eductiōe ppli huius de hoc loco: 2 introductiōe in terrā pmissiōis: 2 de vie directiōe: 2 de oñsione faciei domini cū petit moyses oñdi sibi faciē dei. sed illa distincta sūt ab his. q pōt esse anticipatiō respēctū illoz 2 non erit respēctū boz.

C An oēs clausule que sequunt ab hoc loco vsq in finem sint per ordinem naturalem.

Qd. I 3.

Sed adhuc

dubitat de his que sequunt vtrū oia que sequunt ab hoc loco vsq ad finē. c. dicantur fm continuationē ordinis nālis ad lram sequētis. c. nā vt dictū fuit q necessario finis huius. c. continuabatur sine aliq anticipatiōe aut recapitulatiōe sequētis. c. dubiū est ergo an ex hoc loco fit continuatiō. **C** Pro quo sciēdū q hic sūt due clausule. i. due pñtentiones. i. vna in q petit moyses deū pcedere pplm hūc alia in q petit mōstrari sibi faciē eius. si aut esset vna clā manifestus erat q tota erat continuata sequēti. c. fm ordinē nālem cū necessariū sit finē eius continuari. qz vero due sunt clausule dicere possz alijs q de vltima necessariū erat esse continuatā sequēti. c. sed o alia pñta erat indifferens an mallemus eā anticipatā vel continuatā dicere. **C** S; h nō est bñ dictū. opz enī dici q vtracq sit continuata lre. c. sequētis. 2 pz qz anticipatiō 2 recapitulatiō sunt qdā ordinis trāsmutatiōes 2 ipediunt intellectiōē: et exorbitāt ab eo qd est in lra cōe. ergo nūq vñ admitti esse aliqd tale nisi sit necessariū: als daret pluralitas siue necessitate qd est peccatū vt ait aristot. in 8. topicoz. Etia qz cū ea q scripta sunt vt ea itelligamus: opz q oēs scripturas ita legamus vt magis itelle etul quoniam: nisi forte hñr appeat ex ipsis. hñt uenientior modus itelligēdi est in scripturis narratiuis si itelligant ita hēre ordinē in rebus dictis 2 gestis sicut est in pcessu lre. q semp accipienda est quelq lra qñ sit sine anticipatiōe 2 recapitulatiōe: nisi ex lra ipsa vel aliunde demōstretur necessario ipsam dēre legi p anticipatiōē aut recapitulatiōē. sed de ista pñta clā que incipit hic vsq ad illā partē. (Qui ait. ostēde mibi gloriā tuam). nō pz q sit legēda p anticipatiōē aut recapitulatiōē. q oēm ē q sit cōtinuata lre sequētis. ca. fm ordinem nālis narrationis. **C** Itē scōo pz hoc: qz necessariū est q ea que oñr in hoc. c. sint continuata ordine nālis narratiōis ad ea que dicuntur in sequenti vt pbatū fuit supra. q opz q oia sint continuata ad ea q sūt in seq. c. nisi ea de qbus oñtat q nō sunt continuata. sed non oñtat de hac clausula q sit legēda p anticipatiōē aut recapitulatiōē: q est fm continuationē nālis ordinis legēda. si aut hoc nō stet dabitur maximū incōueniens in oibus libris sacre scripture. i. q nō cōstet de ordine rerū gestarū aut dictarū. 2 sic in quolz loco poterimus dicere eē anticipatiōē 2 recapitulatiōē: ita q tota sacra scriptura tenēs ordinē narratiū incertissima sit. sed hoc absonū est. q opz dici oia illa continuata esse de qbus nō oñtat q sunt recapitulata aut anticipata. **C** Itēz tertio 2 solidius adhuc per regulas qz dedimus de anticipatiōe aut recapitulatiōe. i. q qñ cūq sunt multe ppositiones 2 pñtentiones pñtētes ad diuersa: dato q vna sit anticipata vel recapitulata respectu pcedentiū aut subsequentiū: tñ nō esse necessariū als anticipatiōem aut recapitulatiōem esse. 2 eadē rla est de continuationē. sed si sint multe clausule oñr se hñtes 2 vna sit anticipata necesse est oēs anticipatas esse: vel si vna continuata ordine nāli necessario omnes continuatas erūt. sed iste due clausule vel pñtentiones q sūt a loco isto vsq ad finē. c. sunt oñr se hñtes: ita q vna depēdet ex altera. q cū vltima

fit continuata lre sequētis. c. s; ordinē nālē necessario erit vtracq continuata. **C** aut se hñant oñr. i. vna ad alterā pz: qz ista pñta est de eductiōe 2 introductiōe filioz israel in terrā chanaā: 2 in fine huius contextiōis subiunxit deus causam quare assentiebatur petitioni moysi dicēs. inuenisti grām corā me: 2 teipm noui ex noie. 2 tunc moyses assumpta audacia ex dei benigna rñsione: addidit aliā petitionē dicēs: ostēde mibi gloriā tuam. 2 pz hoc ex mō lre: qz cū dixisset deus in fine pñte pñtitiōis moysi. inuenisti grām corā me 2 teipm noui ex noie. subiungit lra. q ait: ostēde mibi gloriā tuā. i. q dictis his vñbis subiūxit moyses: ostēde mibi gloriā tuā. **C** claudif q ex supioribus q vba q bucuz dicta sunt in hoc. c. ab illo loco. (Audiens populus sermonē). fuerunt dicta per anticipatiōē ad oia que sequunt in hoc. c. 2 in sequēti. ea aut que oñr ab hoc loco vsq ad finē. c. hñt se oñr fm ordinē nālem ad ea que ponunt in sequēti. (Dixit autē moyses ad oñm). Ista locutiō fuit cū staret in monte oreb cū deo in scōis 40. diebus anteq acciperet scōas tabulas. (Precipis vt educā populū istū). In hoc apparet q ista lra se hñt fm cōtinuitatē ordinis nālis. qz in pñcipio huius. c. dixerat deus moysi. vade 2 ascēde de loco isto tu 2 populus tuus quem eduxisti de terra egypti: 2 postea dixit q angelus pcederet eos. moyses aut nō cōtētus de ista rñsione subiūxit hic. pñtis vt educas populū istū: 2 nō indicas mibi quē missurus es mecū. q. d. qz mittēret angelus ad pcedendū nullus vñ mitti. iō sic rñdet moyses deo tā quā nullū cū eo mittēret. Ea aut q interposita fuerūt nō continuatur his (vt. s. declarauimus): sed sunt p anticipatiōē. (Precipis vt educā). Dicit hoc moyses qz mandauerat ei de o imedia te q educeret de loco isto pplm quē duxerat de egypto 2 intro duceret in terrā chanaā. 2 est fundamētum rōnis moysi hoc. i. oñe nō vt hoc bene fieri qz pñtis q educā pplm istū de loco hoc: 2 introducā in terrā pmissā: 2 tñ nō oas mibi aliqē q vadat mecū: cū tñ scias me hoc facere nō posse nisi alius mecū iue nerit. (Et nō indicas mibi quē missurus es mecū). q. d. h ego sum rector huius ppli q ab eis videor 2 causis eoz determino. tamē opz esse quēdā aliū rectorē inuisibile in cuius virtute ego agā: 2 q maiora his agat. de hoc dicebat moyses deo q nō indicabat ei qd esset ille q cū eo iturus esset. **C** S; arguet q moyses qz deus dixerat ei q pcederet eū angelus ei: quō ergo dicit q nō est sibi determinans q ire deat cū eo. **C** Ad hoc possz rñdere moyses: qz de o indicasset ei q angelus iret cū eo: q tātū erat ac si nihil determinasset: qz nō satisfaciebat intentiōi moysi. volebat enī moyses pcedere eos aliqē q miraculose operet cū eis in defensione hostiū 2 in alijs giuibz necessitatū. sed in his nō poterat angelus puidere cū nō posset miraculose operari: ergo nō rñdebat intentioni moysi. qz igit nō 2 inutile fm iura equiparant: 2 deus indicauerat moysi inutilem pdecessorē. angelum: ergo tanq nullus pdecessor fuisset assignatus poterat loqui moyses. 2 sic dicebat nullū esse sibi assignatū aut indicatum. **C** Sed adhuc dices si moyses petebat sic sibi assignari pdecessorem qui miracula operaretur: 2 sciebat q nullus alius erat nisi deus qui talia faceret: quare nō petebat q deus pcederet eos: aut diceret. pñtis mibi vt educā populū istū 2 non vis ire mecū. **C** Respōdetur qz ista esset intentiō moysi: tamē tenuit hic modū aliorum hominū in petendo: quia h constet per signa petentis quid sit determinate id qd petitur: tamē petunt in vniuersali vt ipse a quo petitur per se determinet rem: 2 nō videat eam determinare petens. si tamē sic nō cōcedatur qd petit descendit ad determinandū. sic moyses petens hic deū pcedere eos: 2 cōquerens q ipse nō pcederet dixit vniuersaliter loquens. nō indicas mibi quē missurus es mecū. ad h aut deus respōdens adhuc nō satisfecit intentioni moysi cuz dixit. facies mea pcedat te. videns ergo moyses q sic vniuersaliter petens nihil cōsequebatur de eo qd intendebat: coactus fuit petere determinate qd volebat dicens. si nō tu ipse pcedis nō educas nos de loco isto. (Presertim cum dixeris noui te ex nomine). Istud est fulcimentum rōnis moysi ad consequendum qd intendit. i. domine deus videf qvis me implicare perplexitati bus dicens q educam populū de loco hoc: 2 nō indicas mibi quis iturus est mecū. q. d. non deberes hoc facere: vt frustra affligas hominē. 2 pñtis quia h forte alteri hoc faceres mibi tamē nō deberes facere hanc angustia: cum tu dicas q me oili gis 2 cognoscis me ex nomine. quia si quilibet homo cauere debet cui libet homini iniuriā infligere: pñtis tamē o; cauere ne infligat amico. (Noui te ex nomine). Iste est modus manus loquendi quicunq alijs magnus oñs vt rex bz multos subditos nō cognoscit eos ex noie suo: s; cognoscit vñ nomine dicens

u

Rñsio que vari possz.

Lōsu. 7.

B

Scōa.

Tertia.

B

+

+

+

+

+

Obiectō
5 moysē
Rñsio.Nihil 2
iutile eg
parant.

Instātia

Solo.

E

+

S

+

dicens qd oēs sunt populus suus. et sub hoc nomine populus vel subditi cognoscit oēs illos nesciens de quolibet spāliter vtrum pe trus vel fernandus nūcupet. cognoscit tñ aliquos ex noie qd eū eo magis conuersant: et sunt viri magis famosi atq; ei spāliter adherentes. et sic eū vocare vult eos ad se nō vocat eos noie. p- p-rio qd nescit: sed mandat qd vocet populus suus: illi tñ qd nobi- liores atq; famosiores sunt quorū noia rex nouit vocant ab eo noibus suis: et isti apud eū honoratiores sunt. Apud deū aut nō pōt assignari totaliter ista cōparatio. nā deus oēs hoies et oēs res ab eterno cognoscit ex noie et nō p-odijissent ad esse nisi dō vocasset illas ad esse. nō ergo magis cognoscit regem potentis- simū qm infimū pauperimūq; viroū. imo qd ipse magis cogno- scat vñā rem qm aliā faceret in eo magnam imperfectionē: qd re- pugnat infinite perfectioni eius. nā non esset ex oī pte infinitus si magis aliqd qm alterū cognosceret. Etia sequeret qd magnitu- do claritatis et certitudinis in cognitiōe nō inerat ei ex se: s; ex oīa rex cognoscibilū: quaz quedam magis cognoscibiles: que- dam vero minus cognoscibiles sunt. hoc aut ponere in deo est ponere magnā imperfectionē repugnantē nature diuine. f. qd p- ficiat ab intelligibilibus sicut intellectus nī. et dabit in eo intelle- ctus possibilis qui est oīa fieri sine recipere: et qd actus p- specie intelligibilē: et lumē agentis intellectus. ex quo sequit qd nō sit purus actus. que oīa nō solū abhorret orthodoroū fides sed et metaphysicoz verissima cōtēplatio. cognoscit qd deus oīa eqli- ter: ideo oīa ex noie cognoscit. et quātū ad hoc si p- p-rie accipiat nō magis cognoscit deus moysen ex noie qm alios de israelitis. Sed accipit cognosci ex noie fm id qd reperit in illis quos re- ges et magni oīi cognoscunt ex noie. nā solū cognoscunt noia- tim eos qd famosi viri sunt et honoratissimi. sic apud deū oīr co- gnosci ex noie oēs qd apd eū in magna reputatiōe tenent. moy- ses aut tenebat tunc in magna reputatiōe apud deū: qd vt dī i lra deus dicebat ei. iuenisti grām apud me: qd non dicebat de alio alio exite in populo israel. Etia qd deus demonstrauit se ei p- essentia. qd nō fecit alicui alteri de iudeis. Etia qd dī hic qd videbat moyses deū et loqbat ei facie ad facie. Etia qd Nu. 12. c. vbi dī qd moyses erat fidelissimus in tota domo dei: nec erat quisq; qui ei cōpararet: s; alij essent pphete nullus tñ erat si- cut ipse. et deus. vlti. c. dī qd nō surrexit post moysen in israel ali- qs ppheta quē sic nosset oīs facie ad facie in signis et mirabi- libus sicut nouerat moysen. recte ergo moyses dicebat nō? a deo ex noie cū ipse apud deū honoratissimus hēret: ceteri aut de populo valde minores erāt. Etia qd qd deus vocabat alios de populo ad aliqd vel mādabat eis quicq; facere: noīabat spā- liter moysen et ceteros sub noie gīali. f. vocans eos populū. (Et inuenisti grām corā me). i. tu placens et acceptabilis es in cōspe- ctu meo. dī alijs inuenire grām in cōspectu alterius qm placet ei qd cūq; agit alius: et psona illius bñ vī ei atq; gaudet dō bono eius. Et hoc ad beniuolentiā ptinet que est amicitie principium vt ait arist. in. 9. ethi. fm hanc aliq (quos et nūq; vidimus) placent nobis: ita qd desideramus bonū illoz magis qm alioz. et qm sic accidit pro illis qbus sic sumus beniuoli facimus aliqd magis qm pro alijs. deus aut sic se hēbat ad moysen qd appare- bat moyses placens in cōspectu dei: ita qd nō erat aliq ita grat? deo in toto indeozū exercitu sicut moyses: et esse aliqū gratum in cōspectu dei venit ab hoc qd deus ab eterno aliqū ad valde magna bona elegit. elegerat. n. de ab eterno moysen ad magna bona. ideo sequebat ex hoc qd valde placeret in cōspectu ei. ex quo inducebat qd deus multa agere oēbat pro moyse magis qm pro alijs hoibus. in quo fundat rōnē suā moyses dicens. dī h qd ego peto valde rōnabile est: iō facere debes: p-ecipue cū tu dixeris qd nouisti me ex noie. i. qd me reputas apud te tanq; vīz valde honoratū: et qd inueni gratiā corā te. i. et tu dixisti qd eras gratus tibi. ex quo sic arguit qm aliquis est amicus alterius d; pro eo agere multa. sed tu dī dixisti me esse amicū tuū: cū dixi- sti me inuenisse gratiā corā te: g- debes facere pro me multa scilicet vt indices mibi quis iturus est mecū ad educendū po- pulum hunc de loco et introducendū in terrā chanaā. (Si er- go inueni gratiā in cōspectu tuo). i. tu dī deus dīcis qd ego coram te inueni gratiā. si ergo sic est qd corā te gratiā inueni- facias hoc qd rogo. f. ostēde mibi faciem tuā. q. d. si inueni dōes demonstrare faciem. (Ostēde mibi faciem tuā). i. demonstra te mibi letum sicut cōsueueras demonstrare alijs tēporib? ante vituli fabricationē. Et p- iste modus loquēdi qd facies aliquan- do signat irā: aliquādo gratitudinē et placiditatem in vultu. De p-rio vocant sepe apud antiquos scriptores hoies faciosi. i. ho- mines demonstrantes vultū turbidū et iratū. De scōo dī in mō

loquendi vulgari. talis hō non monstrauit mibi faciem: de quo Ecclesiastici. 7. c. filie tibi sunt: custodi corpus illaz et non demō- stres faciem tuā eis. i. nō demones eis vultum bilarē: ne assu- mant audaciā aliqua mala aggrediendi. et iste est valde conue- niens sensus: qd deus fuerat ante fabricationē vituli valde pla- cidus moysi: et quicq; petebat deus cōcessim cōcedebat. nūc au- tem videbat esse iratus qd petebat moyses remitti iniquitatem populi et nō remittebat? plene sicut petebat moyses. Etiam pete- bat vt educeret eos de loco illo introduceretq; in terrā chanaā: et deus nō recipiebat hoc sic simplr: sed dicebat. angelus me? p- cedet te. videns ergo moyses deū sic iratū ita qd nō demonstra- bat se ei gratū sicut cōsueuerat petiuit dicens. dī tu dīcis qd in- ueni gratiā corā te. si ergo sic est rogo te vt demones mibi fa- ciem tuā. i. vt demones mibi vultum bilarē: qd nūc tristis vultus est tuus erga me. (Iste sensus h; valde coaptet littere: tñ adhuc ex aliqua parte vī deficere qd sequēs littera nō cōsonat nat cū dī. (Ut sciam te). q. d. ideo rogo vt demones faciem tuā vt sciam te. sed ad hoc nihil agit qd deus monstraret vultū letum moysi. Alio mō est sensus. (Ostēde mibi faciem tuam). i. oā mibi cognitiōe de te que apparet in facie. nō est enim ali- qua pars corporis per quā hō distincte cognoscatur sicut per fa- ciem. (Et nō est qd ceteras partes sunt quasi informes: in facie aut multe diuersitates organozū ceterarūq; partium sunt. Etia qd in facie hois est aliqd speciale: qd nulla facies est que tota- liter alteri faciei similetur. in partibus aut ceteris diuersoz bo- minū bene reperitur similitudo. et tunc ponit ista petitio quasi incidentalis. f. qd moyses dixit domine mandas vt educā popu- lū de loco isto: et tamē nō dīcis mibi qd erit socius itineris. ma- xime qd tu dixisti mibi qd diligas me. et tunc occasiōe inuenta ex hoc petiuit dīcis. si ergo diligis me et inueni gratiā corā te ostē- de mibi faciem tuam. i. oā mibi tuam cognitiōem. vel vt nō sit in- culcatio et repetitio iniarū erit sensus. (Ostēde mibi faciem tuā). idest. ostēde mibi teipsum sicut cognoscibilis a me es. et hoc vt cognoscā te. (Ut sciam te). i. ideo desidero qd ostēdas te mibi vt te viso sicut cognoscibilis es sciam te. i. intelligā quid es: qd vīq; nunc de te nihil intellexi. nā h; vīq; huc moyses cognoue- rit oīa secreta que ei deus reuelauit: tñ semp per angelos loque- batur. et solū cognoscebat moyses angelū in nube latentē vel in aliqua corporali effigie. de deo aut nihil sciebat sed solū crede- bat: qd de? ei fidē ita certissimā de seipso tribuerat qd nullo mo- do dubitare poterat qd deus esset ille qui ista faceret et manda- ret. Etiam hoc moyses cognoscebat per effectus qd talia fieri vi- debat qualia impossibilia erant per manus alterius qui infinite potentie nō esset. nō desiderabat ergo moyses aliqd cognoscere de eo qd vere deus erat qd pertinebat ad cognitiōē quā ei dī dī p- essentiam. nunc autē quādo ista petebat moyses nondum demonstrauerat se ei deus per essentia: alio non peteret ostēde mibi faciem tuam vt cognoscā te: qd iam cognouisset eū semel. In bebreo habet. (Indica mibi vias tuas). Et redit ad id qd superius si accipiat in bono sensu: h; de virtute sermonis longe aliud signet. nā via dīcis mediū deueniendi in aliquid. et dice- re demonstra mibi vias tuas est dicere oā mibi viā per quā in cognitiōē tuāz perueniā. est autem via cognoscēdi deum ipsa rerum creatarū speculatio sicut ait apostolus ad Roma. 1. cap. f. inuisibilia dei per ea que facta sunt a creatura mundi intel- lecta cōspiciuntur. est autē ista cognitiō posterior: qd nō est p- ali- quid prius nec per aliqd equale. In lra chaldaica dī. (Ostēde mibi semitā boni tui). i. demonstra mibi modū quo possim co- gnoscere te qui es fons boni totius. Lra aut nostra i hoc multū fuit cauta ponens faciem vbi littera bebraica posuit viam: ga- per viam notatur mediū deueniendi in rem. per faciem no- tatur clara cognitiō dei et cuiuslibet rei cui facies attribuitur. si autem moyses peteret demonstrari sibi viam dei erat sensus qd deus daret ei cognitiōē creaturarū que sunt via cognoscen- di deum: vt sic per creaturas cognoscat eum. Sed hoc nō opor- tebat peti a deo tanquā aliqd valde speciale cū homines na- turaliter habeāt cognitiōē creaturarum. sed petebat id quod erat sumū ad qd nullus (nisi a deo eleuatus) accedit. f. cognosce- re deum in seipso: et hoc proprie notatur per ostensionē faciei: moyses ergo hoc petebat. quia tamē littera bebraica interdum non facit magnā differentia in terminis non fecit differentia dīcēdo viam vel faciem. Hieronymus autē vt vīr peritissim? considerans diuersitū sensū quē moyses facere intendebat iux- ta proprietatem lingue latine: non viam sed faciem transtulit. sensum non verba respiciens. (Aliqui iudei dicūt lram istā legendā p- clamatīue et incidentāl. f. qd nō eēt ista qd de intētiōe

ra: aliquan- do letitiaz.

3

Debilitatō

+

+

2. expō.

Rō qd hō magis cog- scit p- vultū qm p- alias ptes corpo- ris.

+

+

R

Littera be- braica.

Uiacogno- scēdi deū.

Lra chal- daica.

Expō qm dā iudeoz.

Deus ab etno oēs hoies co- gnuit ex noie et nō magis vñūq; al- terū co- gnouit. Si daretur qd deus magis co- gnoscet vñārem qm alterā daret in eo itellē polis et i- ntellectus agēs.

B

†

Quid sit inuenire grām co- rā alio.

Quomō moyses inuenit grām co- rā dōo.

†

†

2. expō. Facies aliqñ si- gnat irā in sacra scriptu-

principali Moyfi: cum ipse peteret qd daretur ei socius ad educendum israelitas de loco isto et introducendum in terram chanaan. Et cum hec ageret qdam viator veniens in itinere sedit secus fontem vt refocillaretur aqua: et sacculum magne quantitatatis pecunie iuxta fontem oblitus est: venit et mox alius viator ad fontem vt biberet et inueniens sacculum pecuniarum: rediit retro velociter eadem qua venerat via assumens sibi pecuniā. venit confestim alius tertius viator et sedit in margine fontis. Primus aut viator qui pecuniam iuxta fontem oblitus recesserat rediit: et inueniens super fontem tertium viatorem qui sacculū pecunie non viderat dixit ad eum. Da mihi pecuniam meā quā hic oblitus sum: qz post recessum meum nullus alius venit ad fontem nisi tu. cūqz iste scōs viator rīderet se nihil tale vñqz vidiss: alio in contrarium asserente. tertius iste viator iracūdia concitatus gladio transsodit viatorem primum qui magnā pecunie perdiderat quantitatem. moyses aut hec vniuersa contēplans que in superficie mala videbantur deo cōsentiente: pēla mauit ex incidenti ad dñm dicens. (Onde mihi viam tuam). i. O dñe rogo te qd demonstres mihi tuam viam vel pcessum in iudicando quō malī premīa ferunt: boni aut in loco facinorū supplicia luunt. Quid n. est hmoi motuum: cui dñs subridens ait nullum fuisse hic iniuste passum: qz viator iste primus qui pecunie sacculum iuxta fontem oblitus est furatus fuerat eam patri illius scōi viatoris q eam inuentam asportauit. et idem primus viator occiderat patrē huius tertij viatoris qre ab ipso occisus est. Ciste sensus videtur aliquāter coloratus: sed nihil continet veritatis. nam oportebat vt Moyſes existens in monte videret istos viatores apud fontem accubare et deponere sacculum pecunie: et ista oia facere. sed hoc non pōt stare: qz Moyſes erat intra caliginem montis sicut dñs supra. 2. 4. c. qz Moyſes in gressus fuit medium nebule et accessit ad deum. et supra. 20. c. dñs qz Moyſes accessit ad caliginem in qua erat deus. ergo nō poterat ipse existens in illa caligine videre aliquid extra montē. Cōfirmatur hoc: qz qñ Moyſes stabat in monte cum deo primis. 40. diebus israelite gerant in castris non videbant eū: iō dixerunt ad aaron. fac nobis deos q nos pcedāt: moyſi. n. huic viro qui nos eduxit de egypto nescimus qd acciderit. si tñ ipsi viderent non dicerent hoc: nec instarent cōtra aaron vt faceret vitulum aureum. Citem qz si Moyſes existens cu deo in monte posset aliquid conspiciere de his q fiebant extra montem: potuisset maxime videre populum idolatram. i. quō faciebant choros in circuitu idoli. sed ista non vidit donec descendit de monte et stetit circa castra: qz tunc dñs. cūqz appropinquasset vidit vitulum et choros. ergo nec poterat videre viatores circa fontem. Citem dato q posset videre viatores venientes et incubantes margini fontis: tñ qz sacculus pecunie erat aliquid paruum non posset distincte illum videre. Citem dato q etiam videret oia ista: requirebatur q adhuc audiret verba disceptationum super fontem de pecunia: alioquin non videret causam unde pclamare deberet ad deum p hoc tāqz pzo iniustissimo facto. Citem cum Moyſes staret in monte cum dñs erat attentus eis q dicebant ab eo: qz non decebat in conspectu eius quēpiam negligentem aut inaduertentem esse. non ergo poterat eē attentus his q extra fiebant vt consideraret pugnautes viatores: et hec sic successine facientes. Citem qz manifeste apparēt ista conficta esse. nā si viatores veniebāt q sic insidebāt margini fontis: aut erant isti viatores de israelitis aut de alijs gētibz. nō est oīm q essent de israelitis: qz israelite oēs in castris erāt nec hebāt aliqd opis ex quo diuagari cogerent. et dato qz vellet diuagari nesciebāt nisi qñ nubes eos pcedebat: cū terrā illā inuā nunqz ambulassent. nec oīs est istos viatores esse de alienigenis: qz nulla gēs auderet trāfire apud castra israelitarū. sciebāt. n. oēs gētes q erāt in circuitu illius magne solitudinis qz ipsi te ascēderāt de egypto ad accipiēdas sedes. timebāt ergo oēs q in circuitu aderāt ne irruerēt sup eos ad accipiēdā terrā eoz: iō eos bella mouebāt vt p de amalechitis q iā bello israelitas perturbauerāt vt p3 supra. 17. c. postea vero alie gentes insurrexerūt in eos: vt chanaanē amalechite rursus et amozrei. hoc aut qz timebāt eos. sic p3 supra. 15. c. cū ager de trāitu maris rubri et i gressu in desertū cū dñs. ascēderūt ppli et irati sunt: dolores obtinuerūt habitatores philistin: tūc cōturbati sunt: pncipes edō: robustos moab obtinuit tremor: obriguerūt oēs habitatores chanaan. nō est ergo vllō mō credēdū qz aliq viatores de alijs gētibz trāfirēt apud mōtē synai metatis ibi castris israelitarū: qz oēs hoc formidaret. sed iperiti iudei ad modica respiciētes nec locoz circūstātiā aut tēporē qūitatē aduertētes ista ex sua stultitiā

confiterūt. Tenēda est ergo scōa expositio quā imediate supra dedimus. (Ut sciam). i. desidero videre faciē tuā vt cognoscā te: qz vsqz nunc de te nihil noui. si aut ostēdis mihi faciē tuā. i. si mihi te exhibes taliter qualr sis clare cognoscibilis qd facies notat cognoscā te. (Et inueniā grām ante oculos tuos). i. hoc peto vt sim gratus ante te. Vel pōt accipi q nō legat per modū causę finalis motiue. i. qz iō vellet moyſes cognoscere deū vt inueniret grām in cōspectu eius: sed qz ista sit petitiōis ps. et petens tūc duo. i. vt ostēdat moyſi faciē dei. scōo vt moyſes inueniat gratiam coram domino.

Cū moyſes petebat inuenire grām corā deo cū iam inuenisset: et de hoc esset a deo certificatus.

Qd. 14.

Sed dicet aliqz quō moyſes petebat vt inueniret grām

in cōspectu dei cū deus certificasset eū q inuenisset grām in oculis eius qz. dñs. noui te ex noīe et inuenisti grām corā me. C Rīdet qz hoc verū erat qz moyſes inuenerat grām in cōspectu dñi magis qz aliqz de israelitis cū enim ad tāti populi ducatū pfectisset: et qd maius erat ita euz familiariter

hebāt vt suā colloctionē cū vellet pfecto heret. atqz magnificauerat eū deus in operatione mirabiliū signorū atqz portento

rū in egypto: et in diuisione rubri maris atqz eductionē aque de

petra: et in ceteris que aut moyſi manibus aut pncibus cōficiēbātur. hec vero nulli vnquā a seculis viro fuerant cōcitata. satis g

cōstabat moyſi qz grām reperisset in cōspectu dñi. petit tñ moyſes inuenire se grām in cōspectu dñi (qz h sciret se inuenisse quā

tū ad alia): tñ si in hoc nō inueniret grām putaret se nō inuenisse

se grām aliquā in cōspectu dñi: et si in hoc inueniret arbitrarē

se perfecte grām inuenisse. (Et inueniā grām ante oculos tuos).

i. rogo te qz in hoc qd peto inueniā grām ante oculos tuos. Vel

ostēde mihi faciē tuā vt sciam te et inueniā grām ante oculos

tuos. i. et sciam me inuenisse ante oculos tuos grām: qz p hoc ple

ne mihi patebit inuenisse grām ante te si hoc facias. (Respice

populū tuū gētē hanc). Hic quertit ad pncipale intentum. i. vt

exoret pro eductione populi de loco isto: et introductione in ter-

rā chanaā. hec enim supra inchoauerat cū dixit. precipis vt edu-

cā populū istum et nō indicas mihi quē missurus es meū. et est

sermo passionalis. i. cōcilians ad passionē misericordie audien-

tē. (Respice populū tuū gētē hanc). i. respice hāc gentē q est

populus tuus. q. d. dñe deus ecce q magnus populus iste quē

tu eduxisti de egypto: et nisi tu eū clementer respicias delebit de

terra pro aduersitatū numerosa magnitudine: quertat g vultus

tuus et respice eos vultu benigno assentiēs petitiōi mee pro eis.

(Dixit dñs. facies mea pcedet te). Hic deus aliquātr mitigatus

verbis moyſi rīdit mitius qz ante rīderat. qz supra dixerat nō

ascendā tecū: qz populus dure cervicis es: ne forte disperdas te

i via. hic aut cōcedit qz facies sua pcedet eos. i. chaldaice trās-

lationis bz. (Gloria mea pcedet te). Qd referunt qdā ad colū-

nā nabis dirigentē qz glōria dei: qz in illa mōstrabat vīr?

et bonor dei. et tūc satis stat i. se qñs eū dicit moyſes. (Si non

tui pcedis non educas nos de loco isto). i. dñe bñ volumus

qz colūna nabis q est facies aut glōria tua pcedat nos: sed nō so

la colūna. nā si tu nō pcedis nos nō educas nos de loco isto. sed

tunc id qd ccedebat deus erat modicū. i. facies mea pcedet te

accipiendo p colūna nabis: qz hoc semp ccesserat: et hoc nō ab-

stulerat. Alio mō accipi pōt qz moyſes in hoc nō rēnuat rñsionē

dei h cōfirmet. in i. hebraica bz hic aliter qz i. nra. i. (Facies

mea pcedet te). et tūc sequit rñsio moyſi. i. (Si nō facies tua p-

cedit nō educas nos). Est sensus qz deus dixerat facies mea p-

cedet te. i. ego pcedā te sicut tu petis. Et tunc moyſes qñ confir-

mans rñsionē dei ait. (Si nō facies tua pcedit). i. dñe ego i h

valde assentio qz facies tua pcedat nos: qz si facies tua nō prece-

deret nollē qz nos educeres de loco isto. Qz aut sic heāt in he-

breo p3: qz vtrobiz bz panay. i. facies tua. C Sed nō cōuenit

iste sensus: qz i. se qñs dñsionat facies q rñsio moyſi nō fit per

modū cōfirmantis sed p modū rēnuentis. nā cū dictū fuerit. si nō

tu ipse pcedis nō educas nos de loco isto: siue fm i. am hebrai-

cā. si nō facies tua pcedit. sequit. in quo scire poterimus ego et

populus tuus inuenisse nos grām in cōspectu: nisi ambulaueris

nobiscū: vt glōrificentur ab oibus his populis. si. n. moyſes cōfir-

maret dei rñsionē nō oportebat poni ista vba q sunt cōfirmatiua

intentiōis moyſi rēnuētis. q. d. dñe si nō pcedis nos nō educas

nos de loco isto. et iuste valde ē qz tu ipse pcedas nos: qz si nō p-

cederes nos quō possemus ego et pplis tuis scire q inuenissemus

grām corā te. q. d. in nullo possemus hoc scire. C Item cōfirmat

hoc magis: qz infra in rñsione dei ad moyſen dñs. dixit dñs ad

moyſen. et verbū istud qd locutus es faciā: inuenisti enim grām

coram

Drcto.
biermi.

†

21

Rñsio.

†

†

†

†

B
L. f. achal
daice
trāflatio
nis.

L. f. a be
braica.

1. confa.
sensus
fm i. a3
bebraea.

Confir.

coram me. i. etiā nunc volo facere hoc qđ rogasti: qđ inuenisti
grām corā me. si tñ in hoc moyses nō repugnasset priori rñsio
ni dei 2 petisset strariū fieri: non posset ista lra vllō modo in-
troducī. si enim dixisset deus: facies mea pcedet te. i. ego pce-
cedam te 2 moyses hoc cōfirmasset: qđ diceret deus. etiā ver-
bum istud qđ locutus es faciā: qđ moyses sic intelligendo nihil
dicebat sed fauebat sentētie dei. 2 sic de non faceret verbū qđ
locut⁹ fuerat moyses: s; verbū qđ ipsemet locutus fuerat. i. qđ fa-
cies sua. i. ipse pcederet eos. maxime quia ista rñsio dei. i. (Et
verbum istud qđ locutus es faciā). referret ad imediate di-
eta. fuit aut hoc verbū moysi. in quo scire poterim⁹ ego 2 po-
pulus tuus inuenisse nos grām in cōspectu tuo nisi ambulaue-
ris nobiscū. non potest ergo stare iste sensus. Alij dicunt
qđ accipit hic facies dei pro ira: sicut supra dicebatur de ho-
mine facioso. i. iracundo. 2 est sensus. (Facies mea). i. ira quā
ego cōcepi de isto populo qñ vitulum fabricauit 2 coluit rece-
det ab eis. cui cōcordat lra hebraica dicens. (Facies mea ibit).
i. ira mea recedet a vobis. C S; ista expositio nullo modo cō-
uenit littere nostre que habet pcedet: qđ esset sensus qđ diceret
ira mea pcedet te. Et hoc valde malū erat. C Item nec cō-
cordat littere hebraice: qđ dicit. facies mea ibit: 2 requiem da-
bo tibi. in quo videbat qđ deus innueret aliquā gratiam fieri
moysi. qđ ira dei recederet ab eo 2 daret ei requiem: qđ moyses
nullatenus peccauerat in hoc facto: sed potius meruerat inq̄-
tum vitū populi tanq̄ platus (vt deuit) castigauerat. ergo nō
attinebat ad eūz singulariter aliquo modo qđ ira dei recederet
ab eo. C Item non pōt stare ista expositio: qđ dīsonat lre ihe-
riori. i. in quo scire poterim⁹ ego 2 populus tuus inuenisse gra-
tiā in cōspectu tuo nisi ambulaueris nobiscū. ergo non pete-
bat moyses qđ ira dei recederet ab eo: sed qđ deus pcederet po-
puloz illum. Lra ergo ista pōt intelligi dupliciter. Uno mō qđ
moyses peteret deum pcedere totūz populū ad ereundū de lo-
co illo 2 introeundū in terraz pmissam: 2 tunc anteq̄ moyses
clare peteret vt deus pcederet populū: qđ dixerat ipse moyses
picipis vt educam pplm istum de loco hoc: 2 nō idicas quē mis-
surus es mecum. rñdit de⁹. (Facies mea pcedet te). i. ego diri-
gam te in via pcedēdo te 2 faciēdo pro te miracula. ad qđ moy-
ses rñdit. (Si nō tuipse pcedis non educas nos de loco isto).
Et est ista rñsio iuxta verba dei supraposita: qđ videbat ex ver-
bis dei qđ ipse vellet pcedere moysen solum. i. qđ si necesse es-
set ad cōseruationē vite moysi deus faceret miracula: qđ erat
pcedere eūz 2 ascēdere cū eo: s; nō inuebat ex h vtrū de⁹ vellet
facere miracula p pplō. iō moyses curāz nō solū de bono suo: s;
ē de bono aliorūz quoz platus erat dixit. (Si nō tuipse pcedis
non educas nos de loco isto). 2 si tu nō pcedis non solūz me:
sed etiā totūz populū non educas nos de loco isto. Ista expositio
satis cōuenienter assignari pōt: 2 hanc tenet nicolaus 2 mul-
ti hebreozū. C Sed adhuc ista expositio non totaliter cōsonat:
qđ ad exprimendū istā moysi intētiōē: non solum debebat lra
dicere. si non tuipse pcedis non educas nos de loco isto. sed. si
non pcedis tu nos nō educas nos de loco isto. qđ existente ista
intētiōe non repugnat ista lra quā moyses posuit in rñsione
lre quā deus posuit. nam deus dixerat qđ pcederet moysen: 2
moyses dixit. si nō tuipse pcedis non educas nos de loco isto.
ergo si deus pcederet cōsentiebat moyses qđ educeret illos de
loco illo. sed cum de⁹ pcederet: moysen deus dicebat pcedere:
qđ in verbis moysi nō determinabat quē pcedere deberet. er-
go non repugnat ista rñsio verbis dei: 2 tñ moyses intēdebat
repugnare: qđ alio ponere ista littera supflue. ergo non est ista
intētiō littere. C Item l; ista expositio possit stare fm lraz be-
breā aliquo modo: tñ fm lram nostrā non habet aliquā ap-
parentiā. dicit enim lra hebraea. (Facies mea pcedet te). Et
tunc sequunt⁹ verba moysi. (Si non facies tua pcedit non edu-
cas nos de loco isto). Ita qđ vtrūq; ponit facies. cum ergo
ibi non fiat differētia q̄tum ad deum pcedentē qui vocari vi-
detur facies: debet ingri differentia in aliquo alio. 2 qđ in pri-
mo dicit facies mea pcedet te: vt fiat differētia scōm intelligit
in plurali. i. (Si nō tua facies pcedit). i. nos. cōsiderando tñ li-
teram nostrā: non stat ista expositio: qđ lra nostra facit dñam
q̄tum ad faciem: qđ cum in lra quā dixit moyses dīcat. si non
tuipse pcedis. in lra quā dixit deus dicit. facies mea pcedet te.
ergo in hoc stat dñia 2 non fm qđ ista expositio faciebat dñiam
in pcedendo moysen vel pcedēdo hebreos. C Et adhuc fm
litteram hebraicā non concordat totaliter: quia deberet dici
in verbis moysi. si non facies tua pcedit nos: non educas nos
de loco isto. sed dicit. si nō facies tua pcedit: ita qđ non apparet

vtrū magis dīcat pro moyse solo qđ deus pcederet eum vel qđ
pcederet hebreos. C Aliter g vbi est. i. qđ deus dixerat moysi
(Facies mea pcedet te). i. qđ per faciē non intelligat ipse deus
sed intelligat aliquis angelus multū spālīe: qđ magis habeat re-
presentare deum qđ angelus qđ ante pcedebat in colūna nubis:
ideo vocat angelus iste facies dei. i. angelus hīs spālēm pote-
statem representādi deum. qđ apparet in facie. Et vocatur iste
ab aliqbus angelus facierum. moyses aut non fuit cōtētus qđ
pcederet eos facies dei. i. ille angelus qđ representabat facies dei:
sed qđ deus ipse pcederet. ideo dixit. si non tu ipse pcedis. i. no-
lum⁹ qđ pcedat facies tua sed tu ipse: aliqñ non educas nos de
loco isto. In hoc autē hieronym⁹ mutauit lram hebraicā quia
cum dīcat in illa. (Si facies tua non pcedit). Et hic in lra nra
dī. (Si nō tu ipse pcedis). C Circa qđ cōsideranda sunt
duo. Prīmū quare hieronym⁹ mutauerit lram istam a littera
hebraea. Scōm est quare magis mutauit ponēs sic. (Si non tu
ipse pcedis). qđ aliqd alterū. C Ad primū rñdetur qđ hierony-
mus cautissime mutauit. 2 rō mutandi fuit vt lra nō ponere
frustra: 2 vt cluderet itētiō moysi ex vbi ei⁹. cū. n. hic ponan-
tur dñie rñsio pma dī 2 replicatio moysi vt p; ex pncipio vboz
moysi: op; vāre modū p quē repugnēt. s; si ponat sic vt est in
lra hebraica nō videtur repugnantia ex ipsa lra. ergo op; assi-
gnare quendā alium modū per quē repugnent. Cum enīz di-
citur in lra hebraica ex verbis dei. (Facies mea pcedet te).
Et postea subiūgit. (Si facies tua non pcedit nō educas rē).
non est repugnantia ex parte eius qđ est pcedens: qđ cūq; ve-
limus signare per faciē. Eodē modo vtrūq; sumendo non
est etiā dñia ex parte eius ad qđ pcedit: quia in pmo dicit. (Fa-
cies mea pcedet te). In scōo dicit. (Si facies tua nō pcedit).
2 non dicit ad quid debeat pcedere. ergo non repugnat dictūz
moysi dicto. 2 sic esset supflū. C Et si dīcas qđ repugnat quia
dicit. (Non educas nos de loco isto). Rñdetur qđ nihil agit:
qđ hoc est in alia oratiōe. 2 hoc existēte pōt non repugnare dī-
ctum dei dicto moysi. ergo hoc nō facit repugnare. cōstita est no-
ta. p; aīz: qđ sicut in primo dicit. (Facies mea pcedet te). ita in
scōo potuit poni. (Si non tua facies pcedit). Et sic non repu-
gnat. 2 sic sequet oīz illa qđ b; in lra. i. nō educas nos de loco
isto. non ergo repugnat vna illarū duarū alteri ppter istam
oratiōē. (Si non tu ipse pcedis). cum ipsa per se non faciat
repugnare alteri. vt ergo iste due oīz repugnet fm qđ in-
tēdit moyses facere eas repugnare: op; vt mutarent⁹ verba in
latino cum fm virtutē lre hebraice non repugnent. C Scōm
erat quare magis sic mutauit qđ aliter vt diceret. (Si nō tu ip-
se pcedis). Rñdetur qđ hec habuit hieronym⁹ ex verbis moysi.
nam id qđ hic petebat moyses cōfirmabat inferi⁹. s; inferius
innuit qđ moyses peteret qđ ipse deus p se pcederet. ergo pete-
bat hic qđ ipse deus pcederet. p; enim qđ dicit infra. in quo enī
scire poterim⁹ ego 2 populus tuus inuenisse nos gratiā in cō-
spectu tuo: nisi ambulaueris nobiscū. 2 postea deus cōcessit h oī-
cens. (Et verbū istud quod locutus es faciā). Ergo hoc pete-
bat hic moyses cum istud pñomen demonstratiū (hoc) nō ha-
beat aliqd alterū ad qđ referri possit nisi ad hoc qđ est deus
pcedere. rectissime ergo 2 vifertissime mutauit beat⁹ hierony-
mus. (Facies mea pcedet te). i. āgelus qđ spālīter representat me.
2 vocatur angelus facierū. (Pcedet te). In hoc qđ dicit pce-
det te: non excluditur qđ pcedat populū. sed dicit pcedet te:
quia erat moyses ductor populū: 2 pcedendo ipsum pcedebat
populū totum. sic patet supra in pncipio. ca. cum dicitur. vade
ascende de loco isto rē. 2 segtur. mittam pcursozem tui angelūz
meum. non enīz negat in hoc qđ esset pcursoz populū: quia su-
pra. 2. 3. c. dicit qđ angelus esset pcursoz 2 Deutero. 7. c. (Et re-
quiem dabo tibi). i. auferam tibi oīm laborem 2 sollicitudinez.
oīligeat enim moyses populū istum hebreozū in vīsceribz
charitatis tanq̄ proximoz 2 tanq̄ subditos. 2 qđ peccauerant
colendo illum vitulū de quo supra memoratū est deum dese-
rentes: timebat valde ne deus desereret eos: 2 irruerent super
eos hostiles turbe atq; velerēt de terra. deus tollit ei hanc so-
licitudinez dicens qđ dabit ei requiē ab his angustiis. (Si nō
tuipse pcedis). i. non sufficit qđ pcedat nos angelus facierū: qđ
exigunt miracula aliqua ad perductionē huius populū per de-
sertum 2 introductionē in terrā chanaan: sed angelus non po-
test facere miracula: ideo non sufficit: sed tu ipse pcede nos. vi-
derat enim moyses qđ ex exitu de egypto deus fecerat pro eis
multa miracula: que si nō faceret nō potuissent vsq; ad locum
istum perducī hebrei. suspicabatur ergo moyses in futurum in
itinere terre chanaan tales casus affuturos in qbus necessaria

Doct. Inia.

25.15
Rñsio.Rñ. aduer-
sarij.
Confuta.
BRñ. ad se-
cūdū qñtū.

†

†

†

†

†

est miraculoꝝ opatio ad obseruationē stat⁹ israelitici. precipue
qꝫ credebatur moyses eē nūc sibi necessariā maiorē obseruationē:
qꝫ maiorē ptatē haberēt hostes in eos q̃ si non peccauissent: ⁊
alia mala frequentiora eis euenirent. Cum autē dicitur hic. (Si
non tu ipse pcedis). Accipiendū est sicut accipiebat supra in illa
lra. (Non ascendā tecum). ⁊ in lra. (Angelus meus pcedet
te. nam deus semp pcedebat israelitas necessario ⁊ subsequēba
tur eos: quia deus est super oia ⁊ infra oia ⁊ ante oia: ⁊ sic de
alijs differētijs positionū. sed dicebat pcedere si operaretur cum
eis miracula. si autē non operat⁹ miraculose: dato q̃ esset semp
cum eis non dicebat pcedere nec ire cum eis: quia nō appare
bant. Quia presentie diuine que in hoc cognoscitur distincta ab
oib⁹ alijs rebus: quia sola operatur mirabilia. (Non educa
nos de loco isto). Queret alijs quare moyses dicebat
si non pcedis nos non educa nos de loco isto: qꝫ sicut in itin
re indigebant directore ⁊ defensore: ita in loco illo indigebant
oꝛuatoꝛe. **R**ūdetur q̃ si deus nō esset ductor populi hu
ius caderet in manus hostiles ⁊ in multa infortunia. hec autē
infortunia non poterāt eis ita euenire existētibus in monte sy
nai sicut si itinerarēt. nam iste locus erat separat⁹ magis a tur
ba hostili q̃ alia loca per que trāsitari erant in itinere. ergo nō
ita irruerent hostes super eos exītes hic: sicut si in itinere mo
uerent. Item etiam si iste locus esset apud hostes: tñ magis
esset eis securū manere q̃ ambulare: qꝫ alie gentes moueban
tur contra eos in bellum putātes q̃ uellent inuadere terrā eo
rum. cum autē manerent in aliquo loco: nulla gens suspicaret⁹
q̃ uellent impugnare eam ⁊ non moueret ex aduer⁹ solū pugna cō
tra eos. cum uero mouerent⁹ omnes gentes suspicarent⁹ ⁊ con
uenirent contra eos ad delēdum eos. Item quia a loco illo
vsqꝫ ad terram chanaā oportebat transire per consinia multa
rum. ⁊ h̃ vna gens non pugnaret contra eos vel pugnās non
pualeret: nisi alia pugnaret ⁊ pualeret. magnum ergo pericul⁹
erat exire de loco illo si non haberēt ducem sufficientē ad p
tegendū ab omnibus aduersitatib⁹. ⁊ in hoc discretus erat val
de moyses. vnde si forte deus noluisset pcedere eos (cuius tñ
ozium disposuerat facere ab eterno) moyses ⁊ totus israelitas
populus non exirent de loco illo vt irent cōtra terraz chanaā
sed aut coniungerent⁹ madianitarū populis q̃ erant circa mō
tem synai vt declarauimus supra. 3. c. Et hoc qꝫ madianite p
tinebāt ad genus hebreoz cū eēnt filij abrae ex cethura. vel in
terra illa consūcta mōti synai popularent: qꝫ h̃ illa terra antea
non fuisset habitata: tamen postea habitabilis facta est ⁊ nunc
habitā. ⁊ precipua causa est propter fontem quē deus fecit ef
finere de petra ozeb percutiēte moysē petrā vt supra. 17. ca. ibi
autē nūc tota illa uallis moysi appellatur: ⁊ est habitata:
quia beneficio fontis illius tota irrigatur vt p3 in libro de vi
tificatione terre sancte vbi agitur de arabia. (In quo enī scire po
terimus ego ⁊ populus tuus). Hic cōfirmat suam petitionem
probādo eam esse rōnabilem. q. d. dīcē rōnabile est q̃ pcedas
nos sicut petimus: qꝫ alie non posset apparere quō ego ⁊ po
pulus tuus inueniremus grām coram te. moyses vnum dicit ⁊
aliud p̃supponit. p̃supponit enim q̃ deus haberet gratū sibi
moysen ⁊ populū suum. de moysē autē patet: qꝫ deus dixit su
pra. noui te ex nomine. ⁊ inuenisti gratā coram me. de populo
autem suo patet: quia deus acceperat eos in peculium de cunctis
populis terre ⁊ in regnum sacerdotale vt patet supra. 19.
ca. ideoqꝫ pro eis tanta fecerat. Et si dicas q̃ non bene per
suadebat moyses: quia populus debuisset esse gratus coram
deo: quia tamen peccauerat non erat gratus coram deo. R
spondetur q̃ h̃ populus peccauisset: tamen deus ei remisera
t iniquitatē: ideo redibat in pristinam gratiam. Sed nec est
hoc simpliciter verum: quia postea cum deus concessit hanc pe
titionem subdidit causam: scilicet inuenisti enim gratiam cor
am me: ⁊ noui te ex nomine. ⁊ non dixit aliqd de populo: q̃
populus non merebat⁹ aliquid: quia q̃ deus remisisset ei cul
pam erat ex pura dei benignitate: sed populus nō habebat tūc
aliquid. ppter qd apud deum aliquid mereret. cum vero acce
pit legem ⁊ deus eum in peculiare populū accepit merebatur
apud deum ex illo bono opere: eratqꝫ acceptus deo. Secū
dum est qd dicit moyses. s. q̃ non apparet quō ipse ⁊ populus
essent in gratia dei: siue q̃ inuenissent gratia ante oculos eius:
nisi hoc faceret. ⁊ satis rōnabiliter arguit: qꝫ quādo aliquis in
uenit gratiā in conspectu alicuius omnia opera illius sunt gra
ta ⁊ acceptabilia illi in cuius cōspectu gratiā reperit. s. q̃ deus
pcederet populū in via erat quoddaz bon⁹ populo ⁊ moysi. si
igitur erant grati in cōspectu dei debebit hoc agere. (In quo

scire poterimus.) Non intelligis in quo: id est in qua re. quia dato qd nō fecisset hoc de^o pro moyse z populo israelitico: adhuc in multis alijs rebus sciebāt se inuenisse gratiā corā deo: quia fecerat z cōtinuo faciebat p eis talia qualia non faciebat pro aliqua aliarū gentium. S; est accipiendū. (In quo scire poterimus). i. quomodo scire poterim⁹. q. vi. l. 3. multa bona nobis feceris in qbus videbamur inuenisse gratiā corā te: tamen si hoc nō agis: nō patebit nobis plene vtram inuenerimus gratiam corā te. (Ego z populus tuus). Posuit hic moyses specialiter z populū generaliter: qz credidit qd deus aliquid ageret pro eo. nec tñ in hoc de meritis suis gloriabatur: sed quia de^o ei dixerat: inuenisti grām corā me: z noui te ex nomine. certificatus ergo a deo qd placebat ei: voluit nomē suum interponere vt sic deus aliquāliter placaret. z ppter hoc deus postea placatus est: qz infra dicif. z verbū istud quod locutus es faciam: inuenisti enim grām corā me. (Inuenisse nos gratiā in cōspectu tuo). i. qd placet tibi de nobis z diligit nos. (Nisi ambulaueris nobiscum). q. d. nos petimus a te qd ambules nobiscum in via: z hoc non est difficile tibi. est etiā iustus. ergo si nō facis non patet quomodo corā te gratiā inuenerim⁹. z dicif. (Ambulaueris nobiscū). s. faciendo pro nobis mirabilia: in quo appareat te ambulare nobiscū. (Ut glorificemur ab oībus populis). Videntes enī omnes populi qualiter deus hebreorū faciebat talia pro eis quā nāli nullus deus gētiū fecisset pro cultorib⁹ suis: laudabāt z felicē p̄dicabant populū hebreorū sicut patet ps. 144. beatū dixerunt populū cuius hec sunt: z benedic⁹ populus cuius domin⁹ deus eius. sic enim z alie gentes laudabant hebreos: qz habebāt legem z ceremonias rectissime ordinatas vt p3 Deuter. 4. c. cum dicif. hec est sapiētia nostra z intellectus coram populis: vt audientes vniuersi p̄cepta hec dicant. enī populus sapiens z intelligēs z gens magna: nec est enī alia natio tam grādis. (Qui habitat super terrā). Infra terrā nullus ppl̄s habitat: nisi accipiat ppl̄s pro turba miserorū dānatorum. poete enim magnū populū sub plutone deo inferorū constituebāt: z in campis elisys vbi viri virtuosī purgati sunt similiter magnū populū. Sed isti non proprie vocant⁹ populus: qz populus est multitudo viroꝝ cōmunicantiū loco z lege z alijs cōicationibus ad per se sufficientiā in liberis z equalib⁹. s; qd aliquāliter cōcluditur ex verbis Aris. 5. ethicorū. vbi tractat de iusto simpliciter qd est politicū. z de iusto s; quid: z in. 3. politicorū. sed inter dānatos non existit iste cōditiones: ideo nō vocant⁹ populi. Primo qz non sunt viri sed spiritus. Secundo quia non cōmunicant lege. nam ibi nullus ordo est sed sempiternus horroꝝ inhabitat vt p3 Job. c. 3. quia non conueniunt isti ad per se sufficientiā. i. qd ex hoc qd conueniūt habeant sufficientiā oīum necessariorū ad totā vitā. qui autē dānati sunt non conueniunt ad per se sufficientiā sed ad penarum persolutionem. Item quia populus cōstitit s; cōmunicationē iusti in liberis z equalibus. in inferno autē nihil tale cōsideratur. ergo non sunt populi. Eodē modo z illi qui sunt in vita eterna felicitatis paradisi nō vocāt⁹ populus: qz non sunt viri: z sic de alijs cōditionibus. scriptura tñ sacra vocat interdū populū congregationem spūm bonorū in lyngo. sicut dicif de abraā qd mortuus est appositusq; est ad populū suū vt patet Gen. 25. ca. i. positus est cū alijs aiabz beatīs in lyngo. sic dicitur de isaac Gen. 25. sic de iacob Gene. 49. ca. sed non est proprius modus loquendi. Lum autem dicitur. (Qui habitant super terram). Non ponitur ad differentiam aliquorū populorū qui sub terra habitent: quia nulli tales sunt. sed ponitur ex superabundantiā: quia sic verum est qd omnes populi quotquot sunt habitant super terram. Nec valet si arguas de antipodibus nostris siquī sunt distantes a nobis per declinationem dimidiē sphere vel quasi. nam z isti super terrā sunt: aliqñ nullus populus eēt super terrā: qz si diceremus illos esse sub terra quia antipodes nostri sunt: ita illi dicerent nos esse sub terra: qz eorū antipodes sumus. z sic posset argui de omnibus gētibz. de his magis dicitur Deuter. 6. c. dicitur autē. (Ab omnibus populis qui habitant super terram). Non qd miracula que faciebat deus pro iudeis scirent omnes populi z laudarent deus hebreorū beatificarentq; hebreos: qz quedā illoꝝ erant que non poterant in omnib⁹ populis sciri esse miracula aut qd facta fuissent. Alia erant facta p iudeis que necesse erat oēs populos cognoscere facta eē: z qd cognoscerēt illa esse mirabilia: z tñ nesciebāt quis deus illa egisset: aut dato qd cōstaret deum verum illa egisse: tñ non cōstabat vtrum egisset pro iudeis aut pro alijs populis vel ex aliā cā. de qbus lati⁹ dicif Deut. 28. c. super partē

Q.5.16

¶ **Al**
¶ **Q**uod moyses
dicebat si
nos non pre-
disces. cum es
in loco illo
deo dire-
ctore et co-
servatore in-
digeat sic
in itinere.
¶ **B**onif.

ॐ नमो.

B

Discretus
fuit moyses
i petendo ne
eos educe-
ret si ipse n̄
pcederet.

†

Obiectio.

Ruño.

٤

十

†

+

↑

†

D
Poetar
figmēta.
Dpl's gē
fit.

Illi q in
inferno
degūt nō
būt ppli
rōnem.

Qui sūt
i paradī
so n̄ pñe
pp̄is vo
cari.

Eludic
cauillū.

Mira
culorū q̄
de² facie
bat p̄ is-
rlitis: q̄
dā erant
nota oī-
b⁹ gētib⁹
q̄dam vō
non.

† super partem. (Uidebunt omnes populi terrarum qd nomen domini inuocatu sit super te). et ibi vide. (Dixit autem dominus ad moysen). Quia non fuerat moyses contentus prima responsione et replicauerat contra deum: respondet hic aliter deus concedens totum quicquid uult moyses. (Et uerbu istud qd locutus es facia). i. non solum ea que supra dixi facia: sed etiam h qd nunc locutus es. i. qd nunc petisti. s. ut ego pcederem israelitas in via. (Ut glorificemur a cunctis populis). Uerbu qd ponitur hic in hebreo pot signare honorem uel distinctionem. si autem significet honorem sic ponit lram. s. ut glorificemur: et sic expositus fuit supra. Si autem accipiat pro distinguere: est sensus. domine pcedas nos ut distinguamur a cunctis populis. q. d. alij populi diriguntur per angelos: nos autem dirigemur per teipsum. Et patet hoc qd angeli primi et secundi ordinis uant ad custodiam hominum spaliter et ad custodiā populorum. de hoc ps. 46. principes populorum congregati sunt cum deo abraā. i. angeli q custodiunt populos. Et sic dicunt sapientes hebreorum q quando israel erat in gratia dei solus deus dirigebat eum: cū uero peccabat dabab ei vnus de angelis in pncipem. s. michael. (C. 33. hoc nihil est: quia deus p se nullius populi est seruator aut rector. omnes enim comisit ministris suis alis esset mutatio ordinis q deus haberet ministros: et tñ ipse eet minister. Item qd Dani. 10. c. cū agitur de reuelatiōe facta danieli de pugna angelorum. s. inter pncipem persarū et hebreorum: et uocatur ibi pnceps primus michael: et ibi notant ad huc esse multi alij pncipes hebreorum: quia sic dixit ibidem angelus gabriel q fuisset ei in adiutoriu michael vnus de pncipibus primis gentis hebreorum: et tñ non erant tunc indei in peccato: qd ille erat finis quasi captiuitatis babylonice qñ redituri erant in terrā suam: et iam peccatū suum luerant. ergo oī tēpore siue cum essent in peccato: siue cum in grā: regebant per angelos cōstitutos illi populo in pncipes. (Inuenisti enim grām corā me). Dic ponit causa supioris pcessionis. erat enim aliquid magnū q deus concederet se pcedurū in via. hic tamē concessit et dicit q ideo fecit qd moyses inuenit grām in cōspectu eius. i. qd placebat ei: et quicquid moyses faceret aut diceret deo bonū uidebat. Q. autē sic grātiā inueniret corā deo erat q deus eū ab eterno ad magnas res pordinasset. (Et teipsum noui ex nomine). i. in hoc tāto populo solū te noui ex nomine. s. qd te habeo in valde magna reputatione: alios uero in modica. sicut illi qui nomina tim cognoscunt et uocant a regibus et magnis uiris sunt honoratioribus illis qui nō cognoscunt ex nomine. Quō autē deus cognoscat aliquē ex nomine supra in hoc. c. magis dictum fuit. (Qui ait). s. moyses. (Ostēde mibi faciē tuā). Gradatim tēdit moyses in petitionē: quia antea petierat et ipetranerat q deus pcederet populū: nunc autē petit qd demōstraret ei essentiam suā: qd est maximū bonū et in qua uisione cōsistit beatitudo: h non in tali modo quali uidit eā moyses. et facit hic moyses sicut faciūt serui dominis suis. cū enim petunt aliquid et uident eos gratos sibi atqz facili ter cedentes: petendi ulterioza accipiunt cōfidentia. moyses ergo quia uidit deum gratis cōcedentē atqz dicentē: inuenisti grātiā coram me: fuit accēsus ad petendū efficacius: et ulterioz aliquid. s. (Ostēde mibi faciē tuā). Supra enim hoc petere inceperat dicens. ostēde mibi faciē tuā ut scia te et inueniā grātiā ante oculos tuos. deinde tñ omīssa illa petitione uersus fuit ad alterā. s. ut deus pcederet eos ut p ex supioribus. cū uero obtinuit hoc rediit ad pōzē petitionē. s. ostēde mibi faciē tuā. et in hoc petit moyses dari sibi cognitionē essentie diuine: que est clarissima et pfectissima cognitio qualis per uultū signatur.

† An uisio quā habuit hic moyses de deo esset p essentia dei uel in aliqua figura.

Questio. 17.

† Qd autem uiderit moyses deus per eēntiam est cōis positio oīum catholicorū doctorū. qd satis inuēit Nume. c. 12. s. nō per figuras et enigmata deum uidet. Sed hic nō uidetur ei pcessa ista uisio: qd dicit. j. qd moyses non posset uidere faciē dei: et tñ uisio que est per essentiam ptinet ad faciē. Item qd dixit ei deus qd poneret eum in foramine petre ne uidens moreretur. si tamē uidisset eēntiam diuinā nihil magis moreretur aut uiueret existens in foramine petre q extra petra. Item qd dicit trāssit gloria mea. et postea dicit donec transeā. trāssire autē ad corporalia ptinet et habētia corporum proprietates. uisio autem per essentiam nihil corporeitatis habet aut fit per modū cognitionis corporalis. ergo nō est uisio per essentia illa que hic cōicata fuit moysi. Item qd dicitur. j. ptegam te. q. d. hoc qd uidebis aut uide-

re posses ita est excellēs qd moreris nisi ego te ptegeris: ideo ego te protegā. sed uisio per eēntiam nō est aliquid tale qd in corpus agat ad aliquā corporis imutationē. ergo nō est hic uisio per essentia sed aliqua cognitio sensitua. Item qd dicit. j. ponā dexterā meā super te donec transeā: et cum trāssero auferam dexterā meā et uidebis. ergo sequitur qd ista uisio erat sensitua: quia ad uidendū per essentia nō oportet poni manū super oculos aut tolli: qd ad hanc uisionē oculi nihil cooanē. Item qd dicit. j. et uidebis posteriora mea cum trāssero: faciē autem meā uidere non poteris. distinguunt enim hic positiones corporū. s. ante et retro: siue facies et posteriora. et ista uident per motū cum dicitur. trāssibo. sed uisio per essentiam nec habet ante nec retro. ergo non est hic uisio per essentia: que cōmunicatur: sed uisio aliqua sensitua. Item ad hoc vno modo qd moysi fuerit cōicata uisio dei per essentiam sicut pbatum est: et est cōis sanctorū doctorū assertio: tñ non fuit facta hic ista uisio ut patuit ex supradictis rōnibus. Quā autē fuerit uisio ista non potest clare cōstare ex lra. hoc tñ constat qd ante tēpus hoc nō uiderat moyses deū per essentia: aliōquin non postularēt. ostēde mibi faciē tuā: si eam semel uidisset. Quid autē fuerit ista uisio de qua lra loquitur. Item qd fuit quedam uisio sensitua pfectissima. s. qd de causauerit qd daz corpus humanū ex aere: qd ita lucidū et pulchrū reddidit quale nunqz fuit nec erit de aere: nec poterat aliqz homo excogitare: in quo poterat eē lūma getatio potētie uisue tanqz in pfectissimo obiecto suo: et tanta erat excellētia illius lucis qd non poterat eam cōtemplari fm se oculus hūanus. et non solū illud corpus erat excellens in luce: ita qd esset intensissime lucidū (si fas est) sed etiam (qd magis est) deus addiderat illi luci quandā pfectionem accidentālē. s. qd dam gratitudinē fm quam ita cōplacebat oculis humanis qd nihil eēt qd magis cōplacere possit: et in quo tota potētie uisue fruitio esset. ordinauerat autem sic deus istud corpus ut in pte anteriori qd dicit facies eēt radij lucis intensissime et maxime gratitudinis: ita ut nullus oculus hūanus fm armonia quam habet in corpore ad huc corruptibili eā intueri posset. et si forte intueret illam et ab ea imutaret: ita erat excessiua qd occideret hominē obstupesciēdo: sicut fit quādo uidemus aliqz ualde terribilia: ideo deus noluit demōstrare istam partē anteriorem moysi dicens. non uidebit me homo et uiuet. i. nullus poterit uidere lucē istam tam excessiua quā moriā. Pars aut posterior habebat radij lucis multū intēse et grate: intātū tamen erat intensa ut hominū oculi possent ferre illam: et hanc uidit moyses cum dixit deus. uidebis posteriora mea. ad hoc autem qd moyses uideret posteriōz huius lucis partē et non anteriōrē posuit eum deus in foramine cuiusdā petre in monte synai: et trāssit deus ante foramē illud: et cū trāsseret posuit deus aliā quam nubē densāz ante foramē lapidis illius ne uidere posset moyses radij faciei: et cum trāssisset ita ut iam illos uidere nō posset: abstulit deus illā nubē densāz de foramine petre: et tunc moyses uidit tergum transeuntis illius corporis luminosi atqz gratissimi. Et hoc est qd dicit. j. cūqz tranferit gloria mea: ponam te in foramine petre et protegā dexterā meā donec transeam: tollāqz manū meā et uidebis posteriōra mea: faciē autem meā uidere non poteris. Ecce lector quicquid es: clarissime ex lra resultare uidebis si sine inuidia cōspicere uelis. Et posito isto fundamēto rñdebitur cum arguat de moysi qd ipse petierit uidere faciē dei: qd h petierit tñ non est datū sibi ut nunc uideret faciē dei. i. essentiam eius: sed datum est postea. nunc uero dedit ei quandā uisionē multum consolatiua: que tñ fuit corporalis. Si autē arguat qd dicit. j. ego ostēdam tibi omne bonum meū. et tamē non demonstrat omne bonum dei nisi monstrat essentia eius que est summū bonū. ergo fuit mōstrata diuina eēntia. Rñdetur qd locut⁹ fuit de bono dei qd corporaliter picipi pōt. s. ego ostēdam tibi oē bonū meum. i. totū bonum uel pfectionē meā fm quā ego possūz letificare hoīes corporales. Altr dicit pōt qd de pmisserat ei demōstrare totū bonum suum: et sic promiserat demōstrare essentia suā. sed nunc non ostēdit ei essentia suā: sed quoddā bonum in imagine cōdelectatiū sensitue. Alio modo rñderi pōt circa istam pncipalem qōnem qd moyses uiderit essentia dei et uiderit eā nūc in monte: tñ non fuit idem tēpus uidendi essentiam et uidendi corpus illud lucidū. Circa quod sciendū qd deus mōstrauit hic moysi duo. Prīmū fuit eēntia diuina que solo intellectuāli intuitu concipit: nec fit aliqua mutatio aut trāssitio aut occulta tio ad illam. s. qd non opz ad illam qd gloria dei dicat trāssire: nec qd moyses ponat in foramine petre: aut manus dextra dei

Exodus * Abulenſis.

Quinta.

Sexta.

B

Doc. dter:

Petitio.
Quid fuit
uisio quā
moyses ha
buit de deo.
Rñſio.
Aduerte le
ctor.

Nota.
Rñ. ad ar
gumētū fa
ctū i expo
ſitiōe text⁹

Obiectio.

1. rñſio.

2. rñſio.

Alia poss
tio circa pnc
ipale qñtū

Hebreo-
rū sapiē-
tes ostē-
t qd cū ipſi
erant in
grā dei:
de ipſos
regebat:
cū uero
peccabāt
dabab eis
michael
archāge-
lus.
C. 33. 1.
Scda.

†

†

†

†

†

Scda.

Tertia.

Quarta.

D L'ouenientior est bec pō ponens deum hic a moyse vifū fuisse p' effentiam.
Rō. 1.
Scōa.

Tertia.

Potētia vi
fua iter po
tētiā fēti
nas exter
nas p'cipua
est.

Rīfio.

1. expō.

ponatur super moysen et videat posteriora et non anteriora. bec enim oia corporalia sunt. et de ista visione modicū tangit littera bec et obscurē. Scdm qd deus hic demonstrauit fuit quoddam corpus lucidū sicut supra descripsim⁹ illud nihil tollendo aut addendo: et ad hoc fuerūt facie omnes ceremonie que ponūtur in lra. de hoc enim corpore vifō clare loquitur tota lra. Et ista positio est ouenientior qm pma. nam ista ponit totum qd ponit pma: et non repugnat ei vllaten⁹ in modo assignādi visionē. ponit insuper et visionē eēntie diuine nunc factā: qd valde cōuenit. **¶** Primo qd cōstat qd deus demonstrauit se moyfi per essentia: sed nō videtur esse aliud tempus cōuenientius in quo e demonstrauerit deus moyfi qd hoc. ergo nūc demonstratus fuit. **¶** Itēz nunc petiit moyses a deo qd monstraret ei facies suam. i. eēntiā suā: et deus demonstrauit ei quoddā corpus luminosū. si autē non demonstrasset etiā essentia suam nihil ad ppositū ageret rīdendo petitiōni moyfi. **¶** Itē valde fundatur ista positio in littera: qd dicit. ego ostēda tibi omne bonū meum. deus enim in seipso est bonū spūale cū sit spūs. quia tū dicitur esse bonū nostrū: eo modo erit bonū nostrū quo pficit nos. et qd infinitus est: pōt perficere nos omni modo quo pfici possum⁹. nos autē qd et spūales sumus et corpa bītes possum⁹ pfici spūalr et corporaliter. tunc ergo deus nobis oē bonū suū demonstrat qd nobis bonum qd est spūaliter bonū et corporaliter bonum idēcat. sic igitur fecit hic: qd demonstrauit summū bonum intellect⁹ quod est pfectissimū bonum suū. i. eēntia diuina s; se clare cognita. demonstrauit etiā bonū corporale. Et iā et quia corporaliter aliq; perfici pōt fm potētiā receptiuā: deus voluit pficere moysen mōstrando ei bonū quod est maxime fm corpus pfectissimū. potissimā autē perfectio corporalis est fm potētiā perfectiōrē inter corporales. inter has tū potētiā visuā p'cipuā constituimus: qd vt ait pbs in p'hemio metaphy. sensum visus plus diligimus: qd plures rerū nobis differētiās ostēdit. dedit ergo deus moyfi bonū qdā maxime pfectissimū fm potētiā visuā monstrādo ei qdādam corpus lucidissimū atq; gratissimū: cuius tanta erat excellentia pulchritudinis et lucis radiose vt illā oculus in armonia corporis adhuc mortalis tolerare fm se totam nō potuerit: s; solum vidit moyses posteriōrē partē illius lucis que remissior erat. Sic ergo omne bonū dei moyfi monstratū est. nō qd omne bonū qd deus habebat explicite: qd multa alia genera delectationū mōstrare potuisset. sed mōstrauit omne bonū qd moyse fm intellectū et fm visum recipere poterat. Ab ista autem magna luce corporis illi? quā vidit moyses tātū mutatus est qd non solū delectatus fuit in visione: sed etiam vultus suus radios induit luminosos. vnde dicit. facies eius cornuta ex consortio dei: et non poterāt intēdere in eum filij israel nisi poneret velamē super vultū suū vt patet sequenti. c.

¶ Quare deus moyfi mōstrauit corpus tam lucidū vt nō posset videre partē illius anteriōrē.

¶ Queret aut aliq; de isto corpore luminoso qd de⁹ monstrauit moyfi: qre fecit illud tā luminosū vt moyses nō potuerit videre vultū ei⁹ sed partē posteriōrē. Nā solū fiebat istō corpus vt videret illud moyses cū de⁹ vellet ei ostēdere bonū suū. facere igitur tale corpus quale moyses videre non posset videbat esse frustra. **¶** Rīdetur qd deus fecit istō corpus ad cōplacendū moyfi vt demonstraret ei omne bonum suū. moyses enim solum petiuerat videre essentia dei cū dixit. ostēde mibi faciem tuam. Deus autem (q; moyses inuenerat gratiā in cōspectu eius) non solum voluit ei ostēdere essentia suā in qua delectaret fm intellectū: sed etiam corpus illud luminosum in quo sūme delectaret fm visum. fecit autē in hoc corpore duas differentias luminis et pulchritudinis. Una que erat tanta quantā posset pati oculus būanus adhuc in armonia mortali existens ad hoc qd vltimate pficeretur: et fm hoc pficiebatur quantū erat perfectibilis: et poterat delectari in statu mortali adhuc existēs. Alia autē differētia luminis et pulchritudinis quam nō poterat tolerare oculus adhuc mortalis existēs ppter suā excellentia: fuit ad hoc qd moyse moueretur in laudē dei cognoscēs tantam esse lucē eius vt nec ab hominibus experiri posset. Ex hoc etiā insurgebat quoddā gaudium intellect⁹ intelligēs lucem ita pfectissimā ad quā sensus accedere non valet. Lōclusum autem ex superioribus manet deum demonstrasse moyfi hic lumen corporale ad delectationē visus: et essentia suā ad summū gaudiū et pfectionē intellect⁹. (Ostēde mibi gloriā tuā). i. eēntia tuā que est sūmū et gloria. signat enim gloria aliqd maximū. sic enim dicimus de ali

quo qd est i magno bonore et prosperitate temporalū et icolumitate ceterisq; bonis fortune et nature qd iste est nunc in tota gloria sua. in deo autem summū qd excogitare possumus est essentia sua: ideo illa vocatur gloria eius quam petit moyses demonstrari. tenendo istam secundā expositionē quam tenui. **¶** Alio modo accipit gloria pro quodā magno apparatu et ornatu pulchritudinis et p'inet ad vestes. et sic pōt accipi gloria in deo p illa maiestate corporis luminosi: qd non fuit aliq; formatū corpus ita splendidū. et ista etiam pulchritudo et excellentia p'inet ad gloriā vestium: quia in corporibus beatis est lux sicut est in nobis vestimentū. sicut patet ps. 103. i. cōfessionem et decore induisti amictus lumine sicut vestimento. hoc modo accipiēdo gloriā p'inet ad primā expositionē. i. qd moyses peteret a deo mōstrari sibi gloriā dei. i. excellentia apparatus dei apparētis in corpe luminoso. s; sic dixim⁹ scōa est melior. (Rīdit). i. de⁹. (Ego ostēda tibi oē bonū meū). Supra expositū fuit hoc s; vtrāq; expositionē. Nā tenēdo pma pōnē. i. qd deus mōstrauerit solum corpus illud luminosū debet dici. (Ego ostēdam tibi oē bonū meum). i. omne bonū quo ego letificare possum corpora fm visus: quia mōstrauit illud corpus lucidū valde qd transiit ante moysen positū in foramine petre: et nō loquitur de bono dei spūali quo letificat spūm: qd est eēntia sua. **¶** Vel aliter ego mōstrabo tibi omne bonū meum. i. tam bonum qd est essentia sua qd bonū qd erat corpus luminosū delectans visus. sed bonum qd erat eēntia non fuit nunc demonstratū sed post. **¶** Aliam positionē. i. scōam tenendo dicēdum est. (Ego ostēdam tibi omne bonū meum). i. ego demonstrabo tibi oia bona quibus ego delectationē possum facere hominibus. i. bonum spūale qd erat essentia: et bonum corporale qd erat corpus illud luminosū visum. et sicut p'misit ita tūc vtrāq; demonstrauit. In hebreo dicit. (Ego trāsire faciam corā te oē bonū meū). Et hoc apparet referri ad illud corpus luminosū qd transiit ante moysen in quo p'sentabatur magnū bonū dei. i. magnū bonum qd deus faciebat ad delectationē moyfi. sed dato qd sic intelligat non tollitur qd deus demonstrasset moyfi tunc essentia suā. Hieronym⁹ autem caute attendēs: quia vidit qd lra hebraica intēdebat signare qd de⁹ demonstraret moyfi essentia suā et illud corpus luminosum delectabile: et vtrāq; non cōpetebat transire sed vni soli. i. corpori luminoso. posuit verbū qd vtrāq; cōpetebat. i. mōstrare: dicens. ego ostēdam tibi omne bonū meū. i. bonum qd est eēntia delectās animā: et bonū qd est corpus luminosū delectās potētiā visuā. (Et vocabo in nomine dñi corā te). i. qd transiero corā te erīstēte in foramine petre inuocabo in nomine dñi. i. qd ego dicā corā te nomē dñi. i. qd deus diceret nomen suū corā moyse et non moyses. et vocauit domin⁹ nomen suū. i. illa nomina qd infra ponunt. dominator dñe deus misericors et clemens etc. Et istam vocationē faciebat deus vt moyses audiret quādo deus trāsiret: et respiceret postq; trāsisset ad videndū posteriōra ei⁹. Et iā vt moyses addisceret illa nomina a deo et doceret hebreos vt sic ipi deum inuocarēt. lra autem nostra h; hic (Inuocabo). qd tū infra. i. sequenti. c. quādo cōpletur hoc qd p'mittebatur non ponitur in lra nostra qd deus vocauerit: sed qd moyses. i. cūq; descendisset domin⁹ per nubem stetit moyses corā eo inuocās nomen dñi. quo transeūte corā eo ait. dominator dñe deus etc. ideo fm istam nostrā exponi deberet mutādo verbum p'me p'sone in tertiam dicēdo. (Inuocabo in nomine dñi corā te). i. faciam inuocari corā te nomen domini. Vel. i. qd quādo transeūro ante te tanta bona demonstrabo tibi qd faciam te inuocare nomen dñi. i. domine deus dñator clemēs etc. **¶** Dicit enim Ra. fa. qui sequit hanc expositionem qd transiit deus corā moyse in figura hominis: et habebat in orislo suo scripta ista. i. 3. nomina: et moyses videns legit illa. Magister in historia scholastica dicit. (Inuocabo in noie domini corā te). i. faciam me vocari deum et dūcē vestrū ex miraculis que faciā: et non ob aliud nisi qd miserebor cui miserebor et clemēs ero cui clemēs ero. Sed ista expositio non multū conuenit: qd fm hoc referret ista vocatio ad futurū. i. qd in futuro deus vocaret dūcē et princeps eorū ex miraculis que faceret. sed lra ista refert vocationē ad p'sens. i. qd deus imediate vocauerit aut moyses: qd dicit sequēti. c. cūq; descendisset domin⁹ per nubē stetit moyses cum eo inuocās nomē domini: quo transeūte ait. dñe dominator deus etc. non ergo pōt vllō modo referri ista vocatio ad futurū. (Miserebor cui miserebor). Referatur hoc ad concessionē factā moyfi. i. qd deus concesserat ei se demonstraturū gloriā suā sive essentia: et illud corpus luminosum:

Scōa.

B

1. expō.

2. expō.

1. lra hebraica.

+

C

Expō
Ra. fa.
Expō
magi
historie
scholasti
ce.
Lōfuta.
expōniā
magi
historie
scholasti
ce.
+

nosum: et quod inuocaret coram eo. ne forte autem subiret moysi quedam cogitatio merito suorum quod ipse multa mereretur quod deus ei tanta demonstrabat: subiungit deus quod non erat ex meritis moysi sed pura dei bonitate: cuius dicitur. (Miserebor cui miserebor). id est. miserebor cui voluero miseri: et non ob aliam causam alicui misereor nisi quod volo. Et hoc inducit apostolus ad Romanos. 9. c. sub eodem sensu volens statuere diuinam predestinationem. scilicet quod fiat ex gratia merita dei: et non ex meritis dicentis. moysi dicit deus miserebor cuius miserebor. igitur non curreris nec volentis sed dei miseretur est. id est. solus ista pueniunt ex misericordia dei et non ex actibus nostris. (Et clemens ero in quem mihi placuerit). Ad eandem sententiam pertinet. sed est duplicatio verborum sicut sepe fit in sacra scriptura. Primum accipit ista ut diuersa si considerentur signata bonorum nominum misericordia et clemencia: quia misericordia est compassio habita de illis qui miseria patiuntur. clemencia est beniuola remissio peccatorum. est ergo misericordia ad penam: et clemencia ad culpam. utrumque autem deus agit: quia et patiens est dolores inter dum compassione auferendo illos: et criminosis interdum peccata remittit gratia conferendo. Vel primum ista accipit ut diuersa eo modo ut innuit ista apostoli ad Romanos. 9. c. scilicet quod primum signet solam inclinationem ad misericordiam. secundum vero signet ipsum actualiter miseri. sic enim dicitur. moysi dicit deus. miserebor cui? miserebor: et misericordiam prestabo cui? miserebor. prestare misericordiam dicit actum succurrendi ex compassione illa que vocatur misericordia. (Rursusque ait. non poteris videre faciem meam). Declarat deus moysi modum illius visionis quas daturus erat: et erat monstraturus duo moysi. scilicet eentiam suam et corpus quoddam luminosum: valde. moyses autem solus ante petierat videre eentiam. et de visione eentie non est ista ratio. scilicet non poteris videre faciem meam: quia visio preentiam cum clara sit de visio faciei. sed respondet quodammodo scilicet visibilis quod erat corpus illud lucidum quod erat factum de aere: et ita erat lucidum quod nullo modo oculi humani in mortali corpore possent tolerare tantum fulgorem: eratque istud corpus (ut supra dictum fuit) plene lucidum in parte anteriori: sed non ita in posteriori: ideo anteriori moyses videre non potuit quia moreretur si videret. et hoc est quod dicitur. non poteris videre faciem meam. in parte posteriori non erat tanta lux: et hac potuit videre moyses. (Non videbit me homo et viuet). Dat causam quare non poterit moyses videre faciem dei: quia nullus homo videbit et viuet postea: sed immediate ut viderit moysi. erat enim tantum fulgor in parte illa quod oculis humanis in corpore adhuc mortalis armorie existeret illa sine corruptione sua et totum corpus immutatione videre non poterat. deus autem volebat nocere moysi: non monstravit ei faciem suam. Non potuit autem intelligi de visione dei per eentiam: quia tunc esset sensus quod deus diceret moysi quod non posset videre eentiam eius. Sed hoc falsum est cum sepe probatum sit quod moyses deum viderit per eentiam. et hoc tenet omnes catholicos doctores. (Et deo dicitur. non videbit me homo et viuet). id est. non poterit me videre per eentiam homo dum est viuens. non potest stare sic intelligendo et referendo ad eentiam dei: quia tunc non potuisset demonstrari eentiam dei paulo quod viuens erat: et tamen de eo omnes doctores catholici prestant quod viderit deum per eentiam. et ideo apostolus ad Corinthis. 1. c. 12. id est de se inuit. non oportebat mortuum esse ad hoc quod deum viderit. Vel si intelligatur. (Non videbit me homo et viuet). id est. non poterit aliquis videre eentiam meam quando statim morietur falsum est: quia visio eentie dei solus pertinet ad intellectum et non causat aliquam passionem in corpore: vel etiam in apprehensione phantastica. visio autem corporalis non causat mortuum per se: quia spiritus visibilis non habet actionem realem sed spirituales: tamen causat quoddam impressionem forte in phantasia. et quia phantasia in nobis distatur multum: nunc nostre tamen veros dolores et egritudines et mortem sepe sicut per in amantibus. nam obiectum non habet actionem realem super potentiam susceptiuam sed solum immutationem spirituales. cum tamen spiritus obiecti pulchri in phantasia suscepta est et iudicat tanquam bonum et fruibile mox per occupabilem mouet ad desiderium fructuorum. et quia iste vires. scilicet irascibilis et concupiscibilis sunt magis de complexione corporis quam phantastica virtus commouet totum corpus et incidunt atque desiccant cum non ferimur in amatum apprehedentes illud. in visione autem eentie diuine cum non fiat per aliquam spiritum a sensibilibus accepta nulla fit successio phantasmatis in potentia phantastica: et contra nec phantastica virtus valebit imutare vires affectivas aut totum corpus ad aliquam passionem. fit enim pure visio diuine eentie per intellectum sine aliquo alia potentia aut virtute naturali vel aiali. non ergo morietur aliquis: nec incurrit aliquam egritudinem aut corporalem immutationem quia videt diuinam eentiam: sed potest homo currere magnam immutationem et mortem ex sola visione alicuius alterius rei. referendo ergo ad visionem illius corporis lucidi est sensus. (Non videbit me homo et viuet). Quia excuset se deus de ostendendo faciem illius corporis luminosi moysi. dixerat enim deus. (Ego ostendam tibi omne bonum meum). Putaret ergo moyses

quod monstraret ei totam illam lucem corporis repstantis dei. deus autem dicit quod non monstrabit ei faciem. id est. partem anteriorem illius lucis sed posteriorem partem. et hoc non quod deus recuset demonstrare moysi anteriorem partem lucis: sed quia moyses non erat susceptiuus tanti luminis. dicitur. (Non poteris videre faciem meam). id est. non est tanta resistencia potencie visive humane: aut potest non est ita fortis complexio perpetua armorie organici visui ut possit tu aut aliquis homo viuens videre tantam lucem quanta est in facie mea. id est. in anteriori parte huius corporis luminosi quod tibi ostendam. nam non videbit me homo et viuet. id est. nullus homo potest me videre per partem anteriorem huius corporis luminosi quando morietur. Alii autem dixerunt quod visio faciei dei est cognitio clara dei. cognitio autem in posterioribus est cognitio per effectus suos. prima cognitio. scilicet clara non fuit data moysi quia non viuens homo sic videns. secunda fuit ei cognitio quod est a posteriori. Sed ista expositio multum allegorica est: et non est vera propter duo. Primum quia ista negat deum fuisse visum preentiam a moysi. quod tamen falsum est ut sepe dictum est. Secundo quia non potest intelligi aliquo modo de cognitione dei in se nec cogniti per se nec per posteriora: quia non oportebat aliquam talem mutationem qualem in ista assignat fieri ad cognitionem dei claram: vel ad cognitionem dei per posteriora: quia quilibet barba est pure intellectiva. scilicet aut preentiam aut per se cognita abstractiue. sed hic ponit quoddam formatio corporis luminosi ut probatum fuit supra: et abscondit moysi in foramine petre ut non videat anteriorem partem illius lucis. ergo non est ista visio ipsius dei clara aut per posteriora. Dicit autem rab. cabadiagaon. quod deus forma uit quoddam nubes valde lucida cuius pars anterior erat improporionata visui humano propter sui puritatem: ita quod si obisceret oculis humanis nimis noceret et videri non posset: sicut sol in meridie existeret huius luce imposita oculis nostris. nam sensibile excellens corrumpit sensum. pars autem posterior illius nubes erat lucis tante quanta oculis humanis poterat aspici: et erat delectabilis valde. Et ista portio satis est rationabilis. magis tamen obm est ut diximus. scilicet quod erat quoddam corpus tanquam corpus humanum lucidissimum in parte anteriori tali luce quali a mortalibus non cernitur: in parte autem posteriori erat lux tanta que proportionaret potencie visive adhuc mortali: et erat valde delectabilis: et hac vidit moyses. et talis lux fuit ista quia forte nulli mortalium deus visus est. Non est igitur hoc intelligendum de visione per eentiam: quia ista coicata fuit paulo et moysi sed ex hoc non fuerit bini: quia ad hoc quod aliquis sit beatus requiritur non solum beatus clara visionem eentie dei: sed et quod sit certificatus de continuatione illius visionis: et requiritur lumen glorie. scilicet gratia summata tollens omnem defectum rationis practice et voluntatis pueritatem et potenter ut executionem deordinationem. requiritur et mantenentia gratie increate ad continuationem actus beatifici: et ad non omittere aliquem nec committere contrarium. que omnia defuerunt in paulo et moysi. sola autem clara dei visio non habitualis sed raptus transiens fuit in eis. sed sensus est. (Non videbit me homo et viuet). id est. nullus viuens poterit me videre in tanta claritate: vel quia tanta claritas a nobis visibilis non est. aut si visibilis est: deus neminem vult illam videre: quia forte est tante delectationis quod pertinet ad partem primam preie et non vie. Vel. (non videbit me homo et viuet). id est. nullus homo poterit me videre. id est. lucem anterioris partis illius corporis luminosi quando morietur. quod dicitur. contingit villo modo videre morietur. et iste est sensus quem proprie faciunt ista verba. et sic dixit manue pater sasonis ad vros. moriemur quod vidimus dominum. Quia autem videns morietur non quidem directe per actionem coloris quia color non habet actionem realem sed spirituales ut supra dictum est. et iterum ista se capita diuersarum rationum mebratiz diuisat. (Ecce inquit locus apud me). Dic deus facit conuenientem dispositionem de moysi ne videns deum morietur: et hoc occultando eum ne videat vultu dei transiens sed tergum. (Locus est apud me). id est. hic ubi ego sum est quoddam locus in quo potes abscondi. erat. n. deus in monte synai et moyses cum eo. et deus. scilicet angelus dei loquebatur ista moysi: et in loco illo de quo voces ille destinate ad moysen formari videbantur erat quoddam locus petrosus in quo latere posset moyses. (Stabis super petram). In hebreo dicitur. (super rupem). Sed idem est. stat moysi super rupem erat quod esset positus in foramine petre ut declaratur magis immediate in ista. (Lucus transibit gloria mea). id est. quod transire debuerit. nam non fuit post moysen in foramine petre ubi transiret gloria dei: quia tunc vidisset moyses anteriora glorie transiens. cuius contrarium ista subiungit. Gloria accipit hic per quoddam magno apparatu in ornatu et maiestate. sicut vicimus aliquem preedere in gloria sua quando vestibus fulgentibus et preciosis ornatus incedit. et quia deus non apparuerat vnicuique: siue nunc aliquem ministerium suum apparere fecerat in tanto corpore ornato et lucis fulgore dicebat nunc gloria dei ista solennitas corporis luminosi prederetis. et de transire gloria: quia erat hoc quoddam corpus luminosum in effigiem humanam: et nescio erat circumscriptum atque sequi.

Expō quo-
rūdam:

Cōfata. i.

Scōa.

Expō rab-
bi cabadia
gaon.L. paulus
viderit deū
per eentiam: tñ
p illā visio-
nem non fuit
beatus.†
I. expō.

Scōa.

†

†

†
Lia be-
brea.

batur leges loci et motus: ideo poterat moueri de vno loco ad al-
terum verissime accedendo locum et dependendo locum. hoc autem proprie
transire est. (Ponam te in foramine petre). Erat aliqua petra co-
caua in qua moyses ingredi poterat et latere. Et fiebat hoc quia
deus nolebat quod moyses videret anteriorem partem corporis illius lu-
minosi ne moreretur: et si forte esset in pectus videret vultum eius.
posuit autem eum in foramine petre: quod posuit in foramine petre
solum poterat videre ad vnam partem positionis. scilicet locum illum quo
esset ingressus foraminis petre: ad alias autem partes positionis vide-
re nihil poterat. si autem staret extra petram videre posset ad omnem
differentiam positionis: et esset periculum ibi manere: quod posset vide-
re etiam si nollet. (Et ptegam dextera mea). id est cooperiam foramen
petre manu mea donec transeat. ptegere accipit hic proprie quod
porro tegere. id est vere tegere vel procul tegere: quod antequam accederet
corpus luminosum illud transiens ad foramen petre cooperiebat for-
amen ne in transitu videretur vultus transiens. Et dicitur dextera
mea. id est ponam meam dexteram super foramen petre. est modus lo-
quendi conueniens eis qui vulgariter sunt. scilicet quod aliquis vult quod ille
qui apud eum est aliquid non videat ponit manum suam super oculos il-
lius. deus igitur cum fecisset illud corpus lucidum poterat ponere
manum illius corporis super foramen lapidis in quo esset moyses: te-
gendo ne moyses videret quousque non appareret vultus transien-
tis. Sciendum quod iste transitus fiebat sic quod moyses intraret
foramen alicuius petre et deus formaret corpus illud lucidum val-
de de quo supra dictum est: et pergeret contra illam partem petre in
qua stabat moyses. non quidem directe illuc vadens sed lateraliter
transiens: et usquequo puenisset corpus illud lucidum ad petram et
inciperet transire: debebat moyses cooperiri esse ne videret. cum
vero transisset discooperiendus erat ut videret posteriora tran-
seuntis. et cum de transire clamabat ante moysen illa verba que
habetur sequens. scilicet ostensor dicitur deus. scilicet usque ad illum locum. (Sed inquit
moyses). Et per auditum istorum verborum sentiebat moyses quantum
distabat corpus illud ab eo: et quando accedebat et quando recedebat.
De ista manu dextera qua dicitur deus eum ptegere donec tra-
seat dicitur quod erat quidam nubes densa et obscura adimens tota-
liter visum eorum que ultra erat: et ista operiebat totum foramen
petre. Non enim potest dici conuenienter quod manus dextera transeuntis
corpus esset qui tegeret foramen petre: et hoc quod manus illa esset mul-
tum clara secundum additionem corporis illius luminosi et non proprie tege-
ret: sed magis videre faceret. Item quod non videtur quod tanta fue-
rit manus illius corporis ut totum foramen petre in quo intravit moy-
ses et latebat videretur operiret: quod tunc manus illa esset valde ma-
ior quam moyses. quod esset nimis monstruosus et dissimilis corpori in
quo maxima pulchritudo apparebat. Item quod si manus transien-
tis corporis tegere deberet foramen petre: ante videret moyses ra-
dios faciei transiensis quam manus eum ptegeret. nam radii faciei tan-
tum lumine necessario extenderent ultra ipsum corpus luminosum
sicut omnia luminosa radios suos emittunt: et ad valde maiorem di-
stantiam puenirent radii vultus illius quam manus eiusdem corporis. Item
quod si consideretur dispositio transeuntis non videtur quod conuenienter
transiens poneret manum suam dexteram ad tegendum foramen pe-
tre: et non videretur vultus eius antequam tegeret vel cum detegeret.
Quod ergo fuisse nubes opposita: que immediate ut transiit
illud corpus luminosum ad tantam distantiam ut moyses radios vul-
tus eius contemplari non posset ablata est et videtur posteriora transeuntis.
Quare posita fuit nubes obscura ante foramen petre in qua
erat moyses.

Sed queres quare fuit posita ista nubes que vocatur
dextera ante foramen petre. nam hoc non
posito posset moyses cauere ne videret anteriora et videret po-
steriora. scilicet quod quando transiret corpus illud lucidum couerteret moyses
vultum suum ad partem oppositam foramini lapidis. scilicet ad ipsum lapi-
dem: et dato quod non esset posita dextera sine nubes super foramen
non videret moyses vultum transiensis. Sed respondebitur quod si
moyses sic se conuerteret ad lapidem nesciret quod corpus illud tra-
nsierat: vel quod ante foramen erat vel nondum accesserat: et sic pos-
set se conuertere ad videndum antequam transiret corpus illud et vide-
ret vultum eius atque moreretur: sicut dixerat deus. non videbit me
homo et viuet. Sed adhuc non potest hoc stare: quod ille qui transi-
bat in illo corpore luminoso clamabat in transitu dicens. ostensor do-
mini meum: et iurabo in nomine domini coram te. poterat ergo moy-
ses aliquo modo per vocem considerare quod transiisset vel quod accede-
bat ad foramen petre: vel quod veniebat nondum accedens. sicut nos
et cetera animalia per vocem cognoscunt differentias locorum. scilicet utrum res
clamans sit ante vel retro: sursum vel deorsum. et an sit in mo-

tu vel in gerte: et an veniat vel recedat: et sic de ceteris. Item ipse
semet moyses non conuersus ad lapidem poterat claudere oculos
suos et esset ostium petre et non videret quod transiret: postea ve-
ro apertis oculis videret. Et si oicas quod sciret quod deberet oculos
aperire an clausos tenere. Responderetur quod per voces clamantis
manifestaretur hoc sicut supra dicebam. vel poterat moyses ma-
num suam ponere ante oculos suos: et sic de multis aliis modis
que omnia arguunt non esse nubem necessariam ad tegendum foramen pe-
tre. Responderetur quod necessaria erat nubes ad operiendum ut moy-
ses non aspiceret transeuntem antequam transiret: et ne multo post as-
piceret quod transisset: quod primo modo moreretur videns faciem transeuntis.
secundo modo nihil videret: quod nec vultum nec posteriora euntis. Ad hoc
autem non potest dari modus conueniens nisi opposita nube densa in
foramine petre. ergo debebat poni nubes. In quo duo con-
sideranda sunt. Primum quod nullus modus aliorum est conueniens.
Secundum quod iste modus de appositione nubis est sufficiens. De
primo patet: quod posito quod aliquo modo esset conuersus moyses ad opposi-
tam partem lapidis ita ut non videret transeuntem et audiret voces
eius in transitu per quas iudicaret quantum distabat: poterat sequi duo
inconuenientia. Primum quod hoc per vocem iudicaret hoc omniam positio-
nis in clamante. scilicet utrum sit ante vel retro: non tamen iudicaret ita distin-
cte quod determinaret quantum est ante et quantum retro ut per exemplariter
cuius inspicere. cum ergo moyses audiret vocem transeuntis (hanc ali-
quid iudicaret de situ et motu) non tamen posset iudicare quantum ap-
propinquabat vel quantum recedebat. et sic putaret quod satis transisset
non totaliter transisset et aspiciens videret vultum eius aliquatenus et
moreretur. vel si vellet secure agere permittens quod corpus illud luci-
dum multum transiret: et postea videre vellet forte iam tantum transisset
quod non esset visio conueniens. Aliud erat periculum: quod hoc conuersus
esset moyses ad partem oppositam petre cum transiret lucidum illud
corpus tanto illud foramen repleret fulgore quod moyses quasi attoni-
tus conuerteretur ad videndum et periret. Vel forte quod consideraret per
vocem quod corpus illud accedebat ad foramen tanto videndum lucidum
finitum atque pulcherrimum illud corpus desiderio moueret cum au-
disset illud esse valde mirabile quod conuerteretur ad videndum illud. et sic
semper erat inconueniens magnus. Si autem dicatur quod moyses non erat
conuersus ad oppositam partem petre sed versus ostium eius tenebatque
oculos clausos: vel manus oculis imposuerat: sequebantur predicta
duo inconuenientia. scilicet quod non posset iudicare perfecte quantum transisset
vel utrum staret totaliter in directo foraminis: vel utrum accessisset
et sic contingeret quod aperiret oculos ante tempus debitum et morere-
tur. Secundum inconueniens erat difficile: quod dato quod aliquis perfecte co-
gnoscat omniam positionis per vocem: et moyses hoc facere posset: ita
quod certissime sciret quantum accederet aut transisset ne quod erra-
ret: tamen difficile erat quod contineret oculos. nam hoc sepius experiri-
mur quod si firmiter proponat oculos clausos tenere et claudat: im-
mittendo tamen sibi libertatem in eis: ita quod non ponat aliquod obstacu-
lum ne videat cum voluerit: facto aliquo motu extrinsecus subito ape-
rit hoc oculos sine deliberatione: quod ille est motus nature volentis
fugere omnia aduersa et consequi prospera quod non attendit iudicium ra-
onis: ideo si moyses audiret gratam illam vocem dei clamantis omnia-
tor dicitur deus. motus tanta letitia etiam si firmiter destinasset non
aperitur se oculos subito aperiret non deliberando: et videns vul-
tum illum vellet moreretur. non ergo conuenit aliquis de istis modis. Et
simili modo refelli possunt omnes alii modi quotquot assignari possent
propter hunc de dextera. id est nube quod ponit in ista. Secundum erat vi-
dere quod iste modus sit conueniens per nubis oppositionem: quod ad con-
uenienter faciendum hoc oportebat ut ne moyses ante debitum tempus
videret ne moreretur: et ne post tempus debitum videre inciperet: ne vi-
sio inutilis esset. posita autem ista nube ad foramen cooperiendum quod mi-
nistratio angelica ponebat et tollebat: debebat moyses esse in-
tra caueam lapidis conuersus ad ostium lapidis. scilicet ad ipsum transeun-
tem: et habebat oculos apertos quasi parat ad videndum et considerandum
videre. nec erat aliquod periculum in hoc: quod nubes tegens foramen
petre nunquam tolleret donec transisset corpus illud lucidum: ita quod
nullum esset periculum in videndo. cum autem transiret corpus: ita quod es-
set tempus videndi immediate tolleret nubes et inciperet videre.
nec posset morari ultra tempus debitum: quod moyses apertis oculis
ad videndum paratus esset velamento nubis adempto. Quare
ret aliquis de ista visioe quod facta est. Et si velimus respondere ultra
satis notum erit quod fuit facta in scriptis. 40. diebus quibus moyses ste-
tit cum deo in monte expectans tabulas scriptas antequam descenderet ad
castra cum tabulis scriptis: quod omnia ista necessario referuntur ad scriptas
ascensionem moysi in monte: quod in prima habuerat alias tabulas
et confregit. et postea de precedenti. c. quod ascenderat iterum ad domi-
num. et postea in fine sequentis. c. dicitur quod descendit portans scriptas
tabulas.

Scd.

B
Rnfo.Duo icon-
uenientia
sequuntur
ad istum
modum vi-
cendi.
Primum
inconueniensL
Scdm.D
Quod mo-
dus ob-
i opposi-
tioe nu-
bis in fo-
ramine
petre sit
conueniens.Qd.
21.A
Quod fuit
scilicet visio
moysi in
illo corpore
lucido.
Orn. vlt.

Rf. pti-
cularis.

tabulas. id est ista que in medio ponuntur necessarium est pertinere ad
tempus scilicet ascensionis quo stetit moyses in monte cum deo. **C** Si
autem velimus magis particulariter respondere determinando die huius
apparitionis glorie domini. videmus quod fuit facta in die quo scilicet tabu-
le scripte sunt digito dei et dante moysi: et in quo die moyses de-
scendit in castra portans eas. quod patet: quod postquam deus dixit moysi quod
demonstraret ei omnia super dicta subiungit in. c. seq. ac deinceps per-
de tibi duas tabulas instar posuerunt: et esto paratus mane ut ascen-
das statim in monte synai: stabisque tecum in vertice montis: exci-
ditque duas tabulas lapideas: et de nocte surgens ascendit in mon-
tem synai sicut preceperat ei dominus. et segitur. cumque descendisset dominus
per nubem stetit invocans nomen domini. et sic in die qua moyses du-
xit tabulas volatas appuit deus hoc modo quo dicitur: et scripsit in ta-
bulis: et moyses cum accepit tabulas auditis his preceptis que in se
quuntur. c. ponuntur descendit de monte. et sic fuit eadem dies apparitio-
nis et descensionis ultimat in castra. et ista fuit quadragesima
dies et ultima illius scilicet ascensionis.

Quis formavit corpus illud lucidum quod moysi apparuit: et
quis illud assumpsit.

Questio. 22.

Rf. pti-
cularis.

Circa hoc adhuc dubitatur quis fuit iste qui accepit istud cor-
pus ita lucidum et transiit ante moysen existentem in so-
ramine petre. nunquid deus vel angelus aliquis. **R**esponde-
tur quod circa hoc duo sunt videnda. Primo de illo corpore luci-
do quis illud formaverit. Secundo quis illud assumpsit. **D**e
primo dicendum quod multoties angelus quilibet siue bonus si-
ue malus formaverat aliqua corpora ad apparendum in eis. si-
cut factum est in omnibus apparitionibus quibus angeli visi
sunt prophetis et alijs sanctis viris apparere. de quo aliquoties di-
ctum fuit supra. 7. c. cum de potestate demonum ageretur. et ista corpora for-
mantur de aere et faciunt illa simillima humanis corporibus ad omnem
modum figure et stature quam volunt. Inducunt et colorem quem volunt
illis corporibus: quod fit ex diversitate condensationis aeris partium:
quarum quedam nigriores quedam albiore: et sic de ceteris colorum
modis quos in nubibus videmus: et in iride carum naturaliter factis
paucis transmutationibus. Quot magis si cura exactissima aliquis
cognoscens partes aeris ad hoc vel hoc dispositas eas ingereret: sic
sciret angeli boni vel demones ingerere: ideo aliquis dicit quod cum
non sit ponenda pluralitas sine necessitate ut ait Aristoteles in 8. topic.
et potest fieri tale corpus per angelum condensantem varie aerem ad ta-
lem figuram naturam et colorem: quod angelus aliquis illud formavit con-
densando. si enim fuisset aliquod corpus naturale quod reciperet eum per
generationem sicut corpus hominis et aliorum animalium: non posset angelus
illud generare: sed illud animal quod habet virtutem generationis illius. in quo
tamen corpus aerium quod sic formatur non differt in specie ab aere: sed so-
lum per densum et rarum: et sic autem sic coloratur. est enim ista non genera-
tio sed condensatio: et non introducit aliqua forma substantialis in illo
corpore quod faciat illud esse in aliquo specie et differre a persistenti corpore
sub aereo ex quo factum fuit istud corpus sic autem sic figuratur. Di-
cendum tamen est quod istud corpus non fuit formatum per angelum siue ponatur
esse corpus ad similitudinem humani corporis siue ponatur ut nu-
beus: quod istud corpus non solum erat condensatum ex aere: sed et erat huius
quodammodo lucis admirabile quodammodo oculi humani ferre non poterat ut su-
pra declaratum est. habebat etiam quodammodo virtutem siue venustatem finem
quam ita placebat visui quod non erat aliquod pulchritudo in universum
quod magis aut tamen delectabilis visui esset. erat ergo hic due forme
scilicet lux et venustas. has autem oportebat aut persistere in aere aut ge-
nerari vel creari. si autem in aere persistenter condensando aerem semper
maneret: et sicut angelus poterat condensare corpus ad talem figu-
ram et statum et raritatem aut densitatem: posset condensando facere
illud esse ita lucidum et venustum decorumque sicut dicitur fuisse. si autem
fuerint iste due forme per creationem non potuit angelus tale cor-
pus fabricare cum creatio soli deo pertineat: si necessario debet erit
deum fecisse tale corpus. Si autem per generationem factum est. si per ista ac-
cidetia duo non essent actualiter in subiecto. scilicet aere: tamen per aliquas
transmutationes acquiri possent sicut albedo et nigredo acquiruntur
in substantiis suis: dicitur posset quod angeli ingresses convenienter acti-
ua ad istam transmutationem tanquam artifices possent creare tales quali-
tates in illo corpore aereo. Quod autem iste qualitates persistenter in sub-
iecto. si in aere manifeste falsum est: quod aer est corpus diaphanum
lucis egens: et si ab alio non illuminetur obscurum valde est. ut patet in
noctibus: ubi per absentiam solaris luminis aer opacissimus redditur.
non ergo stabat in aere talis lux: ita quod post condensationem appare-
ret ibi. Etiam de venustate vel pulchritudine illius corporis: quod tanta
erat quod delectaret visum humanum in summo gradu. nihil enim tale in
aere aut in aliquo corpore naturali reperitur: id est spiritualiter hoc a deo fa-
ctum esse videbatur. Nec etiam poterat tanta lux produci naturaliter in aliquo

corpore per quicunque transmutationem: quia omnia ista corpora si sunt terrea
(dato quod lucida sint) participant luciditate ignea: quod non est magna
et est aliquoties fusca. sicut patet in fulgore lapidum preciosorum quod sunt
de natura luciditatis ignee: quod nunquam perveniunt ad tantum fulgorem ut
tantum illuminent. si autem corpora aerea quod sunt puriora possint induere lu-
ciditatem solis participando naturam lucis solaris. sed non est aliquod
corpus quod naturaliter tantam lucem induere possit quantum habet corpus so-
lare. Quod ex duobus fit. Primo ex impuritate corporum aliorum: maxi-
me elementorum et elementorum: quia ista sunt corpora impura et non acce-
dunt ulla modo ad puritatem celestium corporum: maxime ad puritatem
solaris corporis. est enim latius iter corpora et proprietates corporum ali-
quid purissimum et simplicissimum. oportet ergo quod maxime recipiat in cor-
pore nature sue. scilicet quod quantum ad aliquid fuerit simpliciter et purius corpus: tan-
tomagis recipiet de luce. Secunda causa est quod non est aliud agens na-
le potens tantam lucem creare in aliquo corpore quantum est in sole. nam
sol est corpus lucidissimum et totum luminis fons. quicquid ergo lucem
habet de natura solis habet. necesse est ergo quod quantum ad lucem habet mino-
rem illam quam sol habet. sed illud corpus habebat tantam lucem sicut sol in
anteriori parte vel maiore: quia non possumus solem magno spacio
intus oculis perueniri: tamen possumus aliquanto tempore respicere. et sunt
quedam animalia que solaris radius intus oculis quantum visum volunt respi-
ciunt sicut agle. Et hoc experimento pullos vtrum degeneres sint per-
bant ut ait Aristoteles in 2. de animalibus. lib. 1. 2. sunt et quedam boves quos gi-
gnosopistas vocant. scilicet sapientes nudos: quod opaca deserta in die
nudi decedere prohibent. hi a coitu se cohibent: toto corpore nudum me-
bris tamen genitalibus honesta tegumina adhibentes: irruerunt
oculis solem in rota in arenis exites attentissime (quantum vo-
lunt) speculantur. de quibus Aristoteles in 2. de animalibus. lib. 8. 2. in lib. de p-
rietatibus. rex lib. 1. 5. c. de ethiopia. hi igitur solem ipsum respiciunt:
illam tamen lucem quam corpus illud habebat nullus hominum poterat in-
tueri: quod (ut in libro dicitur). non videbit me homo et vivet. ergo non pote-
rat tanta lux naturaliter generari: sed necio fuit creata aut producta a deo.
Sic patet hoc quod supra dicebatur. ergo ostendam tibi omne bonum meum.
Si ergo diceretur quod iste fulgor et venustas corporis illius que erat
de maximis bonis dei fuissent genita naturaliter aut persistenter in
aere: darentur magna bona et spolia dei non differre a bonis na-
turalibus: et posse carum per agentiam nature. **C**oncludendum ergo est quod siue il-
lud corpus fuerit de aere: et postea fuerit ei supradicta illa lucidi-
tas et venustas: siue fuerit corpus factum a deo de alia materia vel crea-
tum. quod non fuit factum ministerio angelorum: sed fuit a deo sic factum
cum nulla alia potentia ad hoc sufficeret. **S**ecunda dubitatio
erat. Quis erat qui assumpsit illud corpus. nam factum illo corpore non
poterat eis inesse principium motus et generis nisi esset ab aliquo forma-
trinfecum cum qua faceret unum ens per se: vel aliquod ens in actu acci-
peret in se illud movendo illud. Quod autem non fuerit in eo aliquod for-
ma cum qua faceret unum ens per se satis notum est: quia tunc esset cor-
pus de aliquo genere corporum: quod non conceditur: quia non est aliquod species
vel genus quod talia individua sub se habeat. **C**onsequenter igitur quod illud erat
quoddam corpus de genere corporum inanimatum: cui addite erant ali-
quod perfectiores accidentales. scilicet lux et decor: et movebatur ab aliquo ente ra-
tionali. et istud ens necium est quod fuerit deus vel angelus. **E**st ergo cir-
ca hoc dubium vtrum angelus mouerit illud corpus vel deus. **E**t
dicitur aliquis quod deus movit illud corpus accipiens illud: quod quoniam pmit-
tebatur ista demonstratio deus dixit. ego ostendam tibi omne bonum meum.
ergo deus est qui demonstrabat assumendo corpus et non angelus. **C**irca
quod infra sequetur. cum ponitur iste transitus vel apparitio facta coram
moysen existente in foramine petre dicitur. cumque descendisset dominus per nu-
bem etc. et ista invocatio et apparitio refertur ad deum et non ad ange-
lum. **S**ed ista argumenta satis levia sunt: quia in superioribus multo-
tens ponitur deus: et accipitur per angelum. sicut patet supra. 2. c. in princi-
pio ubi dicitur. ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti: non
habebis deos alienos coram me. et tamen iste quod ibi vocatur se dominum deum
erat angelus. nam angeli fuerunt qui protulerunt omnia verba legis ut patet
ad Galatas. 3. c. 2. Actuum. 7. c. dicitur quod angelus erat qui loquebatur cum moy-
se in monte synai. nihil ergo probat argumenta ista. **C**onsequenter. nam quod
iste qui accepit illud corpus et movit erat angelus. habet enim (ut supra
probavimus) solus deus potuit tale corpus producere: tamen solus ange-
lus erat qui illud movit et movere potuit. nam proprie dicitur non potest quod
deus fecerit hoc. erat. nam hic duo per quod repugnabat deo facere hoc:
nec poterat facere. non quidem quod potentia dei non se extendat ad hoc:
quia nihil est posse ad quod se dei potentia non se extendat cum infinita sit:
tamen aliquod actio est quod modo repugnat infinitati potentie dei et
eternitati. Et primum quod repugnat hic est quod illud corpus moveba-
tur: et si deus per se illud agebat oportebat quod moveret. movere ali-
quid repugnat deo: quia sicut id quod movetur successive movetur: ita
id quod movet successive movetur. deus ergo successive movetur. scilicet agere

corpe quod
apparuit
moysi in po-
tuit naturaliter
generari aut pro-
duci.
Non est ali-
quod corpus
quod possit habere
naturaliter tantam
lucem quantum
habet sol.

L
Quo agle
expiunt an fi-
lij degeneres
sint.
De phis gi-
gnosophi-
stis.

Loco pme
petitionis.
Exodi. 23

A
Quis assu-
psit corpus il-
lud quod
moysi ap-
paruit.

Opi. qda.
Ro. 1.

Sco. a.

Lofuta.
2. rnfio ad
argumenta.

Doct. ster.

Repugnat
deus per se mo-
vere ali-
quod corpus.

Lux illa
erat in

Sic eē dī ē
totum fil' z
actio ei' to-
ta simul ē.

B
Pōt de' fa-
cere i' instāti
qđ agē; nā
le facit per
annū.

Repugnat
voci forālī
in instāti
pducī.

Oēs partes
duratiōis
mot' z tps
sē in fluxu.

Exemplū.

L
Obiectio.

Risio.

Suppositū
nō est quo
sed qđ.

aliquid successive repugnat deo: qđ sicut esse dei est simul totū s; rōnē diffinitivā eternitatis: ita actio dei est fil' tota: qđ si ageret successive: cū esse sit in opōne vt ait Aris. in. 9. ethico. s. qđ in vi uere z opari nō sit esse nostrū: sequeret qđ esse dei esset in suc cessioe: ita qđ nūc aliquid bñt z nō totū: z postea aliquid bñt qđ aī nō habuerat qđ repugnat infinite pfectioni. nā si infinitū ali quid est nec aliquid ei abest qđ infuit nec aliquid ad eē poterit qđ nō inest: qđ cui aliquid abest nondū infinitū est cū p illa pte nō sit adhibet pfectū. nō ergo pōt de' aliquid mouere. pōt tñ deus facere pmutatū esse qđ aliquid sit in instāti vbi poterat eē alē per mo- tū. s. qđ si aliquid agens nāle pōt mouere vnū lapidē ab hoc loco vsq; mille leucas in aliquot dieb' qđ est p motū: de' in instāti faciet hūc lapidē eē ibi: qđ est sine aliquo motu. nō ē repugnat deo i' n. qđ est potētie. s. ponere hūc lapidē in tali loco aut ta- li: sed modus actiōis qđ est imperfect' repugnat ei. s. ponere lapi- dē i' tali loco p motū s; in instāti. Scōz qđ repugnat deo hic est: qđ ille qđ mouebat illud corpus lucidū clamabat. dñator dñe de' clemēs zc. sicut. j. cōtinetur sequēti. c. deus aut nō pōt sic clama- re ex rōne supradicta. nā voces sunt p motū. nō enī frāgīf tot' aer ad creandū sonū in instāti: sed vna ps frangīf prius z alia post qđ est motus. nō ē poterat de' hoc facere. Et magis repu- gnat hoc deo qđ id qđ supra dicebat. nā s; nō possit de' moue- re aliquā rē: tñ pōt sine motu ponere eā in quocūq; loco alius poneret eam p motū. de voce aut non est sic: qđ nec pōt vocē p motū formare nec in instāti. nō qđez qđ ipse non posset facere in instāti qđcūq; nō repugnat fieri in instāti: s; qđ repugnat vo- ci formālī in instāti pducī. sicut. n. tpi z motū repugnat esse in instāti: qđ sua eēntia est fm pū z pōsteri' qđ ouenit successio- ni. nihil enī aliud est mot' fm eēntiā qđ qđdā fieri cui' ps pteri- ta est z ps futura: z tps fm eēntiā nihil aliud est qđ duratio qđ- dā cui' aliquid est lapsus: aliquid expectat: z fm qđ oēs ptes huius duratiōis sunt in fluxu. Si aut abstrahat fluxus nec manet eēn- tia mot' nec tēporis. vox aut bñdī est: qđ cōstat ex ptibus qđ ha- bēt ordinē pcedendi z subsequēdi: z esse illi' vocis cōstitit in h' qđ ista syllaba pcedit in scripto vel platione: z illa subsequitur. si aut mutet iste ordo vel fiat qđ non sit aliqđ ordo inter pticulas nō erit illa vox qđ ante erat. vt ista vox bō cōstitit in hoc qđ ista syllaba bō pcedit istā syllabam mo. qđ si ordo iste mutet: ita qđ ista syllaba mo pcedat hāc syllabā bo: iā nō manet illa vox bō qđ an erat sed alia fm eēntiā. z sic est in qlibet voce spālī supra. ita est in voce s; se qđ si mutet ordo ptius vocis: mutabit z eēn- tia vocis. z sic est de mutatiōe: ita est de ptibus: si oēs ptes fil' p ferrent. vt si in ista dictiōe dñs oēs tres syllabe pferant simul: ita qđ nullū mō vna pcedat alte rā peribit eēntia bui' vocis om- min': ita qđ nō manebit ista vox: qđ sicut ista vox nō est nō exi- stentib' istis tribus syllabis: ita nō existit nō exite ordine pōti- tatis z posterioritatis iter has syllabas. esse aut istū ordinē suc- cessiōis inter has pticulas ptinet ad motū. qđ nō poterat de' for- mare istas voces p se. sed poterat dare virtutē alicui entī nālī vt formaret eas: qđ illi cōsideret modus iste imperfectus agēdi qđ est p motū. Lōcludit ergo nēcio qđ nō formauit de' illas vo- ces nec mouit illud corpus s; angelus aliqđ. C Et si arguas qđ deus log possit z mouere corpus: qđ xps dicit suppositū diui- nū cum psona verbi sit ibi suppositū z non bō assumptus. z tñ xps loquebat z mouebat aliquid: z sic de ceteris actib'. C Rñ- detur qđ s; suppositū qđ est xps sit suppositū diuinū z non sup- positū būanū: tñ nō est suppositū qđ sit pure deus: s; est suppo- sitū qđ est diuinū: z idēz suppositū est bō. ideo idē suppositū qđ est bō pōt log z moueri cū pncipia huius actiōis nō sint diui- na sed būna. est nāq; aia in xpo pncipiū actionū suarū sicut in nobis aia nra. z qđ aia xpi bz esse finitū z aliquid recipit de esse z aliquid effluit bz essentia successione. sic igit actiōes qđ ipsa pncipiū est erūt fm successione: z nō obstat qđ sit suppositū di- uinū z non būanū. qđ pncipiū agēdi est būanū z nō diuinū: qđ suppositū nō est quo s; qđ. si aut xps eēt suppositū diuinū z pu- re esset deus nō bñt actiōes in successiōe z motu: qđ nō eēt ali- quid in eo fm qđ fieret mot' z successio. sicut spūscūs est sup- positū pure diuinū z pñ: iō nō bñt aliqđ actionē in successiōe z motu. manet igit qđ dicebat. s. angelū fuisse qđ mouebat istud corpus lucidū z nō mouit de'. (Collāq; manu meā). Uocat man' dei (vt supra dicebat) qđdā nubes dēsa z opaca qđ opiebat foramē petre i qua erat moyses. (Et videbis postēriora mea). i. videbis tergū meū: qđ ille bō apparēs lucidus factus de aere aut alia mā hēbat oēs oīas ptū ad extra sic nos. z ps sua an- terior trāstierat qđ moyses incepit respicere: iō solum manebat ei qđ videret ptes postēriorē illius qđ nō erat. (Facie aut meā

videre non poteris). Ita loquitur hic de' moysi ac si illud corp' lucidū esset corpus suū: z videndo illud corpus videret deū. s; non videbat deū videndo illud corpus: s; magis videret vide- re angelū qđ sumpsit illud corpus: z trāstuit clamās corā moyse. idē enīz āgelus est qđ loquebat oīa moyfi z qđ faciebat ea. s. an- gelus qđ apparuit ei i rubo ardēte z locut' fuit ei: z qđ pcedebat eos in colūna nabis z ignis: z qđ in mōte synai in voce tube lo- cutus est z oīa alia fecit z dixit que pñebāt ad israelitas vt si- gnificat Actū. 7. c. ex vbi bñ Stephā. iste aut erat āgelus qđ erat pnceps maxim' hebreoz. s. michael vt magis declarauim' supra. 13. c. (Facie meā videre nō poteris). Qđ ita erat lucida qđ nullus bō poterat videre nisi moueret vt dicebat supra. non videbit me bō z viuēt. bec aut qđ supra posita est: est expō solida z verissima. C Aliq tñ doctores exponūt alr istā līaz ab illo lo- co. (Ego oñdam tibi oē bonū meū). s. qđ de' pmitteret moysi. (Ego oñdā tibi oē bonū meū). i. ego oñdā tibi vitā beatā. s; nō mō s; post mortē in qua est totum bonū meū. s. qđ oō viris bonis: quia ibi efficio eos felices. alibi āt nequaq; (Et vocabo in noīe dñi coram te). i. vocationē electoz ab eterno in noticia mea exitem. s. pdestinationē manifestabo tibi. (Miserebor cui voluero). i. s; ego demōstrē tibi factos qđ pdestinati sunt ad vitā eternā: non existimes quēq; eoz hanc electionē meā eter- nā suis actionib' meruisse: sed (miserebor cui voluero). i. ego elegi quos volui: z iō electi sūt: qđ ego eos eligere volui sic dē ad Ro. 9. c. cui vult misere: quē vult idurat: ita qđ nō est volē- tis nec currētis sed dei miserētis est. (Nō poteris videre faciē meā). i. s; ego nō mōstratur' sim tibi istā sanctor' vocationē z vitā eternā: tñ nūc non faciā qđ nō poteris videre faciē meam i. nō poteris ista clare cognoscere nūc. (S; videbis postēriora mea). i. s; videbis istā beatitudinē vel scōzū vocationē in quo dā vestigio vel signo. qđ hic in via suspicamur de qbusdā qui bono exitu viē extremū claudēt p qdā signa que ponūt scī oō- ctōres de beatitudine. Et iā que s; nō videat hic in remec cogno- scit totālī qlis est: aliqliter tñ cognoscim' qđ sit. (Nō videbit me bō z viuēt). i. nō poterit aliqđ oū viū est bñe istā vitā bea- tā: s; opz qđ pūis moriat. z bec beatitudo est i vñsiōe dei z cogni- tiōe fructiva. C S; ista expō multū aliena est ab intētiōe: z nō pōt vllō mō stare: qđ non pōt applicare totā līam. nā hāc līam qđ in medio est. s. ecce ingt loc' apud me: stabis sup petrā: cūq; trāstibit glia mea: ponā te in foramē petre zc. z tñ nēciū est qđ ista līa aliquid signet z referat ad supiorē z subsequēntē. C Itē qđ ista expositio est referēdo hoc qđ hic dicitur ad aliquid qđ futurū est. sed ista littera intelligit qđ iam factum est: z fuit i- mediate cōpletum. Qđ patet qđ in pncipio huius pmissiōis vi- xit angelus qđ loquebat loco dei. ego oñdam tibi oē bonū meū z iuocabo in noīe dñi corā te. z postea seq. c. subdiē quō deus clamauerit iuocās nomē dñi corāz moyse. Illa ergo expositio quam supra posuimus solum tenenda est.

Capitulum. xxxiij.

Deinceps pcede ait: tibi du-
as tabulas lapideas istar prio-
rum: z scribā sup eas verba que
habuerūt tabule quas fregisti
Esto parat' mane vt ascēdas
statim in montē synai: stabisq; mecū sup ver-
ticē mōtis. Nullus ascēdat tecū: nec videat
qspiam per totū mōtē: boues quoq; z oues
non pascantur ecōtra. Excidit ergo duas ta-
bulas lapideas quales antea fuerāt: z de no-
cte p̄surgens ascendit in montem synai sicut
p̄ceperat ei dñs portans secū tabulas. Cūq;
descēdisset dñs per nubē: stetit moyses cum
eo: iuocās nomen dñi. Quo transeūte co-
rameo: ait. Dñator dñe deus: misericors z
clemens: paties z multe miserationis ac ve-
rax: qui custodis misericōdiam in milia: q aufers
iniquitatē z scelera atq; peccata: nullusq; apō-
te per se inocens est: q reddis iniquitatē patrū
filijs

Deuter.
10. a
Tabule
legis se-
cunde.

Anthe-
lybicus
vir do-
ctissim'
claret.

Dic. 32.
c. 8 p. 8.
4. c. qd.

filijs

filij ac nepotibus i tertiā et quartā pgeniē. Festinusq; moyses curuatus est pñus in terraz: et adorās ait. Si inueni gratiā in conspectu tuo domine: obsecro vt gradiaris nobiscum. Populus enim dure ceruicis est: vt auferas iniquitates nostras atq; pctā: nosq; possideas. Rñdit dñs. Ego inibo pactū vidētibz cūctis: signa faciā que nunq; vīsa sunt super terraz: nec in vllis gētibz vt cernat populus iste in cuius es medio: opus dñi terribile qđ facturū sum.

Lōtinua
tio capi.
Diuisio
eiusdē.

†
Qd. 1
Nūo se
bēant se
quētia in
h cap. ad
pcedētia
Rñsio.

Si moy-
ses n ob-
tinuisset
a deo q
remitteret
pctm et q
pcederet
eos i via
si tulisset
scōas ta-
bulas le-
gis.
Rd. 1.
Scōa.

†
Opi. ra.
cabadia
gaon.

†
Lra be-
bra.

Ac deinceps.

Supra fuit posita rñsio dei de di-
rectione itineris. Dic ponit respōsio
eiusdē de reparatione violatē legis: et diuidit in tres ptes. Pri-
mo ponit quedā ad h dispositio. Scōo legis repetitio ibi. ob-
serua. Tercio eiusdē scriptio ibi. (Dixit dominus ad moysen).
Quarto legis date pmulgatio ibi. (Lūq; descēderit). Circa p-
mū ponit due dispositōes ad conscribendā legē. Primo ponit
dispositio mālīs. Scōo ponit dispositio spūalis ibi. (Lūq; descē-
dit). Circa pñm dñ. (Ac deinceps pcedit tibi). i. factis istis su-
ppropositis. i. q; moyses obtinuerat a deo q ipse pcederet popu-
lū: et petiuerat demonstrari sibi dei faciē et de pcederet reditus
ei in grām dixit. (Ac deinceps). i. q; ista iā scā sūt nībil supēst
nīsi vt voles tibi duas tabulas ad rescribendā legē. CSz
queret aliq; quā cūctiam iducit ad pcedētia. hoc qđ dicit. (Ac
deinceps pcedit tibi duas tabulas). i. q; ista scā sūt pcedit duas
tabulas. nā nībil magis videt agere ista additio. (Ac deinceps).
q; si non poneret et diceret. pcedit tibi duas tabulas. Rñde-
tur qđ nō ponit sine mysterio ista cōtinuatio illatiua ac deinceps.
nā istud qđ hic mandat. i. pcedit tibi tabulas: nō mandaret nisi
pdicta facta fuissent. nā cū moyses ascendit in montē ista scōa
vice pcepit ascendit ad deprecandū deū pro remissioe pcti israeli-
tarū. et tādū stetit cum dño per. 40. dies cōtinue orans et petēs
vt p; Deuter. 9. c. tandem obtinuit veniā vt petebat vt p; ibidē.
deinde cum adhuc dimisso pctō populi deus nollet pcedere is-
raelitas: sed diceret qđ pcederet eos angelus suus: orauit tādū
quousq; obtinuit vt deus pcederet eos in itinere. si at ista duo
non obtinisset moyses a deo non fuissent scripte scōe tabule
legis. Qđ p; q; tabule scribunt in signū legis date. i. q; deus
dedit legē illi populo. si aut ille populus cōfestim peritū esset
nō oportebat eis dare testimoniū legis date cū nībil pficeret:
sed si nō remitteret iniquitatē eoz deleteret eos vt pmiserat. sic h;
Deuter. 9. c. ergo si nō fieret pctōz remissio nō oportebat dari
tabulas in testimoniū date legis. Item si nō pcederet de-
us in via hebreos: nō oportebat dari tabulas. nā si deus nō pcede-
ret israelitas in via. i. si nō faceret pro eis miracula ascendēdo
ad terram chanaā hostes irruerēt in eos et deleteret de terra et
multa alia incōmoda circūuenirent eos in gbus peregrinū erat.
sed peregrinū nō erat neciū testimoniū legis. ergo si de-
us nō pcederet eos in via nō erāt cōscribendē tabule iste scōe. recte er-
go inferē illatiue ex supioribus p hoc qđ dicit. ac deinceps. i. si
non obtinisset a me qđ remitterē iniquitatē populi et qđ pce-
derem vos in via: non scriberē tabulas: qđ nō erāt necessarie.
q; iāz mecū obtinui qđ remitterē iniquitatē et pcederem vos
in via: iāz deinceps bonū est qđ vem vobis tabulas in testimo-
niū qđ a me legē receperitis: iō pcedit tibi duas tabulas. non est
igif sine mysterio hec cōtinuatio illatio ac deinceps. (Pcedit
ait tibi duas tabulas). i. oīs ait pcedit tibi duas tabulas. De istis
tabulis ait ra. cabadia gaon qđ fuerunt digniores pñis tabulis
ad qđ ponit septem cās friuolas satis. Ad quas arguere nō cō-
uenit. manifestū est enī qđ iste scōe nō fuerūt ita digne: qđ pñe
tabule dñi facte et scripte opere dei vt p; pcedenti. c. i. qđ de-
us. i. angelus ei⁹ volauit illas tabulas et scripsit in eis. de his aut dicit
tur qđ moyses volauerit eas. cum dicit hic. (Pcedit tibi). i. tu
scinde istas tabulas. (pcedit) in hebreo dñ. (dola) ad idem pñet
i. ad apparationē tabularū. Sz pñt aliquo mō differre: qđ pcedit
re dñt aliq; de lapidicīna tollat aliq; magnū lapidē: et idem
volare est qđ aliqđ fragmentū lapidis disponat vt sit debita fi-
gura dispositū et eqli superficie cōplanatū. vtrūq; aut fecit moy-
ses: qđ ipse pcedit tabulas illas. i. duas lapides rudes: et illos po-
stea volādo cōplanauit et redegit in figurā tabularū. i. vt longi-

tudo esset maior latitudine: et latitudo maior pñditate: sicut
est in tabulis quas de ligno facim⁹. bas aut cōplanatas et nulla
sculptura insignitas detulit moyses ad dñm. (Duae tabulas).
Quare eēt due tabule et nō vnica aut tres: et sic de aliis spēbus
numerorū dictū fuit. s. 3. c. (Lapideas). De quo lapide fuerūt
iste tabule non stat. Rab. sa. dicit qđ iste tabule fuerūt
saphyrine. i. qđ de⁹ monstrauit moysi magnā massā lapidis sa-
phyrini et inde tabulas volauit: atq; de volaturis vebementer
ditat⁹ est. CSz istud falsū est atq; ridiculū. s. 3. c. i. probatū
est. Et pbant illi qđ dicitur in lra hebraica (dola tibi). i. dola ad
utilitatē tuam tabulas has. q. d. qđcūq; utilitatē inde cōseg po-
terant alij accipiētes istos lapides volādos conuertēdo in suas
supellectilē aut valores rerū suaz tantā acciperet inde moyses.
C hoc nībil est: qđ nō op; sic inniti lre hebraice ita qđ sei hē p
oīa modis loquēdi suus: qđ est iterdū supflū et barbaric⁹ val-
de. sicut enī innitunt hūc lre que dicit. (dola tibi). ita inniti debēt
lre vbiq; sic habere. sed. j. ponit in hebreo. obserua tibi cū-
cta que mādaui tibi. manifestū est qđ illud tibi pñm est positum
ex supabūdātī. nec pñt ibi poni. obserua tibi. i. ad utilitatē tuā:
qđ nō videt aliq; utilitas in obseruatōe pceptoz. et si forte aliq;
sit nō mādat deus fieri custodiā pceptoz ad utilitatē aliquā sz
ad bonū simpliciter. (Instar porū). i. qđ sint instar siue similitu-
do porū: et est exponēs et expositū. nā scōe totaliter erāt instar:
siue imago porū tabularū. nā quicqđ in pñis cōtinebat et in secū-
dis: et eadē qstas et figura vtrūq; erat tabularū. (Et scribas
sup eas). Ecce diuīdū est opus tabularū. moyses tabulas istas
scōas pcedit et volauit. deus aut eas scripsit. i. angelus dei: quia
de⁹ nībil horū faciebat p se vt sepe declaratū est. CSz videt h;
eē id qđ. j. habet. i. scribe tibi verba hec. Nicola⁹ ad hoc
rñdet qđ de⁹ scripsit tabulas has et nō moyses sicut hic dicit: et
alij doctores hoc tenēt. CSz diuersitas est in mō rñdendi. nā
alij doctores dicūt qđ de⁹ scripsit istas tabulas auctoritatue mā-
dādo qđ scriberet in eis aut qđ liter. moyses aut scripsit actuali-
ter exequēdo sicut dicit. 3. Reg. 6. c. qđ salomō fecit tēplū. et tñ
nībil in eo salomō manib⁹ ppijs laborauit sed artificib⁹ facere
iussit. Nicola⁹ dicit hoc esse incōueniēter dictū: qđ moyses
si volaret et sculperet has tabulas neciū eēt vt instrumētis ar-
tificū hoc efficeret. sed nō est verisimile qđ moyses ascēderet in
montē ad vacandū cōtēplationi duceret secū instrumēta gbus
malleatorie et p cōuatiōez tunsoziā figurarent tabule in so-
nitu magno. CSz ista redargutio nō stat: qđ sicut moyses ha-
buit instrumēta pñsoria ad volandū tabulas et pcedendū eas
de lapidicīna: ita portaret secū instrumēta ad sculpedū eas.
Et qñ arguis qđ nō esset ueniēs arte malleatoria tñsoria
cum sonitu sculpi tabulas in monte. Rñdetur qđ iste sonit⁹ satis
paruus erat. et dato qđ eēt aliqliter magn⁹ nō audiret in castris:
cū castra distaret a cacumine mōtis: ita vt moyses exis in ca-
cumine mōtis cū deo pñma vice non audierit voces hebreorū
chorēantiū corāz vitulo deo suo: cū tñ essent magne voces: ga-
totus populus clamabat. C Itē non tollebat hoc intētionem
moysi: qđ moyses nō ascēdebat ista scōa vice factis tabulis se-
cūdis ad manendū in monte cōtēplando sicut ante fuerat: sed
vt scriberent verba legis in tabulis illis. non ergo pturbabāt:
et dato qđ ascēdisset ad cōtēplandū ista occupatio nulla erat: ita
vt distraberet a cōtēplatiōe.

Quare moyses non sculpsit tabulas vbi eas pcedit: et an moy-
ses scripsit tabulas scōas vel deus.

Sed tūc

Qd. 3.
dices: si forte moyses tulit secū instrūta sculptoria
in mōte et ipse sculpsit tabulas: qđ nō sculpebat
eas i loco vbi pcedit eas anq; ascēderet in mōtē. CSz forte p-
tenere vellem⁹ istā pñt: oportebat rñdere qđ scindere tabulas il-
las et volare nullū auctoritatis et pñtis fuit: iō glibet et vbiq;
poterat hēfficeret: tñ in eis vba erat scribere aliqđ ad qđ obliga-
rēff hebrei: et h erat magne auctitatis: iō sine pñtia spālī dī scribi
nō debāt. et sic si moyses tabulas scōas scripsit: erat rōnabile eū
ascēdere i mōte vt ibi scriberet. Nicola⁹ tñ rñdet alr vicēs
qđ de⁹ scripsit tabulas illas reali et nībil i eis moyses sculpsit.
Et cū dñ. scribe tibi vba hec. dñ nō eē referēdū ad tabulas sz ad
librum. i. qđ deus scripsit decē pcepta in tabulis et mādauerit
moysi qđ eadē in libro scriberet. CSz ista rñsio nō pt stare. nō
enī mādaret deus aliquo mō moysi vt scriberet nūc vba decē
pceptoz in libro: qđ iā scripta erāt. nā si tabule fracte sūt et opoz-
tuit alias rescribi: tñ scriptura libri quā fecit moyses nō fracta
est nec deleta: iō non oportuit rescribi nec rescripta est: qđ tunc
mādaret deus aliquid superflū. qđ non cōceditur. repugnāt. n.
prudētie agere aliquid superuacue. Q; autem moyses scripsit.

Qd. 2.
Opi. ra. sa.
q tabule se-
cūde fuerūt
saphyrine.
Rō opi.

Lōfat. opi.

†

†

Obiectio.
Rñ. nico.

Alia rñsio
alioz do-
ctoꝝ.

Lōfat. fm
nicolaū.

1. Lōfu. rō
nis nico.

Rñ. ad rō-
nē nicolai.

Scōa.

Rñsio.

Rñ. nico.

1. Lōfu. rñ
fiois nico.

set iam ista in libro p3: q2 in die qua fuit data lex. s. decem pcepta in monte moyses ascendit ad dñm et locutus fuit ei oia que hñtur a fine. c. 20. vsq; ad. 24. supra positum: et descendit i eadē die de monte et retulit oia verba dei popularib⁹: q; cu3 cōsensissent scripsit moyses vniuersos smones dei in libro: et mane cōsurgēs cōfirmavit totā illam legē tam pceptoz moralium q; iudicialium: et ceremonialium cū israel tingēs in sanguine vt p3. s. 2. 4. c. 2. ibi late declaratū est. ergo iaz erāt scripta ista pcepta in libro nec oportebat de nouo scribi: q; iutiliter fieret. Cāliam etiā rñsionē dicit nicolaus posse dari. s. q; moyses tulit in monte tabulas illas lapideas: et postea cū man⁹ i poneret sup eas ad scribendū miraculose subito formauit lras. et sic deus oī scripsit et moyses. C Sed hoc non oī ueniēter: q; si sic factū fuisset nō diceret q; moyses scripsit tabulas cū nihil in earū scriptura egisset: sed de⁹ taliter scripsit. C Itē rñsio illa nicolai superior non stat cū ipse accipit q; deus mādauit moysi scribere vba decē pceptoz in libro et nō in tabulis: q; oī ibidē. et scripsit in tabulis verba federis dei. C Dñm q; sicut de⁹ scripserat pmas tabulas. s. angelus dei vere et realiter nihil in eis agere moyses: ita in his scōis deus scripsit et nullo mō scripsit moyses: nec p man⁹ appositionē aut aliquē aliū modū. Qd euidenter p3 Deuter. 10. c. cū oī. i illo tpe dixit dñs ad me. dola tibi duas tabulas lapideas sicut pōres fuerūt: et ascende ad me in monte: faciesq; arcam lignēā et scriba in tabulis verba q; fuerūt in his quas cōfregisti: cūq; dolas eas duas tabulas lapideas ascēdi in mōtē hñs eas in manib⁹: scripsitq; in tabulis iuxta id qd pū scripserat verba decē. C Ad argumentū qñ oī q; mādauit de⁹ moysi dicens. scribe tibi verba hec 2c. dñm q; nō loqutur deus de verbis decē pceptoz: sed de verbis quorūdam pceptoz ceremonialiū supra positoz de obseruationē quorūdam festoz et imolatio ne p̄mogenitoz: et cauēda quersatione idolatraz et ceteris que ibi immediate dicta fuerāt. Et p3 q; intelligat de illis. nā cū recitasset de⁹ moysi oia ista pcepta subiungit. dixitq; dñs ad moysen. scribe tibi verba hec. et ista verba debebat: imo necesse erat in libro scribi ne obliuione abolerent: et scripsit ea moyses: q; nō fuerāt scripta cū alijs p̄mis que fuerāt data et cōfirmata. de qbus supra a. 20. c. vsq; ad. 24. nā ista non fuerāt data cu3 illis sed nūc nouiter data sunt: iō nouiter oportuit scribi. C Si autē arguas q; neciū sit referri istā scripturā quā de⁹ mādauit facere moysi ad scripturā factā in tabulis et non ad aliquā aliā q; oī immediate. et scripsit in tabulis vba federis decē. C Rñdē q; istud verbū scripsit nō refert ad moysen sed ad deū. s. q; de⁹ scripsit in tabulis lapideis vba illa. C Et si obijcias esse necessariū referri ad moysē: q; lra supior sic cōtinuat cū dicit. stetit ergo ibi cū dñō. 40. dies et 40. noctes: panē non comedit: aquā nō bibit: et scripsit in tabulis vba federis decē. et sic totū copulaf ibi: ita vt signef ad idē iūbm pertinere. s. ad moysē de quo pū fiebat locutio. C Rñdē q; ista lra nō demōstrat q; necessario sit hoc verbū attribuendū moysi: q; pōt et ad aliquē alterū referri. si tñ nō appareret q; ad alterū deberet referri magis ueniret p̄dicare illud de moysē q; de aliquo alio. s. q; cōstat euidentissime q; de⁹ scripsit istas tabulas sicut et pmas vt hñ Dent. 10. c. 2. supra positū est: op3 q; istō verbū (scripsit) refereat ad deū et non ad moysē. (Et scriba sup eas). i. in planicie illaz. et non oī de illis q; fuerint scripte ex vtraq; pte sicut dicebat de p̄mis vt hñ supra. 3. 2. c. C Sed vñm est q; eodē mō iste tabule fuerūt scripte ex vtraq; parte. nā eadem scriptura erat in his 2 in illis et tāta: et erāt iste tabule eq̄les illis in magnitudine. ergo necesse erat esse eodē mō scriptas: alio nō caperet scriptura que erat ex vtraq; pte tabule in vna pte alterius tabule eq̄les: nisi forte lra valde pua et minuta eēt qd non cōcedit: q; vtraq; tabule bñe debebat scripturā eque dispositā: vt glibet q; ea legeret pcurrere posset. (Verba q; habuerūt tabule q̄s fregisti). Ista erāt decem vba. s. decē pcepta solū vt p3 Deut. 4. et. 10. c. Et nō erat aliq; expō istoz pceptoz i pte posteriori tabularū sic dicebat qdā hebrei vt pbauim⁹ supra. c. 3. 2. (Tabule quas fregisti). s. tabule p̄me quas cōfregit moyses ad radices mōtis synai cū vidisset in castris vitulū et choros ira magna cōmōt⁹ vt p3. s. 3. 2. c. et non repetit hic ista fractio tabularū tanq; p̄ hoc recolas aliq; p̄ctū moysi: q; vt pbauim⁹ supra. 3. 2. c. nō peccauit moyses in hoc: sed repetit tanq; cā scripture scōarū tabularū. q. d. op3 q; nunc scriba ego alias tabulas: q; tu fregisti tabulas pmas cōtinentes pcepta decē: et si tu nō fregistes eas nō oportuisset nunc rescribere alias. (Esto parat⁹ mane vt ascendas statim). In hoc appet q; moyses in vna die p̄cidit illas duas tabulas et volauit eas cōplanādo totaliter. q; dicit. (Esto para

tus mane). ergo in die qua hñ mādātū est fecit moyses illas: alio nō esset parat⁹ in sequenti die. qd sic factū est. q; in ista die in aurora qua deus dixit ista moysi descendit moyses de mōte et iuit in castra atq; mādauit ibi pplo ne q; oī die sequenti accederet ad mōtē aut staret ecōtra: et pecora et non pascere ex opposita pte sicut mādāt de⁹ immediate: et acceptis in castris aliqb⁹ necessarijs instrumētis p̄cidendi et volādi complanādiq; lapides: perrexit in locū vbi erat lapidicina de qua deus p̄cidit volebat lapideas tabulas has et disposuit eas p̄fecte cōplanādo. facta at nocte ante aurorā sequētis diei ascendit in montē p̄ntans se deo cū tabulis quas volauerat. (Ut ascēdas statim). i. nō maneat aliqb⁹ dieb⁹ in castris postq; p̄cidit tabulas vel anq; p̄cidas: sed immediate veni ad me. (In mōtē synai). Nō est putandū ex hoc q; nō staret moyses tunc in mōte synai cū deo: q; mādāt q; ascendat in mōtē synai. sed intelligit q; ascendere in mōtē synai. i. in hunc mōtē synai: q; ad p̄cidendū lapides debebat descendere de mōte: et ad cōmonendū populū ne accederet ad mōtē: vt p3. j. (Stabisq; mecum sup vertice montis). s. in isto vertice vbi nunc stas: vt ibidē scriberet deus scōas tabulas et appareret trāsiens an moysen positū in foramine petre. (Nullus ascēdat tecū). Dicit hñ q; in p̄ma vice cū moyses ascēdit ad deū datis p̄ceptis decē in voce tube aarō ascendit cū eo vt p3. s. 19. ca. cū dicit. vade et descende: ascēdesq; tu et aarō tecum. et postea cū ascēdit ad accipiendū pmas tabulas: ascēderūt cum eo aaron nadab et abiu. 2. 70. de seniorib⁹ israel vt p3 supra. 24. c. et isti ascēderūt vsq; ad radices mōtis. deinde ascēdit iosue cū moysē vt p3 in eodē. c. et declarauim⁹ supra. 3. 2. c. putaret igit moyses q; sicut tūc ascēderūt aliq; cū eo: ita deberet nunc ascēdere. deus aut nōlebat hoc: nisi forte ascēderet aliq; sicut ante ascēderat iosue aut in alia vice aarō: audiret verba dei transeūtis corā moysē posito in foramine petre: et ne forte videret fulgorē illius corpis qd deus cū magna luce moysi mōstratur⁹ erat et moreret. Vel q; nō erat dignus aliq; talia videre. moysi aut ex spālī cōfessione hoc tribuit: q; inuenit q; corā eo: et nouerat eū et noīe vt p3 p̄cedenti. ca. (Nec videat q; spiam p totū mōtē). hoc ad duo fiebat. vel ad non vidēdam illā mirabilē vñsionē quā deus moysi monstratur⁹ erat: aut pp reuerentiā tāti luminis adueniētis: ita vt loc⁹ ei eēt cōsecrat⁹: et nulla res pphana intraret tūc mōtē. (Bones quoq; et oues nō pascant eū). Oportebat autē q; moyses mādaret immediate illa die dari edictū voce p̄conis: ne q; de pastozib⁹ fineret sequenti die tāgere mōtē sed abigeret inde pecora sua. hoc aut fiebat non qdē p̄mā cām supra assignatā. s. ne videretur illa glia corporis lucidi qd de⁹ mōstrare volebat moysi. nā pecora cū careāt rōne nihil horū attendūt: neq; iudicant vtrū gliolum an igloriū sit. nihil magis est q; de⁹ corā brutis talē mōstraret formā lucidā q; q; mōstraret corā lapidib⁹. eq̄liter. n. de hñ vtraq; iudicaret. C Est igit fortassis vna cā vt moyses exis in mōte vidēs aliq; aīal ante moueri nō distrabere a cōtēplatio ne diuina que maxime regrebat̄ circa tales vñsionē. C Aliq; autē assignat aliā cām que est in sensu tropologico. s. q; ista vñsio quā hic moysi de⁹ cōcedebat signat vñsionē glie in qua est felicitas nra. Ad hāc autē vñsionē non accedūt viri bestiales q; se voluptatib⁹ pecozū tribuerūt: sicut equus et mulas in qb⁹ nō est intellectus: s; viri purgati animi soli hāc vñsionē beatificā intuentur. C Si hoc nihil est: q; hic sensus lralis: et nō tropologic⁹ nec anagogic⁹ aut allegoric⁹ ingrit. p̄cipue q; cu3 in illā vñsionē beatā illi q; viri sunt recipiunt: q; vero bestie sunt nō recipiunt: deberet lra dicere q; bestie nō pascere eū: tñ nō deberet excludere viros cū dicit. nullus ascēdat tecū nec videat q; spiam per totū mōtē. C Dñs igit cā lralē verissimā hñt eē reuerētia dei. s. vt deo tribuat reuerētia debita. deo nāq; sūma reuerētia debita est cum excellentissimū bonū sit. Est aut reuerētia cōsiderata alicuius magnitudine reflire in p̄p̄iam puitatē cognoscendo nos puos eē: et recedendo ab eo qd magnū est ne videamur ei velle cōparari. Sic enī est de magnis viris vt de platō et oīs tpalibus: q; subditi cognoscētes eoz maiestātē et apparatū magnū: tāq; paruos se existimātes cedūt eis nō ascendētes ad eos localiter: et in vultu et tota corpis habitudine suam corā eis defignātes paruitatē. s. in assurrectioe: in capitis et toti corpis būliatiōe: i aspectu q; si verecūdo aut poti⁹ timido et modestia verboz et solēnitāte allocutiōis ad oīos: et in oībus gñibus obsequiozū. deus igit cum excellentissimū ens sit: et in se: et quātum ad nos: tenemur ei ad maximum genus et gradum reuerētie tam in omnibus supradictis q; in alijs quibuscūq; reuerētie modis. et q; de⁹ vbiq; ē tenebamur vbiq; hāc exhibere reuerētiā:

Alia rñ. nicolai.

Lōfut. scōe rñsiois nicolai p̄ma. Scōa.

B. Doc. inia.

Ad argm fa ctū in obie ctioe rñsio.

L. Inñtia.

Rñsio.

Instaf ad buc.

Solutio.

†

†

†

†

†

* Qd.

4.

A

Qd deus mādauit q; peccora nā tāge rēt mōtē synai qñ voluit moysi corpus il lud luci dū mōstrari. Rñsio. Alia rñ.

Lōfura. scōe rñ.

Do. de.

Reuerētia qd sit.

De reuerētia q; oīs ex bibet.

B tiam: sed quia nos qui terreni sumus eius presentiam in omnibus rebus non contuemur: solum eum ibi magna reuerentia dignum docere debemus ubi nobis in aliquo signo specialiter demonstratur. et ista est causa quare in templis alijsque oratorijs deo specialiter honorem tribuimus: quia eum ibi specialiter contemplantur. scilicet quia beati ipsa nobis loca deprecantur ad hoc facta fore ut deus specialiter colatur ibidem. Item ob hoc ubi aliqua vox aut effigies dei in corpore cernitur specialiter colendus atque honorandus est. Hoc autem est quemadmodum si nos omnem aliquem temporalem mente cogitemus: non oportet ubique eum mente tractauerimus quod reuerentiam faciamus: sed solum cum in eius presentia fuerimus aut cum aliquod signum eius viderimus. utpote litteras ab eo destinatas aut aliquid alterum in signum alicuius mada tui: quia tunc cum magna reuerentia et honore talia acceptanda sunt. Sic ergo cum deus ubique sit: et tamen oculis non cernatur cogitare debemus eum tanquam presentem nobis solum secundum intellectum et non secundum presentiam realem ad hoc quod ei obsequia et reuerentia impendamus. cum autem eum in aliquo signo videamus oportet eum tanquam presentem cernere et reuereri. Est autem et alia causa quare non ubique deo reuerendum est: quia tunc nullum esset tempus in quo homines actibus reuerentie vacare non obligarentur: cum ubique fuerint necesse sit deum ibi esse: et sic non vacaret cibo nec potui aut ceteris vite necessitatibus. sicut cum in oratorijs ac templis sunt solis actibus reuerentie vacant in oratione et humilitatione ceterisque: et non intendimus alijs laboribus vel occupationibus. hoc autem nobis impossibile erat: quia hoc ad vitam illam que post defunctionem est pertinet: ideo non debuimus nec potuimus in omni loco observare reuerentiam ad deum. Item non solum hoc erat nobis impossibile sed etiam repugnat ex natura rei: quia reuereri (ut predictum fuit) est considerata alterius magnitudine resistere in propria paruitate. et ad hoc regitur quod ille qui reueretur alteri loco ei non se iungat: sed sicut in excellentia disparat sunt: ita et in loco inaequales reperiuntur. necesse igitur erat quod si in omni loco deo reuereri deberemus quod in omni loco a deo recederemus. sed hoc includit contradictionem: quia tunc oportebat fugere extra omnem locum vel quod in omni loco reuereremur: et non in omni loco reuereremur. nam si deus ut hic presentem (sicuti est secundum veritatem) conspicimus: et volens ei reuereri ab hoc loco semoueamur: necesse est alium bene locum in quo eodem modo deus esset: et sic volens eum in reuerentia hic bene non reuereremur ibi ubi equaliter ei reuerendum fuerat. cum igitur omnia loca in hoc equalia sint: oportet autem in omnibus locis ei specialiter reuerentie actus exhibere aut in nullo. sed in omni loco vacare actibus reuerentie specialiter ut predictum impossibile est. ergo in nullo loco specialiter reuerendum est ei nisi ille locus habuerit aliquid speciale a ceteris locis in quibus communi modo deus est. et hoc est quod volebam. scilicet quod solum sint deo exhibende reuerentiales actiones specialiter ubi specialiter deitatis aliquid reperitur insigne sicut in templis aut oratorijs quod deuota hominum intentio ad colendum deum specialiter destinavit: et sic apud israelitas solus locus reuerendi deo erat sanctuarii: quia ipse instituerat ibi se specialiter colere: et ibidem specialiter morabatur ut declaratum fuit supra. 25. c. Erat autem locus reuerentie dei ubique demonstraret sui presentiam in aliquo signo sensibili: ideo columna nubis de qua audiebant interitum voces dei erat locus reuerendi deo. erat etiam mons synai locus reuerentie presentandi deo: quia ibi audiebatur vox eius ut patet in datione legis quam vox eloquii personavit et audita sunt precepta decem. Erat etiam aliud signum visibile dei scilicet mons totus plenus erat fumo et igne qui usque ad celum ascendere videbatur: quod deum specialiter aduenisse manifestissime nuntiabat. sic dicitur supra. 19. c. totus autem mons synai fumabat: eo quod descenderet dominus super montem in igne: et ascenderet fumus ex eo quasi ex fornace. Et non solum dicebatur ibi esse presentia dei sed etiam iudei existimabant hunc apparatus terribilem esse maiestatem dei. sic per Deuteronomium. 5. c. cum dicitur. ecce enim ostendit nobis omnia maiestatem et magnitudinem suam: vocem eius audiuimus de medio ignis. in tali ergo loco deo reuerendum erat. Sed adhuc in hoc dubium erat: quia si iste locus fuisset in quo deus demonstrasset magnitudinem suam: tamen non semper demonstrabat eam: ideo dum eam ibi monstrabat populus reuerebatur in loco illo. dum autem non monstrabat non faciebant ibi speciale reuerentiam. et sic in isto tempore quo moyses erat in monte cum deo sive in primis. 40. diebus sive in secundis: erat nubes glorie omni in vertice synai et caligo magna et ignis ut per Deuteronomium. 9. c. cum dicitur. cumque de monte ardente descenderet: et duas tabulas federis vitraque teneret manu. et sic mons erat adhuc ardens in fine. 40. dierum quando moyses descenderat de monte cum tabulis. de hoc per etiam. 24. c. in fine. toto ergo isto tempore quo manebat ibi gloria omni in fumosa caligine et igne: israelite observabant reuerentiam non ascendentes ad cacumen montis: et tamen per partes inferiores montis am-

bulabant pecora et boves ut ex verbis huius textus per cuius dicitur. nec videatur quod per totum montem: et pecora non pascerent eorum quod. quod ante hoc ambulabant boves per partes inferiores montis synai: alioquin si ab eo die quo deus in voce tube dedit legem in monte synai non ausus foret aliquis accedere ad montem synai: non oportebat quod nunc mandaretur ne quisque per totum montem videretur. sed mandatum fuit nunc. ergo ante hoc dum moyses erat cum deo in monte synai ambulabant aliqui per radices montis. quoniam vero deus ostendebat se magis in signo in aliquo loco magis reuerebatur ei. unde cum daret legem super montem synai magis demonstrabat ibi suam presentiam quam nunc cum erat moyses cum eo in monte. nam antea cum fuit data lex apparebat gloria omni super totum montem in igne et fumo: et voces buccine in circuitu montis insonabant. nunc autem cum moyses erat in monte non audiebantur aliquae voces omni extra montem nec fumabat totus synai: sed solum summitas eius erat opta caligine magna igne et fumo. ideo quoniam data fuit lex maior reuerentia fuit exhibita deo in loco: quia non solum non ascendebant cacumen montis: sed et nec audebant tangere radices montis cum deo minus vetuisset dicens. caute ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius: omnes qui tetigerint montem morietur sive iumentum fuerit sive homo non vivet. nunc autem moyses exiit in monte ad accipiedas primas tabulas: et postea ad orandum pro peccato non erat tanta reuerentia quia ambulabant in partibus inferioribus montis synai boves et iumenta: et non ascendebant ad cacumen. novissime autem cum debuit secundas tabulas accipere moyses et deus ei apparere: data fuit maior reuerentia quam omnibus alijs diebus. scilicet quia non solum non accedebant viri et iumenta ad radices montis: sed etiam quod non pascerent iumenta. id est in aliquibus alijs locis extra montem synai que essent in opposito aspectu montis. scilicet quod locus in quo deus apparere debebat moysi videri posset ex illis: ita ut magis nunc omnia a monte elongata essent quam alijs vicibus. et hoc quia nunquam ista presentia dei manifestata fuit sicut nunc: quia alijs vicibus ad ostensionem dei apparebat aliquod corpus quod non erat valde excelsum. scilicet ignis et fumus in magna quantitate et terribilis valde. nunc vero apparuit corpus perfectissimum in luce et pulchritudine et venustate sive pulchritudine: ita quod deus ostendens illud diceret moysi ego ostendam tibi omne bonum meum. et erat in hoc manifestum quia tanta erat illius corporis excellentia quod moyses antea partes videre non potuit: quia oculi mortaliu hoc non paterentur. vidit autem posteriorem. maxima ergo reuerentia exhiberi debebat in loco ubi talis manifestatio dei in signo fiebat. et sic nos cum in omnibus locis deputatis ad cultum dei eum colamus: nullus tamen est locus in quo magis eum in reuerentia magna habere debeamus quam sacratissimum corpus redemptoris nostri christi iesu: cum nihil sit in quo manifestior dei presentia appareat quam in corpore illo sub sacramentalibus speciebus latente. Illa autem ratio que supra secundum aliquos ponebatur. scilicet quod ideo non debebant pasce pecora in die apparitionis illius erat ut non distraheret moyses a contemplatione dei videndo moveri aliquod de illis non est rationabiliter posita: quia tunc eodem modo in 40. diebus primis quibus moratur fuit in monte ut recipet primas tabulas fieri debuisset: et precipue in secundis quoniam erat continue orando ante omnem principatum populi ut per Deuteronomium. 3. c. sed in istis diebus non arcebantur pecora nec boves quando tangeretur montes. quod non fiebat propter illud. Item hoc nihil obstat. nam quoniam moyses videre debebat illud gloriosum valde corpus coram eo transiens: esset inclusus in foramine petre ut per supra predictum. c. et nubes teget eum donec veniret tempus in quo transiente corpore illo tolleretur nubes ut videret posteriora transiens. non ergo obstat quod presentia pecorum etiam in ipso monte synai quantum ad hoc. (Excidit quoque). scilicet moyses. (Duas tabulas lapideas). id est duo fragmenta lapidum sanctarum figurarum tabularum lignearum. scilicet maioris longitudinis quam latitudinis et profunditatis: et maioris latitudinis quam profunditatis. (Quales antea fuerant). id est figura et quantitate. (Et de nocte surgens). In die qua descendit moyses de monte et admonuit populum ne sequenti die quod per montem tangeret et ne pecora pascerent eorum: lapideas tabulas percudit atque volavit: et in sequenti nocte surrexit ascenditque in montem. surrexit autem de nocte ne quisque eum videret ascendente in montem cum lapidicinis ubi tabulas perciderat essent in partibus inferioribus montis vel forte apud castra. (Ascendit in montem synai). De quo predictum die descendit ad percipiendum lapideas tabulas. (Sicut preceperat dominus). scilicet quod omnia mandauerat ei. secundo parat mane ut ascendas statim in montem synai. (Postquam secum tabulas). id est nondum scriptas: quia id eas ducebat ad omnes ut faceret eas scribi sicut fuerat precepit. erant autem iste tabule pueri: quia poterat moyses eas solus portare in monte ascendens. Et si dicas quod erant valde magne: tamen moyses virtute divina adiutus ferebat eas. Non stat tunc

E Quia data fuit lex in monte synai non accedebant boves nec pecora ad radices montis.

Nunc presentia dei tantum manifestata fuit in monte synai: sicut cum deus ostendit moysi corpus illud gloriosum.

Non est aliquis locus in quo magis deo reuerendum sit quam ubi est eius sacratissimum corpus. Quod per me rationis.

Scda

†

†

†

†

* 25.

21

An tabule scda legis essent valde magne. 1. ro quod non.

ma qz rōnabili⁹ videbat qz moyses iuocaret deū qz qz de⁹ corā
moysē iuocaret deū: z cū lra hebzaica vtrūqz pmitat: trā-
stulit id qd rōnabilius erat. ¶ Itē si deus iuocaret nomen do-
mini non poneret illud in vocatiuo: z vbu scōe pōne quasi ad
alterū loqueret: sed poneret in noiatiuo qm diceret enūciando
de se. sed ista noia ponunt in vocatiuo cum vō. dñator dñe zc.
z verba in scōa pōna cū vō. q custodis misericōiam in milia: qui
auferis iniquitatem z scelera. ¶ Item deus nihil agit frustra: ga
hoc valde dissonat regule illi eterne atqz rectissime. sed nō vi-
detur aliqua cā quare iuocaret. ergo visū fuit recti⁹ esse poni
moysen iuocantē qz deū. ¶ Hoc aut stare pot aliquidē decē-
ter: qz de lra lre nihil mutat nō enī multū refert qz de⁹ iuoca-
uerit aut moyses. magis tñ oīm est qz deus. Et pz qz pcedenti.
c. dñ. ego ostendā tibi oē bonū meū z iuocabo in noie dñi corā
te. sed ista demōstratio boni fuit qm trāstulit corā moysē corpus
illud glorioz in luce magna. ergo tunc iuocauit deus. sed hic vō
qz transeūte deo corā moysē stetit iuocāns nomen dñi. ergo ne-
cessario vāndū est in illo trāstū deū fuisse iuocantē: aliqñ nō
poterit stare illa lra. s. iuocabo in noie dñi corā te. ¶ Itē lra
post enumerationē istoz noim dei. s. dñator dñe deus zc. di-
citur qz moyses festin⁹ curuat⁹ est. pñus in terraz adorans. si tñ
moyses ptulisset illa noia iuocans nomen dñi non curuat⁹ fuis-
set oictis illis noibz: sed dñ diceret illa: qz modus orantiū est
genus flectere cū orant nō aut oīone expleta. qz nō vocauit ipse
sed deus: ideo moyses post plationē illoz noim curuat⁹ est:
grās reddēs qz deus eū talia noia vocauisset ad petendū in ad-
uerfitatibz solamen. ¶ Et ad huc potissima rō cōfirmata ex lra
qre moyses oictis his verbis icurruat fuerit: erat qz vidit qz
deus ista noia ptulerat vāns formā petendi a deo auxiliū assū-
pta fiducia petēdi: inclinavit se corā dñō immediate petēs ab eo
directionē z cōseruationē populi cū oicis. si inueni grām in cō-
spectu tuo dñe: obsecro vt gradiarīs nobiscū. ¶ Ad rōnes mo-
tūas alterius ptis rñdetur. ad pma cum vō qz magis rōnabile
erat qz moyses iuocaret nomen dñi qz deus. Rñdet qz si moy-
ses aliqd debuisse petere rōnabilius erat qz ipse nomē dei i-
uocaret qz qz deus. sed hic moyses nihil petebat sed postea pe-
tijt. deus aut moysen in petēdo erudire volebat: ergo rōnabi-
lius erat qz deus iuocaret qz moyses: cū moyses nesciret banc
formā iuocādi. Et qm vō qz lra hebzaica vtrūqz cōsentit: ideo po-
tuit id qd rōnabili⁹ videbat. oīm qz lra hebzaica nō cōsentit h
equaliter. nam l3 lra ista que hic habet non repugnet illi sentē-
tie: ga tñ in sacra scriptura nō est ponēda aliqua dñictio z fal-
sitas: opz hanc lram sic intelligi vt supior vera sit. sed in. c. pce-
denti vō. z iuocabo in noie dñi coram te. Ergo nō cōsentit lra
qz ista iuocatio referat ad moysen. ¶ Ad scōam rōnem qm vō
qz si de⁹ ista noia ptulisset non pferret ea in vocatiuo. nec vba
poneret in scōa pōna qm ad alterū loqueret: l3 poneret in ter-
tia pōna verba z noia in recto: vel saltē noia in recto z verba
in pma pōna qm de se aliqd enūciaret. Rñdetur qz de⁹ nō de-
buit ponere noia in recto z vba in pma vel tertia pōna. qm ali-
quid de se enūciare: cū deus nollet aliqd p se enūciare: sed vo-
lebat tradere moyfi formā orādi. qui aut formā tribuit opz p
eā verba pferat p que alij postea platuri sunt. aliqñ nō datur
forma orādi sed inietio orātis. l3 oratio semp fit ad alterū sub
vocatiuo z scōa pōna verbi. ergo in scōa pōna z vocatiuo
deus ista oia pferre debuit. ¶ Ad tertiā rōnem cū vō qz deus
nihil agit frustra. sed non videtur aliqua causa quare deus
ptulerit verba ista. ergo nō ptulit ipse. Rñdetur qz aliq cā p-
ferēdi suberat. s. vt daret formā orādi moyfi z alijs. (Quo trā-
seunte corā eo). i. transeūte deo corā moysē. nam cū vellet hāc
glām moyfi mōstrare posuit eū in foramine petre cooperiēte
nube foramē illud z moyses stabat: deus vero trāfire dicebat
qz illud corpus qd erat qdam imago glorie dei trāstbat ante so-
ramē petre. deus tñ nō trāstbat (qz vt pbatum fuit pcedēti. ca.)
non induit deus illud corpus l3 angelus qdam loco dei: z trā-
seunte eo transire dicebat deus. (Quo transeūte). Scilicet an-
gelo illo induto corpe illo lucido: q angelus erat effigiatō dei.
(Coram eo). s. corāz moysē manēte in foramine petre. (Ait).
Lra nostra refert istud verbū ait ad moysen: ga dicebatur im-
mediate stetit moyses cum eo iuocans nomen domini: nos ta-
men sequentes litterā hebzaicā fm expositionēz quā supra po-
suimus dicamus qz istud verbum referatur ad deum: scilicet qz
ipse dixit dominator domine zc. (Dominator domine deus).
In hebzeo vō. (adonai adōai bel). ¶ Et hebzei vertētēs i vul-
gare idioma dicūt. deus deus de⁹: qz qdlibet horū noim deū
notat. lra tñ nostra non posuit pro deo oia nomina bec.

Ⓒ An postic

¶ An possit probari trinitas personarum ex littera ista: vt qdā conuersi opinantur. **Questio. 6.**

A
Opi. quo
rūdam.
Lofut. 1.
Istō no-
mē ado-
nai nō so-
lū puenit
deo: s; ēt
hoibus.

Et quidā iudei quēsi ad xpm putātes se subtiliter ar-
guere. ex hoc loco dicūt. pbari trinitatem in
ppria dei. nam pueniunt hoibus. Vocant enim aliq homines
adonai et beloin noie appellatiuo. De hoc noie adonai p; se-
pe in geneſi vbi heliezē vocauit abraam adonai: volēs dicere
eum esse dñm suum. Accipit enī; tanq; nomē appellatiuū. si-
cut ista dictio dominus. de hoc Beñ. 24. c. 7. omnes aliq oñi mū-
dani siue boni siue mali sint adonai vocari pñt. et vocantur in
plurali adonin. sic p; Esa. 1. 9. c. vbi reges egypti pessimi vocan-
tur adonin cum oī. ponā super eos oīos crudeles. siue vt lra
nostra dicit tradā; egyptū in manu oīorū crudeliū. dicit in be-
breo. (adonin quassē) i. oīos oīrū cū deberet dicere oīos plu-
raliter. de hoc noie bel et beloin p; s. 2. c. vbi vocant iudices
oīj siue beloin. s. applicabī ad beloin. s. ad deos q sunt ibi iu-
dices. et iterū in eodē. ca. vīs non detrahes. s. iudicib; vel domi-
nis tēporalibus. et ponit in bebreo beloin. Ad hoc igit q aliq-
liter colorate suaderet hic trinitas: oportet q ponerent no-
mina q sunt pueniētia soli deo. hoc aut est nomē. 4. lfarum qd
apud bebreos ineffabile est: et nunq; dē de aliquo boie aut aliq
alia re: sed solū de illo q est ver⁹ de⁹ aut estimat⁹ ver⁹ deus. Si
aut hoc nomē triplicaret aliquo mō habere color ad pbandā
trinitatē. sed nō ponit hic aliq nomē de istis trib; qd sit no-
men ppiū dei. nihil ergo hinc habet. ¶ Et dato q poneretur
hic ter nomē dei. 4. lfarū nō inferret nēcio q trinitatē voluit
set hic intelligere moyses: qd posset rñdere glibet iude⁹ q po-
suit ter ad honozē triū patriarchaz. s. abraā isaac et iacob. et h
qd in sacra scriptura reperit aliqñ sic scriptū. s. de abraā: deus
isaac: et de iacob. ¶ Itē rñdere posset aliter q ponebat ter no-
mē oīi non ad signandū aliq mysteriū: sed ad notandā affe-
ctionē inuocātis. nā q inuocādo nimis afficiē ad id qd vocat
sepe idem simul vocat. vt cū nos dicim⁹ aliqñ vocātes bō bō.
et sic agēlus vocās abraā qñ volebat imolare filiū; suū isaac et
extēdere erat manū suā sup eū cū magno cordis seruoze et velo-
citate: bis eū semel vocauit dicens: abraā abraā vt p; Beñ. 22. c.
Et sic dato q moyses posuisset hic ter nomē oīi magnū: tñ nō
ex hoc inuebat sufficēter trinitas: sed solū affectio vocātis. ita
enim potuisset ponere quater aut quicūq; idē nomē. et tunc si-
gnaret i deo quaternitas vel quitas. qd oīz absurdissimū est.
Si igit ideo in deo trinitatē intelligere deberem⁹: qd ter ponit
tur istud nomē. g. qualitatē intelligerem⁹ qd bis ponit: et solam
qualitatē: qd aliqñ bis solū ponit vt p; ps. 2. 1. s. deus de⁹ meus
respice in me. et ps. 62. 1. s. deus de⁹ me⁹ ad te de luce vigilo. ergo
notarent hic due psonē solū in deitate qd inter se repugnare
faceret sacra scripturā. ¶ Vel diceremus q psalmista exclama-
bat ad duas psonas q petebat aliqd ab eis et nō a tertia: qd in-
sanū est: cum qd vna faciat et alia faciat: q act⁹ trinitatis i-
diuū sunt ad extra: et videt⁹ sapere aliquāq; beresim q solum
duas psonas exprimeret in oīone sua et singulariter ab illis alē
quid peteret nō exp̄ssa alia psona: qd videt⁹ eas facere mino-
res alijs duab; vel ostitueret creaturā: sic arrbiana heresis dog-
matizat. non ergo pōt aliqd cōtra iudeos innui ex lra in proba-
tionē trinitatis. alia autē solidiora testimonia inquirēda sunt.
¶ Itē ad hoc dato q iudei vellēt cedere qd nos peteremus:
tñ nullo mō rō dictat hic debere intelligi trinitatē psonarū: qd
ad hoc saltē requireret q h nō poneret nomē ppiū dei: tñ
qd cūq; illud eēt deberet replicari idē ter. s. q ter poneret bel
siue ter adonai: vt sicut psonē in diuinis equales sūt vt eiusdē
nature: ita eiusdē nomē pueniat. s; hic mutat nomē: qd pmo po-
nitur adonai bis. deinde subiungit bel. Hoc aut quādā diuersi-
tatē facit. nam h ista oīa noīa p̄dicentur de deo: tñ nō totaliter
fm eiusdē modū: qd adonai dicit⁹ de deo fm qd est oīs. beloin si-
ue bel dē de deo magis s; qd est deus: et sic notaret in psonis il-
lis diuinis q tertia eēt magis deus q pma et sc̄ba: qd nō pue-
niebat. ergo nō signat hic trinitas psonarū. ¶ Hoc autē attendit
disertissime beatus hieronym⁹. nam nō posuit oīa bectria sub
eodē noie dicens. de⁹ deus de⁹. sed oīator oīs deus. cui⁹ ratio
est qd nomē istud adonai signat deū: et tñ signat eū sub ratione
oīatiue potestatis: et nomē istō bel signat deū sub rōne deitatis
magis q adonai: et cū ponat bis adonai in bebreo trāstulit lra
nra ponēs bis nomē oīi dicens. oīator oīs. et qd istud nomen
bel signabat deū sub rōne deitatis pueniēti⁹ qd nomē istō ado-
nai: ideo trāstulit lra nostra ponēs deus. Si vero posuisset ter
adonai aut ter bel siue beloin: posuisset lra nra ter deū: qd non

B
Sinomē
dei qtu-
or lfarū;
triplica-
ret nō bē
ex hoc q
nēcio tri-
nitas plo-
naz signi-
ficat.

C
Act⁹ tri-
nitas i-
diuū sūt
ad extra.

D
Disertissi-
me i h lo-
co hiero-
nym⁹ trā-
stulit.
Bel i be-
breo deū
signat
sub rōne
deitatis.

videbat velle facere oīam aliquā lra bebreo. sed qd ponit oī-
nerſa noīa sūt rōnabile fieri oīstinctionē in lra latīna. Dāc sen-
tentia videf seg ra. abraā abenazra. Cū autē in bebreo ponat
bis adonai hic et vtrūq; significet oīum: videbat alterū eorū
supfluere. ideo lra nostra cautissime posuit duo nomina signā-
tia oīum. quoz vnū signat fm actū: aliud vero fm habitū vel
virtutē. s. aut actualiter pncipari et facere opa oīi: aut hē po-
statē dominatiuā et non opari fm illaz aliqd imperādo. et istō
vocat retinere potentia dominatiuā fm habitū. P̄mū expri-
mitur cū dicit⁹. oīator: qd signat actū oīi. Scdm notat cum
oī. oīs: qd notat oīum in habitu. vtrūq; h; deus. s. oīum s; h;
habitū qd h; potestare dominatiuā: et oīum fm actū q actua-
liter dirigit vocatur deus: qd fm naturā est deus. Vel vt qdam
dicūt. (oīator) in populū directiōe et defensiōe. (domine) in legis-
latione. (deus) in veri cultus institutione. sed p̄ma expositio
melior est. (Clemēs et patiens). Ponunt hic aliqua attributa
dei q oīcūt relationē qdā ad creaturas: qd deus nō est clemēs
ad aliqd qd est i se nec patiens: s; ad aliqd qd ē in nobis. (Mi-
sericors). Ista duo idē vident⁹. s. misericors et clemēs: s; nō sūt
idem. distinguēda enī; sūt vt distingim⁹ p̄cedenti. c. s. q clemē-
tis p̄tinet ad culpā et mīscōia ad penā. cū enim aliq; peccauit
et ignoscitur ei qd peccauerit clemētia est. sic nos clemēs sum⁹
cum aliq; in nos peccauit pp qd ei debebat pena: sed nos re-
mittimus ei qd peccauerit. s. culpā. et sic nō manet obligatio aliq
vel pena. de⁹ igit clemēs hoc mō est: qd nobis peccātibus vni-
uersa delicta remittit. Misericors dē q miseria cōpatit⁹: qd ad
penas p̄tinet. s. cū qd penis affligit succurrit ei qd miser est. sic
et nos cū aliquos q iniusta supplicia luūt erum⁹ misericordes
sumus: clemēs aut nequaq;. (Paties). H; deus paties inq;
tū offensas illas tolerat. nos. n. quotidie deum offendim⁹ in
multis. et si iuxta pctōz exigētiā plecteremur modicū nobis in
orbe viuendū foret. deus enī; h facit q tolerat. (Et multe mi-
seratiōis). Hoc ponit ad exaggerādū. s. q nō solū deus est mi-
sericors: sed etiā multū misericors: qd magis miseref nri q nos
adinuicem miseremur: ideo in scriptura ad notandā magnā
mīscōiam dei sepe oī q sicut miseref pater filioz ita misertus
est de⁹ nostri. Vel sicut non pōt obliuisci mater filiū suū: ita nec
deus pōt obliuisci nos. solet vocari deus magne miserationis
peccatores ad penitentia expectādo: qd non solū est paties pec-
catores pro peccatis irremissibiliter nō occidēdo sed eos tole-
rādo: sed etiā est magne miserationis multo tēpore ad miseri-
cordiam et penitentia expectando. sic dicit Esa. 30. c. deo expe-
ctat nos deus vt misereat nostri. (Ne verax). P̄missa non
fallēdo. nulli enim deus vnq; p̄misit qd non obseruaret: qd fi-
delis est et seipm negare non pōt vt p; 1. ad Timo. 2. cap. Et si
aliqñ deus aliquid videat p̄misisse qd postea violatū est: hoc
est quia p̄missio sua cōditionalis fuit. qui autē nō tenet p̄mis-
sionem: cum non obseruat cōditio ppter quam facta fuit p̄-
missio non frāgit p̄missionē: quia cōditionalis nihil ponit in-
esse. nullo modo ergo obligat cōditionalis p̄missio donec stet
cōditio. si ergo nō stat cōditio: q non agit sicut p̄misit nō infrin-
git cōditionē p̄missionis. sic p; 1. Reg. 2. ca. vbi deus promi-
terat domui belli in patrib; suis vt eēt sacerdotes summi de
ea in eternū: sed postea qd peccauit belli omittēdo: et filij sui tur-
pia cōmittendo non seruauit deus p̄missionem cum dicit⁹. lo-
quēs locut⁹ suz vt dom⁹ tua et domus patris tui ministraret in
spectu meo vsq; in sempiternū: nunc aut abst⁹ a me: sed qui-
cūq; glificauerit me honorificabo eū: qui autē contemnit me
erunt ignobiles. Cōditio autē que in oībus p̄missionibus dei
intelligit⁹ est si illi qbus p̄missio facta est māserint boni sicut cū
facta fuit p̄missio. sic oī ps. 133. 1. s. de fructu vētris tui ponam
sup sedē tuā. et subiungit. si custodierint filij tui testamētū meū
et testimonia mea hec que docebo eos. et ex hoc v; nobis deus
interdū variare sentētiās cum tñ ipse nihil variet: qd si bonū
p̄mittit alicui gēti vel populo: ita p̄mittit inq; tū bon⁹ est. si autē
populus ille ad malū declinauerit subito p̄feret i ipm iniam vt
pereat de terra. et si rurū ouersus p̄niam egerit: mor snia p̄ori
reuocata p̄nunciabit exaltandū atq; stabilendū illū pactū. sic
p; 1. s. ca. cum oī. ecce sicut latū in manu figuli: sic vos in
manu mea dom⁹ israel. repēte loquor aduersū gentē et aduer-
sum regnū vt eradice et destrua et disperda illud. si penitētiā
egerit gens illa a malo suo qd locut⁹ sum aduersus eā: agam et
ego p̄niam super malo qd cogitauit vt facerē ei: et subito loquar
de gente et regno vt edificem et plantem illud. si fecerit malum
in oculis meis vt non audiat vocem meam: penitentiam agat
super bono quod locut⁹ sum vt facerē ei. (Qui custodis mise-

2. Exposit.

†

†

Que oīa
sit iter cle-
mētiā dei
et mīscōiaz.

†

†

E

† De⁹ vitatez
tenet i oīb;
p̄missioni-
bus suis.Quo intelli-
gat additio
in p̄missiōi-
bus dei eē.

†

Deus qñq
miseretori
pgeniei pp
vnu viru.

ricordia in milia). i. miseris mille gñationib⁹ vel duabus mille
gñationibus pp bonu vnius viri. z ponunt milia q sunt multa
milia vt statuat nūerus ideterminat⁹. s. q. pro vno multis suc-
cessorib⁹ suis miseret. sicut pz de dauid: qz ex eo q ipse fuit bo-
nus vir ambulās in aspectu dei in corde pfecto vt pz ps. 88.
cum dicit. inueni viru fm cor meū: z loquit⁹ de dauid. cōfirma-
uit ei regnū. posteri autē sui mali fuerūt: qz pter dauid ezechia
z iohā oēs reges pctū cōmiserunt vt pz Ecclesia. 49. c. z mere-
bant pderē regnū qd relinquerat dauid: sed meritis dō cōti-
nuauit deus regnū suis posteris. nā in salomone q pessim⁹ fue-
rat successor optimi viri dauid de⁹ regnū diuidere volebat aut
totalit⁹ tradere alienis: s. pp dauid nō fuit diuisus in oib⁹ sa-
lomonis vt dō. 3. Reg. 11. ca. deinde cū pp peccata sequētum
regū sepe deleri debuisset nō destruxit illud de⁹ totaliter: vt ma-
neret lucerna domui dō vt pz. 3. Re. 15. c. z multoties in eodez
3. et. 4. Regū. Cōputant autē iste gñationes siue oīcānt mil-
le siue quocūqz sint ab vno capite: ppter qd de⁹ miseret se-
quētib⁹: vtpote q fuerit bon⁹ alig vir z miseret ei deus: z po-
stea filio eius meritis pzis miseret: z deinde nepoti: z sic cōpu-
tabunt quocūqz gñatiōes voluerim⁹. si autē dicerem⁹ q de⁹ as-
piceret ad quēlibet p meritis suis nunqz cōputaret aliqua ge-
neratio: ita q diceremus deum misereri in generatione vna
aut duabus vel tribus: quia ista dicunt ordinem z referunt ad
vnum aliquid in quo ceperint.

Cū de⁹ successorib⁹ alicui⁹ boni viri ex misericōdia parcat vel ex
iustitia. Et qñq vti⁹ misericōdia vsqz in mille gñatiōes. Qd. 7.

Sed dices

quō dō deus seruare misericōdiam in mille ge-
neratiōes siue in duas saltē: qz hic distin-
guis misereri q hoc qd est agere per legē vel debitu iustitie. S. q.
cum deus miseret successorib⁹ alicui⁹ viri qui bon⁹ fuit: agit il-
lis bona merito illi⁹ a quo descendūt. cū ergo merita illi⁹ exigāt
non vñ esse misericōdia sed iustitia aut lex. Cū dē q qñ de⁹ sic
miseret in mille gñatiōes siue in valde multas aligbus pp vnu
viru bonu a quo descendunt: merita illi⁹ fm valorē nō attingūt
tot gñatiōes vt oīa pctā successorū suorū bonis suis operib⁹ de-
leri debuissent: qz vir sufficit p se. cū ergo tot gñationibus de⁹
bñfacit pp vnum a quo descendūt est ex pura misericōdia z nō ex
meritoz equialētia: ideoqz iustissime vocat misericōdia: qz ex pu-
ra liberalitate fit. Cū dē at verū ē nisi ille a quo alij descende-
rent posset mereri in infinitū: qz tunc deberent oīa peccata se-
quentiū gñationū pp bonū illius. sic fuit de homine xpo Jēsu:
qui ex eo q de⁹ erat meritū suū erat infinitū. maxime qz actus
sui erāt perfectissimi ex genere: scilicet mori pro nobis cum ni-
hil deberet. hoc n. est maximum in genere meritū. sic n. ipse te-
statur Joā. 16. c. maiore hac charitatē nemo h⁹: qz vt aiām suā
ponat qz pro amicis suis. z pbs in. 9. ethicorū hoc testat⁹ dicēs
q melius est aliquid semel pro amico aut patria mori qz viuētē
multas operationes bonas facere. sic enī dicit. paucū enim tem-
pus delectari valde magis eligit qz multū: quietē z viuere be-
ne annū qz multos annos qz luctuū: z vñ actionē bonā z ma-
gnā qz multas z paruas: morientibus autē hoc forte accidit:
eligunt vtiqz magnū bonum sibiipsis. Passio ergo xpi ex eo q
tanta fuit: z qz deus ille erat qui patiebat⁹ merebat⁹ infinitū: iō
p oibus satisfaciebat. de⁹ igit⁹ peccatis nris cōdonat in merito
passiōis xpi. qz ergo de⁹ p merito passiōis xpi oibus nobis z q-
buscūqz futuris ēt si infinitis oīa pctā quātatūqz z qz iaciūqz
remittat nō est misereri s. iuste agere. est tñ maria misericōdia qz
nobis mori voluerit z cuilibet nrm idignissimo peccatozi pas-
siōis sue sacratissime merita cōicare dignet⁹. * Et pz b. s. si nos
deumus valorē duarū duplarū z detur nobis res valēs duas du-
plas: nō est aliquo mō liberalis aut misericors ille q nobis tri-
buit rez tāti valoris pro tāto valore: sed est iustus. sic autē est in
remissiōe pctōrūz nostrorū: qz nos oēs grauissime peccauim⁹: z
remissiō quā petim⁹ est aliqd valde magnū: sed cū damus p ea
merita passiōis xpi oam⁹ aliqd equalens: imo magis valens.
qz passiōis xpi merita pp boiem illum eē deū sunt formalr infi-
nita. peccata autē nra z oīuz q fuerūt a formatione seculorū z vi-
uēt vsqz ad extremū iudiciū nō erūt infinita formaliter vt s. z se-
sed solū obiectiue. qd est aliqd extrinsecū. maiora ergo sūt me-
rita passiōis xpi que sūt vere z in se infinita qz pctā oīum se-
culorū cōputatis ēt peccatis demonū: ga oīa bec simul in seipsis
infinita nō sunt. nec enī iō demones redēpti nō sunt tāqz pas-
siōis sacratissime xpi Jēsu merita nō suffecerint: sed qz eos s. z
altissimū dei iudiciū redimi nō decuit. Lāe autē quare hoc sa-
ctū sit alteri⁹ speculatiōis sūt. Lū ergo oam⁹ merita passiōis xpi
p redēptione peccatoz nostrorū. i. vt nobis remittant⁹ facinora

nra: non agit nobiscū misericorditer s. iuste: qz oam⁹ equalēs
pctūz p nobis: imo magis q iuste: qz nos plus oam⁹ q recipi-
mus. recipim⁹. n. peccatoz remissiōne que nō est infinita cū cul-
pe nō sint in se infinite: z oam⁹ pro illa merita passiōis xpi que
sunt veraciter in se infinita. non ergo cōmutam⁹ equalē p eqli.
Sed quasi darem⁹ pctū mille duplarū z daret nobis res va-
lens vñ solaz duplā. Cū dē etiā pz. s. q. est maxima misericōdia
in hoc qd est xpm p nobis velle passū fuisse. nā misericōdia est (vt
vulgariter loquimur) alicui misero aliqd miserie sue tribuere so-
lamē. q ergo maximū solamē tribuat maximā misericōdiam facit.
xps homo z de⁹ nobis iam infelicib⁹ z eterne morti reis redē-
ptionē tribuit: qd erat maximū solamē. ergo maxima misericōdia
erat. Etā erat maxima ex pte intētionis agētis: qz ex maxima
charitate factū est. sic pz ad Gala. 3. c. s. ppter maximā charita-
tē qua dilexit nos deus misit vnigenitū suū zc. Etā erat maxi-
ma misericōdia ex pte eius qz benefaciēs nobis in benefaciēdo to-
lerabat. s. mortē atrocissimā: cui nulla vnqz acerrima penarū
potuit adequari. de gbus nō est nunc oām per singula. Est etiā
maxima misericōdia qz velit xps nobis merita passiōis sue accō-
modare: vt per illa redēptionē mereamur. sicut si nos vellem⁹
aliquid emere nō habētes pciū aliqd: z alius nobis totū pciūz
z abundantius qz idigeremus ipenderet. De hoc ergo boie xpo
Jēsu: qz deus pariter est oām q merita sua sufficiūt ad hoc qz
p eis deus beneficiat oibus hoībus: non qdē misericorditer s.
iuste. de alio autē boie nō est sic: ideo qñ deus p aliquo viro be-
ne agit oibus posteris suis nō agit iuste. i. nō agit fm exigentiā
meritoz: quasi merita illius exigāt tāta bona fieri posteris suis:
sed agit ex misericōdia. ideo cōueniētissime dicit⁹. q custodis miseri-
cordiā in milia: z non q custodis iustitiā. imo qñ alig vir bo-
nus est z deus ei bonum agit oādo vitaz eternā non obseruat
ibi debitu siue iustitiā: ita qz tātu detur p tāto. nā iustitie nostre
non valēt fm se ad merendū aliqd bonū iuxta illud Esa. 64. c.
iustitie vestre corā eo tanqz pānus mulieris mēstruate reputa-
te sunt. z Aplos ad Roma. 8. c. nō sunt cōdigne passiōis hui⁹ mū-
di ad futurā gloriā que reuelabit⁹ in nobis. z oato qz iste opa-
tiones in se eēt tāte vt mererent nobis dari vitā eternā: tamē
semp obseruabit⁹ in nobis misericōdia magis qz iustitia: qz nos ta-
lia non fecim⁹: nec facere voluim⁹: nisi ipse deus nos ad h⁹
mouisset: z vt facerem⁹ adiuuaret. sic pz Joā. 15. c. sine me ni-
hil potestis facere. i. nō potestis facere aliqd bonū nisi ego pue-
nero z adiuuero. (Qui auferit iniquitatē z scelera). i. qz deus re-
mittit peccata tollēs nobis culpas z reat⁹ atqz peccatoz macu-
las. (Iniquitatē). Vocat iniquitas qdlibet peccatū qd est ex ma-
licia nō ipellente impotētia aut passiōe. z est nomē cōe ad pec-
cata. (Et scelera). Dē scelus magnū peccatū ex malicia qd fit
deū. sic s. pncipes sunt quedā spālia crimina que vocant⁹ cri-
mina lese maiestatis: z sunt inter cetera horribiliora atqz atro-
ciora pene dignissima. ita enī s. deū sunt spāliter aliqz crimi-
na in gbus spāliter ledit⁹ maiestas eius: vt in idolatria colēdo
aliū deū: z negādo hunc qz verus de⁹ est esse deū: aut asseren-
do alium cum eo esse deū. in quorū altero totum bonū ei ab-
strahim⁹. in altero autem eū diminuētes: alios ei pares cōstitui-
mus. Est etiā heresis scelus in quo alig male de deo sentit. ista
vocat crimina lese maiestatis ius canonicū vbi cōparat crimi-
na lese maiestatis que sunt in pncipes heresi que est in deū. vt
vt pz extra de hereticis in. ca. vergētis. cum dicit. longe magis
est eternā qz tēporalem ledere maiestātē. oīa autē bec deus re-
mittit: siue sint iniquitates. i. peccata cōia: siue scelera. i. peccata in
deū. tale enim fuit pctū qd pauloante de⁹ remiserat. s. pctū de
cultura z fabricatura vituli: in quo maxime repugnabāt deo.
vt declarauim⁹ supra. 3. z c. super partē. vt iduceres sup eū pec-
catū maximū. (Atqz pctā). Dñr pctā oēs errores qz sūt siue sint
magni siue parui siue directe in deū aut s. pncipes: z est genus.
hic tñ accipitur pro pctis paruis que sūt ex passiōe impotētia
aut ignorantia. (Nullasqz apud te p se inocēs est). i. si hoies
respiciāt se in cōparatiōe ad te nō reperiet⁹ aliqz qui sit inocēs
per se. z hoc ga omnes peccant aut mortaliter aut venialiter:
quia si dixerim⁹ qz peccatū non habemus ipsi nos seducim⁹
z veritas non est vt patet. 1. Joā. ca. 1. z si non peccaret in hoc
saltem peccant originaliter contrabentes ex primogenitozi-
bus: quia omnes in adam peccauerunt vt ait Aplos ad Roma.
5. c. omnes igitur deo mortis debitores sumus qualitercūqz
nos habeamus (Apud te). i. comparādo ad te. Cū dē est
sensus qz aliquis comparet: z qz in comparatione eius sit ini-
quus: sicut interdū dicimus qz vnus homo fortis comparat⁹
ad aliū fortiorē infirmus esse videt⁹. hoc enīz stultiloquiū est.

Maria
misericōdia
fuit qz p
nobis xps
patere.

Maria
misericōdia
fuit qz
xps nobis
cōicauit
rit meriti
ta passio
nis sue.

Quo dif-
ferit ini-
quitas z
scelus.

1. expō.
Nō est
inocēs si
ad deum
cōparet.

Quo ali-
qui sūt in-
nocēs
apō p-
mūz nō
apō oīū.

Passio xpi
p oib⁹ satis-
fecit qz infini-
ti erat me-
riti.

Nota.

Si de⁹ re-
mittat pctā
oīuz pñtiūz
z futuroz ēt
si eēt infini-
ta pp meri-
tus passiōis
xpi nō facit
nobis miseri-
cordiā s. ius-
titiam.

* Exemplū.

Exemplū.

2. expō.

Necesse ē
apud deū
nullūz eē
inocentē
nisi spālī
pūilegio
pseruet.De oten
tionib⁹ q
sūt inter
fres pdi-
catores z
mūnores.

Qdō.

L

Rf. ali-
quoz.

Lōfat.

Alia rñ.

Lōfuta.
Doc. rñ.
Si aliq
apud deū
sūt inocēs
nī tñ p se
inocēs ē.

set. Quis enim vnq; tāz stult⁹ esset vt se deo cōparare vellet: vt videret an bonus vel malus foret: qz infinitū ad finitū nulla poterit vnq; eē collatio vt ait Boet⁹ de solā. lib. 2. p. 2. 7. s. qz aliq; esse nocēs cōparatus ad deū. sicut siq; respiciat vultū suū in aliquo speculo nō puro: dato qz vultus su⁹ aliquas notas habeat: non poterit eas cōtemplari in illo speculo. si autē intueat vultū in speculo purissimo tāz nō videbit mūdus q ante vultus in speculo ipuro mūdus videbat. Sic nos cū nos in nobisipis respiciū mūdī nobis videri possum⁹. si autē respiciam⁹ nos in illo purissimo speculo deitatis: iā mūdī non reperiēmur: qz coram deo nec celi mūdī sunt: z in angelis suis inuenit maliciāz vt p. 3. Job. 4. c. C. Alitelligit lra z meli⁹ q nullus est inocēs apud deū. dicit aliq; inocens q non nocet. i. q nullo mō offendit. Duo aut sunt qbus nocere possum⁹ vel offendere. s. deus z primus: iō apud duos aliq; nocēs vel inocēs esse pōt. q enim peccat in pceptis q dirigūt in deum oī apud deū nocens. q aut peccat in pceptis que ad primū dirigunt: oī nocēs apud primū. qui aut primo nullo mō nocet apud eum inocēs est. qui vero deū in nullo offendit apud eū inocēs reperit. Pōt autem aliq; hō non eē nocēs primo suo nīl in eū ipie atq; iniuste agēs: sed si cōsideret qm ad offensionē dei nullus inocēs reperit: qz primū solum ledim⁹ opere z verbo. cogitatioē autēz nō ledimus. apud deū autē ē in paruis cogitationib⁹ (si distoz te sint) rei cōstituiur. Etia dato q in actioē nra nunq; attingeret nos peccare: qd impole est (nisi alicui ex spālī pūilegio tribueret sicut beatissime dei genitrici): tñ necesse erat originālē culpā cōbere: nisi ab hac deus aliq; pseruaret. sicut deuote dicimus z cōgrue fuisse beatam virginē pseruatam. s. nō multū differret in re q icurreret z imēdiate purgata fuerit: qz q pseruata fuit ne icurreret. nīl enim min⁹ sctissima illa aīa cōdōtōri suo q eam ab eterno ad altissimū gradū creaturaz tenendūz pdestinauerat placuisset. pugna ergo verborū z iordinatay asfectionū est circa talia contēdere. magis enī deo displicet anīmositates be z vera odia fraterna que inter bñōi arguētes s. carnē z sāguinē generant: qz q virginē beatā: ēt si falsū ēt in peccato originālī conceptā fuisse dicerem⁹: qz id malū nos spōte agimus: hoc aut falsūz ignoratē asserim⁹. nec bñōi defensor putent se aliquid apud beatā virginē p bñōi clamoris argumētationib⁹ obtinere: cū extra charitatē cū verissimo frater no odio ad solam victoriā que est fm intētionē carnis z sāguinis bec agant. neutros autē p eo qd tenet dñados cenfeo. nisi ecclesia que spūsancto ouis alterā particulā diffiniret esse tenēdam. interim tñ piuz est virginē beatā in hoc saltē fm cōsiderationē nām honorare. Si tñ dñuz teneas nō insisto: qz nos cōsuetudinē attentionis nō habem⁹ nec dom⁹ patris nri sicut ait Apl⁹ ad Lorin. 1. c. 1. 1. s. qz cōtētiōsus eē videt nos cōsuetudinē istā nō habem⁹: nec ecclesia dei. Potissima aut cā abstinenti ab hac qōne: imo potius odiosa cōtētiōne: est qz vtriusq; partis rōnes ad vnguez limare nīl hñt solidi fundamēti: sed glibet p se (vt valet) pbabilr alligat. cesset g mūmura. abeat oē odiū iter filios charitatis de bñōi pcedentes. C. Redētes g ad id qd dicebam⁹ est regula q apud deū nullus inocens est. i. q ei re⁹ est p aliquo vitio siue originālī qd sūt: siue actuali qd egit. Nec ex hoc valet si arguas q id qd primo dicebam⁹ asserēs ex h pbari bñōi z gñe in pctō originālī fuisse cōceptā: qz nullus apud deū inocēs ē. g bñōi vgo si fuit inocēs. z sic dabit vlt q icurrerit actuale vel q mortale: aut actuale veniale peregerit. s. oēs ab ea actualia pctā negāt qliacūq; sint: qz ista maioris culpe sūt qz originālēs: vīz cōcedēdū originālē. C. Nec curo i hac pter rñdere sicut quōdā rñdere solitos video nō accedētes ad veritatis radicē: s. ad vniuersalia subterfugia recurrētes. s. qz hoc fit de lege cōi: tñ in beata virgine ppter pūilegiū maternitatis factū est dñum. C. Ista rñsio pñsus friuola z ambigua est: cum posset directe rñdere ad argumētū. Sicut si in iure aliq; rñderet diceret aliqd qd tenet casum eē spālem: ipotens rñdere p fundamēta iuris cōis. C. Alij etiā rñdent ista signa vniuersalia affirmatiua aut negatiua in sacra scriptura nō facere vlem dītributionē. C. S. ista rñsio totaliter friuola est in pñtenti: sicut clarissime monstraremus si locus maiorē indaginem pateret. C. Rñdendū est sicut ista lra rñdere videt etiā nobis subitētib⁹ in eo qd subiūgit per se. s. q nullus apud te p se inocens est. i. s. aliq; apud te sit vere inocens: tñ non est inocēs p se sed per te q facis eū inocentē. nungd illi q in vita eterna sūt erūt inocētes apud deū: māifestū est q sic: qz nec sunt obligati ad aliquā penāz merito peccatoz actualiū aut originālī macule. nos aut qd iū viuimus totaliter inocentes apud deū nō sum⁹.

qz s. desint in nobis actualia. reatus tñ ad penāz pro originālī macula non delect: qz moriendū nobis est. z sic isto mō oī tempore deo mortis debitorē sum⁹. isti igif qui in vita beata sunt apud deū inocētes sunt: sed p se inocentes nō sunt: qn poti⁹ per altissimā dei clementiā qui eos ad hoc ab eterno vocauit: qz miserebor cui miserebor: z misericordiā pñtabo cuius miserebor vt p. 3. ad Ro. 9. c. si ergo aliq; apud deū inocēs esse pōt non per se sed per deū. Dic queso: quid obstat vtrū de⁹ clementer aliq; de nocētē inocentē reddiderit. an vt eadē clementia aliq; ne nocēs esset efficeret: obticere te opz. bec autē sūt que ad istā partē rñdere oportebat: pie z sine cōtētiōne tenentes beatā virginē sine originālī fuisse conceptā. Cui⁹ parti dñi tem asseritorē: non pñnacē nec cōtētiōsus: donec ecclesia (cui p oīa obediendū reoz) oppositū diffiniret: me esse pñteoz. potius tñ oppositā partē asserenti cederem: qz pugna verborū in charitatis pñdiciū litigarē. (Per se inocēs est). i. nos quātum est ex nobis apud te nocētes qz nascimur oēs filij ire vt ait Apl⁹ ad Roma. 3. Et dauid ait ps. 50. ecce enim in iniquitatibus cōcepit⁹: z in peccato cōcepit me mater mea. p nos ergo ipsos miseri z nocētes: maxima tñ dei pietas nos efficit inocentes. nec putet quisq; q se inocentē de nocētē per se efficerē possit: qz sicut nullus se mortuū suscitare pōt: ita nec peccato mortuū viuificabit: sed deus viuificat. sic p. 3. Osee. 13. c. s. perditio tua israel tñ modo: in me aut auxiliū tuum. i. o israel solus ex te habes q possis perdi vel q pditus sis: sed adiutoriū tuūz solū est ex me. s. vt adiuueris ad resurgendū. z Job. 13. c. quis pōt facere mundū de imundo conceptūz semine: nisi tu qui solus es: q. o. nullus pōt facere. s. facere inocentē de nocētē est facere mūdū id qd est conceptū de semine imundo. ergo nullus se pōt facere inocentē: vel p se apud deū inocēs erit. (Qui reddis iniquitatē patruz filijs). C. Reddere iniquitatē patrū filijs est punire filios qz patres peccauerūt. z non est modus loquēdī lima tus: quia iniquitas nō denominat penā: sed aut actū positūum in quo fundat malū: aut denominat culpā aut maculā vel reatum que sūt magis itanea. pena aut multū extranea est: iō nō oī iniquitas de penis: sed de istis aut saltē de plurib⁹ eozū. ista aut non pñt reddi filijs pro patrib⁹. i. q actus ille positūus patris in quo fundabat rō peccati trāseat in filiū: qz hoc est iposibile. nec etiā culpa cum sit ens pñatiū z fundet in actu positiuo: ideo cōsequit illū. nec trāsit macula que est deformatio imaginis dei que est in anima nostra: z bec deformat per ablationem grē que erat ornat⁹. nec est in filio reat⁹ pro pctō patris: qz tunc semp obligaret filius pro pctō patris cum ad oē pctū se quat reat⁹. C. Itē qz si eēt reat⁹ in filio p pctō pñs eēt debita eterna pena filio p pctō illo q debebat pñi. s. pñi debebat morz eterna si nō penirebit. g filio debebit morz eterna si non penireat. qd absurdū est. debis aut qd sint plure dixim⁹. s. 3. 2. c. in fine. sola igif pena est que infligit filijs pro peccato patrū. Qñ aut reddat pena filijs p pctō pñmogenitoz: z vtrū in oī peccato vel quō diceat late Deutero. 24. ca. super partē. (Non occidentur patres p filijs nec filij pro patrib⁹). Et ibi vide. Sed breuiter in hoc distingui potest: qz cū reddere iniquitatē patrū filijs sit punire filios p iniquitate patrū: qñ licuerit puniri filios p patrib⁹ reddet iniquitas patrū eis.

Qualiter filij puniantur pro patrib⁹ z qñ: z q filij. Qd. 9. ergo q pena inferēda filijs p patrib⁹ aut est infligēda per boiē

Considerandū iudicē aut p deū. si per boiē: aut illa pena est tēpōaliū reruz perditio aut pena corpis. C. Si sit tēpaliū reruz pñtio satis infligit pñt filijs p peccato pñs. z sic est in eis q incurrunt crimen lese maiestatis: qz eozū filij pñuant successionē paternā eis debita vt p. extra de hereticis. in. c. vergētis. vbi oī q fm legitimas sanctiōes rei lese maiestatis capite puniunt⁹: z filij eoz succeffiōe pñuant cōsuetis bonis paternis. filijs aut tñ modo vita ex misericōdia cōdonatur. Et habet hoc in decretis. 6. q. 1. s. verū. verū. s. qz cum militib⁹. C. Itē hereticoz filij pñuant successionē paternā bonis eoz publicatis vt p. 3. de hereticis. c. vergētis. C. Itē aliqñ puniunt filij p patrib⁹ in bonis tēpaliū: qz pñatur honorib⁹ vt filij illegitimi non assumūt honores paternos donec legitimi fiant. nec beneficia ecclesiastica accipiūt vt patet extra q filij sūt legitimi p totū. C. Itē filij clericoz in sacris efficiunt⁹ fm ecclie fm antiquos canones. nūc vō bñificia ecclesiastica nō assumūt. maxime in ecclesijs vbi pñes eozū prime ministrauerūt vt p. extra de filijs pñ byteroz. i. c. ad pñtiā. z. c. pñtiū. z. c. cōquerētē. z. c. veniēs. z qñ p totū. z tñ isti filij nīl peccauerūt s. pñes eoz. C. Itē aliqñ filij vīq; ad qñtā gñationē pñat.

Auctor dñi
tef bñōi vñ
nē nō fuisse
ceptam in
pctō origi
li: z mode
stissime lo
quit.

†

2

Impole est
vt culpa q ē
ens positi
uū transeat
a pñi filij

2

Filij sacer
dotū sui ec
clesie effi
ciunt⁹ fm
canones
antiquos.

honoribus ppter delicta parentū. si occiderūt clericū ecclesie sue per se vel per alium occidi fecerint: qz non pnt recipi in clericos beneficiatos in collegio clericorū eiusdem loci cuius ptes sui clericū aliquē occiderūt. vt patet extra de penis. ca. in qbusdam cum oī. sacri nīlomin⁹ cōcilij approbatione statuimus quatenus si patroni aut feudatarij vel aduocati siue vicedominī aut alij beneficiati alicui⁹ ecclesie: rectorē vel clericū aliq⁹ ipsius ecclesie per se vel per alios occidere vel mutilare auferre: psumpserint: patroni ius patronatus: aduocati aduocatum: feudatarij feudū: vicedominī vicedominatū: et beneficiati beneficiū prorsus amittant: et ne min⁹ vindictē qz excessus memoria proteget: non solum de pmissis nil pueniat ad heredes: sed et vsqz ad quartā generationē posteritates talium in clericorū collegiū nullatenus admittant: nec in domibus regularib⁹ alicui⁹ plationis assequantur bonorē. ¶ Itē pziuant aliqui filij in perpetuū bonorē ppter peccatū parētum: vt si parēs occiderant ep̄m alicui⁹ ciuitatis: et hoc bis fecerint. oēs qz in eadem ciuitate manent pziuant bonorē habēdi ep̄m in p̄dicta ciuitate vt p3 in decretis. 3. c. q. 2. ita nos. ¶ Aut erit punitio cor poralis. si qz debeat aliq⁹ mori vel flagellari: et sic de ceteris tor turis. et tunc dicif qz filij non debent puniri p patrib⁹. sic patet Deutero. 24. c. si non occiderit patres pro filiis nec filij p patrib⁹. aliqñ tamē ppter gravitatē criminū que non sunt contra aliquā pziuatam personā: sed in destructionē directe totius patrie aut multū militatū in pncipe: vt si quis conares et aggregeret occidere pncipem: iudices filios euz patrib⁹ occidit ad detestationē tanti facinoris illius. et hoc l3 non fit simpliciter iustum: tñ qz magis vult legislator cōseruare statum politicū et rector politicū qz bonū alicui⁹ psonē pziuatē: interdū patitur aliquem iniuste puniri: vt status politic⁹ securior habeat. ¶ Si autē pena infligi debet per deum: qz ipse iudex iustus: et qz lites cunctqz faciat iuste agit qz causas nouit l3 nos ignari altissimi iudicii eius ista aliqñ iniusta arbitremur qd faciendū non est vt ait Boetius de sola. libro. 4. p̄osa. 5. f. sed tu qz causam tātē dispōnis ignoras: tñ qñ bon⁹ mundū rector tēperat: recte fieri cuncta ne dubites. in his tñ datur aliqua regula: qz aut pena infligenda a deo est eterna. et tunc rīdetur qz nunqz puniunt filij pro patrib⁹: sed quilibet portabit iniquitatem suam. ¶ Si autē sit pena tēporalis infligēda. dicūt aliq⁹ iudei qz solum puniunt p patrib⁹ filij paruuli. viri autē magni si faciūt iudiciū et iustitiā non puniunt: dato qz parēs eorum mali fuerint. Et de hoc vsqz intelligi id qd habet Ezechiel. 18. non enī debet intelligi solū de pena eterna (vt qdaz volunt) sed de tēporali. qd patet: qz de eterna nullus sciret vtrum puniret filius pro pctō an nō: qz postqz aliq⁹ moris de statu illius spāliter nobis ignotum est. sed in eodē. c. ponitur qūo viuētes videntes patrē aliquem mortuū qui peccauerat et filios eius incolumes dicebāt. quare nō portant filij isti iniquitatē patris. ergo isti intelligebant de tēporali punitione: et deus loquens ea que in illo. c. cōtinent intelligebat de tēporali morte: vt patet euz rīdit bis in tra id qd interrogauerant dicens. videlicet: qz filius iudiciū et iustitiā operatus est et oia pcepta mea custodiuit ea vita viuet: aia que peccauerit ipsa moriet: et filius non portabit iniquitatem patris: et pater non portabit iniquitatē filij. iustitia iusti sup euz et impietas impij super eū. ¶ Sed hoc nō est simpliciter verū: quia aliqñ et filij magni puniunt pro patrib⁹: aliqñ non fiet cōtinuatio punitiōis in filios vsqz ad quartā generationē: sed solū puniunt quādo essent paruuli in potestate patris et postea non. ¶ Sed ad veritatē huius videt magis distinguēdū qz aut isti filij qui debent puniri pnt esse in p̄ntia patris: vel qz perueniat ad patrē dolor de punitione filij: et tunc filius patitur p peccato patris. si qz puniunt. et ista est cā quare vsqz ad qrtā generationē deus punit pctā patrū in filios: qz vsqz ad illam patres viuere pnt et videre punitionē filiorum: ideo si aliquis filius alicui⁹ viri peccatoris adeat sedes incognitas: vbi nunqz patri de eius p̄sp̄is aut aduersis successib⁹ stare possit: non punit deus eū pro peccato parentū: qz punire filios pro peccato patrū est punire eos inquantū ista punitio redūdat in dolorē patris. sed existēte filio in sedibus incognitis a quibus nullus rumor ad parēs de eius successib⁹ puenire pōt nō trī stabit pater aut mī de punitiōe filij sui. ergo nō punit euz in tali casu. Si autē sit filius in tali loco vt possit ad p̄ez cognitio punitiōis puenire distinguēdū est: qz aut est. i. quartā generationē aut vltra. si autē sit vltra quartā gñationē nō punit ali quo modo: cū solū dicat hic qz deus punit peccata patrū in filios vsqz in tertiā et quartā gñationē. ergo non o3 vltra extē

di: qz odia restringi fauores conuenit ampliari vt p3 de regu lis iuris in sexto in regula. odia. Si vō sint isra qrtā gñationē. distinguēdū qz aut est pena mortis aut afflictiois tēporalis. si sit pena afflictiois tēporalis in p̄ndū aliq⁹ tēpale vel sustinendo labores. vob3 qz filij puniunt pro patrib⁹ indifferēter siue magni siue paruuli sint vt p3 de mansiōe israelitarū in deserto p. 40. annos. naz illi qz nati sunt tēpore illius snie pmulgate: vel paulo ante qz pmulgaressiue paulo post: qñ puenirēt ad annos. 20. aut 25. viri essent magni: et tñ restabāt eis. 20. anni: siue. 15. māsio nis in deserto: in qua māsiōe puniebant vagi ambulātes vt p3 Nu. 14. ca. cum dicif. filij vestri portabūt fornicationē vestraz 40. annis erunt vagi per desertū donec cōsumant cadauera vestra. ¶ Itē patet hoc in captiuitate babilonica in qua. 70. annis manserūt vt p3 Hiere. 16. ca. necesse ergo erat aliquos ibi magnos viros qz non peccauerāt nec meruerāt captiuitatē illam manere vt captiui: vt de illis qz in tēpore illius etate de iudea in babilonē adducti sunt: et de illis qz post in captiuitate illa geniti sunt: qz qñ veniret cōsummatio annorū. 70. eēt magni viri et tolerassent multo tpe hāc captiuitatē. Si autē pena infligēda sit mors. vob3 qz aut isti filij sunt viri magni aut sunt paruuli nondū veniētes ad robustā etatez et discretā. Si paruuli sint manifestū est qz interdū pro patrib⁹ moriunt vt p3 in submersiōe oathā et abyrō: qz filij sui et tota familia submersi sūt vt p3 Nume. 16. c. de magnis aut nō erat dubiū qñ cōsentirēt peccato parentū: aliqñ segregassent se a tētorijs hoīum peccatorū: euz moyses monuisset oēs vt recederēt ab illis peccatorib⁹ vt p3 in eodē. c. et illi recedere voluissent. de paruīs autē nihil caue ē cur mori cū parētibus deberēt nisi pp parentū scelus. Idē p3 in submersiōe. 4. ciuitatū in valle sodomorū: qz tam paruuli qz magni perierūt pter loth cū filiib⁹ et vxore. l3 paruuli qz nō dum aliq⁹ discretiōis habebāt solū p patrum flagitio mortui sunt. magni aut mortui sunt pro suis iniquitatibus: cū in tota ciuitate nō fuisset aliq⁹ inuētus iustus nisi loth cū filiib⁹ suis: cū et ipsi pueri qz ad aliquāle discretiōē puenirāt malicia supplēte etate id ipm qd p̄as phibebat malicia affectabat. vnde o3 Gen. 19. c. qz oīs pplis ciuitatis sodomorū a puero vsqz ad senē iuenerūt vallātes domū loth. ¶ Si autē fili⁹ fuerit magn⁹: aut repugnat pctis parentū suorū aut cōsentit. si cōsentit: iaz p̄piciū est qz nō p pctō p̄is l3 p suo qsqz punit. si aut nō cōsentiat l3 tota liter dissentiat tria faciētes nō puniunt filij p patrib⁹. et de b loqtur Ezechiel. c. 18. vbi ponit si p̄ fecerit aliq⁹ de pctis qz ibi cōtinēant de alijs filiib⁹ moriet: et si filius ei⁹ nullū de illis egerit nullo mō moriet. et si rursus p̄ bon⁹ fuerit et genuerit filiū latrone homicidā idolorū cultorē: et sic de ceteris: p̄ viuet et fili⁹ portabit iniquitatē suā solus. et intelligunt oia hec de morte corporali vt patet supra pbatū. ¶ Est autē solū dubiū de filiis achar qz lapidat⁹ fuit in valle achar apud hierico pp regulā aureaz et palliū coccineū et ducentos flos argēti: et cum eo lapidati sunt filij sui et filie vt p3 Josue. 7. c. ibi autē nō cōstat vtrū isti fuerint magni viri an paruuli. Si autē paruuli erāt nullū est incōueniens cū supra hoc pbatū fuerit. si autē erant magni viri aut semine adule: est difficultas qūo soluat. et si velis soluere sicut in pctō oathā et abyrō in quo filij magni cōsenserunt: et in pctō sodomorū nō valet: qz hic non cōsensit familia achar ei furāt: nec postea gratū habuit qd egisset: ga achar clā oibus surripuit illa supradicta de anathemate et abscondit in tabernaculo suo ne qz videret aut bmoī rei cōscius esset. nō ē erat vlla culpa in familia achar. qz qz de familia achar cū eo lapidati sunt: siue magni siue paruuli fuerint solū pro pctō achar perierūt. De magnis ergo si aliq⁹ ibi fuissent in filiis aut filiabus suis vob3 est qz fuerūt mortui cū patre suo ad magnā tātē criminis detestationē: vt tot⁹ israel ide timeret: qñ et boues atqz oues et tabnaculū et cetera que sui iuris erant igne cōbusta sunt vt p3 Josue. 7. ca. ¶ Nos autē sententiā teneamus qz isti filij et filie erant paruuli qz non cōstat oppositū. cum aut possit cōstare: rīdendū foret sicut supra rīdimus. (Ac nepotib⁹). Nō solum filijs qz sunt imediate a patrib⁹: sed etiā nepotib⁹ in qbus cōputatur scōa generatio cum filius sit id qd primū gignitur. et crām dicebat hic. qui reddis iniquitatē patrū in filiis. non solū sunt accipiēdi p̄ tres pro viris: sed etiā pro matrib⁹. accipit enim pater. i. patrens. nam sicut p peccato patrū filij puniunt: ita et pro peccato matrū: quia filius ita est aliquid matris sicut patris vsqz in tertiam et quartā generationē. Tertia generatio est in pronepotibus. quarta in abnepotibus. bucuqz accedit ista punitio. trinepotes autem qui sunt in quarta generatione non puniuntur pro peccato superiorum suorū.

¶ Quare

nūqz puniuntur p peccatis patrū.

¶ Filij paruuli isra qrtā gñationē nē interdū patiūtur mortē p pctō patrū.

¶ Sodomitarij filij paruuli pro patrum pctis mortui sūt. magni autē pro eoz flagitijs.

¶ Quō pro peccato achar lapidata ē tota familia sua cū eo.

B
De cōi lege filij obēt puniri cor poraliter p pctō patrū: nisi val de magna sint crimina et politicū statum.

Opio quorundam in deozū vice tiū qz filij g sūt magne etatis non puniunt p pctō patrū

L
Cōsu. opi.

¶ Filij sunt vltra qrtā gñationē

Quare deus punit peccata patrum vsq; ad quartā generatio-
nē z nō vltra: sicut miseret in milia p bonitate p̄is. 25. 10.
autē vltra quartā generationē non extendat pu-
nitio cum extendat retributio p bonis patribus
vsq; ad mille gñationes z duo milia. Cā est: qz p̄p̄ius est deo
misereri z nō punire: ideo vberior est in miserēdo q̄ in puniē-
do. Cētiā qz s̄ iura hūana dictata a rōne odia restringi de-
cet: fauores autē conuenit ampliari. Cū autē sp̄aliter ad
quartā generationē solū extendit z non ad sextā vel septimā.
ratio posita est supra. s. qz esset hoc cōtra intentionē punientis.
nā puniens filios pro p̄cō patrū: ideo punit eos vt in punitio-
ne filiorū patres torqueant: sed non accedit aliq; ad qntā nec
sextā gñationē: z rarissimi ad quartā. ergo nō debuerūt puni-
ri in gnta nec sexta: qz tunc non viderēt parentes peccātes de
pena filiorū suozū cum tūc sup̄stitēs non essent. Deuter. 5. c. vbi
hec repetunt addit. (His q̄ oderūt me). Qd nō habet hic nec
Nume. 14. c. vbi hec verba iterū ponunt. C Ex quo qdam vi-
cunt q̄ nunq; reddidit iniquitas patrū in filios nisi in his q̄ ode-
runt deū. s. si pater peccauerit z filij eodez modo peccauerint z
nepotes z pronepotes z abnepotes: deus eis reddet iniquitatem
patrū suozū. si autē filij boni fuerint siue non habuerint deū: exo-
sum non infliget eis pena p peccato patrū. Et similiter dicitur
de alia pte opposita. s. faciēs misericōdiam in milia his qui diligūt
me z custodiūt mādata mea. s. qz si fuerint patres boni z deinde
filij boni diligentes deū deus miseret eozū vsq; in milia.
i. vsq; in duo milia gñationū. si vero pater bonus fuerit z filij
mali non miseret eozū. C Sed hoc non pōt stare. Primo qz
non seruat deus misericōdiam suā in mille gñationes qñ filij sunt
boni sicut pater eozū a quo originarie descendūt: sed etiam pro
bono exite z tota posteritate iniqua: sicut p̄ in 25. qz ipse fuit
bonus rex: z post eū salomō filius ei? fuit pessim⁹ vir: colēs ido-
la z faciens oēm abominationē: z deus in dieb⁹ eius debuisset
diuidere regnū israel: sed pp̄ dauid non diuist. deinde roboā
filius eius fuit malus: z deus diuist regnū in duas ptes: z tota
litter ablatur⁹ erat regnū a posteris dauid: sed non fecit pp̄ da-
uid vt non extingueret lucerna dauid in israel vt p̄ 3. Regū.
1. 1. et. 15. c. z sic fuit de tota posteritate dauid qz rari fuerūt bo-
ni viri: sed deus miser⁹ fuit eozū ppter dauid. non solū ergo
de? custodit misericōdiā suā in filios alicui⁹ viri boni qñ illi boni
sunt: sed etiā si sint mali: ouz tñ pater eozū bonus fuerit. C Itē
si deus filijs bonozū qñ boni sunt solū bene ageret: z qñ essent
mali nō bene ageret non diceret. obſuare misericōdiā in filijs: qz
nō miseret filijs pp̄ p̄es: s̄ miseret eis qz boni erāt: sicut p̄i
eozū miser⁹ fuit qz bonus erat. qd est 25. qz vult qz miseret
deus filijs pp̄ bonitatē patrū. C Itē si solū miseret de? illis
q boni erant: cū cuilibet pp̄ seipm miseret non posset dici qz
miseret vsq; in tertiā z quartā gñationē: qz tertiā z q̄ta ge-
neratio accipiunt respectu alicui⁹ p̄mi a quo incipiūt munerari.
z sic est sensus qz si p̄ est bon⁹ de? miseret filijs ei⁹ vsq; i tertiā
z q̄tā gñationē. bonū ē pp̄ qd deus miseret: opz qz accipiat
ab illo p̄e a quo incipiūt cōputari gñatiōes: alioqn si deus re-
spiciat ad bonū cuiuslibet z ppter hoc miseret illi nō poterit
ibi reperiri distinctio generū. 4. nā in eodē ad seipm nō est p̄i-
mū nec sc̄b̄z cū nō sit ordo. C Et si dicas forte qz qñ pater est
bonus z filij sunt mali deus miseret vsq; in tertiā z quartā ge-
nerationē ppter bonitatē patris: ita qz bonitas p̄is tunc extē-
dat ad eos z alii non posset extēdi. C Non stat conueniēter. nā
tunc cum filij boni sunt: ita merita sua eis suffragant vt deus
miseret eis: sicut suffragant patri eozū merita pp̄ia. C Itē
si non miseret deus aliqbus q mali sunt ppter patres suos bo-
nos existētes: z non puniret etiā filios non existētes malos p
peccato patrū non eēt cā quare fieret differētia inter misereri
z puniri. sed sit differētia: qz dicit qz deus miseret vsq; in mi-
lia: z qz punit iniquitatem patrū in filios solū vsq; ad q̄tā gñā-
tionem. ergo filios bonos interdū punit pro malis patrib⁹: z fi-
lios malos reddit p̄speros ppter bonos patres. p̄ cōtra qz si
solū respiceret deus in inflictiōe penarū solū ad merita cuiusq;
z non ad patres sicut oēs malos p suis malis puniret: ita oēs
bonos p suis virtutibus actib⁹ p̄miaret: z non computarent plu-
res gñationes in miserēdo q̄ in p̄miando. C Itē qz non esset
verū qz solū vsq; ad quartā gñationē puniant filij p peccato
patrum accipiēdo vt isti volūt: quia si mali filij solum puniun-
tur necesse est eos pro suis sceleribus cruciari magis qz pater-
na flagitia luere. z tunc querit. an si pater sit malus z fili⁹ z ne-
pos z pronepos: sic oēs vsq; ad mille gñatiōes: vtrū oēs puni-
tur. Si dicas qz nō. ergo manebūt peccatores ipuniti. qd est cō-

tra cōfessionē fidei catholice. s. q bona egerūt in vitāz eternā: q
vero mala in ignē eternū. z xps sepiſſime in euāgelio h̄ attesta-
tur. Si autēz dicas qz oēs isti punient. ergo non solū puniuntur
filij boiū peccatoz vsq; ad tertiā z quartā gñationem: sed et
vsq; ad millesimā z bis millesimā: z sic in eternum. qd est cōtra
istam lram. s. q puniant iniquitates patrū in filios vsq; in tertiā
z quartā gñationem si sic intelligat vt tu intelligis. ergo nō est
sic intelligendū: sed qz filij etiā si boni sint si malozū virozū filij
sint: interdū p sola iniquitate patris moriant. si autē bonozū filij
sint: et si ip̄i mali sint: interdū p meritis p̄is nō punient. C Itē
si sic non intelligeret non diceret reddi iniquitas patrū in filios:
sed glibet penā iniquitatis sue lueret. vt si pater malus esset z pu-
niet⁹ z filius malus esset z puniet⁹. Sed hic dicit qz recitatur
iniquitas patris in filios: ergo et filij boni erunt puniēdi interdū
p iniquitate parentū. Et hoc est pp̄ie reddi iniquitatē patrū in
filios: vel qz filij mali p bonitate parentū misericōdia digni habeā-
tur. z hoc est pp̄ie miserationē seruari filijs p patrib⁹. C Ad
hec aut posset rīdere forte defēsor huius positiōis. s. qz filij pu-
niant p peccato patrū qñ sunt mali: et p̄miant p bono patris
qñ sūt boni. z h̄ solū vsq; ad gñationes determinatas hic. s. qz si
pater sit bon⁹ z filij sint boni p̄miant filij pro bono suo p̄cipa-
liter: z deinde tribuit eis aliqd boni p virtuosā opōne patris.
Si at sint mali filij alicui⁹ viri boni nō dat eis p bono p̄is mi-
scōdia aliq. sic de malis: si sit p̄ malus z filij sint mali punient si
lij p malis suis: z hoc vsq; ad mille z duo milia vel tria milia
gñationū. p malo aut patris sui etiā aliquo modo punietur: s̄
hoc solū vsq; ad 4. gñationes: deinde aut qz pro malo suo pu-
niet⁹ z non pro malo p̄is. si aut fuerint filij boni solū puniet p̄
z nō filij p eo. C S̄ isti valde errāt. nā h̄ ad vna p̄iculā ver-
dicant. q̄tum ad aliā tñ falsum est. dicunt enim verū q̄tum ad
hoc qd est puniri filios malos p peccatis malozū patrū. nam si
lij boni bonozū virozū p̄miant p actu suo bono z merito patrū
suozū: z filij mali malozū virozū puniant vsq; ad quartā ge-
nerationē p peccato suo z pro peccato patrū. post quartā aut
generationē solum puni⁹ glibet pro peccato suo. Dicunt tñ isti
falsū q̄tum ad aliam p̄iculā. s. qz filij mali virozū bonozū non
recipiant miserationē dei merito patrū sicut p̄bauius supra
de tota posteritate domus dauid. nā cū omnes successores sui
preter duos post magna tēpora valde mali fuissent erat velen-
da regia potestas ab illis: sed deus cōseruauit illis misericōdiam p
dauid patre eozū vt non extingueret lucerna domus dauid vt
p̄ 3. Reg. 1. 1. et. 15. c. C Etiam in patrib⁹ malis errabāt. nam
si patres mali existant z postea filij boni sint puniant p̄ sola
patrū iniquitate vt p̄ in exēplis positis supra. s. de filijs israelita-
rū murmurantiū qui in deserto. 40. annis māsērunt portantes
fornicationē patrum suozū. s. peccatū murmuratiōis vt p̄ Na-
me. 14. c. C Item de paruulis mortuis in ciuitatib⁹ sodomozū
vt patet Gen. 19. Item de paruulis filijs oathā z abyro z toti⁹
cōgregatiōis ducentozū quinquaginta: quia isti paruuli boni erāt:
tñ perierūt pro murmuratiōe patrum suozū vt patet Nume.
16. c. C Item de filijs achar qui cōbusti sunt vt p̄ Josue. 7. so-
lo patre peccate: z tñ oēs isti non peccauerūt z perierūt patruz
lūēs supplicia. nō pōt ḡ stare ista rīſio: s̄ necesse est redire in
p̄māz expōnem. s. qz puniant p peccato patrū malozū filij taz
boni qz mali: z qz p̄mientur pro patrib⁹ bonis filij tam mali qz
boni. C Considerandū tñ qz h̄ verū sit hoc: non tñ tenet vlr. s.
qz semp puniant filij p peccatis patrū. verum est enim qz si pa-
tres boni sint: semp miseret deus filijs eozū siue totaliter tol-
lendo eis aduersitates siue in parte. non tñ est vlr qz filios ma-
lozū virozū puniat deus pro peccatis eozū: sed interdū pu-
nit: interdū vero ipunitos relinquit. Ratio diuerſitatis est quia
deus est p̄mptior ad miserendū qz ad vlciscendū. bonū enī de
natura sua dat. penā autem solū ppter necessitatem. z qz nō est
semper neciū semp puniri filios pro patrib⁹ malis non sem-
per puniunt. C Sciendū autem qz aliq; potest fm istas regu-
las datas puniri p multis: z miserationē pro multozū meritis
recipere. nam si patres mali sint puniunt filij vsq; in quartam
generationē. cum ergo filij fuerint in quarta gñatione p̄it pu-
niri p peccatis patrū suozū immediatozū: z ista est vna gñā-
tio. si aut aut fuerūt mali: etiā puniri poterūt pro peccatis auo-
rum: z ista est sc̄da gñatio. si autē proau fuerūt mali poterunt
puniri pro peccato eozū: z ista est tertia gñatio. si abau mali
sint: etiā pro eis puniuntur: z ista est q̄ta gñatio. z sicut puni⁹
filius pro peccatis patris vsq; ad quartā generationē p lineāz
paternā cōputādo istas. 4. generatiōes: ita puniet⁹ pro peccatis
matris vsq; ad quartam generationē. s. pro peccatis matris z

Scda.

†
†

Qd.

11.
A
Quomo
do moy
ses petijt
a deo vt
abularet
cū iudeis
cū iā di
gisset se
hoc fa
cturum.
Riffo.

†

†

†

nire peccatū alicuius viri vsq; in tertiā et quartā generationē:
tunc stabat quēniēter qd moyses rogaret dicēs, peto dñe ne hoc
facias. Cū si moyses ad hoc inclinatus fuisset hoc petiisset:
et ponere petitiō eius, sed in lra segtur petitiō et nō fuit ista: sed
qd deus gradere cum eis ergo nō inclinatus fuit festinus moy
ses ad petendū: ne deus diceret in gentib; et sextam generationē.
(Et adorans ait). Duo ponunt hic que pertinet ad ceremoniā
adoratiōis. scilicet curuari in terra et extendere manus: et ipsa extēso
manuū vocat hic adoratio, aliud vocat incuruatio. (Si iueni
gram in aspectu tuo dñe). i. o dñe si tu diligis me: et in aliq; re
putatione me habes: atq; sum placēs corā te: rogo te qd facias
id qd segtur. Iste modus rogandi est quēniēs valde i eis q sciūt
se diligī: qd amor est vinculū vnitū: et vnit amantē cū amato:
et nihil est pp qd magis flectat amans qd pp amatus: id hoc tāq;
potissimū pponere d; vt fundamētū petitiōis sue. moyses aut
sciebat se inuenisse gram in aspectu dei: cū deus dixisset ei su
pra pcedēti. c. et hoc verbū qd locut⁹ es faciā: qd inuenisti gratiā
coram me: et noui te ex noie. quēniebat ergo modus iste petēdi
valde moyfi. et ob hoc supra pcedēti. c. iterū sic petierat dicēs.
in quo enī scire poterim⁹ ego et populus tuus inuenisse nos gra
tiā in aspectu tuo nisi ambulaueris nobiscū: (Obsecro vt gra
diaris nobiscū). Qualiter de⁹ ambulet cum eis pcedēti. c. ex
positū est. deus nāq; cū eis ambulare nō poterat: qd cū vbiq; sit
moueri nō pōt pprie nec ipsoiprie. angeli autē aliquo mō mo
uent: qd relinquūt in quo antea erant et acgrunt aliū. de quorū
localitate dictū est supra. 3. et. 20. c. rursum vbiq; essent iudei
et quocūq; mouerent neciū erat deū eis adesse cum vbiq; q;
sit. et hoc tāq; est ac si cū eis moueret. quō ergo petebat vt cū
eis ambulet. sicut supra rñsum est: intētiō moyfi erat vt deus
manifestaret p eis miracula sua: et ista sunt oñia potētie sue.
dato enim qd de⁹ esset semp cū iudeis: si tñ nō faceret in fauorē
eorū aliqua miracula: nō magis diceret esse cum eis qd cū alijs
gētibus vel qd cū asinis. volebat ergo moyses deū ambulare cū
eis. i. qd in toto itinere per qd ambulet manifestaret per dei
miracula qd de⁹ erat cū eis. C Sed queres: quō moyses
hic petiuit vt de⁹ gradere cū eis: cū supra pcedēti. c. deus hoc
cessisset dicēs: et verbū istud qd locut⁹ es faciā: inuenisti enī gra
tiā corā me. C Rñdes qd deus cessasset et moyses nō dubi
tabat esse cessum. sed qd bebrei erāt inclinati ad malū: et deus
posset dimittere eos aut delere rogabat vt abularet cū eis non
dimittēdo eos et nō delēdo. p hoc: qd a pncipio cū moyses ro
garet p remissiōe peccati populi: de⁹ dixerat. non ascendā tecū:
qd populus dure ceruicis es: ne forte disperdā te in via. et itēz.
populus dure ceruicis es: semel ascendā in medio tui et delebo
te. h ergo postea de⁹ pncipio moyfi cessisset ire cū iudeis i via:
tñ semp manebat qd si aliq; die israelite deū puocarēt ad iram
p aliquā malā opōnē deus ascēderet sup eos et deleret eos. hoc
aut volebat cauere moyses. sciens ergo qd de⁹ ascēsurus erat cū
eis sicut pmiserat rogauit vt tales eos faceret ne eū puocarent
ad irā et ipse induceret ad delendū eos. hoc p3 per id qd babef
in lra. f. (Populus dure ceruicis est). i. scio qd iste populus du
re ceruicis est: et tu cū citatus poteris eū delere. rogo ergo vt au
feras iniquitates nras. i. qd facias nos nō esse dure ceruicis sicut
nūc sumus: et nō erimus occasio vt nos deleas. rogabat etiā vt
deus firmiter iret cū eis ne recederet. et hoc ipsozaf cum dicif.
j. nōq; possideas. f. qd sim⁹ firmi apud te. (Populus enī dure
ceruicis est). i. nō est bene vomit⁹ nec mādatis obtēperās: h nī
tūtur in vetitū. hoc ponit ad declarationē sue petitiōis. f. quia
erat populus dure ceruicis: et hoc erat occasio vt deus deleret
eū. petebat vt tolleret illa ceruicia duricies ne cū in via iret cū
eis disperderet eos. (Et auferas iniquitates nras). i. facias qd non
simus dure ceruicis sicut baten⁹ osuēim⁹. nō est. n. remittere
iniquitates et auferre: qd remittere est parcere ei q iam petijt. au
ferre iniquitates est tollere occasiones ad iniquitates causandū:
sive tollere ne simus iniquitatem agētes. et hoc magis quēniebat
petitiōi moyfi qd p peteret auferri: si accipiatur auferri id est
remitti. nam cū ista petebat moyses non erat aliqua iniquitas in
populo: qd iam deus remiserat iniquitates adoratiōis vituli. ma
gis ergo quēniebat qd peteret vt deus disponderet taliter ne vl
terius peccaret: in quo viderent⁹ peccare: odium peccati pteriri
quasi qd peteret vt remitteret eis iniquitates quas in via agerēt:
in quo psupponebat eos aliqñ peccaturos. Etā qd ista petitiō
pma est securior. nā si deus auferret eis occasiōe peccandi: ita
qd nullo mō iā essent dure ceruicis nō esset aliqñ piculū qd de⁹
deleret illos. si autē peterent vt deus deleret iniquitates eorum
quas postea in via incurrerēt: nō erat tutū: qd aliqñ deus ira

tus eos deleret. (Atq; peccata). Vocabant iniquitates peccata
scā et malicia. vocant⁹ peccata alia minora mala cōia quocūq;
fiant. et non ponunt hic scelera: sicut supra posuerat: qd scelera
erant peccata grauissima que fiebāt directe in deū quēadmo
dū erant idolatria et similia. de qbus taz secur⁹ populus qd nūq;
talitā agerēt: nec erant ad talia inclinati nō curauit moyses pete
re. Etā hoc prudēter subicit in detestationē criminis idola
trie: qd ipsi petebāt auferri iniquitates. i. tolli eis occasiōes quo
rūdam peccatorū ad que inclinati erāt. f. qd non eēnt dure cerui
cis. si ergo peteret auferri scelera esset sensus qd ipsi peteret tol
li sibi occasiōe idolatrie: qd erant ad idolatriā pni. ofite
ri at talia de se durū videbat⁹ et turpe cū nō diceret pfectā dete
stationē criminis idolatrie. (Nōq; possideas). Ista et vt ad
huc alia pticula petitiōis: qd forte deus ascēderet cum eis: et qd
erat populus dure ceruicis hēt occasiōe ad recedendū ab eis
cū non vellet punire: id petijt moyses vt non recedat ab eis di
cēs. (Nōq; possideas). i. rogo te vt teneas nos firmiter tāq;
possessionē nō recedēdo a nobis leuiter: et nras iniquitates aufer
ras. loquebat⁹ moyses in psona toti⁹ populi q erat peccator co
ram dño: et indurat⁹ ad peccandū. moyses aut non erat habens
hmōi inclinationes nec peccauerat cū populo: sed qd platus ipo
nit sibi defect⁹ populi humiliādo se vt facilius eraudiat. (Rñ
dit dñs). Dic inducif de⁹ assentiēs petitiōi moyfi. (Ego inibo
pactū). Dic acceptat deus qd dixerat moyses. f. qd deus grade
retur cū eis et deleret iniquitates eorū atq; possideret eos firmi
ter. dicit hic deus. (Ego inibo pactū). i. ego firmabo tecū; pa
ctū de faciendo oia hec que petiui. et dñ hoc vt magis certi
ficat⁹ esset moyses: et magis certificare posset populares de p
missione dei. nā firmiora sunt ea que federe cōponuntur qd ea
que aliter pmittunt. (Vidētibus cūctis signa faciā). Hic poni
tur pbatio supioris dicti. f. qd deus iniret pactū cum israelitis.
nā ipsi petebāt vt gradere deus cū eis: et hoc nihil aliud erat
q d deus faceret miracula pro eis oñia potētie sue. et hoc p
misi se facturū dicens. (Vidētibus cūctis signa faciā). i. ego
faciam mirabilia vidētibus oibus vobis: in qbus clare cogno
scatis me esse. p miracula nāq; capiebāt experimentū isti iudei
an deus eēt cū eis vel nō. sic dicif. s. 17. c. cum peterent vt de⁹
daret eis aquā in raphidim vbi nō erat aq dixerūt. est ne deus
inter nos: an nō: q. o. si iter nos deus est faciet miracula. si aut
miracula non facit nō est iter nos. Ista signa que de⁹ fecit iter
iudeos post hoc per que manifestaret cūctis satis erat multa
f. deuoratio vathā et abyron: et cōbustio chore et agregationis
eorū vt p3 Numeri. 16. c. et demonstrationē putei qñ canebāt:
ascende putee vt p3 Nume. 20. et reductio aquarū de duris filici
bus in cades deserti syn vt p3 Nume. 20. c. et inclinatio scopu
lorū in torrentib; arnon vt mutuo se tāgerent et opprimerēt la
tentēs amozreos vt p3 Nu. 21. c. p3 etiā in diuisione aquarū ior
danis ad transitū iudeorū Josue. 3. ca. et in casu muroz bierico
canentib; tubis vt h3 Josue. 6. c. et in multis alijs. ea tñ hic ista
signa que deus dicit se facturū intelligunt de cōmuratione fa
ciei moyfi: qd alia erant multū oñstātia et non quēniēter erāt si
gna federis hui⁹: imo potius erant effectus huius federis. i. qd
deus cū eis sedus iniebat factur⁹ erat illa. signū aut qd pactum
cum eis iniret ad faciēdū illa fuit cōmuratione faciei moyfi. i. splē
dor vel radiositas. nā hoc tale aliqd fuit vt oēs cernētes mira
rent⁹ cogscētes manifeste eē a deo: qd nihil vnq; tale viderāt:
nec a seculis factū fuerat. (Signa faciā). Proprie quēnit hoc
cōmurationi vultus moyfi: qd illa que postea de⁹ factur⁹ erat po
tius erant portēta aut pdigia: qd dabant in penam aliquorū. f.
deglutitio chore et vathā atq; abyron. vel erant ad aliquā neces
sitatē: sicut aptio iordanis: et pncipio filicis ad egressionē aqrū.
cōmuratione aut faciei moyfi fuit solum ad demonstrandū vitatē
et certitudinē pacti et nō ad infligēdā alicui penā vel ad aliquā
necessitatē. ergo erat pprie signū. (Que nūq; visa sunt sup ter
rā). Et pncipio orbis additi nūq; tale visū est vt facies alicuius
sic splēderet. emittebat. n. radios tāq; solares: ita vt nō possent
intēdere in eū filij israel p lucis magnitudie vt p3 j. et clari⁹ h3
2. ad Cor. 3. c. (Nec i vllis gētibus). i. nulla gēs tale vidit vnq;
satis iferebat⁹ ex supradicto: qd si talia signa nūq; visa sūt sup
terrā nulla gens potuit videre illa: qd nulle gentes sūt extra ter
rā. (Ut cernat populus iste i cui⁹ es medio). i. hoc faciā vt iste
ppls bebraic⁹ in quo habitas videat mirabilia. o3 moyses esse
in medio bebreorū. i. iter eos: qd iter eos habitabat. (Opus vñ
terribile). Istō opus ē cōmuratione faciei moyfi: qd erat terribi
le. i. admirādū: cū nūq; fuisset visū. (Qd factur⁹ sū tecū). i. istā
cōmurationē sū factur⁹ in te dādo radios vultui tuo.

Exodus * Abulenſis.

P ij

Signa q se
cit de⁹ iter
iudeos post
idolatriā.

Observa cuncta q̄ hodie mādaui tibi. Ego ipse eiciā ante faciē tuam amorreū: et chanaanē: et etheū: pherezeū quoq; et eueū et iebu seuz. Caue ne vnq; cū habitatorib; terre illi; iungas amicitias que sint tibi in ruinā. Et aras eorum destrue: confringe statuas: lucosq; succide. Noli adorare deū alienū. Dñs zelotes nomē ei: deus est emulator. Ne in eas pactū cū hoibus illarū regionū: ne cu; fornicati fuerint cū dijs suis et adorauerint simulachra eorū: vocet te q̄spia vt comedas de imolatis. Nec vxor de filiab; eorū accipies filijs tuis: ne postq; ipse fuerint fornicati: fornicari faciāt et filios tuos in deos suos. Deos cōfלותes non facies tibi. Solēnitatē azimorū custodies. Septez dieb; vesceris azimīs sicut p̄cepi tibi in tpe messis nouorū. Mese. n. ver nī tps egressus es de egypto. De qd aperit vuluā generis masculini meū erit. De cunctis animātib; tā de bobus q̄ de ouib; meū erit. Primogenitū a sinu redimes oue. Si autem nec p̄cium p eo dederis: occidet. Primogenitū filiorū tuorū redimes: nec apparebis in p̄spectu meo vacuū. Sex dieb; operaberis: die septimo cessabis arare et metere. Solēnitatē hebdomadarū facies tibi in primitijs frugū messis tue triticee: et solēnitatem q̄ re/deūte anni tpe cūcta p̄dunt. Trib; t̄pibus anni apparebit oē masculinū tuū in p̄spectu oī potētis dñi dei israel. Cū enim tulero gētes a facie tua et dilatauero terminos tuos: nullus insidiabit terre tue ascēdente te et apparete in p̄spectu dñi dei tui ter in anno. Nō imolabis sup fermēto sanguinē hostie mee: neq; residet mane de victimis solennitatis p̄hase. Primitias frugum terre tue offeres in domo domini dei tui. Non coques be/dum in lacte matris sue.

Observa cuncta. Dic ponit scōz p̄ncipale. s. legis repetitio. (Observa cūcta que hodie mādaui tibi). De fecit sedus cū moyse vt custodiret bebreos i via: et ipse faceret signa que nullus vnq; vidisset: et ad h̄ volebat q̄ israelite obseruaret aliquid: ita vt pactū esset mutuum. et sic subiūxit. (Observa cūcta que hodie mādaui tibi). Ista sūt que sequuntur in lra. (Observa). i. fac obseruari qz p̄lat; ppli es: iō denūcia eis ex pte mea vt bec obseruēt. (Egoipse eiciā ante faciē tuā). Dic ponit pactū ex pte dei. s. qd agere deberet deus: et erat q̄ eijceret chanaanēz populos de terris suis vt possiderēt eas israelite: et dixit. (Egoipse eiciā). Qz antea dixerat. c. p̄cedēti. mittā p̄cursozē tui angelum meum vt eiciā chananēz et amorreū et subiūxit. nō enim ascendā tecū qz populus dure ceruicis es: ne forte disperdā te in via. populus autē renuebat vt angelus solus ascēderet cum eis: sed deus ascēderet et faceret oīa bec: iō p̄firmato federe deus dicit se hic facturū cū oīz. (Egoipse eiciā). i. egomet faciā hoc: qd erat assentire petitiōi eorū: nō est intelligēdū q̄ deus p seipm hoc faceret cu; iste ministratiōes nō p̄neant ad deū sed ad creaturas ministrātes ei. oīz tñ q̄ ipse faciet: qz aliq̄ miracula ad h̄ fiebāt q̄ p̄tinent ad deū solū. nā angelus facere oīz q̄ solus angelus opatur et nō appet ibi aliq̄ spālīs opatio que ad deū p̄tineat. sic autē a p̄ncipio dicebat eis deus q̄ angelus suus p̄cederet eos et ipse nō iret cū eis. s. q̄ so-

la potestas angelica apperet in directiōe et custodia eorū: et nō p̄tās diuina opatiua miraculorū. q̄ deus p se faceret erat q̄ angeli hoc administrarent: et tñ deus faceret in aliquibus miracula que potissime facerēt ad eijciendū chanaanēz populos de terris suis. que miracula ad solū deū p̄tinebāt vt postea factū fuit. Saperuerit iordanē ad transitū: q̄ tenuerit solem immotū spatio vni; diei vt p; Josue. 10. c. et in his potissime fuit exterminatio chanaanēz. dicebat igit deus p se eijcere h̄z āgeli ministra rent: qz deus ad hoc aliq̄ miracula faciebat que p euz solū fieri debebāt. (Eiciā ante faciē tuā). Dicis eijcere non q̄ expelleret eos de terra sed q̄ deleteret eos. nō enim fugati sūt de terra chanaanē: sed ab israelitis supueniētibus occisi sūt. sed oīz eijcere. i. delere vel exterminare qd p̄tinet ad interēptionē. (Nā faciē tuā). Hoc nō dicit de moyse sed de populo: qz nō fuerūt chanaanēi eieci ante faciē moyfi cū ipse nō intraret ultra iordanē nec viderit bella illa magna que gessit iosue et alij isrlite post. sed oīz ante faciē tuā: id est ante faciē populi: qz populus visus erat ista. et oīz. (Ante faciē tuā). i. te vidēte. s. populo: qz videbat populus quō disperdebant chanaanēi oīo psequente eos. Vel (ante faciē tuā). i. anteq; tu possideas terrā ipsi destruent quā paulatim eos an se israelite portaret abigētes eos. s. q̄ destruerēt gentē loci vni; et illū possiderēt: et rursus destruerēt gentē loci alteri; et illū possiderēt. sic. n. ante expellebant chanaanēi q̄z intruderent israelite: et sic videbant ante faciē suā eijci de terra: qz mortui de supficie terre expellunt. (Amorreū chananē). Noiat hic p̄p̄os terre chanaā quos expulsus erat deus de terra et sunt septē: sed hic solū ponunt lex. deficit. n. gergez qui rarissime ponit. cui; cā supra assignata fuit. (Caue ne vnquā). Dic ponunt mādata q̄ deus dabat israeli obseruāda: p̄p̄ que iniebat istud sedus cū israelitis de expellēdo populos illos de terra. et p̄mū mandatū est de nō cōmunicādo gētilib; terre chanaā. est enī hoc potissimū: qz fundat super maximū p̄ceptū. nullū enim p̄ceptū magis necius erat q̄ nō colere idola: cū colere deū sit maximū p̄ceptū et nō colere idola. colere autē illa est maximū p̄ceptū. sed ex cōicatione cū gētilibus inducebant ad colendū idola: ergo maxime vitandū erat cōicare gētilibus. (Caue ne vnq; cū habitatorib; terre illius). Non solū erat p̄hibita iudeis cōicatio cū gētilib; terre illius: sed cū oībus gētilibus: qz q̄cūq; gētilēs eēt poterāt iducere iudeos ad idolatrādū. **E**rat tñ p̄ncipaliter p̄hibita cōuersatio cū istis p̄p̄o. P̄mo qz illa vitia magis p̄hibēda sūt q̄ sūt nobis magis opportuna: et ad q̄ magnā occasionē habem; sed sic erat de israelitis respectu chanaanēz: qz hēbant maiorez opportunitatē cōicandi cu; eis q̄ cū alijs gētib;: qz alie gētes erāt extra terminos terre sue et illuc nō ibant bebrei. raro igit cōicare poterāt eis. chanaanēis autē valde cōicare poterāt: qz in terra chanaanēz populoz iudei habitaturi erāt et al; cū chanaanēis: qz deus non erat delecturus chanaanēos imēdiate vt intraret israelite terrā illā: nec in eodē anno aut vno; vel trib;: sed paulatim atq; p ptes donec crescerēt ipsi. ne forte si expellerent simul chanaanēi nō potētibus israelitis replere terrā illā redigere in solitudinē et multiplicare bestie eos vt p; supra. 23. c. et Deuter. 7. his igit tēporibus cōicare poterāt valde israelite populos chanaanēz. p̄sertim cū nō solū in eadē terra morarent israelite et chanaanēi: s; iterdū in eodē loco vt p; de filiis trib; iuda q̄ habitauerūt in hierlem cū iebuseis nō potētes eos inde expellere vt p; Josue. 15. c. cū oīz iebuseū aut hitatozē hierlem nō potuerūt filij iuda delere: habitauit iebuseus cū filiis iuda in hierlem vsq; in p̄ntem diē. in alijs autē p̄tibus terre chanaā vbi erāt diuersa loca habitatiōis israelitarū et chanaanēz: nō semp erant loca sepata: ita q̄ p̄s quā tenebāt amorrei et chanaanēi eēt totaliter extra p̄tē quā tenebāt isrlite. s; iterdū in medio toti; terre vni; tribus israel erāt vno vel tria loca chanaanēz: qd faciebat ad magnā cōicationē israelitarū cū eis. patet hoc de filiis effraiz vt h; Josue. 16. c. cū oīz et nō iterfecerūt filij effraim chananēū q̄ habitabat in gazer: habitauitq; chananēus in medio effraim vsq; in diē hāc tributari;. idē p; de filiis manasse ex qbus oīz Josue. 17. c. nec potuerunt filij manasse has subuerrere ciuitates: sed cepit chananēus habitare in terra sua: postq; aut conualuerūt filij israel subiecerūt chananēos nec iterfecerūt eos: sed fecerunt sibi tributarios. erat igit israelitis magna occasio cōicandi cū chanaanēz populo magisq; cum alijs gētilibus. **S**cōda cā quare spāliter p̄hibebat cōmunicatio istorū: erat quia inter gētilēs qui erant in terris vicinis: nulle gentes erāt magis peccatrices corā dño q̄ iste: nō solū in cultu idolorū s; et in abominationibus varijs vitiorū carnis: siue cū pecorib; siue cū masculis: et cū personis

Deut. 7. a

Precepta legalia.

3 Re. 11. a

32. q. 4. c. sicut scim.

26. q. 2. ca. fi.

28. q. 1. c. Sit enim.

35. q. 1. c. q̄ autē. s.

In lege. supra. 13. a

Luc. 2. d.

supra. c. 13

De voto. c. magne.

Eccle. 35. a

8. 23. b.

Deut. 14. c.

Deus si erat eieciatur? populos chanaanēz p se de terra sua sed per angelos.

† E

† 1. expō.

†

† 2. expō.

†

†

†

Q. 5.

12.

21

Due cāe q̄re spālir manda bat iudeis non cōicare cū gētilib; terre p̄missio nis.

B 2. cā.

Uide quō
idolū nihil
est.

B

Quāvis ali
quis cogno
scat idolis
immolata
nullā scifica
tionē cōseq
nō o3 de il
lis comede
re ne alijs
scādālū ge
neret.

Duplex scā
dalū subori
ri p̄t ex co
mestione i
molatorū
idolis.
Primū.

licita cibo et potui. s3 p̄ imolationē factā idolis nihil magis ac
quiris de bono aut malo illi panī aut carnib⁹ q̄ ante erat acqui
tū. ergo sicut anteq̄ imolarent sine aliquo scro. uo licebat eis
vesci: ita postq̄ fuerint demonib⁹ imolata licebit vesci. an3 p3.
s. q̄ non cōsequēbā aliquid res imolata demoni p̄ illā imolatio
nem: quia ad hoc q̄ consequat aliquā benedictionē: op3 q̄ illa
fit a virtute demonis vel idolī in cuius noīe cōsecratur. s3 nulla
virtus ad agendū est ab idolo. ergo nō consequē cōsecratū ali
quā virtutē. p3 hoc q̄ idolū nihil est vt ait Apl̄s. 1. ad Cor. 8.
c. si nihil est: nulla virt⁹ ei⁹ est: q̄ nō entī nō dat operatio. Et h̄
quocunq̄ velis intelligere q̄ idolū nihil est. nā si velis intelligere
q̄ idolū nihil est. i. nulla res est in natura existēs que cōtrīdeat
idolo: nē qdā accipiūt vocātes idolū qd fit ex p̄tib⁹ vniuersorū
aialtū vel rex vt pingebat lybie amō corpe hūano: corrib⁹ vō
arietinis iminētib⁹. tale autē nihil in nā est. Siue accipiat alio
mō. s. q̄ nihil est idolū. i. idolū nullo mō est deus sicut credit a
colētib⁹. Primo mō manifestū est q̄ ea que idolo cōsecrantur
nō h̄bunt aliquā virtutē: q̄ nulla res est nālīter existēs talis
quale illud idolū qd colitur. sed istud idolū est aliqd fictū ab ar
te nostra. ergo nō poterit aliqua virt⁹ deriuari ad cōsecradū ea
que idolis imolant: cum nō sit ens aliqd a quo virtus deriuat.
Accipiēdo ēt scō mō qd idolū nihil sit. i. nullo mō fit de⁹ satis
concludit qd volumus: q̄ q̄ putat ista imolata recipere aliquā
virtutē: ideo putat recipere virtutē: q̄ existimat eū cui ista cō
secrant esse deū: a quo possit virt⁹ deriuari ad ista. nā si aliq̄
putaret illud idolū esse purū lapidem aut ferrū et nō habere ali
quid numinis: nihilq̄ ei deitatis cōtrīdere stultissim⁹ esset si
illum coleret: q̄ hoc mō oēs lapides coleret et q̄libet ferrum.
sed scit quibet qd nō pōt virtus aliqua deriuari a lapide vel fer
ro in ea que cōsecrant ei: ergo nō cōsecraret: nisi qd arbitrat
esse deū. sed fm veritatē nihil est. i. nihil est de eo qd esse esti
matur. s. de deo. ideo nō contrahet inde aliqua virt⁹ tāq̄ si nō
esset ens: q̄ nihil et inutile eggerant. Cōsiderādū tñ q̄
in eo qd in se p̄tū nō est: cōscientia nra peccatū cōstituit: cū agit
cōtra id qd intēdit. sic enim ait Apl̄s ad Rom. 14. omne qd nō
est ex fide p̄tū est. i. q̄ agit cōtra cōsciam peccat mortaliter. s3 in
hoc magis speculari oportet: sed nō expectat ad p̄s oia con
siderare. Dm̄ igit q̄ sicut ipsa cōsecrata demonib⁹ fm se nullā
contrahit virtutē: et nō magis sunt sanctificata q̄ ante erāt: ita
licitū est vesci eis post factā imolationē sicut ante imolationē.
si igitur aliq̄ sic existimare possit comedēdo de imolatis nullo
mō peccabit magis q̄ si comederet de nō imolatis. si vero aliq̄
credēs ista imolata cōseq aliquā sanctificationē comederet
de eis ageret cōscientiā putans se participare idolo: et tūc pec
cat sic comedēs: q̄ cōscientia sua infirma est: et polluit agens cō
id qd credit. Attēdere tñ debet q̄libet q̄ apud se cert⁹ sit ista
imolata idolis nō esse scificata magis q̄ alios cibos cōes: non
o3 comedere de illis ne scia ista quā deus ei dedit conuertat in
scādālū: sed magis debet attēdere charitatē fraternā sollicitus
euitare oēm offensionē: q̄ scietia talis fm quā aliquis liberta
te hac vtitur in alio3 subuersionē inflat. charitas aut edificat. i.
charitas q̄ intendim⁹ vitare subuersionē primorū infirmorū. s3
igit aliquis cognoscēs idolū nullius potestatis esse: et ea que ei
offerunt nullā cōsecrationē aut sanctificationē sortiri: et ob hoc
licite posse assumi. tñ nō debet assumere si sciat ex comestione
sua scādālū generari. nā non solū in hoc q̄ h3 aliquale colo
rem sed etiā in alijs cibis totaliter licitis: si aliq̄ primus scāda
lizaret nō debem⁹ talem cibū māducare. sic ait Apl̄s. 1. ad Co
rin. 8. c. quapropter si p̄pter escā scandalizet frater me⁹ nō mā
ducabo carnes in eternū: ne frater meum scandalizet. quāto ma
gis de his q̄ demonib⁹ sunt imolata: in q̄bus pōt aliq̄ falli pu
tans esse scificata. ideo vitāda est talis comestio ne scādālū in
fratre genere. Duplex aut scādālū suboriri pōt: cū aliq̄ fide
lis māducaret imolata demonib⁹. C̄ Primū erat q̄ aliq̄ cat
holic⁹ infirmus tñ q̄ putaret idolothya aliqd ēē: videretq̄ hūc
manducatē turbare intra se: et induceret ad comedendū cō
scientiā qd erat vere p̄tū. dare aut. primo offensionis occa
sionē p̄tū est. de hoc ait Apl̄s. 1. ad Cor. 8. c. nō in oib⁹ est
scia. i. nō oēs cognoscūt vtum cōsecrata idolis h̄bunt aliquā
virtutē: an nō. quidā aut cū cōscientia vsq̄ nunc idolī q̄ i do
lothytū manducat. i. qdā de catholicis vsq̄ hodie tēnerūt q̄
ea que cōsecrabant idolis h̄bebant aliquā cōsecrationē. et ex
h̄ quicunq̄ comedebāt de cōsecratis idolis: ita comedebāt atq̄
essent idolothya. i. vere h̄bentia aliquā cōsecrationē aut bñdi
ctionē. et cōscientia ipsorum cū sit infirma polluit. i. q̄ ipsi nō
h̄nt radicātā istam opionem. s. q̄ cōsecrata demonib⁹ nō con

sequant aliquā benedictionē aut qualitātē: sed est infirma cō
scientia eorū. s. debiliter firmata: et aliqliter inclinata ad partes
oppositas. s. q̄ ista imolata h̄bunt aliquā virtutē: ideo cū mādu
cant eorum cōscientia polluit incurrēdo peccatū. esca aut non
nos cōmēdat: nec si nō māducauerim⁹ deficiemus: nec si mādu
cauerim⁹ abūdabimus. i. si ista māducatio imolatorū esset fm se
bona sicut sunt actus virtutū: s3 esset alicui scādālū q̄n ali⁹ mā
ducaret nō esset cessandum: q̄ vtilius scādālū nasci p̄mittitur
q̄ vitas relinquit. s. veritas vite: s3 in hoc magis distingui pos
set. q̄ tñ nō habet aliqd per se boni talis māducatio: nec aliqd
per se mali: cū nec faciat nos abūdare nec deficere: et ex come
stione sequat scādālū: meli⁹ erit nō comedere: ideo Apl̄s ibi
cū cōcludit suasorie. videte aut ne forte hec licetia vestra offen
diculū fiat infirmis. si enim q̄ viderit eū qui h3 sciam in idolo
recubentem. i. si quis viderit aliū catholicū q̄ habet scia. i. q̄ ve
re scit q̄ imolata demonib⁹ non h̄bunt aliquā virtutē. recū
bentē in idolo: idest q̄ ipse recumbit ad comedendū de imola
tis idolis: nōne cōscientia eius cum sit infirma edificabit ad
manducādū: idest incitabitur ad comedendū cum viderit
aliū comedentē: et peribit infirmus in tua scientia. p̄pter quē
christus mortuus est. i. q̄ vider te comedentē qui sine cōscien
tia comedis: incitat⁹ et comedit cum cōscientia: cum eā nō depo
suerit et peccat in hoc atq̄ perit. cōcludit aut illos qui sciēs
nihil esse ista cōsecrata idolis: comedūt de illis nihil curātes
vtum alijs scandalizent vel nō: q̄ hoc magnum peccatū est di
cens. sic aut peccātes in fratres et p̄cipientes cōsciam eorū infir
mā: in xpo peccatis. C̄ Aliud scādālū pōt esse quantū ad infi
deles vidētes nos māducare imolata idolis. ipsi enim nō pos
sūt perueriti magis circa hoc qd colere idola: sed p̄uertim⁹
nos illos si eis occasiōē male iudicādi de nobis tribuim⁹. vñ
cū ipsi vident nos māducātes imolata demonib⁹: si sciāt nos
scire illa esse demonibus imolata mouent iudicātes nos non
bene sentire in nostra fide: aut saltē errare in opationib⁹ cōtra
cōscientiā agendo. Si aut comedamus idolothya corā aliquo
infideli: si ipse nesciat nos scire hec idolothya ēē: dato q̄ nos scia
mus nō scādālizabit iudicās quicq̄ de nobis aduersū. s3 Apo
stolus. 1. ad Cor. 10. c. dat ouas rlas. Prima est q̄ h3 sciam⁹
nos aliq̄ cibū esse imolatū: et aliq̄ infidelis eū nobis
tribuerit: si tñ ille infidelis non dicit nobis illū fore idolis im
olatū: ita q̄ ipse existimare possit nos scire cibū illū esse ido
lis imolatū comedere possum⁹ licite: nō obstat q̄ sit imolatus
idolo. C̄ Scda regula est q̄ si aliq̄ infidelis dat nobis cibum
imolatū idolis: et dicat nobis eum esse imolatū per qd scit nos
scire esse imolatū: nō debem⁹ comedere p̄ cōscientiā eius. i. vt
non existimet nos ēē malos. de quo in eodē. c. sic ait. oē qd in
macello venit. i. vendit: manducate nihil interrogantes p̄pter
cōscientiā: vñ est terra et plenitudo eius. si quis infidelis vocat
vos ad cenā et vultis ire. omne qd vobis apponit manducate
nihil interrogātes p̄pter cōscientiā: si quis aut vobis dixerit h3
imolatū est idolis nolite manducare p̄ illum q̄ iudicauit: et p̄
pter cōscientiā. cōscientiā aut dico non tuā: sed alterius. vt qd. n.
libertas mea iudicatur ab aliena cōscientia. i. q̄re ego vō occasi
onem alicui vt condēnet libertatē meam iudicando de illa. q. o.
cōscientia mea est libera: q̄ nō est alligata alicui istarū partiū. s.
q̄ op3 comedere aut q̄ illicitū sit comedere: sed vt rūq̄ tenet. s.
q̄ licite comedit et licite abstinet. nullus ergo debet alteri dare
ocasiōē vt cōdemnet hanc libertatē cōscientie sue: qd sit co
medēdo imolata idolis corā aliquo infideli q̄ nobis indicauit
ea esse idolis imolata. Et sicut est de hoc: ita erat de comestione
aliarū carnū vtitarū in lege. s. carnū suillarū et similitū: et quū
quarūdam atq̄ pisciū. vñ in p̄ncipio ecclesie tpe aplozum inter
cōuersos de iudaismo ad xp̄: et cōuersos de gētilitate magna
erat discōrdia: q̄ cōuersi de iudaismo iudicabāt hec illicita esse
sicut in iudaismo illicita fuerāt. cōuersi de gētilitate nullā horū
cōscientiā habebāt: q̄ in gētilitate nūq̄ fuerat ciborū discretio:
et aliq̄ de iudeis q̄ erant periti vidētes statū legis moisaice trā
sisse iudicabāt illa vmbatilia cerimonialia iā nullū habere vi
gorē: et comedebāt sicut gētiles nihil discērnētes in cibis. Erat
aut ista qd potissime inter romanos cōuersos de iudeis et gen
tibus: et inter iudeos mutuo. et qdam magis carnē q̄ charitatē
attendētes vt alios ad emulationē p̄uocarent et cōturbaret eo
rū cōscientias infirmas comedebāt corā eis: et obiurgabāt eos
dicētes nondū esse p̄fecte fideles q̄ ritibus iudaicis imanebāt.
qd magna afflictio erat cōuersis de iudaismo qui cōscientiam
infirām habebāt. Apl̄s ḡ ad Ro. 14. c. increpat hos determinā
q̄ illi qui p̄nt sine cōscientia comedere iudicātes cerimonialia
p̄teritis

Utili⁹ ē
p̄mittere
scādālū
oziri q̄
q̄ vitas
relinqua
tur.

Scd3 scā
dalū.

Duerle
apli de i
molati
cib3 come
dēdis.

Scda.

In ecclia
p̄mitia
magna
fuit cōtro
uersia in
ter iude
os de iu
daismo et
de gētili
tate de co
mestione
carnū p
bibitarū.

veteris legis nō obligare post euāgelii promulgatū comedat: qui autē conscientia infirmā hnt. s. q. nō sunt totaliter firmati in hac: sed aliquo mō credunt obligationes ceremonialiū manere post euāgelii promulgatū non comedat de talibus carnib⁹: sed vescant⁹ olerib⁹. 2. q. māducāt oīa debet se habere mansuete ad fratres infirmos nō supbiendo nec iudicādo eos male agere: 2. q. non māducāt carnes. phibitas in lege moyfi nō debet iudicare. i. redarguere aut publice aut in corde suo eū q. māducāt. naz glibet istozū agit sūm q. itelligit: 2. snia vtriusq. recipit. Lōcludit tñ q. dato q. māducātes oīa non spernāt nec iudicēt eos q. discernūt cibos: si tñ discernētes cibos quozū adhuc mētes infirme sunt scandalizant: deberēt vitare alij tales cibos saltē in pntia aliozū: q. ille ppter cui⁹ escā primus scādalizaf sūm charitatē nō ambulat: q. illū suo cibo perdit: quē xps suo sanguine redemit. De his late Apl⁹ ad Rom. 14. c. q. in toto illo. c. nihil aliud agit. hec autē apl⁹ sentētia māsūt vsq. quo in cōcilio primo aplozū cōgregato hierosolymis sub petro 2. iacobo: spūsancto dictate determinatū est nō debere astringi xpianos ad obseruationē ceremonialiū mosaice legis. in quo tollebat discretio cibozū: 2. totū obuiū q. erat inter bñtes mentes infirmas 2. sciētes veritatē. hoc tñ apl⁹ de ceremonialib⁹ reliquerūt. s. vt abstinerent oēs xpiani a sāguine. s. ne comederēt sanguinē: 2. a suffocato. i. ne comederēt alia morticina: aut suffocato quozū sanguis in ipsa manebat: 2. ab imolatis idolis. s. ne comederēt de imolatis demonib⁹. sed hoc q. dem factū fuit ad tēpus vt sedaret scandalū magnū q. inter pueros de gētilitate 2. de iudaismoziebat. nō enim poterāt pacifice cōicare pueri de iudeis pueris de gētilitate cū videbāt eos ista faciētes: 2. erosos valde habebāt. ne ergo ruperetur vinculū charitatis 2. vnio fidei factis berebāt 2. diuersis scissuris: ecclesia spūsancto mōra p. bo no pacis statuit ab his abstinendū vt p. Actū. 15. c. cū vero p. aliquantam tēpō cōicationē solidati fuerūt magis cessante illo scādalo redierūt christiani ad nō discernēdū aliquo mō cibos nec aliqd. horū faciendū. Cā autē quare iudei pueri multū scādalizabant vidētes gentiles pueros aut aliquos iudeos sapiētes comedētes de imolatis demonib⁹: erat q. hic mandatū fuerat ne cōicarent gētilibus: ne forte vocaret eos quispiā ad cenam: 2. daret eis de cibis imolatis idolis: tanq. hoc eēt aliquid valde malū. Nec vrozē de filiabus eozum accipies filiis tuis. Nō licebat alicui iudeo accipere vrozē de chananeis. cui⁹ cā. j. subdis. hoc idē habet. s. 2. 3. 2. Deutero. 7. c. Et nō solum erat h. in filiabus chananeoz: sed etiā de filiabus oīz gentiliū: q. eadē cā erat in oībus. s. q. peruerterēt viros suos ad colendum idola: 2. filios ex tali matrimonio genitos. s. dicitur hic specialiter de filiabus chananeozum ppter duas causas assignatas supra quare deus spūalius phibuisse cōmunicationē iudeozum cum chananeis. nam femine chananeozū ita erant edocte ad omne malum sicut ipsi chananei viri.

An liceret iudeis accipere vrozē de filiabus gētiliū. Qd. 14.

Sed argues

q. liceret assumi in vrozē filias gentiliū: 2. non solū filias chananeozum: sed etheozum ferezeozum: 2. sic de omnibus illis septē populis. sic patet de salomone qui accepit in vrozem filiam pharaonis regis egypti que erat gētilis. accepit etiam vrozē moabitidas amonitidas: idumeas: sidonias 2. etheas. Ad hoc respondet q. h. salomō hoc fecerit nō approbat illud sacra scriptura: q. salomō fuit pessimus vir: imo valde reprobatus vt p. immediate infra supra allegata. 3. Reg. 11. c. cū dicit. sup. q. b. dixit oīs de filiis israel: nō ingrediemini ad eas: nec de illis ingredient ad vestras. C. s. adhuc argues de duob⁹ filiis elimelech 2. noemi. s. maalon 2. cheliō qui acceperūt vrozē duas moabitidas. s. o. p. b. 2. ruth vt p. Ruth. 1. c. s. non vituperant istū. ergo licebat accipere vrozē de gētilibus. C. Aliq. forte rñdebit. p. ista q. h. iste due vrozē eēt gētilis: quia ambe erāt moabitides: tñ isti duo filij elimelech 2. noemi nō acceperūt eas in vrozē donec redierūt ad ritum iudaicū: h. in hoc non fiebat in eis aliqd. signū sicut in viris ad cognoscendū si essent cōuerse an nō. 2. tunc nō erat contra pceptū dei. nam manēs in gētilitate femina nō debebat assumi: si tñ cōuerteret ad ritum iudaicū assumi poterat. sic p. Deuter. 21. c. cum oīz q. exirent ad bellū iudei 3. gētilis: 2. in numero captiuarū viderent aliquā q. placeret in oculis ali cuius eozū accipiebat eā: 2. introducēs eā in domū suā faciebat vngues eius. s. amputādo: 2. radebat totā capillaturā: deponēbatq. vestē atq. fuit mēse vno patrē suū 2. matrē: 2. finito mēse ingredi debebat ad eā bebre 2. q. eā adamauerat: dormiēs q. cū illa accipiebat eā in vrozē. C. Sed nō pōt stare ista rñsio:

q. iste due puelle ruth 2. o. p. b. q. n. accepte sūt i vrozē a maalon 2. cheliō filiis elimelech 2. noemi n. redierūt ad fidē 2. cultū iudaicū: s. māserunt in cultu deozū suozū. q. p. q. mortuo elimelech viro noemi 2. duob⁹ filiis eius maalon 2. cheliō: cū rediret ipsa in terrā suā bethleē: vellentq. cū ea ire due nur⁹ eius o. p. b. 2. ruth: noemi mādabat eis q. rediret. si tñ ipse puerse essent ad fidē 2. cultū iudaicū non mādasset eis redire in terrā suā: q. da ret eis occasiōē idolatrādi cum in terra illa oēs essent idolatre: 2. a pueritia iste puelle in cultu idolorū fuissent enutrite. sed noemi nō daret eis talē occasiōē cū esset valde magnū peccatum. sed mādauit eis redire in terrā suā: ergo nō erant puerse ad ritū iudaicū. C. Itē q. d. Ruth. 1. c. q. reuerfa o. p. b. i. terrā suā nolēte reueri ruth dixit ei noemi. en reuerfa ē cognata tua ad populū suū 2. ad deos suos: vade cū ea. ergo illa nō dū deos reliquerat: sed eis semp cultum exhiberat. C. Itē p. hoc Ruth. 1. c. ex rñsione ruth ad noemi dicitis. quocūq. perrexeris p. g. a. vbi morata fueris ego pariter morabor: populus tu⁹ p. p. l. s. me⁹: 2. de⁹ tuus deus me⁹. sed si ruth a pncipio cū tradita fuit in vrozē maalo filio elimelech 2. noemi nō erat puerse ad ritū bebreozū nec acceperat deū bebreozū in deū. C. Dm. igit q. iste due vrozē maalon 2. cheliō cū accepte sunt in vrozē nō erant cōuerse ad cultū 2. fidem iudeozū: nec postea cōuerse sunt dū vixerūt viri sui. ipsi tñ nō redarguunt quia acceperūt eas. nā erant in terra aliena. s. in terra moab: 2. nō habebāt ibi mulieres aliquas gētis sue quas in vrozē ducere possent. nec erat conueniens eos expectare quousq. rediret in terrā suā: quia magna fames acciderat in terra iuda que durauit p. decē annos vt colligit Ruth. 1. c. 2. nesciebāt q. tum durare deberet. ne ergo sub diuturna expectatiōe fugeret ab eis tēpus generandi: acceperūt vrozē moabitidas sicut potuerūt. nec poterant ipsi cōuertere eas ad cultum dei sui inuitas: quia manebāt in terra moab de qua ipse erant oriūde. potētiore igit erant ibi puelle q. viri sui. fuit ergo satis rōnabilis cā hec et cū eas a peccato. C. Sed adhuc argues q. accipere tales mulieres in vrozē etiā sine necessitate nō esset peccatū. q. p. de booz q. fuit p. a. u. d. a. u. d. 2. accepit hāc puellā ruth in vrozē vt p. Ruth. 4. c. tñ nō erat ibi aliqua necessitas: q. booz erat in terra israel in ciuitate bethleē: habebatq. multas de filiabus populi sui q. s. poterat accipere in vrozē. iste tñ nō vituperat: imo oēs bethleemite laudabāt tale coniūgiū: 2. iprecabant vtriq. coniūgiū p. spera euenire vt patet Ruth. 4. c. vltimo. C. Rñdetur q. istud coniūgiū ruth 2. booz fuit licitū: q. ruth erat iā cōuersa ad deū verū quē colebāt bebrei: 2. hāc cuilibet accipere licebat vt sup. p. b. a. u. i. mus. 2. p. Deute. 21. c. d. autē esset cōuersa ad deū iudeozū p. q. d. Ruth. 1. c. ex verbis ruth ad noemi dicitis. quocūq. perrexeris p. g. a. vbi morata fueris pariter morabor: populus tuus populus me⁹: 2. deus tuus deus me⁹. ergo ruth accipe volebat deū israelitaz in deū suū cū venit cū ea in terrā bethleē. sed nō legif. postea mutasse ppositū: sed magis ac magis laudat. ergo puerse fuit ad deū. C. Itē Ruth. 2. ca. vbi booz benedixit ruth oī. bñdicta tu filia a dño deo israel sub cuius alas cōfugisti. ergo cōuersa fuerat ruth ad cultū veri dei cōfugiens sub alas ei⁹. booz igit accipiens eā nullo mō peccauit. Et sic manet q. an oī cebat. s. q. non debebāt nec poterāt licite iudei accipere vrozē de filiabus chananeoz. 2. sicut vetitū erat accipere in vrozē de filiabus gētiliū: ita erat vetitū dare de filiabus suis vrozē gētilibus. sic p. Deute. 7. c. et. 3. Reg. 11. c. Immo magis erat icōueniens q. femina bebreia traderet in vrozē viro gētili: q. q. vir iude⁹ acciperet i vrozē feminā gētilē. C. Primo q. vir est maior vrozē cum voce caput mulieris vt ait Apl⁹. 1. ad Corint. 11. c. si igit traderet femina iudea in vrozē viro gētili: subiceret potestati eius. in quo debonorabatur populus iudaic⁹ q. semen israel subiceret gētilibus q. valde cōtēptibiles habebant apd iudeos. si autē femina gētilis assumeret in vrozē a viro iudeo: nō eēt aliqd. incōueniens q. tñ ad hoc q. subiceret illa femina viro 2. nō debonoraret semen israel. C. Itē si femina bebreia traderet in vrozē alicui gētili: habitaret iter gētilis: cū femina semp consequat domiciliū viri sui. 2. inter gētilēs nō haberet aliqd. eruditorē ad cultum dei veri quē tenebāt patres sui: ideo cōuerteret facilius ad cultū idolorū. Si autē vir bebre⁹ accipiat in vrozē feminā gētilē habitabit iter bebreos: q. illa cōsequet domiciliū viri. nō poterit ergo sic facilius trahi vir ab ipsa: sicut pōt trahi ipsa a viro 2. ab oībus alijs cū q. b. habitāt. C. Itē cū vir sit potētiōr femina: si vir gētilis acciperet feminā iudeā posset eam violētare ad colendū deū suū totaliter inuitā renitēteq. vel saltē q. bñdā penalitatib⁹ 2. asperitatib⁹ in

Exodus * Abulensis.

P. iiii

B

Scd.

Tertia.

Doc. rñ. ad
questiū.

Instat ad
buc.

Rñsio.

L

Mai⁹ erat
incōueniens
feminā be-
breā dari i
vrozē gēti-
li q. e. d. u. o.

Scda.

Tertia.

S

In pmo
confilio
aplozbie
rosoly-
mis scdō
dterminā
tū fuit vt
ebziani
posset eo
medē de
carnib⁹
suillis: 2.
ne obser-
uaret ali-
qua ceri-
mōialia
legis
moyfi.
Cū fides
firmata
fuit i cor-
dib⁹ puer-
saz gētiū
nō fuerit
carnes p-
bibite.

S

Rō q. sic

Rñsio.

Instātia

Rñ. qdā

1. Im p.
rñsionis.

Quarta.

D

†

1. expō.

†

E

2. expō.

S

Ad hoc vt
filius sit bo
n^o op^o m^o e^o
bonā eē q^o
m^o ē oimī
diū filio^o.

cōicatione. femina aut non pōt aliquo mō horū virum suū co-
gere: sed solis suafortis verbis et amorosis sollicitationib^{us} allice-
re. ergo maioris periculū est femine iudee cū gentili viro q^{uā} viro
iudeo cum femina gentili. C^{on}te maioris incōueniens est ppter
filios: q^{uod} filij nati de femina iudea et viro gentili erudient iur-
ta iherum patris: q^{uod} pater potestatem habet maiore dīsonē-
di in oībus his. sicut igitur ipse est infidelis: ita tradet eos eru-
diēdos alicui idolatre et perdenē. si autē vir iudeus habeat fe-
minā gentile in vxore erudiri faciet filios pro libito suo. faciet
igitur eos in ritibus iudeorū erudiri sicut ipse eruditus est: et erūt
fideles q^{uā} tam ad hoc. igitur non est aliqd dānū sed magis vti-
litas: q^{uod} q^{uā} tam pditur dando iudeā gentili: q^{uod} tam semen iudai-
cum gentile efficit gentile: tñ acqritur tradēdo feminā gen-
tilem viro iudeo in vxore: q^{uod} tam semen gentile q^{uā} iudaicū ef-
ficat iudaicū. Est tñ incōueniens ex alia radice. s. q^{uod} femina forte
peruertet cor viri sicut ponit in littera. (Ne cum fornicate fue-
rint). Fornicatio sicut supra dicebat accipit pro cultu eius dei
qui nō est verus deus: sicut fornicatio vel adulteriū est coit^{us} fe-
mine cum aliquo viro q^{uod} non est vir eius. be autē mulieres for-
nicabant cum oīs suis colētes illos: ad q^{uod} inducere poterāt fi-
lios hebreorū. et oī cum fornicate fuerint. q. d. hoc est verum cū
mulieres affumpte de gētilitate retinent gētiliacos ritus: quia
tunc vetitū est eas accipi in vxores ab israelitis. si tñ iste mulie-
res conuertant ad iudaicos ritus desinent fornicari cum oīs
suis: et tunc licebit eas accipi in vxores. (Fornicari faciant fi-
lios tuos). Dic pōt esse duplex sensus fm q^{uod} istud pnomē pos-
sessiū tuos pōt referri ad oīes suos possessores. si intelligamus
enim q^{uod} ista locutio fiat ad totum populū erit sensus q^{uod} totus
populus nō pmittat aliquem de filiis suis accipere vxorem de
filiabus gentiliū. i. de iudeis qui vocātur filij illius populi. sicut
dicit effren ebrius ad omnes qui erant in portis ciuitatis be-
bron coram omnibus filiis populi mei: id est coram hominib^{us}
huius ciuitatis. et tunc est sensus q^{uod} fornicari facient filios tu-
os. id est eos qui nati sunt in te: et acceperunt in vxores illas mu-
lieres gentiles. C^{on} alio modo potest accipi istud possessiū
tuos ad quēlibet de populo: et ad deū fiat locutio. et tunc est sen-
sus q^{uod} quicūq^{ue} haberet filium nō daret ei vxore de filiabus gē-
tiliū: sed de filiabus iudeorū. ne faciāt fornicari filios tuos. i. fi-
lios q^{uod} bus das vxores gentiles. s. q^{uod} vxores inducēt maritos ad
colēdum deos suos cum ipse coluerint. Sic patet de salomone
qui accepit vxores multas de filiabus alienigenarū: que subuer-
terunt cor eius: vt nō solum idola in senectute sua mala coleret
sed etiā tēpla illis ob insaniū vxorū suarum amorē construe-
ret vt p^{er} 3. Reg. 11. c. cum dicit. his itaq^{ue}. s. vxoribus alienige-
narum nationū. copulat^{us} est salomon ardētissimo amore: fue-
runtq^{ue} ei vxores quasi regine septingēte et scubine trecente: et
auertērūt mulieres cor eius: cūq^{ue} iam esset senex deprauatū
est cor eius vt sequeretur deos alienos: nec erat cor eius pfectum
cū deo: sed colebat salomon asbarthē deā sidoniorū et moloch
deum amonitarū. tunc edificauit salomō sanum chamos idolo
moab in mōte qui est 5 hierlm et moloch filiorū amon: atq^{ue} in
hunc modū fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis que ado-
lebant thura et immolabāt oīs suis. C^{on} alio modo possunt re-
ferri ista ad oīes filios: scilicet q^{uod} ad alium referatur possessiū
illud tuos et ad alium fiat locutio. et sic sensus est q^{uod} nullas vir
de israelitis tradat filio suo vxorem de gentilibus: ne postq^{uā}
iste fuerint fornicate faciant fornicari filios tuos: id est filios
qui ex tali matrimonio nati sunt. Et sunt isti nepotes eius ad
quem ista locutio dirigitur. Vel q^{uod} fiat locutio ad eūdem. ta-
mē q^{uod} istud nomē filius nō accipiat vtrobq^{ue} eodē mō. sed p^{ri-}
mo modo accipiat p solis filiis. scō mō accipiat p nepotibus
qui etiā vocātur filij. et iste modus facilis est satis: q^{uod} filij in te-
nera etate erudiunt apud matrē: et habēt maiorem cōicationē
cum ipsa q^{uā} cum p^{re}: ideo cōtrahit mores eius nisi pater caute
auferret matri filiū ne mores eius assumeret. Ideo Aristo. in
1. politicorū in fine in vltima ppositiōe ait q^{uod} volētibus perfe-
ctam policiā non solū est curādū de virtute. s. ponere regulas
q^{uā}liter viri sint virtuosī: sed etiam de virtute mulierū curandū
est: q^{uod} oimidiū liberorū erit mater. s. q^{uod} a bonitate matris depen-
det bōitas filij q^{uā} ad eruditiōē: et a malicia mris depēdet ma-
licia: scilicet q^{uod} si mater sit bona: fili^{us} meus bonus est. vel si ma-
ter sit mala: filius ex medietate sua est malus: etiā anteq^{uā} aliqd
discat: cū certissime malus erit addiscēs a matre sic se hñte. sē-
tentia tñ supior magis videt esse huius lre q^{uā} bec: q^{uod} fm illam
non op^o mutari significationē huius nominis filius: in hac aut
mutat^{ur}: cum primo accipiat pro filio: scō accipiat pro nepote.

C^{on}te q^{uod} ista sentētia superior tenet Deuter. 7. ca. vbi repetit^{ur}
ista admonitio cum d^{icitur}. nō inibis cū eis sedus nec misereberis
eorū: filiā tuam non dabis filio eius: nec filiā eius accipies filio
tuo: q^{uod} seducet filiū tuum ne sequat^{ur} me. vbi māifeste loquit^{ur} de
marito habēte vxore gentile: et non de filiis natis ex matrimo-
nio illo. (Deos cōstatiles nō facies tibi). Istud est pceptū mo-
rale. est p^{ri}mu^m de pceptis decalogi in p^{ri}ma tabula. s. nō habebis
deos alienos corā me. est tñ aliquo mō simile ceremoniale: q^{uod}
tangit aliqd spāle. s. mām cōstatile. quocūq^{ue} tñ modo fiat: siue
modo cōstatio siue per sculpturā aut colationē non debebat
coli. ponit tñ id q^{uod} p^{ri}ciū et magis vtitum erat. s. facere de-
os cōstatiles cū p^{ri}ciōres sint q^{uā} oī dolati q^{uod} lignei sunt: et q^{uod} oī
sculpi q^{uod} sunt lapidei. hoc aut^{em} l^{et} supra dictū extitisset: tñ repetit^{ur}
hic. et sepius ponitur: q^{uod} iudei erant multū p^{ri} ad idolatriam:
ideo vt ab ea recederent multū admonēdi erāt. q^{uod} nō uringit
vnica admonitio: cū vix multis admonitionib^{us} hoc asseq^{ue} pos-
sent. (Solennitatē azimorū custodies). Positis supra q^{uod}busdā
pceptis in q^{uod}bus admonentur quedā mala fugere: hic ponunt^{ur}
pcepta in q^{uod}bus admonēt quedā que sūt bona frequētare. et q^{uod}
immediate ponebat de vitādo cultu dei falsi q^{uod} est fusilio aut scul-
ptilis: hic ponit de cultu dei veri q^{uod} est de spūali et celestis. et q^{uod}
isti cultus sūt fm aliquas ceremonias factas in aliquibus t^{em}pib^{us}
ponit de tēporib^{us} cultus diuini. (Solennitatē azimorū). Pōt
hoc sic depēdere ex supioribus: nō colas deos cōstatiles: quia si
eos coleres nō obseruares solēnitates meas que sunt solēnita-
tes azimorū: et pētecostes et tabernaculorū. (Solennitatē azimo-
rū). Ponunt^{ur} hic tēpora cultus diuini: q^{uod} l^{et} oē tēpus est tēpus
colendi deū: vt nunq^{uā} a laudib^{us} eius vacem^{us}. siue cuius benefi-
cij nullā horāz transim^{us}. q^{uod} tñ hoc nō valet būana infirmitas
sed vite future que post mortē est relinquit^{ur}: op^o vt determinē-
tur aliqua tēpora in q^{uod}bus spāliter cultui diuino vacemus. bec
autē per eū qui coli debebat condi congruētius fuit. sunt autē fe-
stiuitates iste dies ad hoc spāliter applicati vt deus in eis cola-
tur. horū aut sunt q^{uod}dā q^{uod} in eodē anno sepe iterant^{ur}. sicut sabbā-
tū q^{uod} in qualibet hebdomada est. et est p^{ri}ma festiuitas. alie sunt
festiuitates que semel solū sunt in eodē anno: et iste sunt q^{uod}ncq^{ue}. s.
solēnitas azimorū: et solēnitas hebdomadaz siue pētecostes: et
festū clangoris: et festū p^{ro}pitatiōis: et festū tabernaculorū siue
scenophegie de q^{uod}bus Leni. 23. et 28. et 29. ca. has solas
festiuitates de^{bet} fieri iⁿstituit p^{ro} moysen: l^{et} ip^{se} postea alias faciūt
de q^{uod}bus dicit^{ur} Leni. 23. c. hic autē determinat^{ur} de solēnitatib^{us}: l^{et}
nō de oībus istis: sed de his solū in q^{uod}bus aliquid spāle fiebat.
erat autē spāle q^{uod} in q^{uod}busdā solēnitatibus anni fiebat congre-
gatio totius israel in locū sactuarij. et de his solū agit^{ur} hic que
sunt tres vt. j. p^{er} 3. (Solennitatē azimorū custodies). P^{ri}ma ista
rum solennitatū est solēnitas azimorū. s. pascha in quo de egy-
pto egressi sunt. q^{uod} fit in. 14. die mēsis p^{ri}mi. s. martij ad vesper^{em}
vt p^{er} supra. 12. c. s. q^{uod} in illa die ad vesperū omne fermentatum
de domo excluderet^{ur} et imolaret^{ur} agnus per familias et domos:
et sequēti die. s. 15. vsq^{ue} ad. 22. diem comederēt panes sine fer-
mento. (Solennitatē azimorū). Aliquādo vocatur solennitas
pbase: q^{uod} in ea imolabatur pbase. s. agnus ad honore hui^{us} trāsi-
tus. et sic accipit^{ur} in multis locis istorū quattuor librorū moysi.
vocatur aliq^{uā} solennitas azimorum: quia in ista solennitate co-
medebat^{ur} panis azimus. i. non fermentatus. (Septē diebus ve-
sceris azimis). Fiebat autē ista cerimōia in isto festo ad memo-
riam diuini beneficij: q^{uod} deus eduxerat de egypto hebreos in
mense. 1. die. 15. voluit ergo tūc fieri istam solennitatē. et quia
in exitu de egypto vrgētib^{us} egyptijs et cōpellentib^{us} iudeos ad
exiendū: iudei massas quas cōsperserat fermentare nō potue-
runt: sed ligauerūt eas in pallijs: sicq^{ue} cōspersas tulerunt: core-
runtq^{ue} in focib^{us} vt p^{er} supra. 12. c. ad memoriā ergo harū af-
flictionū et liberationis ab eis tale festū factum est. bec signant^{ur}
Deutero. 16. c. cum dicit^{ur}. obserua mensem nouarū frugum et
p^{ri}mi et verni tēporis vt facias pbase domino deo tuo: quonā
in isto mense eduxit te domin^{us} deus tuus de egypto nocte: non
comedes in eo panem fermentatum. seprē diebus comedes abs-
q^{ue} fermento afflictionis panem: quonā in pauore egressus es
de egypto: vt memineris diei egressionis tue: omnib^{us} dieb^{us} vi-
te tue. Quare autē per septe^m dies obseruaret^{ur} ista comestio azi-
moz dictūz fuit supra. 12. et. 7. c. (Diebus). Nō sunt accipiēdi
isti dies integri: ita q^{uod} essent aliq^{ue} septem dies in quorum nullo
posset comedere panē fermentatū. sed accipiunt^{ur} septem dies
cōputando de puncto ad punctum: vel momēto ad momētū:
ita q^{uod} in die. 14. mēsis p^{ri}mi imolaret^{ur} agnus ad vesperā: et in-
ciperent comedere panem azimū post meridiē: et ab ipso tem-
pore in

Nullū ē
t^{em}p^{us} i quo
culni vi-
uino va-
cadū nō
fit: cū oī
t^{em}p^{us} a dō
bona re-
cipiam^{us}
S

†

†

†

†

†

†

†

Quo cō-
putatur
dies azi-
morū.

poze in quo inciperent comedere azimum computari incipiebat dies primus. qui ergo in. 14. die mensis primi immediate post meridiem inciperet comedere: panem azimū comedere tenebatur vsq; ad. 22. diem post meridiē. qui autem. 14. die occidente sole aut post occasum inceperet comedere azima tenebatur comedere de azimis: vel (vt prius loquamur) nō poterat comedere de fermentis vsq; ad occasum solis diei. 22. eiusdem mensis. (Sicut p̄cepi tibi). Hoc p̄ceptum positum fuit supra. 12. ca. et totus ritus huius solēnitatis. (Tēpoze mensis nouorū). i. ista solēnitas est in tēpoze in quo fructus noui incipiūt. i. in martio q̄ est primus mensis apud hebreos: qui aliqñ coincidit cum magna p̄te aprilis nostri. est autē hoc maxime in terra chanaā que est tēperata valde: ideo fruges sunt ibi tēporanee magis q̄ in terra bac que est vltra mediū latitudinis climatis q̄nti: cōputando situm solamāne ciuitatis. 2 dicitur in mense nouorum ad differentia aliarū duarū solēnitātū que ponuntur hic: que sunt in mensib; messium: sed non in mense nouorum: sicut solēnitas p̄tecostes que fiebat in p̄ncipio messis triticee sicut infra dicitur. et ad differentia festiuitatis tabernaculorū que fiebat in fine messium quādo omnia collecta sunt de area 2 de vineis sicut infra p̄. sic enim dicitur supra. 13. ca. de ista festiuitate. hodie egredimini mense nouarū frugum. i. quia in isto mēse fruges noue sunt. 2 non vocatur iste mensis nouorum quia tūc fruges nouiter nascantur: sed quia iam nouiter metere incipimus. nam non nascuntur fruges nouiter in martio. nam non solum in terra chanaā que valde temperata est: sed etiam in alijs terris que non sunt tēperate sic multo ante istum mensem fruges nasci incipiunt: sed in isto mense iam salcē in messem mittebant in terra chanaā. sic patet Leui. 23. c. vbi mādatur q̄ in illo festo azimorū ferretur manipulus spicarum ad sacerdotē 2 offerretur coram domino: 2 hoc esse dicit cū salt in messem mitti incipit. (Mense enim verni tēporis egressos es de egypto). Hic ponitur causa huius assignationis quantū ad tēpus huius festiuitatis p̄ncipaliter: 2 minus directe ponitur cā ip̄sius festiuitatis. nā dicitur q̄ ideo ista festiuitas celebrari debebat tēpoze mensis nouorum: quia in isto mense nouorū qui est p̄ncipiū veris de egypto exierunt. si ergo ista festiuitas nō celebraretur propter memoriā egressionis de egypto: inepte diceretur ideo debere celebrari in tēpoze mēsis p̄mi: quia in hoc mense de egypto egressi sunt. habet se q̄ sic q̄ egressus de egypto est causa celebrationis huius festi: 2 tempus exitus est tempus celebrationis. sicut enim ideo istam festiuitatem celebrant: quia de egypto exierunt: ita tali tempore celebrant: quia tali tpe exierunt. (Mense. n. verni tēporis). i. in mense in quo incipit ver. in martio enim ver incipit existente sole in p̄ncipio arietis quādo fit equinoctiū in oī terra. 2 h; alijs duo menses sequentes pertineant ad tempus vernum: tamen hic vocatur mensis verni tēporis: quia in hoc inchoat. Et hoc obseruatur Deutero. 16. ca. vbi clarius ponitur hoc: scilicet obserua mensem nouarū frugum verni primi tēporis: idest mensem in quo fruges incipiūt nouiter meti: 2 est mēsis p̄mus veris. (Omne qd aperit vuluā). Cū incepisset deus dicere hic de festiuitatibus 2 diciturus esset continuādo de omnib; tribus: interposuit tamen de p̄mogenitorum imolatione 2 de quibsdā alijs. 2 rationabiliter fit talis interpositio: quia p̄mogenitorum imolatio fiebat quia deus redemerat p̄mogenita liberādo ea in exitu de egypto ne angelus percutiens occideret ea. propter quam causam deus mandauit ea sibi tribui tanq̄ sibi naturaliter obligata s̄m illud supra. 13. ca. cumq; te interrogauerit filius tuus quid est hoc: rēdebis ei. in manu forti eduxit nos dominus de egypto de domo seruitutis: nam cum induratus esset pharao 2 nollet nos dimittere: occidit dominus omne p̄mogenitū in terra egypti a p̄mogenito hominis vsq; ad p̄mogenitum iumentorum: idcirco imolo domino omne qd aperit vuluam masculini sexus: 2 omnia p̄mogenita filiorum meorū redimo. sed nunc dictum fuerat de festo azimorū in quo educti sunt israelite de egypto 2 p̄mogenita eorum liberata sunt: ideo conueniēter hic sequebatur de imolatione p̄mogenitorum. (Omne qd aperit vuluam). Aperire vuluam duo signat. Uno modo aperire vuluam: idest vuluā apertam habere. 2 sic solis feminis conuenit. Alio modo aperire vuluam: idest eam aperire patefaciēdo cum antea clausa esset: 2 hoc conuenit setui nascenti: masculis siue femina sit. 2 hoc modo adhuc vulua dicitur dupliciter aperiri: aut cum claustra virginalia franguntur quando cognoscitur femina: quia fit quedam violētia nature vt partes coniuncte naturaliter rūpantur 2 cruor occurrat. de hac nō loquitur

hic littera: quia in hac nihil est offerendum cum nihil nascatur. alia apertio vulue est cum fetus emitti debet: quia tunc fit viscatenatio partium cōiunctarum ad expellēdum fetum et extensio cutis que ante contracta erat que est magna apertio: ita q̄ alia cōparata ad hanc nō videtur esse apertio. ista autē fit quatiens fetus nascitur. sed hic fit mentio de prima apertura que fit in emissionē p̄mogeniti fetus: quia postq̄ semel vulua aperta est semper aperta esse videt. (Quod aperit vuluam). Idest omne qd primo nascitur. (Sexus masculini). Fiebat autē p̄mogenitorum sanctificatio. i. applicatio ad deum. 2 hoc tam de p̄mogenitis hominū q̄ iumentorum: sed diuersimode: quia p̄mogenita hominū non imolabantur sed redimebantur quinq; scelis cum non esset animal imolatiū. p̄mogenita autē iumentorum 2 caprarū imolabantur: p̄mogenitum vero asini mutabatur oue. hic autem dicit. (Generis masculini). i. q̄ ista p̄mogenita que immolari debebant erant generis masculini. si ergo contingeret aliquod p̄mogenitum esse femininū generis non imolabatur domino. causa autē est: quia deus volebat p̄fecta aīalia sibi imolari: genus autem femininū est imperfectū ergo non debebat immolari. Si forte arguas q̄ aliquādo offerebantur capre femelle 2 oues atq; vacce vt patet Leui. 3. et 4. et. 5. c. Respondet q̄ sacrificiorū quedā erant spontanea 2 quedā erant coacta. in spontaneis magis p̄mittitur offerri quodcuq; voluerimus. in sacrificiis autem necessariis non p̄mittuntur offerri femine sed soli masculi nisi sit ex significatio ne aliqua. patet hoc in sacrificiis pro peccato. que h; sint necessitate: q̄ magis conuenit significatio in femina q̄ in masculo ponit femella. sacrificia autē que sunt pacifica q̄ sūt totali voluntaria possunt offerri masculi 2 femine s̄m voluntates offerentis vt patet Leui. 3. ca. sacrificia autē que sunt votina: q̄ sunt sacrificia necessitatis nō sunt de femellis vt patet Leui. 22. c. Patet etiam fundamentū huius responsionis: quia si aliquis ueret offerre aliquod animal tenebat oare illud sine aliqua macula. si autem offerret animalia pacificorū poterat offerre cum quibusdam maculis: vt pote amputatis aurib; vel cauda vt patet Leui. 22. ca. sacrificium autem p̄mogenitorum erat de necessariis. ergo solum fieri debebat de masculis. Item sacrificiorū quedā erant directe in deum: scilicet ad laudem eius: alia autem erant ex alijs causis: scilicet quia nobis pacificabatur in eis que petebamus: vel vt concederet petitiones aut vt remitterentur peccata. primo modo solum masculi offerebantur: 2 ista erant sacrificia holocaustorum in quibus solum mādantur offerri masculi vt patet Leui. 1. capitu. alia erant pro alijs causis. Et ibi non erat necessarium semper offerri masculum. sed interdum offerebantur femelle vt in quibusdam pro peccato: 2 in hostijs pacificis. sacrificium autem p̄mogenitorum erat ad laudem dei qui eduxerat ex egypto iudeos 2 liberauerat p̄mogenita eorum ab exterminatore: ideo masculus esse debebat. Sed in hoc non accrescebat aliquid magis cultui diuino: quia magis ei accresceret q̄ omnia p̄mogenita tam feminina q̄ masculina offerrentur: q̄ si sola masculina: cum cōtingeret multa p̄mogenita esse feminina: de quibus deus nihil haberet. Ad hoc igitur aliquis respondebit dicens causam quare sola masculina offerantur esse: quia deus recipiebat ista p̄mogenita pro p̄mogenitis israelitarum que deus liberauit ab angelo exterminatore cum destrueret p̄mogenita egyptiorum. Sed illa p̄mogenita liberata solum fuerunt masculina: quia p̄mogenita etiam que apud egyptios occidebantur: solum masculina erant. ergo illa que deus recipiebat pro liberatione p̄mogenitorū solum erant masculina. Ista causa valde bene assignata est tangēs in radice magis q̄ aliqua de alijs que assignari solent. si tamen sit hoc quod supponit verum. i. q̄ sola masculina occidebantur ab angelo exterminatore in p̄mogenitis egyptior. Sed argues non posse stare rationē istaz p̄pter fundamentum esse valde dubium. imo videtur esse falsum: quia dicitur supra. 12. ca. q̄ non fuit domus in tota egypto in qua non iaceret aliquis mortuus: 2 hoc erat de p̄mogenitis. sed non est verisimile q̄ in tota egypto essent p̄mogenita masculina: ita q̄ non esset aliquod femininum: cum ita contingat primos fetus femininos sicut masculinos esse. ergo non solum occidebant p̄mogenita masculina sed etiam feminina. Ad hoc respondetur q̄ ista cōstitio non valet. i. in omni domo in egypto erat mortuus p̄mogenitus aliquis. 2 non erant oia p̄mogenita masculina. ergo nō solū mortui sunt p̄mogenita masculina: sed etiā feminina: q̄ h; in egypto fuerint mortua p̄mogenita: ita q̄ in qualibet domo eēt mortuū p̄mogenitus ali

Obiectio.

Rāio.

Quedā sacrificia in vet. lege fiebāt directe ad laudem dei.

Primogenita solum offerebāt masculina: quod abā p̄mogenitis liberatis in egypto: 2 solum masculina fuerunt occisa.

Obiectio.

Rāio.

quis: tñ nō segtur q̄ oīa p̄mogenita egyptioz mortua sunt: qz in aliqua domo poterāt esse multa p̄mogenita: quoz qdā erāt masculina z qdā feminina. z mortuo vno p̄mogenito erat vep̄ q̄ in illa domo erat mortuus aliq̄ p̄mogenitus manentib⁹ oībus alijs. z sic de oībus domib⁹ egypti dici poterat. ergo satis stat mori aliq̄ in qualibet domo egypti z hunc eē p̄mogenitū: tñ non esse mortuū oīa p̄mogenita egypti. añs p̄. i. q̄ multa p̄mogenita poterāt esse in eadē domo: vt si vnus vir h̄et multas vxores: quot vxores haberet tot p̄mogenitos h̄et posset. Etia qz habebāt egyptij seruos z ancillas: z isti gignebāt filios habebātq̄ p̄mogenitos. multa ergo p̄mogenita in egypto manere poterāt destructis ibi: ita vt in qualibet domo vn⁹ moreretur. C̄s adhuc nō op̄ sic totaliter saluare. nam si vnus vir multas vxores h̄et: z ex qualibet suscepisset p̄mogenitum: nō moriebatur solum p̄mogenit⁹ vnus mulieris. vel si h̄et seruos z ancillas z illi haberēt p̄mogenitos: nō sufficiebat q̄ vn⁹ in tota domo moreret: sed moriebatur cuiuslibet mulieris aut cuiuslibet viri p̄mogenitus. sic enī p̄dixerat deus p̄ moysen. s. 11. ca. media nocte ingrediar egyptū: z morietur omne p̄mogenitū in terra egyptioz: a p̄mogenito p̄baronis q̄ sedet in solio eius vsq̄ ad p̄mogenitū ancille que est ad molā. in domo ergo p̄baronis non solū moreret p̄mogenitus p̄baronis: sed et p̄mogeniti ancillarū. sic etiā in alijs domib⁹ moriebant p̄mogeniti oīorum z ancillarū atq̄ seruoꝝ. sed bi soli erāt p̄mogeniti masculī. si igī aliq̄ oīs domus haberet p̄mogenitū feminini generis: z ancilla sua h̄et p̄mogenitū masculini generis: moreret p̄mogenit⁹ ancille: z non p̄mogenitum domini: qz erat feminini generis. Si autem p̄mogenita tam domini q̄ ancillarū essent feminini generis nō moreretur aliquod illorum. S̄z redibit argumētum. quomodo ergo non fuit domus aliqua in tota egypto in qua non fuisset aliquis p̄mogenitus mortuus: cuj tñ p̄mogenita multa eēnt feminina. C̄ Respondetur q̄ hoc satis fuit facile: qz in qualibet domo sic eueniebat vt p̄mogenitus domini siue p̄mogenitus ancille vel alio modo esset generis masculini z ille moriebatur. z dato q̄ nō haberet oīs aliq̄ p̄mogenitū masculinū nec sui sui haberēt p̄mogenita sexus masculini. si tñ aliq̄ de seruis erat p̄mogenit⁹ patri suo aut matri sue moriebatur: z ille sufficiebat p̄ tota domo ad hoc q̄ nō esset domus in tota egypto in qua nō esset mortu⁹ aliq̄. si tñ in eadē domo eēnt multi p̄mogeniti masculini ser⁹ moriebant oēs. si forte vt in seruis aut vernaculis aut q̄buslibet alijs domesticis nullus esset p̄mogenitus moriebatur: z hoc identidem sufficiebat. C̄ hoc q̄ nō esset aliqua domus in tota egypto in qua nō iaceret aliq̄ mortuus. per omnes ergo istos modos nō effugiebat qn̄ in qualibet domo eēnt aliquis p̄mogenitus masculus qui moreret: z ille sufficiebat. C̄ Ad hoc autem est quedam ratio multū inductiua s̄m id pro quo deus dabat istā penam. deus enim in omnibus penis inflicto egyptijs seruauit correspondentiā ad aliquod grauamen quod exercuissent egyptij in iudeos: cum pene sint medicine z fiant per contraria vt ait Aristot. in 2. ethicor. sed deus dedit egyptijs istā penam: quia filios iudeozum extirperat in flumine z mandabat obstericib⁹ vt eos in part⁹ effusio necarent. z omnes isti erāt masculī: quia sic mādauerat p̄barao. quicquid masculini sexus fuerit occidite: feminas tñ modo referuate vt patet supra. i. c. ergo in penam cuius soli masculī occidi debebant. C̄ Dicendum ergo videtur satis firmiter z valde probabiliter q̄ p̄mogenita tam hominum q̄ pecorum que deus in egypto percussit: solum fuerunt p̄mogenita masculina: omnia autem femina saluata sunt. solū ergo debuit mādare sibi offerri p̄mogenita masculina: z sic mādauit. Hoc aut in boībus satis magnū habet fundamentū. sed in pecorib⁹ quid vōm est. nunqd mortua fuerūt p̄mogenita tā masculina q̄ feminina vel sola masculina. Si aut dicat masculina z feminina. queretur quare ergo deus solū iussit in pecorib⁹ offerri p̄mogenita masculina: z nesciemus dare cām nisi redeamus ad illas quas supra ponebamus. que h̄ sunt apparet: tñ nō sūt multū solide. Si aut dicamus q̄ solum masculina p̄mogenita in pecorib⁹ occisa sunt: queretur quare magis masculina q̄ feminina: qz deus ista occidit quia egyptij non solū vexauerāt hebreos laborib⁹: sed etia in mēta eozum laborib⁹ confecta mori faciebāt. hoc aut non magis erat in masculinis alalibus q̄ femininis. C̄ Rīdet q̄ de facturus plagā in filios egyptioz potuerat facere in q̄buslibet siue p̄mogenitis siue nō p̄mogenitis. voluit tñ magis bec exercere in p̄mogenitos ad maiore afflictionē egyptioz. cuj magis diligant p̄mogeniti q̄ alij: qz sunt p̄ncipiū roboris p̄zie. Etiam

qz sortiebant apud antiquos maiore portione de bonis parentū: z in h̄ manebat domus z nomē paternū. z sicut in hominib⁹ seruauit: qz etiā in pecorib⁹ z iumentis facturus erat plagā: seruauit modū quē seruauerat in viris. In hebreo autē aliter habet hic. s. (Omne qd aperit vuluā mibi dabitur. z omne pecus tuū masculabis). Et referūt ad duo. Primū referūt ad p̄mogenita viroꝝ: scilicet. (Omne qd aperit vuluā mibi dabitur). idest omne p̄mogenitū in hominibus quod dicitur aperire vuluā dabitur mibi: quia mibi sanctificari debet. (Et omne pecus tuū masculabis). Idest oē pec⁹ quod ex maris actioe gignit offeres mibi. sic enim dicunt: q̄ de boībus non solū masculina sed etiā p̄mogenita dabant deo. s. q̄ redimebant oātis gñq̄ fidelis vt patet Nume. 3. ca. vbi agitur de redemptione. C̄ Item dicunt ista: sanctificationē vel redemptionē p̄mogenitorum humanoꝝ fuisse ppter liberationē p̄mogenitorū bebreozum percutiente angelo exterminatore p̄mogenita egyptioꝝ. sed non solum erant p̄mogenita masculina sed etiam feminina in iudeis z egyptijs. ergo liberata fuerunt p̄mogenita vtrāq̄ z debebant redimi vtrāq̄: z hoc tam in hominibus q̄ in pecoribus. C̄ Item de pecoribus satis patet: qz etiā reperitur multoties in leuitico q̄ femelle offerrentur. ergo poterant z debebant offerri quādo essent p̄mogenite. Sed ista littera non potest sic intelligi. semper enim falsa erit: nisi reducat ad sensum quē facit lra nostra. z iste est quem verissime intēdit lra hebraica: loquat̄ valde iproprie barbarico modo. debet enim sic reduci. (Omne qd aperit vuluā mibi dabitur: z oē pecus tuū masculabis). i. omne p̄mogenitū in hominibus qd aperit vuluā masculabis. i. qd fuerit masculinū mibi dabitur. (Et omne pec⁹ tuū masculabis). i. z omne pecus tuū quod aperit vuluā. i. quod est p̄mogenitū: masculabis. i. si fuerit masculinū mibi dabitur. C̄ Exponēdo autem vt supra exponebatur a q̄busdam non pōt vllō modo stare: qz tunc cum omne p̄mogenitū hominis dari deberet: tam mares q̄ femine darent. sed hoc non pōt stare: quia soli p̄mogeniti masculini mandabatur redimi vt patet supra. 13. c. z clarius habet Numeri. 3. ca. cum dicitur. numera p̄mogenitos sexus masculini de filiis israel: tollesq̄ mibi leuitas pro omni p̄mogenito filioꝝ israel. C̄ Item rationes pro hac parte nulle sunt. * cum enī p̄mogenitū qz ita redimi poterat p̄mogenitū femininum quinq̄ fidelis sicut p̄mogenitū masculinum. dicendam q̄ non redimebatur: cum solum deus mandasset redimi masculina vt patet Numeri. 3. capi. C̄ Ad aliam rationem: scilicet q̄ non solum p̄mogenita masculina: sed etia feminina fuerunt in israel: z illa liberata sunt pereūtib⁹ p̄mogenitis egyptioꝝ. ergo q̄ debuerūt vtrāq̄ offerri. Respondet q̄ h̄ egyptij habuerunt p̄mogenita aliqua feminina: z bebrei similiter. tñ sola masculina p̄mogenita perierūt in egyptijs. z bec sola in bebreis saluata dicitur: qz h̄ p̄mogenita feminina saluata nō dicitur: cū nō perierint: qz non erāt als peritura: sed p̄mogenita masculina que als peritura erāt pereūtib⁹ p̄mogenitis egyptioꝝ nisi de⁹ eripuisse saluata dicitur. Alia pars lre. s. (Et omne pecus tuū masculabis). Si per se legatur nō faciet aliquam conuenientem sententiā: qz erit sensus s̄m cortice littere q̄ deberet facere populus omnia pecora sua masculina. S̄z hoc nihil est: qz nec est possibile: nec est aliqd ad propositū pertinēs. Vel si accipiatur. (Omne pecus tuū masculabis). Idest omnia pecora tua reputabis tāq̄ masculina. s. q̄ offeras ea tanq̄ masculina. Sed hoc nihil est. est enim falsum: quia non obligabatur offerre omnia pecora nec debebat. oportet igitur redire ad sensum quem facit littera nostra. s. q̄ in pecorib⁹ p̄mogenitū masculinū dandum deo erat. z non solum sic: sed q̄ intelligatur totaliter s̄m ordinationem littere nostre. s. q̄ omne p̄mogenitum siue qd aperit vuluā in pecoribus: z sic masculinū deo dari debebat. nā nec etiam verū est q̄ omnia pecora masculina offerri deberēt deo. z dato q̄ sic esset nihil attinebat ad propositum: cum hic tractetur de redēptione z sanctificatione p̄mogenitorū. C̄ Ad rationem primā pro ista parte: scilicet q̄ non solum fuerunt p̄mogenita pecorū masculina mortua: sed etiam feminina. Respondit fuit supra esse falsum: quia taz in hominibus q̄ in iumentis sola masculina perierūt. C̄ Ad secundā rationem: scilicet q̄ in sacrificijs recipiunt femelle vt patet Leui. 3. ca. et. 4. et. 5. Respondetur sicut supra dictum est: quia hoc est in pacificis sacrificijs z quibusdam pro peccato: quia non erāt tātū directe in deum sicut qdam alia. illa vero que totaliter in deum directa erant vt holocausta: solum fiebant de masculinis vt patet Leui. 1. ca. oblatio autem p̄mogenitorum: h̄ non esset holocaustū:

Inſtitia.

D

Rāto.

*

Qd. 16

A

Qd d' solos p̄mogenitos masculos occidit in egypto: z nō aliquas feminas.

Doct. dter.

Petitio.

Solo.

B
Lra be-
breia.
†Rō. i. p
vtrāq̄
pte.

Scōa.

3. p̄vtra
q̄ pte.
Lōfuta.Rā. ad
rōnes p
lra be-
breia.
* Ad p̄i
mā.
Ad scōas

L

†

Ad p̄mā

Ad scōas

holocaustū. erat tñ magne obligatiōis et multū directa in deū
 vt magis supra declarauim⁹. C Itē cā porissima hui⁹ est: qz da
 to q in sacrificiis cuiuscūqz generis reciperentur semelle: tñ ga
 ista p̄mogenita dabantur pro redēptione et liberatiōe p̄mogenito
 rū israelitarū et pecorū suorū in egypto et sola masculina libera
 ta sūt. ergo sola masculina offerri licebat. (De cūctis aiantib⁹).
 Locut⁹ fuerat deus multū vlr: dicens debere dari p̄mogenita
 de oibus aiantibus: et hic specificat q̄ sint ista cuncta aiantia. et
 vicit ea esse boues et oues. (Tā de bob⁹ q̄ de ouib⁹). Nō solū
 ista duo aialium genera erant ad dandū de eis p̄mogenita: sed
 etiā de capris: qz ista aialia tria erant imolatiua. (Mō erit).
 Refert ad supiora. s. oē qd aperit vuluā. (P̄mogenitū aīni
 redimes ouē). i. qñ aīnus genuerit p̄mogenitū dabis pro illo
 ouē. nam deberet dari mibi p̄mogenitus aīni cū mibi obliga
 tus sit: qz in egypto liberaui p̄mogenita iumentorū: sicut p̄mo
 genita hominū. sed qz aīnus aīal imolatiuū nō est: oī dari pro
 illo onis. et accipit hic ouis non p̄ idiuuio: sed p̄ sp̄. nā acci
 piendo p̄ idiuuio significat sexū femininū. et nō debebat loco
 alicuius p̄mogeniti offerri aliqd femininū: cū ipsa p̄mogenita
 nunq̄ acciperent nisi eēnt masculina vt probatū est. accipiendo
 ouem p̄ sp̄ non distinguit sexū masculinū nec femininū: iō pōt
 indifferēter assumi pro sexu quocūqz. et qz hic solū accipi debe
 bat masculus dicens qz cōmutaretur pro aliquo masculo in sp̄
 ouis. s. p̄ agno aniculo. (Sin autē nec p̄ciū pro eo dederis occi
 deris). i. si non cōmutaueris illud ouē dādo p̄ eo ouē: nec dede
 ris p̄ciū occides. Duo ponuntur hic. s. qz daret p̄ eo ouis aut qz
 daret p̄ciū. si autem nec ouis daretur nec p̄ciū decapitabatur.
 C Aliq̄ putant p̄ciū dandū p̄mogenito aīni esse ouē que
 pro eo mutabatur tanq̄ si daretur ipse p̄mogenitus aīni. S; sal
 sum est: qz distinctū est p̄ciū et ouis pro qua cōmutabatur. nam
 qui habebat p̄mogenitū aīni poterat dare p̄ redēptione eius
 ouem aut pecuniā. erat autē pecunia que dabatur qnqz sicli. sic p̄
 Num. 18. c. s. omne aīal qd imundū est redimi facies: cui⁹ re
 demptio erit post vñū mēse sicli argenti quinqz. erat igit in
 electiōe dantis offerre quod maluisset. (P̄mogenitū filiorū
 tuorū redimes). s. dādo pro quolibet siclo qnqz vt p̄ Num.
 3. c. qz deus liberauerat p̄mogenita masculina: tā israelitarū qz
 pecorū suorū in egypto erant ei obligata totaliter: qz si ipse nō
 eripuiisset mortura erant. Erant autē obligata vt applicarentur
 ad cultū dei. diuersimode autē pōt deus coli in boīe et in alijs
 aialibus: ideo nō eodē mō applicabatur homo et cetera aialia.
 nā homo magis colit deū viuens qz moriens aut mortuus: iō
 non occidunt p̄mogenita hominū cum deo applicari debet: sed
 mācipantur seruitio eius vt ministrēt corā eo: sicut leuite qz mini
 strabat corā dño: et oēs qz se ipsū applicat ad cultū dei. aīa
 lia autē bruta: qz non cōcant rōne nō pōt ministrare ei: nec ap
 plicari pōt cultui ei⁹ viuētia: iō applicantur per mortē. s. faciēdo
 sacrificiū de eis. sed qz de aialibus brutis qdā sunt imolatiua:
 quedā vero nō. rursus nō pōt eodē mō applicari ad cultū dei
 oīa bruta. sed ea que imolatiua sunt imolantur: vt oues capre et
 boues. Alia autē non sunt imolatiua vt asinus. et ista applicantur
 deo per cōmutationē. s. qz applicet ouis loco eius: aut qz datur
 p̄ciū p̄ eis vt p̄ Num. 18. c. s. oē aīal imundū redimi facies: p̄
 mogenita autē bouis ouis et capre nō facies redimi: qz scificata
 sunt domino. de redēptione autem et sanctificatione p̄moge
 nitōrum tangitur hic: sed non perfecte dicitur. de qbus habet
 Num. 3. c. quantū ad redēptionē p̄mogenitorū humano
 rum. de p̄mogenitis autem brutorū habet Num. 18. c.

Quare deus mādabat offerri solum p̄mogenita ouis et bouis
 capre ac hominis et aīni redimēdo: et non equorū et chamelo
 rum: et sic de alijs animalibus.

Questio. 17.

Sed queret alius quare solū mandantur sanctificari
 p̄mogenita ouis bouis et capre et p̄moge
 nita hominū et p̄mogenita asinina. Nā non videt esse maior rō
 de asininis qz egnis et chamelinis: et sic de ceteris aialibus do
 mesticis. de aibus etiā domesticis eadē cā esse videt: qz oīa
 p̄mogenita aialium que apud iudeos erāt liberata sunt. als va
 batur qz aliqua de p̄mogenitis que habebāt israelite in posses
 sione sua morerent. qd tñ falsū est: qz si vidissent israelite aliq̄
 de p̄mogenitis que possidebāt mori: sicut p̄mogenita que habe
 bāt egyptij ostendunt deficiētes virib⁹ putātes deū eis ad
 uersū: et non auderēt egredi de egypto indicātes infanctū omē
 in exitu suo aliqua de p̄mogenitis suis mori. C Itē et fori⁹ qz
 supra. 1. c. cū p̄nunciaret moyses istā plagā p̄mogenitorū p̄ba
 raoni ait. morietur oē p̄mogenitū in terra egypti. et sequit. apud
 filios autē israel nō mutiet canis ab boīe vsqz ad pec⁹: vt scia

tis quāto miraculo diuidat deus egyptios et israel. ergo nihil
 inter israelitas oīno perijt. igit de oibus alijs aialibus deberēt
 israelite dare p̄mogenita. C Aliq̄ rident dicētes qz hāc aīa
 lia habuerint iudei: tamē de solo asino inter aialia imūda men
 tio facta est: qz magno adiutorio fuit eis in subuehēdis filiis et
 filiabus atqz vxorib⁹: cūctaqz suppellectili. C S; hoc nō valet.
 nā eodē mō chameli ad hoc valde p̄ficere poterant cū maiora
 qz asini onera ferāt. C Itē de egs oīm est: qz sunt ad subuehē
 dū. idē de mulis: qz in oibus his p̄mogenita sunt q̄ oneri sub
 uehēdo valde conueniant. C Dñm igit qz bebei in exitu de egy
 pto alia aialia qz hec habuerūt: vel saltē cū occisa sunt p̄moge
 nita egyptiorū et aialium suorū. est enī verisimile qz iudei habe
 rent in domib⁹ suis (sicut vbiqz terrarū cōsuetū est) aliquas do
 mesticas aues aut gallinas anseres: et nihil de istis oīno perijt
 ab angelo exterminatore. Cui⁹ rō eē poterat: qz forte in his nō
 est assignare p̄mogenitū: aut scōo vel tertio genitū: cū multa si
 mul auis oua foueat et oīa simul animent. Et si forte dāremus
 qz in his posset assignari p̄mogenitū vel scōo genitū: vt si iter
 dū vna auis vñū solū foueret ouū: et deinde aliud: atqz hoc mō
 varijs t̄pibus formarentur fetus. tñ nō adhuc debebāt bebei sol
 uere p̄mogenita de his: qz p̄mo mō. s. nō distinguēdo p̄mogeni
 ta nō morerentur apud egyptios aliq̄ de istis auib⁹: qz nulla ta
 lis esset p̄mogenita. si autē dicam⁹ qz aliqua in his esset p̄moge
 nita morerentur oēs tales inter egyptios: et inter hebreos nihil
 oīno periret. nō tñ ex hoc dicebant talia p̄mogenita apud he
 breos liberata: qz illa sola apud hebreos liberata sunt q̄ bebei
 de egypto eduxerūt. s; nō eduxerūt ipsi de egypto gallinas et an
 seres: ceterasqz in hūc modū domesticas aues: qn potius relin
 quierūt in egypto. ergo nō erāt p̄ eis aliq̄ p̄mogenita postea red
 dituri deo: qz in talib⁹ vtilitate nullā cōsequant. C Itē bebei
 bebei i domib⁹ suis i egypto murilegos et canes: iter quos ē as
 signare p̄mogeniturā. et de his nihil oīno perijt: qz et nō mutiet
 canis apud israelitas vt p̄ Num. 1. c. de his tñ nō reddebāt israelite p̄
 mogenita pp̄ ouo. Cū qz nō fuerūt ista saluata bebeiis ereitib⁹
 de egypto: qz hāc mortua nō fuerunt: tñ nō exierūt cum israelitis
 ereitib⁹ de egypto. nā nō est verisimile laborasse bebreos i educē
 do de egypto murilegos: cū vbiqz terrarū nullo labore eos in
 uenire possent. p̄cipue cū ipsi itinerare nō pōt nisi ab alijs du
 cant nisi satis modicū. Idē de canib⁹ oīm eēt qz nō curauerūt
 eos educere secū israelite: qz ad nihil necessarios eos habebant.
 Scōa rō est: qz dato qz ista de egypto exierūt cū israelitis: tñ ita
 erāt parui momēti qz nō licebat ea oīno applicari. ipsa nāqz in
 se. erāt imūda: ita qz offerri ea nō licebat. Si igit applicari de
 berēt ad dñm: oporteret qz aliqd loco eorū deo daret. s; nō erat
 aliqd aīal imolabile tam pui valoris qd p̄ ipso cōmutari pos
 set. ergo nihil de eis dabatur. imo nec aliqd p̄ciū dandū erat: ga
 aliqua istoz erāt deo abominabilia sicut p̄ciū canis vt p̄ Deu
 tero. 23. c. s. nō offeres mercedē p̄stibuli: nec p̄ciū canis in do
 mū dñi tui. Alia at aialia q̄ magna forēt vt eg muli chame
 li et filia iumēta ad ferendū on⁹ nata nō erāt iudeis in egypto:
 ideo nō eduxerūt ea secū inde: nec p̄ talib⁹ obligati fuerūt in fu
 turū soluere p̄mogenita: cū nihil tale a deo eis liberatū fuerit
 in plaga p̄mogenitorū. soli autē aīni inter iumēta apud iudeos
 tunc erāt. et in his filiis et filiis atqz vxores et res suas eduxe
 runt de egypto: iō eoz p̄mogenita solū eis liberata sunt. istoz g
 p̄mogenita de cūctis iumētis oīno erāt obligata vt offerret p̄
 eis aliqd aīal: aut daret pro eis p̄ciū qd erat qnqz sicloz. si autē
 equos in egypto habuissent et eos secū eduxissent liberasset de⁹
 p̄mogenita eoz ab illa clade p̄mogenitorū: iō eēt illa p̄mogeni
 ta obligata deo et daret aliqd aīal p̄ eis sicut dabatur p̄ p̄moge
 nitis asinorū. de pecorib⁹ autē q̄ sūt bestie comestibiles quēadmo
 dū sūt aialia que cōter ab oib⁹ nutriuntur et māsueti sūt vt oues
 boues et capre nō est dubiū: cū de his sepe fiat mētio in isto li
 bro: et in libro numerozū qz obtulerūt in deserto vt p̄ Num. 24. c.
 et Num. 7. et Leui. 8. et. 9. et. 10. et Num. 28. de his igit debebāt
 dari p̄mogenita. et quia erāt aialia munda debebant imolari.
 sic mādatur Num. 18. c. Et si obijciat de eo qd habet supra.
 13. c. s. scificata sunt mibi omne p̄mogenitū qd aperit vuluā: ita de
 hominib⁹ qz de iumētis. C Rident qdam bebei qz in bebreo
 ponunt duo nomina signātia bestias. s. (vebema) et (baya). et in
 plurali (vebemeth) et (bayoth). et (bebema) significat bestias co
 mestibiles que nō sunt fere. baya signat bestias nō comestibi
 les: sive feras q̄ etiā sint comestibiles. ibi autē ponit vebemeth et
 nō bayoth qd signat bestias comestibiles domesticas quales
 sunt iste tres. ille autē que comestibiles sunt et fere: non signant
 hoc noīe: ideo p̄ iumenta que in lra nra ponunt hoc mō solum

Aliquorū
 rñsio.

Improb. 1

Scōa.

Doc. rñs.

B

Propter
 ouo isrlite
 non redde
 bāt p̄moge
 nita canū et
 murilegoz

L

Isrlite in
 exitu de egy
 pto nō hūe
 rūt d iumē
 tis nisi as
 num.

Obiectio.

Rñ. quorū
 dā bebreo
 rum.

Expo
 quorū dā
 cōsuta.

Diuerfi
 mode d
 pōt coli i
 boīe et in
 alijs aīa
 libus.

Rō. 1.

Scōa.

1. Lofuta.
rñionis.

Scda.

D

Doc. rñ.

innuens boues oues et capre: que oia imolantur. affinus aut nō intelligebat sub hac nominatiōe: quia non pñinet ad imolabilia. Sed non pōt stare ueniēter ista rñio: in itēdo significatio ni dictiōis huius quocunq; assumat. nā; assumēdo p solis be- nēssis comestibilib; et domesticis nō stat bene positi: q; tunc nō includerent sub ista lege oia pñogenita dāda deo. nam affinus non includeret: sed hoc incōueniens est: q; ibi dat regula vni- uersalis. ergo nō debet accipi sic illud nomē. C Itē accipiēdo sic: cū esset potus aial domesticū et comestibile includeret sub ista lege. sed nō includit: q; nec talia aialia de egypto iudei eda- runt: nec talia offerri licebat. C Dm̄ igit q; ibi accipitur in- mentū large pro oī quadrupede siue comestibili siue nō come- stibili: nō manet in tota latitudine significatiōis sue: sed res- tringit ad signandū sola pecora triū spērū. s. boues oues et capras: et affinos q non pñinent ad comestibilia. (Nō apparebis in aspectu meo vacuus). S; adduces aliqd ad offerendū. et hoc conuenienter hic iter ferit: q; hic agitur de festiuitatib; tribus in qbus ascendere debebat oēs israelite in scūarij locū. quozū pñ- ma festiuitas erat solēnitās azimozū. admonet ergo eos hic q; li- ter corā dñō debeāt cōparere. s. q; qñ in his festiuitatib; ascē- derint non ueniāt vacui: sed apporēt secū aliqd ad offerendū oīo de pecorib;: aut pecunias ex qbus emerent pecora offerē- da. (In aspectu meo). i. in pñtia mea. vbiq; est aspectus dei et pñtia eius: q; in oī loco oculi dñi contēplant bonos et malos: vt p; Prover. 15. c. 3. d; d; aspect; dei vbi spāliter de; aspiciat. et h; est in scūario vbi colitur et ei sacrificia offerunt. ad hūc autem locū nullus debebat uenire vacu; cū ad solēnitates istas q; i lra ponunt ascendere. (Ser dieb; opaberis). Hic replicat deus obseruantia vnius festiuitatis que sepe in anno replicabatur. s. obseruantia sabbati. et replicat ad maiore ipressione: et vt vi- deat q; voluntas dei est vt bec seruent. nam cū semel aliqs mā- dauit aliqd: nō ita plene stat illud intētionis sue esse: sicut cū sepius idē repetat. Et cā replicatiōis huius obseruatōis in isto loco est: q; fiebat hic mētio de ascēsu ad festiuitates tres in lo- cū scūarij. putaret aut aliqs q; cū ascendere posset in dieb; sab- batozū ambulare. deus aut cū replicat hic obseruantia hanc i- nuiit debere obseruari sabbatū oī tpe et nō infringi pp aliqd al- terū. (Ser dieb; opaberis). Incipiēdo a pma die hebdomade que est dies dñica. et vocat vna sabbatozū siue pma sabbati fm̄ consuetudinē euangelistaz; vt p; Mar. 28. c. et logitur hic de ope- rib; que erāt vetita in sabbato siue eēt seruilia: siue nō. (Et se- ptimo cessabis arare et metere). Ponit ista duo que sūt opera satis magne necessitatis: vt exclusis his videant exclusa om- nia alia que non sunt tante necessitatis aut non maioris.

C An dispensabile esset q; in sabbo arare et metere. Et an eēt in sabbato pñibita cōmixtio carnalis ad vxorē. Qd. 18.

Dicunt

Op. quozū
dā iudeoz.
Improb. 1

aut qdam iudei nullo mō esse dispensabile vt in sabbato fieret ista opa notata. s. arare et metere. C S; falsū est: q; qd d se illicitū est necessitas licitū facit. vrgē- te igit necessitate quodlibet horum licite fieret: q; sicut bouem in puteū cadentē die sabbati idē educi licet et affinū: aut affinū ad pñepe alligatū inde solui et duci ad aquare vt p; Luc. 13. et. 14. c. ex testimonio saluatoris et cessione oīum iudeozū: q; ista ne- cessitatis opera sunt. ita si aliq; tēpestas aut hostilis strages vel vastatio super fruges exites in agris aut areis futura videret poterat ei succurri laborādo in sabbo: q; maior necessitas ista est. q; magis licitū sit opus. C Itē Ra. sa. dicit q; licebat in sabbo colligere manipulū nouarū spicaz; ad offerendū corā domio. C Quidā doctor hebreoz; dixit hanc lram̄ intelligendā fore de cōmixtiōe carnali. s. (Septimo die cessabis arare et metere). i. in ser dieb; pñcedētib; poteris carnaliter accedere ad vxorē: in septimo. s. sabbi cessabis arare et metere. i. cessabis coire. C S; ista magna fatuitas ē: q; si de talia dicere intēderet aperte di- xisset. nā sacra scriptura nō erubescit de his apte log. C Item q; hoc licitū est fm̄ seimo multoties valde meritorizū inter le- gitimas pñonas obseruato debito fine et alijs circūstātijs. non erat ergo vetandum hoc in sabbato. (Solennitatē hebdoma- darum). Hic ponit scda festiuitas de tribus principalibus que hic ponunt. et est solēnitās pētecostes que distabat. 50. dieb; a die azimozū. et bz; se ad iū pascha azimozū sicut pētecostes apō- nos se bz; ad pascha resurrectionis: q; vtrobiq; est distātia. 50. dierū. et vocat ista festiuitas hebdomadarū: q; fiebat p cōputa- tiōē hebdomadarū. nā a die altero post diem primū azimozū in quo offerebat manipulus spicarū cōputabant septē hebdo- made vsq; ad cōpletionē earū: et altera die post cōpletionē fie- bat festū pētecostes siue hebdomadarū. nulla alia festiuitas fie-

Scda.

Alia opio
cuiusdā be
brei.

Lofuta. 1.

Scda.

Nulla festi
uitas fiebat

bat per cōputationē hebdomadarū nisi becideo bec sola voca- tur solēnitās hebdomadarū. sic d; Leui. 23. c. nūerabitur ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipulū pmitterū se- ptē hebdomadas plenas vsq; ad alterā diem expletiōis hebdo- made. i. 50. dies. et sic offeretis sacrificiū nouum. (Solēnitātē hebdomadarū). i. solennitatē pētecostes. (Sacies tibi). Ista so- lenitas durabat vnica die: et ueniebāt oēs israelite in locū scūa- rij et offerebāt victimas pacificas: et epulabant atq; letabātur corā dñō vt p; Leui. 16. c. vbi de his trib; solēnitatibus agit. (In pñitijs frugū messis triticee). i. qñ pmo incipit meti triti- cū: vel qñ dant pñitie de messe triticea: qd ad idē pñinet: q; cū incipiūt messes tritici colligi dant pñitie eius: id in hac festiui- tate offerebat nouū sacrificiū de messe triticea. q; sicut in festi- uitate azimozū offerebat fasciculus spicaz; ordeaceaz; ita in hac festiuitate offerebant duo panes triticei de nouo tritico anteq; quicq; de tritico illi anī comederet. sic p; Leui. 23. c. cū d; et sic offeretis sacrificiū nouū dñō ex oibus habitaculis vestris: pa- nes pñitijs duos de duab; decimis simile fermētate quos co- quetis in pñitijs dñi. (Et solennitatē). Hic ponit tertia festi- uitas de his trib; pñcipalibus in toto anno. et est festiuitas tab- naculozū que fiebat in memoriā trāsit; per desertū et habitatio- nis ibidē: cū in tabernaculis frondiū habitabāt: id in festiuita- te illa fiebat tabernacula de frōdibus et ramis arborū: et cerimo- nie quedā exultatiōis vt p; Leui. 23. c. fiebat aut bec festiuitas in septimo mēse qui est septēber: aliqñ coincidit cū magna p- te octobris nostri. incipit aut die. 15. et durat per septē dies. Et octauus solēnis erat: h; nō pñinet spāliter ad festiuitatē istā: et in illo fiebat cetus et collecte. i. totus populus israel q; conuerat ad solennitatē colligebat in vnū locū: et ibi petebat ab oibus vt cōtribuerent ad expēsas scūarij: et glibet cōtribuebat qd vo- lebat vt p; Nu. 29. c. Vocat at ista solēnitās duob; nominib; s. festiuitas tabernaculozū et festiuitas scenophegie: et quasi ad vnū signatū pertinet: nisi q; vnum est latinū: alterū grecum. vo- catur enī festū tabernaculozū: q; in illo die faciebāt iudei taber- nacula de ramis arborū ad memoriā habitatiōis in deserto cū in ymbaculis arbozeis morabant. vocat scenophegia. i. cōis comestio vel ymbzoia comestio: q; oēs in publico comedebāt facientes tabernacula ramosa extra domos vel in solarijs: aut nudabāt tectū domus vel quolibet aliter: ita vt apparerēt in lu- ce et manifesti eēt celo. de his tribus solēnitatib; bz; supra. 23. c. vbi mandant obseruari: et Leui. 23. vbi ponunt cerimonie q; fiebant in ipsis: et Nu. 28. et. 29. vbi ponit ritus sacrificiozū in his solēnitatibus: et Deuter. 16. c. vbi repetunt pñicta de eis in alijs libris. (Qñ redeūte anni tpe cūcta cōdunt). Hic declarat de ista solēnitate qñ fieri debebat: et dicit q; fit qñ est finis an- ni: et cuncta colligunt de agris in domos. est enī festiuitas bec a die. 15. mēsis septimi q; est septēber vsq; ad diem. 22. eiusdē mēsis vt p; Leui. 23. et Nu. 29. c. et in isto mēse annus incipit. tūc etiā oia cōdunt. i. oēs fructus q; in agris erant colligunt et reponunt in domib; in custodia: qd est cōdere. est aut hoc in se- ptēbri: q; in terris tēperatis valde quemadmodū est terra cha- naā incipiēte septēbri sunt collecti oēs fructus. tunc aut d; re- dire tēpus anni. i. tunc d; incipere annus: q; finit; fuit vnus an- nus et redit alius. C Sed queres quō viciat redire annus cum tunc sit septimus mensis et annus incipiat in primo mēse. C Rñdetur q; annus cōputatur dupliciter. Aut q; tūc ad festi- uitates. Aut q; tūc ad verā inchoationē suam. Quantū ad fe- stiuitates annus incipit in martio: et tunc septim; mensis est se- ptember. Quantū ad naturalē inchoationem annus incipit in septēbri: et est martius septim; mensis. de hoc declaratū fuit la- tius supra. 12. c. nam annus ad hoc q; naturaliter incipiat debet inde incipere vnde mūdū duratio incipit: vt nō sit aliq; duratio tēporalis que annozū mensura non numeret. qd tñ continge- ret si non inciperet annus ab eo tēpore in quo fuit exordiū or- rationis rerū. fuit autem exordium rerū quando mūdus crea- tus est. creatio autem mundi facta fuit in septēbri. i. quādo mū- dus creatus fuit: incipit tale tēpus fm̄ conditionē rerum no- uiter generabiliū et corruptibiliū quale est in septēbri vt p- bauimus Gen. 1. et. 7. c. ab hoc ergo mēse iudei annū compu- tabant anteq; egredierēt de egypto: ideo quando deus eripe- re debuit israelitas inde: nam tunc mutauit principij anni di- cens. mensis iste vobis pñcipium mensium primus erit in mē- sibus anni. si enim ante hoc mensis ille. s. martius in quo tunc erant iudei fuisset semper primus mensis anni: non oportuisset q; deus illud mandaret: q; iam erat. esset. n. superflūū mādātū. C Itē q; d; mēsis iste pñm; erit in mētib; anni. q. d. q; an h; nō erat pñm;

i ve. test.
q; cōputa
ref p heb
doma-
das nisi
festū pē-
tecostes.

†

†

Eadē in
ve. testa.
erat festū
uitas ta-
bernacu-
loz; et sce-
nophe-
gie.

Qd.

19.

Quō an-
n; viciat
redire in
mēse se-
ptēbri cū
fit ille. 7.
mēsis an-
ni fm̄ be-
breos.

Rñso.

Primus
an; seculi
icepit in
septēbri.
et ibi mū-
dus crea-
tus est.

erat pñm;

erat primus in mensibus anni: et sic postea obseruauerunt: quia
h in computatione festorum accipitur mensis ille tanq̃ pri-
mus et euentu illo mirabili: scilicet q̃ deus voluit eos tunc eri-
pere et assumere sibi in populum: n̄ in contractibus et modis
vulgarib⁹ accipiēdi: septēber h̄ tanq̃ p̄m̄ mēsis. et isto mō ac-
cipit hic q̃ annus tūc redit q̃ fruct⁹ collecti sunt: qd̄ est in septē-
bri. C̄s adhuc argues hoc qd̄. 2. 3. c. d̄ q̃ festiuitas ista fit
in exitu anni. s. solennitate quoq̃ in exitu anni q̃ congregaueris
de agro oēs fruges tuas. hic aut̄ d̄ in principio anni. s. redeunte
anni tpe. C̄ R̄idetur q̃ idē sunt ista. nā tēpus est aliqd̄ otinuo
rū. otinua aut̄ sic se h̄nt q̃ vltima eorū sūt idē. cū igit̄ finis vni⁹
anni et p̄ncipiū alterius sūt duo vltima: neciuz est q̃ sint idē. nō
enī p̄t ponī aliq̃ p̄ t̄pis q̃tūcunq̃ modica iter finē vnus et
p̄ncipiū alteri⁹: s. ponit̄ vnū istas imaginariū qd̄ terminat vnū
et facit ichoari aliū. idēz igit̄ est dici q̃ aliqd̄ sit in fine vni⁹ ani
vel p̄ncipio alteri⁹: q̃ ista duo ad idē p̄tinent. (Tribus t̄pibus
anni). Posuit sup̄a moyses tres festiuitates p̄ncipales toti⁹ an-
ni: hic ponit quādā p̄prietatem illarū triū que nō puenit alicui
alteri festo. s. q̃ in qlibet barū festiuitatū ascēderet qlibet israe-
lita in scūariū. C̄ Que aut̄ sūt ista tria t̄pa q̃b⁹ appere deberet
ql̄ israēlita in loco scūarij. C̄ R̄idetur q̃ sūt ea que prime noia-
ta sūt. s. festiuitas azimoz que erat i martio: et festiuitas pēteco-
stes q̄ erat i medio: et festiuitas tabernaculoz q̄ erat i septēbri.

C̄ Ascendebāt isrlite oēs ter in āno ad locū scūarij. Qd̄. 20.
aut̄ q̄re ascendebāt oēs isrlite ter p̄ annū in lo-
cū scūarij. R̄idetur q̃ fiebat hoc ad augmētā-
dū et radicandū cultū fidelīū hebreoz que deo exhibebāt: et vt
ille otinue maior fieret. C̄ s̄stebat aut̄ cult⁹ dei p̄ncipaliter in fi-
de spe et charitate ad ip̄m vt ait Augu. in enchiridion. nā vt p̄
Jo. 4. c. deus spūs est: et q̃ colere siue adorare debēt: op̄ eos
in spū ambulare. iste aut̄ cultus nec loca discernit nec t̄pa: quia
semp̄ et vbicq̃ puris mētib⁹ exhiberi pōt: et hūc iudei h̄e oēbāt
vbicq̃ essent. p̄ter hūc tñ est ali⁹ cultus c̄stēs in q̃busdā ob-
sequijs exteriorib⁹: et istū spāliter erudiebat lex vet⁹. sūt istī cul-
tus exteriores q̃daz cerimonie. et ille fm̄ q̃s potissime videbāt
se h̄e hō in oēi⁹ sūt sacrificia et oblatiōes. hec aut̄ nō poterant
fieri in quolq̃ loco terre p̄missiōis s. in vno solo. s. in atrio tab-
naculi. erat aut̄ vnicū tabernaculū et vnicū scūarij: in tota ter-
ra p̄missiōis: et in illo offerri oēbat q̃quid offerret. q̃ aut̄ foris
obtulisset faciēs sacrificia re⁹ mortis erat: ac si sāguinē effudis-
set vt p̄z Leui. 17. c. idē h̄ Deutero. 12. In alijs aut̄ locis terre
chanaā solū erāt q̃daz synagoge p̄ticulares in q̃bus p̄ sabbata
doctores eorū p̄dicabāt et exponebāt libros moysi fm̄ c̄suetu-
dinē iudeoz vt p̄z Luc. 4. ca. et Actū. 13. c. vbi paulus p̄ sab-
bata p̄dicabat post lectionē libroz moysi. in alijs nāq̃ diebus
vacabāt laborib⁹ et nō poterāt puenire ad audiendū p̄dicatio-
nis vbi. in his tñ synagogis nūq̃ sacrificia videbant nec alios
ritus legis. vt q̃ ista nō deberent obliuio: mādabat de⁹ a fre-
quentari. s. ter in anno ascendēdo: et tūc videbat totus ppl̄s glo-
riā tabernaculi et ministratiōē admirabilē sacerdotū in appa-
ratu bonoz: et multitudinē canentiū leuitarum ceteraq̃ mini-
strationē b̄mōi decoratiā: et p̄ hoc afficiebant̄ magis ad cultum
dei sui et tenaci⁹ ei adhibebāt. C̄ Itē fiebat hoc vt totus popu-
lus deo p̄staret obsequiū offerēdo aliqd̄ in sacrificijs: sicut vice-
bāt sup̄a. nō apparebis vacu⁹ corā me. i. q̃sclūq̃ veneris corā
me. s. in his trib⁹ festiuitatib⁹ anni nō venies vacuus: s. appor-
tabis aliqd̄ ad sacrificiū. nā si ad solā memoriā cerimoniaz
istaz ascēdere deberēt in scūarij: suffecisset i quolq̃ āno semel
oēs ascēdere: q̃ sic nō obliuiscerent̄. hoc tñ modicū erat ad ex-
hibendū aliq̃ cultū deo in sacrificijs: id̄ iubebat ter ascēde-
re et qlibet vice qlibet offerebat iuxta id qd̄ poterat: q̃ oīs sic
admonebat vt p̄z Deuter. 12. et. 16. c. C̄ Itēz q̃ in q̃dā festiui-
tate h̄z tabernaculoz erat cetus et collecta i. gregabāt to-
t⁹ ppl̄s: et q̃ aliqd̄ de pecunijs erogabat ad expēsas sacrificioz
vt p̄z Nu. 29. c. C̄ Item fiebat ista gregatio vt viderent oēs
p̄tinere ad vnum deū. nā si iudei non q̃ puenirent in vnū locū
ad colendū deū: cū ipsi debiles in fide essent: putarēt se oīner
los deos colere: nec vlaten⁹ in vnitatē fidei et cultus puenire.
Et ista etiā erat cā q̃re non fiebat diuersa scūaria. cum aut̄ oēs
simul ad illū locū oblaturi puenirent clarissime cognoscebāt se
homodorios. i. vni⁹ fidei esse qd̄ satis magnū gaudiū erat.

C̄ Quo distantes a loco scūarij poterāt ter in anno ascēdere ad
illd̄: quia ad hoc sequebantur multa incōuenientia. Qd̄. 21.
C̄ Queret̄

ad hoc aliqd̄ q̃ erant multū distantes a lo-
co scūarij possent ascendere ter in anno ad illd̄.
vt si elig morabāt in extremitatib⁹ lōgitudinis terre p̄missiō-

nis distantes. 50. aut. 60. vel pluribus leucis a loco scūarij: et for-
te q̃si centū q̃uo possent ascendere ter. Et ad hoc videbant̄ seg-
multa incōuenientia. C̄ Primū q̃ videbāt q̃busdā pene ipole
s. si habitaret lōge vt dicebāt. nā dato q̃ inter pentecostē et se-
ptū tabernaculoz esset eis satis magnū tēpus. s. spatiū. 4. men-
siū: q̃ pētecostes erat i p̄ncipio mēsis tertij: et festū tabernaculo-
rū erat in die. 15. mēsis septimi. Itēz inter festū tabernacu-
lorū et sequēs festū azimoz erant menses sex. in quo satis pote-
rat qlibet in tota terra p̄missionis venire in locū scūarij. et cū
veniret de loco scūarij satis ei de tpe restabat ad eundū rursum
in locū: de quo venerat an̄ sequēs festū: tñ inter festū azimoz et
pētecostē nō erat t̄ps pueniēis ad hoc. nā qui ascēderāt in festo
azimoz ad locū scūarij: manebāt ibidē vsq̃ ad diē septimū q̃
erat diēs magn⁹ festiuitatis vt p̄z Leui. 23. et manebāt ibi. tur-
ba vt p̄z Joā. 8. c. q̃ in diē magno festiuitatis q̃ erat nouissim⁹
clamabat Iesus ad turbas. deptis ergo istis septē dieb⁹ mane-
bant sex hebdomade inter hūc diē et pentecostē: cū totū spatiū
inter festū azimoz cōputando a p̄ncipio vsq̃ ad pentecostē eēt
septem hebdomadaz vt p̄z Leui. 23. c. in illis ergo sex hebdo-
madis oportebat redire in terrā suā: et iterū venire in locū sā-
ctuarij. Cū aut̄ eēt valde magnū spatiū: vt pote. 70. vel. 80. leu-
carū nō videb̄ esse opportunū t̄ps ad eundū et redeundū: q̃ to-
tum pene t̄ps cōsumeret eundo et redeundo: et nō possent mane-
re in p̄ria sua: nisi valde paucis dieb⁹: ita vt inutilis esset redit⁹
et labor itineris sup̄flus. C̄ Aliud aut̄ incōueniens erat: q̃ nō
solū in ista festiuitate pētecoste et azimoz q̃tū ad t̄ps iter me-
diū esset difficultas ire et redire: sed etiā erat magna occupatio
t̄pis q̃tū ad alia festa. nā cū ter ascenderēt et totiens descenderēt
ambulabāt series iter illud. q̃ ergo in p̄tibus distatibus a san-
ctuario habitabāt magnā partem t̄pis cōsumeret ambulādo
istud iter: et maxime q̃ morabant̄ aliquot dieb⁹ in loco scūa-
rij. s. dieb⁹ septē in festo azimoz: et dieb⁹ octo in festo taberna-
culo. hoc aut̄ erat deperdere magnā p̄tem laborū anni. p̄cipue
cū he itineratiōes fierēt in tpe quo magis essent opportuni la-
bores. s. in tpe messis triticee: et in tpe vindemiāz q̃ veniebāt
ad festū scenopogie. C̄ Aliud erat incōueniens: q̃ cū boies iti-
nerādo multa cōsumat: cū istī quolq̃ āno toties itinerare cogerē-
tur: oportebat eos depauperari. C̄ R̄idetur ad hoc fm̄ pōnem
plurimoz hebreoz: q̃ ista lex ponebat p̄o illis q̃ erant p̄ping
loco scūarij: q̃ sine magnis laborib⁹ et t̄pis p̄ditione venire po-
terāt. cū illis aut̄ qui multū distabāt a loco scūarij dispensabāt
vt solum vna vice veniret. s. in festo azimoz: q̃ istud erat p̄nci-
pale. Et tūc nō stat aliqd̄ de incōueniētib⁹ sup̄a allegatis. C̄ Pri-
mū erat q̃ nō videbāt pole aut saltē opportunū in tā paucō tē-
pore eos ire et redire q̃ paucū est inter festū azimoz et penteco-
stē. exite aut̄ ista positiōe non p̄cedit incōueniens illud: q̃ an̄ fe-
stum azimoz veniebāt in locū scūarij illi q̃ distabāt. deinde re-
uertebant̄ in terrā suā ante t̄ps pētecostes: et sic nullo mō vige-
bat eos breuitas t̄pis inter festū azimoz et pentecostē. C̄ Se-
cūdū incōueniens erat q̃ magnā p̄tem ani in his itineratiōib⁹
cōsumerent. Hoc aut̄ non stat posito isto fundamēto: q̃ cū solū
semel tenerent̄ ascendere illuc: paucū de tpe in his cōsumerent.
C̄ Tertiū incōueniens erat q̃ multū depauperarent̄ in eundo
et redeundo toties. R̄idetur q̃ cum solū semel in anno hoc con-
tingeret non multū grauabant̄. qui aut̄ p̄pinq̃ erant (etiam
si ter venirent) non recipiebant magnū laborem in his itineri-
bus. C̄ Alij aut̄ respōdent aliter. s. q̃ illi qui erāt p̄pinq̃ lo-
co in quo erat sanctuarij veniebāt ter in quolibet anno ad lo-
cum sanctuarij. qui aut̄ erant distantes valde veniebāt solū in
tertio anno his tribus vicib⁹. in alijs autem annis duobus in-
termedijs nō obligabant̄ venire. et sic de triēnio in triennium
venire non erat eis graue. Hoc autem p̄suadent hac ratione:
quia dicit̄ Deutero. 14. c. q̃ decima quedā que erat tertia sepa-
rāda erat in anno tertio: et videbāt̄ hec separari vt varetur le-
uitis et pauperib⁹ in loco scūarij. q̃ videb̄ q̃ in tertio anno erat
necessitas eūdi spāliter ad locū scūarij. C̄ S. h̄ nihil est: q̃ ibi
nō dicit̄ de decima comedēda in loco scūarij: quia illa est sc̄da
decima: et fiebat quolibet anno de qua Deutero. 14. ca. in fine
dicit̄ q̃ decima pars fructū quolibet anno tollenda est: et fere-
bāt in locum sanctuarij. et si lōgior erat terra vendebantur illi
fructus: et ducta pecunia in locum sanctuarij emebat̄ dans illaz
decimam quicquid volebat ex illa pecunia: et comedebat corāz
domino vocans leuitas et peregrinos: pauperes et aduenas vt
comederēt secum. hoc autem per singulos annos soluebatur:
quia in principio illius littere que de hac decima loquit̄ dicit̄.
decimā partem separabis de cunctis fructib⁹ tuis q̃ nascuntur

Primū icō-
ueniens.

Scdm̄ icō-
ueniens.

Tertiū icō-
ueniens.
R̄i fm̄ pō-
nē aliquoz
hebreoz.

R̄i. s. ista
pōnē ad i-
cōueniētiā
adducta.
Ad p̄mū.

Ad scdm̄.

Ad tertiū.

R̄i. aliozū.

R̄o pōnis.

1. Lōfuta.
pōnis.

Qd̄o.

R̄isio.

†

Que sint
tria t̄pa
q̃b⁹ appe-
re oēbāt
isrlite in
loco san-
ctuarij.

R̄isio.

Solutio.

Judei in
tota tra
p̄missiō-
nis solū
vnū tab-
naculū
h̄bāt i quo
sacrificia
faciebāt.

Scda.

D

Tertia.

Quarta.

Quinta.
Sexta.Quasio rō-
num.Lōfuta. i.
Scda.

Doct. dter.

Colētibz
deuz recto
corde etia;
ipsa spalia
abūdan.

Q. 22

A

Q. femine
nō ascēde-
bāt ter i an-
no ad locuz
scūarij.

Rō. i.

Scda.

Tertia.

in terra per annos singulos. alia autem decima que tertia erat
nō comedebat in loco scūarij: sed in loco in quo colligebat ser-
uabat donec ibidē distribueret pauperib⁹ et leuitis vt p3 Deu-
tero. 14. c. cū dicit. anno tertio separabis alia decimā ex oib⁹
q̄ nascunt tibi eo tpe et repones intra ianuās tuas: venietq; leui-
tes et peregrinus et pupillus et vidua qui itra portas tuas sunt:
et comedet atq; saturabunt vt bñdicat tibi dñs. nō ergo pōt i-
telligi de hac decima. C Itē dato q̄ iste decime tertiē darent
in tertio anno in loco scūarij: nō ex hoc sequeretur magis hoc oī
ē de distatibus q̄ de nō distatibus: cū non fiat aliqua distatīa
sive oīa inter vtrosq; si tñ lex voluisset istos q̄ longe erant in
tertio anno solū obligari ad ascēdēdū: et alios in quolibet an-
no distinxisset de eis: sed nihil distinguit aut distinguendū esse
inuit. C Itē non pōt stare vllō mō: q̄ semp manet incōueniē-
tia assignata supra de lōgitudine vie: q̄ nō videtur oportune
posse venire de terra longinq; ad scūariū in festo azimozū: et q̄
rediret in terrā suā iterū ventur⁹ in scūarium ad festū pēteco-
stes. C Item q̄ magnā partē anni impedirent in peragendo se-
ries tātū iter et manēdo in scūarij loco. et erat ista ps anni cōue-
niētiō ad labores. C Itē q̄ sic multū depauperabunt. nō est
ignis queniens positio. C Itē non pōt stare q̄ solū in tertio an-
no cōpellerent ascēdere ter: q̄ etiā in quolibet anno ista māda-
bat q̄ venirent in locū scūarij etiā illi qui multū distabāt vt p3
Deuter. 14. c. cum mandat q̄ fruct⁹ decimarent: et decima illa
portaret in locū scūarij: et postea sequitur. cum lōgi⁹ fuerit via
et locus quē elegerit dñs deus tuus nec potueris ad eum cūcta
portare: vides oīa et in p̄cium rediges: portabisq; pecuniam in
manu tua ad locū quē elegerit dñs: et ex eadē pecunia emes q̄
quid tibi placuerit. C Et si forte obijcias q̄ b̄ intelligit de de-
cima tertisāni. Nō stat q̄ illa nō ferebat in locū scūarij. Itē q̄ i
eadē lra cōtinuatiue p3 q̄ si intelligat de decia q̄ fiebat i tēio ano
s3 de illa q̄ fiebat quolz ano: q̄ supra dicebat. decimā ptē sepa-
rabis de cūctis fructib⁹ q̄ nascunt i terra p̄ annos singulos. et cō-
pletis his subiūgit. i. de decima q̄ fiebat de triēnio in triēniū.
C Dm̄ igit q̄ ista scda positio stare non pōt: sed p̄ma illa tñ
tēperanda est. q̄ dicit op3 q̄ aut bis in quolibet ano ascēdebāt
q̄ erant in p̄tib⁹ distatibus. i. in festo azimozū et tabernaculo-
rū. aut si dicat q̄ solum bis ascēdebāt: neciū est q̄ non esset
istud festū azimozū sed tabernaculozū: q̄ aliquo tpe cogebant
ascēdere oēs tpe tabernaculozū ad locū scūarij. C Vel forte di-
cendū q̄ in gbusdā annis ascēdebāt solū semel. i. in festo azi-
mozū et in alijs annis ascēdebāt bis. i. in festo azimozū et taber-
naculozū: q̄ aliquo tpe cogebant ascēdere oēs israelite in locū
scūarij per festū tabernaculozū: vt erat in anno septimo remis-
sionis: q̄ veniebant tunc oēs: et legebat coram eis deuterono-
mī legis vt p3 Deutero. 31. c. cum dī. p̄cepit eis dīcēs. post se-
ptē annos: anno remissionis in festo tabernaculozū occurrētib⁹
cunctis filiis israel vt appareāt in aspectu dñi in loco quē ele-
gerit: leges verba legis huius corā omni israel audietib⁹ cūctis
et oī populo cōgregato tam viris q̄ mulierib⁹. si ergo quolibet
anno tenerent ascēdere oēs in festo azimozū ad locū scūarij: in
septimo anno tenerent ascēdere bis. i. in azimozū solennitate et
in festo scenopbie sive tabernaculozū. Et hoc tenendū est. nec
in hoc erat magnū grauamē habitatibus in locis distatib⁹ a scū-
ariū cum de septēniō in septēniū bis ascēderent. et si forte
hoc tanq̄ grauamē reputaret nō erat curandū de hoc: q̄ cum
deū colere naturaliter teneamur aliqd ei ipendere op3: et aliqd
tēporis q̄tum ad labores n̄os relinquere: cū isti labores ver-
tantur in magnū lucrū. colētib⁹ nāq; deū recto corde: etiā ip-
sa tēporalia abundāt: sicut p3 in tota sacra scriptura Esa. 1. ca.
dicit. si volueritis et in mādatīs meis ambulaueritis: bona ter-
re comedetis. et si aliq; bonū putans solis rebus suis insudare
perelicta vacatiōe necia in cultu dei solis reb⁹ suis intēdat nō
p̄sperabit vt p3 p3 Aggeū p̄betā. 1. et. 2. c. vbi israelite l3 mul-
tum laboraret nihil assūmebat fructū: q̄ solis suis occupatio-
nib⁹ studētēs tēplū dñi restaurare negligebāt. (De masculinū
tuū). C Soli masculi obligabant ascēdere ad istas solē-
nitates: femine vero nequaq; q̄ non est honestū mulierib⁹ va-
rias terras discurrere pp̄ verēcundia sex⁹. repugnat. n. itinera-
tiua cōcatio morib⁹ feminaz q̄ taciti et verēcūdi atq; valde cō-
positi eē debēt. in itineratiōe at̄ reuelat turpitudine eaz. C Itē
q̄ femine sunt molles et inepte ad labores duos. Itinerare at̄
laboriosū est. C Item q̄ neci⁹ erat aliquos manere in domi-
bus ad habēdū curā rei familiaris. i. de aialibus ne p̄derent et
morerent nullo gerente curā eoz. gerēda etiā erat cura de fa-
milia vt de seruis et ancillis: l3 de seruis q̄ erāt empticij nō erat

neciū curā gerere: cū ipsi quoq; ascēdere debebāt in locū sā-
ctuarij: q̄ iudei erant sicut oīi sui: q̄ oīi cōpellebantur seruos
suos circūcidere et facere custodire ritus hebraicos vt p3 supra
12. c. i. oīs seruis empticij circūcidet: et sic comedet illud. de an-
cillis tñ cura gerēda erat: q̄ ipse manebāt in domo cū nō ob-
ligarent ascēdere in scūarij locū q̄ non erāt viri: l3 aliqñ cū
dominis suis ascenderēt vt p3 Deuter. 12. et. 16. vbi cum agat
de pacificis hostijs quas ascēdētes offerrent in scūario: dī q̄
offerēs comederet: et cū eo fili⁹ eius et filia: seruis et ancilla et le-
uite et peregrini. si tñ nō ascenderēt ancille nō possent comede-
re de sacrificijs pacificis. erat igit potissima cura de aialibus
domesticis bñda pzo qua femine necie erant in domib⁹. aliqñ
tñ femine ascēdebāt alternādo vices. i. vt nūc ascēderet vna
femina alicui⁹ domus: et alia vice ascēderet alia femina eiusdē
domus: vt ipse videret sacrificia dei et scūarium et totā illā glo-
riā dei: et sic ipse magis ad cultū dei allicerent sicut et viri alli-
cendi erāt: et sic dom⁹ solitarie non manerēt in exitū totius rei
familiaris. qñ tñ erant terre p̄pinque loco scūarij plures de
feminis ascēdebāt vt p3 de oīa nostra beata virgine cōmorā-
te cū sponso suo ioseph: q̄ ascēdebat in scūario vt p3 Luc. 2. c.
et sic alie deuote mulieres. et tñ nazareth vñ oīa n̄ra veniebat
in hierlm cum spōso suo ioseph: aliquid distat a hierusalem
vt p3 in libro de diuisione terre scē. (De masculinū). i. oīs ma-
sculus. sed nō est intelligendū q̄ oēs masculi tenerent appare-
re in loco scūarij ter in anno: q̄ pueri paruuli nō tenebant: q̄
isti non poterāt illuc ascēdere nisi ab alijs portarent. q̄ autem
portarent difficile erat. et dato q̄ esset facile: erat tñ inutile: ga-
nihil p̄ferebat pueris his q̄ illuc portarent nec parentib⁹ eo-
rū. nam intētiō quare ascēdebāt masculi in locū scūarij: erat vt
videret sacrificia: et vt ipsi sacrificaret atq; sic allicerent ad cul-
tū dei intēstus. sed in paruulis nō erat hoc: q̄ non erant rōnis
capaces: nec aliqd horū p̄cipere. C Dm̄ igit de masculinis
q̄ non oēs obligabant ascēdere in locū scūarij: sed solū illi qui
ascēdere per se poterant et rōnis capaces erant. pp̄ primū igit
si aliq; infirmaret: ita q̄ per se ascēdere nō posset: nō portaba-
tur in iumēto aliquo: q̄ forte nociū ei eēt. C Itē pueri paruuli
q̄ non poterāt p̄ se ambulare nō tenebant ascēdere nec pa-
tres illos portare tenebant. cū vero inciperēt esse potēs ad
ambulandū et rōnis capaces ascēdebāt. sic enī fuit in xpo qui
in anno. 12. ascendit ad tēplum fm̄ cōsuetudinē diei festi vt p3
Luc. 2. c. nam in anno. 12. pueri ad ambulandū aliqñlter robo-
rantur: et rōnis capaces sunt. (In aspectu oīpotentis dñi dei is-
rael). Uocat hic deum oīpotentē ad captandā reuerentiā. i. q̄
ob hoc q̄ oīpotens est magis alliciant ad faciendū q̄ mādat.
C Vel ponit oīpotens pp̄ ea que sequunt. nā sacra scriptura p̄-
dicat de deo diuersa attributa signātia varias perfectiones.
nā in eo reperit p̄fectio infinita que cōtinet eminēt oēm p̄-
fectionē creaturaz que est p̄fectio in genere: et p̄ter hanc cōtinet
ad huc infinitā p̄fectionē. et l3 ista p̄fectio vnica fit: q̄ simplici-
tas ibi sūma est excludēs oēm cōpositiōis modū vt magis de-
clarabit Deutero. 28. c. et nomināda esset vnica noīe sicut vni-
ca est. q̄ tñ nos nō possem⁹ intelligere illā p̄fectionē vnica no-
mine aut exp̄mere ponim⁹ diuersa noīa ad signandū hec. et hoc
venit ex mō nostro: q̄ in nobis iste p̄fectiones distincte sunt. i.
fortitudo sapiētia bonitas: et sic de ceteris. ita cū apud oēs has
p̄fectiones reperiamus: noīamus eas diuersis nominib⁹. nā l3
in deo id est sapiētia q̄ est fortitudo: et idem fortitudo q̄ ma-
gnificētia et bonitas et sic de ceteris: nos tñ alio nomine sapiāz:
alio fortitudinē nuncupam⁹. et qñ scriptura loquitur de deo non
p̄dicat de eo simul oīa ista attributa: sed aliqñ quedā: aliqñ ve-
ro alia. Et hoc non temere aut sine cā: sed fm̄ queniētiā actus
quē de deo p̄dicare volum⁹: ita et attributū de eo p̄dicamus. Et
rō est: q̄ attributa sunt qdā p̄fectiones que in nobis sunt vere
q̄litates et p̄ncipia actionū. in deo aut nō sunt q̄litates: tñ p̄dicā-
tur per modū q̄litatū: et videt signare p̄ modū diuersoz p̄ncipi-
piorū opatiōz. cū igit velimus deo diuersos act⁹ tribuere: op3
de eo p̄dicare diuersa attributa. sicut de nobis p̄dicarem⁹ di-
uersa ad diuersos actus. sed aliqñ nos volum⁹ de deo dicere
q̄ facit aliqd valde magnū q̄ p̄cedit a p̄ncipio potētie: ideo
tūc non oportet eum dicere misericordē sed potentē aut omni-
potentem vel fortissimū. sicut patet sepe in Bēn. aliqñ p̄camur
deum vt delicta nostra dimittat ad q̄ non op3 esse oīpotentē
s3 misericordē eū nūcupam⁹: et sic de ceteris modis attributorū
fm̄ diuersos actus queniētiū. hic autē in eis que subiungūtur
dicebat deus israelitis q̄ qñ ascenderent ad locū scūarij non
esset aliq; qui auderet ascēdere ad inuadendū terrā eoz: aut
qui auderet

Quāvis
femine nō
eēt obli-
gate ascē-
dere ad
scūarij
ter i ano
ex deuoti-
one nō
ascende-
bant.
B
+ Nō obli-
gabatur
paruuli
ascēdere
ad locū
scūarij
vt. test.

+ i. expō.

Scda.

Perfe-
ctio dei
vnica ē et
simplex
et dberet
vno noīe
noīari: q̄
si pos-
sum⁹ plu-
rib⁹ eam
noīam⁹.

L
Ea que i
deo nos
facim⁹
tributa i
nobis s3
q̄litates
opatiue:
iō qñ ea
noīamus
ponim⁹
tanq̄ p̄-
uēria p̄-
cipia ope-
ratiua:
cū tñ idē
sint.

qui aunderet iuadere vel saltē desiderare: sed hoc ad magnā po-
tentia valde p̄nebat: et non solū ad magnā sed etiā ad infini-
tam oētinerē alicui⁹ voluntatē ne hoc aut illud vellet: cū volun-
tas libera sit. ergo oportebat qd ad hoc vt assentiret ei in hoc
qd factur⁹ erat qd viceret se oipotētē. alio n̄b̄l in hoc p̄ficeret.
† (Cū enim tulero gētes a facie tua). Dicit r̄idet deus cuidā rati-
te qōn̄i. mādauerat enim supra qd oēs masculi iudei ter in āno
īrent ad locū sanctuarij. alijs autē argueret ad hoc: qd interim
hostes sui īnurgerēt ī ipsos. et non exītib⁹ eis in locis īuade-
rent atq; acciperēt loca nullo resistētē: et possiderēt oīa que aī
israelite possederāt: et paruos eoz atq; iuges manētes in lo-
cis habitationū suarū acciperēt dep̄edātes. satis ergo erat cā
legitima hec ad hoc qd nō ascenderēt oēs masculi: sed alijs eoz
in festiuitatib⁹. deus autē vt tollat eis hunc scrupulū: p̄mittit qd
gentes non ascenderēt ad īnuadendū terrā eoz: nec saltē molīē-
tur aut vellēt eā accipere. (Cū tulero gentes). i. septē populos
chananeozū. has enim solas deus ablatur⁹ erat vt possiderent
israelite terrā p̄missā. et nō intelligit qd tollerēt gentes. i. oēs
gentes istas: qd nūq; oēs iste gentes fuerūt ablātē de terra pos-
sessionis hebreoz. nam ē in tpe xp̄i non erāt expulsi aut dele-
te. nam qdam de chananeis adhuc superant vt p̄ Mar. 15. c.
qñ p̄dicauit Iesus in finib⁹ tyri et sydonis: et quedā mulier cha-
nanea de finib⁹ illis egressa est rogās xp̄m pro filia sua quam
ipse sanauit. na: et in tpe salomonis in quo oēs gentes fuerunt
subiugate: non fuerūt de terra expulsi vel deleti sed tributarie
facte vt p̄ 3. 2. Paralip. 8. c. (A facie tua). i. ante te. i. ne sint iste
gētes corā te sed expellant. (Et dilatauero terminos tuos). Di-
latare terminos est facere terminos vltra locū in quo exīstebāt.
† et hoc est postq; possiderēt israelite terrā chanaā: qd non ime-
diate tota terra erat eis tradēda sic dicit. 3. 2. c. nō eijciā eos
a facie tua anno vno ne terra in solitudinē redigat et crescant
† te bestie: paulatim expellā de cōspectu tuo donec augeris et
possideas terrā. tunc igitur cum israelite intrauerunt in terrā cha-
naā vltra iordanē et pugnātes obtinuerūt magnā p̄tē ei⁹ et ge-
uit terra a p̄lijs habuerūt isti p̄mo terminos suos nec dicebant
tunc dilatati. deinde eoz tractu t̄pis p̄ualuissent atq; expulsi sunt
plures gentes chananeoz possiderēt terrā illarū dicebant ter-
mini eoz dilatari. Patet hoc ex assignatiōe ciuitatū refugij vt
b̄ Deuter. 19. c. qd imediate vt israelite p̄mo disperderent aliq;
gentes chananeoz et inciperēt possidere terrā cessantes a p̄lijs
tenebant assignare tres ciuitates refugij trās iordanem: et po-
stea subiungit. eoz dilatauerit oīs terminos tuos addes alias
tres ciuitates: et supradictarū triū ciuitatū nūerū duplicabis. sic
accipiendo p̄prie accipiunt termini dilatari. i. nō accipit b̄ sic:
qd tūc nō tenerēt iudei ascēdere ter in locū sc̄uarij. nā vsq; tūc
nō faceret de⁹ qd hostes nō īfidiarent eis ad capiendā terrā eo-
rū. sed saltū est. qd illa dilatatio nō fuit facta vsq; ad rēpus sa-
lomonis quo oēs gentes chananeoz facte sunt tributarie he-
breoz: sed ante hoc ascēdebant israelite in locū sc̄uarij ter in
anno. Dōm igitur qd nō accipitur hic dilatare terminos. i. facere
eos maiores vel latiores: sed dilatare. i. facere latos. et sic verū
est qd introeuntib⁹ israelitis in terrā chanaā post p̄mā cessationē
a bellis tēpore ioseph fuerūt termini dilatati. i. satis lati cōstituti
q̄tū exigeret multitudo israelitarū tunc exīss. sic enī dicitur fue-
rat supra. 3. c. cū v̄. et educerē de terra illa in terrā bonā et spa-
tiosā que fluit lacte et melle. ergo spatiū satis magnū eis oādū
erat. Erat igitur dilatatio terminozū faciēda tpe ioseph post p̄mā
getē a bellis: et ex tūc collocato tabernaculo dñi in sylo vt p̄ 3. Jo-
sue. 18. c. et ex tūc obligabāt oēs israelite ad ascēdendū ter in an-
no ad locū sc̄uarij. (Nullus īfidiabit terre tue). Quasi dī. i. in
circuitu tuo sint hostes tui multi: tū non erit alijs qd īfidiēt tū
bi ascēdētū ad capiendā terrā. (Ascendete te). Dñr ascēdere
in locū sc̄uarij: nō qd respectu sc̄uarij semp esset ascēsus ab oib⁹
locis terre. p̄missiōis: qd aliq; loca essent būliora et alia altiora.
p̄cipue cū non esset semp idē locus futur⁹ locus sc̄uarij: iō dato
qd respectu vni⁹ loci ab oib⁹ p̄tibus terre chanaā esset ascēsus:
nō tū poterat hoc eē ex oibus alijs locis ad oīa illa loca que po-
stea eēnt loca sc̄uarij. i. accipit ascēdere. i. ire. (In cōspectu dñi
† dei tui ter in anno). L3 enī in alijs t̄pibus hostes hebreoz īua-
derent illos vt expugnarēt terrā eoz: tū bis t̄pib⁹ nō īuadebāt:
† imo dato qd esset inceptū bellum inter hebreos et hostes suos et
obsiderent hostes ciuitates iudeoz et ipsi eas solas desererēt
euntes in locū sc̄uarij hostes nullo mō intrare possent in eas ad
possidendū vel p̄dandū: imo nec desidererēt introire. fiebat
† autē hoc: qd de⁹ imittebat quendā terrore in corda hostiū: ita vt
non auderēt īnuadere terrā iudeoz. Vel qd voluntatē suā ad

alia distrabebāt: ita qd nō cogitarēt aliqd de terra illa. Vel for-
te dato qd cogitarēt de terra illa: faciebat deus qd non videret
eis bonū pugnare et eam ad expugnandū illā. p̄m⁹ modus isto-
rū fuit cū oēs populi chananeoz pro penitētia ciuitati sicbē vo-
lebāt irrūere sup iacob et domū eius: qd filij eius deleuerāt ha-
bitatores v̄bis sicbē. sed deus misit in eos terrore ita vt nō au-
derent p̄sequi iacob fugientē: aut potius recedentē vt p̄ 3. Gen. 35. c. cū dicit. cūq; p̄fecti essent: terrore dñi īnuasit oēs p̄ cir-
cuitū ciuitates et nō sunt aū p̄sequi recedētes. (Nō imolabis
super fermēto). Dicit ponunt p̄cepta variā p̄tinetia ad istas so-
lennitates tres: de qbus fuerat supra dictū qd ascēdere deberent
israelite in locū sc̄uarij: et qd in tpe hoc nullus īfidiaret tēpore eo-
rū. et qd iste ascēsus fiebat ad celebrandū solennitates tres supra
positas: iter quas p̄cipua erat solennitas azimozū: ponit de ob-
seruatiōe eius. et qd in hac festiuitate imolabatur agnus in memo-
riā egressiōis de egypto. ponit igitur quendā ritum hui⁹ solennita-
tis. i. de adipe hui⁹ agni: et de his que p̄cedere debebāt ad imo-
lationē hui⁹. i. de auferēdis fermētatis. (Nō imolabis sup fer-
mēto). Cū. n. deberet fieri pascha accipiebatur agn⁹: et in die. 14.
mēsis p̄mī cū sol occuberet vel pauloanteq; occuberet occide-
batur vt p̄ Deuter. 16. c. et qd istud vocabatur festū azimozū: aūq;
occideret agnus pquirebatur tota dom⁹ in qua imolabatur vt nō
maneret aliqd fermentatū: et qd quid īnueniebatur expellebatur. nō
enī poterat aliter fieri imolatio. et hoc est qd dicit. (Nō imola-
bis sup fermēto). i. exīte fermēto aut re fermentata in domo.
(Sanguinē hostie mee). i. sanguinē agni paschalis qd vocat ho-
stia dei. hoc idē ponit. 3. 2. c. sanguis dicitur imolari: nō qd san-
guis p̄prie imoletur: qd imolare est īgulare. sanguis autē nō ī-
gulatur sed p̄ īgulationē effundit. dicit hostia agnus paschalis
qd sacrificiū dei erat vt p̄ 3. Num. 9. c. vbi dicit de obseruatiōe ista
paschali. et concludit. siq; autē mundus est et in itinere non fuit
et tamen nō fecit p̄bale: exterminabit aīa illa de populis suis:
qd sacrificiū dñi non obtulit tpe suo. Et qd sicut in ceteris
sacrificijs regrebat determinatio loci. i. in loco sc̄uarij et nō ali-
bi: qd nō erat de comestiōe carniū quas vulgariter comede-
batur: qd eas vbiq; vellent comedere possent vt p̄ Deuter. 12. c. i. agnū paschalē solam poterāt imolare in loco sc̄uarij vbi
imolabant alia sacrificia vt p̄ Deuter. 16. c. Et agnū pa-
schalē non poterāt comedere aliq; nisi mūdī existerēt vt p̄ 3. 8.
12. 2. Num. 9. c. sed de carnib⁹ cōibus poterāt comedere oēs
tam mūdī qm̄ imūdī vt p̄ Deuter. 12. c. Alii quoq; oīe sunt
inter agnū paschalē et carnes cōiter comedēdas: in qbus appa-
ret agnū illum esse sacrificiū dei siue hostiā vt hic dicit. de qbus
supra. 12. c. magis late dictū est. (Nec residēbit mane de victi-
ma solennitatis p̄bale). Dicit ponit alia obseruatio ceremonialis
circa imolationē agni paschalis. i. qd nō relinqueret aliqd de
carnib⁹ hui⁹ agni ad oīem alterū. debebat enim imolari iste
agnus ad vesp̄erā dñi. 14. et in eadē nocte comēdabatur. mādā-
batur quoq; nihil de carnib⁹ eius debere seruari ad alterā diē:
sed siq; sup̄esset qd comedi non posset cremare igne vt p̄ 3. 8.
12. c. (De victima solennitatis). i. de sacrificio qd fit in solēnita-
te paschali. i. de agno. istud p̄ceptū ponit. 3. 2. c. et non dicit si
cū hic: sed non remanebit adeps solennitatis mee vsq; mane.
hic autē magis refert ad carnes sicut supra. 12. c. sed vtrūq; ve-
rū est. i. qd nō deberet manere aliqd de carnib⁹ hui⁹ agni vsq;
mane: sed imediate comēdabatur aut cremabatur. de adipe autē p̄
etiā qd adeps p̄tinebat ad deū: sicut dicitur. Levit. 3. c. oīs adeps
dñi erit iure p̄petuo. et sicut fundebatur sanguis imolationis: ita
adeps tollebat imediate et ponebat sup altare holocaustozū in
ācenū dñi. Ista ita tū si respiciat magis cōprehēdit qd omnes
alie: qd hic intelligit tam de carnib⁹ qd adipe cum dicit. nec re-
siduebit de victima solennitatis. i. qd nihil māebit de illa. ergo nec
carnes nec adipēs nec aliqd alterū: qd fit ip̄sus agni imolati.
(Primitias frugum terre tue). Ista p̄cepta fuerant posita su-
pra. 23. c. sed repetunt hic ad magis īpressionē cādam et attē-
tionem vt faciant ea audientes. et Deuter. 14. ca. iterū ponuntur.
Et sciendū qd apud iudeos soluebat triplex genus
primitiarū. apud nos autē solum vñ. i. id quod tranfit in ius
sacerdotū. Apud hebreos autem primū genus p̄mitiāz erat
in spicis ordesceis: qd in festo azimozū mandatū erat qd offer-
retur manipulus spicarū: et ille eleuabatur coram domino atq;
postea torrebatur igne et confringebatur in mores faris: ita vt
fieret farina: i. non bene mulcia: et desuper ponebatur thus et
oleum et offerebatur super altare atq; cremabatur: de quib⁹ Le-
uit. 2. et. 23. ca. Secundum genus primitiarum erat in festo
p̄tecoctis: qd tunc erat initū messis triticee vt p̄ supra in lra.

† tū n̄ ande-
bāt īuade-
re ciuitates
iudeoz: cū
ipsi ad locū
sc̄uarij ascē-
debant.

†

†

†

†

† Agnus pa-
schalis erat
sacrificiū
dei.

†

†

†

†

Qd. 23

† De triplici
gēte primi-
tiarū qd
erat apud
hebreos.
Primū.

Scdm.

† Quid sit
terminos
dilatare
et quō dō
dilatant
terminos
isrlitarū.

† Dilata-
tio t̄mi-
noz isrlis
eaz fuit
tpe salo-
monis.

†

†

†

† Qd ho-
stis isrlis.

Tertiū.

f. solennitatem hebdomadarum facies tibi in pmitijs messis triticee: et tunc de noua farina anteq̃ homines inciperet comedere de panibus illius anni fiebant duo panes et cremabant sup altare loco primitiarū sicut cremabant alia sacrificia. de hoc Leui. 2.3. c. iste vne pmitiay species cedebat in ius dei q̃ cremabatur in altari. Tertiū genus pmitiarū erat q̃ soluebat in festiuitate tabernaculorū. et iste pmitie erant de oibus fructib⁹: et dabatur fm voluntatē dantiū. f. q̃ aliqui dabāt plus et alig min⁹. qui minus dabāt de sexaginta ptribus vnam soluebant. q̃ vero plus de. 40. ptribus vnam dabāt. sicut p̃ extra de decimis. c. 1. et hieronym⁹ super ezechielē. de his autem magis dicitur Deutero. 12. c. iste aut pmitie cedebant totaliter in ius sacerdotū sicut decime in ius leuitarū vt p̃ Nume. 18. c. et loco istarū pmitiarum tertiārū succedūt nostre pmitie. loco autē pmarū et secūdarum succedūt oblatiōes. (Frugū terre tue). Vocant fruges generaliter omnes fructus terre: siue in segetibus siue vuis aut fructib⁹ arborū. nam de oibus his soluebant pmitie. Accipiendo tñ fruges vt cōiter accipi solet signat semina vt triticū ordeū zc. (Terre tue). Quilibet tenebat de terra sua dare aliq̃uid primū in fructib⁹. f. optimū vel electum. et in hoc ponit q̃ non intelligat de oibus modis pmitiarū: quia aliq̃ accipiunt pmitie in auro et argēto et ere vt p̃ 3. 2. 5. c. cum dicit. loquere filiis israel vt tollāt mibi pmitias: ab oī homine q̃ offert eas vt troneus. hec sunt que accipere debetis aurum et argentum zc. (Et offeres in domo dei tui). Q̃ iste pmitie portabant in locū sanctuarij ad offerendū vt p̃ Deuter. 12. c. cum dicit. vt absq̃ vllō timore habitetis in loco quē elegit dñs deus vester vt sit nomē ei⁹ i eo: illuc oīa que p̃cipio vobis offeretis: holocausta et hostias et decimas atq̃ pmitias manū ṽzay. (Nō coqs̃ hedū in lacte m̃is sue). Hoc idē ponit. 3. 2. 3. c. et Deut. 14. c. (Nō vetat q̃dā crudelitatis spēm vt q̃dā volūt. f. q̃ agn⁹ aut hedus ex m̃no lacte nutrit: si at coq̃ret in lacte m̃no ab eodē eē reciperet et p̃deret: q̃ i eo dissolueret in quo eē acceptat. alia at est pbabilior cā hui⁹ p̃cepti. f. vetatio ritus gētilici. gentiles. n. oīaz rerum deos fecerūt sicut declarat marcus varro vir disertissimus in libro sacrorū. Et Augusti. de ciui. dei libro. 6. et. 7. inter quos cōstituerunt deos frugum. f. q̃ ceres et p̃serpina essent de frugū. hos autem deos vt darēt rex sibi cōmissay abundantia varijs sacrificijs placabāt. cereri enim porcus mactabatur. flūuano autem deo flūuarū lac tribuebat vt ait bozatiū: et Quidiū de his in libris fastorū lib. 1. offerebat ergo apud quosdā gentiles agnus in materno lacte decoctus vt oī agrozū placarentur. sicut dicit se vidisse Ra. moyses q̃ fecit libzū qui apud hebreos dicit moze. d. hoc latine declaratū fuit supra. 2. 3. c. Est ergo continuatio huius littere q̃ supra mādaui dari pmitias deo: et tunc est ista velut quedā admonitio. q̃. d. si dederis pmitias terre tue sicut tibi mādo: nō erit opus tibi vt coquas hedū in lacte matris ad placandos deos agrozū vt dent tibi frugum copiam: q̃ ego dabo ad abundantia. similis modus loquendi habet Malachie. 2. c. in solutione decimarū.

Dixitq̃ dñs ad moysen. Scribe tibi verba hec: quibus et tecum et cum israel pepigi sedus. Fuit ergo ibi cum dño moyses quadraginta dies et quadraginta noctes. Panē nō comedit et aquaz nō bibit: et scripsit in tabulis verba federis decem. Cumq̃ descēderet moyses de monte synai: tenebat duas tabulas lapideas testimoniū: et ignorabat q̃ cornuta esset facies sua ex p̃sortio sermonis domini. Vidētes autem aaron et filij israel cornuta moysi facie: timuerunt p̃pe accedere. Locatq̃ ab eo reuersi sunt tam aaron q̃ principes synagoge. Et postq̃ locutus est ad eos venerūt ad eū et oēs filij israel. Quib⁹ p̃cepit cūcta q̃ audierat a dño in mōte synai. Impletisq̃ sermonib⁹ posuit velamē sup facie suā. Qui igressus ad dñm et loquēs cū eo auferebat dñec exiret: et tūc loq̃bat ad filios israel oīa q̃ sibi fuerāt ipeata. Qui videbāt faciez

egrediētis moysi esse cornuta: s̃ opiebat ille rursus facie suā siq̃ loquebatur ad eos.

Dixitq̃ dominus. Hic ponit tertium p̃ncipale. f. violatē legis iterata c̃scriptio. (Dixit dñs ad moysē). Ista verba dicta fuerūt die vltimo quo moyses stetit in mōte sc̃da vice: et in quo fuerūt scripte sc̃de tabule legis. (Scribe tibi verba hec). Aliq̃ diceret ex hoc q̃ moyses scripsit tabulas sc̃das: quia de⁹ mādaui ei scribere. R̃sponderet q̃ deus scripsit. de hoc autem in p̃ncipio. c. declaratū fuit. Lūz autem dicit hic. (Scribe tibi verba hec). Nō demonstrant verba decē p̃ceptozū: sed verba hec que imēdiate dicta sunt. f. oīa hec p̃cepta que scripta sūt in hoc. c. ab illo loco. Obserua cūcta zc. Et hec scripsit moyses iuxta mandatū dei: non q̃dem in tabulis lapideis sed in libro. nāz in tabulis sola decē p̃cepta scripta fuerūt que deus scripsit: et scripsit hec moyses postq̃ descēdit de mōte in castra. (Quib⁹ tecū et cū israel pepigi sedus). f. q̃ per hec verba deus pepigit sedus cum moysē et cum israel. et fuit istud sedus vt seruarent hec. (Teci et cum israel). Ponitur moyses in p̃ncipio: q̃ istud sedus cum ipso p̃ncipaliter factū est: q̃ ipe erat rector et p̃nceps populi. et q̃n aliqua sunt ab aliqua cōitate vel cum aliqua cōmunitate rector cōitatis qui est p̃ncipalis p̃sona rēpresentans et vicem gerens totius cōmunitatis dicitur hoc p̃ncipaliter agere aut cum ipso fieri. pactū igitur istud q̃ deus faciebat cum israel: p̃ncipaliter facere dicebat cum moysē. (Pepigi sedus). Deus multoties sedus pepigit cum israel. p̃mo pepigit cum eis sedus in oreb vt p̃ supra. 1. 9. ca. et confirmatum fuit hoc sedus per sanguinē taurozum et hircorū vt patet supra. 2. 4. cap. Iterum pepigit cum eis sedus in cāpestribus terre moab super iordanem vt patet Deutero. 2. 9. c. cum dicitur. hec sunt verba federis q̃ p̃cepit dominus moysi vt ferret cum filiis israel in terra moab: p̃ter illud sedus q̃ cum eis pepigit in oreb. Iterū autem hic pepigit sedus sup hec verba q̃ dicta sunt in hoc. c. et h̃ deus pepigerit sedus cum israelitis sup obseruatōe decem p̃ceptorū: tñ magis proprie sedus initur in his verbis et in his que h̃ntur in deutero. de q̃bus fuit factum sedus in terra moab. nam decē p̃cepta erant moralia: hec autē sunt cerimonialia. magis enim in cerimonialib⁹ sedus est q̃ in moralibus: q̃ in illo sedus dei cum israel magis est in quo magis israel efficit populus sp̃alis dei: sed p̃cepta cerimonialia sp̃aliter applicat israel vt sit populus dei q̃ per moralia. ergo per illa est magis sedus. p̃ hoc: q̃ p̃cepta cerimonialia sūt deo viuētia sp̃aliter cum non teneat aliq̃ ad illa sp̃aliter vel generaliter nisi ex sp̃ōtanea assensione. idem de iudicialib⁹ dicit. p̃cepta autē moralia sunt ad que teneat q̃libet homo nāliter: et obligat quēlibet sine aliqua sp̃ali datione. nec enī solum obligauerūt iudeos: q̃ eis solis data sūt: sed etiā obligabāt ceteras gentes. et non solum obligauerūt iudeos postq̃ eis data sunt: sed etiā anteq̃ data forent a p̃ncipio obligabāt. s̃ forte magis obligabāt iudeos post dationē q̃ ant dationē: q̃ post dationēz magis explicita erat q̃ ant: q̃ ant solū erat in dictamē cōsciētie cūctis. C̃tē q̃ ille q̃ peccabat antea d̃ aliq̃ p̃ceptorū peccabat solū d̃ dictamē rōnis practice. q̃ vō peccabat post dationēz illorum p̃ceptorū a deo peccabat: contra dictamē rōnis et contra maiestatem diuinā que illa sp̃aliter declarauit et eis auctoritatem p̃stitit. Cerimonialia autē et iudicialia non p̃tinebant ad omnes gentes naturaliter: nec ad aliquam vnam gentē sp̃aliter: sed solum illis q̃bus deus sp̃aliter ea dedit. magis ergo sibi populū israeliticū per ista vniebat q̃ per moralia que cōia erant. Et inter hec adhuc erat oīa: q̃ magis vniebat deus sibi populū per cerimonialia p̃cepta q̃ per iudicialia. nam cerimonialia directe ordinabāt populū in respectu ad deum. iudicialia autē ordinabāt hebreos inter seip̃os. patet q̃ cerimonialia sunt quedā determinatiōes cultus diuini: iudicialia sunt leges forales sedatiue contentionum. (Stetit ergo ibi cum dño. 40. dies et 40. noctes). f. morat⁹ fuit in mōte. 40. dies. computantē isti. 40. dies q̃bus moyses iacebat coram dño orans vt remitteret peccatū populū: et dies illi in q̃bus descendit de mōte et exciuit tabulas lapideas atq̃ portauit ad deū atq̃ scripsit eas de⁹ et reuersus fuit moyses de mōte portans eas. (Panē nō comedit). Ponit panis loco oīs cibi: q̃ nec etiam comedit herbas aut arborū fruct⁹ aut manna vel quicq̃ alterū ad pabulū pertīnens. nam si accipiat pro pane solo non est aliq̃ sp̃ale: q̃a etiā illi q̃ manebāt in castris non comederūt panem in his. 40. diebus: imo nec in. 40. annis vt p̃ Deutero. 2. 9. ca. (Et aquā nō bibit). Ponit ista p̃ miraculo: q̃ naturaliter ip̃ossibile erat aliquem

supra. 2. 3. b.
deut. 1. 4. c.
3. 2. 4. d.
De 2. 6. o.
5. c. q̃dra
gestima.
Et. 3. 7. di.
c. legimus.
3. sed eō.

2. cor. 3. c.

D
Judei si
solū obli
gabāt ad
obserua
tiam p̃ce
ptoz de
calogi
postq̃
data sūt:
s̃ et an.

E Moyses
stans cū
deo. 40.
dieb⁹ ni-
hil muta-
tus ē. nec
aliquid de-
perditū ē
i corpore
suo magis
in die. 40.
q̄ i pmo.
Corpa
glificata
beatorū
nō muta-
buntur nec
corrumpē-
tur ali-
quo mō.
Enoch et
belias q̄
sūt i para-
diso ter-
restri nū-
q̄ inete-
rati sūt. s̄
i eadē
etate i q̄
itrant.

Qd.
24.
A
Dīa iter
enoch et
belias et
corpa glifi-
cata.

Post oīe
iudiciū nī
erūt dies
nec men-
ses nec
anni nec
gignatio
nec cor-
ruptio.
In vita
etna post
oīe iudi-
cij nullus
erit mo-
tus.

Rō. i.

Scda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

aliquem hominē manere diebus. 40. incubatū et impotatū. sed moyses sola dei p̄ntia refocillabat magis q̄ oībus cibis. nam h̄ homo per cibum restauret aliquāliter in eo qd̄ deperdit: tamen non potest totaliter redire in pristinū statum: quin magis continue deperdat q̄ accipiat. et ista est causa quare homines (h̄ continue cibetur) tamen veterascunt et deficiunt. ibi aut moyses stas cū deo. 40. diebus non fuit imutatus: ita q̄ fieret aliqua deperditio: sed nihil magis deperditum erat in die. 40. quando moyses descendit de mōte q̄ in die pmo q̄ ascendit: et sic nūq̄ ibi factus fuit senior q̄ ante erat. et dato q̄ māfisset cū deo. 40. annis sic māfist. 40. dieb⁹ nō fuisset aliq̄liter senior in fine illorū. 40. annorū q̄ in p̄ncipio. dico aut eē magis aut minus senē q̄tum ad corpis habitudinē: nō solū in apparētia exteriori: sed et q̄tum ad realitatē interiorē. i. nulla mutatiōe scā: s̄ nō q̄tum ad etatem: quia iam pluriū annorum esset q̄ erat a p̄ncipio. Et isto modo se habebūt corpa glificata beatorū in vita eterna: q̄ nō fiet i eis aliq̄ mutatio aut corruptio: s̄ in eternū talia manebūt q̄lia semel post resurrectionē esse ceperint. eodem mō erit de duob⁹ sanctis viris qui sunt in paradiso terre stri: scilicet belias et enoch qui venturi sunt in vltimis diebus vt conuertant corda patrum ad filios et filiorum ad patres. de q̄bus enoch est iā antiquus annorū sex mille et ampli⁹. Belias aut est annorū iā ferme duorū miliū et q̄dringētorū aut ampli⁹. s̄ nō magis effecti sūt veteres postq̄ ibi steterūt q̄ cū pmo illuc introducti sūt. nā si inueterascerēt ibi exītes: cū iāz enoch sit pluriū q̄ sex mille annorū: iā vltra oēm hūanā existimationē esset in corpore deficiens. et nō solū deficiens: imo iam penitus defecisset: si ibi in eo imutationes essent et deperditiones eius qd̄ est de veritate nature hūane q̄tum ad illam carnē que vocat⁹ caro fm̄ specie: q̄ tantū tēpus tot imutationes et deperditiones fieri exigeret q̄ in nullo homine fieri possent: q̄n ante illas factas moretur. Dōm ergo q̄ belias et enoch in paradiso terrestri existēt non veterascūt. i. q̄ nō sunt nunc magis senes q̄ die prima qua illuc introierūt. Utrum aut hoc fiat per ligni vite esūz cōseruantis ab oī corruptione intrinseca: aut p̄ aliquā aliā virtutē eis assistentē: alibi dicēdi erit s̄uenientior loc⁹. **C** Et aut ista differētia inter belias et enoch q̄ sunt nunc in paradiso terrestri et corpa nostra cū glificata fuerint: q̄ belias et enoch h̄ nihil veterescant aut aliquāliter imutent⁹: tñ mortales sunt et aliq̄ corrumpēdi: corpa autē glificata nec nunc corruptionē aut imutationē aliquā habēt: nec vnq̄ corrumpēda sunt nec corruptibilia. **I**tem est alia dīa: q̄ h̄ corpa belie et enoch non veterescāt fm̄ dispōnem corporalem. veterescūt tñ fm̄ etatem: q̄ pluriū annorū nunc est belias q̄ erat q̄n in paradysum est raptus: eodē modo enoch. s̄ sancti post iudiciū in corpib⁹ glificatis nō solum nō veterascūt q̄tum ad corporalem dispōnem: sed etiaz nec q̄tum ad etatem: q̄ post diem iudicij non erit tēpus cum cesset motus celoz⁹: et non erunt anni nec menses qui fiebant per motum corpoz⁹ supra celestium. et non solum nō erunt anni et menses et etates: sed etiam non erit aliqua tēporalis successio: q̄ tēpus est passio motus: et necesse est fundari in motu. vbi ergo nō est alius motus nō est tēpus. Sic erit post in vita eterna: q̄ non reperiet⁹ aliqua species mot⁹ in beatis. nō enim erit ibi generatio nec corruptio: h̄ iste non fuit p̄prie motus sed mutatiōes. nihil in vita eterna gignet qd̄ nō fuerat: et nihil corrūpetur qd̄ fuerat. nō est etiā ibi alteratiōis motus: quia alteratio fit per actionē qualitātū p̄marū actiuarū et passiuarū positarū fm̄ p̄portionē maioris et minoris ineqlitatis. sed in vita eterna erūt qlitates in tali armonia vt nulla fit in alterā actiua: ergo nō erit alteratio. etiam q̄ omnis alteratio fit cū quadā passione alterati. sed in beatis nō erit vlla passio: q̄ iam tēpus pleni gaudij est et nō meroris: quia absterget deus oēm lachrymā ab oculis sanctorū suorū: et nō erit amplius luctus et dolor nec vllus clamor: q̄n p̄iora transferūt vt p̄ Apoca. 7. c. **I**tem q̄ omnis alteratio fit ad accendēdā aliquā formā directe. et hec vt pficiat subiectū in quo fit alteratio. sed corpa glificata ita perfecta erūt q̄ iam nō recipiēt vllam alterā p̄fectionem: ergo nec alterabunt⁹. **I**tem alteratio est via ad generationē et corruptionē. ergo si corpa glificata alterant⁹ cōtingeret ea corrūpi. sed nūq̄ corrūpentur: ergo nec alterātur. **I**tem nō est in eis motus augmentatiōis q̄ est ad maiorez q̄ritatem: q̄ cum resurreximus reformabunt⁹ corpa nostra in statura quā in eternū tenere debebūt: et eodem modo nec minūet⁹ in quātitate: q̄ hoc nō fit sine magnis alterationibus quas in vita eterna esse impossibile est. **I**tem non fiet mutatio fm̄ locū: q̄ existentes beati in vita eterna in qua-

cūq̄ parte celi fuerint deū sibi p̄sentē habent q̄tum sufficit ad eoz beatitudinē. nec aliqd̄ vīq̄ est qd̄ ad eoz felicitatē necessarium sit ad qd̄ oporteat eos moueri. Cum igit nullus motus in vita eterna erit: patet nullū tempus ibi futurū. i. nullam successionem temporale. **S**ed sciendū q̄ ad hoc q̄ aliq̄ sit maioris etatis. i. pluriū annorū aut mensū q̄ ante erat: nō oportet solum q̄ sit in eo mot⁹ qui mēsetur tēpore: sed etiaz q̄ mēsetur tempore p̄sequēte motum celestē. nam dato q̄ cessaret omnis motus celoz⁹: et cessaret tempus qd̄ est mensura illi⁹ motus: tñ adhuc esset tēporalis successio in rebus. vt si aliq̄ curreret aut comederet vel scriberet: cū necesse sit istos actus habere partes quas impossibile est eē simul: oportet vt successio sit in eis quā mensurat tēpus. Eodē modo si aliqua res alteret⁹ aut diminuat⁹ vel augmentet⁹: etiaz si non moueat⁹ celum aliq̄: necesse est esse tēpus: cum ibi sit partiū succedentiū cōtinuatio. in his tamē oībus non est tēpus mensurans motum celi: cū nullus celum moueat⁹ ex hypothesi. annus aut⁹ vel dies: mēses hebdomade et hore nō sunt qd̄libet tēpus aut continēt qd̄libet tempus: sed solū sunt tēpus qd̄ mensurat motū celestem. nā mensura durationis motus solis a puncto in punctū circuli sui motu naturali est annus. eodē modo de mense dicimus q̄ est spatium quo sol p̄transit vnum signū aut fere. hora eodē modo est spatium quo sol p̄transit. i. 5. gradus egnociales. cessantib⁹ ergo istis motib⁹ non erit annus mensis dies aut hora q̄bus p̄prie distinguunt⁹ et fiunt etates. **E**rgo aliq̄ duraret in tēpore habens in se omnia genera motus. si tñ celum nō moueret quātocūq̄ durarent illi mot⁹: et iste viueret nō dicere⁹ vixisse vnā diem aut vnā horā: q̄ nūq̄ p̄transierat vnā diem aut vnā horā. **E**t si arguat⁹ de eo qd̄ habet Josue. 10. c. q̄n sol stetit cōtra gabaon et dicit⁹. stetitq̄ sol cōtra gabaon: et nō festinauit occumbere spatio vni⁹ diei. ergo dū sol stetit fuit vnā dies. **R**e spondet⁹ q̄ dū sol stetit nō transiit vnā dies aut vnā hora: quia dies et hora sunt mensura mot⁹ corpi solaris per se. sed tūc nō motū fuit corpus solare: ergo nec fuit dies aut hora. **E**t possit dici q̄ dato q̄ nō moueret sol: si tamē moti fuerūt alij celi: mouente eos pmo mobili esset vnā dies aut vnā hora: q̄ primū mobile rapiens oēs celos secū transiit a puncto in punctū motu perfecto in. 2. 4. horis. **S**ed dōm est q̄ tunc nec p̄mū mobile nec aliquod alterū celum motū fuit vt magis declarabitur super. 10. c. Josue. **D**ōm igitur q̄ nō fuit dies aut hora illud tēpus quo sol stetit immot⁹. fuit tñ tēpus: q̄ interim erat aliq̄ successio actionū et passionū nostrarū. non tñ erat tempus quo mēsuraret⁹ celū aut corpus solis: q̄ nō est tps mēsurans aliquā rez nisi fm̄ q̄ reperit⁹ in ea mot⁹. sed ablato motu fm̄ locū (siue vt forte meli⁹ dicam⁹) motū fm̄ sitū nō est in celo aliq̄ mot⁹. s̄ tūc adimebat⁹ mot⁹ celestis: q̄ si erat aliq̄ tps mēsurans corpa celestia. Aliis p̄z. i. q̄ in celo nō sit aliq̄ motus nec mutatio p̄ter motū loci aut sit⁹: q̄ nō gignit⁹ celū nec corrūpit⁹: iō nō est i eo gignatio nec corruptio. et nō alterat⁹ celū: q̄ nō sunt ibi qlitates actiue et passiue: q̄ corpa celestia nō suscipiūt peregrinas ip̄res fides vt ait Arif. 2. de celo et mūdo. nec ē in eis augmentatio aut diminutio: cū celū nūq̄ sit mai⁹ nec min⁹. **E**rgo q̄tū ad mēsurā istoz motū nō pōt eē tps in celo s̄ solū i mēsurādo motū locale vel fm̄ situm. s̄ (vt ponit⁹) tpe quo pugnāte Josue 5 reges quinq̄ stetit sol: steterūt et alia corpa celestia. ergo nō erat tunc aliquod tempus mensurans corpa celestia per se vel per accidens. **E**rat autem tempus mensurans res naturales cum in eis sit continuus motus alterationis aut aliquis alius: potissimē q̄ tunc erat motus localis magn⁹. i. ip̄etus bellantiū iudeorū cōtra q̄nq̄ reges. **E**t quādo dicit⁹ in lra Josue. 10. c. nō festinauit sol occubere spatio vnus diei. nō dicit⁹ q̄ sol stetit vnā die sed spatio vni⁹ diei: q̄ tantū fecerūt hebrei dum sol stetit: q̄tū poterant facere toto tēpore vnus diei artificialis. **E**t hoc sequitur correlarie q̄ iudei et alij amorrei cōtra quos pugnabant iudei non vixerāt pluribus horis q̄n bellum finitū est. qd̄ durauit spatio vnus diei et amplius q̄ q̄n inceperāt. qd̄ p̄z q̄ hora sunt p̄ motū solis cum pficit. i. 5. gradus egnociales: aut per motū p̄mi mobilis. sed tunc nihil horū mouebat⁹. ergo non erat hora aliqua. et si vīq̄ nunc durasset illa statio solis nō trāfisset aliqua hora nec. 4. pars hore. et tñ trāfissent multe hominum durationes et generatiōes. (Scriptisq̄ in tabulis verba federis). **I**stud verbū scriptū nō refertur ad moysen: q̄ ipse nihil scripsit in tabulis lapideis. sed refert⁹ ad deū vt supra in p̄ncipio. c. probauimus. (Verba federis). Dicunt⁹ verba federis hic decem p̄cepta: q̄ per ea vel in eis pepigit⁹ deus fedus cum israel in oreb⁹ vt p̄z supra. 19. et. 24. c. **N**on tñ est putandum q̄

Exodus * Abulensis.

B
Si cessaret
mot⁹ celoz⁹
et tps: adhuc
tñ eēt successio
sp̄ialis.

Cessate motu
corporū
celestiū non
eēt ann⁹ nec
mensis nec
dies nec hora.

C
Obiectio.
Ristio.

Alia rñ.

Celū nō h̄z
aliquē motū
p̄ter motū
localē.

D
Correlariū

ista sint illa verba de qbus dicebat supra immediate. scribe tibi verba hec qbus tecum et cum israel pepigi fedus: quia illa fuerunt pcepta que habita fuerunt in hoc. c. Et p hoc nō esse incōueniens: quia multoties deus pepigit fedus cum israel sicut supra declarauimus. fuit ergo vñū fedus factū q̄tum ad pcepta

† decalogi: et aliud q̄tum ad ista ceremonialia. (Cumq̄ descēderet de mōte). Dic pñs q̄rtū. f. legis iterare p̄mulgatio. (Lūq̄

† descenderet moyses de mōte synai). In ipso. n. mōte erat oīa do deum p peccato populi et tabulas acceperat. nūc vero oib⁹

† erpletis descēdebat. (Tenebat duas tabulas testimonij). f. pōtās eas in manu sua sicut portauerat alias piores vtraq̄ ma-

† nu vt Deutero. 9. c. (Ignorabat q̄ cornuta esset facies ei⁹). i. q̄ emitteret radios tanq̄ cornua. nam sicut cornua de facie p-

Radij for-
tes cornua
vocat.

Lra be-
breca.

Opio q̄daz
de cornuta
tiōe moyfi.

Lōfutio.

† Qñ moyf
accepit ra-
dios lucis i
facie.

§

cedunt a facie: ita de facie moyfi pcedebant radij magni fulgoris. et non vocantur glibet radij cornua: sed solum radij fortes q̄ videntur esse tanq̄ aliqd durū natum de cute. et ita erat in vultu moyfi: q̄ illi radij erant ita intēsi in luce q̄ videbantur quasi q̄dam lucis cumuli pdeutes de cute aperiēdo eam. vnde in bebreo dicit (charan hoz). i. cornu de cute. Nec aut cornua vocat apls gloriā vultus moyfi vt p. 2. ad Lozin. 3. c. cum dicit q̄ si ministratio mortis formata in lapidib⁹ fuit in gloria: ita vt nō possent filij israel intrēdere in facie moyfi ppter gloriā vult⁹ eius que euacuat. 2c. De ista cornutatiōe moyfi q̄dam rabbi in sci⁹ valde dicit q̄ facies moyfi fuit cornuta. i. defecata sicut cornu. et hoc q̄ 40. dieb⁹ et 40. noctib⁹ panem nō comederat: aquam nō biberat: et ita ossa faciei eius macie cōficiēte nuda erant sola cute contexta vt acuta velut cornua viderent. Et cuq̄ dicit. f. q̄ aaron et pñces israel fugerūt timentes accedere ad moysen ppter cornutā faciem eius. dicit q̄ hoc erat: q̄ facies moyfi macie et pallore pfecta: ita cūctis erat horribilis q̄ fugiebant ab eo vt nō viderent. C. S. iste in sci⁹ ita irrōdabiliter loquit q̄ redargutione nō indiget: cū ipse seipm redarguat. Nā si moyses stans cū domino patiebat aliquem defectū corporis q̄ nō comederat nec biberat: non solū facies eius esset ita macilenta: sed etiā a multis ante dieb⁹ mortu⁹. non enī posset sine cibo et potu. i. s. oīs nāliter agere. Si autē nullū defectū patiebat deo operante: nō solum nō moreret: sed etiā nec vult⁹ eius

† villo modo imutaret deficiēdo in maciē tam horridā. (Ex cōsilio sermonis dei). i. q̄ loquebat cum deo: et ibi radios lucis induerat. fuit autē hoc quādo moyses intrauit in foramen petre: et trāsiit coram eo corpus illud lucidū valde: cuius anteriora moyf nō vidit nec videre potuisset: sed posteriora cōtēpla tus est vt p. pcedēti. c. Et q̄ ad huc posteriora erāt tā lucida vt oculi mortaliū maiorem lucē tolerare nō possent: non solū eaz vidit: sed etiā ab ea radios recepit. Nec est sensus q̄ ideo q̄ locutus fuit cū deo facies eius suscepit radios: q̄ etiā alia vice cū deo locutus fuerat q̄ accepit pmas tabulas: sed nō fuit cornuta facies eius. fuit ergo hoc: q̄ in ista secūda vice ostēdit ei⁹ de⁹ corpus illud lucidū valde q̄ nō oīderat alia vice. (Ignorabat q̄ cornuta eēt). 2. facies moyfi suscepit radios cornutatione: in mōte: tñ non sciebat se habere hāc lucē: quousq̄ populares vidētes faciem eius cornutā recesserūt ab eo. et hoc quia radij eribāt de facie moyfi: et terminabant ad alias res. et q̄ nō potest aliq̄ videre ea que sūt in vultu suo nō poterat videre cor nua lucis. alij autē videbant: q̄ terminabant illi radij ad oculos eorum. Potuisset tñ moyses per se videre illam radiozū cornutationē si habuisset speculū in quo respiceret: q̄ sic aliq̄ videt in speculo vultū suū et notas q̄ i eo sūt: ita videret moyf fulgorē vult⁹ sui: q̄ terminaret in speculo et repñtaret oculis ei⁹.

† Quare facies moyfi non fuit prima vice cum in monte ascēdit cornuta sed in secūda. Questio. 25.

¶

Querunt alig quare facies moyfi nō fuit cornuta prima vice qñ ascendit in montē pro pñmis tabulis sicut in ista scōa. C. Aliq̄ respondēt q̄ moyses in pma vice nō habuit ita claram cognitionē de deo sicut in secūda: ideo ad designādū hoc dedit ei cornua lucis. C. Alij dicunt q̄ factū fuit vt populus q̄ per idolatriā peccauerat: cum magis timeret et haberet in reuerētia. C. Ra. sa. dicit ideo factū esse: q̄ domi nus posuit manū suā super oculos eius vt p. in fine pcedentis. c. et ex cōtactu facies eius resplēdit. C. Istaz rñsonū pma est indifferēs. nec enim multū videt adaptari. nec rursus videt cōtinere aliq̄ incōueniens. C. Scōa nō stat quēnter: quia si ideo radij dati sunt: vt magis timerēt eum idolatre: debuisset potius apparere facies eius cornuta prima vice q̄ scōa: q̄ in pma vice populus idolatrauerat: et erat ludendo et choreādo coram vitulo quādo descēdit moyses: et accēsus magno furore

Rñ. aliquo
rum.
Alia rñ.

Opi. ra. sa.

Lōfutat. 1.
rñsonis.
Lōfuta. 2.

occidit. 23. milia eoz. magis ergo tunc debuissent radij ineffe vultui moyfi q̄ postea: q̄ cum descēdit in secūda vice nō puni uit populū: quia iam peccatū dimissus erat: pzo quo ipse ad oīminū ascenderat. C. Tertia rñ. f. ra. sa. nō conuenit: q̄ ipse pcedit ex quodā fundamēto valde rustico. f. q̄ deus haberet ibi corpus et esset valde lucidū: et posuisset manū illius corporis super facie moyfi: ex quo cōtactu redderet vultus eius clarus. S. hoc falsum est: q̄ vt declarauim⁹ pcedenti. c. non posuit manū illius corporis lucidi deus super facie moyfi: siue super foramē petre. sed fuit illa manus quedā nubes obscura posita super foramen petre: donec trāfiret facies illius corporis lucidi: vel nihil moyses videret. si autē fuisset illius corporis man⁹: cum illud corpus ita lucidū esset manus quoq̄ valde lucida esset: et sic tantaz lucem moyf videret posita manu super oculos eius: sicut cū auferret manus. q̄ falsum est: q̄ tunc nihil cause esset q̄ manus poneret super oculos moyfi: et postea tolleret ad vidēdū posteriora corporis transeūtis. C. Dm ergo q̄ hic querūtur duo. Primū quare ille splendor datus fuerit vultui moyfi. Secundū quare magis in scōa vice q̄ in pma. C. Ad pñm rñdetur q̄ deus voluit dare moyfi istaz lucem in facie in signū specialis amoris: quia de⁹ diligebat spāliter moysen super omnes qui pcesserāt eum: ideo dedit ei quoddā pñlegiū q̄ nulli vnq̄ cōtulerat. patet hoc q̄ dicit supra pcedēti. c. inuenisti enim gratiā coram me: et teipsum noui ex nomine. C. Alia ratio est: q̄ moyses petierat vt deus ambularet cū eis et remitteret iniquitates eoz: faceretq̄ eos tales vt amplius non peccaret: cū dicit supra in lra. si inueni gratiā in conspectu tuo domie: obsecro vt gradiaris nobiscū: populus enī dare ceruicis est: et auferas iniquitates nostras atq̄ peccata nosq̄ possideas. deus aut voluit hoc facere obligās populū ad quedā pcepta. et q̄ forte non oīstaret populo q̄ deus volebat pcedere eos: si solū moyses dixisset: q̄ iste populus semper ab initio fuit dure ceruicis nō assentiēs his que dicebant q̄ credere oporteret nisi signa fierent vt patet. i. ad Lozin. 1. c. f. iudei signa querunt: greci autē sapientiā. voluit ergo deus facere miraculū per q̄ crederent q̄ deus volebat pcedere eos. et istud miraculū fieri debebat in ipso moyse vt assentiret verbis eius. et fuit istud miraculū cornutationis vultus sui. vt quasi in illo fulgore deus testimonij phiberet his que dicerent a moyse. Et patet hoc q̄ immediate post petitionē moyfi subiungit hoc in signum cōcessionis diuine cum dixit deus. ego inibo pactū vidētib⁹ cunctis: signa facias que nūq̄ visa sunt super terrā. nec in vllis gētib⁹: vt cer nat populus iste in cuius medio es opus oīi terribile q̄ facturus sum. C. Item dedit oīs moyfi istam cornutationē vultus vt in reuerentiā magna habere. nam tantus erat fulgor faciei eius q̄ ad eū accedere nō poterant nec loqui ei. C. Itē dabat deus istum fulgorē ad honorem legis: vt lex illa valde honorata crederet: cuius minister radios fulgoris de facie emittebat. C. Scōm erat q̄re magis in scōa vice isti radij ei dari sūt q̄ in pma. Ad q̄ rñderi potest q̄ iste fulgor fuit in facie moyfi ex visu oīi. f. qñ vidit illud corpus lucidū q̄ tranfuit ante eū: tñ enim fuerūt radij ipressi vultus eius. sed ista apparitio fuit facta in secūda vice et nō in pma. ergo in scōa debuit dari cornutatio faciei. C. Item fuit data ista cornutatio in signū approbatiū pacti domini cū moyse. f. q̄ deus pmittebat q̄ dirigeret israelitas in via pcedendo eos per seipm. sed ista pmissio fuit facta in scōa vice: q̄ tunc rogauit moyses q̄ pcederet deus israel in via et non in pma vice vt p. in pcedenti. ca. et in isto. ergo in ista vice debuit dari cornutatio faciei et nō i pma. C. Itē iste fulgor faciei moyfi dabat ad honore legis quaz ferebat. f. lex quā pmo ferebat in tabulis nō profuit: quia fracte fuerūt tabule. scōe autē tabule manserūt. ergo dari debuit cornutatio in scōa vice. hec rō assumit ex fundamēto verbor apli. 2. ad Lozin. c. 3. vbi splendorē vultus moyfi dicit gloriā illius legis que tunc data est. C. Item deus volebat honorificare populū suū inter ceteros populos sicut petierat moyses supra pcedenti. c. f. vt glorificemur ab oībus populis q̄ sunt super terram. sed in pma vice cum moyses descendit de mōte deus erat irat⁹ populo q̄ coluerant vitulum: et tunc actualiter colebāt. ergo nō debuit eos tunc honorare sed potius penis afficere. In scōa autē vice erat deus recōciliat⁹ populo pñcis moyfi vt patet in isto ca. et pcedenti et Deutero. 9. c. ergo in scōa vice dare debuit hūc honorem vt faceret pñcipem eozū radijs refulgentē.

Quanto tpe durauit fulgor in facie moyfi. Qd. 26. Queritur circa hoc de ista cornutatione faciei moyfi quāto tēpore durauerit. i. vtrum iste fulgor immediate

Lōf. ep.
Ra. sa.

B
Qñ vult⁹
moyfi in
cidus fa-
ci⁹ fuit.
Rñso.
Rō. 1.

Scōa.

¶
Qñ i se
cūda vi-
ce radij
luminosi
in facie
moyfi da-
ti sunt.
Rñso.
Rō. 1.

Scōa.

Tertia.

Quarta.

Exo. 27

21

Quia moyses
posuit vela
me sup vul
tu finito f
moē quem
habuit ad
populū.

et de vestib⁹ aarō et de ritu secretatiōis eoz. q̄ oīa sup̄a hñtur a
p̄ncipio. 2. c. vñq; huc. (Impletisq; fñdib⁹ posuit velamē sup
faciē suā). Locutusq; fuit corā eis oīa q̄ retulim⁹: et hoc nudata
faciē et apparente fulgore: et postq; cōpleuit log cooperuit faciē
suā. Cui⁹ cā: aliq; eē volūt: q̄ tūc p̄mū cōgnit faciē suā eē
cornutā: et oportebat eā velari ne splēdor ei⁹ itūctū oculos ver
beraret. Magis tñ vñ q̄ an hoc cognouisset faciē suā cornutā
s. qñ recedebat ab eo p̄ncipes pp̄ radios ei⁹. non est. n. vñsile q̄
ipse tūc nō q̄reret ab eis q̄re recederet ab eo si nesciret cām q̄
recederet: cū alia nō cōsueuissent recedere ab eo. cū dñ aut bic q̄
operuit faciē postq; locut⁹ est. in quo inuit⁹ q̄ cū loq̄bat⁹ erat fa
cies ei⁹ p̄ta. Lā erat q̄ decebat q̄ moyses aliqñ vultū suū lo
quēs tegeret et aliqñ aperiret. nā q̄ radij ei⁹ offendebat oculos
intuētū decebat cooperiri cū loqueret⁹ eis. Etia q̄ nō erat cō
ueniēs q̄ isrlite videret oī tpe radios illos gl̄iosos vult⁹ moysi:
occulit tñ q̄ aliqñ videret. et h̄ in p̄ma locutiōe qñ venit de mō
te: tñ q̄ si nūq; vidissent attēte radios illos faciei moysi nō po
tuisent indicare de gl̄ia vult⁹ eius: nec existimare q̄tū de⁹ euz
honorauerat. nā dato q̄ p̄mo vidissent faciē moysi cornutā: tñ
offensū radij ei⁹ nō potuerūt attēte cōsiderare illū fulgorē. nūc
aut q̄ moyses sedebat cū eis loquēs poterāt distincte cōsidera
re q̄tū vellēt. Fuit et tūc scā reuelatio vult⁹ vt aspiciētes tātū
fulgorē i maiori reuerētia hñent ea q̄ vicebant a moysi ex pre
sei. in alijs aut vicib⁹ qñ loq̄bat⁹ moyses ad ppl̄s tegebat faciē
suā ne aspiciētes offenderent in lumie vult⁹ sui. (Nō igressus
ad dñs). Ingredi dicebat ad dñs: cū igrediebat⁹ in tabnaculū il
lud pū q̄b tēderat ex castra. de quo veni fuit. c. p̄cedēti. vel
postea cū igrediebat⁹ in tabnaculū magnū scō illo: q̄ sepe igre
diebat⁹ in illō ad cōsulendū dñs: vt p̄ Nu. 7. c. in tabnaculo et
puo posito extra castra de⁹ eē dicebat: q̄ sup illō sedit gl̄ia dñi
in colūna nubis vt p̄ c. p̄cedēti. scō postea sedit sup alterū tab
naculū magnū vt p̄ Nu. 9. c. (Et loquēs cū eo). Qñ i
trabat i tabnaculū itrabat ad loquēdū cū dñō vt p̄ Nu. 7. c. cū
dñ. cūq; vellet moyses cōsulere oraculū igrediebat⁹ tabnaculū il
lud: vñ et loq̄bat⁹ ei. (Auserebat donec exiret). Lā est q̄ cū
vult⁹ moysi eēt fulgēs: et fulgor ille eēt aliqd pulchrū nō debet
opiri: s. p̄tū apiri. si at opiret⁹ erat pp̄ infirmitatē oculoꝝ itūe
tū. s. corā deo nō subsistebat aliq̄ talis cā. q̄ nō erat tegendus
vult⁹ corā dñō. (Et tūc loq̄bat⁹ ad filios isrl̄). s. qñ exibat de
tabnaculo de cōsulēdo dñs. (Oīa q̄ sibi fuerāt ipeata). Moy
ses itrabat cōsulēdo dñs: s. qñ p̄p̄s i aliq̄ dubitabat aut qñes
populariū eū dubitare faciebāt. scō p̄p̄s i qñe filiaz salphaad vt
h̄ Nu. 27. c. in q̄ nesciuit rñdere moyses donec cōsuluit dñs. si
ue qñ ipse moyses p se dubitabat i aliq̄ re: et tūc rñdebat ei de⁹
qd agēdū eēt: et ipse veniēs ad isrlitas rñdebat eis qd de⁹ dñer
minasset aut fieri iussisset. (Qui videbat faciē egrediētis moy
si cornutā). Qñ moyses egrediebat⁹ d tabnaculo an dñs nō po
nebat velamē i faciē: isrlite at expectātes eū ad portā qñ egre
deret videbat vultū ei⁹ sine velamēte rñfulgētē. et tūc moyses re
sumebat velamēne offēderet oculos eoz. C In h̄ at qdā
vñt de isto fulgore moysi q̄ nō erat sp̄ in faciē moysi: s. aliqñ tot
lebat⁹ et aliqñ ierat. s. q̄ cū moyses abulabat iter isrlitas nō erat
fulgor in faciē ei⁹: et cū itrabat ad dñs resumebat illū fulgorē: et
tūc cū loq̄bat⁹ ad eos opiebat faciē suā q̄ rñfulgebat. C Et ista
fina satis ueniēs ē. nā qñ moyses vulgariter loq̄bat⁹ cū popu
larib⁹ cōicando eis nō erat aliqd cāe q̄ ille splēdor existeret in
vultu ei⁹. nā si sp̄ existeret nō haberet i magna reputatiōe. Etia
q̄ ueniēs erat vt distātia eēt iter locutiōne quā moyses ex pre
sei cū popularib⁹ hēbat: et iter illā quā hēbat vulgariter collo
quēdo. Etia q̄ h̄ maxime cōprobabat eā a deo illū fulgorē cū
sp̄ renouaret ex collocutiōe dei. qd nō sic apperet si sp̄ iussisset:
q̄ posset aliqñ existimare h̄ iesse sibi a cōplexiōe vel ex aliq̄ i
mutatiōe scā i eo scō tūc aliquid qñ subito fieri barbarū ex ti
more vel alia passiōe. vel sicut tūc aliquid subito fieri canū p̄
ter exigētiā etatis: et manet postea iste forme. cū aut iste fulgor
tolleret moyses cōicāte vulgarib⁹: et postea rediret eodē itraē
corā dñō: satis notū erat h̄ fieri ex opōne sp̄ali dñi. i quo maiore
moysi tribuebat auctas. (Sed opiebat ille rursus faciē suā).
Ne pateret oculi intuētū reuerberati a radijs ei⁹. s. (Qñ loq̄ba
tur ad eos). i. si post illā apparitiōne rediret ad loquēdū isrlitis.
C Quānis ista supradicta sūt vñsilia: vñ tñ nō sūt q̄ ex lra
inuit⁹ nō tollebat⁹ fulgor ille a faciē moysi: ita q̄ postea rediret.
s. p̄tū dñi q̄ aliqñ suscipiebat augmētū: vt reformabatur. s. dñs
est q̄ postq; eē cepit i vultu ei⁹ sp̄ fuit donec mortu⁹ ē. Et p̄ q̄
dñ in lra q̄ qñ redibat moyses vt apperet corā dñō tollebat ve

lamē de vultu suo. q̄ op̄s q̄ an h̄ hēbat fulgorē faciei: nō eēt
op̄ tegere vultū. s. nō sp̄ qñ moyses itrabat ad dñs: veniebat
de loquēdo filijs isrl̄. q̄ nō solū facies moysi erat cornuta: qñ loq̄
bat⁹ cū dñō: et qñ loq̄bat⁹ pp̄lo egrediēs a dñō. q̄ dñs q̄ p̄ter h̄
facies moysi erat cornuta. C Itē qñ moyses itrabat ad dñs hē
bat faciē fulgidā: cū dñs q̄ tūc auserebat velamē de faciē sua
q̄ nō recipiebat fulgorē noniter qñ itrabat ad dñs: s. hēbat. sed
nō erat dñdū aliud tps in quo fulgorē recuperaret si recuperatu
r⁹ erat nisi qñ igrediebat⁹ ad dñs: s. tūc nō recuperabat: q̄ hēbat.
q̄ sp̄ hēbat nō p̄dēdo. C Itē q̄ dñs h̄ in lra q̄ moyses opiebat
vultū suū. s. qñ loq̄bat⁹ ad filios isrl̄. i. q̄ postq; exibat a dñō: si
cōtingeret eū loq̄ filijs isrl̄ opiebat vultū suū. ex quo inuebat⁹ q̄
aliqñ egrediebat⁹ a dñō et nō loq̄bat⁹ filijs isrl̄: et tñ hēbat faciē
cornutā et nō opiebat eā: s. qñ veniebat ad loquēdū illis opie
bat faciē suā. erat igi⁹ aliq̄ tpa i q̄b⁹ moyses nec erat corā dñō
nec corā filijs isrl̄ loq̄bat⁹: et tñ hēbat faciē cornutā. Dñs igi⁹
q̄ facies moysi sp̄ fuit fulgēs postq; cepit. C S q̄res q̄ mo
yses tegebat faciē suā corā filijs isrl̄. Rñdebis forte q̄ iō facie
bat q̄ nō poterāt isrlite itēdere i faciē ei⁹. Et h̄ vñ est. C S
adhuc nō solū q̄rē q̄ nō itēdebat i eā: s. q̄ erat tāta lux vt nō
posset itēdē. C Et ad h̄ p̄rñderi scō sup̄a rñdebat. S. p̄ter
h̄ ē et alia rō potissima in h̄ q̄ forte alicui videbit⁹ allegorica: cū
tñ sit lralis: q̄ aliqñ ista vidēt cōcidere vt declarauim⁹. s. 1. 2.
c. i p̄ncipio. et q̄ lex vt⁹ cōtinebat i se legē nouā: et ita erat sa
cra illa velata i cortice lre vete. testis: q̄ h̄ ipa in se clara fuit: tñ
iudei nō respiciebat ea sine velamēte: cū solā corticē ituebat⁹. ad
lucē at illā noui test. latēris oculos attollere nō poterāt. h̄ inuit
Apla. 2. ad Cor. 3. c. dicēs. et sic moyses ponebat velamē sup fa
ciem suā vt nō intēderet filij isrl̄ in faciē suam: sed obruti sūt
sensus eoz vsq; in hodiernū diē velamē idipsum in lectiōe ve
teris test. manet nō reuelatū: qñ in xpo euacuāt⁹: sed vsq; in ho
diernū diē cū legi⁹ moyses velamē est positū sup cor eoz: et
cum aut ouerū fuerint ad dñm auferet⁹ velamen.

Capitulum. xxxv.

Sic congregata oī turba filioꝝ is
rael dixit ad eos. Hec sūt q̄ iuss
it dñs fieri. Sex dieb⁹ facietis
op⁹. Septim⁹ dies erit vobis
scūs: sabbz et reges dñi. Qui fe
cerit op⁹ i eo: occidet. Nō succēdetis ignē i
oib⁹ habitaculis vñs p̄ diē sabbī. Et ait moy
ses ad oēz cateruā filioꝝ isrl̄. Iste ē fmo quē
p̄cepit dñs: dicēs. Sepate apō vos p̄mitias
dñō. Oīs volūtari⁹ et prono aīo offerat eas
dñō. Aurū et argētū et es: hyacinthū et purpu
rā: coccūq; bis tictū et byssū: pilos caprarū:
pellesq; arietū rubricatas et hyacinthinas: li
gna sethim et oleū ad lumīaria cōcinnāda: et
vt p̄ficiat vnguētū et thymīama suauissimū:
lapides onychinos et gēmas ad ornatū sup
hūeralis et rōnalis. Quilq; vñm sapiēs ē ve
niat et faciat qd dñs i perauerat: tabnaculū. s.
et tectū ei⁹ atq; opimētū: anulos et tabulata cū
vectib⁹: et paxillos et bases: arcā et vectes p̄pi
tiatoriū: et velū qd an illō oppādīt: mensā cū
vectib⁹ et vasis et p̄pōnis panib⁹: candelabrū
ad lumīaria sustētāda: vasa illi⁹ et lucernas et
oleū ad nutrīmēta igniū: altā thymīamatis:
et vectes et oleū vñctiōis et thymīama ex aro
matib⁹: tētoziū ad ostiū tabnaculū: altare ho
locasti et craticulā ei⁹ enēā cū vectib⁹ et vasis
suis: labrū et bases ei⁹: cortinas atrij cū colū
nis et basib⁹: tētoziū in forib⁹ vestibuli: paxil
los tabernaculū atrij cūz funiculis suis: vesti

menta

Scōa.

Tertia.

L

Petitio.
Qñ moy
ses tege
bat faciē
suā corā
filijs isrl̄.
Rñsio.
*Petitū
Qñ erat
tāta lux
in faciē
moysi vt
nō posset
in eū filij
isrl̄ in
tendere.
Rñsio.

Oblatio
p fabri
catiōe ca
bernaculi.
s. 2. 5. 8

...
...
...

Exo. 28

21

An fulgor
ip̄ eēt i vul
tu moysi.
Rñ. aliquo
rum.

Exortatio
rñsiois.
Doct. p̄f.
Rñ. 1.

menta quorū vsus est in ministerio sanctua-
rij. Vestes aaron pōtificis ac filiorū eius: vt
sacerdotio fungant mibi. Egressaq; omnis
multitudo filiorū israel de conspectu moy si:
obtulerunt mēte promptissima atq; deuota
primitiās dño: ad faciēdū opus tabernaculi
testimonij. Quicqd ad cultū et ad vestes san-
ctas necessariū erat: viri cū mulieribus p̄bue-
runt armillas et in aures: annulos et dextralia.
Omne vas aureū in donaria domini separa-
tum est. Sigs hēbat aurū: hyacinthū et pur-
puram coccūq; bis tinctū: byssum et pilos ca-
prarum: pelles arietum rubricatas et hyacin-
thinas argenti et auri erisq; metalla obtule-
rūt dño: lignaq; sethim in varios vsus. Sed
et mulieres docte que neuerāt dederūt hya-
cinthū purpurā ac vermiculū ac byssum et pi-
los caprarū: sponte ppria cūcta tribuentes.
Principes vero obtulerūt lapides onychi-
nos: et gēmas ad suphūerale et rōnale. Aro-
mataq; et oleū ad luminaria cōcinnāda et pre-
parandū vnguentū ac thymīama odoris sua-
uissimi cōponendū. Omnes viri et mulieres
mente deuota obtulerūt donaria: vt fierent
opa que iusserat dñs per manū moy si. Cun-
cti filij israel volūtaria dño dedicauerunt.

Agitur. Descripta ablatione impedimēti cōstructionis ta-
bernaculi: qđ acciderat ex adoratione vituli: hic
redit legislator ad enarrandā cōstructionē sanctuarij. Et di-
uidit in duo. Primo agit de quadā p̄ua dispōne. Scđo agit
de tabernaculo et totius sanctuarij fabricatiōe in p̄ncipio sequē-
tis. c. P̄ua in duas: qđ p̄mo agit de mēte cōgregatiōe. Scđo de
artificū electiōe ibi. (Dixitq; moyses.) Circa p̄mū. (Agit
cōgregata.) Volēs moyses mādare fabricatiōē sanctuarij fi-
lij israel p̄posuit de obseruatiōe sabbati: ne forte putarēt filij
israel se solutos ab obseruatiōe sabbati cū talia opa ad deū p̄-
nerēt. et istū eundē modū tenuit deus in mādādo moy si qđ de-
nunciaret hec filijs israel vt p̄. 3. 1. c. huius ordo mutatus: qđ
deus mādatis oibus qđ p̄tinebāt ad sanctuarij cōstructionē: in fi-
ne cōclūsit mādātū in obseruatiōe sabbati. hic autē moyses p̄po-
suit sabbati obseruatiōē. (Cōgregata oī turba filiorū israel).
Dixerat. n. s. qđ qñ Aaron et principes synagoge viderunt faciē
moy si cōmutā timuerūt accedere ad eū: si postea vocauit eos:
et nō solū accefferūt ip̄si: sed et oēs filij israel vt p̄. 3. in fine p̄cedē-
tis. c. et recte fuit hoc factū congregata tota turba: qđ illud p̄ce-
ptū p̄tinebat ad totū populū. s. qđ offerret aurū et argentū et alia
necessaria ad cōstructionē sanctuarij sed hoc nō poterāt facere
nisi denūciarent eis ista mādāta. ergo debuerūt dici cōgrega-
ta multitudo filiorū israel. (Hec sunt qđ iussit dñs fieri). Pre-
mittit hoc vt credāt se obligatos ad faciendū ea qđ sequunt: qđ
auctoritas mādātis dei eos astringit. (Ser oieb? facies opus).
Cōputādo dies a p̄ma die hebdomade qđ est dies vñica. (Fa-
cies opus). Tā opus qđ ad vos p̄tinet: qđ opus qđ p̄tinet ad deū
s. opus tabernaculi. (Septimū dies erit vobis sanctus). i. repu-
tabit apud vos sanctus. s. applicatus ad cultū dei: qđ sicut alios
dies actiōibus vñis applicatis: ita hunc diē dño applicare de-
betis. (Sabbatū et reges vñi). Ista duo idē sunt. vocat reges
vñi: vel qđ deus regit in die illa ab oī ope qđ paratur: et nos
ob hoc regescere debemus. Vel reges vñi. i. requies illius diei
debet applicari deo: qđ h̄ in illa die gescamus a negociis et labo-
ribus nñis: nō oī ista reges applicari ad corporale vñiciā s̄ ad
occupationē in dei laudibus et cōsideratione eius. (Qui fecerit
opus in eo). Qđ sit opus p̄bitū i sabbatū determinat. Leni.
23. c. s. oē opus tā seruile qđ nō seruile. quō tñ liceat aliqd face-
re in sabbato et qđ sit illō dictū fuit. s. 12. c. (Occidet). i. mādō
qđ occidat. s. p̄ iniam iudicij: si cōstiterit aliqū fuisse opatū in

eo: vt p̄. Nu. 15. c. de boie qđ fuit inuētus colligēs ligna in sab-
bato. (Nō succēdetis ignē i cūctis tabernaculis vñis). Erat. n. +
vetitū eis facere aliqd opus in tabernaculis suis: qđ nec facere
aliqd ad cibū poterant. sed in die pasche azimorū: qđ erat mino-
ris obseruatiōis dñi spāliter qđ nihil facere poterāt p̄ter ea qđ ad
cibū p̄tinent vt p̄. 3. 12. c. in sabbato autē nō poterāt. et qđ ignis
succēdebat ad parādū cibos mādabat qđ nō accēderet ignis.
C Sed circa h̄ Rab. abraā abenayra dicit qđ nō licebat in sabba-
to accēdere ignē ad parādū cibos: sed licebat accēdere ad ca-
lesaciendū si vigeret frigus: qđ hoc nō est sicut in alijs cāis. s. in
apparatiōe ciborū: cū cibi apparari possint ex alijs diebus. s. in
die p̄cedēti. et p̄ hoc alij rabbini dissēntēs voluerūt p̄po-
nunciare hereticū: et s̄ eū quendā libellū ex noīe sabbati cōpo-
suerūt fingētes p̄sonā sabbati: qđ sabbatū cōtra eū loqueretur.
(In cunctis tabernaculis vñis). Noīe tabernaculorū nō exp̄i-
mit tabernaculū vñi: qđ i sanctuario ignis accēdebat cū i atrio
ei? quotidiē sacerdos fouere debet ignem apponēs ligna vt p̄.
Leui. 6. c. cū dñs ignis i altari meo semp ardebit: quē nutriet sa-
cerdos subiiciēs ligna mane p̄ singulos dies. et nō solū hoc sed
etiā multa alia licebat fieri in sanctuario qđ nō liceret fieri in ali-
quo alio loco. sicut iugulare victimas et decoziare et coquere et
lauare intestina: et cetera opa carnificū qđ p̄tinebāt ad sacerdo-
tes imolātes: et oīa opa coquorū qđ p̄tinebant ad offerētes ho-
stias pacificas qđ coquebāt eas et comēdebāt partes earū in loco
sancto. et fiebāt iste oblatiōes nō solū in alijs diebus sed et in
sabbato. christus tñ arguēs s̄ phariseos de obseruatiōe sabba-
ti solū exp̄ssit de his qđ faciebāt sacerdotes in sanctuario dicēs.
sacerdotes in tēplo sabbatum violant et sine crimine sunt vt p̄.
Mat. 12. c. (Per diē sabbati). Aliq dicef voluerūt ex h̄ qđ
nō licebat accēdere ignē in die sabbati ab ortu solis vsq; ad oc-
casum: et tñ in nocte sabbati licebat hoc. Et hāc positiōē tenuit
Ra. abraā abenayra rñdendo ad illū iudeū qui s̄ eū arguebat.
Sed in hoc irrōnabit locut? est. qđ Leni. 23. c. a vesp̄ra in ves-
p̄ra celebrabitis sabbata vñra. Ad hoc autē ipse rñdet qđ so-
lum dñs de die p̄pitiatiōis: qđ dñs ibidē in lra. die nono mensis
a vesp̄e vsq; in vesp̄rū celebrabitis sabbata vñra. C Sed hoc
nō solū est de illo die sed et de oibus alijs: cū dies vnus dicat
nox et dies: et nō solū dies artificialis. aliqñ daref qđ cū nō sit
nox sabbati de obseruatiōe sabbati qđ et in nocte sabbati pos-
sent facere oīa opa. s. hoc nullus cōcedit nec ipse abenayra hoc
diceret. C Itē si solū cōputaret dies artificialis in obseruatiōe
ne festorū et nō nox eius: cū deus mādauerit qđ septē diebus nō
comederet fermentatū poterāt comedere in noctibus eorū. sed
falsum est: qđ dñs. 12. c. 1. mense. 14. die mēsis ad vesp̄rū co-
medetis azima vsq; ad diē. 21. eiusdē mēsis ad vesp̄rū. C Et
si forte aliqñ rñderet qđ appellatiōe dierū nō cōprehēdunt no-
ctes: sed hic est spālē: qđ nō vñt dies sed oīs tps limitatū. s. a
vesp̄ra. 14. diei vsq; ad vesp̄rā. 21. C Dñm qđ falsum est: qđ
ponunt dies qbus abstinere debeāt a fermentato. nā postq; po-
situm fuisset illud spatiū in quo deberēt abstinere a fermentato:
subiectus fuit numerus dierū cū dñs. septē diebus fermentatū
nō inueniet in vñis. et sic idē dixit esse septē dies qđ
spatiū totū interceptū inter vesp̄rā. 14. diei et 21. 2. Deut. 16.
c. ponif. nō inueniet fermentatū in oibus terminis tuis septē die-
bus. et nō ponif aliqđ alia limitatiō qđ p̄ septē dies itelligat totū
spatiū noctū et dierū artificialiū. C Dñm igif nō solū p̄tinet
ad obseruatiōē sabbati dies artificialis: s̄ et nox. et sicut nō li-
cebat i sabbato post ortū solis accēdere ignē in tabernaculo he-
breorū: ita nec p̄ noctē ante. (Et ait moyses). Assignata obserua-
tiōe sabbati qđ erat tenēda et tpe quo fabricabaf sanctuariū: hic
agit de p̄paratione mēte qđ ad hāc fabricatiōē exigebaf. (Ad
oēm cetū). i. ad oēs multitudinē. (Filiorū isrl). Ponif hoc h̄:
qđ h̄ tota eēt vna narratio cōtinua: tñ ponif h̄ qđ est caput nar-
ratiōis: qđ h̄ qđ subiūgit nō p̄tinet ad idē. (Iste est sermo quē
p̄cepit dñs). i. ista est res quā mandauit dñs fieri. ponif sermo
pro re sicut cōsuetū est in sacra scriptura: in qđ vocaf verbū sepe
ipsa res. sicut dñs. 1. Reg. 3. c. ecce ego facio vñū in israel qđ g-
cūq; audierit tinniat ambe aures eius. et 2. Reg. 1. c. qđ est ver-
bum qđ factū est in castris. i. qđ res accidit in castris. (Sepate
apud vos p̄mitias). P̄mitie accipiuntur dupl̄: s̄m qđ illud
nomē p̄mitia in veruatiōe latina descendit ab hoc noīe p̄mus
qđ signat duo. p̄mus. n. dicit p̄cessionē. et ista est duplex: qđ qđā
est p̄cessio tps. alia ē p̄cessio dignitatis. C Accipiēdo p̄mo mō
vñr p̄mitie frugū et oīz fructū terre: qđ iste dabant de oibus
fructibus terre: et dabant de p̄mis fructibus. s. p̄mū qđ erat
in bordeo: et p̄mū qđ erat in tritico. et sic de ceteris. erant autē in

25. I.

An liceret
iudeis i sab-
bato ignes
accēdere.
Rñso rab.
abenayre.

In taber-
naculo lice-
bat i sabba-
to succēde-
re et fouere
ignē et iugu-
lare et deco-
riare et alia
similia.

Expō rab.
abraā abe-
nayre.
Cōfutatiō.
Rñso sua.

P̄ua ip̄o-
batio rñso
nis.

B
Scda.

Enasio qđā

Impugna-
tio.

Doctoris
lñia.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

bis quedā genera, quedā primitie dabant in festo azimorum, s. manipulus de spiciis virētibz: et offerretur in cōspectu dñi. de quo Leui. 2. 3. c. et erant iste spice ordeacee: qz hoc erat qd erat primitiuū in seminibus: et nō dabant de qlibet domo iste pmi-
 tie: ita qz qlibet teneret de agris suis portare manipulū spicaz: sed soluz portabat vnus manipulus loco totius multitudinis.
 Scdm. C Scdm genus decimar erat in festo pētecostes et offerebant primitie messis triticee panes duo cocti de tritico nouo prio illi anni. et isti in altari offerebant vt p3 Leui. 2. 3. c. C Tertiu ge-
 nū primitiaz erat in primitiis q offerebant in festo tabernaculoz: qñ oēs fruges erant collecte et vinū et alij fructus. et de istis da-
 bat qz et de fructibus suis et cedebāt in ius sacerdotū. et in his erat quātitas indeterminata sed q multū dabat qdrageſimam: qui vō modicū cohebāt dare ad minus sexageſimam: qz sic de-
 terminat Ezech. 4. 5. c. vbi propheta loquēs de mēſura primitiaz ait: he sunt primitie qz tolletis: sexta partē epi de choro frumē-
 ti: et sexta partē epi de choro ordeī. sed epi est decia ps cho-
 ri. et tollebat sexta ps epi: ergo tollebat de vno choro sexage-
 ſima ps chozi: qz chorus cōtinet sexagies sexta pte epi cū con-
 tineat decies epi: et epi cōtineat sex pticulas q sunt sette sue.
 Scdo. C Alio mō dñr primitie de pmius vt signat primus dignitatē. et tūc primitie dñr quedā pres alicui rei dignissime in tota illa re. et isto mō ps melior auri vocat primitia auri: et ps melior argēti aut eris et sic de ceteris dñr primitia auri et argēti et eris. et isto mō accipit hic: qz deus volebat vt de ptibus melioribus istaz rez daret pzo cōſtructionē ſanctuarij sui. vñ in hebreo dñr. (Separa-
 te apud vos ſepatiōes dñi). i. ſepate aliqd qd ſpāliter dñi de-
 tis. (Omnia volūtarius et pno aio). Ponit a qbus deberēt ac-
 cipi iſte primitie. ſab oibus q eas ſponte offerret: q aut dare nol-
 lent nō cohebant aliqd dare: qz deus nō recipit munera coacta cū magis ei volūtas qz res ipſa placeat. ſic dñr ſupra. 2. 5. c. ab oī-
 boie q offert eas vltioneus accipietis eas. (Aurū et argētū).
 Iſta ſunt q recipi debāt ad neceſſitates ſabricatiōis ſanctuarij et vtenſilij eius. De auro et argēto ad qd neceſſaria erāt in his ſabricatiōibus dictū ſuit ſupra. 2. 5. c. (Hyacinthū et purpurā).
 Hyacinthū est nomē ſerici hñtis colorē celeſtē. (Purpurā.) In hebreo vocat (argoniā). Et vocat vulgariē a qbusdā tenado. Et iſte eſt color rubeus declinās ad nigredinē: quēadmodū co-
 lor ſanguinis et color roſaz. (Loccūqz bis tinctū). i. ſerici val-
 de rubeū qd eſt tinctū de ſanguie coccorū quos vulgariē vo-
 camus grana qua tingunt qdaz pāni multū rubei. et vocat bis tinctus quia ita tinctus eſt qz videbatur bis tinctus: i. ſemel eſſet tinctus. Vel forte qz eſſet bis tinctus ad intenſionē in ru-
 bedine. (Et byſſum). Genus lini cādidiffimi quale erat in egi-
 pro. de his oibus magis diximus ſupra. 2. 5. c. in principio quid iſta ſint et ad qd pſciebant in ſabricatione ſanctuarij et vtenſi-
 lij eius. (Pilos capraz). Nō accipiebant pilos ouij: qz iſti erāt ad faciendū ſaga cilicina. de pilis aut ouij nō ſūt ſaga. (Et pel-
 les arietū rubricatas). i. pelles arietū q opere artificū rubricate ſunt. et erat iſte ad faciendū tertiū opimētū tabernaculi. (Et bya-
 cinthinas). i. et neceſſarie erāt pelles hyacinthine. dñr hyacin-
 thine a colore: qz hñt colorē celeſtē: et ſunt qdā pelles magnorū aialij vt boum et bubaloz artificū labore diſpoſite: et hñtes co-
 lorē celeſtē. In hebreo dñr. (Tabafin). Quod hebrei gloſant vñ-
 tes in vulgari. i. guadamēti. Et aliq dñr. (Tabafin). i. bubalo-
 rū. et idē eſt: qz bubali ſunt aialia a qbus tollebant iſte pelles: et poſtea artiſcioſe diſponebant vt eēnt molles et hñent cōueniē-
 tem colorē. et tūc vocant guadamēti. et erat pelles be ad facien-
 dū coopimētū vltimū tabernaculi. eſt et (Tabafin) nomē pel-
 lis ad faciendū pſcioſos ſotulares. ſic dñr Ezech. 1. 6. c. calciani te byacintho et indui te ſubtilibus. et hoc dicebat ad nimis extol-
 lendū: qz deus in hoc exprobat illi mulieri meretrici p quā ſig-
 gnabat tribū iuda cui tribuerat multa bona adornādo eā pul-
 chris veſtibus: et tñ fornicata eſt. (Et ligna ſetim). Ad vñer-
 ſa opa ſanctuarij vt declarauim⁹ ſupra. 2. 5. c. (Et oleū ad lumi-
 naria cōcinnāda). i. cōponenda vel ſuſtentāda. dñr. n. cinus. ni. quoddā gen⁹ mixtiōis ex mltis rebz: inde venit cōcinnō. as. i. cōpono vt cōmiſceo. Luminaria dñr lucerne ſeptē exiſtētes in candelabro intra tabernaculū ad latus meridianū. et in illis po-
 nebat cōtinue oleū: qz Aaron ingrediebāt mane et vespere ad cōponenda iſta luminaria: vt p3 ſupra. 3. 0. c. et mādauit deus vt filij iſrael adducerēt oleū puriſſimū oliuaz pilotonſuz: vt p3 ſu-
 pra 2. 7. c. (Et vt cōficiat vnguentū et thymiamā). Ad tria erat oleū de quo hic loquit⁹ deus mādans illud adduci. Prio ad ſu-
 ſtentāda fouendaz luminaria. Scdo ſuit ad cōficiendū vnguē-
 tum. et vocat hic vnguētū quoddā mixtū ex vñuerſis ſpēbus. i.

ex aromatib⁹ myrrhe pme et electe: et ex cinnamomo: et ceteris de qbus dñr ſupra. 3. 0. c. et iſtud mixtū erat aliquantulū ligdū vt vñgerent⁹ ex eo ſacerdotes veſtes et ſacerdotes: et oia taber-
 naculi vñſilia vt p3 eodē. c. Tertio erat iſtud oleū ad faciendū thymiamā. Erat aut thymiamā qdā cōpoſitio ſcā ex mltis ſpe-
 ciebus de qbus dñr ſupra. 3. 0. c. et iſta cōpoſitio erat ſicca: iō oia iſta cōterebant⁹ vñqz in puluerē tenuiſſimū vt adolere⁹ coram dño de quo eodē. c. (Lapides onychinos). Iſti pderāt ad ve-
 ſtes ſacerdotes: qz in duabus ptibus ſuphumeralis ſup bu-
 merū dextrū et ſiniſtrū ſacerdotis magni ponebant⁹ duo lapi-
 des onychini. ſ. in vno latere vnus onychinus et in alio latere alius onychinus. et in quolibet bozū erāt ſcripta ſex noia filioz iſrael. erāt et onychini ad ornandū rōnale: qz inter. 1. 2. lapides ibi poſitos. erat vñ lapis onychinus: vt p3 ſupra. 2. 8. c. (Et gē-
 mas). Gēma eſt nomē gñale ad lapides pſcioſos. et ſignat lapi-
 des vñdecim de. 1. 2. q ponebant⁹ in rōnali. (Ad ornātū ſuphu-
 meralis et rōnalis). Quatr ſebant⁹ ſuphumerale et rōnale iter ſe: et qliter qdlibet forme ſupra. 2. 8. c. ſatis dñr fuit. ornabant⁹ iſta duo lapidibus pſcioſis: qz ſuphumerale hēbat duos onychi-
 nos in vtrazqz extremitate ſup humeros ſacerdotis. rōnale or-
 nabat. 1. 2. lapidibus pſcioſis vñuerſaz ſpeciez. de qb⁹ ſupra di-
 ctū fuit. (Quisquis vñm ſapiēs eſt). Dic admonet artiſices vt
 qzqz fuerit in pplo q ſit peritus circa hec veniat ad moyſez vt
 faciat opus dñi. et nō vocat hic moyſes pncipales magiſtros ope-
 ris huius: qz hos determinauerat ei deus q futuri eēnt. ſ. beſe-
 leel et ooliab ſocius eius vt dictū fuerat ſupra. 3. 1. c. ſ. ecce vo-
 caui ex noie beſeleel filiū huri oediqz ei ſociū ooliab filiū achi-
 ſamech. Et ſic moyſes vocauit eos ex noie. i. ſingillatim. j. cū dñr
 j. dixit moyſes ad filios iſrael. ecce vocauit ex noie beſeleel fi-
 liū huri et c. j. qz deus dixerat poſtea vñr. et in corde oia viri eru-
 diti poſui ſapiētā vt faciāt cūcta opa q pcepi tibi. et qz iſtos nō
 vocauit moyſes ſpāliter nesciebat moyſes vocare eos ex noie
 iō vñr dixit. qzqz vñm eſt ſapiēs. et accipit ſapiēs iproprie: qz ſa-
 piētia ad habitus ſpeculatiuos ptinet et eſt pmius et pſectior ha-
 bitus. hic aut neceſſariū eſt accipi p habitu ſactiuo q eſt habit⁹
 artis. poſſet tñ dici q accipiat ſapiētia p bitu directiuo p cās
 altiffimas artis. et iſto mō nihil aliud eſt ſapiētia qz vñr artis
 vt ait ariſt. in. 6. et bico. c. de ſapiētia. In iſtis tñ non cōuenit ſic
 vocari ſapiētes tanqz architectonicos vel pncipales i artiſicio:
 qz pncipales erāt duo quos vocauerat deus ex noie. ſ. beſeleel
 et ooliab. vocant⁹ igif iſti ſapiētes. i. ſciētes aliqd in arte i. non
 eſſent iſti pncipales. (Veniat et faciat opus qd oñs iperauit)
 i. veniat ad adinādū fieri opus iſtud: qz ſabricatores pncipa-
 les nō erāt iſti ſed duo iā noīati. (Tabernaculū. ſ. et tectū ei⁹).
 Accipit triplr tabernaculū. C Vno mō p domo illa facta de
 tabulis et opimētis baſibus atqz colūnis. et ſic cōiter vocat ta-
 bernaculū in ſacra ſcriptura. Scdo mō ſumit tabernaculū pzo
 ipſo opimento tabernaculi. ſ. pzo cortinis aut ſagis. ſic dñr ſupra
 2. 6. c. cū dñr. facies. et. 5. 0. circulos aureos qbus cortinaz vela iū-
 genda ſunt vt vñū tabernaculū fiat. Aliq volebat dicere accipi
 tabernaculū hic tertio mō. ſ. p ipſis tabulis: cū ponant⁹ hic opi-
 mēta tabernaculi. i. ſ. falſuz eſt qz j. o. et tabulata cū vectib⁹. dñr
 qz tertio mō accipit tabernaculū valde large p toto ipſo ſactua-
 rio: ſine p pte illa q coopta erat: et vocat tabernaculū. ſine p pte
 q erat diſcripta et vocat atriū tabernaculi. hic aut accipit ſcdo
 mō tabernaculū p ipſis cortinis tegētib⁹ tabulas imediate: ſicut
 accipiebant. ſ. 2. 6. c. et b p3 qz oia alia ponunt⁹ hic expſſe pter iſtā
 opturā cortinaz. (Tabernaculū). i. operimētū magnū factū ex
 cortinis ſibi cōſutis et in medio cōnexis p circulos aureos vt p3
 ſ. 2. 6. c. (Et tectū). Vocat tectū ſcdo cooptatiū ſcñi de ſagis cō-
 tinēs ſaga vñdecim p mediū cōnexa ſibulis et anſulis eneīs vt
 p3. ſ. 2. 6. c. (Atqz opimētū). Iſtud eſt duplex opimētū. ſ. qdā
 de pellibus arietū rubricatis. Aliud de pellib⁹ hyacinthinis vt
 p3. ſ. 2. 6. c. (Anulos). Per anulos itelligit circulos aureos qb⁹
 cōnectebant⁹ vela cortinaz: et anſulas atqz ſibulas eneas qb⁹ ne-
 ctebant⁹ ſaga. (Et tabulata). i. cōnexiones tabulaz. nā fiebat ta-
 bernaculū lōgitudinis cubitoz. 3. 0. et latitudinis decē. et erat co-
 optū tabulis in lateribus. ſ. aut tabulas nō hēbat: ſed opimēta
 filoz et pellij. ſed nec in oibus lateribus erat opta: qz in latere
 oriētali nō hēbat aliqz tabulas ſolis meridiano et occiduo atqz
 bozeali lateribus circūdati. erat aut qlibet tabulaz altitudinis
 cubitoz decē. latitudinis vō cubit⁹ et oimidiū. erat igif in late-
 re meridiano tabule. 2. 0. q cōtinebat. 3. 0. cubitos ſpatij: ſupputa-
 to cuilibet tabule cubito et oimidio. in latere aut bozeali toridez
 tabule et tantūde ſpatij. in latere aut occiduo erāt cubiti decē la-
 titudinis. ſ. ſpatij itercepti iter latus meridianū et bozeale. et in h
 ponebantur

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

De ou-
plici ge-
nere ba-
sum.

Primum.

Scdm.

De ou-
plici ge-
nere ba-
sum.

3

ponebant tabule: octo quaz sex cōtinebāt cubitos nouē suppu-
rato cuiuslibet tabule cubito et dimidio: quilibet autē aliaz tabularū
duaz dimidiū cubitū cōtinebat: et sic cōplebant decē cubiti. quō-
libet autē istoz laterū triū cōnectebat vectibus vt se tenerēt mu-
tuo tabule: simul. et sic vnū latus erat vnū tabulatū et tria latera
tria tabulata. (Lū vectibus). Dicunt vectes qdā ligna magna
in lōgitudine et rotūda q̄ ponebant in dorso tabulaz p quosdā
circulos fixos dorso tabulaz: ita q̄ in quilibet tabula eēt vn⁹ cir-
culus. (Parillos). Dñr parilli. i. parui pali: qz diminutiū est
huius nois palus. et erāt facti de ere fixi in terra: qbus fortiter
alligabant funes extēdētes operimēta et tectū tabernaculi. (Et
bases). Duplices sunt bases. Quedā sunt bases tabulaz et qdaz
colūnaz. Bases tabulaz erāt facte i modū parilloz: ita q̄ in ex-
tremitate inferiori cuiuslibet tabule ponebant due bases factis
duob⁹ foraminibus qbus firmiter imitterent et figebant i terra
sicut parilli: qz erāt iste bases laterate. s. bñtes. 4. latera 2. 4. an-
gulos solidos. et vsus partē inferiorē q̄ figebat in terra semp
acnebat donec terminaret in acuta pyramide tetragona. et vo-
cant vulgariter tales bases estacas ad figēdū in terra. Alię erāt
bases colūnaz: et iste erant ample in pte inferiori plusq̄ colūne
bñtes formā circularē aut tetragonā sup quā ponit extremitas
colūne vt melius sedeat: sicut fit i colūnis edificioz nostror. Et
istaz basū qdā erant argēteę. s. bases colūnaz. 4. q̄ erāt distin-
guētes sancta sanctor et partē anteriore tabernaculi: et bases co-
lūnaz. 5. que erant in introitu tabernaculi. alie bases erāt eree
s. bases colūnaz totius atriij vt p3. s. 2. 6. et. 2. 7. c. (Arcā). s. arcas
federis in q̄ erāt tabule et virga aaron q̄ fronderat: et māna in
vina aurea. (Et vectes). Duo vectes erant qbus arca portāda
erat: et imittebant p anulos aureos infixos lateribus arce i an-
gulis eius. (Propitiatoriū). Erat coopertoriū arce qd erat de
auro purissimo positū sup arcā: qz nullū aliud coopertoriū arca
hēbat vt p3. ex bis q̄ diximus supra. 2. 5. c. (Et velū qd an illud
oppandis). Est in tabernaculo duplex distinctio. s. vna p se po-
sterior apud lat⁹ occidentale tabernaculi: et alia p se ad lat⁹ oriēta-
le. et p se illa q̄ est ad lat⁹ occidentale erat secretior qz erat introit⁹
per pte oriētale. et ista erat qdrata. s. cōtinens decē cubitos in
quolibet latere: et vocabat ista p se sancta sanctor. Alia p se erat
anterior q̄ ptingebat vsq̄ ad introitū tabernaculi in latere oriē-
tali. et ista erat altera pte lōgior: qz in lōgitudine cōtinebat cubi-
tos. 20. in latitudine vō cubitos decē. distinguebant istę due p-
tes qbusdā colūnis intermedijs: et in his colūnis pēdebat velū
quoddā occultans ea q̄ intra colūnas erāt ne viderent. et istud
est velū de quo dicitur hic qd oppandis ante ppitiatoriū. s. ad tegē-
dū ppitiatoriū ne videat a pte exterioris tabernaculi. Istas
duas pres dimidit apls ad hebre. 9. c. h forte distinctio ab eo ibi
posita plura cōprehēdat vt ibidē dicit. (Mensa cū vectibus
suis). Mensa erat intra tabernaculū et coopta laminis aureis:
ipa vō erat de lignis sethim. et in hac ponebant vasa qdā aurea
pinētia ad ministratiōē altaris holocaustoz: et qdaz pinētia
ad altare thymiamatū. q̄ aut sint vasa bñ. s. 2. 5. c. vectes aut ha-
bebat ista mēsa vt portari posset sicut portabat arca. (Et ppo-
sitiōis panibus). Panes ppositiōis erāt q̄ ponebant in mēsa
illa p singula sabbata et manebāt illi septē diebus: et in alio sab-
bato auferēbant alij panes vt ponerent alij recentes. de his bñ
Leui. 24. et p3. Reg. 2. 1. c. de his aut panib⁹ soli sacerdotes co-
medebāt vt p3. Leui. 2. 2. c. et Mat. 12. (Cadelabzū ad lumina-
ria sustentāda). Erat istud cadelabzū totū de auro purissimo cōti-
nens vnū talentū auri. qd satis difficulter fabricari poterat fm
varietatem q̄ in eo regrebat de q̄ supra. 2. 5. c. in hoc aut fiebat
septē lucerne in qbus ponebat lumē. erat aut cadelabzū ad su-
stentāda luminaria: qz sup cadelabzū ponebant luminaria. i.
lumē. s. lychnus ardens in oleo. vasa illius vñr vasa cadelabzi
emūctoria. s. forfices ad tollēdū lychnū exusti: et qdā vasa plena
aqua in qb⁹ abscessus lychnus piciebat ne fumigaret in taber-
naculo. de his bñ supra. 2. 5. c. vbi noianē vasa cadelabzi emun-
ctoria: et vbi ea q̄ emūcta sunt extinguant. alia ē erāt vasa ei⁹. s.
vno suffozoria aurea pendētia in duob⁹ rostris cadelabzi in q-
bus oleū cōtinebat ad effundēdū i lucernis. de qbus Sach. 4. c.
(Et lucernas). Lucerne erāt vasa qdā aurea q̄ erāt in extremi-
tatibus calamoꝝ et bastilis infixa eis: et erāt septē s3 numerū ca-
lamoꝝ sex et vnus bastilis: et i his ponebat oleū vt eēt pabulū
ignis. et nō vocant lucerne facte de cera aut sepo sicut nos acci-
pimus: qz nihil tale veniebat in vsus tabernaculi. (Et oleū ad
nutrimēta igniū). Etia isti artifices parabant oleū vt esset cōue-
niēs ad h̄ vt eēt nutrimentū ignis. oēbat aut eē oleū purissimū et
pilo cōtusū vt p3. s. 2. 7. c. (Altare thymiamatis). Hoc erat sa-

ctum de lignis sethim: et totū coopertū auro: et fiebat ad ponendū
sup illud in qbusdā vasis eneis thymiamata et prunas vt arderet
corā dño: et eēt odor suauissimus. erat aut h̄ altare i tra taberna-
culū an velū qd oppandis sancto sanctor. (Et vectes). Porta-
bat in vectib⁹ altare thymiamatis sic arca et mēsa immixtis ve-
ctibus p circulos aureos infixos in āgulis laterū altaris. (Oleū
vinctiōis). Istud est quoddā vnguentū ligdū qd vocat oleū v-
inctiōis: qz erat ad vngendū sacerdotes et vestes eoz et ipsū san-
ctuariū cū vtenilib⁹ suis. (Et thymiamata ex aromatibus). Hoc
erat odor et siccū et cōtundebat donec solueret in pulueres mi-
nutissimos ad cremādū corā dño. (Tentoriū ad ostiū taberna-
culi). Vocat tentoriū quedam cortina pendēs ad ostiū taber-
naculi: coopiens totū latus oriētale: qd erat decē cubiti. et nō
hēbat tabulas. (Altare holocausti). Ea q̄ ponebant supra erāt
pres tabernaculi: aut vtēilia eius ita q̄ eēt i tra tabernaculū.
nūc agis de his q̄ erāt ex tabernaculū. et primū erat altare holo-
causti qd erat de lignis sethim coopertū laminis eneis et cauū. cu-
ius fabricatura ponit. s. 2. 7. c. Et vocat altare holocaustoz: qz
h3 alia sacrificia i eo fiebat: tñ pncipale iter oia holocaustū erat:
de quo magis dicimus. s. 2. 9. c. (Craticulā ei⁹ enēā). Craticula
vō in hebreo (Lribzū) quia erat pforata tota vt cribzū. et vo-
cat pprie rete siue reticulū vt p3. j. 3. 7. c. Erat aut ista craticu-
la. q̄ si acciperet vna lamina magna eris satis tenuis et pforare-
tur tota. ponebat aut ista craticula i parietib⁹ altaris affixa eis
et accedebat vsq̄ ad altaris mediū. s. in altitudine cubiti et dimi-
diū ascendēdo a pauiēto p altaris parietes. erat nāq̄ altitu-
do altaris cubitoꝝ triū vt p3. s. 2. 7. c. (Lū vectibus). Hēbat et
istd altare vectes vt portaret i eis. (Et vasa sua). Dupli-
cia vasa erāt ad ministratiōē i h̄ altari. * Quedā erāt vasa mini-
stratiōis mūde. s. ad accipiēdū vinū: vñ oleū: et similia. et ista erāt
triplicia. s. cyathi: phiales: et acceptacula de qbus supra. 2. 5. c. erāt
aut ista vasa de auro purissimo: qz ad ministratiōē mūdā pti-
nebant et ponebant intra tabernaculū sup mēsam ppositiōis.
Alia erāt vasa ei⁹ q̄ ptingebat ad ministratiōē bānausaz q̄ est
ministratio coquoꝝ: et erāt fuscina: et forcipes: et lebetes: et igniū
receptacula. Fuscina erāt ad exēndas carnes de ollis: caca-
bis: siue caldaris: q̄ erāt carnes sacrificioꝝ. Lebetes erāt vasa
ad suscipiēdos cineres et eiciēdos extra sanctuariū. Forcipes
erāt infixa apphēdēdi carbonēs aut disponēdi ligna et prunas
ne cogerent manib⁹ tangere ignē. Ignū receptacula sunt vasa
in qb⁹ ponebant prunę et mittebant ad altare thymiamatū: vt
interpositū eis thymiamata arderet in altari corā dño. et ista va-
sa erāt enea: qz ptingebat ad ministratiōē bānausaz vt p3. su-
pra. 2. 7. c. et erāt ista infixa pendētia de cornib⁹ altaris holocau-
stoz. (Labzū). Erat vas enēū pendēs aut positū sup aliquā co-
lūmnā cōtinēs intra se aquā q̄ fluebat p quosdā canales ad vo-
luntatē sacerdotū. et erat factū de ere. s. de speculis mulierū que
excubabant ad ostiū tabernaculi vt p3. j. 3. 8. c. (Et bases eius).
Aliqñ ponant bases huius plr: aliqñ singlr q̄i vnica sit: cū oī
supra. 30. c. facies labzū enēū cū basi sua ad lauādū. erat. n. vna
basis. sed nō multū refert hāc vocari basem singlr: aut plr. erat
n. basis qdā magna peluis erea posita in pauiēto: in quā flue-
bat aq̄ cadēs de labro eneo ne p pauiētu deflueret: et vt res la-
uāde sic meli⁹ lauarent vt intus ponerent intestina pecoz cū la-
uanda eēt: et sacerdotes ibi pedes ponerēt cū lauarent ad mi-
nistrandū. de fabricatura hui⁹ labzū et basis eius dictū est supra
30. c. (Lortinas atriij). Atriū erat magnū spatij: in circuitu ta-
bernaculi circundatū colūnis et cortinis. nā tabernaculū parue
magnitudinis erat. s. in longitudine cubitoꝝ. 30. et in latitudine
decē. atriū aut cōtinebat in lōgitudine cubitos centū: in latitudi-
ne cubitos. 50. vt p3. supra. 2. 7. c. et intra istud spatij erat taber-
naculū. hoc spatij circundabat in formā quadrāguli altera pte
lōgioris: et erāt in latere meridiano colūne. 20. et in latere aglo-
nari colūne totidē: in latere aut oriētali decē colūne et in occidē-
tali totidē. in his colūnis pendebāt tentoria p circuitū: ita vt to-
tū spatij illud clausum esset colūnis et cortinis: et illa velamina
pendētia in colūnis vocabant cortine atriij. (Lū colūnis et ba-
sibus). Erāt colūne atriij de lignis sethim cubitoꝝ. 5. fm altitu-
dinē cortinarū: et hēbant bases eneas vt p3. supra. 2. 7. et. j. 3. 8. c.
(Tentoriū in forib⁹ vestibuli). Accipiunt hic fores p foribus
atriij et in eis ponebat tentoriū. s. quoddā opimētu: qd aliqñ ex-
tendebat et aliqñ colligebat ad claudēdū vel ad itroēdū erat
aut hoc tentoriū de byacinto et purpura et cocco bis tincto et
byssio rectora ope plumario: cuius lōgitudō erat cubitoꝝ. 15. et
pendebat an tres colūnas. (In forib⁹ vestibuli). Atriū vocat
hic vestibulū: qz vestibulū est aliqđ spatij an introitū alicuius
Exodus * Abulenſis. Q iii

R

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

উচ্চ।

vestes aut sacerdotū non erāt sanctuarij ps nec aliqđ vas eius:
sed magis ornatus sacerdotis. (Ad vestes sanctas.) Vestes sa-
cerdotales vocant vestes sancte: qz applicate erāt ad vsum san-
ctuarij cū solū ī ministerio eius acciperent z als nunq̃ vterent
eis sacerdotes. (Virī cū mulierib⁹ p̃buerūt). i. viri z mulieres:
qz viri p se offerebāt: mulieres offerebāt z femie p se. femine aut
nō pnt p se nō cōsentiēte viro aliqd offerre: qz sic nō licz eis ali-
qd dare ī elemosynā nō cōsentiēte viro: qz administratio bonoz
nō est femie attributa s; viro: nisi forte femina hēat aliq spālia
bona q̃ acqrat ex aliquo officio suo factis oībus obsequijs vi-
ro necessarijs z debitīs: z pcurata viri/rate domna: sicut decet
feminās pcurare. nā de his bonis pōt femina dīponere vt ei
libuerit: qz apud eam tā p̃prietas q̃ possessio: q̃ administra-
tio eozū est. si tñ in acqrendis his aliquatū īpeditat vtilitas do-
mus vel vir p̃uicet obsequijs debitīs nō pertinebūt illa acqsi-
ta ad feminā: sed tātū p̃tinebit ad bona cōia de illis bonis quā-
tum de bonis cōibus deperditū est vel nō procuratū est: z de-
buisse pcurari: vel q̃tuz de obsequio viro tollit. z ista ps per-
tinebit ad virozū administratōē sicut alia bona cōia. pnt autē
als femine offerre aut elemosynam dare de licentia viroz suoz
hūitūm administratōē bonozū. hic aut sic ṽ esse factum
qz viri z mulieres cōuenirent inter se ad cōem cōcordiā vt ali-
quid viri offerret z aliqd femine. naz h ius offerendi viro in-
esset qui p̃tatem dispensatiōē in administratiōe rerū gerit. vel
vt femine ex mādato virozū offerrent: tñ non est factū sic: sed
quilibet per se aliqd obtulit. ¶ Pro quo cōsiderandū qz ele-
mosyna p̃ficiat illi qui dat eam aut pro quo dat: z tunc cū vir z
vxo: simul maneāt bona que possidēt cōia sunt. z cū dat aliqd
de eis in elemosynā vel oblatiōē aut donatiōē vel quēlibet
aliū modū datur de eo qđ bonū est cuilibet eozū: z sic datur ali-
quid de bonis viri z aliqd de bonis vxoris. quicūq; ergo bonū
elemosynā daret siue vir siue femina p̃ficeret alteri: qz de bo-
nis eius dabat. nisi forte alter eozū repugnaret danti: qz tūc nō
poterat ei p̃ficere: cū meriti z demeritū funderet sup voluntā-
riū. siue igiſ hic offerret vir: z femina nō dissentiret p̃ficere:
bat hec oblatiō vtrūq; equaliter q̃tum est ex ope qđ fit: qz ip-
sum qđ fiebat tantū pertinebat ad virū sicut ad feminā: qz da-
batur bonū qđ equaliter erat vtriusq; siue offerret femina in-
bente viro aut cōsentiēte eodē mō ad vtrūq; pertineret id bo-
num qđ fiebat. nō factū fuit tñ hic sic ad cōcordiā inter virū z
vxorē: qz si vir p se offerret crederet vxor nō sibi p̃ficere illud
qz solas vir agebat q̃ administratiōez rerū solus gerebat. In
hoc tñ erraret: qz p̃prietas z possessio ad vtrūq; indiuisim z
equaliter p̃tinebat: quicqd tñ esset ipsa nō potens magis iudica-
re sic crederet z idignaret atq; moleste ferret nullā partē boni
ad eā pertinere. Si aut ipsa femina ex mādato viri aliqd offer-
ret z vir nihil offerret: etiā femina crederet ad se nō pertinere
partē illius opis: qz mādato alterius hoc efficiebat. vt ergo tol-
leret oīs scrupulus z haberet pax oīmoda: p̃miserūt viri mu-
lieribus qz ipse offerret aliqd pro se solis: z viri offerrent aliqd
pro se solis: z hoc quidē q̃tum ad opiniōē aliqd erat: ad rem
tñ nihil: qz ēt sic cōuento inter eos id qđ femina pro se sola of-
ferebat viro p̃ficiebat cū medietas illius esset viri: z ipse con-
sensisset vxorē sic offerre: z id qđ vir pro se solo offerebat p̃fi-
ciebat etiā femine: qz medietas eozū que offerebat vir erat ip-
sius vxoris. sic aut fiebat in solutiōe pro expēsis sanctuarij qđ
cōputabat totus p̃pls: q̃libet qui trāsibat ad numerū dabat oī-
miditū sicut ad quē nec diues permittebat addere nec pauper
diminuere: vt p̃3. s. 30. c. vt quilibet putaret se equalr pertinere
ad cultū dei: sicut quilibet alius. ita hic cuq; vir offerret per se: z
femina per se: putaret se quilibet eoz p̃tinere ad cultū dei. (Ar-
millas z inanes). Hic ponunt ea que femine dederūt. s. armil-
las. vocant armille quedā ornamēta ab armo pendētia que ar-
gentea z aurea sunt: z ponunt ad colligandū vestes. (Et inau-
res). Dederunt et inanes que sunt aurū ornamēta. z ista non
solū p̃tinēt ad feminās: sed et ad masculos: maxime in etate
puerili. sic dicit. s. 3. c. cū israelite peteret vt aaron faceret eis
deos r̃ndit aaron: tollite inanes aureas de vxorzū filiorūq; z
filiaz ṽrarū auribus. (Et dextralia). Vocant dextralia orna-
menta brachioz dextroz dicta a dextris in quibus ponebantur.
(Omne vas aureū). Ista sup̃a posita erāt ornamēta de auro
aut de argēto z pertinebāt ad feminās magis spāliter: ponunt
hic ea que gīaliter viri z feminis cōueniebant. s. (Omne vas
aureū). Viri dabāt vasa aurea mīta ad istā fabricatiōē. z ista
fuit cā potissima q̃re deus mandauit israelitis spoliare egyptū
aureo z argento petēdo vasa aurea z argētea: quia si nō acce-
pissent

†
†
Femine
non pñt
aligdoſ
ferre nō
cōſentiē
te viro.
E
†
†
†
†
Si vir
elemoſy
nā obtu
lerit pñ
ciet vro
ri ⁊ econ
trário.

Si vir
elemosy-
nā obtu-
lerit pfi-
ciet vxo-
ri ⁊ econ-
trario.

possent ab egyptiis ipsi non habebant tantum aurum et argentum cum non possent diuites esse in egypto: quia premebant eos egyptij cogentes pro aliis laborare: et pro se nihil lucrabatur aut valde paucum ut viri possent vitam suam sustentare. (In donaria omni separatum est). i. separatim fuit ut esset donum dei. est hic hyperbole: quia tanta multitudo auri et argenti offerebat quod videretur nihil dimitti apud ipsos offerentes. sed multa alia dimissa sunt: quia alii non habuissent principes tribuum aliqua vasa aurea vel argentea que offerrent: sed postea in die dedicationis tabernaculi obrulit quilibet de principibus acceptabilem unum argenteum pondo siclorum centum triginta: et phiala argentea. 70. siclorum: et mortariolum ex decem siclis ut patet Num. 7. c. Ergo multa vasa miserunt aurea et argentea apud israelitas. (Sigs habuit hyacinthum). i. sericum coloris celestis. (Aut purpuram). i. sericum coloris rubei vergentis ad nigrum. et hoc non in panis coterto sed in filo: quia omnia que in sanctuario fabricata sunt artifices fabricauerunt et texuerunt. (Locutusque bis tinctum). i. fila bis tincta sanguine cocco. (Byssum). i. genus lini candidi. (Et pilos caprarum). Hic pilos caprarum et non velle: quia in capris non sunt vellera sicut in ouibus: quia pilis caprarum sunt hispidi et recti et non coherent inuicem sicut pili ouium. (Et pelles arietum rubricatas). Quia multi eorum habebant pelles taliter paratas ad aliquos usus suos: et postea dederunt eas domino offerentes. (Et hyacinthinas). Habebant etiam pelles illas bouum sic paratas ad suas necessitates: nam ibi in deserto non parauerunt eas. (Argenti et eris metalla). Omnia hec de egypto asportabant per ter ligna sethim. et factum fuit hoc quia deus eos monuit ad portandum ista. nam hoc de auro et argento non esset mirandum quod ipsi portarent de illo quantum possent cum sint preciosi: de quibusdam tamen alijs rebus ut de ere et pellibus rubricatis et arietinis et hyacinthinis mirandum est quomodo eas secum detulerint cum viri possent ducere uxores et filios in asinibus: sed deus ad hoc specialiter monuit ut construeret sanctuarii ei. (Ligna quoque sethim). Ista fuerunt ad faciendum diuersas constructiones in sanctuario: de quibus dictum fuit supra. 2. 5. c. Ista ligna sethim non fuerunt adducta de egypto sicut cetera que hic continentur: sed in deserto habita sunt. quomodo autem: vel unde habita fuerint dictum fuit supra. 2. 5. c. (In varios usus). Quia ad omnes usus tabernaculi in quibus ponebantur ligna profuerunt ligna sethim: nec aliquid alterum genus ligni habitum fuit in toto opere sanctuarii. (Sed et mulieres docte). Hic ponuntur aliqua que pertinebant ad sapientem operationem mulierum. (Que neuerant hyacinthum). i. que nouerant tingere vel filare aut texere hyacinthum: quia iste neuerunt hyacinthina fila et purpurea hutes ibi materiam istorum. fuerant iste mulieres docte in egypto circa materiam hyacinthinam et purpuream facere quicquid fieri poterat: et duxerunt materiam hanc. Iam in desertum et ibi neuerunt atque cetera fecerunt que necessaria erant ad purpuram et hyacinthum. (Et vermiculum). Vocat hic vermiculus id quod supra vocabatur cocculus bis tinctus: quia ille est quidam vermis qui est valde rubens: et de sanguine eius quod est tenax valde tinguntur res rubre valde colore viuido. (Et byssum). i. que nouerant filare byssum. (Et pilos caprarum). i. que nouerant nere de filis caprarum. (Sponte propterea cuncta tribuantes). i. omnes mulieres que aliquid horum habebant vel aliquid facere sciebant tribuerunt deo sponte. (Principes quoque). i. principes. 1. 2. tribuum. (Obtulerunt lapides onychinos). i. ad ponendum in superhumerali: et in ronalibus. nam in duabus extremitatibus superhumeralis uno onychini ponebantur: in ronalibus aut ponebantur unus onychinus. (Et gemas ad superhumerali et ronale). Vocant hic gemas omnes lapides preciosos propter onychinos. Et legenda est tota ista littera copulatim. f. quod obtulerunt principes onychinos et gemas: et hoc ad ornandum superhumerali et ronale: referendo singula singulis. f. onychinos ad ornandum superhumerali. (Et gemas). i. alios lapides preciosos ad ornandum ronale. (Aromata et oleum). Obtulerunt. n. israelite aromata que sunt aliquod confecta de myrrha: et erant ad faciendum unctionis oleum. Oleum autem quod ponitur hic erat oleum simplex: quia ponebant ad luminaria concinnanda. i. ad sustentandum vel fouendum lumen. (Et ad parandum vnguentum). Istud est vnguentum quo vnguebant sacerdotes: et sacerdotales vestes et totum tabernaculum cum vniuersis suppellectilibus: ut patet 3. 30. c. (Et thymiam odoris suauissimi). Istud thymiam est quod ex multis speciebus fiebat: et erant omnia pura atque cōtundebant in puluerem minutissimum ut postea ponerent in altari thymiamatis ad cremandum coram domino ut patet 3. 30. c. (Omnes viri et mulieres). f. quod quilibet eorum per se obtulit aliquid. n. vir offerebat et aliquid femina ut quilibet eorum videretur hoc perficere ut supra declarauimus. (Ad deuotionem). i. ardenti et prompta. (Obtulere donaria). i.

oederunt bona. (Ut fieret opus que iusserat deus). Ideo fuit quod moyses dicebat eis necessariam esse tale aut tale re: ita ipsi offerre bant. (Per manum moysi). Non est sensus quod omnia ista fieri per manum moysi. i. quod moyses ista faceret: quia deus elegit ad hoc beseleel et ooliab: et quod in corde omnis eruditus oederit sapientiam ut patet 3. 3. 1. c. et hic. f. sed de manu moysi referendo ad illud verbum iusserat et non ad illud verbum fieri. f. quod deus mandauit per manum moysi. i. per moysen: ita quod moyses loqueretur ista mandando filiis israel ex parte dei. (Lucti filij israel). Notat hic magna deuotio populi: quia ponit quod omnes de populo obtulerunt tam viri quam femine. forte non fuit aliquid in toto israel quod non offerret aliquid ad opus istud. (Voluntaria domino dedicauerunt). i. omnes oederunt aliquid et quilibet dedit illud sponte.

Dixitque moyses ad filios israel. Ecce vocauit dominus ex nomine beseleel filium buri filij bur de tribu iuda: impleuitque eum spiritu dei: sapientia et intelligentia et scientia et omni doctrina: ad exco gitandum et faciendum opus in auro et argento et ere et ferro: sculpendumque lapidibus et ope carpentario. Quicquid fabre ad inueniri potest: dedit in corde eius. Oliab quoque filium achisa: mech de tribu dan ambos eruditum sapientia: ut faciant opera abietarii polymitarii ac plumarii de hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso: et texant omnia: ac noua queque reperiunt.

Dixitque moyses. Hic ponitur scilicet de artificum vocatio et electio. (Ecce vocauit dominus). i. elegit: quia non vocauit accipiendo propterea vocare. (Ex nomine beseleel). i. quod deus multos artifices ad hoc opus elegit: sed quosdam eorum elegit non expresse nomine eorum: sed solum dedit eis sapientiam. f. dedit eis quod sciret facere quod nunquam sciuissent: vel fecit eis scire melius illa quam sciuissent: et postea cum fuit ipsa fabricandi moyses vocauit eos viri docti. quia viri sapientes est veniat et faciat opus domini quod imperauit. specialiter autem vocauit quosdam. f. beseleel et ooliab exprimes nomina eorum: et hoc est dicere quod vocauit eos deus ex nomine. i. vocauit nominatim eos. (Filij buri filij bur). Sicut autem bur autem beseleel: et caleph de paupere beseleel. sic patet. 1. Paral. 2. c. quod deus caleph accepit uxorem nomine azuba: et genuit ex ea filios. deinde mortua ea accepit uxorem ephrata quod peperit ei buri: porro bur genuit buri: et buri genuit beseleel. est igitur necessario caleph pauper beseleel. (Dicit autem quidam hunc caleph esse quod fuit de exploratoribus missis ad terram chanaan: et post ingressum terre chanaan ipse erat quasi princeps in tribu iuda. Quod patet: quia Josue 14. c. cum accederet tota tribus iuda ad Josue ponit inter eos caleph loquens: quod maioribus conuenit. hunc caleph dicit huisse filium nomine bur quod accepit in uxorem mariam sororem moysi. Cuius statum nisi magna inconuenientia sequeretur. fundamentum autem ad inducendum inconuenientia est quia deus Josue. 14. c. quod tempore quo moyses misit caleph cum alijs exploratoribus erat annorum. 40. vixit autem difficile imo pene impossibile quod hoc. 40. annorum haberet puerum: quem qui esset iam aliquante etatis: ita ut aliquid facere posset fabricando. quemadmodum necesse est poni in caleph: dando quod caleph qui fuit nepos bur fuerit ille qui fuit cum exploratoribus ad terram chanaan. (Glossa autem hebraica ut concordet hoc ponit quass plurima alia inconuenientia: assignando modum per quem hoc fuerit. et dicit quod caleph cum esset octo annorum accepit uxorem nomine azubam et genuit ex ea in sequenti anno: et mortua fuit azuba in isto anno. f. in fine noni. in principio autem decimi anni accepit aliam uxorem quam vocabatur ephrat sive ephrata: et alio nomine dicit maria. f. soror moysi et genuit ex ea in anno decimo suo bur. f. in fine decimi. deinde bur in fine decimi anni sui quod erat annus viceimus primus caleph: genuit buri. buri autem in anno nono suo qui erat annus tricesimus vite caleph genuit beseleel. beseleel autem anno decimo etatis sue quod erat annus quadragesimus vite caleph incepit construere sanctuarium. et hoc fuit paulo antequam irent exploratores ad terram chanaan. nam exploratores missi sunt in. 3. vel. 4. mense scilicet anni ab exitu de egypto: ut patet ex processu libri Numerorum. Beseleel autem cepit construere sanctuarium primo anno exitus de egypto: ita quod fuit constructum in prima die sequentis anni: ut patet 3. 40. c. Sed hic valde magna inconuenientia sunt. (Primum est quia deus caleph anno suo octauo accepit uxorem et genuit ex ea. quod. n. nullum quod dicit aliquem hominem gignere posse anno. 8. et dato quod

3. 3. 1. a. Oparius sapiens conuocatur.

Ex. 3.

An caleph pauper beseleel fuerit ille qui missus est in exploratores ad terram promissionis ut mitti parat. Cōfutat.

Glossa hebraica.

B

1. Cōfutat. tio glorie bebraice.

Scda.

et aliquo specialissimo euetu gignere potuisset: qd tñ in tali tpe vxore ei dare vellet: cuq vix sit tñ in pueris aliq vsus rñis. C Itē est aliq incōueniens q accepit caleph mariā in vxore: qz mulier ita vetus nō acciperet in virū aliqñ ita iuuenē: mātine cū ipsa esset mulier sancta 2 pphetes: vt p3. s. 15. c. nā qñ esset caleph annoz. 40. esset maria annoz quasi centū aut. 95. Qd p3: qz maria erat maior moyse. 12. vl. 13. annis ad minus. nā cum moyses fuit expositus in fscella scirpea in carrecto fluminis maria soror eius erat in custodia: 2 flans corā filia pharaonis prudēter locuta est corā ea palliās vitatē facti. qd nō p-tinet ad puellas parue etatis: s; ad eas q iā sunt ad min. 12. vl. 13. aut. 14. annoz. moyses aut erat nunc annoz. 82. qz iste erat 2. ann. ab exitu de egypto i quo missi sunt exploratores. et cōpleuit caleph annos. 40. Qd p3: qz anteqz erit de egypto cū p-mum stetit moyses corā pharaone erat annoz. 80. vt p3. s. c. 7. Erat igit nunc annoz. 82. qbus addant. 13. vel. 14. anni quos maria h̄et supra moysen eēnt anni. 95. aut. 96. vel qñ centū. Concludit ergo q qñ foret annoz. 40. caleph: maria vxor eius eēt annoz. 95. aut qñ cētū. hoc aut nō cōuenit qz mulier ita vetus tam iuuenē maritū accipiet: qz hoc ad libidinē explēdā esse videbat. C Itē si accipiat fm q ipsi ponūt: adhuc erit maius incōueniens. s. q accepit caleph in anno decio vite sue in pncipio mariā in vxore: qz cū eo tpe quo erat caleph. 40. annoz eēt maria ad min. annoz. 95. vel centū sequeat q qñ eēt caleph annoz decē eēt maria annoz. 65. vel qñ. 70. Hoc aut valde ridiculū est qz mulier. 70. annoz vel qñ accipiet in vix puerū annoz decē. C Itē magnū incōueniens erat eodē mō qz bur fili. caleph anno suo decio gigneret filiū suū buri. C Itē erat incōueniens qz buri in anno suo nō gigneret beseleel. C Itē erat incōueniens qz beseleel anno decio vite sue fabricaret sanctuariū: qz hoc regrebat magnā peritiā artis: 2 robur organoz erecūtiū. quoz neutrum inest vnqz alicui pueri decē ānoz. C Et si forte dicat q ista scā sunt miraculose. s. q deus docuerit beseleel sicut dñ in isa q repleuit eū spū sapie 2 intelligētie 2 scie: C Rñdet qz h̄ nō agit. nā h̄ deus ifuderit 2 augmētauerit miraculose artē beseleel: tñ non totalr infudit qzqd beseleel sciuit: qz an hoc erat ipse pitus in oibus artib? bis qz alij boies eius: deqz p̄tis sciebāt. sed qz nō sufficiebat ille: deus adauxit apponēdo p̄tis habit: 2 pficiēdo eos q pfecti nō erāt: sicut declarauimus supra. 28. et. 3. 1. c. ergo in etate annoz decē nō poterat beseleel ista b̄re. nō est ergo vep qz caleph q fuit explorator fuerit paup beseleel: aut q fuerit ipse maritus marie sororis moyse. C Nicolaus aut dicit q fuit iste beseleel fili. buri 2 fuit nepos bur: sed nō fuit p̄nepos caleph. Et rō sua est: qz hic cū ponit genealogia beseleel soluz ponit bur autis: 2 p̄ bur: sed nō ponit caleph paup. C Lū aut dñ qz beseleel fuit filius buri filij bur filij caleph: vt b̄ p̄io Paralip. c. 2. Rñdet qz nō sunt eedē p̄sone ille qz ponunt illic 2 q ponunt hic: s; sint in eadē tribu. s. i tribu iuda vtriqz: qz multoties noiant multe p̄sone eisdē noibus. C Sed hoc: h̄ nicolaus dicat qd cūqz voluerit: satis est difficilē: nec vnqz tale vidi in sacra scriptura. Nā qz aliq noia diuersarū personaz coincidāt: satis facile est: cū plura sint indiuidua humana qz noia dñia: iō necessaria est in eis eguocatio. sed qz in aliq cognatiōe sint tres viri. s. auius p̄ 2 filius q noient tribus noibus diuersis sicut hic. s. bur: 2 buri: 2 beseleel. in eadē cognatiōe sint alij tres. s. auius 2 p̄ 2 filius vocati eisdē tribus noibus differētibus 2 eodē ordine. s. auius bur: 2 p̄ bur: atqz filius beseleel satis difficile est. nec credo i tota sacra scriptura reperiri: nō est negandū fieri potuisse: cuq nos iponamus noia vt volumus. Qz tñ nicolaus saluet vitatē buri? tex. in casu quē nō repimus in sacra scriptura: 2 est difficile repiri: cū nullus eū ad hoc inducat: satis v̄r diffonū rōni. Sed nicolaus in b̄ deficiat: qz putauit se cogi ad hoc. 2 p3 qz cū Paralip. p̄io in. c. 2. ponat caleph p̄ bur: 2 bur p̄ buri: 2 buri p̄ beseleel: necessariū est vt ipse ponat illū esse beseleel qui fabricauit sanctuariū. Aut cuqz hic dicat beseleel filius buri filij bur: qz ponant tres p̄sone alie. s. auius p̄ 2 filius eorū dē noium in eodē ordine in eadē cognatiōe. debuerat tñ dicere qz ille beseleel q p̄io Paralip. c. 2. sit qz cōstruxit sanctuariū: 2 qz fuit paup eius caleph. 2 iste tres p̄sone hic posite. s. bur buri beseleel sunt eedē qz b̄r p̄io Paralip. c. 2. C Sed nicolaus recusauit hoc cōfiteri: qz putabat se p hoc incidere in oia incōueniētia q assignauerat: sed nō incidit. C Est aut p̄ncipiū apparētie: qz iste qz ponit paup beseleel. p̄io Paralip. c. 2. vocat caleph: 2 ille qz intrauit cū exploratoribus in terrā chanaā vocabat caleph. p̄ncipiū aut defect? est: qz ipse putauit esse eundē caleph: tñ nō est. Et supradicta patet;

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Quasio

Cōfutatio.

L

Opi. Nico

lai de lira.

Rō.

Cōfutatio

opi. nicolai

D

Duo fuerūt

caleph. s. ca

leph filius

esrom 2 ca

leph filius

Jephōne.

Rō prima.

qz dupl̄r caleph inuenit. s. vnus q vocat caleph fili. esrom filij phares filij iude: 2 alius caleph q vocat filius Jephōne: ille aut q vocat caleph filius Jephōne fuit explorator intrās in terrā chanaā: 2 erat. 40. annoz qñ intrauit in terrā chanaā ad explorandū: vt p3 Josue. 14. c. vbi vocat caleph filius Jephōne ce-nezeus: qui fuit explorator. idē dñ name. 26. c. vbi soli Josue 2 caleph filius Jephōne dñr supfuisse de cūcta multitudine bel-latorū idē b̄r nu. 14. c. de hoc igit pcedūt incōueniētia q nos su-pra assignauimus: 2 q assignat nicolaus: si ponat eē paup beseleel: qz erat. 40. annoz nōdū cōpletū qñ beseleel incepit fabri-care sanctuariū: 2 incōueniens erat hūc poni maritū marie sororis moyse. putauit aut nicolaus qz ille caleph de quo agit p̄io Paralip. c. 2. sit caleph explorator: iō nō cessit vilo mō esse illū beseleel qz ibi ponit constructōrē sanctuarij. C Qz aut isti duo caleph sint distincti p3: qz vnus vocat fili. esrom alius vocat filius Jephōne. C Itē qz de cognatiōe vnus agit. 1. Paralip. 2. c. s. de caleph filio esrom: de caleph aut filio Jephōne 2 de co-gnatiōe sua agit. p̄io palipo. 4. c. C Itē p3 in pgenie sua qz si cōsideret tota pgenies imediata caleph filij esrom: 2 caleph filij Jephōne nullo mō cōcordāt. qd p3 cōsiderādo. 2. et. 4. c. p̄io palipo. C Itē p3 qz nō sit idē caleph: qz caleph fili. Jephō-ne erat annoz. 40. in. 2. anno ab exitu de egypto qñ missus fuit vt explorator vt p3 Josue. 14. c. Caleph aut filius esrom: si tūc viueret esset quasi. 190. annoz. que etas nō concedebat ali-cui hōi in illo tpe: ergo viuebat tūc ille caleph vt posset mitti in exploratorē. antecēdēs p3: qz esrom fuit filius phares filij iuda: phares aut intrauit cū p̄re suo in egyptū vt p3 Gen. 46. c. de in-de genuit esrom: vñ posset eum gignere post. 16. vel. 17. annos introitis in egyptū. sed in egypto fuit māsio filioz israel annis 215. vt declaratū fuit Gen. 15. c. 2. s. 1. et. 2. c. a qb detrādo 16. vel. 17. annos anteqz gigneret esrom manet. 198. anni qz bus māsuri erant israelite in egypto post natiuitatē esrom: ge-nuit aut esrom p̄mogenitū suū caleph anno. 15. aut. 16. qz āno suo. 60. genit. erat abnepos suus beseleel. qd p3 p̄io palipo. 2. c. cū dñ. caleph filius esrom accepit vxorē noie azaba: cūqz mor-tua eēt accepit vxorē noie ephrata: qz pepit ei bur: porro bur ge-nuit buri: 2 buri genuit beseleel: post hec ingressus est esrom ad filiā machir p̄is galaad 2 accepit eā cū eēt annoz. 60. s; in isto tpe genit. fuerat abnepos eius beseleel: ergo p tot gñationibus oportebat annos sic diuidi vt fieret gñationes in anno. 15. vel aliq in. 16. 2 aliq in. 18. fuisse ergo genit. caleph filius esrom: anno. 15. esrom. oemendo igit hos. 15. annos a. 198. qz antea remanebant a natiuitate esrom vsqz ad exitū de egypto mane-bunt anni. 183. a natiuitate caleph filij esrom vsqz ad exitū de egypto. qbus supaddant duo anni q inceperat fluere qñ missi sunt exploratores eēnt anni. 185. nulli aut talis etas cessa est. Quia 2 abraā q iaz a multis diebus trāsfuerat solū vixit annis 175. vt p3 Gen. 25. c. 2. s. 1. et. 2. c. a qz plus vixit durauit annis. 180. vt p3 Gen. 35. c. nō ḡ potuit tūc viuerē caleph filius esrom vt mit-teret in exploratorē in terrā chanaā: marie cū dicat caleph an-noz. 40. qñ fuit explorator vt p3 Josue. 14. c. Et h̄ est qd cōclu-dit: accipiēdo qz illud qd dñ p̄io palipo. 2. c. s. post hec ingres-sus est esrom: referat ad imediatē supraposita cū dicebat buri genuit beseleel. s. q ante nat. eēt beseleel qz accipiet esrom i vxorē filiā machir: qd erat i anno suo. 60. Sed nō est hic referēdū: qz tūc beseleel eēt annoz. 145. qñ debuisset incipere p̄mā fabrica-tionē tabernaculi. sed ad hāc etatē nullus in illo tpe accedebat: postqz. n. mortuus fuit iacob qz vixit annis. 147. vt p3 Gen. 47. c. nō legif qz aliq. 140. annos attigerit quāto magis. 145. et dato qz tantā etatē attigisset nō posset in illa etate aliqd cōstrue-re aut saltē clarē videre. C Qd̄m ergo qz ly post hoc nō referet ad imediatē: sed alia supiora. 2 tūc nō erit sensus qz p̄us natus esset beseleel qz esrom accepisset filiā machir in anno suo. 60. 2 tūc poterit assignari alr satis cōueniēter. s. qz phares qz in p̄io anno vite sue descēdit i egyptū vt p3 in bis que diximus Gen. 38. c. genuit p̄mogenitū suū esrom anno suo. 25. aut modicūz vltra vel citra: 2 deinde esrom genuit caleph anno suo. 25. 2 caleph genuit bur anno suo. 25. 2 bur genuit buri āno suo 25. et buri genuit beseleel anno. 25. erūt isti anni simul sum-pti. 125. qz detracti a. 215. qbus fuit tota māsio filioz israel in egypto manebūt anni. 90. Et istos annos h̄ret beseleel qñ ince-pit fabricare opus tabernaculi. Et tunc ēt manet id qd voleba-mus. s. qz caleph tot annoz eēt qz tūc viuerē nō posset accipiē-do p̄io caleph filio esrom: qz tunc esset caleph filius esrom an-norum. 167. qd patet: quia māsio israelitarum in egypto fuit annorum. 215. a quibus detractis. 90. annis qui transferant quando

S

Scda.

Tertia

S

Abraam
vixit an-
nis. 175.
Isaac vixit
180.Jacob
vixit an-
nis. 147.
Docto.
deter.

qñ natus est caleph filius esron fm cōputationē supra positam manebūt. 165. qbus addant duo anni qui inceperāt fluere qñ befeleel finivit tabernaculū 2 postea cū missi sunt exploratores erūt āni. 167. Si ergo tūc eēt caleph filius esron vinēs eēt an nozū. 167. s. nullus tantā etatē attingebat. qñ nō posset eē viues caleph fili⁹ esron qñ missi sunt exploratores: cū qbus oī inisse caleph filius Jephōne cenezeus. Dicēdū ergo qñ isti fuerūt duo caleph. Et intelligit hic de caleph illo q fuit filius esron: 2 nō de illo q fuit filius Jephōne. nā accipiēdo caleph filiū Jephōne paupm befeleel: necesse erat befeleel anno vite sue. 10. aut ante icēpisse fabricatiōē sanctuarii. si aut ponat caleph fili⁹ esrō eē paupm befeleel huius q fabricauit sanctuariū stat multū ueniē ter: qz poterit stare befeleel esse annoz. 92. aut paulo min⁹. in q etate satis poterat esse erudit⁹ in oībus artificiis mechanicis. p3 antecēdēs. qz (vt diximus supra) pharea itrauit in egyptū cū p3e suo Iuda p3io aut scō anno vite sue: 2 genuit filiū suū esrō an no. 25. aut paulo ante vel paulo post. 2 sic esron genuit caleph: 2 caleph genuit bur: 2 bur genuit huri: 2 huri genuit befeleel: in qbus gñationib⁹ trāsierūt anni. 125. qbus demptis a. 215. qb⁹ māserūt israelite in egypto manēt. 90. anni. bos aut hiet befeleel in exitu de egypto. qbus addant duo erūt anni. 92. q fluxe runt de vita befeleel qñ icēpit cōstruere sanctuariū. **Cōcludit ergo q caleph fuit paupm befeleel: s. nō caleph fili⁹ Jephōne: s. caleph filius esron.** **Cōsed oīs quozqz est qñ iste bur q est auus befeleel nō fuerit marit⁹ marie sororis aarō 2 moyfi q cōstitutus fuit in iudicē abīte moyse. de quo. s. 24. c. f. hētis aarō 2 bur vobiscū: si qd qñis natū fuerit referte ad eos. 2 ille de q dī. s. 17. c. q bur 2 aaron sustēbāt manus moyfi que graues erāt: qz necessariū eēt qñ illo tpe iste eēt ad min⁹ ānoz. 142. fm cōputationē factā supra: qz befeleel erat annoz. 92. aut. 91. qñ icēpit cōstruere sanctuariū: s. genuit eū huri anno suo. 25. 2 bur genuit huri anno suo. 25. ergo erāt. 50. anni qñ nat⁹ fuit befeleel qbus nat⁹ fuerat bur: q additi ad annos. 91. vel. 92. befeleel cōplebūt annos. 141. vel. 142. bur: nulli tñ tāta etas cōcedebat illo tpe nec adhuc. 135. Dd3 igit qñ ille bur q fuit iudex cū aarō 2 sustinuit man⁹ moyfi 2 cōit oī eē marit⁹ marie sororis moyfi nō fuit auus befeleel. **Impleuitqz eū spiritu sapiētie.** i. impleuit eū sapiētia q est aliqd spūale. Vel impleuit eū sapiētia q est quod dā pncipiū opationū sicut spūs. 2 accipit sapiētia p arte. Et oīstingunt bictria. s. spūs scie: 2 sapiētia: 2 intelligētia. sapiētia oī qñtū ad eā q est infusa. scia oī qñtū ad eā q est acqñta. intelligētia oī acūmē nālis ingenij. **(Et oī doctrina.)** 23 doctrina dicitur scia demonstratiua qd pñet ad mathematicas vt innuit fido. etbi. li. 1. c. 1. tñ accipit hic pro arte. s. q befeleel fuit repletus a deo oī mō cognitiōis artis. de istis aut qūo dīstingunt: 2 qūo accipiēda sunt oīctū fuit supra. 3. 1. c. 2. ibi vide. **(Ad excogitādū 2 faciendū).** Hoc pōt duplī accipi. **Cōuno mō ad excogitādū 2 faciendū.** i. ad cogitandū p3io qūo aliq res fieri deat: 2 postea ad exequēdū illā fictionē. nā ista duo necessaria sunt. op3. n. p3i mō intelligere modū fabricādū. s. qd p3io aut qd scō fieri deat: 2 vbi inchoandū 2 vbi definēdū sit. Et post hoc op3 eē in manib⁹ talē habitū fm quē possimus pñcē qd disponimus. vtrūqz aut ad artē pñet: qz est cōditio bñt⁹ pñcti. **CōAlio mō pōt intelligi.** **(Ad excogitādū 2 faciendū).** i. ad excogitādū figuras aliq rū rep artificia bilū q nūqz vīse sunt qñtū exēplaria vñr. vtrūqz aut intelligit hic. p3imū cū oī ad excogitādū. scō3 cū oī ad faciendū. 2 pñet qdlibet hōz ad habitū artis. s. p3imū adhuc magis pñet ad quoddā nāle acūmē qd multū adiuuat habitu artis. **(In auro 2 argēto).** Hoc pñet ad vnā artē: nā argētarij 2 aurifices h3 differāt in mā tñ nō differūt i bñtū artis cū eadē sint fabricabilia p bñtū aurificū 2 p bñtū argētarij: 2 idē modus fabricādū ē vtrūqz. **(Et ere).** Alij sunt artifices eris: qz alias res faciūt et aliū modū fabricādū bñt. Et neciū erat qñ isti eēt artifices in ere: qz i ope sanctuarij mīa fiebāt ē ere. vt optare altaris: 2 craticula 2 bases columnaz atrij: 2 paxilli funiculoz et vasa altaris holocaustoz. **(Sculpēdisqz lapidibus).** Hoc est aliud officiū qz est aliud opus. 2 nō solū erat necessariū sculpe lapides: s. ēt incastrare. sculpe oī cauare. 2 hoc fiebat in lapidib⁹ vt in eis insignita eēt noīa filioz israel. nā in onobus onychinis q erāt in onab⁹ extremitatib⁹ saphumeralis erāt sculpta. 12. noīa filioz israel: in quolibet onychino sex noīa. Erāt ēt in pectorali qd rationale oī scripta noīa. 12. filioz israel i. 12. lapidibus: vt p3. s. 28. c. Incastrare oī facere de auro quosdā loculos in qbus ponerent lapides ne caderēt. 2 qdā ps lapidū occulta eēt: qdā vō apparens in q esset scriptura noīa. erat ergo necessaria peritia sculpēdi 2 incastrādū in artificibus bñs. **(Et opere carpētario)****

Opus carpentariū est qd in lignis fit per volationē. 2 necessariū erat hoc pro fabricatiōe arce 2 colūnaz de lignis sethim 2 altaris holocaustoz 2 altaris thymamatu arqz mēse. **(Et qd fabre adinueniri pōt).** i. qd pōt fieri per artē fabrilē. **Faber est nomē artificis gñale ad oēs artifices qui aliqd faciūt in mā oua pcutiēdo. sic aurifices: argētarij: carpētarij: ferrarij: marmozarij: ceteriqz q ouā supellectilē excudūt fabroz nomē assumūt.** iō istud nomē faber determinat interdū p adiūctiōes mēe vt cū dicimus faber ferrarius: faber lignari⁹: 2 sic de ceteris. cū at sine adiūcto ponim⁹ signat fabros quoslibet. 2 sic pōit hic fabre vt signat oī officiū quo agimus in mā oua pcutiēdo: h3 aliqñ ex vsu vulgariū grāmaticoz cū istud nomē faber per se pferimus pro fabris ferrarijs illō ponimus. **(Adinueniri pōt).** i. qd pōt fieri aut excogitari per artē fabrilē aliqd aut fieri in mā fabrilē. **Est aut locutiō ista hypbolica: qz nō est vep si accipiat fm vim sermonis: vt signat q qd pōt acquiri per artē fabrilē aut factibilē in arte fabrilē deus erudit befeleel: qz ista infinita sunt. pcedit. n. in infinitū in figuris diuersis.** Sed mathematica ars: cuiusmodi est qlibet ars fabrilis de causandis figuris est. Sed nō est oīm q deus dederit ei cognitiōē infinitoz: qz talis cognitio soli homini christo cōica ta est. Ergo intelligēdū est qñ iste plura accepit qñ alij artifices: ita qñ nūbilerat de bis q excogitari 2 fieri oportebat ad vsum sanctuarij qd ipse nō excogitaret aut faceret. **(Dedit in corde eius).** i. deus posuit oīa hec in corde suo: infundēdo ei habitus artis vel pñcēdo eos q pñcēbāt in eo **(Ooliab quoqz filius achisamech).** Iste erat scōs artifex: qui h3 nō esset ita pñctus in arte varia fabrilē sicut befeleel: erat tñ pñctior oībus alijs artificibus q tūc erāt in israel: iō isti duo soli ex noīe vocati sunt: ceteri autē sub clā gñali. s. qñs vñm sapiens est corde veniat 2 faciat opus qd oīs imperauit. **(Filiū achisamech).** Ponit ad oīam: qz multi alij essent q vocarent⁹ ooliab. **(De tribu dan).** Fuit oīan de filiis bala: 2 ab isto descendit ooliab. 2 ponit hoc ēt ad oīaz: qz in alijs tribub⁹ eēt alie pñone sic vocate. **(Ambos eruditū sapiētia).** i. ambobus dedit habitus artis infundēdo in aīa eoz: vel ponēdo nouos habit⁹ q nō fuerāt nec eoz dispōnes pñesserāt. aut habitus nōdū pñctos pñcēdo. **(Ut faciant opa abietarij).** Utrūqz erat cōe hoc. s. qñ scirēt facere opa abietarij. oīr abietarij fabri lignarij q abietes parāt faciēdo aliqd de abietibus: aut q totā suā cōsideratiōē vertūt circa abietes: faciēdo de eis aliqd. sunt abietes qdā spēs lignoz: q vulgariter in idiomate nō vocant⁹ bayas. sed hic non acciōit arietarij s. stricte p eo qui solū abietes cōsiderat: 2 de eis solū fabricat: qz abietes nō fuerūt in toto ope sanctuarij: sed solū ligna sethim: vt p3 dīscurreti oīa q mādauit deus fieri in sanctuario. sed vocat⁹ abietarius large p oī carpētario. **(Polimitarij).** Isti sunt qui fila diuersoz colorū conterunt 2 faciūt imagines ex vīragz facie pāni: sicut est in pānis gallicis **(Atqz plumarij).** Vocant⁹ plumarij operātes in diuersis coloribus filoz: 2 faciētes imagines solū ex vna facie pāni. **(De hyacintho 2 purpura).** i. isti debent esse plumarij aut polimitarij in istis filiis. s. hyacinthinis: purpureis: byssinis: coccineis: qz nulla alia fila erāt in fabricatiōe tentoz veloz atqz cortinaz. **(Ac noua queqz reperiāt).** i. nō solū sciat isti in oī mā sibi data fabricare: vel iducere oīm figurā cuius iā existit exēplar: sed ēt figuras artificia bilū que nūqz vīse sunt. in quo signatur magna sufficiētia artis aut naturaliter 2 per exercitiū habite: aut supernaturaliter infuse.

Capitulum. xxxvj.

Ecce ergo Bezeleel 2 Ooliab 2 oīs vir sapiens qbus dedit dñs sapiētia 2 intellectū vt scirēt fabre opari: que i vsu sanctuarij necessaria sunt 2 q pcepit dñs. Cūqz vocasset eos moyses 2 oīm eruditū virū cui dederat dñs sapiētia 2 q spōte sua obtulerāt se ad faciēduz opus: tradidit eis oīa donaria filioz israel. Qui cum instarent operi: quoti die mane vota ppls offerebat. Tūc artifices venire compulsi dixerunt moyfi. Plus offert ppls qñ necessariū ē. Iussit ergo moy/

+ Faber qd signet.

+ Infinitoz cognitio lo li xpo hoi cōicata est.

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

+ +

ses pconis voce cantari. Nec vir nec mulier
qeqz offerat vltra i ope sanctuarij. Sicqz ces
latu est a muneribz offerendis: eo q oblata suf
ficeret et supabundaret. Feceruntqz oēs corde
sapientes ad explēdū opus tabernaculi: corti
nas decē de bysso retorta et hyacintho et pur
pura: coccoqz bis tincto: ope vario: et arte po
lymita. Quaz vna hēbat i lōgitudine vigin
ti octo cubitos et i latitudine qttuor. Una mē
sura erat oīuz cortinarū. Cōiūxitqz cortinas
qnqz alterā alteri: et alias qnqz sibi inuicē co
pulavit. Fecit et ansas hyacinthinās i ora cor
tine vni ex vtroqz latere: et i ore cortine alte
ri filr: vt cōtra se inuicē veniret anse: et mutuo
iūgerent. Et qnquagita fudit circulos au
reos: qui morderent cortinarū ansas: et fieret
vnū tabernaculū. Fecit et sagā vndecim de pi
lis caprarū: ad operiēdum tectū tabernaculi.
Vnū sagū i lōgitudine hēbat cubitos. xxx. et
i latitudine cubitos qttuor. Vni mēsure erāt
oīa saga. Quoz qnqz iūxit seorsuz: et sex alia
separatim. Fecitqz ansas qnquagita i ora sagi
vnius et qnqginta i ora sagi alterius: vt sibi
inuicē iūgerent: et fibulas eneas qnqginta q
bus necteret tectū vt vnū palliū ex oibz sagis
fieret. Fecit et optoriū tabernaculi de pellibz
arietū rubricatis: aliudqz desup velamen de
pellibz hyacinthinis. Fecit et tabulas taberna
culi de lignis sethim stātes. Decē cubitorū
erat lōgitudo tabule vni: et vnū ac semis cu
bitum latitudo retinebat. Vine incastrature
erāt p singulas tabulas: vt altera alteri iūge
ret. Sic fecit i oibus tabernaculi tabulis. Et
qbus viginti ad plagā meridianā erāt ptra au
strū cū qdraginta basibus argēteis. Due ba
ses sub vna tabula ponebantur ex vtraqz pte
angulorū: vbi incastrature laterū i angulis
terminant. Ad plagā quoqz tabernaculi qre
spicit ad aqlonē fecit viginti tabulas cū qdra
ginta basibz argēteis: duas bases p singulas
tabulas. Cōtra occidentē vō. i. ad eā pte ta
bernaculi q mare respicit: fecit sex tabulas et
duas alias p singulos āgulos tabernaculi re
tro: q iūcte erāt a deorsuz vsqz sursum et i vnā
cōpagē pariter ferebant. Ita fecit ex vtraqz
pte p singulos: vt octo essent simul tabule: et
hērent bases argēteas sedeciz: binas. i. bases
sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis
sethim qnqz ad cōtinēdas tabulas vni late
ris tabernaculi: et qnqz alios ad alterius late
ris coaptandas tabulas: et extra hos quinqz
alios vectes ad occidentālē plagā tabernacu
li cōtra mare. Fecit quoqz vectē aliū qui per
medias tabulas ab angulo vsqz ad angulū
perueniret. Ipsa aut tabulata deauravit: su

sis basibus earū argenteis. Et circulos eoz
fecit aureos per quos vectes induci possent:
quos et ipsos laminis aureis operuit. Fecit
et velū de hyacintho et purpura: vermiculo ac
byssō retorta ope polymitario: variū atqz di
stinctū: et qttuor colūnas de lignis sethim qz
cū capitibus deauravit: fuis basibus eaz ar
genteis. Fecit et tentoriū i introitu tabernacu
li ex hyacintho purpura vermiculo byssoqz
retorta opere plumarij: et colūnas qnqz cū
capitibus suis quas operuit auro: basesqz ea
rum fudit encas: quas et operuit auro.

Fecit ergo. Descripta pcedenti dispōne: hic agitur
de ipso sanctuarij fabricatiōe. Et pzo
agitur de ipso tabernaculo qtuor ad cōstructionē ei. Scdo agitur
de eis que erāt intra ipsum: vel aliquo mō ptinebant ad ipsum
mediate vel immediate i sequenti c. Et sciēdū q nō tenet hic
talis ordo i narrādo facta sicut tenebat supra mandādo faciē
da. nam qn deus mādauit fieri. Primo mādauit ea que erant
i tabernaculū. i. arcā et candelabū: mensam et altare thy
miamarū cū oibus vasis suis: vt p3 supra. 2. c. hic aut incipit a
fabricatiōe ipsius tabernaculi i pibus suis. deinde agitur de eis
que erant i eo vt p3 sequenti ca. i. de arca candelabro et ceteris.
Prima diuidit i duas: qz pzo ponit populi i supabun
dantia offerētis deuotio. Secūdo operis ppositi executio ibi.
(Feceruntqz oēs). Tsta scda i duas: qz pzo ponit fabri
catura partiū tabernaculi i cortinis sagis et pellibus. Secūdo
ponit fabricatura i tabulatis colūnis et basibus ibi. (Fecit et
tabernaculi tabulas). Et i istis nō teneat totaliter ordo: quia
fra aliquātr iterum scet. Circa primū. (Fecit ergo beseleel).
Iste primo noīat inter artifices: qz erat excellentior alijs vt p3
ex dictis. s. 3. 1. et pcedēti. c. (Et ooliab). Iste erat scda i perfe
ctione datus i sociū beseleel vt p3 supra. 3. 1. c. (Et oīs vir sa
piens). Quia oēs sapiētes vocati sunt vt p3 pcedenti. c. cū di
xit moyses. qsqz sapiēs est corde: veniat et faciat opus qd do
minus imperauit: audientes igi oēs viri qui aliqd i artibus
his nouerāt vocationē moysi: sponte venerūt ad laborandū i
opere sanctuarij. (Quibus deus dedit sapiētia). i. peritiā i ar
te fabili gūaliter sumpta et i arte plumaria atqz polimitaria.
nā non solū dedit infusam artē istā: vel aliquā partē eius bese
leel et ooliab: sed et alijs qui venerūt ad fabricādū. qd p3 supra
3. 1. c. cū dicit et i corde oīs viri eruditi posui sapiētia vt faciāt
cūcta que pcepī tibi. (Et intellectū). Intellectus vel intelligētia
vt dictū fuit supra. 3. 1. c. et pcedenti. c. est acūmē nālis ingenij
quo qz subtilr se h3 siue i speculatiuis circa speculatiua: siue i
factibilibus aut agibilibus circa factibilia et agibilia. (Ut sciāt
operari fabre). i. per artē fabrilē. accipiēdo artē fabrilē large
prout cōuenit omni arti fm quā i mām duram percutiēdo
agimus. vel magis pprie loquēdo accipit hic fabre. i. magistra
liter vel subtilr. et tūc est gūale non solū ad opationē i mā du
ra i qua est ars fabrilis gūaliter sumpta: sed et ad opationē
polimitaria atqz plumaria: et simplr tentoriā: aut coriaria: que
sunt i mā non dura: nec percutiēdo: vt dolando: aut sculpendo
fiūt. Et si accipere fabre pmo mō non extendere ad polimita
riā artē plumariā atqz coriariā: i qua nō modica pitiā et soler
tia necessaria erat. (Que i vsus sanctuarij necessaria sunt).

Hoc pōt dupliciter intelligi fm diuersum modum assumēdi
istud nomē vsus. nā vsus si accipiat proprie fm suā primariā
significationē: dicitur actus rei existētis que se h3 vt instm vel sifr
instro. vt dicimus q aliqz h3 vsum martelli: qz percutit monē
do ipsū martellū qui tā est. sic est de alijs. vt cū dicimus q iste
h3 vsum equi. et sic assumēdo dicimus aliqd esse ad vsus sanctua
rij. i. q aliqz res sunt qbus agimus aliqd ad necessitates san
ctuarij. et isto modo oportet distinguere sanctuariū et ea q sunt
ad vsus sanctuarij. et opz ponere sanctuariū eē: cū aliqd ad vsus
eius est. et qz nō est eadē res ad seipsam vel ad aliqz vsus pp
seipsā: necessariū est q ea que sunt ad vsus sanctuarij non sint
ipsū sanctuariū. Cum ergo dicit q isti facturi erāt oīa que perti
nerēt ad vsus sanctuarij et nihil aliud exprimit: necessariū erat
vt facerēt ea que erāt supellectilia sanctuarij: et nō aliqd alterū
qd eēt sanctuariū aut pō sanctuarij. sed nō solū isti viri fecerūt
ea que

Cortine ta
bernaculi.Coptoriū
tabernaculi.Tabule ta
bernaculi.

Bases.

Velam.

Tento
rium.Cōnexio
cap.Diui. ca
pi.

†

†

†

†

†

†

† Qd. I

Z
Duplex
vsus erat
i rebz
sanctua
rij.

tabernaculum ex his fiat: tamen non fuerunt omnes vna cortina: quia non potest talis cortina tante latitudinis fieri. Item quia si tanta esset ruperetur faciliter ex magnitudine poderis sui quibusdam partibus trabebatur alias. Item quia non posset portari nec conuenienter moueri, que omnia inconuenientia sunt. debuerunt ergo multe cortine esse et postea fieret iunctura omnium harum. (Coniunguntur cortinas quinquaginta alteri alteri). id est fecit vnam cortinam magnam de quinquaginta cortinis. et non coniungebantur iste inter se per circulos aureos et ansulas: quia solus erat ista coniunctio inter duas magnas cortinas: quarum vna erat cubitoz, 20. in latitudine copulata ex quinquaginta cortinis: et alia ex totidem copulata ex totidem cortinis. de istis enim fit metio quod colligarentur mutuo circulis et ansulis. si autem quilibet cortina alteri circulis aureis et ansulis ligaretur: non esset aliquid speciale de quinquaginta cortinis ad quinquaginta cortinas: et de qualibet cortina ad quilibet cortinas. Ita tamen supra. 26. dicit vela cortinarum iungenda esse et non cortinas. iungebantur ergo iste cortine inter se. scilicet vna alteri. scilicet per suturas: et vela cortinarum iungebantur circulis et ansulis. (Et alias quinquaginta sibi inuicem copulauit). Et sic erant due magne cortine: quarum quilibet consistebat ex quinquaginta cortinis. et vocantur iste due vela cortinarum vt patet supra. 26. et cortine parue ex quibus coniungebantur ista vela vocantur cortine. (Fecit ansas hyacinthinas). Ansas dicit quedam copulatio facta de pano per cuius foramen mediu mittitur circulus aureus: vt hic fiebat: vel mittitur aliqui funis aut aliquid alterum. Et ille panus copulatus insuit alteri pano. sic fiebat hic: et erat iste ansule hyacinthine. id est facte de hyacintho. (In ora cortine vnus). id est in extremitate. Cortina vocatur hic non quilibet cortina parua sed quod communiter vocatur: sed velum cortine quod est coniunctum ex quinquaginta cortinis. Quilibet istarum cortinarum habebat duas oras: id est duas extremitates secundum latitudinem: scilicet vnam in vno latere et aliam in alio: non tamen ponebantur ansae in vtraque ora: quia non coniungebantur iste cortine in vtraque ora: sed in vna tantum. (Ex vtroque latere). Non est accipiendum quod ex vtroque latere eiusdem cortine siue veli essent posite ansae: quia esset superfluum. sed dicitur ex vtroque latere respectu duarum cortinarum: ita quod in vno latere vnus cortine essent ansae: et in vno alterius cortine latere. et quia ista latera duo erant et simul: dicitur ex vtroque latere: tanquam iam ille due cortine magne essent facte aliquid et dicerent illa duo latera esse duo latera eius. et patet in assignatione littere cuius dicitur inmediate vt contra se inuicem venirent ansae et mutuo iungerentur. sed non potest hoc intelligi de ansis si existeret in oris duabus cuiuslibet cortine illarum duarum magnarum. (Et in ora cortine alteri simili). scilicet in vna ora siue extremitate eius solum quod coniungi debebat alteri cortine. (Vt contra se inuicem venirent). Duo latera duarum cortinarum contra se inuicem veniunt: quia vna coniungitur alteri ab oppositis. (Et ansae mutuo iungerentur). id est sic venientibus ex opposito ansis cortinarum iungebantur cortine. quod non esset si ponerentur ansae in medietate alicuius cortine magne. vel si forte ponerentur ansae in vna ora latitudinis: et in alia cortina ponerentur ansae in alia ora longitudinis: non venirent tunc e contra nec mutuo iungerentur. (Vbi. 50. fudit circulos aureos). Circuli dicuntur quidam anuli rotundi de auro facti qui mittebantur in ansulas antequam osuerentur ansule cortinis. (Qui morderet cortinarum ansas). In ora cortine ponebantur ansule et circuli. et fiebat hoc quia 13. quinquaginta cortine parue iuncte essent mediante cofutura sine circulis et ansulis: et alie quinquaginta eodem modo: tamen iste due cortine magne non iungebantur inter se mediante sutura: quia esset hoc ad facilem rupturam. nam cum partes extremas penderent: trahunt pondere suo ex medio assumptas sustentationem. cum igitur quilibet partes extremas penderent ex medio necesse erat illud rupi nisi esset valde solidum. Si autem esset subtilis vnio duarum magnarum cortinarum non habet vires et faciliter ruperetur. posuit ergo mediu forte. scilicet circulus aureus a quo omnes partes penderent et non ruperentur. Et quia si circulus aureus subintraret cortinas duricie sua ruperet eas: posuit fuerit ansule. scilicet vt in qualibet cortinarum duarum magnarum in vna extremitate cortine ponerentur. 50. ansule. et in his ponebantur circuli aurei: ita vt ansule cortinas traherent: et circuli traherent ansas. sed non ponebantur tot circuli quot ansule: quia ansule ponebantur in qualibet duarum magnarum cortinarum: et circuli non ponebantur in aliqua cortinarum: sed inter ansulas. ideo ansule centum erant: circuli vero. 50. Quia quilibet circulus duas ansulas tenebat missus per vtraque. Et dicitur de istis circulis quod isti morderet ansas cortinarum. id est mitterent per ansas. nam morde re est quicunque pars rei intra mordentem est et pars extra. qui enim totum intra se accipit non mordet sed deuorat vel deglutit.

sic erat de circulis respectu ansularum: quia pars ansularum erat intra circulos: pars vero extra relicta erat vt patet in dispositione concatenationis eorum si quis respiciat. (Et sic vnum fieret tabernaculum). Accipit hic tabernaculum pro coopertorio facto de cortinis quod totum tegit tabernaculum. fit autem vnum tabernaculum cum omnes ille cortine iuncte in medio per ansulas et circulos faciunt vnum coopertorium quod tegat totum tabernaculum. (Fecit ergo saga vnde decem). Posuit supra de vno coopertorio tabernaculi: hic ponit de alio. erant enim. 4. operimenta. scilicet vnum de cortinis. aliud de sagis. tertium de pellibus arietum rubicatis. quartum de pellibus hyacinthinis. (Fecit ergo saga vnde decem). Dicitur sagum pannus factus de pilis caprarum: et ad hoc erant offerendi pili caprarum: de quibus supra dicebatur. et non fuit factum istud operimentum de pilis ouium: quia fortior pannus fit de pilis caprarum. quod expediebat pro opimento tabernaculi. (Saga vnde decem). Numerus sagorum excedit numerum cortinarum: quia cortine erant decem et saga erant vnde decem. Ratio diuersitatis est: quia in sagis superesse debebat 4. cubiti latitudinis: de quibus duo replicarentur ad posteriorem partem tabernaculi. scilicet in latere sancti scilicet circa pauiumetum ad protegendum posteriora tabernaculi: et duo cubiti replicabantur in parte anteriori. scilicet in introitu tabernaculi super capita columnarum. (Ad operiendum tectum tabernaculi). Tectum tabernaculi vocatur operimentum de cortinis factum. tabernaculum autem iam operitum erat cum poneretur primum operimentum cortinarum. sed tectum tabernaculi. scilicet operimentum cortinarum non erat coopertum: ergo posuit operimentum de sagis ad tegendum illud. (Vnus sagum in longitudine habebat cubitos. 30. et in latitudine. 8.). Ista mensura erat communis ad omnia saga. Erat autem tanta longitudo et latitudo sagorum secundum conuenientiam tabernaculi: quod operiendum erat: ponebantur saga transversaliter super tabernaculum sicut cortine posite sunt. erat autem tegendum non solum tectum quod erat spatium interceptum inter latus meridianum et septentrionale: sed etiam altitudo duorum laterum oppositorum super que cadebat transversaliter saga. Erat autem spatium tecti cubitoz decem. scilicet quantum interceptum inter duo latera tabulatorum. Erat autem quilibet illorum duorum laterum altitudinis cubitoz decem: qui simul erant cubiti. 30. tanta autem erat longitudo cuiuslibet sagi. cooperiebat ergo sufficienter quilibet sagum totam latitudinem tabernaculi et altitudinem laterum usque ad pauiumetum: quibus non operuerant cortine cum esset longitudo earum. 28. cubitoz solum. erat autem latitudo omnium sagorum simul sumptorum. 44. cubitoz quia erant vnde decem saga: et quodlibet erat latitudinis cubitoz. 4. tabernaculum autem erat longitudinis cubitoz. 30. superabundabant ergo cubiti. 14. quorum decem penderat ad cooperiendum latus occidentale tabernaculi. scilicet sancti sanctorum usque ad pauiumetum. supererant ergo. 4. quorum duo replicabantur in parte anteriori tabernaculi super capita columnarum: et duo replicabantur in parte posteriori tabernaculi apud pauiumetum in latere occidentali. (Vnius mensura erant omnia saga). Tamen longitudine quod latitudine. (Quorum quinquaginta iungit seorsum). De sagis fiebat sicut de cortinis. nam cortine quinquaginta simul erant et alie cortine quinquaginta mediante sutura forti. sed vna magna cortina facta ex quinquaginta coniungebatur alteri magne cortine mediante circulis et ansulis. ita hic quinquaginta saga inter se iungebantur sutura forti: et sex saga inuicem iungebantur eodem modo. deinde inter ista duo saga magna ponebantur ansae et fibule enee. (Et sex alia separatim). Quia ista sex non vniebantur illis quinquaginta mediante sutura: sicut iungebantur illa quinquaginta inter se: sed vniebantur solum fibulis et ansis. et necessarium erat sex saga facere vnum magnam sagum: et quinquaginta saga vnum sagum: quia erant vnde decem saga: et illud vnum quod faciebat imparitatem comode diuidi non poterat. (Fecit ergo ansas quinquaginta in ora sagi vni). Quid sint ansae iam dictum est. nam inter ansas cortinarum et sagorum quantum ad figuram et officium nihil differt: sed differt in materia: quia ansule cortinarum erant hyacinthine vt declaratum fuit supra. ansae vero sagorum quales fuerint non ponitur. constat tamen eas non fuisse hyacinthinas: quia non debebant esse de materia grossiori et fortiori quam sint panni quibus apponuntur: quia in eis pedit tota vis panni. sed hyacinthine ansule non sunt fortes sicut sagorum materia nec ita rudes. oportebat ergo esse ansas sagorum de materia ita rudi et forti sicut est materia sagorum aut de fortiori. sed non videtur alia fortior ergo ponendum est ansas fuisse de pilis caprarum. et maxime conicitur hoc quia cum maderet hic fieri ansas in ora sagorum: et non maderet de qua materia fieri: satis patet intelligi quod maderet fieri de materia sagorum. (In ora sagi vnus). de illius duobus magnis. (Et. 50. in ora sagi alterius).

De ansulis
et circulis
cortinarum.

Et quia
erat ansae
quod sagis
ponebantur.

gi alteri²). Hoc erat in duob² laterib² oppositis. s. q² vnum sagū habebat istas ansas i latere vno: et aliud sagū habebat istas ansas in latere altero: q² duo latera iungebant. (Et fibulas eneas. 50). Fibule enee p²nt esse circuli enei sicut supra dicebat de circulis aureis exstitibus in cortinis. vel vocant² fibule alio mō facite sicut sunt fibule jonaz. quocūq² modo ponat² iungebatur anse sagorū in fibulis: et erant centū anse: cum in duab² extremitatib² duorū sagorū ponerent² anse. s. in qualibet extremitate. 50. fibule aut² solū erāt. 50. q² due anse iungebant in vna fibula. (Quibus nece²ret² tectū). Vocat² hic tectū illud coopertoriū scōj: q² fiebat de sagis. et nece²ret² istud coopertoriū p² has fibulas: q² erat vniū² in duas partes. s. in duo saga magna. (Et vnum palliū ex oibus sagis fieri). Totū illud coopertoriū cōiunctū vocabat² palliū: et fiebat ex vndecim sagis: ex q²q² simul iunctis et ex sex simul: que q²q² et sex vnica iunctura p² ansas et fibulas cōnectun². (Fecit et opertoriū tabernaculi). Dicit² agitur de tertio opimento. (Fecit et opertoriū tabernaculi). i. nō solū fecit duo supraposita opimenta: sed etiā fecit tertiū q² hic ponit. (De pellib² arietū rubricatis). Erant pelles arietum parate et tincte rubeo colore: ex q²bus fiebat coopertoriū. et hoc neciūm erat: q² duo opimēta supraposita. s. vnum de cortinis et aliud de sagis nō poterāt sustinere aquā de celo cadentē. oportuit ergo esse de pellib² vt hymbres nō penetrarēt. (Aliud de super velamentū de pellib² hyacinthinis). Istud erat quartū velamentū q² erat ceteris grossius atq² p² ceteris magis defendens tabernaculū. hic aut² h² multiplicarent² velamentū q² 4. erant: nū nō erat aliqd² superflū. nam oīa erant ad necessitatē et vniuersitātē scūarij: q² duo p²ma opimēta erant ad decorē et necessitatē. scōa duo erant ad solā necessitatē. Oīa aut² erāt ad stabilitatē. nā duo p²ma si non fuissent nō erat aliq² pulchritudo in scūario: q² si poneret² opimēta de pellib² nō erat illō ita pulchritū sicut cū poneret² opimēta de purpura hyacintho cocco bis tincto et bysso rectora: quā mā erat de se valde pulchra: et pulchri colores atq² figure. Ista aut² ad huc nō sufficiebāt ad totā lē p²tectionē sanctuarij: q² si hymbres inciderēt non sustinerēt bec duo opimēta: pelles aut² defenderēt pluuias. Oīa autem simul ad stabilitatē p²ficiebant: q² stabilis opimēta erat cū 4. ponerent² q² cum vnū esset. (Fecit et tabulas). Supra ponebatur de tabernaculi opimētis. hic agitur de eius tabulis. (Fecit tabulas tabernaculi). i. tabulas ex quibus tabernaculū circūdabatur in tribus laterib². (De lignis serbim). Nulla alia mā lignorū fuit in tabernaculo aut in toto atrio eius. (Decem cubitoz erat lōgitudō tabule). i. quilibet tabula erat decē cubitoz in altitudine. et ista erat tota altitudo tabernaculi. (Et vnū ac semis cubitū latitudo retinebat). Oēs tabule erant vnius mēsure vt haberēt in latitudine sua cubitū atq² dimidiū. et isto modo cōplebat² tota lōgitudō tabernaculi ex latitudinib² tabularū. nam cū. 20. tabule sint in lōgitudine tabernaculi: et quilibet cōtineat cubitū et dimidiū: necesse est oēs p²tinere. 30. cubitos que est tota lōgitudō tabernaculi in latere meridiano aut septētrionali. (Vine incastrature p² tabulas singulas erāt). Ad hoc q² iste tabule inter se iungerent² ne vna caderet ab alia: necesse erat iste incastrature. Et oī incastratura tabularū p²cauitas vel acuties tabule fm quā vna tabula subintrat aliā: et firmiter ligant² atq² continent². Erat aut² in quilibet incastratura duplex: q² quilibet tabula duab² tabulis iungebat² p²ter vltimas duas tabulas: que erāt in laterib² duob². s. vna in latere meridiano ad itroitu tabernaculi: et alia eodē mō in latere septētrionali ad itroitu tabernaculi. iste aut² due tabule singulas incastraturas habebāt. oēs alie habebāt duas incastraturas: q² quilibet iungebat² duabus tabulis. (Vt altera alteri iungeret). Non solū vt iungeret sed vt firma esset iunctura. nā si essent tabularū extremitates plane et bene leuigate iungerent²: tū nō cōtineret vna aliā: sed in diuersa caderēt. exstitibus aut² incastraturis nō poterāt oīscōpaginari. et dicit². (Vt altera alteri iungeret). non q²dem q² sola vna vni iungēda esset sed vna duab²: q² alia nō diceret² q² quilibet tabula haberet duas incastraturas. (Sic fecit in oibus tabulis). s. befeleel q² ista ordinabat tāq² p²udēs architectus. (Sic fecit). q. d. sicut in vna fiebat q² duas incastraturas haberet: ita fiebat in oibus alijs q² quilibet haberet duas incastraturas p²ter vltimas duas tabulas: scilicet vnam que erat vltima in latere meridiano: et vnam que erat vltima in latere septētrionali: quia in quilibet barum vnica erat incastratura. (Et q²bus. 20. ad plagā meridianā erant). Tabernaculū erat oīus in figura quadrāgula altera p²te longiori. s. q² latera duo essent maiora relijs duob² laterib²: et nō erant in tabernaculo

4. latera tabulatozū: i. esset figura q²drangula: q² in latere oriē tali nō erat tabulatū sed itroitus tabernaculi habēs columnas q²q²: et tentorium pendēs ante illas. solū enim aīa tria latera erant. s. meridianū occidētale et aglonare. latera autem duo. s. oriētale q² nō erat tabulatū: et occidētale q² habebat tabulas: erat minora latera continētia cubitos decē. latera duo. s. septētrionale et meridianū erant latera maiora p²tenentia longitudinē. et erat quilibet cubitozū. 30. ad q² regreban² tabule. 20. cū quilibet cōtineret cubitū et dimidiū. (Ad plagā meridianā). i. ad partē meridianā. Plaga signat² vulnus. et signat² rete ad capiendū feras. et signat² mūdī partē fm situm. s. ad occidentē vel orientē meridiem et aglonem. (Contra austrū). i. contra vētum illum q² vocat² austr: q² austr flat de p²te meridianā. (Lū. 40. basibus argēteis). Bases tabularū et bases colūnarū differū: q² bases colūnarum sunt ample et rotūde in q²bus fundant² colūne et locant². bases aut² tabularū sunt acutę: q² sūt parilli quidam argētei quadrati subintrātes p²cauitates tabularū: q² acutū tur donec terminent² ad acutam pyramidē fm quā terre infīgūtur. (Due bases sub vna tabula ponebant²). i. sub quilibet tabule ponebant² due bases: q² quilibet tabula erat hīs aliquā tam p²funditatē. s. grossicie: et in extremitatibus duabus fiebant duo foramina in q²bus ponebant² capita basium: et cetera pars earum infigebat² terre vt tabule firmiter se tenerēt. (Ex vtraq² angulozū parte). Quilibet tabula habebat vnā extremitatē suā locatā super terrā: et in illa fiebat duo foramina ad ponēdum capita basium: nec tū fiebant ista foramina in medio tabule: q² sic non se tenerēt firmiter: sed in angulis. nā illa extremitas in duobus laterib² tabule h² duos angulos corporeos: et apud quēlibet eozum fiebat vna cauatura in qua eēt caput basis argētee. (Vbi incastrature laterū in angulis terminant²). In quilibet tabula erat due incastrature. s. due cauature venientes per latera tabule a sūmo vsq² ad deorsū. vbi aut² terminabatur incastratura in parte infima tabule erat angulus corporeus clausus ex ipsa superficie incastrature: et ex superficie plana inferiori sup² quā sedet tabula: et ex superficie lateris latitudinis. Erat. n. clausus ille angulus solidus siue corporeus et trib² superficiebus trigonis. et apud illum in superficie trigona sup² quā sedet tabula erat ista cauatura in qua ponebatur caput basis. (Ad plagā quoq² tabernaculi que respicit aglonem). i. ad partē aequilonem tabernaculi. pars aglonaris denominat² a vēto: q² aequilo ventus est frigidus flans a pūcto septētrionali orib². et dicitur aglo q²si aq²s ligās: q² eo flāte nō sunt pluuię: et ipse fugat nebulas. (Fecit. 40. tabulas). Tāta lōgitudō erat hui² lateris sic lateris meridiani. sicut q² in latere meridiano erat tabule. 20. habētes vel causantes simul longitudinē cubitozū. 30. ita in h² latere erant totidem tabule claudētes tantūdem de longitudine. (Contra occidentē vero). Istud erat tertiū latus q² erat post sancta sanctorū. Nā latus oriētale non erat tabulis coopertū: iō de laterib² latitudinis hoc solū erat hīs tabulas. (Idest ad eam p²ez tabernaculi que respicit mare). Ista est expositio: q² magis notum erat iudeis dicere partē ad quā est mare q² dicere partē occiduā: et loq²ur de mari mediterraneo. nā terra illa in qua tunc erat israelite. s. deserta arabica et tota terra chanaā habet p²o occidētalī parte mare mediterraneū: cum et ipsa terra iudee in sorte zabulon et isachar mari ablūt² vt p²3 Gen. 49. c. (Fecit sex tabulas et duas alias). Ponunt² in isto latere occidentali octo tabule: et deberet oīci. fecit tabulas octo. dicit² tū. fecit tabulas sex: et deinde fecit duas alias tabulas: quia nō erant oēs eiusdē mēsure: sed p²me sex erant mēsurā p²iorum hīs. s. cubitū et dimidiū in latitudine: ideo nominant² tabule absolute sumēdo. Alie due non erāt eiusdē q²titatis in latitudine sed dimidiū solum cubitū continebāt. In longitudine autem oēs tabule equales erant: et iste sex tabule que relijs inequales erāt p²tenebāt āgulos tabernaculi. (Et duas alias). s. q² erāt minoris latitudinis. (Per singulos āgulos). Duo āguli solū erāt: quia lat² septētrionale cum latere occidētalī claudit angulū vnum. et latus meridianū cum occidētalī claudit angulū alterū. et in quolibet istorū duorū āgulozū ponunt² iste tabule parue. s. in vno angulo vna et in alio angulo alia. (Retro). Dñr esse retro: q² isti anguli erant in parte posteriori tabernaculi. s. ad occidentālē plagā vbi terminat² totum tabernaculū. Nam pars anterior est pars oriētalī in qua non erat aliq² latus tabularū. (Que iūcte erant deorsum vsq² sursum). Idest omnes iste tabule erant iūcte a parte superiori vsq² ad partem inferiorem. et hoc per incastraturas que erant facite in tabulis. quilibet enī duas incastraturas habebat: omnes iste tabule simul iūcte

Tabule tabernaculi.

+ Plaga qd.

+ Bases.

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

† erant. (Et in vnam pariter cōpagem ferebantur). Id est vna colligatio fiebat de his tabulis. hoc erat per vectes: qz quilibet vectis illius latus posterioris trāibat ab angulo vsq; ad angulum: qz erat parū latus: et sic cum portari debebat iste octo tabule ferebantur simul: nisi forte educerent vectes: et posset quilibet tabula per se portari. (Ita fecit ex vtraq; parte p angulos). f. coniungendo illas paruas tabulas alijs sex tabulis magnis. (Ut octo eēnt simul tabule). i. facta ista cōpaginatione erāt octo tabule simul. f. oēs octo tabule illius lateris erant pertinentes ad eandē cōpagem: qz glibet vectis illius lateris totaliter continebat eas. (Et haberēt bases argēteas. 16.) 13 essent inaequales tabule: qz quedā. f. parue tabule continebant solum oimidiū cubitum: tñ quilibet habuit duas bases argēteas. (Duas. f. bases sub singulis tabulis). Non curādo vtrū magne tabule an parue eēnt. (Fecit et vectes). Sic ponunt vectes qui per vorsa tabularū ponebantur. et dicunt vectes ligna rotūda et longa posita in vorsa tabularū per circulos aureos infixos tabulis ad hūc ut sic tabula tabule cohereret. et hī vectes dicantur a vebendo f. m derivationē suam sicut erant de vectib; arce 2 mense atq; altaris 2 aliozū vtensiliū. hic tñ non sunt pprie dicti vectes a vebendo sed ab iuebēdo: qz non portant tabule per vectes: cum ipse tabule a gersonitis in plaustris portarentur vt p3 Nume. 7. ca. vtensilia alia quēdmodū arca 2 altare atq; similia dicebantur in vectib; a caatbitis vt patet Nume. 4. c. sed vectes isti iuebantur in tabulis. i. imitebantur in eis per anulos aureos infixos vorsa tabularum: et cum imissi essent cōtinebant tabulas. (Vt ctes). De lignis sethim: qz nulla materia ligni erat in tabernaculo nisi ligna sethim. (Quinq; ad cōtinendas tabulas vni; lateris). In quolib; latere tabernaculi erāt qnq; vectes. quō autē isti eēnt. f. vtrū eēt vn; vectis magn; ptingēs ab extremitate vsq; ad extremitatē lateris: et eēt cōposit; ex qnq; vectib; partialib; q sic se haberēt q caput vnius subintraret extremitatē alteri; sicut fit in crucibus cōpactis ex plurib; partibus inuicē subintrātib; aut q essent tres ordines vectiū: et in ordine inferiori essent duo vectes: quozū caput vnius subintraret alteri; summitatē quemadmodū supra dicebam; in ordine supiori essent eodem mō alij duo vectes. in medio ordine eēt vnus vectis pueniens ab extremo vsq; ad extremū. et sic fierent quinq; vectes. aut si essent qnq; vectiū ordines: et in quolibet ordine eēt vnus vectis integer dictū fuit supra. 26. (Et quinq; alios ad alteri; lateris tabulas coaptādas). Tria latera tabularū erāt: ideo ter dicif q fierent qnq; vectes. f. pro quolibet latere qnq; (Et extra hos qnq; alios). Illi vectes supra positi erāt ad latus meridianū 2 ad septētrionale. isti qui ponuntur hic sunt ad occidentāle latus. (Contra mare). Expositio supioris est: qz occidentalis pars terre illius in qua fiebat tabernaculū erat ad mare mediterraneū: qd erat mare terre philistinorū. nā hī mare ponitur pro termino terre chanaā ad occidentālē plagā vt patet supra. 23. c. f. ponat terminos tuos a mari rubro vsq; ad mare palestinozū. sunt autē illi duo termini ibi oriēntalis 2 occidentalis vt ibidē declaratū est. (Fecit quoq; vectē aliū).

† Iste vectis non ponebat in eodē ordine quo ponebant alij. nam alij ponebant in vorsa tabularū per anulos aureos: iste autē ponebatur per cōcauitates factas intra ipsas tabulas. nam quilibet tabula erat satis grossa: et per mediū grossicie sue pforabatur: ita vt subintraret vectis intra substantiā siue corpus lentia; tabule: et hoc fiebat in oibus tabulis: ita qz iste vectis nō videbatur: qz latens erat in viscerib; tabularū: sed solum videbatur duo capita eius in extremitatib; lateris tabularū. f. vnū caput in pma tabula lateris cuiuslibet: et aliud in extrema tabula eiusdem lateris. erat autē iste vectis integer 2 magnus perueniens ab extremo vsq; ad extremū lateris. Et patet qz nō se haberet iste vectis sicut ceteri vectes. nam si poneret in eodē ordine aut modo: cū dictum fuerit supra de quolibet latere facies qnq; vectes: non diceret hic. facies 2 alium: sed diceret. facies sex vectes manifeste vt patet: qz non ponit habitudo istius ad oēs qnq; que ponitur oim qnq; inter se: qz istum vnum separabat ab alijs qnq; et ipsos qnq; non separabat inter se. Item patet quia de alijs qnq; vectibus ponit qz erant ad cōtinendas tabulas. de hoc autē ponit qz erat ad mittēdum per medias tabulas. Item de alijs vectibus dicif qz inducebant per circulos aureos in laterib; tabularū. de hoc autem dicif qz mittebatur non per vectes sed p medias tabulas. Item vectis nō solum ponebat in latere occiduo de quo hic videt; satis clare: sed etiam in quolibet aliozū duozum laterum: qz eadem necessitas aut vtilitas operis erat in ponēdo in vno latere que in oibus.

† Itē quia hie dicif qz ponēdus est vnus vectis p medias tabulas: et nō dicif per quas medias tabulas. ergo intelligēdum est de oibus medijs tabulis. (Qui per medias tabulas). i. p medietatē tabularū. f. per grossiciē mediā tabularū. et erat p medias tabulas: quia erat p mediū altitudinis tabularū: qz conueniētius ibi ponebat vectis qz ad extremitatē supmā vel infmā tabularū. (Ab āgulo vsq; ad angulū). i. ab vno āgulo lateris vsq; ad alterum angulū. Et hoc aliquis forte argueret qz iste vectis q mittēdus erat per medias tabulas solū erat in latere occiduo: qz si in alijs laterib; ponerent tales vectes nō peruenirent ab angulo vsq; ad angulū cum nō esset latus oriēntale tabularū ad qd puenirēt. Et p3: qz si poneret iste vectis i latere meridiano pueniret ad vnū angulū. f. ad angulū q causat ex cōtactu lateris meridiani 2 occidentalis. nō tñ pōt peruenire ad aliquē alterum angulū: qz cum extendat vectis ille ad partē oriēntālē non pueniet ad aliquē angulū: qz angulus debet causari ex cōtactu duozū laterū. ibi autē nō sunt duo latera cōtingentia: quia latus oriēntale non habebat tabulas. Eodē modo si poneret iste vectis in latere septētrionali nō posset puenire ab angulo vsq; ad angulū. nam hī inciperet ab angulo qui clauditur in cōtactu occidui 2 septētrionalis lateris: tñ quādo ptensus fuerit vectis ille versus partē oriēntālē: non reperiet aliquē angulū ad quē pueniat: cum nō sint ibi duo latera concurrētia que claudant angulū. nam latus oriēntale nō est cum non ponantur ibi tabule. solum igif poni pōt in latere occiduo. nam ibi pōt puenire ab angulo vsq; ad angulū: quia cum incipiat iste vectis a parte meridiana incipiet ab angulo: qz angulus causat ibi ex cōtactu lateris meridiani 2 occidentalis. cum autē ptensus fuerit iste vectis versus latus septētrionale pueniet ad angulū qui causat ex cōtactu lateris occidui 2 septētrionalis. C. Forte ad hoc aliquis rīdebit defendens supiorem positionē. f. qz iste vectis poneret in quolibet latere: et essent tales tres vectes f. m numerū laterū qz in quolibet latere puenitur ab angulo vsq; ad angulū. Et cum pbas qz non causat angulus: qz latus oriēntale nō est latus qd deberet claudere angulos cū latere septētrionali 2 meridiano. Rīdetur qz latus oriēntale est: quia hī nō fit latus tabularū reale: est tñ latus f. m imaginationē extēntū iter latus septētrionale 2 meridianū. C. Sed hoc non pōt stare. tenēda est ergo ista secūda positio que adducebatur in argumentū. Rīso autē quam isti dant non pōt stare: qz latus oriēntale nullo mō est. Et si dicas qz est p imaginationē nihil pdest: qz hī mathematici qui cōsiderant abstractā quātitatē cūrent de quātitate que est f. m imaginationē: artifices tñ mechanici qui habēt determinatam materiā non cōsiderant de imaginabili quātitate. Item qz operatio istozū artificum mechanicozū realis est: et in solis substantijs realib; et instrumēta sua sunt realia. nō ergo curant vllaten; de imaginata quātitate. Item dato qz isti artifices mechanici cōsiderarent de imaginata quātitate: et alij quo mō attineret ad eos: tñ nullo modo dicerent qz lat; septētrionale qd est reale claudat angulū cum latere oriēntali qd est pure imaginatū. aut qz latus meridianū realiter enī claudat angulū cū oriēntali latere qd est pure imaginatū. nam latera realia angulū reale claudunt: imaginaria autē latera angulū imaginariū claudunt. Ex latere autē imaginario 2 reali nullus pōt angulus claudi: qz sunt diuersozū generū. C. Argumēta autē que fiebat pro supiori positioe non tenent. Prīmū argumentū erat: qz eadem necessitas aut vtilitas operis erat ponere in latere meridiano aut septētrionali sicut in occidentali. Rīdet qz falsum est: qz maior necessitas erat in occiduo qz in alijs duobus. nam in occiduo ponebat iste vectis ad cōtinendū totū opus tabernaculi. f. oia latera. in alijs autē laterib; non poterat poni ad cōtinendū totū opus. C. Pro quo sciendū qz vectes ponebantur ad cōtinendū tabulas. f. duplir: qz qdam ponebant ad cōtinendū oēs tabulas. quidā vero ad cōtinendū alij quas. f. tabulas solum alicui; lateris. nā qdlibet latus habebat tabulas: et ille tabule cōtinebantur simul. f. 20. in latere meridiano 2. 20. in latere septētrionali: 2. 8. in latere occiduo. Tabule autē cuiuslibet lateris bozū cōtinebantur p se. Nā qnq; vectes positi in latere meridiano cōtinebant oēs tabulas lateris meridiani: 2 quinq; vectes in latere septētrionali cōtinebant. 20. tabulas eiusdē lateris: et in latere occiduo qnq; vectes cōtinebant octo tabulas. qdlibet ergo istozū laterū per se cōtinebat a suis vectibus ne tabule defluerent: nulla tñ cōpago oēs tabulas oim tabularū cōtinebat. poterat enim tabulatū siue latus a latere seungi. fuit ergo ad necessitatē operis opportunū vt poneretur vnus vectis qui cōtinebat omnia ista tabulosa. Et iste est qui

Scda.

†
D. sic.
Rō. 1.

B

Rī. cu.
insidā ad
istāz rō.
nem.Cōfuta.
1. rāso.
nis.

Scda.

Tertia.

L

Rī. ad
argumē
ta.
Ad p̄mū
p̄prie ne
gatiua.

Qd. 2.

A

De vecte q
ponebat p
medias ta
bulas.An vectis
quē de mā
dabat poni
per medias
tabulas eēt
solū in late
re occiduo.
D. non.
Rō. 1.

qui mittebatur per medias tabulas et ponebatur in latere occidentali solū: quia ibi existens poterat continere omnia tabulata. si autem poneretur in aliquo alio latere non poterat continere omnia tabulata. **C** Et per quod cum poneretur iste vectis intra tabulas lateris occidentalis in una extremitate lateris ille vectis exiens tangeret latus septentrionale: et subintraret in quadam cavaturā tabule ultime lateris illius: et teneret illud firmiter cum ipso occidentali: deinde ipse vectis lateris occidentalis protensus in aliam partem. scilicet in partem meridiana: et subintraret in ultimā tabulā lateris illius per quadam cavaturam. et sic ille vectis contineret firmiter omnia tria tabulata. si autem poneretur in latere meridiano iste vectis ex parte occidentali posset subintrare latus occidentale in ultimā tabulā et contineret illud latus: non tamen poterat continere latus septentrionale. Si autem poneretur talis vectis in latere septentrionali contineret latus occidentale: quia ad angulū occidentis protensus ille vectis subintraret ultimā tabulā illius lateris: et contineret illud cum latere septentrionali: latus tamen meridiana continere non posset. solus ergo in latere occiduo positus talis vectis contineret tria tabulata. **C** Sed forte dices quod dato quod in latere occiduo convenientior erat iste vectis quam in alijs lateribus: tamen ponebatur in hoc et in alijs lateribus ita quod essent tres fine positione prima. **C** Rides quod non potest stare: quia sicut deus et non nihil frustra facit: ita et ars nihil facit frustra: cum sit habitus rationis directus circa factibilia. sed sufficiebat ille vectis vnicuique positus in latere occiduo: quod non erat ponendus alijs alijs in aliquo altero latere: est enim hic in duobus erroribus. **C** Primo quod ad deum: quia deus mandavit fieri ista quod hic ponant. Sed deus nunquam agit aliquid frustra: ergo non mandavit vectes tales poni in quolibet latere tabernaculi: quia magnū inconueniens esset dicere: fecit aliquid frustra. **C** Secundo erat inconueniens quantum ad bezeleel qui erat peritissimus artifex et non ageret aliquid superfluum. non est ergo concedendum vltimo modo fuisse tres vectes tales. scilicet per se cum ista de vno faciat solū modo mentionē. **C** Ad secundum argumentum cum dicebatur quod ista mandata poni vnicuique vectes per medias tabulas: et non dicit per quas medias tabulas: ergo intelligendum est de omnibus tabulis omnium laterum. Respondetur quod non valet ista ratio: imo potius videtur contrarium: quia cum mandet poni vnicuique vectem per medias tabulas et non facit mentionē de quibus medijs tabulis intelligi velit: oportet intelligi de vnicuique tabulis. scilicet de tabulis vnius lateris. **C** Item antecedens siue fundamentum argumentationis illius est falsum: quia ista satis declarat hic de quibus tabulis intelligi velit. nam cum dixisset quod in tabulis occidentalis lateris positi fuerant quique vectes subiunxit quod etiam fecit alium vectem qui per medias tabulas mittebatur. refertur ergo necessarium vnde ad latus occidentale in quo positis fuerit iste vectis et non in aliquo alio latere. (Ipsa autem tabulata deaurauit). Posuit laminas aureas super tabulas ut totus paries aureus videretur: et hoc tamen ex parte exteriori quod ex parte interiori. (Fuisse bases eorum argenteas). id est imposit in ipsis tabulis argenteas bases ponendo capita basium in cavaturis tabularum: et ibi firmiter manebat tanquam arte fusoria misse fuissent in foramina tabularum. nam cuiuslibet tabule due bases supponebantur ut patuit supra. (Et circulos eorum). id est circulos tabulatorum. erant circuli quidam anuli rotundi quorum capita insigebantur ipsis vortis tabularum in qualibet tabula vnus circulus et per illos mittebantur vectes. (Per quos vectes iduci possent). id est per quos possent mitti vectes. Induci enim mitti est siue intus duci. (Quos et ipsos laminis aureis operuit). id est non solum tabulata operuit laminis aureis: sed etiam vectes qui erant in vortis tabularum operuit auro: ut nulla deformitas apparet: sed totum quicquid esset aurum videretur. (Fecit et velum de hyacintho). Supra posuit de constructione duorum. hic ponit de fabricatione mollium. scilicet de tentorijs cortinis velis pellibus. (Fecit velum). scilicet bezeleel: quia ipse mandabat fieri et dabat modum in faciendo. istud velum quod hic dicitur fieri erat intra tabernaculum ad distinguendum partem illam que vocabatur sancta sanctorum: et partem illam que vocabatur sanctuariū solū siue sanctum. (De hyacintho). De istis sepe dictum est. (Vermiculus). Dicitur vermiculus cocculus bis tinctus. nam supra. 24. c. et supra precedenti c. posita sunt omnia que offerri debebant pro fabricatione totius sanctuarii: sed inter ea non ponitur vermiculus: necessarium ergo esse cocculū bis tinctū. per etiam hoc ex dictis bebraica hic posita quod eadem est cum ea que signat cocculū bis tinctū. dicitur autem vermiculus. id est vermis parvus valde rubeus cuius sanguine tinguntur panni: ad hoc quod recipiatur color valde intensus. Et sic dicitur Esai. 1. c. cum dicitur. si fuerint peccata vestra ut coccinū quasi nix dealbabitur: et si fuerint rubra quasi vermiculus quasi lana alba erit. (Ope polimitario). id est faciendo diuersitatem imaginū et colorum ex diuersis filiis: et per texturā solas.

(Variū). Quia erat multiplicitas figurarū et colorum. (Atque bis tinctū). Non erat velū bis tinctū: quia post texturā erat nunquam tingebatur: sed solū fila sua ante texturā tingebantur. Vel ut verius dicatur ipsa lana antequam deducere in fila tingebatur: et semel tingebatur tamen dicebatur esse bis tincta: sicut dicitur cocculus bis tinctus panis vel filū aut lana que tincta sunt vermiculo qui causat intensum colorem semel tingendo: ita ut si multoties fuisset tincta. et hoc erat in quolibet colore ipsius veli: nam omnes erant multum intensi. (Et quattuor colūnas). Iste sunt quattuor colūne posite intra tabernaculum ad distinguendum partem que dicebatur sanctuariū solū: et sancta sanctorum: et ante has pendebat velū. erat autem posite iste colūne in tertia parte longitudinis tabernaculi. scilicet quod longitudo tabernaculi erat. 30. cubitorum: erant autem posite per transitu spatii cubitorum decem. et hoc incipiendo a parte occidentali. manebat autem ultra colūnas versus introitum tabernaculi spatium cubitorum. 20. et illud erat sanctū siue sanctuariū. de quo magis diximus supra. 26. c. (Quas cum capitibus deaurauit). id est ille colūne quod erant lignee deaurate sunt ut auree viderentur: et etiam capita deaurata fuerunt. (Fuisse bases earum argenteas). id est bases que facte sunt pro istis colūnis erant argenteae: et fuerunt facte opere fusorio. (Fecit et tentoriū). Hic ponitur alius operimentum quod erat ad tegendum introitū tabernaculi. Nam solum erant tria latera tabernaculi facta de tabulis. scilicet occidentale meridiana et septentrionale: orientale autem non erat: quia non ponebatur ibi aliquae tabule: debebat ergo operiri aliquo velamine: et hoc vocatur tentorium quia extendebatur et complicabatur cum velent sacerdotes. et sic vocatur tentoriū id quod pendebat ad introitū atrij. (In introitu tabernaculi). Introitus tabernaculi erat latus orientale quod totaliter apertus erat: quia non ponebantur ibi aliquae tabule. (Ex hyacintho). Eadem materia erat veli sancti sanctorum et tentorii pendētis ad introitū tabernaculi. sed differunt in figuratiōis modo. scilicet velū erat factū opere polimitario: et tentoriū erat factū opere plumario. Quid sit opus plumarium dictum fuit. s. 26. c. scilicet opus factū non per texturā sed per acū: quia acus pluma dicitur. et est dicitur quia in opere polimitario apparēt figure ex vtriusque parte equaliter. In opere autem plumario ex vna parte apparēt imagines ex alia autem non. **C** Sed que res quare fuit facta ista dicitur inter velū et tentoriū: ita ut vnicuique esset opere plumario sancti: aliud autem opere polimitario. **C** Respondetur quod opus polimitarium est pulchritudo opere plumario: ideo in toto sanctuario polimitarium opus fieret nisi esset aliquid quod obstat. obstat autem pulchritudo totius operis: quia quodlibet in se pulchritudo esset si gradū summū haberet: tamen non conuenit pulchritudini totius operis: quia pulchritudo totius consistit in quadam armonia. Est autem armonia in diuersis. circa eundem totaliter vel penitus similia non est armonia. sed si in toto sanctuario essent opera polimitaria non esset aliqua dicitur perfectioris in opere. ergo oportet poni quoddam esse opus polimitarium et quoddam plumarium. sed ad interiora tabernaculi expectat huius maiorem pulchritudinem: ergo in velo quod erat intra tabernaculum deberet esse opus polimitarium. (Et colūnas quinque cum capitibus suis). Iste quinque colūne sunt ad ponendum in introitu tabernaculi: quia totū illud spatium lateris orientalis quod erat decem cubitorum erat apertum non existentibus ibi aliquibus tabulis. (Cum capitibus suis). Non est intelligendum quod capita istarum colūnarum deberent deaurari: quia ipsa aurea erant ut per supra. 26. c. ubi capita quattuor colūnarum ante sancta sanctorum fuisse dicuntur aurea et bases argenteae. Idem de colūnarum capitibus que sunt ante tabernaculum in introitu eius. (Quas operuit auro). scilicet colūnas que erant de lignis sethim et non capita colūnarum que aurea erant. (Basesque earum fudit eneas). id est fecit istarum colūnarum bases que ample erant et formauit eas opere fusorio quoniam per malleationē graue satis erat fieri: et alia grauiora sola malleatione fieri iussa sunt quod productilia vocantur. scilicet candelabrum cum omnibus partibus suis. de quo. s. 25. c. et j. sequenti. c. (Quas operuit auro). Ad hoc enim quod omnia purpurea esse viderentur. non erat tamen affixe colūne basibus suis: sed simpliciter locate super illas. Eodem modo de capitellis colūnarum videretur: ideo quodlibet eorum per se portabatur.

Capitulum. xxxvij.

Scit autem Bezeleel et arcam de lignis sethim habentem duos et semis cubitos in longitudine: et cubitus ac semis in latitudine. Altitudo quoque vnicuique cubiti fuit

Exodus * Abulenſis. R

Arca testamenti fuit.

Responſo aduersarij. Cōfutaſio.

Ad secundum argumentum.

Velū tabernaculi.

et dimidijs. Vestiuitq; eaz auro purissimo in-
tus et foris. Et fecit illi coronā aureā p gyrū
cōflans q̄ttuor anulos aureos p q̄ttuor agu-
los eius: duos anulos in latere vno: et duos
in altero. Electes quoq; fecit de lignis sethim
quos vestiuit auro et quos misit in anulos q̄
erāt in lateribus arce ad portādū eā. Fecit et
propitiatorij. i. oraculū de auro mundissimo
duoꝝ cubitoꝝ et dimidijs in lōgitudine: et cu-
biti ac semis i latitudine. Duos ēt cherubim
ex auro ductili quos posuit ex vtraq; pte p
pitatorij: cherub vñ in summitate vnus p
tis: et cherub alterū in summitate ptis alteri.
Duos cherubim i singulis sūmitatibus ppi-
tatorij: extēdētes alas et regentes ppiatio-
rij: seq; mutuo et illō respiciētes. Fecit et mē-
sam de lignis sethim in lōgitudine duoꝝ cu-
bitoꝝ et in latitudine vnus cubiti: q̄ hēbat in
altitudine cubiti ac semissem. Circūdedit eā
auro mundissimo: et fecit illi labiū aureū per
gyrū: ipsi quoq; labio coronā aureā iterrasi-
lem quattuor digitoꝝ: et sup eandē alterā co-
ronam aureā. Fudit et quattuor circulos au-
reos quos posuit in quattuor angulis p sin-
gulos pedes mense cōtra coronam: misitq;
in eos vectes vt possit mēsa portari. Ipsos
quoq; vectes fecit de lignis sethim: et circūde-
dit eos auro. Et vasa ad diuersos vñs men-
se: acceptabula: phialas et cyathos et thuribu-
la ex auro puro in qbus offerenda sunt liba-
mina. Fecit et candelabꝛū ductile de auro mū-
dissimo. De cuiꝝ vecte: calami: scyphi: sphe-
ruleq; ac lilia pcedebant sex in vtroq; late-
re. Tres calami ex parte vna: et tres ex alte-
ra. Tres scyphi in nucis modū p calamos
singulos spheruleq; simul et lilia: et tres scy-
phi instar nucis i calamo altero: spheruleq;
simul et lilia. Equū erat opus sex calamoꝝ
qui procedebāt de stipite candelabꝛi. In ipso
auteꝝ vecte erāt quattuor scyphi in nucis mo-
dū: spheruleq; p singulos et lilia. Et sphe-
rule igitur et calami ex ipso erāt: vniuersa du-
ctilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas se-
ptem cuꝝ emunctorijs suis: et vasa vbi ea que
emuncta sunt extinguant de auro mundissi-
mo. Talentū auri appendebat candelabꝛū
cum oībus vasis suis. Fecit et altare thymia-
matis de lignis sethim per quadrū singulos
hñs cubitos: et in altitudine duos: e cuius an-
gulis procedebāt cornua: vestiuitq; illud au-
ro purissimo cū craticula ac parietibus et cor-
nibus. Fecitq; ei coronā aureolā per gyrū:
et duos anulos aureos sub coronā p singula

latera: vt mittantur in eos vectes: et possit al-
tare portari. Ipsos autem vectes fecit de li-
gnis sethim et operuit laminis anreis. Com-
posuit et oleum ad sanctificationis vnguen-
tum et thymiamata de aromatibus mundissi-
mis opere pigmentarij.

Fecit autē. Descripta supra fabricacione eorum que
erant partes tabernaculi. Dic nūter describi-
tur id qd erat in cōtinentiam ipsius tabernaculi. Et diuidit in
duas partes. Primo ponit descriptio eozū que erant intra
sancta sanctorū. Deinde ponit fabricatio vtenilium exteriorū
ibi. (Fecit mensam). Prima diuidit in tres partes fm q
ponebant tria in parte anteriori tabernaculi. i. fabricatio men-
se ppositionis. Scdm fabricatio candelabꝛi luminis. Tertium
constructio altaris thymiamatis. Secda ibi. (Fecit et candelabꝛū).
Tertia ibi. (Fecit et altare). Circa primū. (Fecit au-
tem beseleel). Ista nō fierent per beseleel: sed etiā per alios:
imo magis per alios cū alij ples essent. tñ omnia oī fecisse be-
seleel: qz actio attribuit principali agenti. sed beseleel erat ar-
chitectus: alij aut fm dispōnem eius faciebant. ergo de ipso ve-
bebat dici facere. erat. n. principij agendi: alij aut erant fm q
infra. ideo in his. c. quocunq; ponat (fecit) etiā si sit sine suppo-
sito semper intelligendū est q fecit beseleel. (Et arca). Ista di-
ctio (et) ponit hic pro etiā. sic enim consuevit poni in sacra scri-
ptura. Et est sensus non solum beseleel fecit ea que supra dicta
sunt: sed etiā fecit arcam. (Dñtem duos semis cubitos in longi-
tudine). i. hñtem duos cubitos et semis. n. intelligeret sic vt
videntur sonare ista verba pma facie: esset sensus q arca cōti-
nebat in longitudine duos dimidiōs cubitos: et sunt duo dimi-
dijs cubiti vnus cubitus. ergo vñs solum in longitudine cubiti
obtenebat. sed falsū est: qz tūc maior esset latitudo q̄ lōgitudō
cum ponat latitudo cubiti et dimidijs. esse aut latitudinē maiorē
longitudinē impossibile est. nā tunc id qd maius est longitudi-
do vocatur: etiā si nos aliter vocare velimus. oī ergo q arca habe-
bat duos semis cubitos. i. duos cubitos et semis. (Et cubitus et
semis in latitudine). Non cōueniebat angustiores esse: qz esset
deformitas. de magnitudine aut horum cubitoꝝ dñm est q nō
fuerant cubiti geometrici: sicut dicebat de cubitis arce noe: sed
cubiti brachij virilis qui erāt cubitus mediocres. nā aliter ma-
gna latitudo arce esset. qd non cōueniebat fm capacitātē eozū
que in ea erant. (Altitudo quoq; vnus cubiti fuit et dimidijs).
Tanta erat altitudo quāta latitudo. Ratio aut istarū mensura-
rum fuit aliquāliter quātitas rerum cōtinendarū: et pulchritu-
do arce: qz nisi sic facta fuisset pulchra nō esset. (Vestiuitq; eaz
auro purissimo). i. posuit ei operturā laminarū aurearum affi-
xarum tabulis mediantibus vel ligneis clauis. Et hoc vt totū
aureum videret. (Intus et foris). Hoc erat spāle in arca q et
intra esset deaurata. nam q extra esset gñale erat in alijs rebus
tabernaculi: qz oēs aut aurū erant aut auro mūdo tegebant. i. s.
res aure que de ligno aut metallo erāt. Arca tñ ppter dignita-
tem eozū que intra seruabant intus deaurata erat. (Et fecit
illi coronam aureā). Dicitur corona aurea nō aliquid rotundū
quale nos coronā vocamus: et vt reges habere solent. Sed ali-
quid qd totam arcā circūdabat. nā sicut corona quā nos vo-
camus totū caput regium ambit: ita istud qd in arca corona vo-
catur totā arcā in circuitu ambiebat. Erat aut ista corona
quedam lamina aurea circūdans totam arcā in forma quadra-
ture sicut ipsa arca quadrata erat. et erigebat ista lamina tanq̄
quoddam labiū prominēs: et insurgebat a parte inferiori. i. per
tabulam altitudinis vsq; ad aliquantum spatium. et fiebat que-
dam vacuitas super extremitates tabulaz fm quantitatē den-
sitatis earum et in illā vacuitatem subintrabat propitiatorij:
qd erat tabula de auro purissimo fm q magis declarauimus
s. 2. c. (Per gyrū). i. q illa lamina circūdabat oīa quattuor
latera arce perueniēs a puncto in punctū. (Conflans quattuor
anulos aureos). i. ponens vñ mittens quattuor anulos. isti erāt
ad ponendū in eis vectes. et erant quattuor vt poneretur in eis
duo vectes. i. in qbuslibet duobus anulis aureis pōebat vnus
vectis. (Per q̄ttuor angulos eius). Circa hēbat quattuor late-
ra: iō necesse erat vt ipsa latera cōueniendo ad punctū mutuo
causarent quattuor angulos solidos. in his aut angulis erat ne-
cesse poni anulos vt bene se haberēt: non quidē in sūmitate ta-
bularū arce vbi est de angulus solidus clausus ex tribus qua-
drat s superficiebus: aut in extremitatibus inferioribus tabu-
larum

Oleum et
thymia-
ma.

Cōtinua-
tio cap.

Diuisio
eiusdem

†
noq̄st
ba cū
statio
on

†
Arca te-
stamenti
fuit.

†

†
on bñ
ompa
mō

†

†
s

†

†

†

†

†

†

†

†

Qd. I

A

Corona

q erat su

per arcā

non erat

rotunda

sed qua-

drata.

†

†

De angu-

lis soli-

dis arce

testi.

36. vi. c. ecci
elestificis.
§. ecce.

Duo cheru-
bim.

Mensa p
positionis.

Vasa ta-
bernaculi.

Candelabꝛū

Lucerne
auree.

Altare thy-
miamatis.

larum ubi eodem modo sunt anguli causati ex tribus quadratis
sive quadrangulis superficiebus: sicut est in corpore quod geome-
tre excedron vocat continente sex superficies quadratas: et quat-
tuor angulos corporeos: quod non convenienter locarent ibi an-
guli ut patet cuilibet intuenti dispositionem que appareret ex tali in-
fixione. sed ponebant in angulis. i. in concursu duorum laterum
ad punctum ubi causatur angulus: id est imperfectus. quod nunquam potest
claudi angulus corporeus ex paucioribus quam tribus superficie-
bus trigonis aut tetragonis. sicut nulla figura planatonia. i. an-
gularis claudi potest paucioribus quam tribus lineis. unde trigonum
primum in conicis sive rectilineis figuris appellamus. accipien-
do autem tabulas arce in medio sui quando conveniunt ad pun-
ctum solus sunt ibi due superficies: quod due tabule concurrunt: ideo
angulus non causatur. sed vocatur angulus large: quod non est super-
ficies continua. Possumus tamen si voluerimus vocare angulum
proprie si volumus: non quod sit angulus corporeus sive solidus: sed angu-
lus planus: quod angulus solidus ex paucioribus quam tribus superficie-
bus non clauditur. angulus autem planus clauditur ex concurrentia duarum
linearum. et sic cum ibi conveniant due superficies plane necesse est concur-
rere et lineas assignatas in superficiebus illis: et sic faciet angulos
planos quotquot voluerimus assignare. sed si a hic accipit pro
angulis solidis: quod alii etiam in ipsa plana superficie tabule cuiuslibet
esset assignare angulum planum. sed accipit scriptura impro-
prie angulum: quod circa talia non multum curat sacra scriptura atten-
dere modum loquendi sapientum: sed conformat se vulgaribus a
quibus intelligi vult. Et cum dicitur hic quod isti anuli erant ponendi in
angulis non est intelligendum quod vere poneretur in ipsis angulis
qualitercumque accipiantur: quod tunc vectes venientes per foramina
tabularum super planicie earum non possent intrare per forami-
na anulorum ut patet cuilibet consideranti dispositionem anulorum po-
sitorum in angulis: quod tunc oporteret fieri vectes: quia non essent
anuli super planicie tabularum per quas directe venirent vectes:
sed in contactu laterum. et sic necesse erat egredi anulum ibi po-
situm oblique. Item quod talis positio anulorum impediret con-
iunctionem laterum faciendo solam iuncturam tabularum. non ergo
erant in tabularum angulis positi anuli isti: sed dicebantur positi
in angulis: quod ponebant in extremitatibus duabus laterum duo-
rum longitudinis circa ipsam contingentiam laterum ubi cau-
satur angulus improprie dictus. (Duos anulos in latere uno).
Ista latera in quibus ponebantur anuli erant latera minora. i. late-
ra latitudinis. Nam si ponerentur in lateribus longitudinis ma-
neret paucum spatium inter duos vectes ut possent intrare duo
homines portantes simul ex una parte. de quo magis diximus su-
pra. 25. c. (Et duos in altero). i. in alio latere opposito latitudi-
nis. nam si ponerentur in aliquo latere longitudinis duo anuli et
in alio latere latitudinis duo alij non posset fieri aliqua portatio
per vectes immixtos in illis: quod non acciperentur vectes ex eadem
parte: et motus fieret ad oppositas vias positionis. nec et debe-
bat poni anuli in quolibet latere: quod tunc duo vectes ponerentur in
duobus lateribus. et per istos moveretur arca ad unamquamque positi-
onis. i. ante. et ponerentur alij duo vectes in alijs duobus late-
ribus: et moveretur per eos arca in latem. i. dextrorsum aut sinistrorsum.
in solis igitur duobus lateribus oppositis anuli ad immitten-
dos vectes positi sunt. (Vectes quoque fecit). i. beseleel. (De li-
gnis sethim quos vestivit auro). Erant isti ad portandum arcam:
et ut pulchri appareret auro vestivit eos. (Et quos misit in anu-
los). i. qui transirent per anulos: et applicarentur ad planiciem late-
rum. (Qui erant in lateribus). Dicitur est propior locutio quam supra
cum dicebatur quod anuli erant per quattuor angulos. et ex hoc in-
nuatur quod dicebamus. i. quod non erant isti anuli in ipsis arce angu-
lis: sed erant in lateribus. Quia tamen erant in extremitatibus late-
rum circa angulos dicebantur esse in angulis. (Fecit et propitia-
torium). Dicitur agitur de coopertorio arce. (Fecit propitatorium
i. oraculum). Ista est expositio. non quod illud nomen propitatorium
signet oraculum: quod oraculum dicitur ab orando. et propitatorium dicitur
a propitiando sive parcendo. sed vocatur sic: quod utrumque convenie-
bat illi. nam deus dicebatur ibi oratus propitiari. Sacerdos ma-
gnus semel in anno in die expiationis intrabat portans sangui-
nem et aspergebat coram propitatorio: et orabat deum pro pecca-
tis suis: et domus sue totiusque populi ut patet Leui. 16. c. in qua
oratione dirigebat se ad deum tanquam existentem super cooperto-
rium illud arce: ideo oraculum ab orando dicebatur. Aliter vo-
cari potest oraculum. i. responsorium sive locus ad respondendum:
quia oraculum pro responsione accipitur. sicut cum dicitur sepe in
iure et in litteris apostolicis: vivere vocis oraculo. i. per responsio-
nem ipsius summi pontificis. et sic accipitur Nu. 7. c. cum dicitur.

cumque ingrederetur moyses ut consuleret oraculum. i. ut habe-
ret responsionem. et iste locus vocabatur secundum hoc proprie oracu-
lum: quod in nullo loco sanctuarii ita videbatur sicut ibi: aliquan-
do responderet ad introitum tabernaculi circa altare holocausto-
rum ut patet supra. 29. c. locus tamen precipuus erat intra sancta san-
ctorum super coopertorium arce. ideo moyses quandoque vo-
lebat aliquid querere a deo inquirebat illud apud portam taber-
naculi vel alibi. i. intrabat in sancta sanctorum: et ibi audiebat
loquentis vocem de medio duorum cherubim ut patet Nu. 7. c.
Etiam vocatur propitatorium a propitiando. i. parcendo: quia
deus ibi existens propitiabatur peccatis israelitarum quando sa-
cerdos magnus intrabat aspergens sanguinem coram illo ut
deus remitteret iniquitates. Et illa die deus remittere dicebat
iniquitates. et sic in hebreo ponitur nomen quod signat remissio-
nem. i. (caporet). De illo oraculo sive propitatorio dicendum
est quod erat quedam tabula de auro purissimo nihil alterius rei ad-
mixtum habens: secundum quantitatem longitudinis et latitudinis
arce. et ponebatur super ipsas tabulas arce ad operiendum eam:
et cooperiebatur tota frons propitatorii huius altitudinis lami-
ne auree circumdantis totam arcem in gyro: que vocabatur coro-
na ut supra patuit. et de extremitate huius tabule auree per mal-
lectionem producebantur duo cherubim: unus in una parte et
alius in alia. Aliqui tamen volunt quod propitatorium non esset co-
opertorium arce: sed tabula aurea elevata per aliquam altitu-
dinem super arce coopertorium que teneretur manibus duorum
cherubim et super ea deus sedere diceretur. Sed contrarium
declaratum fuit supra. 25. c. ubi multa de hoc. (De auro mun-
dissimo). i. quod non erat aliquid admixtum illi auro. nec erat pro-
pitatorium sicut in alijs vestimentis sanctuarii: in quibus erant ta-
bule de lignis sethim intra: et in superficie erant lamine auree:
sed hic totum erat aurum. (Duorum cubitoz et dimidij in lon-
gitudine). Ista erat longitudo arce ut patet supra. ex quo consi-
deratur quod propitatorium erat coopertorium arce: quod erat equalis men-
sure totaliter in latitudine et longitudine. Si autem fuisset pro-
pitatorium tabula posita inter manus cherubim non fuisset tan-
te longitudinis: cum ipsi essent productiles de propitatorio: et oc-
cuparent aliquam partem longitudinis eius et clauderetur tabu-
la illa inter ipsos. Ponendo autem fuisse coopertorium nullum in-
conveniens istorum est. (Et cubiti ac semis in latitudine). Ista est
etiam latitudo arce. (Duos etiam cherubim ex auro ductili). i. fe-
cit etiam beseleel duos cherubim de auro producendo aurum. i.
extendendo illud malleo et non opere fusorio. Extendebatur
autem isti cherubim de ipso propitatorio. i. quod accipiebatur ma-
gna pars auri: et illa per malleationem extenuabatur ad aliqualem co-
nvenientem grossiciem. in extremitatibus autem duabus eius re-
linquebatur magna pars masse auree rudis: et illa rursus per
malleationem extendebatur atque figurabatur in formam alati che-
rubim. et non erant isti cherubim positi super propitatorium tanquam
locatum: sed erant procedentes de materia ipsius propitatorii con-
tinuati ei. et patet hoc supra. 25. c. clarius: ubi littera dicit. duos
quoque cherubim aureos et productiles facies ex utraque parte ora-
culi. i. isti duo cherubim producentur de extremitatibus propitia-
torij: sicut etiam clarius adhuc in littera hebraica habet. (Quos
posuit ex utraque parte propitatorii). Ex hoc loco videtur ha-
bere saltem apparatus fulcimentum illi qui dicitur cherubim non
esse de propitatorio: sed factos ex alia parte auri. quia dicuntur
positi super propitatorium. illud namque quod ab aliqua re egreditur
vel procedit non potest poni in illa: vel super illam cum sit pars illius.
sed hic dicitur de istis duobus cherubim quod ponerentur in extremita-
tibus propitatorii. ergo non erant de extremitatibus propitia-
torij productiles: sed apppositi vel affixi. Dicendum quod poni ac-
cipitur hic large pro facere vel esse. i. quod beseleel fecit cherubim
in extremitatibus propitatorii: quod de extremitatibus eius per
malleationem producebantur et fiebant: ideo positi esse ibi vide-
bantur. Vel accipitur poni proprie non ut dicitur locationem: sed situa-
tionem. ea namque que locantur a rebus locantibus distincta sunt.
ideo in eis ponuntur: ita quod ab extra veniant et ibi ponuntur. etiam
quia non est continuatio inter locantem et locatum sed contigua-
tio. in situatione autem non oportet separata esse ea que situantur ab
eo in quo situantur: imo non sunt separata quod situs convenit ad
partes respectu totius: vel ad ea que sunt in toto non separata a
toto: sed non sit pars totius. sic igitur manus ponit in corpore et
caput ponitur in corpore: sed non ponuntur hec ut ponitur loca-
tum in loco: sed ut pars in toto: vel situatum in eo in quo situm ac-
cipit. et istud predicamentum vocari consuevit positio. et hoc modo
dicimus punctum habere positionem in linea. i. habere certum

Littera be-
braica.Alioquin scia-
re de propitia-
torio.+
+
+ Duo cheru-
bim.+
+ Argumētū
populi quo
rundam.

Rāso.

Quo dicat
aliqui ponit
in toto et
aliqui una
res separata
in alia.

Altum. s. q̄ ita est in extremitatibus q̄ non est in aliq̄ alia parte corporis. et non potest dici punctus positus in linea. i. locatus: q̄ punctus ambiri non potest cum sit indivisibilis. locatum aut̄ semper ambiri a loco. etiam non ponit̄ illo modo in linea quasi adduceretur aliunde et ponere in linea: q̄ punctus non est aliqd̄ quod accipi possit et adduci. Naz punctus est cuius pars nō est: vt ait Euclides in primo libro geometrie: in prima diffinitione. fm̄ istum modum possumus loqui: q̄ dicēdo q̄ duo cherubim ponerentur super propitiatorium. accipiendo positionem pro locatione: quasi primo facti fuerint et postea positi super arcā falsum est. accipiendo tñ q̄ duo cherubim sint positi super arcam fm̄ situr. s. q̄ ipsum propitiatorium sit de quo productiles sunt cherubim: et sit id in quo situant̄: h̄ non aliunde adducantur: sed ibidem fabricant̄. et sic est sensus q̄ beseleel posuit istos duos cherubim super propitiatorium extremitates. i. fecit eos esse positos in extremitatibus: cū de eisdem producerit illos. (Quos posuit ex vtraq̄ parte propitiatorii). i. quos produxit vel extēdit ex vtraq̄ parte propitiatorii. s. de auro q̄ erat in vtraq̄ parte propitiatorii. et sic fecit eos ibi esse positos. i. situatos tanq̄ pres in toto. (Cherubim vnū in summitate vnus partis). i. fecit q̄ vnus cherubim esset positus in summitate vnus extremitatis propitiatorii: et alius in alia pte. semper tenet sensus superior. s. q̄ posuerit vnū cherubim in summitate vnus partis. i. fabricauit vel fabricando esse fecit. (In summitate vnus partis). Summitas est extremitas vel finis ppitiatorii: q̄ in vna extremitate erat vnus cherubim productilis qui in illa pte positus esse dicebatur. (Et cherubim alterū in summitate alterius partis). i. fecit cherubim scdm̄ esse productile in alia pte extremitatis propitiatorii. (Duos cherubim in singulis summitatibus). i. fecit istos duos cherubim esse in duabus summitatibus vel extremitatibus ppitiatorii. Quid aut̄ isti cherubim essent in extremitatibus aut summitatibus ppitiatorii a plerisq̄ dubitatur. Quidam putant fuisse eos extra arcā locatos in pavimento sanctuarii cōiunctos arce extremitatibus: et eleuant̄ super altitudinem arce atq̄ tenebant eleuatū propitiatorium inter manus suas. Et cū obicitur contra hos q̄ isti cherubim erant super arcam vt p̄ supra. 2. 5. c. Respondent q̄ vocant̄ existentes super arcam: nō q̄ in ea positi essent: sed q̄ erant altiores arca et super eminebant ei. Sed iste magnus error est: quia ista ista nullo modo consentit cū dicat duos cherubim debere poni in duabus summitatibus. est summitas p̄ altissima rei et sup̄ illā partem ponebat̄ quilibet cherub. C̄terz q̄ vt p̄ supra. 2. 5. c. cherubim erant productiles ex vtraq̄ parte propitiatorii: ergo de ipso propitiatorio erant facti. q̄ non cōuenit si ponant̄ locati sup̄ terraz. Alij aut̄ ponunt cherubim esse sup̄ propitiatorium: sed ponunt eos ibi locatos vel affixos et nō factos de propitiatorio. sed hoc ē fallum est q̄ ista innuit eos factos de extremitatibus propitiatorii extēdendo illud per malleationē: cum dicit̄ esse de auro ductili. i. q̄ ex alio ducti vel extenditur. maxime cum vocent̄ productiles de vtraq̄ parte propitiatorii. De his aut̄ supra. 2. 5. c. latius declaratum fuit et ibi vide. (Extēdentes alas). Quilibet cherub extēdebat alā contra alē cherubim: ita vt alā vnus cōtingeret alā alterius. (Regentes propitiatorium). Totum propitiarium tegebant alis suis: ita vt de eo nihil videret̄. quare aut̄ hoc fieret supra. 2. 5. c. declaratum est. s. vt operiret̄ corpus illud densum q̄ erat organū vocis. naz ex densitate sua illud visibile erat. vt ergo non videret̄ cuius forma retur vox intra propitiarium operiebatur alis cherubim. (Seq̄ mutuo respicientes). Aliqui sic locabant cherubim sup̄ propitiarium. s. q̄ ambo essent h̄ntes faciem contra eandē partem. s. contra introitū sancti sanctorum: et q̄ ambo essent in parte longitudinis. s. in latere illo cōtra posteriorem partē tabernaculi: extēdebantq̄ alas: atq̄ pueniebat extremitas alē vnus eorum ad extremitatem alē vnus alterius: et q̄ solū vna alā eorū tangeret vnā alā alterius. s. dextra alā vnus finistram alā alterius. s. nō tangerent̄ mutuo due alē cherubim duabus aliis alterius cherubim. Et h̄ q̄ isti ponebant cherubim esse in vno latere propitiatorii: et h̄re aures oppositas atq̄ lateraliter extēdere. s. q̄ simul essent: et q̄ latus dextrum vnus tangebatur latus finistram alterius vel saltem erat ecōtra: et aures vnus contra aures alterius. sicut ponunt̄ statue in altariis nris cum sunt multe: q̄ vna h̄ latus contra aliā: et aurem dextram cōtra aurem finistram alterius. Sed iste modus dñus est s̄e. s. quia littera dicit q̄ isti duo cherubim erant in duabus extremitatibus siue summitatibus ppitiatorii. sed si sic ponerent̄ essent in vno latere: vel in vna parte propitiatorii. q̄ valde repugnat.

Item q̄ tunc non tegerent propitiatorium totū: sed solum partem vnus lateris et manerent tegenda tria latera: et nō haberetur sic intentio ad quā ponebant cherubim. s. vt velarent corpus existens densum de aere intra propitiarium ambitū: q̄ cherubim aliis velandum erat. Item hoc posito nō se respiceret mutuo cherubim: sicut mandabat supra. 2. 5. c. et sicut hic factum fuisse dicit̄ hoc. Dicendum igit̄ q̄ duo cherubim erant in duabus extremitatibus laterū latitudinis: et sic erant in duobus lateribus latitudinis. Et tūc mutuo se respiciebant: q̄ vultus vnus erat directe contra vultū alterius. Etia sic totū propitiarium tegebant. nā quilibet alā vnus tangebatur alā alterius. Nam alā vnus dextra tangebatur alā finistram alterius: et sic velabat vnū latus propitiarii q̄ erat latus longitudinis. et alia alā vnus tangebatur alā alterius: et sic tegebatur latus aliud longitudinis. ipsi aut̄ corporibus suis tegebant totum q̄ super erat. s. vnū latus latitudinis tegebatur corpore vnus: et aliud latus tegebatur corpore alterius. hec latus habita sunt supra. 2. 5. c. (Fecit mensam). Hic ponitur de fabricatione mensę. erat enim ista mensa de lignis seibim cooperta laminis aureis: et vocabatur mensa propositionis: q̄ super eam ponebant̄ multa. s. ponebantur panes qui vocant̄ panes propositionis: qui ponebantur et manebant semper corā domino per successiones. s. q̄ ponebant̄ per singula sabbata: et manebant tota hebdomada. deinde per sabbatum tollebant̄ illi et apponebantur alij recētes vt patet Leui. 24. c. ponebant̄ etiam super banc mensam quedam vasa pertinentia ad ministratōem altaris holocaustorum. s. acceptacula et p̄biale: atq̄ cyathi. quedam vasa ponebantur ibi que pertinebant ad ministratōem altaris thymiamatum. s. thuribula de quibus dictum fuit supra. 2. 5. c. (In longitudine duorum cubitoz). Accipitur cubitus pro tota mensura brachij a cubito vsq̄ ad extremitatē digiti longioris manus: ita vt tota manus extēta sit. et ista erat sufficiens magnitudo pro eis que supra ponebantur: vt contineri possent in mensa. (Et in latitudine cubiti vnus). Ut esset lōgitudo dupla ad latitudinē. (Que habebat in altitudine cubitū et semissim). Altitudo mensę non accipitur sicut altitudo arce: q̄ arca cōtinebat in sua interiori corporali continentia cubitū et dimidium: cum maneret totum illud spatium tabulis clausum. in mensa aut̄ non erat aliud quod spatium tabulis clausum in quo aliquid cōtineretur: sed altitudo sua est altitudo pedum. habebat nāq̄ mensa pedes. 4. et quilibet erat altus cubito et dimidio. (Circūdeditq̄ eam auro). s. in planicie superiori tabule et in planicie inferiori: et pedes eius etiam auro circūdedit et quicquid in ea erat: vt totū aurū videretur. (Fecit illi labium aureū per gyrum). Dicitur labiū quedā virga de auro affixa in extremitate tabule ipsius: supereminens tabule. et erant. 4. virge tales siue labia sicut erat. 4. latera tabule illius. ptingebatq̄ vna virga ad alterā: ita vt nihil sine labio maneret. sic quoq̄ sit plerūq̄ in mensis: q̄ ponimus in extremitatibus ungulas clauis affixas totaz mensam circūdantes. sic etiā sit in alearijs et stacarijs ne ludi et tabule dispergantur. Et vocantur iste virgule labiū siue labia: q̄ sicut labiū attollitur et supereminet ceteris faciei partibus: ita ille virgule supereminet planicie mensę per gyrum: q̄ in circūitu totius mensę super planiciem tabule fiebat istud labium perueniens a puncto in punctū. (Et ipsi labio coronā interrasilez). i. sub ipso labio posuit coronam. erat ista corona quedā lamina auri parī tenuis circūdans totā mensam: affixa densitati siue grossicie mensę in extremitatibus eius. et ista corona erat quadrangularis fm̄ figuram mensę: et magna erat in latitudine: quia supereminēbat mensę super labiū eius: et eminebat grossicie mensę descendendo deorum versus panimentum. quantitas autēz fm̄ quam eminebat corona illa siue lamina versus partē inferiorem erat. 4. digitorum. et ista est que vocatur hic corona alta digitorum quattuor. pars illa que prominebat mensę in parte superiori super labium vocatur alia corona. erat igit̄ eadem lamina tegens extremitatem tabule mensę et vtrinq̄ eminens. (Ip̄sq̄ labio coronaz). i. sub ipso labio ponebatur corona: scilicet pars illa lamine eminens vltra grossiciem tabule quātum ad partes inferiores. (Interasilem). Vocatur interasile. i. alicubi rafa: et alicubi non. si autem tota rafa esset vocaretur rafa: sed quia per interpolaturas rafa erat interasile dicebatur hoc q̄ erat sculpta ista corona factis quibusdam imaginibus per rationem: scilicet per sculpturaz. quid autem rasum ibi esset dictum fuit supra. 2. 5. c. Et iste imagines non erant continue: ita q̄ tota corona rafa aut sculpta esset. sed erant quedam sculpte imagines. deinde positis quibusdā spatijs non rasis siue sculptis

Scda.

Tertia

Doc. oct.

+ Mensa propositionis.

L

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

† sculptis: sed totaliter planis sequebat alia imaginū rasura. (Et super eas alterā coronā aureā). Supra. 25. c. 2. alterā coronā aureolā. sed hoc nihil differre faciebat sine aureā sine aureolā dicat: cum nec lra hebraica aliqd in hoc variet. ista coronā secūda est ps lamine illius fm q pminebat parti supiori mense super labiū. 2 l3 dicatur. (Et super eam alterā coronā). Nō est intelligēdū q iste sint due corone separate: 2 vna locet sup alterā: sed est eadē lamina. inq̄tūz tñ vneris pibus pminet vneris coronas facere videt: 2 vna est sup aliam: nō tanq̄ duo locata diuersa: sed tanq̄ due ptes rei hñtes positionē in re ipa: 2 vna habebit rōnē positionis sursum aut deorsum antrosum vel sinistrozū: 2 sic de ceteris respectu alteri partis sicut est habitudo in pibus nālibus rei cuiusl3 nālis: qz vna est altior aut inferior alia: l3 oēs cōtinuate sint: 2 faciāt vñ ens per se. Erat aut sic in istis duabz coronis: qz q̄tum ad eas partes q corone vocabant non erat totaliter idēitas. nam l3 esset eadē lamina: tñ pars lamine que solū tegebat densitatē extremitatis tabule in circuitu nō vocabat coronā nec cōputabat vt pars corone: sed pars illa que erat supra mēsam: 2 pars que erat infra mense grossiciē: 2 iste due separate erāt: l3 quodā intermedio ligantē. 2 vna erat vere supra alterā: cū vna teneret partē inferiōrē mēse 2 alia partē supiōrē. (Sūdit 2 q̄tuor circulos aureos). i. se cū q̄tuor circulos siue anulos de auro purissimo ope fusorio. (Quos posuit in quattuor angulis). Non dicunt. 4. anguli. 4. extremitates laterū tabule mēse: qz non ponebant anuli in ipa tabula mēse: sed in pedibz eius. (Per singulos pedes mense). Habebat mensa. 4. pedes q ponebant circa. 4. extremitates tabule: 2 in quolibet pede infigebat vñ circulus aureus. (Lōtra coronā). Qz coronā que dicebat esse digitoz. 4. pendebat contra partē inferiōrē super pedes: 2 circa ipsaz coronā in pedibz erant infixi circuli aurei. (Misitqz in eos vectes). i. posuit vectes in circulis ad portādū mensaz. (Ipsosqz vectes fecit de lignis sethim). Qz oia lignamēta scūarij de h erāt: 2 postea coopertit de auro eos vt aurei viderent sicut 2 ipsa mēsa. (Et vasa ad diuersos vsus mēse). Que aut sint hec vasa imediate ex primis. i. l3. 4. que sequunt. Dñr autē ad diuersos vsus mēse: non qdem q esset pprie aliqua ministratio que fieret per vasa hec. sicut dicitur de quolibet altariū duozū: 2 de cadelabro. mēsa tñ non habebat aliquā ministratiōē que pprie in ea fieret nisi positio panū q p singula sabbata apponebant 2 tollebant. Ad banc tñ ministratiōē nō ptinebat vasa que hic ponunt vt ppter figuris eozum: potissime qz in positioē illa panū nulle cerimonie obseruande erant: in qbus opus esset vasis. maxime qz in lra oī. ad offerenda libamina. i. qz ista vasa erant ad offerenda libamina. sed in mēsa nō offerebant aliqua libamina. ergo nō ptinebat ad pprios vsus mēse. Sed oīm q ptinebat qdam vasa istozū ad altare holocaustoz: 2 quedā ad altare thymiamatū. cum aut dicit q ptinebant ad vsus mense. nō est sensus q illi eēnt pprij vsus mēse: sed erāt aliqui vsus facti in mēsa q subordinabant ad aliqd alterū. i. ad ministratiōes altariū. nam thuribula q ponunt hic vasa mense: erant ad suscipiendū thūs. manebat aut istud thūs super mēsa in vasis illis. Cū vero tēpus esset offerēdi thymīama accipiebant ide 2 ponebant in quodā receptaculo igniū ereo pleno ignitis carbonibz: 2 super altare ponebant atqz cremabant. In alijs aut vasis ponebant libamina: 2 cum tēpus erat tollebant de mēsa illa in vasis suis 2 fundebant super sacrificia. Erat igit vsus istozū vasoz vsus aliqz factus imediate in mēsa: sed subordinabant ad aliqd alterum. (Acceptabula). In hebreo vocant scutelle. Et quidam voluerunt eas esse ad continendū acetum. sed nihil tale est: quia in toto sanctuario nulla ministratio acetī erat.

† Q. 3. A. Rab. salo. dicit q ista acceptabula erant quedam vasa intra que coquebantur panes propositionis: 2 erant de auro atqz similia in parte superiori 2 inferiori vt panes similes redderentur in vtraz facie. vnde panes facierum appellati sunt. 2 erant tanq̄ ferra in quibus hostie coquantur: 2 erant ista vasa aurea posita vt incastrata in alijs vasis ferreis ne calore igneo soluerent aut denigraretur aurum. coctis autem panibus extrahabant vasa hec aurea de vasis ferreis 2 ducebant cū panibus ad altare notata acceptabula: qz massam istā aut panes intra se suscipiebant. (Sed nō videt hoc verū: quia isti panes comedebant ab aaron 2 filiis eius: sed ad comestionez inepti erant si sic coquerent. ergo nō coquebant. sic patet Leui. 24. c. cum dicit. erūtqz aaron 2 filioz eius vt comedant eos in loco sancto: qz sanctus scōzum est de sacrificijs oīi iure perpetuo. 2 1. Reg. 21. c. 2. Mattbei. 12. atqz in multis locis. minor p3: qz

isti panes erāt magni 2 grossi: 2 glibet habebat decimas ouas vt p3 Leui. 24. c. cum dicit. accipies quoqz simil3 2 coques ea. 12. panes: q singuli habebūt ouas decimas. quoz senos altitricus pones sup mensaz purissimā cozam dño. ad coquendum ergo istos panes: oportebat esse magnū calorem: 2 sic ferra 2 vasa aurea debebāt multū inflāmarī: aliōqn non coqueretur tāta massa digestiōe ignea sufficiēti vt esset cōueniēs ad cibum. Si aut multūz inflāmarent vasa illa calore sufficiēti ad digerendū tantam grossitudinē cum ponere massa interius: necesse erat cōburi superficiē panū totaliter. sed panes illi erāt pulchri 2 cādidi. ergo nō coquebant sic: l3 in clibano sicut alij panes. (Nec valet si arguas de hostijs que coquūt) in ferreis vasis: qz valde modica massa ponit pro vna hostia: 2 coqz sit tenuissima: quicūqz satis debilis calor vasozū ferreozū pertransit 2 sufficiēter digerit non cōburendo. Si tñ valde ferra inflāmarēt cōburerent hostie. (Dicendum igitur q ista acceptabula erant vasa aurea ampla que iudei scutellas. dicta acceptabula ab accipiēdo nomie generali: qz similia que in sacrificijs poni debebat in eis recipiebant. In quolibet nāqz sacrificio similia triticea 2 vinum necesse erat poni vt p3 Nume. 15. c. Et cūz adducebat ab israelitis ponebat in his vasis. postea vero cum fundenda essent libamina: portabat similia in his acceptabulis ad altare holocaustoz. (Phialas). Dictio posita hic fm lra: hebraica 2 chaldaica videtur significare parapsidē vel catinū. Et dicunt qdam q erat ad ponendū thūs. sed fm litterā nostrā signat vas vinariū. 2 hoc cōuenientius exponit. nāz aliud vas ponitur. j. qd vocatur thuribulū ad ponendū. cū autem alia vasa ptineant ad fundēda libamina vt dicit in lra. ne cessariū est q ptineat ad vinum 2 farinā siue panē: qz ista sola fundebatur super sacrificia vt p3 Nume. 15. c. 2 ponunt hic 4. vasa quozū vnum erat vas ctinens thura ad ministratiōē altaris thymiamatū. alia erāt vasa ad fundēda libamina. 2 qz libamina ctinebant in duobz. i. in similia 2 vino erant ponēda aliqua vasa vinaria: 2 aliqua panis susceptina. vasa panis susceptina erāt acceptabula que supra posita sunt. reliqua q duo erant vasa vinaria. i. phiale 2 cyathi: 2 erant duplices vsus eorum: qz non debet poni aliqua supflue in opere scūarij. phiale ergo ad continendū vinum erant. cyathi autē ad fundendum. nam si phiale erāt ample in parte inferiori 2 anguste in parte superiori. talia aut vasa sunt cōuenientia ad cōseruādū liquorez: qz securius ibi continet ne effluat. cyathi sunt vasa ampla in pte superiori 2 sunt cōuenientiora ad effundendū. Cum ergo cōseruari debebat vinum ponebat in phialis. cum vero super sacrificia effundendū foret: ponebat de phiala in cyathos 2 portabant ad altare holocaustoz: 2 ibi super carnes sacrificiozū fundebatur vinum. (Et cyathos). Rab. salo. dicit q isti cyathi sunt vasa mūdificatoria: 2 erant ista cauata: 2 super ea ponebantur panes 2 vndiqz aere tangerent: ne muccus in eis aut putredo aliqua cāretur: cum in istis panibz facilius qz in alijs eueniat: quia non potuit cōsumi humiditas sicut in alijs a calore igneo: qz clausi erāt vasis ferreis 2 aureis. (Sed hoc nihil est: qz panes positi durabant ibi solum p septē dies cum mutarent per singula sabbata: 2 ponebātur alij recentes vt p3 Leui. 24. c. 1. Reg. 21. c. Etiam qz fundamentū falsum est. i. qz isti panes citius q alij putrescerent: quia nō erant cocti in vasis aureis 2 ferreis vt isti existimāt: sed in clibano. nāz 2 pro sacrificio (quod maius est) coquebātur panes in clibano vt p3 Leui. c. 1. Nō stat ergo ista positio. Alij dicunt cyathos esse vasa vinaria sic 2 phialas: nihilqz differre ab eis nisi i figura. (Sed nec hoc qdem rōnabiliter dicitur: quia frustra esset multiplicare vasoz varietates ad vnitatem ministerij. Cū igitur vt supra dicebat q cyathi erant vasa vinaria. differēbāt tamen a phialis in quātitate 2 figura: 2 p̄cipue in officio: qz phiale erāt cōseruatiue: cyathi erant ad effusionem. (Et thuribula). Ista sunt vasa cōseruatoria thuris que ad vsam ministratiōis thymiamatū subordinātur: 2 ponūtur super panes propositionis cū thure. atqz patene nūcupantur. (Et auro puro). Quia nihil argenti aut alterius metalli mixtū habere debebat. (In qbus offerenda sunt libamina). Libamina vocātur ea que funduntur in sacrificijs. Erant sacrificia pprie carnes animalū. id autem qd cum istis carnibus fundebat dicebatur libamen. 2 l3 fm significationē vocabuli: magis conuenit nomē hoc humidis qz aridis: tñ ad vtrūqz extendit hic. nā in quolibet sacrificio offerēbatur vinum qd ligdum erat: 2 similia triticea ptinēs ad res aridas vt patet Nume. 15. c. Dicuntur autem ista vasa ad fundenda libamina. nō q oia essent ad fundenda libamina. nā

Rā. ad faci
tā obonez.

Doct. snia.

B

†
Quid sint
phiale.
Expō quo
rūdā.†
Opī. ra. sa.
de cyathis.

Confuta.

L

†
pō aliquo
rum.
Confuta.
Doc. snia.

†

†

†

+ Q. 3. 4

a Quomo
do sphe-
rule pōe-
bant sub
calamis
candela-
bri.

Rō. I.

Scda.

Rñ. ad
argumē-
ta.

B

Quo du-
ctile et p-
ductile
distingua-
tur.

L

+ Lucerne
candela-
bri.

mi qui tertij sunt. et super hos est immediate qrtus cyphus: quar-
ta spherula: quartū liliū. et supra liliū est lucerna. i. vas quod
dam contentiū olei in quo terminat tota magnitudo et opus
basilis candelabri. (Et spherule sub duobus calamis p loca tria).
Duo calami fil egrediebant de lateribus oppositis: id quod erat
sub vno calamo erat sub duobus calamis: quia duo calami fil erat
vbiq; erant. Erat igitur spherule sub duobus calamis. et dicuntur
esse sub calamis: quia super eas oriebantur calami. Cuius di-
ces quo dicebant esse spherule sub calamis. nam aut dices eē
spherula immediate sub calamis aut mediate. si autem sint mediate
nihil est dicere: quia tunc non solū spherule sed etiā cyphi g erat
magis distantes dicuntur esse sub calamis: et tunc non poneretur
aliquid speciale de spherulis quod eēnt sub calamis. sed scriptura fa-
cit in hoc mentionē spalem: et quod sit per loca tria. si autem dicatur
quod erat immediate spherula sub calamis: est contra ordinem quem
supra posuimus. i. quod immediate poneres cyphus vnus: deinde spheru-
la et postea liliū: et post calami. et iterum cyphus spheru-
la et liliū: et sic vsq; ad vltimū. Cuius item videtur repugnare ordini qui
assignat in littera. nam dicit in lra quod cyphi erant tres in calamis
singulis: et spherule simul ac lilia: et tres cyphi instar nucis in
calamo altero spherule simul et lilia. id est ordo assignat in ope-
re basilis: quia dicitur quod erant. 4. cyphi in stipite et spherule p sin-
gulos et lilia. Cuius igitur est quod ordo istorum est quod assigna-
uimus hic. i. quod cyphus sit in principio: deinde spherula et postea
liliū. Et sic videbitur quod arguit an calami sint immediate
super spherulas an super lilia: quod si sint lilia immediate et
super spherulas: mediate tamen videntur calami esse super spheru-
las. Cuius ratio est quia spherule rotunde sunt: et circueunt
stipitem. lilia autem non erant rotunda: sed acuta et directa versus
sursum: vel aliquantulum obliquata in modum spire quod est imperfe-
ctus circulus: sicut facit coluber. poterant ergo lilia dirigi per
latera illa in quibus non erant calami. et sic lilia essent semper super
spherulas. i. inter calamos et spherulas: tunc calami totaliter erant
super spherulas et non totaliter super lilia: quia dirigebantur forte
per latera in quibus non erant calami ut dicebamus supra. cōsi-
deremus. 4. latera basilis. i. orientale: occidentale et meridiana
atq; septentrionale. In duobus oppositis lateribus ponebantur
duo calami egredientes. i. in latere orientali et occidentali. mane-
bant ergo duo latera sine calamis. i. meridiana et septentriona-
le per que super spherulas eēnt duo ramusculi liliorum egredientes.
vel quod forte sub altero calamo esset curuatura liliij egre-
dientis: et facta modica obliquatio tenderet per aliud latere in
quo non erat calamus: et sic maneret calami egredientes super spheru-
las: quia quilibet spherula circuebat locū eggressionis vtrius-
q; calamorum. (Per tria loca). De quod erat calami super spherulas
p tria loca: ne putet quod super oēs spherulas eēnt calami. nam cum
essent spherule. 4. oportet tunc esse calamos octo: quia duo ca-
lami simul egrediebantur ab eodem loco. sed solus erant sex ca-
lami egredientes de basilis. ergo in tribus locis egrediebantur et su-
per tres spherulas. spherula autem que erat vltima ascendēdo: in
cavum candelabri erat: non sub aliquo calamo. (Qui simul sunt
sex calami). i. lilia quidam calami ponantur in latere vno: et quidam in
alio: tunc oēs coniuncti sex sunt. (Procedentes de vecte vno). i.
de basilis vno. nec egrediebantur de basi candelabri. sed de lamina
magna: sed de ipso basilis: et basilis solum de basi procedebat.
(Et spherule igitur et calami ex ipso procedunt). i. non affiguntur
ei calami in vecte sine basilis: sed ex ipso basilis fiet. i. quod mallea
torie tenuabitur massa ipsius basilis in calamos extendendo et
figurando spherulas et lilia et cyphos. (Vniuersa ductilia). De-
clarat magis quod dixit. i. quod oia essent ex ipso basilis. i. quod eēnt
ductilia. ducere proprie extendere est. Extendendo igitur vniuer-
sa hec fiebant. Et accipit hic ductile. i. productile. distinguunt
namque ista. Quia ductile dicitur quicquid fit per malleationē extēdē-
do et non per sculpturā cauādo aut per fusionē in aliqua for-
ma fusoria. accipiēdo tamē ductile spāliter signat id quod simpli-
citer fit ex aliqua materia per malleationē extēnsiuam. Productile
autem est quod fit extēdēdo per malleationē: sed non fit de ma-
teria immediate: sed fit de aliquo ductili. vnde productile dicitur quasi
porro ductile. i. quasi ex ductili ductile. et hinc hoc basilis ipsius
candelabri quod fiebat immediate ex ipsa massa auri vocabatur du-
ctile. calami autem et totum opus calamorum: et opus basilis erat
productile: quia fiebat ex ductili. hic autem si propius lra loqui
vellet: diceretur productile et non ductile. (Fecit et lucernas se-
ptem). Lucerne sunt quedā vasa aurea facta in extremitate ba-
silis et calamorum: in quibus infundebatur oleus et ponebatur lychnus
ut arderent. nam ibi nec seipsum nec cetera cremabatur sicut supra

sepe phatam est. (Lū emunctoris suis). Vocantur emunctoria
forfices quibus abscondebat lychnum lucernarū ne caderet in
oleum et ingnaret illud. et dicuntur ab emungendo. i. purgando.
(Et vasa vbi ea que emuncta sunt extinguantur). Ista erant quedā
vasa aurea continētia aquam: in quibus extinguebantur ea que
tollebantur de lucernarū lychnis. et hoc fiebat ne fumigaretur
iacerent in terram. (De auro mūdissimo). Etia ista emunctoria
et vasa extinguedi emuncta: essent ministerij non excellētis vel
mundi: tunc de auro purissimo erant. (Talentū auri appēdebat
candelabrum). Quantū autem de auro esset talentū: nunc nescit:
quia mensura et pōdera quotidie variant. (Cum oibus vasis
suis). In his cōputabatur emunctoria et ista in quibus extingue-
bantur ea que erant emuncta: et ipsa infusoria ex auro. nam duo
infusoria olei pendebant in duobus rostris candelabri sicut p3 Sa-
eba. 4. c. (Fecit et altare). Vic ponit de altaris thymiamatū fa-
briatōe. (Fecit). i. beseleel (Altare thymiamatis). Hoc erat
quodā altare positū intra tabernaculū in quo quotidie in auro
thymiamata adolebant ante velam. in quo nūq; aliquod animal
aut alia oblatio cremabatur: nec offerebatur sanguis: nisi semel in
anno cum tingebant cornua eius in die p̄p̄tiationis ut p3. 8.
30. c. et Leui. 16. (Habēs p quadrū singulos cubitos). i. in lō-
gitudine. i. in quolibet latere vnum cubitū. i. vnum in longitudine
et alterum in latitudine. (Cuius angulis p̄cedebat cornua).
Erant ista cornua quedā eleuatiōes facte in ipsa tabula altaris: et fie-
bat talis eleuatio in angulis. 4. altaris. ad quod aut fieret ista cornua.
8. 30. c. dicitur. (Vestiuitq; illud auro mūdissimo). Quod posuit la-
minas aureas affixas illi in circuitu: ita quod totū videretur aureū.
Debat autem istud altare coopertoriū tabule sethim quod non habebat al-
tare holocaustorum. nam illud concavit et sine coopertorio erat ut p3.
8. 27. et sequē. c. (Lū craticula). Non accipit h craticula sicut in
altari holocaustorum in quo pueniebat craticula vsq; ad altaris
mediū ut p3. 8. 27. ca. sed p coopertorio arce. quod apparet verbis
lra cum dicit. cum craticula parietibus et cornibus. Non erat. n. aliqd
alterū quod craticula signare possit in ipso altari nisi et ipm coop-
tōriū signet. Hoc etia manifestat magis in hebreo vbi ponit
gog loco dictiōis huius. Et signat tectum domus: vel alicuius al-
terius rei. (Ac parietibus et cornibus). Parietes erant. 4. tabu-
le altitudinis in circuitu. cornua dicuntur ille eleuatiōes siue re-
curuatiōes facte in angulis altaris. oia hec cooperta erant au-
ro. i. laminis aureis. (Fecit ei coronā aureolā p gyrū). i. coro-
nā de auro. ista corona erat quedā lamina eleuata in circuitu
quadrature et totius altaris. (Et duos annulos aureos sub coro-
nā). Duo vectes fiebant ad portandū altare. et cum glibet mit-
teretur in duobus angulis: erant necessario quatuor anuli aurei.
sed erant duo in vno latere: et duo in reliquo. dicebantur isti po-
siti sub corona quod erant circa altitudinē lūmitatis tabularū. co-
rona autem erat in extremitatibus altitudinis tabularū. (Per sin-
gula latera). Non est intelligendū quod in quolibet latere poneret
aliquis vectis: quia tunc essent. 4. vectes iuxta numerū. 4. laterum.
sed dicitur p singula latera. i. in illis lateribus in quibus debet poni
vectis aliquis. q. d. in quolibet latere in quo ponunt vectes sunt
duo anuli et vnus vectis. Si enī in quolibet latere essent anuli
et vectis: haberet vectes ad mouendū motibus oppositis simul:
quia p duos vectes portaret in partē anteriore et per duos alios
portaret in latūs dextrū vel sinistrū. (Ut mittant in eos ve-
ctes et possit altare portari). Si non ponerent vectes non pos-
set altare hoc mouēter portari. nam ista non iponebantur plaustris
sed manibus ferebantur ut p3 Nume. 7. c. Si autem sine vectibus ad il-
lud manus applicāde essent non vniuerter portaret. (Ipsos
autem vectes fecit de lignis sethim). Generale hoc erat in oibus
artificiis de ligno in toto tabernaculo. (Et operuit laminis
aureis). Affigēdo illas in circuitu vectiū. (Cōposuit oleum).
Non accipit oleum p simplici oleo: quia in hoc nulla cōpositio
facienda erat per beseleel et alios artifices: sed sic purū offereba-
tur a filiis israel. sed vocat oleū vntionis quo vngēbatur sa-
cerdotes et vestes eorū. vel saltē vngēbatur scā conspersioe cuius
sanguine. de quo dictum fuit supra. 29. c. vngēbatur et totus sa-
ctuariū cum vasis suis. Et istud oleum vntiōis erat vnguentum
aliq̄liter cōpositū. de cuius cōpositione habitū fuit. 8. 30. c. (Ad
sac̄tificationis vnguentū). i. ad vngendū sac̄tificationē: que si-
gnat sac̄tuariū et omnes res sacras. Vel si accipiat oleum pro
oleo simplici ut erat admiscibile alijs rebus ad faciendū vn-
guentū illud. est sensus. (Cōposuit oleum). i. oleū simplex. dis-
ponēdo illud in certa quātitate ut haberet se p̄portionabiliter
ad alia quod vniuerter in illa mixtiōe. (Ad sac̄tificationis vnguen-
tū). i. ad faciendū vnguentū sac̄tū. vocat vnguentū sac̄tificationis

Exodus * Abulensis.

R iij

flue vnguentū factū: qz erat soli diuino cultui applicadū. nā vt dī. 8. 30. c. hoc oleū vinctiois factū erit mibi in gñatōes vñas: caro hominis nō vñget ex eo: et iuxta cōpositionem eius nō facietis aliud: qz sanctificatus est: et sanctum erit vobis. homo q- cūqz tale cōposuerit et dederit ex eo alieno: exterminabit de populo suo. (Et thymiamata). Dicitur thymiamata quedā cōfectiones facte ex spēsbus ficiis q̄ contundebant atqz in puluerem minutissimū soluebant. et he bis cremabatur quotidie coram dño. he bis habet. 8. 30. c. (De aromatib⁹ mundissimis). Aliqñ aromata signāt cōfectiones quasdā. Aliqñ signant aliqñ species simplices. Aliqñ est nomen generale ad multos succos arborū: et ad species odoris boni. De pmo habet. 2. Mar. vltimo. ca. cum dicitur. maria magdalene et maria iacobi et maria salome: emerūt aromata vt venientes vñgerent Jesum. hic enim aromata p vnguentis accepit. que confecta et nō simpliciā eē stat. Aliqñ accipit aroma pro aliquo speciali succo. et sic videt. Gen. 37. c. cum dicit q̄ hismaelite porta bāt de galaad in chamelis suis aromata refinā et stacten. 8. 30. ca. aromata distinguunt contra alios succos et spēs. cū dī. lūme tibi aromata pme myrrhe electe: et cinamomi mediū: et calami et cassie. ecce q̄liter contra oīa ista distinguit aroma. et in eodez c. iterum cū agitur de cōfectione thymiamatis dicit. lūme tibi aromata: stactē: et onycha: et galbanū: et thus lucidissimū. Aliquādo accipit aroma pro simplicib⁹ succis aut spēsbus: tñ accipitur generaliter. et isto modo fm aliquos accipit id qd dicit. 2. Mar. 16. maria magdalene: et maria iacobi et maria salome emerunt aromata. dicit enim qd ipse emerūt aromata q̄rant simplices species et ex eis vnguentā cōfecerūt. sic videt velle Augustinus in sermone sup illud euangelii. et isto modo accipitur hic. i. qd thymiamata fierent ex aromatib⁹. i. ex multis spēsbus et succis: vocans aromata ea que. 8. 30. ca. speciali nomine expisse rat. i. galbanū et onycha stacten et thus lucidissimū. (Ex aromatibus mundissimis). i. non hñstibus aliquam fecem. qz vt. 8. 30. c. dicit: qdlibet istorū ex quo thymiamata fiebat erat electū et boni odoris. (Opere pigmentarij). Vocat pigmentarios illos qui pigmenta conficiunt: et magis pertinet ad eos qui officium res siccas q̄ humidas. sic erat in thymiamate qd ex reb⁹ ficiis cōficitur cōtusis vsqz in tenuissimū puluerē vt p. 8. 30. c.

Capitulum. xxxviii.

Ecce et altare holocausti de lignis sethim: qnqz cubitorū per quadrū et trium in altitudine: cuius cornua de angulis procedebant: opuitqz illud laminis eneis. Et in vñs ei⁹ parauit ex ere vasa diuersa: lebetes: forcipes: fuscinulas: vncinos et igniū receptacula. Craticulāqz eius in modū retis fecit eneam: et subter eam in altaris medio arulam fufis quattuor anulis per totidez retiaculi sūmitates ad immittendos vectes ad portandum. Quos et ipsos fecit de lignis sethim: et opuit laminis eneis: induxitqz in circulos qui in laterib⁹ altaris eminebāt. Ipsū aut altare nō erat solidū s̄ cauū ex tabulatis et intus vacuum. Fecitqz et labrū eneum cum basi sua de speculis mulierū: que excubabāt in ostio tabernaculi. Fecit et atrium in cuius australi plaga erant tētozia de bysso retozta cubitorū centum: colūne enee viginti cum basibus suis: capita colūnarum: et tota operis celatura argētea. Et que ad septentrionalem plagā tētozia colūne basesqz et capita colūnarum eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea vero plaga que ad occidentem respicit: fuerūt tētozia cubitorū quinquagin-

ta: colūne decem cū basibus suis enee: et capita colūnarū et tota operis celatura argētea. Porro contra orientē quinquaginta cubitorū parauit tētozia: e qbus qundecim cubitos colūnarū trium cum basib⁹ suis vnūz tenebat latus: et in parte altera: qz inter vtrāqz introitum tabernaculi fecit: qundecim eque cubitorum erant tētozia: colūneqz tres et bases totidem. Cūcta atrij tētozia byssus retozta texuerat. Bases colūnarum fuere enee: capita autem earū cum cūctis celaturis suis argētea: sed et ipsas colūnas atrij vestiuit argēto. Et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex hyacintho: purpura: vermiculo: ac bysso retozta: qd habebat viginti cubitos in lōgitudine: altitudo vero qnqz cubitorū erat iuxta mensurā quam cūcta atrij tētozia habebāt. Colūne autē in īgressu fuere quattuor cum basib⁹ eneis: capitaqz earum et celature argētee. Parillos quoqz tabernaculi et atrij per gyrum fecit eneos.

Fecit et. Descripta fabricatiōe tabernaculi. hic agitur de constructione atrij. Erat autem atriū quoddā spatiū magnū. i. centum cubitorū in lōgitudine. et 50. in latitudine intra qd cōtinebat tabernaculū: et in hoc erat altare holocaustorū et labrū eneum ad lauandū sacerdotes. Erat aut hoc atriū circumdatū colūnis et cortinis. Et diuidit in duas partes. Primo agit de atrio et suis supellectilib⁹. Secūdo de mōe ei⁹ oblationibus atqz artificib⁹ ibi. (Hec sunt instra tabernaculi). Prima in duas: qz pmo agit de reb⁹ que erant in atrio. Secūdo de ipso atrio ibi. (Et atriū in cui⁹ australi plaga). Prima in duas fm qd agitur de duab⁹ atrij supellectilib⁹. Primo de altari holocaustorum cum suis supellectilib⁹. Secundo de labro eneo cū basib⁹ ibi. (Fecit et labrū). Circa p̄mū. (Fecit. i. beseleel: qz iste est q̄ vñuersa inebat et in eis industriā dabat. ideo totū opus p̄ncipaliter ei attribuit sicut patet. i. in lra. i. bec sūt instra tabernaculi que beseleel filius buri filij bur de tribu iuda dño per moysen iubente cōpleuerat. (Altare holocaustorū). i. i quo offerebāt holocausta. Erāt. n. duo altaria. i. vnū qd vocabat altare thymiamatū in quo sola thymiamata quotidie adolebant. Oblationes aut sacrificiorū nūqz ibi offerebant vt p. 8. 30. c. de quo in. c. p̄cedē in fine dictū est. Erat aut hoc intra tabernaculū ante velū. Scdm altare erat in quo offerebant oīa sacrificia. Et hoc erat in atrio extra tabernaculū: et vocabat altare holocaustorū. sunt enim holocausta vnum de trib⁹ generib⁹ oblationis. qz tñ p̄cipuū est iter cetera vt colligit. Leui. 1. c. denominat ab hoc. de hoc magis dixim⁹. 8. 29. c. (De lignis sethim). Quantū ad mām p̄ncipalē. h̄ illud altare alibi vocet altare ereū. Erat laminis eneis adoptūz. (Quinqz cubitorū per quadrū). i. in quolibet latere quadrature erat cubiti qnqz. et sic lōgitudo et latitudo in his equalia erāt. (Et triū in altitudine). Cōueniēs altitudo erat vt sacerdotes accedere possent ad ministrandū super altare. si autē fuisset altius esset occasio ad faciendū gradus qd deus vetuerat. 8. 20. c. i. nō ascēdes p̄ gradus ad altare meū: ne reueles turpitudō tuā. (Cuius cornua de angulis p̄cedebant). Cornua erant qdā recuruationes vel eleuationes lignorū in qbus aliqd appēdi posset. Erant enī de tabulis altaris ista cornua facta: et fm. 4. angulos erant 4. cornua. et cōueniebant hec ad appendendū. 4. genera vasorū ipsius altaris. i. fuscinulas lebetes: igniū receptacula atqz forcipes vt p. 8. 27. c. hic aut ponitur aliud. i. vncinos. et videt aliquāliter coincidere cū fuscinulis que tridētes erāt vt patet. 1. Reg. 2. c. (Operuit illud eneis laminis). Nō posuit aureas laminas sicut fecerat in oibus supellectilib⁹ tabernaculi. Et h̄ p̄ duo. Primo qz in altari erat semp ignis vt p. 3. Leui. 6. c. et erat magn⁹ ad vorandū magna sacrificia. si igit lamine auree ponerent calore igneo liquefierēt. Secūdo qz altare holocaustorū erat ad vsus

†
Aroma
ria vice
re pōt.
Primo.

Scdo.

Tertio.

†

†

2. Para.
1. a
Altare ho-
locausti et
ei⁹ vasa.

Mare
eneū.
26. vñ. c. ec-
clesiasticis.
8. ecce in fi-
ne.

Tentoria.

Colūne
taberna-
culi.

Cōnexio
cap.

Diui. ca.

†

†

Qd. I.

2

Altare

holocau-

sti.

†

†

†

†

†

B
Uasa al
taris ho
locaustorū.
Que va
sa erāt le
betes sa
ctuarij.

+
Soci
pes.
+
Fuscina
le.
+
Uncini.

+
Igniū re
ceptacu
la.

+
Craticu
la.

+
Q. 2.
+
Qualiter
craticula
locabatur
in altare
holocausto
rum. Et
quā aru
la.

ad vsus bānaufos. i. cōmaculatiuos. s. ad cremandū ibi sacrificia: et ad fundēdū sanguinē hostiarū per altaris parietes. erant ergo parietes imundi illi a sanguine: et supiora eius cinere et car bonibus deformabant. (Et in vsus eius parauit ex ere vasa). Multi erant vsus in altari holocausto: ideo varijs instrumētis opus erat. et hec oīa ex ere erant. (Lebetes). Dicunt lebetes quedā vasa ad exportandū cineres vt declarauim⁹. s. 27. c. Aliq autē dicit lebetes ollas ereas differētes in figura ab ollis quas nos vocam⁹. s. 3. s. 27. c. dicitur qd in scūario nō erāt olle. Qdōm qd in scūario erant qdā lebetes q non pertinebāt ad scūariū: sed adducebāt eos offerētes hostias pacificas vt in eis coquerēt carnes sacrificioꝝ suozū pro se et sacerdotib⁹. et de istis oī. 1. Reg. 2. ca. qd siq imolasset victimā veniebat ad eū puer sacerdotis hīs fuscina tridentē in manu sua: et mittebat eā in caldaria aut lebetē ollā vel cacabū: et tollebat sibi qd leuasset fuscina. Erant autē pter has alie que ptinebant ad scūariū. s. olle in gbus iterdū coquebant sacrificia ipsoꝝ sacerdotū. s. sacrificia de gbus soli sacerdotes comedebāt que erāt sacrificia p peccato. nā ista non semp in ollis aut lebetib⁹ ereis coquebant: sed interdū in vasis fictilib⁹ vt p. Leni. 6. c. vbi ponitur distinctio. s. qd si vasa fictilia fuerit ofringant. si aut vasa enea lauent et defricent. istaz aut ollarū eneaz quedā ad scūarium ptinebant. de gbus. 4. Reg. 25. c. oī qd chaldei q venerūt cum nabuzardā et succederunt templū: tulerūt inde ollas ereas et tridentes atq cyphos. Si tū ad huc istas ollas que erāt in scūario vellem⁹ dicere ptinere ad oēs decoctiones siue hostiarū pacifica rum siue p peccato nō videret in cōueniēs. et tunc lebetes q hic nominant erūt ad decoctionē: et ad educendū cineres de scūario. (Soci pes). Hic tenacule ad appendēdū carbones facer et ad disponendū ignem sup altare: ne cogerent sacerdotes tā gere manib⁹ suis ignem: ne aut lederent aut ingrarent. (Fuscina). Dicunt fuscinae instrūta ad educendū carnes de olla vel mouendū eas: aut ad extrahendū bōdiū despumandū: et cetera coquoꝝ opera faciendū. et oī fuscina quasi fuscina: quia nigra ē pp sumū et fordes bānause ministratiōis. (Uncinos). Hic qdam instrūta bntia dentes ad appendēdū facta: et conueniūt ad educendū carnes. Et distinguunt hic ista duo. s. fuscina le et uncini q. s. 27. c. non distinguunt: et hoc qd fuscina abū dant ad officiū suū et uncinorū: qd cum uncini solū ad appē hendēdū sint: fuscinae quoq sunt ad apprehēdēdū qd vtes bnt. sicut oī. 1. Reg. 2. c. qd puer sacerdotis tollebat fuscinulam tridentē in manu sua et mittebat in lebetē vel caldaria: et tolle bat qd fuscina leuasset. ibi igitur nō erāt necessarij alij uncini. (Et igniū receptacula). Vocant igniū receptacula qdā vasa in gbus ponebant pume vt portarent intra tabernacu lum: et poneret in altari thymiamatū vt adoleretur in eis thymia ma. Et istud vas lz esset in altari holocausto: tū non ptine bat ad ministratiōē illi: sed ad ministratiōē altaris thymia mati. nisi accipiat large ministratiō facta in altari holocaustoꝝ. s. qd accipiebat ignis de altari holocaustoꝝ in illis vasis que vocabant igniū receptacula. sed subordinabatur ad altare thymia mati. sicut dicebantur phiale et cyathib⁹: buribula et accepta bula esse vasa ptinentia ad vsū mense: cum tamen ptinerent ad altare holocaustoꝝ: et ad altare thymiamatis vt. c. pcedenti declarauim⁹. (Craticula). Craticula est quedā magna lamina enea perforata multis foraminib⁹. et oī craticula ad similitudinē craticule in qua pisces affant: qd illa est pforata vt subintret ignis per multa foramina. (In modū retis). Recte contextū ex filis est: et foramina sunt inter fila. sic erant foramina in istis craticule ptibus. (Et subter eaz in altari medio arula). i. inter altaris concavitatē inter. 4. tabulas: q erat subter craticulā. De ista craticula multi varia senti unt nō potentes eaz locare concorditer ad lram. Veritas aut in hoc est: qd craticula erat quedā lamina tenuis enea pforata vt rete cōtextū ex filis. et non ponebat intra concavitatē altaris pen dendo a. 4. cornib⁹ altaris: facta ad cremandū carnes in ea (vt qdam opinati sunt) s. erat extra cōcavitatem altaris et plicaba tur parieti altaris gbusdam clauis infixis. sicut gbusdā tabulis portarū domozū vbiūq affigunt alique lamine vel plicature virgarū ferrearū facientes inter se cratē reticulatā. et incipie bat ista craticula ab extremitatib⁹ tabularū ab ipso pavimento vsq ad medium altaris. i. vsq ad medietatē altitudinis tabule altaris. erat. n. tabula altaris hīs altitudinē cubitoꝝ triū vt p. in lra. pueniebat igit craticula vsq ad mediū. s. vsq ad cubitū et dimidiū altitudinis altaris. ab illo aut loco vsq ad extremitatē altitudinis altaris per aliū cubitū et dimidiū. s. pueniebant

lamine enee solide tegētes in circuitu: et illa craticula etiā in cir cuitu altare ambiebat: qd in oībus. 4. laterib⁹ erat: et solū perue niebat vsq ad cubitū et dimidiū altitudinis in quolibet latere. Hoc aut altare: qd caui et inane erat cum locabatur ad sacrificiū in aliquo loco vbi manendū erat: replebat terra vsq ad aliquā partē eius ante sumitātē tabularū. et super illam terraz ponebat aliqua arula. i. aliq lapidea lamina vel erea sup quaz poneret ignis et intederent carnes: et erat ista arula in medio altaris egdistanter ab angulis. De ista arula nō facit mētio nē lra hebraica in hoc loco: sed solū ponit hieronym⁹ sicut aliq que ponunt. c. sequenti p modū expōnis: qd interdū lra hebrai ca obscura nimis est. et ipse ponēs plura verba q lra hebraica et alio ordine iūcture: nihil tū mutās de sensu que verissime sa cit lra hebraica et ponere eā videt. Ponit igit hieronym⁹ aru lam tanq aliq insūm in quo eēt pume et ponerent in eo car nes sacrificioꝝ. simile habet. Piere. 3. 6. c. qd rex sedebat in do mo sua byemali: et posita erat ante eū arula plena panis. hōi at considerauit hieronym⁹ i altari eē. Vel si forte velim⁹ oīce re qd nō ponat hieronym⁹ aliq alterū vas intra concavitatē altaris super supficiem terre intus posite. oīcem⁹ et valde cōue nienter qd arula altaris est supficies terre posite intra parietes ipsius altaris q pueniebat vsq satis magnā altitudinē tabula rū altaris: et in illa supficie struebant ligna: et super ligna pone bant carnes sacrificioꝝ cōcise. et bene vocat supficies illa ara siue arula: qd ara est id sup qd imediate sacrificia fiūt. et sic nos lapides illos ofsecratos ab epis sup quos calices et hostia ponim⁹: cum sacerdotes nostri celebrāt: aras vocam⁹. Qd igit sacri ficiū imediate ponebat sup illam terre supficiē puenienter ara vel arula nuncupat. Et distinguat arula ab altari: qd arula solū vocat supficies illa terre. Altare aut vocat ipsum qd factū est ex tabulis: et est vacuū: continetq altitudinē atq pfunditatem et latitudinē. Et hoc etiā puenit ad hoc qd dicit hec arula altaris: qd ista supficies terre erat intra altare. Debet aut hoc etiā tenebūt: qd cōcordat magis lre sue qd ponat aliqua erea aut lapidea moles in qua struerent ligna et locaret sacrificiū. Cui igit castra locāda essent hoc altare qd caui et inane erat: ter ra replebat vsq ad certā partē suaz: et ibi sacrificia fiebat. Lū aut castra monēda essent: aut altare ad locū alterū: trāspōr tā: euacuabatur tota terra: et sic facilius mouebatur. Ista craticula ponebat ad pulchritudinē: qd pulchritudo sic videbat altare qd si totum laminis solidis eneis tegeret. Maxime qd in parte infe riori nō erat necessaria grossicies et cōcavitates laminarū sicut in pte supiori. Aliq etiā dicunt qd erat ista craticula ad distinctiō nem sanguinis: qd qn tingendū erat altare sanguine illito digito sacerdotis tingebatur super craticulā. s. in cornib⁹ altaris. Lū aut fundēdus esset sanguis per ptes altaris fundebatur infra craticu lā. s. in parte tabularum craticula operatarū. sic ponit glose he braice. Sed hoc falsū est: qd qn sanguis fundebatur per parie tes altaris nō fundebatur infra craticulā: sed sup altitudinē tabu larū. s. in extremitatē altitudinis. sic p. Leni. 1. ca. cum oī qd de holocausto ouis. s. arietum masculozū acciperet sanguis: fundē dus erat super altare. sed nō pōt dici super altari sanguinē fū di si funderet infra craticulā: qd illa erat in pte infima tabularū altaris vt declaratū est supra. Itē magis p. in eodē. c. cū oī. de holocausto qd fiebat de auib⁹. qd sacerdos torqueret caput auis ad collū: et rupto vulneris loco occurrere faceret sanguinez sup crepidinē altaris. crepido vocat sumitas vel pūpū a quo ad oēs ptes ē casus vel decessus. Et ista erat sumitas tabule cu iustib⁹ altaris: et sup illā decurrebat sanguis. Qdōz igit qd crati cula altaris ad solā pulchritudinē facta ē. Aliq sapiētes in deozū oīst istud altare fuisse altitudinis cubitoꝝ decem. et sic hē in suo talimud. Et qd obiciat tra eos qd lra dicit altare ha bere altitudinē cubitoꝝ trium. Rūdent qd intelligit de altitu dine tabularū super craticulā. Altitudo aut que est a pavimento vsq ad locū ad quem puenit craticula nō cōputabatur in istis tribus cubitis. S. hoc est contra textū: et includit irradictiō nem: quia dicit supra. 27. c. qd craticula erat vsq ad altaris me dium. si altare autē esset cubitoꝝ decem: necessariū perueni ret craticula vsq ad cubitos gnos: et manerent alij gnos cubiti discooperti. qd est contra reipsonem eozum qui dixerunt vltra craticulam vsq ad finem altitudinis altaris esse cubi tos tres solum. Et est etiam contra textum qui ponit solum tres cubitos. si autem totum altare accipiant ipsi pro tribus cubitis discoopertis: id est super quos non veniret craticu la: oportet vt medium illius cooperiatur craticula. Et cum ip si solos illos tres cubitos altare vocent: oportet vt cubitum

Arula siue
nō in lra
hebraica.

Arula qd
fit.

Arula eb
altari oīst
guis.

Craticula i
altari holo
causti ad
pulchritudē
nō pōebat
q. p. quozū
dam ad qd
craticula po
nebat i alt
ari holocau
sti.

Confer. 1.

Scda.
Dec. infra.
An altare
holocausti
eēt altitudi
nis cubitoꝝ
rū decem.
Rūdo be
bieozū.
Obo 3 eos.
Rū. eozū.

1. Confuta.
opi.

Scda.

20.3.

An arula
 eētiferioꝝ
 craticula in
 altari bolo
 caustioꝝ.

Opi. quo-
rūdam.

Confut. I.

தேர்வு.

Quatr aru
la eēt i alta
rie medio.
Rñño.

Quo dicas
esse arula
subter cra-
ticulaz.
Rñso.

B

十十十

2 oimidiū illorū tegat craticula: 2 sic pueniret vsq; ad cubitū octauū 2 oimidiū. qđ est contraeorū respōsionē 2 3 bypostasim. ergo nullo modo stare pōt qđ altare sit cubitorū decem altitudinis qualitercūq; ponat craticula. (Et subter eam). i. subter craticulā. (In altaris medio arulā). Posita autem craticula si cut eam in superiorib; assignauimus: adhuc aliqui dubitāt de positionē arule. ² Et dicit qđ arula erat inferior craticula. s. qđ pueniebat craticula per parietē exteriorē vsq; ad medietatem altitudinis altaris: 2 arula infra. concauitatez altaris erat in mediū altaris versus pauiementū. Sed hoc non pōt stare. Primo qz nō posset sacerdos inclinari tātū intra cōcauitatem altaris vt poneret ibi ignem 2 holocausta. Scđo qđ adhuc h; oato non erat arula in altaris medio s; erat infra medium: qz erat circa pauiementū parietuz altaris. s; ad istud scđz argumentū satis rñderi posset. sunt ergo hic duo dubia. s. qualiter arula erat subter craticulam: 2 qualiter erat in altaris medio. Ad istā scđam dubitationē. s. qđ esset in altaris medio. Rñdetur fm distinctionē arule quā supra posuim;. Nam vno modo arula signat lapidem aliquem planū qualez nos in altaribus nostris ponim; 2 aram vocamus. Scđo mō signat totam superficiē planā terre locate intra altaris parietes. Primo modo ođm qđ arula erat in altaris medio: non per cōmensurationem partiū altitudinis: ita qđ cōsiderata magnitudine altitudinis accipereť oimidiū eius: 2 in cōtigitate duarum medietatum altitudinis poneretur arula illa que erat lapidea vel enea: qz tūc essent in equali altitudine arula 2 craticula. nā craticula ptingit vsq; ad medium altitudinis altaris: et arula esset in eadem medietate. non tñ erant in eadē quātitate altitudinis vt apparet supra: 2 7. c. sed dicebat arula esse in altaris medio accipiēdo medium fm cōmensurationē vtriusq; lateris latitudinis 2 pfunditatis: 2 fm equidistantiā ab angulis istorū laterū dicitur eē arula in medio. s. qđ illa arula erea posita in superficie plana terre altaris: erat in medio altaris. i. in equidistantia ab oib; angulis altaris. Et qđtum ad hoc nō magia referebat qđ esset in medio fm altitudinez tabularū qđ qđ circa pauiementū qđ qđ circa sūmitatem vel in ipla sūmitate altaris. Alio modo accipiebatur arula qđ significet superficiē terre collocate intra altare. 2 tunc dicit esse arula in medio altaris. i. intra altare: accipiēdo mediū fm interpositionē: 2 non medium fm equidistantiā. s. qđ illa arula erat intra parietes altaris: tñ totum spatium contentū intra parietes altaris est arula: cum totū repleat superficies illa terre intus locate. 2 hoc ad quēcūq; locum pueniat terra posita int; vocabit superficies illa que est intra parietes altaris esse in medio altaris: cum sit intra parietes. Secundū dubium erat: quō dicat esse arula subter craticulā: qz ista littera videt repugnare in hoc ei littere que habet supra. 2 7. ca. qz hic dicit qđ craticula erat super arulā. sed supra. 2 7. c. dicitur qđ anuli qui erant in sūmitate craticule erant sub arula. Rñdetur qđ vtrunq; stat. Nam altiorē esse craticulā arula vel arulā craticula stat fm ouo. quia aut fm altitudinē altaris: aut fm profunditatem. Altitudo altaris cōsideratur fm distantiā a pauiemento ad sūmitatem tabule erecte. tanta enī erat altitudo beequanta erat linea ptingens a pauiemēto vsq; ad illam sūmitatem. Considerādo autem fm hoc: superior vel altior erat arula qđ craticula: qz arula siue ponatur enea siue superficies terre locate intra parietes altaris erat circa sūmitatem tabularū: als sacerdos non puenienter dīponeret carnes intra existētes 2 carbones. Etia quia erat magis periculū cōbustionis tabularū. qđ non erat ponēdo carbones circa sūmitatem tabularū pueniente vsq; illuc terra: cuius superficies vocatur arula. Craticula autem pueniebat a pauiemēto vsq; ad mediū altaris solum. Alio modo pōt accipi superius 2 inferi; in cōmensuratione pfunditatis altaris. est autem pfunditas altaris extensio mensurata fm lineam puenientem ab vno pariete altaris ad alterum: cōputando a superficie exteriori parietis vsq; ad aliam superficiem per vacuitatē mediam: 2 qđtum ad hoc superior erat craticula qđ a rula: qz craticula erat in sūmitate pfunditatis. s. in superficie exteriori parietis altaris. arula autem erat intra cōcauitatem altaris. Recte ergo ođ hic qđ erat arula subter craticulam. (Et subter eā). i. infra craticulā: cōputando fm pfunditatem. s. intra altaris pfunditatez. (In altaris medio). i. intra parietes altaris. (Suffis. 4. anulis p totidem retiaculi sūmitates). Erant. 4. anuli isti p quos sūmitebant ouo vectes ad portādum altare: 2 positi erant in 4. sūmitatibus craticule. pueniebat enī craticula ad altaris mediū. ergo anuli erant in medio altitudinis altaris. 2 pueniēter ibi ponebant ad portādū altare. Et b;

ēt arguitur extra illos q̄ ponebāt craticulā altaris esse laminas
 eneas pendentes intra concavitatē altaris per. 4. catenas a. 4.
 cornib⁹ altaris. nam tunc non poterāt poni anuli ad mittēdum
 vectes p̄ sūmitates craticule: q̄z tunc essent vectes intra conca-
 vitatem altaris: q̄d nō erat possibile nec intelligibile quō pone-
 rent. (Susse. 4. anulis). i. missis. 4. anulis. (Per totide; retia-
 culi sūmitates). i. per. 4. extremitates craticule. erat nāq; crati-
 cula tegēs. 4. altaris latera in circuitu: ideo habebat. 4. angulos
 sicut ip̄m altare: 2 in illis. 4. angulis in sūmitate craticule erant
 anuli. retiaculū vocat craticulam: quia dicebat supra. craticu-
 lāq; eius in modum retis. (Ad imittendū vectes ad portan-
 dū). Quia istud altare a caatbitis manualiter portabatur. nam
 nihil q̄d p̄tineret ad caatbitas portabatur in plaustris vt p̄3 Nu-
 meri. 7. c. (Quos 2 ipse fecit de lignis sethim). i. 2 ipsos vectes
 fecit de lignis sethim. istud p̄ponit ip̄os ponit ad maiorem
 exp̄essionē. (Et operuit laminis eneis). Sicut alia supellecti-
 lia tabernaculi totaliter auro tegebant: ita hoc q̄d ad atriū p̄-
 tinebat tegebatur eneis laminis. (Induxitq; in circulos). i. mi-
 sit istos vectes in circulos siue anulos. (Qui in altaris lateri-
 bus erant). Isti circuli qui erant in laterib⁹ sunt illi de q̄bus su-
 pra dicebat q̄ erant in. 4. retiaculi sūmitatibus. nāq; anuli 2 cir-
 culi idem sunt. esse in sūmitatibus retiaculi: 2 in laterib⁹ altaris
 idem est. nā cum craticula esset lamina enea p̄forata in modū
 retis: 2 posita super parietes altaris: 2 circūdans illos: oportet
 ut tot essent latera craticule quot latera altaris: 2 tot angu-
 los craticule quot angulos altaris. cu; igit in sūmitate aliqua
 craticule poneret aliquis circulos siue anulos: necesse erat illū
 esse in aliquo latere altaris. 2 cum tota craticula esset affixa pa-
 rietibus siue laterib⁹ altaris: necesse erat quot erant anuli affi-
 xi in sūmitatibus craticule tot esse in altaris laterib⁹: 2 eosdem
 numero. (In altaris laterib⁹ eminebant). Dicis q̄ eminebāt
 q̄z isti anuli exiebant vltra altaris planiciē. nam latera altaris 2
 ipsa craticula plana erāt. anuli autem exiebant extra tabulas vt
 mitterent per eos vectes: ideo dicebātur p̄minere. (Ipsas au-
 tem altare non erat solidū). Id est non erat plenum intus. soli-
 da enim dicuntur que habent dimensionem omnem. altare au-
 tem solidum non erat cu; careret grossicie interiori. Vel dicitur
 illud esse densum quod firmū est. altare autem nō erat fir-
 mum: quia non cōtinebat intra se aliquam q̄tatem durā q̄-
 lis erat in lateribus: sed erat vacuū. (Sed cauus ex tabulis). i.
 videbatur cauatus: quia habebat capacitātē interiorē vacuā.
 (Et itus vacuū). i. h̄ esset vacuū. i. q̄ erat ex lignis iterius sicut
 exterius: nō non erat postea repletum aliqua alia re quā artifi-
 ces intus ponerent: sed relictū fuit vacuū: vt quādo locandum
 foret alicubi 2 deberet i eo sacrificiū fieri: repleret terra vsq;
 ad aliquem certum locū: 2 deinde carbonēs ponerētur: 2 desu-
 per holocausta. (Fecit 2 labrum eneu). Hic ponit de fabrica-
 tione alterius instrumētī q̄d erat in atrio. 2 de istis duob⁹ da-
 ta fuit ratio quare ponebant in atrio: 2 non cōgruebat ea poni
 in tabernaculo. de altari holocaustorū habet supra. 2. 7. c. de la-
 bro eneo habet. s̄. 30. c. (Labrū eneu). Labrū quasi lauacrū
 dicit: q̄z erat vas contentiuū aque ad lauādū manus 2 pedes
 sacerdotū 2 alia que necessaria erāt lauari in scūario. de figu-
 ra huius labri 2 basis sue. s̄. 30. c. dictum est: nec oportet hic re-
 peti. (Cū basi sua). Erat basis labri quoddāz amplum vas in
 pavimento locatum a quo surgebat stipes cui infidebat labrū
 eneu: 2 cadebat in illud aqua: ne p̄ pavimentū s̄ctuarij fluēs
 totum lutosum efficeret. (De speculis mulierū que excubabāt
 ad ostium tabernaculi). Cū autem sit labrum de spe-
 culis mulierū. R̄spondetur q̄ potest itelligi q̄ illud es ex quo
 factum erat illud labrū: erat ita tersum 2 cōpactum atq; specu-
 laris nature q̄ imagines redderet tāq; specula mulierū. Cū
 hoc multū alienum est: q̄ eodem modo diceret q̄ lamine alta-
 ris holocaustorū erant de speculis mulierū: quia erat ita specu-
 lare 2 purum sicut es labri. sed nō vocatur illud de speculis mu-
 lierum. p̄cipue q̄z specula mulierū non sunt de ere sed de vitro
 erant: sed tegumēta vel id in quo incassabātur erat eneu: 2 de
 illis tegumētis fuit factū labrum. specula nāq; vitrea diapha-
 na sunt: 2 non termināt radios emissos a rebus nisi post se ali-
 quem obicem habeāt retentiū. ideo aut in posterioribus spe-
 culorum lignū ponitur aut cera: aut modicum picis: vt sic effi-
 ciantur specula corpora retentiva radiorum. Cū autem modo
 est sensus q̄ factum fuit labrum eneu de speculis mulierum:
 id est q̄ in circuitu labri affixa erant specula: in quibus sacer-
 dotes contemplantur maculas vultus sui ad tergendas eas.
 2 dicebatur labrum eneu factum de speculis mulierum: non
 q̄ specula

†

十
十
十
十

†

†

1

†

+

1

Q. 4

Quo eēt
labzū de
speculis
mulierū.
© I. rñfo
Lonsut.

2. rññio.

Specula essent materia eius: siue accipiendo pro vitro siue p
ere. sed q̄ erat labzū circumdatum his speculis: et bec erant spe
cula mulierum: q̄ mulieres illa ad hunc vsū contulerāt. sunt
† igitur isti duo modi vltimi convenientes. (Que excubabant
ad ostium tabernaculi). Dictio hebraica posita vbi nos babe
mus que excubabāt est equoza ad ozare vel exercitari siue gi
gnere. significationē autem pzimam accipit littera nostra. f. q̄
mulieres que voderunt ista specula excubabāt: id est vigilabāt
vel ozabant ad ostium tabernaculi. Et hunc sensum sequitur
ra. abraā abenayra dicens q̄ erāt alique mulieres honeste que
relicta pompa seculi: seipsas cū rebus suis domo obtulerunt:
et iste manebāt ad ostiū tabernaculi vt magis vacarēt cultui di
nino ozātes. sicut dicit de anna filia phanuel pphetissa que ste
terat septē ānis cū viro suo a virginitate sua: et postea vidua fa
cta māsit vsq; ad annū. 84. in tēplo ieiunij et obsecrationibus
seruiēs atq; nunq; inde recedēs die ac nocte vt p̄z. Luce. 2. ca.
C. Ra. fa. segtur alium sensum. f. q̄ essent ista specula mulierū
gignentū vel exercitantū. et hoc q̄ dicit q̄ cū pharao inuissit
vt masculi nati de filiis hebreozū in flumine necarent: q̄ obrez
israelite abstinebāt a coitu et plificatione. mulieres aut eozum
cōponebant se ad specula intuetes vultus suos: vt sic incitarēt
eos ad generationes. et hoc non amore libidinis sed desiderio
plurificationis. et per talem modū genita est tota multitudo israe
litarū que tūc extabat et ueniebat ad ostiū tabernaculi vt col
loquerent. iste autē mulieres postea voderūt specula sua ad fa
ciendū labzū istud eneū. C. Sed hoc valde est alienū: ideo tenē
dus est alius modus. C. Est igit sensus fm istum modū vlti
mum q̄ labzū eneū fuit factū de speculis mulierū genera
tium vel exercitantū: et debet fieri ibi punctus. et postea cū sequi
tur. (Ad ostiū tabernaculi). Nō erat sensus q̄ gignerēt ad
ostiu tabernaculi: s; q̄ illi quos gignebāt: vel magis illi quos
olim genuerāt cum se ad specula exoznabāt ueniebāt ad ostiū
tabernaculi. f. p̄ncipes eozū qui denominabātur tanq; totus po
pulus: cum p̄tineant totum populū in virtute. fm p̄mū modū
plana est lra de speculis mulierū. i. q̄ voderunt mulieres specu
la sua vt affigerēt illi labzū eneū: et sic p̄siderarent sacerdotes
mēdas vultus sui. Vel. (De speculis mulierū). i. de tegumētis
eneis speculoz q̄ voderant mulieres. (Que excubabāt ad ostiū
tabernaculi). i. nō voderūt ista specula quelz mulieres de popu
lo: sed solū ille que valde deuote erāt: et excubabāt in ozonibus
et ieiunijs circa ostiū tabernaculi vno vltieris famulātes. (Et
atriū) Hic ponit de fabricatiōe ipsius atrij in quo ista p̄di
cta erāt. (Et atrij). Quid dicatur atrij tabernaculi in p̄ncipio
c. huius declarauimus. (In cuius australi plaga). Istud atrij
erat dispositū in quadru: siue potius in quadrangulū: quia erat
altera parte lōgius. f. a parte oriētalē ad occidentālē q̄ a meri
diana ad septētrionālē. habebat igit. 4. latera que erāt colūnis
et cortinis circūdata. et p̄mo ponit de latere meridiano. (In cui
us plaga meridiana). Dicit plaga australis ps meridiana vel
pars p̄tra meridiē: quia denominat hīc illa pars a vento flāte
ab ipso loco mundi. (Erant tētozia de bysso). Aliqñ vocātur
tētozia aliqñ cortine. sed in hoc nihil differt. (De bysso retoz
ra). Ista tētozia erant simplicia: q̄ non erāt ex. 4. filozū generi
bus atq; colorib; sicut cortine tabernaculi et velum atq; tento
rium. Erant aut bec de bysso retozta vt fortiora essent: q̄ bys
sus aliquid delicatissimū est. (Et colūne enee viginti). Si po
nātur colūne. 20. equidistātes et occupēt spatium cubitozū cen
tum: neciūm est inter colūnam et colūnam q̄ cubitozū spa
tium interciderē cōputato spatio q̄ occupant colūnarum ba
ses. (Colūne enee cum basib; suis). i. que erāt enee sicut et colū
ne: et non dixit colūne enee cum capitib; suis: quia capita colū
narum erāt argētea vt patet hic. (Capita colūnarū). Erāt ca
pita et bases colūnarum in forma similes. f. latiores q̄ ipm cor
pus colūne. sicut est nunc in colūnis edificiozū: quarū bases sūt
vt columnne innitānt: ideo ample sunt. capita autem sunt vt su
per capita aliqua pondera incubēt colūnis. (Et tota operis ce
latura argētea). Id est q̄ capita colūnarum erant argētea.
(Et celatura erat argētea). Dicitur celatura quedam pictura
qua pars rei que pingitur operitur: et pars non operitur: quia
inter imagines distinctio est: et illud medium manet discooper
tum colorem naturālē solum habēs. si autem totū spatij pla
num in quo aliquid pingēdū est superliniatur prius aliquo colo
re sicut pictores facere solueuerunt: non est p̄prie celare sed pin
gere. cum aut pars pingitur et partes intermedie manent habē
tes eundem colorem quem nāliter habebāt: vel que ante habue
rant vocatur celare. et isto modo accipit hīc: quia in circuitu co

lumnarū ducebatur quedam virgule argētee vt tota colūna
argēto tincta eēt. manebāt autē partes intermedie hītes colo
rem suū eneū. Accipit etia celare p̄ sculpere. cum aliqd sculpsit
et aliqd insculptū relingitur: q̄d pōt vocari opus iterabile. vel
dato q̄ non sint talia spatia: ad hoc tamen q̄ sit cauitura facta
opere sculptoris: neciūm est vt maneat alique ptes eminentio
res ceteris in dispōne naturali quā aī tenuerāt. et isto mō acci
pit ouidi? metamoz. lib. 2. in p̄ncipio loquens de regia solis. f.
materiaz superabat opus: q̄ mulciber illic equoza celarat me
dias cingētia terras. dicit autem tota operis celatura: quia co
lūne non solum erāt celate argēto in seipsis: sed etiā bases ea
rum: q̄ enee erant. totū ergo hoc opus erat argētea virga vel
filo velatū. (Que ad septētrionālē plagam tentozia colūne et
bases). i. tot colūne fuerūt posite in parte septētrionali sicut in
australi. et tot bases et tentozia. i. cortine similes et q̄tatis eiū
dē in lōgitudine et altitudine. (Eiusdē mensure). f. q̄ ita erant
iste colūne altitudinis cubitozū q̄q; sicut et alie columnne par
tis australis: et tante magnitudinis erant capita et bases: et sicut
erant tentozia centū cubitozū in parte australi: ita et in meridia
na. (Et operis). i. eiusdē figure erāt colūne vnus lateris sicut
et alie. De figura autem harum colūnarū non dicit vtrum es
sent rotunde an laterate: et si laterate an trigone vel tetragone
eragone vel octogone. et sic de alijs modis. Dicit et eiusdē ope
ris. i. eiusdē pulchritudinis. f. q̄ sicut colūne et bases meridiane
erāt celate filis argēteis: ita et colūne atq; bases septētrionales.
(Ac metalli er t). f. q̄ sic de ere erāt colūne et bases australes:
ita et septētrionales. et sicut capita colūnarū australiū erant ar
gētea: ita et capita colūnarū septētrionaliū erant argētea.
(In ea vero plaga que occidentē respicit). i. ad partem occi
dentalem atrij. (Fuerunt tentozia). Cortinas illas vocat ten
tozia. (Cubitozū q̄nquaginta). Quadrangulum erat atrium. nā
latus meridianū obtinebat cubitos centū et totidem septērio
nale. latus orientale autem solū. 50. et occidentale totidem. (Co
lūne decem cum basib; suis). Sicut latus meridianum erat
duplū in longitudine ad istud occidentale latus: ita habebat du
plices columnas. f. 20. in latere meridiano: et decē solū in occi
dentali. (Capita colūnarū et tota opis celatura argētea). Sicut
erat in colūnis lateris meridiani atq; septētrionalis. nā in hoc
non differebāt. solum enim erat differētia in lōgitudine late
rum: q̄ illa erant dupla ad latus occidentale. (Porro atra oriē
tes). i. ad latus oriētale atrij in quo erat introitus ad atrij: id in
hoc erat maior diuersitas: q̄ in alijs laterib; (Qui quaginta
cubitozū parauit tentozia). Quia illud lat⁹ tenebat in lōgitudie
50. cubitos. sed ista tentozia huius lateris nō erāt continua si
cut tētozia aliozū laterū: ita q̄ essent de bysso retozta a p̄nci
pio vsq; ad finem: sed fuerunt bic tria tentozia vt p̄z in littera.
(E gbus. i. 5. cubitos colūnarum trium). Distinguit istud latus
orientale in partes tres ad ponēdum tria tentozia. quozū duo
erant de bysso retozta. et distinguebatur sic. incipiēdo longitu
dinem lateris illius a parte meridiana veniēdo contra septē
trionalem. accipiebātur ergo. i. 5. cubiti. i. spatium. i. 5. cubito
rum in quo erant colūne tres: cum distaret columna a colum
na cubitis q̄q; et ante has ponebatur tentoziū vnum de bys
so retozta. tunc accipiat istud latus ex pte septētrionali ve
niēdo contra partē meridianā: et accipiebatur. i. 5. cubitozū
spatium q̄d erat spatij trium colūnarū: et ante illas appēde
batur vnum tentoziū q̄d esset de bysso retozta lolum: et sic erāt
occupati. 30. cubiti illius lateris orientalis: et sex colūne. mane
bant autem cubiti. 20. intermedij et colūne. 4. correspondentes
eis: et istud spatium vocabatur introitus atrij. ante has aut co
lumnas appendebatur tentoziū cubitozū. 20. et erat de bya
cinto et purpura coccoq; bis tincto: et bysso retozta opere plu
mario. et sic erat clausum totum illud latus atrij. (E quibus).
Id est de quibus quinquaginta cubitis. e/ p̄positio est: et signat
sicut ex vel de. (Quindecim cubitos columnarū trium). Id est
quindecim cubitos pertinētes ad tres columnas: q̄a decem co
lūne erant in toto illo spatio cubitozū q̄nquaginta. corres
pondebant ergo quinq; cubiti cuilibet colūne. igitur cubiti. i. 5.
erant spatium colūnarū trium. (Cum basibus suis). i. com
putato spatio quod occupabāt bases colūnarū. nam si nō cō
putaret spatium illud: oportet tētozium trium colūnarum
esse maius q̄. i. 5. cubitozū. (Vnum latus tenebat). Non acci
pitur hīc latus pro latere atrij: ita q̄ esset istud latus. i. 5. cubi
toz et trium colūnarum latus oriētale aut occidentale: meridia
num vel septētrionale atrij: quia nullum erat ita parū. p̄e
cipue cum diuidat hīc spatium lateris orientalis. sed accipitur

B
Expō
ra. fa.

Confut.

Atrij ta
bernaculiCelatu
ra colū
narū a
trij.

latus pro quadā parte lateris oriētalis. nā accipit quoddā me-
diū in latere oriētalī. i. introitū atrij. et respectu illius vna pars
que relinquit versus meridianū vocatur vnū latus: et pars re-
sidua vltra introitū tabernaculi versus partē septētrionalem
vocat aliud lat⁹. et quolibet istorū habet. 15. cubitos corruidenti-
bus eis colūnis tribus. et hec vocantur hic latera. (Et in altera
pte). i. versus aliud lat⁹ septētrionale. (Que vtracq; introitus ta-
bernaculi facit). Ambe iste partes faciūt introitū tabernaculi.
nā claudis istū lat⁹ a pte septētrionali. 15. cubitis: et a pte lateris
meridiani erāt alij. 15. cubiti coopti tētozīs: que spatia clausa
faciebāt introitū tabernaculi. nā clausis his: nēcio manebat
ī medio quoddā spatium apertū cubitoz. 20. qd erat qst porta: et
vocatū introitus scūarū. (Quindecim cubitoz: erant tētozia).
sicut in alia parte versus lat⁹ meridianū. (Colūne tres et bases
totidē). i. in hac pte tegebant colūnarū triū spatium et trium ba-
sū. (Lūcta atrij tētozia byssus rectora texerat). i. oia tētozia
atrij erant facta de bysso rectora. qd intelligēdū est de tētozijs
que vsq; huc posita fuerāt. i. de tētozijs que erāt in latere me-
ridiano et in septētrionali et in occiduo atq; in orientali qstuz ad
duas ptes. i. qstuz ad illā partē que declinat in pte lateris me-
ridiani: et qstuz ad pte declinantē in lat⁹ septētrionale. medius
aut. i. atrij introit⁹ habebat tētozia que nō erāt de sola bysso: sed
de hyacintho et purpura coccoq; bis tincto et bysso rectora ope
plumario vt p; immediate. (Bases et colūne suere eree). Vterq;
est qstuz ad bases et colūnas atrij. nā bases et colūne que erāt in
tabernaculo nō erāt de ere. i. 4. colūne cū totidē basib⁹ que erāt
in dimisiōe pme ptis tabernaculi et sācti scōz. 2. 5. colūne cū toti-
dē basib⁹ que erāt in introitu tabernaculi. nā colūne he erant de
lignis setim et bases erāt argētee vt p; 3. 8. et. 26. et. 36. c. (Capita
cū celaturis suis argētea). Quantū ad istas colūnas atrij. nā in
alijs colūnis tabernaculi capita erāt aurea vt p; 3. 8. et. 26. et. 36. c.
optura autē erat laminarū aurearū. et ibidē nō dicebat esse ce-
latura sed q; vestite fuerāt laminis aureis. (Sed et ipsas colū-
nas atrij vestiuit argēto). Ista vestitura colūnarum dē eē cēla-
tura de qua supra dictū fuit: qz maior pars colūne cuiuslibet ar-
gētea erat. (Et in introitu eius). i. in introitu tabernaculi. dē esse
iste introitus spatium. 20. cubitoz in quo erant colūne. 4. qd supra
manebat nō opertū: clausis alijs duab⁹ extremitatib⁹ lateris il-
li⁹ orientalis: et in h⁹ ponebant spalia tegmina cortinaz. (Ope-
re plumario fecit tētoziū). i. fecit quandā cortinā magnā con-
tinentē. 20. cubitos lōgitudinis. et vocat eam tētoziū sicut vo-
cabat aliā que in alijs laterib⁹ erant. vocat autem opus istud
plumariū. i. factum acurita q; in vna pte imagines apparerēt et
in alia nō. (Ex hyacintho). Istud tētoziū erat spale iter cete-
ra tētozia laterū: qz alia erant facta solū de bysso rectora: hoc
autē erat de. 4. filoz generib⁹. (Et purpura et vermiculo). Vo-
catur vermiculus qdā valde parvus vermis rube⁹ q ad tingē-
dū erat nā de sanguine ei⁹ pāni tingunt in valde intensa rube-
dine. et vocat illa lana tincta cocco bis tinct⁹ vt p; sepe. 8. (Qd
hēbat. 20. cubitos in lōgitudine). Qz tātūde relinquebat ap-
ertum clausis duab⁹ extremitatib⁹ lateris illi⁹ oriētalis. nā quelz
extremitas erat cubitoz. 15. et sic claudabant in eis cubiti. 30.
superat ergo. 20. cubiti ante quos appēdenda erāt tētozia hec
que hic ponunt. (Altitudo vero qnq; cubitoz erat). Tāta erat
altitudo colūnarū in qbus pendeat tētozia hec pter capita. nā
capita que aurea erāt vltra cortinas siue tētozia hec eminebat.
(Juxta mensurā quā cuncta atrij hēbant tētozia). Erant in oī-
bus alijs laterib⁹ tētozia de bysso rectora: et illa erant cubitoz
qnq; iuxta colūnarū altitudinē que erant in oībus alijs pibus
atrij. et hoc solū est qstuz ad tētozia atrij. nam tētoziū vnū qd
pēdebat in introitu tabernaculi erat cubitoz. decē in altitudine
iuxta mensurā altitudinis tabularū et colūnarū tabernaculi. qli-
bet aut tabula tabernaculi decē cubitoz altitudinis erat vt p;
3. 26. c. (Colūne aut in ingressu fuere. 4). Nam spatium introitus
atrij erat cubitoz. 20. vt. 8. declaratū est. sed inter colūnas et co-
lumnā erat spatium cubitoz. 5. ergo necin⁹ erat q; spatium cubito-
rū. 20. corruident colūne. 4. (Lū basib⁹ eneīs). Hoc generale
fuit in oībus colūnis atrij: qz erāt taz colūne q; bases eneē. (La-
pitaz eaz cū celaturis argēteis). Ponit hoc ad tollendū du-
bitationē: qz i; in oībus alijs colūnis atrij capita essent argētea
et celature: nī in his capitibus baz. 4. colūnarū alijs dubitaret
putās eē sicut in alijs diuersitatē. i. q; sicut differebat iste. 4. colū-
ne in cortinis. i. q; cortine pendētes ante eas erant distincte ab
oībus colūnarum tētozijs: qz alia erant totaliter de bysso re-
ctora: et ista erant de. 4. generib⁹ filoz. ita ergo putaret q; capi-
ta et celature colūnarū deberent pcellere aliarū colūnarum ca-

pita et celaturas. (Parillos quoq; tabernaculi). Parillus vi-
minutū nomē est de palus: et dō quasi parvus palus. et vulga-
riter vocat staca: qz erāt qdam eneī pali aceti qbus religabā-
tur funiculi et figebātur totaliter in terra vt firmiter tenerētur
tentoria: ne contēntib⁹ ventis mouerent⁹: et vt semp extēta es-
sent. et hi parilli erāt tam in tabernaculo q; in atrio. nā taberna-
culū operiebat cortinis et sagis et pellib⁹ arietū rubricatis et pel-
lib⁹ hyacinthinis: qbus alligari debebat funiculi ad firmiter te-
nendū. in atrio erant parilli: qz erant cortine ibidē siue tētozia
circūposita colūnis que nisi in pauiemēto firmiter p funiculos
parillis religarent⁹ quocūq; vento ipellente mouerent⁹: et pate-
ret solum quicqd intra atrium erat. (Et atrij per gyrū). i. in cir-
cūto totius atrij erant parilli: qz totum atrium in circuitu cor-
tinis opertū erat. ergo in oī pte oportebat esse parillos eneōs.

Hec sunt instrumenta tabernaculi testimo-
nij: que enumerata sunt iuxta pceptū moy si
in cerimonijs leuitarū per manum itthamar
filij aarō sacerdotis: que beseleel filius huri
filij hur de tribu iuda: dñō per moysen iubē-
te compleuerat: iuncto sibi socio ooliab filio
achisamech de tribu dan: qui et ipse artifex li-
gnorū egregius fuit: et polymitari⁹ atq; plu-
marius ex hyacintho: purpura: vermiculo et
bysso. Omne aurū qd expensum est in ope
sanctuarij: et qd oblatū est in donarijs: vigin-
ti et nouem talentorū fuit: et septingentorum
triginta siclorū: ad mensurā sanctuarij. Ob-
latū est autem ab his qui trāsierunt ad nume-
rū a viginti annis et supra de sexcētis tribus
milibus et qngētis quinquaginta armatoz.
Fuerunt pterea centū talenta argēti: e qbus
cōflate sunt bases sāctuarij: et introitus vbi ve-
lum pendet. Centū bases facte sunt de talen-
tis centū: singulis talētis per bases singulas
supputatis. De mille autem septingētis et se-
ptuaginta qnq; siclis fecit capita colūnarum
qz et ipsas vestiuit argēto. Etis quoq; obla-
ta sunt talenta septuagintaduo milia: et qua-
dringēti supra sicli: ex qbus fūse sūt bases in
introitu tabernaculi testimonij: et altare eneū
cum craticula sua: omniaq; vasa que ad vsū
eius pertinent: et bases atrij tam in circuitu
q; in ingressu eius: et parilli tabernaculi at-
q; atrij per gyrum.

Hec sunt instra. Dic ponit de oblatozib⁹ atq; artifice-
bus. (Hec sunt instra). Sit demonstratio om-
niū supra nominatoz. instra tabernaculi testimonij ea que no-
minata sunt hic: sed etiā aliqua eoz sunt instra atrij. sicut labrū
eneū et altare holocaustoz: et oia eius instra. i. lebetes: fuscule
fozipes et igniū receptacula. de qbus. 8. 27. et in isto. c. sed quia
tabernaculū erat pncipale pp qd atrium erat: denominant oia
ab atrio. (Que enumerata sūt iuxta pceptū moy si in cerimonijs
leuitaz). i. oia ista mādauit moyses nūerari et applicari ad ceri-
monias leuitaz. i. ad ministratiōes qz faciebāt leuite. Accipiū-
tur hic leuite nō put signat ordinē minoz officialiū: s; vt signat
tribū. Primo mō distinguunt leuite 3 sacerdotes. Secūdo mō le-
uite sunt oēs descēdentes a leui filio iacob: siue eēnt sacerdotes
siue nō. et sic opz accipi i scōdo mō. nā pmo mō eēt sensus q; oia
ista instra supra noīata eēnt ad ministratiōē leuitaz. i. ad h⁹ q;
leuite illi q nō erāt sacerdotes in eis ministrarēt. S; h⁹ falsū est:
qz nō solū nō poterāt isti ministrare in his vasis: imo si ea nu-
da viderent mouerent⁹ vt p; Nu. 4. c. vbi dō ad aaron et filios
ei⁹. nolite pderē pplm caath de medio leuitaz: s; h⁹ facite eis vt
viuere possint et nō moriant⁹ si tetigerint scā: aaron et filij eius
intrabunt

Summa
argenti.Summa
eris.Leuite
dupl⁹ ac-
cipiunt.

intrabant: ipsiq; disponunt onera singulorum et ostendunt quid portare quis debeat: alij nulla curiositate videant que sunt in sanctuario priusq; inuoluatur alioquin morientur. idem patet Num. c. 18. sed leuite ministrabant. i. leuite q; erat sacerdotes: q; ad istos pertinebat administratio interioris domus. i. tabernaculi et in vasis altaris. Ad leuitas autē qui non erant sacerdotes solum pertinebat portare bec: cū cooperuissent ea leuite sacerdotes vt patet Num. 4. c. In bebreo nō habetur sic: sed vbi nos dicimus. (Hec sunt instrumēta). Dicitur in bebreo. (Hec sunt numerata). Nam ad hoc q; diceret sicut in littera nostra deberet esse. (Liber). Que in bebreo vasa vel instrumēta dicuntur. sed dicit. (Pecude). Quod signat numerata. i. bec sunt numerata. est sensus differens. nam fm litterā nostrā refertur ad superiora. i. ista que supra numerata sunt: sunt vasa vel instrumenta ad ministratiōē tabernaculi faciendā per leuitas. fm litteram bebraicā refertur ad inferiora. i. ista que infra dicuntur sunt numerata ad ceremonias leuitarum: scilicet aurum et argentum et es vt fierent inde vasa ad sacram ministratiōem. (Per manū itamar filij aaron). i. q; iste itamar filius minor aaron erat prepositus a moyse vt susciperet omne aurū et argētū: et es ceteraq; donaria: traderetq; ea artificibus ad fabricandum inde qd mandatum fuerat. Etia; erat itamar princeps vasorum: et omnia que fabricata fuerant ei tradita sunt in custodiam (vt quidā volunt). Sed falsum est quia eleazar filius maior aaron presuit his. nā caatbite portabat omnia vasa bec: et bis preerat eleazar vt patet Num. 4. c. itamar autē preerat meraritis et gersonitis qui portabant partes sanctuarij vt patet in eodez. c. (Filij aaron sacerdotis). i. sacerdotis magni. hic nāq; per excellentiam dictus est: quia accipiēdo aliter itamar etiam sacerdos erat sicut aaron. bec autē omnia fuerunt fabricata per beseleel filium huri de tribu iuda qui fuit princeps in artificibus: nam h; alij fabricarent ista: tamē tota fabricatio attribuitur beseleel quia erat princeps dirigens. (Domino per moysen iubente complenerat). i. omnia ista complenit beseleel per mandatum dei. sed istud mandatum dei non fuit directum ad beseleel: ita q; deus loqueretur ei: sed mādauit per moysen iubens ei: vt diceret beseleel q; faceret omnia bec. (Juncto sibi socio ooliab). Isti duo erant principales in toto opere: h; principalior est beseleel q; ooliab: et isti duo ex nomine vocati sunt: ceteri autem quada; generali appellatione. (Qui et ipse artifex egregius ligno; fuit). i. q; sicut beseleel erat excellens in oibus que fabre excogitari poterant: ita ooliab erat excellens: h; non tantum. (Et polimitharius). Quia textor: faciendo imagines colorum diuersorum arte textoria que appareant ex vtracq; facie panni. (Atq; plumarius). i. operans acu faciendo imagines ex filo apparentes ex altera parte panni solum. (Et hyacintho et purpura). Ponit hic quattuor genera filorum in quibus erat fabricans ooliab. et nō solum putandum est q; in his quattuor operatus fuerit: sed etiam in omnibus alijs filorum modis. sed ponuntur hic ista quattuor genera: q; solus ista fuerunt ad necessitates sanctuarij. (Omne aurum). Positis vasis et alijs suppellectilibus fabricatis. hic ponitur mensura ponderis in materia eorum. (Omne aurū qd expensum est in opere sanctuarij). Hoc non solum erat ad fabricationem vasorum in quibus ministrabatur sed ad deaurationem oium aliorum que deauranda erant: vt tabulata: et vectes: et arca: et mensa: et ad faciēda aliqua de auro. (Et qd oblatum in donarijs). i. et istud fuit oblatū ab eis qui dabant dona. (Uigintitōne talentorum fuit). Quātū sit vnum talentum fm quantitatem illius temporis ignoratur. (Et septingentorum triginta sicloz). Etiam q̄tum siclus valeat ignoratur. de quo magis dictum fuit Gen. 23. c. etiam quanta pars talenti sint sicli septingenti triginta non pz. (Ad mensurā sanctuarij). Omnia ista pondera nota intelliguntur de mensura sanctuarij. nā erat maior illa q; mensura vulgares. (Oblatum est autem ab his qui transeunt ad numerum). i. istud aurum fuit datum ab illis qui transibant ad numerū. transibant autem cum. 20. essent annorum.

¶ An transeuntes ad numerum tradiderint aurum et argentū tabernaculi ex lege. Questio. 5.

Sed queres quomodo dicitur hic q; illi qui transibant ad numerū dabant id qd dabant ex lege. et hoc dato q; nollet cogebant de quo. 30. c. Sed isti qui obtulerunt bec obtulerunt ea deuote nullo cogente. ergo nō oblata sunt bec ab his qui transeunt ad numerum. pz hoc. 35. c. separate apud vos primitias dñi: omnis voluntarius et prouoluntarius offeret eas dñi. Idem dicitur. 25. ergo non dabatur de ex-

pensis eorum qui transibant ad numerum. ¶ Item id qd dabatur transeundo ad numerū erat determinatū. sed ea que dabatur populus non erant determinata cū quotidie in mane veniret populus ad offerendum in opus sanctuarij vt patet. 3. c. ergo non offerebant numerati. ¶ Item si daretur hoc de precio numeratorum non daretur aliq; magis aut minus q; alius cū quilibet teneretur dare sicli dimidium vt pz. 30. c. et sic determinatum esset quot sicli dandi essent cū sciretur numerus populis: aut saltem qñ numeraretur quilibet daret suum dimidium siclum: cum caput eius numeraret. sed hic nō fiebat sic: q; veniebat populus ad offerendum quousq; artifices clamare cōpulsi sunt q; magis offerebatur q; necessarium esset vt patet. 3. c. ¶ Item qñ aliqui numerabatur dabant sicli dimidium: nec aliquo modo evitari poterat. sed hic in offerētibz moyses preconiis voce mandauit ne quis ultra offerret vt pz. 30. c. ¶ Item solum transibant ad numerū viri a. 20. annis. s. femine autem nunq; numerabantur in multitudine populi: nec per eas tendebatur ordo genealogiarū vt pz in toto veteri testō. ergo si obuiisset istud aurum offerri a numeratis: femine nihil cōtribuisent: sed femine in his obtulerunt sicut et viri vt pz. 35. c. cum dicitur. et quicquid in cultu et ad vestes sanctas necessariū erat viri cum mulieribus pauerunt. ¶ Etiam quibz ponuntur specialia dona mulierū. s. q; viderint mulieres armillas et dextralia atq; in aures aureas. nō ergo fuit pecunia data a numeratis sed ab offerentibus spontanee. ¶ Item qñ fiebat numeratio nullum aurum soluebat aut aliqua alia res: sed quilibet dabat dimidium siclum argenti. sed hic nō solum datum est argentum sed etia; aurū et hyacinthus et purpura coccusq; bis tinctus: pelles hyacinthine et pelles arietū rubricate et pili caprarū aromata et oleum vt pz. 35. c. Ergo non erant ista data ab his qui transibant ad numerū. ¶ In dñm pz: quia dicitur hic. omne aurum qd expensum est in opere tabernaculi: et qd in donaria oblatum est fuerunt. 29. talenta et septingenti et triginta sicli. qd oblatum est aut ab his qui transeunt ad numerū a. 20. annis. s. ¶ Ad hoc forte respondebit q; istud fuerit oblatum ab his qui transeunt ad numerum: nō tamen fuit ab eis persolutū: q; transeunt ad numerum: ita q; per legem illā soluerent: sed libenter offerebant: sicut si nō transirent tunc ad numerum. ¶ Sed hoc non potest stare: q; nō solum soluebatur ab his qui transibant ad numerū: sed etiam fm q; transibant ad numerum. nam in littera ponitur numerus eorum qui istud contribuerunt. qd non esset nisi quilibet certum quid solueret: ita q; collectis precijs eorum certa summa posita in littera proveniret. Et pz quia dicitur. oblatum est autē ab his qui transierunt ad numerum a. 20. annis. s. de sexcentis tribus milibus et quingentis. ¶ Item dato q; nō solueretur istud precij ex lege cōputationis: adhuc non potest stare q; soli computati precij hoc soluerint. q; tunc manet argumentum supra factum de mulieribus: q; mulieres nullo modo transibant ad numerū: et tñ ipse contribuerunt in hoc vt pz supra. 35. c. ¶ Respondendum igitur q; hic ad opus sanctuarij multa data sunt. i. aurum argentū hyacinthus coccus byssus pelles arietum rubricate et pelles hyacinthine et lapides onychini atq; aliarū specierum et multa huiusmodi de quibus supra. 35. c. Et de istis aliqua data sunt spontanee ab offerentibus. alia autē data sunt a transeuntibus ad numerū. illi. n. qui ad numerum transibant solum dabāt dimidium siclum argenti vt pz supra. 30. c. ideo de hoc dicendū est q; argentū qd datum est ad opus sanctuarij datum fuit ab his qui transeunt ad numerum: et nō fuit sponte oblatum. vel si fuit aliquid sponte oblatum illud fuit valde modicum: et nō transiuit in fabricāz sanctuarij: sed mansit ad aliquas eius necessitates: q; totum argentū ex quo ad opera sanctuarij impensum est fuit a transeuntibus ad numerum datum. qd patet ex computatione quāz infra ponemus. nam fuerūt argenti talenta centū: et sicli mille septingenti septuaginta quinq;. qd argentum diuidat per sexcenta tria milia hominum et quingentos et quinquaginta. proueniet cuilibet sicli dimidium. tantum autē est quod quilibet ad numerum transiens dare debebat vt pz supra. 30. c. alia oia que data sunt ad fabricatiōē totius sanctuarij fuerunt sponte data ab offerentibus tā viris q; mulieribus. ¶ Et fm hoc patet ad argumenta vtriusq; partis: q; hoc qd hic dicitur de transitu ad numerū: et de solone transeuntū solū intelligit q̄tum ad argentū. alia autē que fiebat in oppositū argumēta pcedunt de auro hyacintho purpura et gemis ceterisq; rebus q; oblate sunt. Cum autē arguit ex lra ista: q; necessariū v; q; referat hoc ad aurū: et nō ad argentū vel saltē q; referat ad vtrūq; q; dicitur hic. oē aurū qd

Scōa.

Tertia.

Quarta.

Confirmatio ratiōis quarte. Quinta.

B

In dñm pma rō.

Ratiō que dam.

Cōfutatiō prima.

Scōa.

Doctōis. Ratiō.

Ratiō ad argumēta vtriusq; partis.

Lra bebra.

K

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

A

Lra Rō non.

expensum est in opere sanctuarij: et qđ oblatu est in donarijs. 29. talentorū fuit et septingentorū triginta siclorū. oblatu fuit autē ab his qui transierunt ad numerū a. 20. annis 2. s. ergo ad aurum refertur hoc precipue qđ ad argentum. Respondet qđ hoc prouenit ex mala punctuatiōe littere: que aliquāter causalē sensum disturbat. nam intētiō littere est qđ aurum qđ expensu est in opere sanctuarij fuit talentorum. 29. et siclorum septingentorum triginta: deinde qđ numerati fuerunt filij israel qui transire poterant ad numerū et inuēti sunt sexcentatriginta milia quingenta et quinquaginta hominū. et isti dederunt aurū pro numeratione sua: qđ fuit centū talentorū et septingentorū septuagintaquingē siclorum. Et p3 hoc: qđ littera nra innuit aurum fuisse sponte oblatu et non fuisse datu a numeratis: qđ dī. omne aurū qđ expensum est in opere sanctuarij: et qđ oblatum fuit in donarijs. si igitur donaria erāt in auro non erat datu ex lege numerationis: qđ qđ donatur sponte dat. qđ autem per legē damus dare coartamur: ergo nō fuit datum a trāseuntibus ad numerum. non est autē sic de argento. nāz non hī de argento qđ oblatum fuit in donaria. sed dī qđ fuerunt centum talēta argenti: et septingenti septuagintaquingē sicli. Item supra. 35. c. ubi ponuntur ea que offerebant ponitur qđ aurum datu fuerit in oblatione. de argento autē non hī. cum dī. armillas et in aures aureos et brachia: omne vas aureū in donaria oīi separatim est. Item patet hoc ex lra hebzaica: que hoc clarius ponit. i. omne aurum qđ expensum fuit in opere sanctuarij qđ oblatu est in donarijs fuit. 29. talentorū et siclorū triginta. argentū autē numerationis populi fuit centū centenarij et mille septingenti septuagintaquingē sicli ad pondus sanctuarij. p3 ergo qđ numeratio non extendit ad aurū sed ad argentum. lra autē ipsa in hoc uidetur defecisse: qđ ponitur ibi dictio additiua. s. p3. cū dicitur. (Fuerunt p3terea centū talēta argenti). In quo innuitur qđ aurū fuit talentorum. 29. et siclorū. 30. et oblatu fuit ab his qui ad numerum transierunt. Et p3ter hoc aurū adhuc fuerunt argenti centū talēta. si autē non poneretur ista dictio p3terea posset argentū referri ad numerationē et conueniēter staret. sic igitur discordia superior absoluēda est. Ubi nos dicimus. (Uigintinouē talentorum fuit). C. Dicit. n. Rab. sa. qđ vnus centenarius continet. 60. mnas de mnis sanctuarij. Et ille sunt duple ad mnas vulgares. continet ergo centenarius. 120. mnas vulgares. et mna continet siclos. 20. Et sic cētenarius cōtinebit siclos tres milles. (Ad mensurā sanctuarij). i. ista talēta et sicli cōputantur fm pondera sanctuarij que maiora erant. (Oblatu est autē). Dic va rietas est littere nre ab hebza: qđ quare factum sit nescio. constat tñ male possum esse: qđ ex hoc incideremus in oīa inconuenientia que concluderentur ex argumentis supra positīs. signat autem lra qđ istud aurū oblatu fuit ab his qui ad numerū transierunt. Sed falsum est qđ solū argentum fuit datum ex lege numerationis. ideo lra hebzaica non tenet hic istū ordinem. sed dicit. (Argentum autem numerationis populi). et. vt supra dictum est. si autē dicatur fm lram nostram. (Oblatu est autē). Non referas ad aurū sed ad argentū: qđ de illo verū est qđ oblatum est aut potius datu ex necessitate ab his qui transierunt ad numerū: l3 littera nra contrariū videat innuere. (Ab his qui transierunt ad numerū). Aliqui dicebant transire ad numerum. i. qđ cū ante non computaret tanqđ vnus de populo qđ iam incipiat vocari vnus de populo: et beat nomē inter alios atqđ militie ascribas. i. vt sit iam ad ferendū arma. et p3 hic: qđ oēs qui transierant ad numerū vocabant viri armati vt habetur hic in lra (A. 20. annis et supra). Ista etas iaz est apta vt ali quis computetur inter viros: qđ incipit esse robustus ad mouenda arma et leuis ad omnem bellicam exercitationē. (De sexcentis tribus milibus gngentis quinquaginta armatorū). Isti sunt qui tunc erāt in toto israel cōputādo a. 20. annis et supra. et non computant hic egyptij quorum promiscuū vulgus multitudinis innumerabilis cū bebreis ascenderat vt p3. s. 12. c. qđ illi non faciebant populū cum israelitis. Etiam nō fuerunt hic computati leuite: qđ ipsi ascripti erāt ministerio sanctuarij: nec computabant inter filios israel vt p3 Nu. 1. c. fuit autē hoc quia ministerium dei et boium negocia non erāt ab eis de expedienda. et p3 hoc qđ hic dī qđ oēs isti erant armati. i. viri bellatores qđ nullo modo ad tribū leuiticaz pertinebat. Computatio hec fuit facta anno primo exitus de egypto mense gnto in fine siue in principio mensis sexti. i. in fine iulij vel in principio augusti. qđ bebrei mēses incipiūt in martio vt p3. s. 12. c. et apparet hoc: qđ ista numeratio fuit facta qñ moyses voluit incipere opus san-

ctuarij. sed istud inceptu fuit in fine mensis quinti. s. iulij aut in principio sexti. i. augusti. ergo tūc fuit facta computatio ista. p3 hoc qđ ista computatio fuit facta vt quilibet de numeratis daret medium siclum argenti ad opus sanctuarij: sed sanctuarij inceptū fabricari isto tempore: qđ tunc fuit datum et denunciātū mandatu de fabricando: ergo tunc fuit facta computatio ista. Q2 autem tunc mandatu fuerit publicatu et incepta fabricatio patet: qđ filij israel venerunt in montē synai in prima die mensis tertij vt p3 supra. 19. c. et postea die. 6. mensis fuit data lex: vt ibidem conclusum est. sequenti autē die ascendit moyses in montē synai: et mansit ibi diebus. 40. vt p3 supra. 24. c. iterum descendit de monte in die. 40. et iste erat dies decimuseptimus mensis quarti. et tūc facta vltione in cultores aurei vituli et facto sequenti die recessit rursus in montē. sed vtrū sequenti die an aliquo alio post ignorat. si enim imediate recesserit cū permanserit alijs. 40. diebus in monte vt declarauimus supra. 32. et. 34. c. qui descensus erit necessario ad diem. 27. mensis quinti. s. iulij. vel si aliqui dies fuerūt interpositi inter vtrāq; montis mansionem. erit. 2. descensus in principio mensis sexti. s. augusti. et tunc quādo descendit cum primo vidissent eum principes multitudinis et totus populus venerunt ad eū: et ipse eis verba hec enarrauit vt p3 supra. 35. c. et tunc dicit qđ oēs obtulerunt. ergo tunc fieret ista cōputatio ad necessitates argenti pro opere sanctuarij. C2 alia computatio fuit facta postea: de qua habetur Nu. 1. c. in qua totidem p3ise vt hic reperti sunt. s. sexcenta et tria milia quingēta quinquaginta armatorū. C2 ex quo aliqui dicunt computationē hanc et illam eandē fore sed repetitaz esse vt multa in sacra scriptura repetunt. C2 Sed hoc non potest stare: qđ iste computatiōes in diuersis temporibus facte sunt: ergo eadem nō sunt. p3 quia ista cōputatio facta fuit primo anno exitus de egypto in fine quinti mēsis siue in principio sexti. illa autē numeratio de qua habet Nu. 1. c. habet qđ fuerit facta anno. 2. exitus de egypto mense. 2. prima die mensis eiusdem. s. in aprili nostro. et sic inter vtrāq; computationem intercidit spatium mensium octo. est tñ idēz numerus qđ in toto illo tempore nō fuit aliquis qui compleret annū. 20. vt computaretur in secūda numeratione qui in prima numeratus nō fuisset. C2 Ra. sa. equat istos viros cōputatos ad numerū talentorū et siclorum argenti dicens. qđ vnus talentū qđ vocatur in hebzeo vnus centenarius cōtinebat tria milia siclorū. centū igitur centenarij cōtinent sexcenta milia dimidia siclorū. C2 Item mille septingenti septuagintaquingē sicli faciunt tria milia quingēta et quinquaginta dimidia siclorum. tot autem erant viri computati vt p3 in littera. sed cuilibet de cōputatis correspondet medius siclus vt p3 supra. 30. c. ergo istud argentum totum qđ hic continetur fuit argentum numeratorū. (Fuerunt p3terea centum talēta argenti). Scdm istam litterā erat sensus qđ ea que supra posita sunt. s. 29. talēta auri et sicli septingēti triginta fuerunt data a transeuntibus ad numerū: et p3ter ista oīa adhuc fuerunt centum talēta argenti. sed (vt dictū fuit) ista dictio (p3terea) cōfundit totum sensum: qđ argētū est qđ fuit datum a transeuntibus ad numerū et non aurum. si autē non poneretur p3terea posset extendi ad argentū. (Centum talēta). In hebzeo habetur. (Centum centenarij). Sed idē est. (E quibus cōflate sunt bases sanctuarij). i. e quibus facte sunt. conflare proprie ad illos pertinet qui aliquid faciunt opere fusorio. nulla enim funduntur nisi prius liquefiant: nec liquefuit nisi consens. s. qđ igne accenso inflando liquefit metallū et sunt res artificiate in forma fusoria. Vel dicit conflare. i. componere accipiendo large. (Bases sanctuarij). Vocantur bases sanctuarij. i. bases tabernaculi: qđ accipitur stricte sanctuariū pro tabernaculo. nāz non potest accipi hic pro atrio solo vel pro tabernaculo cū atrio. nā non fuit facta aliqđ de basibus atrij de argento vt patet hic: sed omnes de ere erant. et si tunc erant ista talēta centum: ita bases centum ex illis facte sunt vt patet infra. (Et introitus vbi velum pendet). i. bases quattuor colūnarum distinguētium sancta sanctorum et aliā partem tabernaculi: et ante illas columnas velum pendet ad distinguendum. nō sufficit argentū istud numeratorū ad faciēda omnia que de argēto fieri debebant in tabernaculo. nam plures bases erant in tabernaculo qđ hic ponantur. erant nāq; centum et quingē. et hic solum ponitur de basibus centum. Quod patet quia in latere meridiano tabernaculi erant tabule. 20. et cuilibet tabule supponebātur bases due vt p3. s. 26. et. 36. c. et sic erant. 40. argentee bases. in latere autē septentrionali erant totidēz tabule et totidē bases: que faciebant. 80. in latere occidentali erāt. 8. tabule sub quibus erāt. 16. bases. et sic erant

25.6

21
An cōputatio bebreorū qđ habetur b3 et Num. 1. fuerit eadē numero. 8 Opin. quorūdā
Cōfutatō. Rab. sa.

Opi. ra. sa.

Littera bebraica.

Cōputatio bebreorum qñ scā fuit.

et sic erant. 96. deficiebant. 4. ad complendum centum. et iste erant. 4. bases columnarum que erant inter sancta sanctorum: et alia parte tabernaculi. deficiebat ergo argentum pro quibus basibus argenteis que ponende erant sub columnis quibus que erant in introitu tabernaculi in quibus pendebat tentorium. et hoc quantum ad completionem eorum que erant de argento in opere tabernaculi. deficiebat tamen adhuc (ut aliqui volunt) pro opere atrij. Sed falsum est: quia ibi solus erat capitulum columnarum argentea et celature columnarum. sed hec facta sunt de fictis septingentis septuaginta et quibus ut dicitur in scriptura. Et hoc loco habet et contra id quod aliqui existimant. scilicet quod bases columnarum fuerint aliter fabricate quam bases tabularum. scilicet quod bases tabularum fuerint acute ad insigendum in terram ne caderent: et bases columnarum fuerint ample et quadrate aut rotunde: sicut nunc sunt bases columnarum edificiorum modernorum que latiores sunt quam columnae: ut sic firmiter sedeant. Et per hoc quia si bases columnarum essent plane et ample ut dicitur: valde maiores essent ille quam bases columnarum cum bases tabularum acute sint: sed omnium basium tam columnarum quam tabularum erat eadem quantitas et pondus argenti ut per hoc. scilicet singulis talentis per bases singulas. supputatis. ergo erant eiusdem figure.

Item non erat necesse quod fierent bases columnarum illarum sicut bases columnarum ninarum: quia columnae ninae pondus edificiorum sustinent: et nisi supponerent eis bases latiores quam ipse sint insigere terre magnitudine ponderis preesse: et facerent terram non potentem pendulum ferre pondus refugere: et impositum onus corrueret. columnae autem que erant in tabernaculo vel in atrio sanctuarium non habebant aliud sibi impositum pondus. id non erat necesse aliud latius eis supponi. Item non poterat esse quod iste bases columnarum essent ample sub columnis: sed necessarium erat eas acutas esse sicut erant bases tabularum: quia super has nihil imponebatur pondus quod eas stare coheret. necessarium erat ergo eas corruiere nisi aliud sub eis esset quod eas affixas teneret: cum nihil lateraliter eis adhereret. Dicendum igitur quod bases columnarum erant acute in modum pyramidum quadraticae terminatum ad acutam conum: et cum essent satis magne insigebantur firmiter terre et tenebant columnas immobiliter. (Centum bases facte sunt de talentis centum). Erant centum bases que numerate sunt. scilicet 40. in latere meridiano et 40. in septentrionali et 16. in occidentali. et quatuor inter sancta sanctorum et reliqua tabernaculi parte. (Singulis talentis per bases singulas supputatis). id est quod in quolibet base erat unum talentum argenti. in quo satis per quod erant magne bases: aut talentum non erat magnus pondus. (De mille autem septingentis septuaginta quibus). Hic non notat quod fuerint decem. si autem fuerint talenta vel ficti: aut aliud alterum. Et tunc diceret aliquis quod ista fuerint talenta. Sed hoc non potest stare: quia nullo modo posset tantum argentum extendi in capitibus et celaturis. Nec et israelite sufficeret ad dandum tantum argentum. Dicendum igitur quod de fictis intelligitur. nam in pluribus bibliis fit hic notatio expressa fictorum. Item quod supra positum fuit quod fuerant centum talenta argenti et septingenti et septuaginta quibus ficti. sed de talentis dictum fuerat quid factum sit de eis. ergo dicendum erat hic de fictis argenteis. Item satis apparet hoc: quod quot ficti ponebantur supra tot ponuntur hic. ergo ad eosdem referuntur. (Sed cit capita columnarum). Non poterat sufficere tam modicum argentum ad tot capita faciendum: et insuper ad vestiendum columnas argento. nam de hoc et columnae vestite dicuntur ut per hoc in scriptura. Dicendum igitur quod ista capita columnarum fuerunt quidam vicini affixi columnis. et isti soli erant argentei ad religandum cortinas: vel penderet ex illis. et quantum ad hoc facile est quod illi vicini parui et graciles columnae etiam satis parua argenti impensa vestiri poterant faciendum virgas argenteas circumdantes columnas. igitur ex fictis mille septingentis septuaginta quibus: satis fierent sic capita columnarum et superuestrerent columnae. Aliqui autem volunt aliter hoc dici. scilicet quod capita columnarum essent argentea: non quidem quod purum esset argentum: quia non sufficeret saltem ad unum caput columnae: cum isti ficti vix faciant dimidium talentum: et in quolibet base erat unum talentum. sed erant capita argentea. id est tecta laminis tenuibus argenti ut totum argentum videretur. Sed adhuc ad hoc fabricandum forte vix ficti isti sufficerent. Dicendum igitur forte esset quod capita columnarum atrij fuerunt de argento puro: et fuerunt facta de istis fictis argenteis: sed non totaliter imo pars minima ex hoc argento factum est: sed fuit multum aliud supadditum ad operis completionem.

Si igitur queras quare dictum est quod facta fuerunt capita columnarum et vestite columnae de fictis mille septingentis septuaginta quibus: cum fuerit hoc minima pars. Respondetur quod ideo factum est: quia isti ficti pertinebant ad pecuniam datam ab illis qui transferunt ad numerum cum centum talentis supra positum. quia ergo dictum fuerat in quo expensa fuerant illa talenta centum. dicendum

erat in quo expensa fuerint mille septingenti septuaginta quibus ficti. et dicitur quod isti expensi sunt in factura capitellorum et vestitura columnarum: etiam si non suffecerint ad equandum tantum opus. sic enim videtur superius de centum talentis argenti que ponebantur ad faciendum ea que de argento erant in toto opere tabernaculi: et tamen defecerunt bases columnarum quibus que erant in introitu tabernaculi: ideo oportuit poni argentum aliud. scilicet de eo quod spontanee offerebatur ad complendum hoc. scilicet quibus bases illas columnarum. ita hic positus istis fictis argenti in opere capitulum columnarum: ponere de argento spontanee oblato totum quod deerat. (Quas et ipsas vestivit argento). id est etiam columnas vestivit argento: non totaliter cooperiendo: sed opere celaturis ut supra dictum. et hoc erat quod fierent imagines plane argenteae de laminis: vel quod fieret virgule circumdantes columnas. (Eris quoque oblata sunt). Es non fuit datum ex lege numerationis: quia solus dabatur argentum a numeratis: sed offerebatur spontanee. et computatum est postea quantum esset et inuentum est continere septuaginta duo milia talenta: et quadringentos fictos. (Et quibus fusa sunt bases). id est facte sunt opere fusorio. Aut fusa sunt. id est posite sunt. (In introitu tabernaculi testimonij). Erant ad introitum tabernaculi columnae quibus: et his super ponebantur bases enee et capita aurea. (Et altare eneam). Istud erat altare holocaustorum quod vocabatur eneam. non quod totum esset de ere: quia de lignis sethim factum fuit ut per hoc in principio huius. c. sed quod totum erat cooperitum ere. (Cum craticula sua). Dicebatur craticula magna lamina enea et tenuis circumdans omnia quatuor latera: et erat tota perforata sicut cribrum vel sicut rete: ideo vocabatur supra retiaculum sive in retis modum. (Omnia vasa que ad usum eius pertinet). Sive pertineant mediate sive immediate. quaedam namque pertinent ad usum altaris holocaustorum totaliter. quaedam autem solum mediate. immediate autem. sunt enim quatuor genera vasorum. scilicet lebetes ad euacuandos cineres. ut per hoc supra. 27. c. sive ad coquendas carnes ut per hoc primo Regum. 2. c. et forcipes ad dispendendum ligna et carbones in igne: et ad tollendum inde et ponendum in alijs vasis. sunt etiam fuscinae que sunt infra et ad edendum carnes de ollis pro sacrificijs. sunt etiam ignium receptacula: que sunt infra ad ponendum in eis prunas et apponendum thymiamata ut ardeat super altare thymiamatum. hec enim omnia erant de ere: quia ministratio altaris banaua erat. (Bases atrij). id est columnarum atrij. erant. n. in atrio columnae. 60. scilicet 20. in latere meridiano et totidem in septentrionali: et decem in orientali. in occidentali autem decem quibus ut per hoc supra. 27. et hic in scriptura. (Cum in circuitu quam in ingressu eius). Introitus dicebatur quoddam spatium habens columnas quatuor et tentorium ante illas: per quod intrabatur ad atrium. reliquum autem spatium vocabatur circuitus tabernaculi: et in toto bases columnarum erant enee. ponitur autem specialiter tam de introitu quam de circuitu. quia si non esset facta specialis mentio putaretur quod aliquid speciale faciendum in introitu esset: cum ibi speciales cortine ponerentur. (Parilli tabernaculi atque atrij per gyrum). id est quod omnes pali parui qui parilli dicuntur: sive ut vulgariter accipiamus vocantur pali sive estacas erant de ere ad insigendum in terram et religandum in eis funiculos cortinarum et tentorium: ut vento impediendo non disturbarentur. et hi parilli erant ad usum tabernaculi: ut cortine et tentoria tabernaculi firmiter manerent. Etiam erant ad usum atrij ut tentoria in circuitu totius atrij fixa manerent.

Capitulum. xxxix.

E byacintho vero et purpura: vermiculo ac bysso fecit vestes quibus indueret Aaron quoniam ministrabat in sanctis sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur supphumera le de auro byacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta: opere polymitorio. Inciditque bracteas aureas et extenuavit in fila: ut possent torqueri cum priorum colorum sub tegmine: duasque oras sibi inuicem copulatas in utroque latere summitatum: et balthem ex eisde coloribus: sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onychinos astrictos et inclusos auro et sculptos arte gem

Supphume
ra fecer
unt.

Rationale
sacerdotis.Tunica sa-
cerdotis.Lamina au-
rea.
Tetragra-
maton.Connexio
cap.
diui. eius-
dem.

maria noibus filioꝝ israel. Sex noia in lapi-
de vno: et sex in altero: iuxta ordinē natiuita-
tis eoz. Posuitq; eos i lateribꝫ suphumera-
lis i monimētū filioꝝ israel sicut pcepit dñs
moysi. Fecit et rōnale opere polymito iuxta
opus suphumeralis: ex auro: hyacyntho: pur-
pura: coccoq; bis ficto et bysso retorta: qdrā
gulū duplex: mēsure palmi: et posuit in eo gē
maz ordines qttuor. In primo vsu erat sar-
di: topazius: smaragdus. In scdo carbūcu-
lus: saphyrus: iaspis. In tertio liguri: acha-
tes: et amethyst. In qarto chrysolit: onychi-
nus et berillus circūdati et inclusi auro p ordi-
nes suos. Ipsiq; lapides duodecim sculpti
erāt noibus duodeciz tribuū israel: singuli p
noia singuloꝝ. Fecerunt in rōnali et catenu-
las sibi inuicē coherētes de auro purissimo: et
duos vncios totidēq; anulos aureos. Por-
ro anulos posuerūt i vtroq; latere rōnalis ex
qbꝫ pēderēt due catene auree: q̄s inseruerūt
vncinis q in suphumeralis āgulis eminebāt.
Hec et aū et retro ita pueniebāt sibi vt suphu-
merale et rōnale mutuo necterent: stricta ad
balthēuz et anulū forti copulata: quos iūge-
bat vitta hyacinthina ne laxa fluerēt et a se i-
uicē mouerent: sicut pcepit dñs moysi. Sece-
rūtq; tunicā suphumeralis totā hyacynthinā:
et capitū i supiori pte ptra mediū: orāq; p gy-
rū capity textilē: deorsūz aut ad pedes mala-
punica ex hyacyntho: purpura: vermiculo ac
bysso retorta: et titinabula d auro purissimo:
q̄ posuerūt iter malo granata in extrema pte
tunice p gyrū: tintinabulū autē aureū et malū
punicū qbus ornatꝫ cedebat pōtifer qñ mini-
sterio fungebat: sicut pcepit dñs moysi. Fe-
cerūt tunicas byssinas ope textili aaron et fi-
lijs ei: et mitras cū coronulis suis ex bysso: se-
minalia quoq; linea byssina: cingulū vero de
bysso retorta: hyacyntho: purpura ac vermi-
culo distinctū arte plumaria sicut pcepit dñs
moysi. Fecerūt et laminā sacre venerationis
de auro purissimo: scripserūtq; in eo ope gē-
mario sanctū dñi: et strinxerūt eā cū mitra vit-
ta hyacinthina: sicut pceperat dñs moysi.

De hyacyntho. Descripto valoz apparatu va-
rio. hic agi de vestibus ministra-
tionis in sacerdotio. Et vniū in duas ptes. Prio agi de
sacerdotalibus vestimētis. Scdo de cōpletionē totius opis ibi.
(Perfectū est igit). Prio in tot ptes quot sunt vestimēta sed
vbi incipiat satis p. Circa primū. (De hyacyntho et purpu-
ra). Hic ponit mā oium inferiorū: et postea subdit artificii. et
ponant hic. 4. genera filoz que cōia sunt: et ponebant in oibus
fere apparamētis filoz sanctuarij: vt p ex supioribus qd ante
ista fila sint satis p. (Vermiculo ac bysso). Vermiculꝫ est par-
uas vermis et signat fila q̄ sunt valde rubea: que vocabamus
supra cocūbis tinctū. byssus ē genꝫ lini tenuissimi atq; cādidis-
simi. (Fecit vestes). s. beseleel q erat artifex totius opis. (Ve-
stes qbus indueret aaron). Erant. n. nouē siue decē vt cōputat
iosephus siue ornamēta siue vestes qbꝫ aaron induebat ad mi-

nistradū vt p. 3. 2. 8. c. et hic. et nō solū fecit iste vestes p aaron:
sed et vestes pro filijs suis. hēbat. n. qlibet filioꝝ suoz feminalia
sacerdotalia: et tunicā byssinā: et balthēū et cidarim que erāt ad
ornatū eoz cū ministrarent. (Quādo ministrabat in sanctis). i.
qñ fiebat ministratio in sanctuario siue ministraret ante altare
holocaustoz in atrio faciēdo sacrificia: siue i tabernaculo ado-
lendo thymiana: vel incēdendo lucernas: aut intrādo in san-
cta sanctorū. cū autē esset ex sanctuariū nō induebat bis vesti-
bus aut aliq̄ eaz. vel et si esset intra sanctuariū et nō faceret ali-
quam ministratiōē nō induebat bis vestibus. (Sicut pcepit
dñs moysi). Quia ipse mādauit moysi vt faceret vestes sanctas
in gloriā et decorē: qbus indutus ministraret siue sacerdotio fun-
geret vt p. 3. 2. 8. c. (Fecit igit suphumeralē). C Suphu-
merale erat qdā ornamētū summi pōtificis qd ab humeris
suphumeralē dicebat: qñ super humeros ponebat sacerdotis:
pendēs ante et retro. de mā huius satis notū est in lra. sed de fi-
gura apud multos dubitatū ē quoz modū posuimus sup. 2. 8.
c. iō non opz hic repeti. erat igit suphumeralē longū et latū in-
equalr. s. quadrāgulū altera pte longius. erat aut latitudo eius
vt attingeret ab humero ad humerū. longitudo erat tāta vt eq̄-
liter pēdens aū et retro. s. sup pectꝫ et scapulas tāgeret ex vtraq;
pte zonā vt posset ligari balthēo q erat zona. hēbat aut istud su-
perhumeralē in pte illa q sup pectus erat quoddā foramē ma-
gnū quadratū ad mensurā palmi: tā in longitudine q̄ in latitu-
dine: et in illa ponebat quidā pānus eiusdē mēsure q vocabat
ratiōale: ligatus vncinis et catenulis atq; vittis hyacinthinis
ita q rōnale et suphumeralē vnūquid esse viderent: et a se nul-
latenus distingerent. (De auro). Aliq volunt q accipiant hic
fila aurea sicut cōiter accipiunt in aliqbus vestimētis pōtifice
nri ipse in qbus sunt fila sericea et desup auro tecta sunt vt au-
rum purū esse videat. hic tñ nō fuit sic: q nullū filiū erat sed pu-
rū aurū: q extenuauit beseleel artificiose laminas in fila: ita vt
posset torqueri cū subtegmīne alioꝝ filoz. (hyacyntho et pur-
pura). Isti duo colores filoz noti sunt ex supradictis. (Locco
bis tincto). i. ex serico valde rubeo: qd ita intēsi coloris erat vt
videret bis tinctū: h semel solū tinctū esset. Vel forte qd ad fa-
ciendū colorē valde intēsum eēt bis tinctus coccus. s. pānus ille
coccineus. (Et bysso retorta). Retorquebat byssus vt esset fir-
mior: q fila eius erāt delicata. et q dēbāt poni vt flamen ceteroꝝ
filoz et alia subtegebant. (Opere polimitario). s. ope texti-
li: ita q imagines vel flores in vna pte facti in alia apparerēt.
(Incidentq; bracteas aureas). Vocātur bractee auree virgule
delicate: et ex his faciebat fila aurea ad torquendū cū alijs filis.
(Et extenuauit in fila). i. fecit illas bracteas ita tenues vt fila
essent. s. ita delicatas sicut fila hyacinthina aut coccinea et sic de
ceteris. erat. n. satis magna subtilitas vt aurū qd solidū erat ita
attenuaret vt plicaret sicut tenuissima fila: nec tñ frangeretur.
(Ut posset torqueri). Et esset satis facile facere fila de auro
que eēt grossa sicut sunt fila ex ere ad aliq̄s necessitates. q tñ
illa essent tenuissima vt fila hyacinthina aut coccinea erat satis
difficile: maxie qz faciliter illa torquerent cū alijs filis et plana-
rent. (Luz prioz filoz subtegmīne). Stamē erat hic byssus re-
torta. alia fila. s. purpurea hyacinthina atq; coccinea erāt subte-
gmīne qd a subtegmēdo dñ: qz supra 2. j. text. stamē vō a stando
dñ: qz tēdit in lōgū et iacet nec emittit sub et. s. sicut subtegmē.
aurū aut qd hic interebat cōputat cū subtegmīne: qz erat sicut
vnū de alijs filis. hoc autē est q̄tum ad mā suphumeralis in
quo appet illud esse de nobilioribꝫ vestibus qz nulla vestis pfe-
ctiorē mā hēbat. C Unde volūt iudei qd q sacerdos ma-
gnus raro ephod siue suphumeralē et rōnale assumeret. dñt. n.
q aaron aut quilibet alius sacerdos magnus intrabat semel in
anno in sancta sanctorū: et tunc vt ornatus valde eēt accipiebat
oia ista ornamēta. Lum aut ministraturus esset in alijs locis so-
luz accipiebat. 4. pus. s. feminalia: tunicā byssinā cidarim et bal-
thēum relictis alijs qnq; s. tunica hyacinthina et lamina aurea
et mitra hyacinthina: rōnali atq; suphumerali: et hoc nisi cōsule-
re vellet dñm: qz tunc oportebat assumere rōnale et superhume-
rale iuxta illud pmo Reg. 23. c. qñ mandabat dauid sacerdoti
abiathar vt applicaret ephod ad cōsulendū deū vtrū viri ceile
traderent eū sauli. C Sed ista falsa sunt: qz sacerdotes magni
qñ consecrabant induebant oibus vestibus illis sacris p dies
septē vt p. 3. supra. 2. 9. c. C Etiam cū sacerdos magnus hret ve-
stes distinctas a vestibus minorū sacerdotū. videt videndū q
ipse in ministerijs vteretur eis: als non videretur distinctio in
vestibus eoz. C Item lamina sacerdotalis erat semp in fronte
sua q̄tum ad oia ministeria cōia. et ista erat de alijs qnq; orna-
mentis

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

Quarta.

Sanda-
metū po-
sitionis.Destru-
ctio san-
damēti.

L

+
Figura
suphūe-
ralis.
Versus.+
Baltbe-
sūmi sa-
cerdotis+
Obie-
ctio.
Rūfio.

mentis. ergo non solum utebatur his: sed etiam alijs. patet ante-
cedens. s. 28. c. cum dicitur. erit autem lamina semper in fronte
eius ut placatus sit ei dominus. Item quoniam dicitur quod istis nouē
vestibus utebatur sacerdos magnus cum introibat in sancta san-
ctorum agitur. o. tunica linea vestis: femoralibus lineis vere-
cunda celabit: accinget zona linea: cidarim lineam imponet ca-
piti: bec. n. vestimenta sunt sancta quibus cunctis cum lotus fuerit
induetur. est igitur ex opposito totum quod dicunt: quod in alijs quo-
tidianis ministracionibus: aut saltem frequenter sacerdos ma-
gnus utebatur omnibus vestimentis. cum autem semel in anno ingressurus
esset in sancta sanctorum solū. 4. ornamenta istorum assumebat. de his et
dicimus s. 28. c. Fundamentū autē istorum erat: quod vestes iste
erat preciose pro honore ministeriorum que in eis gerebat pontifex
et locorum sacrorum in quibus erat. sed cum intrabat in sancta san-
ctorum erat in loco perfectissimo: ergo debebat habere preciosissi-
mas vestes. Hoc autem fundamentum deficit: quod debet vestes
concordare tempori et habitudini indutorum. sed cum summus sa-
cerdos intrabat in sancta sanctorum ingrediebatur gemens et af-
flicto corde pro peccatis suis et totius populi: timentesque ne forte
deus eum aliquibus exigentibus peccatis occideret: ideo non
conueniebant ei vestes exultationis et ornatus magni: sed po-
tius vestimenta indicantia angustiam eius et deiectionem ab hono-
re consueto. sicut nos in diebus festiuitatum que sunt representa-
tiue angustie vestibus coloris indaimur ut in tempore passionis. Di-
cto autem de materia superhumeralis hic agitur de figura eius et
modo se habendi ad rationale. (Quasque oras sibi inuicem copula-
tas habebit). Ora sine aspiratione signat extremitatem vel re-
gionem. sicut ait Bernardus. aspices horum tibi tempus significa-
bit. quod si non aspices dabit limbū et regionem. hic autem accipit
pro extremitate. s. quod due extremitates inuicem copulate esse de-
bebant. erant autem ipse due extremitates ipsius superhumera-
lis: ita quod una alteri religaretur. fiebat autem ista copulatio sic: quod
erat istud superhumeralis ex utraque parte pendens usque ad zo-
nam: et erat latū ita ut pertingeret ab humero usque ad humerum.
in parte autem illa que erat sub brachijs sacerdotis. s. in lateri-
bus eius: pars pendens posterior. i. super dorsum ligabatur parti
anteriori. i. parti pendenti super pectus. et fiebat ista copulatio
quibusdam nodis sicut condylis aureis: et in alio latere sub altero
brachio fiebat alia similis replicatio: ita ut esset superhume-
rale quasi dyplaxis in utroque latere condylis huius: et non in parte
anteriori. et sic stringebatur ut coaptaretur corpori sacerdotis
magni. Alij autem qui ponebant superhumeralis solū pendere
in parte posteriori ab humeris usque ad zonam ponunt quosdam
modos varios huius copulationis de quibus dictū fuit supra.
28. c. (In utroque latere summationis). i. in summationibus utriusque
lateris. istud non est latus sacerdotis: sed latus vestis illius: quod
cum penderet ab humeris super pectus et super dorsum fiebat
quatuor latera in veste hac secundum quatuor extremitates suas pen-
dentes ad latera sacerdotis. nam in latere dextro sacerdotis erant
duo latera superhumeralis. s. unū latus in parte retro pendente:
et aliud latus in parte antependente. et ista duo latera iunge-
bantur in summationibus suis. s. in extremitatibus sub brachio
dextro sacerdotis a supra usque deorsum quibusdam condylis. in
latere autem sinistro sacerdotis erant duo latera sinistra illius
vestis. s. anterior et posterior: et copulabantur in extremitatibus
suis sicut dictū est de alijs duobus. (Et baltbeū ex eisdem colo-
ribus). s. ex bysso rectora tanquam flamine et filis auri et coccineis
purpureis atque hyacinthinis. Erat autem baltbeus cingulum quod in
latitudine forte erat digitorum. 4. ut quidam volunt: et textū ex fi-
lis omnibus supradictis quo sacerdos cingebatur: et stringebat su-
perhumeralis ante et retro. erat autem factus baltbeus opere plu-
mario ut patet. 28. c. opere acus: ut flores vel imagines facie
re una parte ex alia apparerent. (Sicut preceperat dominus
moysi). i. deus mandauit moysi quod faceret baltbeum: et quod face-
ret ex eisdem coloribus ex quibus superhumeralis erat de qui-
bus supra. 28. c. Ex hoc autem forte alicui videretur quod non scri-
psit ista moyses: quod hic fit mentio de ipso sicut de tertia persona.
si autem ipse scriberet notaret se in prima persona. Respondetur
quod hoc nihil agit: quod frequentissime moyses in omnibus
alijs libris loquitur de seipso tanquam de alia persona. Et causa hu-
ius est: quod ipse ponit hic ut historiographus: de non ut conciona-
tor vel ut dirigens sermonem ad populum. sic etiam facit beatus
Ioannes in fine euangelij sui ubi loquitur de seipso in tertia per-
sona dicens. Dic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his:
et scimus quod testimonium eius verum est. (Parauit et duos lapides

onychinos). Erant duo lapides onychini magni qui poneban-
tur in duobus lateribus super duos humeros sacerdotis: et in
quolibet eorum erant nomina sex filiorum israel sculpta: et hi inclu-
debantur auro ut non caderent. bec autem inclusio erat paratio
onychinos. (Altrictos et inclusos auro). Altricti dicitur quod erant
firmiter infixi intra aliquam auream incastraturam et clausi: quod
in illa claudebantur. non quidem totaliter: sed quantum ad aliquam
partem: ita ut esset superficies lapidis emnens in qua sculpe-
rentur nomina filiorum israel. (Et sculptos arte gemaria). Scul-
pere est cauare. isti autem lapides sculpti dicebantur: quod cauabantur
ad faciendum in eis litteras: et non scribebantur super lapides lit-
tere ex incausto: quod non possent infigi nec manerent. Hi autem
cauarentur lapides ad figuram litterarum ponebatur intra conca-
uitates aligs color inherens: ut sic litterarum imagines redderen-
tur apparentes. (Arte gemaria). Vocatur ars gemaria ars scul-
pendi et includendi gemas. (Nominibus filiorum israel). i. quod in
illis lapidibus sculptantur nomina filiorum israel. in uno lapide sex
et in alio totidem. ista autem nomina ponebantur ad memoriam ut
essent coram domino memoriale filiorum israel. s. quod quoniam videret
illos deus recordaretur filiorum israel ut ps. 28. c. et ibi declara-
tum est. (Posuitque eos in lateribus superhumeralis). Erat fa-
ctū superhumeralis in figura quadranguli altera parte longio-
ris. Et quod quadrangulus habet 4. lineas claudentes quas quolibet
vocat latus. ita omnes 4. extremitates lineae huius superhumera-
lis tam terminantes longitudinem quam latitudinem vocant late-
ra: loquendo secundum modum geometricum. vulgares tamen aliter no-
minant. hic autem denominatur latera non omnes ille extremitates:
sed solū ille que veniebant super humeros et latera sacerdotis:
et in his duobus lateribus ponebantur duo lapides onychini ut
iminerent duobus humeris sacerdotis. (In monumentū filiorum
israel). i. in memoriam. dicitur monumentū quasi monens mentes a
monendo: quod illi lapides erant ita positi quod monerent deum ad me-
morandum filiorum israel. qualiter autem deus per lapides reduce-
retur in memoriam: vel utrum in memoriam reducat dictum fuit
supra. 28. c. (Sicut preceperat dominus moysi). Sic. n. manda-
uerat deus moysi ut fieret sicut habetur supra. 28. c. (Fecit et ra-
tionale). Istud est scilicet ornamentū sacerdotale quod vocatur latine
rationale: quod in eo ratio. i. ratio dabatur eorum que querebantur.
nam cum in conspectu illius sacerdos magnus ingrederetur vel aliquis
alius respondebat veritas. de modo autem per quem fiebat ista
interrogatio an verbo vel scripto aut alio dictū fuit late supra.
28. c. ponebat namque in isto doctrina et veritas secundum quam ratio
acquistā reddebatur. vocatur autem grece logion: quod logos sermo
est. lex ratio. unde logion descendere potest. etiam logos in gre-
co multa signat. s. verbum: et rationem: et supputationem: et causam
vniuersaliū: rei per quam singula existant. ut ait hieronymus in
epistola ad paulinum: que est primus prologus super biblia in
c. 4. hebraice autem vocabatur pectorale. s. a loco in quo ponebatur.
nam ut dictū fuit supra superhumeralis erat secundum longitudinem pendens
ab humeris et tegens partes posteriores ab humeris et deorsum usque
ad zonam: et in parte anteriori usque ad zonam. ibi in parte autem antero-
ri super pectus erat quoddam foramen in quo ponebatur. erat autem foramen
quadratum: in longitudine palmi mensurā obtinens et tantūdem
in latitudine. in quo ponebatur rationale quod erat quadratum:
huius latitudinis atque longitudinis. materia autem huius erat ea-
dem que erat materia superhumeralis. s. byssus rectora pro flamine:
et fila aurea et hyacinthina purpurea atque coccinea. pro subtegmi-
ne. de fabricatura autem huius et causa eius et officio singulisque alijs
supra. 28. c. late dictū est. (Opere polimito). i. quod erat factū per
texturam: et ibi erant flores aut alique imagines que ex utraque
parte apparebant. (Juxta opus superhumeralis). i. sicut erat fa-
ctum superhumeralis. et potest hoc referri vel ad inferiora aut ad
superiora. Ad superiora ut dicitur quod sicut factū fuit superhume-
rale opere polimitario: ita fiat rationale opere polimito. Vel re-
ferri potest ad inferiora. s. ad materia. ita quod sicut factū fuit su-
perhumeralis ex auro hyacintho et purpura et cocco bis tincto
et bysso: ita fiat rationale. (Ex auro hyacintho). i. ex filis auri
que erant puri auri. quod bezeleel extenuauerat bracteos aureas
in fila: ita ut cum alijs torqueri possent ut patet supra de alijs fi-
lis: patet qualiter intererent. (Quadrangulum). Signat qua-
drangulum loquendo proprie figuram quadrilateram altera parte
longiorem. quadratū signat figuram quadrilateram inaequaliū.
rationale autem erat equalium laterum: cum utrobique haberet pal-
mum: ideo quadratum dici debebat: et non quadrangulum. sed
accipitur quadrangulum pro omni figura quadrilatera siue
equalium siue inaequalium laterum. (Duplex). i. duplicatum. s. quod

12. Lapi-
des q pone-
bant in ra-
tionali.

haberet duos pānos. in quo erat specialius q̄ in superbumera-
li: qz superbumerale simplex pānus erat. Ratio huius erat:
qz lapides. 12. erant in hoc rationali 7 essent aliquanti ponde-
ris: ne ergo faciliter ruperetur ponebāt duo panni. Alia
ratio erat: qz vt dicebatur supra. 28. c. intra rōnale ponebāt
alique lamine auree inscripte noibus dei: 7 continebant intra
duorum pānorum plicaturam. (Mensure palmi). Tantu erat
foramen in pectore superbumeralis in quo ponebatur rationale.
7 non erat maius rōnale: qz satis hoc sufficiebat ad ponendum
in superficie eius. 12. lapides p̄ciosos in. 4. ordinibus: 7 ad po-
nendum interius laminas aliquas aureas si ponēde erant. (Et
posuit in eo gēmarum ordines quattuor). Gēma est nomen ge-
nerale ad lapides p̄ciosos. ponebantur aut isti lapides inclusi
auro q̄tum ad aliquam partem vt nō caderent. erant isti lapi-
des ordinati in. 4. versibus. (In p̄mo versu erat sardius). Or-
dinabantur isti lapides ad continendū nomina filiorū israel. 7
erant sculpti lapides fm ordine natiuitatis filiorū israel. qz aut
ruben erat primogenitus fm carnem: erat nomen suū sculptū
in lapide sardio. De proprietatibus aut lapidum istorum. 12. vi-
ctum fuit supra. 28. c. (Topazius). In hoc erat positum nomen
symeon. (Smaragdus). In hoc erat positū nomen leui. (In
sc̄do). i. in ordine sc̄do siue versu. (Carbunculus). In hoc erat
sculptum nomen iude qui erat. 4. filius lie. (Saphyrus). In
hoc erat scriptum nomen dan. qui fuit primus filius bala vt p̄
Bēn. 30. c. (Zaspis). In hoc erat nomen neptalim q̄ erat filius
sc̄ds bala. (In tertio). i. ordine vel versu. (Liguris). In hoc
erat scriptū nomē isachar qui erat gntus filius lie. (Achates).
In hoc erat nomen zabulon scriptum qui erat sextus filius lie.
(Amethystus). In hoc erat scriptū nomē gad qui fuit p̄mus
filius zelphe vt p̄ Bēn. 30. c. (In q̄rto Chrysolitus). i. in. 4. or-
dine. (Chrysolitus). In hoc erat scriptū nomē aser qui erat se-
cundus filius zelphe. (Onychinus). In isto erat scriptū nomē
ioseph qui erat primus filius rachelis. (Berillus). In hoc erat
sculptū nomen beniamin qui erat sc̄ds filius rachelis. (Inclusi
auro per ordines suos). i. oēs isti erant positi in auro ne cade-
rent. 7 hoc per ordines suos. i. qz lapides illi p̄mi erant in qui-
bus p̄mo ponebant nomina primogenitorū incipiendo a ruben.
sic p̄. 3. 28. c. (Ipsi. 12. lapides). Quos bucuscqz nos recitauim⁹
in isra. (Sculpti erant noibus filiorū israel). i. in gēmis erāt scul-
pta nomina filiorū israel: 7 nihil aliud. Causa aut huius sculptu-
re erat qz in duobus onychinis existētibz in bumeris super-
bumeralis. i. vt esset memoria illoz coram dño. (Singuli per
noia singulorum). i. quilibet lapis cōtinebat nomen vnus filij
israel. 7 in hoc differebant isti lapides a duobus onychinis su-
perbumeralis: qz in quolibet illoz erant sex noia. in quolibet
aut hoz erat vnus solū nomen. (Secerunt). i. beseleel 7 ooliab
aliiqz artifices. (In rōnali). i. in parte superiori rationalis. naz
catenule de erant in iūctura superioris rationalis 7 superbume-
ralis. (Catenulas sibi inuicē coherentes). Non est accipiendū
qz fierent due catenule 7 vna alteri iungere: qz nihil hoc pro-
ficere cū catene semper sint ad tenendū aliquid. Etiam qz non
videretur quomodo vnirent catene iste inter se. sed vocantur hic
catenule non ipse catene facte ex multis nexibus: qz tūc esset in-
conueniens supra assignatū. sed catenule dicuntur nex ex qui-
bus catene fiunt. 7 de istis verū est qz catene efficiebantur inui-
cem coherentes. i. qz vnus nex alteri cohereret 7 alius alteri
7 sic catene fierent. erant aut iste due catenule in duabus extre-
mitatibus rōnalis. habebat nāqz rationale latera. 4. 7 angulos
totidem cum esset quadratū mensuram palmi obtinēs vt patet
supra. 7 iungebantur ista. 4. latera. 4. lateribus superbumeralis
7. 4. anguli. 4. angulis. catene aut iste erant apud duos angulos
rationalis. 7 erant isti anguli in parte superiori rōnalis versus
caput sacerdotis: 7 nō erant anguli inferiores in iūctura infe-
riori circa zonam. De auro erant iste catenule 7 adhibebant ra-
tionali per duos anulos qui erāt insuti duabus extremitatibus
rationalis apud angulos: 7 coniungebantur superbumerali in
duobus vncinis alligatis superbumerali in parte superiori ver-
sus caput sacerdotis. 7 sic manebat pendens rationale a super-
bumerali. (De auro purissimo). Ita qz nihil alterius metalli
erat in catenulis. (Et duos vncinos). Vncini sunt instrumēta
curua ad alligandū facta: vt curuitate sua qz apprebenderint te
neant ne labatur. (Totidemqz anulos). Non erant anuli isti 7
vncini in eodez: sed anuli erant in rationali 7 vncini in super-
bumerali sicut patet ex littera sequēti. i. porro anulos posuerūt
in vtroqz latere rationalis. vncini autē non erant in rationali:
sed in superbumerali 7 ad eos copulabant catene. (Porro annu-

los posuerunt). i. isti artifices. (In vtroqz latere rationalis).
i. apud duos angulos in latere superiori. 7 erant isti anuli con-
catenati catenulis. nam sicut vnus nex catene alteri cōnecti-
tur: ita ille anulus iūgebatur p̄mo nexi catene: 7 sic in vtroqz
catena fiebat ille anulus in p̄mo nexi catene colligatus: 7 in-
iuebatur anulus superficiei rōnalis vt maneret: 7 catena pende-
bat ab anulo. (Equibus). i. a quibus: qz e est p̄positio signās
id qd ex vela. (Penderent due catene). i. qz esset anulus posi-
tus immobiliter in rationali. catene autē deriuate ex anulis tanq̄
a p̄mo nexi essent mobiles pendētes ab anulis. (Quas infe-
runt vncinis). Erant vncini insuti superbumerali versus ca-
put sacerdotis: 7 catene posite in rationali pendētes ab anulis
elenabantur: 7 extremus nex cuiuslibet catene ponebatur in
vno vncino: vt sic se teneret firmiter rōnale 7 superbumerale.
(Qui in superbumeralis angulis eminebant). i. qz isti vncini
erant positi in angulis superbumeralis. habebat superbumera-
le. 4. angulos. non tñ accipiuntur isti anguli p̄o extremitatibus
extrinsecis superbumeralis: qz omnes iste extremitates perue-
niebat vsqz ad zonam. 7 ibi stringebatur balthreo superbume-
rale ex vtroqz parte. i. tam ex anteriori q̄ ex posteriori. ibi autē
nullo modo poterat copulari rationale superbumerali. nec villo
modo proderat si copularet. sed vocantur anguli superbume-
ralis anguli facti in ipso superbumerali interius: qz (vt dictum
est) pendebat superbumerale ab bumeris per scapulas vsqz zo-
nam: 7 in parte anteriori ab bumeris super pectus vsqz ad zo-
nam. in hac aut parte anteriori erat quoddam foramen factū
magnitudinem palmi tam in longitudine q̄ in latitudine conti-
nens: 7 erat quadratum: in quo poneret rationale. necessario
ergo habebat ibi superbumerale. 4. latera claudētia illā figu-
ram 7. 4. angulos. in duobus autē angulis horum. i. apud eos
erant duo vncini in quibus catene inferebātur. 7 isti anguli su-
perbumeralis erant duo anguli superiores versus caput: 7 nō
duo inferiores versus zonam. in his aut duobus. qui apud zo-
nam erant nō ponebantur catenule: sed anuli tam in rōnali q̄
in superbumerali copulati vitta hyacinthina. in quo anguli duo
superiores abundabant ab inferioribus: qz in angulis superio-
ribz tam rōnalis q̄ superbumeralis erant due copulature. i.
per anulos 7 catenas aureas: alia erat per anulos 7 vittas hya-
cintinas. in inferioribus angulis tam rōnalis q̄ superbume-
ralis ponebatur ligatura vnica. i. per anulos 7 vittam hyacin-
thinam. hec aut plenius 7 clarius habent supra. 28. c. taz in li-
tera q̄ in expositione. (Dec ante 7 retro). Hoc demonstrat su-
perbumerale 7 rōnale que copulata erant. (Ante 7 retro). i. in
parte superiori 7 in inferiori. pars supior vocatur ante: 7 pars
inferior vocatur retro. (Ita conueniebant sibi). i. iungebantur
inter se. (Ut superbumerale 7 rōnale mutuo necterent). i. ista
conueniebant ita artificiose qz cōiuncta erant rōnale 7 superbu-
merale inter se. (Stricta ad balthreum). i. etiā balthreus stringe-
bat ista. erat balthreus cingulum factū ex multis coloribus filioz
7 cingebatur super rōnale 7 superbumerale: atqz faciebat ea fir-
miter manere. nam alē non essent ita firma. (Et anulis fortius
copulata). i. qz rationale 7 superbumerale iungebantur mediatis-
bus anulis: qz in anulis ponebantur catenule vel vittae hyacin-
thine: 7 his ligabant. (Quos iūgebat vitta hyacinthina). Erāt
quattuor anuli positi in rationali circa quattuor angulos eius
correspondentes. 4. anulis positis in superbumerali circa. 4. angu-
los eius: 7 inter hos anulos erant vittae hyacinthine ad eos mu-
tuo copulandum. (Ne laxa fuissent). Quia si soluz fuissent ca-
tenule in parte superiori vbi ponebantur solum nō distingeret
totaliter rationale a superbumerali: qz ibi tenerentur. tamen flue-
rent ab inuicem: qz pars inferior rationalis distingeret a par-
te inferiori superbumeralis: 7 sic inepte posita essent. vittae autē
hyacinthine vtrobiqz posite faciebant firmiter teneri rationa-
le cum superbumerali: 7 sic non possent laxē fluere. (Et a se inui-
cem mouerentur). i. ne extremitas vnus moueret ab extre-
mitate alterius: 7 apparet foramen 7 rugaretur alterum eozū qd
erat inhoneste aptari. (Sicut precepit dominus moysi). i. qz istū
modum fabricationis dixit deus ad moysen vt patet supra. 28.
c. (Secerunt quoqz). Hic ponit tertium pontificale ornamen-
tum. i. tunica tota hyacinthina. (Tunicam superbumeralis).
Vocatur tunica superbumeralis: qz super eam ponebatur bu-
merale imediate. (Totam hyacinthinam). Non enim erat in
hac tunica aliquid de auro aut purpura vel bysso vel cocco bis
tincto: sicut erat de rationali vel superbumerali aut balthreo.
(Et capitium in superiori parte eius). Dicitur capitium a ca-
pite locus per quem caput immittitur. ista vestis hyacinthina
videbatur

Tunica
sacerdo-
talis.

videbatur esse ampla: quasi de vno pāno integro facta esset: et fiebat in ea foramen illud per quod caput smitteretur. sed de figura eius magis supra. 28. c. dictum est. (Contra mediū). In medio vestis erat capitium: quod tenderet vestis per planiciem esset quasi circulus: et ductis lineis semidiametralibus pervenirent omnes ad locum illum in quo fiebat capitium. Et hoc erat esse in medio vestis. et dato quod sic non posset tendi vestis. si tamen penderet ab humeris deorsum: et tantum penderet ante sicut retro necessario erat medium locus capitij. (Oramque). i. extremitatem. (Per gyrum capitij textilem). In gyro capitij ne faciliter rumperetur: ponebatur quedam extremitas de pāno sicut solet fieri in vestibus ne facile rumpantur. de quo supra. 28. c. ista ora siue extremitas erat textilis. s. p se texta et fortiter se habens ut non rumperetur faciliter. (Deorsum autē ad pedes). i. in extremitate vestis quod est apud pedes. (Mala punica ex byacintho). Dicebantur mala punica quedam rotunda facta de filis diversorum colorum. et vocantur mala punica: quod erant in similitudinem malorum puniceorum. (Et byacintho et purpura). 4. genera filorum ponebantur in eis ad pulchram varietatem. (Ac tintinabula de auro mundissimo). Ista erant vera tintinabula: quod tintinabula erant res artificiate metalline. (Que posuerat inter malogranata). Quia ponebatur vnum malogranatum deinde vnum tintinabulum: et sic successive. vocantur autem ista malogranata et mala punica. Mala punica dicuntur a terra in qua nascuntur: quasi mala africana. nam malū nomen generale est ad fructus rotundos vno modo accipiendi malum. punicū africanū est. Unde dñr bella punica ut p3 in catone. et vocantur sic: quod ista poma in africa primo nata sunt: aut ab hominibus visa sunt. vocantur malogranata ab eo quod sunt quasi mala bñtia granata. nā nullus fructus est qui ita totaliter consistat in granis sicut iste. totus enim grana est. (In extrema parte tunice per gyrū). i. in ora vestis huius inferiori apud pedes: et hoc per gyrū. s. in toto circuitu vestis. ita quod non putetur solum in parte posteriori aut anteriori esse: sed in omnibus. (Tintinabulum aureum et malum punicum). Non est sensus quod tintinabulum esset aureum et malum punicum: quod malum punicum erat de byacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso rectora ut patet supra. sed dicitur quod tintinabulum esset aureum: et malum punicum. i. quod poneretur vnum tintinabulum aureum et post eum ponere tur malum punicum. (Quibus ornatus incedebat sacerdos). i. sacerdos magnus: nam ad minores sacerdotes non pertinebat talia ornamenta. Alia littera habet. (Quibus ornatus incedebat pontifex). Et ista communius habetur atque clarioz est: signatque solum sacerdotem magnum quando ministerio fungebatur: et non applicatur ad aliquod speciale genus ministerij. ergo intelligitur quodcumque ministraret. Et non sicut volebant hebrei quidam. s. quando intraret in sancta sanctorum. nam (ut supra probatum est) cum intrabat in sancta sanctorum non induebatur illa veste: sed solus vestibus lineis quattuor ut ponit Levi. 16. c. (Quare autem in ora vestis huius ponerent mala punica). Respondetur quod fiebat ad pulchritudinem. (Si que ras quare ponant tintinabula). Respondetur quod erant ut audiretur sonitus eius cum intraret coram domino ut patet supra 28. c. sed quid proficeret ille sonus vel quomodo aut a quo audiretur supra. 28. c. declaratum est. (Fecerunt et tunicas byssinas). Omnes vestes supra posite preter balthum pertinebant ad solum sacerdotem magnū. hic interseruntur alie que ad minores sacerdotes etiam pertinent. est. n. ista gñalis regula quod omnes vestes pertinentes ad sacerdotes minores pertinent ad maiores etiam: et non e contrario. vestes autem quedā sunt que solum summis sacerdotibus conveniunt. de quibus supra in littera dictum est 2. j. dicitur. (Tunicas byssinas). i. tunicas scetas de bysso. alibi aut vocantur tunice linee ut patet supra. 28. c. Et verum est: quod byssus genus lini est. (Opere textili). i. texendo eas. (Aaron et filij eius). Quia ista vestis erat communis sacerdotibus maioribus et minoribus. et erat ista quam induebat primo sacerdos magnus super vestes suas communes. sacerdotes autē minores hanc solum habebant. super hanc aut tunicam lineam: sacerdos magnus induebat aliam tunicam. s. totam byacinthinam. (Et mitras cum coronulis suis). Aaron qui erat sacerdos magnus duas coronas habebat aut quasi tres: quilibet aut minorum sacerdotum vnicam habebat. habebat namque primo aaron quandam cuculam rotundam de bysso que vocatur cidaris ut patet. 8. 28. c. habebat aut aliam secundam que erat mitra tora byacinthina que alis vocatur thihara ut patet. 8. 28. c. et iste correspondet duabus vestibus sacerdotis magni. s. mitra byssina

correspondet tunice byssine. mitra byacinthina correspondet tunice que erat totaliter byacinthina. Erat tertia quasi corona aaron. s. lamina aurea posita in fronte eius de qua. 8. 28. c. 2. j. in littera. prima istarum erat cōis sacerdoti magno et minoribus. due secunde erant soli summo pontifici ptinentes. hic autem o3 de prima que omnibus communis erat. s. de cidari que erat byssina. (Et mitras). s. tegumenta capitis de bysso facta et rotunda terminata in acutum. (Cum coronulis suis). Iste coronule referuntur ad sacerdotes minores qui eas habebant. nec tamen dicendum est quod essent alie que coronule preter mitras byssinas. sed vocantur coronule quedam virgule textiles facte de filis et posite in extremitatibus illarum mitrarum ne faciliter rumperentur. et ita erant iste coronule in mitris byssinis factis pro summis sacerdotibus sicut in mitris sacerdotum minorum. (Feminalia quoque linea). Iste erat primus ornatus sacerdotis vel potius necessitas ad ministrationem: quod sine his non convenienter ministrarent. cuius fundamentales cause posite sunt supra. 28. c. Etiam quare in ministris altaris nostri temporis id observetur. dicuntur aut feminalia panni tegentes verenda a feminibus nuncupata. Aliqui grammatici rusticant a feminis ea denominata esse contendunt: quia a feminis sunt. vel (quod proximius est) quod in eis virilia conservantur quibus accessus fit ad feminam in gignendo. (Sed magnus error est. vocantur namque femoralia aut feminalia a partibus corporis quas tegunt. femoralia a femore dicuntur: quod femur est pars propinqua genitali vasculo. feminalia aut dicitur a femine: quod semen. nis est inguen siue femur. ista aut erant prima sacerdotis cuiuslibet indumenta: quod cum ministraturus esset intrabat in atrium sanctuarii et laubatur manus et pedes in labro eneo ut p3 supra. 30. c. et deinde si ipse feminalia de communibus habebat discalciabatur et calceabat alia femoralia de sacris: que valde magna erant pertingentia usque ad renes. et tunc ponebat byssinam tunicam et alia ornamenta secundum gradum sacerdotij. sicut declaravimus supra. 28. c. (Feminalia linea byssina). Delicata valde erant ista femoralia: quia femoralia cōia de lino vulgari sunt. ista autem pertinent ad ministerium sacrum: ideo erant de bysso. est namque byssus genus preciosissimum lini. In hoc etiam apparet quod non deberet aliquis sacerdos veteris testamini ministrare habens femoralia cōia: quia alis non mandaretur quod fierent in sanctuario femoralia byssina cum ipsi femoralia haberent. (Cingulum vero de bysso rectora). Aliqui forte dubitabant de isto cingulo utrum sit id quod balthus de quo dictum est supra. 28. c. Et dicendum est quod sic: quod ibi dictum est quod balthus erat tam pro minoribus quam pro maioribus sacerdotibus. si ergo non esset istud cingulum balthus oporteret dari duos balthes siue duplex cingulum minoribus sacerdotibus. (Sed hoc non potest stare: quod solum erat vna tunica sacerdotum minorum. s. tunica byssina: ideo non erat ponere conveniens duplex cingulum. Item quod dicitur hic quod istud cingulum fieret arte plumaria. sed de baltheo dicitur supra. 28. c. et quod arte plumaria fieret: ergo idem sunt. Item quod hic dicitur quod fuit factum istud cingulum sicut mandauerat dñs. sed non erat aliqd alterum de quo mandauerit deus nisi de baltheo: si inquiratur totum. 28. c. supra in quo sunt mandata dei de vestium factione: ergo de baltheo intelligitur. (De bysso rectora). De. 4. filis diversorum colorum fiebat: qui colores ex superioribus satis notificati sunt. (Arte plumaria). s. opere acus ut sint flosculi aliqui in superficie: aut imagines et non in parte inferiori. (Sicut precepit dñs moysi). Dia hec precepta habent supra 28. c. (Fecerunt et laminam). Etiam isti artifices fecerunt laminam auream. erat ista lamina quidam semicirculus de auro factus transiens per frontem sacerdotis ab aure usque ad aurem. latitudo aut sua erat duorum digitorum aut modicum plus: ita ut fronte operiret: et ponebatur super extremitatem labij mitre byacinthine super frontem ut dicitur supra. 28. c. s. ligabatur eaz. i. laminam vittā byacinthina: et erit super thihara iminens fronti pontificis. In extremitatibus huius lamine. s. apud aures sacerdotis erant quedam foramina per que religabatur vittā byacinthina que cingeretur et ramalia eius copularentur atque colligarentur in sacerdotis occipite: ita quod lamina cadere non posset. (Laminam). Vocat laminam: quod habebat magis latitudinis quam grossicie. (Sacre venerationis). i. que erat sancta et venerabilis. et hoc erat quod habebat sculptum nomen domini. dicebatur namque sanctum domino siue sanctitas domino. in hebreo autem dicebatur. (Lodes la adonai). Ut patet supra. 28. c. (De auro purissimo). Ita quod nihil aliud haberet metalli aut ceterarum rerum. (Sculperuntque in ea). i. per cauturam inscripserunt litteras. Exodus * Abulen. S ij

B

Mitra sacerdotis.

Feminalia

Uñ feminalia dicitur fm quoddā

Lōfuratio

+

L

An cingulum idē sit quod balthus. Rñsio.

Rō prima.

Scōa.

Tertia

+

+

+

+

Lamina aurea sacerdotis.

+

Lodes la adonai.

+

+

nam non poterant fieri littere in superficie auri plana cui non
 esset aliquis color qui tenaciter maneret in ea: sed fieri oportebat
 cavaturas in figuram sfaruz in quibus poneret aliquis color
 signatus omni imaginem sfarum. (Opere gemario). i. sicut
 fit in gemis. s. q. sicut cum in gemis aliquid scribi debet non impi-
 muntur in plana superficie: sed sunt sculptare. ita in aurea illa
 lamina fiebant sculpture. (Sanctum dñi). Ista erant vba que
 scribebantur. id tenentur mālter. s. q. dicebatur in lamina illa
 sanctum dñi: vel sanctum domine: loco dictionū bebearuz po-
 sitaz in lamina. s. (Lodes la adonai). Et ponebat hoc in lami-
 na ad signandum q. iste confitebat deum esse excellenter san-
 ctum. s. sanctum sanctorum. et conuenienter ponebat in fronte: q. in
 fronte apparet verecūdia. ideo signatur q. nō debebant eru-
 bescere sacerdotes cōfiteri sanctitatem et magnitudinē dei: et mor-
 ti se pro illa exponere: pro illa confessione si expediret aliqui. si
 autem erubesceret confiteri nomen dñi non erat dignus sacer-
 dotio: iuxta illud qd dicebat christus Luc. 9. c. qui erubuerit me
 confiteri coram hominibus: erubescam et ego cōfiteri illum coram
 patre meo. (Et strinxerunt eam mitra). Vocatur hic mitra illa
 que erant sup frontē sacerdotis: et erat tota hyacinthina. super
 hanc aut ponebatur lamina vt p. 3. s. 2. 8. c. stringebatur aut cum
 illa ne lamina caderet. et ista strictio nō fiebat in parte antero-
 ri capitis super frontē: q. esset aliquid deforme q. lamina aurea
 tegetetur vitta hyacinthina. sed stringebat in parte posteriori.
 s. in occipite: q. cui lamina aurea solū pertingeret ab aure vsq.
 ad aurē: in fine eius duo foramina fiebat qbus ligabant extre-
 mitates vitte hyacinthine ad copulandū et religandū eam mitra.
 (Vitta hyacinthina). i. quodā funiculo de filis hyacinthinis.

Perfectum est igitur oē opus tabernaculi et
 tecti testimonij. Feceruntq. filij israel cuncta q
 pceperat dñs moyse: et obtulerūt tabernacu-
 lū et tectū et vniuersaz supellectilē: anulos: ta-
 bulas: vectes: colūnas: ac bases: optoziaz de
 hyacinthinis pellibus: velū: arcā: vectes: p-
 pitiatorū: mēlam cū vasis suis: et ppositiōis
 panibus: cādelabzū: lucernas: et vtēilia earū
 cū oleo: altare aureū et vnguētū et thymiana
 ex aromatibus: et tentoriū in introitu taberna-
 culi: altare encū: retiaculū vectes: et vasa eius
 oia: labzū cū basi sua: tentoria atrij et colūnas
 cū basibus suis: tētozū in introitu atrij: funicu-
 losq. illius et parillos. Nihil ex vasis defuit
 q in ministeriū tabernaculi et in tectū federis
 iussa sunt fieri. Elestes quoq. qbus sacerdo-
 tes vtunt in sanctuario aaron. i. et filij ei⁹ ob-
 tulerūt filij isrl: sicut pcepat dñs. Que postq.
 moyses cūcta vidit cōpleta: benedixit eis.

Perfectum est igitur. hic ponit scdm. s. de comple-
 tione totius opis. cōpletis namq. singu-
 lis rebus sicut mandauerat dominus per moysen numerantur
 hic: et adduxerunt ea artifices ad moysen: qui accipiens ea bene-
 dixit singulis. (Perfectum est igitur omne opus).

Quo tempore tabernaculum finitum fuit. **Questio. 3.**
In quo tpe fuerit finitū istud opus. Vel qm durauerit
 fabricatio eius dubiū est. Ad primum re-
 sponderi potest q. finitū fuit totum opus sanctuarij in fine pri-
 mi anni exitus de egypto. nā tabernaculum et atrium erigi non
 potuerunt donec facta sunt. sed fuerūt erecta in principio scdi
 anni exitus de egypto: ergo finitū fuit totum opus ad minus in
 fine primi anni ab exitu de egypto: q. deficiebant dies. 1. 5. nā
 die. 1. 5. mēsis pmi exierūt israelite de egypto vt colligif. s. 12.
 et 1. 3. c. antecedens p. 3. s. q. erectū fuerit atrium et taberna-
 culum in principio anni scdi exitus de egypto. s. primo die: q.
 sequenti. c. in prin. dñs q. locutus est dñs ad moysen. mense pri-
 mo: prima die mensis eriges tabernaculū testimonij: et pones in
 eo arcam. et postea subdis executio moyse cum dñs. igitur mense
 primo anni scdi in prima die mensis collocatū est tabernaculū:

erexitq. illud moyses. Ad scdm qonem. s. in quanto tpe fa-
 bricatum est. Responderi potest facilliter hoc supposito. nā cui
 sciamus quo tpe finitum sit: solum sciendū restat in quo tempo-
 re inchoatū sit. Et dicendum q. inchoatū fuit istud opus in
 descensu moyse de monte secūda vice quando attulit tabulas: et
 fuit cornuta facies eius. nam tunc dñs in littera. s. in fine. 3. 4. c. q.
 accessit ad eam tota multitudo filioz israel. et incepit ipse loqui
 ad eos. et dicit in principio. 3. 5. c. q. moyses dixerit congregata
 multitudo filioz israel. iste est sermo quem pcepit dñs: sepa-
 rate apud vos primitias dño: omnis voluntarius et proni ani-
 mi offeret eas dño aurum et argētum et cōstituto ergo qd tem-
 pus erat qñ ista dicta sunt: sciatur quando inceptum fuit opus.
 Ad qd sciendum q. lex data fuit in monte synai in die sexto
 mensis tertij: vt probatū fuit supra. 1. 9. c. Vel vt quibusdā pla-
 cet die tertio mensis eiusde. de quo ad pñs non multū differt.
 deinde in ipsa die ascendit moyses in montē vocante eum deo
 vt p. 3. supra. 1. 9. c. et accessit ad caliginem in qua erat deus vt p.
 supra. 2. 0. c. et audiuit a deo precepta que hñr in fine eiusde. 2. 0.
 c. et. 2. 1. et. 2. 2. et. 2. 3. et eadem die descendit ad populū vt proba-
 uimus. s. 2. 4. c. et in ipsa die q. sexta erat mensis tertij. Vel fm
 alios tertia recitauit oia precepta illa coram populo. 2. sequenti
 die. s. septima vel. 4. (vt alij volunt) cōfirmavit fedus legis imo-
 lans sacrificia vt p. 3. supra. 2. 4. c. et in eadē die ascendit ipse cum
 Josue ad montem et māsit ibi. 4. 0. diebus vt p. 3. supra. 2. 4. c. et sic
 esset hoc ad diem. 1. 7. mensis. 4. in qua moyses descendit ad
 israelitas idolatrantes. et tunc facta vltione in illa die de idola-
 tris: sequenti die qui erat. 1. 8. dies mensis quarti vocauit moy-
 ses oēs israelitas et dixit eis q. peccauerant: tñ q. volebat ascen-
 dere ad rogandū dñm pro eis vt p. 3. supra. 3. 2. c. et tunc siue ea-
 dem die ascenderit iterū ad montē siue post vnā vel duas dies
 nō refert: q. si ascendit et māsit alijs. 4. 0. diebus cū deo rogans
 pro pctō israelitarum vt dimitteret: et sperans alias tabulas: et
 in fine. 4. 0. diebus accepit tabulas scdm: et descendit vt p. 3. supra
 3. 2. c. et ibi declaratur fuit late. additis ergo istis. 4. 0. diebus ad
 diem. 1. 8. mēsis quarti peruenient vsq. ad diē. 2. 8. mensis qñti
 vel ad principiū mensis sexti: de quo non multū refert. in isto
 ergo tpe fuit inceptum tabernaculi et atrij opis: q. imediate vt
 descendit moyses de monte locutus fuit ad populū. cum igitur
 in fine mensis qñti sine in principio mensis sexti fuerit ista locu-
 tio ad populū: in eodem tpe incepta fuit fabricatio oium vtēni-
 lium sanctuarij: et totius sanctuarij. et cum dicat q. finita fuit fa-
 bricatio in fine anni huius. s. in fine duodecimi mensis manebūt
 septem menses vel quasi. s. ex principio sexti vsq. ad finē duo-
 decimi. Dicendum igitur q. fuit expletus totū opus sanctuarij in
 septem mensibus. Et si forte dicas q. ista probatio nō proce-
 dit: q. 1. 3. moyses imediate vt descendit scdm vice de monte lo-
 cutus fuerit ad totum populū: tamen nō p. 3. vtrum imediate in-
 choatum fuerit opus. Respondet q. hoc non stat: q. imediate
 te ponitur in eodem. c. q. oēs viri et mulieres venerunt offeren-
 tes et quotidie offerebant. et p. 3. cum dñs. egressa est oia multitu-
 do filioz israel de conspectu dñi: et obtulit mente promptissi-
 ma atq. deuota. et sic dñs q. imediate vt egressa est. i. vt recessit a
 conspectu dñi vbi erant cum moyse venerūt offerendo. De ar-
 tificibus aut q. imediate inceperint fabricare p. 3. q. in eodē. 3. 5.
 c. ponitur quō vocauerit moyses bešeel magi totius opis:
 et sociū eius ooliab: deinde ceteros artifices: et subdis in sequenti
 c. s. 3. 6. q. imediate se sponte obtulerint. ergo imediate inceptū
 fuit opus. manet ergo intēta cōclusio. s. q. totū sanctuariū cum
 oibus vasis suis factū fuit in septē mensibus. Ex hoc et indu-
 ci potest correlarie q. sanctuarij fabricatio inchoata fuit in monte
 synai: et ibidē finita est: q. inchoata fuit ista fabricatio in mense
 quinto anni pmi in fine vel in principio mensis sexti: et fuit finita
 in fine mēsis duodecimi. sed in toto isto tpe: et amplius steterūt
 in monte synai: ergo in monte synai fuit finita tota fabricatio et
 incepta. p. 3. antecedens: nā in prima die mēsis tertij anni pmi ve-
 nerunt israelite in montē synai vt p. 3. s. 1. 9. c. et nō recesserūt de
 loco ipso vsq. ad annū scdm in mense scdo die. 2. 0. mēsis eius-
 dem vt p. 3. Nu. 1. 0. c. totū igitur tps constructionis sanctuarij et
 amplius includit in tpe quo manserūt israelite in monte synai.
 ibi igit. moyse datū fuit sanctuariū et sacerdotes cōsecrati sunt:
 et dedicatū fuit sanctuariū: et oia ceremonialia tabernaculi con-
 summata sunt. (Perfectū est igitur oē opus tabernaculi). Opus
 tabernaculi nō vocant hic vtēilia que erāt in tabernaculo cū
 postea exprimantur. et si hic deberet intelligi: intelligerent bis:
 qd erat inculcare snias. nec etiam pot. intelligi hic tabernaculi
 opus. i. ipsa domus sola facta ex tabulis et operta cortinis sagis
 et pellibus:

Petitio
 scda.
 In quā
 to tpe ta-
 bernacu-
 lū fabri-
 catū est.
 Rñsio.

B

Opus
 sanctua-
 rij in. 7.
 mēsis
 expletū
 est.
 Obiectio
 Rñsio.

L

Correla-
 rium.
 Sanctua-
 rij i mō-
 te synai
 et ibidem
 termina-
 tum.

†

†

†

†

Littera be-
 brea.

†

†

De cō. vi. j.
 c. j. in prin.

A

Rñsio.

Obiectio
Risso.

D

Quot e-
rāt colū-
ne taber-
naculi.Quot e-
rāt taber-
naculi ba-
ses.

† pellibus: qz tunc supflueret cū. j. ponat. (Et tecti testimonij). Et vocatur tectū testimonij coopertoriū siue de pellibus siue de filis. Dicendum igitur qd accipitur tabernaculū pzo solia tabulis cū vectibus et anulīs et incastraturis et colūnis et basibus. Et si forte obijcias qd ista et ponuntur. j. in littera. C Respondeo qd primo ponunt ista due partes magne tabernaculi. s. tabule et tectum. et deinde explicant particule harū partiū. pars aut tabularum vectium anuloz et basium signat tabernaculi notatione. pars continarū et sagoz atqz pellium signat noie tecti. (Et tecti testimonij). i. tecti tabernaculi testimonij: qz intra illam domū erat arca in qua ponebat testimonij. i. due tabule vt p3. s. 2. c. c. tectum aliqū accipitur spāliter pzo sola apertura continarū que erat prima vt p3. s. 2. 6. c. alia aut non vocabant tectum sed operimenta. sed in hoc nō multum refert siue tectū vocent siue aliquo altero mō. (Fecerunt filij israel cuncta que pcepit dñs moysi). Isti filij israel vocant hic oēs de populo. 2. isti fecerunt oia que mandauit dñs moysi referendo singula singulis. māda uit nāqz dñs moysi vt oiceret filiis israel: vt offerret argentū et aurum et de qbus supra. 3. s. 2. qd ex his fieret tabernaculū cū ytenfilibus suis. hec oia fecerūt filij israel: qz filij israel. i. populi lares obtulerūt mēte deuota oia que mādauerat dñs per moysen: et filij israel. i. artifices qui erant de filiis israel fecerunt ea que mādauerat dñs. s. qd fabricauerunt totū sanctuariū. (Et obtulerunt tabernaculū). Quā ista fiebant erat in ptate artificum. qñ vero perfecta fuerant pñtauerūt ea moysi vt faceret de eis qd veller. et hoc fuit offerre. (Tabernaculum et tectū). i. tabulas tabernaculi cū anulīs et vectibus et basibus: que signant noie tabernaculi. et cortinas et saga et pelles tam arietinas qz hyacinthinas que signant noie tecti. (Et vniuersas supellectilē). Vocantur supellectilia tabernaculi oia que erāt in sanctuario ad ministrandū: vt altaria mensa candelabū vasa oia. Et ponit hoc gñaliter hic et postea specificant. (Anulos). Isti erant qui ponebant in tabulis ad mittendū vectes pillos vt portari possent tabule et magis vt cōtinerent vt a se mutuo nō haberent. et isti erant aurei vt p3. s. 2. 6. et. 3. 6. c. (Tabulas). Isti erāt tabule tabernaculi: qz hēbat tabernaculū quattuor latera: 2. vñ illoz non hēbat tabulas: qz latus oriētale in quo ponebat tentoriū pendens ante gñqz colūnas tabulis carebat. alia tria latera habebant tabulas. 4. s. p3. 2. 0. tabule erāt in latere meridiano et totidē in septentrionali: et octo in latere occidentali. altitudo aut cuiuslibet harū erat cubitoz decem. et hac mensuraz oēs habebant. (Vectes). Sunt ligna longa que mittebant per anulos existentes in dorso tabularū vt tenerent tabule. (Colūnas ac bases). Colūne erāt que ponebant ad distinctionē sancti sanctoz a reliqua pte sanctuarij: et que ponebant in ostio tabernaculi: et que ponebant in atrio ad circūdandū atrij super partē oēm. s. ad omne latus: et erant oēs iste colūne. 6. 9. qz in atrij circuitu ponebant. 6. 0. s. in latere meridiano. 2. 0. et in septentrionali totidē: et in pte occidentali decē: et in orientali totidem vt p3. s. 2. 7. c. in tabernaculo erant nouē. s. gñqz in introitu tabernaculi ante qd pendebat tentoriū. 2. 4. intra tabernaculū ad distinguendū sancta sanctoz: et sanctuariū reliquū. de quibus. s. 2. 6. c. colūne que erant in atrio erāt enee vt p3. s. 3. 8. c. colūne aut que erant in tabernaculo erāt de lignis sethim vt p3. s. 2. 6. c. Bases dñr quedam fulcimēta colūnarū qbus terre affigerent ne caderent: et erant acuta de ere aut de argento et in modū paxilloz infigebatur terre vt firmiter staret: et caput eius infigebat pedi colūne: vt sic colūne manerent imote. alis. n. cōstare nō valerent cum nullū eis pondus sistere faciēs imineret. erant aut bases in vñi uerso. 1. 6. 5. Qd p3. qz tā colūne qz tabule hēbant bases. de tabulis p3. s. 2. 6. c. de colūnis p3. s. 2. 7. c. s. differebat. qz quelibet colūnarū habebat vñā basem. quelibet aut tabularū hēbat bases duas vt p3. in pñnotatis. c. cū igitur essent tabule. 4. 8. vt declarātū fuit supra. erant bases earū. 9. 6. colūne aut erant. 6. 9. vt paruit ergo bases earū. 6. 9. erant. qbus cōiunctis ad. 9. 6. erūt. 1. 6. 5. Erant aut oēs bases tabularū argenteę vt p3. s. 2. 6. c. et bases. 4. colūnarum distinguentiū sanctoz sanctoz a reliquo sanctuario erant argenteę vt p3. in eodem. c. oēs bases aliaz colūnarū erant enee vt p3. s. 3. 6. et. 2. 7. c. (Opertoriū de pellibus arietū rubricatis). Quia preter primū coopertoriū qd erat de cortinis erat scdm qd erat de sagia. et ista duo non nominant hic. Tertium erat de pellibus arietū rubricatis. et hoc ponitur hic. Quartum erat de pellibus hyacinthinis. et eodē modo ponitur hic. pelles rubricate dicunt pelles arietū que primo ablatis pilis parant: et deinde colore rubeo rubricant. et iste consuebant et fiebat de eis tertij operimentū. (Et aliud operimentū de hyacinthinis

pellibus). Istud erat quartū. et vocant pelles hyacinthine pelles magne de bobus parate colore hyacinthino. et istud opimentum erat grossius alijs opimentis: ideo ponebant in parte superioris. (Uelum). Istud erat quoddā velamē pendēs ante. 4. columnas et positū intra sanctuariū ad distinguendū sancta sanctoz a reliqua parte sanctuarij. (Arcam). Ista erat in qua ponebant tabule: et Deuteronomius: et virga aaron: et vna continens māna. et erat ista arca itra sancta sanctoz. (Vectes). Duo ligna lōga erāt que ponebant in duobus lateribus minoribus arce missi per anulos aureos vt portaret arca per eos. (Propitiatoriū). Erat propitiatoriū quedā tabula aurea que ponebat super arcam. Erat aut arca facta de lignis sethim. et ponit per se propitiatoriū: qz propitiatoriū h coopertoriū esset: et nō erat ex eadē mā et qua erat arca: iō non colligabatur arca cū coopertorio: sed super ponebat. Quare autē vocet propitiatoriū: et quare oraculū dictū fuit supra. 2. 5. et. 3. 7. c. (Mensa cū vasis). Arca erat vñū de supellectilibus sanctuarij: et erat intra sancta sanctoz. mensa erat aliud de supellectilibus: et erat in parte sanctuarij anteriori. et erat hec mēsa ad ponendū panes ppositionis: et ad ponendū vasa altaris holocaustoz: et altaris thymiamatū vt declarātū fuit supra. 2. 5. c. (Luz vasis suis). Vasa mense erāt pbialē: cyphi: siue cyathi acceptabula et thuribula. ad qd aut eēt ista diuersa vasa dictū fuit supra. 2. 5. et. 3. 7. c. (Et ppositionis panibus). Vocant panes ppositionis a pponendo: qz ponebant coram dño. erant. n. isti panes. 1. 2. qui ponebant coram dño super illā mensam: et per singula sabbata tollebant: et ponebant alij recentes. et isti erant. 1. 2. in memoriā. 1. 2. filioz israel. et vocabant panes ppositionis: qz coraz dño ponebant. (Candelabrum). Istud erat aliud ytenfile tabernaculi: et ponebatur in pte meridiana tabernaculi: vt ponerent in eo lucerne et luceret in tabernaculo. De fabricatione aut huius candelabri dictū fuit. s. 2. 5. et. 3. 7. c. (Lucernas). Non sunt lucerne aliquid factū de cera vel sepo: qz (vt supra probatū fuit) nihil tale cremabatur in sanctuario. sed vocat lucerna vas quoddā factū de auro fixum in extremitate bastilis candelabri aut vñius calami. et erat istud vas ad continendū oleū: et ibi ponebat lychnū et ardebat. Erant aut lucerne iste septem: sicut in candelabro erāt septē calami cū bastili. nā erat vñū bastile candelabri et de circuitu eius egrediebantur sex calami per tria loca vt p3. s. 2. 5. c. et sup bastile et sup quelibet sex calamoz erat vna lucerna. i. vñū vas de illis in qbus ponebat oleum super qd ponebat lychnū. (Et ytenfilia earū cum oleo). i. ytenfilia candelarū. ista sunt ytenfilia. i. vasa facta ad cōtinendū oleum: qz oī cum oleo et h de eis non fiat supra mētio expressa: nī sit hic. et sit magis Sacha. 4. c. vbi oī qd erant duo suffusoria ex auro pendētia in duobus rostris candelabri. i. in duabus recuruaturis: vt religarent duo suffusoria. et in istis semp erat oleum ad semp infundendū: iō oī cū oleo. i. qd semp tenebant oleū: et qñ presentata sunt moysi oblata sunt cū oleo. (Altare aureū). Nullum erat altare aureū. i. factū de auro in tabernaculo vel in atrio eius. sed vocabatur altare aureum. i. altare thymiamatū: qz erat coopertū laminis aureis tā in parietibus qz in craticula que erat tectū vt p3. s. 3. 7. c. (Et ynguentū). Erat ynguentū quedā confectio facta ex aromatibus myrrhe: et cinamomi: et cassie: et olei oliuaz: et magis erat ista confectio humida qz sicca. ita vt p3. s. 3. 0. c. et de hac ynguentū sacerdotēs et vestes eoz et totū sanctuariū cū supellectilibus suis vt p3. in eodem. c. et supra. 2. 9. et Leni. 8. c. (Et thymiamata ex aromatibus). Est thymiamata quedā confectio facta ex aromatibus: et stactē: et onycha atqz galbano: et thure lucidissimo vt p3. s. 3. 0. c. et istud sic confectū erat valde siccū et cōtinebat vsqz ad puluerem minutissimū: et ponebat super altare thymiamatū in quodam vase qd vocatur igniū receptaculū: et ibi cremabatur coram dño. (Et aromatibus). Quot modis accipiat aroma: et in quo modo accipiat hic supra. 2. 7. c. declarātū est. (Et tentoriū in introitu tabernaculi). Erat tabernaculū vt fuit supra dictū tabulis circūdatū in tribus lateribus et in. 4. s. orientali nō erat aliqua tabula sed discoopertū: iō vt nō maneret sic: posite fuerant colūne gñqz in introitu: et ante has colūnas ponebat tentoriū quoddā de hyacintho et purpura coccoqz bis tincto et bysso re tota opere plumario vt p3. supra. 2. 6. c. (Altare enee). Hic incipiunt poni ea que ptinebant ad atrij tabernaculi: qz ea que supra posita fuerant pertinebant ad tabernaculū. vocatur altare eneam altare holocaustoz et ponebatur in atrio tabernaculi ante introitū tabernaculi. et oī eneam nō qd esset factū totaliter de ere: sed quia erat coopertū laminis eneis sicut habet supra. 2. 7. c. (Retiaculum). Dicitur retiaculum. i. paruum rete. et hoc

ponitur pro craticula que erat facta in modum retis ut patet supra. 2. 7. et. 8. 3. 8. c. et ponebat in parte inferiori altaris. s. a pavimento usque ad altaris medium. s. per altitudinem cubiti et dimidij. (Uectes). Erant longa ligna duo posita in duobus lateribus altaris immissa per. 4. anulos i. 4. angulis ut altare portari posset. (Et vasa eius oia). Erant multa genera vasorum que pertinebant ad ministerium altaris holocaustorum: sed quedam erant ministratio nis munde: et quedam ministratio nis banause. pertinentia ad ministratio nem mundam erant de auro purissimo: et non ponebantur in ipso altari: sed computabantur tanquam vasa mense propositionis: quia super illam ponebantur. et erant ista tria. s. acceptacula cyathi et phiale. et os de his supra. 2. 5. c. et. 2. 8. q. erat ad offerendum in eis libamina. de his tamen magis os quod erant vasa mense quod essent vasa altaris. Alia pertinebant ad ministratio nem banausam. i. ad usus immundos. ut ad ponendum in igne et asportandum cineres et mittendum in ollas. et ista erant enea: atque ponebantur cum ipso altari. Et computabantur. 4. genera horum vasorum. s. focipe: fuscinule: lebetes: et ignium receptacula. Focipe ad movendum carbonem sunt. Fuscinule ad mittendum in ollas et attrahendum carnes sacrificiorum per sacerdotibus. Lebetes sunt ad educendum cineres de sanctuario ut per supra. 2. 7. Ignium receptacula sunt ad ponendum in eis prunas et introferendum in tabernaculum ponendumque super altare thymiamatum: ut impositum prunis thymiamata ardeat coram domino. et ista. 4. vasa sunt que vocantur hic vasa altaris. (Labrum cum basi sua). Erat labrum vas in quo lauantur sacerdotes in manibus et pedibus cum accedere deberet ad ministrandum. et erat basis vas in quod cadebat aqua fluens de labro. cuius figura. 8. 3. 0. c. posuimus. (Tentoria atrij). Vocantur hic tentoria cortine quedam facte de bysso retorta que ponebantur in circuitu atrij in latere meridiano et septentrionali et occidentali: et in duobus partibus extremitatum orientalis lateris. (Et columnas). s. columnas atrij que erant 60. 20. ad latus meridianum et 20. ad latus septentrionale: et decem in latere occidentali et totidem in orientali. (Cum basibus suis). Bases erant enea infra infra columnas et terre: ut erecte tenerentur columne. (Tentorium in introitu atrij). Istud tentorium noiaur hic spiritualiter: quia habet tentorium atrij: tamen erat spiritualiter factum. s. de alia materia. i. de hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta ope plumario. alia oia erant de sola bysso retorta. (Funiculosque illius et parillos). Funiculi erant quedam funes facti de bysso retorta qui ligantur tentoriis et extendebant ea ne laxa fluerent: et ne quouslibet incussu ventorum mouerentur: quia tunc contingeret totum quod erat in circuitu tabernaculi videri. s. altare holocaustorum et labrum: ventis aperiens latera atrij nullis detinentibus ligaturis tentoriorum. (Parilli). Vocantur parvi pali. i. quedam infra enea in modum palorum acutores: quorum capitibus funiculi ligabantur: ipsaque terre firmiter figebantur ut sic tentoria permanerent. (Nihil ex vasis defuit). Vocantur vasa oia suppellectilia sanctuarii ad quoscunque usus essent. (Que in ministerio tabernaculi). i. ad ministerium tabernaculi. vocat ministerium tabernaculi omne ministerium totius sanctuarii: quia accipit tabernaculum large. (Tabernaculi federis). Vocatur tabernaculum federis: quia ibi erat tabule in quibus continebatur fedus quod deus pepigit cum israel. (Fieri iussa sunt). Non fecit moyses plura quam deus mandauit: sed ex his que deus mandauit nihil omnino fieri relictum est: quia compleuit moyses formam mandati dei: iuxta illud quod habet supra. 2. 5. c. factum exemplar quod tibi in monte monstratum est. (Vestes quoque quibus sacerdotes vtuntur). i. oia vestes tam sacerdotis magni quam minoris sacerdotum ut declaratur. quia os quibus vtuntur aaron et filij eius. (Vtuntur in sanctuario). i. ad ministraciones faciendas in sanctuario: quia extra sanctuariu non vtentur istis vestibus: sed vestibus suis communibus. (Aaron. s. et filij eius). i. sacerdos magnus et sacerdotes minores: quia eadem lex est de omnibus futuris sacerdotibus que erat de aaron et filijs eius. (Obtulerunt filij israel). i. presentauerunt oia bec moysi. erat hic moyses locum dei habens: et sicut filij israel oia ista dantes et facientes ad mandatum dei postea deo illa oblaturi erant: ita obtulerunt ea moysi. (Sicut preceperat dominus moysi). s. quod darent oia ista et offerrent moysi. (Que postquam moyses cuncta vidit expleta). s. quia presentata fuerunt coram eo tanquam coram deo. (Benedixit eis). Non refertur ista benedictio ad filios israel offerentes ista coram moyse: sed refertur ad res ipsas apponatas coram eo. et fuit ista benedictio imprecatio aliqua boni. s. quod deus benedicere dignaretur omnibus illis rebus: et quod oia ministeria facta in illis accepta essent deo ad quem finem ista oia fiebant. Erat autem ista benedictio quedam dispositio ad applicationem ad cultum diuinum. sed non totaliter applicabantur per hanc: quia post istam benedictionem facta fuit con-

secratio omnium istorum: vngendo ea oleo sancto unctionis ut per supra. 3. 0. c. per unctionem autem istam completus fuit totus ritus consecrationis: ut sic ad ministrandum apte essent ut per supra. 2. 9. Fuit autem facta ista unctio paulo post istam benedictionem. nam ista benedictio fuit facta expletis omnibus vasis sanctuarii: et presentatis moysi. expletio autem fuit in fine primi anni exitus de egypto ut declaratum fuit supra. et in principio secundi anni fuit facta erectio tabernaculi ut per sequenti. c. et tunc fuit facta dedicatio eius et consecratio sacerdotum atque vestium: imo ut particularius dicatur in eadem die in qua ista moysi presentata sunt et benedixit eis erexit tabernaculum: et incepit ritum consecrationis: hanc consecratio durauerit in fieri per aliquot dies. quod plane apparet Num. 7. c. in principio cum os factum est autem in die qua compleuit moyses tabernaculum et erexit illud: vnxitque sanctificauit cum omnibus vasis suis etc. Et satis hoc rationabiliter poterat apparere. nam cum esset intentio dei ut tabernaculum illud: consecraret et sacerdotes: cum iam finitum esset quid supererat: nisi ut mox consecraret. non ergo videbatur debuisse aliquos intercidisse dies inter utrumque.

Capitulum. xl.

Locusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo: prima die mensis eriges tabernaculum testimonij: et pones in eo arcam dimittesque ante illam velum: et illata mensa pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis: et altare aureum in quo adoletur incensum coram arca testimonij. Tentorium in introitu tabernaculi testimonij pones: et ante illud altare holocausti. Labrum iter altare et tabernaculum: quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoris: et ingressus eius. Et assumpto unctionis oleo: vnges tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur altare holocausti et omnia vasa eius: labrum cum basi sua. Omnia unctionis oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum. Applicabisque Aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonij: et lotos aqua in duos sanctis vestibus ut ministrent mihi: et unctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus.

Locus. Descripta sanctuarii et omnium vasorum eius fabricatione. hic subditur de ipsius sanctuarii erectione. Et diuiditur in tres partes. Primo ponitur diuina iussio. Secundo moysi executio. Tercio operis completi diuina acceptatio. Secunda ibi. (Igitur mense primo). Tertia ibi. (Postquam cuncta completa sunt). Circa primum. (Locus est dominus ad moysen). Quando autem ista locutio dei ad moysen facta fuerit rationabiliter dubitari potest. Aliqua dicere poterit quod fuerit facta locutio prima die mensis primi anni secundi exitus de egypto: quia moyses erat valde obediens deo: et promptus ad oia que mandabatur. obediens vere est sicut amoris nimij nescire moras: sed moyses fecit hoc quod mandauit dominus prima die mensis primi anni secundi: ergo eadem die mandatum est sibi. antequam per quod os. i. igitur mense primo anni secundi prima die mensis collocatus est tabernaculus: erexitque illud moyses et posuit tabulas etc. Sed hoc non potest stare: quia si ex modo suo loquendi repugnat ut per hic in principio cum os. mense primo: prima die mensis eriges tabernaculum. Si autem in die illa prima mensis illius deus mandauisset bec moysi non diceretur in ista. mense primo: prima die mensis eriges. sed diceretur. bodie erige tabernaculum. Item repugnat ex alia: ita quod preceptio et executio non possint ad unam diem referri: quia littera signat quod futura erat ista erectio post diem in qua mandabatur. cum os. primo mense prima die mensis eriges tabernaculum testimonij. si autem in ea die in qua hoc mandatum fuit erigendum foret tabernaculum: non diceretur eriges tanquam expectaret

Quattuor
genera vasorum
banausorum in
tabernacu-
lo.

In principio
secundi
anni exitus
de egypto
facta fuit
taberna-
culum.

Erigitur
taberna-
culum cum
omnibus re-
quisitis.

Oleo oia
sanctifi-
cantur.
8. 3. 0. a.

Num. 7. a.

Continua-
tio cap.
diui.
eiusdem.
25. I.
An ista
locutio
moysi fa-
cta fuit.
Opini-
ones.

1. 25. I.
opin.

Secunda.

Scda.
1. Lofuta.
expositio
prime.

Scda.

Tertia

Quarta.

Lofutatio
secunde.

Doc. expō.

†

†

D

Altare ho-
locaustoz.

†

†

†

†

†

quid actualiter adoleat. i. cōburatur. Aut q̄ sit cōsuetudo ado-
lendi: l3 nihil actualiter adoleat. C Sed nullo istorū modorum
hic accipit: q̄ fallum esset. Non primo modo: q̄ nō est verū q̄
tunc actualiter adoleret incensum: q̄ tunc nouiter fuerat factus
illud altare: vel forte nōdum erat finitum q̄ ista dicta sunt vt
videri pōt ex q̄ōne posita. s. f. quando ista verba dicta fuerunt.
C Sed adhuc dato q̄ ista verba dicta fuerint postq̄ iaz factū
esset altare thymiamatum: tñ nōdum adolebatur in eo: q̄ nō-
dum erat cōsecratum sicut nec cetera. C Item q̄ nō erat aliq̄s
qui adoleret incensum: q̄ nōdum erat aliq̄s sacerdos ad mini-
strandū: q̄ aaron z filij sui postea cōsecrati sunt vt p3 Nu. 7.
c. cū postea fuisset dedicatū sanctuarium. C Item non poterat
hoc fieri: q̄ altare debebat esse in tabernaculo ad hoc q̄ fie-
ret in eo aliqua ministratio. sed nōdum erat aliq̄s tabernaculū
factum. s. erectū: cū nunc mandaretur erigi: ergo nō erat aliqua
ministratio in altari illo. C Eodem mō non pōt stare q̄ signifi-
cet hic adoleatur. i. est cōsuetudo adolendi: q̄ cōsuetudo semper
causatur ex frequentatis actibus. sed nullus actus adolēdi tunc
precefferat: vt inductū est. ergo non signat ibi adoleatur z est cō-
suetudo adolendi. Sed est sensus. (In quo adoleat incensum). i.
q̄d factum est ad adolendū incensum. z tunc verū est: q̄ sine fi-
nitum esset altare thymiamatū siue non: ad hoc fiebat vt super
illud thymiamata cremaretur. (Loram arca testimonij). Non
erat coram arca: ita q̄ esset intra velū in sancta sanctorū: z pone-
retur ante arcā: sed ponebat in parte exteriori versus velū q̄d
oppandit sancto sanctorū: z in directo arce. (Tentorium in in-
troitu tabernaculi pones). Istud erat factū de. 4. coloribus fi-
lorum. s. de hyacintho z purpura coccoq̄ bis tincto z bysso re-
toza: z erat altitudinis cubitoz decem: iuxta altitudinē tabulaz
tabernaculi: z longitudinis cubitoz totidez: ita q̄ esset quadra-
tum. Patet aut hoc ex mēsuratōne lateris occidentalis q̄d erat
oppositum orientali: z erat eiusdē magnitudinis. z tñ illud erat
cubitoz decem. vt p3 accipiēdo tabulas sex que erāt in illo:
quarū q̄libet cubitum z dimidiū in latitudine cōtinebat: z erāt
nouem cubiti. pter has erant due tabule parue: quarū quelibet
erat latitudinis dimidiū cubiti vt p3 s. 26. c. Et sic erant decē cu-
biti. pendebat autē istud tentoriū ante colūnas gnc: que erāt
appense in introitu tabernaculi. (Pones z ante illud altare ho-
locausti). Altare holocaustozum erat factum de lignis setim
quinqz cubitoz in latitudine. z hoc per quadrū. z trium cubitoz
in altitudine. erat laminis eneis coopertū in parietibus nō
hīs tectū: sed erat caui z inane. in hoc aut offerebantur oīa sa-
crificia quecuq̄ offerri debebant: z ponebant extra tabernacu-
lum. Quis cā posita fuit supra. 27. c. z hoc circa introitū taber-
naculi. s. ad vnū latus. (Labium inter altare z tabernaculum).
Erat magis cōiunctum labzū porte tabernaculi q̄ altare holo-
caustozū: q̄ altare colore suo z fumo officere poterat tentorio z
operimentis tabernaculi denigrando. potissime cuz esset cras-
sus fumus. s. adipum incensarū z carniū cōbustarum. labzū
eneum nihil officere poterat: iō coniungebat magis tabernacu-
lo. (Quod implebis aqua). Non solū mādabat deus poni oīa
vasa sanctuarij: sed et poni in eis id q̄d ad ministratōnē neces-
sariū erat. s. q̄ ponere aqua in labio eneo. q̄ ad hoc solū erat
labium eneu vt poneretur in eo aqua: vt lauarent sacerdotes.
mandante etiā mensam cū panibus ppositionis vt p3 cum oīz
supra. z illata mensa pones sup eam que rite pcepta sunt. i. oīa
vasa z panes ppositionis. nā z ipsi israelite panes ppositionis
cum mensa obtulerunt vt p3 in fine. c. pcedentis. etiā candelab-
rum cū oleo ad lucendū oblatum est vt p3 pcedenti. c. hoc oīa
mandabat deus fieri: q̄ immediate debebat fieri ministratio to-
talis in tabernaculo cū consecrādi essent sacerdotes immediate:
z tunc totalis ministratio fiebat vt p3 supra. 29. z Leui. 8. et. 9.
atqz. 10. c. post ista sacrificia z sacerdotales administrationes
in monte synai non legunt in toto deserto aliq̄d administrasse
nec administratū fuit. nāz nec in assumptiōe eleazari filij aaron
in summū sacerdotē: in qua debebat esse celebritas z admini-
stratio per septē dies vt p3 supra. 29. c. nihil factū legitur vt bñ
Nu. 20. c. vbi ponit moys sacerdotis aaron z assumptio filij
eius. sed de filio eius solum oīz q̄ indutus fuerit vestibus pon-
tificialibus in monte: z ductus ad populū: z nō q̄ fuerit facta ali-
qua alia solēnitās cōsecrationis z sacrificioz: sicut declaratum
fuit supra. 29. c. (Circūdabizq̄ atriū tentorijs). Vocabat atriū
q̄dā magnū spatiū in circuitu tabernaculi: q̄d tenebat in lon-
gitudine cubitos centū: in latitudine cubitos. 50. vt p3 supra. 27.
et. 38. c. z istud spatiū (q̄ erat sacrū) vt distinguere ab alijs lo-
cis pñis: ponebat quedā iterpositio colūnaz in circuitu per

4. latera illius spatiij. z in illis colūnis pendebāt tentoria clande-
tia totū spatiū. erant ista tentoria que hic ponunt de bysso re-
toza. z hoc in tribus lateribus. s. occiduo leptētrionali atqz me-
ridiano. In orientali et pars quedā coopta erat talibus tento-
rijs. s. vbi latus illud cōiungebat meridiano: z vbi cōiungebat se-
ptentrionali. mediū vero orientalis lateris talia tentoria nō ha-
bebat: sed vnū tentorium. i. 5. cubitoz de hyacintho z purpura
coccoq̄ bis tincto ope plumario: z hoc erat ad claudendū in-
troitū atriij. z ob hoc ponit oīa in lra. cum subiungit. (Et in-
gressum eius). i. z ingressum atriij circūdabiz tentorijs: sed non
talibus tentorijs qualibus circūdabaz alia latera atriij. (Assum-
pto vnctionis oleo). Posita fuerat supra bñdictio moysi super
oīa ista appozata ad eū: que erat dispō quedā applicādi ad cul-
tum diuinū. hic ponit cōsecratio que erat oīum ritū cōple-
tio. vocat hic oleū vnctionis quoddā ynguentū factū ex q̄bus-
dam spēbus z oleo oliuarū: z liquidū erat. de quo supra. 30. c.
(Unget tabernaculū cū vasis suis). Nō est intelligendū q̄ to-
tum tabernaculū yngere. s. q̄ suplinire: q̄ ad hoc nō suffice-
ret ynguentū taz parue quatitatis sicut ponebat esse supra. 30.
c. nec et decēs erat tantū tingi tabernaculū: q̄ oīa sic infunderet
ynguentū: z magna macula esset: cū totū macula esset. sed fiebat
aliq̄e parue tinctiones in ynguentū. s. q̄ sacerdos mitteret vi-
gintū suū in ynguentū z liniret aliq̄s ptes tabernaculi faciēdo
aliq̄s figuras. sicut est in cōsecratione ecclesiaz: q̄ eps facit cru-
ces in angulis eaz. (Cum vasis suis). i. oīa vasa que sunt in eo.
Accipiant hic vasa tabernaculi pprie. s. solū pro vasis taberna-
culi nō cōnumerando in eis vasa atriij: q̄ illa per se. j. ponunt z
sūt ista vasa tabernaculi oīa supellectilia tabernaculi. s. arca cū
suo ppriatōrio: z duobus candelabzū: q̄ illa pncipalr yngebat:
z altare thymiamatū: z candelabzū aureū z mēsa ppositionis:
z vasa candelabzū: z vasa posita sup mēsa ppositionis. q̄libet
enim horū liniuit faciēs in eis aliq̄s figuras. velū autē q̄d pen-
debat ante sancta sanctorū non cōputat inter vasa tabernaculi
nec inter supellectilia: sed vocat ps tabernaculi. sicut vnus pa-
ries: est paries domus z nō supellex aut vas domus. idē est de
colūnis z de tētorio i introitu tabernaculi: q̄ illa vncta fuerūt:
tñ intelligunt vncta cū oīz q̄ vnxit moyses tabernaculū: q̄ in to-
to ptes intelligunt. (Ut sanctificent). i. vt sancta fiant. s. appli-
cita ad cultū diuinū. q̄ d. anteq̄ iste vestes cōsecrarent per vn-
ctionē illā nō erāt applicite ad cultū diuinū: ita q̄ nō liceret ap-
plicari illas cultui humano: q̄ applicari poterāt cuiusq̄ velle-
mus. cum aut cōsecrate sunt: ita fuerunt ad cultū diuinū applici-
te q̄ nullo mō licebat eas applicare ad cultū humanū. iō recte
oīz de eis q̄ sanctificata sunt. p bñdictionē at quā moyses veda-
rat supra q̄ cuncta ante eū appozata sunt: nō fuerunt cultui di-
uino applicita: ita q̄ nō liceret ea applicari cultui humano: sed
hoc cōsecrata sunt per cōsecrationē. (Altare holocausti). Istud
est ptinens ad atriū: q̄ altare z labzū eneu erant in atriio. z ista
quocq̄ cōsecrata sunt: q̄ oportebat ea applicari ad cultū diuinū.
z adhuc spalius applicabant maxie altare holocaustozū: q̄ ibi
cōtinue fiebant sacrificia deo in mane z in vespere: pter sacrifi-
cia que adhuc spontanee faciebāt populares siue eēt holocau-
sta: siue hostie pacifice: siue pro peccō. pncipue cum semp in altari
arderet ignis vt p3 Leui. 6. c. z hoc q̄ apponebat sacerdos li-
gna quotidie. pp q̄d in cōsecratione tabernaculi z rex taberna-
culi maior observatio ceremonialis fuit in altari holocaustozū
q̄ in toto apparatu vasoz sanctuarij: cū multotiens mūdifica-
ret z fierent in eo ritus ceremoniales vt p3 supra. 29. c. (Et oīa
vasa eius). i. oīa vasa que cū eo ponunt: siue ptineant ad mini-
strationē factā in eo mediate: siue immediate. q̄d oīo pp aliq̄ de
vasis eius que ponunt in eo: z nō sunt ad aliquā eius ministrati-
onē: sicut sunt igniū receptacula: z fuscine: s3 ptinēt mediate
ad altare. erant nāqz. 4. vasa altaris q̄ ponebant in altari. s. lebe-
tes: fuscine: forcipes: z igniū receptacula. Lebetes aut cuz eēt
ad educendū cinerē de altari holocaustozū erāt immediate ad cul-
tū altaris vt p3 supra. 27. c. Forcipes et erāt ad prendendū pru-
nas z mouendū eas vt aptarent in altari: vel cū tollēde essent
inde aliq̄ ad ponendū in altari thymiamatū. Fuscine erāt ad
tollendū carnes sacrificioz de olla vel cacabo. pertinebant ergo
ista duo vltia mediate ad altare holocaustozū: z tñ vocant vasa
altaris holocaustozū. quocūqz modo g ptineat ad altare: vocant
vasa altaris holocaustozū. z oīa cōsecrata sunt per tinctionem
olei sancti. (Labzū cuz basi sua). Doc etiam erat in atriio vt
ibidem lauarentur sacerdotes cū ministraturi essent: z non co-
gerentur intrare primo tabernaculū. z hoc consecratū fuit tin-
gendo in aliqua parte eius oleo sancto: q̄ pertinebat ad sanctū
ministerium

†

†

Oleo oīa
sanctifi-
cantur.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

ministeriū sicut oīa alia vasa sanctuarij. oī labrum cum basi: qz ista erant duo vasa, s. labrum in quo continebat aqua: et basis in qua desinebat cum de labro emittebat. et vtrūq; consecratum fuit oleo: qz vtrūq; sacrum erat. i. ad sacrum ministeriū ptinens. (Omnia vntionis oleo cōsecrabat). i. qz oīa vasa tam tabernaculi qz atrij spāliter linirentur isto oleo. vocat hoc oleus vntio nis: qz eo yngebantur oīa ista vasa: et ad hoc factū erat vt p3 in p2a. 30. c. (Ut sint sancta sanctoꝝ). i. vt sint multū sancta: quia isti genitini qñ sic ponuntur signāt excellentiā: vt flos florum: virgo virginū: cantica canitōrum. Et tamen qñ ista oīa vocantur sancta sanctoꝝ. i. multum sancta: nō vocantur sancta sanctoꝝ in comparatione ad oēs alias res sanctas: qz tunc nō esset dīa inter istas res sacras et omniū que vocatur sancta sanctoꝝ q̄rum ad sanctitatem. sed falsum est cū fiat differentia inter sancta sanctoꝝ: et aliaz partem sanctuarij que vocatur sanctum. Sed vocatur sancta sanctoꝝ illa domus in cōparatione ad omnes alias res. qz nullus locus in terris erat ita sanctus: sicut ille locus qui vocabatur sancta sanctoꝝ. Cum autē vocantur oīa que sunt in sanctuario sancta sanctoꝝ: non vocantur sic in cōparatione ad oēs res: sed in comparatione ad res que nō sunt in sanctuario: qz si alique res extra sanctuariū sancte sunt iste sanctiores sunt illis: iō per respectū ad illas vocantur sancta sanctoꝝ: qz alie res nō erāt ita sacre. (Applicabilisq; aaron). Ponebat sup̄ ea de consecratione sup̄lectiliū: et vasorū sanctuarij. hic agitur de consecratione sacerdotum pp quos erat consecratio vasorū. nam oēs iste consecrationes fiebant vt ministraretur deo in his vasis. et ministratio fieri debebat per sacerdotes. ergo consecratio sacerdotū erat ad quam totū hoc terminandum erat. Ex hac lra etiam p3 qz in die in qua fuit erectū tabernaculum inchoata est cōsecratio sacerdotum: qz ista lra tota clauditur sub vno contextu. Cum dictū fuit in principio. mense primo die prima mēsis: eriges tabernaculū: et pones in eo arā et c. deinde totum continuatur vsq; hic: ita qz nulla intercessio esset inter hec: sed factū vno immediate fieret alterū. Pater hoc etiam magis Nu. 7. c. in principio. cum oī. factum est autē in die qua compleuit moyses tabernaculū: et erexit illud vntiq; et sanctificauit euz oībus vasis suis et c. vbi innuitur qz oīa ista simul sunt facta. s. cōtinuate. (Applicabilisq; aaron). Ritus totus istius cōsecrationis per oēs dies in quibus durabat habet sup̄a. 2. 9. c. et Leui. 8. c. Et ista consecratio sacerdotū p̄supponit erectionē tabernaculi: qz nō poterant consecrari sacerdotes nisi intra tabernaculum: iō primum qd in ista consecratione fiebat erat qz tam aaron qz filij eius applicabant ad fores tabernaculi. (Applicabilis aaron et filios eius). Quia non solus aaron: sed et filij eius consecrandi erant in sacerdotes. aaron quidē in sacerdotem magnus: et filij eius in sacerdotes minores. et oī qz moyses debebat eos applicare. q. d. qz ipsi nō debebant ire per se aut petere consecrationē: sed moyses debebat eos ducere ad hoc: qz esse sacerdotem erat magnus honor et ptas: et redditus magni a populo. qz ergo ipsi peterent illam consecrationē erat qz peterent illos honores. et hoc nō erat cōueniens. sic oī ad Debre. 5. c. nemo sibi indifferenter sumat honore: sed qui vocatus est a deo tanq; aaron. in quo notat qz non petebat aaron illā cōsecrationem et honore: sed deus dabat ei. et hoc significat cum oī applicabilis. q. d. nō venient ipsi: sed tu ducēs eos. et hoc et mani festatur Leui. 8. c. vbi moyses presentans corā populo aaron et filios eius dixit. hoc est quod iussit fieri deus.

¶ An liceat alicui petere aut desiderare episcopatum aut ordines sacros vel aliquos honores. **Questio. 3.**

Sed obijcies ex hoc qz nō debet aliquis petere ordines sacerdotales: qz ista cōsecratio que erat in aaron et filijs eius cōrripit ordinibus sacerdotilibus in ministris noui testi: qz sicut aaron et filij eius anteq; acciperent consecrationē hanc non poterant ministrare in sanctuario vt p3 sup̄a. 2. 9. c. in prin. vbi cū dixisset de vestimentis sacerdotilibus in. 2. 8. c. subiungit. sed et hoc facies vt sacerdotio fungant mibi. Et agitur ibi de cōsecratione eoz. ita est in sacerdotibus testi noui qz anteq; ordines suscipiant ministrare non pnt. cum vero ordinē susceperint ministrare valent. sicut ergo non erat illicitū petere consecrationē hanc: sed ducebat eos moyses mandato dei: ita nō erit illicitū alicui petere ordines sacerdotales. Ad intellectū huius considerandū qz qñ aliquid desiderat qd solū est onus et nō honor nō est pctm in desiderando talē rem fm qz bmo. si autē desiderat aliquid qd est honor vt esse pctm: h3 non est sic iudicandū vtr: qz oīs qui aliquo mō desiderat honore peccet mortaliter. Ratio huius fundamētū est

qz tota pueritas actionū nra est in vti fruendis: et frui vten dis. cūz vero aliq; desiderat labore: qz labor nō est de se aliq; bonum fruibile: nec aliq; fruitur eo: nō est ibi pueritas: qz solū vtimur. cūz aut aliq; desiderat honore: qz honor est qdā bonū fruibile cū sit finis vste politice vt p3 per Arist. in. 1. Et ibi cozum. poterit frui illo. et tunc erit pueritas causans pctm mortale. et qz honor qñ in seipso appetit semp est bonū fruibile: cū non sit bonum quod ordinetur in alterum: sicut sunt bona vtilia. iō illi qui desiderant honore hntes oculum ad honorez peccant mortaliter: qz fruunt re vtili. et sicut est de desiderio honoris: ita de desiderio pecuniarū aut ptatis: qz in desiderando hec pōt aliquis frui et sic pctm est. vel pōt desiderans indignus esse: et eodem mō pctm est. Applicando igit de ordinibus. dicendū est qz appetere ordines est appetere quēdam labore et quādam promptitudinē ad cultū dei. Quod aut sic sit: p3 qz ordo est per quē tribuitur aliqua ptas spiritalis efficiendi aliqd qd aliter efficere nō poteramus. vt aliq; non hnt ordinē sacerdotalem non poterat cōficere corpus christi. et in cōficiendo est quidā spālīs cultus dei. ergo desiderare ordinē sacerdotale ad cōficiendū corpus christi nō est illicitū. dicit et ordo quēdam laborem. s. obligationē ad obseruantia castitatis que necessario venit dato ordine fm ecclesie statuta. Dicit et ordo quēdam laborem qui est obligatum esse ad recitandū. desiderare ergo istos labores nō est malum cū nullus desideret labore ad fruendū: qz non est aliqd fruibile. sed ordo nullū honore de se importat aut peminētiā aut vtilitā pecuniariā: vel aliquid alterum qd fruibile sit. Ergo dicendū qz desiderare ordinē pctm nō est. Si aut aliquis desideret honore vel vtilitātē aut potentiā: siue cum quodā onere siue solitaria sint potest esse in eis pctm. sic desiderare ecclesiasticū beneficium pōt esse pctm mortale: qz dicit principaliter vtilitātē: h3 ei sit annexus labor recitandi cum pp officium def. beneficium: vt p3 de regulis iuris libro sexto. qz pōt desiderari pncipaliter pp vtilitātē: ita qz vtilitas per se desideretur: qd pctm mortale est. vel qz ille qui desiderat idignus est. de ordinibus aut non erat sic: qz ordinibus nō erat annexū beneficium: sed sunt annexi oēs labores supra positi. ergo h3 non sit pctm in desiderio solius ordinis. erit tñ qñq; pctm in desiderio solius bñficij. De epātu autē dicendū est eodem mō qz episcopatus cōcernit ordinem sacerdotale et ordinē epālem. si aliquis est sicut aliqui posuerūt (h3 de hoc non multū est curandū) nec q̄tum ad hoc (si nihil aliud esset) nullū pctm esset in desiderando: sicut diximus de desiderio ordinis sacerdotalis. sed cōcernit alterius iurisdictionē in subditos tam clericos qz laicos. concernit et peminētiā dignitatis. concernit et magnos redditus vt nūc epātus sunt. omnia hec pnt esse fruibilia nec de se sunt ordinata in cultū: nisi nos per rōnem illa in deum ordinemus. iō in desiderio istaz rerum satis cōiter est pctm mortale. ideo nō debet aliq; desiderare epātum: qz plura in eo oñt honores qz labores: h3 magni in eo labores sunt si quis vigne gerat se in epm. Et hoc dicebat apls ad Hebre. 5. c. nemo indifferēter sibi sumat honore: sed qui vocatus est a deo tanq; aarō. et sicut non licet sumere: ita nō licet appetere. et sic ait idē apls ad Timo. pma in. c. 2. si quis epātus desiderat bonū opus desiderat. et expōnunt oēs sancti non vt pnt: sed vt profit. q. d. si aliq; desiderat ppter oīa ista non desiderabat bonū opus: sed cū desiderabat solū pp pdesse. C Sed dicit aliq; cū desiderat fuerit epātus ab aliquo solū pp pdesse nō erit pctm. C Rñdē qz adhuc nunq; est sic desiderandus epātus. Quia h3 aliq; solū desideret epātum pp pdesse et nullo mō pp pdesse. desiderat tñ pdesse: qz in bona oīa si antecēdēs stat et oīs stat. sic igitur in bona oīa si antecēdēs est volitū oīs est volitū. sed honor vel peminētia necessario cōsequunt ad epātus: cū oīs epātus beat iurisdictionē. Ergo qñ aliq; desiderat hre epātum: desiderat etiā honorez et epātus peminētiā et ptatē et cetera q in epātu necessaria sunt. et ille q desiderat epātum scit qz ista sunt in epātu. Ergo non pōt desiderare epātum qñ desideret honore et iurisdictionē et ptatē et redditus. Sicut non pōt desiderare aliq; qz sit hō qñ desideret hre aiām: qz esse hōz nō cōtingit sine hoc qd est hre aiā. sed desiderare hre ista (et si nō desideret pp se) est pctm: qz nemo se oī existimare dignū ad sustinendū tantū honore q̄tūz h3 epātus: vel tantā iurisdictionē aut curā aiarum. et scit qz necessario hēbit eam si h3 epātum: ergo nō debet desiderare epātum. C Et qñ dicitur de hoc qd est desiderare pp pdesse et nō pp pdesse. C Respondet qz bene stat qz aliq; desideret epātus pp pdesse et non pp pdesse: vel iurisdictionē hre aut potentē esse aut redditus hre. tamē impossibile est qz desiderato epātu non

Tota pueritas actio-
nū nra est
viti fruēdis
et frui vti-
dis.

B

Appetere
ordines qd
sit.

Ordinē de-
siderat pec-
catū nō est.

C

Quo epātū
desiderare
qñ semp sit
pctm mor-
tale.

Epātū desi-
derare non
vt pnt sed
vt pnt bo-
num est.
An deside-
rare epātū
pp pdesse
sit pctm.
Rñsio.

D

Obiectio.
Rñsio.

Consecra-
tio sacer-
dotū ve-
teris testi

In die q̄
erectum
fuit ta-
bernacu-
lū incho-
ata cōse-
cratio sacer-
dotum.

†
R

†

Rñsio.

Quo itelli-
gat q qui
epatu desi-
derat bo-
nu opus de-
siderat.

desiderem⁹ pesse 2 iurisdictionem 2 ptatem 2 redditus 2 cetera
que coniuncta sunt epatu necessario. Et qñ obijciatur de textu. f.
qui epatum desiderat bonu opus desiderat. Cuius est q bo-
num opus desiderat: qñ desiderat ea que eps agere debet. que
ponit apostolus pma ad Thimo. c. 2. immediate post auctitatem
allegata. 2 tñ non sequit q desideret bene quicunq epatum de-
siderat: qñ epatus in se bona res est: id quicunq eu desiderat bo-
num opus desiderat aut bona rem. tñ qñ nullus debet se existi-
mare dignu illa bona re pp suam magnitudinem: nullus debet
desiderare epatum pp quicunq finem. nã l3 bonam rē deside-
ret: tñ bene non desiderat. cū desiderando eam presupponat se
dignu esse. qd inconueniens est p supponere. Et hoc notat apo-
stolus ad Hebr. 5. c. cū dicit. nullus idifferēter sibi assumat ho-
nozem: sed qui vocatus est a deo. Et tñ ad assumendū laborem
sine honore aut potentia vel tpali utilitate nullus indignus est.
ergo nunq est pñ in desiderando ea que solū laboriosa sunt.
C Applicando igit ad sacerdotes veteris testi. dicendū est q
per illā consecrationē assequēbant q possent ministrare in san-
ctuario: 2 hoc labor erat. Et in hoc solo desiderū sine pctō erat.
Assequēbant etiā q essent maiores in toto pplo bñtes iurisdic-
tionē ad iudicandū aliqd esse mundū vel imundū vt p3 Leui.
14. 2 hoc tā sacerdoti magno q minoribus conueniebat vt bñ
in eodē. c. Assequēbant etiā magnos redditus a pplo de gbus
Nu. 18. c. per totū. 2 Deut. 18. sic igit erat desiderare consecra-
tionē in veteri testō: sicut in nouo testō desiderare epatum vel
ecclesiasticū bñficiū (q sunt honor 2 onus simul) pctū est. ergo
non erat illa cōsecratio desiderādo: sed ipsi erant ad illā vocan-
di. sic in epatu non erat desiderandus: sed qui dignus esset erat
ab ordinatore aut ab electoribus assumendus. Signū euidentis-
simū huius est: qñ qñ aliquis epatus recipit inquirif ab eo vtrū
velit epatum 2 rñdet bis nolle. si tñ ecclesia statuens illā cerimo-
niam p supponeret q ille cui confert epatus desideraret illū in-
duceret illū ad mentendū. Quod tñ abfit a mētibus orthodoxo-
rum vt tale qd fateamur. p supponit ergo ecclesia q ille qui epatum
accipit inuitus accedit: 2 sic exprimit se non desiderare. sed qñ
semper rñueret sibi cōferri nō posset: statuit ecclesia vt cū bis vi-
xerit se nolle in tertia vice dicat se velle: qñ in pñs duabus vi-
cibus dicat se nolle exprimēs suam intentionē. in tertia dicit se
velle ad monstrandā solā obedientiā 2 recipiendā ordinatori-
iussione. Ex dictis igitur p3 q desiderare cōsecrationē in veteri
testō erat desiderare magnos redditus 2 honore: id non debe-
bant desiderare aaron 2 filij sui: sed recipere illā ad vniuersā ius-
sionē. In nouo testō nunq est pctū desiderare ordines i se: qñ
non est in eis aliq honor vel redditus per se 2 necessario cōse-
quens: id non op3 qñ epi vocent aliquos ad pmouendū eos.
Sed qñ ipsi eant ad petendū ordines in collatione bñficiū est
per hūm: qñ recipientes bñficia non debēt desiderare nec pe-
tere. collatores aut debent honestas psonas 2 idoneas quibus
cōferat ingere. (Et filios eius). Filij aaron erāt. 4. f. Nadab
2 Abiu 2 Eleazar atq3 Ithamar 2 oēs hī fuerūt cōsecrati in sa-
cerdotes. qd p3 qñ Nadab 2 Abiu cū fuerūt finiti dies cōse-
crationis cōuenit totus populus ad faciendū magnā celebritatē. 2
cū accessissent nadab 2 abiu ministrātes tulerunt ignē alienū
in thuribulis 2 cōsumpti sunt ab igne altaris qui egressus est a
vño vt p3 Leui. 10. c. cum dicit. locutus est moyses ad aaron 2
eleazar 2 ithamar filios eius. capita vñ nolite nudare 2 indu-
menta nolite scindere: ne forte moriamini: 2 super omnē cetum
oriatur indignatio: fratres vñ: 2 oīs domus israel plangāt in-
cendium qd dñs suscitauit: vos autē non egrediamini fores ta-
bernaculi alioquin peribitis: oleum gippe sancte vñctionis est
super vos. p3 igitur qñ etiā isti duo cōsecrati erant oleo sancto. 2
sic oēs. 4. erant cōsecrati cū patre suo aaron. (Ad fores taber-
naculi). f. mittēdo eos in atriū tabernaculi primo: deinde appli-
care eos ad ostium tabernaculi. 2 hoc erat vt viderent pñsen-
tari deo: qñ deus dicebat quasi morari in tabernaculo. docen-
do igit illos ad fores tabernaculi pñtari deo videbant: ad cu-
ius iussione sacerdotes efficiebant. Etiam pñtabatur apud fo-
res tabernaculi: qñ ad hoc qñ induerēt vestes sacras in gbus
consecrarent debent primo lauari: sed in labro eneo lauādi
erant qd fitū erat apud ostiū tabernaculi: ergo applicandi erāt
ad ostiū tabernaculi. p3 antecedens. f. qñ labzū enē esset apud
ostiū tabernaculi: qñ o3 supra qñ erat tentoriū in introitu taber-
naculi 2 ante illud altare holocausti: labzū inter altare 2 taberna-
culū qd implebis aqua. (Et lotos aqua). i. qñ lauabant ibi pñs
in aqua que erat in labro eneo. 2 l3 hic non oīcas oportebat qñ
aliqd aliud pcederet lotionē. f. qñ sacerdotes exuerent vesti-

menta cōia que habebant saltē aliqua illoz: vt superinduerent
sacris vestibus. Quod saltē de feminalibus verū esse constat:
qñ quancūq ministrare debebant sacerdotes induebant se
femalia linea que erat sacra attingentia vsq ad renes vt p3. 8.
2 8. c. sed nō conueniebat accipere aliquā sacram vestē ante lo-
tionem: ergo prius lauabāt qñ acciperet sacra femalia. sed nō
est dicendū qñ indueret femalia sacra sup femalia sua: ergo
prius tollebat femalia sua: 2 deinde lauabāt: 2 postea indu-
bat femalia sacra. C3ta lotio fiebat ad lram 2 ad signifi-
cationē. Ad litterā quidem qñ decens valde erat: vt nulla corpo-
ralis labes esset in illo qui res sacras erat suis manibus tracta-
turus. Et ex hoc in ecclesia cōsuetudo laudabilis inoleuit: vt nul-
lus dicat missam nisi prius manus lauerit: ne corporis cōtagio
res sacras que corporales sunt in bonesse coinquinet. Scda ra-
tio est pp significationem: qñ corporalis imundicia interiorē de-
signat imundiciā: 2 corporalis ablutio anime nostre designat
puritatem. 2 qñ op3 vt qui sacra tractat pura intētiōne 2 imacu-
lata vita cōtractet: conuenienter hec puritas in ablutione cor-
poris designatur. (Indues sanctis vestibus). Vocantur sancte
vestes ille quas deus iussit fieri vt sacerdotes in eis ministra-
rent vt p3. 8. 2 8. c. 2 erant iste vestes distincte fm gradum mini-
sterij: qñ alie vestes cōueniebant aaron qui erat summus sacer-
dos. alie cōueniebant filiis eius qui erant minores sacerdotes.
Vocantur iste vestes sancte. i. applicite ad cultū dei: qñ ad solā
ministrationem in sanctuario erant ille vestes. ad alios autem
vñs nunq applicande erat. (Ut ministrant mibi). i. vt mini-
strent coram me: qñ deus dicebat esse in illis locis in gbus mi-
nistrabatur ei. qd apparet: qñ dicebatur esse super altare holo-
caustoz: qñ ibi ministrabat in sacrificijs. Vel o3. (Ut mini-
strent mibi). i. ad honorem meū. (Et vñctio eozū). i. qui vñcti
sunt 2 cōsecrati oleo sancto. (In sacerdotiū proficit sempiter-
num). i. proficit eis ad hoc qñ sint sacerdotes. q. d. qñ ista conse-
cratio efficit eos sacerdotes. sicut in nouo testō sacramentum
ordinis per characterē impressum efficit aliquē formaliter sa-
cerdotes: 2 ante vñctionē non erant sacerdotes 2 postea erant.
2 oīcī. (In sacerdotiū sempiternum). q. d. qñ nō efficiebantur
per istā consecrationē sacerdotes ad vñā vel duos dies: ita qñ
iterum deberent vñgi ad ministrandū: vel quotiens ministra-
re vellent toties vñgi deberēt: sed qñ semel vñcti erāt: 2 per illā
vñctā vñctionē erant sacerdotes in eternū. i. quādiu viuerēt:
etiam si viuerent in eternū. Nam regula est generalis in sacra-
mentis qñ quando in aliquo sacramēto character imprimitur
non op3 iterari super eundē hominē. ita autē est de baptismo:
2 confirmatione: 2 ordine: qñ si aliquis semel baptizatus sit in
emundationem peccatozū 2 dimissis peccatis: iterū in eadē vel
in peiora relabatur: non tollit character impressus per baptis-
mum: nec vltra baptizari debet. Idem de ordine: qñ semel ordi-
natus semper est ordinatus: etiā si degradetur: qñ character in-
delebilis est. in his vero que characterē non imprimūt repeti-
tione fieri necesse est. vt in penitētia: 2 eucharistia: 2 sacra vñ-
ctione extrema. cōsecratio autē sacerdotū veteris testi: obtine-
bat locū ordinationū noui testi. ideo sicut in nouo testō pp cha-
racterem nō replicat: ita nec ibi repetebat consecratio. vtrum
aut in illa cōsecratione character imprimeref nihil differt. suffi-
cit. n. qñ ita erat ibi sacerdotalis pñs indelebilis. character autē
nihil aliud efficit nisi qñ indelebilis consecram ptatem cōseruat.
(Fecitq moyses cuncta que pceperat dñs). Non solū ea que
hic exprimunt: qñ hic nō ponunt oīa necessaria ad cōsecratio-
nem: sed oīa alia que erāt necessaria: et si nō exprimant hic. hec
aut ponunt. 8. 2 9. c. 2 Leui. 8. idē caute dixit hic lra qñ fecit moy-
ses oīa que pceperat dñs: 2 nō dixit. fecit aut moyses oīa hec.
qñ dñs pcepit multiplica fieri: 2 illa fecit moyses: sed nō expli-
cant hic oīa illa qñ. 8. exposita fuit oīum horum narratio.
C Sciendum aut qñ ponit hic istud per anticipationē. nam ista
oīa supradicta cōtinēt ipsam sacerdotū consecrationē: 2 multa
alia. 2 hec nō fuerūt facta ante diē primā mensis pñi anni scōi:
qñ in diē illo vt p3 immediate 2 ante erectionem non potuit fieri
consecratio sacerdotū: cum ipsi deberent applicari ad fores ta-
bernaculi vt p3 in lra. 8. 2 tñ ante erectionem tabernaculi 2 pri-
mā diem mensis pñi anni scōi ponit hic cōpletio oīum istoz.
ergo anticipatio est. C Respondet qñ hic ponit completio rez
que. 8. pñte sunt. Et ponit dupl: qñ primo ponit in generali.
2 scōo ponit in spali. dictū fuerat. 8. qñ deus mandauerat moysi
vt collocaret oīa supellectilia tabernaculi: 2 erigeret ipm taber-
naculum 2 qñ consecraret sacerdotes. omnia ista moyses execu-
tus est: ideo ponit hic qñ executus fuerit. sed qñ sic non patebat
totaliter

Qd. 4
A

Quid de
signat lo-
tio sacer-
dotū in
veteri te-
stamento.

†

†
1. expō.

Scda.
†
†

†

B

Qñ i ali-
quo sa-
cramento
chara-
cter ipi-
mis non
debet re-
terari su-
pra eūdē
boiem.

†

Qd. 5
A

An sit in
hoc cap.
anticipa-
tio.
Rō qñ sic

Rñso.

Desiderare
ordines in
nouo testō
nō ē pctū.

†

S

†

†

totaliter qualiter executus fuerat: ponit postea in spali qualiter executus fuerit: observata per oia forma mandati. et sicut supra dictum fuerat qd in pma die pmi mensis et ita ponit hic qd in pma die mensis pmi fecit moyses bec. Et si quis ad hoc considera re velimus non est proprie anticipatio: qd anticipatio est in diuer sis rebus qm res que postponi deberet preponit: et ideo est recapitulatio sed in eade re totaliter ad seipsam non est recapitula tio aut anticipatio. sic aut erat hic: qd ideo significat per hoc qd dicitur. fecitq moyses cuncta que preceperat dominus: sicut per oia que. j. ponunt vsq ad locum illud. (Postq cuncta completa sunt). In quo particulatim digerit qd vlt summam collectum fuerat.

Igitur mense pmo anni scdi: pma die mensis: collocatum est tabernaculum. Erigitq moyses illud et posuit tabulas: ac bases: et vectes: sta tuitq columnas: et expandit tectum super tabernacu lum: imposito desuper opimento: sicut dominus imperaue rat. Posuit et testimonium in arca subditis isra vectib: et oraculum desuper. Cumq tulisset arcam in tabernaculum testimonij: appedit an ea velum ut expleret domini iussione. Posuit et mensam in ta bernaculo testimonij ad plagam septentrionalem extra velum: ordiatis coram propositiois panib: sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonij e regione mense in pre australi: locatis per ordinem lucernis iuxta pre ceptum domini. Posuit et altare aureum sub tecto testi monij contra velum et adoleuit super eo incensum aro matum sicut iusserat dominus moysi. Posuit et tecto rium in introitu tabernaculi testimonij: et altare holocausti in vestibulo testimonij offerens in eo holocaustum et sacrificia: ut dominus impauerat. Tabz quoq statuit inter tabernaculum testimo nij et altare: implens illud aq. Laueruntq in eo moyses et aaron ac filij ei man suas et pedes: cum ingrederent tectum federis et accederet ad al tare: sicut preceperat dominus moysi. Erexit et atrium per gyrum tabernaculi: et altaris: ducto in introitu ei tectorio. Postq oia perfecta sunt: opuit nubes tabernaculum testimonij: et gloria domini implevit illud. Nec poterat moyses ingredi tectum federis nu be operiete oia et maiestate domini consuecitate: qd cuncta nubes opererat. Si qm nubes taberna culum consuecitate: perficiscabant filij isrl per turmas suas. Si pedebat desuper: manebat in eode lo co. Nubes qppe domini incubebat per diem taberna culo: et ignis in nocte: videtibus cunctis popu lis israel per cunctas mansiones suas.

.30.c.

Na. 9.c.
Glia domini
implevit
templum nu
be om
nia ob
brante.

Igitur mense pmo. Hic ponitur scdm. s. moysi executio. (Igitur mense pmo anni scdi). Mandata fuerunt bec ab aliquot diebus ant vt supra fuit declaratum. cum aut venit ipse completiois moyses incepit exeq que iussa sunt. Et hoc fuit in anno scdo in mense primo anni illius. computant isti anni ab exi tu de egypto. na l3 pms annus simplr esset pms annus crea tionis orbis: in quo inceperunt tpa et anni: et ante hoc hebrei sic computarent. tamen qm exierunt de egypto inceperunt mutare te porum computationes: qd maximu beneficiu iudeis factu fuit qm de egypto exierunt. na ante non censabant viuere cum seruitute vilissima atq grauissima premerent. cum aut exierunt de egypto visi sunt incepisse viuere. ideo tunc conuenienter inceperunt computari anni eoz: quasi ante nullos annos aut dies habuis sent: sicut et nulla vitam. Et isto mo dicimus de aliquo q enasit magnam periculū quo moriturus necessario videbatur: q illa

die natus sit: et sic ex tunc vita sua computari posset. Ita est. n. de gentibus q inceperunt computare singule annos suos ab aliquo euentu quo nobilitate sunt: et esse in bonore magno acceperunt. Sic greci computauerunt annos regni sui ab alexandro: qd in tpe eius maxima grecie glia fuit alexandro subigente sibi totu orbem: l3 antea reges habuerint. Sic romani annos suos ab vrbe condita inceperunt: qd totum eoz bonum incepit cum roma condita est. Nos quoq annos nros a Saluatoris nri natiuitate copu tamus cum ante eu multi anni seculi fluxerint. de his dictu fuit supra. 12. c. 7. Gen. 7. (Pria die mensis). Et sic noduz erat vnus annus completus quo exierant de egypto: qd exierunt de egypto die. 15. mensis pmi cum dicitur supra. 12. c. qd die. 14. mensis erat imolaturi phase et die. 15. exiuri de egypto. ille ergo dimidius mensis deficiebat ad complendum integrum annum post exitum de egypto. (Collocatum est tabernaculum). s. qd in illa die cepit erige re. et in illa die finita fuit erectio. Collocare aut tabernaculum est locare tabulas cum basibus suis atq superponere cortinas sa ga et pelles arietinas rubricatas atq hyacinthinas: qd ista erat partes tabernaculi. reliqua autem erant supellectilia sanctuarij. (Erigitq illud moyses). i. mandauit erigi qd non erexit moyses per se: sed artifices erexerunt. qd tamen moyses hoc fieri iusserat ipse facere vicebat. sicut dicitur de salomone q edificauit salomon domum domini et q edificauit domum saltus libani vt p3. 3. Reg. 6. et. 7. c. constat tñ qd nihil salomon suis manibus operatus est: sed cuncta manus artificu compleuerunt. (Et posuit tabulas). hic incipit declarare in particulari quid in coi et confuso dixisset. nam collocare tabernaculum signat locationem tabularum et basium et columnarum et alioru que in littera continentur: et declarantur hic illa. na nullo modo putandum est qd collocatio tabernacu li differat a locatione tabularu et basium et ceteroru: sicut partes non differunt a toto cum totum nihil aliud in seipso q partes contineat. (Et posuit tabulas). i. fecit poni tabulas. sic enim exponenda sunt oia verba que ad moysen referuntur hic. erant aut tabule primu qd in tabernaculo situabatur: qd super ipsas pone bantur alia: et erant totius constructionis fundamentu. (Ac bases). Erant bases argenteae acute posite in extremitate cuiuslibet tabule fm qua terre coniungebatur. et erant due bases pro qualibet tabula vt sic firmiter teneret. quarum basiu capita tabulis infigebantur in quibusda cauatoris: reliqua autem para terre imittebat. (Et vectes). Qui erant in dorso tabularum imis si per circulos aureos ad continendum tabulas simul: ne simul defluere valeret. (Statuitq columnas). i. erexit eo. erant colu ne non in tabernaculo. s. 4. colune que distinguebat sancta sanctoru a reliqua parte sanctuarij: ante quas pendebat velum. et qnq que erat in introitu tabernaculi ante quas pedebat tentorium. (Et expandit tectum). Accipit tectum aliqui pro toto cooper torio tabernaculi: aliqui autem pro aliquo spali. hic accipit non pro oibus: sed pro primo coopertorio: qd postea ponit operimentum qd distinguit contra tectum. erat igitur istud tectum de cortinis factis de hyacintho et purpura coccoq bis tincto et bysso retorta ope plumario vt p3 supra. 26. c. (Super tabernaculum). hic accipit tabernaculum pro solis tabulis tabernaculi: qd anteq po nerent cortine in tabernaculo nihil positas erat nisi tabule ipse et colune. ergo tectum super solas tabulas ponebat. Sed dicitur poni super tabernaculum. ergo sole tabule vocabantur tabernaculum. Aliqui accipit tabernaculum pro tota illa domo coniuncta ex tabulis et columnis atq opimentis. et isto mo coiter accipitur: et distin guit contra atrium. et sic accipit. s. 26. c. in principio. cum dicitur. tabernaculum vero ita fiet. et gualiter quicunq dicit ad fores tabernacu li siue ad ostium tabernaculi accipit pro illa domo. Aliqui accipit pro toto sanctuario. s. pro sanctuario pprie dicto: et per atrium tabernaculi. sic accipit. s. 39. c. cum dicitur. nihil ex vasis defuit qd in misterij tabernaculi: et in tectum federis fieri iussa sunt. et tñ refer tur hoc ad oia vasa ta atrij q tabernaculi: vt p3 ibidem: qd supra computata fuerant vasa atrij et tabernaculi. Alio mo accipit tabernaculum pro velamento facto de cortinis vt p3. s. 26. c. cum dicitur. qd quinq cortine vnirent quinq cortinis vt ex eis vnu fieret tabernaculum. accipitur igitur. 4. modis istis operimentu. (Imposito desuper opimento). i. super tectum ponebat opimentu. accipitur opimentu distinctu contra tectum. Ad sciendum autem quid significet tectum et qd opimentu considerandum est qd in tabernaculo ponebant. 4. coopertoria super tabulas. s. cortine et saga cili cina: et pelles arietu rubricate: et pelles hyacinthine vt p3. s. 26. c. Ita noiantur duobus nominibus. s. tectum et opimentu. quanto plura signauerit tectum tanto pauciora signabit opimentum: et e contrario. cognito autem quot signant per vnum: cognitum

Unde ce
perunt geres
annos suos
computare.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

Taberna
culu qdru
pliciter acci
pi potest.
Primo.
Secdo.

Tertio.

Quarto.

Quattuor
coopertoria
by taberna
culum.

Tectum ali-
quod signat
vnu operi-
mentum ta-
bernaculi
aliquod duo.

pariter erit qd p. alterum significant. Sciendum aut qd te-
ctum aliquando ponit ad signandum vnu solum de his operi-
mentis. i. cortinas. aliquando aut ad signandum duo. 2. quando
tectum signat solas cortinas: signat operimentum oia alia tria ve-
lamenta. cum tectum signat duo: operimentum signat alia duo.
de primo modo h. supra. 2. 6. c. cum dicitur. facies vndecim saga ci-
licina ad operiendum tectum tabernaculi. i. cortinas vt p. ibidem.
operimentum signat oia alia tria post cortinas. 2. p. ibidem p. i-
mo de sagis cilicinis: qz illa dicitur esse ad operiendum tectum taber-
naculi vt dictum fuit. Item qz cum immediate subiungitur de
pellibus arietum rubricatis que ponebantur sup saga cilicina sub-
iunctum fuit. facies aliud operimentum tecto de pellibus arietum
rubricatis. Ergo ante istud operimentum aliud precesserat. 2. hoc
erat de sagis cilicinis: qz nullum aliud erat ante nisi saga cilicina
2. cortine. de cortinis aut non poterat dici qd essent operimentum:
cum vocentur tectum vt patuit supra. Scdm operimentum erat
de pellibus arietum rubricatis. Tertium operimentum erat de
pellibus hyacinthinis. Et sic dicitur in eodem. c. immediate. 2. sup hoc
rursus aliud operimentum de pellibus hyacinthinis. Aliquando
operimentum signat duo. Et tunc tectum signat alia duo de istis. i.
tectum signat cortinas 2. saga cilicina. Operimentum signat pelles
arietum rubricatas 2. pelles hyacinthinas. sic accipit. s. 3. 9. c. cu-
m dicitur. obtulerunt tabernaculum 2. tectum: et oportuit de pellibus
arietum rubricatis: 2. aliud operimentum de hyacinthinis pellibus.
cum igitur sola duo horum operimenta nominentur: necesse est alia
duo nomine tecti subintelligi. i. cortinas 2. saga cilicina. Quatuor
autem hic accipiat tectum 2. qualiter operimentum non constat: qz
confuse dicitur qd posuit tectum: 2. desuper operimentum: non ex-
primendo quid tectum sit aut quid operimentum. potest ergo vterque
modus hic assignari vt apparet: qz non magis repugnat hic in-
telligi per tectum solas cortinas: 2. per operimentum saga cilicina 2.
pelles arietum rubricatas 2. pelles hyacinthinas. qz per tectum
accipiamus cortinas 2. saga cilicina: 2. per operimentum accipiamus
pelles rubricatas 2. pelles hyacinthine. (Sicut dñs imperarat).
Qui mandauit poni. 4. velamina. quorum quedam tectum quedam
oportuit aut operimentum dicebatur. (Posuit 2. testimonium
in arca). Vocatur testimonium ipse tabule decalogum
continentes: que erant condite in arca ad firmum testimonium qd
deus dedisset legem iudeis. et qd precepta dedisset si forte aliquis
negaret quicquid horum. Qualiter aut tabule erant sufficiens testi-
monium ad probandum hoc contra negantes: 2. quod non possent
surripere ab aliquo volente eas clam tollere vt deficeret testimo-
nium dictum fuit. s. 2. 10. et. 2. 5. c. de hoc dicitur Deut. 3. 1. c. ibi vide.
Potest etiam accipi hic testimonium pro vna plena mana: qz
ista erat in arca vt p. ad Hebr. 9. c. 2. ista et erat testimonium. i.
vt esset testimonium post generationes multas qd deus aluisset he-
breos tali cibo in deserto sicut p. supra. 1. 6. c. cum dicitur. sume vas
vnum 2. mitte ibi manum quam potest capere gomor: 2. reponere co-
ram dño ad obseruandum in generationes vestras. Etiam potest
vocari testimonium virga aaron que fronduit: qz erat in testimo-
nium qd deus dixerat litē de obtinendo sacerdotio in tribu-
bus israel: accipiendo ad se tribum leuiticam in cuius signum fece-
rat frondere virga eius manentibus aridis ceteris virgibus alia-
rum tribuum vt p. supra. 1. 17. c. iō mandauit eam reponi coram dño
i. poni in arca vt p. ad Hebr. 9. c. Etiam poterat vocari te-
stimonium Deuteronomius liber qui positus fuit in latere arce
vt custodiret ibi vt p. Deut. 3. 1. c. cum dicitur. postquam igitur scripsit
moyses verba legis huius in volumine atqz cōpleuit: precepit
leuitis qui portabant arcam federis dñi dicens. tollite librum istum
2. ponite illum in latere arce federis vt sit contra te in testimo-
nium. Omnia igitur hec erant testimonia: 2. erant in arca vt indu-
ctus fuit. Sed hic non accipit testimonium pro aliquo alio nisi p.
tabulis. De mana qd non intelligat p. qz istud testimonium
qd hic dicitur fuit positum immediate in arca vt facta fuit 2. anteq̃
erigeretur tabernaculum: vel cum erigebatur tabernaculum: sed ma-
na non fuit tunc positum in arca: ergo non intelligit hic de testi-
monio qd est mana. antecedens p. qz mana fuit positum quan-
do aaron erat sacerdos. nā ipse illud posuit intrans coram domi-
no ad ponendum vt p. supra. 1. 6. c. cum dicitur. sume vas vnum 2.
mitte ibi mana quam potest capere gomor ad seruandum in ge-
nerationes vestras: posuitqz illud aaron in tabernaculo reseruauit
dum. sed aaron nondū intrabat in sancta sanctorum quousqz fuit
sacerdos ministrans. sed ad hoc non habuit potestatem donec fuit
ritus cōsecrationis per dies cōsumatus septē: ergo non fuit po-
situm mana in arca in vna aurea vsqz aliquot dies post erectio-
nem tabernaculi. sed istud testimonium de quo hic dicitur erat positum

quando erectum fuit tabernaculum: vel tunc positum est. ergo non est
hoc intelligendum de mana. Item qz aaron posuit mana in
arca vt p. supra. 1. 6. c. cum dicitur. posuitqz illud aaron coram domi-
no reseruandum. istud aut testimonium qd hic ponit posuit in
arca moyses vt p. in lra. ergo non erat idē. De testimonio qd
erat virga aaron que fronduit intelligi non potest. quod p. dupli-
citer. Primo qz istud testimonium de quo hic dicitur posuit fuit
quando erigebatur tabernaculum: vt cognoscit ex lra. virga aut
aaron fuit posita in arca post erectionem tabernaculi: ita qd iam
videbatur erectum tabernaculum ex aliquot diebus. ergo non est
istud testimonium virga. antecedens p. qz virga posita fuerit in
arca post erectionem tabernaculi: qz dicitur Num. 17. c. refer virgam
aaron in tabernaculum testimonij vt seruet ibi in signum rebel-
lium filiorum israel. ergo non fuit ista virga testimonium qd moyses
dicitur posuisse in arca. Item scdm non potest hoc stare: qz qñ
ista virga fuit posita in arca aaron erat sacerdos: 2. qñ positum
fuit in arca testimonium de quo hic agit aaron non erat sacerdos:
ergo non fuit idē testimonium hoc qd hic dicitur: 2. virga aaron. P.
vtraque p. antecedētis. p. 1. qz qñ positum fuit istud testimonium
de quo hic dicitur in arca aaron non erat sacerdos: qz aaron non fuit
sacerdos vsqz post expletum ritum cōsecrationis qui per septē
dies celebrabatur: 2. tamē istud testimonium de quo hic dicitur fuit po-
situm in arca ante tps illud: qz fuit positum in ipsa erectione taber-
naculi vt supra apparuit. Scdm pars antecedētis. i. qz aaron erat
sacerdos qñ virga posita fuit in arca. qd p. ex his que hñt Num.
1. 6. et. 17. c. nā chore qd erat de leuitis 2. dauid 2. abyron 2. multi
alii cū eis insurrexerunt in moysen 2. aaron vt tollerent pro se
sacerdotium aaron vt apparet Num. 1. 6. c. deinde facta punitione
in transgressores mandauit deus vt adducerent virge singule
pro singulis tribubus: 2. aaron attulit pro se 2. tota tribu Leui. se-
cit autē deus vt virga aaron que sicca erat frondes 2. fructus
emitteret. Et sic determinauit dñs vt virga aaron maneret coram
domino. i. in arca ad determinandum litigia super quonem hanc
de obtentu sacerdotij. erat igitur tunc aaron sacerdos: qz alio non
insurrexisset totus cetus illos conspiratores pro sacerdotio con-
tra aaron. ergo non erat testimonium qd ponit hic virga. De
testimonio aut qd erat liber Deuteronomius 2. positum fuit in
arca non intelligit hoc qd dicitur. 2. hoc p. duo. Primo qz
istud testimonium qd hic ponitur fuit positum in arca per manum
moysi cū dicitur. posuit 2. testimonium in arca. i. moyses de quo erat
totus cōtextus lre. sed liber Deuteronomius non fuit positus in
arca per manum moysi: sed per leuitas qui portabant arcam: ergo
non fuit hoc testimonium Deuteronomius. p. antecedens Deut.
3. 1. c. cum dicitur. postquam ergo scripsit moyses verba legis huius in
volumine atqz cōpleuit: precepit leuitis qui portabant arcam fe-
deris dñi dicens. tollite librum istum 2. ponite eum in latere arce 2c.
posuerunt ergo leuite 2. non moyses. Scdm qz istud testimo-
nium de quo hic dicitur fuit positum in arca: sed Deuteronomius non
fuit positus in arca: sed in latere arce: ergo non erat istud testi-
monium Deuteronomius. prima p. antecedētis p. in lra: qz dicitur
posuitqz illud moyses in arca. de Deuteronomio qd fuerit posi-
tus in latere arce h. Deut. 3. 1. c. cum dicitur. tollite librum istum: 2. po-
nite eum in latere arce. Et si dicat qd idē sit esse in arca 2. in la-
tere arce: ideo qd Deuteronomius sit in latere arce: 2. in arca.
Respondet qd non est idē: qz apostolus ad Hebr. 9. c. enu-
merat oia que erant in arca: 2. dicit nihil fuisse in arca preter ta-
bulas 2. mana 2. vnam 2. virga aaron que fronduit. de Deute-
ronomio nihil dicitur: ergo non fuit in arca: sed in latere arce.
Item p. hoc qz istud testimonium qd hic dicitur positum fuit in arca
qñ erectum fuit tabernaculum. i. anno. 2. ab exitu de egypto vt p.
hic. Testimonium aut qd est Deuteronomius non fuit positum in
arca vsqz ad finē anni. 40. ab exitu de egypto. i. qñ mori vole-
bat moyses: qd erat in mense vndecimo anni. 40. vt p. Deute-
ronomij. 3. 1. c. 2. p. ex p. cessu totius libri Deuteronomij. Qz oia
fecit 2. dixit moyses anno. 40. ab exitu de egypto mense vndeci-
mo primo die mensis vt p. Deut. 1. c. in principio. fuit igitur po-
sitio istius testimonij in arca de quo hic dicitur annis. 39. anteq̃ po-
neret Deuteronomius in latere arce. Concludendum igitur est de
oibus qd nihil posuit moyses in arca nunc qñ posuit istud testi-
monium de quo hic dicitur nisi tabulas. (Posuitqz testimonium in ar-
ca). Ista est arca quā fecit bealeel: qz ista sola fuit recodita in
tra sancta sanctorum: 2. nunq̃ fuerunt tabule in aliqua alia arca
priusq̃ in ista posite sunt. Ra. fa. vult qd fuerint in alia
arca anteq̃ ponerentur in ista: 2. postq̃ facta fuit ista arca educte
sunt de alia arca 2. posite sunt in ista. Et rō huius vult esse: qz
moyses ascendit in montē pro tabulis scdm: 2. descendit cū eis
septem

B
Scdm.

Q. nō i-
telligat
de virga
Aaron.
Rō p. 1a

Scdm.

Q. non
possit in-
telligi p.
librum
Deut.
Rō p. 1a

Scdm.

Ratio q̃
dam.
Cōfuta.

Tertia.

Qd.
7.

In tabu-
le legis
fuerit in
aliq̃ alia
arca ab
arca testi-
moni.
Ra. fa. sic.
Rō p. 1a

Q. nō pot
telligi ista
lra de ma-
na.
Rō prima.

Qd. 6.

Der testi-
monij q̃
tuor itelli-
gi pnt. p. i-
mū tabule
legis dñi
testimonij
Scdm mā-
na.

Tertiu vir-
ga Aaron.

Quartu li-
ber Deut.

Ecdā.

Do. Inia:

Rñ. ad
pmā rō-
nem.Ad secū
dā rōnē.

+

B

+

+

+

+

+

+

+

+

+

septem mēfibz anteq̃ tabernaculū fieret totaliter vt pbauim⁹
pcedenti. c. Ergo in istis septē mēfibz fuerūt in aliqua arca de
qua educerent ad ponendū in illa quā fecit beseleel. C. Itē vñ
hoc innui ex lra Deuter. 10. c. cū dicit. feci arcam de lignis se-
tibz: canq; dolasset duas tabulas 2c. et segtur. reuersusq; de
monte posui eas in arca quā fecerā. 2 sic innui ex ordine lre q
pus fecisset arcā p 10 tabulis q̃ tabulas dolasset. sed tabule do-
late sunt in qnto mēse anni pmi vt pbauimus pcedēti. ca. ergo
arca facta fuit ante illud tempus. sed in arca quā fecit beseleel
nō fuerūt posite donec fuit pncipiū scōi anni exit⁹ de egypto. q̃
in alia arca fuerūt pus. C. Ad hoc rñdetur q̃ tabule nūq̃ fue-
runt in aliqua arca ante arcā istam quā fecit beseleel. sed in to-
to tēpore postq̃ descendit moyses de mōte portās eas: vsq; ad
tēptis quo facte sunt tabule fuerūt in aliquo alio loco honesto
recōdite. deinde facta arca ista posite sunt in ea. C. Et cū argui-
tur de lra Deuter. 10. c. Rñdetur q̃ illa arca de qua ibi dī fuit
arca quā fecit beseleel: in quā moyses posuit tabulas: 2 de qua
dicit hic. 2 p ex lra eadez: q̃ dicit. reuersusq; de mōte: descen-
di 2 posui tabulas in arca quā fecerā: que bucuq; ibi sunt. sed
manifestū est q̃ qñ moyses ista loquebat. s. in anno. 40. ab exi-
tu de egypto qñ moritur⁹ erat: nō erant tabule in alia arca: nisi
in arca quā fecit beseleel: q̃ postq̃ in ea posite sūt nūq̃ fuerūt
extracte. potissime cū non possent esse in loco honorabiliori q̃
in arca illa habēte coopertoriū totū aureū 2 cherubim aureos
sup̃e. q̃ ista fuit arca in qua pmo lra eaz posita refert. C. Et cū
obijciat quia in pmo lre dicit q̃ fecit arcā de lignis sebtim 2 do-
lauit tabulas: ita q̃ pus fecerit arcam q̃ dolauerit tabulas nō
valet: q̃ est anticipat⁹ ordo: sicut solet lepe i sacra scriptura: q̃
pus dolauit tabulas q̃ saceret arcā: q̃ arca posita facta fuit p
beseleel vt p 3 ex dictis in. c. pcedenti. 2 necium est itelligi de il-
la arca sicut hic iductū est. (Subditis lra vectib⁹). i. posuit ve-
ctes in arca. erat istī vectes quedā ligna lōga que mittebant p
anulos aureos exītes in laterib⁹ arce vt posset portari arca in
bis vectib⁹. 2 dī hic. (Subditis lra vectib⁹). Non q̃ vectes
ponerent subtus arcā. s. in pte inferiori arce: q̃ ibi nihil p̃fice-
rent vectes. sed ponebant circa sūmitatē arce. s. apud cooperto-
riū arce siue p̃pitiatoriū. dicit tñ q̃ erant. j. respectu p̃pitiatoriū
2 cherubim q̃ erat sup̃a vt p 3 immediate cum dicit. Et ozaculū
desup. i. q̃ sup̃ vectes erat ozaculū. (Et ozaculū desup). Vocat
ozaculū coopertoriū aureū super arcā: q̃ alio nomine vocatur
p̃pitiatoriū: q̃ deus in ipso loco exītes p̃pitiabat peccatis to-
tius populi. vel q̃ in die p̃pitationis siue expiationis qñ sacer-
dos magn⁹ intrabat ad sancta scōz ad petendū remissionem
peccatorū populi: aspergebat sanguinē contra illam tabulā au-
reā que p̃pitiatoriū dicit a p̃pitiando. vel a die p̃pitiatiōis p̃-
pitiatoriū dictū est. Vocat alio noie ozaculū ab ozādo: q̃ de⁹
exītebat ibi 2 veniebat ad ozandū corā eo. nam sacerdos cum
intrabat in sancta scōzum: coram illo p̃pitiatorio ozabat deum.
hoc ozaculū desup sup arcā ponebat: cum eēt coopertoriū arce
vt p 3. s. 2. c. vbi dicit q̃ p̃pitiatoriū siue ozaculū erat quo ope-
riēda erat arca. (Lūq; itulisset arcā in tabnaculū). Primo sta-
uit tabernaculū. deinde intulit arcā in illud. i. posuit illā intus:
q̃ arca 2 oīa supellectilia scūarij posita sunt postq̃ tabernacu-
lum collocatū est. Et primū q̃ posuit fuit intra scūariū fuit ar-
ca. cūus cā sup̃a posita fuit. (Appendit ante eā velum). Pri-
mo posuit colūnas q̃ poneret velū: sed ante vtrūq; posuit arcā
in pte interiori: 2 illa collocata fuit colūnas ante eā: 2 ante co-
lūnas appēdit velum de capitib⁹ colūnarū: vt esset distinctio il-
la dom⁹ que dicit scā scōzum a domo exteriori que vocabatur
scūarium: 2 ne posset videri arca ab oībus sacerdotib⁹ intrāti-
tibus in scūarium. (Ut expleret oīi iussione). i. hoc fecit vt cō-
pleret mandatum dei: q̃ deus mādauerat ei sic facere vt p 3. s.
2 6. c. (Posuit 2 mensā). s. mensā p̃positionis in qua erat pa-
nes. sicut. j. dicit. (In tabernaculū testimonij). i. intra taberna-
culū testimonij). q. d. non erat in pte interiori. s. itra velum vbi
ponebat arca: sed erat in pte exteriori tabernaculi. (Ad plagā
septentrionalē). i. contra septētrionē. plaga signat hic regionē
vt cōiter accipit in sacra scriptura. Qñ aut in pte ista ponebat
magis q̃ in aliqua alia dictū fuit sup̃a. 2 6. ca. (Extra velū). s.
extra velū q̃ oppandit ad tegendū atq; distinguendū scā scō-
rum. (Ordinatis coram p̃pōnis panes). i. ordinauit panes sup
mensā. s. posuit sex panes in vno ordine lineali 5 istos: ita vt
vnius panis opponeret alteri panis: 2 alius alij: 2 sic de oībus. 2
2 nō esset maior linea que cōtinebat sex panes q̃ que cōtinebat
alios sex. 2 hoc est q̃ dī Leni. 2 4. c. accipies quocq; similia 2 co-
ques ex ea. 1 2. panes: q̃ singuli habebūt duas decimas: quoz;

senos altrinfec⁹ super mensā purissimā coram dño statues. oī
cun⁹ seni positi: q̃ senus a. um. ordinet den. vat. 2 erat altrinfec-
tus. i. sex 5 alios sex. sed cū dicit. ordinatis corā p̃pōnis panib⁹.
C. Querit ly corā ad quid referat. Uidet⁹ enī q̃ s. lra
referat ad mensā: q̃ immediate sup̃a dicebat q̃ posuit mēfā
in tabernaculū testimonij ad plagā septentrionalē extra velū
ordinatis corā p̃pōnis panib⁹. C. Sed dī est q̃ nō referat ad
mēfā: q̃ non ponebant panes coram mēfā: sed sup̃ mensā.
sed oīm q̃ referebat ad velum scā scōzum. s. q̃ isti panes erāt
ordinati 5 velū: q̃ erat mēfā posita ante velū: 2 sic panes respi-
ciebāt velū. (Sicut p̃ceperat dñs moysi). i. istud factū fuit: q̃
sic mādauit moysi facere. (Posuit 2 cādelabzū). C. Hoc
erat de p̃ncipalib⁹ supellectilib⁹ scūarij. erat cādelabzū istū solū
in toto scūario: q̃ i scūario erāt tres vīstōnes. s. due lra tab⁹
naculū: 2 vna que erat atrij. Intra tabernaculū erat p̃ma vīsti-
ctio sanctū sanctorū: q̃ dīstinguebat per q̃tuor colūnas: 2 ve-
lum q̃ ante eas oppandebat a reliqua pte scūarij. in hac autē
vīstōne non erat aliquod lumē: imo deus volebat q̃ esset val-
de obscur⁹: vt nihil ibi exītes videri posset. Et hoc q̃ iter alas
duozū cherubim erat angelus dei loquēs desuper p̃pitiatoriū
sacerdoti introeīti. 2 q̃ locutio nō poterat fieri nisi p̃ organa:
assembat corpus aerēū densum q̃ vīibile erat: si lux eēt oī-
ponēs medium ad hoc q̃ spēs vīibiles imutare possent poten-
tiam susceptiua: q̃ sacerdos introeīs non erat dign⁹ videre h.
C. Et ista erat cā quare deus mādauit moysi Leui. 16. c. q̃
sacerdos magn⁹ deberet ingredi solum semel per annū in scā
sanctorū in festo p̃pitationis ferens secū sanguinē ad expia-
dum: q̃ portaret vnum vas bñs prunas 2 iponeret thymiana
vt vapor inde ascendēs operiret p̃pitiatoriū: 2 nihil videret
sacerdos ne morerē. ergo de hac parte siue vīstictiōe scūarij
positū est q̃ non oēbat ibi poni lumē. C. Scda vīstictio erat
post istam intra tabernaculū. s. pars exterior tabernaculi q̃ vo-
cabatur sanctū siue scūarium: 2 ista erat obscura q̃ erat vñdi-
q; clausa. 2 q̃ in hac nō erat aliqd q̃ necium esset celari: cum
non appareret aliqua vīstio ponebat lumē: 2 istud lumē erat in
illo vñico cādelabzū q̃ habebat septē lucernas. s. vñaz magnā
in bastili: 2 sex in capitib⁹ sex calamozū vt p 3 sup̃a. 2 5. c. istud
illuminabat totam dom⁹ partē que vocabat⁹ sanctū: que cōtine-
bat in lōgitudine cubitos. 20. in latitudine vero decē vt als p̃-
batum est: et satis in dictis nostris. s. 2 6. c. C. Erat tertia vīsti-
ctio scūarij extra tabernaculū: est q̃ vocabat⁹ atrij. 2 ista nō ha-
bebat aliquā lucernā vel cādelabzū: q̃ non idigebat aliquo lu-
mine cum esset satis clarū: q̃ non habebat tectū aliqd: sed solū
erant in circuitu erecte colūne cubitozū quinq; tota ergo lux so-
lis per diem illuminabat nullo iteriecto ipedimēto totum spa-
tij atrij. Erat ergo in toto tabernaculo solū vñum cādelabzū: 2
hoc in scda vīstictiōe tabernaculi. (E regione mense). i. oīa
mēfā. e est p̃positio 2 signat ex. s. habitudinē locale. i. cōmuni-
ter regio signat aliquam ptem p̃positiōis. s. quēcūq; locū: 2 euz
iunguntur iste due vīstictiōes. s. ista p̃positio e 2 iste ablati⁹ re-
gione signant e⁹ vel a fronte. Erat ergo cādelabzū e regione
mense. i. oīa mēfā: quia mensa erat in latere septētrionali vt
patuit sup̃a. 2 cādelabzū erat in parte meridiana. (In parte
australi). i. ad partē meridianā. 2 nominal⁹ hic ista pars a ven-
to flāte ab illa parte mūdī q̃ auster dicit. quare autē in illa pte
potius q̃ in alia tabernaculi poneret cādelabzū sup̃a. 2 5. c. oī-
ctum est. (Locatisq; per ordinē lucernis). Lucerne erāt qdam
vasa continentia oleum in sūmitatib⁹ calamozū 2 bastilis fixa
aut de ipso cādelabzū pductiliter facta. Et iste lucerne erāt lo-
cate per ordinē: q̃ erant fm ordinē calamozū situate. (Juxta
p̃cepta dñi). Oīa ista deus p̃cepit oīis formā moysi 2 ostēdens
ei exēplar ad agendū: 2 mādās iuxta illud exēplar debere fie-
ri vt p 3 sup̃a. 2 5. c. (Posuit 2 altare aureū). Vocat altare au-
reum altare thymiamatiū. erāt enim duo altaria. vñuz. s. altare
holocaustozū in quo oīa sacrificia cremabantur: 2 aliud altare
thymiamatiū in quo adolebat thymiana. 2 istud in quo adole-
batur thymiana vocabat⁹ aureum: quia erat totum opertū au-
reis laminis: 3 materia eius eēt ligna sebtim vt patet. s. 30. c.
(Sub tecto testimonij). i. sub tecto tabernaculi: q̃ erat intra ta-
bernaculū istud altare. aliud autem erat extra tabernaculū. s. in
atrio eius. dicit hic testimonij. i. tabernaculū testimonij: q̃ testi-
monij q̃ erant tabule non habebant tectū: sed tabernaculū in
quo erat testimonij habebat tectū. s. cortinas tegentes taberna-
culum: 2 desuper tria operimēta. s. saga cilicina 2 pelles arietoz
rubricate: 2 pelles hyacinthine. (Cōtra velum). Qñ oppandit⁹
tur ante sancta scōzum. (Et adolebit super eum incensum). Dñs

Exodus * Abulenſis.

I

Ly corā
i ista lra re-
feratur ad
mensam.
Rō q̃ sic.
Doct. Inia.

26.8.

3
Tres vīstō-
nes erāt in
scūario.
Prima.

2. vīstictio.

3. vīstictio.

+

+

+

+

+

+

+

+

+

mandauit fieri altare istud ad adolendum thymiamam: et adole-
ri debebat thymiamam per singulas dies in auroza quoniam incende-
bant candelas. et hoc faciebat aaron et filij eius. de aaron p. 3. s.
30. c. de filijs eius b. supra. 2. 7. c. quoniam isti nondum erant conse-
crati moyses incendebat eas: et faciebat sacrificia: et omnes alios ri-
tus sacerdotales. cum vero consecratus fuit aaron et filij eius ipsi se-
cerunt ista sicut iusserat dominus. moyses igitur primo adoleuit. i. cre-
mauit incensum super altare thymiamatum quod aaron et filij eius. et
de hoc dicitur hic quod adoleuit super eo. i. in eo incensum. vocatur
istud incensum aromaticum: quod erat factum de aromatibus. i. de qui-
busdam speciebus que vocantur aromata. nam istud incensum erat
thymiamam: et erat confectum ex multis speciebus opere pigmenta-
rii vt p. 3. s. 30. c. inter quas species potissime vocabantur aroma-
ta. (Sicut iusserat dominus). Hic ponitur ad abbreviandum. quod supra.
30. c. fuerat datum mandatum per extensum de compositione huius
thymiamatis: et de ritu obseruationis circa illud. vt ergo non co-
gatur moyses iterum repetere hic illa esse facta que precipiebantur
ibi facienda: posuit quandam clausulam per quam intelligeret
omnia alia esse facta. cum dicitur. sicut iusserat dominus. i. ita facta fue-
runt omnia sicut mandauerat dominus. sed dominus mandauit illa per ex-
tensum supra. 30. c. ergo sic compluit moyses. (Posuit et tentori-
um in introitu tabernaculi). Posuit omnibus suppellectilibus in ta-
bernaculo: hic claudis ipsum tabernaculum. Erat enim vnus latus
tabernaculi quod tabulas clauderes non habebat: sed ponebantur
quique colune in latere illo: et ante illas pedebat tentorium teges totum
illud latius. et vocat illud latius introitus tabernaculi: quod pillos solu
itroibat ad tabernaculum ceteris manentibus clausis. et iste introitus
claudebatur tentorio quod moueri poterat cum vellent sacerdotes
intrare. (Et altare holocausti). Istud erat secundum altare in quo
offerebantur holocausta. de cuius fabricacione dictum fuit supra.
2. 7. c. (In vestibulo testimonij). i. in introitu siue apud introi-
tum tabernaculi testimonij. i. extra tabernaculum ad omniam alte-
rius altaris thymiamatum quod ponebatur intra sanctuarii ta-
bernaculi. i. contra velum vt supra dictum fuit. vestibulum si-
gnat introitum domus. et ponitur aliquando vestibulum pro ostio.
interdum ponitur vestibulum pro spatio apud portam alicuius do-
mum quod regis aliquo tecto pendente extra parietes domus: vt co-
muniter fit in domibus. Primo modo non accipitur vestibulum
hic: quia non est verum quod altare holocaustorum esset in vestibulo.
i. in introitu tabernaculi: quia tunc semper esset apertum ostium
tabernaculi: et ignis existens in altari cremaret sanctuarii taber-
naculi: et fumus omnia introitus obscuraret. Item non potest sic po-
ni: quia ista istius. c. repugnat ponens altare holocaustorum extra
tabernaculum vt p. 3. supra. cum dicitur. labrum inter altare et taber-
naculum: quod implebis aqua. necessarium est igitur quod accipias secun-
do modo pro aliquo spatio quod est ante ostium. et sic verum est
quod in quodam spatio quod erat ante tabernaculi introitum lo-
cabatur altare holocaustorum. (In vestibulo testimonij). i. in
vestibulo tabernaculi testimonij: quod testimonium. i. tabule que
vocantur testimonium non habebat vestibulum aut introitum: sed ta-
bernaculum in quo erant tabule. (Offerens in eo holocaustum).
Hoc fuit primo in consecratione aaron et filiorum eius: quod immedia-
te vt erectum fuit tabernaculum subsecuta fuit consecratio ista sa-
cerdotum: in qua multa sacrificia facta sunt vt p. 3. supra. 2. 9. ca.
vbi ponitur ritus qui tunc fuit obseruatus? 2. Leui. 8. c. holocau-
stum fuit oblatum per moysen: tam ad honorem et ritum conse-
cracionis sacerdotum quam ad ritum iugis sacrificij vt p. 3. Leui. 8. c.
quia sacrificia quotidiana non computabantur in sacrificijs. p.
consecratione sacerdotum vt patet cum dicitur. absque ritu iugis
sacrificij siue matutini et vespertini sacrificij. (Et sacrificia). Ista
erant duplicia: quia quedam pro peccato et quedam pacifica. vtra-
que enim in solennitate consecracionis oblata sunt vt patet supra.
2. 9. c. (Que dominus iperauerat). Ibi enim deus mandauit quod
obseruari deberet in ritu sacrificiorum: et in tota consecratione
sacerdotum. (Labrum quoque statuit inter tabernaculum testi-
monij et altare). Labrum enim erat vas continens aquam vt
lauaretur ibi ministraturi sacerdotes. istud fuit positum in atrio.
et fuit apud tabernaculi introitum: et magis coniunctum erat taber-
naculum quam altare: quia erat inter tabernaculum et altare vt di-
citur littera. Erat autem apud altare. i. apud altare holocaustorum:
quia aliud erat intra tabernaculum contra velum. (Implens il-
lud aqua). Quia erat futura imediate ministratio: quia sacer-
dotes consecrati erant. Et ad hoc primo lauare debebant manus
vt p. 3. supra in principio cum dicitur. applicabis auro et filios eius
ad fores tabernaculi: et lotos aqua indues sanctis vestibus. Et
subditur hic imediate ministratio ad quam proficiebat aqua

labri enei cuius dicitur. (Laueruntque moyses et aaron et filij eius
manus suas et pedes). Moyses lauabat manus et pedes: quia
ipse ministraturus erat in consecratione sacerdotum: quod tunc
nullus alius sacerdos erat. aaron lauabat manus et pedes: quia
induendus erat sacras vestes: et suscepturus consecrationem.
filij eius similiter induendi erant vestes: minorum sacerdotum. et
conformiter consecrati: id est lauare debebant manus suas ac pedes.
Quare ministraturi in veteri testamento lauabant manus et
pedes: et non alia membra.

Quare magis lauantur iste partes corporis quam alie.

Respondeatur quod causa est du-
plex: scilicet litteralis et secundum significationem. Causa litteralis cui
dens est: quia decentissimum est vt ministri qui res sacras tan-
gunt toto corpore mundi sint. quia sicut in animalibus: ita et in
corporibus proportionaliter mundicia erigitur ministrorum.
et quia in his duabus partibus corporis: scilicet in manibus et
pedibus immundicia potissime contrahitur: ideo in his lotio fa-
cienda est. manus namque ad contrahendum omnes res appli-
cantur cum sint organum organorum vt patet in secundo de ani-
ma. ideo ex rerum impuritate immundiciam trahunt. pedes etiam
quia in puluere versantur inficiuntur et tote tibie: ideo hos lau-
uari decet. cetera autem corporis partes: quia vestibus con-
tecte sunt et vestibus banais non applicantur: lauare non oportet.
Et si forte arguas de immundicia seminali per quam par-
tes genitales et que vicina sunt per pollutionem vel alia inter-
dum inhoneste inficiuntur. Respondeatur quod ista immundicia
magna erat: et non solum repellebat a ministrando: sed etiam
ab accessu sanctuarii. et si aliquis sic pollutus accederet ad san-
ctuarium polluebat illud: et ipse erat iniquitatis reus vt patet
Leui. 15. et Numeri. 19. c. Sed quia immundicia seminalis fie-
bat multipliciter: erat multipliciter abluendum. nam quidam
polluebantur semine effuso per somnium nocturnum. Et isti i-
mundi erant donec lauerentur. Nam cum per noctem polluti
fuissemus semine: in auroza erant extra castra et lauabant ad ve-
speram carnem suam aqua: et post solis occasum redibant ad
castra. in die ergo in qua pollutio alicui sacerdoti accidisset mi-
nistrare non poterat. de hoc Deutero. 23. c. Alio modo pol-
luebatur aliquis semine per coitum: quia coibat cum aliqua fe-
mina. et quantum est ad contrahendam istam corporalem irregu-
laritatem: nihil magis erat quod coiret cum vxore quam cum aliqua
alia illicito coitu. et tunc erat iste pollutus et lauabit aqua totam
carnem suam atque erat immundus vsque ad solis occasum: vestes
quoque si quas habuerit cum effudit semen coitus: lauat aqua
et imunda erit vsque ad vespere: deinde mundus erit homo et ve-
stis. vt p. 3. Leui. 15. c. Aliam immundiciam seminalis erat: cum ho-
mo fluxum seminis inuoluntarius habet: quia per singula mo-
menta fluere non cessat: et beret partibus genitalibus atque cete-
ris vicinis concretus atque inspissatus sedus ille humor. et ista ma-
gna immundicia est: quia non solum iste homo in se immundus est:
sed etiam omnia que tangit inquinata sunt vt patet Leui. 15. c.
et iste semper erat ab alijs segregatus donec curaretur a mor-
bo suo. cuius vero mundatus esset computabat septem dies post
purificationem suam: et in die octauo offerebat sacerdotibus
pro se duos pullos columbe vt ex eis fieret sacrificium vt pa-
tet in preallegato. cap. et sic mundus erat. Cum igitur sacerdos
aliquis tenebatur aliqua istarum immundiciarum non pote-
rat ministrare nec accedere ad sanctuarium: ideo presupponi-
tur quod volens accedere ad ministrandum mundus esse debet
omnibus his. Cum vero manus et pedes lauat: hoc est ad ab-
stergendum maculas communes que non inducebant aliquam
irregularitatem excludentem ab accessu sanctuarii vel mini-
stratione. Causa secunda que erat secundum significationem: hoc
est: scilicet quod mundicia exterior attestatur mundiciam interio-
rem: quia proportionaliter se habent. Et quia interior mundi-
cia in duobus est: condecet in parte exteriori in duobus esse mu-
diciam. actus namque nostri et nostri tunc perfecte mundi su-
mus cum in nobis affectiones et operationes munde sunt. ita
autem signantur per manus et pedes. Manus namque sunt
maxime operative inter omnia alia organa: ideo Aristoteles in se-
cundo de anima vocat eas organum. per nostras igitur opera-
tiones manus lote signant. quare in sacerdotibus in quibus a-
ctionum puritas super omnes alios lucere debet: manus lotas
esse necessarius est. Pedes affectiones notant: quia sicut in
aliquid pedibus tendimus: ita affectionibus ad bona vel ma-
la properamus. Tunc ergo pedes nostri mundi sunt cum affe-
ctiones nostras sine omni sece terrene sordis incoquinatas
obseruamus.

Vestibulum
quid.

Ratio.
i. ca.

Obo.

Ratio.

Multiplex im-
mundicia
semialis
erat apud
hebreos.

Prima.

Secunda.

Tertia.

B

La scda.

Ultim⁹
gradus
mundicie
cum affe-
ctione 2
actione
bois mū
de sunt.

†

†

†

D

†

†

obseruamus. Et iste est vltimus 2 maximus gradus mundicie: cum non solum actiones sed affectiones emundamus. Sic dicebat saluator noster christus Iesus Joan. 13. c. cum petrus petiisset lauari manus 2 caput. qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus. quasi di. mundicia est in operationibus: sed isti q ad hanc operationem perueniunt puritate: adhuc aliquas affectiones imundas habent terrene labis puluere ingnatas. ideo indiget vt pedes lauet istam abstergerendo labem. perfecta ergo mundicia in manibus 2 pedibus est: cum vtrunq lotum est. (Cum ingrederentur tectum federis). i. quando intrabant ad ministrandum in tabernaculo. non est autem intelligendum q omnes isti simul ad tabernaculum intrauerint: qz quando intrauerunt ad tabernaculum: intrabant ad ministrandum in eo: sed non intrauerunt omnes isti simul ad ministrandum: quia primo intrauit moyses anteq isti eēnt consecrati in sacerdotes: 2 adoleuit incensuz in altare thymiamatis 2 incēdit lucernas: 2 orauit ista ministratio moysi ouz consecrati sunt sacerdotes in illis septe diebus: qz tunc ipsi nō ministrabāt sed moyses omnia faciebat vt apparet supra. 2. 9. 2 Leui. 8. c. in die octauo cum completū esset tempus consecrationis eorum: inceperunt ministrare vt patet Leui. 9. c. cum dicitur. facta autē octaua die: vocauit moyses aaron 2 filios eius ac maiores natu israel: dixitq ad aaron: tolle vitulum de armēto 2 c. si enim tota littera. ca. eiusdem respiciat: satis apparet q tunc nouiter aaron 2 filij eius inceperunt ministrare: quia oaf eis regula ministrandi tanq ministrare nescientib⁹. Item qz tunc vocatus fuit totus israel ad videndū nouiter ministrare aaron 2 filios eius. qd non esset si iam alijs diebus ministrassent. sicut nunc quando aliquis nouiter missam celebrat: veniūt multi ad honorandū festiuitatem illam. Item quia in eadez die nadab 2 abiu tanq nescientes ministrare: cum intrare deberent ad ministrandū super altare thymiamatis vt ponerent thymiam super altare 2 accipere deberent de igne q erat super altare holocaustozū: sumpserūt ignem alienū: vnde ignis egresus a domino de altari holocaustozū vocauit eos vt patet Leui. 10. c. continuata littera. c. 9. in septem ergo diebus precedentibus: solus moyses intrabat in tabernaculum: qz ipse solus ministrabat: sed in octauo die quando iam erat completa cōsecratio: inceperunt ministrare aaron 2 filij sui: 2 tunc inchoauerūt introire in tabernaculū ad incendendū lucernas 2 cremandū thymiam. (Cum ingrederent tectū federis). i. cum ingrederentur tabernaculū federis. Aliquādo vocatur tabernaculum federis: 2 aliquādo tabernaculū testimonij. et vtraqz denominatio fit a tabulis lapideis decalogū continētibus que intra tabernaculū illud in arca continebantur. vocantur autem ille tabule fedus. i. pactum: quia in illis continebant omnia precepta que pepigerat israel cuz deo obseruare. vocantur tabule ille testimonium: qz ipse seruabant in testimonij contra israelitas si negarent legem datam a deo. vel negarent aliqd de illis pceptis: ideo tātū erat vocare illud tabernaculū federis vel testimonij: sicut vocare tabernaculū duarum tabularum decalogi. (Et accederēt ad altare). i. ad altare holocaustozū. non enī potest hic intelligi de altari thymiamatū: quia tunc non oporteret iterari cum dicit. 2 accederent ad altare. naz dicendo cum ingrederentur tectum federis sufficienter intelligebat q accederent ad altare thymiamatū: qd erat intra tabernaculū. ergo si pro illo intelligeret non replicaretur 2 accederent ad altare. s3 replicatur. ergo non potest intelligi de illo altari: sed de altari holocaustozum quod nō erat intra tabernaculum. Et patet etiam fundamentum huius: quia non solum erat necessarium lauare manus 2 pedes ad ministrandum intra sanctuarium: s3 etiam ad ministrandū in altari holocaustozum quod erat extra: quia ibi erat vna de potissimis ministracionibus. sed ponēdo q intelligeretur hic altare pro altare thymiamatū: non varetur q oportet lauari manus 2 pedes quando accedere deberent ministrantes ad altare holocaustozum. 2 sic regula hic posita nō esset completa. dādo autē q intelligatur altare istud pro altari holocaustozum erit perfecta regula: quia non oportet sacerdotem lauari manus 2 pedes nisi quādo accesserint ad loca que ponuntur hic. i. cum intrauerint in tabernaculum: vel cum accesserint ad altare holocaustozum. non sunt enim alia loca in quibus fieri oporteat administrationes sanctuarij: nisi ista que hic nominantur. Ergo ad hec sola manus lauari oportet. (Sicut pcepit dominus). i. q ideo isti lauerunt manus quando accedebant ad ministrandū ad prenomina loca: quia dominus mandauerat. mandatum istud de lauando habuit

fuit supra. 2. 9. c. et 30. c. (Erexit 2 atrium). Id est erexit columnas 2 tentoria atrij. accipitur dupliciter atrium. Vno modo accipitur pro spatio in circuitu tabernaculi circumdato. 4. lateribus. quorum duo: scilicet meridionale 2 septentrionale erāt cubitorum centum: orientale 2 occidentale erant cubitorum quinquaginta. 2 isto modo accipitur supra cum dicitur. et circumdabis atrium tentorijs. manifestum est q non potest ibi accipi atrium pro tentorijs: sed pro spatio intercepto inter tentoria circumdantia: als nō diceretur atrium circumdari tentorijs. Alio modo accipitur atrium pro circundatione tentoziorum. i. pro ipsis tentorijs positīs in circuitu 2 columnis non considerando spatium intermedium. 2 isto modo accipitur hic cum dicitur. 2 erexit atrium per gyrum: id est erexit columnas 2 tentoria. Nam accipiendo pro spatio intercepto inter columnas 2 tentoria: non est verum q erigeretur atrium: quia impossibile erat erigi. s3 accipitur pro columnis 2 tentorijs: quia ista erecta sunt. (Per gyrum tabernaculi 2 altaris). i. q tentoria 2 colūne atrij erant in circuitu atrij: ideo enim vocabatur atrium tabernaculi. non tamen est intelligendum q illa tentoria atrij essent immediate apud tabernaculum: quia magnum spatium erat inter tabernaculum 2 atrij parietes. quod manifestatur ex continētia atrij 2 tabernaculi. nam tabernaculū in longitudine sua habebat cubitos triginta: scilicet in latere meridiano 2 totides in septentrionali: quia erant in quolibet istorum laterum tabule. 20. quarum quilibet habebat in latitudine cubitum 2 dimidium: qui simul efficiebantur cubiti triginta. in latitudine atrij erant cubiti decem. 2 patet hoc ex latere occidentali quod habebat tabulas octo: quarū sex faciebant nouem cubitos: 2 one alie parue faciebant vnum cubitum vt patet supra. 2. 6. c. atrij autem erat habens in longitudine cubitos centum vt patet supra. 2. 7. ca. quia mandauit deus poni in latere septentrionali tentoria cubitorum centum: 2 in latere meridiano totidem cubitorum tentoria. in latitudine vero continebat cubitos quinquaginta vt patet supra. 2. 7. ca. quia mandauit in latere occidentali poni tentoria cubitorū quinquaginta. supererat ergo latitudo atrij latitudinem tabernaculi cubitis quadraginta: 2 longitudo atrij longitudinem tabernaculi cubitis septuaginta. si ergo poneretur tabernaculum intra atrium fm equidistantiam vt quadratum minus in quadrato maiori: distabat quodlibet latus atrij longitudinis a quolibet latere longitudinis tabernaculi cubitis viginti. quod patet de quinquaginta: tollendo decem de medio: quia vtrinqz manebant viginti. si item consideremus latera latitudinis: distabit quodlibet latus latitudinis tabernaculi a quolibet opposito latere latitudinis atrij cubitis trigintaquinqz. Quod patet: quia cum inter latus orientale tabernaculi quod est latus latitudinis: 2 latus occidentale qd eodem modo est latus latitudinis: est distantia cubitorum triginta. i. tota longitudo tabernaculi vt supra declaratum est. ponantur ergo isti triginta cubiti tabernaculi: qui auferantur de medio centum cubitorū longitudinis atrij manebit in toto alio spatio quantitas cubitorum septuaginta. qui per equale diuidantur correspondebit cuilibet parti spatium cubitorū trigintaquinqz. ergo tātū distabit latus occidentale tabernaculi a latere occidentali atrij: 2 latus orientale atrij a latere orientali tabernaculi. patet igitur q non erat immediatū vallum atrij ad parietes tabernaculi. Cuius ratio erat: quia inter atrium 2 parietes tabernaculi esse debebat altare holocaustozum 2 labz 2 magnum spatium pro offerentibus vbi epularentur 2 coquerent sacrificiorum carnes. (Tabernaculi 2 altaris). Dicitur et q erat per gyrum altaris: quia altare holocaustozum erat extra tabernaculum 2 includebat intra atrium. Eodem modo dicendum erat de labro eneo: quia labrum eneu erat extra tabernaculum 2 erat intra atrium. sed non ponitur de eo: quia dicēdo q erat in gyro tabernaculi 2 altaris: necessario intelligit q erat in gyro labri enei: quia labrum eneu erat inter tabernaculum 2 altare vt patet supra in isto. c. ergo quicquid ambit tabernaculum 2 altare ambit labrum eneu. sicut quicquid continet in se circulum: continet in se centrum eius. (Ducto in circuitu eius tentorio). i. posito tentorio in circuitu atrij. Hic accipit alio modo atrium. i. pro toto spatio contento inter tabernaculum 2 columnas 2 tentoria columnarum. 2 in circuitu eius ducebatur: id est circundabatur tentoziorum. nam accipiendo pro illo circuitu atrij atrium sicut supra dicebatur: non recte diceretur q in circuitu eius ducebatur tentorium. vocatur tentoriū cortina facta de bysso rectora. 2 non erat tentorium vnum sed plura: quia in latere meridiano mandabat deus poni tentoria

cubitozum centum: et tentoria cubitozum totidem in septentrio-
nali: et in occidentali tentoria quinquaginta cubitozum. et in ori-
tali erant tentoria triplicia: scilicet quoddam ad extremitate co-
tra latus meridianum: et aliud contra latus septentrionale in
extremitate lateris eiusdem: et aliud tentorium in medio quod
erat alterius modi: scilicet de bysso et purpura et hyacintho coc-
coq; bis tincto. Vocatur tamen tentorium: quasi esset vnus: qz
contigebatur omnia tentoria: ita vt vnu viderentur. (Post-
q; cuncta). Hic ponitur tertiu: scilicet diuina approbatio. Ap-
probauit enim deus opus illud totum manifestando gloriam
suam in nube. sicut in sacrificijs dicitur q; quando fumus di-
recte eleuatur in celum q; deus approbabat sacrificium: ita
in nube replente tabernaculum. (Postq; cuncta perfecta sunt).
Idest postq; erectum fuit tabernaculum: et situata fuerunt om-
nia vt decebat: ita q; nihil maneret agendum. (Operuit nubes
tabernaculum testimonij). C. Nubes fuerit ista dubi-
tatur. Et forte dices q; ista erat columna nubis que dirige-
bat israelitas: quia non fit hic mentio de aliqua alia nube: et no
oportet poni pluralitatem sine necessitate. sed sufficit poni co-
lumnā nubis. ergo non oportet poni aliquā aliam nouā nubem.
C. Sed dici posset q; non erat ista nubes que dirigebat israe-
litas: quia illa vocatur columna nubis vt patet supra in multis
locis. hic autem non vocatur columna sed nubes. C. Respon-
detur q; ista fuit columna nubis que dirigebat israelitas. C. Et
quando obicitur q; illa vocabatur columna nubis: et ista vo-
catur nubes non valet: quia aliquando mutatur nomē. C. Et
patet q; necessario accipitur nubes pro illa que dirigebat eos
in via: quia immediate dicitur: scilicet. quando nubes taberna-
culum deserebat proficiscebantur filij israel per turmas suas:
si pendebat desuper manebant in eodem loco. C. Item pz hoc
quia supra. 13. c. vbi primo agitur mentio de ista nube. dicitur
q; erat columna nubis: et columna ignis. idem patet supra. 14.
ca. et eodem modo dicitur hic: scilicet. nubes quippe domini i-
cubabat per diem tabernaculo: et ignis in nocte videntibus fi-
lij israel. idem patet Numeri. 9. capi. vbi ponuntur eadem.
Et vocatur nubes ista que dirigebat et que manere faciebat is-
raelitas: et aliquando recedere faciebat cum ipsa mouebatur.
dicitur autē ista nubes operuisse tabernaculū: qz anteq; fieret
istud tabernaculum nubes erat super paruum tabernaculum
extra castra vt patet supra. 33. ca. cum dicitur. aspiciabant ter-
gum moysi donec ingrederetur tentorium: ingresso autem il-
lo tabernaculum federis descendebat columna nubis: et stabat
ad ostium: loquebaturq; cum moysi. Quando autem fuit com-
pletum sanctuarium et erectum: non fuit positus extra castra si-
cut tabernaculum paruum: sed erat intra castra. et nubes que
ante sedebat super tabernaculum paruum extra castra deseruit
illud: et venit ad tabernaculum federis et operuit illud: quia for-
te dilatata fuit columna nubis super totum tabernaculum: ita
vt haberet magis formam nubis q; columnę. et tunc non stetit
alta nubes super tabernaculum: quasi pendēs sicut postea erat.
sed applicatur extremitas nubis extremitati tecti tabernaculi.
et non solum super tectum: sed etiam in circuitu parietū taber-
naculi: als non diceretur Operire tabernaculū. (Et gloria dñi
impleuit illud). Vocatur gloria dñi ista nubes: que sicut supra
et in circuitu operiebat: ita intra replebat. Et vocat gloria dñi:
quia ista nubes monstrabat maiestatem dei: scilicet q; illa nu-
bes erat aliquid pertinet ad dei magnitudinem et bonorem:
sicut vestes pertinent ad alicuius apparatus et reuerentiā. di-
citur impleuisse tabernaculum gloria domini: quia totum spa-
cium interioris tabernaculi erat plenus nube. (Nec poterat moy-
ses ingredi tectum federis). C. Aliqui dicunt q; moyses
poterat intrare tabernaculum: quia illa nubes interioris exis-
tēs nihil impediēbat eum: quia lucida erat et videre poterat p. eaz
sed non poterat intrare: idest non audebat intrare propter re-
uerentiā dei: quia erat maiestas dei in nube. sicut cum fuit in
monte synai minans oues cum esset pastor: et vidit ardere ru-
bum et q; non combureretur: volensq; accedere dixit: vadam
et videbo visionem hanc magnā. et tunc p. bibitus fuit a deo in
rubeo dicente. cane ne appropies inquit hic: locus enim in quo
stas locus sanctus est. ita igitur cum vidit moyses nubem illā
non audebat moyses intrare. sic etiam factum fuit supra. 24. c.
cum ascendit moyses super montem synai: et in vertice eius
erat gloria domini in fumo et igne et magna nebula. accedens
autem moyses prope non ausus fuit ultra intrare: sed habita-
uit septem diebus ante illam nebulam: et in septimo die voca-
uit deus illum de medio nebule. C. Sed satis dicendum vide-

tur q; moyses non poterat intrare in tabernaculum federis: qz
illa nubes que operiebat tabernaculum et que replebat (l3 esset
lucida) tamen quia erat densa non erat transparens et visui pa-
rens: sicut nos sentimus in magna nebula. que iter dñi facit nos
non posse ultra eam videre: l3 ipsa in se obscura non fit: sed est
densa. nubes etiam interdum multe albe sunt et lucide. quia ta-
men dense sunt: non sunt diaphane: et tollunt nobis visum ce-
li. C. autem ista nubes ita esset densa satis arguitur: quia
intra eam loquebatur angelus loco dei: sicut patet supra. 33. c.
f. ingresso autem illo: idest moysi tabernaculum federis: descē-
debat columna nubis et stabat ad ostium: loquebaturq; cum
moysi cernentibus vniuersis. idē patet Numeri. 13. c. sed ad
istam locutionem necessarium erat formari ibi corpus habēs
organicaz modum: ad qd erat necessaria magna condensatio
nubis totius vt non videretur corpus multum condensatū ibi
ad formandum voces. Dicendum igitur ibi nubem illam mul-
tum esse densam: ita vt nō esset visui transparens: nec moyses
potuerit videre aliquid intra tabernaculum. sed hoc non semp
durauit sed paulisper ablatus est: ita vt nō maneret aliquid de
nube illa interioris. et sic fuit factum in templo salomonis quādo
completum fuit vt patet. 3. Reg. 8. c. cum dicitur. factum est au-
tem cum exissent sacerdotes de sanctuario: nebula impleuit do-
mum domini: et non poterant sacerdotes stare et ministrare. p.
pter nebulam: impleuerat enim gloria dñi domum domini. et il-
la nebula satis patet q; erat ita densa q; impediēbat ministra-
tionem cum dicit q; non poterant sacerdotes stare et ministra-
re propter nebulam. ista nubes operuit tabernaculum et imple-
uit illud ad signandam diuinam acceptationē: quia nubes mo-
uebatur a deo. nam ille motus non erat naturalis: cum motus
naturalis nubium sit super montes altissimos motu circulari:
cum tota sphaera aeris et ignis vt patet per Aristotelem in. 3.
metheorozū. nec mouebatur ista nubes motu recto pro impetu
venti impellentis: quia tunc non sifteret nubes: nec inclinaretur
vsq; ad terram ad subintrandum sanctuarium: sed ista sub-
intrabat sanctuarium et totum implebat ibi sistendo. ergo non
mouebatur ex impetu venti impellentis. mouebat igitur deus
istam nubem vel aliquis mandato dei. ergo manifeste appare-
bat diuina acceptatio q; ista nubes cooperiret tabernaculum:
vel impleuit illud: et ad hoc deus illam posuit: ideo dicitur q;
impleuit gloria domini tabernaculum. (Nube operiente om-
nia). Idest columna illa nubis que erat per totum tabernacu-
lum intus et extra diffusa replebat omnia et cooperiebat: ita vt
videre non posset. Et hoc inducit quod ante dicebatur: scili-
cet q; moyses non poterat ingredi in tabernaculum quia nihil
videbat: et non propter reuerentiā. nam si esset propter reue-
rentiā maiestatis dei representaret in nube: nō solus nō intra-
ret moyses in tabernaculum si nubes repleat omnia: sed etia;
si solum esset nubes intra aliquas partes. sed in littera ponitur
pro causa q; non poterat moyses intrare in sanctuarium: quia
nubes replebat omnia. et non solum q; replebat: sed magis qz
dicitur. operiente omnia: idest quia nubes operiebat omnia.
Operire autem tollit visionem. ergo intentio est q; moyses ni-
hil videre poterat: quia intentio est. omnia erant operata. (Et
maiestas domini coruscante). C. Maiestas dei nihil aliud erat
hic q; ipsa nubes que demonstrabat diuinam presentiam et ma-
gnitudinem: cum non posset ipsa naturaliter moueri: sed deus
eam illuc specialiter moueri faciebat. ex quo consiciebatur dei
magnitudo siue aliquis apparatus demonstrans eius presen-
tiam. et iste apparatus erat nubes illa gloriosa. et dicitur maie-
stas dei coruscans: quia illa nubes que erat dei maiestas erat
lucida et refulgebat. naz in die illa erat nubes et erat lucida. per
noctem vero erat species ignis refulgentis que videbatur per
omnia castra vt patet in littera. recte ergo erat maiestas dei re-
fulgens in nube illa. (Quia cuncta nubes operuerat). Ista est
replicatio sententię superioris. f. q; omnia essent impleta nube.
sed adhuc non est totaliter replicatio sententię: quia aliquid no-
uum operatur. nam hic redditur causa huius quod supra dice-
bat. f. q; maiestas dei coruscabat: qz nubes cuncta operuerat.
maiestas. n. dei in nube manifestabat. si igit nubes eēt parua et
modicā pte scūarij int? et extra occuparet nō diceret maiestas
dei refulgere: qz modicū manifestaret vel pua signa daret sue
magnitudinis: iō nō diceret coruscare maiestas dei: qd ad qd
dā fulgoris et pntie magnitudinē refert. cū at oia erāt plena iō
et extra opiebant illa nube: monstrabat magnitudo diuine ma-
iestatis i magno pntie sue apparatu. iō recte dicebat corusca-
re maiestas dei. qd nō eēt si nō eēt cūcta opta illa nube. ideo
conueniē

Nubes q
pmo ope
ruit tab
naculum
cū statiz
erectum
fuit satis
densa fuit

+

+

+

Qd. 10

Que fuit
nubes que
operuit tab
naculum.
Rñ. quedā
Alia rñ. op
posita.
Ratio.
Doc. Inia.
Rñ. ad rō-
nē scōe op.

Rō. I.

Scōa.

B

Qd. 11

Qz moyses
cum erectū
fuit tabna-
culū nō po-
tuit illū in-
gredi.
Alioz ex-
positio.

Doc. dter.

conueniens cā est ista dicti superioris. f. qz nubes cūcta operue-
rat. i. ideo dicebatur maiestas dei resurgere: qz cuncta erāt co-
+ operta illa nube lucida per diem: et per noctem luminosa in spe-
ciem ignis. (Si quando nubes tabernaculū deserebat). Su-
pra ponebatur solum de fabricatione sanctuarii: et de israelitis
permanentibus. hic dantur regule de ipsa nube qualiter se ha-
bebat in ipsis manētibz et recedētibz: qz illa nubes erat que
dirigebat israelitas per totum desertum. nā cū terra illa inuisa
D esset: et nullo habitata cultore: nescirent qua eis pergendum fo-
ret: ideo deus dabat eis nubem illā que dei nutu ab angelo mo-
nebatur quocūqz deus volebat. Et patet hoc. s. 14. c. cū dicitur.
+ tollens se angelus qui precedebat castra israel abiit post eos:
et cum eo pariter colūna nubis priora dimittens post tergū: ste-
tit inter castra egyptiorum et castra israel. ista nubes erat iudeis
lex mouendi et manendi. quādiū. n. ipsa manebat et ipsi mane-
bant. quādiū autem ipsa mouebatur ipsi quoqz mouebāt tento-
+ ria. (Si quando nubes tabernaculū deserebat). Anteqz esset
factum tabernaculum erat nubes in priorē pte castrorum. f. su-
per vexillum filiorū iuda: et cum mouebatur precedebat primū
vexillum. cum autem quiescebat nubes sedebat super primū ve-
xillum. cum vero factum fuit tabernaculum nubes venit ad se-
dendum super tabernaculū: et ibi consistebat quādiū in aliquo
loco manendum foret. cum vero nutu dei recedendū erat mo-
uebatur nubes deserendo tabernaculum: et ibat ad priorē par-
tem exercitus in q̄ erat vexillum iude: et in illa precedebat. (De-
+ serebat tabernaculum). q. d. qz semper erat super illud quādo
erant in quiete. cum autem desererebat illud mouebatur. (Profi-
+ ciscabantur filij israel per turmas suas). Totus exercitus mo-
uebatur: sed non indifferenter et quomodocūqz: sed per tur-
mas suas. **Ista protectio per turmas erat qz ordi-**
naretur totus israel in. 4. cuneos sub. 4. vexillis. et sub quolibet
vexillo essent tres tribus cum omnes simul essent tribus. 12.
+ **Erat autem primum vexillum tribus iude. Et sub hoc erāt**
tres tribus. f. ipsa tribus iuda cū alijs duabus. * **Sub tribu**
ruben que habebat aliud vexillum: erāt alie due tribus et cum
ipsa erāt tres. **Sub tribu dan que habebat vexillum erāt due**
tribus et cū ipsa erāt tres. **Sub tribu effraim erāt due tri-**
bus et ipsa erāt tres. et sic erat diuisus totus exercitus. 12. tri-
+ buum. **Ista vexilla sic se habebāt qz vexillum iude cum suis se-**
quacibus erat in pte orientali. In pte meridiana erat vexillum
ruben cum suis sequacibus. In parte septentrionali erat vexil-
lum dan cum suis. Et in pte occidentia vexillum effraim cum suis
ut p3 Nu. 2. c. vbi iste ordo notatur. in castrametado enim ha-
beant istā positionem que dicta est: ita tamen qz gens cuiuslibet
vexilli esset per se: et non miscerentur illi qui ibāt sub vno
vexillo eis qui ibant sub altero: et rursus qui erāt de vna tribu
non miscerentur eis qui erāt de alia tribu: s3 essent sub eodem
vexillo. et rursus qui erāt de vna tribu familia nō miscerentur
familij alteris etiā eiusdem tribus. In procedendo autē erat
iste ordo qz non poterāt omnes tribus et familie simul procede-
re propter angustia viarum: sicut erat in permanendo. sed mo-
ta nube familia que erat in priorē pte tribus iude contra orien-
tem mouebat castra: et quousqz illa mutasset nulla alia eiusdem
tribus aut alterius audebat mutare. Deinde mota illa moueba-
tur sequens familia eiusdem tribus: et sic de omnibus alijs fami-
lijs eiusdem tribus. et immediate mouebatur prima familia que
erat in alia tribu propinqua eiusdem tribus. et sic per ordinē vo-
nec mouerētur omnes qui erat sub illo vexillo. Post istud ve-
xillum mouebatur omnes leuite qui non computabatur sub ali-
quo vexillo: sed erāt in medio castrorum cū ipso tabernaculo
in circuitu eius excubātes. et in processu mouebatur post filios
iuda. Deinde mouebantur fm ordinem dictum in vexillo iuda
ipsi qui erāt ad partem meridianā. f. sub vexillo ruben. Deinde
mouebatur qui erāt ad partem occidentalem. f. qui erāt sub ve-
xillo effraim. Deinde in extremo loco qui erāt ad partē septen-
trionalem. f. filij dan cū vexillo suo. De hoc procedendi ordine
babetur Num. 10. c. (Si penderat de super manebāt in eodē
+ loco). Nubes dicebatur pendere super tabernaculum quando
ipsa erat eleuata super tabernaculum et nō mouebatur: sed erat
in pendenti. et hoc fiebat qñ cessabat motus. Nam cū deus vo-
luisse qz in aliquo loco sisterent: faciebat qz colūna nubis que
precedebat omnia castra retrocederet: ut staret super taberna-
culū: et quādo hoc euenisset stabāt leuite imoti et ceteri de alijs
tribubz. et in eodem loco in quo stetit nubes erigebatur ta-
bernaculum. et qz erat locatio tabernaculi tanqz centrū in cir-
culo per te: ad quod partes eque distant et accipiunt certum

situm. locato illo locabantur alia vexilla: respectu illius acci-
piebatur oriens: occidens: meridies: septentrio: pro locatione
vexillorum. et ista nubes differebat in situatione quā habet su-
per tabernaculum quādocūqz castra metarentur: et in situatio-
ne quam habuit cum perfectum fuit tabernaculum et erectum.
nam quādo fuit nouiter erectum nubes descendit vsqz ad te-
ctum. et fuit in circuitu eius et intrauit in ipsum replendo ipsum
totaliter: ideo non dicebatur tūc pendere. cum vero alia castra
metandum foret nubes non circuibat totum tabernaculum: nec
replebat illud intra: sed solū erat super illud erecta non tangens
tectum eius: ideo dicebatur pendere super tabernaculū. (**Ma-**
+ **nebant in eodē loco**). f. in quo ipsa inciperet pendere super ta-
bernaculum. et non est sensus qz penderet immediate super taber-
naculum vt erectū erat: qz anteqz erigeretur incipiebat pende-
re nubes. nā alio non esset nubes signum manendi: sed ante ca-
stra figeretur: et erigeretur tabernaculum qz maneret nubes.
Sed dicendum qz nubes incipiebat pendere super tabernacu-
lum anteqz erigeretur. f. cū portabatur. et tunc leuite videntes co-
lumnam nubis retrocedentem super se pendere non moueban-
tur vltra. et sic ex hac littera innuitur modus quo incipiebat ca-
strametari sicut supra dicebamus. (**Nubes qz de domini**). **Hic**
+ **vocatur semper nubes** et alibi vocabatur colūna. sed non dif-
fert. eadem enim est colūna et nubes. Aliqui enim viderūt qz
essent duo. f. qz esset nubes quedam extensa super oia castra ad
protegendum ab estu: et alia que in modum colūne penderet su-
per tabernaculum. De hoc tamen declaratum fuit supra. 13. c.
vtrum preter colūnam nubis oporteret poni quādam alia nubē
que nō esset in modū colūne. sed dato qz ponatur due nubes. f.
vna qz sit expansa vt nubes: et alia qz sit formata in colūne modū.
hic non est dubitandum qn de colūna intelligat dato qz vocal-
nubes: qz de ista nube oī qz ad motum eius mouebant castra: et
cum ipsa super tabernaculū penderet figebantur. sed ista cōue-
niunt colūna vt patuit supra in multis locis. ergo ista que voca-
tur hic nubes est necessario que erat colūna.

Quare nubes que precedebat israelitas vocatur nubes dñi et
quomodo in ea erant. 4. mirabilia.

Questio. 13.

Ista vocatur nubes domini: qz erat a deo facta et a
deo mota et conseruata. cum enim oia
deus fecerit et faciat tanqz omnipotens artifex oia debent vo-
cari aliquid dei: vt homines dei nubes dei et aque dei. Sed cō-
muni consuetudine scripture illa solū vocantur aliquid dei que
hāt aliquid speciale qd a deo sit super omnes alias res. sic erat
de nube illa que habebat aliqua specialia inter alias nubes. et hoc
erat in locatione permāssione imutabilitate et motu. Primo de
locatione: qz alie nubes non gignuntur vel manent apud terrā
immediate: sed in parte superiori. Cuius causa est: qz nubes sunt
impressiones methæo. ex vaporibus ascendentibus condensā-
te: que in tali loco sunt ad quem reflexi radij solis a terra acce-
dere non possunt. et sic conseruantur. Si autē nubes apud ter-
ram gignerentur et manerent: cum fiat in superficie terre reflexio
magna radiozū ex quibus causatur calor dissoluerentur
impressiones methæo. cum autem radij solis reflexi non pertin-
gant ad locum vbi nūc gignuntur nubes et manent: non imuta-
bunt nubes a sua dispositione: et sic cōseruari possunt nubes in
sua qualitate. qd non contingeret eis si apud terre superficiem
essent. ista tamen colūna nubis que dirigebat hebreos erat
apud superficiem terre aliquando. sicut quādo operuit totum
tabernaculū supra et in circuitu: et intus repleuit illud erecto no-
uiter illo vt p3 supra. Aliquando modicū eleuabatur a terra. f.
cum penderet super tabernaculū oibus alijs temporibus qui-
bus in castris manendū foret. Quocūqz tamen modo esset sem-
per erat ista nubes intra fortem radiozū solarium reflexionē:
inter quos (nisi a deo specialiter dirigere) sic impossibile erat
manere. De generatione autem nubis illius colūnarie non con-
stat vtrum deus eam in loco in quo mouebatur precedens he-
breos produxerit. an fecerit eā descendere de loco aliarum nu-
bium. quocūqz modo ponatur non stat sine miraculo. nā si po-
natur qz nubes ista fuerit genita in parte inferiori istius intersti-
tij vltimi aeris: cum vapores quādo sunt in parte ista inferiori
non habent frigiditatem conuenientē ad causandas tales im-
pressiones. etiam qz non est in eis debita densitas cū calor so-
lis semper resoluat et disgreget. **Qz igitur in hoc loco nubes gi-**
+ **gnerentur** requirerebat quādam potentiam maiorem qz sit na-
turalis fm quāz nubes nunc generantur cum nunqz talem ge-
nerationem nubis viderimus nos nec patres nostri. **Qz autē**
ista nubes fuerit adducta de parte superiori vbi nubes gignunt

Exodus * Abulenſis.

L iij

Nubes ali-
quādo vo-
cat colūna

Oia debēt
vocari ali-
quid dei.

Prīmū mi-
rabile i nu-
be oī qd
nō est i alijs
nubibus.
Nubes nō
pōt apd ter-
rā cōseruari

De genera-
tione nubis
que israhelitas prece-
debat.

Demonones
q̄q̄ faciūt
nubes de-
scēdere: i q̄
bus de loco
ad locū (sa-
cto) aliq̄ pa-
cto) boīes se-
runt.

et sunt: necessarium. erat q̄tum ad hoc esse potentiam aliquam
rationalem operantem siue sit potentia infinita dei siue poten-
tia ministrorum suorum angelorum. nam ad hoc non require-
batur infinita potentia dei: cum videamus q̄ demones ad pa-
cta facta cum quibusdā hominibus faciunt descendere nubem
aliquam in qua ferant eos ad alterum locum vel regionem: vt
sepe factum: et publice visum est. Ipsa etiam colūna nubis non
posset suscipere a solis viribus nature tales figurationem. s. q̄
esset colūnaris: sed oportebat aliquā virtutem rationalem co-
operari principaliter ad hoc. s. q̄ cooperaretur angelus vel deus.
Præter hoc erat ista nubes multū densa vt videri posset tanq̄
quodlibet perspicuum terminatum: et non esset trāsparens vi-
sui. quod satis videmus aliquando in alijs nubibus que dense
sunt: ita vt de numero illorū corporum multum solidorum aspe-
ctui censeantur. Sed aliquid speciale in ista nube q̄ non vide-
tur posse fieri operatione nature. s. q̄ erat valde lucida: ita vt spe-
cialiter differre videretur ab omnibus alijs nubibus in cando-
re. Et hoc naturaliter fiat aliquando in quibusdam nubibus
regularibus. s. equalibus in temperamento vaporis: tamē mo-
dicum durat: et raro fit. et hoc solus fit in nubibus que sunt sup-
posite soli: vel circa dextram aut sinistram eius: et tunc ille tan-
tum illuminatur q̄ videntur esse sol. et q̄ materia sua est satis
pura et vniuersalis et bene susceptiva solaris luminis: recipitur
in ea lumen solis: ita regulariter q̄ videatur illa nubes esse sol:
et vocantur tales nubes paretis. i. equales soli in fulgore: de par-
tis: et elios q̄ est sol: quasi equales soli: et sunt methæ. im-
pressiones de quibus Aristoteles in. 2. Meteor. et fm has vi-
detur aliquando q̄ sunt plures soles: sed raro accidit fieri pa-
rellos: cum raro deus nubes sic regularis et in dispositione vt
possit sic suscipi lumen solis. De nube autē colūnari dirigen-
te hebreos: non poterat dici q̄ multum esset lucida ex tali rece-
ptione radiorum solarium: q̄ cum aliquādo non appareret sol
obscurato aere non esset fulgida illa colūna. sed semper erat lu-
cida: ergo non erat ex tali receptione. Sed dicendum q̄ deus
causauerat in ea specialiores fulgores q̄ in alijs nubibus. quia
erat ista nubes specialius nubes dei q̄ alie nubes sicut innuit
littera vocans eas nubem dei. Erat etiam aliquid speciale in nu-
be ista q̄tum ad permanentiam. nam ista nubes manebat tali-
ter qualiter nulla nubes manere potuisset. nam nubes sunt im-
pressiones methæ. et nō sunt entia perfectarum specierum: ideo
modicam permanentiam habent: sed continue mutantur: quia
aliquando condensantur in pluuias: et aliq̄ aliter transmutan-
tur. et p̄ q̄ tempore estatis non videntur nubes: et tempore plu-
uioſa vt in hyeme et parte autūni: et in parte veris sunt nubes:
ergo oportet q̄ modico tēpore permaneāt: sed ista nubes man-
sit immutata magno tempore. s. 40. annis. sic enim dicitur supra.
1. 3. c. in fine q̄ nunq̄ defuit nubes israelitis: ex quo egressi sunt
de egypto: donec intrauerunt terram chanaan. et istud fuit spa-
tium. 40. annorum vt patet. s. 1. 6. c. et Nu. 14. et in multis locis
Deuteronomij. nō potuit igitur ista nubes tanto tempore per-
manere naturaliter: potissime cum maneret in loco extra suam
naturalem dispositionē: q̄ nubes habent pro loco naturali lo-
cum frigidū aeris ad q̄ non attingit reflexio radiorum. sed in
loco in quo ista nubes erat fiebat incidentia et reflexio radiorū
fortis q̄ erat circa terram. necessarium ergo dicendum illaz nu-
bem diuinitus incorruptam imutatāq̄ seruari. Erat etiam ista
nubes aliquid speciale a deo q̄tum ad immutabilitatem: q̄ alie
nubes mouentur ad impetum venti: cum nubes sit corpus den-
sum et suscipiat impulsū corporis mouētis: et videmus nos q̄
ventus aquilo vigeat impellet ventus iste nubes contra an-
strum: et si vigeat subsolanus impellet contra fauoniu qui est
occidentalis: et sic de alijs ventis. Cum igitur ista nubes esset den-
sa sicut alie nubes et adhuc densior multum debuisset impelli a
vento moto: sed nunq̄ impellebat cum semper penderet super
tabernaculum quādo castra fixa erant: et semper precedebat fa-
ciem castrorum quando mouenda erant: etiam si ventus contra
eam veniret. ergo necessarium erat istam nubem dirigi a deo: et
sic erat: q̄ angelus eam dirigebat: ideo h̄ ventus impelleret an-
gelus tenebat eam: mouens ad quancūq̄ partem vellet. Erat
etiam aliquid diuinū in hac nube: q̄ cum nubes sit corpus im-
perfectum non determinatum ad aliquā speciem fm q̄ nubes
est. nō competit ei motus determinatus: maxime motus qui est
quasi progressus qui competit animali. sed sic est q̄ ista nubes
mouebatur motu recto: nō sursum et deorsum qui est motus re-
rum etiam inanimatarū grauium et leuium: sed motu plano. s.
ante et retro. q̄ solis animalibus vel rebus rationalibus cōue-

Quo nubes
hec habebat
aliquid diui-
num.

nit: ergo ista nubes habebat aliquid diuinū in suo motu. patet
hoc q̄ alie nubes quando sunt in aere: q̄ aer est earum locus
non mouentur supra et deorsum: nisi aliquādo contingat nubes
ingrossari et humiliari. sicut in pluuiis temporibus: resolu-
tis nubibus in humorem pluuialem. vel si aliquando eleuentur
vt in tempore magne estatis: aut in vere ppter radios solis esse
directiores: q̄ sol magis accedit ad perpendicularē et sūt ne-
cessario anguli reflexionum maiores: et radij reflexi magis ele-
uantur: et calore suo calefaciunt aerem: et per actionē suam re-
pellunt nubes frigidas que erant inclinatē versus terrā ad par-
tem frigidiorē. et sic altiores sunt a terra nubes in estate: q̄ in
hyeme: et est necessarium: quia in hyeme sol multū declinat a no-
bis: et radij modicum incidunt et faciunt paruos angulos reflex-
ionis: et consequenter modicū eleuantur radij illi: et perueniūt
ad paruam altitudinē aeris super terram. ideo ad modicā al-
titudinē impellent nubes respectu ptis superioris. in vere au-
tem vel estate sol accedit versus nos: ascendendo versus zenith:
ideo sient anguli reflexionis maiores: et necessario radij magis
eleuantur versus partem superiorem. et sic necessario magis im-
pellent nubes. Est ergo regula q̄ ceteris paribus: maxie di-
stant nubes a terra in tempore mensis iunij et iulij. q̄ patet: q̄
quando sumus in mense iunij sol ascendit ad suam maximā al-
titudinē: cum in die. 1. 6. iunij sit sol in capite cancri in tropico
vltra quem non est ascendere: cum non curuet magis linea ecli-
ptica per quam mouetur sol. tūc ergo sient necessario radij re-
flexionis maxime directi in altū: et anguli reflexionis maiores
et impellent magis nubes contra partem superiorem. In mense
iulij eodem modo: q̄ mouetur sol per medietatē cancri. s. vlti-
mū diem. 1. 7. mensis eiusdem: q̄ signū est maxime altitudinis:
ideo erit magna reflexio: et magna eleuatio radiorū reflexorum.
in alia medietate mensis illius occurrit sol per medietatē leo-
nis: q̄ est signum satis magne altitudinis post cancrū: ideo fiet
magna reflexio: et multum eleuantur radij: h̄ non tantum q̄tum
in mense iunij: sed forte erit equalis vel maior eleuatio nubium a
nobis in mense iulij et augusto quanta in mense iunij: q̄ h̄ non
tantū eleuent radij in his duobus mētibz: sicut in mense iunij:
ex reflexione tamen magis calefaciunt: et in aere calefacto non
poterunt consistere nubes. q̄ nos experimur: q̄ in mense iulij
et augusti maior calor nos afficit: q̄ in mense iunij. cuius causa
est: q̄ h̄ non sūt tanti anguli reflexionis: nec tantum radij refle-
xi eleuantur: tamen aer ex continuo calore precedente: est mul-
tum dispositus ad calorem: et facilius recipit impressiones calo-
ris maiores q̄ in alio tēpore. s. in iunio quando non erat sic aer
calefactus. apparet etiam hoc in alijs rebus: nam si sint due res
naturales combustibiles vel receptiue caloris: et vna sit multū
disposita vt ligna arida: et alia sit modicū disposita: vt lapides
frigidi vel ferrum. manifestū est q̄ res minus calida agens in
ligna sicca magis calefaciet illa: q̄ res magis calida agēs in fer-
rum vel lapides: nisi sit magnus excessus calidi ad calidum. ap-
paret ergo q̄ dictum est. s. maximā eleuationem nubium a no-
bis esse in mense iunij et iulij. Sed obijciēs q̄ sit tanta eleuatio in
mense iulij: q̄ in medietate mensis iulij sol est in geminis. et
hoc signum est maxime altitudinis in fine suo equale principio
cancrī: q̄ finis geminorum: et principium cancri idem sunt. cum
continua sint huius conditionis q̄ vltima eorum sunt idem. in
alia parte prima iulij occurrit sol per vltimam partem tauri:
que est tante declinatiōis ab equinoctiali: et eleuatiōis ab equi-
noctiali: sicut pars prima siue medietas prima leonis: ergo tan-
te eleuationis erunt nubes a terra in toto mense iulij sicut in
toto mense iulij: h̄ opposito modo: quia tanta erit eleuatio in
prima parte iulij sicut in vltima parte iulij: et tanta eleuatio in
vltima parte iulij sicut in prima parte iulij. q̄ apparet ex ele-
uationibus partium signorum in quibus est sol quando occur-
rit in illa parte anni. Respondet ad hoc q̄ semper est maior ele-
uatio nubium a nobis in iulio q̄ in iunio: q̄ ad eleuationē ma-
iorem nubium a nobis facit maior aeris caliditas. sed aeris ca-
lidas maior vel minor causatur ex duobus. ergo quando ista
duo concurrant ceteris paribus: erit maior eleuatio nubium a
nobis q̄ vbi vnum eorum solum est. Est autem hec causa du-
plex. s. maior eleuatio reflexorum radiorum: et maior dispositio
ad recipiendam caliditatem. in mense ergo in quo ista sunt ele-
uantur magis nubes q̄ in mense vbi solum est alterum eo-
rum. Si igitur in iunio et in iulio esset equalis eleuatio radio-
rum reflexorum et equalis dispositio aeris ad recipiendam ca-
liditatem esset equalis eleuatio nubium a nobis. sed non repe-
riuntur ista duo equaliter in vtroq̄: nā tanta est eleuatio solis
versus

Præ re-
gula ad
sciendū
q̄ ma-
gis nu-
bes di-
stant a ter-
ra.

riū q̄z breuius pot. erimus collocare: p̄io cuiuslibet rei figuraz
p se describēdo: deinde eā cū alijs ad cōpositionē toti⁹ sanctua-
rij cōserēdo. 2° p q̄libet re allegādo locū in quo sup̄ascriptus
fuerit. Nec i⁹ h loco aliqd ad allegoricū tropologicū: aut anago-
gicū sensus p̄tines inuestigare conabor. cū bec p̄ alios sufficiētissi-
me elucidata sint: solo i⁹ ali: vt. p̄uenimus sensu cōtētus. Ad cu-
ius introductionē imaginādū est: q̄ deus volebat sibi iter filios
israel d̄seruare tabernaculū i quo maneret 7 ambularet iter eos
vt p̄. 3. 2. c. Et erat istud sanctuariū ad h̄ q̄ ei i loco illo spāle
obsequiū p̄staret. nā ipse ad morādū loco nō idiget: imo nec in
loco morari pōt: sicut p̄statur fuit salomō cū finiuisset tēplū.
3. Reg. c. 8. dicit q̄ nō faciebat tēplū illud vt deus bitaret i eo
sicut filij hoīz habitāt in domib⁹ manufactis: q̄z celi celoz deū
cape nō p̄t: q̄to magis domus quā salomō edificauit d̄no: s̄z
erat vt invocaret nomē d̄ni ibi. In h̄ sanctuario facto p̄ moysen
erāt multe ptes ex q̄b⁹ cōstruebāt 7 multa sup̄ellectilia ad cultū
sanctuarij: de q̄b⁹ oib⁹ cās q̄re tales figure erāt: 2 q̄re ad v̄sū
tabernaculi fiebāt: 2 q̄re in tali vel tali loco aptabānt: nūc dice-
re nō conabor cū. 3. in p̄fentiōe s̄e in suis locis exp̄sse sint. Re-
quirant t̄m in illis caplis i q̄b⁹ posita sunt: de q̄b⁹ bic mētio fiet
cū de reb⁹ singulis perageſ. Dic. n. solū rex figure succincte tan-
genſ in seipſis 7 quomō se bēant i tota illa fabricatiōe sanctua-
rij. Cōsiderādū at p̄io q̄ accipi d̄z q̄dā loc⁹ magn⁹. i. spātiū
terre plane itra q̄b⁹ d̄eat situari totū sanctuariū: 7 q̄qd ad illud
p̄tinet: 2 sit h̄ q̄drāgulū altera pte longi⁹. i. q̄ bēat in lōgitudine
centū cubitos: 7 i latitudine bēat dimidiū. i. cubitos. 50. ita lat⁹
meridianū istū spātiū q̄drāguli sit lat⁹ lōgitudinis 7 cōtineat cu-
bitos centū: 2 lat⁹ septētrionale sit aliud lat⁹ lōgitudinis: 7 cōti-
neat alios centū cubitos. lat⁹ oriētale 7 occidētale sint latera lati-
tudinis: 7 cōtineat q̄libet cubitos. 50. istud totū spātiū erat ad
cōstruēdū sanctuariū. 7 vocat⁹ atriū sanctuarij siue tabernaculi:
q̄z tabernaculū nō occupabat totā istā spātij magnitudinē: s̄z in
q̄dā pte eius erat vt. i. declarabit. q̄ aut tāta spātij magnitudo
accipi deberet p̄io atriū tabernaculi p̄. 3. 2. 7. et. 3. 8. deinde ne
istud spātiū aptū maneret 7 posset q̄libet itrare in illud: s̄z vt ha-
beret tanq̄ sacru clausūz 7 tētozije erectis in modū parietū: 7 erāt co-
lūne ad circūdādū de ere 7 bēbāt capita argētea 7 bases eneas.
altitudo aut cuiuslibet colūne erat cubitoz gñqz. 7 disponebant
iste colūne hoc mō q̄ in latere meridino spātij illi⁹ erāt colūne.
20. 7 q̄ iter se eque distabāt: necessariū erat q̄ iter colūnā 7 co-
lūnā iter cōseret spātiū cubitoz gñqz: vt p̄. 3. diuidēdo centū p̄. 20.
q̄z cuiuslibet pueniet q̄b⁹ 7 eodē mō erāt alie colūne. 20. i. late-
re meridiano: 7 fm eandē distātiā collocare. In latere aut occi-
dēnali q̄b⁹ erat lōgitudinis cubitoz. 50. i. medietas lateris meri-
diani erāt colūne decē: 7 iter quālibet colūnaz 7 alterā erat di-
stātia cubitoz gñqz: vt p̄. 3. diuidēdo. 50. cubitos decē colūnis. in
latere oriēnali erāt cubiti. 50. sicut in latere occidēnali: 7 erāt co-
lūne decē: 7 inter quālibet 7 alteraz erat spātiū cubitoz gñqz. 7
isto mō itra illas colūnas includebat spātiū illud magnū q̄drā-
gulū. i. cubitoz centū in lōgitudine: 7 cubitoz. 50. in latitudine:
itra q̄b⁹ erat totū q̄qd p̄tinebat ad sanctuariū. de his oib⁹ h̄
5. 2. 7. et. 3. 8. c. Positis aut h̄c colūnis ne pateret itroī⁹ iter
eas ad loca sancta: mādauit deus vt ponerent tētozia in circū-
tu columnaz: 7 tegerēt oēs colūnas: ita q̄ de eis videri nil pos-
set p̄ter capita. 7 sic totū illud iter i spātiū velatū erat tanq̄ pa-
rietib⁹ vel muro. Erāt aut ista tētozia de byſſo retorta facta: 7 al-
titudo cuiuslibet illoz tētoziū erat cubitoz gñqz iuxta altitudi-
nē colūnaz: 7 i latere meridiano posita sunt tētozia. i. cortine cu-
bito z cētū: sicut lat⁹ erat cubitoz cētū: vt dictū fuerat. 5. 2. sic to-
tū lat⁹ tegebāt. lat⁹ occidētale erat imediatū: 7 erat cubitoz. 50.
iō ponebant ibi tētozia cubitoz. 50. vt totū lat⁹ tegerēt. lat⁹ se-
ptētrionale sequebat⁹ imediate: 7 in h̄ ponebant tētozia cubito-
rū cētū: q̄z erat lat⁹ cētū cubitoz. deinde sequebat⁹ latus oriētale
q̄b⁹ erat cubitoz. 50. iō ponebant ibi tētozia cubitoz. 50. sed in
h̄ differebat q̄z in alijs laterib⁹ erāt tētozia cubitoz oīz eiūsdē
coloris 7 texture. i. oia de byſſo retorta ope textili solū. in h̄ la-
tere oriēnali differebat: q̄z erāt triplicia tētozia diuidēdo illū la-
tus q̄b⁹ erat cubitoz. 50. in tres ptes. i. incipiendo a latere septen-
trionali in extremitate lateris oriēnalis iuncta: accipiant. i. 5. cu-
biti 7 post illos accipiant. 20. cubiti 7 erāt. 3. 5. manent alij. i. 5.
ad cōplēdū. 50. Et fm istas tres diuisiones: ita fiebāt tres tēto-
rioz oriē: q̄z incipiendo a latere septētrionali vbi iungit⁹ latus se-
ptētrionale lateri oriēnali accipiant. i. 5. cubiti p̄mi: 7 sup illos
pōebant tētozia de byſſo retorta: deinde accipiebant. 20. cubiti
sequētes 7 sup illos ponebant tētozia. 20. cubitoz. sed bec erāt

multū variata ab alijs q̄z erāt scā de byacinto 7 purpura coc-
coz bis tincto 7 byſſo retorta ope plumario. 7 i h̄ loco erat in-
troit⁹ atriij. itaqz cū alijs itrare dēbat mouebat tētoziū illū tra-
ctū p funiculos: 7 cū volebat sacerdotes p̄ eosdē funiculos tra-
hētes claudēbat: 7 ob hāc cāz erat maior pulchritudo tētozij vt
cortine illi⁹: q̄z erat i itroitu sanctuarij. i. atriij. post bec manebāt
alij. i. 5. cubiti tegēdi vsqz ad finē lateris hui⁹ oriēnalis: vbi iū-
git lateri meridiano: 7 istud spātiū operiebat tētozija factis de
byſſo retorta. 7 sic erat optū totū atriū i circūitu. de his oib⁹. 5.
2. 7. et. 3. 8. c. 7 q̄z iste colūne atriij nō poterāt teneri nisi figerent⁹
i aliquo q̄b⁹ eas teneret ne caderēt: supponebant eis bases. i. q̄
q̄libet colūna h̄ret sub se vnā basē: q̄ erāt de ere: 7 ifigebant ca-
pita illaz basū i colūnis. 7 q̄z acute erāt 7 lōge ifigebant terre: 7
sic tenebant colūne: ne in diuersa laberent. p̄ter h̄ q̄z tētozia illa
siue cortine mouerent⁹ ipetu vētoz: 7 nō maneret tectū ipm spa-
tiū clausū itra colūnas: alligabant⁹ q̄dā funiculi i extremitatib⁹
tētozior vbi accedebāt ad pauiemū: 7 funiculi illi alligabant⁹
q̄busdā eneis parillis q̄ ifigebant⁹ terre: 7 sic firmē cōtinebant⁹
tētozia: ne vēto ipellēt⁹ mouerent⁹. de his. 5. 2. 7. et. 3. 8. c. Erāt ḡ
sic p̄fecta fabricatio toti⁹ atriij q̄ nō bēbat tectū s̄z solos parietes
cubitoz gñqz altitudinis tanq̄ spātia vallata: q̄ nos canalīa nū
cupamus. cui⁹ rō in p̄dictis locis posita est. Cōstō atriū sic scō
manebat illū spātiū magnū cubitoz cētū i lōgitudine 7. 50. i la-
titudine clausū: 7 t̄m nil erat itra illū. fiebat igi⁹ imediate post h̄
itra atriū illū q̄dā dom⁹ q̄ vocabat⁹ tabernaculū. P̄io quo sciē-
dū q̄ accipiebāt i medietate illi⁹ atriij vt est satis p̄babile q̄dā
spātiū magnū q̄b⁹ erat i lōgitudine cubitoz. 30. 7 i latitudine cu-
bito z decē vt p̄bamus. 5. 2. 5. c. 7 ēt in isto. c. 7 eq̄ distabat ab
vtriqz extremis. i. tātū ab vno extremo latitudinis q̄tū ab alio:
7 tātū ab vno extremo lōgitudinis q̄tū ab alio. Erāt aut distā-
tia vni⁹ lateris tabernaculi lōgitudinis ab altero latere lōgitudi-
nis atriij cubitoz. 20. vt declarauim⁹ in isto vltio. c. 7 totidē cu-
bito z i altera pte. i. iter lat⁹ lōgitudinis tabernaculi. i. q̄ lat⁹ me-
ridianū tabernaculi distabat. 20. cubitis a latē meridiano atriij:
7 lat⁹ occidētale tabernaculi q̄b⁹ erat lat⁹ latitudinis distabat a
latere occidēnali atriij cubitis. 3. 5. 7 lat⁹ oriētale atriij a latē oriē-
tali tabernaculi distabat cubitis. 3. 5. q̄b⁹ p̄z q̄z lat⁹ siue linea iun-
cta a latere oriēnali atriij ad lat⁹ occidētale erat cētū cubitoz. li-
nea aut p̄tracta a pte oriēnali tabernaculi vsqz ad lat⁹ occidēta-
le erat cubitoz. 30. tollēdo ḡ istā quātitatē de cētū cubitis ma-
nebat q̄titas cubitoz. 70. q̄ si diuidant⁹ p mediū manebat ad p-
te vnā q̄titas cubitoz. 3. 5. 7 ad aliā totidē. Situabat⁹ ḡ i medio
hui⁹ atriij tabernaculū fm modū dictū: 7 bēbat. 4. latera: sic col-
locat⁹ vn⁹ q̄drāgulū p̄ius itra magnū q̄drāgulū. Erāt aut la-
tera duo. i. meridianū 7 septētrionale maiora: 7 erat q̄libet cu-
bito z. 30. latera duo alia. i. oriētale 7 occidētale erāt minora. i.
q̄libet cubito z decē. latera bec tabulis tegebant⁹: nō q̄dē oia. 4.
sed solū tria. nā lat⁹ oriētale erat siue tabulis vt colligif. 5. 2. 6. c.
erāt aut in quolibet duoz laterū. i. meridiani 7 septētrionalis ta-
bule. 20. 7 i latere occidēnali tabule. 8. vt p̄. 3. eodē. c. Erāt aut altitudo
cuiuslibet istaz tabulaz decē cubitoz. 7 ponebant⁹ stātes. i.
erectē: 7 lat⁹ vnus erat cōiunctū lateri alteri⁹: 7 sic de oib⁹. latitudo
istaz erat cubiti 7 dimidij: p̄ter duas eaz q̄ erāt i latere oc-
cidēnali in extremitatib⁹ lateris: quaz q̄libet erat dimidij cubiti.
Cū igi⁹ in latere meridiano ponerent⁹ tabule. 20. cōiuncte in la-
teribus: 7 q̄libet bēbat cubitū 7 dimidiū in latitudine sequebat⁹
lōgitudō cubitoz. 30. in toto latere. Itēz in latere septētrionali
erāt alie. 20. tabule 7 faciebāt cubitos. 30. In latere occidēnali
erāt. 8. tabule. s̄z sex eaz erāt h̄ites file cubitū 7 dimidiū: 7 facie-
bāt cubitos. 9. 7 due tabule p̄ne faciebāt vnū cubitū: ita vt cōple-
rent cubitos decē. ad h̄ aut q̄ iste tabule se possent cōtinere: ne
a se iuicē laberent⁹ fiebāt incastrature in eis. i. q̄ in q̄libet fiebāt
due cauature in lateribus: vt quelibet alijs duab⁹ vniret⁹ p illas
duas cauaturas. sicut fit iterdū in ostijs domoz vt in vno ostio
i extremitate a supra vsqz ad infra sit vnū labiū p̄minēs: 7 i alio
ostio sit vna cauatura a supra vsqz infra: 7 subtrahit labiū in ca-
uaturā vt multū maneāt firma: 7 nil iterluceat. p̄ter h̄ q̄z nō po-
terāt tabule erecte eē nisi ab aliquo tenerent⁹: ne i pte alterut⁹
mouerent⁹ ponebant⁹ bases sub tabulis: ita q̄ sub q̄libet tabula
ponerent⁹ due bases argētee in extremitatib⁹ tabulaz. Erāt aut
iste bases acute vt infigerent⁹ capita earū in q̄busdā cauaturis
tabularū: 7 relique ptes infigerent⁹ terre: 7 sic firmiter manerēt
tabule stantes. de his. 5. 2. 6. et. 3. 6. c. erant autē in toto taberna-
culo tabule. 48. i. 20. in latere meridiano 7. 20. in latere septen-
trionali 7 octo in latere occidēnali. bases argētee erant duplē. i.
96. i. q̄z sub q̄libet tabula pōebant⁹ due bases. iste tabule vt pul-
sare essent

Notab.

25

chre eent deaurabaf int? 7 foris ifris laminis aureis: ita vt vi-
derent aurū purū. 7 qz nō poterāt ad huc pterneri oēs tabule in
vna cōpage: cum nō hēret vna p qd talr alteri stringeret: infige-
bat cuilibet tabule in dorso vn? anulū: siue circulus aure? ma-
gn? 7 p illos anulos pōstos in eodē ordie mittebant vectes vt
pnterēt tabulata: ita vt totū vnū tabulatū ad vnā cōpagē pti-
neret. sicut fit in ostiis domoz: qz cōiungunt multe tabule: 7 ex
illis fit ostiū: sup qd ponunt trāuersa lī aliq ligna q pnterēt ta-
bulas sū in vna cōpage. ponebant āt in quoz latere gngz ve-
ctes puenientes ab extremitate tabulatoz vsqz ad aliā extremita-
tē: 7 erant isti vectes sup dorso tabulaz. pter hos erat vn? alius
vectis in latere occidentali q mittebat p foramina facta in gros-
sicie tabulaz: 7 nō ponebat sup dorso tabulaz: 7 de hoc nil ap-
parebat cū tot? eēt itra tabulas. 7 due extremitates hui? exhibāt
extra tabulas: 7 vna ptingebat lat? meridianū: 7 figebat in ex-
tremitate ei?. alia extremitas ptingebat lat? septentrionale 7 infi-
gebat in eo. 7 sic ptingebat ille vectis tria tabulata triū laterum
ne a se inuicē distingerent. Vectes autē isti 7 tabule oēs erāt de li-
gnis sethim: 7 sicut tabule erāt deaurate: ita vectes deaurabaf
vt totū aurū videret. de his oib? .s. 26. et. 36. ca. C. His factis
erāt pōsti tres parietes tabnaculi. in latere autē oriēali nullus
paries tabulaz erat. Deinde manebat itra illos parietes spatiū
clausū fm lōgitudinē cubitoz. 30. 7 fm latitudinē cubitoz. 20.
cē: 7 diuidebat illa lōgitudō in duas ptes ineqles. f. q accipere
tur ad vnā ptē spatiū cubitoz decē versus lat? occidentale: 7 ma-
neret. 20. cubiti spatiū versus oriētale lat?. fiebat āt ista diuisio
p quasdā colūnas pōstas in locis diuisiōnū: 7 erāt. 4. colūne de
lignis sethim hātes altitudinē cubitoz decē fm altitudinē ta-
bulaz tabnaculi: hēbantqz capita aurea 7 bases argēteas. affi-
eas appēdebat qōdam velū de hyacintho 7 purpura coccoqz
bis tincto 7 bysso reorta opere polimitario. f. q fiebat diuerse
figure ex figuris diuersoz colorz: 7 fiebat ex viraqz facie pāni.
erāt āt colūne ille pterte p totū laminis aureis: 7 pōsto velo affi-
eas manebat illa ps tabnaculi disticta: tāqz vna camera illi? do-
m? 7 erat qdrata dom? illa: qz in lōgitudie hēbat cubitos decē
manētibus cubitis. 20. ad aliā ptē. in latitudine autē hēbat cubi-
tos decē: cum in oibus pib? esset latitudo tabnaculi cubitoz
decē. f. a latere meridiano ad septentrionale. Erāt et altitudo cu-
bitoz decē: qz altitudo cuiusqz tabule erat cubitoz decē. Erāt
igif illa dom? tāqz corpus geometricū regulare qd vocaf exa-
cedron: siue tetragon? aut tarillus. 7 ista dom? pua vocabaf sā-
cta scōz que erat secretissima: in q erat arca custodita vt. j. vice-
tur. De his oib? bē. s. 26. et. 36. c. Manebat āt spatiū cubitoz.
20. f. lōgitudinē ad huc in tabnaculo illo: 7 ista ps nondū erat
clausa sed claudēbat in latere oriēali mediātibus colūnis 7 tē-
torio quodā. nā in latere illo oriēali nō erāt tabule: s. ponebā-
tur colūne gngz de lignis sethim: 7 iste deaurabaf ifris in su-
perficie laminis aureis: hēbatqz capita aurea: 7 bases argēteas.
erat āt altitudo colūnaz cubitoz decē iuxta altitudinē tabulaz
tabnaculi: 7 velū pēdebat affi bas colūnas vt tegeret totū latus
illud oriētale: 7 vocabaf illō lat? introit? tabnaculi. tentoriū āt
qd pēdebat affi colūnas. f. cortina illa erat de hyacintho 7 pur-
pura: coccoqz bis tincto ope plumario. f. q erat factū ope ac?. f.
q imagines qdā erāt 7 appēbat in vna pte 7 nō alia. de his. s.
26. et. 36. c. Ista pars tabnaculi scda sic clausa vocabaf velū
vel scūariū. Istud tētoriū qd appēdebat affi colūnas: 7 velū qd
distinguebat scā scōz ab alia pte erāt altitudinis cubitoz decē
qōbz: f. altitudinē colūnaz 7 tabulaz. Sic igif erat vndiqz clau-
sus erat tabnaculū: f. nōdū hēbat tectū: manebatqz vt currale
bñs in lōgitudine. 30. cubitos: 7 in latitudine decē: 7 in altitudie
decē: 7 nunc nō differebat ab atrio. sed pōstū fuit tectū.

Qd. Et ponebatur quadruplex operimentū planū sup illud. Pri-
mū erat de cortinis: secundū de sagis: tertium de pellib? arie
tum rubicatis: quartū erat de pellibus hyacinthinis vt p3. s.
26. et. 36. c. Primū autem sic factum erat: quia de quatuor gi-
neribus filozum terebantur cortine. f. de hyacintho 7 purpura
coccoqz bis tincto: 7 facte sūt cortine decem: ita qz quelibet pe-
le texeret: quarū quelibet habebat in lōgitudine cubitos. 20.
in latitudine autē quattuor. Deinde cum oēs facte essent: quin-
earum suebant simul: ita vt latus vnū alteri consueret: 7 era-
gngz cortine vna cortina. post hec in vno latere cuiuslibet isti
magnarum cortinarū quatuor ponebant quozqz ansule hy-
acinthine. 50. et inter has ansulas ponebantur circuli aurei.
7 isti nō erant infixi alicui de istis duab? cortinis magnis:
due ansule occurrebant ad vnū circulū aureū. f. vna ansula
tine vnū? magne: 7 alia ansula cortine alteri? 7 circulus vnū?

cortinā per ansulas colligabat: ita vt essent ansule centum: 7 cir-
culi aurei. 50. cum igitur sic colligate essent iste due magne cor-
tine per circulos 7 ansulas: fiebat ex eis vna magna cortina cō-
tinens decem cortinas. 7 quia quelibet illarū decem cortinarū
cōtinebat in latitudine cubitos. 4. cum iungerent in latitudinē:
faciebāt simul cubitos. 40. in lōgitudine autē continebat quelibet
cortina cubitos. 20. 7 nō addebat vna alteri fm lōgitudi-
dinē: sed solū fm latitudinē. manebat ergo quantitas. 20. cu-
bitozum. habebat ergo tota illa magna cortina sic copulata ex
vna parte cubitos. 40. 7 ex alia cubitos. 20. 7 extendebat corti-
na hec super tabernaculū ad operiendū illud: atqz vocabatur
tectum tabernaculi vt p3. s. 26. et. 36. c. lōgitudō ac tē cortine
huius magne ponebat super lōgitudinē tabernaculi: 7 latitu-
dō super latitudinē. Erāt autē lōgitudō cubitoz. 40. 7 latitu-
dō cubitoz. 20. latitudo autem tabernaculi erat cubitoz decē:
7 lōgitudō cubitoz. 30. multum ergo excedebat lōgitudō 7
latitudo cortine magne ad lōgitudinē 7 latitudinē taberna-
culi. sed hoc qd excedebat nō erat superflūū: quia cū poneret
lōgitudō cortine super lōgitudinē tabernaculi: 7 lōgitudō
tabernaculi esset cubitoz. 30. 7 lōgitudō cortine cubitoz. 40.
supererat lōgitudō cortine cubitis. 10. ad lōgitudinē taber-
naculi. isti decem cubiti pendebāt ad partem posteriōrē taber-
naculi: vsqz ad panimentū post sancta sanctorū. nam altitudo
tabernaculi erat cubitoz decem: cum quelibet tabula haberet
altitudinem decem cubitoz: 7 illi decem cubiti cum penderent
inclinabant vsqz ad panimentū. 7 sic accipiēdo a fronte oriē-
tali tabernaculi vsqz ad occidentalem cooperiebant cubiti decē.
In latitudine tabernaculi erant cubiti decem. f. a latere meri-
diano vsqz ad septentrionale. Lū ergo poneret latitudo corti-
ne que erat. 20. cubitoz super decem cubitos latitudinis taber-
naculi: supererat cubiti decem 7 octo. Et isti pendebāt sup duo
latera. f. medietas super latus meridianū: 7 medietas super lat?
septentrionale. f. super qōlibet latus cubiti nouē. 7 quia altitudo
lateris cuiuslibet erat cubitoz decem: fm altitudinē tabule
manebat in quolibet latere vnū cubitus qui nō tegebat. 7 iste
cubitus postea tegebat in scdo operimēto qd erat operimen-
tum sagoz. 7 vt istud tectum maneret ne vento ipellente mo-
ueretur: in extremitatib? cortine alligabatur funiculi: 7 his fu-
niculis alligabatur parilli enei qui firmiter terre infixi retine-
bant ne cortine ille quouis mō mouerent. C. Scdm operime-
tum erat de sagis. fiebant enim saga vndecim: 7 qōlibet sagoz
habebat in latitudine cubitos. 4. 7 in lōgitudine cubitos. 30. et
ligabant quinqz saga istorū ad vnā partē: 7 sex saga ad alte-
ram ptē: 7 hoc per futurā. Deinde in extremitatibus istaz duaz
magnarum cortinarū. f. in extremitate vna cortine vnus: 7 in
extremitate altera cortine alterius ponebant ansule. 50. ligabā-
tur autē iste ansule fibulis eneis in medio pōstis. erant autē fi-
bulę enee. 50. et ad quālibet perueniebāt due ansule. f. vna an-
sula vnus cortine: 7 alia alteri? cortine: 7 sic fiebat vnum ma-
gnū sagū ex sagis vndecim. Erāt autē totū istud sagū in lon-
gitudine habens cubitos. 44. 7 in latitudine cubitos. 30. qd pa-
ter qz qōlibet sagum erat latitudinis cubitoz. 4. cum ergo iun-
gebatur vndecim saga faciēbat cubitos. 44. lōgitudō autē istius
sagi magni erat cubitoz. 30. quia qōlibet sagū habebat in lō-
gitudine cubitos. 30. cum autē nō adderet vnum sagum alte-
ri fm lōgitudinē: necesse erat solū. 30. cubitos lōgitudinis to-
tum sagum magnū cōtinere. cum autē ponebatur totum sagum
super tabernaculū: operiebat totum tabernaculū: tam fm lati-
tudinē qz fm lōgitudinem. Erāt autem lōgitudō sagi magni sic
per lōgitudinem tabernaculi cubitoz. 14. qz tabernaculū cō-
tinebat in lōgitudine. 30. cubitos: 7 lōgitudō sagi istius magni
erat cubitoz. 44. ergo supererat. 14. cubiti: de qbus pendebāt
decem super latus occidentale scūarij post sancta scōzum. super-
erant. 4. cubiti q faciunt vnum sagū per equialētiā: de qbus
duo cubiti replicabant post sancta scōz a panimēto supra ad
protegēdū latus illud. alij duo cubiti pendebāt in frōte taber-
naculi ad partē orientalem ad tegendū capita columnarū. 7 re-
plicabatur isti duo cubiti. f. q penderet fm qstātem vnus: 7
alius replicabaf sursum. latitudo autē istius magni sagi poneba-
tur super latitudinē tabernaculi. 7 qz latitudo tabernaculi erat
cubitoz decem a latere meridiano vsqz ad septentrionale: pōsti-
ta latitudine illius sagi que erat cubitoz. 30. supererat cubiti.
20. qui pendebāt super duo latera tabernaculi: medietas sup
vnum latus: 7 medietas super alterū. f. sup latus qōlibet cubiti
decem. 7 qz qōlibet latus erat altitudinis cubitoz decem: tege-

Sācta sā-
croz qd
7 vbi.

Secundū
opimentū.

Qd.
15.
A
Quadruplex opi-
mentū tab-
naculi.

L

Tertiu opimentu.

Quartu.

No. 16

De supellectilib' ipf' tabnaculi.

batur totum vsq; ad paumētū. tegebat ergo operimentū sagorū totum tabernaculū ex omnib' lateribus tabulatoz: ita vt nulla pars tabularū appareret: 2 duo cubiti qui manebāt dis-cooperiti in latere meridiano 2 septentrionali. s. vnus cubitus in latere meridiano 2 alius in septentrionali: tegebant per operimentū sagorum: quia qūlibet sagum erat lōgius cubitis duob' cortinis: cum quelibet cortinarū contineret cubitos. 28. in longitudine: 2 sagum cōtinebat. 30. vt aut ista saga essent firmiter facta: ne quolibet ipulsa vento fluitarent: in extremitatib' eius ligabant funiculi 2 parilli enei quib' affigerētur terre firmaz manerent. de his oibus. s. 26. et. 36. c. Tertiu operimētum erat de pellibus arietū rubricatis: 2 ponebat immediate super operimētū sagorū. nec ponebat de isto operimēto ex quot pellibus arietū fieri debebat: sed coniungebātur multe 2 suebant arte sutoria quotquot sufficerēt ad tegēdum scūarium. de hoc autem nō ponitur q̄tum pendere debebat super latera: vel si forte pedere debebat. vnde aliqui dixerūt q̄ solus cooperiebat te ctum 2 nō pēdebat aliquō super latera. quid autē verius sit viciū fuit. s. 26. c. Quartu cooperitozū erat de pellibus byacinthinis: 2 erat vltimū. de quo totaliter oīm est sicut de operimēto pellium arietinarū rubricatarū. Erant autē ambo eiusdē latitudinis 2 lōgitudinis: cum nil speciali' textus exprimat magis de vno q̄ de alio. quocunq; se haberēt ista duo operimēta siue tegerēt totum tabernaculū vsq; ad paumētū: ex omnib' laterib' siue solum tectum tegerent: necessariū erat vt in extremitatibus istorū duorum operimentorū essent funiculi qui alligarent parillis eneis 2 figerētur in terra ad ea firmiter retinēdum. de his. s. 26. et. 36. c. Erat autē isto modo completa tota opertura tabernaculi. Nūc vero oīm restat de supellectilib' ipf' tabnaculi 2 totius scūarij ad ministrandū in eis. 2 primo de eis que in tabernaculo erant. Erat enim diuisū tabernaculū in partes duas vt declaratū fuit. s. quarum vna erat sancta scōzum: 2 alia sanctū vel scūarium. sancta erat pars maior. s. 20. cubitozū: partem autē minorem debebat vocari scā scōzum. 2 alia pars minor erat interior: 2 ibi ponebat solus arca que erat facta de lignis sethim cubiti 2 semis altitudie: 2 duoz cubitozū 2 dimidiū lōgitudie: 2 operiebat laminis aureis intus 2 foris: ponebatq; 4. anuli sine circuli aurei in lateribus arce circa angulos: 2 per hos mittebantur duo vectes in qbus portabatur arca. Erat autē super istaz arcem cooperitozū de auro purissimo nil de ligno aut altera materiā continēs. 2 vocabatur oīculū vel propitiatozū. 2 de extremitate propitiatozū in vno latere ope ductili fiebat vnus cherub: 2 in alio latere fiebat alius cherub. pductilis. 2 isti cherubim extēdebāt cōtra se alas: ita vt vna ala cherub vnus tāgeret vnam alā alteri cherub. et altera ala tāgeret alterā alam. Claudebaturq; in medio spatium sup propitiatozū. de quo vox dei aut angeli loquētis audiebatur. de his oibus supra. 25. et. 37. c. Erat autē ista arca dicta arca testimonij: q̄ erat ad custodiendū testimonij. i. tabulas. ponebant nāq; in ea tabule testimonij 2 vna aurea cū māna: 2 virga aarō que fronduit vt p3 ad hebreos. 9. c. ponebat etiā in latere eius deuteronomi: ille quez manib' suis moyses scripsit. de quo Deutero. 31. c. 2 ab oibus istis vocabatur arca testimonij: quia oia erant testimonia diuina rerum vt declaratur fuit. s. 25. c. tñ pncipaliter vocabatur arca testimonij ppter tabulas illas que erant testimonij q̄ deus dedit legē iudeis: 2 q̄ dedit oia illa pcepta que cōtinebantur in illis tabulis. Cū autē aliq; negaret oīm dedit pcepta: aut dedit pcepta illa: probaret cōtra eum per tabulas que custodite erant in arca in testimonij. Intra sancta scōzum nil aliud erat q̄ ista arca. Erat autē alia pars scūarij que vocabatur sancta vel scūarium: 2 in ista erant tria supellectilia. s. altare thymiamatū 2 cādelabzū: 2 mēsa ppōnis. altare thymiamatū erat de lignis sethim 2 coopertū laminis aureis: hēbatq; altitudinē cubitozū duoz: 2 latitudinē cubiti vni: 2 lōgitudinē cubiti vni: 2 de 4. angulis pcedebāt. 4. cornua que erant eleuatiōes facte de ipa tabula altaris: hoc erat positū circa velū qd distinguebat scā scōz a reliqua tabnaculi pte: 2 in eo quotidie thymiaama incēdebatur in auroz vt p3. s. 30. c. Erat et in eadē pte scūarij mēsa ppōnis: 2 ista erat facta de lignis sethim altitudinis cubiti 2 dimidiū lōgitudinis duoz cubitozū: latitudinis vni cubiti: 2 erat tota cooperta laminis aureis: tā in tabula q̄ in pedib' mēse: 2 in ipsa mēsa erat qdāz labiū de auro. i. qdāz virga grossa iacēs in extremitate tabule mēse p gyrū: sicut solet fieri in alijs mēsis. 2 sup labiū erat qdāz corona aurea. i. qdā lamina aurea eleuata q̄ circūdabat totā mēsa in sua qdratura: 2 sub tabula mēse versus pedes pēdebat

alia lamina aurea opiens totā mēsa in circuitu: 2 sic erāt due corone eiusdē mēse vna supra labiū: 2 alia infra labiū: 2 vtraq; erat ex eadē lamina aurea cōtinuata. fiebat at in pedib'. 4. mēse bui' sub tabula circuli. s. in quoz pede vn' circulus 2 isti erant aurei: 2 p ipsos circulos mittebant vectes. s. per duos circulos vn' vectis: ita vt portari possit mēsa in vectib'. sup mēsam istā erāt sp duodecim panes in memoriā filioz. 12. israel. 2 erāt sic dispositi q̄ in vno ordine erāt sex: 2 in alio sex vt p3 Leni. 24. ca. Erāt et vasa sup istā mēsam. s. acceptacula 2 phiale 2 cyathi atq; thuribula. erāt acceptacula ad accipiēdū farinā similaciā. phiale erāt ad tenēdū oleū. cyathi erāt ad tenēdū vinū: q̄ oia ista tria erāt ad ministrandū sacrificioz. s. ad ponēdū similā: 2 vinū 2 oleū in quolibet sacrificio vt p3 Nu. 15. c. erāt thuribula ad ponēdū in eis thus vt ibi eēt 2 portaretur ide quotidie ad altare thymiamatū. de his oibus. s. 27. et. 25. c. Erat tertiu vas aut supellex in hac pte scūarij cādelabzū: qd erat de auro purissimo hīs vnū talētū auri cū oibus vasis suis. In quo pmo fiebat pes siue basis ampla: sicut in alijs cādelabzū: 2 de illa base surgebat stipes sine bastile: 2 istud erat grossū: 2 erat imediate vnus cyphus aure' pductilis in ipso pede bastilis: 2 sup cyphū erat spherula aurea pductilis 2 deide liliū: 2 supra erat duo calami nascētes vn' ad vnū latus: 2 ali' ad alterū latus: 2 supere rat cyphus: deinde spherula 2 liliū. postea surgebat alij duo calami de bastili 5 duo latera: 2 supra erat vn' cyph' deide spherula 2 liliū. itē alij duo calami egrediētes 5 duob' laterib' oppositis. 2 sic erāt sex calami: 2 supra erat cyph' deide spherula 2 liliū: 2 ibi finiebat bastile. 2 in extremitate ei'. s. in capite erat vnū vas cōtinēs oleū qd vocabatur lucerna. in quolibet at sex calamo egrediētiū de bastili erāt tres cyphi: tres spherule: tria lilia: 2 in extremitate calami erat vas cōtinēs oleū qd vocabatur lucerna: 2 sic erāt septē lucerne in cādelabzū. Erāt et in cādelabzū duo rostra aurea. i. due recuruature in qbus pēdebāt duo infusoria aurea cōtinētia oleū. erāt et quedā vasa cādelabzū plena aq̄ in qb' lychnū iniiciebat cū tolleret de cādelabzū: vt non fumigaret cū extingueret. Erāt et vasa que vocabantur emucroia s. forcipes ad tollēdū lychnū. nec oia appendebāt vnū talētū auri vt p3. s. 25. et. 37. c. Dec erāt oia que ita scūarij erant. s. intra tabernaculū. extra tabernaculū in atrio ei' erāt duo supellectilia. s. altare holocaustoz 2 labiū enei. erat altare holocaustoz factū de lignis sethim: altitudie cubitozū triū 2 lōgitudie. 5. cubitozū: 2 totidē in latitudine: 2 caui nō hīs optoziū. Erāt at tabule opte laminis eneis vsq; ad medietatē altitudinis. s. ad cubitū 2 dimidiū descēdēdo versus paumētū: 2 in alia medietate altitudinis q̄ erat vsq; ad paumētū. s. in alio cubito 2 dimidiū erat reticulū. s. craticula enea i modū retis. 2 replebat istū altare terra vsq; ad certū locū 2 desup sternebant ligna: 2 cōponebant carnes sacrificioz sup ligna. ponebant. 4. circuli siue anuli enei in. 4. laterib' altaris: 2 ponebant duo vectes pillos vt portaret altare. hēbat at istū altare vasa ad ministrandū. s. lebetes: forcipes: fuscina: 2 igniū receptacula: atq; vncinos. lebetes qdē ad educendū cineris altaris: fuscina 2 vncini ad educēdū carnes sacrificioz de ollis. forcipes ad appēdēdū carbones: 2 ad ordinandū in altari: vel ad tollēdū inde vt portarent ad aliū locū. s. ad altare thymiamatū. Erāt alia vasa que vocantur igniū receptacula: q̄ in eis recipiebatur pruna vt inde tollerent 2 ponerentur quotidie in altari thymiamatū vt super eas poneret thymiaama 2 arderet. de his oibus. s. 27. et. 38. c. Erāt at altare holocaustoz ad faciēdū oia sacrificia in eo q̄liacūq; eēt. Aliud vas qd erat in atrio tabnaculi erat labiū enei cū base sua de cui' figura dictū est. s. 30. c. 2 in isto ponebantur aque vt lauerēt sacerdotes manus 2 pedes: quicunq; ministrare deberet. Et sic cōsummas tota fabricatura tabnaculi 2 supellectiliū atq; vasorū: 2 collocatio eorum. Deo grās.

Laus Deo optimo maximoz.

Optimissima Diui Abuleñ. totius Exodi explanatio in sensu litterali solum hic faustum sortitur finem.

Anno. 1528. Venetijs in Edibus Petri Liechtenstein.

Registrum.

1 B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T. Omnes sunt quaterni. Exceptis S T ternis.

2380(I-II)